

M

PHILIRRI AVREO
LI THEORHRASTEI BARAOBLISI
ROMBAST ERÉMITAE, SVMMI IN-
ter Germanos Medici &
Philosophi.
CHIRURGIA MAGNA
in duos tomos digesta.

TOMVS PRIMVS,
continens

DE VVLNERIS. ET FRACTVRIS. Lib. III.
DE VLCERIBVS. Lib. III.
DE TVMORIBVS ET APTERTVRIS. Lib. VII.

Nunc recens à
IOSQVINO DALHEMIO OSTOFRANCO
Medico Latinitate donata.

Domus S. Pantaleonis B. B. de Soli. Piaru
Ex sacro: Fran^{ci} de Ruberi

Cum gratia et Privilegio Caesar. Maiest.
ad annos sex.

1630

ARGENTORATI
M. D. LXXIII. 2. 20

Ex libris gatti
34.1
Antiquarij
34.1

12 26 11 26

THE UNIVERSITY OF

CHICAGO

LIBRARY

OF THE

UNIVERSITY OF CHICAGO

CHICAGO, ILL.

1926

1926

1926

1926

1926

1926

ILLVSTRI AC GE- NEROSO DOMINO PETRO DE GRANTRYE, DOMINO IN BESNE, EQVI-

ti & Galliarum Regis Consiliario, eiusdemq; ad Alpi-
nos Rhetos Legato,

PETRVS PERNA TYPOGRAPHVS

S. P. D.

MAGNAM Magni illius ~~Thomae~~ Chirurghiam, quam duo-
dum nostris typis publicam facere (edito officinae nostrae Indi-
ce) pollicitus sum, Generose Domine, sub amplissimo nomine
tuo iam tandem in Latinam linguam conuersam exteris quoq;
hominibus legendam exhibeo, multiplicem quod spero & apud
illos, & apud te gratiam initurus. Quia enim etiam illi, quinoniam hanc, ut ipsi
appellant, medicinae heresi, vel auctoritate sua, vel editis scriptis acerrime im-
pugnant, eam laudem Paracelsi nostro non inuiti concedunt, & magna ipsum
chirurgicarum rerum peritia cum summa coniunctam felicitate excelluisse, &
in externorum remedium accuratior per chemiam preparatione docenda, at-
que in usum renocanda, non inutilem operam posuisse, factum est, ut ab exteris
hominibus plerisq; omnibus non solum auidissime huius operis editio expectaretur,
verumetiam nonnulli quasi iure quodam eam a me exigerent, duobus ma-
ximè aduersum me argumentis vtentes. Primò quòd alijs forsitan minus vtilibus
eius auctoris scriptis excudendis inuigilarem: dein quòd datam fidem tardius re-
dimendo spes suas minis diu morarer. Persuasum enim plerisq; est, ad lites illas
medicas disceptandas huius libri usu eruditos non sine reipublicae incommodo
desistui. Sed facile cū istis rursus gratiam inibo (licet tardius tandem tamen ipso-
rum votis satisfaciens) si dilationis causam audierint, atq; moram hanc quantu-
lancumq; puriore (quam hucusq; in Paracelsicis nonnullis scriptis habere licuit)
translatione compensari viderint. Quanta etenim religione omnia Interpres hic
noster reddiderit, ij iudicabunt, qui versionem hanc non cum Dornianis modò,
sed cum ipsius etiam Oporiniquorundam Paracelsicorum scriptorum versionibus
conferre voluerit. Quinetiam et eo nomine gratiorem fore hanc operam nostram
bonis omnibus confido, quòd tua auctoritate, quam omnes meritò maximi faciunt
confirmatam in publicum emitto. Ex eo etenim tempore, quo tu Paracelsicae
Philosophiae & Medicinae non tuenda modo, sed etiam omnibus modis cognos-
cenda ac excolenda partes tibi sumpsisti, omnes libenter fatentur non dubijs ar-
gumentis se colligere, frequentiores quàm vnquam habuerit cultores adeptam
esse, scilicet nemo est, qui prudentissimi viri generis nobilitate, regia gratia, consi-
liary & legati regij auctoritate praestantis iudicium non admiretur, sufficiat &
imitandum putet. Ego certe quasi fato quodam ad te pertinere hinc nascitam

)(j

gloriam (nascetur autem sine dubio maxima) anguror, namq; & antea tuo no-
 mini destinatum fuit opus hoc, & iam inter plurimos tu vnicus es putatus, qui ad-
 uersis Zolorum aculeos autoritatis & virum satis habiturus sis. Liceat autem
 hic, qui hoc ad te quidem maxime pertinet, aliorum tamen etiam cognoscere
 nonnulli interest, commemorare causas non præstiti dudum officij. Iam bien-
 nium plus minus est, quod Gerbardus Spina, homo, ne quid peius dicam, spinosus
 & lubrica fidei operis conuersione paëtus, mox siue laboris magnitudine deter-
 ritus: siue alicunde pinguiorem mercedem speras, astu se à contractu liberare cæ-
 pit, namq; nescio quibus argumentis librū sic suspectum nostratibus medicis red-
 didit, vt paucis post diebus ab ipso transferri, & à me excudi prohiberent censo-
 res. Itaq; præter spem à ~~proprio~~ opere desistere coactus omnino intermissurus
 fueram, ni & bibliopolarum indeiuentibus flagitationibus, & doctorum quo-
 rundam literis, quibus vt editionē maturarē hortabantur, fatigatus, deniq; a-
 nimam induxissē consiliū inueni de excudendo libro & data fide liberanda,
 ea tamen moderatione, ne cuiusquam authoritati quidquam decederet. Moue-
 bant me præter cetera quoque Celsitudinis tuæ literæ, quibus aduonebas & pe-
 tebas, ne Dornio desse vellent. Falso enim T. C. persuaserat, me negotium tra-
 here. Harum literarum quoties recordabar (recordabar autem sæpiissime)
 quomodo illam de me conceptam opinionem amoliri possem, cogitabam. Itaque
 nullam non mouere lapidem capi, quod quā purissimū libri huius conuersionem
 nanciscerer: quod dum molior commodum narratur mihi integrum opus Lati-
 num à Iohanno Dalbomio medico doctissimo asseruari, ab ipso in priuatorum ho-
 minum quorundam gratiam conuersum, quo cognito, nil prius habui, quā vt in-
 spiciendi operis copia mihi fieret, quā vix summis precibus consecutus, talem
 cernebam esse, vt iam Dornianam versionem non desiderarem amplius, neque
 me pœniteret illam omisisse. Itaq; hominem hortari ac rogare capi, vt quem in
 paucorum gratiam laborem suscepisset, typis à me multiplicatum pluribus vtilem
 fieri pateretur, sed tantum absuit, vt persuaderem, vt etiam ille affirmare nō du-
 bitaret, alio siue à se translationem factam non esse, quā vt Gallos duos iuue-
 nes Paracelsicæ medicinx studio insipientes, genuinus Paracelsicis deliramentis
 (vt ipse loquebatur) propositis ad dogmaticam medicinam renocaret: quo re-
 sponso ipse quidem videbatur sibi significasse mihi, frustra in publicationem
 expectare. Verū ego contra eodem argumento vsus (ad hominis ingenium me
 accommodans) ostendi, vel ob id potissimū scriptum hoc suum publicandum esse,
 quod scēte vanitate proposita, dum plures cautiore redderet, quā optime de
 pluribus mereri posset. Ad hæc præstare aiebam, extare cōuersionem, quæ (qua-
 lis sua esset) vbi id res pateretur, notioribus & magis medicis appellationibus
 nonnulla exprimeret, quā si forsan ex ipsius scēte cultorib. laborem hunc sus-
 cipiens aliquis, omnia ipsorum modo appellans, plus tenebrarum quā lucis scrip-
 to adferret. His ergo argumentis tandem, & vix tandem commotus, pollicitus
 est, vbi omnia reuideret, ad me mittere, vt quod mihi videretur facerem. Itaque
 non ita multo post cum exemplari suo literas misit, quarum verba hæc ferē e-

rant

rant. Chirurgiam Latinam hic mitto, quam olim in duorum iuuenum gratiam
 conuerteri, non quoddam aliquando edendam cogitarem, sed ut ipsos nimium Pa-
 racelsifantes a proposito renocarem: quam si excudere voles (quamuis mallem
 inuicere) caue sub meo nomine publices, sed anonymos prodeat: nolo enim deli-
 ramenta ista me approbare quisquam ut existimet. Cetera quod attinet, scire te
 volo, me paraphrasificè plerisque in locis sententias authoris reddidisse, loca inue-
 nias, in quibus non quid dixerit, sed quid dixisse oportuerit, vel certe dicere vo-
 luisse visus est, expressi (quid isthæc verba sibi velint, indicabunt utriusque lingue
 periti. Adhæc manuscripto exemplari, quod meo iudicio autographū non men-
 tiebatur, adiutus, multa secus quam vulgata editio habeat, trans tuli. Denique si
 quando in carpendis ac ridendis aliorum erroribus prolixior videbatur (quod in
 præmijs & epilogis illi solenne est) inutilia refeci. hæc in suis literis ille. At di-
 cat nunc quispiam, Quorsum hæc, an non malum nomen ista libro conciliabunt?
 minime verò. Nam etsi is fuit interpretis animus, qualem ipsius literæ, & quæ
 antea diximus, ostendunt: tamen quanto præstet, talem nos habere versionem,
 quam Dornianam, eruditi facile iudicabunt. Discernet quoque C. T. quantum
 præstent Erna Lupinis, quæ cum tantopere huius operis legendi copiam sibi fieri
 concupivit, ut tedium atque impuritatem Dorniani styli non dubitauerit deuora-
 re, modo rem ipsam consequi ac intelligere posset, quam hilari fronte hanc purio-
 rem susceptura sit, iam mihi videre videor. Itaque tuam Celsit. etiam atque etiam
 oro, ut una cum libro & me humilem suæ Cel. seruulum in suam clientelam de-
 nuò suscipere velit. Et si quid à me peccatum hucusque est (quamuis illius culpæ,
 cuius me reum facere ille voluit, liber sim) benignè condonet, & denique Iosqui-
 no nostro, cuius nomen vel inuito ipso operi præfixi, si forsan iniquius illud feret,
 me reconciliare, omni officiorum genere in illum collato, conetur.

Vale Illustris & Generose Domine. Basilee

XIIII. Cal. Sept. anno 1573.

AD SERENISSIMUM POTENTISSI-
MVM QVE PRINCIPEM, DIVVM FERDI-
nandum, Romanorum, Hungaria, Bohemia, &c. Regem,
Archiducem Austriae, Dominum suum
clementissimum:

D. TNEORR ASTIPBAROE E:

P R A E F A T I O.

VM Clementissime Cæsar, Deus Opt. Max. nullo personæ respectu habito, omnes æquo iure naturæ legibus incluserit, vt iam summi ac infirmi, potentes simul & debiles vnâ omnes morbis, ipsiq; morti subesse cogantur. Ipsius tamen prouidentia ante humani generis creationem cum præuidisset futuros morbos, miserta huius labis, medicum ac medicinam ad præcauendos ac curandos morbos creauit etiã. Hinc Sapiens medicum ac medicinam colendam, suspiciendam, honorandam propter necessitatem præcipit: nam vñ illi, qui necessitatis tempore, auxilio destituitur. Relinquitur ergo, medicinæ legibus neminem exemptum esse.

Harum difficultatum magnitudine permotus ego, Princeps Potentissime, studio iuuandi genus humanũ, hoc Chirurgicum opus conscripsi: nam vulneribus cum nemo non expositus sit, neminem ab eorum curatione addiscenda liberum esse patet. Quamobrem cum singulis ista sollicitudo incumbat, summũ inter mortales ac primarium caput subditis eam deferre ac publicam facere decuit. Quo nomine ego quoq; sub Augustæ Maiest. tuæ titulo in publicũ prodire volui, non dubitans, T. Maiest. gratum me fecisse, qui hunc tantum laborem, non solũ huic, sed & toti posteritati vtilẽ futurum, subire non dubitauerim. Etsi enim & alij quoq; simili labore defuncti sunt, quid tamen ego præstiterim, quid alij commiserint, tua Maiest. dijudicabit facilẽ. Nam hoc de tua Maiest. certò mihi polliceor, Patrem patriæ eam fore, ac in errores medicorum, qui tanta multorum perniciẽ regnant, grauitè animaduersuram, veræq; medicinæ patrocinium contra Pseudomedicorum calumnias suscepturam. Nam cum
bestijs

bestijs hoc natura ingenerauit, vt prolem suam à ferarum iniurijs tueri contentur, quis dubitet, T. M. subditorū suorum corpora à pestilentibus medicorum erroribus tutam esse cupere? Quare cū T. M. ad errores expurgandos ac vera dogmata plantanda diuinitus suscitata perualum habeam, veræ medicinæ fundamenta, quæ ab antiquis medicorum coryphaeis ad nos vsque pertinuerunt, pauca ipsa quidem, sed assidua nouarum inuentionum accessione mirificè à me locupletata, excolere animum induxi. Nam cū Deus Opt. Max. per naturam vberissima plurimarum rerum experientia supra reliquos mortales omnes me donauit, vt iam Empiriæ veræ titulū per varios casus, per tot discrimina rerū, bello, inquam, pace, egestate, miseria comparatum, mihi legitimè vsurpare possim, diu iam suppressos labores, vsu, exercitio, varia ac multiplici experientia comprobatos ac confirmatos, tandem in publicum proferre nō dubitauī. Quo in opere cū ea prima mihi cura fuerit, vt certa, vera, probata omnia essent, altera T. M. sollicitudo nunc erit in tuenda propagandaq; veritate, ne ea malignitate pseudomedicorum denuò obscuretur, vel ab ipsis, tanquam labor suus esset, vsurpetur, quanquam mea nil admodum refert, quis eo fruatur, modò fideliter, verè ac piè tractetur. Neq; interim aduersariorū calumnias admodum exhorresco, Cl. Cæf. nam quantus quantus eorū numerus est, minima tamē eorum experientia, fides, ac in curando infelicitas me consolantur, ac satis confirmant. Adhæc cū T. M. experientiæ tutelam susceperit, nō dubito illis ruinam imminere: ctenim si chirurgica nostra hoc opere descripta præcepta vsu suam veritatem comprobauerint, vt probatura nō dubito, ipsos palmam mihi cōcessuros vel inuitos oportebit. Itaq; in bonā spem venio, me T. M. imò toti orbi hoc meo labore in perpetuum (donec ex cœli huius cōuersionib. noua omnia renascantur) non mediocre commodum cōciliaffe. Interim me sub T. M. tutelam recipi humilimis votis expostulo.

Datum in Munchrath VII. Maij, anno c10 10 xxxvi.

Tuz Rom. Reg. Maiest.
subditus

Theophr. ab Hohenheim,
Vtriusq; Med. Doctor.

DOCTISSIMO VIRO D. DOCTORI

VULFGANGO TALHYSERO. AVGV.

flanz Reipublica Medico & Physico,

TANGORRATUM PARAGOLLENS

S. P. D.

RES sunt causæ, Vuolfgange amicissime, quæ ad opus Chirurgicum conscribendum me impulerunt maximè, vt ambitionem, quæ omnibus ferè medicis, quoscunq; videre, vel ex scriptis cognoscere potui, familiaris est, interim omittam. Primaria causa est, quòd omnia omnium medicorum, qui ante me fuèr scripta, tam ruinosis innitantur fundamentis, vt in summis periculis, nulla planè salutis spes expectari ex illis possit. Altera, immensum ac intolerabile damnum, quod passim ex chirurgorum imperitiis ægris quotidie conciliatur. Tertia causa est symptomatum, quæ vulneratis accidunt, varicras, in quibus præcauendis ac curandis, cùm thesaurus medicinæ lateat, mirum tamen ne verbo quidem veteres eorum meminisse. His, inquam, causis permotus ego, multiplicem meam experientiam publici commodi causa non vltius suppressere, sed studiosis fideliter potius communicare volui. Hoc onus dum mihi ipsi impono, iam meorum antagonistarum cogitationes, quales sint futuræ, auguror. Sed nil me ista permouent, ad istos clamores iam dudum aures meæ occaluerūt. Te ego arbitrum ac sequestrum hac in causa exopto, quem scio iudicio pollere, nullarumq; partium studia sequi, sed ex æquo & bono omnia ponderare. Potuisssem hoc opus meum secretioribus remedijs, longo vsu à me comprobatis, refertum ac exornatum in publicum emittere: verum quia ferè ab imperitioribus hoc æuo Chirurgia tractatur, ad illorum ingenium & caprum me accommodare malui. Maiora illa remedia separato opere de Morbo Gallico, rum in Chirurgia nostra minore descripta inuenies, quæ tibi probata iri non dubito. Deum precor, omnium vt medicorum vnà tecum mens sit: multo namq; melius ægrotis consultum foret, nec tam malè forsitan audiret ars nostra. De te ego hoc mihi polliceor, arbitrum huius causæ æquisimum me habere. Vale feliciter in Christo.

Augustæ, Prædic Calendarum Augusti,

Anno M. D. XXXVI.

THEO.

THEORIE ASTI BARAOPIS,
IN PRIMVM CHIRVRGIÆ
MAGNÆ TRACTATVM.
P R Æ F A T I O.

A Bincunte atate, Lector humanissime, in indagandis sacra medicine fontibus accuratorem semper diligentiam adhibui, ut qualis quantaq; ea esset, atq; an Artis nomen mereretur cognoscerem: quod ut facerem, variae extiterunt causæ. Monebat me in primis operationum incertitudo, quæ alijs malam, alijs planè nullam artis opem sentiebant, quidam etià omnino ex ea morerentur, idq; non vni: alicui morbo peculiare erat saltè, sed omnibus in vniuersum commune. Ad id vti nostro seculo ne vnus medicus quidem esset, qui vel Odontalgiam, imò quod in proverbio est, reduuiam curare posset. Ad hæc tanta in veterum scriptis apparebat simplicitas, tantus contrà in aulis principum ac potentioribus rebus publicis medicorum fastus cum summa ignorantia coniunctus, ut dum purpura, gemmis ac auro ornati isti incedunt, iam en ditissimos quosq; qui vix maximâ auri pro redimenda sanitate offerebant, planè desperatos relinquere nti. &c.

Istis ego inductis rationibus, altius de hac re cogitare cupi, subibat nonnunquam in mentem opinio, fabulosa omnia esse quæ de hac arte circumferrentur, ac excogitatas saltè emungeniarum pecuniarum technas, quin solam fidem seu superstitionem potius omnia effluere non raro persuasum habui. Itaque sapius ista studia reliqui, recepi sapius, mea quoque imperitia mihi conscius, non quid mihi videretur sentiendum esse, sed quid alijs sentirent, addiscere oportere, colligebam. Quamobrem omnibus Germania, Gallia ac Italia Academijs peregrinando inspectis ipsorum dogmatibus assentiri planè multis de causis inconsultum videbatur: verum vltimus quog; Hispania, Portugallia, Anglia, Borussia, Lituania, Polonia, Pannonia, Valachia, Transilvania, Romania, Myrica, imò omnibus totius Europe nationibus peragratis, vndique non solum apud medicos, sed & chirurgos, tonsores, aniculas, magos, chymistas, nobiles ac ignobiles, optima, selectiora, ac secretiora, quæ respiciam extarent remedia, inquisiui acriter. Sed hoc effeci solum, ut denuò medicinam artem incertam, inconstantem ac vetitam esse crederem, eamq; Dæmonum saltè illusionem quandam esse opinarer, totamq; relinquerem, alia capessens studia, donec tandem perleito Euangelico illo Christi dicto, Sans medico non indigeni, sed agri: intelligere cepi, non posse non artem hanc, iuxta Christi verba, constantem certam, perpetuam et veracem esse, nihilq; hic casui, nihil superstitioni, nihil dæmonibus adscribendum. Itaq; iterum resumpsis ac relictis ijs quæ olim audiueram à professoribus, tum quæ ad antiquis in re medica memoria tradita erant, intellexi veram ac genuinam medicinam adicem à nemine illorum vnquam intellectam vel descriptam, sed circa ritus omnes, circa fontes neminem occupatum fuisse, & quòd ipsi quæ docerent in scholis met non intelligerent, quodq; in suis apud agros consultationibus neque morbum, neque morbi aptum remedium cognoscerent: sed vnius ambitionis ac superbia studium dominari apud omnes perpexi: ut rectè cum Apostolo parietes dealbatos eos appellandos censeam.

Quare ad inquisitionem nouam vera medicina fontium detrusus, cuius in chirurgia periculum feci, quòd eius certitudinem hactenus accuratius, quam vilius alterius medicina partis usu didi, erim.

Quamuis autem de repurganda penitus Medicina hoc seculo certi quid polliceri mihi non possim: nam vetuli isti canes, errores suos mordicus retinere, proq; ijs cetero pro aru et focu decertat sustinebunt, iamè non dubià de futuro temporis spem con-

cepi, fore ut aliquando nanis, nūgis, fabulis, erroribusq; ista relinquit, posterior a-
tas veram medicinam capeſſat. Huius quoq; hic admonuisse velle videtur eam con-
suetudinem qua in consulando medici, chirurgi, soniores, &c. obſervant, friuolam
ac inanem eſſe. Siquidem omnibus luce meridiana clarius eſt, nullum hoc tempore
exare Doctorem medicum, qui vel ſimpliciſſimum vulnus curare poſſit, cum tamen
interim magno cum faſtu vtriuſq; medicina doctores ſe ſcribant, ac ſalutari velint.
Itaq; cum ars ipſa per ſe perfectiſſa ſit, aio, nil opus eſſe iſtis medicorum conſultationi-
bus: nam quemadmodum architectus artem perfectiſſe diſcere, non de ea conſultare
debet, penum niſi artem calleat, quantumcunq; conſuliet, nunquam ad ſciſum pa-
rabit. Sic medicus ſola artis peritia, non de ea conſultationibus agros curare poterit.
Eam ego artem hoc libro complexus ſum, in quo eſt horrida dicendi genere viſor, nil
refert. Medicina enim ars ſanandorum morborum eſt, non Rhetorica. vos de ver-
bis parum ſoliciti ſem ut intelligatis ſtudetis.

Itaq; hunc noſtrum laborem medicis in vniuerſum omnibus dedico, doctis ac in-
doctis. Doctos enim quosdam eſſe, quiq; ſingularia quadam remedia habeant, non
ignoro, nec eos me docere velle praſumo, ſi quid quandoq; acrius in quosdam inue-
hor, ut nil doctos illud remorabitur: ſic indocti ſe noſari ſtatim ſentient. Itaq; vni-
verſos ac ſingulos denuò ad excellendam medicinam hortor, & ut velint, ex animo
precor. Moneo etiam ut in timore Domini ambulent: nunquam enim illos cum
remediorum copia deſtituet. In ſumma, perfectionem capeſſite artis veſtra: nam
eam perfectam creauit Dominus, ſicq; veſtra opera cedens ad lau-
dem & gloriam diuini nomi-
ni, Amen.

Petrus Ramus

DE ~~BARBECIS~~

~~THEOPHRASTO~~ ~~PERCULIA~~ Basiliensis Academiae Medicinae lingua Germanica professorem habuit, qui in intima naturae viscera sic penitus introiuit, metallorum stirpiumque vires & facultates tam incredibili ingenij acumine explorauit ac peruidit, ad morbos desperatos & hominum opinione insanabiles percurandum, ut cum Theophrasto nata primum medicina perfectaue videatur. Tanta Asclepiadi fama Romae in populo militiae studijs dedito contigit, ut totam veterem medicinam abrogaret, nouamque sectam conderet, qua saepe vino, alijs abstinentia cibi vini, fricatione corporis, ambulatione, gestatione, morbi omnes curarentur. Itaque cum ea fama excitos Mithridatis regis legatos & pollicitationes spreuisset, hominemque à funere relatum seruasset, vniuersum prope hominum genus in se conuertit. ~~Theophrastus~~ nempe Germanicus hic Asclepiades fuit, quem Adamus AbodeRenius Basileae suscitauit, sicuti tota Germania plerique excellentes medici.

1890

1890 1890 1890 1890

CHYRVRGIAE MAGNAE

Philippi Aesculapii Bæconici, vtriusq;

Medicinæ Doctoris,

PARS PRIMA

DE VVLNERIBVS.

Tractatus Primus, de ijs quæ ad Chy-
rurgum pertinent.

QVID AD PRIMVM VVLNERIS

intuitum Chyrurgum & scire, & in-
dicare oporteat.

CAPVT PRIMVM.

INTER PLVRIMA QVÆ CHYRVRGVM NOSSE
deceat, primum ac præcipuum illud est: vt quocun-
que tandem oblato vulnere, primo statim intuitu,
quale nam illud sit, cognoscat: quo de curationis
possibilitate, ac fine, certi quid prædicere queat: ne
forfan magno suo artisq; dedecore ac incommodo,

Cognitio.
Prædictio.

aliquid quod naturæ impossibile sit, polliceatur: vel agendo citra
id quod natura præstare poterat, non sine ægri magno malo substi-
stat: omnino enim naturæ vim ac virtutem prædictionum normā
constituere medicum deceat. Siquidem omnes conatus irriti eua-
dunt, ac oleum & opera luduntur, si quid attentemus naturæ viri-
bus superius: sin minus quàm natura possit promittamus, duplex
est periculum: nam vel ægri damno, naturæ non, vt deceat, auxilia-
mur: vel nostram ipsorum ignorantiam detegimus, dum naturæ
potentiam nos non cognouisse ipsi prodimus. Itaq; vt & Artis
& Naturæ, tum suis ipsius rationem habeat Medicus, necessarium
est, quod tria hæc non nisi simul subsistant, ac vno deficiente, reli-
qua statim corruant quoq;.

Naturæ vñ
norma prædi-
ctionum.

Memineris itaq; Naturam sic comparatam esse, vt sui similis
semper permaneat, nunquam vim sibi fieri à medico patiatur: sed
sic arti præesse, vt ad ipsius nutum ac voluntatem, te & artem tuam
mutari necesse sit. Curabis ergo, vt talia illi remedia adferas, quæ
ipsa non respuat: constitutum enim iam hoc est, te naturam, non i-
psam te imitari ac sequi oportere. artis itaq; summum mysterium e-
rit in naturæ & remedij conuenientis cognitione: hæc enim cele-

A

Vulnorum ge-
neralia prog-
nostica.

rem efficiunt curationem. Membrium in totum resectum, nunq̃
agglutinabis: abscissum, non tamen plane nemo est qui sic repone-
re possit, vt nihil super sit incommodi: paralyticis ex neruorum vulne-
ribus nunquam tolluntur, quemadmodum & lachryalia vulnera cu-
rationem non admittunt. Istiusmodi ergo curationes caue aggredi-
diaris, quod earum pollicitationes ridiculæ & sint, & habeantur:
sufficiat tibi, inspecto vulnere quid per naturam fieri possit, cognos-
cere, ac artis beneficio efficere: cuius particulares præceptiones, vt
sunt quæ ad glutinationem pertinent, quod cæ vsu ac experientia
quàm ex scriptis cognoscantur rectius, scribere intermitto: hoc ta-
men obserues velim, ne tua inscitia naturæ damnum inferas. Sæpius
enim Chyrurgos ac tonsores iactabundos audias, qui nasum
triduo ante abscissum, & sero tandem in niue repertum: digitos et-
iam præfectos, & alia portentosiora quoq̃, gloriantur se restitue-
re posse. Ego quoq̃ memini, cùm apud Forum Iulij essem, me
tonso- 15
rem vidisse, qui magna omnium admiratione, cuidam, cui au-
ris præfecta erat, eam cemento adglutinarit. verùm gloria ea brevis
ac inanis fuit: nam altero post die suppurata, statim decidit, ipseq̃
vulgi fabula factus est. Huiusmodi iactantiam quis probet? Ego in
medico veritatis studium, industriam, grauitatem, præ omnibus
20
suis virtutibus requiro: orationem quoque naturæ congruentem,
quæ apud rerum peritos fidem mereatur, gloriosam esse medico
notum esse puto.

Signorum ra-
tio.

Signorum præterea cognitio, ac symptomatum quæ vulneri-
bus quotidie superueniunt, peritia, admodum necessaria est: vt quid
25
ea mali portendant ac designent, cognoscas: & symptomatum diffi-
cultates præcauere possis: etenim si sanorum corpora tot casibus
sunt exposita, quid in ægro sperandum putas? vbi syderatio, atro-
phia, apoplexia, comitialis morbus, vulneribus superuenire sæpi-
sime conspiciuntur: quæ nisi tu cognoscas, & præuideas, tua insci-
tia magnum & tibi & ægro conciliabis malum: quoniam maius sæ-
pe damnum videmus ex incuria medici, ac symptomatum contem-
ptu, quàm ab ipso met vulnere nasci. quæ mala facile auertes, si & si-
gnorum & symptomatum gloriosam habueris cognitionem. Co-
gnitionem non simplicem, qualis fabrorum & cerdonum est in sua
30
arte: sed absolutam, & scientificam: quam nisi habeas, artis operatio-
nem ne aggrediaris: in qua non opinio, non iactantia, non conten-
tio, non superbia, sed vna, ac sola scientia & cognitio dominatur: sed
antiqua est hæc artium pestis, quod earum praxin theoriæ præpo-
nunt pleriq̃, & ferè apud chyrurgos coniugio artis magisterium
40
comparatur.

Erga vulneratos verò indulgentia quàm sit noxia, non admo-
dum scribere opus esse puto, cùm & optima remedia infamari, & di-
ligen-

ligentem operationem confundi, ægrorum inobedientia experiamur quotidie, quemadmodū vicissim ægrorum obedientia medicū magno sollicitudinis onere leuari quandoq; videmus. Itaq; semper videris vt tu imperium in ægrum obtineas: præstat enim illum quā te dolere: quod nisi facias, cogeris quandoq; illi blandiri, ac concedere quæ non careant periculo, & propter quæ insectia ab alijs argui possis. Accedit ad hæc, quod homo occultas multorum morborum causas in se continet, quæ leui indulgentia in actum deduci facile possunt, in quibus cauendis, in excessu quā in defectu peccata leuiora sunt: cum tot sint vulnerum symptomata, vt eorum ratione omnia penē vulnera lethalia pronunciare auisim. Nam & tempus, & natura, & temperamentum in ægrotis, singula ad iterum declinant. Itaq; primum omnium circumspecies de omnibus ~~quæ ad operis perfectionem pertinent~~ methodicam: ad quam rem plurimum iuuabit sequentis capituli lectio, ex quo symptomatum rationem, antequam curationem aggrediaris, addisces: nolo enim te, ~~ubi iam vulnus offertur, tum demum~~ discere velle: sed vt antea quæ vtilia, quæq; noxia occurrere possint, cognoscas: nam in ægro tantibus experiri, discere, remedium periculum facere, semel licuit, & vni licuit, à quo te discere decet, non denuo experiri: ne forsitan, quod ille ait, Per mortem experimenta fecisse dicaris.

Vulnera omnia symptomatum ratio ne lethalia.

DE METHODO CVRANDORVM VVLNE.

rum, ac de inuuantibus & nocentibus.

CAPYT II.

PRIMUM itaq; scire oportet, quænam sit efficiens causa curationis vulnerum: ea enim conueniens remedium indicare potest. Scias ergo naturam corporis, carnis, ossium, neruorumq; partium radicalem ac congenitum Balsamum in se continere: qui vulnera, puncturas, omnemq; continui solutionem curandi facultate præditus sit. quod sic intelliges: Balsamus naturalis fracta ossa conglutinat: balsamus naturalis in carne recoditur, carnosum vulnus sanat: sicq; omnis humani corporis pars curationis efficienzem causam, id est, naturalem medicum in se continet, qui ipsius continuitatem solutam denuo coniungat. Quapropter meminerit Chyrurgus, non se, sed Balsamum, qui in corpore consistit, vulnera curare: non enim leuis error est, si medicus sibi curationem adscribat. Hoc solum namq; chyrurgi officium est, ac chyrurgie opus, Naturæ curam gerere in loco affecto: ne scilicet vulnus à causis externis irritetur, ac Balsami curatrix facultas impediatur: sed vt ipsa absq; impedimento suo munere fungi possit, medici industria adiuta: vt iam rectè dicatur, bonus Balsami custos, bonus Chyrurgus esse. Definimus itaq; Chyrurgum custodem naturæ (balsami radicalis) ab actioni-

Balsamus radicalis.

Chyrurgi officium.

Balsami custos Chyrurgus.

bus externorum elementorum. Elementorum siquidem ea natura est, ut naturæ, ubi ea debilitata est, vim facere contentur: quorum actiones si per medicamenta impediatur medicus, suo munere defunctus esse ritè dicitur, atque interim natura in suo Balsamo non impedita feliciter actionem perficit (maximè si decenti ac industri deligatur adiuvetur) perficit autem, dum carnem aut nervum, aut id in quo vulnus consistit, generat. Exemplo res illustrior fiet. Carnem, adipem, axungiam, sanguinem, medullam, &c. non sane hominem generare quisque est qui dicat: neque à cibo generari consentaneum est, sed natura vim obtinet nutritivam, ac augmentatricem, qua id ipsum perficit: istæ tamen facultates cibo & potu conservantur, quemadmodum nec pluvia, nec terra lignum generare dicuntur, sed arbor: nec tamen ipsa sine terra vel pluvia durare potest. Exemplo itaque terræ vulnere curationem declaremus: Balsamus vulnera curat, quam tamen actionem, nisi nutriatur, nunquam perficere potest. Nutritionis ergo necessitas Dieteticæ medicinæ partem fecit. Est & alia nutritio Balsami, per medicamenta vulnere imposita, qua & melius & celerius curat: est enim & medicamentum aptum Balsami nutrimentum. Adeo ut in hoc tota ars consistere videatur, si medicus naturæ conveniens nutrimentum offerat: quo si ipsa destituatur, statim vulnus peius evadit, omnisque generis symptomata subito ingruunt: vulnus putrescit, ac foetidum exhalat, quæ duo signa nutrimenti errorem certò testantur: nec verò nutrire solum, sed & mundum conservare vulnus oportet, quod in putredine Balsami vires deperdantur. Notabis quoque hic duplicem puris in vulnere differentiam: pus enim in vulneribus detentum aliud à putredine est vulneris, aliud à nutrimento medicamento, quod excrementitium pus dicitur. Balsamus enim ex medicamento ubi nutrimentum attraxerit, reliquum ceu feces & stercorea depellit: nam ipsum uti omnis cibus excrementum in se continet. Hinc discat Chyrurgus in vulneribus, non pus, non putredinem, sed excrementum generari debere: ut hinc etiam pateat, quàm noxium dogma sit illud, quo vulnera obstruere, & ad suppurationem deducere iubemur. Monitos quoque Chyrurgos volo, ut in posterum vulgatum suendorum, ac albumine oui oblinendorum vulnere moram abiciant, tanquam naturæ adversissimum: stultum namque est (quod multis rationibus comprobare possem) istis incumbere, cum hoc solum requirat natura, ut à putredine libera sit, atque medicamentis eo quo dictum est modo iuuetur, ac ab excrementis, singulis deligaturis exoneretur. Hæc nunc dixisse sufficiunt de efficiente causa curationis vulnere, ac de iis quæ iuvant: cætera omnia extra hunc catalogum, inter nocentia referentur.

Medicamenta autem ea (ut & hoc monemus) quæ non generant

Nutritio Balsami duplex.

Puris in vulnere differentia.

Vulnera non sunt consuetudina.

Excrementa vulnere.

nerant excrementa, non sunt medicamenta dicenda, sed venena potius. quare si medicamento aliquo adhibito nulla excrementa appareant, iam periculum imminere scias: imprimis autem si ea prodeant, in dignoscendis illis te exerceto. Non raro enim Chyrgos vidi, quibus fœtor ac putredo vulnerum in delicijs essent, & ex quibus optima sibi pollicebantur: verū exitus acta p̄babat. Tu hoc præceptū ex me habeto: quandocunq; cōtigerit vulnus aliquod foretē, instar vlcēris putridi: nec te nec medicinā tuā, necq; vulnus ipsum proficere. Quare cognitio medicamentorum necessaria est me dico: vt quæ excrementa generent, quæ minus, quæ bona, quæ uē mala sit, sciat: nisi enim horum peritiā habeat, casu agit, quocunq; tandem euentu agit. Quod si fors cura proficiat, iam omne id arti suæ tribuunt isti homines, & in multos annos id prædicant. Excrementa & Saniem deblaterant, cū præter voculas istas sciant nihil. Hoc potius studeatis moneo, vt & vulnus cognoscatis, & eius curationis internam causam intueamini: exterius verò ipsum & mundum seruetis, & ab iniurijs tueamini. Hæc namq; vera est curandorum vulnerum methodus.

Cognitio sicut
plicium neces
saria.

QVÆ VVulnera LETHALIA SINT.

quæ minus: tum vbi Paralyfis metuenda sit.

CAPVT III.

CONuenit verò etiam & de vulneribus maturè iudicare posse. Num ea lethalia sint futura, nec ne: ac an resolutio membri secutura sit, pronunciare: tum quatenus in pristinum statum membrū affectum reduci queat circumspicere, cuius rei sequentia capias documenta.

Primum, quicquid perfectum est in totum, vel sic vt ex cute tantum adiuu pendeat, hoc nunquam curari posse certissimum est. De profundioribus verò vulneribus tale erit iudicium: brachij (exempli causa) diameter in decem partes diuidatur, nūc quicquid ultra nonum punctum perfectum fuerit, etiamsi rursus agglutinetur, nullum tamen eius vsum fore speres. Si verò vulneris profunditas citra nonum punctum substiterit, quanto puncta pauciora erunt, tanto confidentius de salute pronuntiabis.

Vulnerum
prognostica.

Vulnera in partibus carnosiss, nisi arteriarum ac musculorum ratione id fiat, periculo semper vacant: horum tamen ratione vel resolutio, vel mors aliquando subsequi potest. Vulnera quoq; transuersim facta, nisi studiosè percurentur, resolutionē minantur.

Vulnera car
nosa.

Vulnera trā
uersa.

Nervosarum verò partium vulnera, nisi medicorum errore id accidar, non efficiunt paralyin: nam nec nervus, nec ligamentum, nec tendo præsectus, quā nervus est, ligamentum vel tendo resolutionem facit: sed quia vel in medicamentis, vel diēta, vel in alijs casualibus error commissus est.

Nervorum
vulnera.

Articulorum
vulnera.

Articulorum autem vulnera, deperdito osse, vel patella aliqua, uti periculum non mediocriter minantur: sic si nihil horum abscissum sit, facile restituuntur, cauendum tamen vnicè erit, ne phlegmone incidat: hæc enim si accidat, spes nulla curationis integræ superest: sic si in locum ossis deperditi caro succrescat, desperatum malū est, ac membrum ipsum necessario resoluitur.

Vulnera artuum.

Atq; ut summatim dicam, artuum vulnera omnia, seu punctim vel cōsim illata, longa, transuersa, profunda, facile à resolutione & contractura liberantur, si conuenientes medicinæ in promptu sint: tales autem non sunt eæ, quæ in aereis chyrgorum theculis ac capsis latent, quibus ipsi sæpius plus damni dant, quàm commodi adferant: vnde ego non immeritò ipsorum relicta medicina, aliam ac meliorem, qua istis malis occurrere possim, sequor.

Capitis vulnera.

Capitis præterea vulnera grauiora quandoq; adferunt symptomata: apoplexiam, mortem subitam, epylepsiam, sensuum ac loquelæ imminutionem ac abolitionem: non quidem in omnibus, sed pro natura eorum quæ affecti sunt. Horum itaq; curatio pro tempore, sexu, complexione, naturæ, & proprietatibus patientium variatur: medicamenta etiam quæ præ manibus habentur, curationem immutant: sunt qui mania, sunt qui phrenesi corripiantur, quibus & sua singularis curatio competit.

Oculorum & aurium &c. vulnera.

Notandum quoq; organa sensuum, ac linguæ vulnerata, nec apoplexiam nec paralyfin causare, sed simplicia esse vulnera, quæ curationem non admittant, nisi admodum exigua sint.

Vesicæ vulnera.

Vesicæ vulneratio lethalis est, quòd ipsa glutinationem non admittat.

Cordis & pectoris vulnera.

Corde etiam ac pectore vulnerato, salutis omnis spes adempta est. Intestinorum verò vulnera quamuis curationem nullam admittant, non tamen lethalia putantur, quòd ope peritorum artificum ipsorum actio aliò transferri possit. Distinguenda tamen ea sunt ratione situs, quòd ipse aliquantisper iudicium mutet.

Splenis vulnera.

Splenis vulnera ac puncturæ nec lethales sunt, nec periculosa, ac quicquid ibi mali subesse posset, hoc omne ventris sectione præcaueri potest.

Vesicæ bilis vulnera.

Vesiculæ bilis vulnera cōtratio modo se habent: nam & indubitam ac miserandam mortem adferunt.

Pulmonum vulnera.

Pulmonum verò vulnera quamuis lethalia non sint, curationem tamen nullam accipiunt, sed in phthisim, tussim, dispnæam, & similes affectus transmutantur.

Ventriculi vulnera.

Ventriculo autem vulnerato, etsi mors certa consequatur, vita tamen quandoq; in longum tempus adhuc protrahitur: situs verò ratioq; alià alijs velocius interimunt: ea namq; quæ à latere ac dorsi regione infliguntur, pessima quidem sunt, sed anteriora magis le-

gis lethalia habentur: Hepatis vulnera sequuntur, quæ etiam si curari impossibile sit: nam semper ad deterius inclinant, diuturnos tamē magis morbos faciunt, quàm ut lethalia habeantur: ferē enim totius corporis consumptio, ea excipit.

Hepatis vulnera.

5 Renum vulnera Hepaticis respondent, nisi quod salubriora existant, facultatem insitam renum destruunt tamen.

Renum vulnera.

Obseruare verò & illud conuenit, vulnera ad radices & emunctoria partium principum facta, lethalia esse, celerius verò vel tardius interficere, pro dignitate partis cui ministrant.

Vulnera in emunctorijs.

10 Latentia autem vulnera (si intus ad radices sunt) difficilimè iudicantur, ob id quod sensibus non sunt exposita. Contingit etenim non rarò miranda vulnera sanari: contra, quæ extra periculum esse eredebantur, necem adferre, cuius rei causa est locorum ac partium dignitatis diuersitas: nam vulnera tum pectoris, tum ventris profunda ac penetrantia quandoq; lethalia non sunt, quòd forsan in obtulium ferantur.

Latentia vulnera.

20 Vulnera capitis, siue ea magna sint, siue parua, periculosa sunt omnia: caput namq; cum variorum morborum irritabiles causas in se contineat, quid mirum eas per vulnera exacerbari, maximè verò si & ægrotantis natura ac vires, tum medicamentorum malignitas concurrant? Sin ad cerebri substantiam vulnera penetrauerint, omnis iam curationis spes præclusa est.

Capitis vulnera.

Cerebri vulnera.

Vulnera etiam quæ extensis ac porrectis artubus accidunt, his quæ flaccidis vel pendentibus membris infliguntur, & curatū difficiliora, & magis lethalia existunt, quin & præsentaneam mortem non rarò adferunt. Præteriam memoratas vulnerum differentias, aliæ plures species inueniuntur, quas peritus Chyrurgus ex iam dictis signis facile dignoscet ac iudicabit. Sed experientiæ stulta persuasio multis turpiter imponit, à quibus cauere tutum est: horum namq; opinio ægrorum est perditio.

30 Ad hæc tempus, horæ, cælestium corporum influxus, motus & natura, vulnera aliàs curatū facilima, lethalia efficiunt: homo enim singulis horis mille casibus expositus est, quorum cognitio nō subitò, sed paulatim comparari potest.

Vulnera placida curantur, lethalia.

35 CHIRURGO QUID PRÆCIPVE METVEN.

dum in vulneribus: ac quid influxus cælestium corporum noceat.

CAPIT. IIII.

40 Scire verò & Chyrurgos conuenit, quid maximè in vulneribus metuendum veniat. Nam ut maximè videantur quandoq; salubres esse plagæ, tamen quia pluribus casibus expositæ sunt, periculum ferè subest: vulnera siquidem iratis inflicta, & periculosa, & cu-

Iratorum vulnera.

Pregnantium
vulnera abor-
tum faciant.

Intuitu solo
quidam no-
cent.

Suilla vulne-
ratis noxia.

Hæreditarij ac
Periodici mor-
bi.

Fistule & can-
cri in vulneri-
bus.

Cœli influen-
tia in vulneri-
bus conside-
randa.

Chirurgus
cœli situm in-
spicere debet.

Vulnere in
genita malig-
nitas solis Ar-
canis curatur.

ratu difficilima existunt, methodicamq; curationem inuertiunt, quod
iræ nullum (præter consumptionem) existat remedium, bilis verò
feruor difficilime contemperetur. Sic mulieres prægnantes vulne-
rata, de abortu & partus doloribus periclitantur: quin conuulsio-
nes & tormina non raro superueniunt. hisdem quoq; malis expositi
sunt iracundi, infidi, odiosi, Saturnini, ac Martiales. Sunt qui solo
venenoso intuitu vulneribus mala symptomata conciliare possunt:
vti in mulieribus apparet, quæ intuitu inficiunt, quemadmodum
& à sudore & afflatu quoq; venena ac morbos communicari vide-
mus. isthæc itaq; omnia, antequam curationem auspicieris, tollas o-
portet. Vulnera præterea recens pastis ac potis illata: maximè si fu-
erint cibi concoctu difficiles, vti suilla caro &c. curationem retar-
dant: nam quia & concoqui, & distribui in vniuersum corpus eos
oportet, vulneribus nocere manifestum est. Cæterum, quia quan-
doq; hæreditarijs vel periodicis morbis, vulnerati obnoxij sunt:
Conuulsioni scilicet, Epilepsia, & similibus: huiusmodi certè mala
principio studiose præcauere oportebit, quod ijs ingruentibus, na-
tura obruta nisi adiuuetur, vel plane concidat, vel curationem lon-
giorem efficiat. Quemadmodum & vulneribus, quibus alij morbi
complicantur: vt Atrophia, Fistula, Cancri, vlcera, curatio nulla
adhibenda est, nisi istis (quæ omnem curationem ad se pertrahunt)
prius sublatis. Itaq; & morbum ipsum, & symptomata considera-
bis, ne & te & ægrum perdas: nisi enim ista præuideas, summum ti-
bi conciliabis malum. Neq; enim supra quam natura ferat, quidq;
in istis attentandum erit, ne ex vulnere non vulnus, sed difficilius
quoddam morbi genus conficias.

Cœlestium verò corporum influxus, ac impressio, quam effi-
caciter operetur in istis, iam ostendendum erat: sed quia disputatio
ista & prolixa & difficilis est, Astronomis eam relinquemus. Certè
si pestilentiam superiora efficere possunt, quis dubitet cœlestia vul-
neribus sua influenza nocere posse? Quamobrem studiosus ac dili-
gens Chyrurgus cœli situ inspecto, si eum infaustum viderit, & æ-
gro periculum pronunciare poterit: de cætero verò siciudicabit,
vt cum astris pugnare temerarium putet, nisi mutatis eorum dispo-
sitionibus: nam medicina (quemadmodum & in peste accidit) nisi
hoste superiores sint, parum proficiunt. quare & hostium vires, &
medicamentorum potestatem acuratè conferet medicus, quod ob
subiecti (hominis scilicet) inconstantiam ac mutabilitatem iudicia
periculosa existant. Contingit præterea vulnera ipsa malignitatem
quandam contrahere, quemadmodum lutum, non debito tempore
effossum, cicadas producere, signa celsa cariem extrahere videmus.
quod si accidat, memineris huiusmodi dispositiones, non nisi singu-
laribus Arcanis tolli posse, quæ sic se ad vulneris naturam habeant,
vti

vti herbas quasdam ac semina cicadis & cariei aduersari nouimus. Hisce ergo Arcanis supra vulgatam medendi rationem vteris: nam sæpissime accidit aptis etiam adhibitis remedijs, vulnera in deterius prolabi (veluti quandoq; celsa ligna, vel factas insitiones non regerminare ob temporis iniurias) cuius rei causa solis cœli conuersionibus rectissime tribuitur. Ista quamuis rarò accidunt, accidunt tamen aliquando. horum itaq; gratia in Astronomicis exerceri Chyrurgi officio consentaneum esse iudico: ne ei quod sutoribus quibusdam euenit, contingat, qui cum calceamenta, omnis generis sue-

Astronomiz pericia Chyrurgo necessaria.

RECENTIBVS VVLNERIBVS TVM IN.

ueteratis, quæ & quales medicinz conueniant.

CAPVT V.

DEligandorum autem vulnerum rationem nouisse decet, tum in recentibus, cum in inueteratis plagis: apta namq; ligatura, vti inueteratis mirifice prodest: sic inconcinna recentibus etiam officit. Recentia itaq; vulnera à symptomatis primùm præcauenda sunt, quòd nisi fiat, non mediocre malum ægro conficies. Hoc autem singulari capite admonere placuit, propter ineptos quosdam Chyrurgos, quos subinde gloriari audias, se huiusmodi admonitionibus posthabitis, etiam felici successu vulnera curasse: esto ita sanè, sed illi interim quantis doloribus ægros excruciarint, quantos errorum acruos cumularint, reticēt. Curandi ratio illorum talis est: vulnere oblato, ipsum albumine oui emplastrant, sicq; tertium diè expectandum præcipiunt; qui error ipsorum primus est, & neutiquam tolerandus: tu verò hunc vt deuites, vulnus plane ne confusas, sed iuxta doctrinam secundi tractatus, ipsum suo nutrimento alito. Sin inueteratum & sordidum occurrat vulnus, à pure & foetore ipsum mundabis prius: hoc enim solo differunt, curatio quosdā acmundi vulneris. Vulnus itaque vel mundum antea, vel iam demum mundatum, singulis diebus bis deligabis, præcisè semper duo decim horis interpositis: horas autem studiosè obseruabis, quòd post duodecimam horam cuiusuis medicamenti & actio, & nutritio elanguelcat, ex quo vulnus ipsum postea paulatim in deterius prolabitur: nam ab externis elementis non amplius tutum existit. hac ergo methodo ad finem vsque curationis progredieris: vbi tamen iam ad cicatricem ducendam perueneris, sufficiet forsā viginti quatuor horis semel deligare: ne nimium autem confidens sis, mo-
neo. Secundum Chyrurgorum error est, quòd elapso triduo, & albumine consumpto, pice, cera, seuo, oleo, inuicem mixtis, adiectis quandoq; thure, mastiche, viridi gris, gummi, & similibus, vulnus implent: quæ remedia quia nimium calefaciunt, vulneribus non

Deligatura vulnerum apta quid efficiat.

Recentia vulnera vt tractanda.

Error vulgariū chyrurgorum.

Vulnera inueterata vt sint tractanda.

XII. horæ in ligaturis obseruandæ.

Alius error.

conue-

conueniunt. adhæc tam pueriliter cocta sunt, vt ne vel minimum quidem nutrimenti vulnere adferri possint: taceo quòd naturales facultates nimia sua attrahendi potentia inuertunt, vnde phlegmones, tumores, erysipelata, calores vehementes, punctorij dolores, atq; infinita alia contrahuntur. Quare si his malis obrutū uulnustibi offeratur, statim illi medicamētis mundificatiuis vocatis impositis, aptam deligaturam adhibebis: dicta autē medicamenta talia quoq; sint, quæ partis temperiem conseruent. hac ratione lethalia nedum periculosa vulnera percurabis. Vulnera verò cū pro sexus, temperaturæ, temporis, ac symptomatum ratione, nunc lethalia, nunc curabilia existant (videas enim non rarò idem vulnus in hoc salutare, in illo lethū asserre) ego rectissimè omnia lethalia potius quàm salutaria dicenda esse existimo, quòd propter ea quæ dixi, de salute difficillimum iudicium existat: nam symptomata omnia ferè latenter subeunt. Lethalia tamen vulnera sine exceptione dico, quæ cerebri, cordi, ventris orificio, vesicæ, intestinis exilibus, occipitio, ac trachæ arteriæ infliguntur: reliqua quæ pulmonibus, epati, & similibus visceribus accidunt, lethalia quoq; existunt quidem, sed perdurant longius, & ferè alijs morbis tandem complicantur. Eodem modo diuturna & mortalia sunt vesiculæ bilis, ventriculi, arteriarum, & venæ portæ vulnera: tum ea quæ transuersim musculus incidunt, & quæ extensis membris infliguntur, quamuis ista minus periculosa esse non inuitus concesserim. Ii quoq; quorum venæ, nerui, arteriæ, ac viscera (quod non rarò accidit) à naturali situ euariant, vulnere peius habent, difficiliusq; sanantur. Morbi etiam lethales, vt apoplexia, & similes vultuibus coniunctæ, præsentaneam inducunt necem. Quinetiam cœlestes influentiæ, terrores subiti, & negligentia medicorum, tum temporum mutationes mortis sunt concausæ.

Vulnerū par-
tium propria
symptomata.

Genitalium
vulnera.

Paralyfin quæ
vulnera faci-
ant.

Notandum interim est, capitis vulneribus phrenitim, opticis neruis oblæsis cæcitatem, organorum auditus transpunctionibus surditatem succedere. Generationis verò membrorum vulnera si non lethalia sint, sterilitatem tamen inferre. Articuli autem transuerlim disiecti, resolutionem faciunt, alio modo læsi, conuenientibus remedijs non difficulter restituntur. Ligamentorum verò ac tendonum Balsamus si pereat, membrorum resolutionem facit: vt & atrophia si vulneribus complicitur, idem mali genus inducit. Sunt præterea multa vulnerum genera, quæ paralyfin efficere possint: vt ea quæ ad radices ligamentorum consistunt, aliæq; infinita, quæ etsi ex sui natura talia non sint: tamen temporis, horarum, ac symptomatum adminiculo talia euadunt: quibus etsi Medicum quandoq; resistere impossibile sit: tamen harum rerum cognitione exercitari necesse est. Contrâ resolutiones multæ remedijs aptis præ-
caue-

cauebuntur quandoq; si phlegmoni oxyrrhodino imposito, deligationem aptam feceris. medicamentis mundificatiuis adhibitis, & stictico emplastro superimposito, ad finem vsq; curationis progressus fueris, abiecto tonforum vnguento albo.

- 5 Est & tertius Chyrurgorum error, quo Sinonia, id est, albi Tertius error.
glutinis fluxiones concitant: quod vbi accidere videris, tum eorum
medicamenta cum theculis æreis per fenestras deiecto: tempus e-
nim & necessitas aliam medicinam expostulant. Itaq; vulnus aceto
10 rosaceo abluito statim, ad calorem temperandum: emplastrum sti-
cticum superimponito, ad fluxionem sistendam: fluxione & intem-
perie sublatis, mundandum vulnus suscipe, ac tandem iuxta ratio-
nem iam commemoratam cum emplastro stictico curationem per-
fice. Sunt præterea errorum multæ centuriæ, imperitis Chyrurgis
ac medicis familiares. Nos ex ijs paucos, præcipuos tamen, antota-
15 re volumus, quo eos propter periculi magnitudinem deuitare stu-
diosius possis, nostramq; methodum cognoscere accuratius. Huius
etiam certum te esse volo, nullam curationem putrefactione perfici
posse, vel debere: per ea etenim vulnera curari debent, quæ putre-
20 дини resistūt maximè: nam remedia curandis vulneribus destinata,
Sal referunt. Sal enim Balsamus quidam externus est. is autem bal-
samus ex ijs parari debet, quæ partis vulneratæ, vt vîlceris, nerui, of-
sis, articuli, &c nutrimentum in se continet. Hæc est illa nostra di-
tissima methodus, sine qua nullam gloriam in medicina consequi da-
tum est.

Putrefactio ca-
uenda in vul-
neribus.

25 VVLNERVM ACCIDENTIA TEMPO.

ris ac cœlestium motuum ratione euenientia, &c.

CAPVT VI.

- M**anifestum illud est, ac præter demonstrationem fidem mere-
tur, cœlorum conuersiones varia morborum genera in nobis
30 causare: nam sanorum etiam corpora infici ac defœdari ab ijs, nil
refert commemorare, adeò vt illius actiones declinare impossibile
videatur: nam admirandi sunt cœlestium effectus, quos si sani non
effugiunt, quis dubitet vulneratos ijs subiectos quoq; esse: sed hæc
à quibusdam, nisi experientia conuincantur, incredibilia habentur.
35 Notabis ergo, cœlum quemadmodum in sanis febrium efficiendo-
rum vim habet: sic in vulneribus febres excitare posse, & tales qui-
dem febres, quæ statis periodis rigore & calore paroxysmum perfi-
ciant, quæ quotidianarum ac tertianarum typos obseruent, quæq;
non prius ægrum relinquant, quàm vulnus ipsum coaluerit. hæc
40 ergo affectiones, Chyrurgus non symptomata vulnerum, sed veras
febres esse pronuntiabit. Contrigisse etiam hominum memoria sci-
mus, grassante peste, vulneratos (qui præter vulnus plane nil in-
commodi sentiebant) sine bubonibus ac carbunculis tamen, peste
corre-

Febres in vul-
neribus à cœ-
lo fiunt.

Pestis in vul-
nere.

correptos fuisse, alios biduū tantū, alios paulō diutius superuixisse.
 Sunt vulnera quibus caufonica febres superueniunt, quæ ferē le-
 thalia conspeximus. Vidimus in castris, cum milites ex febribus ar-
 dentibus epidemicis linguarum asperitate laborarent, vulneribus
 asperas cuticulas superuexisse, similes ijs quæ linguas molestabant,
 ita ut fauces & vulnera inuicem referrent. Hæc & alia ut non infre-
 quenter eueniunt, sic curationem non admittunt, nisi per ea reme-
 dia quæ morbis ipsis specifica habentur, ut pestilentialia uulnera pe-
 stilentialibus, caufonica caufonicis remedijs (id est, quæ pesti & cau-
 foni adhibentur alijs) percurari obseruauimus. Obseruatum & il-
 lud aliquoties est, hemorrhagiam uulneribus superuexisse, non qui-
 dem genuini sanguinis, sed materiæ cuiusdam quæ sanguinē refer-
 ret, quæ nullis remedijs curari poterat. Sed eum eo tēpore Dysen-
 teriæ epidemicos grassarentur, quarum deiectiones illum sangui-
 nem referrent, eodemq; periodos utramq; malum seruaret, tandē
 exhibitis Dysentericijs specificis remedijs, & uulnerū hemorrhagia
 sanata est. Istiusmodi casus Chyrurgum sedulo obseruare decet: mi-
 hi non raro occurrerunt, occurrerunt olim, occurrent & postea.
 Oblatus mihi aliquando est quidam seruus eorum numero qui
 metallis effodiendis destinati sunt, qui ex vulnere quotidie ter qua-
 terq; rigore corriperebatur, aderat & spasmus, qui membrum nunc in
 hanc, nunc in illam partem conuelleret: huic ego exhibito vitrioli
liquore (quod epilepticum quiddam subesse videretur) sanitati re-
stitui. Hanc historiam ob id narrare volui, ut ostenderem, in huius-
 modi casibus medicos à Chyrgis in consilium aduocari debere.
 Etsi enim Chyrurgos decebat istarum quoq; rerum peritiam ha-
 bere: sed ut ob horum inertiam à periculo tuti simus, præstat me-
 dicos quoq; in consilium adhibere. Superueniunt adhæc vulne-
 ribus affectiones quædam, quorum radix non in ipso vulnere, sed
 in toto corpore continetur (ut sunt phrenitides, epilepsiæ, & simi-
 les passionēs) has iam non vulnerum symptomata, sed verē morbos
 appellabimus, quod pereuratis etiam vulneribus permancant. Istis
 itaque malis consilium ex medicina quærendum erit: quorum quia
 pauca vel nulla adhuc reperta sunt, omni studio in id incumbendū
 erit, ut ea inueniamus, si modo ægris consultum velimus. Et certē
 Chyrurgos chyrgorum nomen usurpare non decebat, nisi hæc
 & vidissent & curassent aliquoties, ne subinde ad medicos recurre-
 re cogentur: etenim cum ex vulnere originem duxerint hi morbi,
 Chyrurgorum erat eos tollere posse. Nam Chyrurgus dicendus
 non est, qui solum fucce, deligare, carnem secare, rodere, ac radere
 didicit: sed qui omnia ea quæ vulnus circumstant, cum ipso mali
 fonte tollere potest.

Prunella.

Dysenteria
vulnerum.Historia me-
morabilis.Epilepsiæ in
vulneratis
vnde.

DE MORBIS INTERNIS, QUI VULNERA

bus complicantur, ex quibus Cancer, Fistula,

& Syreon &c. generantur.

CAPYT VII.

5 **C**Ausas ac radices ex quibus paulatim Fistulæ, Cancri, vlcera depascentia, erysipelata, gangrenæ ac phagedenæ nascantur, in corporibus absconditas detineri sciendum est. Quæ si in aliquem locum decubuerint, & iam erumpere conentur, accedente plaga, vel celsim vel punctim illata: tum demum se produnt manifestè, ac cum vulnere complicantur. Vnde summa vulneris malignitas oritur, nullis, etiam nobilissimis vulnerarijs remedijs superabilis, nullasq; cicatrices agnoscens. Itaq; quia vulnus non simplex est, sed fistulosum, cancriformum, &c, non simplex medicamentum, sed fistulas, canculos &c curare valens adhibendum erit. Est in quibus medicamen-
 10 ti vis, antequam hæc mala perfectè elaborata appareant, ipsa absumat. Quod si iam in statu sint, vulnere relicto, ista tractanda veniunt: vtriusq; enim simul incumbere non licet, quod contraria requirant remedia. difficius itaque prius curandum. Quare vellem Chy-
 15 rurgos non simplicia tantum vulnera, sed & tumorum, & vlcenum: vt Cancri, Fistularum, Phagadenæ ac Syrei curandi rationem cal-
 20 lere: ne & suo dedecore, & ægrorum malo, turpiter inchoatam iam curationem intermittere cogerentur: vel saltem vt meminissent in huiusmodi casibus relicto vulnere, curationem inuertendam esse. Obseruandum præterea est, vulneribus luxuriantibus sæpius car-
 25 nem increfcere, fungorum ac spongiarum instar, quam dum imperiti Chyrurgi (qui rarissimè sine damno operantur) nunc corroden-
 30 tibus medicamentis tollere, nunc sectione auferre, conati sunt: Lerneæ hydræ capita repullularunt, vt sine dolore scribere etiam nequeam miseras, quibus ægros affligerunt. Causam harum spon-
 35 giarum paulò altius repetere libet. Verrucarum quoddam genus est, quod abscissum subinde maius ac copiosius prorumpit, & quod sæpius vel abscissum, vel arrosus fuerit, eò luxuriat magis: ex quo
 40 genere & fungos, & spongas, de quibus iam diximus, esse putandum est. Etenim huiusmodi verrucarum radice vulnerata, consentaneum est fungos & spongas tales, à luxuriante natura protrudi. Accidit & illud, sed rarius, ex cicatricibus iam olim ductis, similem carnem enasci, vt ut sit, verrucarum ratione id accidere manifestum est. Idem mali genus non raro scyrrhi & œdematis specie se prodidit, quæ quamuis minus periculi habeant, tamen sedulum ac diligen-
 tem requirunt artificem, vt & dignoscere, & expertis remedijs malo subuenire possit. Hæc eo nomine hic dico, vt singuli sibi ab istis
 45 a finis cauere possint: qui cum morbum nunquam viderint antea, gloriantur tamen se curare posse, ad quam rem pestiferis planè

Fistulosa & cancrenosa vulnera vt curanda.

Spongiæ ac fungi vulnerum.

Verrucæ fungos creant.

vtuntur remedijs. Ista autem mala vulneribus complicata tam sunt varia, ac aspectu miserranda, tantam in curando requirunt sedulitatem, vt verbis explicare vix queam. Itaq; tu qui te Chyrurgum profiteris, isthæc curare scias: sin nescis, adhuc Laureatis annumerari te ne pigeat: es enim semidoctor saltem.

DE VVLNERIBVS QVÆ VENENA.

tis telis inferuntur.

CAPVT VIII.

TEla quamuis venenis inficere omnium memoria turpe habitum sit: tamen hominum malignitas hoc flagitij genus subinde non intermitit, vnde & vulnus ipsum, & venenosa materia intolerandis affligunt cruciatibus: quare istis quæ auxilia competant, scribere conuenit. Inficiendi genera varia sunt, quæ silentio præterire præstat. Inficiuntur ab hostibus enses, gladij, hastæ, tela: domesticis verò vsibus venenum contrahunt instrumenta mechanica: vt falces exempli gratia, quæ usus tempore dum incalescunt naturam eorum quæ secant ut herbarum rubetarum, serpentum, araneorum murium, ac locustarum, facile recipiunt: sic uomeres à terra quam secant, ueneni quiddam contrahunt. ista itaq; sedulo consideranda, et ab ijs studiose cauendum: nam quamuis ex attritu, & dum acuuntur, aliquod rursus ueneni deperdant, nunq; tamē ipsū totum perit. Dissimilis ratio est eorum instrumentorum quibus fabri lignarij vtuntur, ut securis & dolabræ: isthæc namq; salubritatis quiddam contrahunt potius, ex lignis quæ secant. Vitrum quamuis uenenum sit ex sui natura, tamen nisi intra uulnus permaneat, ipsum inficere nequit. Fusorum uerò ac aliorum instrumentorum, quæ frequenter manibus versant homines (mulieres præcipuè) virus admodum pestiferum vulneribus existit, quod ea ex frequenti usu venenum in se recondant vehementissimum. Lapides ac metalla ueneni nihil habent, quamuis non negauerim ferri quandoq; essentiam à Dyphrige non probe purgatum, inficiendi uires seruasse. Venena huiusmodi quomodo extrahere conueniat, quia secundo tractatu suis locis remedia scribemus, nil opus est hic cōmemorare. illi itaq; remedijs fac instructus sis si nisi enim ea cognoscas, sed vulgatis uti pergas, sero tandem summo cum dedecore ad ista confugere cogeris. Obseruare quoq; acuratè oportet, num huiusmodi symptomata, ex ueneni communicatione orta sint, uel an ab aliâ aliqua causa originem duxerint: nam ob signorum similitudinē difficilis est diiudicatio. Sed telorum studio, quàm casu infectorum, maiora existunt nocumenta. Calores urentes, phlegmones, decoloratio partis, laterumq; punctiones, (præcipuè in sclopettorum globis) accidunt, quibus mitigandis, frigidū aliquod oleum uulnera-

Tela varijs
modis infici-
untur.

Instrumento-
rum mechani-
corum uulne-
ra venenosa
quæ sunt.

Vitruvulnera.

Instrumenta
mulierum uen-
enosa.

Venenis symp-
tomata.

nerarium infundes. Reliquorum verò symptomata mitiora sunt, nisi casu vel aranearum vel buffonum venenum conciperint, vulnerisq; communicauerint: ea itaq; iuxta canones tertij tractatus curabis, reiectis ærearum thecutorum inutilibus unguentis.

CIBO, POTU, VENERE, EXERCITIIS, &c.

quomodo ægri seipfos perdant.

CAPVT IX.

Sed Medicò omnia secundum rationem operanti, ægrorū tamen
 10 Sinobediētia quandoq; omnē curationem confundit, ut non raro accidat: vulnera salubria aliās, in paralyfin abire: membra uulnerata atrophiam consumi, innumeraq; alia huiusmodi symptomata euenire, ne dicam mortem quandoq; subsequi: in ista ergo intentū medicum esse conuenit, ut causam mali declarare possit. Libertate
 15 namq; ægrorum uidemus naturam sic irritari ac concitari, ut nunquā postea suo munere fungatur, sed extra suos limites exspatietur, nec se contineat amplius. Exemplo sit venereorum vsus, quo membrum passum sic inflammatur, vt ad omne morborum genus dispositionem acquirat, maxime si situs vulneris concurrat. Itaq; quo pacto
 20 istis malis subuenire possis, distinctione cognosces. Vidimus veneris vsu membrum sacro igne correptum, syderatum, ac gangræna affectum refecari oportuisse: alios statim mortuos, alios lethalius febribus, alios cōuulsionibus, quosdam erysipelate captos obisse. Quare in huiusmodi casibus, memineris libidinem hanc
 25 nullis remedijs extirpari posse: sed donec à seipsa sedata fuerit, relinquendam, ac tum demum acuratiore medicatione vulnere inuigilandum. Sic immodicum exercitium vulnerati membri, quamuis non tam grauib; periculis subiacet, non tamen periculo res vacatitiam & phlegmones, ex quibus successu temporis gangrænæ,
 30 vel febres symptomaticæ, vel atrophix, vel resolutiones nasci possunt, concitari solent quandoq;. Curabis itaq; ægro quietem illius membri, ne ex contemptu leuis mali, aliud maius oriatur. Similiter in diætæ legitimæ administratione, hoc est, cibi ac potus ordinaria quantitate aliquid studij ponendum est, ne forsan repletionē, quæ
 35 vulneribus nocentissima existit, aliquid damni ægro cōcilies: nam natura vbi aliquo morbo grauata est, non vult ab eo abstrahi, sed modum & auxilium desyderat, quo morbum euincere possit: quod si impediatur, ad quandam iracundiam concitata, toto corpore furere incipit, à quo furore consequenter tabes, febres, phlegmones,
 40 alijsq; ingentes dolores concitantur. His ergo de causis horum inquam periculorum metu, conuenit medicum, non quod ægri petulantix libuerit, sed quod salus & ratio iusserint, sibi licere putare. Meminimus quoq; præter prædicta mala, maiora sæpius à veneris

Intemperantix ægrorum fructus.

Veneris vulnuerato interdictionem.

Febris à veneresecta.

Exercitium immodicum improbatum.

Natura à morbi curatione non abstrahenda.

Delectus cibo
rum.

intemperantia accidisse. Apoplexiam puta, syncopen lethalem, epilepsiam, hydropem, quibus nulla medicina sufficeret, sed certissima mors subsequeretur. Præterea in cibo & potu legitimis exhibendis magnam requirunt ægri medicorum diligentiam, nam si vulnerarijs cibis ac potionibus vulnera glutinantur quid prohibet, 5
ipsis vulneribus aduersantibus exhibitis, rem deteriore efficit: cum semper vltro in deterius ruat natura. Itaq; flagris ac cruce digni sunt Chyrurgi, qui contempta Diætæ regula ac norma, quiduis ægris licere sinunt, cum tempus & occasio tantum periculi tamen in se contineant, vt summa quandoq; prudentia ac diligentia non 10
sufficiant, ad præcauenda symptomata, quibus ægri expositi sunt.

DE SYMPTOMATIS QUÆ ÆGRI TEM-
peraturam seu complexionem sequuntur.

CAPVT. X.

Alij alijs faci-
lius curantur.

MEdici verò ratiões & in id intētas esse oportet, vt meminerint 15
homines alios *δυναμῆς* esse, alios *δυσδυναμῆς*; ista enim consideratio medici, curęq; velocitatis scopum continet. Nam quemadmodum, vt exemplo rem declaremus, lignū aliud alio secatur, sculpiaturq; fa-
cilius; aliud alio durius, pluribusq; germinibus ac ramis præditum 20
est, omne tamen fabri ac artificis industria tandem euincitur, ac per-
politur (sic quoq; de gemmis ac lapidibus intelligas licet) Eodem
modo de hominum corporibus iudicare conuenit: etenim cum ex
terra omnes pronati simus, ipsa autem & durum & molle, & cras-
sum & gracile &c., in se contineat, simile autem generet simile: nos 25
quoq; inuicem diuersos esse, pro ratione eius ex quo orti sumus,
quis dubitet? Quapropter istis animum aduertere Chyrurgos de-
cet, vt an facile vel ægrē curationem admittat subiectum corpus,
cognoscant, similiter ac fabri tiliæ lignum quàm abietis nodosos
truncos facilius subigi ac secari norunt. Sunt qui admodum tenera 30
ac subtili natura præditi inueniuntur, vt ijs vel minima vulnera
(quæ aliorum corporibus nihil negotij facerent) lethum adde-
rant. naturarum itaq; ista diuersissima diuersitas sedulitatem maxi-
mam requirit. Quare hæc non minima causa est, quæ me coëgit, vt
vulgatis medicamentis relictis, noua quæserim: nam, etsi ea vni 35
quandoq; salubria existant, tamē postea vix decimo vsui sunt. mo-
neo itaq; vt repudiatis istis, formulas sequenti tractatu annotatas
receptiatis: habebitis namq; calipodium singulis calceamentis aptū
(quod aiunt.) Nam etiamsi quandoq; videbuntur dysepulotica
esse vulnera, omnia tamen tandem istis remedijs nostris curari co- 40
gnoscetis. Adhęc iubeo Chyrurgos præparata medicamenta sin-
gulis partibus conuenientia asseruare. Empyricorum enim transi-
tus ille ad similia mirè medicinam conspurcavit: sed boni isti homi-
nes, hoc

Remedia anti-
quorum repu-
diata.

Transitus ad
similia Empy-
ricorum.

nes, hoc solo se defendunt, dum contemptis meis remedijs, obijciunt, iam olim antequam ego extitissem, vulnera curata esse. Esto ita sanè: nam vulnera ante me curata esse non inficior, hoc tamen dico, meis remedijs, in magnis cladibus ac oppugnationibus, me (quantum natura ferebat) ex mille non vnum spe sua frustrasse, vel perdidisse, cum ipsi interim vix vigesimum quemq; restituerent. quare meum institutum cuius prudenti probari mihi persuadeo. Volui autem hoc loco ista commemorare, quòd hominibus ostenderem differentiam veræ ac fucatæ medicinæ: nam veræ medicinæ tantus olim honos habitus est, quantus & iam habetur: falsæ verò tam omnes fuerunt infensi, quàm iam sunt, sed non dignoscunt eam homines: non enim antiquitas hanc illa meliorem facit, alioquin & lolium tritico æquiualeat: vnà enim oriuntur, nemo tamè tam stupidus est, qui lolium quàm triticum malit. Ista hominibus patefacere mihi propositum est, vt tandem (cùm æque facile rectum ac falsum addiscatur) veræ medicinæ studio flagrare incipiant aliquando.

Antiquitas ad commendandam artem nō sufficit.

DE VULNERIBVS QVÆ MVLIERIBVS

menstruis laborantibus accidunt.

CAPVT XI.

Symptomatum magnitudo & varietas, quam huiusmodi in casibus accidisse memini, admonet de istis scitu & iucunda & necessaria quædam annotare. Vidi cuidam vulneratæ, sanguinem menstruum non per consueta loca, sed per vulneris sinum effluxisse: alias vidi, quibus Epilepsia, conuulsiones, aliæq; symptomata superuenirent, neq; intermitterent, donec Menstrua fluere desinerent, ac uteri anarhopia & katarhopia sedarentur. Quibusdam phlegmones, cephalgiae, dyspnae, nausea accidunt, vnde vulneris curatio impeditur ac difficilior redditur: hisce ergo malis si medeiri velis, menstruorum inordinationem prius tollas necesse est, quòd medicamenta suas actiones perficere rectius possint. Obseruare & illud cōueit, mulieribus singularem quandā iracundiæ speciem accidere, qua si correptæ vulnerentur, omnia iam dictis grauiora euenire: conuulsionibus namq; totius corporis corripuntur: vnde vterus molestat quocq; sicq; duplex malum nascitur: quorum vtrumq; sua habet grauiora symptomata: nam conuulsionibus paralytis, vterinis malis matricis suffocatio succedit. Sciendum itaq; quoniam istiusmodi mala circa vulnus ferè sequiunt accerrimè, primùm omnium de sedanda matrice & tollendis conuulsionibus consiliū querendum esse: quæ res autem apud medicos, non qui Doctoris titulo superbiunt (venalis namq; est) sed longo rerum vsu peritos. Remediorum hic scribere decebat, sed nostra lingua difficulter redduntur, &

Sanguis menstrualis per vulnus effluere vi sua.

Iracundiæ mulieribus symptomatica.

singularem tractationem requirunt. hic igitur negotium hoc inter-
mittamus. Illud hic obseruemus potius, iam dicta mala tum hemor-
rhagiæ ac phlegmones, si concurrant cum memoratis malis, si non
lethalia, certè curatu difficilima efficere vulnera. ista itaq; studiosè
præcauebis prius, vel si præcaueri impossibile est, ne in prædictio-
ne à scopo aberres obseruato.

SIGNA VVLNERVM, EORVMQVE

Significationes.

CAPIT. XII.

Symptomata omnia vulneribus superuentura præcedentibus
quibusdam signis cognoscuntur. Quamobrem chyrurgici offi-
cij erit, quibuscunq; signis apparentibus quid ea præmonstrent o-
minari posse. Medici enim est quidem, vulnus clementer, tuto, ac
celeriter curare. quod si omnibus ritè administratis, id non eueniat,
argumentum certissimum est, aliquid mali superuenturum esse:
quod quomodo arte dignosci possit, hoc capite aperiemus. Simio-
tikin namq; medicinæ partem ego summum secretum existimo, de
qua neq; medici, neq; chyrurgi veteres quidquam fide dignum me-
morix prodiderunt. nos quæcunq; longa exercitatione experien-
tiæ comprobauimus, ea fideliter depromemus: laudabile namq;
videtur, neq; cuiq; vitio dandum, veterum inuentis sua superad-
dere velle.

SIGNA.

*Simiotiki me-
dicinæ pars
summum est
secretum.*

*Artuum atro-
phia vix præui-
deatur.*

Artuum vulnera, quibus ex dolore, phlegmone est concitata,
si circa axillæ articulum (vulnere in brachio existente) vel coxen-
dicem (si pes vulneratus sit) noctu, vespertiq;, ac in mutationibus
tempestatum: tum si Luna noua vel plena fuerit, dolores ac fluxio-
nes augeantur, iudicabis ea mēbra, vulnere clauso, in tabem abitura.

*Abcessus vul-
neri superue-
niens.*

Similiter vulnere ad glutinationem apto apparente, si circa
ipsum versus membrorum extremitates, vel retrò ad articulos, tu-
mores fiant, qui paulatim indurescant, nec digeruntur, sed glutina-
to iam vulnere persistunt, id est, si singularis sit affectus factus, peri-
culum est, ne abcessus colligatur, vulnere ipso longè deterius, ex
quo vlcus fiat: imò syderatio ac caries ossium, totiusq; membri sub-
sequatur. Ichores quoq; (seu cambium) si fluere incipiant, tabes
membrum certissima subsequitur, quæ curationem nullam admittit,
nisi iusta quâritate eius quod defluxit, regenerata, alioqui membrum
ipsum cæle arboris instar exarescit, sitq; membrum aridum vocatū.

*Vigiliæ quid
portendant.*

Vulnera præterea quæ somnum impediunt, vigilias ac inque-
tudines inducunt: item quæ punctiōibus assiduis molestant, ma-
ximè vbi sitis in exhausta accesserit, lethalia sunt, nisi forsan medica-
mentorū malignitate id accadat, quod excipio: loquor enim hic
de naturæ impotentia, non de medicorum erroribus. Item vbi oculi con-

li con-

li conuelluntur, vbi lingua balbutiunt, auditusq; deprauatus est, Oculorū con-
uersio quale
signum.
 atq; vbi loquuntur tardius, lethale est. Sin vulnera humida subinde
 sint, nec pus generent, nec glutinari pergant, sed subsistāt (si nec cor-
 dis palpitatio, nec membrorū debilitas coniungantur; hec enim le-
 5 thalia sunt) certum est hoc indicium, eā in Cancrum, Fistulam vel
 aliud vlcus malignum abitura. Sic vbi vulnus ipsum curationem li-
 benter receperit, corpus autē tristetur, id est, si vulnus bene, corpus
 autem malè habeat, signum hoc est lethale. Phrenitidem in vulnēri
 bus superuenturam, minantur trius aspectus. Oculorū inuersiones, Phrenitidis fu-
turæ signa.
 10 loquela audax & vehemens, membrorum agilitas, febris, maximus
 circa caput aestus. hec eadem signa Maniam, vel aliam aliquā rati-
 onalis animæ lationem, pro subiecti varietate, minantur. Stridor au-
 tem dentium (nisi id à verminatione fiat) si cum mentis abaliena-
 15 tione contingat, minatur lethalem aliquem casum superuenturum. Stridoris den-
tium significa-
tio.
 Vbi verò spuma circa os apparet, spiritus difficulter ducitur, ster-
 tor adest, oculi conuelluntur, artus spasmodici, iudicia vel conuul-
 siones, vel Epilepsiam in propinquo esse. Si in somnis vulnerati
 membrorum apprehensiones sentiant, nisi ab insomnijs vel terrori-
 bus id accadat, puris collectionem ostendit. Vbi verò tumores fi-
 20 unt, qui tarde curationem admittunt, ostendit membrum mox sen-
 sum amissurum esse. Quod si ventriculi supinitas superueniat, vo-
 mitus ac nausea, cum siti immodica, signum est venas ac nervos ab-
 scissos loco & officio motos esse. Huiusmodi signa alia permulta re-
 stant enumeranda, sed horum capita enumerasse sufficiat: sufficiant
 25 quoq; ista ad omnia symptomata superuentura præcognoscenda;
 sed discere & experiri, totius huius considerationis fundamenta sunt.

VULNERA DESPERATA, VEL PERPE-

ram curata, quomodo tractanda sint.

CAPVT XIII.

30 **Q**uamuis præsentī tractatu recentia tantum vulnera expedire
 propositum fuerat: tamen cū inueterata plura occurrant, de
 ijs etiam proprio capite disserere placuit. Nam si quis tonsorum ac
 veterinariorum istorum artes inspiciat, mirari subeat, quomodo
 35 lentiginem, nedum grauiora vulnera ipsos curare possibile sit. Istis
 itaq; in vulneribus hoc primū considerabimus, an medici errore,
 an à morbo quodam vel symptomate vulnus ipsum deprauatum
 sit: isti duo enim sunt deprauationis modi: vbi à morbo malum est,
 & Chyrurgus id non agnoscit, sua imperitia ægrum perdit: sin ab-
 40 que morbo, rursus suæ artis incertitudine damnum conciliatur:
 quod vbi contigerit, erroris causam inquire. Si à morbo complica-
 to vulnus deprauatum fuerit, eius curandi rationem ex alijs nostris
 chyrurgicis libris addisces. Potes quoq; si placet, alios scriptores ac

pseudomedicos inspicere, in quibus tamen spei parum ponendum existimo, quòd effectui rarissime potiàntur, cum tamen Deus Opt. Max. medicinæ effectum constituerit curationem ipsam, quam illi non consequuntur. Vnicum est quod hic docere placet, à nullo vnquam veterum proditum (cuius quoq; gratia presens caput scribere instituiamus) quodq; ex nostra schola primum exitit: vnum scilicet esse medicamentum vniuersale, in omnibus istis malis, quæ à morbis complicatis oriuntur: vt sunt, Cancer, Fistulæ ac similia, Realgaris scilicet sal, vti Alkali, cuius conficiendi rationem hic docere nolo, sufficiat meminisse, si eam desideras, suo loco reperias descriptam, quo omne genus Fistularum ac Carcinomatum, Phagedenarum, Syreontum Fungorum cum vulneribus complicatorum extirpare funditus, tandemq; vulnus ipsum cicatrice claudere potes. Cuius remedij inuentor primus quia ego extiti, meritò proprio capite illud commemorare libuit. Gloriarì enim non præter decorum possum, de mea multiplici rerum experientia, qua omnes qui extiterunt ante me superare me scio. Vnde non inmeritò id iuris mihi sumpsi, omnia scilicet naturæ secreta publicandi. Cogit verò me ad iactantiam summa experientia mea, dum Doctores istos, Chyrurgos ac tonsores nulla experientia, minimo vsu, summa infelicitate morbos curare, imò ægros perdere video: multos malleos habent isti fabri, vim tamen & vsum eorum ignorant. at quid porco magarita prodest, cum nil sciat quàm vorare? Ego Alchymiam prædico, quæ secretas medicinas conficit, quibus omnia desperata mala sanantur: hanc ipsi cum ignorent, nec Chymistæ, nec Medici dicendi sunt. Nam aut remedia penes Alchymistas sunt, vel penes Medicos: si penes hos, ea ipsi ignorant: si penes illos, idem ea non didicerunt, quomodo igitur laudem aliquam merentur isti homines? Eum ego summis laudibus euehendum iudicauerim potius, qui naturam eò deducere potest, vt ad auxiliandum apta sit, hoc est, vt extractis salubribus inutilia rejicere sciat, tum qui ipsius efficaciam cognoscit: nam præparatio & scientia, id est, Chymia & Medicina, vt à se inuicem separentur, impossibile videtur: quod si quis ea sciungere instituerit, nil nisi meras tenebras in Medicinam introducet, ac vcrà sanè stultitia foret, quòd hac separatione omnia medicinæ fundamenta ruerent. Vt autem mearum rationum certitudinem cognoscatis, non multum laborandum mihi puto: hoc vnū moneo, vim remediorum istorum pseudomedicorum inspicite, quibus vulnera primum perdunt, vbi iam deprauata sunt, nunc hoc, nunc illo experimēto adhibito, miserè ægros excruciant, tandemq; vbi omnia nihil profecerint, omni salutis spe adempta, ad mortem miseròs adigunt. Sed de complicatis morbis satis. Nunc medici errores intueamur. Vulnera à Medico deprauantur, remedijs inconuenient-

Realgaris salis
vsi à Paracel-
so inuentus.

Alchymia
laus.

Alchymia à
medicina non
separatur, vti
nec præpara-
tio à scientia.

nientibus adhibitis, sectione scilicet, vitione, lotionibus, vntione, medicamentis erodentibus, alijsq; hoc genus pestiferis artibus, quas tu cum omnibus alijs Chyrurogorum venenosis remedijs (quibus subinde in deterius abire solet malum) reijcies, obseruatis interim cautelis secundi tractatus de purgandis & claudendis vulneribus. Sed Deo Opt. Max. (cuius beneficio medicinas hasce inueni, laus sit in sempiternū, cui quoq; pro ijs gratias ago, quacūq; tandē ratio ne eas nactus sim. Verum quia latrochymista sum: vtrumq; enim scio & Medicinam & chemiam, liceat mihi errores qui committuntur detegere, ac pestifera remedia ista repositis in eorum locum salubrius reijcere, quod vt faciam lubentius, ardens iuuandi studiū ac prompta voluntas iubent. Sed de istis & alijs malis ac deprauatis vulneribus curandis, Deo dante, secundo huius operis libro vtilia documenta tradam, quibus ad eminuendam istorum doctorum ac pseudomedicorū iactantiam uti possitis: plura enim ab illis perperam curata vulnera, & quæ desperata habebantur, ego perfunau.

Paracelsus latrochymista est

SPENDORVM VVLNERVM RATIO: AC SV.

turas non acu sed medicamentis fieri debere.

CAPVT XIII.

PRodere vero ipsorum & in consuendis vulneribus stultitiā, imò reijcere conuenit, itaq; reiectis acubus, alijsq; quibus ad rē hanc isti vtuntur, ne pigeat meliora discere. Vulnera consuendi mos antiquus est, adeo vt primus eius author ignoretur, aiunt isti, firmam hanc rationem videte, stulticia tam antiqua est quā prudentia: ergo non reijcienda, quis non rideat? Frigidum argumentū est, cum antiquitate errores excusantur. Stultitia tam est antiqua quā sapientia; nihil hoc ad virum sapientem pertinet, filius an ne sequatur parentis fatuitatem? Sed pergamus. si vulnus consuas, scias ipsam suturam inutilem esse: quia putrescit mox & decidit: quod si rursus consuas, denuo decidit, & cogeris tandem dehiscere sinere vulnus ipsum: nam semper in idem recidit siue futuram facias, siue intermitas, hoc saltem interest, quod illa vulgata ratione magis excrucientur ægri, quare stulticiam istam ex qua malorum tanti acerui oriuntur (quæ omnia iam scribere non vacat) vt dolores, plegmones, de fluxiones ad partem affectā &c, intermittatis quæso. Vt autem consuendi meliorem ac certiorē rationem teneatis: ista vos fundamenta obseruare vellem. Nimirum naturam ipsam tantū quantum singulis diebus glutinat suo pte Marte intrinsecus contrahere ac suere, itaq; pgradi paulatim, donec ad labia & extremitates ipsius vulneris peruentum sit, totumq; glutinetur, fabrorū instar, qui duos aseres glutino iungunt. Cicatricem vtro equē angustam facit, ac si tutorio hilo consuisses. Mequini me interfuisse vulnerum curationibus,

Antiquitas errores non excusat.

Suturam vulnarium incommoda.

Natura ipsa met vulnus suum glutinat.

vbi

vbi tonfores audiebam, qui filo futorio ac porcinis fetis vulnus
 consuendum esse consulerent, quòd metuendum putarent, ne feri-
 cum filum non sufficeret, hinc videre liceat stupiditatem horum
 hominum. Sed tu hoc facies, cura vt remedijs bonis instructus sis,
 iuxta nostros canones, quibus obseruatis, nervos, ligamenta, ten-
 dones, cutem, carnem, legitimis remedijs adhibitis, (sine errore)
 naturę suenda ac glutinanda relinques. Hoc nisi feceris, chyrurgi
 nomen nunquam mereberis, sed eius qui naturę aduersari studeat:
 adeo vt nisi Diuino magis quàm tuo auxilio iuuarentur ægri, nun-
 quam sine damno tuo vterentur consilio tuarũ opera. Natura enim
 sic comparata est, vt iucundam & quę sine dolore fiat curationem
 ipsa desideret: nouit enim talem præstari posse, exhorrescit verò ad
 tortorum istorum ingressum. Hinc ego suendi rationem non solũ
 vt ab arte alienam, sed & vt dolorẽ fluxiones concitantem im-
 probò, & doleo tam inartificiosam operationem inter artis secretã
 numerari: sed de his idem est cum vinarum inspectione iudicium,
 vbi luci quàm salutis ratio maior habetur, quòd si nõ spectaretur,
 facile ab arte exularent futurę istę miserandę. In quarum locum si
 substituerentur pulueres glutinatorij, ac aquę colletticę, de quibus
 sequenti tractatu differemus, quarum & artificiosa est præparatio,
 & admirabilis efficacia, non vulnera solũ, sed maiora quoq; mala
 curarentur facilius, quę isti incurabilia proclamant. Sed errorum
 semper plus quàm verorum canonum existit, quos ñ loquacitate
 tegunt, sub qua vulgus artem latere existimat, sicq; tandem in vero-
 rum locum falsa substituuntur remedia.

Lucrum erro-
 res fouet in
 Medicina.

DELIGANDORVM VVLNERVM RATIO.

CAPVT XV.

QVamuis secũdo tractatu cuiusuis remedij adhibendi rationẽ,
 ab initio ad finem vsq; curationis, describemus, hic tamen loci
 commoditate illecti deligandorum vulnere modum annotabi-
 mus. Deligaturus initio vulnus primum omnium ipsum Oleo vel
 Balsamo vel vnguento vulnerario tepidis, vna cum his quę in ijs
 intabuerint, implebis, dein Emplastro stictico imposito accuratẽ
 deligabis, circa vulneris autem regionem eadem ipsa adhibebis,
 vel si maior oxyrrhodino ipsum membrũ irrigabis. Et istud conti-
 nuabis in nouem vel octo dies, prout vulnus ipsum magnum vel
 paruum extiterit: immutabis autem seu iterabis singulis xlii. horis.
 Istis ritẽ perfectis, maiore cura nil opus est, nisi vulnus admodum
 amplum sit, vel in quo tendo vel ligamentum aliquod vulneratũ,
 maiora symptomata minetur: tum enim pro tua industria maiorem
 adhibebis diligentiam. Vbi vulnus punctim factum est syphone,
 oleum

Deligaturus
 vera ratio.

Tempus legi-
 timum.

oleum aliquod ex prædictis injiciendum erit, vulnusq; vt dictum est curandum. Semper autem prima deligatio accuratissima esse debet, quod tum necessitas maximè postulet. Capitis autem vulnera curandi ratio hæc est: petiam lineam uel cottum imbue calido oleo vulnerario (à Balsamo autem, id est, destillatis oleis abstinet) post herbis ac floribus, qui oleo intabuerunt, imple, impletam in vulneris profunditatem immitte, deuitatis tamen menyngibus (quas tangere piaculum est) quo facto, emplastrum superimpone, ac tandem deliga. Capiti autem ea maximè emplastra conueniunt, quæ Gummina & Lythargirum, non autem Resinam, vel Colophontam, vel Camphoram recipiunt. In utroque modi remedijs & curandi methodo ferè circa nonum diem vulnera omnia tertia parte sanantur, nam curam in tres partes distingui, initiū, medium, & finem. Vbi autem vulneratus iam vires recollerit, omisso oleo, Balsamum substituens, tanges verò vulnus penna in Balsamum intincta, postea emplastro imposito, curam continuabis, donec nerui, articuli, &c. antea nudati, iam tecti apparuerint. Vltima postea deligatura subsequetur, quæ solis emplastris sticticis absoluetur ad cicatricē usq; hæc curandi ratio mihi familiaris est, in vulneribus ossium, nervorum ac similium, in quibus de curatione desperant alij. Sin vulnera non admodum periculosa sint, sufficit vno ex prædictis modis, assumpto vulneris curationem perficere: nam si in istis initio statim recta deligatura fiat, commendumq; remedium adhibeatur, nil periculi amplius metuendum erit. Superfunt alia remedia, vulnerarij pulueres, potiones vulnerariæ, sublimata, destillata & similia, de quorum vsu suis locis copiosè disseremus.

Capitis vulnera vt curentur.

Emplastra capitis.

DE QVIBUSDAM MORIS QVI

vulneribus curatis succedunt.

30

CAPVT XVI.

Vulnus curare artis esse facile concedo, perfectioris tamen artis opus esse altissimo, & vulnūs ipsum curare, & ne morbus aliquis curato vulnere superueniat, diætæ legitima ratione præscripta præcauere posse. Exempli causa, scarificatio vel venesectione naturæ oppressæ subuenit, quæ nisi adhibeatur, alij morbi succedunt: sic in magnis vulneribus, vbi non scarificatio seu phlebotomia sed profundius vulnus spectatur, cauendum hñe alicui morbo occasio præbeatur, cauebitur autem, si per vulnūs ipsum naturā exonerauimus (quemadmodum venesectione futuros morbos præcauemus) id autem quo pacto fieri debet, protua industria cognosces, temporis, loci, occasionis semper habita ratione: ferè namq; alijs tumores ac abscessus interni fiunt. Notandū etiam, magnam sanguinis profusionem aliquando dispenzā, quadoq; hydropē efficere, aliosq;

Sanguinis profusio immodica quæ mala facit.

aliosq; tumores, non raro quoque complexionis seu temperaturæ mutationis causam existere in ægris? succedunt quādoq; etiam vulneribus vertigo, vetriculi imbecillitas, similesq; passiones à quibus vt sibi ægri curati caueant, admonebis, vbi diætæ formulam præscribes. Ista quamuis ad medicos pertineant, nil tamen de istis memoria ab ipsis proditum est, frustra q; ipsorum scripta consuluntur: Tu ista vt præcaueas, & scarificatione & phlebotomia, prout situs vulneris expostularit, vteris & ad purgandū sanguinem Aquā Cichoræ & Camædrios exhibebis: hæ enim omnem sanguinis noxam tollere aptæ sunt. Observatione præterea dignum est, vulnera inflicta, magnorum morborum quæ iam generabantur medelam esse, maxime vbi magna venarum vasa aperta fuerint: nam si phlebotomia tantopere commēdatur, quid prohibet ista vulnera phlethoræ curam nominare? Ego agrestem hominem noui, qui cum à multis annis surdaster fuisset, tandem cum casu in tumultu quodā auris illa cum mala parte ablata esset, auditum recuperauit: sic debilitatem visus, diuturnas quartanas, quæ nullis remedijs obederent, curatas esse, meminimus. vidi quoq; in prælijs, quibus pestes ac febres ardentes successerunt, eos qui in prælio vulnus acceperunt, euasisse, cum reliqui perirent. Sic eryspelati obnoxios obseruauimus post vulnus acceptum ab hoc malo liberatos esse. Quin & Arthricide molestatos vidimus, post vulnera nil mali aliquot annis sensisse. Quamobrem medicum tam usum quàm noxam vulnerum obseruare decet: nam nō raro accidit, per se pestiferum, ex accidenti tamen vtile ac salubre effici.

IN VVLNERIBVS QVID LOCORVM

ratione obseruandum sit.

CAPVT XVII.

PRÆter ea quæ superius commemorauimus loca, genitalium locorum vulnera omnium periculosissima sunt, quod summis ea doloribus affligant. Istorum tamen deligandorum eadem est ratio quæ superius dicta est, nisi quo ob intensissimos dolores ac phlegmonum uehementiam anodyna seu paregorica remedia requirant, conficiuntur autem ex farina fabarum, in vino & aceto cocta, quam subinde recalefactam cataplasmatibus instar impones, donec dolor mitigatus remittat, vel loco fabaceæ farine lutum furnarium, eodē modo præparatum adhibebis, tum doloris sedandi, tum defensionis (quam ista loca desiderant maximam) gratia. Quod si istis dolor non acquiescat, tum res: camomillæ, verbasci ana Mā. olei q. l. coquantur & fiat cathaplasma, imponatur calidum. Si nec istis dolor mitigetur, ad Ebulum in vino coctum & cathaplasmatibus forma præ-

Camædrios
& Cichoræ
vsus ad pur-
gandum san-
guinem.

Vulnera sunt
remedia ungu-
mentum mor-
borum.
Surditas à vul-
nere curata.

Quartana per
vulnus curat-
ta.

Arthricide post
vulnus curat-
ta.

Genitalium
vulnera peri-
culosissima.

Cathaplasma
ad phlegmo-
nas genitali-
um.

Ebuli vsus.

ma præparatum, tamē ad sacram anchoram confugies. Sin Ofeus (id est, scrotum) exeat, tum difficulter retinetur, retinetur tamen per terram sigillatam, non eam vulgatā officinarum, ex quouis luto confectam, sed nobis singulariter notam. Sunt præterea intesti-
 5 norum ac paritoni vulnēra, quæ quia glutinationem vti diximus non admittūt, argenteis fistulis continuanda rursus erunt, quod si præstari potest, vt aliquando contingit, salus speranda est, quò pacto autem id fieri debeat, exercitatione, quàm ex scriptis discēs melius. Recti quoq; intestini exitus à vulneribus causatus, eodem mo-
 10 do non difficulter sanatur. In huiusmodi casibus miram quandoq; chyrurgorum ac tonforum audias iactantiam, qui non ista saltem, sed & membra, aures, nasum, digitos, &c. triduo ante abscissa se restituere velle gloriantur. Sed quia nugandi tempus habent: non enim alijs occupantur, quis non illis ignoscat? Verum cū mino-
 15 ranon curent, de maioribus fabulosa eos dicere mihi persuadeo. ego experientia edoctus, quantam fidem ista mereantur, scio, sed pergamus. Capite vulnerato ocymum in vino coctum imponitur, magno successu, similiter Lauendula, Maiorana, Saluia, propter
 20 mentis alienationem ac vertiginem, atq; syncopas adhibentur. Similiter de Pulmonibus, Epate, Splene, ac Renibus sciendū isthæc, viscera Auro potabili sustentari ac nutrirī debere, quod præparatum omnes medici asseruare debent, quòd nullius præcij medicus sit, qui illud nō habet. Ego quidem & præparationē noui, ipsumq; habeo, sed iam non publicari præstat, tempus forsā reuelabit.

Ofe' exitus per
 terram sigilla-
 tam retinetur.

Intestinatorum
 vulnera vti-
 rentur.

Ocymus in
 capitis vulne-
 ribus.
 Aurum pota-
 bile Paracelsi.

Peroratio primi Tractatus.

CVM hætenus omnia theorematā medicæ artis, quæ extra re-
 5 mediorum formulas chyrurgum nouisse oportet, ac sine quibus minimum vtilitatis ex Rescriptis seu Receptis, quæ vocāt, re-
 30 portaturus est medicus, oratione explicuerim, repetere denuo lubet quod in proæmio scripsimus. memini enim ibi, quomodo aliquando cum persuasione ductus putauerim vulgata medicorum theorematā vera ac absoluta esse, ipsam artem fastidire ceperim. Verum ego tandem, eorum imperfectione cognita, nil prius, nil iu-
 35 cundius habui, quàm hanc sentinam expurgare, ac medicinam suonitori restituere. Sed meum propositum dum considero, sentio illud pseudomedicis istis nunquam probatum iri. at contrā dum video nil spei in illis ipsis cum fructu poni, illos me impedire non patiar. Non inficias eo, præclara esse quorundam Germanorum no-
 40 strorum ingenia, quæ si huic artī excolenda inuigilarent, nō inutilē operam præstitura forent. Et doleo certē, ea studijs ijs corrumpi & frangi, quorum minimus in hominū conuersatione vsus existit. Isti vtri si vsū Medicinæ accuratius considerarent, plus ope-

Germanorū
 commenda-
 tio.

ræ in ea poneret. Si enim charitatem proximo præcipue debemus,
 an ne maius dilectionis opus est, quàm si proximo id quod ille
 charissimum habet (sanitatem scilicet) restituamus? Eos ego ad medi-
 cinam capeffenda adhortor, quo eam ex istorum Thesalorum ma-
 nibus, qui eam tam fœdè conspurcarunt, tandem eripiant, istaq; in-
 utilia studia, nec à Deo nec à natura imperata relinquât, sed discant
 Christianæ charitati magis consentanea exercere: quid enim ista
 studia (quæ illi humaniora appellant) aliud sunt nisi vanitas, quo-
 rum: nec usus nec fructus ullus, nec in seipfos, nec in alios redun-
 dat, sed nil nisi sonus quidam tibie agrestis sunt, qui dum auditur
 aliqua ratione animos afficit, at ubi desierit, nullius momenti am-
 plius habetur: Sed fucatis studijs semper inuigilamus accuratius,
 quòd popularem applausum mereantur. Hinc medicinæ studium
 tot seculis incultum remansit, quòd nemo sine contemptu ei vacare
 posset: quin & ipsum Deum Opt. Max: qui diuino ore suo ægros
 medico opus habere protulit, ludibrio habent, totamq; Euangelij
 doctrinam contemnunt irrisores isti, quomobrem in eam denuo
 sententiam deuenio, Medicinam noq; in cuiusvis eruditione stabili-
 endam esse, quòd cruditi ferè omnes Cathedram Pestilentie pos-
 sidcant, loquor autem hic de vulgata illa, & fucata scholastica eru-
 ditione. Me interim illud scripturæ testimonium consolatur, quod
 expresse innuit Medicum à Deo creatum esse, itaq; ego istorum
 blateronum loquax auxilium, non desidero amplius, ad expurgan-
 dam Medicinam, sed opera perfecta cordatorum hominum, qui-
 bus integritas cordis sit, mihi sufficiant.

Humaniores
vocatæ literæ
vanitas sunt.

Medicinæ cõ-
tempus unde
fit.

Veruntamen intelligo quemadmodum plures se ministerio
 Euangelij immiscent, & nemo est qui nõ de Deo loqui præsumat,
 eos tamen qui in vineam vocati sunt cum fructu eam colere solos,
 reliquos vero Sues & bestias esse, quæ diruta macerie in vineam
 domini irruerunt, eamq; diruerunt, qui suo tempore quoq; meritas
 pœnas daturi sũt. Sic magnum esse Medicorũ acerum, peritorum
 autem ac fidelium minimum numerum: nullus enim porcus est qui
 non hanc vineam diruerit. Hinc Apostatæ monachi, qui desidie,
 crapulæ, scortationis suetierant, cum viderent ad faciendam medi-
 cinam (vulgaris usus) præter loquacitatem, artis parum desi-
 derari, quo suo ventri prospicerent, Medicinæ se immiscuerunt,
 atq; sic Medicinæ sacratiss. scientia, fertilis ager fuit omnibus ijs qui
 laborum pertæsi, ocium captabant. Nec verò apostatæ soli, sed &
 carnifices, cæteriq; eius faring homines, quibus probũ virum an-
 numerari pudeat, hanc lucri fœcundam artem captarunt. Istis tamẽ
 Medicum animo frangi non decet: nam si Prophetæ pseudoprophetas,
 Apostoli pseudoapostolos iuxta se tolerarunt, medicum
 quoq; pseudomedicos ferre non iniquum erit, sedulo autem illud
 dictum

Medicinæ a-
ger ocij fertilis.

dictum Christi, medico obseruandum est, cum inquit: Nemo venit ad me nisi quem traxerit pater meus cœlestis, eadem namq̃ ratioe Medicum à Deo creatum, æger consulit, quem eò deduxerit Dominus: nam & Medicorum & ægrorum duplex genus existit, iustorum & iniustorum, sui ægri itaq̃ suos medicos quærunt, & vicissim, interim tamen inuicem permixti omnes viuunt, quemadmodum nunquam triticum sine vicia vel lolio accreuisse videmus. Sed isthæc iam sufficiant, properemus iam itaq̃ ad sequentem tractatum.

Medici & ægri duplices.

FINIS PRIMI TRACTATVS.

RHIEIRRI PARAGEESEPRI
MÆ PARTIS CHYRVRGIE
magnæ Tractatus secundus.

Procemium.

HARITAS proximi iubet, vt qui in publicū quid emittunt, scripta sua, sine fuco & præstigijs, sed certissima experientia nixa alijs legenda præbeant, ea quoq̃ obseruata conditione, ne nimia copia luxurient, vel penuria frigeant, sicuti & agros planè incultos, vel nimium cultos fructū non ferre videmus. Quamobrem, commendandis scriptis accommodatissimum est excessum & defectum cauere, quod istis nō obseruatis, vel inutilia vel pestifera euadant opera, cuius rei argumentum manifestissimū sunt Barbarorum quorundam scripta, qui cum de omnium morborum curationibus à capite ad calcem disseruerint, tamen interim nihil egerunt, quàm vt vera cum falsis iungerent, omniaq̃ confunderent: nam cum non publici commodi, sed popularis auræ captandæ gratia scripserint, ea operibus suis inferuerūt, quorum ne decimum quidem partem experientia comprobauerunt. Sunt qui mihi vitio vertant, quòd non vtar autoritatibus scholasticorum medicorum, quasi verò ob id minus docti viri nomē mercar (Cum tamen omnes isti quotquot sunt, siue Germani, siue Itali, nō digni sint qui corrigiam calcamentorū meorum mihi soluant.) Ego vero hoc testor, nil me scribere, nisi, quod Deo teste aduocato, comprobare possim, hoc mearum vigiliarum fundamento posito, mirum quorū crabrones irritauerim, volunt vt illorum scriptis citatis res comprobem, cum hoc medio nunquam optato sine

Barbarorum scripta qualia sint.

Authoritatis
bus cur non
viatur Para-
cellus.

potiri queam: quia enim ipforum libri mendis scatent, quomodo non nisi mendacia scriberē? vix enim vnicum theorema apud illos inuenias, quod fucō vel contradictione careat. Atq; vt scribā quod sentio, sic ego iudico omnia ipforum scripta, dubiæ consultationes sunt, nulla hic demonstratione, nulla experientia quidquā cōprobat. ac vel cæcus videre queat Auicennæ magnos Canones, Mesuici atq; reliquorum Barbarorum commentarios (quos tamē vulgus quasi sanctos habet) mendaciorum plurimū, veritatis minimū continere. Multi morborum centurias describunt, cū tamen vix decuriam viderint, nedū curarint, istis ne ego nitar: istos mihi imitandos proponam: quorum asseclas, video ex centum vix decem curare, & consultationum centuria descripta vix quinque agris prodesse posse, ac qui vna garrulitate ac superbia, quarum fecundissima alitrix est Italia, nituntur. vnde id quoque iuris sibi sumunt, vt quiduis, quod ad exornandas suas ngenias facere possit, pro vero ac certo scribere audeant. Sed dæmonē præceptorē vtuntur, qui cū Rhetor sit, quomodo non orationis illecebra ipforum phantasias exornaret? sed vā fatuo, qui hæc pro Euangelij reputat. In omnibus quamobrem scriptis non Medicis solum sed Chronicis atque Historicis summa ac vnica virtus est veritatis studium, quod si non adsit, non scripsisse præstiterit, sed mentiendi occasio ampla est, & vulgus tenebras quā lucem mauult. De hac difficultate rescindenda tale meum est iudicium. Spiritus viuificat, litera interficit, inquit scriptura. Spiritus & literæ diuersa ratio est: Spiritus vnicam veritatem continet, hinc qui veritatem saltem scribit, non literas pingit, sed veritatem per se quidem inuisibilem, sed quam scripto vel voce percipere possumus. Litera verò (scripturæ) est cū quis veritatem non scribit, sed per consequens mendacium: hinc sequitur literam, id est, mendacium interficere, quare qui scribunt, veritatem scribant, alioqui hominem interficiūt, homicidij verò pœna à Deo constituta est æternum supplicium. Imitandos itaq; nobis proponamus Prophetas & Apostolos, qui fecunda breuitate veritatis fontem descripserunt, qui nil nisi quod Diuino ore notare iussi erant, scripto prodiderunt: horum exemplo & nos veritatem, cuius simplex est oratio, proponamus, nec patiamur inanis gloriæ studio in loquacitatis vicium nos detrudi: nam si illi summum bonum sine orationis pigmentis describere potuerunt, nec nobis difficile erit in tenuiori materia idem præstare. Nō sum etiam ignarus eius, quod Christus dicit: Vbi receptus fuero ex hoc mundo, mittam vobis Spiritum sanctum, qui omnia docebit vos. Qui si nos (vti nō dubitandum est) docebit, certē præter veritatem nil docebit, veritas autem tenui oratione contenta est, quæ mundo qui pompam spectat non sufficit. Itaq; si loquacitatem spiritui sancto tribui audieritis,

Veritas in om-
nibus scriptis
spestanda.

Apostoli in
scriptis breues
sunt.

ueritis ne credite: nam si sermonis prolixitas veritatem efficeret, fa-
 teri cogeremur, Christum non omnia quę necessitas requirebat di-
 xisse. Ista scripturę loca eo nomine citavi, vt ostenderem Medici-
 nam iam sola loquacitate ac interficiente litera descriptam haberi,
 5 vt præter casum nil certi in ea habeatur amplius. Hanc literam dum
 à spiritu separare conor, stultus ab omnibus habeor, nec forsan im-
 merisò: Oceanus enim immensus est, ex quo enatare impossibile
 videatur. Margaritas porcis non proijciendas, neq; sanctum cani-
 bus porrigendum aiunt, ac consequentiam faciūt: ergo veritas scri-
 10 pro non est publicanda. bene dicunt: nam ipsi porci sunt ista mar-
 garita indigni, quorum vnicum fundamentum est, litera mendax
 & interficiens, quasi vero non imitandus nobis esset Christus, qui
 veritatem ab Euangelistis icribi, ab Apostolis vniuerso orbi annū-
 ciari ac prædicari voluit, cui si baptisati fidē habeamus saluabimur.
 15 Itaq; si porcos ab ouibus separauerimus, porcos nos deterere non
 patiemur, quin cæteris veritate scribamus. Sequitur ergo secun-
 dus operis nostri tractatus, Medicamenta & remedia continens,
 quibus omnia vulnera tam cæsim, quàm punctum facta (quantum
 natura patitur) curare docebimus. Quod si nostras compositiones
 20 cum veterum rescriptis, quandoq; concordare videritis, nolo vos
 ea isthinc exscripta putare, sed quia Medicina à mundi origine vsq;
 certissimo semper fundamento innixa est, nos illud tenere, cæteros
 vero fabulis ac fucis, si non vndique certè plerisque in locis con-
 spurcasse iudicabitis: nam vbi illi quod tamen rarissimum est, Me-
 25 dicinam incorruptam reliquerunt, nil mirum erit, si inuicem con-
 cordemur. Mihi itaq; multiplici experientia exercitato, liceat me-
 dicinæ imperfectionem sarcire, vel aliorum in ea errores notare, tu
 interim sequentia remedia & disce & exerce, posthabita omni lo-
 quacitatis pompa, quæ nihil ad artem facit: Et eris perfectus Me-
 30 dicus.

Argumenti
 secunditrac-
 tus.

VVLNERATORVM DIÆTA, SEV

viētus ratio.

35 **R**erum non naturalium administrationem indebitam, vulne-
 ratis periculosam esse extra dubium omnibus esse puto, cum
 eandem sanis nedum ægris noxiam esse quotidie experiamur. itaq;
 cum videamus diætā curare vulnera, viētus rationem inconcin-
 nam vulneribus nocere negare non possumus, neq; tamen vera vi-
 ctus ratio sine remedijs aptis, vel optima remedia absque legitima
 40 diætæ ratione, quidq; laude dignum postulabunt, sed semper ista
 coniuncta esse oportet. Quam pseudomedici in pitiana, alica, iuscu-
 lis diætā obseruant, explodenda est, quod ab istis natura integra
 abhorreat, nedum læsa, quam obrem digestinæ virtutis facultas in

Diætā curas
 vulnera.

Vulneratis
diuersus cibus
comperit.

præscribendo victu inspicienda erit, sic si ebrius aliquis vulneratus sit, ante sobrietatis tempus nil ferè offces, sed vsque in tertium & quartum diem, sola tenui victus ratione, pitana scilicet, &c. contentus eris. Sobrius vero si vulnus acceperit, huic certe euchymis, & plurimi alimenti cibis succurres, quod in eo concoctrix facultas integra adhuc sit, ebrius vero dupliciter læsus sit, continui scilicet solutione, & naturalium facultatum noxa. In victu vero offerendo varietatem captabis, quod ea ægris grata sit, quibus quandoq; gratificari licet paulò deteriore victu, cauendum tamen à carne suilla, anserè, anate, & volucris aquatilibus, &c. quos cibos qui-
uis vulneratis obesse nouit. Vñce autem illud obseruandum

Suilla vulnera
us nocet.

erit, vt & sæpe & modicum offeras, repletionem nimiam, famem ac sitim caueas. Sitis etenim (vt reliqua taceam) Eparis ratione euenit, quod cum vulneri alendo sanguinem mittat, ad attractionem humidi incitatur. quare vulneratis potus non prohibendus, quod eius tanta sit necessitas: sitis enim medicina quædam est, & propter medicamenta euenit ferè, neq; etiam siue vehementer siue leuiter vulneratus, quisquam ad cibum vel potum capiendum cogendus est, nisi vbi ventriculus refrixit, vel appetentia ob frigiditatem illam concidit: tum enim victum calidum, vt ius carneum
vel auenatum offeres. Præteriam dicta in vsu alimentorum quædã

Potus vulneratis
quis sit
præscriben-
dus.

pauca considerantur, vt puta, ætas & natura ægri, ciborum bonitas ac malignitas, temporisq; ratio. In potu autem vulneratis exhibendo accuratio quædam ratio obseruanda erit: nam siti quàm fame magis molestantur ægri. Epar siquidem (sitis origo) magis, quàm ventriculus (in quo fames relidit) afficitur: hæmorrhagia enim Epati communicatur maximè non sic ventriculo: quamuis enim ventriculi actio ferè debilitatur in vulneratis, cui & epar postea cõsentit, tamen cum potus nil admodum in ventriculo commoretur, de eius offensa nil metuendum, tum etiam Epar inde iuari certò
cognoscimus: nam potus in vulneris nutritionem alteratus, ab Epate ad vulnus transmittitur. quod si potus multum sanguinis generet, minus damni inde metuemus. Itaq; quiuis Chyrurgus portionum delectum habeat, ijs in locis, in quibus Medicinam facit.

Quies mem-
bri affecti.

Cætera quod attinet, ægri membri, ægro quietem imperabis præcipue, & vt ab ambientes aeris mutationibus sibi caueat monebis: quod si contingat vulnus cum morbo alio, scilicet conuulsionibus, Epilepsia, colico dolore, complicari, (vti primo tractatu admonuimus) caprinam, in Febribus oua deuitabis, & similiter de alijs. Cibus vero condimentis, aromatis, destillatis cinnamomi ac garyo-
phyllorum aquis condire ac temperare licebit. Quin & carnes sine aqua in duplici vale coquere vtile erit, potes si placuerit, ad Eparis & ventriculi confortationem carnes cum vino vel aqua, cinnamo-

Carnes vt æ-
gris sint co-
quendæ.

mo

mo ac caryophyllis eodem modo decoquere. Notandum quoque est ingeri initia humido quàm sicco victu magis iuuari ægros: nam Epatici temporis potius, quàm ventriculo prospicere oportet. Nec illud ignorandum, in magnis capitis vulneribus portiones fortes, vinum sublimatum & similia intermittenda esse, vtendum verò aqua in qua panis maduerit, mixta cum succo cinnamomi.

ALVVS ASTRICTA, VRINÆ SUPPRES.

sio, & vomitus, in vulneratis, quomodo curentur.

Vulneratis aluus dura redditur varijs de causis: quandoque enim natura nimio sanguine profuso, ad expulsionem impotens redditur, quandoque constipatio ex diuturno decubitu oritur, præterea Quinque de causis aluus supprimitur in vulneratis.
 15 quoniam appetitus deperditur, atque concoctio vitatur, pauca excrementa generari manifestum est, quin & febres ac phlegmones, quæ superueniunt, excrementa dissipant. Adhæc & illud patet, in multa siti pauca excrementa fieri. His de causis si aluus adstricta sit, ante tertium vel quartum diem nil admodum eam soluere laborabis, nisi pectoris quandam angustiam senserint ægri, atque tum
 20 etiam glande uti sufficiet, quod si glandes nil promoueat, Calsiæ medullam, electuarium de succo rosarum, Diaphænicon vel Benedictam laxatiuam exhibebis, neque verò plane contemnenda sunt, apozemata & diluta, ut foliorum senæ, polypodij & similibus, quorum
 25 descriptiones ut vulgo notas iam prætereo. Nunquam tamen naturam ad excretionem cogere, Clysteri vel simili aliquo remedio attentabis: neque enim vnquam tantum cogendo proficies, quantum natura per se efficere potest, viribus non plane destituta, itaque
 30 ne nimium præceps sis, in aluo mouenda moneo. Vomitus præterea vulneratis superuenit quandoque, qui quoniam & periculi minimum habet, & ferè ubi natura vires recollerit soluitur, nullam curationis indicationem propriam habet, verum ne plane sine remedio sis, & fermenti M. l. succi menthæ cum aceto extracti q. l. coquantur in formam cathaplasmati vel Emplastri, calidum im-
 35 natur ventriculo, ubi refrixerit eodem succo rursum calefiat, Vomitus vulneratorum.
 sinatur per tres horas à palatu. Similiter urinæ suppressio ægris accidit, quàm ut tollas, & lap: cancrorum, exhibe in succo vel aqua raphani, quod si non perficiant, & croci q. l. factus sacculus imponatur
 40 inguinibus, vel da glandes siccatas in pul: redactas in potu, &c. Verum de istis, ista scripsisse sufficiat, quod ea vni cum curatione vulneris per se abeant.

SECUNDI TRACTATVS CHYRVRGIÆ MAGNÆ PARACEESI, DE remedijs vulnerum, telorum, & Scloppeto- rum componendis.

CAPIT. I.

DE COMPOSITIONE REMEDIO- rum præcepta generalia.

Absolutis hæcenus ijs, quæ ad cognitionem ac theoriam
 curandorum vulnerum pertinebant, præscripta quoq;
 generali diætandi formula, tum quo pacto symptoma-
 tis vulnerum succurrendum sit ostenso, tempus postu-
 lare videtur, ut tandem quibus remedijs curatio absolueda sit ap-
 eriamus. quod priusquam aggrediamur, hanc generalē componen-
 dorum quorumvis remediorum methodum obseruare conueni-
 et. Quemadmodum in homine anima, qua tamen homo, homo est,
 inuisibilis existit, sic in medicamento, & corpus est medicamenti,
 & eius veluti anima, quædam actio seu energia, quæ etsi sine cor-
 pore non existit, (nam per corpus necessario agit) corpus tamen
 ipsum ad sanandum nihil conducit, nisi quod actioni subest. Verū
 cum aliquod corpus necessario adsit, videtur cuiusq; medicamenti
 duo corpora constituenda esse, purū alterū, alterum impurū (hoc il-
 lius quasi subiectū) in quorum separatione, ars componendorum
 medicamentorū vniuersa constituta est. Separatio autem, fit nō sine
 corruptione eius, quod est corporis, quam subtilis dei 1: præpa-
 ratio (suo loco dicenda) consequitur. Obseruandū tamē, quædā me-
 dicamēta esse, quæ absq; separatione, vel corporis corruptione ad-
 hiberi postulant, quibus singularis quoq; mistio conueniet. Sunt
 & tertij generis medicamēta, quæ actionē suā in alieno corpore me-
 lius quā in proprio perficiunt: horum ergo corpora permutanda
 erunt. Vltimum genus est, eorum quæ per se nullā vim vel actio-
 nem obtinent, subtiliore tamen præparatione, adhibita, admirādas
 facultates nanciscuntur. Hæc noua videntur, ab antiquitate non re-
 cepta, magno damno & dedecore tamen ignorata: dum enim non
 considerant veteres, medicamenta quædam separatione, quædam
 subtiliore præparatione, quædam alienorum corporum inductione
 actiones meliores habere, imò omnino habere, duorum, trium, plu-
 riūmve compositione, pueriliter defectum suum sarcire conantur,
 quod tamen nunquam quisquam consequetur, manente eo quod
 est impuro corpore. Generalissimum itaq; hoc sit medico in medi-
 camenti consideratione, quānam præparationis formula medica-
 mentum

Actio est anima medica-
menti.

Actio medi-
camenti in se-
parato cor-
pore.

I.
In suo pro-
prio corpore.

II.
In alieno cor-
pore.

III.
Ex præpara-
tione nata.

III.

mentum ad summum actionis suę deduci possit, quod qui ignorat, subulcus non Medicus habendus est. Isto igitur canone obliuato, notandum deinceps est, CALORIS multas esse differentias: CALOR ENIM EST INSTRUMENTUM OMNIUM PRÆPARATIONUM, atq; ob id singulariter contemplandus. Caloris differentię sunt ignis, sol, simus, calidum innatum, &c. differentia autem in actione consistit: nam medicamento aliquo in cucurbita ad solem posito, alia erit eius vis, quàm si vel igne, vel carbonibus, vel in fumo præparatum fuisset, & vicissim. Sic aqua, sic arena, etsi ambo extrinseco calore agent, diuersimode tamen agunt. quamobrem ut cuius medicamento competentem adferas calorem, hasce differentias studiose notabis, quas veteres medici dum contemnunt, vnicò calore contenti, omnia permiscunt, summa cum imis confundunt: tu caue sic agas, imò quæ ad solem pertinet, ad solem præpara: sic quod in Reuerberatorio parari debet, illic præpara. Sunt ex antiquis medicis, qui ab Alchymistis edocti, isthæc non planè intermittunt, sed quia fundamentis Chemicæ artis destituuntur, pauca suo loco agunt. nos in præsentiarum quantum ad curationem vulnerum pertinebit, commemorabimus, reliqua suis locis non omisuri, monentes interim, ut stultas pharmacopœorum præparationes abijciatis.

Calor est instrumentum omnium præparationum.

Caloris differentię.

POTIONES VULNERARIÆ QUOMODO

parandæ ac corrigendæ.

CAPIT. II.

Vulnerariarum potionum vis ac facultas ea est, ut auxiliante natura, intrinsecus omne vulnus tam cæsum, quàm punctum illatum percurrere possint. Etsi enim natura per se morbos curat, tamen si confederati medici auxilijs adiuuetur (auxilia autem naturæ cognata sunt oportet) facile opus perficiet. Huiusmodi ergo auxilia potionum forma maximè commendantur: nam cum natura vegetabilia quædam habeat, quæ si in alia corpora redigantur & applicentur, vulnera curant, certè nulla meliore forma, quam in potiones redacta actionem perficient: etenim potionem natura ceu alimentum recipit, cui quæ inest medicamentosa vis non respuit à natura etiam. Vulnerariæ istæ potiones, quamuis omni ætate in usu fuerunt, tamen pauci veterum ex legitimis simplicibus legitime eas confecerunt, sed ferè pro more suo sordide ac oscitanter pararunt. Sciendum quoq; huiusmodi potiones, non solum medicamenta, sed & alimenta esse. itaq; eadem ratione licebit cibos vulnerarios parare, scilicet ut ea ipsa remedia, vna cum cibis percoquantur: verum quia tardius distribuuntur, & ferè ventriculi aliqua imbecillitas subest, omittuntur. mihi sanè non displicent, si ventriculus

Potionem naturæ ceu alimentum recipit.

Cibi vulnerarios.

lus

lus eos concoquere possit. Varietas porionum vulnerariarum ex ingredientium diuersitate desumitur, huius generis simplicium ferè centum numero sunt, quorum v. vel vi. circiter ad vnam potionem assumuntur, quarum vires in aliud corpus, vinum exempli gratia, traducendæ sunt, ante omnia tamen delectu opus est, quod alia melius, alia celerius, alia deterius, alia tardius suam operationem perficiant. Est vero & alius quoque harum potionum vsus, quod ingruentibus malis ea occurrant: conseruant enim naturale temperamentum, omnemque intemperiem corrigunt: adhæc naturam sic alunt, vt planè nil ipsa præterea desideret, quod nullo extrinsecus adhibito medicamento quisquam effecerit, quam obrem huiusmodi cognoscendis, & legitime comparandis, sedulæ operam nauabit medicus. Vidi præter inferius notata, mirandos effectus cõsecutos esse huiusmodi medicamenta. Belgradî cum essem memini me vidisse Thracem seu Valachum quendam, qui vnico haustu exhibitò quoduis vulnus curaret, ego tamen cùm eius periculum facerè pro locorum ac temporis varietate non perpetuo valere didici. Sic in Croatia Zygyum quendam (vulgo Zyginer) vidimus, qui cuiusdam herbæ succo in potu exhibitò omnes puncturas, in quibus symptomata grauià nullâ adhuc essent, sanaret. Stockholmij quoque in Dania erat matrona quædam nobilis, quæ omnia vulnera (neruorum vulneribus & ijs in quibus ossa fracta essent exceptis) tertio haustu dato glutinaret, sed isti (quia ferè in simplicibus tantum ac carnosarum partium vulneribus profunt) medicus contentus ne esto, sed certiora inquirat. Obseruauimus veruntamen exorcistam seu Magum quendam ossium fracturas ac neruorum vulnera huiusmodi potionibus curasse, sed vbi rem penitus inspicimus, non potione, sed extrinsecus adhibitis remedijs (suo loco dicendis) id eum effecisse cognouimus. Priusquam autem potionum formulas præscribo, simplicia ex quibus eæ parantur ordine annotare placet: notabo autem ea saltem, quorum ope omnis generis vulnera, quocumque tandem modo facta, curare possis.

Sanicula alba.	terius herba.	Aristolochia.
Sanicula syluestris.	Limonium vtrunq.	Agrimonia.
Alchimilla.	Mumia.	Symphitum.
Dracunculus.	Sperma ceti.	Persicaria.
Ophioglosson.	Noctua.	Beta vtracq.
Sapo.	Terra sigillata vera.	Pauonis pennæ.
Senecta Serpentis.	Rhabarbarum.	Polytrichum aureum
Trifolium.	Buxi folia.	siue Apuleij.
Consolida media.	Cyclamen.	Lilium conuallium, id
Telephium.	Peryclimenum.	est, Ephemeron nõ
Pastinacæ satiuæ al-	Tuber.	lethale.

Præter

Potionum vires.

Historiæ alie quor memorabiles.

Magi cuiusdā mirandæ curationes.

Præter commemorata simplicia, etsi plura sunt, sufficiunt tamen ista, quin hoc scire sat sit, inter iam dicta tria esse, quorum succo epoto, omnia vulnera ac puncturæ curentur. Item duo notata esse, quorum utrunq; prius aquæ intinctū, si vulnere imponatur, ipsum vulnus prius glutinari, quàm herbæ computrescant. Est & vnum ex his, quod ter potum vulnera, omniac; vulnerum symptomata glutinare, ac tollere efficax est, sed ista admiranda naturæ cognitio non nisi laboribus comparatur, estq; secretior quàm quæ scriptis publicanda sit. Sunt & ex commemoratis, quædam quæ intestinorum vulnera nō aliter quàm carnosarū partiū vulnera glutināt. Discendum itaq; ac experiendum, strenueq; laborandum in horum inquisitione, quod si ego ista omnia tibi communicarem, iniurius tibi forem. Sed ad descriptiones ac formulas potionum progredior, quibus si instructus fueris, Medici nomen magno ægrorum commodo tuleris, &c.

Notandus.

I.

II.

III.

PRÆPARANDI MODVS ANTI-

quorum, tum recentium.

Solenne fuit antiquis, potiones hæc ex vino ad tertias cum remedijs cocto parare, stulta ac insulsa ratione, quod scilicet gustus, facultas, & natura vini, huiusmodi coctura planè deperdatur: quod vt præcaueamus, vinum in cantharum cum remedijs imponemus ac commissuris vasis, probè circumlitis in duplici vase decoquimus: sic enim de vini substantia, ac viribus non solum nil perditur, sed & in illud omnis facultas herbarum decoctarum transit. Nostra hæc præparandi ratio eo nomine gratior esse debet, quod eo modo paratæ potiones, non vt reliquæ tormina ac nauseam cōcitent: maximè si ex austeris vinis, qualia Kelhamium Tigurinum, ac Brigantinum sunt, parentur. Deligendum autem ad hanc decoctionem erit vinum antiquum, album, tenue. Vitandum vero rubrum ac crassum, quod alienæ facultatis non facile particeps fiat. Possunt vindemiārū tempore, sine coctura potione, tales parari si herbæ enumeratæ in multo deferbuerint, ac post tertium mensem, aliæ recentes impositæ fuerint, vt vinum omnem eorum qualitatem induat, quod deinde absq; vltiore præparatione, potione vulnerariæ loco dari poterit. Contingit quandoq; vino nos destitui, vel patientes abstemios esse, vel aliàs vino facilè lædi, vti vbi caput grauiter vulneratum fuerit, in huiusmodi casibus parantur potiones ex herbis confusis & in cantharo, vt dictum est, in diplomate coctis: fundunt namq; de se liquorem qui potione vulnerariæ loco esse potest, quia tamen fere ingratus est liquor, cinnamomum adiciemus, tum gustus commendandi, tum restaurandarum virium gratia. Tres iam commemorati modi singulares, in omni-

Error Medicorum.

Potiones vulnerariæ vt conquantur.

*

Potiones huiusmodi.

Potionum sapor ingratus vitandus.

omnibus casibus sufficere possunt, est tamen & quartus non minus elegans, cum herbarum loco succi eorum in duplici vase, cum aromatis decoquuntur. Simili ratione alimenta vulneratis parabimus, si carnes vel pullos ac gallinas, &c. cum aqua quantum sufficit adiectis herbis vulnerarijs in duplici vase decoxerimus, vel si aqua dissoluerit, in vino decoques, ac gelatinam parabis: huiusmodi enim alimenta mirum in modum vulnere glutinationem adiuuant.

Gelatinæ.

FORMULÆ POTIONVM VVL

nerariarum.

℞ Saniculæ, Vincæ peruinæ, Centauræ Bethonicæ ana M. 1. Consolidæ regalis M. ss. Agrimonix M. 2. decoquantur vt præscriptum est.

ALIA.

℞ Ophioglossi M. 3. Alchimillæ M. 2. Vincæ peruinæ minoris M. 1. Periclimeni M. 1. ss. Rhabarbari ʒ 1. Rhapontici ʒ 3. coquantur vt dictum est:

ALIVD.

℞ Angelicæ ʒ ss. Mummix ʒ 1. Spermatix Ceti ʒ 2. glandium ʒ 2. Telephij M. 2. Ciclamini ʒ 2. Limonij vtriusq; ana M. 3. Vini quantum sufficit, fiat decoctio in duplici vase, potes si placuerit tertiam partem aquæ assumere.

Sunt & alij præparationum modi, si herbæ in aquis destillatis intabuerint, ac postea in duplici vase coquantur.

VT,

℞ Aenæ Limonij sextariū vnum, herbarū Limonij M. 1. Diapensix M. ss. Vincæ peruinæ M. ss. fiat decoctio eo quo dictum est modo in cantharo.

Nobilissimæ vero huius generis potiones arte Chæmica parantur, simili modo quo oleum ærceutidum album conficitur, nimirum si ipsæ herbæ vulnerariæ iungantur: est namq; in baccis iuniperi, singularis ac secretior quædam facultas vulnera respiciens, hic modus elegantissimus est. sed cum hic chæmica docere non sit propositum, faciliorem, ac simplicem rationem parandi potiones ex baccis iuniperi præscribemus.

Baccarum Iuniperi virtus.

VT,

℞ Baccarum Iuniperi contusarum lib. 2. Limonij vtriusq; periclimeni radices Diapensix albæ ana M. ss. Ophioglossi M. 1. ss. Symphiti aristolochiæ ana ʒ 5. Persicariæ ʒ 4. destilletur arte chæmica, aquæ destillatæ rursus immergantur, herbæ dictæ tum Baccæ iuniperi cum cinnamomo, & fiat decoctio in diplomate vase bene occluso.

Similiter ex floribus vulnerarijs cum Spica (vti oleum de Spica)

spica) paratur pinguedo quædam quæ parua dosi, tam in cibo, quàm in potu sumpta, vuln eribus prodest.

EXEMPLI CAUSA.

℞ fl: spicæ M. j. hyperici M. iij. fl: Verbasci M. ij. fl: Bethonice,
5 centauri minoris, Prunellæ ana M. fs. fiat more solito.

ALIUD VNIVERSALE.

℞ Rad: Symphiti ℥ ij. aristolochiæ ℥ iij. Calami aro: ℥ j. Ireos ℥ fs. herbæ vincæ peruinæ M. iij. Saniculæ albæ M. fs. pennarum
extremitatis caudæ pauonis ℥ ij. Myrrhæ, Masticis, Thuris, Mu-
10 miæ ana ℥ fs. Rhabarbari ℥ vj. coquantur in vino vel aqua destilla-
ta, vel succo Limonij, vel aqua communi, prout necessitas postula-
uerit. Hæc de formulis potionum vulnerariarum dicta sufficiant,
quarum etsi apud quosdam plurimæ asseruentur, tamen præparan-
di inscitia in vsu nō veniunt. Vix enim vllum remediij genus mi-
15 nus vsurpant Chyrurgi istis potionibus, partim ob negligentiam,
partim componendi ac præparandi inscitiam, cum tamen tam cer-
ta ex ijs speranda sit salus in puncturis. Dosis harum potionum ex
vsibus laborantis, tum ea ipsarum vehementia dijudicatur.

VNGVENTORVM VVLNERARIO.

rum parandorum ratio.

CAPVT III.

VVlneribus curandis, vnguenta omni ætate adhibita esse ex-
perientia didicimus: nam vnguentorum mentionem apud an-
25 tiquos fieri audias, cum omnium reliquorum ne verbo quidem me-
minerunt remediorum. Istorum namq; vsus vulgatus, & domesti-
cus fuit semper: antiquitus enim nemo non ea domi suæ, ad vsu
subinde asseruabat præparata. Illis autem temporibus ea, quæ cor-
pus dabant duo tantummodo fuere, Mel scilicet & Butyrum; ea au-
30 tem vulgus, eo nomine præcipuè delegerunt, quod Apes ac Boues
omne genus florum ac herbarum exsugere & depalcere viderent,
exultimantes (nec sine consilio) ijs varias herbarum facultates com-
municari. Verum successu temporis, cum sophistica Medicinam
quoq; inuasisset, isthæc quasi rustica & nimis simplicia contemni
35 ceperunt: atq; horum loco alia fucata magis, minus tamē vtilia sub-
stitui. Ego vero candide hortor medicos, hæc ne contemnant, quæ
veteribus in vsu fuerunt, ac pseudomedicorum istorum fucatas cō-
positiones, vt summas pestes defugiant. Et vt (quantum in me est)
veterum compositiones in vsu reuocentur, ipsorum aliquot re-
40 scripta seu formulas in medium adferam, quod si non Græcorum,
Arabum, Mauritanorum, ac Ægyptiorum vtar ingredientibus, nō
statim ea abijci velim: erunt enim illis, si non superiora, saltem viri-
bus paria; & talia quæ vulgo succedanea vocantur. Ea autem quæ

Vnguentorū.
vsus antiquusCorpus vnguentorum
quæ dent.Antiquorum
inuenta com-
mendatur.

Quid pro
quo.

38

RECIPE. RECIPE. PRIME PARTIS

corpus constituunt promiscue assumere licebit, vt pro melle butyrum, & yicissim, vti occasio & tempus iusserint.

EXEMPLA.

Recipe Butyri maialis recentis lib. j. Arnoglossæ, Limonij
vtriusq; Betæ, cum radicibus ana: M. j. Ophioglossi M. iij. contun-
dantur & permisceantur cum Butyro, & insolentur per menses ali-
quot, post percolentur, ac seruentur ad vsum.

ALIVD.

Recipe Butyri maialis lib. iij. Rad. Symphiti maioris lib. j.
Ophioglossi lib. j. ss. intestinorum terræ mundatorum lib. ss. Ari-
stolochiæ rec: quartarium vnum, cōrundantur simul omnia & fiat
pulticula, quam vel insolare, vel in fimo digerere, vel frigido aliquo
loco, ad humiditatis separationem reseruare poteris. Huiusmodi
compositiones plures passim existūt, sed istæ duæ ad quoduis vul-
neris genus curandum sufficient: quò autem diutius à putredine
tura sint vnguenta ista, butyrum aliquoties in aqua falsa lauare, vel
salis modicum tori compositioni adncere conueniet. Licebit etiam
ex vnico medicamento vnguentum parare, vt ex Melle & Ophio-
glossò, vel floribus Hyperici, Butyro & Rad: Aristolochiæ, vel
Symphiti maioris: in istis autem delectus adhibendus pro regionū
& cœli varietate. Hactenus antiquitatis monumenta protulimus,
sequitur recentior modus non minus elegans, à nobis primum in-
uentus & vsurpatus. R: radices & herbas ex commemoratis, quæ
placuerint, eas adhuc virides contunde in formam pulticulæ, po-
stea affunde vini, tantum vt paululum supernatec, coque in duplici
vale cantharo inclusa, per horas decē, dein exempta rursus cōmisce,
& percola, ac adiectis mellifici apum recētis vel Butyri, quantū suf-
ficit mixtisq; omnibus imponantur in cantharum, & coquantur vt
prius, cocta iterū percolentur, ac prælo exprimantur, deniq; Alem-
bico indita insolentur, vsq; ad iustam consistentiam, ac referuentur
ad vsum, & habebis vnguentum, in quo confidere possis, in sum-
mis difficultatibus: deligere autem poteris, vt efficacissima Rad:
Symphiti, Aristolochiæ, Ophioglossum, Limonium, & intestina
terræ.

Vnguenta ne
putrescant.

Vnguentorū
noua compo-
sicio Paracelsi.

Collectica præ-
stantissima.

Admiracione insuper digna est hominum antiquorum indu-
stria, in indagandis humanæ naturæ conseruantibus remedijs: nā
singuli suarum regionū peculiaria simplicia in vsum adhibuerunt,
hinc quidam Melle & Butyro relictis, Gummina & Resinam, pro
vnguentorum corporibus receperunt. Resinæ autem cum diuersæ
sint, alia alijs magis minusue placuit. Quamobrē vt horum quoq;
rationem diuersitatemq; cognoscas, paucas quasdam formulas ex-
empli gratia describemus.

Vnguenta ex
Resinis præ-
parata.

Resi-

Resinarum nobilium apud Germanos duo tantum genera reperiuntur, Laricea & Abiegna, ex Laricea paratur vnguentum tale. vt:

- Recipe Resinæ Lariceæ lib. j. albumina ouorū numero 20. agitentur benè, ac subigantur, fiat vnguentum colore subflauum, cui permisce pul: Rad: Symphiti maioris ꝯ ss. aristolochiæ rotundæ ꝯ j. farinæ hordei ꝯ vj. subigantur omnia, & fiat vnguentum perfectum in omnia vulnèra.

ALIUD EX RESINA ABIECTIS.

- Recipe Resinæ abiegnae lib. j. liquefiat paulatim, & à fordibus perpurgetur: post adncæ medullæ vituli parum, radicis lymphiti, vel intestinorum terræ, tantundem, vel quantum sufficere videbitur: contundantur omnia, & permisceantur in mortario calido, & imponantur vulneri.

- Alij quibus ista non sufficiebant, vnguenta parabant ex resina & cera, cū oleo temperatis, adiectis herbis, ac radicibus, omnibusq; inuicem mixtis, sed ista quia vlcèribus quàm vulneribus magis profunt, alium in locum referuabimus: tum etiam quòd cera ad corpus constituendum minimum virium habeat, eam libenter omittimus.
- Quæ hæcenus de istis vnguentis diximus, non paucos mouebunt scio: nam hoc mirandum est, Medicos minus quàm idiotas curando proficere, sed pseudomedici sunt non Medici, quos subtilitas seducit, cum simplicitate nō minus efficere possimus: hinc rustici felicius curant, quòd simplicibus contenti sint, Medici verò dum subtiliora scrutantur, ex vno errore, in aliū prolabantur, maxime verò in præparatione peccant isti homines, quæ tamen vnica ferè in medicamentis consideranda venit.

DE OLEIS ET BALSAMIS VVL.

- nera curantibus.

CAPVT IIII.

- Oleorum quàm Balsami vsus antiquior, compositioq; simplicior existit: nam Balsami confectio Chemiæ singularem peritiā requirit, & ab Alchymistis primum inuenta est. Olea verò vulneraria ab antiquis dudum ante in vsum recepta sunt: nam cum quibusdam vnguentorum forma agmellis, corpus non vsque adeo placeret, de commodiore forma remedijs cogitarunt, & an oleum, facultates florum, radicum, ac herbarum, sic quoq; combiberet periculum fecerunt, nec sine successu quidem: nam experientia edocti sunt, commodius hoc quàm illic fieri posse, breuiq; tantum creuit horum oleorum vsus, vt omnia reliqua remedia in dèfuetudinem, ac contemptum venirent. Vbi ea in vsum adhibebantur, lauandū prius vulnus erat, post infundendum oleum, ac demum deligan-

Balsami compositi ab Alchymistis primum reperi.

Oleorū vsus vnde tantopere creuit.

Olea vt adhi-
benda.

Balsami no-
men vnde.

Chemistarum
enim in præ-
paratione Bal-
sami.

Oleum Tere-
binthi vul-
garem impro-
batur.

dum, huius curandi rationis Christus in Evangelica parabola, de vulnerato & Samaritano meminit quoq; magno argumento huius artis antiquitatis & præstantiæ. Posterioribus seculis Chemistæ cum destillatis oleis, plus quàm simplicibus tribuendum putarent, reiectis simplicibus, destillata pararunt, & ob artificiosam præparationem Balsami nomine appellarunt: Quibus etsi plus virium tribuam quàm simplicibus, experientia tamen diuturna didici vulgatam Chemistarum destillandi rationem, per laterum commixtionem reprobendam esse, & eam vsurpandam, qua sine omni admixtione aliorum corporum per Retortam destillantur: in quo opere perniciendo, accuratè spectandum, vt vbi Spiritus progredi, vel color olei in magis rubicundum mutari cœperit, desistamus, ne alieno colore, vel sapore, aut odore ipsum imbuamus. Eadem ratione Chemistæ in olei Therebintinæ extrahendo peccarunt: nam illorum more paratum, calidius est, quàm vt carnis generationem in vulneribus promouere possit. Itaq; si tu id parare velis, vt de oleis monuimus, destillabis, & habebis Balsamum nobilissimū pro nervorum vulneribus curandis.

Attentatum quoq; idem est in Gummi, cera, Resina, &c. destillandis, sed sine succellu. Itaq; huius formæ remediorum, quatuor sunt differentiæ: oleum scilicet simplex, & destillatum: item Terebintina simplex & destillata. nos singularum specierum, quasdā formulas selectiores exempli causa annotabimus.

OLEVM ET TERE BINTINA SIMPLEX

pro vulneribus, quæ & destillari possunt.

Recipe Corporis, id est, olei vel terebintinæ lib. j. fl. camomilæ Rotarū rub: prunellæ ana M. j. fl. Hypericonis M. iij. fl. cētauræ, chelidonix ana M. ss. mixta omnia ponantur ad solē per duos menses, hoc oleo seu Balsamo mira præstantur in vulneribus præter omnem dolorem, si placuerit poteris sequenti anno, eosdē flores, in eodem oleo denuo macerare, & habebis medicamentum nunquam satis laudatum.

ALIVD.

Recipe Herbarum Ophioglossi, Limoni minoris, Agrimonix, Santiculæ ana M. j. fl. Hyperici M. iij. rad. Symphiti M. ss. vermium terrestrium mundatorū numero 100. olei vel terebintinæ, quantum sufficit pro maceratione omnium, sistantur ad solem, ad tempus legitimum digestionis, & vtere. Possunt istis oleis imponi quoq; Mummia, Mastiche, Thus & Mirrha, sed in istis modis seruandus est (quod olea flores lubentissime recipiant: maxime verò facultatis sunt flores Hyperici.) Quidam viride æris, limitaturam ferri

Fl: Hyperici
commendan-
tur:

t. c. 195.

ferri & similia (quæ tamen suis de causis mihi displicent) iniiciunt:
ab istis vt tibi caueas, moneo.

Notare & hoc conuenit, semina earum plantarum, quæ oleis
iniiciuntur, si contusa per hyemem calidiorē in loco in oleis mace-
rentur, ea multo efficaciora reddere.

Semina.

BALSAMI VULNERARIJ FORMULA.

Recipe olei oliuarum lib. ss. Terebintinæ quartarj. flor. Hyperici quantum sufficit ad implendum, florū Verbasci tertiam partem ad fl: Hyperici, Vini albi generosissimi sextarium vnum & semis, decoquantur ad consumptionem vini, postea ad tempus legitimum insolentur, hoc Balsamo nunquam te sine mirando successu vsurum tibi persuadeas. Quemadmodum diuersis temporibus varia remedia inuenta sunt, sic vernicis præparatio singulare remedium humano generi aperuit. Namq; ij qui Vernicem parabant, eius experimentum vtile in Mammarum inflammationibus, & alijs vlceribus malignis, fecerunt: atq; hinc vltius progressi, enumeratis herbis ac floribus impositis, ad vulnere curacionem felicissime adhibuerunt. hæc formula quia crassior, diuturniorem in solationem requirit: nihilo tamen reliquis deterior est, si Mastiche, thure ac Myrrha adiectis digeratur: & vbi aliquādiu in digestionem persistit, Mumia quoq; ei adijciatur. Obseruandum quoq; Vernicem, si ex oleo vulnerario, cum vino Carabe, ac Mastiche percoquatur, multo generosiorē reddi.

Fenicis vsus in vulneribus.

Mammarum inflammatio nos.

Progressu quoq; temporis, nec istis contenti homines, medullas quoq; cum dictis herbis permistas, ad solem in oleosam quādam formam reducere conati sunt, quod dum faciunt, alter alteram præfert alijs, tandem experientia edocti, humanam optimam esse, post hanc ceruinam, in harum defectu vitulinam præferendam didicerunt. Sic & axungiam seu pinguedinem animalium, simili ratione in olea resoluerē optimo successu tentarunt, atq; in hoc genere humanam primas tenere, post caponis & gallinæ non inuiles esse cognouerunt: inter pilces tamen nullius axungiam præter quā Thymalli vtilem repererunt, ex qua præstantiss: oleum vulnerarium parari consuevit. Vernicem, cuius superius meminimus, si ex oleo vel Terebintina destillatis confeceris, nobiliorem experieris, quod & hic monere placuit. Formulas Balsamorum ac oleorum plures nō describo, quod sciam me præstantissimas omnium proposuisse, tu si alias desideres: obseruatis superioribus canonibus, facile necessitate postulante eas conficies.

Humanæ medullæ vsus.

Axungia humana.

Thymalli piscis axungia.

40 DE VULNERVM CURATIONE PER MEDICAMENTA expurgantia (vulgo mundificatiua dicta.)

Authoritatis
bus cur non
viatur Para
cellus.

potiri queam: quia enim ipsorum libri mendis scatent, quomodo non nisi mendacia scriberē? vix enim vnicum theorema apud illos inuenias, quod fuco vel contradictione careat. Atq; vt scribā quod sentio, sic ego iudico omnia ipsorum scripta, dubiæ consultationes sunt, nulla hic demonstratione, nulla experientia quidquā cōprobat. ac vel cæcus videre queat Auicennæ magnos Canones, Mesuei atq; reliquorum Barbarorum commentarios (quos tamē vulgus quasi sanctos habet) mendaciorum plurimū, veritatis minimū continere. Multi morborum centurias describunt, cū tamen vix decuriam viderint, nedū curarint, istis ne ego nitar: istos mihi imitandos proponam: quorum assecclas, video ex centum vix decem curare, & consultationum centuria descripta vix quinque ægris prodesse posse, ac qui vna garrulitate ac superbia, quarum fecundissima altrix est Italia, nituntur. vnde id quoque iuris sibi sumunt, vt quiduis, quod ad exornandas suas ngenias facere possit, pro vero ac certo scribere audeant. Sed dæmone præceptore vtuntur, qui cū Rhetor sit, quomodo non orationis illecebra ipsorum phantasias exornaret? sed vā fatuo, qui hæc pro Euangelij reputat. In omnibus quamobrem scriptis non Medicis solum sed Chronicis atque Historicis summa ac vnica virtus est veritatis studium, quod si non adsit, non scripsisse præstiterit, sed mentiendi occasio ampla est, & vulgus tenebras quā lucem mauult. De hac difficultate rescindenda tale meum est iudicium. Spiritus viuificat, litera interficit, inquit scriptura. Spiritus & literæ diuersa ratio est: Spiritus vnicam veritatem continet, hinc qui veritatem saltem scribit, non literas pingit, sed veritatem per se quidem inuisibilem, sed quam scripto vel voce percipere possumus. Litera verò (scripturæ) est cū quis veritatem non scribit, sed per consequens mendacium: hinc sequitur literam, id est, mendacium interficere, quare qui scribunt, veritatem scribant, alioqui hominem interficiūt, homicidij verò pœna à Deo constituta est æternum supplicium. Immitandos itaq; nobis proponamus Prophetas & Apostolos, qui secunda breuitate veritatis fontem descripserunt, qui nil nisi quod Diuino ore notare iussi erant, scripto prodiderunt: horum exemplo & nos veritatem, cuius simplex est oratio, proponamus, nec patiamur inanis gloriæ studio in loquacitatis vicium nos detrudi: nam si illi summum bonum sine orationis pigmentis describere potuerunt, nec nobis difficile erit in tenuiori materia idem præstare. Nō sum etiam ignarus eius, quod Christus dicit: Vbi receptus fuero ex hoc mundo, mittam vobis Spiritum sanctum, qui omnia docebit vos. Qui si nos (vti nō dubitandum est) docebit, certè præter veritatem nil docebit, veritas autem tenui oratione contenta est, quæ mundo qui pompam spectat non sufficit. Itaq; si loquacitatem spiritui sancto tribui audieritis,

Veritas in om
nibus scriptis
speclanda.

Apostoli in
scriptis breues
sunt.

ueritis ne credite: nam si sermonis prolixitas veritatem efficeret, fieri cogermur, Christum non omnia quę necessitas requirebat dixisse. Ista scripturę loca eo nomine citavi, vt ostenderem Medicinam iam sola loquacitate ac interficiente litera descriptam haberi, vt præter casum nil certi in ea habeatur amplius. Hanc literam dum à spiritu separare conor, stultus ab omnibus habeor, nec forsan immerito: Oceanus enim immensus est, ex quo enatare impossibile videatur. Margaritas porcis non proijciendas, neq; sanctum canibus porrigendum aiunt, ac consequentiam faciunt: ergo veritas scripto non est publicanda. bene dicunt: nam ipsi porci sunt ista margarita indigni, quorum vnicum fundamentum est, litera mendax & interficiens, quasi vero non imitandus nobis esset Christus, qui veritatem ab Euangelistis scribi, ab Apostolis vniuerso orbi annuciari ac prædicari voluit, cui si baptisati fidē habeamus saluabimur. Itaq; si porcos ab ouibus separauerimus, porcos nos deterre non patiemur, quin cæteris veritatem scribamus. Sequitur ergo secundus operis nostri tractatus, Medicamenta & remedia continens, quibus omnia vulnera tam cæsim, quàm punctum facta (quantum natura patitur) curare docebimus. Quod si nostras compositiones cum veterum rescriptis, quandoq; concordare videritis, nolo vos ea isthinc exscripta putare, sed quia Medicina à mundi origine vsq; certissimo semper fundamento innixa est, nos illud tenere, cæteros vero fabulis ac fucis, si non vndique certè plerisque in locis conspurcasse iudicabitis: nam vbi illi quod tamen rarissimum est, Medicinam incorruptam reliquerunt, nil mirum erit, si inuicem concordemus. Mihi itaq; multiplici experientia exercitato, liceat medicinę imperfectionem sarcire, vel aliorum in ea errores notare, tu interim sequentia remedia & discere & exerce, posthabita omni loquacitatis pompa, quę nihil ad artem facit: Et eris perfectus Medicus.

Argumenti
secundi tractatus.

VULNERATORVM DIÆTA, SEV

dictus ratio.

35 **R**erum non naturalium administrationem indebitam, vulneris periculofam esse extra dubium omnibus esse puto, cum eandem sanis nedum ægris noxiam esse quotidie experiamur. itaq; cum videamus diætā curare vulnera, victus rationem inconcinnam vulneribus nocere negare non possumus, neq; tamen vera victus ratio sine remedijs aptis, vel optima remedia absque legitima diætę ratione, quidq; laude dignum postulabunt, sed semper ista coniuncta esse oportet. Quam pseudomedici in prisana, alica, iusculis diætā obseruant, explodenda est, quod ab istis natura integra abhorreat, nedum læsa. quamobrem digestinę virtutis facultas in

Diætā curat
vulnera.

Vulneratis
diuersus cibus
compeit.

præscribendo victu inspicienda crit, sic si ebrius aliquis vulneratus sit, ante sobrietatis tempus nil ferè offeres, sed vsque in tertium & quartum diem, sola tenui victus ratione, prisana scilicet, &c. contentus eris. Sobrius vero si vulnus acceperit, huic certe euchymis, & plurimi alimenti tibi succurres, quod in eo concoctrix facultas integra adhuc sit, ebrius vero dupliciter læsus sit, continui scilicet solutione, & naturalium facultatum noxa. In victu vero offerendo varietatem captabis, quod ea ægris grata sit, quibus quandoq; gratificari licet paulò deteriore victu, cauendum tamen à carne suilla, anserè, anate, & volucribus aquatilibus, &c. quos cibos quibus

Suilla vulnera
tis nocet.

uis vulneratis obesse nouit. Vnice autem illud obseruandum erit, vt & sæpe & modicum offeras, repletionem nimiam, famem ac sitim caueas. Sitis etenim (vt reliqua taceam) Epatis ratione euenit, quod cum vulnere alendo sanguinem mittat, ad attractionem humidi incitatur, quare vulneratis potus non prohibendus, quod eius tanta sit necessitas: sitis enim medicina quædam est, & propter medicamenta euenit ferè, neq; etiam siue vehementer siue leuiter vulneratus, quisquam ad cibum vel potum capiendum cogendus est, nisi ubi ventriculus refrigit, vel appetentia ob frigiditatem illam concidit: tum enim victum calidum, vt ius carneum

Potus vulneratis
quis sit
præscribendus.

vel auenatum offeres. Præter iam dicta in vsu alimentorum quædã pauca considerantur, vt puta, ætas & natura ægri, ciborum bonitas ac malignitas, temporisq; ratio. In potu autem vulneratis exhibendo accuratior quædam ratio obseruanda erit: nam siti quàm fame magis molestantur ægri. Epar siquidem (sitis origo) magis, quàm ventriculus (in quo fames relidet) allicitur: hæmorrhagia enim Epati communicatur maximè non sic ventriculo: quamuis enim ventriculi actio ferè debilitatur in vulneratis, cui & epar postea cõsentit, tamen cum potus nil admodum in ventriculo commoretur, de eius offensa nil metuendum, tum etiam Epar inde iuuari certò

Quies membra
lecti.

cognoscimus: nam potus in vulneris nutritionem alteratus, ab Epate ad vulnus transmittitur. quòd si potus multum sanguinis generet, minus damni inde metuemus. Itaq; quiuus Chyrurgus potionum delectum habeat, ijs in locis, in quibus Medicinam facit. Cætera quod attinet, ægri membri, ægro quietem imperabis præcipue, & vt ab ambientes aeris mutationibus sibi caueat monebis: quòd si contingat vulnus cum morbo alio, scilicet conuulsionibus, Epilepsia, colico dolore, complicari, (vti primo tractatu admonuimus) caprinam, in Febribus oua deuitabis, & similiter de alijs. Cibus vero condimentis, aromatis, destillatis cinnamomi ac garyophyllorum aquis condire ac temperare licebit. Quin & carnes sine aqua in duplici vale coquere utile erit, potes si placuerit, ad Epatis & ventriculi confortationem carnes cum vino vel aqua, cinnamomo

Carnes vt ægris
sint coquendæ.

mo ac caryophyllis eodem modo decoquere. Notandum quoque
 est inter initia humido quàm sicco victu magis iuuari ægros: nam
 Epati tum temporis potius, quàm ventriculo prospicere oportet.
 Nec illud ignorandum, in magnis capitis vulneribus potiones for-
 tes, vinum sublimatum & similia intermittenda esse, vtendum ve-
 rò aqua in qua panis maduerit, mixta cum succo cinnamomi.

ALVVS ASTRICTA, VRINÆ SUPPRES.

*sio, & vomitus, in vulneratis, quomodo
 curentur.*

VVulneratis aluus dura redditur varijs de causis: quandoque enim
 natura nimio sanguine profuso, ad expulsionem impotens red-
 ditur, quandoque constipatio ex diuturno decubitu oritur, præterea
 quoniam appetitus deperditur, atque concoctio vitatur, pauca ex-
 crementa generari manifestum est, quin & febres ac phlegmones,
 quæ superueniunt, excrementa dissipant. Adhæc & illud patet, in
 multa siti pauca excrementa fieri. His de causis si aluus adstricta sit,
 ante tertium vel quartum diem nil admodum eam soluere labora-
 bis, nisi pectoris quandam angustiam senserint ægri, atque tum
 etiam glande vti sufficiet, quod si glandes nil promoueant, Calsiæ
 medullam, electuarium de succo rosarum, Diaphænicon vel Benedi-
 ctam laxatiuam exhibebis, neque verò plane contemnenda sunt,
 apozemata & diluta, vt foliorum senæ, polypodij & similium, quo-
 rum descriptiones vt vulgo notatam prætereo. Nunquam tamen
 naturam ad excretionem cogere, Clysteri vel simili aliquo remedio
 attentabis: neque enim vnquam tantum cogendo proficies, quan-
 tum natura per se efficere potest, viribus non plane destituta, itaque
 ne nimium præceps sis, in aluo mouenda monco. Vomitus præte-
 rea vulneratis superuenit quandoque, qui quoniam & periculi mini-
 mum habet, & ferè vbi natura vires recollecterit soluitur, nullam
 curationis indicationem propriam habet, verum ne plane sine re-
 medio sis, & fermenti M. i. succi menthæ cum aceto extracti q. s. co-
 quantur in formam cathaplasmatidis vel Emplastri, calidum impo-
 natur ventriculo, vbi refrigerit eodem succo rursus calefiat, sinat-
 ur per tres horas à paltu. Similiter urinæ suppressio ægris accidit,
 quàm vt tollas, & lap: cancrorum, exhibe in succo vel aqua rapha-
 ni, quod si non perficiant, & croci q. s. factus sacculus imponatur
 inguinibus, vel da glandes siccatas in pul: redactas in potu, &c. Ve-
 rum de istis, ista scripsisse sufficiat, quod ea vna cum
 curatione vulneris per se
 abeant.

Quinque de
 causis aluus
 supprimitur
 in vulneratis.

Vomitus vul-
 neratorum.

Urinæ sup-
 pressio.

SECUNDI TRACTATVS CHYRVRGIÆ MAGNÆ PARACEESI, DE

remedijs vulnerum, telorum, & Scloppeto-
rum componendis.

CAPVT I.

DE COMPOSITIONE REMEDIO- rum præcepta generalia.

Abolutis hæcenus ijs, quæ ad cognitionem ac theoriã
curandorum vulnerum pertinebant, præscripta quoq;
generali diætandi formula, tum quo pacto symptoma-
tis vulnerum succurrendum sit ostenso, tempus postu-
lare videtur, vt tandem quibus remedijs curatio absoluenda sit ape-
riamus. quod priusquam aggrediamur, hanc generalẽ componen-
dorum quorumuis remediorum methodum obseruare conueni-
et. Quemadmodum in homine anima, qua tamen homo, homo est,
inuisibilis existit, sic in medicamento, & corpus est medicamenti,
& eius veluti anima, quædam actio seu energia, quæ etsi sine cor-
pore non existit, (nam per corpus necessario agit) corpus tamen
ipsum ad sanandum nihil conducit, nisi quod actioni subest. Verũ
cum aliquod corpus necessario adsit, videtur cuiusq; medicamenti
duo corpora constituenda esse, purũ alterũ, alterum impurũ (hoc il-
lius quali subiectũ) in quorum separatione, ars componendũ
medicamentorũ vniuersa constituta est. Separatio autem, fit nõ sine
corruptione eius, quod est corporis, quam subtilis dei 1: præpa-
ratio (suo loco dicenda) consequitur. Obseruandũ tamẽ, quædã me-
dicamẽta esse, quæ absq; separatione, vel corporis corruptione ad-
hiberi postulant, quibus singularis quoq; mistio conueniet. Sunt
& tertij generis medicamẽta, quæ actionẽ suã in alieno corpore me-
lius quã in proprio perficiunt: horum ergo corpora permutanda
erunt. Vltimum genus est, eorum quæ per se nullam vim vel actio-
nem obtinent, subtiliore tamen præparatione adhibita, admirãdas
facultates hanciscuntur. Hæc noua videntur, ab antiquitate non re-
cepta, magno damno & dedecore tamen ignorata: dum enim non
considerant veteres, medicamenta quædam separatione, quædam
subtiliore præparatione, quædam alienorum corporum inductione
actiones meliores habere, imò omnino habere, duorum, trium, plu-
riũque compositione, pueriliter defectum suum sarcire conantur,
quod tamen nunquam quisquam consequetur, manente eo quod
est impuro corpore. Generalissimum itaq; hoc sit medico in medi-
camenti considerandum, quãnam præparationis formula medica-
mentum

Actio est ani-
ma medica-
menti.

Actio medi-
camenti in se
parato cor-
pore.

I. In suo pro-
prio corpore.

II. In alieno cor-
pore.

III. Ex præpara-
tione nata.

IIII.

mentum ad summum actionis sue deduci possit, quod qui ignorat, subulcus non Medicus habendus est. Isto igitur canone obseruato, notandum deinceps est, CALORIS multas esse differentias: CALOR

Calor est instrumentum omnium præparationum.

ENIM EST INSTRUMENTUM OMNIUM PRÆPARATIONUM.

NUM, atq; ob id singulariter contemplandus. Caloris differentiae sunt ignis, sol, fimus, calidum innatum, &c. differentia autem in actione consistit: nam medicamento aliquo in cucurbita ad solem

Caloris differentiae.

posito, alia erit eius vis, quam si vel igne, vel carbonibus, vel in fimo præparatum fuisset, & vicissim. Sic aqua, sic arena, etsi ambo

extrinseco calore agant, diuersimode tamen agunt, quamobrem ut

culuis medicamento competentem adferas calorem, hasce differentias studiose notabis, quas veteres medici dum contemnunt, vnicò

calore contenti, omnia permiscunt, summa cum imis confundunt: tu caue sic agas, imò quæ ad solem pertinet, ad solem præpara: sic

quod in Reuerberatorio parari debet, illic præpara. Sunt ex antiquis medicis, qui ab Alchymistis edocti, isthæc non planè inter-

mittunt, sed quia fundamentis Chemicæ artis destituuntur, pauca

suo loco agunt, nos in præsentiarum quantum ad curationem vulnerum pertinebit, commemorabimus, reliqua suis locis non omis-

suri, monentes interim, ut stultas pharmacopæorum præparationes abijciatis.

POTIONES VULNERARIÆ QUOMODO.

do parande ac corrigende.

CAPIT. II.

Vulnerariarum potionum vis ac facultas ea est, ut auxiliante natura, intrinsecus omne vulnus tam cæsum, quam punctum illatum percurare possint. Etsi enim natura per se morbos curat, tamen si confoederati medici auxilij adiuuatur (auxilia autem natu-

ræ cognata sint oportet) facile opus perficiet. Huiusmodi ergo auxilia

potionum forma maximè commendantur: nam cum natura vegetabilia quædam habeat, quæ si in alia corpora redigantur &

applicentur, vulnera curant, certè nulla meliore forma, quam in potiones redacta actionem perficient: etenim potionem natura ceu

alimentum recipit, cui quæ inest medicamentosa vis non respuitur à natura etiam. Vulnerariæ istæ potiones, quamuis omni ætate in

usu fuerunt, tamen pauci veterum ex legitimis simplicibus legitimè eas confecerunt, sed ferè pro more suo sordide ac oscitanter pararunt. Sciendum quoq; huiusmodi potiones, non solum medica-

menta, sed & alimenta esse. itaq; eadem ratione licebit cibos vulnerarios parare, scilicet ut ea ipsa remedia, vna cum cibis peræquantur: verum quia tardius distribuuntur, & ferè ventriculi aliqua imbecillitas subest, omittuntur. mihi sanè non displicent, si ventriculus

Potionem naturæ ceu alimentum recipit.

Cibi vulnerarios.

lus

lus eos concoquere possit. Varietas potionum vulnerariarum ex ingredientium diuersitate desumitur, huius generis simplicium ferè centum numero sunt, quorum v. vel vi. circiter ad vnam potionem assumuntur, quarum vires in aliud corpus, visum exempli gratia, traducendæ sunt, ante omnia tamen delectu opus est, quòd alia melius, alia celerius, alia deterius, alia tardius suam operationem perficiant. Est vero & alius quoque harum potionum vsus, quòd ingruentibus malis ea occurrant: conseruant enim naturale temperamentum, omnemq; intemperiem corrigunt: adhæc naturam sic alunt, vt planè nil ipsa præterea desideret, quod nullo extrinsecus adhibito medicamento quisquam effecerit, quamobrem huiusmodi cognoscendis, & legitimè comparandis, sedulâ operam nauabit medicus. Vidi præter inferius notata, mirandos effectus cõsecutos esse huiusmodi medicamenta. Belgradî cum essem memini me vidisse Thracem seu Vualachum quendam, qui vnico haustu exhibitо quoduis vulnus curaret, ego tamen cùm eius periculum facerè pro locorum ac temporis varietate non perpetuo valere didici. Sic in Croatia Zygmum quendam (vulgo Zyginer) vidimus, qui cuiusdam herbæ succo in potu exhibitо omnes puncturas, in quibus symptomata grauià nullâ adhuc essent, sanaret. Stockholmij quoq; in Dania erat matrona quædam nobilis, quæ omnia vulnera (neruorum vulneribus & ijs in quibus ossa fracta essent exceptis) tertio haustu dato glutinaret, sed istis (quia ferè in simplicibus tantum ac carnosarum partium vulneribus profunt) medicus contentus ne esto, sed certiora inquirat. Obseruauimus veruntamen exorcistam seu Magum quendam ossium fracturas ac neruorum vulnera huiusmodi potionibus curasse, sed vbi rem penitus inspeximus, non potione, sed extrinsecus adhibitis remedijs (suo loco dicendis) id eum effecisse cognouimus. Priusquam autem potionum formulas præscribo, simplicia ex quibus eæ parantur ordine annotare placet: notabo autem ea saltem, quorum ope omnis generis vulnera, quocunq; tandem modo facta, curare possis.

Potionum vires.

Historiæ aliæ quot memorabiles.

Magi cuiusdam mirandæ curationes.

Sanicula alba.	terius herba.	Aristolochia.
Sanicula sylvestris.	Limonium vtrunq;.	Agrimonia.
Alchimilla.	Mumia.	Symphitum.
Dracunculus.	Sperma ceti.	Perficaria.
Ophioglosson.	Noctua.	Beta vtracq;.
Sapo.	Terra sigillata vera.	Pauonis pennæ.
Senecta Serpentis.	Rhabarbarum.	Polytrichum aureum
Trifolium.	Buxi folia.	siue Apulej.
Consolida media.	Cyclamen.	Lilium conuallium, id
Telephium.	Peryclimenum.	est, Ephemeron nõ
Pastinacæ satiuæ al-	Tuber.	lethale.

Præter

Præter commemorata simplicia, et si plura sunt, sufficiunt ta-
men ista, quin hoc scire sat sit, inter iam dicta tria esse, quorum succo
epoto, omnia vulnera ac puncturæ curentur. Item duo notata esse,
quorum utrunq; prius aquæ intinctū, si vulnere imponatur, ipsum
vulnus prius glutinari, quàm herbæ computrescant. Est & vnum
ex his, quod ter potum vulnera, omniaq; vulnorum symptomata
glutinare, ac tollere efficax est, sed ista admiranda naturæ cognitio
non nisi laboribus comparatur, estq; secretior quàm quæ scriptis
publicanda sit. Sunt & ex commemoratis, quædam quæ intestino-
rum vulnera nō aliter quàm carnosarū partiū vulnera glutināt. Di-
scendum itaq; ac experiendum, strenueq; laborandum in horum
inquisitione, quod si ego ista omnia tibi communicarem, iniurius
tibi forem. Sed ad descriptiones ac formulas potionum progredi-
or, quibus si instructus fueris, Medici nomen magno ægrorum
commodo tuleris, &c.

Notandus.

I.
II.

III.

PRÆPARANDI MODVS ANTI-

quorum, tum recentium.

Solenne fuit antiquis, potiones hæc ex vino ad tertias cum re-
medijs cocto parare, stulta ac insulsa ratione, quod scilicet gu-
stus, facultas, & natura vini, huiusmodi coctura planè deperdatur:
quod vt præcaueamus, vinum in cantharum cum remedijs impo-
nemus ac commissuris vasis, probè circumlitis in duplici vase deco-
quemus: sic enim de vini substantia, ac viribus non solum nil per-
ditur, sed & in illud omnis facultas herbarum decocturam transit.
Nostra hæc præparandi ratio eo nomine gratior esse debet, quod
eo modo paratæ potiones, non vt reliquæ tormina ac nauſeam cō-
citant: maximè si ex austeris vinis, qualia Kelhamium Tigurinum,
ac Brigantinum sunt, parentur. Deligendum autem ad hanc deco-
ctionem erit vinum antiquum, album, tenue. Vitandum vero
rubrum ac crallum, quod alienæ facultatis non facile particeps
fiat. Possunt vindemiariū tempore, sine coctura potione, tales pa-
rari si herbæ enumeratæ in multo deferbuerint, ac post tertium
mensem, aliæ recentes impostæ fuerint, vt vinum omnem eorum
qualitatem induat, quod deinde absq; vltiore præparatione, po-
tionis vulnerariæ loco dari poterit. Contingit quandoq; vino nos
destitui, vel patientes abstemios esse, vel aliàs vino facilè lædi, vt
vbi caput grauiter vulneratum fuerit, in huiusmodi casibus para-
buntur potiones ex herbis contusis & in cantharo, vt dictum est, in
diplomate coctis: fundunt namq; de se liquorem qui potioni vul-
nerariæ loco esse potest, quia tamen fere ingratus est liquor, cinna-
momum adiciemus, tum gustus commendandi, tum restauranda-
rum virium gratia. Tres iam commemorati modi singulares, in
omni-

Error Medi-
corum.Potiones vul-
nerariæ vt co-
quendæ.

*

* ut in antiq. v. d. p. 10

* ut in v. d. p. 10

Potionum
sapor ingratus
vt emendetur.

omnibus casibus sufficere possunt, est tamen & quartus non minus elegans, cum herbarum loco succi eorum in duplici vase, cum aromatis decoquuntur. Simili ratione alimenta vulneratis parabimus, si carnes vel pullos ac gallinas, &c. cum aqua quantum sufficit adiectis herbis vulnerarijs in duplici vase decoxerimus, vel si aqua displicuerit, in vino decoques, ac gelatinam parabis: huiusmodi enim alimenta mirum in modum vulnerum glutinationem adiuuant.

Gelatinæ.

FORMULÆ POTIONVM VVL

nerariarum.

℞ Saniculæ, Vincæ peruinæ, Centauræ Bethonicæ ana M.
1. Consolidæ regalis M. ss. Agrimonix M. 2. decoquantur vt præscriptum est.

ALIA.

℞ Ophioglossi M. 3. Alchimillæ M. 2. Vincæ peruinæ minoris M. 1. Periclimeni M. 1. ss. Rhabarbari ℥ 1. Rhapontici ℥ 3. coquantur vt dictum est:

ALIVD.

℞ Angelicæ ℥ ss. Mummix ℥ 1. Spermatiss Ceti ℥ 2. glandium ℥ 2. Telephij M. 2. Ciclamini ℥ 2. Limonij vtriusq; ana M. 3. Vini quantum sufficit, fiat decoctio in duplici vase, potes si placuerit tertiam partem aquæ assumere.

Sunt & alij præparationum modi, si herbæ in aquis destillant intabuerint, ac postea in duplici vase coquantur.

VT,

℞ Aenæ Limonij sextariū vnum, herbarū Limonij M. 1. Diapensix M. ss. Vincæ peruinæ M. ss. fiat decoctio eo quod dictum est modo in cantharo.

Nobilissimæ vero huius generis potiones arte Chæmica parantur, simili modo quo oleum æreutidum album conficitur, nimirum si ipsæ herbæ vulnerariæ iungantur: est namq; in baccis iuniperi, singularis ac secretior quædam facultas vulnera respiciens, hic modus elegantissimus est. sed cum hic chemica docere non sit propositum, faciliorem, ac simplicem rationem parandi potiones ex baccis iuniperi præscribemus.

VT,

℞ Baccarum iuniperi contusarum lib. 2. Limonij vtriusq; periclimeni radices Diapensix albæ ana M. ss. Ophioglossi M. 1. ss. Symphiti aristolochiæ ana ℥ 5. Persicariæ ℥ 4. destilletur arte chemica, aquæ destillatæ rursus immergantur, herbæ dictæ tum Baccæ iuniperi cum cinnamomo, & fiat decoctio in diplomate vase bene occluso.

Similiter ex floribus vulnerarijs cum Spica (vti oleum de Spica)

Baccarum iuniperi virtus.

spica) paratur pinguedo quædam quæ par uadosi, tam in cibo, quàm in potu sumpta, vuln eribus prodest.

EXEMPLI CAUSA.

℞ fl: spicæ M. j. hyperici M. iij. fl: Verbasci M. ij. fl: Bethonicę,
5 centauri minoris, Prunellæ ana M. ss. fiat more solito.

ALIVD VNIVERSALE.

℞ Rad: Symphici ℥ ij. aristolochiæ ℥ iij. Calami aro: ℥ j. Ireos ℥
ss. herbæ vincæ peruinæ M. iij. Saniculæ albæ M. ss. pennarum
extremitatis caudæ pauonis ℥ ij. Myrrhæ, Masticis, Thuris, Mu-
10 miæ ana ℥ ss. Rhabarbari ℥ vj. coquantur in vino vel aqua destilla-
ta, vel succo Limonij, vel aqua communi, prout necessitas postula-
uerit. Hæc de formulis potionum vulnerariarum dicta sufficiant,
quarum etsi apud quosdam plurimæ asseruentur, tamen præparan-
di inscitia in vsum nō veniunt. Vix enim vllum remedij genus mi-
15 nus vsurpant Chyrurgi istis potionibus, partim ob negligentiam,
partim componendi ac præparandi inscitiam, cum tamen tam cer-
ta ex ijs speranda sit salus in puncturis. Dosis harum potionum ex
viribus laborantis, tum ea ipsarum vehementia dijudicatur.

20 VNGVENTORVM VVLNERARIO.

rum parandorum ratio.

CAPVT III.

VVulneribus curandis, vnguenta omni ætate adhibita esse ex-
perientia didicimus: nam vnguentorum mentionem apud an-
25 tiquos fieri audias, cum omnium reliquorum ne verbo quidem me-
minerunt remediorum. Istorum namq̃ vñs vulgatus, & domesti-
cus fuit semper: antiquitus enim nemo non ea domi suæ, ad vsum
subinde asseruabat præparata. Illis autem temporibus ea, quæ cor-
pus dabant duo tantummodo fuere, Mel scilicet & Butyrum: ea au-
30 tem vulgus, eo nomine præcipuè delegerunt, quod Apes ac Boues
omne genus florum ac herbarum exsugere & depalcere viderent,
existimantes (nec sine consilio) ijs varias herbarum facultates com-
municari. Verum successu temporis, cum sophistica Medicinam
quoq̃ inuasisset, isthæc quasi rustica & nimis simplicia contemni
35 ceperunt: atq̃ horum loco alia fucata magis, minus tamē vtilia sub-
stitui. Ego vero candide hortor medicos, hæc ne contemnant, quæ
veteribus in vñs fuerunt, ac pseudomedicorum istorum fucatas cō-
positiones, vt summas pestes defugiant. Et vt (quantum in me est)
veterum compositiones in vñm reuocentur, ipsorum aliquot re-
40 scripta seu formulas in medium adferam, quod si non Græcorum,
Arabum, Mauritanorum, ac Ægyptiorum vtar ingredientibus, nō
statim ea abijci velim: erunt enim illis, si non superiora, saltem viri-
bus paria; & talia quæ vulgo succedanea vocantur. Ea autem quæ

Vnguentorū.
vñs antiquusCorpus vñ-
guentorum
quæ dent.Antiquorum
inuenta com-
mendatur.

Quid pro
quo.

38

PARACELSI REPERTORIUM. PRIME PARTIS

corpus constituunt promiscue assumere licebit, vt pro melle buty-
rum, & vicissim, vti occasio & tempus iusserint.

EXEMPLA.

Recipe Butyri maialis recentis lib. j. Arnoglossæ, Limonij,
vtriusq; Betæ, cum radicibus ana: M. j. Ophioglossi M. iij. contun-
dantur & permisceantur cum Butyro, & insolentur per menses ali-
quot, post percolentur, ac seruentur ad vsum.

ALIVD.

Recipe Butyri maialis lib. iij. Rad. Symphiti maioris lib. j.
Ophioglossi lib. j. s. intestinorum terræ mundatorum lib. s. Ari-
stolochiæ rec: quartarium vnum, cõtundantur simul omnia & fiat
pulticula, quam vel in solare, vel in fimo digerere, vel frigido aliquo
loco, ad humiditatis separationem referuare poteris. Huiusmodi
compositiones plures passim existunt, sed istæ duæ ad quoduis vul-
neris genus curandum sufficient: quò autem diutius à putredine
tuta sint vnguenta ista, butyrum aliquoties in aqua salsa lauare, vel
salis modicum toti compositioni adncere conueniet. Licebit etiam
ex vñico medicamento vnguentum parare, vt ex Melle & Ophio-
glosso, vel floribus Hyperici, Butyro & Rad: Aristolochiæ, vel
Symphiti maioris: in istis autem delectus adhibendus pro regionũ
& cœli varietate. Hactenus antiquitatis monumenta protulimus,
sequitur recentior modus non minus elegans, à nobis primum in-
uentus & vsurpatus. & radices & herbas ex commemoratis, quæ
placuerint, eas adhuc virides contunde in formam pulticulæ, po-
stea affunde vini, tantum vt paululum supernateat, coque in duplici
vase cantharo inclusa, per horas decẽ, dein exempta rursus cõmisce,
& percola, ac adiectis mellifici apum recẽtis vel Butyri, quantum suf-
ficit mixtisq; omnibus imponentur in cantharum, & coquantur vt
prius, cocta iterũ percolentur, ac prælo exprimantur, deniq; Alem-
bico indita insolentur, vsq; ad iustam consistentiam, ac referuentur
ad vsum, & habebis vnguentum, in quo confidere possis, in sum-
mis difficultatibus: deligere autem poteris, vt efficacissima Rad:
Symphiti, Aristolochiæ, Ophioglossum, Limonium, & intestina
terræ.

Vnguenta ne
putrescant.

Vnguentorũ
noua compo-
sicio Paracelsi.

Collectica præ-
stantissima.

Vnguenta ex
Resinis præ-
parata.

Admiracione insuper digna est hominum antiquorum indu-
stria, in indagandis humanæ naturæ conseruantibus remedijs: nã
singuli suarum regionũ peculiaria simplicia in vsum adhibuerunt,
hinc quidam Melle & Butyro relictis, Gummina & Resinam, pro
vnguentorum corporibus receperunt. Resinæ autem cum diuersæ
sint, alia alijs magis minusue placuit. Quamobrẽ vt horum quoq;
rationem diuersitatemq; cognoscas, paucas quasdam formulas ex-
empli gratia describemus.

Resi-

Resinarum nobilium apud Germanos duo tantum genera reperiuntur, Laricea & Abiegna, ex Laricea paratur vnguentum tale. vt:

- Recipe Resinæ Lariceæ lib. j. albumina ouorū numero 20. agitentur benè, ac subigantur, fiat vnguentum colore subflauum, cui permisce pul: Rad: Symphiti maioris ʒ ss. aristolochiæ rotundæ ʒ j. farinæ hordei ʒ vj. subigantur omnia, & fiat vnguentum perfectum in omnia vulnera.

ALIUD EX RESINA ABIECTIS.

- Recipe Resinæ abiegne lib. j. liquefiat paulatim, & à fordibus perpurgetur: post adncē medullæ vituli parum, radicis lymphiti, vel intestinorum terræ, tantundem, vel quantum sufficere videbitur: contundantur omnia, & permisceantur in mortario calido, & imponantur vulneri.

- Alij quibus ista non sufficiebant, vnguenta parabant ex resina & cera, cū oleo temperatis, adiectis herbis, ac radicibus, omnibusq; inuicem mixtis, sed ista quia vlceribus quàm vulneribus magis profunt, alium in locum referuabimus: tum etiam quòd cera ad corpus constituendum minimum virium habeat, eam libenter omittimus.
- Quæ hæctenus de istis vnguētis diximus, non paucos mouebunt scio: nam hoc mirandum est, Medicos minus quàm idiotas curando proficere, sed pseudomedici sunt non Medici, quos subtilitas seducit, cum simplicitate nō minus efficere possimus: hinc rustici felicius curant, quòd simplicibus contenti sint, Medici verò dum subtiliora scrutantur, ex vno errore, in alium prolabantur, maxime verò in præparatione peccant isti homines, quæ tamen vnica ferè in medicamentis consideranda venit.

DE OLEIS ET BALSAMIS VVL.

nera curantibus.

CAPVT IIII.

- Oleorum quàm Balsami vsus antiquior, compositioq; simplicior exilit: nam Balsami confectio Chemiæ singularem peritiā requirit, & ab Alchymistis primum inuenta est. Olea verò vulneraria ab antiquis dudum ante in vsū recepta sunt: nam cū quibusdam vnguentorum forma a mellis, corpus non vsque adeo placeret, de commodiore forma remedijs cogitari, & an oleum, facultates florum, radicum, ac herbarum, sic quoq; combiberet periculum fecerunt, nec sine successū quidem: nam experientia edocti sunt, commodius hoc quàm illic fieri posse, breuiq; tantum creuit horum oleorum vsus, vt omnia reliqua remedia in dēsuetudinem, ac contemptum venirent. Vbi ea in vsū adhibebantur, lauandū prius vulnus erat, post infundendum oleum, ac demum deligan-

Balsami compositio ab Alchymistis primum reperiata.

Oleorū vsus vnde tantopere creuit.

Olea vt adhi-
benda.

Balsami no-
men vnde.

Chemistarum
error in præ-
paratione Bal-
sami.

Oleum Tere-
bintinum vul-
garemmipro-
batur.

dum, huius curandi rationis Christus in Euangelica parabola, de vulnerato & Samaritano meminit quoq; magno argumento huius artis antiquitatis & præstantiæ. Posterioribus seculis Chemistæ cum destillatis oleis, plus quàm simplicibus tribuendum putarent, reiectis simplicibus, destillata pararunt, & ob artificiosam præparationem Balsami nomine appellarunt: Quibus etsi plus virium tribuam quàm simplicibus, experientia tamen diuturna didici vulgatam Chemistarum destillandi rationem, per laterum commixtionem reprobendam esse, & eam vsurpandam, qua sine omni admixtione aliorum corporum per Retortam destillantur: in quo opere perniciendo, accuratè spectandum, vt vbi Spiritus progredi, vel color olei in magis rubicundum mutari cœperit, destilamus, ne alieno colore, vel sapore, aut odore ipsum imbuamus. Eadem ratione Chemistæ in olei Terebintinæ extrahendo peccarunt: nam illorum more paratum, calidius est, quàm vt carnis generationem in vulneribus promouere possit. Itaq; si tu id parare velis, vt de oleis monuimus, destillabis, & habebis Balsamum nobilissimū pro neruorum vulneribus curandis.

Attentatum quoq; idem est in Gummi, cera, Resina, &c. destillandis, sed sine luccellu. Itaq; finis tormæ remedium, quatuor sunt differentiæ: oleum scilicet simplex, & destillatum: item Terebintina simplex & destillata. nos singularum specierum, quasdā formulas selectiores exempli causa annotabimus.

OLEVM ET TERE BINTINA SIMPLEX

pro vulneribus, quæ & destillari possunt.

Recipe Corporis, id est, olei vel terebintinæ lib. j. fl: camomillæ Rotarū rub: prunellæ ana M. j. fl: Hypericonis M. iij. fl: cētauræ, chelidonix ana M. ss. mixta omnia ponantur ad solē per duos menses, hoc oleo seu Balsamo mira præstantur in vulneribus præter omnem dolorem, si placuerit poteris sequenti anno, eisdē flores, in eodem oleo denuo macerare, & habebis medicamentum nunquam satis laudatum.

ALIVD.

Recipe Herbarum Ophioglossi, Limonij minoris, Agrimonix, Santiculæ ana M. j. fl: Hyperici M. iij. rad. Symphiti M. ss. vermium terrestrium mundatorū numero 100. olei vel terebintinæ, quantum sufficit pro maceratione omnium, sistantur ad solem, ad tempus legitimū digestionis, & vtire. Possunt istis oleis imponi quoq; Mummia, Mastiche, Thus & Mirrha, sed in istis modis seruandus est (quod olca flores lubentissime recipiant: maxime verò facultatis sunt flores Hyperici.) Quidam viride æris, limitaturam

Fl: Hyperici
commendan-
tur:

ferri

16. c. 195.

ferri & similia (quæ tamen suis de causis mihi displicent) iniiciunt: ab illis ut tibi caueas, moneo.

Notare & hoc conuenit, semina earum plantarum, quæ oleis iniiciuntur, si contusa per hyemem calidiorē in loco in oleis mace-
rentur, ea multo efficaciora reddere.

Semina. ✱

BALSAMI VULNERARIJ FORMULA.

Recipe olei oliuarum lib. ss. Terebintinæ quartarj. flor. Hyperici quantum sufficit ad implendum, florū Verbasci tertiam partem ad fl: Hyperici, Vini albi generosissimi sextarium vnum & semis, decoquantur ad consumptionem vini, postea ad tempus legitimum insolentur, hoc Balsamo nunquam te sine mirando successu vsurum tibi persuadeas. Quemadmodum diuersis temporibus varia remedia inuenta sunt, sic vernicis præparatio singulare remedium humano generi aperuit. Namq; ij qui Farnicem parabant, eius experimentum vtile in Mammarum inflammationibus, & alijs vlcibus malignis, fecerunt: atq; hinc vltius progressi, enumeratis herbis ac floribus impositis, ad vulnerum curationem felicissime adhibuerunt. hæc formula quia crassior, diuturniorem in solutionem requirit: nihilo tamen reliquis deterior est, si Mastiche, thure ac Myrrha adiectis digeratur: & vbi aliquādiu in digestionem perstiterit, Mumia quoq; ei adijciatur. Obseruandum quoq; Farnicem, si ex oleo vulnerario, cum vino Carabe, ac Mastiche percoquatur, multo generosiorē reddi.

Fernicis vsus in vulneribus.

Mammarum inflammationes.

Progressu quoq; temporis, nec istis contenti homines, medullas quoq; cum dictis herbis permistas, ad solem in oleosam quādam formam reducere conati sunt, quod dum faciunt, alter alteram præfert alijs, tandem experientia edocti, humanam optimam esse, post hanc ceruinam, in harum defectu vitulinam præferendam didicerunt. Sic & axungiam seu pinguedinem animalium, simili ratione in olea resoluerē optimo successu tentarunt, atq; in hoc genere humanam primas tenere, post caponis & gallinæ non inutiles esse cognouerunt: inter pilces tamen nullius axungiam præterquam Thymalli vtilem repperunt, ex qua præstantiss: oleum vulnerarium parari consuevit. Farnicem, cuius superius meminimus, si ex oleo vel Terebintina destillatis confeceris, nobiliorem experiris, quod & hic monere placuit. Formulas Balsamorum ac oleorum plures nō describo, quod sciam me præstantissimas omnium proposuisse, tu si alias desideres: obseruatis superioribus canonibus, facile necessitate postulante eas conficies.

Humanæ medullæ vsus.

Axungia humana.

Thymalli piscis axungia.

DE VULNERVM CVRATIONE PER MEDICAMENTA expurgantia (vulgo mundificatina dicta.)

CAPIT V.

D 3

Quando quidem natura ipsa, Balsamum qui vulnera curat, interius in se reconditum circumfert, ut nil præter mundationem, ad vulnus curandum decesse videatur: de ea quoque pauca admonere non inutile forsan fuerit. Videmus enim canes lingen-
 gendo vulnera sua curare, nulla alia ratione, quam quod ea expur-
 gent, quos imitati prisca homines, vulnera sua, manuum præci-
 pue, frequenti linctu pulcre curarunt: verum successu temporis
 delicates facti, à linctu abhorruerunt, ac vrina vulnera lauare
 coeperunt: sicq; carnosa vulnera facile curauere: sed quia scortorem
 vulneribus concillabat, & frequentem deligationem requirebat,
 pigritia ducti, & hanc reliquerunt, ac ad vinum cõsugerunt, quod
 etiam non contemnendum esset, tamen in magnis vulneribus,
 sufficere non poterat, tandemq; ad aquam salfam progressi, eam
 viliter tum hominibus, tum bestijs adhibuerunt: verum ne hæc
 quidem diu durauit, sed in eius locum successerunt sequentia
 mundificatiua.

Primum, in vino decoxerunt aliquas herbas vulnerarias, mo-
 dico salis adiecto, eorq; decocto, vulnus ipsum lauarunt, tandemq;
 emplastri loco fauos contusos imposuerunt.

Alia aluminata aqua, adiecto pauco atramento, vulnera cura-
 runt. Quidam succo plantag: ac Chelidoniæ pauco sale adiecto
 vulneribus medicari solent: sunt enim non paucae herbae, quæ so-
 lo succo vulnera glutinant. Arabum vulgus sale cum melle ad vul-
 nera sananda vitur. Istiusmodi curationes etiamsi tardè fiant, ta-
 men, quia periculo ferè vacante, vulgò gratiores existunt, contem-
 pta interim pseudomedicorum curandi ratione. Sunt & alia, quæ
 secretiore quadam natura vulnera expurgandi prædita sunt, uti
 Persicaria, quæ si in aqua lota vulnere imponatur, ipsu sanat ex in-
 sita salis facultate, sed de ea plura in capite de operationibus cœle-
 stium dicere animus est.

Huiusmodi vilia remedia videntur, viles tamen operationes
 non habent, sed plus istis effeceris quandoque, quam magnificis
 illis ac prolixis pseudomedicorum descriptionibus. Huius ta-
 men te meminisse volo, hoc capite, notatam curandi rationem in
 his tantum vulneribus sufficere, in quibus nulla grauiora sympto-
 mata ægros molestant, vel quæ non nimis magna sunt, nisi forsan
 æger optima sit corporis constitutione.

DE EMPLASTRIS PRO VVLNERI- bus, & puncturis curandis.

CAPVT VI.

Empla-

Canes linctu
 vulnera sua
 curant.

Mundificatiua
 varia.
 Vrina.

Vinum.

Aqua salfa.

Persicaria oc-
 culta vi vulne-
 ra expurgat.

Emplastrorum compositio, etsi ferè exotica simplicia requirât,
 nihilo minus tamen præstantia apud nos fieri possunt empla-
 stra, quod Diuina gratia, sic regiones omnes totius orbis inter se
 comparatæ sint, vt altera alterius defectus facile restituat, ac
 compenset. Horum ergo compositionem in præsentiarum doc-
 cere placuit, quòd etsi iam antea enumeratæ medicamentorum,
 formæ ad omne vulneris genus tollendum sufficiant, tamen sin-
 gularem quandam vim contra ingruentia symptomata empla-
 stris inesse cognouerimus. Quoniam verò & nostratia quædam
 10 simplicia symptomatis non minus occurrunt, ea nos singulari li-
 bro paratæ Chyrurgie descripsimus: hic de Emplastris solum sti-
 citis locuturi. Inuentionem & originem multorum remedio-
 rum, vt ad mechanicos artifices superius retulimus, sic in Empla-
 strorum inuentione plurima illis accepta ferimus: namq; figu-
 15 ri Lythargiri vires, fabri ferrarij Crocum Martis, ærarij fabri
 Squammam æris primum docuerunt, ac huiusmodi documenta,
 Experimenta vocarunt. Alchymistæ quoque mira istis in rebus
 didicerunt ac docuerunt, expertiq; sunt, vt in Minio ac Cerussa,
 alijsq; quæ hic scribere nil opus est. Hos secuti philosophi, qui ho-
 20 rum simplicium vires describere, & compositionem machina-
 ri ausi fuerunt: ac primum quidem ex cera & oleo simplicia para-
 uerunt emplastra, quibus deinde (quòd minimum efficaciæ ijs in-
 esse perspicerent) alia, vt Minium, Cerussam, rubiginem ferri,
 Squammam æris, ac Lythargirum, cæteraque similia adiecerunt,
 25 cerotaq; confecerunt: postea cùm ne his quidem contenti essent,
 Gummina & Magnetem, quod attrahendi vi prædita scirent,
 cum sarcoticis pulueribus, vt Thure, Masticha, Myrrha, simili-
 busq; admiscuerunt, sicq; paulatim progressi, subinde meliora con-
 fecerunt, donec miraculas etiam curationes istis emplastris præ-
 30 starent. Verum sophistarum ac pseudomedicorum malitia hæc
 quoque tandem corrupta sunt & adulterata, quorum vt nequitia
 prodatur, antiquorum emplastra conficiendi rationem in publi-
 cum proferemus, indigna enim sunt, quæ diutius lateant: nam me-
 dicum à Deo ad salutem ægrorum, non pro thesauris reponendis,
 35 (quod pseudomedicis istis peculiare est, creatum scimus. Sed iam
 ad emplastra pergamus.

Emplastrum
Germanica.Sedticum em-
plastrum alia
pro punctura
German: & in
Stichpflaster.Experimenta
Mechanicorum
artificum.Emplastrum an-
tiquorum, vt
parari solita.

Vulgatissimus emplastro conficiendi modus, apud antiquos
 fuit talis. Recipe Cerae lib. j. picis Græcæ quartarium j. colloqua-
 40 tis in uicē, & adhuc modice calentibus insperge pul:ramēt: lap: Car-
 neolæ, Corallij vtriusq; Magnetis, Molybdenæ ana ʒ ss. Carabe,
 Mastiches, Thuris ana ʒ vj. Myrrhæ, Mumia ana ʒ ss. post adiectis
 ʒ j. Terebintine agitetur, dum refrigerint omnia, tandē malaxetur,

pinguedine thymalli piscis, ac reponatur ad vsum. Poteris hoc emplastro vti optimo successu, non in vulneribus solum, sed etiam in quibusvis vlceribus malignis.

ALIVD.

5

Recipe Cerae virginæ lib. j. picis Græcæ tantundem, Terebinthinæ q̄rt. j. colliquatis ad ignem insperge pul: Masticis ʒ iij. succini ʒ ss. stent ad lentum ignem quarta horæ parte, postea adijciantur pul: Myrrhæ, Thuris ana ʒ ss. Mummiæ ʒ ij. Aloes Epaticæ ʒ j. ss. Camphoræ ʒ ss. agitentur probe, donec refrigescant omnia, tandemq̄ iam dicta pinguedine malaxentur, ac reponantur ad vsum, valet mirifica ad puncturas curandas. Aliud quod glandes, tela, ac armorum fragmenta extrahit. Recipe autem Cere lib. j. colophonis, picis sutorum ana q̄rt. j. liquefactis adijciuntur Gummi Ammoniæ ʒ ij. Bdelij ʒ j. Magnetis subtilissime pulverisati ʒ v, succini ʒ iij. mixta omnia malaxantur cum oleo ouorum, ac referuantur ad vsum in extremis malis, tum pro vulneribus perpetram curatis glutinandis. Præter iam dictam rationem, alius est emplastra conficiendi modus, scilicet, cum cerotis alia medicamenta adijciuntur, eaq̄ in emplastra rediguntur: vt sequitur.

Alius componendi modus.

Recipe Cerae, Lythargiri, olei communis, ana lib. j. fiat Cerotum, cui adijce.

Ammoniæ, Bdelij. ana ʒ ss. Galbani oppoponacis ana ʒ vj. dissoluantur in aceto, ac percolata, rursus ad iustam spissitudinem recoquatur, & cum ceroto, superius vnitis ac permixtis iniijce, pul: Molybdenæ, Coralij vtriusq̄, Magnetis ana ʒ j. ss. Thuris, Mastiches ana ʒ j. Terebinthinæ ʒ iij. olei anethini ʒ ss. fiat emplastrum secundum artem. Vel:

Recipe Oppoponacis q̄rt. j. perpurgetur (vt dictum est) ac cum Ceroto misceatur: tum ʒ Mummiæ ʒ iij. Aristolochiæ ʒ ij. Mastiches, Thuris, Myrrhæ ana ʒ ss. Terebinthinæ q̄rt. j. Olei Laurini ʒ j. Caphoræ ʒ ij. malaxentur oleo camomillæ, & fiat emplastrum. Vel: Recipe Ammoniæ perpurcati ʒ v. sang: draconis ʒ ij. Colophonis ʒ iij. picis naualis ʒ j. Thuris, Mastiches ana ʒ vj. Myrrhæ ʒ j. Terebinthinæ ʒ iij. malaxentur oleo laurino.

Hactenus profecuti sumus emplastrorum, tum inuentionis modum, tum duplicem componendi rationem, ea facilitate, tantoq̄ cōpendio, vt iam cuius promptum sit, reiectis erroneis pseudomedicorum compositionibus, alias præstantiores excogitare. Ego certe præter dicta emplastra, longo vsu hoc quod sequitur cōprobaui efficacis: esse.

Emplastrum Pa-
scelli vlti-
ma.

Recipe Cerae virginæ, olei vulnerarij nostri ana lib. j. ss. Lythargiri auri lib. j. plumbi loti lib. ss. fiat Cerotum, cui adijce Fer-
cis cum

cis cum herbis parati (de quo supra) lib. ss. Terebintinae quartarij, gummina ac pulueres superiorum descriptionum quaecumq; placuerint, malaxentur cum Balsamo vulnerario, ac fiat emplastrum secundum artem. Alia praeterea stictica emplastra, multa experientia comprobauimus, quorum descriptiones, in secundum nostrum operis tractatum de vlceribus reseruabimus, quod ea non tam vulneribus quam vlceribus curandis prosint. Decebat quoq; emplastra pro deprouatis, ac perperam curatis vulneribus sanandis describere: sed quia de his copiose in minori chyrurgia discimus, eo studiolum lectorem ablegamus. Ceterum obseruandum, mala, quae istis non vincuntur remedijs, alio modo attendenda esse, si modo possibile sit: namq; ad impossibile non extendit medica ars. vt exempli causa, latentes tormētarios glandes, latentiaq; tela, nec emplastris, nec alijs remedijs extrahi posse scimus: ab istis ergo abstinendum. Hæc itaq; de emplastris dicta sufficiant: nam de istis hoc certò polliceri possum, eorum vsu nunquam non optatò fite potiri posse Medicum. Illud quoq; in more positum habeo, vt emplastrum compositurus, prius Lythargiri fatis magnam copiam cum Fernice ad horas 10. decoquam in melle, quæ in puluerem redigi possit, ex eaq; Cerotum parem, hincq; emplastrum, eo quo meminimus modo.

Nota.

DE PULVERIBVS TRAUMATICIS.

CAPVT VII.

TRaumatici pulueres, olim in vsum recepti sunt, à serpentum exemplo, quos quandoq; dissectos, cum semetiplos rursus cōglutinare herbis quibusdam homines viderent (quas deinde ab effectu SERPENTARIAS vocarunt) Eas herbas dein in puluerem redactas, ad glutinandas etiam abscissas corporis partes vsurpandas putarunt, puerili certè ratione, quòd rem male distinguerent: nam hominis partes, motus, atq; vitæ principium non seorsim obtinent, quemadmodum in reptilibus diuersis partibus fieri videmus. Adhæc serpentes seipsos vel linctu, vel masticatis huiusmodi herbis impositis, curare suspicior est: mirandis enim virtutibus à natura donati sunt. Quos etiam si Empirici studiosè imitari sunt conati, operam tamen luserunt: etenim viuum cum mortuo nullam planè communionem recipit: interim tamen dum in istorum inquisitionem intenti sunt homines, hoc reppererunt Senectæ anguium mirificam quandam vim inesse ad vulnere curationem: vt hinc non dubiam coniecturam facere liceat, serpentes magis senectæ sua se curare, vel alia aliqua insita vi, quam herbis, cum id ante receptum sit, naturalcm Balsamum vulnera curare.

Serpentariæ herbae.

Senectæ anguium.

Hoc

Hoc argumento ducti Empirici, Senectæ anguium (quod nullas alias huiusmodi herbas cognoscerent) suendorum vulnerum vim tribuerunt: nec istis contenti, alia quoque experimenta fecerunt: ea enim ætate, nullus erat filii & acus vsus in futuris faciendis: verum cum & hanc suendi formam recepissent, nec ea tamē utilis esset, perrexerunt alia, quibus labia vulnerum contrahendi vis esset, inquirere, tandemque voti cōpotes facti, pulueres ac succos tales reppererunt, qui vulnerum labia contrahendo sibi contigua redderent, naturamque in glutinando adiuuarent. Eo autem nomine pulueres isti potiores sunt habendi, quod vna opera, summum, imum, ac mediū vulneris, per eos natura glutinet, quod in potionibus, oleis, vnguētis, ac emplastris non præstare potest, sed saltem ab imo, & intrinsecus exteriora versus facere cogitur. Notandum vero, in vsu horum puluerum illud est: Quod etsi eorum operatio velocissima existat (nulla enim alia remedium formacitius glutinat) ab ijs tamen abstinendum esse, vbi symptomata aliqua grauiora viderint, vt puta phlegmone, febris tumor durus, hæmorrhagia, &c. quod istis scilicet actio medicamenti impediatur: vel igitur intermittendi pulueres sunt, vel istis symptomatis prius incumbendū.

Puluerum præstantia.

Puluerum differentia triplex.

Pulueres isti in triplici differentia sunt, vel enim ob siccitatem constringunt, vt Bolus Armenus: vel alia de causa, vt Acacia, id est, succus prunorum agrestium immaturorum: astringunt, vel glutinis instar coniungunt labia vulnerum, vt Tragachantum. Nec verò bases solum harum compositionum considerandæ veniunt: sed & alia corrigentia & ingredientia, quæ naturali balsamo nutrimentum suppeditant. (Sequuntur formulæ triplices.)

Recipe Boli armeni veri quartarium j. dissoluatur in aqua Aluminis, quantum sufficit, delitescatur, dein alia superfundatur aqua, ac denuo elambicetur, itereturque toties, donec Bolus in oleum degeneret, qui ad Solem dein exsiccatus, ac in puluerem redactus miscetur cum ꝑj. Thuris, ꝑss. lap. Carneoli ꝑij. Mumia: omnia in pul: redacta, bis quotidie vulnere inspergantur, ac emplastrum sticticum superimponatur. Valet ad vulnus sanandum & præcauenda symptomata supradicta, Oleum iamdictum, quemadmodum & oleum Saturni, & oleum de croco Martis, ac de ære vsto tantæ sunt efficacæ, vt verbis exprimere non possim, præcipue in cauendis symptomatis.

II.

Alius: Recipe Acacia, succi Gallarum immaturarum ana partes æquales, coquantur ad consistentiam Electuarij, post insperge pul: rad: Symphitis maioris octauam partem, coquantur in aqua aluminis, denique ad Solem exsiccetur, redigaturque in puluerem. Hoc puluere nunquam vteris sine emplastro, quod de Symptomatis superuenturis periculum sit.

De

De Tragagato quod diximus, exempli causa, verius diximus: nam in huiusmodi pulverem redigi non potest. Ego non raro & certe optimo successu, latomorum lutum linimenti instar vulneribus adhibui, lutum autem Aegyptio more paratum esse debet, scilicet, ut in humore actionem suam perficere possit. Soleo loco olei lini, oleum traumaticum ex oleo lini paratum, tum loco calcis, Coralli: alb: vstum recipere. Sunt & alij pulveres, qui etsi non admodum artificiosi sunt, tamen quia in aliorum defectu vsurpari possunt, aliquas paucas eorum fortinulas describam: non enim delector copiosis Receptarum descriptionibus. Recipe Thuris, Myrrhae, Mastice ana 3 ss. Coralli: rub: 3 ij. aloes Epat: 3 ij. descriptionis superioris pulvis ad pondus omnium fiat pulvis. Alius:

Lutum lapidum.

Recipe Acaciae, succi Gallarum immaturarum, succi Saniculae, succi Clematidis, succi Ophioglossi ana 3 v. exsiccentur ad solem, interim dum sicantur, adijce Gummi Ammoniaci perpurgat 3 ij. omnia exsiccata redigantur in pulverem.

In vsu pulverum horum praescribenda erit aegris diæta ad siccum declinans. cum paucopotu. Caetera simplicia quae vulnera constringunt, quia ferè arte Chemica parantur, ad suum locum resectuabimus.

Vicitus ratio.

DE VULNERVM CVRATIONE PER caelestes operationes.

CAPVT VIII.

- 25 **A** Rtes quaedam Chyrurgicae, à primis Astronomiae cultoribus inuentae sunt, quibus admiranda (virtute aetherea) in vulneribus praestabant. Verum ex post obitum antiquorum Magorum sic perditae sunt, ut vix aliqua vestigia super sint amplius. Ars autem caelestium impressio-
30 in corpoream aliquam substantiam deducerent, in qua deinde vigeret. Res exemplo declaratur. Semen Rosae, virtutem & naturam rosae obtinet, nec tamen Rosa adhuc est, sed ubi ipsum in terram coiectum germinaverit, tum demum Rosam producit. Eadem ratione caelestes quaedam virtutes ac actiones existunt, quae in gemmas,
35 quae Peantides & Gammahj (alias gemmae huyae) vocantur à primis Magis sunt seminatae, hincque ortae postea, non secus, ac semen quod ex arbore decidit ac regerminat. Haec illa veterum Aegyptiorum, ac Persarum Astronomia extitit, quae gemmas caelestibus virtutibus ornarunt. Neque vero ista statim adynata reputanda sunt:
40 namque si coelum pestem aliosque morbos nobis immittere credimus, cur non benignas eius virtutes nobis communicari speremus? Similiter si in hominum corpora agit coelum, cur non in lapides quoque tela sua torquere puremus? Huiusmodi caelestibus spiculis plurimi
tangunt

Magica experimenta antiquis excluderunt.

perfectiss:) vsurpanda venit. Deus enim non vult tam oscitanter Medicinam tractari, ipse quidem Remedia creauit, sed à nobis preparari voluit. Siquidem in labore ac sudore faciei pane velci nos iussit. Itaq; ars Chémica non repudianda erit Chyrurgo.

Posito nunc eo, medicamentis præparationem adhibendam esse. Notandum, quòd etsi præparationis modi plurimi sint, duos tamen, Sublimationem ac Destillationem ad vulnera curanda sufficere. Nam etsi Reuerberatione, Calcinatione, ac Dissolutione magna vis medicamenti accedat. Arcana tamen illa, quia ad alias curationes referuntur, alibi scribenda sunt. Paucas harum descriptiones hic annotaturus sum, quòd passus earum hæcenus vsus fuerit, & apud vulgus ieiuna experientia. Nam donec Medici, pharmacopæorum præparationibus contenti erunt, nil laude dignum vnq; proferent. Et Alchymistæ (nam isti admiranda experiuntur) dum morborum cognitione sibi comparauerint, nil suis remedijs etiam præstantissimis, efficient. Omnino enim cõiunctas artes esse oportet Medicinam & Chémiam, si modo fructum aliquem inde speramus. Sequentibus igitur verbis sedulo animum aduerte. Antimonium itaq; miranda virtute pollet in sanandis vulneribus, quibus Carcinomata, Fistulæ, ac Syreon, &c, complicatur. Cuius secretum quia penes me est (non enim puto extare in istis casibus, præstantius, nobilius, certius aliquod remedium) publicare non dubitauī, verum quoniam praxis difficulter scripto profertur, moneo vt præparandi modum apud Chémistas addiscas: nam te indignum foret, præmansum mandere. Videbis illic ex lib. j. parari 3 ij. olei Antimonij. Recipiunt autem illi Antimonij lib. ij. Salis gemmæ in calcem redacti tantumdem, destillant per Retortam, in Athanar, id est, igne fortissimo per 3. dies, & 3. noctes, & prodit oleum rubicundū Antimonij præstantissimum, artis Chemicæ secretum nunc satis laudatum, in desperatis vulneribus. Ab huius tamen vsu abstinendum, vbi non complicata fuerint, Carcinomata Fistulæ, &c. Similiter Venerē sublimatione cãtas vires acquirere experti sumus, vt iã cū Antimonio de prestãtia certare audeat. Eius preparatio talis est: Venus cū Mercurio, in calcē redigitur, calx deinde aque fortis aliquantum combibere sinitur, post denuo exsiccatus, cum duplo salis communis in Reuerberatorio sublimatur, & ascendet puluis viridis, leuis ac subtilis, qui in vulnera inspersus emplastro stictico imposito, omnia vulnera curat, quibuscunq; tandem malis ea grauata sint. Huiusmodi virtutes pluribus alijs Metallis, ac Mineralibus insunt, quæ sola præparandi ignorantia ignorantur: quàm vero Medico turpe sit, ista ignorare, quilibet ipse iudicet. Hinc certe medicinarū contemptum originem duxisse certum est: hinc Medici præstigiatores ac improbi homines habiti sunt. Incumbendum igitur

Alchymiam
Medici, Medi-
cinam Alchy-
mistæ discant.

Destillatio
Antimonij.

Sublimatio
Veneris.

tur omnibus in id est, vt suæ artis perfectionem sibi proponant, quàm studio, opera, ac sedultate se comparare posse sibi persuadent. Ante omnia verò experientiam comparēt, qua si destituantur, & artem & Artificem contemnisciant: comparabunt autem eam non in anilibus artibus, sed in præstantibus illis, quales de Venere & Antimonio annotatæ iam sunt, tum in iusto adhibendi modo: nam ridiculum est præsentibus nobilissimis remedijs eorum genus vsum ignorare.

DE SANGVINE SISTENDO

in vulneratis.

CAPVT X.

Sanguinis fluxum prohibiturus, ante omnia ægri complexionē, ^{Quæ confide-} naturam, venarum situm, tempus, ^{anda anteq̃} horam, iram, ^{sanguinem fu-} vulneris dispositionem, &c. considerabit. nam si in sano corpore, quanto magis in ægro hæc contemplanda erunt: siquidem quandoq; contingit, vt huiusmodi fluxum sistere impossibile sit: quod si quis eum violenter suppressere conetur, symptomata aliquod accerset, hemorrhagia longè grauius. quam obrem in istis casibus naturalis virtus omnino spectanda erit. Commune itaq; axioma Medico obseruandum: quod sublata causa, tollatur effectus. Quare si ex IRA vel VENERE hemorrhagia concitata sit, cum in huiusmodi dispositionibus natura remedia respuat, Iracundiam ac appetitum prius sedare necesse habemus. Si motus causa, sit quies: si repletio, inanitio imperanda erit, siq; semper contraria dispositio inducenda: quemadmodum si celestis constellatio in causa sit, eam prius finire oportet. Nisi enim ista prius curentur, lethales fieri possunt hemorrhagie. ^{Hemorrhagie lethales.} Nemo eum curabit, qui ipse curari non vult: nemo cuiusquam iram sedabit, nisi ipsa remittat, & sic de alijs: res exemplo elarior fiet. Ebrius si vulneris accipiat, vapores tum magis caput petunt, capitiscq; venas replent, & ipse facit magis: Ebrietatem tamen nemo est, qui interim curare possit. Et per consequens, hemorrhagiam ab Ebrietate natam curare difficile erit. Ista Chyrurgos obseruare decet, ne impossibilia & arti & naturæ polliceantur. Ex dictis colligitur, sanguinē ^{Sanguis in quibus sistendus, vel minus.} nunquam sistendum, vel sistere attentandum, vbi ex commemoratis causis fluxerit: nam hic nec amuleta, nec characteres, nec cauteria, nec deligaturæ quidq; profunt. Et etsi am si nonnunq; sistatur sanguis, vel grauiora symptomata ingruere, vel tabem, aut paraly sin membri subsequituram esse sciendum erit. Si enim in sanis venarum sectio inconcinna, paraly sin, tabem, atrophiam, &c. efficit, an nō in vulneribus idem fieri credamus? Vulnere vero sanguinem profundente, vbi ista mala non adsunt, sistere ipsum licebit, nec tamē prius, quàm iustam aliquā sanguinis copiam profuderit: ea autem

quanta esse debeat, diuturna experientia te edocebit. Et vt summam dicam, quando & quomodo sanguis sistendus sit, scias, omnem eam mensuram, in medicamento, vulnus curante sitam esse, siue oleum, siue vnguentum, siue emplastrum, siue tandem Balsamus illud sit: nam ipsum si legitimum sit, sanguinem tum demum fluere prohibebit, vbi eius quantum satis est profluxerit. Nam omnia quę hic sunt suo Marte, salubria, quę coacte, periculosa putanda sunt.

Pleurisicorū
euacuatio per
fluo um Lina
guinis.

Accidit quoq; non raro, vbi corpus plethoricum est, non prius sanguinem sisti, quā plenitudo ad vasa euacuata sit: item in calidiorē temperatura, idem quandoq; euenit. His in casibus, suppressio nec difficile, nec periculosum est, quod si non succedat, cogere etiam licebit, quod inter duo mala, mortem scilicet & periculum minus malum deligendum sit: facilius enim remedium contra symptomata, quā contra mortem reperitur. Ante omnia verō membra calida seruare, & ambientem frigidum deuitare, temperatū Emplastro stictico tectum seruare vulnus conuenit: ipsum enim & symptomata præcauere, & sanguinem, vt facilius sistatur temperare, efficacis est. Notandum quoque si casu varices, aut aliqui intortæ, venæ aperiantur, nil admodum de sistendo sanguine cogitandum esse, quod huiusmodi euacuatione plurimum prauorum humorum natura deponat. Memoratis conditionibus obseruatis, si ars iubeat hæmorrhagiæ occurrere, etsi iam plurima sanguinem sistētia ad manus sint, tu tamen vt summam spem in sticticis emplastris reponas moneo. Cæterum (vt & hoc moneam) in temperatis corporibus, nunq; sollicitum de istis esse, oportere, cum natura per se sanguinem vtilē referuet, extra dubium esse putamus.

Varices si sanguinem sunt
dant quid agendum.

SEQUUNTUR SIMPLICIA SANGUINIS
cohibentia.

- 1 Crocus Martis subtilis: Reuerberatus. 6 Carneolus suspensus vel in manu detentus. 30
- 2 As vstum instar Croci Martis paratum. 7 Omnis Ranarum. 35
- 3 Farina volatilis inspersa, vt cum sanguine mixta obstruat. 8 Hæmatites lapis.
- 4 Pili leporini, & præcipue sub cauda. 9 Dysenterica remedia.
- 5 Muscus craniorum cadauerum. 10 Lana seu Xylon in putamine nucis alligatum.

Characteres sanguinem sistunt.

Qui istis remedijs nō cohibetur sanguis, præcipue vero duobus prioribus, difficulter vel nunq; sistitur: quamobrem tum nil tentandum vltius, sed expectandum donec vltro fluere desinat.

Necq; interim consistenda erit cœlestis operatio, quæ characteribus

perficitur, quam in extremis tentare quoque licebit. Obseruandum & illud est, si dum sistitur sanguis ad interiora confluere velle videbitur, statim à proposito dilcedendum esse, ne forsitan abscessus circa interiora fiant. Hæc hæctenus de hæmorrhagia sistenda dicta
 5 sufficiant, quam facile collecticis remedijs consequi licet, etiam consentiente natura.

DE SINONIA SEV FLUXV GLV.

tinis albi sistendo.

10

CAPVT XI.

Fluxus iste duabus de causis in vulneribus accidit: vel enim ægrorum libidine ac inobedientia concitatur, vel Chyrurgierrore, tum in medicamentis, tum in deligaturis committitur. Hæc ergo causas si vel prohibuerimus, vel emendauerimus, fluxus iste
 15 facillime præcauebitur: si iam adsit instar sanguinis fluentis, de quo iam dictum est, sistetur: si enim commodis remedijs adhibitis apta deligatura fiat, facile natura ad officium redit, ac ad pristinum statum reducitur: Hinc discas licet quæ medicamenta Chyrurgici remedi
 20 nomen mereantur: nempe ea saltem, quæ non solum vulnus glutinare, verum & omne genus symptomatum, ac fluxionum arcere possunt. Experimenta ac formulas remediorum, quibus fluxus iste cohebitur, quia passim descripta reperiuntur, annotare intermitto, tum quod plerumque fallacia sunt, tum quod ego plus spei in traumaticis oleis, vnguentis, ac emplastris ponendum putem. Quod ad
 25 causas & symptomata huius fluxionis attinet, idem de his iudicium est, ac de fluxu sanguinis: itaque similis consideratio naturalis potentia tibi incumbit. Cætera quæ ad hunc locum pertinent, alibi copiosius descripsimus. Prognosticon fluxus Sinoniæ, nisi ante statum sistatur, atrophiam, ac paraly sin membri facit. Quod succin
 30 ctius de hisce scribam, nec operandi modum mihi notum ac familiarem ostendam, ne mireris: nam res non periculo vacat, siquidem enim omnis salus in medicamentis sita est illa, ut tibi cõpares moneo: nam illis omnia effeceris, sin his destituaris, malum ægro conciliabis. Itaque non de singularibus experimentis, quæ fluxum hunc si
 35 stant sollicitus sis, sed de his tibi prospicito, quæ præter hoc, & vulnus ipsum curare queant.

Deligatura
apta ichorum
fluxum curat.

DE CALORE, FRIGORE, PHLEGMONE, TV-

*moribus, duritia, decoloratione partis, carne supercrescente, vultu
 40 nerum scilicet symptomatis compescendis.*

CAPVT XII.

Frequens admodum hæcenus facta est mentio symptomatum, quæ vulneribus superueniunt: ea itaque quomodo declinanda

E 3

vel compescenda sint, præfenti capite edocere proposui. Vulnere siquidem placidissima, & aspectu laudabilia, etsi imperitis medicis periculo vacare credantur, talem tamē semper diathesin obtinent, à qua facilis ac præceps in deteriora lapsus sit. Etenim vniuersali corporis harmonia oblata, certe speciales integras manere incredibile est: nam exempli causa, si quis sympotas plures irriter, is & totum conuiuium dissoluit, & compotorum quemq; ad iram concitat: sic gladius tum totius corporis, tum singulorum membrorum harmoniam ac temperiem corrumpit: nam & hic, vti in exemplo diximus, singulæ partes per se fremunt. Sed vt ut sit, cuiq; vulnere malitiam coniunctam esse, etsi plane aliàs symptomatis vacare credatur, putandum est. Quia ergo vulneribus ex huiusmodi agitatione congenita quasi malicia communicatur, de ea breuiter quædam admonere haud inutile fuerit, quo vulnere ab ea cauere possitis. huius itaq; malignitatis, etsi varix sint species, nil tamen artificiosa distinctione opus est, generaliter ea cognouisse sufficiat. Cognoscitur autem multa obseruatione ac inspectione: aliam enim cognitionis formam meliorem nullam scripto exprimere possum. Symptomatum summa genera tria sunt, ad quæ omnia cetera tanquam ad capita referuntur: Phlegmone, Spasmus, ac Caro luxurians. ea vero non solum per vim illatis vulneribus, sed & studio factis, vt quæ à Lythotomis in Hernia, ac calculo vesicæ curando fiunt, (quin istis maxime propter loci, ac partis naturam ac situm) superueniunt. Ad * Phlegmonem tanq; ad caput, & calor & frigus referuntur, quibus dein durities ac decoloratio sublequantur, omnibus istis vnica curatio competit, quæ in generalem vulneris sanationem includenda venit. Curatio horum etsi multifariam ab alijs pertractata fuit, serè tamen erroribus scatet. Nostra ratio excellentissima est, quæ per luscuiamum absolvitur, vel papauer, aut Lolium. Etsi enim Hyosciamum plurimum tribuam, nil refert tamen eius loco ista sumere, pro conditione scilicet & occasione ægri, ac remediorum. Scio hæc nostra mitigantia paucis placere, sed alios ego non curo: experientia enim didici, sine istis non placari naturam.

Nam huiusmodi in casibus natura parum admodum, præter quietem, ac doloris sedationem postulat, itaq; vt naturam adiuues, ægro somnū procurabis: is enim dolores compescit, vti & in ebrijs ebrietatem edormiri videmus. Canon curationis huius est, vt membro quies, corpori somnus concilietur. Formula vero remedij talis.

Recipe Rad: Hyosciami quantum sufficit digeratur in aceto rosaceo ad Solem, fiat epythema, in eo maceant petiæ lineæ, imponatur loco dolenti tepida, donec dolor quieuerit, Ego luscuiamum cuius

* Intemperiem forsitan rectius:

Intemperiem calidæ curationis.

Somnus cōlores comitescit.

Epythema anodynum.

cuius vires mihi perspectæ sunt, maxime commendo, possunt qui volunt eius loco alia anodyna recipere.

Spasmus insuper (cuius meminimus) frequentissimè vulneribus complicatur, quem per ea quæ nervos confortant pellere poteris, inter quæ primum locum obtinent oleum Terebinthinæ, (quod primo profluit) tum oleum oliuarum, quibus locus affectus & partes adiacentes perungi sedulo debent.

Spasmus vt
curetur,
Oleum Terebin-
thinæ vius.

Luxuriantis præterea, seu supercrescentis carnis memini superius, non quod ei singularem curationem deberi putem, sed vt aliorum ea in re errorem detegerem: cum enim illa non permanentem dispositionem habeat, sed vtrò siue ob medicamenti vim, siue ob ægri plethoricam constitutionem fiat, abeat ac absumatur, nil opus est, eam singularibus remedijs absumere, quod tamen pseudomedici stulto proposito attentant, per Corrodentia medicamenta quorum cum maligna natura sit, actio quoque violenta & naturæ inimica existit. Quidam alumine vsto, alij vitriolo, nonnulli Auripigmento, sunt qui Mercurio sublimatè ad eam rem vtuntur. Sed hoc efficiunt isti carnifices, vt dum carnem arrodunt, tantam malignitatem vulneri concilient, vt postea vel nunquam, vel difficilimè curationem recipiat. Ego de his hoc præceptum do, vt vbi huiusmodi caro, vel Sireon ortum habuerit in vulneribus, siue ex plethora, siue alia de causa, iuxta receptas hoc libro annotatas, eam tollas: sic enim nec dolore, nec periculo ægrum cruciabitis. Cætera symptomata vel sub iam dictas regulas referuntur, vel iuxta canones x. & xj. capitulum curantur.

DE MEDICAMENTORVM DELECTV,

adhibendi modo.

CAPVT XIII.

Medicamentorum vsus non solum in legitima adhibendi ac deligandi ratione, sed & in optimorum aptorumque artificioso delectu consistit, de quo etsi sæpius hæcenus, nunc tamen ex professo dictum sit, pauca quædam scribere constitui.

Observabis itaque remedium profectum, hunc in modum. Si ex imposito medicamento, dolor ac alia symptomata, præter ea quæ vulneribus necessario superueniunt, accrescant, statim illud amouendum scias. verum distinctione hic opus est: accidit enim frequentissime ex inconcinna deligatura, dolores ac symptomata excitari: quare tum non medicamentum abijciendum erit, sed expectato deligandi iusto tempore (quod ferè xij. horarum est), ligatura emendanda. Dolores enim si quid aliud studiosè præcauere Chyrurgum decet: semper namque mali quid portendunt.

Sæpius etiam monuimus hæcenus, puris generationem, ac

An velle sitere
mediū quo
modo cogno
scatur.

Pus ac fœter
in viceribus
vnde sint.

fœtorem in vulneribus prohiberi debere, quod certè non nisi per medicamentum fieri poterit. Itaq; si ista generari videbimus, medicamenti vim intendendam esse coniiciemus: nam pus ac fœtor eo generatur, quòd ipsum medicamentum à malo superetur ac euincatur. Quinetiam si in deterius prolabi vulnus videatur, de immutando medicamento cogitandum erit, namq; mutationes eiusmodi si fiant in vulneribus, certissimum sunt superuenturi symptomatis signum: hinc nisi medicamentum prospere agat, mali quid suspicari possumus. Quapropter obseruandum, quòd oleis traumaticis confidenter vti liceat, quòd eorum vsum felicissimus in huiusmodi malis consequatur successus. similis quoq; efficacia est potionum traumaticarum, maxime vbi eæ ex ijs simplicibus paratæ fuerint, quæ omnia membra respiciunt, ac anodyna sunt. Vnguenta operationes quoq; non vulgares obtinent, verum in ijs deligandi tempus xij. scilicet horarum obseruandum erit, sed viij. horæ quandoq; sufficiunt etiam. Catholicum autem hoc esto in omnibus remedium formulis, vt ea quæ vulnèri aduerfari videbuntur, remoueantur, atq; si refrigeratione vulnus opus habebit, vt refrigerantia ipsi remedio admisceantur. Nam etiam illi (quod vere dicere possum) omnium præstantissima remedia hoc tractatu descripta sint, quælia vix tota Europa inueniantur: tamen tam vniuersalia esse non possunt, quin quandoq; vulnèri aliquid accidat, quod ipsa compescere nequeant: maxime vero in omnibus refrigerantia desiderari manifestum est. Quin nec illud negauerim, alios oleis, alios vnguentis, alios Emplastris, alios potionibus, alios balsamis, alios sublimatis ac destillatis, alios coelestibus impressiõibus magis obedientem naturam obtinere: atq; hinc singulas singulorum naturas spectandas esse, nec statim pronuncian- dum istis hoc profuit, ergo huic cõducet: nam quemadmodum, hominum varia temperatura existit, sic Deus Opt: Max: multa remedium genera creauit, quibus medicum animum aduertere oportet. Idem intelligendum de iusto medicamentorum exhibendorum tempore, tum ægrorum ad perferenda medicamenta dispositione, in quibus omnibus consideranda morbi cum remedio, tum nutrimenti cum medicamento conuenientia ac vnictio, vti & puris, fœtoris, ac verminationis generatio prohibita, mirificam in operando felicitatẽ præstant. Cætera hanc rem concernentia suis locis commodè absoluentur: hic tria Capita obseruanda. I. Aëri cum medicamento conuenientia. II. Deligandi ratio respectu excrementi. III. Puris, fœtoris, doloris, ac similia præcautio: ista tria namq; rem totam absoluunt, vt negotium nullam vltiori declaratione indigeat. Vnum restat norandum, si in profundioribus punctiõibus ac vulneribus, pus colligatur, Lauamento illud expurgandum esse: parato scilicet ex vino, Myrrha, & Sale

Refrigerantia
remedijs om-
nibus adiun-
genda.

In remedijs
adhibitiõne
tria præcãda.

Lauamenta.

Sale

Sale coctis, ac per syringam iniectis: iniecto autem lauamento, vulneratum membrum prouum æger habebit vt puseffluere possit, ne forsan interiora rodat: verum artificium hoc, experientia artium magistra docebit,

SALVBRIA AC INSALVBRIA VVL

nera, quomodo cognoscenda sint.

CAPVT XIII.

Quid casus ac fortuna in vulneribus possint, nō alienum esse à Chyrgia consideratione putamus. Fortunæ enim rota, cœlestibus motibus, signis, ac astris subiecta est, sic, vt omnes ipsorum operationes excipiat, siue ea à retrogrado, siue progrediente motu, siue bonæ, siue malæ imprimantur. Vicissim nos in terrestri globo, motu, illi motui aduerso mouemur, occurruntq; nobis varia atque diuersa, à quibus alteramur. motus autem iste alius est à vulgari illo Astronomorum motu.

Itaque si quis vulneratus sit, si mala aliqua fortuna superueniat, vulnus magis infortunatum efficitur: nam quemadmodum ventum morbosus magis noxium videmus quàm sanis, sic constellationes vulneratis quàm sanis plus obesse iudicandum est. Vocamus autem huiusmodi constellationum aduentum, **FORTVNAM**, vel **INFORTVNITATEM**: nam ista non necessario, sed quasi casu eueniunt, quod scilicet bonum bono, malum malo, vel bonum malo, fortuito iungatur. Itaque vulnera sub Geminis, Virgine, Capricorno inflata, deterrima sunt: minus noxia quæ sub Tauro & Leone, post sub Ariete, inde sub Aquario, Piscibus ac Cancro accidunt. Omnium verò saluberrima sunt sub Libra, Scorpione, ac Sagittario accepta.

Sic horæ planetariæ, siue inæquales quæ vocantur, diuersæ sunt, salubritatis respectu: nam Solis hora omnium saluberrima est, post Iouis, hinc Veneris, dein Mercurij, postea Martis: insaluberrima autem Lunæ ac Saturni horæ existunt.

Vulnera verò quæ post Nouilunium fiunt, si sub Hypochondrijs sint, deteriora sunt, quàm quæ Luna plena accidunt: quæ vero supra diaphragma sunt, meliora sunt crescente, quàm decrescente Luna. Sic nocturna diurnis, pomeridianæ antemeridianis periculosiora habentur. In mensibus, Martio, Aprili, ac Augusto malignitas summa, Maio ac Iulio salubritas primaria, reliquis omnibus mediocritas tribuitur. Istæ conditiones eo nomine accuratè notandæ sunt, quod per eas vulnera etiam placidissima, lethalia euadant. Infortunata hæc tamen facile deuitabuntur, legitimo vsu nostrorum remedium, quæ præfenti tractatu annotauimus. Sin vulgaris pseudomedicorum formulis vti pergas, non solum non declinabis isthæc mala, verum maiora etiam capiti aggraccesces. Itaque fortuna ac infortunium ratione temporis, quomodo accadat, exemplo discere.

Viator,

Fortunæ rota.

Fortuna quid Paracelsio.

Signa cœlestia quæ salubria, insalubria, & neutra sunt esse.

Planetariæ horæ.

Viator, dum in itinere est, malis simul ac bonis expositus est, quæ vel nolens si occurrant, recipit, quæ si non iter faceret, nunquam occurrerent. Similiter alstra, tempus, ac motus nobis occurrunt, prout nos sub ijs versamur ac deprehendimur, unde dolores, symptomata, aliæque mala oriuntur: quibus omnibus Chyrurgum intentum esse oportet, ne res inter se confundat, remediaque præstantissima aliâs, contemptui exponat. Non solum enim is Medici nomen meretur, qui simpliciter curare nouit vulnus, sed is potius, qui omnia quæ vulnere accidere possunt, futura præcauere, vel facta tollere potest. Sed istis dum vulgus animum non aduertit, in facultatem medicam ea relata sunt, ut iam omnia ista penes Medicos esse, vel ad Medicos pertinere credantur, verum tantum abest, ut hæc cognoscant isti medici, ut nec scripto, nec opere Medicos se esse testentur, ut Chyrurgos & Tonsores taceam interim.

DE CLAUDENDO VULNERE, NE

aperiatur amplius.

CAPIT. XV.

Vulnus simplex, quod in carnosa tantum substantia consistit, glutinare facillimum est, paulo difficilius glutinatur, quæ in nervo sis ac ossibus sunt partibus. Id verò difficilimum est, quæ vulnus comitatur, eiisque superueniunt, curare ac præcauere posse: hinc enim perfecti Medici titulum consequi licet. Quoniam verò multa hætenus symptomatum mentio facta est, præsentī loco ea quæ vulnere ad cicatricem perductionem impediunt, vel consequuntur, commemorabimus. Artis enim est, vulnus sic claudere posse, ne fungi, atrophie, vel rupturæ subsequantur, de quibus malis præcauendis, (quoniam nihil à quoque hætenus periculis est) nostra secreta publici commodi gratia proferemus. Imprimis igitur quædam obseruanda erunt in medicamentorum administratione, quibus obseruatis, nil horum malorum amplius metuendum erit. Ac fungorum generationem quod attinet, superius monuimus, fungorum causas in verrucarum radicibus contineri, ex quibus ad aliquot pondo vique fungos enasci vidimus, quibus qualis curatio conueniat, & alibi multis in locis, & in Chyrurgia minori singulari capite pertractauimus. Verum quia & præsentī opere & vulnere, & vulnere symptomata curare docemus, de ijs regulam quoque præscribere decet. Itaque si vulneratus quispiam sit per vel iuxta varices: earum radices lauamento quodam eluere, post pidiolos in eo madefactos imponere, sicque vulnus deligare conueniet. Parabitur autem lauamentum ex Sale Armonico aliquoties per Tartarum sublimato, ac super Marmore in aquam soluto. Nec est quod salis Armoniaci acrimoniam atque malignitatem hic verearis: namque sic paratus

Fungorum
generalia ut
curanda ac
præcauenda.

Lauamentum
pro fungis.

ratus

rasus omnem acrimoniam deponit, sicq; singulare huius mali remedium, quo si vtaris; optimo successu vulnus claudes. Monendi etiam mihi hic veniunt Chyrgurgi, ut subinde si occasio dederit, imò semper vulnus inspiciant, quò certiores fiant, quæ & qualia mala illis succedere possint. Nam quod sæpe hæcenus diximus, Medica ars non simplici curatione, sed & præcautione ac prognostico absoluitur.

Præcautio prædictio & curationis Medice cum absolute uunt.

Frequens & illud est, vulneribus glutinatis ea denuo rumpi, ipsq; postea Carcinomata, Syreon, ac Fistulas subsequi, sed hæc facile anteq; radices agant, extirpantur, si vulnus priusq; primò deligetur, viridi oleo Vitrioli abluatur: illud enim mali originem per pus expurgat, ac omne genus carcinomatum, Phagedenarum, ac Herpetum radicibus euellit: verum origo mali, aliquanto difficilius discernitur, non tamen diutius periti medici iudicium defugere potest. Viride vero Vitrioli oleum non est, cur expauescas: ipsum enim vnicum est, ac sacrum curandorum carcinomatum, Fistularum ac Phagedenarum remedium, id est, secretum, cuius virtutes qui ignorat, indignus est qui Medici titulo gaudeat. Quinetiam vulneribus curatis defluxiones typicæ (id est, quæ tempestatum ac motus Lunæ ratione periodicè infestant) succedunt, quæ nisi deriuentur, membri vulnerati atrophiam, paralytin, forsitan etiam arthritin efficiunt. Sed quia hæc mala superuentura, manifestis signis in curatione deprehenduntur (nam ferè pro motu Lunæ crescunt, ac imminuuntur) ea facile declinabimus. facta euacuatione per pilulas Arthéticas, habito personæ quoq; respectu, tum oleo laterino in vulnus infuso, si scilicet dolores succrescant.

Viride oleum Vitrioli

typici catarrhi.

Vniuersam symptomatum rationem (quantum eius ego experientia didici) mihi oratione profecutus esse videor: nihil enim hæcenus scripto prodidi, quod non diuturno vsu verissimum esse comprobauerim. præsentem tamen capite præcipue illud tractauimus, quo ne cicatrix denuò rumpatur præcauendum putamus: nam non raro Chyrgogos, ac consores monui, ista ut præcauerent: sed ferè responderunt, sua parum interesse, se nouo vulnere facto, nouum præmium cupidissè expectare: sicq; stultè in sua nequitia gloriabantur.

TELORVM VVLNERA QVOMODO TRA-

ctanda, & quid à ceteris differant.

CAPVT XVI.

40 QVamuis abundè hæcenus de puncturis dictum à nobis sit, tamen cum telorum vulnera, hoc quoq; singulare habeant, ut ob nimiam eorum profunditatem, ima vulnecis difficulter sub visum se proferat: isti quoq; difficultati, quomodo occurrendum sit, declar-

decla-

Telorum vul-
nera profun-
ditate à cete-
ris differunt.

declarare conuenit: nam etsi magna vis est emplastrorum stictico-
rum: tamen cum magna sit horum diuersitas casuum, distinguere
hic non inutile fuerit, siquidem non minimum periculi hinc oriri
possit.

Lauamentū
pro tali vul-
nere.

Itaq; si fors tale vulnus offerat, duplici remedio ei succurren-
dum erit: primò per Emplastrum ac potionem vulnerariam: de-
inde per lauamentum per syringam inectum, quod ex melle, vino,
aqua, alumine & sale commode parabitur: dosim singulorum in-
grediētium, si medicus es, tu pro rei varietate immutabis commo-
de. itaq; nil opus est, eam multis verbis exprimere. Lauamentum
autem toties iterabitur, donec illud purum rursus effluat, quo abso-
luto opere, oleum aliquod traumaticum, eodem modo per syrin-
gam inijcere vtile erit, tandemq; emplastro stictico deligare. Ob-
seruatione autem dignissimum est, quòd lapides astracorum (siue
cancrorum fluuiatium) poti, mirandam in istis efficaciam habeant,
nec in istis solum, sed in omni etiam inflammatione præcauenda. Hac
(quàm scripsimus) methodo in omnibus tum puncturis, tum te-
lorum profundis vulneribus, siue ea in carnosa substantia, siue et-
iam in ossium iuncturis sint, progrediendum tibi esse memineris.

Lapides astra-
corum.

Characteres
iuxta coeli in-
fluentias con-
fecti.

Situs membri
affecti.

Verum omnia ista Characteres iuxta cœlestes influentias confecti,
multò facilius curabunt, si vel in intestina penetrasset vsq;. Decubi-
tus verò in huiusmodi vulneribus, vel maximè spectandus venit:
nam si membrum supinum teneat æger, gurgitem purulentum faci-
et, qui in prono situ non fieret. Itaq; semper membra vulnerata
prona tenenda, hoc est, vt fundus sursum, labia verò vulneris deor-
sum spectent: namq; sic facilius curationem recipient, eo tamen
dempto, vt si Balsamum vel oleum vulnerarium infuderis, supinū
membra decubitu ægro imperes. Aliud adhuc præter iam dicta
in telorum vulneribus (supra communium vulnerum symptomata)

Vitii lapsus
præcauendus.

symptoma est, debilitas scilicet vitalium facultatum, quæ in istis
multo maxima existit: quamobrem accuratiore tum in victu præ-
scribendo, tum in restaurandis viribus, diligentia opus erit, maxi-
mè si scetor aliquis, vel principia gangrænæ, vulnerisq; laborum
decoleratio apparuerint: vel vbi vlceris cum vulnere complicatio-
nem metuemus. Quamobrem in sanguine grumoso dissoluendo,
ac aluo leniendâ sedulam operam nauabis. Quæ porrò ad vulnerū
profundorum curationem requiruntur, ex generali vulnerum cu-
randorum Methodo petenda erunt, qua obseruata, omnia vulne-
rum genera percurabis facile: namq; tam perfecta est à Deo creata
ars Medica, quàm quæuis ars alia sit. verum quòd non semper sine
potitur, non artis, sed subiecti defectu hoc accidit: quemadmodum
eum nodosum lignum enormiter lœcatur, non artis ligni causa id
accidisse dicimus.

CAPVT XVII.

- E**Xtrahendorum telorum, quæ infixæ corporibus intus hærent, duplex est modus: vnus quidem per attractionem, alter per protrusionem seu impulsionem, quæ ambæ indicationes ex telorum forma petuntur: nam vbi teretes ac oblongæ telorum formæ sunt, per attractionem ea eximuntur: vbi vero hamis prædita tela fuerint, (quæ nunc vulgò barbulata vocantur) quia quo pacto ea retrò extrahantur, nondum inuentum est, per impulsionem ea protrudere in aduersam partem cogimur. similiter de scloppetorum glandibus, quæ in ossa, ac ossium articulationes penetrarunt, extrahendis, cum nihil adhuc repertum in rerum natura sit, ferè ad occultas herbarum, ac radicum proprietates recurritur: sed quia eæ saltem valent, vbi extractio non per contrarium nixum impeditur, vulgatam medendi rationem tenere præstiterit. Nam quæ autor Herbarij de viribus radicum ac herbarum (quæ videlicet seras recludant, ac clauos extrahant, tum de gemmis,) prodidit, fabulosa sunt: nam horum omnium attractio similis est ei, quæ in Herculeo lapide conspicitur, qui ferrum liberum attrahit quidem, non sic fixum: itaq; hic distinctè loquendum erit. Etenim non inicias eo, seras rjs reclusas esse, clauos extractos, aliq; similia perpetrata. Verum hæc arte Magica præstita sunt, qua Magnes terrestris, cum Magnete Firmamenti coniunctus fuit, sicq; per eum non ista saltem, sed & hamata telorū ferramenta retrorsum educta sūt. Eadem ratione vires attractrices herbis, ac radicibus à Magis implantatæ sunt, dum rj simplicia ea cœlestibus astris subiecerunt. Quamobrem perperam ex istis concluditur, hoc huius speciei indiuiduum id præstitit: ergo omnia rjdem viribus pollent: nam nisi arte Magica constellentur, frustra eū effectum ab illis expectabis. quin & hoc obseruandum est, constellatas huiusmodi facultates successu temporis deperditas iri.
- Veruntamen vt tandem de educendis hoc genus telorum ferramentis, ac scloppetorum glandibus, aliquid in medium adferamus. Sciendū vnicum restare rjs de rebus remedium, quod in quibusdam verbis constellatis consistit, quibus præsentibus nullo negotio, omnia telorum genera duobus digitis ex vulnere eximere licet. Sed Sophistarum inuidia hanc artem obscurauit, vt quàm sub pœna anathematis, ac ignis supplicij, exercere interdictum esset: cum tamen nullæ hîc plane subsint præstigiæ, nulli exorcismi, nihil necromanticum, sed omnia sint naturalia, ac ex rjs rebus, quas Deus ad vsum hominum creauit, parata: per quæ Diuina miracula palam fiunt, sed ea est Ignorantiæ labes, vt Diuina opera Dæmonibus: & vicissim, ascribat.

Tela duobus modis extrahuntur.

Telorum differentia.

Herbarij autem notatus.

Magnes vt attrahat ferrum.

Magnes Firmamenti cura terrestris, arte Magica iunctus.

Constellata verba tela extrahunt.

III. Modi extrahendorum telorum vulgares.

Iamdictum remedium si contempnas, agrum necessarium excarnificabis; nam vel circumiacentes partes putrefacere prius oportet, vel secare (quo vel retrolum educas vel propellas) necesse est, vel ipsa tela intus per quædam instrumenta confringere (quo per partes eximi possit) cogeris, verum quantis ista doloribus proficiantur, nesciunt, qui in horum manus aliquando inciderunt. Ego certe non minus, quam isti hypocritæ, Diuinæ voluntati obedire satago, nil tamen detereor, quin his quæ illi execranda putant, utar, ut quæ non prohibita esse sciam. Denique ad huius tractatus conclusionem illud admonendum puto. Si presentis tractatus canones obseruentur, ac eiusdem præscripta remedia adhibeantur, telorum extractionem plus quam Chyrurgorum instrumentis adiuuari, maxime si dolores ac phlegmones fieri prohibeantur, quæ tamen mala concitantur ab huiusmodi instrumentis.

Peroratio secundi Tractatus.

Quod in presentis tractatus præmio monuimus, eum, scilicet qui scripta in publicum emittere velit, sic de artis quam docet certitudine, veritate, constantia, ac perpetuitate scribere, ac certum esse debere, ut nullum hic dubium, nullam opinionem, nullam spem, vel persuasionem dominari, sed ineram veritatem præcellere sciat. Hoc ipsum sine iactantiæ nota nosmetipsi de nobis gloriari possumus. Etenim quæcumque præfati hoc nostro Chyrurgico opere prodidimus, omnia ea longo usu certa experientia comprobata esse, vel eorum quoque testimonio, qui nostra opæ adiuti sunt, testatum facere possemus. Itaque scripta nostra non tam ex nostra autoritate, quam operum præstantia fidem merentur, quæ laus, Diuina gratia, numquam ea, quod spero, destituet, quantumcunque æmulis obtreccatoribus nostri contra tumultuentur. Namque doctrinam nostram non quasi cereo naso præditam effinximus, ut pro libito eam cuiuis torquere liceret, sed certam ac constantem: etenim non quod placeret, sed quod res ipsa doceret, scribendum nobis proposuimus, quod ea docendi ratio vel maxime Medica, id est, certa esset: Medicina enim non cerea est, non iuncea, vel quæ loquacitate comparetur, sed talis, quæ experientia & usu nitatur ac cõstet, necque comprobanda sit. Quamobrem de experientia, & quod ea fidei iure à me scriptis mandata sit, iure gloriari possum, nec quisquam est, qui medicum vel erroris hic nos arguere queat, cum non quæ nobis videretur, sed quæ ars & experientia iuberet, omnia direxerimus, quod à paucis alijs obscurari videas. Et quamuis quod vulgo fertur, Margaritas non proijciendas porcis esse, nos à scribendi munere deterrere poterat: maiorem tamen rationem publici commodi habere oportuit: nam etsi eorum qui ista contempnent, ingens erit numerus, erit tamen

Paracellum nemo potest erroris convincere.

tamen aliquis etiam eorum, qui ea amplectentur: etenim quemadmodum sanitas non omnibus, sic ars quibusdam nec competit, nec cōtingit: non enim qui speciosos oculos, vel aures habet, statim videt vel audit bene: sed Deus est, qui istæ hæc bona quibus vult, impertit, qui quibus Medicinam concesserit, eos quoque perfectos efficiet: contra qui sine Diuino permissu Medicinam sibi vsurpant, produntur non ita multo post. Qui non rogat, non accipit: qui non quærit, non inuenit: non pulsanti, non aperitur, inquit scriptura: itaque ab ijs qui non orant, quærunt, pulsant, id quod habent, aufertur, hoc est, nequitia illorum vltione diuina tollitur.

Memorans ergo ob causas secretiora, longo vsu tamen & experientia à me comprobata, remedia hoc tractatu publica feci, non ignarus, quosdam pseudomedicos, hypocritas, & phariseos in simili scripti genere laborasse, ac indices adhuc expecto empyricum huiusmodi scriptum ab Empyrico ac hypocrita non vulgari nominis confarcinatum. Verum illi experimenta sua mirè paliant, ac ad multa extendunt, ijsque suam hypocrisis celant. Mira sanè res est hypocrisis, quæ non in aliquo mechanico artificio, sed in solis scientijs phantasticis locum habere potest: nimirum quòd hic laborum nimium, lucri plurimum suppetat. Sic in medicina Empyrici hypocritæ sunt, qui vno experimento ad omne morbi genus vtuntur. Cauendum itaque in omni artium genere ab hypocrisis erit: hæc enim vnica omnium artium pestis est, quæ apud plurimos arti preualet, quemadmodum & Hypocritas semper maioris quam Christum & Apostolos habitos esse videmus, & scortatorem scortum publicum ardentius, quam coniugem amplecti experientia docemur, qui error donec durabit, difficulter vera Medicina clarebit.

Empyrici cuiusdam libere Chyrurgicus.

Intercim lubens fateor, non exotica, sed domestica ferè remedia à nobis prodita esse, tamen hoc polliceri possum, ad vulnere, tam casum, quam punctum factorum, tum telorum ac glandium, perfectam curationem nihil hic desiderari: nisi forsitan tuos proprios defectus, inexperientiam nimirum, experientia stultam persuasionem, opinionum portenta, nobis ascribere velis. Sed ab istis cauendum tibi est, utpote de quibus sit in extremi iudicio ratio reddenda.

Domestica remedia à Paracelso descripta.

FINIS SECVNDI TRACTATVS.

PRIMÆ PARTIS CHYRVRE

GIÆ MAGNÆ RHIEIRRI RARÆ

edit Tractatus tertius.

DE MORSIBVS VENENOSIS, ET OSSIVM

fracturis, alijsq; ad vubnerum Chyrurgiam pertinentibus.

Præfatio.

Fractura &
morsus ad
vulnera qua-
renus rescran-
tur.

Ræter armorum ac telorum plagas, hucusq; pertracta-
tas, aliæ supersunt adhuc vnitatis solutiones, quæ nulli-
bi rectius quàm sub vulneribus collocantur: nam Mor-
sus Canis, vel alterius bestię: item ossis fractura, etsi vul-
nera verè non sint, tamen aliquid vulneribus simile obtinent. Sic
quoque ambusta, cutis excoiationes, atque sanguis concretus (si-
ue ex plaga, vel casu ex alto fiat) partiumq; refrigeratio, ad Chyrur-
giam referuntur. Non sic gangræna, pestis, Anthrax, Carbunculus,
&c. ea enim mala rectius ad tumorum, ac vlcera curacionem,
quàm ad vulnerariam Chyrurgiam accommodantur. Quæ itaque
præfenti tractatu docebo, ea omnia vna cum punctiõibus & vul-
neribus absolutissimè cognosci à vulnerario medico, præcipio:
nam horum absolutiorem noticiam, quàm Gangræne, Apostema-
tum, Carbunculorum, &c. consequi datur, vt quæ omnia in natu-
ræ possibilitate constituantur: nam omnia ea quæ extra hanc posi-
ta sunt, suis locis annotabimus. Hic vero ea saltem commemoraturi,
de quibus astantes etiam iudicare possint, an ad medicinæ pos-
sibilitatem accedant, nec ne, (hoc est, an salutaria vel lethalia, cu-
rabilia vel curatu impossibilia sint.) Nam in cæteris quibusdam
etiam lethalia quandoque salutaria videntur, & vicissim: nam ijs
omne malum Medicamentis tolli posse falso persuasum est, vnde
postea artem contemptui habent Centauri isti. Verum hic obser-
uandū, in impossibilibus frustra laborari: itaque possibilitas Me-
dicinæ norma constituenda erit, in qua tamen vitæ & mors æquè
dominantur. itaque hanc præcauere, illam conseruare Medici offi-
cium erit.

Possibilitas est
Medicinæ
norma.

Hoc itaq; tertio tractatu Remedia pro affectibus ijs, quos com-
memorauimus, ad vulnerariam Medicinam pertinere, scribemus:
quæ quomodo ad nos peruenerint, ostendere tempestiuum vide-
tur: isthæc enim vltius clam habere publici commodi causa no-
lui. Remediorum omne genus ab hominibus successiue inuen-
tum esse, sine dubio est: aliud enim casu, aliud inquisitione, ac
industria

- industria repertum, ac publicum factum est, ad quos duos inuentionis modus, *LUMEN NATURAE* quoque accessit, adeo ut & canibus certum fieret, lingendo vulnera eorum curari, ac homines qui hoc Lumen suspicerent, mira in morbis fugandis cognoscerent.
- 5 Verum Pharisaici hypocritae ac literatores medici, omnia haec remedia Lumine naturae reiecto, ad se rapuerunt tandem, ut iam vulgus nil commodi amplius sperare posset. Quemadmodum Christus in Evangelica parabola vulnerati in Hiericho, idem ostendere voluit: ibi enim et si Sacerdos ac Leuita etiam misericordiam
- 10 exercere potuissent, vnus tamen Samaritanus praestitit, causa est, quod illis *LUMEN NATURAE* concessum a Deo non erat, huic vero a Deo Opti: Max: donatum. itaque ibi salus quaerenda aëgris, quo ea a Deo reposita est, id est, si soli curandi officium praestare possunt, quibus Naturale Lumen datum est. Sic ubi Spiritus Domini non est, nihil spirituale efficitur: nam quae sine illo fiunt, Prodigia à Pseudochristo sunt, uti & curationes extra Lumen Naturae factas, à Pseudomedicis fieri dicimus. Itaque vno verbo dicam, Remedia nostra per Samaritanos, hoc est, veros Medicos ad nos peruenisse.
- 20 Veruntamen hi quandoque in vsu, & adhibendorum remediorum ratione non parum aberrant, ob exercitationis nimirum defectum. Medicina enim & diuturnam & diligentem exercitationem requirit: nam remedia non in vno, vel aliquibus, sed in centum vel pluribus etiam aëgris experta ac comprobata esse necesse est:
- 35 quā in re summa diligentia ac observatio requiritur, ut nimirum morbi natura, & ad remedium habilitas, & dispositio accuratè cognoscatur, quam naturae ac morbi cognitionem, qui sibi comparauerit, iam medici nomen non immeritò vsurpabit. Mihi sane plurima huiusmodi remedia, à vilibus ac imperitis hominibus
- 30 communicata sunt, qui ipsi cum in adhibendis ijs peccassent, sine sperato frustrabantur. Ego verò eorum vsu longa exercitatione edoctus, ijs postmodum optimo successu utebar. Adeo ut non immerito me horum experimentorum Correctorem, ac examinatorem gloriari possim, quicquid eorum legitimum vsu ostenderim: nā
- 35 apud Pseudomedicos, neque exercitio, neque vsu satis comprobata extabant: cuiusvis enim remedij comprobatio sufficientem requirit numerum aëgrorum, si interim re non satis cognita, tumido spiritu scripturiunt, totosque codices nugis suis replent. verum si miseram fictionem, quae ante sufficientem experientiam prodit,
- 40 nemo Chronica de factis scribit, quae nondum contigerunt, sic autores isti nunquam tantos remediorum centones comportassent, si de ijs saltem quorum vsu cognitum habuere, scripissent: sed stulte de rebus futuris sibi scribendum putarunt.

Lumen naturae.

Lumina naturae predicti soli curare possunt.

Samaritani veri Medici.

Empyricorum corrector Praeracellus.

Antiqui stulte de rebus futuris scripserunt.

Veruntamen quia diuturna experientia horum loquacitatē
 vsu ingē superat (nil enim verba inania ad sanandum conferunt)
 hanc explodere, ac in eius locum experientiam substituere æquum
 videtur. Etsi enim plurimi hoc ægrē ferunt, me meis principiis per
 veterum auctoritates fidem non conciliare, mea parum refert, cum
 antea eam mihi rerum experientiam tribuam, qualem nemo vete-
 rum habuit. Etiam hoc experientia didici, speculationes quibus
 isti se macerant, nil ad Medici perfectionem facere, sed artem so-
 lam. Ars autem ista experientia est, non speculatio, quæ ipsa Theo-
 riam præcedit: nam ubi quid expertus fueris, tum demum eius nat-
 uram contemplari convenit, & post hanc iterum experiend-
 um. Hæc vera Empyria est, non Chyrurgorum ac tonforum
 vulgarium, sed artificiosa. Nam Medici Theoria Experientia est,
 &c. Sequitur iam descriptio eorum vulnery, quæ sine telis in-
 feruntur, quæ & Diætæ formulam ac curandi rationem conti-
 nebit.

Ars medica
 experientia est
 non specula-
 tio.
 Theoria est
 Medica Em-
 pyria.

DIÆTÆ RATIO HORVM VVLNERVM.

DEMORSORYM A CANIBVS

Diæteratio.

Victus ratio quam præscribimus, etsi in omnibus moribus ob-
 seruandam est, Canum tamen rabidorum morsus eam accuratissimam
desiderant, Summe autem in hac spectandum erit, vt Bilis
seu Cholerae rabiem attemperemus, ne ea radices agat. Namq; vt
primum quis à cane demorsus est, statim Caninae rabiei natura
occulta quadam vi, Cholerae communicatur, quæ furere incipi-
ens, omne genus Biliosorum morborum excitat. Verum hic nil
 admodum laborandum, quod in Biliosis aliàs facitiant Medici, sed
 sufficit Frigidam frequenter propinasse, ac reuomuisse, tum à vi-
 ni potu prohibuisse. Neque est vt metuas, ne potus altius vene-
 nosam inatariam deducat: nam vel iam deducta est, antequam
 diætam præscriberes, vel nil amplius vereri opus est. Exhibebis
 itaque præter aquam, si ita videatur, Cercuisiam, vel potiones pa-
 ratas ex pomis, prunis syluestribus, vel oxyachanta. Cibus erit Bra-
 sica, muria condita, & omnia refrigerantia, tanta copia oblata, vt
 remouant.

Frigida vsus
 cholerae cō-
 pescit.

Brasica de-
 morsis utilis.

Vtile quoque fuerit folia Rosarum & Senæ, ad f. q. in
 sero lactis incoxisse, ac addita pauca Benedicta Laxatiua in po-
 tu frigidè exhibuisse. Nil tamen est quod vulgatum Medico-
 rum dictum te remoretur, cum dicunt, Seram Melancholiām edu-
 cere,

Senæ quid
 purget.

cere, sufficiat tibi scire, materiam peccantem in hoc affectu per eam derisci; siue ea Melancholia est, siue quid aliud. Acetaria quoque cum multo oleo, Acetum rosaceum, in quo conseruatur Rosarum modicum dissolutum sit, profunt maxime ubi sauit malum. Ca-

Acetaria.

Aceti Rosacei potus.

- 9 tuendum etiam vnice erit, ab aromatum ac odoramentorum vsu, maxime ubi ea calida fuerint. Vbi febris crescere inceperit, Acetum rosaceum cum succo oxyacanthæ in potu dabis: nam tum de rabie ingruente metus est. Sciendum quinetiam est, hoc modo vulneratos Caninam planè naturam induere. itaque duram illis medicinam competere: optimum igitur erit eos aliquandiu in frigidam

- 10 immerfos continere.
- Obseruandum præterea, demorfos non omnes rabiosos fieri, sed alijs quibusdam morbis corripì aliquos, maxime qui natura Biliosi non sunt: intentum ergo medicum esse oportet in ægri complexionem, vt qui morbi illi ingruant, discernat.

Rabiem non omnes demorfosi sentiunt.

A SERPENTE, VIPERA, LACERTA, VEL

alia venenosa bestia demorsis, quæ victus
ratio præscribenda.

20

VENenum bestiarum, siue punctione, siue morfu, casu vel ira, quod peius est, pessimum per exorcismos communicatum, deletur si in cibo offerantur ea, quæ cordi, Epati, ac Ventriculo confortandis appropriata sunt: nam cum Venena principes maxime

25

partes petant, eas munire ac confortare, ad frangendam illorum malitiam necesse erit. Quare ubi venenum. Cor petere ex signis cognoueris, exhibebis Oleum in quo calybs candens aliquoties restinctus sit, ad lib. j. pondus, cum puluer: Corall: rub: 3. ij. El: de gemmis 3 ss. singulis verò diebus quinq̃tes bibet æger, prima vice tepidum, postea frigidum.

Venena principes partes petunt.

Venenum vt à corde arceatur.

Potus aliàs erit Vinum rub: astringens calybeatum, cum modica Theriaca, singulis vero vini haultibus 3 ss. Corall: rub admiscenda, hocq̃ potu vtendum, donec salutaria signa appareant.

35

Quod si inter Olei vsu sitis inexhausta excruciaris, Lac calidum cum pl: Corall: dabis. Laudanum vocatum Arcanum nostrum, quod omnia ista superat, ubi mors in propinquo est, suo capite, describemus. Nos, quidquid alijs videatur, Philonium Persicum, dum oleū bibitur, datum, misce caput aliasq̃ principes partes tueri testamur. Sciendum etiam, sitim immensam, quæ crescentis & cor petentis veneni certiss: argumentum est, quia potu restinguere non datur, extrinsecus adhibito Epythemate ex aceto Rosaceo cum Camphora, & Sandalis parato, attemperandam

Laudanum Theophrasti.

Philonium Persicum.

esse. Quæ ad victus rationem pertinet ultra, suo capite annotabuntur, hic scire sat est, Tenuitatem victus primum scopum esse.

*FRACTIS OSSIBVS AC SANGVINI CON-
creto qualis diæta conueniat.*

5

POTUS & cibus in fracturis indicationem singularem non habent, saltem hoc cauendum in hoc malo, ne calida victus ratio calores ac febres faciat & augeat: frigidiori ergo diætæ intendendum, 10 quæ & modica sit, & ad roborandas vires comparata.

Frigidus victus in fracturis utilis.

Purgantia in cibo exhibita.

Grumoso vero ac intus concreto sanguini dissoluendo, cibus conuenit, cui aliquid purgantium medicamentorum adiectum sit, ut Ptisana cum Rhabarb: vel rad: Asclepiadis, aut sol: Seneg, Terebinth: vel Lacca. Sic cibarijs Mummiam ac Rheon Ponticum vtiliter incoquemus. Verum medico prudenti ac prouido, moderabitur mali magnitudo, ut præterea specialibus regulis nil opus habeamus. 15

AMBUSTIS QVIS VICTVS EXHIBENDVS.

Vbi adustio lethalis non est, nil admodum necesse habemus accuratiore diætæ ægros macerare. At ubi mortis periculum imminet, ea contemnenda non erit. Itaque extrinsecus imponenda, quæ calorem extra attrahant. Sin malum in tantum auctum est, ut ea non sufficiant, per intrinsecus exhibita, is quoque restinguendus erit, dabimus itaque succum Sedi cum aqua mixtum, vel succum cancrorum fluuiialium extractum, cum aqua fl: tilia, aut simili, &c. Aceto quoque rosaceo, ut dictum est, utemur, donec periculi magnitudo imminuta sit. 20

Succus sedi & ascorum.

REFRIGERATORVM VICTVS RATIO.

30

Qui ob refrigerationem de gangræna periclitantur, adiuuantur maximopere Rosaceo aceto, & pipere longo, una cum vino generoso, in potu datis: quin & ea conducunt, si cibaria ipsi quoque condiantur. Qui vero iam morti propinqui sunt, Aqua vitæ cum Theriaca & radice tussilaginis contemperatæ, sunt nutriendi, usque in satis magna copia utendum. Vbi ista ad manus non sunt, Zinziber: Garyophyll: Cardamom: Grana Paradisi, &c. vino incocta, ac calida pota, proderunt maxime, si deinde ad sudandum se composuerint, quò frigus extrahi ferri denuo possit. 40

Aqua vitæ cum Theriaca.

DE MORSV CANIS RABIDI.

CAPVT I.

Canum morsus triplices sunt: Rabiosorum, Iratorum, ac Ludentium. Omnium periculosissimi Rabidorum sunt: nam rabies per morsum ad interiora fertur, sicq̃ duplex malum iunctum est. Post hos iratorum morsus periculosi sunt: nam & ira cum vulnere iungitur quoque, vnde venenum existit. Sine insigni periculo sunt, qui à ludentibus inferuntur: namq̃ curarionem facillime recipiunt. Idem iudicium erit de moribus Luporum, Aprorum, ac similiarum bestiarum, verū omnes ij ad Morbus iratos referendi erunt, eodemq̃ quo canini modo curandi.

Rabidi vero homines efficiuntur, ex morfu rabiosi canis, hac ratione. Canis rabiosi omnes cogitationes, omnisq̃ malignitas, dum mordet ad hominem, atq̃ locum in quem morsum infert, intentæ sunt: vicissim homo dum mordetur, metuit, omnesq̃ speculationes ad eundem locum refert: iam morsus tempore eodem in loco sunt, ac iunguntur canis imaginatio, ac hominis speculatio, atque tum hæc ab illa per contagium inficitur, quemadmodum fumus seu exhalatio iucunda à foetida corrumpitur: nam etsi imaginationes istæ tactiles non sunt, sunt tamen corporeæ, (id est, æreæ, vt ventus) atq̃ sic earum mixtio accidit. Imaginatrix seu phantastica facultas interim in homine, Magnetica quadam attrahendi virtute pollet, qua alias imaginationes (vt caninas in hoc casu) ad se attrahit, non aliter quàm colorem ac sonum, quem alter communi sensu percepit, alter per visum ac auditum in se recipit, eodemq̃ reponit. Sic præsentem in casu Imaginatio humana, per vulnus attrahit caninam imaginationem venenatam, atq̃ vicissim ab ea inficitur, eiusq̃ naturam induit. Nam quemadmodum aquam multam, paucro croco tingi videmus, sic hominis totam rationem, à canina phantasia corrumpi putandum est.

Hæc humanæ rabiei origo est, quæ his signis cognoscitur. Canum instar obuios mordent, canina appetentia corripuntur, alijsq̃ malis exagitantur, quæ à nulla causa intrinseca excitari possunt, sed à sola ista quam dixi praua imaginatione. Quamobrem morbus iste naturalis nullo modo dicendus erit, imò naturæ aduersissimè appellandus, neque morbus solum, sed & omnia eius symptomata, calor, phlegmone, intemperies, &c. Quin & ij qui superueniunt morbi, diuersissimè sunt ab ijs, qui alijs vulneribus iunguntur. Itaque in curandi ratione, tantum à vulgato modo declinabimus, quantum hoc vulneris genus, cum suis symptomatis, ab alijs euariare videbimus.

Itaq̃ in

Curandi ratio.

Itaq; in curanda rabie, primum scopum esse Bilis euacuationem superiora testantur: verum cum cholera in tantum inficiatur in rabie, vt nisi eam detrahas, summum periculum metuendum sit. Eam non per alium solum, sed & supra vacuare oportebit, quanto valentius, tanto melius: nam hic mediocritas nil promouet, Pur-
gandum verò per ea quæ bilem solam, eamq; potenter trahunt: vt sunt Rhabarbarum, Colocynthis, Agaricus, succus corticis sambuci, Esula, &c.

Bilem purgantia remedia.

Stupefacientia parti adhibenda.

Interim etiam dum Bilis ex toto vacuatur, parti prospiciendum quoq; erit, quæ affecta est. Vtilissima autem ad hunc scopum erunt, ea quæ Paronychijs sanandis adhibentur: vt sunt de stupefacientium genere Spertiola, oleum Mandragoræ, &c.

Sulphur vitrioli opij vim refert.

Quibus tantisper vtendum erit, donec dolorem sedatum esse cognouerimus. Vulnus vero ipsum Emplastro stictico (cui tamen pix Græca admixta non sit) deligandum. Hisce tribus remedijs, Catartico nimirum, Emplastro stictico, ac Anodynis quemuis canis rabiosi morsum percurabis facile Obseruandum tamen, rabiem, quæ difficulter cedit, Opiatis exhibitis medicamentis (inter quæ Sulphur vitrioli chémico modo paratū, aliæq; multa numerantur) sedandam atq; curandam esse, quidquid deblatterent cōtrà vulgares Practici. Descriptiones purgantiū opiatorum, ac stupefacientium remediorum, etsi plurimæ annotari possent, sufficit tamen simplicia, ex quibus ea componuntur, ostendisse: compositionem enim vsus ac exercitatio ipsa docebunt.

Opiata Bilis furem tollunt.

Iratorum vero canum morfus, sciendum intrinsicè assumptis medicamentis nil opus habere, sed extrinsicè iam commemoratis facile percurari. Ludentium autem morfus curabis vulneris simplicis instar, quemadmodum II. Tractatu iam ostendimus. Catholicum tamen in omnibus canum moribus esto, Emplastra primum locum in ijs curandis obtinere: dein Cholera rabiem per opiata temperandam esse: tum cauendum maximè, ne vulnus liue morfus, in aliud genus morbi, vt vlcus, &c. abeat.

DE MORSV SERPENTIS, VIPERÆ,

Lacertæ similiumq; Bestiarum.

CAPVT II.

Dum generum morfus venenosus sunt. Iratorum curatio.

Singularem quandam malignitatem obtinere, hoc genus vulnera obseruandum. Quæ omnia in duplici differentia reperiuntur. Nam vel ex ira, vel ex rabie mordent: ex ira, cum irritantur: ex Rabie, dum coniurationibus, id est, Exorcismis vrgentur. Itaq; iratarū serpentum, ac viperarum morfus, quia ipsis & ira, & venenum à natura implantatum est, morfus seu vulnus quoq; naturale habendū est. verū quod à Coniurationibus ortū habet, longè est à natura alienum.

alienum. Etenim nihil quod secundum naturam est, exorcismis vincitur: nam natura ipsa non subest, sed id quod coniurationibus cedit, incantatum est, & id quod ex incantatione adest, Exorcismis pellitur. Hinc venari licet causam, quam obrem quædam vi-

Naturales morbi ab exorcismis non vincuntur.

peræ Exorcismis domentur, quædam non: & cur quidam serpentum domitores, optato fine potiantur, alij minus. Nam exorcismus unionem spirituum desiderat, qui ex corpore non pelluntur, nisi per ieiunia & preces, id est, per Diuinam virtutem ac fidem, cui nihil denegatum est, sine qua quæ sunt coniurationes, exorcismi

Vnlo spirituum in exorcismis necessaria.

veri non sunt, sed inutiles, quibus exorcista cum multum tribuat, nihil tamen efficit. Sciendum ergo, viperas dum coniurantur, in rabiem agi, non aliter quam porci in Euangelio, qui à dæmonibus obfessi erant, quos eo ablegauerat Christus: nam in Viperis dæmones habitant, qui per exorcismos fatigari, ipsas in rabiem agunt, ac exagitant: ex qua dein venenolissimi morsus oriuntur.

Viperæ à coniuratione in rabiem aguntur.

Et vt summatim dicam, nil coniurationibus domatur, quod dæmone obfesso non sit, vel ut ipse exorcista dæmonium habeat oportet: habent autem serpentes dæmonia in se, quæ tractari se patiuntur, non ex vi Exorcismi, sed spe occasionis, ad maius malum comparandum.

Serpentes dæmonia habent.

Itaque obseruandum in rabiosis istis moribus, (cum demorsus pars colorem, figuram, &c. viperæ quæ momordit induat) præternaturalem quandam affectionem adesse, à dæmonibus coniuratis inductam, sic porci illi, qui à dæmonibus obfessi in mare se præcipitarunt, si aliquem momordissent, morsum inflixissent contra naturam, quemadmodum de serpentibus dictum iam est. Quin

& hoc contradictione vacat, rabiosos canes à dæmonibus exagitari, vnde deinde homines demorsi rabiem incurrant, quia enim canibus non raro homines plus quam pauperibus ac mendicis benefaciunt, ac misericordes sunt, non dubitandum est, ad ultionem huius peccati, Deum Opt: Max: canibus dæmonia immittere, hæc etsi capite priore annotanda fuerant, quia tamen illic naturalia tantum tractauimus, hunc in locum referuare maluimus. Coniecturam itaque de tali dæmonio facere poteris, si præscriptis remedijs nil concedat malum. Contingit etiam non raro Lupos in-

Rabidi canes à dæmone exagitantur.

ueniri, qui homines simul ac iumenta mordeant, lanient, ac deuorent, non Luporum more, sed plane dæmoniaca specie, vt iam dubium non sit, à dæmone obfessos esse: nam & reliqui lupi eos auersantur & fugiunt, quemadmodum & nos à dæmonibus obfessos homines deuimus. Etenim cum venationibus nimium indulgent homines, animarum etiam salute posthabita, credendum est, Diuino permissu hæc accidere. quare in omnib. mediocritas obseruanda, & meliora semper priore loco absoluenda. Quæstis in reb. dubitatio

Lupi dæmonibus obfessi.

alicui

Constitutionē
curferant ob-
fesse beſue.

Venenū quo-
modo interio-
ra petat.

Statim robo-
randum.

Landanum.
Aurum Dia-
phoreticum.
Materia Per-
lita.
Gemma diſ-
ſoluta.

Celeritas com-
mendatur.

Spirituū
vulnera.

alicui ſuccurrere poſſet, hoc argumento facile tolletur. Etenim cūm hominum corpora à dæmonibus obſideri videamus, quis dubitet, beſtiarum, maximè Serpentum, quibus Deus ſuo ore maledixit, à ſpiritibus malis occupari? Itaque ſtudioſe cauendum ab obſeſis iſtis animalibus: nam dæmones ea tractabilia, & hominibus morigera faciunt, quò ipſi tandem eorum imperio potiantur. Verum ut de naturalibus tandem iterum loquamur, conſiderandum quomodo venis læſis venenum in corporis intima penetret: nam aperta aliqua vena, per venenolum huiusmodi morſum, ſtatim iuxta venæ reſtitutionem, per contagium intro ſerpit venenum, quod ſi itaq; caput ea vena reſpiciat, in cerebrum: ſin pectus, in cor: ſin hypochondria, ad hepar ſtatim venenum fertur, vnde periculi magnitudinem dein metiri in promptu eſt. Quare malo huic precauendo ac curando, vtile erit ſtatim per aſſumpta cor ac principes partes munire ac roborare. Extrinſecus vero vulnere attrahentia, ad oras vero vulneris Deſenſua applicare, veneni inhærentis, ac phlegmones quæ acceſſit gratia. Cæterum vbi ea per malignos ſpiritus facta ſunt vulnera, quomodo curanda ſint, hic à me non docetur, ſed ſaltem vbi naturalia ſunt, quæ experientia didici prodeſſe, propono.

Medicamentum intrò aſſumendum tale eſt: R. Metridatij ꝛ ij. Theriacæ bonæ, ꝛ j. pul. Coralliorum rubeorum ꝛ j. ſ. detur quantum neceſſitas poſtulare videbitur: nam vera doſis, non niſi experientia addiſcitur. Quod ſi hæc parum proficiant, dabis aurum Diaphoreticum, vel Laudanum, materiam perlata, vel gemmam diſſolutam: hæc namq; ſumma ſunt in iſtis malis ſecreta, in quibus certam ſalutis ſpem ponere potes.

Exterius vulnery commodiſſimè impones, R. Emplaſtri ſtiſtici ex Lytargiro, gummi & mummiæ conſecti quartarium j. gummi ꝛ ij. mixta denuo coquantur in Emplaſtri formam. Hoc Emplaſtrum iuxta communem canonem impones, ac deligabis, donec in melius inclinare vulnus videbitur: tum enim ſufficiet ſimplex ſine gummi adieſtitio uſurpare. Optimū verò fuerit, celerrimè omnia adhibere, propter celerem veneni motum. Deſenſuum quoq; remedium, toti membro affecto impoſitum plurimū iuuabit. parabitur autem ex ſi: Verbaſci, hyperici, Ruta, Roſis, in aceto ad tēpus maceratis in Sole, epithema hoc calidum lineis pannis imponetur, donec intemperies, phlegmone, &c. in totum reſceſſerint.

Quæ à ſpiritibus ſunt vulnera, curandi conſilium apud me nullum inueniēre adhuc: vnum hoc ſcio & moneo, ab exorcismis abſtinendum eſſe: nam etſi non inſcius ſim, non niſi naturaliter venena tranſire in corpus vulneratum, tamen interim iſta perſuaſio apud paucos exoleuit. Itaq; Deum propter ſuperſtitionem iſtam, multa

Superstitionē
Deus superstitione
uicificatur.

multa dæmonibus concedere credendum est. Nam uti Scottatori scortū, Aleatori talū, furi occasiōē, prædoni viatorē: sic Exorciste spiritum suum offerri diuino permisso (ad induranda corda infidelium ac flagitiosorum) manifestum est. Verum ista opera suū quęq;
5 artificem iudicabunt, ac testabuntur in nouissimo die.

DE ARANEORVM, RUBETARVM AC
similium animalium Venenis.

CAPVT III.

PRæter hætenus memoratas bestias, alia supersunt animalia, quę
etsi vulnus facere non sufficiant, tamen veneni sui contactu ali-
quid huic simile efficere possunt. Itaq; venenorum imprimis natu-
ra, ac diuersitas consideranda, tum in animalibus, tum in terræ na-
15 scentibus, quorum, cum infinitam varietatem existere non inscius
sim, aliquorum ut Rubetarum ac araneorum, &c. ut quorum natu-
ra mihi perspectior est, describere opere pretium putauī: nam eo-
rum quorum natura mihi incognita est, non meminisse præstiterit,
quod de ijs nihil experientia didicerim.

Rubetarum
& araneorum
venenum.

20 Hoc vnicum de venenis pronunciare possum, nemini adhuc
eorum naturam exquisitè cognitam esse, adeo ut dicere ausim, ex-
perientia me didicisse aliquod veneni genus existere, à Theriaca
inuietum. Quid de ipsorum diuersitate dicam? Scorpio veneno in-
ficit, sed sui ipsius mali remedium est, an vero aliquod huic simile
25 inuenias. Arsenicū & idem interficit, non tamen seipsum curat. Sic
Mercurius venenum est, multis tamen medicina, ut iam ista enu-
merare nil attineat, cum impossibile sit omnia memorare: quoniam
omnibus venenis, quæuis alexipharmaca non repugnant. Ego quę
vfu ac experientia addidici, contra Araneorum, Rubetarum, ac Sa-

Venenorum
natura nemini
adhuc satis
perspecta.

30 lamandræ venena facere fideliter proponā. Verum Salamandram
paulò aliam curationem obtinere puto: nam nullum vnq; ab ea de-
morsum vidi, sed Chemistas quosdam scio, qui cum tincturā quan-
dam, ad Rubrum ei inesse crederent, eam fictili cui canalis ferreus
adherebat inclusam igne vrgebant, denique per canalem illum
35 Mercuriū infundebant, vnde postea scætor, seu halitus venenosis-
simus profluens, sic miseros illos auriquæculos inficiebat, ut quan-
doque cum facie totū corpus intumesceret, non raro etiā mors sub-
sequeretur. Pro hoc mali genere quod expertus sum valere, breui-
ter & quantum Chyurgicum negotium patitur, annotabo. Ad

Salamandræ
venenosus
halitus.

Salamandræ
tinctura ad
Rubrum.

40 hoc caput tamquam ad summum genus referendierant omnes ij
morbi, qui in aurifodinis, ac fusorijs tabernis ob metallorum vene-
nosam vim, endemij habentur: verum quia singulari, & ad hoc de-
putato libro (de morbo metallico, seu subterraneo, Bergfranc)

heit) tum in minori Chyrurgia, omnia huc pertinentia absolutif-
simè docuimus, eo diligentem lectorem remittendum putauimus.

Terra sigillata
est corpus Mi-
nerale.

Remedia itaq; ad Aranei, Rubetæ, ac Salamandræ venena, præ-
stantissima sunt Terra sigillata, & Solis axungia: hæc in Salaman- 5
dræ, illa in Araneorum ac Rubetarum venenis, posterius remedi-
um suo capite, id est, sub titulo de Arsenici ac Mercurij veneno tol-
lendo annotatum reperies. hic pauca quædam de terra sigillata ob-
seruanda ostendemus. Terra Sigillata nostra, non ea est officina- 10
rum vulgaris, ex luto albo eloto parata, qua omnes totius Germa-
niæ ac Italiæ, imò Europæ officinæ scitent: non enim tam copiosa
extat vera, vt omnibus vbique ac semper eam nancisci promptum
sit. Nam hæc terra subtilis est, ac Mineralibus annumerata, metal-
lorum instar subterraneos ductus, ac venas obtinens, inuentu dif- 15
ficilis, cognita paucis, multis prædicata, ea in trociscos minutissi-
mos redacta sigillo notatur, ac TERRA SANCTI PAVLINOMINA-
tur; quæ quia etiam iam adulterari cœpit, ex præscriptis notis cen-
senda erit. Bis mihi eam videre licuit, semel in Croatia apud Ara-
bendam quendâ agrytam: tum apud Siculum quendam rerum Metal-
licarum peritum, ad Mariam Lauretanam, quæ suos ductus, tan- 20
quam metallum obtinebat. Sed hanc nostram paucitas, ac præci-
um, illius vero copia, obscurarunt. dolendum tamen, neque Ger-
maniæ, neque Italiæ doctores Medicos, tantum adhuc didicisse, vt
suum lutum, à vera sphragide antiquis tantopere prædicata, discer-
nere possint. 25

Terra sigillata
vera rara est.

Vltus terræ sigillatæ nostræ est, vt ea cum sputo in pulticulam
redacta, Aranei ac Rubetæ veneno imponatur, sanat sine pericu-
lo, non ista solum, sed & aliarum venenatarum bestiarum morsus,
si initio statim adhibeatur. Axungia solis intrinsecus & extrinsecus
vsurpatur, si Salamandra momordit vel læsit, exhibetur fere in vi- 30
no dissoluta bibenda, &c.

Axungia so-
lis.

DE OSSIVM FRACTVRIS

curandis.

CAPVT IIIII.

Causæ fractu-
rarum sunt
omnes Proca-
rartice.

Fracturarum
differentiæ &
origo.

Causas fracturarum ossium, scribere nil admodum referre pu- 39
to, cum externas ac violentas eas esse omnibus manifestum sit:
nam quemadmodum calybis, sic & ossis fractura vehementem cau-
sam desiderat. Fracturæ vero origo ea est, quòd ossium substantia
instar Talcis vel Auripigmenti assellata seu foliata existit, vnde ea 40
non per transfuersum solum, vt calybs rumpuntur, sed & per lon-
gitudinem finduntur. Verum de curatione potior nobis sermo
est, in qua considerandum læsa quoque sit cutis nec ne: nam vbi ea
inte-

integra adhuc est, accurata operatione opus est, ut singula iterum
 suum in locum reducantur, quo facto, tum demum ad ea quæ ossa
 conglutinant, progrediendum erit. Sin ossi fracto vulnus quoque
 complicetur, Emplastris ac Oleis Traumaticis vnâ cum fracturas
 5 glutinantibus medicamentis vtendum erit. Constituta ergo iam
 duplices fracturæ, earumq; duplex curatio: simplex scilicet, & cum
 vulnere complicata. In c. uni vero fractura, bis in die deligandum
 esse præcipimus, omninoq; splenijs ac ferulis abstinendum, verum
 nostris vtendum instrumentis, circulo nimirum trochleæ incur-
 10 bente, (quem modum quosdam ex discipulis nostris docuimus, ali-
 jâs scripto explicatu difficilem) quo commodissime omnem fra-
 cturâ repositam suo legitimo in situ conseruabis. Nam hoc Catho-
 licum in fracturis putamus, siue sint cum vulnere complicatæ, siue
 nō, ut scilicet quotidie bis ipsa deligetur, (ad euentandum nimirū
 15 calorem) loco non moueatur, ferulis non cingatur, &c. Quæ si non
 obseruentur, varia subsequuntur mala, phlegmone, putredo, post
 hanc gangræna, non raro etiam mors, pro loci nimirum diuersita-
 te, & morbi magnitudine, auctisq; imminutis omnibus. Intempe-
 ries itaq; omnium maximè præcauenda: nam eam subsecuta putre-
 20 do difficulter soluitur, sed ferè in Fistulas ac vlcera profunda, & fœ-
 tida abit. præcauebis autem commodissimè, si dietim bis malum in-
 spicias, nec tertio die deligaturâ intermittas, quod Chyrurogorum
 vulgus facitare solet: nam etsi aliquos eō modo curaris, præstat ta-
 men maioris mali deuitandi causa nostram methodum sequi.
 25 Ferulis vero abstinendum eo nomine præcipimus, quod ijs
 vti sine commotione, ac repositi ossis dislocatione non possumus.
 Adhæc ferularum vsus, fortem deligaturam requirit, fasciarū quo-
 que copia, phlegmones atq; intemperie necessariò quasi facit. Quin
 contingit non raro tumorem ex phlegmone ortum, mane in se re-
 30 sponderè, ex quo non potest non fasciæ laxari, ac os repositum disloca-
 ri. Itaq; propter duo hæc incommoda, intemperiei nimirum pleg-
 mones, ac putredinis concitationem, cum fracturæ dislocationem,
 (ex qua claudicatio vel intortum membrū sequitur) ferulas neces-
 sario reiiciendas putamus. Cætera quod attinet, scias, nō vsq; adeo
 35 excellentis artificij esse fracturam curare, maxime in iuuenibus, in
 quibus vnica Symphiti radix contusa, cocta & imposita callum fa-
 cit: sic Aristolochia, serpentaria, ac Traumaticæ herbæ quæuis vt
 no in coctæ ac impositæ sufficiunt.

Fractura cum
vulnere.Fracturæ du-
plices.Circulus Pa-
racelli pro cu-
randis fractu-
ris.Ferulis cur
abstinendum.Symphiti-
diorum con-
tusa fracturas
curat.Herba So-
phiz.

Est præterea herba quædam, Herba Sophiz dicta nobis, quæ
 40 tam cruda, quàm cocta omnem fracturam sanat. Idem de nostris
 Oleis, Balsamis, Vnguentis, Emplastris, Traumaticis tibi confidē-
 tissime polliceri poteris, saltem vt præscriptos canones obserues:
 namq; natura leuissimo auxilio adiuta, plurimū per se efficit. Duo

Vulneris cum
fractura com-
plicati cura-
tio.

præterea in fracturis studiose spectanda erunt, nimirum vt vulnus cum fractura complicatū post oſis repositionem demū curemus, sic vti vulnus eurandum præcepimus, dein agamus per Symphitū, Aristolochiam, &c. vti diximus: semper vero mane ac vesp̄ri deligemus. Tum vt Ecchymosin (de qua capite sequenti) si quæ fiat, ex qua Tussis, Sternutatio, Punctorius dolor, &c. oriuntur, quàm citissime soluatur, ac ex corpore depellatur. Sciendū quinetiam est, naturam in locandis ac reponendis quibusdam oſibus, vt costis, &c. nostra op̄e minimū indigere, in alijs, vt artuum, &c. nostrum accuratum auxilium desiderare. Symptomatum autē, vt **caloris, tumo-** 10
ris, &c. ex quibus putredo, curandorum hæc ratio est, vt **Oxyrrho-**
dino calido restinguantur, ac oleo hyperici, vel florum Verbaſci, (quemadmodū in Oleis vulnerarijs docuimus) ac similium tumor discutiatur; nam cetera primarij scopi, vltro secum trahunt, vt de ijs multū differere nil opus sit. Sin, quod ob medicorum imperitiam 15
frequentissimum est, Ignis facer, vlcus cacoëthes, vel fistula, &c. subsequatur, sciendum nil sp̄ci amplius superesse, sed vel membrū amputandum, vel certissimam mortē expectandam esse. Deniq; obser-
ua, idem plane quod de fractis oſibus diximus, in cōminutis ac cō-
tusis iudiciū esse, nisi quod hīc oſsa libera plane remouenda præ- 20
cipiunt Chyrurgi.

DE CURATIONE ECCHYOMATIS.

CAPVT V.

Ecchymoma-
tis causæ &
causata.

Ecchymosis seu Ecchymoma, causas procatarticas habet, ruptionem, contusionē, casum ab alto: nam istis de causis sanguis 25
extra vasa effusus, in parte dolente colligitur, in grumos abit, ac tandem putrefactus, vicinas partes erodit, ac vlcus facit, pro loci natura varium. Itaq; Ecchymomatis primarias differentias nos statuimus à partium diuersitatē, vt aliud sit partium internarum, aliud 30
externarum, vt artuum, &c. hincq; duplex quoq; nascitur curandi ratio. Nos ambas seorsim paucis absoluemus. Sanguis cōcretus exteriorū partium vti periculo plerūq; vacat, ita in interioribus collectus, propter apostemata, quæ minatur, serē mali maioris author est. itaq; & propter hæc, tum propter impendentes obstructions, in omni etiam leuissimā ecchymosi interna, de dissoluendo grumo, 35
sine mora cogitandum est. Sciendum quoq; in contusione tam artuum quàm viscerū, semper de mundando ac expurgando sanguine consiliū ineundum esse: nam semper (nisi forsā in admodū iuuenibus) maius aliquod malū in propinquo est, nisi hoc fiat: sin presteretur, iam omne procul est periculum. Itaq; semper primo grumi 40
dissoluen di, fundendi, digerendi: nam ijs manentibus, si curationē conficere pergas, Ignem sacrum, putredines, inflammationes, &c. excitabis, malatq; medicinæ, quæ ferro perficitur, autor eris.

Dissol-

Sanguis con-
cretus duplex.

Prædictio.

Sanguis pur-
gandus &
mundandus.

Diffoluendorum autem grumorum duplex est modus: per interiora remedia alter, alter per extrinsecus admota, tã in interiorum, quàm artuum, ecchymosi:

Grumi vt dissoluantur.

OLEVM AD SANGVINEM CONCRETUM in artibus.

Recipe fl: Verbasci M. j. Fl: Hyperici M. iij. Rad: Asclepiadis M. fs. Mummix 3 j. olei oliuarum recentis lib. ij. Terebinthinę lib. j. Vini rub: opt: sextarios duos, coquantur omnia per horas viij. pōst vase vitreato probe occluso macerentur ad solem, ad tempus, ac exprimantur, & habebis oleum ad hoc malum incomparabile, si eo pars affecta vngatur manē & vesperi.

PVLVIS AD DISSOLVENDOS GRYMOS SANGVINIS circa interiora collectos.

Recipe Rhabarbarielecti 3 ij. Mummix 3 fs. Laccę rub: Spematis cetiana 3 j. Boli Armeni, Terre sigillatę ana 3 fs. rad: hyruntinaria 3 iij. fiat pulvis subtilis, exhibeatur 3 j. in aqua fistilix vel consimili, valet ad ecchymosin, tam intrinsecā quàm extrinsecā tollendam: nec est vt plura remedia requiras, duo hæc nuncq̃ te, etiam in summo periculo, destituent, certò scio.

AD AMBUSTAM EX LIGNORUM flamma.

CAPVT VI.

Aduktionis differentię varię sunt, atq̃ hinc eius curandi rationes diuerse. Nam quemadmodum medicamenta ad solē cocta alias vires adipiscuntur, quàm ad ignem parata: alias ad flammā, alias in prunis cocta, vtq̃ aliā est sulphuris, alia aquę vitę, alia lactis, alia mellis flamma in præparandis remedijs: sic aduisiones à flamma simplici, lacte, aqua, puluere tormentario, sulphure, metallis, fulmine, fulgure, &c. alię sunt ab ijs, quę à vapore, metalli fusionibus, aqua salis, vitrioli Aluminis, &c. fiunt, imò omnes à se inuicem diuersę putandę sunt, diuersamq̃ curationem requirūt, quam etiam commodioris doctrinę gratia, suis distinctam capitibus proponemus. Et flammę simplicis lignarię curatio quidem talis est. Primum omnium calorem, ad exteriora attrahes hoc modo. Recipe Butyri recentis, quantum sufficit, calefiat, calidissimum aquę frigidę infundatur, ac agitur, donec niuis instar inalbescat, pōst abiecta aqua seruetur ad vsum, in forma vnguenti, valet ad omnem aduisionem simplicem à ligno, Lacte, Oleo, Butyro, Resina, &c. factam. Vfus tēpore quotidie bis, ter, quaterue, aut pluries locū affectum eo perunges, studebisq̃ semper pinguem ex butyro seruare

Vstrorum differentię.

Vnguenti ad ambustam.

partem affectam, nec vnq̃ patieris exsiccare, donec plane percurata sit, hoc vnguento quamuis maximū calorē facillime extrahes: quin vbi adustio tanta fuerit, vt vlcera fiant, ipsum sufficet si Emplastro stictico iūgatur, nec opus est multum alijs insudare remedijs inquirendis, hoc vnico, sed certissimo, tuto cōtentus eris. Obseruabis tamē in adustione per pingues res, vt Oleum, Butyrū, &c. factas, maiorem paulō Emplastri stictici vsum requiri.

Pinguium
vstio vt cur-
tur.

DE ADVSTIONE EX METALLIS, AQVIS

mineralibus, ac similibus curanda.

CAPVT VII.

Metallica ac Mineralia, singularem quandam veneni commu-
nicandi rationē obtinent, ipsi à propria natura implantatam,
atq; hinc propriam quoq; curandi methodū, quę et si ad omnia me-
talla generalis est, in particularibus tamen quandā diuersitatem ob-
seruat: nā restinctio calorē diuersa est, in Mercurio, Sale, Vitreolo,
ac Alumine, tū in rubiginē, quibus et si ea, quę ad simplicē adustio-
nem præscripta est (priorē capite) etiam cōuenire possit, tūior ta-
men est, quam pōst annotabimus. Venenū de quo diximus, metal-
lis peculiare similē quodammodo pestem adfert, ac Rabiosi canis
venenū: itaq; non solum de calore extrahēdo, sed & de veneno ex-
tirpando, cogitādum. namq; ipsum, quod à Vitreolo, Alumine, Sa-
le, ære, &c. generatur, fere vlcerum, quę cachoētę vocantur, causa
existit, non raro quoq; lepram faciunt: Lepram non verā quidem,
sed spuriam, legitimā non absimilem, à qua totius temperatura dis-
soluitur. Ad extrahendū autem, ac restinguendū calorem, seu vstio-
nem Metallorū, & Adipis sunt, id est, lardi quantū sufficit, liquefi-
at ac incalecat, pōst calidissimē infundatur in aquam Solani, agitur
dum consistentiam vnguenti nactus fuerit, hoc vnguento perun-
ctum malum, sine aliorum remediorum accessione percuratur.

Metallicarum
adustionum
curandarum
vna Methodus.

Lepra spuria
ab vstionibus
Alum: Vitrio-
li, Salis, &c.

A Mercurio
vsti vt sanen-
tur.

Symptomata
huic vstioni
singularia.

Vbi à Mercurio quis vstus est, locum affectum in lacte calidif-
simo intinctis pannis, vices vel ultra fouere conuenit, sic vt vbi re-
frixerit semper immutetur, pōst vnguento ex Butyro parato calorē
extrahere, Emplastro de Colophonia, cicatrice facere oportebit.
Hic vstionis modus rarus est, contingit tamen si Amalgamata quę
vocant parētur. Singularia hic affectus symptomata habet, Odon-
talgiam ac Tremorem, quę abstinentia à contactu Mercurij vstu
Aquę vitæ in lotionē manuum, tum gargarisatione seu oris collu-
tione, cum aqua Lauendulę, sine negotio curantur: frequentia hæc
sunt ijs, qui Cinnabarim parant, Mercuriū per descensum preparāt,
Metalla separant, alijsq; Metallorū artificibus, &c. Vstiones porro
ab aquis salinarum, fontium Aluminis & Vitrioli, quocumq; tandē
modo eę fiant, periculosissimę sunt: nisi enim accuratē empyreuma,

id est,

id est, calor extrahatur, grauissima subsequuntur mala. Nos pro his certissimū remedium, sub vnguētī forma proponemus. Habet autem Olei nucum, lib. ss. Seui ceruini, lib. j. Butyri præparati vti præcepimus, lib. j. ss. misce, fiat vnguentū. vtatur quotidie bis, mane & vesp̄eri, donec nihil doloris, phlegmones, ac calor super sit. Deniq; si istis non plane cedat: Balsamo, vnguento, vel puluere traumatico, cicatricem facias, deliges autem medicamenta, quæ maculas quoq; fieri prohibent. Hæc remedia ijs quoq; vstionibus, quæ tinctori-
bus accidunt, non incommode adhibebis.

Empyreuma
Salis Vitrioli,
&c. vt tollat-
tur.

DE VSTIONE PVLVERIS TORMENTARII,

Salnitri, sulphuris, & aquæ regalis curanda.

CAPVT VIII.

A Dustionis ista species, præter cœlestē vstionem, longe omniū periculosissima est, quemadmodū & ea quæ à vehementibus Chemicorum aquis, vt Mercuriali, Gradatoria, Regali, &c. excitatur: hæc tamen magis ob Corrosionē, quæ à venenorum acrimonia excitatur, quàm alia de causa grauis est. Illa vero multis modis: nam & admodū penetratoriā est, & restinctu difficilis, propter Salnitrū & Sulphur, quorum calor non nisi à seipsis consumi potest. Nos de
istis singulari capite disserere non infrugiferum putauimus. Itaque vt primum quis à puluere tormentario vstus fuerit, vtile erit hoc vnguento locum passum perungere.

Tormentarij
puli vstio cur
curata diffici-
lis.

Recipe Butyri lib. j. Oli: nucum, Seui ceruini ana lib. ss. Medulle Tauri quartarium j. liquetacta ac feruida infundantur in aquam Nymphaeæ ter quaterue, agitentur probe, & fiat vnguentum, quo vngatur eger, vbi inçaluerit, renouare conuenit, donec dolor quieuerit, ac deniq; vt vulnus simplex curare.

Vnguentum
pro vstioni-
bus pyrici pul-
ueris.

Sin à Chemicis aquis, vstio facta sit, præter hoc, oleis traumaticis, vel stictico Emplastro, Corrodentem vim frangere enitendū est, tandemq; curare. Ego in huiusmodi casibus, si quis alius, remedium varietate abundo, sed istis quæ scripsi, vim primariam tribuo, expertus.

Chemicarum
aquarum
vstio.

DE AMBVSTIS A FVLGINE ET

fulgure, curandis.

CAPVT IX.

Materia huius ignis ex qua Firmamentale Sulphur ac Salnitrū est: nam quemadmodum ex terra prodeunt Sulphur ac Salnitrū, ex quibus deinde in vnū coactis singularis oritur substantia: sic cœlestes materias huic respondentes esse, omnino putandū est: si enim pluuia & nix in cœlo generantur, quid prohibet ignem quoq; ac Salnitrum illic nasci? Itaq; Fulmen eiusq; ignem, cœlestē quandā compositionē esse ad exemplū huius terrestris, à syderibus

Sulphur &
Salnitrum cœ-
lestē.

Similitudo
pulcra.

Fulminis du-
plex curatio.

Refrigerans
remedium
optimum.

Vt pars emor-
tua à sana ab-
scedat.

comparatam pronunciamus. Quamobrem sciendum, quemadmo-
dum cœlum elementa superat, sic huius ignis malignitatem longo
post se spacio, omnes reliquas Elementarij ignis vstiones relinque-
re. Nam ferè vel presentaneam mortem adfert, vel indubitata ali-
cuius membri iacturam: quidquid enim contigerit, vel destruit to-
tū, vel corrumpit, ignis nostri exemplo, qui ligna vel omnino in ci-
neres redigit, vel in carbones mutat: nūc vti ex carbone, nedum ex
cinere, lignum fieri impossibile est, sic huiusmodi membra vix in
pristinum statum reduci posse putandū erit, ne impossibilia polli-
ceamur, ac in artis operibus aberremus. Duplex ergo fulminis cu-
ratio est: nam rjs, quæ iam quasi in carbonem abierunt, omnimoda
ablatio, reliquis quæ mediocriter se habent, alteratio, ac pristini sta-
tus inductio cōpetit. Hoc interim meminisse decet, quandam huius
ignis speciem esse, quam extinguere ante Sulphuris & Salnitri cō-
sumptionem impossibile sit. Ego quæ quinta vice, (pluries enim
huiusmodi casibus nō interfui) expertus sum, fideliter proponam.

Medicina itaq; in hoc malo sit, quæ antequam empyreuma ex-
trahatur, vehementissimè refrigeret: nam nisi ea adhibeatur, vrēdi nul-
lus finis est, quemadmodum hoc ipsum in pulvere tormentario sæ-
pius experimur. Restinctori illius medicamenti formula talis est:
Recipe Spermatidis ranarum, succi Sedi, Astacorum fluuiialium, ana
partes æquales, Myrrhæ, Vitrioli modicum, mixta omnia, impo-
nantur membro affecto, donec calor remittat, quo restincto, vn-
guentis præscriptis ad vstiones, curationem perficito.

Sin eousq; malum sæuijt, vt iam omnia instar carbonum vsta
sint, hoc emplastro vttere, tum pars emortua à sana abscedet ac de-
cidet.

Recipe lib. j. Colophonix, lib. ss. Picis communis, quartarium j.
Ceræ olei, & Terebinthinæ modicum, malaxetur, & fiat Empla-
strum, quod impositum, viuum à mortuo separat: tu dein ad cura-
tionem absoluendam Emplastro stictico contentus esto.

DE EMPYREVMATE A GLANDIBVS

tormentarijs facto restinguendo.

CAPVT X.

EMpyreuma siue vstio hæc periculosa existit multis modis: nam
eius calor diurnus est, & metallicam quandam venenositatē
comitem habet, tum ex violento ictu difficultatis quid contrahit.
His curandis malis primum omnium ad refrigerandum glandem,
restingente medicamento vtendum erit, cuius etiam vsus erit,
quamuis non in corpore amplius glans inhæreat. Huius generis
autem sunt, Acetum rosaceum, Succus Solani, Nymphææ, Semper-
uiui, &c.

Glandis calor
vt restinguen-
dus.

uiui, &c. succus Astacorum, tum Sperneolæ si per syringam injiciantur sæpius, donec calor resederit, quo facto, vnguentis, balsamis &c. vulneratis, tamq̃ puncturā simplicem curare conueniet: verū tum propter ea, quæ vna cum glandibus penetrarunt extrahenda, tum alijs multis de causis emplastrorum Sticticorum vsus contemnendus non erit.

Verum refrigerantium magna vbicq̃ copia est, vt Limacum, Ranarum, Astacorum, intestinorum terræ, succus Sperneolum, & similia. Succus tamen herbarum Nymphææ, Solanni, Semperuiui potiores habentur, neq̃ contemnendum etiam atramentum sutorum. Omium verò præstantissimum parabis, ex aceto rosato, & succo Astacorum inuicem mixtis: horum vero non hic saltem sed & in pulueris tormentarij vstionibus vti licebit. Accidit quinetiam non rarò vulneratos perterrefactos aquæ se immergere totos, vel frigida vulnus fovere, quod vbi factum fuerit, sufficiet vnguento ad ambusta superius præscripto curationem perficere. Sciendum deniq̃ hanc vstionis speciem interim lethalem fieri, si calor interiora ac principalia mēbra, vt cerebrū &c. petat, quo in casu salus nulla speranda amplius. Sin lethale adhuc malū non est, intrinsicus per potiones datas calorem restinguere enitendum est. Potiones autē in totum refrigeratoriæ sunt, aqua, lac, zythum, succus pomōrū, præcipue verò commendatur aqua prunorum Cypriorum minorū (quæ Germani Cepartem vocant) pota à vino autem omnino arce-
Succi herbarum refrigt.
Lethalis vstio.

25 AVRIUM TINNITVS, VISVS HEBETV.

do ex vsu Tormentorum Bellicorum nata, vt curentur.

CAPVT XI.

Maiores tormentorum fragor, Campanarum sonitus, Molendinorum tumultus, vtpote excellentia & vehementiora sensibilia audiendi facultatem corrumpunt, quandoq̃ & aurium quendam tinnitum efficiunt: nam auditus organi structura subtilissima, iucundos tantum, lenes & harmonicos sonos sige iactura cepit, à reliquis acutis nimiumq̃ grauibz illæsum vix permanens. Simile de oculis est iudicium, qui cū tantum luminis saltem requirent, quantum ad discutiendas tenebras sufficit, ab excellenti quoq̃ fulgore, vt Solis & Ignis, &c. facile destruitur. Hinc ignis subitus è tormentis erumpens, etsi corporaliter oculos non subeat, quia tamen subitus ac præfulgidus est, eos non potest non lædere. His itaq̃ incōmodis, quomodo mederi oporteat, paucis aperiam. Vbi aures tinniunt, Auricularum frequentes scarificatus fieri, Luna inferiora signa percurrente, vtile erit, quibus si nil perfeceris, cucurbitulas post aures appones: quod si ne sic concedit malum, ad venæ sub

Auricularum scarificatio.

sub lingua sectionem, tamē ad vltimum remedium^o confugiendum erit.

Oculorum affectorum curatio.

Oculis præterea affectis, conueniet frequens fomentatio ex viciarum vel hordei farina à furfuribus non mundata, vt nimirum ea in aqua coquatur, & calidus vapor in oculos recipiatur, donec lachrymas fundere desinant, quo facto in canthum maiorem, aliquoties mane guttam Olei lacerini immittere haud infrugiferū fuerit.

Oli Laterini vsus.

REFRIGERATORVM CVRANDI RATIO.

CAPVT XII.

Refrigerationis differentie.

DVpliciter quis refrigerari potest: nam refrigeratio alia est ex diuturno vsu frigidarum rerum, vt inambulatione in aqua frigida, quam non potest non consequenter defluxiones in artus concitare. Alia refrigeratio est, ex hyemalis frigidi ambientis gelu facta, quæ finita hyeme, fere in manifestum morbum degenerat. Est & tertia species, quæ effectum suum statim prodit, vt cum mors statim eos apprehendit, vel membrum aliquod in totum perit.

De refrigerationibus, quæ vel hyeme, vel mora in aquis frigidis contrahuntur, quæ paulatim in alios morbos abeunt, quia Medicorum potius, quàm Chyrurgorum opera sanantur, nihil hic præcipere animus est. De ea tamen specie quæ manifestum malum statim facit, non tam medicis quàm Chyrurgis propria, in præsentiarum quædam docere conuenit. Quoniam autem fere ijs in locis, quibus morbi frequentius ac peculiariter quasi fiunt, optima remedia habentur, tamen in hoc affectu longe alia ratio est. Nam apud Alpinos, Helueticos, & Monticolas, rude hominum genus, hic affectus frequentissimè est, apud quos tamen nullum adhuc vtile reperias remedium, anilia, puerilia, stulta omnia sunt, quæ apud ipsos expiscari mihi licuit. Ego quæ ijs in locis aliquandiu commoratus, expertus sum, proponam. Membrum ergo extremè refrigeratum, mortuum esse dubium non est: nam ad pristinum statum reducere illud impossibile est, sed putrescit ac decidit, quasi in lepra. Etenim sine controuersia constat, lepras frequentes ob refrigerationem fieri. Quamobrem ista membra cum sui ablationem necessario ostendant, nil in eorum curatione sudandum erit, sed omni studio in id incumbendū, vt emortuum à sano separemus, ne pars sincera trahatur: quin hoc tentandum, vt quamprimum ad deperditi restitutionem properemus, si modo id restitui possibile sit: nam in digito vel simili membro, frustra hoc tentari quis ignorat.

Lepræ frequentes ex refrigeratione.

Medicamenti autem eius quo vtimur descriptio hæc est. Piperis longi, Cardamomi, Granorum Paradysi ana ꝑj. Euphorbiæ ꝑij. Mastiches, ꝑj. ℥i. redigantur in puluerem, ac coquantur in Vrinae

Vrinæ pueri, vel hominis Ruffi sextarijs duobus, donec octaua pars superfit, post coletur, ac eo quod superest, membrum refrigeratum, ter quotidie vngatur, & abscedet mortuum à viuo, post per vnguenta vulneraria claudatur vulnus. Mira huic vnguento cale-

Vitium 1
mortuo ab-
sordat.

5 faciendi vis inest: nam & aliqua parte perunctus, mirum si illa die frigus sentiat. In præcauenda vero refrigeratione, à varijs varia usurpantur, pelles ab alijs, ab alijs corium, sed omnia ista longe superat, Papyrus complicata, calceamentis ac tibialibus imposita, omnem aëris inclementiam in extremo gelu arcet, omnes pelles, ac

Papyri vsus
contra frigus.

10 coria antecellit, sed ne humectetur, cauendum.

Quibus omnimoda refrigeratio ad mortem vsq; penetrauit, ijs Theriacam & Camphoram cum aqua vitæ mixtā exhibere, ac in stratis componere vtile est, Zinziber quoq; & Calamus vino incocta mirifice pota profunt. Item aqua vitæ, in qua crocus intabuerit.

15 Aromata præmanfa frigus arcent, &c. Præter hæc nil de refrigeratione curanda, vel præcauenda penes me est, sed sufficiente ista sine dubio in omni casu. Notandum deniq; quandam restrictionis speciē esse, quæ tam periculosa, quàm ipsa est, esse non cernitur, sed ea detenti, plerumq; per somnum extinguuntur. Membra deniq; re-

Aromata fri-
gus arcent præ-
manfa.

20 frigerata leproforum instar insensibilia efficiuntur, ac magnis refrigerationibus ferè cutanea mala, scabies scilicet, Piora, &c. succedunt.

DE SINGVLARIBVS QVIBVS DAM

Chyurgicis obseruationibus.

25

CAPVT XIII.

ET si summa fide, accuratissimaq; diligentia, tribus his libris totum vulnorum curandorum negotium tradidimus, tamē quia & alij quidam idem stadium decurrerunt, sua singuli placita pro-

30 ponentis, admonendum duximus, nostrum scriptum, & certissimis fundamentis niti, & absolutissima experientia contineri. Nam etsi Chyrgorum, quædā cautelæ nondum à nobis expressa sunt, tamen nihil de operis perfectione detractum puto, cum vsus, exercitio ac experientia, quàm scripta de ijs admoneant rectius. Nam

35 quæ ex libris discuntur, verarum cautelarum, seu obseruationum nomen non merentur, sed quæ vsu & exercitio comparata sunt. Ego quæ hoc seculo certissima, optima, nobilissima sunt, scripsi, nō inficius posteriora secula plura obseruatura esse. Nam hora, dies, annus, seculum, noua semper produnt, quæ omnia scriptis mandari

40 nequeunt, sed ad obseruationes referuntur. Itaq; si tu illis nostram Medicinam applicaueris commode, obseruationum vsus cognoscas. Sic miranda sæpe vulnera sunt in cladibus, de quibus nil apud antiquos, vel recentiores scriptum inuenias, ijs particulariter me-

deri

Particularis
methodus vt
ex vniuersali
deducatur.

deri etsi non docuerunt alij, generaliter tamen descriptam metho-
dum, tu si speciale feceris, curandi modum inuenies. Nam hic ar-
tis vsus elucescit, si temporis, ægri, &c. imò omnium particularium
ratione habita, medicinam feceris. Quin non raro vidi, adeo mi-
randa vulnera, quæ nulla vnquam medicindustria curari potuis-
sent, nisi optima remedia præsto fuissent: verum ea est naturæ in-
dustria, vt si aptis remedijs adiuuetur, sic omnia disponat, vt medici
diligentiam plurimum superet. Quare sedula nauanda opera in
præstantibus remedijs conquirendis, post in experientia ac natu-
ræ cognitione non minus laborandum. Obseruandum etiam, hy-
dropicorum, Ictericorum, Arthritide, ac Podagra laborantium
vulnera, exsiccandæ aquæ, ac sedandorum tumorum rationem re-
quirere: nam vbi humiditas peristit: nunquam speraueris vulneris
glutinationem. Sic Paralyticorum, ac Podagricorum vulnera, ma-
gnam medici industriam requirunt: nam pro subiecti diuersitate
euariant. Nunc salubria sunt, tunc noxia: nunc curatu facilia, nunc
difficilia. quamobrem Medicos peritos in consilium adhibere tu-
tissimum fuerit.

Humiditas
glutinationi
aduersatur.

Hactenus omnia quæ ad Chyrurgiam pertinent, absoluisse
mihi videor, tanta quidem diligentia, vt nihil desiderare possis. 10
Nam vsu, exercitatione, experientia, tantum nactus sum peritiæ, vt
plus nemo vnquam, pauci tantundem adepturi sint. Nil ergo te mo-
ueant, quæ Doctores bullati contra me eblatterant: nuge enim
sunt & næniæ, ac de rebus illis inexpertis, inania verba, quibus nil
nisi Doctoris titulum prætereendere possunt: sed de his satis. 25

Peroratio.

Absoluta iam nobis est Diuina gratia vulnerum Chyrurgia,
non quidē omnibus placitura: sed eos ego qui meliora sciunt, vt ea proferant, eam
atq; enī rogo. De meis ego scriptis, hoc vere pronūciare possū, satis superq; ea vsu, 30
ac exercitatione comprobata esse, & illum qui paria possit, videre vt liceat optio. Gloriarī
ac iactari reliquis familiare est, & promptum alios præ se contemnerē: verum si rei natura,
ac experientiz magnitudo penitentur, illis forsā non minor ero. Vnicum hoc studium
Deo testor mihi fuit, damna ægrorum præcauere, quod dum conor, varijs me expono
iniurijs. verum Pharisæorum, ac Hypocritarum istorum calumnias nil moror, quibus
nil nisi controuersias ferere propositum est. Medicis præsentī opere me satisfecisse persua-
sum habeo. Etsi enim polito, ac arduo dicendi genere vsus non sum, nil admodum refert, 35
paria, ac vernacula lingua, quæ Heluena est, quā Rhetorico stylo vti malui, cum non
linguam sed artem docere institutum esset, tum quod sufficeret ad experientiam meam, to-
to orbi proponendam, qua & Medicis & ægrotis innumeris adhuc prodelle animus
est. Rogatos interim Medicos omnes velim, meam in illustranda medicina ope-
ram meliorem in partem interpretentur. Ego vicissim illis omnia
fausta feliciaq; in Practico opere, tum veram veræ
Medicinæ cognitionem ex ani-
mo precor.

Paracelsi stu-
dia.

Paracelsus
Helueticus fuit.

40

FINIS PRIME PARTIS CHYRURGIAE MAGNÆ
Philippi Rappolsti, Medici & Philosophi summi.

CHY.

CHYRVRGIAE MAGNAE RNIERRR RARACEESI MEDICI CLA-

riissimi, pars Secunda, de Vlceribus cogno-
fcendis, & curandis.

SERENISSIMO AC POTENTISSIMO PRIN-

CIPi, DIVO FERDINANDO, DEI GRATIA

Romanorum, Vngariae ac Boemiae Regi, Archi-
duci Austriae, &c. Domino suo Cle-
mentissimo.

VM DEVS OPT: MAX: NVLLO HABITO PER-
sonae respectu, à mundi vsq; origine, morbos earumq; causas mortalibus omnibus communes esse voluerit. Hinc Iulium Caes: Augustae Maiestatis tuae antecessorem, grauissi: morbo conflictatum esse Historiae testantur, eius successores omnes morbis, plerosq; vulneribus extinctos esse, docent, omnes remedijs indiguisse, nemine à Medicinae ditione liberum fuisse legimus. Quia, inquam, omnes sub iugum medicinae missi sumus, imò ipsi quoque Medici ei subiecti sunt, rationi consentaneum est, Medicos maxime in morbis praecauendis, ac curationibus eorundem, occupatos esse debere. Quòd officium Medici cum sit, REX INVICTISSI-
ME, Imitationem Medico, nisi vbi genuinae Medicinae fontes perspexerit, necessariam non esse, extra dubiū esse puto: nam cum opinionibus, cōtradictionibus, ac sectis Medica facultas abundet, interim autem de aegri corio res agatur, manifestum est, eam quē vulgo in scholis traditur, ac in chartas refertur, veram medicinam non esse. His de causis ego hunc secundum Chyrurgiae nostrae librum scribendum suscepi: in quo absq; omni errore, vel contradictione, & artis & naturae possibilitas declaratur. Et quamuis non ignoro, quae sint aliorum de istis iudicia futura, maxime vbi originem, & causas vlcerum quas nos assignamus, censebunt: nedum curationes quas plane non intelligent. Verum cum confydero erranti nil nisi suum dogma placere, & omnes sui similes fieri in votis esse, ipsoru nugas ne pili quidem fecero.

Iul: Caesar
aegrotauit.

Omnes sub
iugum Medici-
nae missi su-
mus:
imitatio à Me-
dicina exulare
debet.

Ego Canones ac Methodum, aliaq; Pseudomedicorum scri-
pta, aliquando & colui, & honoribus prosequutus sum. Sed cum &
alios mecum viderem frustra sudare ac laborare, de alia ratione cog-
noscenda, ac faciendae medicinae inuenienda cogitare cepi, quam
multis tandem laboribus ac vigilijs consecutus sum, quibus parcer-
re maluisssem, si vulgatam Medicinae methodum certam ac firmā

H

Preuilegia Me-
dicis ab impe-
ratoribus co-
cessa, ingratia.

Lex Aquilia.
Medicis olim
Roma expul-
si.

perspexissem. Verumenimvero, indulta ac preuilegia Medicis col-
legijs, iam olim ab imperatoribus concessa, iam ab ijs vsurpantur,
quos adhuc erroribus intricatos esse manifestum est, quos in egro-
rum perniciem agere quotidie experimur, adeo, vt si iam certo con-
stet, agrum medici inscitia perijisse, tamen Rescripto legis Aquiliae
excusetur Medicus. Preuilegia non damno, sed ab immeritis vsur-
pari doleo. Consulem Romanum quondam Medicos interfecisse,
ac vrbe expulisse memoriae proditum est, quod impunè quemq; in-
terficere nemini licere vellet: quod idē li & iam caueretur, de mul-
tis agris melius ageretur. Verum donec huiusmodi immunitati-
bus imperiti gaudebunt, nemo ad Medicinæ perfectionem vnq̃
aspirabit. De meo scripto vt loquar iam, Clementissime Cæsar,
nollem quemq; putare, me contradicendi studio, vel ex petulantia
aliorum canonibus reiectis hæc scribere: sed hoc potius sibi persua-
deant omnes cupio, me quem metipsum meorum operum ratio-
nem reddere oportet, quàm longissimè ab errorum labyrinthis,
abesse cupere, tum pubiti commodi gratia, meam diuturnam expe-
rienciam alijs quoque vtilem reddere conari. Hos autem labores
meos, sub tuæ Augustæ Maiestatis nomine apparere volui, vt meæ
erga tuam Maiest: obseruantia pignus essent: tuq; vicissim mei
meorumq; laborum patronum ageres. Sperans, me & T. M.

& Reipubl: laborem nec ingratum, nec inutilem
sumpsisse. Datum Augustæ 11.

die Augusti, An-

no 36.

T: Rom: R: M:

subditiss:

Th. Phlegonius
hæc vtriusq; Medicinæ
Doctor.

TNEORNRASTEVS RARA.

cellis Lectori beneuolo S.

VIA abineunte ætate salutis ægrorum supra quam dici possit, studiosissimè fui, quomodo illis impendenda pericula auerterè, semper meditatus sum, ac quo pacto salutis comparandæ rationem, quæ Dijs ac mortalibus placeret, ostenderem cogitavi. Quo in labore

Antiquorum scripta cur respiciat.

dum verfor, omnia omnium, qui ante me fuerunt scripta relinquere coactus sum: nam nil utilitatis ex ijs consequi fas erat, quòd nullis certis inniterentur fundamentis, sed omnia rimarum ac ruderum plena essent. Nauseam forsan hæc tibi mouebunt amice Lector, sed mihi crede, omnia facile certissimè argumentis confirmarem, si tibi molestum non esse scirem. Adhæc Medico cui ægrorum salus cordi sit, hæc forsan auditu non ingrata sunt, utpote vera. Iudica quæso

L: beneuole, aduersarij mei quales sint, odij causam inquirere ne pigeat: neminem sanè inter omnes reperiens, qui ægrorum salutis causa, me odio habeat. Deum precor meliorem illis mentem infundat, se metuo ne illorum corda indurare velit: tam enim bilis in illis turget, ut nil supra. Ego odij radices paucis exponam. Non medici isti, sed pseudomedici, si tantum lucri ex me haberent, quantum in-

Paracelsus est Medicis exosus.

commodi ex detectis à me illorum erroribus, sentiunt nunquam, mihi crede, inuiderent, sed tamq̃ Dianam quandam colerent. Tu

maeste virtute Lector, ad laudem ac Medicam perfectionem summam enitere, ac nostra scripta sine stomacho iudica, inuenies quæ legisse non pigebit,

Vale.

30

H 2

AN·RORN·ÆSI·RAR·ÆOEL

si in vlcerum Chyrurgiam

Proœmium.

Contrarius
Paracelsus.

DVM Chyrurgica scribo, plerique me Medicis **CON-**
TRARIVM appellant, meq̃ illis ex opposito semper
constituunt. Ii quidem mea sententia bene dicunt:
nam illis contrarius sanè sum, ac naturæ interim fami-
liaris, vestrum iam iudicium esto, an si naturæ fami-
liaris sum, non immerito illis contrarius dicar. Malo ego tamen na-
turam me non accusare, quàm eos qui naturæ contrarij sunt. Ve-
rum ostendat quis, quomodo contrarij nomen mihi cōueniat, Me-
dicinam artium præclarissimam constituo, eam ex summis artibus,
Philosophia, Astronomia, Chymia, Physica, ceu è fontibus peten-
dam assero: an non hæc naturæ consentanea sunt? relinquitur igitur
ijs tantum me contrarium esse, qui non ex Lumine naturæ me-
dici extiterunt.

Medicines veræ
fontes.

Medicus Per-
ambulanus
esse debet.

Adhæc illud frequentissimè mihi vitio verti audio, quòd per-
manentem mansionem nullam habeam, quòd scilicet non post for-
nacem, quod mei contrarij faciunt, domi desideam. Sed cū à Cl.
I. C. ac amico intimo Dn. Zacharia Pírer intelligam, Medicum in
lure consultorum libris perambulanum appellari, ex vi vocabuli
colligere possū, medicos non intra mœnia nasci, sed peregrinatio-
nibus perfici. Itaq̃ vt paucis dicam: tantum inter me ac illos inter-
est, quantum inter nigrum & album. Ars hæreditate non compa-
ratur, non sola lectione librorum, sed Ruminatione ac masticatio-
ne, hoc est, vsu ac experientia, quæ non domi, sed extrâ fieri de-
bet, perficitur. Quare si quis me illis contrarium dicat, ad alium
iudicem non prouocabo, quòd tale iudicium mihi honori, illis vi-
tio sit.

Dicat quis, recte ne fecerim, an peccarim, quòd peregrinatio-
nibus meis didicerim morbos ac vlcera curare, ac quæ à meis ad-
uersarijs male curata sunt, restituere? Ista ne cōtemptū mereri quis
putet? esto, contemnat quis, contemptum hunc nō ex rei indigni-
tate, sed inuidia ac scientiæ odio esse, quis non cū ipsorum met phi-
losopho pronunciet? Qui scientiæ vnicū hostem esse ignorantiam
prodidit.

Quamobrem cū Diuina benignitate, tantam rerū experientiam
adeptus sim, quam & vtili proposito alijs cōmunicare animus est,
quis æquior iudex non meus conatus commendet, ipsorumq̃ ca-
lumnias reprimendas iubeat? Verum illos nil moror amplius, si
nostra

nostra non placent, suam pingant ac singant sibi Lucretiam, vel si malunt, Troianam Helenam: sed cum non scriptis saltem, sed & opere artis cognitionem testatam facere medicus debeat, nil illi impedient, quo minus vinum mihi sapiat. Telectorem monitum ac rogatum volo, rem, non verba: opus, non loquacitatem ut spectes, & eris nobis æquior.

THEORIÆ VLCERVM PA-

~~nacellæ~~ Fontes.

OVA dogmata temerarij ingenij argumenta esse, omnibus decantatum est, nec mihi ignotū, sed æquitas in istis normæ loco esse debet: nam consuetudo ars non est, sed Ars illud verè dicitur, quod opere ipso demonstratur. Itaque consuetudine relicta, non

Consuetudo non est Ars.

statim ars repudiatur. Verum hîc mox nobis obijciat quispiam, & ante me etiam vlcerum curandorum ac cognoscendorum ratione cognitam fuisse, nec medicinam solum mihi, sed ante hæc secula multis, ac nunc quoque plurimis cultam esse. Huic nos respondendum hac ratione ducimus, Originem & causas vlcerum à nemine vnq̃ ante nos ex veris fontibus traditam esse, quod consequenti sermone patebit. Adhæc vlcera curata non negamus, at quomodo?

Causas vlcervi veras Medici ignorant.

ut ex decem vix vnus curaretur æger: adhæc tanta temeritate in ægrorum perniciem, quiuis quoduis attentaret: quæ mala extirpare, nostra oratio sibi proponit. Præterea quæ de causis & origine vlcerum ab ipsis prodita sunt, tam pugnant cum eorum curandi ratione, ut nil supra. Verbi gratia, remedia quibus vtuntur, sunt Mercurius, Lythargyrum, Alumē, Vitreolum, Minium, Ærugo, Terebinthina, Resina, Gummi, &c. Ista quis mihi intueatur simplicia: Mercurius quomodo in Choleram, Pituïtam, Melancholiam & sanguinem agit? (& similiter de reliquis.) Iterum, si Choleram cathartico denicias, an vlcus curasti, edoce, quem vlcere laborantem, tuo Rhabarbaro, cortice sambuci, Clystere, Rosarum syrupo, &c. curasti? Quomodo ergo dicis, causam veram te ostendisse vlcerum, cum iuxta tuos Canones, ac Regulas vlcus curare tibi sit impossibile? Purgas, sed causam non tollis: Clystere aluum soluis, at mali radicem non attingis: per podicem inutilia extrahis, interim noxio corpore ad vlcus confluente.

Catharticis vlcera non curantur.

Sed originem seu primum vlcerum fontem quem facis? Epar nimirum, Ac dicas nunc, si in Epate mali radix est, cur non illic vl-

Medicorum
probationes
ridiculæ.

Vulgares Me-
dici unde sua
remedia ha-
beant.

Guaiacum &
Mercurius sūt
Medicorum
tota Medici-
na.

tus fiat, vel in splene, si eò originem referas? verum vel sub axillis, vel ad inguina, &c. certo scilicet aliquo in loco? cur quæso si à capite humor defluit, pituita scilicet, et bilis, vel alius, cur non potius in capite, quàm subiectis partibus vlcer facit? an ne inter defluendum eam nanciscitur acrimoniam? Sed respondes: sic scriptum in meo codice est: Ergo, &c. Item sic pro lectione professorem asserente audiui: itaq; sic se habet. O miseram consequentiā, si sic res comparata est, vt in libro descriptam legis? quid causæ subest, quòd non sanentur ægri? Verum remedia vestra contra vlcerā (vt tandem fucum aperiam) ab aniculis, rusticis, agyrtis, carnificibus, qui vestros Canones ne viderunt quidem, didicistis, emendicastis, suffurati estis. Si tam certò originem tenetis, cur non ex vestræ artis fundamentis formulas remediorum descripsistis? an emendicari oportuit? Sed quia fundamenta claudicant, illinc nil boni erucere potuistis. Vestros codices tantopere prædicatis, sed mihi credite: Si Lignum (nam totam ligneam fecistis artem) Si Mercurius non essent, tam rari essent Medici, quàm est Asinus cæruleus rarus. Itaq; si ista duo remedia sola artem perficiunt, quid tanto librorum accervo opus est? D. Brandt, certe sapissimè me vestrarum Bibliothecarum admonet, in sua ad Narragoniam navigatione. Ridiculum sane est, propter duo hæc remedia Lignum, scilicet & Mercurium tot chartas commaculatas esse, cum minimo libello tota ars vestra comprehendi potuisset.

SECVN-

SECUNDÆ PARTIS CHY- RURGIE MAGNÆ PHIRARÆ.

celsi, Tractatus Primus,

DE ANTIQVORVM MEDICORVM, TAM
VERORVM QVAM PSEVDOMEDICORVM AD
VLCERA EXPERIMENTIS.

DE VVLNERARIORVM REMEDIORVM

Vsu inutiliter in vlceribus attentato.

CAPVT I.

OST inuentam vulnerum curationem, cū & vl-
cera paulatim fieri inciperent, remedia vulnerum in
vulceribus vsurpari cōperunt, secundo quandoque,
quandoq; improsp̄ro succēssu. Maxime vero po-
tiones, olea, vnguenta, traumatica, ac Emplastra, in
vsum recepta sunt: inter om̄ia tamen plurimum valēte Emplastra
experientia docuit, vnde nō mediocris laus illis cōciliata est. Ve-
rum enim domesticum hoc semper malum fuit in Medicina, rerum
causas & origines ignorari, quod & hic contigit. Eius mali causa
fuit semper, oscitantia, lucri & voluptatis studium inter medicos,
qui tibias, Cytharam, cantum, magis quā agrorum salutem se-
ctati sunt, quod in alijs mechanicis artibus non contigit: ea enim
semper cultores habuēre, quibus virtus ac laus maiori quā emol-
umentū curæ esset. Hic vero promixti dilectio statim extincta est,
ac p̄ceptum quo non tam nostræ quā proximi salutis studiosi
esse iubemur, omnino neglectum: cū tamen hoc p̄ceptum om-
nibus sanis, inquirendi consilij pro agris, necessitatem imponat.
Quin ipse met Deus naturæ huius author, quærere vt inueniamus
p̄cipit, cū inquit: Discite ex me, quia micis sum, & humilis cor-
de. Quamobrem diligens remediorū indagator nunquam despe-
rare debet, sed eius quod quærīt inuentionem sibi certō polliceri:
nam nihil tam secretum natura habet, quod ipsi denegatum sit.
Hinc in paucis quibusdam fraternæ charitatis scintillæ enituerunt,
qui canum exemplo agrorum vlcera lingere non exhorruerunt, ac
sanitatem summum bonum poluerunt, omni pompa ac voluptatis
studio posthabitis: diligēs dein indagatio ista docuit, acriora ac ve-
hemētiore vlcerū, quā vulnerū remedia esse debere: edocti quin-
etia hinc sunt, magnā vlcerum varietatē esse, suamq; singulas species
curationē p̄p̄riam desiderare: tandem per indicationem contrarij

Medicinis &
medicū na-
lum.

Vulnera quā-
dam lingere
non exhor-
ruerunt.

Putredo vice-
rum quibus
arceda.

remedij, vlcerum putredinem, aqua salis, fabrorum ac similium, ar-
cere tentarunt: non ita multo post Chelidonia, fol: quercus, ac mu-
sci, crāmorum, resina, ac Terebinthinæ vñs innotuit. Verū cura-
tionis perfectio semper desiderata adhuc est. Donec tandem adul-
terata ac Sophistica Medicina, nugis ac loquacitate, sic falsa reme-
dia palliauit, vt passim pro veris haberentur: sed quia Sophistæ vē-
tris ac gulæ tantū commodum quærebant, nil solidi indagare sol-
liciti fuerunt, sed ruinosis fundamentis contenti, nescio quas nān-
as superstruxerunt. Isti tamē vt maxime vulgata remedia extenua-
re conati sunt, tamen Deus Opt: Max: ea tali effectu donauit, vt
passim his vtī quā fucatis (quæ medici falsarij obtrudebant) vul-
gus mallet.

*DOLOR VLCERVM, QVAS INQVIREN-
di remedij occasiones dederit.*

CAPVT II.

Mala Medici-
na.

Rosio.

Sectio.

Vitio.

Mercurij calu-
di infusio.

Malum malo
non recte pel-
latur.

Doloris magnitudo, malam medicinam, vt scilicet contrarium
contrario, malum malo pelleretur, primum omnium induxit.
Hinc illa per acres ac rodentes medicinas, Salem, Vitreolum, Lixi-
uium, ex herbis Radiculam & Chelidoniam, &c. curandi ratio or-
ta, sed ferē vbi grauius aliquod malū erat, inutilis ea fuit, quamvis
in vulgaribus nō omnino contemnenda esset. Post hæc ad sectionē
ventum est: verum quia radix mali refecari non potuit, sua ipsorum
explodenda temeritate cognita, mox eam abiecerunt, ad Vstio-
nem se conuertētes, in qua tanta luserunt varietate, vt nil supra, ali-
quandē Metallo, auro scilicet, argento vel ferro: alij liquefactis,
Plumbo ac Stanno in vlcera infusis, mali radicem frustra exurere
conati sunt. Et sane meo quoque tempore fuerunt, qui ipsum at-
tentarent, sed frustra omnia: nam nisi quandoque Natura ipsis re-
medijs efficacior vlcera curasset, nullus vnquam sanitati ab illis re-
stitutus esset. Fuere qui non irritō conatu, Mercurium calidum
vcleribus infunderent, & sane non spernenda salutis spes in hoc
remedio apparebat, nisi Tremor & odontalgia quæ sequebantur,
curationis hanc rationem abijcere cōgissent. Atq; sic subinde in eo
laboratum est, quomodo minus malum, per maius incommodum
tolleretur, sed à Medicinæ veris theorematibus, hoc alienum esse, fa-
cile palam fecero. Contrarietatis ista indicatio certe non malum re-
medium ostendit (nam malum malo simile potius est, quā con-
trarium) sed bonū, clemens, benignum: nam iram patientia, nō ira
vincit: irā à maiore ira vinci, ac pelli contrā dicunt illi. ita sane: nam
nec ego hoc inficias eo, sed cruenta victoria est: etenim si fortis à
forti vincatur, victoria non sine incommodo paratur: sic si malum
vltus

vlcus à malo remedio superetur, talem hæc curatio memoriam post se relinquit, vt æger se non curatū mallet. Quamobrem omni studio in id incumbendum, quo pacto leni remedio malum euincas, qua in re quid ego præstiterim, sequentes tractatus testabuntur.

ALCHYMISTARVM IN MEDICINA

vlcerum labores & inuenta.

CAPVT III.

- 10 **C**Um Alchymistæ didicissent, Medicos per acria, ac rodentia medicamenta vlcerum curationem tentare, ipsi Chémico more remedia illa parare cœperunt, ac summas illis rodendi vires inducere, sunt conati. Sic salem cômunem, & salem petrae ac gemeu per Alchemistarū preparatio- nes. Reuerberatorium in calcem redegerunt, Vitreolum quoq; calcionatum, medicis vtendum exhibuerunt, qui deinde ad vsum adhibitis remedijs, non parum virium ad sanandum inesse illis experti sunt, maximè vbi ea mali radicem attigissent. Verum cùm varietas quædam vlcerum appareret, istis particularibus relictis, ad vniuersalia animum adiecerunt, inter quæ Mercurius sublimatus palmam Mercurius.
- 20 tulisset, nisi ob intensissimos dolores quos creabat, contemptui habere cœpisset. Secundum locum Arsenicum meruit: post Realgar, aliaq; deinceps Corrosiua, quibus omnibus in quibusdam singularibus personis, suas vires non deesse obseruatum est. Atque hinc Phisici perspecta varietate ista, iuxta diuersitatem remediorum
- 25 vlcerum differentias quasdam meditati sunt. sed omnia manca, ac mutila erant, quòd originem morbi non intelligerent: originem dico quam Astronomia ac Genealogia, non hominum modo, sed & cœli indicant. Nam cœlum (in cuius consideratione Medicum perpetuo versari decet,) subinde mouetur ac senescit, suasq; operationes lenis hominis instar, accuratius ac seuerius perficit. Humana
- 30 vero Genealogia, semper in deterius abit, veneno per parentes cômunicato, vt iam posterior priore semper morbosior sit & habeatur. Hæc huius secretioris philosophiæ ignoratio, omnium illorum errorum mater est.
- 35 Verum sciendum omnibus seculis Medicinæ vehemenciam affectatâ esse, hoc est, malo malū pellere attentatum, sed decebat considerasse iram nullam, quamuis maximâ sibi opposita, patientia non euinci. Est enim vlcera venenatâ esse, certum erat, non tamen ideo venenis ea curare statim oportuit, cogitandum potius erat, duo
- 40 contraria, iram scilicet ac lenitatem in eodem corpore inesse posse. Sic in Mercurio, (qui in vlceribus curandis primas tenet) duas contrarias facultates, dulcē scilicet & corrodentē inesse videmus, itaque per Mercurij dulcedinem non corrosionem curandum esse
- scire
- Venenum nō statim veneno pellendum.
- Mercurio duæ aduersę insunt qualitates.

Scorpio sui-
met veneni est
remedium.

scire debebant, sed quia dulcedinem ignorabant: nil mirum est si hoc modo egerat. Scorpio item, veneni sui medela est, sed certe non quia venenosus est, sed quia duas diuersas naturas obtinet. Hæc in eum finem protulimus, vt ostenderemus, vulgatum illud quasi Axioma, Malum malo pellendum esse, in Medicina non valere: sed cum in quouis corpore bona & mala quædam natura inest, malam separandam ac bonam Medicinam faciendam esse.

DE COMPOSITIS MEDICINIS EX CORRO-
dentibus & vulnerarijs, earumq; vsu ac noxa.

CAPVT IIII.

Corrodentia
Escharam fa-
ciunt.

Cognita iam ac perspecta corrodentiũ medicamentorũ natura, quomodo scilicet ea Eschara facere nata essent. porro illa vulnerarijs medicamentis admiscere tentarunt, ac vtilissime ea Resinosis ac Emplasticis remedijs, iungi & misceri didicerunt: vnde posita innumera Emplastorum, ac vnguentorũ descriptiones extiterunt. Sed quia nec ista vera Methodus erat, quæ vlcera curari oporteret, varia & hic acciderunt aduersa seu mala, quæ curationẽ turbarent. Namq; immensus hic est errorum Oceanus, enauigari impossibilis: etsi enim Eschara satis magna decidebat, nil tamen de radice mali adhuc ademptum erat. Nam in origine ac radice mali inquirenda ac tollenda, omnes, & Physici ac Medici a scopo aberrarunt, in quo tamen attingendo scriptores plurimi strenue laborarunt: verum quia ex iisdem fontibus, argumenta sua (ex quibus & priores) haurirent, non minus quàm illi spe sua deieci sunt. Interim si quando Naturam per se vlcus curare accideret, illi iam persuasum habebant, rem ac se tetigisse.

Vulneraria
Corrosiuis
vuliter mal-
scentur.

Vlcus, non re-
cte in vulnus
transmutatur.

Sciendum porro vulnerariam medicinam hic magnum vsum præstare, Corrosiuis dulcibus iunctam, sed semper ad originem respiciendum, quod nili fiat, oleum & operam ludes: nam nulla plane medicina proficiet, fonte mali neglecto, sed si hic vlcus sanes, alibi aliud protrudet natura, priore longe peius. Itaque & illa quorundam persuasio stulta & ridicula est, quæ quidam vlcus in vstionem, vel vulnus transmutare conati sunt, ipsumq; dein tamquàm vulnus vel vlcus curare: nam rosio, sectio, vstio, non sunt legitimi curandorum vlcum modi, quemadmodum Physici ac Chyrurgi nonnulli prodiderunt. Neq; ea curandi Methodus, quæ abstinencia & vsus Ligni Guaiaci imperatur, verã ac cum mali fontibus consentiens est: nam nisi vtrò iam natura curare vehit (tum enim non contemnendum auxilium putamus) nil ea proficiet. Hæc eo nomine dicimus, vt admoneremus, curationem quæ tempore, occasione, ab ipsamet natura perficitur, non expectandam. Ea enim vera Medicina est, quæ & ipsam naturam celeritate præuertit.

QVO.

sanitatis, varia remedia inuenerunt, per quæ multorum mor-
 borum causæ innotuerunt.

CAPIT. I.

Veterum Chemicarum tanta fuit in inueniendis ac inquiren-
 dis remedijs diligentia & industria, vt eam non celebrare ac
 memoriæ mandare indignum videatur: nam etsi non semper
 quod sperabant consequerentur, tamen hac occasione Magnalia
 10 Medicinæ innotuisse manifestum est. Per ipsos enim metallorum
 viliorum transmutatio tentata est, quam etsi naturæ impossibilem
 esse non asseram, pluribus tamen difficultatibus obrutam constat.
 Nam ferrum in Cuprum, Venerem in Saturnum mutari, nemo est
 qui ignoret, &c. Illi ergo miranda hac specierum transmutatione
 15 obseruata, eam in medicum agrum transferre voluerunt: nam cum
 Tincturas suas malè curatas, à gallinis domesticis deuoratas, id ef-
 ficere casu obseruassent, vt plumæ deciderent, nouæq; succresceret,
 (quod & ego testari possum.) Experiri placuit, an in humano cor-
 pore superflua, sic quoq; absumpta irent, vnaq; vlcera radices tol-
 20 lerentur, & sanè, vti in tractatu de curatione vlcera ostendemus,
 non plane irritus conatus fuit. Huiusmodi experimenta facere, na-
 turæ non in consentaneum est, sed maxime gratum: nam & illa ipsa
 quandoq; hac ratione vires suas ostendit. Etsi autem per huiusmo-
 di experimenta curatio vlcera, non plane inuenta est: nam sta-
 25 tim ea per sophisticam quatuor humorum commentationem,
 adulterata sunt, partim omnino contumeliosa, etenim quam-
 primum loquacitas in medicina dominari cepit, veræ Medicinæ
 fontes turbati sunt.) Tamen donec istis Argutis inquirendis in-
 uigilatum est, lumen quoddam naturæ illuxisse credere licet. Nam
 30 quid maius in tota medicina esse possit, ista expurgatione, qua om-
 nes superfluitates totius corporis radicitus euelluntur, conluminantur,
 resoluuntur. Illa enim vulgata purgatio, an purgationis nomen me-
 reretur, cum ea saltem detrahat, quæ paulo temporis momento rege-
 nerari possunt. In summa, si semen primum mundum reddatur
 35 tum iustam purgationem factam esse dicendum est. Nam etsi ab
 antiquis quæ lingulos humores purgent, descripta inueniantur,
 scripta tamen inania, & sine pondere sunt, eo argumento, quod et-
 si humores purgasse gloriarentur, morbos tamen curasse testari
 non possint. Verbi gratia. In quartana, etsi Melancholiam vel
 40 Choleram adustam expurges, non tamen cedit febris. At si anti-
 quatū sanguinē expurges, regeneres, nouū facias (quod in Liene ef-
 fici oportet) in quartana curasti, quod nisi præstes, nunc quartana-
 riū quemq; sanitati restitues. Similiter Hydropis curatio contingit,
 si nouus

Metalla trans-
 mutari.

Expurgatio
 seu renouatio.

Purgatio quæ
 vetat.

Quartana cu-
 ratio quomodo
 fiat.

Hydropis cu-
 ratio vt fiat.

si nouus sanguis generetur, qui deinde reliquum corruptum inueteratumq; expellit. Sic dētes erosos, putrefactos, quos nullis remedijs curare possibile erat, per huiusmodi Arcana ex aluolis extractos, ac nouas dentium radices regeneratas scimus, atq; eadem ratione sciendum in quartana Lienem sic renouari debere, imò in omni morbo, maxime vero in vlceribus semen illud, in quo morbi radix latet, expurgandum esse: nam sine hoc medio, curatio omnis irrita erit.

CAVSÆ VLCERVM QVAM VARIIS MODIS

inuenta. Et cur radices eorum quandoq; loco cedant.

CAPVT VI.

MAla illa Medicina de qua superioribus capitibus sermo fuit, quæ malum peiore malo pellit: etsi per se noxia esset, egregiarum tamē inuentionum ac experimentorum occasionem præbuit. Nam Aquæ Gehennæ & Mercuriales, cū in vlceribus vsurpatæ essent, ob nimium quem faciebant dolorem, etiam vlcerum causas ac radices ad superficiem eduxerunt. Ea enim est Corrodentium medicamentorum (ob spirituum quos continet penetrationem, ac tenuitatē) vis, ut per vlceris occultos meatus intrò ferantur, illicq; mali radices discutiant ac resoluant, extraq; ad vlceris oras pellant. Sed quod sepe hæcenus monuimus, non mediocriter periculum subest: nec nisi à rerum peritissimo artifice (qui superuenturis symptomatis resistere possit) ac in robustissimo corpore, ijs uti licet. Ego sanè, qui periculorum illam multitudinem expertus sum, omnes, ut ijs abstineant, hortor. Est insuper alia quoque Naturæ actio quæ Magnetica quasi facultate per assumpta medicamenta, vlcera curat: nam assumpta medicamenta causas vlcerum intrò ad se trahunt, ut postea leui admodum remedio cedant, sed pseudomedicorum ambitio, ac auaritia huic arti exitiosæ fuerunt. Quamobrem hortor, ut denuo omnes in recolendis huiusmodi remedijs operam locent suam. Nam prodigij certe, instar est, tales morbos exteriores per intrinseca pharmaca non aliter quàm alium aliquem morbum, Icterus scilicet, hydropem, aut similem alium, percurari posse, obsecrata autem hæc medendi ratio est, per pestiferum illud medicorum dogma, quo extrinsecos morbos, exterius saltem adhibitis remedijs curandos præcipiunt, quo dogmate recepto, vltio, sectio, corrosio, ac aliæ mille ægrorum carnificinæ, ac pestes introductæ sunt. Adhæc in vsu corrodentium remediorum, alius adhuc intolerandus error dominatur, quo omnibus persuasum est, officinarum medicamenta, non artificiosas Chemicarum præparationes vsurpandas esse, cū tamen lucè Meridiana clarius sit, pharmacopolia ista nil nili pestifera medicamenta suppeditare. Sed

Aquæ Gehennæ.

Corrodentium facultas.

Error medicorum explosus.

Pharmacariorum remedia pestifera.

Sed si res nunc sunt comparatæ, vt si quis medicamentum etiam præstantissimum habeat, nisi ipsum à pharmacopæo præparatum sit, pro veneno habeatur ac explodatur.

NOVORVM MORBORVM ORIGO, VT

cæptam curandi rationem inuerterit.

CAPVT VII.

NOuorum morborum, ac prius ignotorum ortus, tum ipsorū inter se complicationes seu syndromæ, nouorū remedium inquisitionem, cum requirerent, variorum iterum errorū seminaria præbuerunt: quemadmodum enim humanum genus nouitatis studiofum est, & varietate delectationem capit: Sic facultates illę morborum effectrices, noua subinde machinantur mala. Itaq; similiter vt Mechanici artifices noua ac varia opera, quæ placeant & delectent architectantur: ita & Medicos, perpetuo in inueniendis nouorum morborū remedijs occupatos esse decet: nouus enim morbus nouū desiderat remedium. Vt iam veterū scriptis nemo contentus esse possit, ad medicum opus faciendum, nisi forsan in vulgato, ac antiquis noto morbi genere. sed ad initium redeat oratio nostra. In ortu nouorum morborum Chymistæ ac Empyrici homines diligentes ac laboriosi, quo pacto noua remedia experirentur ac inuenirent, operam dederunt: & certè institutum eorum fructu nō caruisset, si nō sophistica illa ac loquacitatis studiosa Medicina, vnā irrepsisset: sed de singulis effectus satis superq; testatur.

Morbum Gallicum, iam verbi gratia, consideremus, vnde is originem duxerit. Ex coitu nimirum Leprosi Galli, cum scorto impudenti, Bubonibus venereis laborante, quod deinde scortum contagio omnes infecit, qui postea in eius amplexus venerunt, atq; sic ex Lepra & Bubone venereo, Gallica ista Lues orta, per contagium totum percretauit orbem, quemadmodum ex Equi & Asinæ coitu Mulorum genus extitit. Neque vero inter initia alio quàm per venereos amplexus contactu, malum contagiosum fuit. Luis venereæ exemplo, quis dubitet per coitum alios quoq; morbos mixtos, ac complicatos extitisse? Cum omnibus manifestum sit, venereis vsu multorum morborum hæreditariorum matrem ac radicem esse. Hos itaq; morbos, si cum vlcēibus complicantur, accuratè distinguere oportebit, quo facilius aptis adhibitis remedijs curationē recipiant. Nam hoc iam experientia docuit, in omnibus vlcēibus cum morbis venereis complicatis, Mercurium tamq; sacram anchoram ac Patronum esse, & vnicum Arcanum, de quo Venus gloriari possit.

VNIVERSALIA QVÆDAM VETERVM MEDICORVM SECRETA PRO VLCERIBVS REMEDIA, QUOMODO REPERTA.

CAPVT VIII.

Veterum libri ad cognoscendam & faciendam medicinam non sufficiunt.

Morbi Galli. prima origo.

Mercurius est Arcanum Veneris.

Lues Gallica
aliā quam
vulgare vlcus
curationem
requirit.

Mercurij ve-
rus vsus &
abusus.

Mercurio qui
do abstinē-
dum.

Lues Gallica
scortatorum
est pœna.

DE vlceribus! ætenu sermo fuit, cum quibus quia per venere
os amplexus, Gallica lues complicata quandoq; est, quidā lūē
gallicā iisdem cum vlceribus remedijs curandum magno errore
putarunt: cū enim alia huius origo sit (venus nimirum) alia vlce-
rum reliquorum, non potest non diuersa remedia ab ijs desiderare. 5
Semper tamen Mercurius sublimatus in hoc casu pro vniuersali
seu catholico remedio habitus est, quod eius mirifica facultas om-
nibus nota esset. Hoc de eo experientia manifestum fecit quoq; il-
lum per os assumptum pythialmo concitato malū curasse, non quod
causa morbi salua esset, sed inerat in ea tamen. quemadmodum cro- 10
cum aquę iniectum, aquam tingendi virtute donat: nec tamē aqua
tingere dicitur, sed ex ambobus mixta essentia. Mercurij vſturi-
bus hac ratione publicatis inuidum Sophistarum genus, vt eas ob-
ſcuraret. correctiua quædam medicamenta, nil ad rem pertinentia
(Nā in solo vnico Mercurio (mihi crede) totus curationis theſau- 15
rus conditus est, qui correctione nulla eget (adiecti: licet eius vsus
verum ex manibus medentium excullit, vt iam sola Gallicæ luis re-
media in omnibus vlceribus vsurparētur, sed quanto malo norunt
omnes: nam cū venerea non essent, hoc remediorum genere iuu-
ri neutiq; potuerunt. Hæc propterea admonere placuit, vt osten- 20
derem, Gallicę Luis curationem, tanto mortalium multorum incō-
modo in vlcum chyrurgiam introductam, rursus eiciendam, ac
intra suos limites pellendam esse. Et si enim vlcera quoq; variantur,
commiscentur, ac cum alijs morbis complicantur: tamen nisi vene-
rea aliqua concausa accesserit, neutiq; Luis Gallicę curationem ijs 25
adhibendam esse manifestum est. Imò etsi veneris vsu vlcera quo-
dammodo immutata viderentur: nullum tamen manifestum mor-
bi Gallici signum apparet, Mercurio abstinere præcipimus. Galli-
ca enī lues non solum ex naturalibus causis, sed Diuino permisso
originem duxit: sicuti enim Pestis non solum naturaliter sæuit, sed 30
pœnæ loco à Deo immittitur: sic luem veneream, diram Scortato-
ribus pœnam à Deo Opt. Max. constitutam esse putandum est, a-
deo vt persuasum habeam, Sophistas ac Pseudomedicos istos quo-
que ceu carnifices diuinæ pœnæ adiunctos esse, vt scortatores falsis
luis curationibus magis adhuc exerceant ac torqueant. Verum in 35
vlceribus alijs, solum naturales causas agere certum est, nihilq; pœ-
narum adesse.

VL CERVM CAVSAS MINERALES ESSE,
nec humoribus adſcrabendas.

CAPVT IX.

BRēuem hic ac succinctam caularū vlcerū explicationē, non pro-
lixam disputationē expectabis, amice lector, vberiorē omnium
tractationē sequēti libro accepturus. Corrodentē itaq; quandā vim
ipſi

ipsi quoque sensui non absconditam, in humano corpore consistere,
 mirum quosdam non animaduertisse: ego planioris doctrinæ gra-
 tia eam, quam possum, dilucide exponam. Sudorē hominis salum
 sapore esse, nemo est qui ignoret: at sudorem Sal non dixeris recte,
 5 Salis tamen excrementum si appelles, nil à vero aberraueris. Sal ille
ybi lateat inquirendum vltius est: nam ex eodem fonte, & vlcera
 fieri, & sudorem emanare consentaneum est, quia autem ex venis
 sudor prodit, venas salis illius receptacula esse, vna & vlcerum pri-
 mas origines continere manifestum est. Iam vero Salem istum in
 10 venis contentum, iustam multitudinis portionem, ad opus suum
perficiendum obtinuisse, & quidquid superfluum est, per sudorem
deponere, à natura edoctum esse, credibile est. Quoniam autem fa-
 talis quædam ataxia seu inordinatio omnibus rebus inest, quæ ad
 corruptionem deducit, eam quoque Sali huic natura imposuit,
 15 quam præcauere, vel factam immutare, medici officij fuerit. Ista
 itaque inordinatio si humanum corpus apprehenderit, eius quan-
 dam efficientem causam adesse constat, quæ aptam temperaturam
 destruat, eam autem sanguinem esse, conuincere non difficile fo-
 ret sanguinem dico falsum ac Mineralem, in quo Sal iam præualer.
 20 quamobrem non est, vt humoribus hanc actionem tribuamus, sed
Minerali corpori: quam vero absurdum sit, Mineralia humores
appellari, quis ignorat? non minus quoque temerarium est, cum
vnica sit vlcerum causa materialis, quatuor tamen eorum differen-
 25 tias, iuxta humorum diuersitatem, constitui. Nam neque Melan-
 cholia, nec bilis, nec pituita, vlcerum causam continere comproba-
 ri potest, verum in sale, qui per sudorem ad locum affectum deflu-
 xit, eam residere ex iam dictis, puto manifestum esse. Cur vero cer-
 tum aliquem locum occupet Sal iste, causa est, cum per inordina-
 30 tionem illam quam dixi, Harmonia totius corporis dissoluta est.
 Sal ille turgens in eum locum decumbit, qui propter excellentio-
 rem inordinationem ad suscipiendum apertissimus est. Quò vbi per-
 uenerit, contra naturam pugnans, si superior euadat, iam in illius
 loci venas se insinuans, illic radices agit, vnde postea paulatim illius
 loci semper corrupta se prodit, vix tandem à natura, nisi præ-
 35 senti auxilio, euincitur iterum.

Sudore est Salis
 excrementum.
 Sudoris & vl-
 cerum eadem
 est materia.

Salis corruptio
 fatalis.

Vlcera in
 ca causa ma-
 terialis.

Vlcera quo-
 modo fiant.

DE SEMINE SENII CAUSA EFFICIENTE,
 quodq; ad futuros morbos faciendos prædestinatum est.

CAPVT X.

40 Statim in primo nostro ortu, ipsaq; etiam conceptione ad mor-
 tes nos prædestinari, norū omnibus est. Ex quo sequitur, nos in
 morbos incidere, qui non ex nostra natura, seu essentia proueniant,

Ad mortem
 omnes sumus
 prædestinati.

Coloni mor-
borum.

sed extrinsecus nobis ingenerantur. Verbi gratia, Pestilentiam co-
tra ac preter naturam esse scimus omnes, itaq; semen eius ab extrin-
seco nobis cōtigisse patet, sicq; de reliquis morbis iudicandū quodq;
singulos scilicet à suis colonis, quorum infinitus numerus existit,
nobis implantari. Homo enim ad Dei imaginem sanus ac perfectus
creatus primo est, in qua perfectione cum non persistisset, tantum
miseriarum sibi contraxit, vt Deum etiam, quod eum creasset, per-
nituerit: post illum ergo lapsum, Deus hominibus omne morbo-
rum genus inseminauit, vt iam quiuis homo in suum morbum pre-
destinatus oriatur seu nascatur.

Morbus qua-
lis Medici sit
obiectum.

Cum ergo ortus ille, morbum seminarium feto quodam secum
adducat, illum primam omnium morborum causam, hunc finē ac
terminum vitæ recte dicemus. Hæc autem nil ad eum morbum,
circa quem medicina versatur, pertinet: nam morbus is quem me-
dici obiectum facimus, ortus sui causam, extra istam predestinatio-
nem habet, seminaturq; à nostra corruptibilitate. Sed vt & in ma-
teria vlcera, negotium teneatis, sciendum est, nullam aliam in
humano corpore esse, quàm quæ à semine primo excitatur, quod
tamq; seditiosus in republica, sic ipsum in humano corpore agit:
nam quemadmodum seditio originis insensibilis est, sic vlcera
primam causam videre impossibile est: nam vt conceptus mentis sen-
sibus, sic & naturæ istæ operationes nobis incognitæ sunt. Est ergo
quiddam, quod nemo verbis exprime potest, quod habilitatem il-
lam ad actiones suscipiendas efficit, verbi gratia, Sal, quid in sangui-
ne continetur, habilitatem habet, ad cutem & carnes erodendas,
Itaq; quantum Lumen naturæ de istis colligere cōcedit, in eam sen-
tentiam deuenio, interiorē quendam hominem in nobis esse, à Deo
Opt. Max: ea industria donari, vt nocendi varias artes calleat: vult
enim Deus varijs nos calamitatibus affligi. Vt sit, hoc indubita-
tum esto, aliter quàm demonstratum est, primas morborum causas
indagari non posse, hocq; certum esse, ex Sale vlcera nasci. Vnde
vero illam habilitatem Sal nactus sit, vt hoc vel illo modo agat, aliter
explicare nescio, quàm quod occultos quosdam harum actionū
architectos imaginari oporteat: nam & in semine ex quo arbor na-
scitur, quis illum certæ formæ sculptorem, aliter quàm imaginatio-
ne concepit vnq;? Itaq; intrinsecum quid omnium rerum habili-
tatum præstans in homine, mente concipiendum est.

DE ELEMENTIS, EORVMQVE IN

humano corpore actionibus.

CAPVT XI.

IN humano corpore quatuor humorū harmoniam antiqui som-
niarunt: istam autem commentationem vanam esse, multis argu-
mentis

*inordinatis
quodam rebus
cunctis inest
prima seditionis
causa.*

Homo inter-
nus nos de-
fluens.

Architecti oc-
culti.

mentis conuincere promptum est. Etenim cum humanum corpus ad exemplum maioris illius mundi creatum sit, quatuor elementa non humores in se continere manifestum est. Elementum dico non calidum, humidum, frigidum, &c. qualitatem scilicet, sed veram substantiam, quæ non vnicam tantum qualitatem syzigiam obtinet, sed omnes vnâ comprehendit. Vt verbi gratia, Elementum terræ voco, non quod frigidum & siccum saltem in ea est, sed & quod, frigidum & humile: siccum: calidum & humidum est, omnia scilicet quæ terra continet, Elementi terræ nomine veniunt. Sic, aqua, quæ ex aqua fiunt, quæq; in aquam resoluuntur, aquæ Elementum dicuntur. Aër, ventus, &c. aëris elementi nomen ferunt, non complexionis solius, sed totius substantiæ ratione habita. Item ignis elementum voco Firmamentum, & quæ in eo insunt omnia: calidum scilicet, & frigidum, vt Sol ac Luna: humidum item ac siccum, vt nix, aqua, &c. Idem de homine iudicandum est, ex quatuor scilicet Elementis ipsum compositum esse. Vt verbi gratia. Ignis in homine est anima: Terra, quid quid est siccum corpore nascitur. Quod vero ex Liquore nascitur, Aquæ est Elementum: sic quod ex vacuo, vbi nulla substantia est, oritur. Aëris Elementum voco, ex quo sequitur colicam ab aëre fieri, & Melancholicos rectius Lunaticos, Cholicos Martiales, Phlegmaticos Aquarios appellari, siccis de reliquis, quæ in presentiarum memorare nil refert: sufficiat quæ vlcera negotium attinent tetigisse. Sciendum quoq; Epatis morbos Epatis, Capitales capiti, Spleneticos Lienis, non Bili, Pituitæ, Melancholiæ, Sanguini, &c. ascribendos esse: siquidem multi istis in partibus morbi accidunt, nullo istorum humorum præsentente. Quamobrem phantastica illa humoralis Morborum origo explodenda est. Longè alia etenim causarum morbificarum ratio est, quam hæc in istorum cerebro enata phantasia. Siquidem in confesso quasi iam est, Stellas Morbos inducere posse, & quidem omnes, valeant ergo humores illi: nam Morbi ex hominis corpore, tamq; plantæ ex terra existunt, quomodo ergo ex Melancholiæ, &c. morbum esse dicis? Intollerandus est error dogmatis illius apud medicos, quo ex temperaturæ similitudine morborum causas arguunt. verbi causa, Morbus iste Melancholicus est, inquiunt, causa: quia frigidus & siccus, eiusdem scilicet cum Melancholiæ temperamenti. O insignè philosophiam, quasi vero Elementi, & Elementati diuersa non sint temperamenta. Flammulam ex terra natam, quis quælo dixerit frigidam: filium diuersi a parente temperamenti esse, quis non sexcenties obserauit? Itaq; sic ego iudico ex terræ, quod in homine est, elemento, calidum, ex Aquæ Elemento siccum (exemplo lini palustris in maiori mundo) morbum nasci posse. Similiter quæ rationis oblationem in homine efficiunt, ex suo Firmamento veniunt: nec est vt quispiam dicat ab aliqua

Elementa non humores in nostro corpore ponenda.

Terræ Elementum quid.

Ignis Elementum.

Lunatici. Martiales. Aquarii.

Stellæ morbos inducunt.

Error Medicorum explosus.

* 1

Curaturus cū
fidelis debet
pugnare.

quatuor qualitatū malum extitisse, sed diuersitas ex stella effe-
cerit auguranda erit, Luna scilicet vel alia aliqua. quare in curando
non humores purgare, sed contra stellas pugnare intentio esto.
Nam quemadmodum ferrum vulnerat, non quod ipsum frigidum
calidumue est, sed quia acutum, ac ad vulnerandum prædestina-
tum: vel sicut lapis, inter volucres aut canes coniectus, eos ad fu-
gum vel iram concitat, non qualitatē ratione, sed quia lapis est: sic
de morborum causis tam internis, quā vlcerum externis iudican-
dum erit, neq; quidquam Humoribus acceptum ferendum.

EMPIRICORVM SECRETIORA, PER FI-
dem ac imaginationem, tum naturalium facultatum
considerationem, inuenta.

CAPVT XII.

Q Via experientiæ in cōstituenda medicīna primas me tribue-
re, non semel professus sum, tempestiuum fortasse iam fuerit,
eorum qui idem sentire, sententias adducere: itaque artes illas per
quas illi sibi rerum experientiam compararunt, breuiter enarrare
instituo. Superiōri cāpite antiquorū dogmaticorum, experientie
adulteratos fontes, satis superq; aperuimus, vt iam in illis cōfutan-
dis, nil operæ amplius ponendū esse videatur. Quare experientiam
liberam a rationis imperio esse debere, cū iam ostensum sit, mo-
dos comparandæ eiusdem hos tenete. Primum omnium magna in
istis Fidei autoritas est, hinc quidam visiones per lapides, Berillū
scilicet & similes affectarūt. Verum sciendū hic quid illud sit, quod
in huiusmodi visionibus apparet. Nil hic contra naturam est sanē,
neq; quidq; contra creaturarum essentialem proprietatem: at num
sic se res habeat, vel minus, ipsorum Fidei reliquitur. Tantum hic
adnotuissē sufficiat, quod constellatus ascendens, eius qui secreta
naturæ (quæ Dei opera sunt) studiosè inquirat: quia cum ipso arti-
fice (si modo bonus artifex sit) cognationem habet, iam omnia illi
secreta aperit, pro cognationis magnitudine nimirum, hinc summi
ac integerrimi artifices, qui experimenta per Berillos, Specula, vn-
gues, volucres, &c. inquisiuerunt, quia excellenti fide præditi fue-
runt, suos vicissim Ascendentes habuerunt, qui fidem ipsorum præ-
clarissimis inuentionibus remunerarunt. Hic modus varia, salu-
bria ac insalubria, certa ac incerta remedia suppeditauit, iuxta cū-
iusvis artificis, ad suum ascendentem, genituram. Hæc qui intelli-
git, non iam ignorat pseudomedicorum experientiam, vtpote ma-
tri experientiæ oppositam repudiandam esse. Quinetiam & ipsa
met natura per Anatomiam, Chyromantiam, Physiognomiam, se-
ipsam satis superq; contemplandam proposuit, dum hostem eiusq;
victorem

Vissio per la-
pidem.

Ascendens est
spiritus con-
iuratus.

victorem semper coniungit: nam nullus morbus est, quin suam formam habeat, quæ forma suum quoque remedium ostendit statim. Exempli gratia: Oculorum Anatomia, & Euphrasie herbæ anatomia similem plane rationem obtinent: nam ex eodem plane semine oriuntur, soloque visu discernuntur, quæ cognatio iam ostendit Euphrasiam omnia oculorum vitia præcauere ac curare. Quæ obrem sedula opera nauanda erit medico, in Anatomie studio cognoscendo: ipsa enim cuiusvis morbi remedium ostendit cognationem hominis, cum exteriori natura innuens. Nam quis morbus cum suo remedio similem Anatomiam, Physiognomiam, ac Chyromantiam obseruat. Quod nisi quis consideret, oleum & operam in inquirendo ludet. Etenim si inuenire propositum est, certe per medium id fieri necesse est, medium autem illud Lumini nature cognatum sit oportet, siue Astronomicum illud sit tandem, ut Fides, siue naturale per formarum similitudinem: nam propter istos duos inueniendi modos, nullus artificialis superest, nisi casum (de quo sequentibus capitibus docebimus) etiam annumerare placeat.

Obscura hæc sunt, atque ex anatomicis Paracelsi descendit.

Euphrasie & Oculorum similes Anatomia.

Duo saltem sunt inueniendorum remedium modi præter casum.

REMEDIA VT MIRABILITER INVENI-

antur, & quomodo is qui ea prodit, ignotus lateat.

CAPIT. XIII.

Pseudomedicorum, in gradibus medicamentorum inueniendis, de quibus multa Dioscorides, Auicenna, Serapio & conscripserunt commenta: etsi ad ostendendam vlcera curationem non plane nullam coniecturam continere videantur: tamen si quis penitus rem introspiciat, artis fundamenta ridicule ab ipsis tractata cognoscat: nam per illorum gradationes quibus diu nocturne defatigantur, nemo vnquam artis opem sentiet, cum & arti & nature aduersissimæ sint. Qua de causa ego aliam inueniendorum remedium rationem ostendere permotus sum, & quidem de iis quæ casu inueniuntur, sic sentiendum existimo, à summo bono ea proficiscer, quod tamen pro digne liceat sic loqui haberi non vult. Quæ admodum enim eius, qui elemosynam dat, sinistra nescire debet, quid faciat dextra (hoc est, prædicari beneficium suum, à nemine debet) sic huius præcepti autor Deus, idem quod iussit obseruat, hoc est, clam beneficia impertit, ex quo patet hypocrisis vitandam esse. Nam & Deus secreta sua, ac natura mirabiliter, sed clanculum hominibus patefacit: hinc quosdam Chemistas vidimus, qui nec usu, nec eruditione præditi, sed vnica spe, ac simplicitate, nixi admittendorum operum inuentores fuere: quorum dein usum alij ea excoluerunt. Hæc eo nomine prolixius proponere placuit, ut ostenderemus pseudomedicorum, in remedium

Gradus Medicamentorum à Dioscoride & Auicenna male sunt distincti.

Casu quomodo inueniantur remedia.

Spes Chemistarum.

experientia comparanda, errorem, tum vt nostræ methodi certitudinem testatam faceremus. Quamobrem, cum Deus Opt: Max: clam remediorum inuentionem largiatur, omni studio in id incūbendum erit, vt ea quocunque tandem modo id fiat, experiamur: vt iam & Astrologiam ac Geomantiam non omnino repudiandas horum causa putem. etsi enim artes ipsæ per se ridiculæ sunt, si tamen ijs mediantibus vtile aliquid præstari possit, quis eas plane contemnendas dicat?

Astrologia, & Geomantia remedium inuentionem adiuuant.

MEDICO ANTE OMNIA MORBOS CREA-

turarum maioris mundi, post humani corporis inquirendos esse.

CAPVT XIII.

Cum omnes medicorum scholæ, in vlcera causis explicandis, ad vnam Humorū ^{titagethu} suam recurrant, quæ tamen nusq̃ ad radices mali ostendendas sufficere potest, aliam illis viam monstrare (per Philosophiam scilicet exteriorū terræ nascentiū) haud inconcinnum fuerit. Nam & illa terrestria suos morbos habent, humani corporis affectionibus respondētes, vt iam in eo solo, Philosophi ac Medici differentia consistat, quòd ille in cognoscenda exteriorum natura & affectione, hīc in homine morbos & naturas indagando occupatus sit. Quamobrem qui bonus Medicus esse volat, philosophiæ cognitione instructus sit oportet: idem enim quod ligna, herbas, frutices, &c. lædit, in homine idem causare putandum est. Verum quemadmodum in herbis, &c. nemo humores inesse recte dixerit, sed vnica illic humiditas adest, quā nos liquoris nomine afficimus. (namq̃ omne corpus ex liquore, Sale, & Sulphure constructum est, neq̃ ipsorum vnum abesse, neq̃ quartum aliquod superaddi posse manifestum est.) Sic in homine Liquor, non humor aliquis inesse dicetur, qui cum reliquis duobus, quæ totum corpus constituunt, omnium morborum interna causa constituendus erit. Atq̃ hæc de morborum materia in præseptiarum dicta sufficiant. Quæ vero ipsorum efficiens causa ponenda sit, primum Philosophicis, post Physicis rationibus indagandum venit: etenim nisi per Physicas rationes, ad veræ Medicinæ fastigium euadere datum est, quòd si alia via in Medicam artem quis ingreditur, irruisse, non venisse: furtiue ac clanculum, non precario eam occupasse dicemus. Quare philosophiæ ante omnia studendum erit: nam quemadmodum is causas putredinis, cariei, &c. in ligno explicat, sic Medicus in Microcosmō, hoc est, in homine morborū efficientes causas ostendit.

Itaq̃ Philosophicis rationibus manifestum est, vlcera alia

Sale

Philosophus quid à Medico differat.

Liquor non humor recte dicitur.

Physica ad Medicinam necessaria.

Astronomiæ
peritia medicæ
necessaria.

1) Sale fieri, alia ab astris imprimi. Illa philosophus, hæc Astronomus
considerat. sed quoniam Medicus non vnice speciali, sed omnibus
vniuersalibus causis inhiat, præter philosophiæ peritiam, Astro-
nomiæ quoque cognitionem cum habere decet. Hæc paucis pro-
5) ponere placuit, tum vt fontes veræ Medicinæ monstrarem, tum
vt Humorariam illam Medicinam, nullis principijs veris innixam,
explodendam meritò esse ostenderem. quæ hic præterea dicenda
fuerant, ex Philosophicis nostris libris, ad quos te remittimus,
petes.

MEDICI GENERATIONEM, VT RA- tionalis ex irrationali esse.

CAPVT XV.

15) **H**ominem sine vilo sapientiæ, intellectus, artiumque habitu in
hanc lucem prodire, mirabilium tamen operum autorem ac
effectorem fieri, atque in artibus, tum vtilibus, cum noxijs (omnes
enim æque ex ratione proficiuntur) mirum in modum proficere
manifestum est. Contra tamen pseudomedici hoc nobis persuasum
volunt, nullas deinceps inuentas iri posse, sed eas, quæ iam extant,
20) saltem excolendas esse iubent. Verum rectius sentientes Medici,
subinde in requirendis nouis versantur, non ignari posteriora se-
cula prioribus semper aliquid superaddere posse: nam pictores
modernos primo pictore, &c. præstantiores esse pronunciare quis
dubitet. Sed nihil horum admittit Medicorum vulgus, imò hoc
25) vrgent, Auicennæ eiusque sequaces, sic in Medicina suspiciendos es-
se, vt vel latum vnguem ab ijs discedere nefas habeatur. Verum
quia nobis constat illorum doctrinam imperfectam esse, iam tan-
dem fundamenta humanæ sapientiæ, eiusque doctores declarare
tempestiuum videtur. Cælum ac terra homine mediante, homi-
nem generant: nam terra corpus, cælum mentem suppeditat: cor-
30) pus, vt ex terra est, sic in eam rursus abit: Mens, quia cælestis
est, & in firmamento consistit, ac in idem mutatur. Verum ta-
men propter ista tertium adhuc superest, Diuinum scilicet do-
num, quo homo non iuxta firmamentum, sed per illud viuut.
35) Verum de naturalibus nobis hic sermo est. Etsi enim Dei Opt:
Max: dona ista sunt, tamen interim ex naturæ præscripto quo-
dammmodo fieri intelliguntur. Nam homo artes discit, ac fallitur
vicissim ab astris: namque & ab astris homo sic procreatus est, vt ad
artes, vel non artes, ad sapientiam vel stulticiam inclinatus vi-
40) deatur. Ex quo manifestum fit, quamobrem homines alij plu-
rimarum artium inuentionibus inclaruerint, atque adhuc clare-
ant, alij Sophisticis nugis se intricauerint. Nam Firmamenti na-
tura bona vel mala, hoc ipsis suppeditauit. Sic Christus ad bene fa-
ciendum

Auicenna nō
est Medicinæ
princeps ha-
bendus.

ciendum natus est, Iudas ad prodicionem, sed his non nasci melius erat: nam ex malis astris nati sunt, quorum instinctu scribunt quoque, docent, omniaque iustorum exemplo faciunt. Sed Christi regula nos ipsos discernere docet, qua iubemur ex operibus illorum ipsos iudicare. Quamobrem (ut iam de Medicis loquamur) eum Medicum imitandum (ceu iustum) nobis proponemus, qui opera sua ad verum finem deducit, praedestinationemque consequitur: namque ex his iudicabimus, ex bonis astris eum natum esse: uti contra ex malis astris ortum esse dicemus, cui contrarium acciderit. Sed sciendum, virum sapientem, omnia astra siue bona sint, siue mala, cum ex Deo sit, superare, soliisque Theodidacti, non etiam naturae periti, hoc praestare possunt. Nam qui à Deo docti sunt, doctissimi sunt, multoque spacio post se relinquunt eos, qui ab astris instructi fuerint: medio inter hos spacio sunt, qui ex LUMINE NATURAE Docti euaserunt. Tres itaque modi discendi sunt, seu ut rectius dicam, Doctores, à quibus discimus. Iis tamen semper à latere adhærēt falsarii, à quibus Pseudomedicos suam artem edoctos esse, pronunciare non dubito: nam nec de astris, nec de Lumine naturae quidquam, paucissima verò de Deo in ipsorum scriptis inuenire possis.

I.
Deus docet.
II.
Astra docent.
III.
Lumen naturae docet.

ANTIQUIS MEDICIS INSIGNIORIBVS,

quomodo multorum remediorum usus innotuerit, abisque principiorum etiam cognitione.

CAPVT XVI.

Astra medicos genuerunt.

Astra sic medicos in Lumine naturae constitutos genuerunt, ut suo pte Marte, cogitando ac ratiocinando varias artes indagare non desisterent, in vlcibus curandis praecipue. Primus autem fons inuentionum istarum, in constellationibus ac influentibus erat, qui in Alchymiam deriuatus, non mediocri accessione artem Medicam locupletauit. Est autem Alchymia Pyrotechnia quaedam Medica, qua mirandae praeparationes, transmutationes, transubstantiationes, &c. rerum medicarum artificiose producuntur. Hac itaque ratione inuentis remedijs, accelsit quoque dispositio quaedam remedijs inuenti, cum ipso vlcere. Talis enim est Firmamenti constellationis, cum terrestrium corporum natura, cognatio, ut is qui coelesti doctrina instructus sit, terrestrium rerum cognoscendarum studio non destitutus sit: quibus coniunctis, tandem coelitus influentia illa copulatur, sicque ex tribus istis simul iunctis, verus medicus existit: quo modo si Medicus generatus sit, numquam illum remedia etiam subito, ac in rem praesentem necessaria, destituent. Sed aliud genus Medicorum iam ad artis gubernacula sedet, quod sophismatis inani loquacitate, magnis conscriptis centonibus, suas nugas tuetur, verum non Astronomia nullam nisi voluptatis causa operam impen-

Alchymia quid.

Origo veri Medici.

impendunt, cum tamen præ omnibus alijs artibus illi studendum
esset. Ea enim ars, si quæ alia, certissima est, maximumq; ad com-
munem vitæ usum, commodum præstat: ipsa namq; cuiusvis ho-
minis siue senis, siue recens nati, naturam ac inclinationem mon-
strat, cuius respectu postmodum ad qualvis actiones aptitudinem
suam cognoscunt homines. Et sanè si nostro seculo (nam præseis tē-
poribus hoc præstitisse astronomos, testantur tot admirandæ ma-
gnorum ingeniorum inuentiones) acenratius Astronomiæ cogno-
scendæ inuigilaremus, multo sapientiores, doctiores, ingeniosiores
homines euaderent, quam hiant aliàs: nam si quis ad suæ inclina-
tionis, ac nature contrariā artē detrudatur (quod nō potest non sepi-
sime accidere ex Astronomiæ ignorantia) peruersus, hebes, stupi-
dus potius, quam artificiosus, seu ingeniosus euadet. Atq; hæc om-
nis mali in omnibus Religionibus, Facultatibus, Artibusq; radix,
atq; origo semper exiit, cuius mali, deuitandi gratia, maiore certe
studio in Astronomiam incumbendum est: hæc enim vnicus the-
saurus totius orbis exiit, sed hominum osecitantia, magno malo
ista in defuetudinem venerunt.

Astronomiæ
utilitas.

DE NOVORVM REMEDIORVM ABUSU

Medicos Vero vsu, ac abusu.

CAPIT. XVII.

Medici vulgares, non ita pridem repudiatis antiquorū, ac suo-
rum præceptorum remedijs, alia in eorum locum receperunt
rescripta, Ligni nimirum, vñctionum, fugimationum, ac lotionum
usum. Sed nō quemadmodum verè geniti (vt priori capite monui-
mus) medici, sed vt spurij remale cōsiderata, hoc perpetrarūt. Nam
quaternitate humorū proposita, iuxta eam sua remedia partiti sunt.
veruntamen cum caulam mali non ad humores, sed ad Sales refe-
renda sit, ipsos toto eglo erant, non possumus non pronunciare.
Hinc & suis remedijs, vel nouos inducere morbos, vel illos ipsos
longè grauiores efficere. Remedia ipsorum primaria sunt. Quia
cum & Mercurium, qui non iuxta humorum differentias, sed pro
Salium varietate diuisionem sortiuntur. Itaq; Salium diuersitate
cōsiderata, iam dicta remedia suis singula speciebus applicata pro-
derunt, atq; Medicina à calumnijs libera reddetur, quibus illa iam
pridem notata fuit, ob inconcinnam curationem, quæ non aliunde,
quàm ex Humorū quaternione orta esse videtur. Quamobrem
tandem Humoribus repudiatis, vlcetum differentias pro Salium
diuersitate constituamus: hinc enim cognoscimus, quæ vlcera
usum ligni, vel in aqua, vel in liquoris forma, eumq; eū vel sine ab-
stinētia postulat, quæ Mercurio per suffumigia, vñctiones, loturas,
&c. hoc vel illo modo inuentur. Hæc in mediū adduximus, vt Pseu-
do medicis

Humorum
quaternitas.

Remedia iux-
ta Salium di-
uersitatē sunt
pauenda.

domedicis peruersam suam mentem aliquo modo emendaremus, quo abiecta sua Humoraria quaternitate, aliquando resipiscerent, ac nostram diuidendorum morborum, tum præparandorum remedium rationem, æquiore iudicio censerent: nam ea vnica est, quæ certam salutem polliceri ægris nos patitur.

NON QUALITATVM CONTRARIETATEM,

sed actiones, in curando spectandas esse.

CAPVT XVIII.

CVM morbus omnis non ex Elementi qualitate, sed ab actionibus eius, curationē recipiat, quid opus est frigidus, ne vel calidus sit morbus, multū inquirere? Exempli causa, Febris calida est, quam tamen frigus non pellit, sed Medicamenti actio potius, in hanc igitur inquirendum accuratius erit: nam frigus in calido morbo, calor in frigido, potius ad dietam, quam ad ipsum medicamentum referri debet. Itaq; in omni morbo Medicus virtutes, ac actiones primum omnium considerabit: ea namq; ad curandum sufficient. Atq; idem specialiter in vlcibus præstabit quoq;: etenim quod antiquitus ipsoꝝ alia frigida, humida, calida, sicca, &c. iudicata, ac per contrarias qualitates curata sunt, quā sit inconcinnū, curationis ipsius finis testatur facit. Quamobrem si vlcus calore exuperet, non ipsum vlcus, sed Salem, qui vtricūq; instat vrit, calidum dicemus, cuius actio si euicta sit, iam vlcus curatum erit. Sic humiditas non per siccitatem tollitur, sed coagulatione curatur. Sciendum ergo, Exsiccationem a coagulatione non parum diuersam esse: nam illa saltem ad riuos, non vt hæc, ad fontes (siceat enim hoc exemplo vti) penetrat. Iterum, siccitatis curatio non in humectando, sed in dissoluendo nobis constituitur. In summa, omnis curatio virtuti seu facultati, non qualitati accepta ferenda est. Quo falso dogmare, dum medicina imbuta est, plurimorum errorum occasionem non deerunt. Quis autem tam stupidus fiet, qui non humiditati potius quā frigori, vim extinguendi ignis tribuat? Simili ratione nec Incarnandi, Purgandi, &c. vim quisq; ad frig: cal: hum: sicc: retulerit. Itaq; omnibus modis Medicos admonitos velim, ne multum in qualitatū contrarietatibus inquirendis operæ ponant, vel maxime tamen in vlcum curatione eam auersentur: etsi enim istis quandoque aliquid moueant, nil promouent tamen, verbi causa, Camphora in vlcibus, quibus phlegmone iuncta est, calori auerlatur quidem, verum non extinguat, quemadmodum atramentum lutorium, vtrūq; hanc, Thus, &c. id efficere videmus, quare omnistudio in id incumbendum erit, vt nō qualitatū saltē respectu habito, medicamenta conficiamus: imò potius vt vbiq; vniuersalia remedia adhibeantur, efficiamus, quæ & Salium acrimonie

Febrē frigus non pellit.

Coagulario humiditatem curat.
Coagulario ab exsiccatione differt.
Dissolutio siccitatio.

Camphoræ vñs.

mentis primum resistere, tum Incarnationē promouere nata sunt, quibus procuratis, omne genus symptomatum sine negotio, postea sollemus. Quę dicta hæcenus sunt, de morbis, non symptomatis intelligi volumus: nil enim prohibet ad mitigandum calidum dolore frigidis, ad frigidum calidis vti: sic phlegmonas quę vulneribus, fracturis, &c. superueniunt, tantum abest, quod curare prohibeamus, vt etiam refrigerantibus mitigari non semel præceperimus hæcenus. Distinguendum quamobrem inter morbum, & symptoma est. Nam Morbi per se Elementa sunt, pugnant autem inuicem ignis & aqua, aqua & aer, aer ac terra, &c. Itaq; in morbis ipsa elementa non qualitates inuicem opponi debent, ac in symptomatis quę morborum (vt fumus ipsius ignis) excrementa sunt, qualitates non omnino spernamur. Quemadmodum aut fumus ignē, sic symptoma morbum ostendit: atq; vt nemo ignē restincturus de fumo sollicitus est, sic nemo de symptomate curando laborare debet.

Morbi sunt
elementa per
se.
Symptoma
& morbus vt
differant.

SINGVLARIA QVÆDAM IN VLCE.

rum cognitione obseruanda.

CAPVT XIX.

Simultates quę mihi cum pseudomedicis exercentur, cū hinc sortæ sint, quod fastu ac superbia, quibus suam velabant inscitiam, manifestatis, ipsorum reditus non parum imminuerim (cū tamēn ipsis præmia laborum non inuideam, sed id agam potius, vt virtutis, quā inscitie præmia malint) Hoc præsentī libro veterū, de viceribus sententiā commemorare: sequenti verō, ex Astronomiæ ac Philosophiæ fontibus demonstratam postliminio in scholas medicorum reducere propositum est. Itaq; quod sapius antea, & iam quoq; monendum putamus, sine cognitione Philosophiæ, (quæ Elementorū ac Elementatorum Maioris mundi cōtemplatio est) neminē in perfectum medicum euadere posse. Eant itaq; pri-
mum quis sibi cōparabit, post per Physicā (physiologia aliās) humani corporis absolutam cognitionē, quę illi exteriori mundo, omni ex parte respondet, venabitur. verū quia & vtriusq; cognationis scientia ad curandos morbos mirificē cōducit, hanc quoq; (quam Astronomiæ nomine nos afficimus) ad Medici perfectionem pertinere, affirmare nō dubitamus: nam altera hominis pars terrea, ex terra per Physicā, alter cœlestis ex cœlo per Astronomiam cognoscenda est. Verum vt de Physica (quę vna ad Medicinæ cognitionem plurimum facit) dicamus, ea quadruplex est, iuxta Elementorum numerum: vna eius species Hydrōmantia, id est, aquatiliū corporū, Philosophia est. Altera Pyromantia de igneis corporibus, Astronomia est. Tertia species, quę de terræ nascentium naturis sollicita est, Geomantia dicitur. De quarta parte, quę Aërearum rerum cōtemplationē continet, nil admodū ab antiquis annotatum

Philosophiæ
definiō.

Physica.

Physica quæ
duplex.

Hydroman-
tia.
Pyromantia.

Geomantia.

inuenias, nihilo minus tamē reliquis addiscenda. Hic autē non possum non animaduertere, in quorundam sophistarum ridiculā physiologiarū, qui Geomantiam in punctis, Hydromantiā in aquatiliū sortilegijs, Pyromantiā in igneis quibuscūq; Augurijs constituerūt, hisq; nugis magnū Philosophiæ malum conciliarunt, cōtēpto planē NATVRÆ LVMINE. Sed istis nugis Medicus nil mouatur moneo: hoc illi curæ potius sit, quomodo Deo suam artem, omnesq; actiones (quæ certe de huiusmodi rebus friuolis esse non debent) comprobet. Cū enim Deus nos ratione, atq; intelligentia præditos voluerit, rerum optimarum (qualis humanæ naturæ est) cognitione nos exerceri vult, &c.

ADHORTATIO AD NOVAM HANC

Medicinam vlcerum capefcendam

CAPIT. XX.

Medicinam descripturo, quōt, quantaq; difficultates obstant, vel vnica ista, quam iam attulimus Philosophiæ quadripartita diuisio manifestum facit: etenim nulla eius pars hactenus (ne vel minima quidem) sine erroribus tradita esse inuenitur, cuius rei causam nos omnem ad LVMINIS NATVRÆ cōtemptum referimus, quōd nisi nobis scopum proponamus, facillime in summos errores impingemus: illius ergo tenebras discutere, si Deus faueat, animus est. Scio tamen, quantam impatientiam quorundam subire cogar, in istarum quatuor partium declaratione, sed nil istis permoueor. In hunc quaternionē medicę perfectionis, Chemiam refero quoq; multis de causis: ipsa namq; est, quæ vera, simplicia, Magnalia, Arcana, Mysteria, Virtutes, Vires, imō omnia, quæ ad Remediorum scientiam pertinent, suppeditat, multō quā vulgata Pharmacopœia perfectius. Sed apud omnes Alchymia male audit, obijcis, bona verba quæ solæ quoq; artes, Astronomia sc: Philosophia &c. cōtemptæ sunt, nihilo tamen ob id imperfectiores. Adhæc de illa salutem Chemia, quæ in præparationibus Magnalium, extractionibus Mysteriorum & Arcanorum, tum in separationibus puri ab impuro consistit, sermo hīc est, per quam Medicinam habere datur, omnibus modis absolutam, puram putam perfectamq;. Nam et si Deus Opt: Max: omne genus medicamentorū de terra creauit: non tamen statim ea perfecta voluit, sed illi placuit, vt in illis perficiendis, & nos aliquam operam poneremus. Nam vt panem quotidianum, quem oramus lubinde, largitur: non tamen sine nostris sudoribus colenda terra est, serendum, metendum, molendum, pinfendum, &c. sic medicamenta nobis præstat, quæ nos ad perfectionē dein, ad quam prædestinati sunt, deducere tamen vult. Perficiet itaq; medicus remedia sua, ope Alchimiæ nō Pharmacopœiæ, quæ vile tantum ac inutile, Medicinæ scruiitū est. Nec est vt mihi

Sine Lumine naturæ crassissimi errores cōmittuntur.

Chemix præstantia.

Chemix cōtempus.

Deus nostre media perficere voluit.

mihi

mihi quis vicio vertat, quod tam varias artes, facultates, scientias ad Medicinam refero. Si enim in medico vniuersarum rerum scientia requiritur, certe Philosophiam, Physicam, Chemicam, vt potissimas artes Medicum callere necesse erit: nam omnium hominum in rerum natura, naturæq; Lumine, medicus perfectissimus existit, tum consilio, tum auxilio.

Cur tot artū
peritum in
Medico requi-
rat.

Peroratio.

QUÆ hucusq; præsentī de vlcēribus opere à nobis commemorata sunt, prima huius Medicinæ incunabula, tum theoricā, tum practicā, continet. In eo vero qui mox subsequitur tractatu, Causas atq; originem omnium vlcērum copiosius describemus, in quo si ab alijs dissentire visus fuero, ne mirere: nam vt maxime virulentis in me conuictijs deonare soleant antagonistæ mei, manifestum tamen faciam, illorum istis de rebus scripta nil solidi continere, sed mera figmenta, erronea dogmata, hominumq; pestes esse. Etenim cum Exitus acta probet (quod aiunt) haud difficile mihi erit, nostra tum dogmata, tum remedia ipsorum nugis potiora esse demonstrare. Quamobrem, humanæ lector, ne præcipiti iudicio in censendis nostris scriptis, vt sis, oro, sed opera quæ de scriptis abunde testari possint, expecta ac inspice. Carteros qui vel rerum ignari, vel ex desidia, vel avaritia artem conuiciantur, nil moror: cū enim non in ea palestra, in quam nati sunt, se exercent, indignos iudico qui responsum mereantur. Itaq; Lector optime, sine bile ac stomacho ista legas velim, amore potius erga ægros permotus ista intelligere ac discere, in votis sit tibi, quo si prædictus sis, omni superbix, odio, inuidiæ, avaritiæ valedices.

Argumentū
sequens tra-
ctatus.

FINIS PRIMI TRACTATVS SECVN-
dæ partis.

DE ORIGINE ET CAU.

SIS VLCERVM, D. RARÆ.

celli Tractatus II.

Præfatio.

Duabus in re-
bus qui de vl-
ceribus scri-
psere, deficiūt.

VANVS multi multa hæcenus de origine, causis,
materia, essentia, ac curatione vlcervm scriptis tra-
diderint: tamen cū duabus præcipuis in rebus mi-
hi non satisfaciant, nostrum laborem inutilem fore
non mihi persuadeo. Alterum est, quod ijs fundamē-
tis, quibus Medicina nititur, vt sunt Philosophia, Chemia, Astro-
nomia, &c. destituti penitus, penitusq; fuerint, fidem dictis faciunt
nugæ illorum, quas in chartas retulerunt. Alterum vero, cur in vl-
cerum medicina seueriorem censuram nō sustineant, est illud, quod
nulla plane rerum experientia præditi, magnos centones ex conso-
rum, ac veterinariorum tantū placitis deblaterarunt, in quib. si for-
te quid insit laude dignum, non ex seipsis, sed ex alijs suffurati illud
habēt: fuit enim hoc ab aliquot seculis scriptoribus solenne, vt ali-
enis plumis corniculas suas ornarent. Verum non tam hoc detestan-
dum, quā illud admirandum est, tanto tempore neminē extitisse,
qui fucum subolfaceret: nam vnanimi consensu ab omnibus in ho-
rum verba tamq; ad sacra Euangelia iuratum erat, inter imon in-
ficias eo, quædam ab ipsis (quorum tamen parum semper extitit)
recte intellecta, bona fide proposita fuisse. Omnium vero maxime
medicinæ nocuit illud, quod Imperatorum etiam edictis, ad horū
Magistrorum placita, discipulia stringebantur, atq; istis canonibus
ea autoritas tribuebatur, vt quæ iuxta eos administrata essent, etiam
in ægrorum perniciem, rata rectaq; haberentur. Verū sic ego iudi-
co, quod magis ex re Medicæ artis foret (si quidem Euangelia non
sunt, quæ de ea scripta inueniuntur) si in inquirenda veritate, cui-
libet laborare licitum esset, atq; nouis ad vetera subinde adiectis artē
locupletare. Et si enim quod Christus inquit: Discipulus nō est su-
pra magistrum, tamen cū vnicus sit Magister, pater scilicet qui in
cœlis est, nec isti Magistri nobis (quos superare conari non liceat)
habendi erunt: imō in Medicina sic agendum, vt ipse met Christus
præcepit, cum inquit: Exemplum dedi vobis, vt sicut ego facio, sic
& vos faciatis. Si ergo Christus nobis imitandus est, dicta cum fa-
ctis iungenda erunt: nam & ipse, & verba, & opera adhibuit si-
mul. Itaque qui inani loquacitate sophisticis disputationibus,
nullo adhibito opere, tempus terunt, Christi imitatores non sunt:
hinc

Prælegia Me-
dicinæ nocue-
runt.

Christus in
Medicina imi-
tandus.

hinc nec veri Medici habendi, ac plane relinquendi. Alia quinetiam Medici ac Theologi ratio est: nam qui diuina loquitur, et si diuina non faciat, Theologus tamen habetur. At Medici qui dicit, nisi medica faciat, Medicus dicendus neutiquam erit. Ars ipsa perfecta

Medicus &
Theologo vt
differat.

est, nos vt perfecti simus, vt & pater noster celestis, studeamus. quod si ob nostrum naturæ corruptionem, neq; ab hominibus, neq; ex Lumine Naturæ consequi ea possumus, ab eo discamus, qui dixit: Discite à me omnes, quia mitis sum, & humilis corde.

Hæc hæcenus.

DVPLEX ADDISCENDÆ MEDICINÆ METHODVS: HINC

duum generum Medici existunt.

CAPVT I.

DVPLEX via seu Methodus addiscendarum omnium artium est: altera quæ ad certitudinem, altera quæ in errores deducit. Errorum causæ mens ac ratio aberrantes existunt: aberrant autem, si nimium sibi tribuant. Certitudinis causæ sunt, ea quæ experimentorum nomine veniunt, quæq; naturæ consona habentur, talesq; actiones producant. Hinc alij Medici autodidacti sunt, alij à natura edocti. Atq; his duobus modis omnia quæ in Philosophia, Medicina, Astronomia, &c. scripta sunt, tractantur. Vtriusq; methodi originem ac causas ostendimus, quò manifestum faceremus, Medicinam, quæ & ipsa Methodo tradenda est, non phantasmatis ac speculationibus, sed per experientiam docendam discendamq; esse: non enim decet, vt homo qui ad Dei imaginem factus est, Medicinam quæ & ipsa diuinum opus existit, pro libito, ac rationis suæ iudicio torqueat, Expellendi itaq; ex medicorum scholis erunt, qui animi tantum gratia de Medicina disputare, ac pro & contra arguere solent: cætera nil opus est, eos refellere, cum suam met inscitiam celare non possint. Sunt præterea quemadmodum Methodi, duo discipulorum genera: alij enim phantasmatis se dedunt, alij Empyriam sectantur, quæ sanè vnica veritati, perpetuo iuncta est, quod vero ratiocinatio colligit, nõ raro vacillat. Sensibilibus namq; obiectis solis natura cognosci vult ac potest, nil ratione indigens. Exempli causa: in montis visceribus quid contineatur, neutiquam ratione, sed sensibus cognoscimus, qui manifestè ab obiectis mouentur, rerumq; naturas nobis patefaciunt. Sic in religionis quoq;

Certitudinis
artium cause.

Medici autodidacti.

Disputationes
medicorum
explosæ.

Empyrici laus.

Astronomia
experientia ni-
atur.

Aristotelis Me-
teorologici li-
bri mendaces.

Astronomia
corrupta.

Albertus de
Metallis.

Medicina per
experientiam
nata.

Medicinæ pri-
mus magister.

Medicus ex
igne generatur

negotio beatitatis, seu vitæ sempiternæ negotium aures à Christo hauriunt, nec opus est nostra vt ratio plura confingat. Similiter in cœlestiū motuū doctrina, sane nil nisi quod experientia manifesto sensu prodidit (reiectis ratiocinationibus) dominatur. Itaq; quidquid homo vel dicere, vel scribere vult, vt alios doceat, illud nō nisi mediante experientia facere debet, quod vt in alijs omnib. sic maxime in ijs, quæ vitæ ac sanitatē concernunt, obseruandum erit. Cōstat itaq; naturā non rationē nos artes docere. Exemplo rē manifestiorem reddamus. Scripsit Aristoteles de cœlestibus impressiōibus librū, quem de Meteoris inscripsit, in quo à capite ad calcē vsq; nil nisi mera mendacia, anilibus ratiocinatiunculis confirmata, prodita inuenias: quorū Mēdaciōrū cultores habuit, Petrū Tartaretū, &c. & sexcentos alios huius farinae philosophastros, ne dicā fatuos. At certē si ex naturā penetrabilibus Meteororum causæ, vt sunt: pluuiarum, niuis, tonitruī, &c. eruantur, multo aliq; eē apparebūt, quā ab Aristotele p̄ditæ sint. Huius generis phantasmata Astronomicā quoq; scientiā inuaserūt, eiusdem cū Aristotelicis Meteoris valoris, vt sunt quæ de Augurijs, Geomāticis, alijsq; id genus fortilegis prodita habētur. Sic de Metallorū generatione Albertus: sic de morborū causis Auicenna disputarūt, ratiocinationib. nimirū, cū experientia ex diametro pugnantib. vsi. Quamobrē cū Medici subiectū sit corpus humanū, animę sc: domiciliū, cōsideranda illi erit eius nobilitas: nā cū ipsum Deus crearet, Medicorū subiecerit (vt et sanitatē sc: & morbos in cōseruat, vt depollat) nihil opus est, nouis excogitatis phātasmatibus ut p̄ficere, siquidē ars Medica nō in contemplatione, sed in actione potius constituta est. Ideoq; non tā rationibus, q̄ experientia firmāda. Cū. n. medicina instar omniū actiuarum artium, p experientiā nata sit, Experientia duce p̄fecta opera in ea efficere, et quæ de eius veritate testētur, cōueniēt. Est itaq; primus iā Medicinæ Magister, corpus ac materia naturæ, ex quib. non ex temetipso discendū, si discere animus sit. Sic etiā in rebus metallicis, p experientiā admirandę artes innotuerūt, quas nemo vnq; ratione consecutus esset: hinc ex ipsis metallis, plurimæ artes extiterūt. Itaq; cū Medicina in natura consistat, sic vt natura ipsa sit Medicīna, sane illa ipsa nullibi, quā in natura disci ac inquiri debet: nā quemadmodū ex luto & igne figulorū ars: ex ferro & igne fabrilis (p malleū) extitit: vti inq; ex igne, ac cinerib. vitriariorum artificiorū, ex lana & fuso textrina, ex argēto et igne aurifabrorū ars nata est: sic p experientiā natura Medicinā, omnesq; artes, q̄ ratiocinationibus inuicūculo p̄auxit. Hæc Sophistę q; repudiata experientia, suis rationib. q̄d uis cōtingunt, accuratius cōsiderēt velim; vt tandē Lumini naturę tenebras offundere desinant. Meminerintq; Medicū à natura p ignē generari: nā ignis & in igne labor, naturam mani-

manifestā faciunt: itaq; vt Fusores ex ære aurum & Argentū, sic & Medici mediante igne ex corporib. Arcana, Myſteria, Magnalia, essentias, etc. pducere debēt, per separationē aliq; vulcania opera. Quin & Microcosmus ad medici generationē plurimū quoq; con-
 fert: nā per ignē resolutio, ex quib. ille (tribus primis videlicet) cō-
 positus sit, manifestū facit. Ex igne ergo Medicus quid homo, quid
 medicamentum sit, discit, & extra ignis disciplinā nulla alia schola
 est, per quam Medicinā addiscere liceat. Quare non immerito for-
 sap ad op̄is nostri, limen duplicē discendæ medicinæ methodum
 explicuimus: cōtemplandi enim ac cogitandi anſam, de repurgāda
 ab erroribus medicina, Medicis nos dedisse persuasum habemus.

Microcosmu
ad Medici ge
nerationem
valci.

DE OMNIBUS MORBORVM GENERALIBVS CAVSIS.

CAPVT II.

IN morborum, ulcerū vero p̄cipue cauſa indagandis; multi veris
 rationib. laborarunt, multorumq; erroneorū dogmatum semina
 sparserunt, cum tamē vnica omniū sit cauſa Corruptio, quam Deus
 Opt. Max. omnibus Elemētariis, ac ſublunariis corporibus sic
 implāuit, vt omnia corripui, interire, morte diſſolui, experiētia do-
 ceat. Huic corruptioni cum homo aſidue ſubiectus ſit, ſemp̄ occur-
 rere debemus: quā ſi ea ingruat. Morbus iā a Medicis appellat. Itaq;
 corruptio iſta, quæ in euicibilis contrarietate conſequitur, omnium
 morborum mater dicenda erit. Ea aut quib. modis fiat, Anatomia
 plurimarū partium, ex quibus hominis cōpages cōſtat, edocet: par-
 tes ille, quia tēperaturas cōtrarias inuicē obſtineant, non poſſunt nō
 corruptionis ſeminaria fouere: nam oēs vnica cutis mēbrana con-
 cluſa, certam, tum qualitatē, tum quantitatem obtinēt quidem, ſed
 cōpluſione, eſſentia, actionibus, mirum quā inuicē pugnēt. Aliud
 Ep̄atis, aliud Pulmonum, aliud ventriculi, aliud veſicæ munus eſt,
 aliq; ſubſtantia, alia humoris, alia paruiſatio eſt, alio loco hoc, alio
 illud cōtinetur ac ſubſiſtit: hæc tanta diuerſitas, quomodo non cor-
 ruptionē aliquando molitur. Cæterum nō iſta ſolum, ſed & herē-
 ditaria à parentibus ſeminaria per generationem communicata, ac
 rubinde in natos, p̄pagata, Morborum manifoldas occaſiones præ-
 bent: nam ſemper nati parentibus, quod ſanitatē autem deſectore
 fuerunt condicione. Sic Abelus & Cain, minus quā Adamus &
 Eua, illi filiis magis, hi nepotibus plūs valuerūt. Adeo vt niſi Deus
 auertat, cōſciam fore, vt aliquando futuri ſint morbi (ex iſta herē-
 ditaria veneni cōmunicatione) plane incurabiles. ſuſpicionē Pe-
 ſtilētia auget: hanc enim iam crebrius fieri, pluresq; quā olim cor-
 rumpere apparet, ſic vt iam quinto ſerē anno recurrat, cum olim vix
 quinquageſimo repetere viſa ſit: tum nulle iam eo corripui videas,
 quorū vix uo. antiquitus correpti fuiſſent. Accedunt adhæc tot
 morbi Epidemij, tantaq; ulcerum frequentia.

Corruptio
omniū mor-
borum cauſa.

Morbus iſta
corruptio

Parentum
ſeminaria
morbi

Oportet est
omnium mor-
borum causa.

Medici officium.

Anatomia
vius.

Vbi Philo-
sophus definit,
ibi incipit Me-
dicus.

Lumen apo-
thecariorum.

Quamobrem cum ea sit humani corporis conditio, ut tum generationis, tum creationis ratione perpetuo ad corruptionem declinet, adeo ut si omnes actiones optime quis proficiat, sibi quod probè valere videatur, corrumpi tamen pergat, necessario tamen morbum aliquando incidit, hinc non inconcinne OPORTET, omnium morborum causam, dixerit quispiam: nam tam ea quæ intrinsecus insunt, quàm ea quæ extra ipsum corpus circumstant, sic in corruptionem conspirant omnia, ut vnica Medicina excepta illis resistendi omnis spes adempta sit. Itaque Medici officium erit, corruptionis modum, & differentias, & ad curandum, & ad præcauendum necessarias memoria tenere: discet autem eas quemadmodum faber ignem ac ferrum per ignem addiscit, hoc est, per sensum & experientiam, sine omni ficta & fucata Physicæ iactatione. Ex quo sequitur, cum nimirum corruptio, tam sensu percipi possit, quàm ignis calor tactu percipitur, vterius naturam Microcosmi inquirendam esse, ut quomodo morborum causas effectrices in se contineat, sciamus: nam cum contrarias medicamenta pugnent, necessario cognoscendæ erunt. Sic vbi morbi ab Astris facti sunt, ex astris eorum cognitionem venabimur, ex eo nimirum corpore in quo insunt: est enim hoc in omnium rerum scientia comparanda vniuersale, ut illic vbi res inest, petatur: sic Piscationem aqua docet, cælum celestia, terram terrestria, morbum morbosa, iusticiam iusta, igne ignea ostendunt, quidquid verò aliter, vel docetur, vel discitur, stultum est, ac repudiandum: nam nemo qui ex Diabolo est, de Deo loquitur, nec infernales de vita beata differunt, sed ex eo omni in quo est, addiscitur. Patet ergo duo esse, ex quibus generetur medicus: Morbum & Medicamenta: Morbum per morbum cognoscit, Medicamenta verò per Medicamenta: hoc est, vnumquodque ex eo quod est. Cognoscit autem Anatomia opes: hæc enim apertum illi hominem, Corpus physicum scilicet omnibus suis partibus absolutum proponit, quod corpus Physicum si cognoscat, iam verè Medicophilosophus erit. Atque tum vbi philosophus definit, ibi incipit Medicus, hoc est, vbi morbum cognoscit, philosophus adhuc est: nam si morbum curet, iam verè Medicus practicus appellabitur. Hi ergo duo modi sunt comparandæ Medicinæ, ad quorum priorem Anatomia mundi, ac Astronomia: ad alterum, Alchymia & virtutum naturalium cognitio referendi sunt. Nam quod alij de rebus medicis scripserunt, cum in Theoria solos humores, in Praxi solum Marcum cum Lumine Apothecariorum sciunt ac proponant, nec fidè ne claudem vllam merentur.

DE CAUSIS NATURALIBVS

corporis egri.

CAPVT III.

Vt

VT autem aliquando naturam corporis ac materiae, ex qua v-
 cera oriuntur, quantum eius in Physico corpore natura, ac ex-
 perientia nos docuerunt, aperiamus. Sciendum hominis corpus eiusque
 singulas partes, ex tribus corporibus, Liquore, Sulphure & Sale
 componi. Ex quib. Sulphur siccarum rerum, Liquor humidarum est, &
 5 utrorumque coagulatio per Salem facta, Physicum corpus continet. Atque
 haec cuiusvis corporis, tam animati quam inanimati compositio est: hu-
 midum scilicet: Liquor est, quod ardet Sulphur, quod verò post usionem remanet
 Sal, omnia iusto pondere, quous in corpore creata à Deo, quaque
 10 Vulcani beneficio, qui quid in Physico corpore est, eruit, ad ocu-
lum demonstrari possunt, siue ex igni, siue aqua, seu aëre, vel terra
fit: nam in vniuersum omnium corporum tria ista primamateria,
ultima materia, initium, medium, finisque sunt. Hæc et si philosophi-
 ca magis quam medica sunt, tamen quia omnium ulcerum causam
 15 Salē constituimus, de eo breuibus disserere oportuit. Cum autem
 omne corpus, siue viuum sit, siue mortuum, ut à putrefactione tu-
 tum sit, causā requirat, Balsamus quidam omnibus rebus perfusus
 à Deo creatus est, qui si non esset, statim putrefactio sublequeretur.
 Sic in cadaveribus quæ Balsamo peruncta sunt, putredinem arceri
 20 videmus: sicque in Physico corpore naturalem quandam ac conge-
 nitum Balsamum esse auguramur, qui si homini non inesset, viuens
 integerque à putrefactione tutus non foret. Balsamum hunc nemo
 nisi mors auferat. differunt autem inter se Balsamus iste, ab illo verè
 25 vocato Balsamo, quod alter viuorum, alter mortuorum conserua-
tionem inferuiat. Quò autem rectius Balsami huius naturam sciamus,
 intelligendum est, Salem de quo diximus, vitæ necisque Balsamum
esse, cuius dein variegata species iuxta corporum diuersitatem existunt.
 Itaque quemadmodum carnes Sale conditæ à corruptione immu-
 nes esse videmus, à Balsami virtute, qui in Salis naturam abire solet:
 30 sic intrinsecus in nobis Sal gustu percipitur: cuius beneficio à pu-
 tredine conseruamur. Hæc de Sale ulcerum causa dixisse sufficiat,
 quæ Corollarij vitæ in vnam summam colligemus. Tria corpus
 nostrum constituunt: Sal, Sulphur, & Liquor, quorum hæc ad vl-
 cerum generationem nil præstant. Sal vero Balsamus corporis Phy-
 35 sici, ulcerum causa hoc loco constituitur. Est tamen & hoc notandum,
Salem coagulare, duricemque conciliare omnibus corporibus, metal-
lis, scilicet: lapidibus, lignis, homini, omnibus nimirum iuxta coagulatio-
nis mensuram. Verum cum nil tam præstans in rerum natura inuenia-
 tur, quod labe ac vitio careat. Huic quoque Balsamo duo inhaerent
 40 non vulgaria mala: vnum quod ipse interitui, ac corruptioni, eque
ac alia sublunaria (quorum nullum sine corruptionis terminum trans-
gredi potest) subiectus sit. Itaque si corruptio illi Balsamo accidat,
 iam causam ulceribus præbet: namque ut primum ille alterationem
 sentit.

Corpus no-
strum ex Mer-
curio, Sulphu-
re & Sale com-
positum.

Liquor quid.
Sulphur.
Salquid.

Balsamus à
Deo creatus.

Balsamorum
differentiæ.

Salē à putre-
dine tuti sum-
us.

Balsami vi-
tium.

Balsami videtur
alterum.

senferit, illius membri seu corporis putredō sequitur, membri dico:
nani Balsami variae species sunt, quemadmodum & partes variae,
hinc Epar, hinc pulmones sine aliarum partium detrimento putre-
scere quandoque videmus, Alterum Balsami vitium est, quod ipse
Sal est, Sal inquam diuersus, nunc dulcis Sacchari vel mellis instar,
nunc acer & acetosus, in summa, tam multiplex quam sunt sapores
uarij, quae temperamentorum diuersitas in causa est, vt Balsamus
iste Corrodendi nonnunquam facultatem adipiscatur, quam dein
calor, febris, phlegmone, &c. consequuntur, pro natura scilicet sa-
lis peccantis. Haec generalis theoria est causae ac peccantis materiae
in vlcerebus, ex qua particularia multa, eaque vtilia documenta hau-
rire licet. verbi causa: ulcerum diuersitas, in forma, figura & imagi-
nibus magnam Salium differentiam innuit, eamque in Physico cor-
pore, accuratē à Medicis discendam & inquirendam monet, vt ex
formae habitu de materia peccante pronunciare possint. Sed de istis
in singulorum generationis modo, specialiter & accuratius dissi-
mus postea. Hic notabis, vti aquarum variae species sunt, omnes ta-
men aquae generaliter dicuntur, sic hominum varia genera inueni-
untur, quae tamen omnia hominum nomen merentur, ita vlcerum
varia genera existere, quae ex naturae diuersitate formam, ex Phy-
siologiae differentia alios mores habent: nam alia figura aliam si-
gnificationem, alia forma aliam essentiam, alia imago aliam pro-
prietatem ostendit.

Physiologia
vulcerum.

Liquor vterque
crementa de-
ponat.
Sulphur.
Sal.

Alkali est Salis
excrementum.

Hic quae de Salibus dicta sunt, non sine vsu excrementorum
rationem subiunxero fortasse. Itaque sciendum, Liquorem sua excre-
menta per Poros, Sulphur per Intestina, Salem per urinam depo-
nere. Urina itaque si in terra nitrescat, Salem nitri efficit percoctio:
hoc quidem in animatis Salis excrementum est, in inanimatis vero.
Salis excrementum dicitur Alkali: extrahitur autem Alkali hoc ex
eo quod post Salis, Sulphuris, Mercurij separationem residuum
mansit corpore. Haec ad ostendendam Salis & Balsami naturam in
medium adduximus, quae multis alijs adhuc rationibus confirma-
re non difficile fuerit. Nam cum in nutrimento & nutrito simili-
do quaedam insit, omnia autem nutrimenta ex Sale, Liquore, pin-
guedine seu sulphure constet, manifestum est, illud quod nutritur
ex similibus compostum esse. Simile enim simili nutritur, itaque Sul-
phur Sulphure, Sal Sale, Liquor Liquore nutriri dicimus. fit autem
nutritio, cum ingesto in ventriculu alimento, Archeus vi Vulca-
ni coctam materiam digerit, & ad sua loca transmittit.

Nutritio vi
fiat.

REMEDIÀ QVOMODO A FORMÆ ET imaginum similitudine ostendantur.

CAPVT IIIII.

Vulcerum

Vlcerum generationis modum, etsi aliqua ex parte in Physico corpore ostendat philosophia, sciendū tamen alios adhuc duos modos, quib. vlcerata sunt superesse: Impressionis scilicet & Fontis, quos sic intelliges. Homo varijs externis iniurijs expositus est, corporali-
 5 bus, Spiritualibus, Elementis, Firmamentis, visibilibus & invisibi-
 libus, ex quibus facile corrodēs influentia sequi potest, à Firmamē-
 to & syderibus exagitata. Etenim si Solis calorem in tantū augeri
 quandoq; vidimus, vt nemora & segetes adureret, & in flammam
 conuerteret: si conspiciat cutis canterisari, ac pustula excitari pos-
 10 sunt: certe & ab astris hominum corpora sic affici per influxum co-
 gitandum est, quasi actuali cauterio cutis vsta esset. Et sane huius-
 modi impressiones consideratione dignae sunt: nam quemadmo-
 dum fulmen turrim, vel arborem, vel (quod non raro accidit) ho-
 minem tangit, sic & huiusmodi impressiones fieri solent, quae ob id
 15 Metaphoricē fulmina, ac fulgura dici poterunt.

Impressionis
vlcera.Corrodens
influentia.Cutis cauteri-
satio per con-
spicilla.

Fontis vlcerata quae vocauimus, vt fiant, exemplo, & analogia
 declarabimus. Fontes ex petris quemadmodum erumpere vide-
 mus, sic in humano corpore fluxionem oriri posse, quae aliquem in
 locum decumbens, tandem erumpat, cuius fons & origo nemini
 20 nota sit, atq; hinc semina, ac radices mali erui impossibile ha-
 beatur, credibile utique est. Atq; vt verorum fontium alij calidi sunt,
 alij frigidi, alij Sulphurei, alij Aluminosi, &c. sic & in humano cor-
 pore factas fluxiones analogia quadam partiri licebit. Sunt autem
 & praeter iamdictas, ac superius commemoratas, vlcerum causae
 25 aliae, quae in corruptione Salis ac Balsami radices habent, adeo vt
 ex his malitiae suam causam habeant, huius generis tres sunt: Pe-
 stis, Bubo, & Pleuritis.

Fontis vlcerata.

Tibialis.

Pestis, Bubo,
Pleuritis, quā
causam ha-
beant.

Alia insuper vlcerata sunt, quae Balsamo vim faciunt, cuiusmo-
 di ea, quae à bestiarum moribus, vulneribus, & Erysipelate sunt.
 30 Superest & sextum genus, quod ex raucedine ortum habet. Ulti-
 mo deniq; loco vlcerum duo adhuc habentur genera, Gangraena
 scilicet & Elephantiasis. Atq; haec in vniuersum sunt vlcerum differen-
 tia, quae extrinsecus apparent. Sunt qui & viscerum vlcerata his an-
 numerare velint, Hepatis puta, Pulmonum, Renum, Vesicae, Oeso-
 35 phagi, &c. verum istis, quia accuratior eaq; medica magis curatio
 competit, nil admodum immorabimur, cum hic exteriora tantum;
 & quae Chyurgi opera curentur, tractemus. verum ne nihil de his
 dixisse videamur, vnicō saltem capite ea edifferemus.

Viscerum vl-
cera ad Chy-
rurgiam non
pertinent.

Notandū insuper ad vlcerata cognoscenda, maximopere conferre
 40 ipsius affectus, operationē, formam, figurā & imaginē accuratē cō-
 templari: nam nihil in rerū natura sine forma generati, perfectūq;
 est, nihil est, quod operatione careat: itaq; p[er] formam ac operationē
 cuiusvis corporis, suam essentiam explicamur, sic omnia quae terra

Affectus ipso-
rum forma.

maricq;

Sales corporis
Physici & Micro-
cosmi ean-
dem operatio-
nem obuiunt.

mariq[ue] generantur, suas essentias per formam ac operationem pro-
dunt. De operatione exemplum tale esto. Salia corporis Physici
exterioris vnam eandemq[ue] cum salibus Microcosmi (si ea ad vlce-
rum generationem pergant) operationem habent, atq[ue] ob id simili-

Figurarum
cogitatio.

tudo operationum, inuisibilem ex uisibili indicat. hoc est, exte-
rior figura, interiorem quandam præfigurat, vt salia exteriora, in-
teriorum indicationē habent. Atq[ue] sic quæuis exterior figura ima-
ginationem, id est, æqualem formationem de interiore quādam o-
stendit. Per hæc ergo operationes, earumq[ue] signa cuiusuis vlcis
differentiæ manifestæ sunt, vt scilicet ex quo genere salium, vitri-
olato scilicet, Aluminoso, &c. vlcus ipsum sit, cognoscamus, ad quā
cognitionem mirifice quoq[ue] conducit formarum contēplatio: nam
qualis forma salium exteriorum à coagulatione fit, talis quoq[ue] in
homine efficitur, sed tamen in forma resoluta: est enim forma ad
formam suā similitudo, ac coagulata forma significatur à forma re-

Obscura sunt
hæc.

soluta. itaq[ue] cuius generis fuerit forma exterior coagulata, eius ge-
neris cēscibitur forma interior resoluta: coniunges ergo formarum
syzygias cum operationum similitudinibus. Hæc namq[ue] concordanti-
æ expeditam atq[ue] ab erroribus tutam habent dignotionem, nec
vlla phantastica indigent ratiocinatione: sunt enim hæc (formam
& operationem puta) ex lumine naturæ desumpta: imò ipsum lu-

Nomina mor-
bis vt impo-
nenda.

mē naturæ luit, iuxta quod iam tandē morbis nomina impones, nimi-
rū qualē formarū ac operationē inuenies in physico corpore, tale no-
mē tibi cōfinges, atq[ue] sic ab omnibus erroribus te liberū cōstitues.

De ARTE
signata.

Obseruandum autem & hoc sedulo est, nihil plane naturam
produxisse, cui non suæ effectiōnis signum impressent, pro exem-
plo hominem sumamus, huic nulla inest facultas animalis, naturalis
vel vitalis, quæ non exteriore aliquo vel gestu, vel habitu, vel mem-
bro, lingua scilicet, oculis, auribus &c. consignata sit: sed ista iam re-
linquo, vt de quibus in libro de Proportionibus Physiognomice di-

Plantaginis
forma.
Saurina for-
ma.

disseruerim, tum quòd hunc ad locum non omnia pertineant. Quæ
diximus, etsi in homine appareant manifestissime (est enim homo
pluribus affectibus refectus) non desunt tamen in alijs quoq[ue] cor-
poribus. Sic plantago quæ nervis referta est, suam virtutem osten-
dit. Sic Saurina forma vsum ipsius prodit. Atq[ue] etiam in homine
visus manifestissime de appetitu, aures animi voluptate, Lingua de
cordis agitatione ac affectu testentur: tamen hæc omnia, & in flori-

bus, & ijs, quæ linguarum loco sunt, inueniuntur. Quamobrem
qui in Medicina experientiæ titulum ambiunt, ij studēant hanc ar-
tem, qua natura in exterioribus interna designat, addiscere: hæc
enim sunt Medicæ artis Scholastica, quibus si quis principio de-
stituatur, verū ac optatū artis finem nunquam consequi poterit.

CAPVT V.

ANtequam particulares vlcera descriptiones aggrediamur, pauca quædam ad rem facientia præmittere visum est. Itaque notandum, naturam in omnibus metallis producendis, anteq̃ ea perficiat, alteratione temporis florida reddere, sicuti arbores anteq̃ fructus producant, florere videmus, hoc & omnibus mineralibus commune est, & a Salis generatione non alienum: nam & ipse dum generatur, anteq̃ perfectione floreat, quod illius tempus studiose medicis est obseruandū. Quod de exteriori mundo dictum est, in homine similiter se habet: cum ergo talis in homine minera contineatur, ea si floreat (quod tempestatem hic appellat) certe agitata, ad corruptionem inclinat, quod tamen in exterioribus non accidit: nam ea si floreat, fertilitatem potius quàm corruptionem portendunt: nam ea hominis quàm maiore mundo cognatio non semper rariolata est, sed sere spiritibus, qui spiritus est, corpus continetur, differt ab illo tamen, ut caro à ferro, quorum utrumq̃ corpus quidem est, diuersa tamen existunt. Ex quo sequitur, si hominis minera efflorescat, corpus concuti (concussio illa accidit tum propter sensum, tum ea ratione, quod in tam minuto corpore, vniuersæ maioris mundi proprietates conclusæ sunt.) itaq̃ si homo est obstructionibus laboret, rigores ac horrores fiunt. Vbi itaq̃ talis tempestas ingruit, frigus sentitur (nam omnis tempestas cum frigore incipit) quod totum corpus peruat, similiter, ut Boreas aerem refrigerat: hinc itaq̃ horrores oriuntur, qui consurgunt, donec huius venti omnis essentia absumpta sit, qua absumpta, tandem ex ea quæ in rigore facta est, agitatione, calor corpus apprehendit, isq̃ etiam totum corpus peruadens, non prius remittit, donec omnis materia absumpta sit. Quod si supra modum corpus intesceat, summi ad caput feruntur, atq̃ quandoq̃ rationem obledit, quandoq̃ soporem faciunt, maxime vbi illa tempestas stupefaciente natura participet. Ut autem tandem quomodo vlcera fiant ostendam: obseruandum est, vbi vetus ille vehemensissime materiam exagitarit, in eum eam locum decumbere, vnde locus statim in tumorem attollitur, phlegmone accedit, rubedo accrescit: quod si tantum virium nondum habeat, ut erumpere possit, locum relinquit, ac turgens huc illucq̃ fertur, rubicundo colore se prodens. quare si tempestas illa adhuc debilis sit, solutum facili est: sin iam radices egerit, & aliquo loco fixa hercat, negotium medico facillere solet, atq̃ sere sub hypochondriis firmari solet, & illic partem aliquam rodere ac exulcerare. Tempestates hæc sere in sanguine consistunt ac fiunt primum, sed paulatim

Mineralium
florescentia.

Florescentie
interioris ab
exteriori dis
serenua.

Rigor & hor
ror vt fiant.

Febris vt fiat.

Sopor & pa
raphrenitis vt
fiant in Febre.

etiam in solidiores partes agere incipit, ibique venas nervosque erodens, tumorem facit, ac vlcus, sæpe cum ventro totum corpus pervadens. Eius varia nomina apud Germanos sunt, Latini Erysipeda-
 ta appellare solent.

Erysipeda.

DE SIGNIS AC GENERA- tione Fistularum.

Fistule ex Sale
 petre fiunt.

Est vlcerum quoddam genus, quod ex Sale Petre oritur. Sal clemens est, nec vix adeo acris ac erodens: nascitur autem in hunc fere modum. Terra Salis Balsamum in se continet, quæ si pura ab impuro separet, & excrementa deponat, contingit ea quandoque foras erumpere, atque tum ab aëre & sole exsiccantur, & in nihilum abeunt: si in ea remanens ac remanens erodantur, quæ nec calor, nec solis radii penetrant, eam formam quandam turbidam, & oblongam deorsum propendentem nasciscuntur, indurantur, ac in Salem Petre mutantur. Itaque Sal petre terra excrementum est, ex Sale & Balsamo natum. Simili ratione in homine Sal (qui Balsamus est) existit, qui corpus conservat, cum excrementa sua per poros deponere diximus: quod si pori illi obstructi sint, vel natura non excernat, corruptio quædam subsequitur: nam illa excrementa intrinsecus in lacertorum cavitates decumbunt, ac cum ijs in locis propter calorem coagulari in turbinem non possint, resolvuntur, & ab intra exteriora versus rodunt, ac depascuntur circumiectas partes, donec ad cutem pervenerint, ibi demum vitu scitum, vel pustulam faciunt, quod sensus iudicio teuent curationem requirit: at ubi curationem aggressus fueris, tum demum morbus se prodegit, intus basin extra eorum ostendens, non aliter quam de Sale petre diximus: nisi quod Sal petre corpus est, hoc cavit. Verum loca in quibus generari possunt, multa sunt, ubi gratia iunguntur omnes, contigua diuersæ partes, (id est, ubi ligamenta nervi tendones, & a carne coniungunt) nates, oculi, nares, costæ, malleoli, in summa, nulli ubi fere non generatur. Vbi ergo iam aliquo in loco vlcus factum est, subinde excrementa nec deponuntur, nisi solum naturalia, sed & quæ ex inconcinna dicta auctiora sunt, perpetuo in eodem loco, ac fere ubi iam confirmatum natum est, nullo dolore amplius molestat. Hoc mali genus à Fistula similitudine Germani cum Latinis Fistulam appellant.

DE VLCE RIBVS QVÆ EX SALE

nascuntur.

CAPITULUM VII.

Superioribus capitulis monuimus Sale sua excrementa per urinas deponere (cui Salem nimirum, qui principium partium conservationi subser-

subseruit) Excrementum hoc, vrina scilicet, vbi in terra copiosum collectum fuerit, in puluem abit, qui Nitru Latinis appellatur, quod si coquatur, Salem quendam ex se fundit, quem Salemnitri dicunt, eius prima origo ex Ballamo animati corporis est: is enim Ballamus cum subinde se expurget per vrinam, causa est illius Salis, qui acrimoniam Ballami obtinet. Quamobrem sciendum, cum necessario corruptio nobis incubat, & huius excrementi non debita euacuationem destructionis causam fieri: nam nili per vrinam deijciatur, in carnosas partes decumbit, illicq; paulatim alicui naturam contrahit (quemadmodum de Nitro ostendimus) donec tandem ad effectum suum perueniat, quem antequam contingat, Schyrrhosos multos tumores excitat, qui paulatim magis magisque indurantur, ac attolluntur, non aliter quam in nitri preparatione conios fieri, & magdaleones apparet. Itaq; vbi iam aliquandiu hic detenta ista excrementa fuerint, & sua ipsorum acrimonia, tum insiti caloris accessione fodere incipiunt, donec tumores illi singuli, in singula caua vlcera abeant, quae omnia coaceruata videntur, quemadmodum & Salnitri gleba plura tubera ostendit. Familiare illis vlceribus est, vt nunc humida, nunc licae sint, pro symptomatum nimirum varietate: hoc tamen a prioribus differunt, quod haec non vt illa perpetuo madeant, sed ferè vbi humectata fuerint, ad exsiccationem se iterum accingunt. Hoc mali genus Schirrophulas Latini nuncupant, sed rectius quis forsan Nitri vlcera ea quis vocauerit, a matricia scilicet, quae illa facit.

Nitrum ex
vrina fit.Schyrri vt
siant.Vt ab istis
vlceribus licae
ferant
Schirrophulas.

Vlcera, Nitri.

DE VLCERIBVS QVAE DOLORE

nullo molesta sunt.

CAPVT VIII.

Quamuis acris & calida Salium natura est, tamen quandoque calor ipsorum superatur: nam cum ad summum suae malignitatis peruenierint, nec ultra progredi possint, ipsa met emoriuntur, maxime vbi ea ad Salis Gemmae naturam accesserint: horum namque ea est proprietas, vt vires suas non exerant, nisi vbi iam interficere volunt: itaque eorum actio non vitalis, sed lethalis est, & quod dolore perficere debebat, hoc insensibilitate efficit. Huius rei causa est, quod Salis spiritus vt animalia noxia, semper negotium differunt, quo tandem subito ingruentes, agriū opprimere possint. Sed cum ex improviso mors accidat, nec ipsi quod propositum erat, efficere possunt. Sciendum quoque propter est, vlcera haec ex morte eiusque operatione (quae putrefactio est) originem ducere: non quod totus homo moriatur, sed vnum solummodo membrum emoritur, quemadmodum manus abscissa sine totius corporis interitu, emori videtur. Quapropter obseruandum medico erit, vt omnium rerum quae

Salis spiritus
corpus destruat
conantur.
Putrefactio est
mortis operatio.

in homine sunt, scientiam habeat, vt si contingat aliquid membrum ad interitum suum inclinare, nec per vitales actiones, sed per lethales corrumpi, sciatur in huiusmodi casibus nil contra vitales actiones attendendum, si vitales sint, nec contra lethales, si lethales sint: in hoc enim vlcera & curationes differunt maximè. Sed huiusmodi vlcera in homine. 7
 Sal gemmæ in homine. 8
 Sal Entali. 10
Alumen scissum, quod si emoriatur, Entali appellari solet. Veruntamen etiam si operatio ipsa emortua sit, non tamen ab operationibus statim quiescit omnino: nam mortua æquè ac viuua, quadam actione participat: nam donec aliquid plane in nihilum abierit, ipsa nunquam à generando quiescet. Etenim mors nil nisi primum vitæ spiritum auferit, manente interim secundo spiritu, qui pro sua natura agere non desistit. 15

Itaque in humano corpore ad huiusmodi generationes vlcera sequitur, quæ sensu omni vacat: nam ferè illic colligitur, vbi tangendi vi minimum homo pollet. verbi causa: sub genu, & intra cubitum. quia autem Sal gemmæ naturam Grandulationis obtinet, pluribus lapillis, & angulis scateat, idem ergo & in hac resolutione fieri videmus, vt nimirum ad exemplum grandulationibus sparsim per totum membrum vlcera parua fiant. Quapropter in curatione sedulo obseruanda erit ista mortis differentia, quæ neglecta multis imposuit, multis grande malum conciliauit: nam etsi lethalis aliqua operatio ingruat, nihilo minus tamen operatio alia non quiescit: nam mors primæ operationis vires frangit quidem, statim tamen alias generat: mors enim nullam morbi causam auferit, morbi propositum si frangat, è vestigio aliam producit causam. Hæc ratio et si Sal gemmæ singularis, ac propria non est, sed & omnibus Salibus communis, tamen quia reliqui Sales, hoc modo affecti, non vnam aliquam partem, sed simul vniuersum corpus occupant, hic vni Sal gemmeo eam facultatem tribuere placuit. Istorum vlcera nomina cum tam varie in medicina vsurpentur, hic reticemus, sufficiat tibi ea vlcera ex Sale gemmæ orta, nuncupare. hæc vera nominis ratio est: nam ipsa ex Sale gemmæ per putrefactionem generata sunt, cum ipse in summo gradu, sua operationis morte præuentus esset. 35

DE VLCERIBVS EX PHYSICO VITRIOLO.

CAPVT IX.

Flunt etiam vlcera, quæ & forma & operatione sua Vitriolum referunt. Est autem vitriolum minerale corpus, ex coctura ad eam quam

quam

quam refert consistentiam percoctum, maioris vsus gratia. Huius inquam similitudine vlcera in humano corpore oriuntur, in tibijs fere firmata: nam si Sal ille Vitriolatus corrumpatur, ista in loca decumbens, primum varices facit, quæ Vitrioli domicilium factæ

Varices vitrioli domicilia.

ipsum retinent, donec ex se ipso Erodentem vim nanciscatur, quam ubi nactus fuerit, paulatim partes illas in tumorem attollit, dein tumores illos erodens, caua vlcera facit, quæ postea instat Vitrioli circumiacentes partes depascuntur. Et notandum hic, vitriolum raro alijs dolore agere, nisi forsan ubi iam ex corpore effluxerit, quod etsi factum sit, tamen statim iterum coaceruatur, nec prius eger intermittit, quam vniuersam tibiã in vlcus conuerterit, ac si quid vlxerationem effugiat, illud ipse stupidum reddit: nam omne vitriolum Sulphur stupefactiuum in se continet.

Vitrioli fluxu pefactiuum Sulphur.

Euenit tamen non raro, huiusmodi Salia & Vitriolum ad Erosionem nõ peruenire, propterea quòd ad tantam acrimoniam, quæ corrodere possit, non euadant: quòd si fiat, facile Spasmi ac punctiones accidunt. Vitreolum enim intus conclusum Sinoniam inflammatur, quæ inflammatio postea Spasmos, ac puncturas causare efficax est. Quin non raro accidit, Vitriolum superiora versus per illas venas ferri, donec ad earum radices peruenerit, ubi dein consistens lethale vlcus facit. Ad hæc cum ea Vitrioli forma sit, vt in lapillos concreseat, etiam in humano corpore multas Itromas, ac Scirrhus lapillorum similes & forma, & duritie efficit: quorum dein alij, qui corrodingi vix possunt, in vlcera abeunt: alij qui ea destituuntur, integri permanent. Operatio Vitrioli sequitur, quæ numquam non (ob prohibitam euacuationem) putredinem ac foetorem facit: ea enim

Vitreolum conclusum Sinoniam inflammatur.

omniũ Salium natura est, vt quò calidiore ac humidiori loco sunt, eo citius putrescant: contra in loco calido, siccò, accidit, vt ut sit, Vitrioli ea semper natura est, vt caua vlcera facere ac fluere desideret.

Scirrhi à Vitriolo efficiuntur.

Similis plane vitriolo, in carabe operatio existit, eo saltem differens, quòd pauciorẽ inflammationem, nullumque spasmus, maiorem vero dolorem efficiat: cognoscuntur vlcera hæc ex defluente aqua citrina, cui quandoque sanguis concretus copulatur: aqua enim illa sanguinis grumos vnã educit secum. Peculiare huic vlcetum species est, quòd ea laborantes, acerrimo visu, capiteque integerrimo sint, antequam tamen ea aperiantur vlcera, capitis dolores, ac visus debilitas ægros habent: cuius rei causa non ad decumbentes fluxiones, sed ad sursum elatos vitrioli vapores referenda est: at ubi iam apertum vlcus est, vapores non ascendunt amplius, itaque morbi soluuntur. Atque hinc patet, vlcera hæc claudenda non esse, nisi prius omnis vitrioli substantia radicitus euulsa sit.

Succini albi Operatio

Vitriolata vlcera non sunt claudenda.

Alumen vlce-
ra curat perse,
facit per acci-
dens.

Calor mater
putredinis.

Aluminosa
vlcera in hy-
dropem abe-
unt.

Sic sine chaul-
sa ab Alu-
mine.
Salis commu-
nis vlcera.

SVnt porro vlcera quæ primum cum tumore, ac inflatione sine calore & erosione se produnt. Primum enim tibiæ in tumorem humidum attolluntur, humor is facile exsiccationem admittit, successu tamen temporis putrescere incipiens, ex qua putredine postmodum fætor, ac fluor, vlceratq; oriuntur. vlcera hæc Aluminicomparantur: etsi enim per illud neq; tumor, neque putredo causatur: imò ad eorum curationem non mediocre auxilium præstat: tamen eatenus, qua calore quodam participat, putredinis causa fieri per accidens potest: omnis namq; putredo à calido est, & rectè calor Mater putredinis nuncupatur. Vlcera quæ tractamus hic, raro dolore molesta sunt, insignem tamen tumorem, humiditatemq; præ se ferunt, non in schyrrhos vel œdemata excrescunt, sed potius ex diuturna putredine inuicem ortus causam præbent: ampla & profunda sunt, non raro totum crus occupantia, diuturna omnium vlcerum maxime sunt, ac si non debitam victus rationem præscribas, fere in hydropem vniuersalem conuertuntur: at vbi diætã legitima obseruata fuerit, prospera admodum valetudine homines sunt, his vlceribus laborantes: adhæc magnam quoq; in Peste, Pleurisi, ac Lue Venerea, præseruationem præstant.

Vlcera quinetiam inueniuntur (vt iam antea meminimus) quæ diuturnitate temporis in syderationem abeunt, quàm intensissimi dolores consequuntur, frequens hoc est in vitriolatis: etenim vbi Alumen, ac Vitreolum semet ipsa in calcem redigerint, vi insiti caloris, aliam plane quàm antea adipiscuntur essentiam: at moram requirit hæc calcinatio, qua humor omnis absimitur, solumq; alumë siccum relinquitur, non aliter quàm Alumen & Vitriolum vi ignis in calcem redacta, acriora, rodentiora, magisq; dolorifica fieri videmus: sic & hic intrinsecus vitreolum calcinatum, subter cutim cavitatem facit, ossa arrodit. quæ omnia mala primum quidè à fluxione fiunt, at ea postea exsiccata, exarescunt vlcera, nisi quando ex improba victus ratione, collecta excrementa illac euacuantur: tum enim & humida apparent. Similiter de Alumine in calcem redacto iudicandum, quod si iuxta calcinationis suæ naturam agar, hyderum nõ facit, sed exsiccac potius, litimq; inexhaustam efficit. Huius generis vlcera à Sale communi fiunt quoque, si ipse corrumpatur, humida ea primum apparent, mox intrinsecus exsiccantur, maiore quàm Aluminosa dolore affligunt, calore vero nullo participant. Causa horum vlcerum est corruptio Salis communis, à calore humido, quem natura dum expellere conatur, in artus detrudat, vbi fixum inuenerit, à fonte ipsius, vsq; ad ostium illi natura viam præparat,

per

per quam subinde effluere solet. Salium horum non vnum genus est, omnes tamen communes appellantur, eodē omnes modo agunt, eodemq; curantur. Qui si suo præ Marte (vbi illis peculiare est) exci-
 5 centur, facilem curationem faciunt: sin calcinentur omnium diffi-
 cillime sanari solent. Considerantur itaq; vlcera Aluminis, vitrioli, ac
 Salis communis bifariam: vel cruda enim sunt, vel calcinata.

DE VLCERVM PESSIMO GENERE,

quod difficilimè restingitur.

CAPVT XI.

10

Sunt præterea Sales quidam, qui in principibus humani corpo-
 ris partibus consistunt, quemadmodum in Auro & Luna Arse-
 nicum, Sales isti, si sua ipsorum virtute à partibus, quibus insunt, se-
 gregantur, (vti per ignem Realgar ab Auro) ita spiritus Microcosmi
 15 virales, eos in exteriores partes propellunt, ceu ventus à Deo exci-
 tatus, tuum (qui & ipse mobilis est) exagitare solet: sunt enim Re-
 algaria hæc simili quoq; natura prædita, vt à corde ad exteriores
 artus facile se propelli patiatur: imò vltro ferantur, tot tantisq; affe-
 ctionibus, ac periculis expositus homo est, vt vel eo nomine iustifi-
 20 simè Microcosmum illum appellemus, vt qui omnia maioris mundi
 pathemata in se contineat. Atqui Realgaria ista in homine creata
 substantialiter esse putandum non est: nam postmodum in eo ge-
 nerari cōtingit, vt exempli causa: Realgar, Aurū, Chymus, tria hæc
 æs vnum sunt, quorum quoduis singularem virtutem obtinet,
 25 quam tamen dum vnā consistunt omnia, neutrum exerit. Similis
 planè in homine Orizon est, substantia non viribus. Sed ad exem-
 plum redeo. Homo itaque à diuina prouidentia, ac prædestinatio-
 ne per artem impellitur, vt Aurum per suum Fulmen, Chymum in
 Scoriam, Realgar sub forma fumi, in sublimatum corpus separet,
 30 vt iam Aurum, Realgar, Chymum, loco viribus, substantiaq; sepa-
 rata ante oculos constituat. Quæ de exterioribus dicta sunt, de
 internis etiam accipienda sunt, vt scilicet intelligamus, intrinsecus
 in nobis esse aliquem, qui corruptionis huius efficiens causa sit.
 hunc nos destructorem Archeum vocamus, nouo vocabulo & in
 35 audito hactenus: nam nunquam adhuc vsq; Medicina per Philo-
 sophiam adoleuit, vt destructorē hunc, quis nam esset, intelligeret
 ac agnosceret. Notandum itaque hunc Archeum intrinsecus in
 homine omnia Vulcania artificia disponere, facere, ac perficere, ac
 quamuis rem in vltimam suam materiam deducere. Vltimam au-
 40 tem alicuius rei materiam voco, si ipsa ad suam iubilationem, ac ex-
 altationem perueniat, vt in superiore exemplo, Aurum in suam
 virtutem, à reliquis duobus separatam in vltimam materiam de-
 ductum esse dicimus. Hac ratione per Archeū in igne Vulcani, ab

Realgaria in
homine sub-
stantialiter nō
insunt.

Archeus des-
tructor cor-
porum.

Realgaris plu-
res species.

orizonte Realgar quoddam separatur, quod dein pro ea qua pollet natura vlcus facit: sunt namq[ue] variæ Realgaris species: nam præter dictum, aliud est Realgar Lunæ; aliud Mercurij, aliud Iouis, aliud Veneris, aliud Saturni. itaq[ue] quot Realgaris species, tot sunt horum vlceru[m] differentię, diuersis proprietatibus præditę: sunt quę bulimiam quandam congenitam habeant, adeo vt carnes ipsas in quibus consistunt, vel etiam alias exterius admotas, aliq[ue] edulia depascantur: alia corrodentem venenosam materiam nacta, pro eius veneni natura agunt, quasi exterius admotum Realgar esset. Quinetiam sunt Realgaria quę ex Salibus fiunt, simili modo, ac in artificialibus separationibus Sales produci videmus: nam dū illi expurgantur, sordes suas à se expellunt. itaq[ue] aliud Realgar à sale communi, aliud à vitreolo, aliud ab Alumine se expurgante generatur. Realgar ergo hoc singularia quędam vlcera producit, quorum symptomata pro materię diuersitate cuariant: nam vlcus à Realgare vitriolato factum, bulimiam: ab aluminoso, corrosionem communem habet. Quare quancunq[ue] partem Archeus preparauerit ac separauerit, ea excellit, atq[ue] in operatione erumpit, realgarinū vlcus pellimū ac venenatū efficiens, cui nemo vnquam per officinarū puritas compositiones auxiliabitur: nam antiqui cum originem mali non intellexerint, nec remedia ijs adhibere docere potuerunt, &c.

Bulimia à Realgare vitriolato causata.

DE VLCERIBVS FACIET, ALIARVM.

que partium arsenicalibus.

• CAPVT XII.

Fusor & fusoria officina in homine.

Admirabūtur scio, & ridebūt non pauci, si viderint me in Microcosmo fusorem (quem Archeum apello) ac fusoriam officinam constituere, n[on] admirari quælo desinant: nam ista in ægrorū commodum (cuius omni ætate studiosissimus fui) facilius probauero omnia, quā[m] mei antagonistę vel vnicum, de humoribus ac sex rebus naturalibus dogma confirmare quęat: qui cū[m] tot sectas, hæreses, Schismata, inter se alant, mirum si quid certum cōstansq[ue] apud illos sit: sed misso istos, qui contra ius fasq[ue] in Apollinis cathedra sedent, faciamus. Vlcerum de quibus hīc nobis sermo instituitur, varijs modis Medicorū vulgus partitur, varijsq[ue] nominibus insignita profert: sed nullus istarum distinctionum vsus est. vos isthęc signa obseruate potius, quę Realgarinorum vlcerum paragonica sunt. Dolor intensissimus si vexet, si comparatione aliorū vlcerum maxima deformitas adest, si caro, cutis, ossa, nerui, ligamenta, &c. exeduntur, si statim ac aliquem locum materia occupauerit, varij colores apparent, iudica Realgarinum vlcus esse, quod omnibus veterum remedijs resistit. Quamobrem ego, qui à natura ab istis Hæresibus separatus sum, atq[ue] ad desperata restituentad dona-

Apollinis cathedra.

Signa vlcerum Arsenicalium.

ra illis domestica remedia suppeditarit, quàm illinc vnquàm haurire queant. Medico vtile esse non inficior, vt intelligat, qui morbi Græcos, qui Arabes, qui Sarracenos, qui Gallos, qui Germanos, qui Italos potissimum affligant: quid terræ, quid Mari, quid Cœlo, quid Elementis quotidie nouum ac recens accidat: quid item antiquitus acciderit. Hæc in quàm omnia in Medico requiruntur, non tamen necesse est, in Græca lingua, cæteris omnibus relictis, ista cognoscere velle: namq; si in regionibus vbi subiecta Græca non sunt, quid opus est Græcanicis remedijs vti, quæ plus forsan 10 damni quàm emolumenti ægris adferre queant? Sed facilis excusanda inficitia modus est, vt cum in Germanica lingua rem non intelligas, Græcè apud Germanos loquaris, vel Latine nesciens Indica lingua vtare: fere enim quæ rara & incognita sunt, opinionem singularis scientiæ merentur. Itaq; vt correctionem huius imposturæ paucis aperiā, consultum mihi videtur, vt patriorum seu 15 endemiorum morborum cognitionem, & curandi rationem, quibus sibi comparet: interim autem cæteros morbos, qui exterarum nationes affligunt, aliquo modo intelligere discat: etenim Rhenani ægri à Græcis medicis, Thuringi ab Arabibus parum auxilij sperare possunt. Neq; Deus Opt: Max: Mendaces illos Græcos terrestres deos constituit, vel in arte medica quasi Euangelistas esse voluit: quamuis enim in sua regione fidem illis plane non deroget, tamen in Granata vel Portugalia minimum ipsis crediderim. Sed idem quod Romæ Græcis accidit, qui perinde vt illi salutem, sic 20 medicinæ peritiam ipsi sibi solis ascripserunt: namq; quemadmodum Latia lingua Romam, sic græca Græcorum imposturas palliare cogitur, quòd si illæ linguæ suam praxim in Germanicam quoque transfunderet, actum certè iam de ipsarum authoritate esset.

Correctio
huius imposturæ.

Græci non
sunt Euangelistæ
Medicorum.

30 DE LIGNI CORRECTIONE.

CAPVT XVII.

AD tollēdos errores qui in vsu ligni committuntur, maximum auxilium præstabit, naturam ac vires ligni prius accuratè cognouisse: namq; si rationibus addiscas, Incarnatiuam vim in Guaiacano ligno præualere, iam statim, nisi planè rudis sis, intelliges, magno ægrorum incommodo impura ipsorum corpora huiusmodi curandi rationi subijci: hanc itaq; si imposturam tollas, iam correctionem maximam huic errori attuleris.

Incarnatiua
virtus in
Guaiaco
præualeat.

40 Hoc autem incommodum cum ipsimet animaduertissent, ne planè impuris corporibus mederi velle viderentur, ad ligni vsu abstinentiam quoque adiecerunt, putantes in defluxionibus Luis Gallicæ, ac vlceribus manantibus, hanc genuinam medendi ratio-

Abstinentia
vulgatæ
correctio,

nem

Paracelsi
liber de vsu
ligni Guas
iact.

Error hic vt
sit corrigendus.

nem esse, cum tamen fucata saltem sit: hunc ergo errorem vt corrigamus, consultum videtur, agros euehymis, ac multum nutri-
tibus cibis pascere, quo impostura illi dieteticæ remedium inuenia-
mus. Sciendum tamen preparationem huiusmodi alimentorum,
non vulgata ac magyria ratione fieri debere, sed in vase duplici in-
cluso, scilicet in Cantharum vel vas clausum nutrimento deco-
quando: in potu verò ea ratio, quam de potionibus vulnerarijs præ-
scripsimus obseruanda erit, quemadmodum in nostro libello de
vsu ligni copiosius disseruimus.

Omnino autem ignorandum non est, tantas, tamq̃ copiosas
virtutes, ligno non inesse, quantas clamosi isti agyrtæ ei tribuunt,
atque ad multo plures affectiones ipsum vsurpari, quàm virtutes
eius patiantur. Itaque in impostura ligni corrigenda, summum erit
illud, vt quid certo de ligno sibi polliceri quis possit, intelligamus,
veluti nos in correctione ligni copiosè demonstraui-
mus.

DE SUPERSTITIOSIS SANCTO-

rum medelis corrigendis.

CAPVT XVIII.

Sancti mor-
bos immitte-
re non
possunt.

Liber Para-
celsi de Su-
perstitutioni-
bus.

Sacrificos-
rum impos-
tura.

Ægrifcipo-
sos affligunt
superstitione.

Imaginatio
mutat mor-
bos, eorū
que signa.

Impostura hæc non Medicinæ solum, sed & puriori religioni
omni ætate plurimum semper negotij fecit, licet nulla vnquam
ratione demonstrari possit, sanctos vel immittere, vel curare mor-
bos posse: cum enim vel ipsorum testimonio, sancti summa nos
charitate complectantur, quomodo illos grauissimorum dolorum
causas constituemus? quamuis non negauerim, incantationibus ac
maledictionibus morbos conciliari posse, verum multò alia ratio-
ne accidere, in nostro de superstitionibus libro demonstratum in-
uenies. Verum vt erroris huius originem adferamus, sciendum sa-
crificos impostores avarissimos homines sanctis primum hoc tri-
buisse, vt vulgo persuaderent, Sanctos morbos immittere, qui vel
à Superstitione, vel etiam à naturalibus causis orti excitatiq̃ essent.
Atqui imposturam hanc abolere impossibile est, nisi sacrificorum
totum genus, quod superstitionem istam pertinacissimè defendit,
funditus extirpetur: namq̃ sophismatis ac elenchis, sic vulgus cir-
cumueniunt nequam isti homines, vt etsi hodie errorem hunc quis
condemnet, ab ipsis persuasus, cras obujs, quod aiunt, vlnis cum
denuo apprehendat. Tolerandum hoc fortasse erat, nisi & illi qui
se à sanctis affligi autumant ægri, medico dein omnino inobedien-
tes sese præstarent, vnde deinde ex falsis imaginationibus sic morbi
transmutantur, vt cum antea naturales fuissent, iam nullum penitus
typum obseruent amplius. Namq̃ ex istis imaginationibus, deflu-
xio, locus, aliq̃ signa, per quæ in cognitionem causæ morbi deue-
nitur,

quales & ipsorum naturæ, & instrumentorum habilitas ferunt. Spirituales isti artifices varijs arcanis ornati sunt, bonis scilicet ac noxijs, quæ pro loci natura diuersa fabricant. Operum horum iam prognostica paucis aperiantur. Si itaq; contigerit homines multo
 5 quam ipsorum ferant prudentia, mores, ac naturæ, morosiores euadere (quod fieri non raro animaduertimus) varijsq; morbis incognitis antea conficari. Cælum male dispositum iudica, à cuius peruersa operatione non ita multo post Pestem causatam iri, metuendum. Quod de vniuersalibus dictum est, in particularibus quoque
 10 considerationem meretur. Itaq; si vlcera cacoëthe appareant, internos artifices in opere aberrare scias: etenim quandocumq; exterioris mundi negotia claudicant, interiorem periclitari non potest non verum esse. Hæc de morbis transmutatis hæcenus dixisse sufficiat, in quibus non tam vniuersaliter, quam de vlcerebus specialiter admonendi mihi fuistis.

Pestis à cœli
 inausito potius
 oritur.

DE VLCERIBVS QVÆ COELITVS

imprimuntur, ac insunt.

CAPVT XIII.

10 COELUM eiusq; influxus contemplari, (propter eos morbos quos à Firmamento imprimi omnibus in confesso est.) Medicum debere, non minus quam simplicia eâ, quæ ad remediorum compositione adhibet, ex eo manifestum est, quod cum quatuor sint, quæ Medicum perfectum reddunt. Philosophia, Astronomia, Alchymia & Medicina: Astronomia, quæ circa cœlestium versatur
 25 contemplatione, eam nobis ad Medicinæ perfectione necessariam ostendat. Sunt qui tribus repudiatis vnâ, Medicina contenti esse velint, eo argumento, quod nusq; Galenus de cœlestibus impressionibus (etiam in Pestis consideratione, quæ tamē omnibus ad cœlū
 30 refertur) verba fecerit. Quasi vero nō vitio potius quam virtuti tribuendū sit, eū, qui principatū Medicinæ affectarit ac usurparis, ista ignorasse, sine quib. in Medicū perfectum euadere non datur. Sed noxiū hoc artis Medicę dogma est, quod vni homini tantū tribuit, atq; imitatione rationibus præfert: ex eo enim accidit, vt omnes
 35 impune Medicos se esse proficiantur, ac ex arte rem faciant, qui alias artes vel desidia, vel ignorantia relinquere coacti fuere. Verū iam tandē ostendam, quomodo cœlum vi sua attractrice multorū vlcerym efficiens causa sit. Magnetem, Succinum, Mastichem, Resinas, aliq; huius generis: ferrum, lodes ac similia attrahere videmus.
 40 Sic in cœlo stellæ plurimæ existunt, quæ in homine recondita, ac sibi familiaria (siue humores sunt, siue quid aliud) ad exteriorē corporis regione educut atq; aurahunt: certū enim est, nihil in hoc sub lunari globo esse, q nō Stellis aliquid de sua natura cōmunicare cogatur,

Medici quatuor
 artes persciunt.

Galenus cœlestium impressionum non meminit.

Cœlum quomodo vlcera faciat.

Stellæ ab inferioribus nutriuntur.

Saphirus Anthracem aperit.

Angelica Vrina est Cardio patia seu Carina.

Astronomica Medicina.

gatur magis suo fialo: vñ. in solem ex humidis humida extrahere cāp arefaceret videmus: sic quælibet stella ex suo corpore cui dominatur, attrahit quædā, quibus deperditis, ipsum corpus ad interitum inclinare apparet. Huc respicere manifestum est eos, qui non nisi inspecto prius cœli situ, ligna cædunt, ac lutum fodiunt: quippe non ignari, cariem, aliāq vitia à superioribus accidere. Quin & illud experientia docuit, Saphirum gemmā Anthracem aperire atque, donec vlcus fiat manifestum: quod si ea lapidis natura est, ut a astris quoq; tribuere, vt lesio q; ipsi Carbunculum Anthracem, Apostema, &c. fieri dicuntur, illam Gemmā eam virtutem non nisi ab astris habeat. Longe illis huius effectuum causas adferunt pseudomedici. vñ. quia omnia occultioris naturæ cognitione destituantur, quid mirum cœlestium influxionum effectus illos ac si intelligere? Iterum, cum angelicam vrsinam ijs quos Radix suis apprehenderit, omnem virtutē subtrahit, non video quomodo non Firmamento illam quoq; vim tribuamus: siquidem iam constitutum sit, nil in Elementari orbe esse, quod non in Firmamento existat quoq;. Quamrbrem notandum, si vlcera fiant lethalia, vel quæ methodicam curationem non admittant, curandi rationem inuertendam esse, aliāq remedia vsurpanda: nam in ijs cœli influxum predominari certissimum est. in hoc ergo vlcum genere nullane spei in vulgatis medicorum libris ac pharmacopœorum officinis ponere licet: putida enim ac inutilia sunt, quæ ipsi præscribunt ac componunt remedia. Itaq; ad Astronomicā Medicinā canones recurrentum erit, illiūq remedia petenda. Quæ diximus hæcenus, vbiore explicatione non indigent: vñ. vnicum enim argumentum a maiore omnem dubitationem tollit. nam si cœlum pluuiam, niuem, tonitru, fulgur, &c. efficit: si cœli tempestas alterationem corporibus inducit, vt iuxta eam magis minusq; valeamus: manifestum est, cæterorum quoq; morborum, maximeq; vlcum efficiendi potestatem ei tribuendam esse, quidquid Galenus eiusq; sequaces deblaterent.

DE VLCERIBVS FONTIS (appellatis.)

CAPVT XV.

Caloris frigorisq; cœli causa est.

Vlceris hoc genus, quod fontis vlcus appellauimus superius, explicatur, exempli loco adducam illud. Fontium calor frigusq; siue ex cœlo sunt, siue à terra, à calido & igneo fonte sub terra latente, suasq; actiones perficiente, consistunt, augenturq;. Atque nihil in his inferioribus, vel calidum, vel frigidum est, quod non caloris frigorisue sui causam cœlum agnoscat: at terram interim concaulam istarum qualitarum augmentum ac decrementum procurare

curare non negauerim, Radix tamē, vt dixi, in cœlo est, quæ in prima rerum creatione sic vt apparet, est segregata, iterumq; terrestribus mutua cognatione iuncta. Simili plane ratione, de fluxionibus humani corporis iudicandum est, eas scilicet à cœlestibus operationibus dependere, vt dirimi facile non queant. At vt maximè difficulter ab ijs alienentur, atq; medelam accipiant, tamen hominem coactè illas impressiones ferre non fatemur, sed per Astronomicam Medicinam resistendi præsidij confirmari posse, contendimus.

Citaretur
cœli in fluxu
dependere.

Generationis quoque horum modus fontibus aquarum omni ex parte responderet: nam quemadmodum illæ ex Petris scaturiunt, ortus tamē sui ratione, ac semina manifesta non habent, sed perennes fluunt semper, sic & istæ fluxiones humani corporis, ex nullo, vel saltē obscuro semine emanantes, perennes quasi sunt. Istis sanè singularem curationem adhibendam esse, differentia horum ab alijs vlceribus (quæ ortus sui manifesta semina habent) innuit. Homo enim ex terra ortus sit, terræ quoq; naturam refert, atqui terra

Flammula
vim causticā
habet.

Itaq; fontium hac analogia constituta, notandum deinceps est, quemadmodum fontium varia genera sunt, temperie, actionibus, accidentibus varijs inuicem differentia, sic & harum fluxionum non unam esse distinctionem, sed plurimas, quas curandi ratio studiose obseruandas innuit: nam frigida, stupefaciensq; defluxio à calida longè aliam curandi methodum requirit (C V R A T I O.)

Et siam si autem istis fluxionibus curationem adhibere, & impossibile sit, & inconueniens: (nam nemo fluminis impetū in fonte suo remorari potest, vt radicatus ex semine ortam plantam euellere licet) tamen non desunt ad sustentationem remedia, neq; Medicum est, statim de curatione desperare. Est enim pseudomedicorum decreta incurabiles istas fluxiones pronunciant, tamen ex consultationes, quæ cœli influxum præsupponunt (quas neq; apud Galenum, neq; alios eius farini logodædalos inuenias) aliquid spei adhuc superesse quandoq; ostendunt.

Cautio in præ
dictione obseruanda.

DE VLCERIBVS QUÆ CVM VVLTNE.
re, fractura, ac morfu complicantur.

CAPVT XVI

Vlcerum quæ vulneribus, fracturis, morfib; alijsq; non bene curatorum vulnerū symptomatis superueniunt, hinc fere rades trahunt, quòd dum illis medicamur, nisi probè ab externis iniurijs ea muniamus, ex sua natura, vulneris scilicet in alienam abeunt, ac in vlcera transmutantur. Veluti ouum cuius putamen confractū

M

est, facile quoque putredinem contrahere apparet. Sic & homo si ab extra illius corpus apertum fuerit (id est, vnitas soluta), tum externa elementa, ac aer circumstans in interiora agere incipiunt, eaque corrumpere: est enim exteriorum multo quam interiorum natura durior, adeo, ut inter ea similis ac inter Silicem ac Carbunculum gemmam comparatio sit, itaque corruptio facilis existit, ac studiose præcauenda. Etenim cum ea sit immundorum natura, ut mundis semper quoque labem aliquam inferre conantur, summo sane studio in tuendam mundiciem incumbendum erit, maxime si à Firmamento alterata esse Elementa intellexerimus. Ex quo sequitur, humani corporis continuitatem soluta, siue per Arma, morsum, vstionem, fracturas, &c. ipsum corpus exteriorum & circumstantium Elementorum iniurijs expositum esse, & in vlcerosam dispositionem facile prolabi. Quamobrem Medicamenta parietis instar collocanda inter corpus & circumstantia, Elementa erunt: quod nisi & ipsa medicamenta sint rii è præparata, sed æquæ ac externa elementa immunda, facilius multo erit ad vlcus transitus. Atque hinc nata putredo corruptionis vehementis causa euadit, quam auferre, nisi tota ea parte, quam ipsa occupauit, ablata, impossibile est. Actiones istæ Elementorum exteriorum summa diligentia propter curandi rationem obseruandæ sunt: nam ab impulsionibus ac Saliu actionibus non parum diuersæ apparent, quas quia Humoristæ illi medici ignorarunt, non est ut multum utilitatis ex ipsorum lectione reportaturos nos speremus. Et si enim non negauerim, ipsorum curationes confirmari posse, si eæ essent causæ quas illi assignant: verum illi eas indemonstratas assumpserunt, atque hac sumptione totam artem foedissime conspurcarunt. Vos hoc axiomatis instar habete. Quemadmodum respiratione ac inspiratione corrupti aeris, hominis interiora inficiuntur, sic & per vulnera non probe munita, venenum ambientis aeris communicari nobis posse. Atque hoc ut in quauis vnitatis solutione catholicum est, sic in venenatis moribus, ac vulneribus ab intoxicato telo factis, vnice considerandum: etenim veneno cum ambientis intemperie conspirante, celerissima ingruit destructio. Quin & in fracturis, (vbi eæ perperam curatæ fuerint) cum vlcere complicatio admodum periculosa existit, ac fere curationis spem adimit. Itaque vbi tale vlcus oblatum fuerit, sciendum, curationem per Elementa (id est, ipsorum Elementorum remedia) faciendam esse: semper enim ex eadem classe, è qua morbus est, remedium petere conuenit, quod qui non intelligit, sed semper de contrario remedio cogitat, is ut à curatione abstineat, admonetur.

DE VLCERIBVS QVI EX PROPRIA

constellatione generata sunt.

CAPVT XVII.

Acci-

Corpus vlnetorum Elementorum iniurijs expositum.

Causas non demonstratas Humoristæ assumunt.

Curatio per Elementa.

Accidunt quandoque vlcera, quorum infectio ex sua ipsorum et constellatione originem ducit, nulla accedente vel celesti vel Elementari causa procacitica, huius generis sunt vlcera mammarum, quae ab utero oriuntur, verbi gratia, Cor suam constellationem habet, habet & suam uterum, quarum sicut Archeus interior ad exteriorem se habet utraque. Vteri itaque Sydereae virtus si à vero tramite aberret, totam illius regionem, quanta ea est, ad destructionem disponit, ac inficit, haud aliter quam Anthracem à caelo accendi videmus: nam & sic quoque uterus, hic ex intrinseca illa sua influenza vlcera creat, putredinem in lacte vberibus &c. efficiens. Simili ratione Bubones fiunt, corrupta scilicet Osei constellatione. Nam Osei operatione suum met Sydus corrumpente, ac quasi efflerata destruente, Pesti simile hoc malum oritur: etenim quemadmodum celestis illa influenza partem sibi cognatam inflamat, sic radios Syderis Osei hic se habere cogitandum est. Pesti simile malum dixi: nam sunt quaedam singularia loca, in quibus frequenter Bubones pestilenciales fiunt, cuius generis & Osei regio est. Quin & sydus Osei interna quaedam pestilentialium stellarum constellatio est: verum superiori tandem constellatione accedente, tum demum exterioris Osaicae Pests causa euadit (obscura omnia sunt.)

Gordis confectio.

Bubones Veneri uti sunt.

Osaica Pests.

Bubones pestilenciales in Fiftu lasabeis.

Aether Olympius.

plus.

Itaque quod supra monuimus, scilicet in Physico corpore totum contineri Firmamentum, ipsumque iuxta caeli Physici regiones diuidi, hic denuo memoria reddendum est, ac obseruandum praeterea. Quod si ex celesti constellatione pestis fiat, suo ad quem eam influxus destinavit loco, eaque lethalis non sit, sed loco cedat ac solvatur, nec plane tamen, quod, inquam, nisi ea concinne ritis adhibitis remedijs, percutretur, vlcerosa ac fistulosa sequatur dispositio: ac dein interiore destructo sydere alia superueniat pestilentialis constitutio, ab illa diuersa quidem, ex ea tamen orta. Quamobrem moneo in pestis curatione sedulo in consolidatione laborandum esse, quod sine ea nulla curatio absolui possit. Pauca haec exempli quasi loco ad ostendendam constellationis vim, in medium attulimus, monentes interim, & huius generis alia innumera existere, & istis consideratis facile cognosci, quid Aether Olympius, ac Physicum sydus possint. Haec scio Medicos Firmamenti ignaros non intelligere, sed ipsimet huius inficitiae causa sunt.

VLCEA QVAEDAM PER INCANTATIONEM à Lamys fieri.

CAPVT XVIII.

VLcera per incantationem à Sagis fieri posse, vel facta deteriora effici, etsi vulgo incredibile ac fabulosum putetur, sapientioribus attamen non plane fictum videtur. Et sane duo omnino modi

Spiritus quo-
modo vlcera
faciant.

sunt quibus ista fiunt: vel enim à spiritibus, vel ex incredulitate ac-
cidunt, quæ ambo cum extra LUMEN NATVRAE posita sint, naturaliter, seu ex naturæ fontibus, de his disserere nemo poterit. Spiritus autem quomodo huiusmodi operationes perficiant, scitote, quod Sacre literę admonent de hoc casu in Historia Iob: is enim anteq̃ à diabolo tētaretur, integra & fortuna & sanitate fuit, sed potestati diaboli subiectus, toto corpore vlcerato esse cepit, à satana nimirū percussus. Hęc si concedamus, vt certē inficiari nefas est, quis dicat iam tum huiusmodi tentationes desisse, nec ad hæc vsq̃ tempora, imò ad finem seculi durare ac duraturas esse? Sane non contemnenda Satanæ potentia est, vt qui mille fallendi ac tentandi artibus præditus sit, & qui, Scriptura teste, semper rugiens obambulat sicut leo querens quē deuoret. Quamobrē firmiter credendū, nō tantū animæ, sed & eius domicilio, corpori sc: nostro ipsum acriter infidari, cū & experiētia cōstet, & Euāgeliū doceat, ipsum corpora nostra obsidere, ac miris modis deformare posse. Stat itaq̃ sētētia, Satanā diuino permissu omnis generis plagis humanū genus afficere posse. Atq̃ quemadmodum homines varijs artibus præditi sunt, quas omnes ex rebus à Deo creatis, ac per sensum & rationē cognitis, faciūt, exercent, perficiūt. Sic Spiritus homines lōgo interuallo superare cōstat: ij namq̃ simplicia ac species suas nō ex corporeis, sed ex incorporeis, cōlestibus, ac Firmamentalibus, quibus æque ignis, sulphur, ac Salpetræ inest, ac istis Elementaribus corporibus desumunt. Quod si ergo vt hominibus, sic & Satanæ scientiam componendi largitus Dominus Deus est, certum est ipsum vētum excitare, ignem accendere, ex salepetræ & sulphure grandinē ac fulmina efficere, quibus omnibus nos fortunis exuat, posse: nam quō ars à Deo reposita est, illic ipsam vigere probabile est. Sic ergo Iob, sic alij, quos in tentationem induci Deus permisit, à Satana afflicti, tractati, percussi sunt. Sciendum itaq̃ est, eam quorundam hominum peruersitatem esse, vt cū toto corde, & ex tota anima Deum diligere deberent, ad satanam conuersi, eius mancipia euadant, ac odio proximi flagrare incipiant. Qua dein maleuolentia cum malis spiritibus iuncta, eorum sibi scientiam vsurpat: atq̃ sic spirituum ministerio conceptum odium in proximos euomit. Sed premium huius nequitia æquale cum Iuda proditore ferent omnes, & sanē quicunq̃ tales sunt, sub exitum vitæ huius rei manifestissima indicia produnt: est enim æqua cum labore ipsorum merces. Veruntamen nec in illis quibus mala à spiritibus infliguntur, sine diuino permissu quidquam proficit hostis maleuolentia: at ille ipse qui proprio Filio non pepercit, nobis quoque crucem ac afflictionem à proximo imponit, ac conciliat, &c.

Imaginatio seu
incantatio vt
legat.

Iudæ proditor
pro premium.

Porro

Porro nunc incredulitas, quæ horum malorum causa altera nobis constituta fuit, expedienda superest, qua de re dilucidiff: Christi verba in Euangelio extant, cum inquit: Si fuerit fides vestra, sicut granum sinapis, & dixeritis huic arbori, &c. Existis enim consequitur, si fidem habuerimus in Christum, fore, quæ ille pollicitus est: si fidem in Satanam habeamus, itidem illius promissorum participes futuros; utroque enim modo Diuina operatur potentia, teste Christo, cum loquitur de Pseudoprophetis & Antichristo. Signa & miracula facient (inquit) per Satanam, & ego Satanæ scientiam ac potestatem tribuam, ut ipsorum miracula de illis testentur: nam propter fidem ipsorum Satan talia perficiet miracula per ipsos. Quapropter, in Satanæ potestate asserenda, nemo nimirum sit incredulus; nam quemadmodum Deus de pijs testimonium perhibet per miracula, sic de impijs Satan. Itaque non immerito de incantatione & similibus, per quæ vlcera quandoque infliguntur, hoc loco differuimus.

Incredulitas
est victrix
causa.

DE VLCERIBVS QUÆ EX ELEMEN-

tis duobus, igne & glacie fiunt.

CAPVT XIX.

VLcera quæ ex Elementorum manifestis qualitatibus, (id est, intemperie) oriuntur, cum singularem curationem requirant, singularem quoque theoriam non immerito sortita sunt. Quapropter quod initio diximus, hominem tribus è rebus compositum esse, quarum vna Sulphur est, sciendum; hoc genus vlcera in Sulphure radices suas habere. Itaque si Sulphur inflammetur, iam operationem suam auspicabitur, ac in igneam degenerabit naturam, igneasque actiones producit, hoc est, caultica sua ut pustulas excitat quædamque membrum, non raro totum corpus adurens. Neque est, ut quis admiratione ducatur, si audiat Sulphur in humano corpore constitutur. Etsi enim ad oculum non apparet, inest tamen omnibus suis facultatibus in corpore Physico, non aliter quam de Salibus dictum est hæcenus, quorum essentia quoque etsi conspicua non est, tamen virtus & actio latere nequit. Sic etenim in prima rerum creatione comparata sunt omnia, ut Sulphur quandoque caro sit, quandoque lignum, &c. Sed omne id quod ab igne euincitur, Sulphur putandum est: reliqua vero duo (Sal scilicet & Mercurius) igni resistunt, ac in vltimam materiam reducuntur. Quia ergo ex carne, ossibus, & similibus Sulphur generari diximus, quod dein inflammatum vlcera faciat: Scitote, quod corpus ab initio omne Sulphur fuit, à quo dein in mediam materiam perductum est, ut iam caro, sanguis, &c. esset, vnde ille partes corruptibiles effectus, intrinsecas

Sulphuris in
inflammatio.

Sulphur quid
in homine.

Corpus pri-
mo Sulphur
fuit.
Caro & san-
guis media
materia cor-
poris sunt.

Caro & sanguis media materia corporis sunt.

Affectus locus & causa primum cognosci debent.

concitantur incommodationes, ut iam homini suæ met ipsius substantiæ aduersentur, ac subinde appetant rursus reductionem ad primam materiam: nam media creatio primæ omnino inimica est, ambegq; mutuam corruptionem satagunt, atque prima alterius in se reductionem machinatur, qua facta, homo denuo in terram ac puluerem, ex quo (media creatione) factus erat, redit. In quo puluere et si manifeste Sulphur non apparet, nil refert: nam & ex terra lignum fit, cum tamen terra lignum nec sit, nec dicatur. Itaque omnibus modis primum corpus, in quo morbus inhaeret, cognoscendum est: post, causa morbi, & quæ rursus ad primam materiam corpus reducere cogitat, contemplanda: sic namq; omnes prædestinati sumus, ut varijs modis corrumpamur, ac in primam materiam relabamur, corruptionis inquam: huius quædam species Sulphuri quoq; inest, qua à media creatione ad primam inclinat, ac Elementariam inflammationem contrahit, ut rectè ignis isto in casu corruptionis materia dicatur.

+

Ignis internus varijs modis existit. Sol in homine igneus.

Alter modus inflammationis Sulphuris.

Ignis ergo iste per quem Sulphur hoc accenditur, varijs modis nascitur, quemadmodum & externi ignis ortus varios esse conspiciamus: hic ex silice excutitur, alter per speculum adurens concipitur, tertius ex motu (quod in funiculis apparet) nonnullus alia ignifera arte comparatur. Eodem dico modo ignis interior innisibilis exoritur: nam silicum ignem refertis, qui fit per coelestes impressiones, Solis interioris, qui Sulphur accendit. Solem illum, ut qui nec diem nec noctem faciat, Galenici medici non intelligunt, quippe cuius naturam numq; didicerunt. Verum si Sol externus lignorum Sulphur accendere potest, rectè interiori nostro soli eandem vim tribuimus. Sunt porro in homine motus quidam, qui pro natura sua Liquorem exsiccare valent, ac Salia in calcis formam adurere, à qua postmodum membra in Sulphuream naturam deducta, vi caloris inflammantur. Accensionum genera etiam plura existunt, iam commemorata duo tamen præcipua quasi sunt, & reliqua in se continent omnia. Quæ ambo (ut summatim omnia quæ diximus colligam) corpus primum inflammant, & ad primam materiam retrudere conantur, (vnde postea ad conspiciendam flammam aptum redditur, &c.) Quod hominem ab igne consumendum pono, non vsq; adeo insolens putandum est: nam & huius in terra quoq; documenta manifesta prodit: quoties enim terrestres ignes emicant, qui sunt medicum commune faciunt de hominis igne. Est enim non eadem ratio est primæ ac mediæ creationis, ac materiæ, terræ scilicet & hominis, ignis scilicet terrestris, ac humani, attamen eorum æquales Operationes esse, experientia docuit: nam ut maxime ignis terrestris, qui corporeus est, ac visibilis, interno hominis igni (qui soli ei in quo est sensibilis, omnibus inuisibilis co-

lis co-

lis cognoscitur) æqualis non videatur, est tamen iuxta hanc differentiam amborum essentias metiri facile. Verbi causa, Montes plurimi sunt perpetuo igne deflagrantes, alij nō perpetuo quidem, sed eousq; durante, donec omnimoda ad primam materiam reductione facta sit. Sic in Styria vidimus ex male curato igne nocturno totos campos deflagrasse, cum ad ignis extinctionem frustra concurreret plebs. verum istas ignis externi causas indagare philosophos relinquimus, sufficiat nouisse hæc quandam ad Medicam artē præfigurationem habere. Simili ratione igneas operationes quæ in Adoptis sunt Chemiæ (cuius Medicum peritum esse volumus, antequam ad artem accedat,) considerandas volumus. Harum conflagrationum exemplo, contingit in humano corpore, post diuturnas ulcerationes, Sales quandoque calcinari, atque Sulphurea corpora in primā materiam reduci, tandemq; accendi. Quin & idem ex inconuenientibus adhibitis remedijs accidere videmus, maxime à Mercurio viuo: itaque Medicos hortor, vt Chemico studio ipsius venenositatis scintillas tollere discant. Adhæc post diuturnas ægritudines huiusmodi inflammationes accidere possunt, verum vbi in sanis factæ fuerint, atque vbi nulla in remedio culpa est, sciendum malicauis eam esse, Sydes illæ infuere, ac impressionem facere velle: sumus enim superiorum influxibus recipiendis non aliter subiecti, quàm elychnium ad ignem è silice excussum excipiendum. quæ dico noua ac impossibilia non sunt: etenim si arbores, ædificia, &c. cælo fulmine tanguntur, an non & nostra corpora huiusmodi ignes excipere queant? hoc saltem interest, hic inuisibiliter fieri, illic omnia ad sensum apparere.

Historia.

Operationes in Adoptis.

Mercurij venenositatis scintillæ.

DE CAUSIS ET GENERA-

tione Lepre.

CAPIT. XX.

AD vberiore Lepre intellectum, ante omnia Leprosæ putredinis à quauis alia differentiam obseruare conuenit. Est enim Leprosum corpus putredum, omni Balsamo ac Sale priuatum, vitæ tamen, Sulphure & liquore non destitutum. Reliquæ vero putredines sine Balsami vel Salis interitu accidunt, quamobrem minus periculosa habentur. Sciendum itaque, vbi in Balsamo vita non inest amplius, iam & Salem quoque deperdi, quo deperdito, reliqua duo, Liquor scilicet & Sulphur, pro sua natura, ac conditione agere incipiunt, & sic sine Sale generant, quod generatum nos LEPRAM appellamus: quæ etsi in putredine consistat, omnis tamen adeo diuersa est, vt nunquam in duobus

Leprosi corpus deest prius.

Leprosus sit.

similis appareat. Diuersitas hoc se modo habet, artifex manuarius iuxta varias dimensiones opera diuersa producit, ex insita sua virtute. Sic putredo hæc pro varietate complexionum ac conditionum, diuersi generis venenositates concipit: sunt enim corruptionis nostre causa miris modis differentes, veneni diuersitas omnis ad insitam refertur dispositionem, quarum omnes quidem vnā causam habent, sed varijs modis se produnt. Dicimus itaq; Leporam fieri per putredinem sine Sale & Balsamo causatam, ab operationibus Sulphuris & Liguoris: duo enim hæc si tertio (Sale scilicet) destituantur, non possunt nisi Leporam efficere. Neque vero hoc saltem modo Lepra generatur, sed & si Sal naturam suam deperdat, quod per celestes quandoq; influencias accidit, Lepra quoq; fit omnium pessima. Quin & vbi Balsamus per magnas corporis restrictiones congelatus corrumpitur, Lepra fieri potest, vti & in vino per magna frigora abeunte, corruptionem quandam inemendabilem fieri videmus. Lepre deniq; nonnullæ sunt in generationi subseruientibus partibus, quæ si in posteros propagetur, omnino incurabilis est. Nam vbi cunctq; Balsamus corrumpitur, vel absumitur, nulla amplius sanationis spes superest: nam quemadmodum cinis, non amplius in ligneam substantiam reduci potest, sic nec vllum corpus, cuius Balsamus absumptus est, pristinae sanitati restituere Medicus poterit: etenim sine eo tanta est reliquorum trium corporum malignitas, vt eo absente, vnum corpus sic putrefaciant, vt cadauera post mortem putrescere solent. Itaque magna huius morbi varietas & malignitas existit, quandoq; vniuersum corpus, quandoq; vnicum membrum, sæpius solos pulmones, vel manum solam inuadens. Ea tamen malignitate est, vt etsi vnica in parte consistat, integram tamen corpus inficere, sensu priuare, ac stupefacere queat. atq; hoc in corceptis infallibile signum futuræ in aliqua parte lepræ est, si illa pars stupore corripitur, deinde sensum paulatim amittat. Sciendum tamen Balsamum (qui lepræ causa dictus est) corpus suum non amittere, sed vim saltem, id est, formam solum abire per putrefactionem) cum autē forma quacuis à Salis corpore fiat, Salis corruptionem fieri debere manifestum est, ex qua vlcera, pustule, duri tumores &c. oriuntur, omnia pro loci & temperaturæ diuersitate euariantia. Est autem Lepra talis affectus, qui etiam pro sua natura omnibus animantibus accidere queat, vni tamen homini euenire solet, vel quia vnus homo ad talem corruptionem constitutus est, vel quia ciborum quorundam talis effectus est: hinc videmus porcos qui temperie ad humanam naturam bestiarum omnium proxime accedunt, ab hoc malo non vsq; quæp; tutos esse. Sed plura de lepra hominis, vt quæ nec præcaueri, nec curari possit, scribere super sedeo. Attamē quæ ex perfrictione fiunt, tū ex celestibus influ

Lepre quæ incurabiles.

Lepre futuræ signum.

Lepre soli homines corripiuntur.

influentijs, lepræ per Medicinas cœlestes curationem admittere videntur: illæ vero quæ vel hæreditario factæ sunt, vel diuinitus immissæ (vt immitti non dubitamus) ad mortem ferè comitantur. Denique non ignorandum, intrinsecas quasdam lepras esse, quæ ^{V. Lepræ interiores.} vix post duodecimam generationem se prodant, ac si prodeant, ^{g.} niuntur, & in perfectam sanitatem abeunt: veruntamen frequenter raucedinem, scabiem, mala vlcera efficit, quæ quia ex lepra (et si imperfecta ea grat) originem habent, curationem non admittunt. Itaq; Medico accurata cōsideratio adhibenda est, in huiusmodi incerti iudicij occultis morbis, ne forsan sanabiles pro incurabilibus, & vicissim pronūciat, cuius generis erroribus multas occasiones præbent falsa & inconcinnæ Pseudomedicorū, de Lepræ iuxta huiusmodi differentijs scripta, itaq; ab illorū lectione abstinendū iubeo.

DE VLCERIBVS QVÆ CHAOS IN-

trinfecus in nobis generat.

CAPVT XXI.

Flatuum ac aëris retentionem (est autem aër chaos quoddam, ^{Chaos est Aër.} corruptionis causam continens) vlcera facere, exterioris mundi theoria ostendit. Aër namq; exterior Firmamento circumscriptus, intra eius circumferentiam coactus est, ibiq; omnia quæ sunt peruadens, etiam in hominē agit: nam cū ipse corruptionis causa sit, imò ipsemet corruptus venenum concipit, quod dein omnibus corporibus, quæ ipse contigerit, cōmunicat: hinc in pomis putredines, in arboribus caries, in homine vlcera oriuntur. Sic in homine cutis exterior firmamentū est mundi minoris, in quo chaos æquè ac in maiori mūdo insunt, & ex seipsis, & à maiore mūdo corrupti idonea, ex qua corruptione interiorū partium vlcera nascuntur, multò quam in exterioribus frequentiora, ac grauiora: nam illic sensus vegetior est, & facilius immundicies colligitur. Generatio putredinis in huc ferè modū contingit: vbi pars aliqua venenū illud concepit, iam inflādari incipit, ac suppurari, vnde vlcus oritur, quod interius saltē consistit, nec vnq; extrā fertur. hinc morbi isti periculosi, ac lethales habentur. Et quò maior partis dignitas, ac cum corde cognatio est, magis periculosius malum est: nam dignitatis partis ratione morbi Acuti, Chronici lethales ac sanabiles euadunt. Porro quæ de generatione ac virtutibus ventorum alibi diximus, ad hominē quoq; hic referenda sunt: nam & in homine venti generantur, qui cum ventis maioris mundi cognitionem habent: hinc sequitur, exterioribus corruptis, interioribus quoque illam corruptionem communicari, neq; tamen exterioribus ventis vim generandorū vlcerū tribuimus, sed interioribus solum: verū nisi hi ab illis irritarentur, nec isti operarentur, perinde ac Silicis ignis, igni pulueris pyrici

pyrici iunctus, flammā facit, hoc est, in silicā ignis est, est & in puluere tormentario, attamen nisi ille in hunc coniiciatur, ignis non fiet, simili plane ratione de ventis iudicandum est. Notandum etiam, ventorum quamuis multæ differentię sint, vnicam tamen saltem esse vlcerationem, cuius tamen differentię ex hoc petendę sunt, quod alia aliarū partiū substantia ac essentia est. Verum quod ventus ille externus non omnibus ex æquo nocet, causa est diuina prouidentia, quæ membranē cutē pro propugnaculo opposuit, tum quod regiones earumq; situs magnam diuersitatem habent, vt in vnica nostra Germania centuplex & vltra inueniatur, omnis à cœlestibus constellationibus dependens. Quamobrem Medicus iuxta constellationum diuersitatem Astronomicis rationibus mundum partiari debet, totiusq; mundi, iuxta easdem descriptionem conficere. Namin populosis vrbibus cœli cum hominibus conspirationem videre est, vt iam vbi venti illi climata illa peruaserint, eos homines inficiant: sin nulla conspiratio illis sit, sine noxa illas regiones transit. Atque hæc de vlcerebus internis, earumq; ex Chao ortu dixisse sufficiat.

Mundus iuxta constellationū diuersitatem partitus.

Peroratio.

Humoraria vicerū theoria.

QVÆ hætenus de causis ac generatione vlcerum prodita à nobis sunt, quā difficulter locum apud plerosq; inuentura sint, non me latet: tam enim mordicus tot seculorum consensu confirmatam quatuor humorū in vlcerebus theoriā, pleriq; retinere conantur, vt satis mirari nequeam, neminem hætenus extitisse, qui fucatam illam, ac Sophisticam humorum quaternitatem accuratius censeret. Sed mali causa ea est, quod cum ad capeſſendam Medicinā maximopere necessaria sit Philosophiæ cognitio, paſſim omnibus perſuaſum ſit, ex Ariſtotelicis eam libris hauriendam eſſe, cum tamen pro Græcorum more, quibus mentiri non inſolens eſt, nil niſi meras nugas, ac mendacia in libros effuderit Ariſtoteles ille. Adhæc Aſtronomię imperitia, ac Alchymiæ ignorantia, eiufdem malis cauſam præbuere: nam ſine Alchymia Medicinam facere velle, perinde eſt, ac ſi Architectus ſine norma, & perpendicularo ædificium conſtruere animum inducat. Fundamenta itaque noſtræ Medicinæ experientia iam confirmata ſunt, nimirum quod Salium corruptio, & ex ea corrodens nata virtus omnium vlcerum cauſa exiſtat, adeo vt ſi plane ferreus homo eſſet, hac corruptione facta, ab vlcerebus utus non foret. Etenim tanta, vel non minor huius Salis reſoluti malignitas eſt, ac illa Aquæ fortis ex alu-

Ariſtoteles pro more Græcorum mendax.

Salium corruptio omnium vlcerum cauſa.

ex alumine & Salenitri præparati, nec ullus Sal calcinatione, præ-
 paratione, vel sublimatione vehementior parari potest, Sale corpo-
 ris Phyllici: hinc tanta ulcerum diuersitas, tot distinctionibus abin-
 uicem discreta, quæ tamen ad pauciora capita facile contrahi pos-
 set, curationis descriptionem diu multum ex antiquis me haurire
 posse persuasum fuit, sed in cassum omnia. Itaque stultum est, quòd
 tantum. scientiæ antiquis tribuitur: nam si docta iuuentus fuisset,
 forsan erudita senectus iudicanda foret, sed quale senium rudem iu-
 uentutem consequatur, omnibus manifestum est: hoc ego verè
 pronunciare possum, omnes antiquos ijs rebus ætatem triuissè,
 quæ scientiæ ac sapientiæ primaria sunt impedimenta. Quamob-
 rem vos iuuenes senesq; iam tandem labia comprimite,
 & me audite de morborum causis, ac curatio-
 ne præsentis opere dif-
 ferentem.

Antiquorum
 inutilia sua
 dia.

FINIS SECUNDI TRACTATUS.

Ph: Ratacolli
DE VLCERVM CVRATIO.
 NE, TRACTATVS TERTIVS, IN
 tres Partes diuifus: quarum
 Prima est

*DE VNIVERSI CORPORIS
 RENOVATIONE.*

Proœmium.

Medicina præ-
 ciosiffi thefaur-
 us.

SVMVM mysterium ac præciosissimum thesau-
 rum in hac corruptibili vita esse Medicinam, quæ in
 tollendis humani corporis morbis consistit, ex eo
 manifestum est, quod post summum bonum (quod
 in dilectione Dei consistit) nil maius sit Dilectione
 proximi: an vero quidquàm est in hoc mundo, quo proximo tuo
 magis gratificari, ac commodare queas, quàm si auxilio artis Medi-
 cæ, dolores ac morbos illi molestos, & tantũ nõ iamiam vitam eri-
 pientes depellas? Itaque cum huius dilectionis nos moneat Deus,
 imò eius gratia creauerit, summo studio manibus pedibusq; enitẽ-
 dum medico erit, vt in officio sit, hoc est, morbos ab ægrorum cor-
 poribus pellere discat. Ægri vero magnitudinem huius doni diui-
 ni, quo mediantẽ à pœnis peccatorum ipsos liberari permittit, me-
 tiantur (esse autem morbos ac vlcera peccatorum pœnas, Morbus
 Gallicus argumento est,) nam Deus Opt: Max: dissimulata pecca-
 torum labe, Medicinam humano generi largitus est, quo Lazari
 rediuiui instar, è faucibus Erebi eripiantur: hinc rectè proximus il-
 lorum Medicus, Medici Deus habetur. Medici ergo cum ægrorũ
 proximi sint, exẽplo Samaritani in Iericho, qui non solum vinum
 & oleum vulnerato infudit, sed iumentum, pecuniamq; suppedita-
 uit, ac pro ipso fideiussit, ægros vt semetipsos diligant, quod nisi
 fecerint, rationem non præstiti officij, in nouissimo iudicio reddere
 cogentur.

Morbi sunt
 pœna: peccat-
 orum.

Medici ægro-
 rum proximi.

DE TINCTVRIS SANGVINEM

gubernantibus, ac renouantibus.

CAPVT I.

Philosophorũ
 antiquorum
 studia.

ANtiquorum Philosophorum in indagandis causis lōgæ vitæ,
 quantum studium, quantũsue labor fuerit, ex ipsorum in rerũ
 natura indaganda collocata opera colligere licet, quo omnia omni-
 um gene-

- um generum remedia, eorumq; vsum indagarunt, atq; eo nomine sapientiæ studiosi appellati fuere. Verū perfecta cōponendorum, ac præparandorū medicamentorum scientia destituti, eam ab Alchymistis petere nō sunt veriti, atq; sic vtrorumq; coniunctis laboribus, tandē genuina præparandorum remedium scientia exorta est, quę dein varijs Chemicis experimentis, in Medicinam transfusis, mirifice aucta propagataq; est. Ante omnia vero Tinctura, quā vocāt, excelluit, cui tamen deinceps non mediocrem infamiam cōflarunt Aurifices ac Chrysopœi, qui eam ad metallorum transmutationem imprimis vtilem censuerunt: sed quantum & quid de istis quivis sibi polliceri possit, ac debeat, ex Naturę lumine demonstratum nobis alibi est, itaq; hīc sicco pede transeundum. Tincturam illos confecisse, qua metallorum colores transmutarent, sordes purgarent, &c. satis constat, vnde deinde de ea in Medicinam trans-
- 15 fundenda cogitare cōeperunt: sic & Metallorum flores maioribus quā ipsa Metalla virtutibus præditos videntes, eos Medicis vti-
- les facere sunt conati. Itaq; illis temporibus, siue ex cœli conuersionibus benignis, siue ex ingeniorum fecunditate hoc accidit, Tincturæ illæ inuentæ exultatq; sunt: quarum quanta fuerit efficacīa, antiqui ea de re codices testantur, quos diu a pseudomedicorum turba suppressos, nos publicos facere non dubitauimus, nobis sane experientia cognitum est, ad sanguinem purgandum mirificam illis facultatem inesse. Verum cum ego de vlcēibus curandis in præsentiarum agere constituerim, non præter rationem erit, si
- 25 remedia nostra, vnde ea sumpserimus, ostendamus. Itaque ex Chemicistarum ea scholis prodijisse fateri non dubito. attamen quæ in Chrysopœia, & Argyropœia conspexi vtilia ad renouationem corporis esse, sola, (repudiatis inutilibus) prodidit. Et quoniam Chemica ars infinitis erroribus scatere visa est, qui vel ex transpositione, vel omissione inuidiosa irreplerunt, vnde postea artifices,
- 30 dum scripta sequuntur, seducti, alias semitas, prioribus felicitis, ingredi coacti, varia, noxia ac innoxia, & vtilia inuenerūt, illud quoque Augiæ stabulum repurgandi pro virili nobis laborem sumpsimus. In quo eō felicius mihi versari licuit, quod ab ineunte ætate, magno artis studio captus, summa diligentia sub excellentissimis præceptoribus, adeptæ Philosophiæ peritissimis, arte huic studuerim. Præceptores fuerunt primum Vuilielmus Hohen-
- hemiū, parens meus fidelissimus, atq; infini, qui ea qua debebant fide nil me cælabant. Adhæc plurimorum doctis: hominum
- 40 scriptis non mediocriter adiutus sum, Settghahij nimirum Episcopi, Ehrhadi Lauenialij, Nicolai Hipponensis Episcopi, Matthæi Schachtij, suffraganei Phreisingensis, Abbatis Spanhemij, aliorumq; doctis: Chemicistarum. Quin & Chemicistarum varijs expe-

Tinctura sum-
mum reme-
dium.
De Chrysopœia Paracelsi
iudicium.

Metallorum
flores.

Remedia Pa-
racelsi: Chemi-
ca sunt.

Chemica me-
dica à Paracelsi
republica.

Vuilielmus
Hohenhemius
Paracelsi
pater.

Paracelsi in
Chemia præ-
ceptores.

Sigismundus
Fueger nobili
Chemista.

rimentis locupletior factus sum, inter quos honoris causa nominandus mihi venit, nobilissimus vir Sigismundus Fueger Schvva-tzensis, qui magnis sumptibus pluribus ministris sustentatis, magna artem Chemicam accessione locupletavit, alios, ne longior sim, enumerare omitto. Quamobrem cum experientia primum, post Philosophiæ cognitione, tum Vulcanicæ artis, ac corporis Physici scientia non fucata, præditus sim, corrigendi hosce errores mihi non immerito partes sumpli. Laboris nostri specimen ac rudimentum in Tincturis hæc proponimus.

SIMPLICIA EX QUIBUS TINCTURÆ

preparantur, sunt hæc.

AVRUM.	BALSA MVS.	VALERIANA.
MERCVRIVS.	CONALLI RVB.	GAMANDRAEA.
ANTIMONIUM.	MVMIA.	CICHOREA.
SAL PHILOSOPHO- RVM.	MELISSA.	HYRVDINA- RIA.
	CHELIDONIA.	

Omnium horum (ab auro initium facientes,) Tincturæ ut sint extrahendæ, breuiter ac methodice docebimus, quæ labore, si nos leuassent antiqui, quibus nugæ quàm seria tractare semper magis arri sit, magnas illis grâtiâs deberemus: verû cum illi deficiant, nos defectum restituere conabimur.

TINCTURA AVRI PRO CVRAN-

dis vlcerebus vt separetur.

CAPVT II.

Tinctura
quid sit.

Color est acci-
dens corpo-
reum separa-
bile.

Summus auri
gradus.

Tincturam auri voco, ipsius corporis colorem, quem si à corpore separauerimus, ut corpus album remaneat perfectum opus erit. Sunt enim color accorpus res abinuicem differentes, atque ob id separari se patiuntur. hoc est, purum (quod color est) ab impuro, (id est, corpore) seiungi, quod nisi primum fiat, omnis labor inutilis euadit. Separatione ergo facta, statim ad coloris clarificationem, ac ad summum gradum exaltationem, properandum erit. Gradus autem ad quem tinctura exaltari potest, quinquies duplus est, id est, quinquies in bis xxliij. nam sublimior nō euadit. Tinctura hæc summū in expurgando, renouādo, restituendo, tū membro affecto, tum vniuersi corporis sanguine, mysterium continet, cuius administrationem docebimus infra, iam præparationem dixisse sufficiat.

PRÆPÆRATIO.

Corpus auri primum per aquam Salis, à Malleatione, ac natura Metallica remoueatur, id est, corrumpatur. dein residentia per Aquam dulcē abluatur, color per Spiritū vini extrahatur, spiritus deniq;

denique à colore eleuetur, & in fundo remanebit tinctura quam
 opas. *AQUAE SALIS COMPOSITIO.* Recipe Salem (absq; artis ^{Aqua Salis ut}
 accessione ab ipsa natura) albilimum, quem aliquoties fundes, ^{fiat.}
 post in puluerem tenuissimum redactum, cum succo raphani mi-
 x⁵ tum agitabis, post resolutionem destillabis, destillatum cum equa
 portione succi Sanguineę, destillabis adhuc quinquies. In hac aqua
 laminę solis per Antimonium repurgatę in puluerem facile resol-
 uuntur. Puluis deinceps hoc modo pręparatus, aqua dulci destil-
 lata abluendus eousq; est, donec nullum amplius Salem respiciat:
¹⁰ nam Sal cum in ipsius substantiam non penetret, facile lotionē ab-
 luit. *SPIRITVS VINI COMPOSITIO.* Recipe vini generosissi- ^{Spiritus vini}
 mi sextarium vnum, infundatur in vas circulariorum iustę ma- ^{ut fiat.}
 gnitudinis (hoc est, in quo vinum facile agitari possit) ponatur in
 Balneum Maris, ad profunditatem quam vinum occupat, ac fiat
¹⁵ decoctio ad dies 10. commissuris vasis optimē circumlitis, ne quid
 expiret: dein cucurbitę indatur, ac lento igne Spiritus abstrahatur,
 qui vt primum transierit (quod ex suis signis cognosces) vrgere
 desine: nam reliquum nil nisi vinum sublimatum est. Hunc itaque
 spiritum superiori pulueri, qui instar Alcohol esse debet, infunde, vt
²⁰ palmum superet, ac vitro inditum, probeq; munitum in Balneo
 calido per mensem digerito, & separabitur color, ac Spiritui com-
 miscabitur, atque in fundo remanebit puluis albus, his omnibus
 separatis funde puluerem, ac transmutabitur in aquam Metallic-
²⁵ am, cuius spiritus iuxta artem euaporentur, & residebit in fun-
 do liquor optatus. Cuius deinde gradationem auspicaberis, quam
 in Retorta iustę magnitudinis quinquies, hoc est, ij. iij. o. facies,
 fiet autem commodissimē per eleuationem, quę valde attenuat.

TINCTURÆ CORALLORVM PRO

³⁰ mundificatione sanguinis extractio.

CAPVT III.

³⁵ **C**Orallorum color seu tinctura mundandi sanguinis, tam secre- ^{Corallorum}
 tam ac arcanam continet facultatem, vt cui eius vsus perspe- ^{tinctura san-}
 ctus sit, Lepre pręcauendę ac curandę maximum teneat myste- ^{guinem pur-}
 rium: tanta namq; illi virtus est, vt ne vel minimum vlcusculum ^{gat.}
 generari patiatur, sed omnem omnium venarum sanguinem ex-
 quisitissime perpurget. Tincture autem corallorum extractio, sic
 attendenda, vt solum id vnde coloratę sunt, separare concemur:
⁴⁰ nam illud tincturam dicimus, non ipsum corpus. Itaque studiose ^{Tinctura &}
 considerandum medico, vt tincturas ijs ex rebus quærat, quę ex- ^{corpus disse-}
 cellentibus coloribus pręditę sunt: eę namq; summam mundi- ^{runt.}
 ficandi sanguinis vim obtinent, quod in corallis facturus sic pro-

cedes. Primum omnium ex Corallis in subtilis: Alcohol redactis, per spiritum vini color abstrahitur, dein præparetur ad summum suæ bonitatis gradum.

P R A X I S.

Corallorum color simili vt Auri ratione extrahitur, qui deinceps sedecim vicibus igne aperto, ascendat, ac denique in Balneo M: sexies à facibus oleum abstrahatur, serueturq; vsui, Exhibetur Dosis. scrupuli instar cum ʒj. Aquæ Theriacalis.

ARVA THERIACALIS.

Recipe Spiritus vini ʒ v. Theriacæ bonæ ʒ ij. ss. Myrrhæ Romanæ rubæ ʒ j. ʒ ij. Croci Oriëntalis ʒ ij. mixtis omnibus fiat destillatio, per alembicum, &c. Hac ratione exhibita Corallorum tinctura, seu mysterium, omnis generis Fistulas, Cancros, Syreia, Phagadenas, &c. radicitus curat.

DE TINCTURA BALSAMI EX.

trahenda & præparanda.

CAPVT IIII.

Vlcera in Lepram degenerant.

Arcanum Balsami

Accidit non raro vlcerosos ubi longo tempore vlcera perstiterint, vel male curata fuerint, in affectis partibus Lepræ similem quandam dispositionem contrahere, vnde nullum dein restau- rans vel renouans remedium, propter summam putredinem, pro- ficere videmus, in quo casu omnis deinceps spes in Arcano Balsami constituenda erit: ipsum enim solum, & hoc genus mali, & alia corrodentia vlcera, percurare potens est. Itaque Balsamo mirificam facultatem inesse, si vt docebimus administretur, dubitandum non est.

P R A X I S.

Recipe Balsami ʒ ss. Spiritus vinilib; j. ss. ʒ ij. circulentur in vase circulatorio ad mensem vnum, dein per alembicum (qui in hoc remedio Retortæ præstat) destilletur, ac denuo cum ʒ ss. Balsami commixta digerantur, commissuris vasis probe curatis. Et oriatur mixtum quoddam à priore corpore alienum (hoc enim in omnibus rebus Gradandis catholicum est, vt sui corporis naturam ac essentiam amittant.) Idq; quater reiterandum erit, si ipsum volatile factum sit.

Medicamentum hoc Balsami tanta penetrandi facultate pollet, vt nulla sit humani corporis particula, quam non penetret, nullus morbus

morbus, nullâue corruptio quam non curet: corruptio enim necesse-
sario accidit, ac medici subiectum est: nam Deus est qui corrumpit,
Medicus qui restituat: vult enim Deus hoc medio nos ad secreta
naturæ perquirenda instigare, &c.

DE TINCTVRA ANTIMONII RE.

flauante ac renouante,

CAPVT V.

- I**nueniendorum remediorum, eorumq; naturæ indagandæ ra-
tionem, vel vnius Antimonij exemplo, quis facile addiscere pos-
sit. Quemadmodum enim primum arte Chemica, ipsi soli virtutem
repurgandi Auri inesse, ac perfectam, quæ nullas relinquat sordes,
inesse cognitum est. Sic Medici eiusdem vires in humano corpore
experturi, illius Arcana inquirere non sunt veriti. Atq; hinc didice-
runt, tincturam, quæ illi inest, extrahendam esse, quæ idem in hu-
mano corpore expurgando præstet, quod in Auro mundificando
efficere ipsum apparet. Exēpli gratia, Vrticæ, Flammulæ, Cantha-
rides, vi caustica pollere videntur, quæ pustulas excitant, at Che-
mica arte si præparentur, non solum aquam in pustulas, sed certum
quemuis humorem attrahent. Sic Magnes arte Chemica præpara-
tus, ferraamenta telorum è vulneribus attrahit, hinc stictica empla-
stra ex eo præparanda præcepimus. Atq; sane huiusmodi subtili-
bus secretis primam nostræ chyrurgiæ partem ornare animus erat,
sed Alchymix contemptus, ac Pseudomedicorum Sophismata à
proposito nos absterruerunt: at ne quid indictum nobis abiret, in
minorem Chyrurgiam ea reseruauimus.
- Sciendum præterea est, quemadmodum Antimonium solum
aurum purificat, reliqua metalla omnia consumit, (adeo vt argento
adhibiturum, eius pondus mirum in modum minuat) sic solum hu-
mano corpori expurgando dicatum esse, non ita reliquis. Homo
enim quoad vires ac perfectionem maximam cum auro similitudi-
nem habet, atq; hinc Stibium Aurum tantum & hominem ad sum-
mum vsq; puritatis gradum euehit, reliqua omnia absomit: instar
ignis enim est, qui quædam purgat, quædam penitus absomit. An-
timonij huius itaq; natura cathartica est, sine fœcum ac excremen-
torum reiectione: et enim illud solum pellit (supra omnia reliqua
Arcana) quod immundum hominem reddit, eumq; expurgatis
omnium morborum ac vlcera causis, ad summam sanitatem re-
ducit. In elaborando illo summi Philosophi defudarunt, sed in cas-
sum omnia: nostra tandem ætate, nostrâ inquam opera elaboratus
perfectusq; est. Itaq; istud secretum est, quo omnis curatio auspica-
da erat: multorum namq; perditio per illud præcaueri posset, quam
Pseudomici ac Opinioniſtę nostri egris conciliant. Eius præparati-

Mercurium
Solpur-
gat.

Caustica per
Chemicam
rata melius
agunt.

Antimonium
auro exceptio
omnia metalla
la corrumpit.

Mercurij na-
tura purgato-
ria, & qualis.

di rationem Chemis peritis: (nam iuxta vulgatas pharmacariorum regulas tradi nequit) nos impertiemur.

P R A X I S.

Tincturæ Ar-
timonij præpa-
ratio.

Recipe Antimonij in subtilissimo Alcohol redacti quantum sufficit, in clauso reuerberatorio, ad spacium vnus mensis reuerberetur, & euadet volatile leue, primò album, mox luteum, dein rubrum, postremò purpureum, seu violaceum: quo factò, ab ipsius Lilio essentia sua per spiritum vini, qui viginti digitis superemineat, extrahatur, dein separetur: separatus iste vini spiritus namq; nobilissimam, preciosissimam, & tantum non diuinam Liliij essentiam ad omnes morbos percurandum presentissimam continebit. In quo perquirendo remedio, omnium qui ante me vixerunt Philosophorum ac Artistarum labores vani fuere.

Paracelsus
Antimonij
tincturâ pri-
mus inuenit.

DE TINCTURÆ SALIS PHI-
lophorum.

CAPVT VI.

Philosophi veteres quàm indefesso studio in perquirendis Arcanis nature, ad sanitatē facientibus, laborarint, omnibus manifestum esse puto, sed an ij ad optatum finem vsq; peruenerint, apud plerosq; dubium est, præparationis sane ignorantiam intra metas ipsos continuisse certum est: itaq; ad nos vsq; perfectionis finis pertinuit, quamobrem nobis acriter in perficiendis ipsorū principijs incumbendum est: neq; est vt quisq; de Humoristis me loqui existimet: ipsorum namq; ars (si modo artis nomen meretur) iam dudum inuenta perfectaq; fuit. Ad priores nostra iam redeat oratio: illi, inq; quàm in excolenda Medic: sudarint, (quia oscitantia illius seculi annotatum non est,) nobis satis non constat. Ingentium tamen laborum certissima argumenta in Salibus habemus. Hos etenim cum viderent, quicquid vsquam est, à putredine tutum asseruare, non temere ratiocinati sunt, ad humani corporis putredines præcauendas quoque viles futuros. Itaque Sales præparauerunt, ex primarijs Arcanis inuiscem, ac cum Sale mixtis, vt Florib: Auri, Antimonij, & Corallorum, &c. (quos à se Philosophorum sales appellare placuit,) eosq; ægris cum cibo exhibuerunt. Quin non ita multo post ex omnibus rebus, Sales istos conficere didicerunt, quorum singulorum vires, cum illis perspectæ non essent, plures inuiscem miscuerunt, ac ægris exhibentes eorum effectus obseruarunt: huius generis sunt Sales Valerianæ Melissæ, Chelidoniæ, Angelicæ, Eryngij, &c. de quibus mox plura.

Sales antiquo-
rum Philoso-
phorum.

Quoniam autem inuentiones variz fuerunt, varia quoq; descriptiones ac formulæ Salium istorum sparz sunt, in quibus deli-
gendis

gendis accurato iudicio opus est, nec sufficit ad commendandum remedium, Salis philosophici titulum habere. Salomon loquaci homini peccatum non deesse pronunciauit, per peccatum Mendacia intelligens. itaq; si aliqua huiusmodi formula occurrit, verborum lenocinijs fucata, Mendosam illam esse iudicabis: siquidē simplex est veritatis oratio. Verum quod superius monuimus, optima quæq; Salium composit: adhibita esse, præcipue vero Flores Antimonij, admonitos tamen vos velim interim, Fl: Antimonij vulgaris præparationem, vt & quintæ essentia Auri, à Rupeçissa ~~proditam~~ proditam, & à Raimundo Lullo haustam, genuinam non esse: nam vt verum fatear, nulla eorum descriptio ad me pertiuit, quam vsurpandam consulam, nisi ea quam nos inuenimus, forsan alicui arrideat: sed ad Sales redeo, quorum ex nostra correctione ac præparatione duas formulas proponemus. Vt,

Loquacitas
Mendaciarum
argumentum
est.

Rupeçissa
Monachus.
Raimundus
Lullus.

Recipe Salis Auri, Salis Antimonij, Salis Melissæ, ana ʒ ss. Salis communis ʒ viij. miscantur, ac singulis matutinis cum mica panis torrefacta modicū vtire. Ne mireris quòd Salem Solis, & Salem Antimonij dicam, cum tamen Sales non sint, si scires quæ scire debebas, admirari desisteres. Alius.

Sal I.

Recipe Salis Gamandrea, Salis Cichorea, Salis Valeriana, ana ʒ j. Salis absynthij, ʒ ij. Salis Virioli, ʒ j. Salis communis lib: j. misce ac vtire, vt supra. Reliqua quæ supersunt in administratione docebimus.

Sal II.

CUR ISTA ARCAN A PRODI-

derit Paracelsus.

CAPVT VII.

Tincturas reiuuenescere facere, dictum iam aliquoties est, quod quidam sic intelligentes putabant, vt Gallinis ac volatilibus pennæ deciduæ sunt, sic curem, pilos, vngues, &c. hominis abscedere ab earum vsu debere: verum nō sic accipiendum erat, sed potius id eas pellere, quod pennis volatiliū in homine responderet, humores puta, vlcera causas effectrices. Itaq; humores istos, tamq; noxios ac superfluos à tincturis pelli credendū est: nam ridiculum foret, de partibus corporis nostri, quæ aliqua functione ac vsu non carent, quales sunt cutis, pili, vngues, &c. intelligere velle. Etenim natura interim non paucis in locis quid in hoc casu in homine possit, restatū facit, vt in Serpentibus senectas exuentibus apparet, (sed hæc præsentis loci nō sunt.) Sic Ipsida auis, cuius cutis quotannis post mortē etiam, nouas plūmas producit, argumentū huius renouationis esse potest. Sic etiā Merula, Turdela, aliæq; aues, araneis velcuntur ad corporis sui renouationem ac restorationem.

Tincturae vt
iuuenem fa-
cere dicantur.

Ipsida aucula
miranda
natura.

Tincturæ
quæ in homi-
ne efficiant.

Quia ergo in homine, qui & ipse eiusdem cum bestijs (quoad materiam) substantiæ est, aliquid hisce respondens inesse, extra dubium sit, (nam satis superq; hoc testatum fecimus hætenus) quod scilicet à tincturis istis edometur, dico illud residuam humiditatem esse à Sale resoluta (nam de vlceribus nobis sermo est) pronatam: humor namq; iste humori pennarum similis plane existit, quod ex eo innouit, quòd eodem Medicamento, & ista humiditas in homine, & gallinarum pennæ deciderent ac eiicerentur. Hæc etsi ridicula pluribus videbuntur, quia tamen sensu & experientia confirmata sunt, fidem merebuntur. Nam si in effectibus Medicinæ perfectio consistit, necesse est Medicum per exteriora obiecta rerum causas venari: huiusmodi ergo experimentis mirifice locupletatus, ego aliam Medicinæ constituendæ rationem ingressus sum, quam in Medicorum scholis hætenus factitatum sit, quam etiam tueri mihi facile erit, cum vel Cæsare iudice, saltem per effectus, facta, signa, &c. non verbis inanibus causam tueri, & actor & reus cogatur.

Quamobrem præsentis huius tertij Tractatus primam partem, quæ curationibus consecrata est, eo direxerimus: vt quopacto vniuersali ratione quorumuis vlcerum causæ ex suo loco radicatus euellantur, ac noua substantia generetur, ostenderemus, confidentes, omnibus cordatis medicis rem gratam nos fecisse: inscios enim ac ignaros non moramur.

DE VIRTUTIBVS AC OPERA

tionibus tincturarum.

CAPVT VIII.

Homo solus
Aurum est.

CVM inter omnia animalia, homo solus aurum sit, hoc est, Auri similitudinem gerat, rationi consentaneum est, ipsum vt aurum tractari debere, ex quo sequitur, quemadmodum Aurum à suis sordibus perpurgatur, sic & hominē à suis extremis emundandū esse. Quod si analogiam istam deferat Medicus, ac per solos Clysteres, syrupos, potiones, &c. humanum corpus expurgare instituat, iam in crassissimo versatur errore: nam non causam morbi, sed sterora sola pellere tentat. Cum enim duo sint in homine, quæ morbos efficiunt, corruptio nimirum trium primorum corporū, quam nos destructionem vocamus, & Stercorum collectio, inter utraq; accurate distinguendum erit: nam vt sterora euacuentur, omnes omnium Humoristarum Medicorum libri sciant: at Destructionem quomodo tollere oporteat, nemo discere, nedum scribere, vel per somnum cogitauit, cum tamen hoc vnicē in omni morborum genere considerandum sit. Verbi causa, Laboret quis vlcere, quid prodest singulis diebus sterora euacuari? quid conseruare tenuem diatam

Destructio &
stercorum col-
lectio duos
modos morbo-
rum causa.

dictam præscribi: an ne stercora morbum fouent: an crapula morbum fecit: minime gentium. itaq; aliò se conuertit medicus, vt nimirum per tincturam expurgare animum inducat: ea enim genuina curatio est, & utilis. Itaq; cum destructio quàm stercorum collectio causa vehementior sit, magis quoq; in renouatione quàm purgatione Medico laborandum erit. Atq; hæc præcipua causa fuit, qua permoti destructiones omnes accuratius pertractauimus: hinc quoq; manifestum euadit, purgationem, clysterem, abstinentiam &c. genuinas curationes vlcerum non esse: nisi enim Tincturæ renouatio fiat, curatio nulla dicenda est: nam quæ aliàs sunt curationes, fortuitæ sunt. verbi causa: si ea in illud tempus incidat, quo ipsa met natura renouationem moliebatur (vt in Serpentinibus & Merula &c: apparet fieri) tum enim expeditiorem curationem fieri non inficior, si stercora subtrahantur: at huic euacuationi curationem acceptam ferendam esse plane pernego. Exempli nobis loco Mercurius esse potest, qui omni vlceri, etiam à morbo Gallico factum, curat radicitus: ipse enim purgat, ipse reibuenescere facit, ipse inuertit, ipse renouat, atq; propter has causas ipsum curare dicimus, non quia virtus incarnatiua illi insit: illam namq; Balsamo naturæ acceptam ferimus, sed quia illum ipsum purificat, renouat, ab omnibus sordibus expurgat: quo expurgato, purificato, renouato, vera sequitur curatio, vt de curatione morbi Gallici manifestius patebit.

Renouatio quàm purgatio maius opus.

Mercurius quomodo omnia vlcerare curare dicatur.

Necessaria itaq; Tincturarum consideratio est: eæ enim non hominem, hominem faciunt, id est, ægrum sanum efficiunt: nam qui excrementitijs ac noxijs humoribus scatet, iam homini vero non æquipollet. Quemadmodum ergo Aurum si ipsum finum non sit, per Antimonium expurgatur, donec ad summum suæ bonitatis gradum perueniat: sic Medico hominum corpora considerata veniunt, distinguendum scilicet illi est, quoto gradu sanitatis quisq; constitutus sit: eo enim cognito, facile per Antimoniales Tincturarum virtutes quemuis hominē ad summā sanitatē exaltare poterit. De gradibus istis à nemine hætenus quidq; proditum est, nos de ijs scitu dignissima in nostris Archidoxicis paragraphis annotauimus, ista sane cōsideratio & utilis, & necessaria admodū est, nisi parum referre dicamus, quantum quis ab optimo statu declinarit nouisse. Immundities illæ, de quibus iam antea locuti sumus, in duplici inueniuntur differentia: aliud enim ab aurea natura hominis, aliud à nutritione excrementum prouenit: etenim quemadmodū in auro sordes quædam sunt, quæ ab optimo gradu ipsum declinare faciunt, quæq; per Antimonium expurgari debent: sic in homine excrementa quoq; ab Auro, (liceat perpetuā analogiam obseruare), prouenientia latent. At cū homo in hoc aurū superet, quod nutritione

Humanum corpus, vt à Medico considerandum.

Excrementa duplicia auri & nutritio.

tione opus habeat insuper, aliud quoque excrementi genus colligere necesse habet. Hac itaque excrementorum differentia obseruata, facilis erit superioris dubij solutio: vbi enim minerale excrementum fuerit crapula, morbi causam vix augebit: atque hinc curatio per abstinentiam ac purgationem inutilis erit: nam in Minerali excremento expurgando, Mineralis medicina, quae in solis tincturis, utputa, Sole, Mercurio, & Antimonio, &c. consistit, necessaria est, quo expurgato, sponte reliqua stercorea euacuantur. Tincturarum autem operatio (vt & illud aliquando annotemus) in hunc ferè modum fit. Vcluti ignem videtis, ligna ac similia corpora, quae nullam vt aurum &c. hominis figuram gerunt, in vniuersum facit absumere: sic & tincturas operari credendum est. Sic & quemadmodum Antimonium omnes auri sordes expurgat, ipsumque perficit, ac ad summum gradum exaltat per cementationem. Similiter cimenti similem naturam Tincturas ipsas obtinere manifestum fit, ex eo quòd huius ac ignis plane similes operationes perficiat. In tincturis cum igne coniungendis mire defatigarunt se antiqui artifice: videbant enim ex istorum coniunctione plane sacra Medicinam prodituram, sed frustra omnia.

Tincturæ quo
modo oper
rentur.

Tincturarum
cementatio.

DE TINCTVRARVM VSV ET ADMINISTRATIONE.

CAPVT IX.

VSVS TINCTVRÆ AURI.

Administratio tincturæ Auri, ad tollendam vlcera radice huiusmodi ferè est: 3 eius cum 3 Theriacæ optimæ commiscetur, mixturæ huius 3 i. ieiuno exhibetur, & in lectum composito sudor imperatur. In istis administrationibus obseruandum, vbi ea factæ fuerint, noxios humores statim per ipsum vlcus, vel per hæmorrhagiam, vel alium fluxum effluere, adco vt in ipso met vlcere tincturæ operationem videre liceat. Sciendum tamen tincturam non diutius exhibendam, quàm donec humores per vlcus effluere declinant, quod ferè x. vel xij. die accidit, atque tum curationem vlcera leuissimo quouis remedio perficere promptum est.

Suor.

DE ADMINISTRATIONE TINCTVRÆ Corallorum.

Arcani Corallorum vsus is est, vt in 3 x. aquæ Cichorij vel Chamædrios 3 j. s. tincturæ Corallorum dissoluantur, ac vbi vsus expostularit, eius mixtura 3 ij. s. horis ante prandium, ac s. à cœna exhibeantur, continuando per 6. vel 7. dies. Interim tamen accuratè cibandus æger est, edulij Euchymis, à potu vel planè arcendus, vel

*

Viciuatio.

vel sola aqua Cichorii, vel fumi terræ sitis compefcenda. Cætera quod attinet, sciendum, si ex vlcere subito copiofus humor effluat, ac ipsum deinceps exsiccecur, ac dolere definat, iam ab exhibitione tincturæ defistendum effe. Sedulo verò mali magnitudinem confiderabis: nam iuxta illam dofim tincturæ attemperare oportet.

ADMINISTRATIO TINCTURÆ BALSAMI.

Balsam. tinctura exhibetur in fubftantia, dofis v. granorum, aliàs vino albo veteri permixta exhibetur, bis quotidie à fumpto cibo: vfus eius continuandus eft, donec plane exaruiſſe ac exſiccata vlcera videamus: nam fonte mali ſublato, tanta varietas vlceribus accidit, vt in contrarium plane ſtatum tranſiſſe videantur, atq; illius operationem ab intra extrorſum fieri apparet, cuius obſeruandū etiam, Baſami tincturam ſolam ad vlcera curanda exhibitam ſufficere, & ſe u remedio extrinſecus impoſito, ad tegendum ſaltem vlcus, curati onem perfici poſſe.

ADMINISTRATIO TINCTURÆ ANTIMONII.

Vindemiæ tempore, & muſti boni, quantum ſufficit, ac ſingulis xx. ſextarijs, impone ꝥ ſs. tincturæ Antimonij, deferbeant omnia, ac referuentur ad uſum. Atq; ubi neceſſitas poſtulauerit, ægros ad Menſis ſpaciū hoc potu ſuſtentato, nec quidq; bibant præterea. Miram illius in repurgando, mundificando, incarnando, ac claudendo vlcere virtutē experieris: nam vlcus ceu vulnus ipſum eſſet, inſtar potionis vulnerariæ perfectè consolidat, nec opus eſt extrinſecus, niſi vulgato emplaſtro vti. Optarim ſane loco omnium Receptarum ac compositionum vulgariū, hanc vnicam portionem ſubſtitui, forſan non tam malè audiret Medicina, minusq; periclitarentur ægri.

TINCTURÆ SALIS PHILOSOPHORUM adminiſtratio.

Salis nomen meruiſt hæc tinctura, quod Sal ſit, & Salis inſtar uſurpanda veniat, itaque eo cibi omnes qui ægro exhibentur, condiendi erunt: nam eius uſu radix ac origo mali penitus extirpatur, ipſumq; vlcus ab omni veneno repurgatur, vt deinceps recens ſanguis, qui affluit paulatim, ipſum consolidare poſſit. Paulo diuturnior iſta, quàm reliquarum Tincturarum curatio exiſtit: tam vero certa ea eſt, vt nec Cancer, nec Fiſtula, nec Syreon, &c. ipſi diutius reſiſtat, ſed vt primum mali radix extirpata fuerit, ſine negotio consolidatio ac incarnatio ſubſequentur.

CAPVT X.

Neutra dispo-
 sitio in morbo
 est prona.

Aequinoctio-
 rum observa-
 tio.

Tincturæ alie
 cui non pertra-
 ctatur.

Melissæ Tinc-
 tura.

Cum sanorum ad morbum prolapsus in procliu sit: multò ma-
 gis eorum qui neutra sunt constitutione prædicti, morbis accom-
 modæ naturæ habentur, itaq; præcautionem seu prophylacticen
 illis præscribere officij Medici crit. Itaq; sanitatis conseruatio in ijs
 qui vlceribus obnoxij sunt, vel fuerunt, hoc ferè modo fit. Sole in
 primum punctum Arictis ingrediente, tincturæ (quamcunq; tandè
 eligere placuerit) dosim præscriptam ea quo in administratione do-
 cuimus ratione adhibe, non secus ac si iam ex vlcere laboraret eger,
 idq; quotannis iterà, & erit ab omni vlcere genere tutus. Et si au-
 tem præter enumeratas tincturas aliæ plures habeantur, vt Ascle-
piadis, Mumiæ, Camedrios, Mercurij &c. eas tamen certis de cau-
 sis describere omisimus: etenim Mumiæ eadem cum Balsamo præ-
paratio est, Irundinariæ verò, Gamandreæ &c. Melissæ, Antimo-
nij, vel Salis Philosophorum tincturam referunt. Adhæc cum illò-
 rum operatio minus efficax sit, eas consulto reticimus. Verun-
 tamen Mercurij tincturæ summum secretum, etsi hic commemo-
 randum fuerat, propter vlcera, tamen commodior de ea tractandi
 occasio in vlceribus morbi Gallici offeretur.

Epilogus.

Obscuritas
 vnde.

FVndamenta artis extrahendarum tincturarum ex Sole, Coral-
 lis, Balsamo Antimonio, & Sale philosophorum, omnibus cog-
 noscenda esse, vel ex vsu ipsorum excellenti manifestum est, quæ
 etiam pro eo ac potuimus dilucidissimè proponere studiuimus. Et
 si autem non sint defuturi, qui nostram in his obscuritatem calum-
 nientur: tamen cum Medicis scripserimus, medicos autem ista in-
 telligere deceat, Atqui si nil aliud sciant, quàm in Medicorum scho-
 lis hinc inde didicerunt, nil mirum, etsi ista non intelligent, multò
 minus Chyrurgiac Veterinarij vsum ex istis percipient, si saltē
 æreas suas theculas variegatis coloribus pueriliter exornare sciant.
 Summa hæc est, eritq; semper Medicinæ pestis, quòd Doctoris ti-
 tulus omnium rerum scientiam perficere creditur, cum tamen illi
 nugæ tantum per omnem vitam didicerunt: quemadmodum &
 Chyrurgos artis suæ magisteriū consecutos vulgus persuasum ha-
 bet, si æream suam pyxidē vnguētis vario calore distinctis im-
 plere didicerint. Proinde si quis Medicus perfectus esse velit, plu-
 ra scire, discere ac cognoscere eum oportebit, quàm si omnes, à qui-
 bus ipse didicit, sciuerint, ac cognouerint: quod si fieri debeat, ante
 omnia

omnia illis persuasum esse debet, Pharmacopœiam ancillam saltem esse veræ illius præparandorum remediorum artis, ipsumq; Aui-
cennam in censura seueriore Medici, nedum Principis nomen sustinere non posse. Sed erunt plures, quibus hoc paradoxum videatur, Pharmacopœiam veram componendi medicamenta artem non esse, ac Sophistas illos pseudomedicos dici: verum illi meminerit, solos ignorantes scientiam hostes habere. Ignorantes dico, qui de scientia sibi cognita falso gloriantur: nam nisi illis persuasum esset, negotium se tenere, de addiscendo ulterius solliciti essent, nec tantopere in defendendis suis fucis laborarent. Sed Magistratum aliquando seuerius in istos socios animaduersurum confido: quod si & huius quoque negligentia omnia, omnibus in posterum, ut hæcenus licebunt, mirum si non deteriora ægris accidant.

Ego summum bonum in istis pono, integritatem ac puritatem conscientia.

FINIS PRIMÆ PARTIS TERTII Tractatus.

Ph: Rafacolsi DE CURANDIS VLCERIBUS, TRACTATUS

Tertij, Pars II.

Proœmium.

Tsi ab illa prima curandorum vlcerum per Tincturas ratione, utpote longe omnium tutissima & certissima, ne latu vnguem quidem discedere decebat: tamen quia difficilis ea est, & à paucis hæcenus cognita, tum quod non raro contingit, radicem vlcis non intra corpus latere, sed eo ipso loco quo vlcus est, consistere, (vnde illa tincturæ exhibitio frustranea esse poterat) particularem iam tandem omnium specierum, eo quo præcedens tractatu enumerata: sunt ordine, proponemus: ac quia sine morbi cognitione curatio inutilis est, paucis quoq; signa singularum vlcis specierum prosequemur. In qua tractatione, si non ea Methodo utar, qua antiqui, parū refert: nam & de ijs rebus tractare me videbitis, quarū ne verbo quidem mentionem fecerunt illi, nedum ut perfectè descripserint: adhuc cum nulla in ipsorum scriptis certitudo in sit, Medicina autem certis innitatur fundamentis, non immerito

Tincturæ
inutiles.

Curacionem
dignouo vultem facit.

istas partes mihi sumpsi. Etsi autem tantum oneris me perferre posse non mihi tribuo, spero tamen non defuturos homines cordatos, qui auxiliares operas mihi sint locaturi, difficile esse conceptam de pseudomedicis opinionem ex hominum animis euellere scio, maxime cum tantam nostram Medicinam amplitudinē perspexerint: nam eius cognitionem intra 24. ætatis annū nemo facile sibi cōparauerit, quod in ipsorum Medicina solenne est: nam illis oportet intra 24. annum Doctoralia insignia cōsequi, quia autē oportet Doctorem fieri, sane & nihil scire Doctorem oportet: nam iij. iiij. vel v. annis omnes Medicinæ partes, vel per transfennā inspicere, nedū penitus cognoscere impossibile est: nam quomodo tantulo tēpore Philosophiā, Astronomiam, Alchymiam, Physicam, &c. quis addiscat: vt interim illud omittam, quod Parabolanum esse, plurimasq; regiones peragrarē ac perquirere illum oporteat. Proinde omisis illis, nostra de viceribus experimenta depromamus.

DE PRIMO VLCE RVM. GENERE (IVXTA
diuisionem secundi tractatus) curando.

CAPVT I.

Si æger tibi occurrat, qui vlcus, vel plura etiam vlcera ostendat, primū omnium de prima inuasiōe inquires: quod si respondeat, Primū omnium rigorem, mox æstum (idē aliquoties) inuasisse, ac nunc hoc, nunc illo loco ruborē excitasse, tandem certo loco constitisse, phlegmonem, duritiem, vlcusq; effecisse, hoc responsum si feras, iudica vlcus efflorescens seu tempestuosum esse. Curandi illius rationem tripartitam facimus: alia namq; tumori, alia vlceri, tertia conseruationi deputata est. I. Si rigor corripiat, etsi pestilentia, si similis sit, nullam manū admove, sed expecta, donec calor ingruat, ac quem in locū videris materiam decumbere velle, & morbi Centrū facere, eū hoc Epithemate fouebis: quod Recipit Myrrhæ rubæ ʒ ss. Thuris albæ: tantundem, singula seorsim duobus sacculis in puluerem redacta includantur, ac in æteri opt: sextario semis, vini albi opt: sextario vno, percoquantur, linei panni in eo calido madefacti, subinde imponantur Centro, donec calor omnis remittat, præstantissimum est in omni efflorescentia remedium, ac quod vnicum ad perfectā curationē sufficere possit: nam sic calore omnem extrahit, vt de cætero nulla amplius sollicitudo superfit.

II. Quod si iam factum ex tumore vlcus sit, eodē remedio phlegmonē, si quæ adhuc, remouebis, ac dein an sordidū illud sit, considera, quo ipsum si necessitas expulset repurges, ad quod sequens mundificatiū conuenientissimū erit. ʒ Aluminis vsti aceto restincti ʒ j. ss. Aloes hepat: ʒ j. mellis ʒ v. puluerisatis, puluerisandis fiat mixtura ad modum Emplastri, imponatur mane & vespere. Si iam inueteratum vlcus fuerit, Calcinati modicū adijcies, & repur-

gabi-

Medicina Paracelsi longo tēpore addiscitur.

Vide cap. i. secundi tractatus.

Efflorescens vlcus.

Centrum morbi.

Mundificatiuum.

gabitur optime, fietq; ad consolidationem aptissimum, quæ fiet in hunc mundum.

Rec: Emplastri stictici libr: j. cui malaxando commisce, Calcinati $\frac{3}{4}$ ss. croci Martis $\frac{3}{4}$ ss. deligetur vlcus bis quotidie, donec perfectè curatum sit, &c. III. Curato deniq; vulnere, ne recrudescat Præcautio.
prospiciendum erit, quod fiet, si quotannis aliquoties venæ varicose, siue in iuris eæ sint, siue in malleolis, aperiantur. Quin & curationis tempore, si efflorescentes venæ putridæ ac leprosæ apparuerint, frequenter eas lecure vtile fuerit.

DE FISTVLARVM CVRATIONE.

CAPVT II.

SI æger quispiam foramen paruum, seu strictam cauitatem, perpetuo madentem, in corpore ostendat, eam initio immisso syphonis explorato: si namq; cauitatē intrinsecus ampliorem sentias, quàm extra appareat, porro interrogandus eger erit, an ex vlcusculo aperto primum extiterit: si enim affirmet, certò scias fistulā esse. Fistularum exploratio.

Quod malè genus cū nec prisca nec præsens ætas, suo pte marte Fistulæ nullæ à natura sanantur.
 coaluisse meminerit, solis Medicamentis, ijsq; præstantissimis curatio perficienda erit. Nos remedia eius in intrinsecā & exterius ad-
 mota partiemur, intrinsecus exhibito potu, exterius admota aqua, vel emplastro, vel linimēto &c. nos fistulas curare solemus absq; omni victus ac diætę accurata obseruatione. Sequitur forma potionis.

Recipe Ciclamini M: ij. Saniculæ alb: Mij consolidę medig Poto.
 M: ss. fiat decoctio in vino albo, vase duplici occluso, dein adijce ol: Caryophyllorum, per Alembicum præparati $\frac{3}{4}$ j. ss. bibat æger ter singulis diebus, iusta olei diuisione procurata, hoc solo potu recentes Fistulæ curantur penitus: inueteratis vrò præsens quoq; linimentum adhibendum, quod recipit.

Olei laterini $\frac{3}{4}$ iij. ol: Terebinthine, lib: ss. olei Caryophyllo- Oleum.
 rum $\frac{3}{4}$ j. ss. Thuris, Mastiches, Myrrhæ ana $\frac{3}{4}$ ss. Mummiæ, $\frac{3}{4}$ iij. vrgeantur omnia igne fortis: ac destilletur oleum, quod per syringam quotidie bis inficiatur, ac cauitas vino, vel aqua Salis subinde eluatur. Extrinsecus impones Emplastrum ex Calcinato præparatum. Sunt præterea & alia præstantissima, ac certis: in Fistulis curandis remedia, oleum Saturni & Mercurij, cum aqua Mercuriali, &c. aliq; plura.

Notandum insuper est, vbi loci incommoditas Emplastrum non fert, verbi gratia: si in oculis vel auribus fistulæ fiant, potionem & iniectionem illam sufficere. Nec est præterea vt alijs remedijs sollicitus sis, omnia ea præsentī capite descripta sunt, qui ne-
 scit, discat.

CAPVT III.

Signa.

Dignotio
Scyrrhi non
sunt curatio-
ne irritanda.

Sin ægro vlcera caua coaceruata vnum in locum plura occur-
rant, eaq; sicca sint, cum modico pure, originem eorum inquiri-
rito: nam si primum pustulæ minutæ fuere, deinceps autem in
Scyrrhos transmutatæ sunt, paulatimq; in vlcera degenerarunt,
hoc qui sequitur modo curabis. Obseruandū tamen ante duratio-
nem est, ne Scyrrhos curare attentes, siue per digerentia, siue per
corrodentia: periculo enim recidiuæ ambo non vacant, sed potius
expecta, donec ex ipsis vlcera percoquantur à natura.

Forma affe-
ctus huius.

Consolidandum vnà & mundificandum est hoc remedio.
Vnguenti de vitellis ouorum, quartarium ꝑ. olet de Mercurio
3j. misce, vt ere de horis xij. in xj. donec absoluta penitus curatio sit:
vel si mauis, loco olei recipe duplum, id est, 3ij. Calcinati maioris:
imò si sticticum Emplastrum magis arriuerit, eo vti poteris: omnia
enim æquē conducunt. Forma horum vlcerum plurimum euariat,
tum & situs: quandoq; enim in ventre cinguli instar corpus ambi-
unt, quandoq; in artubus colliguntur, sed ista curatiuas indicatio-
nes nō immutant, si omnia ex Scyrrhis extiterint: istud enim quàm
illud considerare potius oportet. Quæ de istis vlceribus antiqui
prodiderunt, ridicula, friuola, ac plane puerilia putanda sunt, quī si
nostra remedia tenuissent, non tam in distinguendis illis lusissent:
tot enim species eorum quilibet numerauit, quos remedia inutilia
conficere potuit, &c.

DE VLCERIBVS EMOR-
tuis curandis.

CAPVT IIII.

Curationis
scopi.

Sieger quispiam vlcus ostendat, eiusq; generationem, ac sympto-
mata enumeret, ac dicat inter cetera, nunquā antehac, nec in pre-
sens etiam, dolorē se sensisse, curationē vt sequitur aggredieris. Pri-
mum mundandum vlcus, dein incarnandū, vltimo claudendum:
mundabis per Calcinata, incarnabis per Emplastrum sticticum sim-
plex, claudes croco Martis: istis tribus curandi modis ac remedijs,
nullum vlcus est, quod resistere queat, nos vberius doctrinæ gra-
tia specialius omnia docebimus. Mundificatio. Vnguenti de
melle, quantum sufficit, Calcinati modicum, digeretur vlcus, donec
nullus fetor, nullaq; putredo supersit amplius, quod fere intra vii.
diem accidet, quo facto, consolidationē cum Emplastro stictico de
Lythargiro vel Colofonia auspiciare, ac cōtinua, donec consolidatū
sit, renouando Emplastrū quinto quoquo die: q; si interea tēporis
maiorē mūdificatione opus fuerit cōsolidationem aliquādiu suspē-
des, ac eius loco mundificatio vteris. Tandē vbi claudendū vlcus
erit,

erit. Recipe Crocum Martis per reuerberationem præparatum, eumque quotidie bis inasperge, quando autem secunda vice eum inasperurus es, locum eluere lequenti lauamento conueniet. ^{Lauamen-} ^{tum.} Aquæ fontis ℥j. Aluminis ℥j. salis communis ℥ss. mixtis omnibus lauauerit locus, ac denuo inasperge Martis crocum, donec cicatricem feceris. Denique victum ægris præscribere acuratissimè conueniet, sanguinis missionem, ac Thermarum naturalium vsum imperare.

DE PEDVM VLCERIBVS

manantibus curandis.

CAPVT V.

Si sub genu in tibia magnus tumor appareat, cum multis fumis, adhæc plurima vlcera serpentina ac erodentia cum duritie, alijsq; in figura affectibus, quæ mali prima origo fuerit, interrogabis: si ex pluribus pustulis coaceruatis, atq; paulatim auctis primum extitisse audieris, talem curandi rationem ingredi properabis: nam malum hoc à seipso numq; curatur, sed subinde peius euadit. ^{Curacionis} ^{Scopi quinç.} Curandi ratio quinque capitibus absoluitur: fumigatione, tumoris ablatione, mundificatione, consolidatione, & cicatricis inductione. nō ignorandum tamen, si forte ex peccato in victu, fluxio quoq; complicetur, aliam curandi viam, de qua deinceps tractabimus, ingrediendam esse. Fumigatio. Recipe rad: Asclepiadis ℥ij. Saniculæ Potamegeti, Mulci lapidum, & fl: Sambuci, ana M. j. coquantur in aqua fontis, & excipiatur fumus, non tamen lauandum esse ægrum memineris, quod si efficacius remedium desyderes, adijcere poteris fl: Comomillæ M: ij. stercoreis columbini, M. iij. Gallinarum M. ss. fumigandum quotidie bis, mane & vesperi, antequam deliges.

Vt autem pes detumescat. Recipe fl: tapfi, hyporiconis ana M. ij. fl: Sambuci M. iij. fl: camœmeli M. ij. fiat decoctio in vini & aceti, ana partibus æquis, exprimatur materia, ac cataplasmatibus instar calida imponatur, eousq; donec de expurgando consilium capere tempestiuum fuerit. Mundificaturus deinceps vlcus, Recipe vnguenti de vitellis ouorum quantum sufficit, acuat cum Calcinato, ac quotidie bis imponatur, sordesq; studiose detergantur, dum in fundo recens caro appareat, quo facto, ad consolidationem progredieris, in hunc modum. Recipe Emplastri stictici de Colofonia quartarium j. de Lithargyro lib. ss. Resinæ mundatæ ℥j. ss. coquantur lento igne, ac cum croco Martis malaxetur, fiatq; magdaleon: poteris, si ita visum fuerit, calcinato acuere: vñus eius est, vt quotidie bis renouetur, omisâ fumigatione, & c. Deniq; ubi claudendum ratio iusscrit. Recipe putaminū ouorum vñstorum ℥ss. Aluminis vñti cum aceto restincti, 3j. Croci Martis ℥j. ss. Thuris,

I. +

II. *

III.

IIII.

V.

Myrrhae, Masticeis, ana 3 ss. fiat pulvis subtilis, inspergatur, donec vera cicatrix fiat. Quoniam autem non raro accidit, ut pes tumere non desinat, sed perpetuo morbus in magnitudine sit, nil adeo de colabandum consulo: nam diuturnitate morbi hoc accidisse certum est. Interim tamen subinde ægri monendi sunt, ut tempore convenienti phlebotomia utantur. Denique observandum, si ex intemperantiore victu cum ulcere fluxio complicata fuerit, curationem euariare. Exhibenda ergo tum erit theriaca de Corallinis, ut supra infraque deiciant, ac confortandi ægri cum Electuario Diacubebe, singulorum dosim ex ægri natura, habitu, ac temperatura implemet metieris. Adhæc ut accuratissima victus ratione utantur, præcipies.

DE PUTRIDO AC FOETENTE

ulcere curando.

CAPIT. VI.

Si ægrotus offeratur, cuius pes putrescat, cum magna fluxione, si. ne tamen Errorentis alicuius materiæ signo, adsint quoque phlegmone, tumor, fetor, ac sordes, eum de principio mali interrogabis, si ex violenta aliqua causâ, ut vulnere, punctura, contusione, &c. primum contigisse cognosces, hoc modo curationem aggredieris. Mundabis primum, post consolidabis: in istis namque duobus tota curandi ratio consistit. Mundificatio hunc in modum fit.

I. Recipe Conorum seu Locustarum abietis recentium, Maio 25
menſe, adhuc humore turgentium, collectarum, numero xxx. fiat
decoctio, donec resina omnis exierit, tum fiat expressio, ac reiectis
inutilibus, coquatur resina reliqua, usque ad aquæ consumptionem.
Resina remanens cum ovis aliquot redigatur in formam unguenti,
cui prout res postularit, calcinati adijcere poteris, & sic pro mundi-
ficatio adhibere. Mundato ulcere, ad consolidationem proced- 30
endum.

II. Recipe ergo Cerae lib: j. Colophoniarum lib: ss. picis superioris,
quartarium j. liquefactis ad ignem, insperge Aristolochiæ, symphi-
ti maioris ana 3 ss. Masticeis 3 ij. Myrrhae 3 vj. Succini 3 j. ss. Ferri
cis 3 ij. fiat unguentum, quo unguatur pars affecta bis quotidie. Sin inter 35
consolidandum mundificatione rursus propter collecta excre-
menta indigebis, omnino illam non intermittendam scias: nisi
enim fundus ulceris semper mundus servetur, frustra consolidatio-
nem molieris. Sic ubi alia ulcera complicata fuerint, distinctione
quoque opus erit, & sua quoque singularis cura proprio capite descri- 40
pta adhibenda. Denique curatione absoluta, utile fuerit, egro balne-
um Salinarum imperare, ad putredinis reliquias (quæ ex humida
aluminis frigidityte provenerant) absumendas.

DE

Venzefatio
imperianda
ægris.

Curationis
Scopi duo.

Fundus vlc-
erismundus
servandus.

Salinarum
balneum.

CAPVT VII.

Vlcerum hoc genus nullo alio signo, quàm ipsius met ægri re-
latione optime cognoscitur. Proinde si æger de perpetuis,
5 summisq; doloribus, quales in Phagedena, cancro, &c. fiunt, con-
queratur, curatione a mitigante remedio aulpiceris: cum enim ob
interrissimos dolores, imposita medicamenta nulla ferat affectus-
iste, manifestum est, dolorem ante omnia mitigandum esse, quod
10 non considerantes nonnulli, turpissimo errore ista vlcerata incurabi-
lia pronunciarunt: nam cùm nec remedia tenerent, nec doloris cau-
sam scirent, vt suæ inscitiae tegumentum haberent, Medicæ arti
hanc notam inurere non sunt veriti. Sed ad mitigationis formam
pergo, quæ Recipit, Garyophylorum quartarium j. baccarum iu-
15 niperi quartarium ss. sulphuris virtiolati 3j. ss. destillentur, vase
probè occluso, oleum, cui adde olei laterini dimidium, trium miti-
gantium maiorum ana duodecimam partem, destilletur iterum.)
Oleo hoc quemcunq; dolentem locum oblinieris, omnem dolo-
rem statim remittere senties. Mitigato dolore, ad renouanda vlce-
ris interiora properandum, quod vt efficias, Recipe olei de Arse-
20 nico fixo 3 v. olei de Garyophyllis 3 iij. Realgaris clari, perspicui
crystallini 3j. misceantur omnia, in mixtura incingantur petia, ac
loco passo imponantur, renouando post duodecimam horam, idq;
ter iteretur, & videbis Escharam abijci à natura, sub qua carnem
35 viuidam inuenies, in qua quoniã sordium aliquid ferè adhuc inest,
mundificatio cum calcinato superius descripto, ter, quaterue vl-
cus deligabis, & sic ad consolidationem descendes, quam simplici
Emplastro stictico facile absoluerè poteris. Obseruandum tamen
40 frequentissime, pessima symptomata hisce vlceribus superuenire:
nam ferè venæ ac nerui eroduntur, ossaq; cariem contrahunt: si ita-
que huiusmodi ossa cariola occurrant, caue ne lima vel alio instru-
mento ea atterire vel frangere, iuxta carnificum consorem vulga-
tum modum, attentes: sufficiat tibi ea mundasse, & si vsta vel inflam-
ta fuerint, extinxisse: nam facile deinceps carnem ossi superinduce-
re tibi erit, nec est vt sic miseros ægros excarnifices. Remedium
35 nostrum quo ossa errosa, inflammata, &c. restituere solemus, Reci-
pit olei de Camphora, per albumẽ oui præparati, olei Caryophyllo-
ra, ana 3 ss. mixtis inuicem, iuxta reliqua remedia, vt or felicissime.

Mitigantium
præstantissimum.

Fundi vlceris
renouatio.

Ossa cariola
vt sine tra-
standa.

DE VLCERE DEPASCENTE CVRANDO.

CAPVT VIII.

40 Si æger quispiã vlcus ostendat in facie, omoplatâ, pectore, costis,
vel simili aliquo humani corporis parte, quod circũiacentes par-
tes carnosas omnes depascitur, atq; ad aures, dētes, maxillas, costas,

Olea Metallo-
rum,
Dulcedo Mer-
curij.

scapulas, &c. vsq; penetrat, omnium vlcerum pelsimum genus esse iudica. Quæ duobus præcipue remedijs euincere possibile est, ole-
is scilicet Metallorum, ac dulcedine Mercurij: istis namq; quotidie
bis si perungatur vlcus, Salem morbi causam radicitus extirpari ob-
seruauimus. Præcipua autem virtus est olei Saturni, dehinc Lune,
post Martis, deinceps Veneris, vltimo loco Iouis: omnia autē ista
longis interuallis superat dulcedo Mercurij, & ipsa olei formam
referens. Sunt tamen & alia remedia, quæ istis malis medeantur

Arcanum Re-
gis.

quoq; vt Arcanum Regis, Aquæ Mercuriales, &c. sed ea vt recen-
tia vlcera curant, sic in inueteratis sola non sufficiunt, sed vt morbus
magnus est, sic vehemens requirit remedium. Proinde Medicos
adhortatos volo, vt ijs comparandis animum adijciant. Sed præ-
paratio subtilior est, & magnam laborantis industriam requirit,
quam quia isti Medicastrī fastidiunt, explodendam ē Medicorum
Scholis vociferantur, at vt primum nomen talis remedij audiunt,
Alchimicum est, clamitant, rejicite: quasi vero eorum non intersit
ista nouisse, sed an isti Medicorum nomen mercantur, sicut remi-
bet relinquo iudicium. Præparandi rationem breuibus aperiam:
Metallorum Arcanum sit, si ipsum essentia destruat, quemad-
modū de Auri tinctura præparanda superius admonuimus. Mer-
curij vero dulcedo, quæ oleitatem quandam omnis rofionis exper-
tem refert, vt extrahere coueniat, posterioribus libris ostendemus.
Realgaris vero ac Aquarum Mercurialium compositionem, vt po-
te vulgo decantatam, nil refert commemorare.

Arcanum
Metallorum.

DE VLCE RIBVS TRANSMV.

tatis curandis.

CAPVT IX.

SI æger conqueratur, vlceris sui formam primo talem fuisse, mox
S aliam factam, iterumq; aliam, sicq; perpetuo mutari, nec vnq; 30
ad pristinam formam redire, sed nouam semper semperq; fieri, iam
sufficiunt ista tibi ad affectus speciem cognoscendam. quam obrem
statim ad id quod iam sub sensum cadit, non ad id quod olim fuit,
curandum animum adijcies. Curationem Mercurio ac Colopho-
nia, Lythargiro, ac Gummis perficies: ista enim perfecte consoli-
dant, ille vero ex centro etiam vlcus mundificat, ac ad recipiendam
consolidationem aptum reddit. Itaq; Mercurium coagulato per
aquam Aluminis, coagulatum in tenuissimum puluerem conteri-
to, ac cum vnguento sulco permisceto, atq; vlceris totam interiorem
regionem perungito, donec interiora viuida plane appareant, tum
re Emplastri de Lythargiro lib. j. olei communis, Cerae ana lib. j.
Colophonix tantundem, lequchunt ad ignem, liquefactis insperge
pul: Thuris albi 3 j. ss. Fernicis 3 ij. ss. malaxentur, & fiat magdale-
on, de

Mercurij præ-
paratio.

*

Lythargiro.

on, de quo pro more vulgato emplastra facies, & impones, nec folliculus ulterius sis de curatione: ista enim ritè adhibita, facile eam perficiunt: nam & ipsum vlcus è sua natura curationem facile recipit: vt maxime autem tuta sint vlcera hæc, tamen cum de vna forma in aliam subinde degenerent, nisi præcaueamus, impossibile est illa non tandem in Lepram abire. itaq; hic Medicum sui officij studiose meminisse decet.

Lepræ periculum præcauendum

DE CURANDIS VLCERIBVS A COE.

lesti influentia impressis.

CAPVT X.

Vlcera hæc non nisi Astronomica ratione cognoscuntur, itaq; Astrologica ab agro annus, mensis, dies, ac hora inuasionis perquirantur, vlcus dignoscitur. & ad illud tempus thema cœleste erigatur, atq; tum apparebit, num ab aliqua cœlesti impressione vlcus factum sit: quòd si cœlestis impressionis vi effectum esse vlcus apparuerit, de curando illo cogitandum erit. Itaq; vel influxio à cœli iniquitate, vel transit ac desijt iam, vel durat adhuc: si illud sit, vt simplicis vlcus curationem institues: sin hoc remediū indagandum tibi erit, quod iuxta cœlestes impressiones comparatum sit. Apparet itaq; duplicem curandi methodum esse: naturalem scilicet, & supernaturalem. naturalis consolidando ac mundificando perficitur: itaq; hoc genus vlcum ad aliud quoddam caput referes, ac iuxta illius canones percurabis. Si verò impressio adhuc duret, per ea operandum est, quæ oculta quadam vi (vulgus incantationem esse putat) agunt, vt sunt Persicaria, Serpentina, syluestris, Consolida media, id est sophiæ herba) adhibentur autem in hunc modum: primum eas frigida abluis, post vlceri imponas, dein sub sinum seu terram pinguem tepellas, ac lapide contegas, vt cito putrescant: nam vt primum putrescere incipiunt, vlcus quoq; curationem auspicatur: vbi autem iam plane computruerint, & ipsum vlcus percuratum erit. Neque per incantationem ista fieri quisq; credat, sed virtute potius cœlesti, quam Deus Optimus Maximus sic disposuit. verum istis curationibus malum nomen conciliarunt Pseudomedici, qui cum Astronomiæ ac Magiæ ignari penitus sint, ista quomodo intelligerent.

Duplicem curam ducio

Persicaria sunt pernaturalis aëris.

DE FLUXIONIBVS HVMANÆ

corporis curandis.

CAPVT XI.

Vlcera ex defluxionibus nata sic distingues: si quis à parentibus hæreditario malum contraxit, à defluxione factum pronuntia: itidem si eger alias humida cōplexione fuerit, iudicandum: contra verò si diuersum appareat. De horū curatione longe quam de reliquorum

Vlcum ex fluxione oritur, dignoscitur

quorum, aliter cogitandum: nam quemadmodum fontem nemo suppressere, nisi in ipsa scaturigine potest, sic etiam in hoc casu aliquid nobis deesse credendum est. Atqui sicuti sæpius à sole fontes exsiccare videmus, adeo ut plane nullus humor effluat, eodem modo soles quidam sunt, (id est Medicinæ) qui harum fluxionum exsiccandarum vim similem cum Sole habent. Adhæc sunt quorundam hominum constitutiones admodum siccæ, ut facile istas humiditates dissipent, sicque vlcera causas tollant. Duo itaque modi sunt exsiccandarum fluxionum, à Sole alter, alter à propria natura, de quo nihil in præsentiarum. Curaturus ergo vlcera à causa ista pronata, ante omnia tenuem victum præscribendum scias: quid enim proderit solem exsiccare, si statim pluuiat iterum? deinceps exsiccandum per erocum Martis erit: is enim naturalem Solis operationem in homine perficit. præter illum in huiusmodi fontibus exsiccandis nil cognitum habeo: at sufficiet iste, scio, saltem eo procurato, ut subinde vlcus mundum ac apertum seruetur, pro floris evacuatione, siue fluat, siue minus.

Fluxiones duobus modis exsiccantur.

Fluxionum deriuatio.

Supereft & alia curandi ratio, per deriuationem ad alia loca, sed ferè stabilis ac diuturna non est: imò sæpius priore malo peius aliquod nascitur. Quin & purgationes ad exsiccandos hosce fluxus non improbarem, nisi ea alio loco damnum forsan darent, priore peius.

CURATIO VULNERVM CVM FRACTVRA,

Prostione, vlcere, &c. complicatorum.

CAPVT XII.

Causa.

Predictio.

Curatio.

Vlcera istorum causæ, quia manifestæ sunt, facile ex ægri relatione cognoscuntur: generationis tamē modus ferè ab incisiis Chyrurgorum prouenit, qui vulnera, fracturas, &c. dum inconcinnis adhibitis remedijs curare tentent, in vlcera pessima ea mutant. Membrum proinde affectum, vel os ipsum fractum, an restitui suæ integritati possit, ex ijs quæ in vulnerum curatione dicta sunt, dijudicabis: quod si, ob corruptionem nequeant, sanum ab ægro, mundum ab immundo, iuxta præcepta primæ partis separabis, ac tandem eius impressionem per Sophiæ herbam, Persicariam &c. ut monuimus, curabis.

VLCERA EX CONSTELLATIONE

nata vt curentur.

CAPVT XIII.

Cognoscendorum vlcera huius generis hæc vnica ratio est, vt si nullis naturalibus remedijs, qualia sunt, Mumia, Consolida, Emplastra, vnguenta, &c. ea obediant, Constellata esse, ac huiusmodi

iusmodi quoque remedia desiderare cognoscas. Remedia hæc à sua met natura constellata esse debent. verbi gratia: vt Chelidonia, Folia quercus, Plantago, &c. hæc enim certis: ac tutissime curant: quod si in substantia adhibita non profint itatim, tum Recipe Chelidoniae M:ij. fol: quercus M:ij. contundantur, & putrescant in fimo, destilleturq; oleum, quo vlcus abluatur, atque vt incarnetur, etiam eorundem exsiccatorem puluerem insperges, donec curatio absoluta sit.

Consiliata
remedia.

Peroratio.

IN curandis vlceribus quibusuis quatuor summa capita obseruanda esse monuimus: primo Doloris scilicet sedationem, secundo mundificationem, tertio consolidationem, ac quarto clausuram, itaq; omnia absoluta nobis hæcenus sunt, quorum rationem si Chyrurgi tenerent, nullum plane vlcus esset, (nisi forsan diuinitus inflictum) quod curationi ipsorum non obediret. Verum cum auaritia, superbia, inuidia, alijsq; vitijs laborent, non illis, sed ægris potius ista scripsisse volumus, quos etiam monendos duxi, ne temere ab huius farinae hominibus remedia recipiant, etsi sub meo nomine circumferantur: cum enim eorum præparatio sit artificiosa, non facile nisi à rerum istarum peritis: hominibus ea confici posse sciendum est. Doctis itaq; hæc, non rudibus ac tyronibus scripsisse nos meminerint omnes.

Quatuor sunt
quibus omnia
vlcera curantur.

FINIS SECVNDÆ PARTIS TER-
tij Tractatus.

Rh: Ratacolsi

DE CVRANDIS VLCERIBVS, TRACTATVS TER-

tij, Pars vltima.

Procœmium.

VAMVIS secunda huius Tractatus parte, omnia ad 10
 vlcera curationem pertinentia abundè satis expli-
 cata nobis sunt; tamen cum ea subtiliora ac diffici-
 liora sint, quàm quæ vulgus medicorum assequi pos-
 sit, ad ipsorum me captum accommodare, amore
 ægrorum permotus, ac periculorum quæ illis ex perperam facta 15
 curatione imminet, territus, placuit, non quòd ipsorum hac in re
 pigritiem ac inertiam fouendam duxerim, sed quia intelligo hebe-
 tiora ac rudiora quorundam ingenia illis, quæ supra dicta sunt, per-
 cipiendis non sufficere. Proinde si qui sunt Medicinam exercentes,
 qui ante dicta non intelligunt, si iuxta subsequentes canones opus 20
 Medicum faciant, quo, si non omnino, ex parte tamen ægrileua-
 men ac curationem sentiant.

Quas autem descripturus sum remedium formularum, ab an-
 tiquis quandoq; mutuatas, magno iudicio delectas, multa ac diu-
 turna experiētia à me cōprobatas, artificiosa mixtione locupletatas 25
 scias velim: nam cum ab antiquis quondam prima etate mihi com-
 municatas, & ego & non pauci alij in vsum adhibuissimus, tam pe-
 riculosas, inutiles ac putidas eas experti sumus, vt de alia compo-
 nendorum pharmacorum ratione cogitandum mihi putarim. itaq;
 ad illam animum adijciens, immutatis plerisq; sic excolui, & expe- 30
 rientia comprobavi, vt eorum vfu, quantum natura fert, ad omnia
 vlcera percuranda, non mediocrè auxilium Medicis, ægrisq; ac-
 cessurum sit. Quia autem magni quidam morbi, vt Cancer, Fistu-
 læ, Syreon, Mordax, Phagedena, &c. vniuersalia Arcana ac My-
 steria requirunt, (nam ista particularia serè contemnunt) moneo 35
 vt vel ab eorum curatione desistant Chyrurgi, vel Remedia secun-
 di Tractatus præparare ac adhibere discant.

Itaq; sciendum, quæ deinceps descripturi sumus, particularia
 omnia esse, atqui vt particularia describere, vestra me cōgīt igno-
 rantia. Duplici autem ratione vti placuit: quarum prior omnibus 40
 vlcerebus curandis communis est: altera particularium quorundā
 malorum, vt Canceri, Fistulæ, &c. curationem ostendit, quibus eo
 modo vtaris hortor ac moneo, vt si non lubet, vel licet difficiliora
 illa

Paracelsus
 antiquorum
 formulas ex-
 coluit.

Particularia
 remedia

illa cognoscere, iuxta hos tamen canones procedendum tibi putes, ne si illa vulgata medicorum via incedas, contra naturam in ægri perniciem laborasse videaris.

DE VLCERIBVS PER MVN.

dificatiua curandis.

CAPVT I.

ANtequam autem cuiusquam morbi, seu vlcis curationem aggrediaris, distinguendum tibi sedulo, inter morbos & remedia erit, ne quod vulgus medicorum factitare solet, dum varia, tibi incognita adhibes, vel damnum inferas, vel, si forte succedat, casu curasse dicaris. Quamobrem si vlcus Corrodētem Salem, causam non habuerit, hoc remedij genus adhibere tempestiuum erit: quod Recipit, Terebinthinæ lib. j. vitellorum ouorum, numero xx. agitentur, ac cum equa portione mellis coquantur ad ignem, fiat vnguentum, quo mane ac vesp̄i deligetur vlcus, & mundabitur ab omnibus sordibus. quia vero non solū mūdare, sed & perfectē consolidare, ac claudere vlcus oportet, sequenti quoq; remedio ad operis perfectionē vteris: quod Recipit, Vnguenti prioris lib. j. Terebinthinæ lotæ, ac agitatæ lib. ss. calidē (ne teruant tamen) coquantur ad ignem, ac inñciantur Galbani, Oppoponacis, Bdellij in aceto dissolutorum, ana ʒ j. pul: Aristolochiæ ʒ j. ss. fiat mixtura, qua omnia vlcera, sine Corrosione facta, curare promptum est.

Mundificad.
uum.

DE CVRATIONE PER CALCINATA.

CAPVT II.

CAlcinata (ea intelligo, quæ corrodeute vi carent) singulari curandorum vlcerum, ex iplis fontibus, facultate prædita sunt. Atqui in eorum vsu distinguendum prius inter vlcera est: nam ijs solum conducunt, quæ à Sale Corrosiuo, iam olim emortuo, facta ac relicta fuere. Apparet enim non raro nimborum imitar, in aliquem locum materiam quandam irruere, ac subito vlcus amplum, ac latum efficere, quod si indebitis remedijs quis curare attemptet, periculo non vacabit, ne Sal Balsami inflammetur & aduratur, si atq; vlcus diuturnum. Tu, si simile occurrat, per Calcinata in hunc modum cūabis. ꝛ Vitellorum ouorum, numero x. Terebinthinæ ʒ vij. ss. fiat vnguentum, cui adñce Calcinati ʒ ss. deligetur hoc vnguento bis quotidie, & mirandum succellum experieris. Atq; vbi iam claudendum vlcus est, Emplastro sequenti vteris: quod Recipit, Resinæ lib. j. ceræ lib. ss. picis Græcæ quartarium j. liquefactis ac commixtis adñce Calcinati ʒ j. vtere. Hoc Emplastro omne genus vlcerum recentium, nec ita profundorum, facillimē curatur: at qui vbi in latum ac profundū serpere visa fuerint, superius vnguen-

Calcinata qui
bus vlcibus
conueniant.

Vnguentum
ex Calcinato.

Emplastrum
ex Calcinato.

Non curan-
dum dum ma-
te. ia adiuu-
turget.

tum in puluillis quoq; adhibere vtilissimum fuerit. Sciendū quin-
etiam est, curationē non aggrediendam, nisi materia furere ac tur-
gere desierit: etenim videas vulgares Medicos, dum initio statim
curare volunt, doloris: ac maximē diuturna vlcera efficere. Proin-
de Canonem hunc studiose obseruabunt Medici.

DE CVRANDIS VLCERIBVS PER Corrodentes Sales Calcinatos.

CAPVT III.

Quando vlc-
dum Calcina-
tis rodentur
bus.

EST & tertia curandi ratio, per Corrodentes Sales Calcinatos, 10
cuius generis sunt, Alumen, Vitriolum, &c quorum vsus fe-
re est, in perperam facta ante vlcerum curatione restituenda: cum
enim absq; fundamento viuio, nullum vlcus curari possit: (nam si
eo destituatur, cui rei caro increstat?) de deprauato illo restituē-
do per isthac remedia cogitandum erit. Obseruandum quinetiam 15
est, hoc genus vlcera frequenter curata facilia apparere, nullis ta-
men interim remedijs obedire, in quo casu inspiciendus quoque
vulceris fundus erit: nam ferē putridus est, atq; sui ablationem ostē-
dit. quamobrem nisi illum antea remoueris, ab istis remedijs absti-
nero: nam tantum abest (eo persistente) aliquid vt proficias, vt eti- 20
am officias plurimum. Remedij formula cum correctione hæc
est.

Fundus vlc-
ris mundan-
dus.

Recipe Aluminis vsti aceto extincti, Olei de Arsenico à propria
resolutione facti. ana quantum sufficit, misceantur. Iterum fiat vn-
guentum ouorum cum alumine mistum. vel, re Calcinati, Vitrio- 25
li ana quantum sufficit, misceantur cum vnguento de Cerussa, vtere.

Quia vero plerumq; de vlceris profunditate putrida nō con-
stat, curationem ab vnguento de alumine calcissatō auspicari vtile
fuerit: quod nisi intra quatrduum ad curationem inclinare vlcus
videbitur, ad vnguenti de oleo Arsenici & Aluminis vsum descē- 30
des: in ne istis concedat malum, tandem vnguento, de Vitriolo
vteris. neque vero putes ordinem hunc, ob id quod posteriorum
quàm priorum curatio velocior est, inuertendum esse: vt maximē
enim cito cures, tuto tamen vt cures potiore loco reponendu erit,
&c. Sciendum porro est, si necessitas posterioris vsum imponat, 35
Eschara fieri, quàm vt projicias oleo Laterino, post hoc Butyro
(ad dissolutionem) vteris. veruntamen edistatim non abcedat,
non tamen ab vlu Calcinati desistendum erit, sed pergendum, do-
nec Eschara vltro decidat, quo facto, nil nisi cicatricem ducere su-
pererit amplius. Sunt huius generis Corrosiua alia, vt Mercurius 40
sublimatus, Arsenicum, &c. verum ab eorum vlu, ac carnificina om-
nes, vt abstineant, moneo.

*
Eschara vt
decidat.

Necq; vero clam te habere possum, tutiorem, vtiliorem, ac ma-
gis ar-

gis artificioſam curationem horum vlceraſum ſupereſſe, quam etiam publici commodi cauſa ſupprimere diutius nolo: modus eſt, vt abſque eſcharra fundus putridus abſcedat, quod biſariam accidit: vel enim putrefacere, vel ſi venenofa materia illi inſit, eam extrahere ſine carnis obleſione licet. Putrefactionem hoc remedio procurabis.

Putrefactio.

Recipe aluminis vſti, aceto extincti ꝯſs. ſalis armoniaci ꝯj. vitellorum ouorum numero iij. mellis cochleare vnum, ſaring hor dei ꝯſs. miſceantur omnia ad formam vnguenti, quo ſingulis viginti quatuor deligetur vlcus, ac impleatur, & ne denuo effluat, vnguentum panno craſſiore caueatur, idꝯ iteretur quarto, & abſcedet omne, quod putridum eſt, relinqueturue in fundo caro viuida, quam incarnantibus cuti adꝯquare deinceps licebit. Alter modus ſic habet. Recipe ſuccini in pollinem redacti quantum ſufficit, vaſe occluſo, ad lentum ignem liqueſcat, liqueſcenti tertia pars terrebintinae infundatur, miſceaturꝯqꝯ, idꝯ toties iteretur, donec pro ſingulis ꝯſs. ſuccini, Terrebintinae ꝯij. habeas: huic materiae ſi craſſior videatur, aliquantulum olei lini adijcies, vt linimenti formam acquirat. vſus eius eſt, vt cum puluillis adhibeatur, & extrinſecus vlcus emplastro ſtiſtico de colofonia cōtegatur, & abſolues curationem in diebus quatuordecim: poteris, ſi ita videbitur, poſt quintum curationis diem aliquid calcinati adijcere, ſed illud tuæ indiſtriæ relinquimus.

II.

DE CVRATIONE VLCERVM

per Tartari Baſſamum.

CAPVT IIII.

Præſtantiffimi huius remedij vſum, non mediocri infamia ac ſuſpicionem onerarunt duo præcipuè errores: alter, quod tem-
pore, & loco indebitis, rerum ignari eum uſurparunt: nam cum ſaltem curat vlcera, quorum radix in ipſo loco (non intrinſecus in corpore) exiſtit, fruſtra quis eo vtatur, ſi alibi mali origo conſiſtat. Alter error in præparatione eius commiſſus eſt: pauci enim vt illum natura deſiderabat, conſiciebant, id eſt, ſolum calcinabant, calcinatum in olei formam reſoluebant, & hoc ſufficere putabant.
Præparati certe legitime Baſſami huius mirifica facultas eſt, (ſi cuius alius remedij) in abſumendis ſuperfluis humiditatibus, phlegmonis, carne ſupercrescente, &c. ante omnia verò in pedum putridis ac manantibus vlceraſum excellens remedium eſt: vt maxime
enim tumeant, putrida, antiqua, caua, atque croſa ea ſint, vnico tamen hoc remedio perſula, vncta, illita, &c. ex ipſa vſque radice longè lateꝯqꝯ percurantur: nam tumorem laxum primo abſumit, ac mūtanda ſua exliccandi facultate morbum in vniuerſum enecat, adeo

Baſſami vſus obſcuratus duobus erroribus.

I.

II.

Baſſami Tartari vſus.

ut nullus Sal tam ychemens sit, qui illi resistere queat, sed omnia ab eo exsiccantur, non secus ac solem paludes maximas quandoque combibere videmus.

Et si autem multa passim ab antiquis remedia descripta inveniuntur, ad ista vlcera sananda, opinione hominum, ac prædicatione illorum, qui ea describunt, vtilia: tamen quia nec illi ipsi, multo minus ipsorum discipuli in his curandis, vtilem aliquam operam ponunt, satis constare puto, ipsos rerum fontes non intellexisse, sed saltem, ut de omnibus scripsisse viderentur, mendacissimo ore effusisse, vel quia de rebus incertis consultandum sibi putabant, hunc laborem suscepisse. At quia consultationes saltem sunt, non demonstrationes, licebit nobis, relictis illorum nugis, meliora inquirere. Itaque de Balsamo nostro hoc verè affirmo, ipsum, si vlcus pedum manans sit (nam de cæteris non tam certa est mihi experientia) non tantum superficialiter, sed ex ipso fonte percurare. Præparatur autem in hunc ferè modum. Recipe salis petrae lib: j. Arsenici ℥ j. calcis viuae ℥ iij. tartari, quartaria iij. puluerulentur omnia minutissime, & vase non vitreato calcinentur, calcinata solvantur, ac per filtrum destillentur, solutum illud deinceps vratur tribus vicibus, quod fiet ipso coagulato, & cum æqua portione Salis petrae calcinato, idem tertia vice: vltimæ calcinationi affunde aceti destillati quantum sufficit, abstrahatur igne fortissimo ad dulcedinem vsq. dein,

Balsamus Tartari vt fiat.

Recipe olei huius quantum sufficit, aluminis calcinati aceto extincti tantundem, misceantur, & fiat pulicula, quæ (fomentato prius pede) imponatur ac deligetur, post circa duodecimam horam locum considera, qui si rubeat admodum, caue ne properes: imò sufficiat tibi viginti quatuor horis semel deligare: continuabis autem huius vsum, donec rubedo ac phlegmone vtrò remittant: quo facto,

Recipe olei superioris quantum sufficit, tragaganti in aqua rosarum dissoluti pro libris ij. vncias ij. camphoræ ℥ ss. mixtis omnibus vngatur, ac persudatur vlcera, eorumq. cauitates, ac sine dolore ac periculo videbis pedem sue pristinae formæ restitui ac exsiccati, Quod si caua quoq. adsint vlcera, quæ incarnationem desiderare videbuntur: tum Recipe olei præcedentis ℥ v. Mumia ℥ j. croci Martis ℥ j. ss. olei ouorum ℥ x. misce, ac vtere, donec clausum fuerit. Penitus absoluta curatione, iubeo, ut adhuc ad spacium decem dierum quotidie semel præsentis Balsamo (sine adiectione) pes vngatur: quin singulis annis poplitis vel malleoli venam (ex consilio periti medici) incidere, atque semel vnctione vti, magnum ad præcautionem auxilium præstat.

Caua vlcera quomodo curanda sint.

Vena scissio.

CAPIT V.

5 **F**requenter hoc in ægris evenit, ut superiores partes excrementa sua inferioribus transmittant, hinc quandoque in tibijs ulcera eueniunt, mali origine in superioribus existente. Si ergo Sales non venenosa qualitate, sed sola quantitate peccare contingat, nimirum quia copiosi in alieno loco continentur, manifestum est, alio in loco, quàm in quo consistunt, curationem faciendam esse; quia autem curationis intentio est, ne in partē affectatā defluant amplius humores, primi rerum inuentores considerato eo, quòd in affecto loco non ita in superioribus partibus materia peccaret, secundum eos ductus retrogredientes supra affectum locum, venas, & nervos per ac iuxta quos defluxiones fieri animaduertunt, non inutiles inuen-
10 to præciderunt.

Sciendum tamen, hoc curationis genere vtendum non esse, nisi in defluxionibus quæ supra affectam partem, nulla venenosa qualitate participant: etenim aliàs vsurpata, duplex periculum exoritur: namque vel alio suprà loco denuo erumpit, atque tum cordi
20 propinquius malum est, quòd natura fortior antehac in distanti-
tiores partes detruserat, vel si forsā efflorescentiæ Paroxysmus ingruat, si non ad necem vsque, certe ad summum periclitabitur eger. Paroxysmus efflorescentiæ.
quam ob rem distinctio illa sedulo obseruanda erit, ne tum Medici sit potius dicendum Latrocinari.

25 Modi huius curationis varij sunt, ferè supra genu venæ commodissimè se produnt, vbi eas scalpello, cauterio, vel corrosiuo medicamento diuidere, ac vulnus amplum facere, atque inter vtriusque vulneris oras callum generare solent, qui fluxioni viam præcludat. Tres modi prædicanda sunt venarum.
30 Atqui frequenter hoc contigit, fluxiones in alias venas decubuisse, vel alterum latus, non raro vtrumque occupasse, vel intro pulsas, cachexiam fecisse, ventriculum, Epas, &c. oblæsisse: imò ipsam quandoque mortem attulisse. Proinde monitos Chyrurgos volo, meminerint ab inueteratis, atque consuetis fluxionibus omnino abstinendum esse, recentibus vero magna sollicitudine prospiciendum, atque
35 vnam phlebothomiam præscribendam.

Incisionis modum nil opus est præscribere, cum nullo artificio perficiatur, quemadmodum & vstionis rationem, ut quæ rusticis quoque nota sit: hoc potius notandum, cauendum, ut reliquo malo
40 paralylin quoque membri superaddas, quod in incisione frequenter accidisse memini. Corrosiuorum tandem usum (inter quæ Mercurius sublimatus primas tenet) quibus Escharam generant, quid opus est annotare? cum carnificinæ istæ plus suis Chyrurgis notæ

sint, nec nisi summa necessitate urgente, usurpandæ. Quæ si ijs uti cogat, ad curationem perficiendam meo consilio exhibebis potionem traumaticam vulgaris usus, quæ rursus per vlcus emanare apparebit: si ergo incorruptam eam iterum effluere obseruaueris, scito fontē ab vlcere non ita multum distare: itaq; in propinquo venas præcidendas esse: nam quò proprius, eò res habet melius, & ferè præstat sub genu quàm suprâ eas præcidi, quofacto, vnguentum parti vulneratę impones, dum callum faciat, qui quarta siue quinta perficietur hebdomade.

Istis absolutis ad ipsius vlcus curationem descendendum erit, quæ Emplastro stictico, aliq;ue vulgari quouis remedio facile perficitur. Quin non rarò vidi absq; vilius medicamenti vsu quandoq; vlcera sanata esse, at alijs in locis denuo erupisse, quę facile quoque Martialibus remedijs postea curarentur. Sed de istis omnibus docti Medici iudicabunt accuratius, an ex morbi benignitate, vel naturæ efficacia acciderit.

VT PER BALNEA AEREA AQVÆ DVL
cis, & pedilotia vlcera curentur.

CAPVT VI.

Particularis huius remedij ea est natura, vt si illud vlcerebus adhibeatur, quibus hoc curationis genus non competit, ea multò deteriora efficiat, atq; multò periculosissimam hemorrhagiam cõcitet. Proinde acurato iudicio opus est, ne in remedij huius delectu aberremus. Sunt enim sub hanc curationē, ea saltem vlcera referenda, quę sub poplite sunt, ampla, putrida, carne luxuriante abundantia, ac crebra hæmorrhagia (quæ leuissimo quoque contractu exasperatur) molesta, neq; in tibia saltem, sed & alio quocunq; loco si fuerint, hanc curationē admittunt. Cognita ergo affectus specie sciēdū quid remediū hoc præstet, nimirū putredinem omnē, ac sanguinem superfluum extrahit, neq; quidq; præterea efficit, itaq; statim ac ab eius vsu desistemus (quod fiet vbi iam bonus ac utilis sanguis fluere inceperit) consolidandum erit. Remedij formula hæc est. Recipe conorum abietis recentium, ac succi plenorum M:ij. locustarū iuniperi, corticū fagi arboris, ana M:j. Chelidonie, potamegeti, fol: quercus ana M: ss. rad: Asclepiadis, Aristolochiæ, ana lib: ss. fiat decoctio sufficiens, in eo lauentur pedes mane & vespere quotidie. Aliud:

Recipe Santulæ, Limonij, Ophioglossi, fol: quercus ana M:ij. rad: Vincæ toxicæ M:j. symphiti, Aristolochiæ ana M: ss. conorum abietis M: j. ss. fiat decoctio, in qua per triduum lauentur pedes. Absoluta lotionē, Emplastris consolidantibus ad operis perfectionem laborandum: non enim simplex lotio sufficere potest. Interim dum

Potio vulneraria vulgaris exhibenda.

Martialia remedia.

Balnei naturalis.

Balnei formula.

Consolidatio.

dum lotionibus utemur, curabimus, ut ad manus sint sanguinē sistentia remedia, aliāq; ad hanc rem facientia, quo in omnem euentum præparati simus.

DE VLCERVM CVRATIONE PER

destillata olea, gummi, & aquas.

CAPIT VII.

EST vlcera quoddam genus punctorio dolore supra modum molestum, in quo curando, nulla nec corrodentia, nec calcinata remedia, ut Vitriolum, ut Alumen &c. sufficiunt: quin nec vnguentis, oleis, emplastris, cæterisq; hoc genus remedijs cedit, sed medium, quod aiunt, digitum porigit, ac subinde deterius euadit. Huic ergo solis destillatis remedijs auxiliari possumus, nec his solum, sed semper consolidantia præstantissima coniungere oportet: nam sola destillata cum saltem vlcus ad curationem suscipiendam habile efficiant, non sufficient, hoc meminisse te volo, ea saltem vlcera sub hæc remedia pertinere, quæ alijs non obediunt remedijs, sed calore, punctione, summisq; doloribus, die noctuq; affligunt.

Destillata
quid in vlc
ribus effice
ant.

Remedia destillanda pauca sunt, inter quæ excellunt oleum commune, Petroleum, Terebinthina, Caryophylli, Zingiber, Nux Muscata, &c. Ad hæc faciunt quoq; omnia ea, quæ fluxum Sioniae sistunt, quæq; ad Solē destillata habentur olea: omnia namq; hæc mirifice dolorem sedant, atq; ad curationē suscipiendam aptitudinem inducunt.

REMEDIORVM FORMULÆ

aliquot.

Recipe Caryophyllorum ℥ v. Zinziberis ℥ j. Nucis Moschatæ, ℥ ss. destilletur per Alembicū, fiat separatio per gradus, & pro magnitudine doloris alterentur. Aliud:

Recipe Olei cōmunis lib. j. Thuris albis: ℥ ss. Caryophyllorū ℥ ij. ss. fiat destillatio per alembicū, & separētur per gradus. Aliud:

Recipe Terebinthine lib. j. Petrolei quartarium ss. destillentur in Alembico, iuxta gradus.

ALIVD PRÆTEREA INCARNANS,

consolidans, & claudens.

Recipe Thuris, Mastiches ana ℥ j. ss. Caryophyllorū ℥ j. Mumie ℥ ij. ss. Bdellij, ℥ ij. Galbani ℥ j. destillentur, & inter destillandum fiat separatio per gradus, dein destilletur oleū oliuarum quoq; per gradus, ac mutui linguli oleorū gradus cōmisceantur, ac florib; Hyperici vasa impleantur, seruenturq; ad vsum. Vrendi ratio est, ut cum

penna oleo intincta totum vlcus, ac circumiacentes partes tingantur quotidie bis, mane ac vespere, quod si interea temporis dolor, ac calor recrudescant, nil prohibet remedium iterare. Extrinscus autem imponendum erit Emplastrum de Calcinato, primo cap: descriptum: sufficiunt namq[ue] ista ad curationem perficiendam. Sciendum ergo, cum hæc vlcera nulla Attractiua (ne Terebinthinam quidem) Emplastra, vnguenta, &c. siue anodyna ac paregorica ea sint, siue minus, perferre, exceptis per destillationem paratis. itaque non immerito in Medico Chemicæ peritiam requiro, vt siquidem pharmacariorum cocturæ non sufficiunt, ipse defectum sarcire queat.

Vlcera horum malignitas.

Colliria.

Balsama Corrosiua.

Sunt præterea Colliria, quæ cum ad oculos parata sint, tamen excellentem vsum in istis vlcerebus per sanandis præstant: nam cum pinguius ac destillata sint (ea enim præcipue commendo) Corrosiui Salis compescendi vim obtinent. Quinetiam Balsama nonnulla ex Corrosiuorum destillatione composita, mirifica in hoc casu virtute pollent: etsi enim corrosiuam vim non plane exuunt, tamen diuturnitate temporis eam mirum in modum temperatam acquirunt.

VT PER THERMAS VLCERA SANENTVR. 20

CAPIT VILL.

Thermis seu aquis natura calidis, magnam ad humanæ vitæ sustentationem vim inesse nemo est qui dubitet: etsi enim aquæ nulla penè autoritas est, tamen eius vsu certe quàm vini, meliora omnia conseruari animaduertimus: sic potus ceruissæ quàm vini salubrior habetur quoque, vt qui non tam frequentium morborum causa existat. Quòd si vulgaris aquæ tanta virtus existit, quantò maiorem efficaciam ijs tribuamus, quibus aliquam manifestā qualitatem impressit natura: quales sunt Calide, Sulphureæ, Vitriolatæ, acidulæ, &c. Experientia sanè docuit, quemadmodum terræ nascentium variæ ad humanæ naturæ morbos curandos virtutes existunt: sic Aquarum, & quæ illis insunt, salium varias facultates haberi, illis quasi respondentes. verum negligentia Medicorum (qui ea quæ maximè cognoscere debebant, flocci pendunt) aquarum virtutes, hætenus ferè incognitæ latuerunt. Nos de thermis, quæ tum ad præsens negotium facere videbitur, breuissime disseremus. Itaque sciendum, eos solum vlcera ad thermas mittendos esse, qui vlcera radicem non intrinsecus in vlcerebus, sed in ipsa affecta parte habent, hac distinctione, vt Aluminosum vlcus, Aluminolo balneo, &c. curare velimus: nisi enim ista concordantia obseruetur, frustra omnis curatio attentabitur. Veruntamen istud quoque remedium genus tum recentibus (nam ea statim curat) tum inuete-

Ceruissæ quàm vini potus salubrior est.

Vlcera qui sint ad thermas mittendi.

inueteratis plane, non incommode adhibebitur, maxime vbi illic nulla fluxio, nullumq; vehementius symptoma adfuerit. Cum autē ipsamet thermæ, Incarnandi, Consolidandi, &c. vires satis manifestas faciant, non difficile erit Medico diiudicare, quæ cuiusq; modisimæ sint futuræ. Sciendum quoq; vt maxime quis euclasis sit, tamen nisi in ipso vlcere origo consistat, à balnei vsu cum plane arcendum esse, nisi mortem quam vitam malit. Sed ne ille auxilio plane destituatur, inspicere an typicum malum sit, quod si cognoueris, frequentes ac tempestiuas illi venæ sectiones ad præcauendam recidiuam imperabis.

Thermarum
delectus.

QUOMODO TEMPVS, QVOD IPSVM

Medicus est, vlcera curet.

CAPIT. IX.

Quemadmodum (quod aiunt) post nubila Phœbus redit, sic quandoque vlcera apparent, quæ cum diu multumq; sæuerint, tandem desequiunt quoq; atqui non plane remittunt: etsi enim tempus diuturnum, causam vlceris tollat, vlcus tamen ipsum plane curandum Medico relinquit. Proinde in hoc casu vnica hæc consideratio relinquitur, quomodo vlcus ipsum consolidetur, siquidem de causa sollicitū esse, nil refert amplius. Huius rei ignorantia ducti Medici quidam sexcenta in vlcerum curatione experti sunt, sine fructu tamen omnia: siquidem tempus legitimum nondū præterierat, quibus deinde succedentes alij æquē imperiti leuissimis remedijs, fumigio sc: vnguento, lotione, vsu ligni, alijsq; huius farinæ medicamentis adhibitis, vlcera illa percurarunt: hinc videmus quoque leuissima vlcuscula ab accuratis: ligni vsu non euinci: vicissim maximos morbos anili remedio sanari, temporis scilicet ratione curationem concedente vel prohibente. Vbi ergo tempus elapsū de curatione monuerit, leuib; saltem remedijs vteris, vnctione scilicet, fumigijs, ligno: præ omnibus autē vnguenta traumatica, ac stictica emplastra commendantur: ea namq; vbi vlcus sequere desierit, quale illud sit, curare sufficiunt. Dignotio sic ferè in hoc casu habet. Si videris vlcus antea dolorosissimum ac peruicacissimum à doloribus & malicia sua subito desistere, tum curationem aggredi tempestiuum erit: habebis enim auxiliantem naturam, quod si succedat, ne statim de quouis vlcere curando glories: in omnibus siquidem singulare quiddam inest.

DE VLCERVM CVRATIONE PER

Sparadrapum.

CAPIT. X.

Vlcerata quæ in tibrjs consistentia, causam fouentē intrinsecus in corpore latentē, illac tamen effluentē, habēt, singulare quandā curatio-

Temporis cō-
sideratio.

Dignotio.

curationem obtinuerunt, quæ præfectioni venarū superius explicata, quodammodo respondet: impediūtur namq̃ deligaturis artē factis fluxiones, ne ad vlcus decubant, atq̃ sic vni vlcēis curationi inuigilatur. verum fucata quædam Medicina hæc est, & in paucis vsurpanda: etenim ferè periculū est, ne alibi erumpat iterum, priore longē deterius malum. Itaq̃ sciendum Sparadrapī vsū solummodo conferre, si à manifesta, ac procacitētica aliqua causa fluxio concitata fuerit, vt à scalpēdo, contusione, &c. atq̃ si hinc fluere illuc humores incipiant. Sparadrapī vsus modernus, qui per tenias seu fascias simplices fit, antiquitus incognitus fuit, & penitus omni artificio caret: antiqui namq̃ preparabāt ex sanguinem & Sinoniam sistentibus remedijs. nos vt ea in vsū reuocetur, vnicam descriptionem dabimus. Recipe putaninum ouorum vstorum, testarum cochleę vstarum, ana ℥ v. lap: hæmaritis ℥ j. ls. Boli Armeni ℥ iij. terræ sigillatæ, ℥ iij. ls. puluerisentur, ac cum tragaganto in rosacea dissoluto commisceantur in formam pulciculæ, quę fascię inducta vbi fuerit, fiat deligatura ab infernis sursum versus, iuuat mirum in modum. Facta deligatura, quia necessario supra eam humores colliguntur, de ns educendis cogitandum erit, siue per purgationes, siue abstinentiam, siue vsū ligni, &c. id fiat, explicari certe oportet, nec antea fascias dissoluere, quā omnis humor absumptus sit, omniaq̃ pristina sanitati restituta: verum hoc nunc sperare licet, si fluxio à toto corpore fuerit, quamobrem moneo, vt anteq̃ curationem aggrediaris, de prima ac fouente causa cogites.

Sparadrapū
quibus con-
ueniat.

Purgatio.

Epilogus.

Descripsimus hoc tertio tractatu vlcērum remedia, quibus ferè vulgus medicorum abutitur, eo fine, vt sublato abusu, tuiusq̃ remedij genuinum vsū ostenderemus, monentes, ne vno remedio omnia vlcēra curari posse sibi persuaderent: sed vt singulis conuenientia adhibere discerent, ne sibi ignominiam, & gredamnum (si sine delectu operentur) concilient. Sunt particularium horū remēdiorum x. quibus et si plura quis adiungere posset, tamē quia commodiore loco (quarto nimirum de curatione morbi Gallici librō) describi possunt, eò reieciimus. Optarim sane, omnes quī Medicinam facere cogitant, in istis Particularibus studiosē exerce-ri, forsā melius & agris & medicis consultū foret. Rogatos quoq̃ medicos omnes volo, (si modo exorari se patiuntur) ne ipsos pigeat, ea quę scribimus, perlegere ac discere: siquidem hoc solo fine scripsimus, vt ex ipsorum animis falso conceptos errores euelleremus.

Decem parti-
cularia Para-
celli.

CHYRVRGIAE MAGNAE

THEOPHRASTI PARACELSE

SI, PARS TERTIA,

DE VLGERIBVS ET TVMORI-

bus præter naturam, septem libris
absoluta.

LECTORI BENEVOLO THEOPHRASTI

Paracelsus S. D.

V M A E Q V V M SIT, OMNES MEDICOS EA
quæ ipsi experientia didicerint, in aliorum quoque
vsum publica facere, siue eam multam habeant, siue
paucam. Hos de tumoribus præter naturam libros
describere eadē causa permotus sum: maximè cum
Medicus, nisi singulari ingenio præditus, in solis

aliorū scriptis fidē ponere nequeat: nam nō nuda litera, sed praxis,
multarumq; rerū experientia, in arte nostra fidē facere solent. Ad

hæc praxis quā theoria in Medico prior esse debet: ad illā namq;
hæc cōsequitur, non in Medicina solu, sed in philosophia etiam: ad

hæc igitur principia sequentes libri, vt artis nostræ initia, perfe-

ctionemq; ostēdant, conscripti à me sunt. In quibus si breuior sum,

(nam quæ antiqui sæpe triginta, quadraginta, imò infinitis capitulis
descripserunt, ea ego vno atq; altero capite absoluo) causam sci-

as eam esse, quòd confusione deuitauerim. Verbi causa: vlceratio ex
Abscēssu seu Apostemate facta, vlcus verum non est: itaq; sub vl-

cerum descriptionem non referenda. Sic Pestis, Antrax, &c. non ad

vlcera, sed ad pestilentiae descriptionem referenda est. Similiter ex

Hydrope facta vlcera, ad suum caput referuanda. Quamobrem se-

quentibus libris titulum fecimus, de vlceribus, quæ æquè ac pestis

singularis morbus existūt. Et quemadmodū arbor quæuis singula-

rem, tum theoriam, tum praxin requirit: sic vlcera suam singularem

Theoriam & praxin hoc libro sortita sunt: quāq; est inconcinnū

lapides, & ligna eadem theoria describi, tam est inconueniens vlce-

rationes priores cum vlceribus istis coniungi. Etsi enim in praxi

quodāmodo concurrunt, tamen in theoria necessario disiungendæ

mihi fuerunt. Vlcerā autem præsentī opere appellabo eas sal-

tem continui solutiones, quæ ex Corrosiuis tam viuētib; quā

emortuis, tamq; ex suo semine enatæ sunt: nam non secus, ac ex se-

mine suo Maiorana, ex flore suo Anthera existit, de morbis iudi-

candum quoque est, vt scilicet ex seminibus suis describātur. Porro

monitos Medicos velim, ne intricatis speculationibus posthac se

inuol-

Paracelsus cur
istis in libris
breuior sit.

Vlceris non
mine quid hic
intelligat.

inuoluant, sed simplici Theoria, quæ ex empyria primum exiit,
 contenti sint, quæ utilia, noxia, præsentia, præterita & futura, instar
 naturalis Prognosticatoris, nō tam in morbis (id est, philosophia)
 quàm curatione (id est, Medicina) ipsorum diiudicare facile erit.
 Neque quisquam cogitet Neotericus vel Modernista, qui ex anti-
 quis hausta profundunt solummodo, vel autoritate antiquorum, vel
 contradictionum reconciliatione litem nostram dirimi posse: nam
 in ipsa radice diuersi sumus: ipsi namq; cæcam Theoriam faciunt,
 hoc est, vt vno verbo dicam, Sophisticam: ego verò lenibus præ-
 ditam, id est, quæ à sensu ac experientia rationes producit. Medici-
 næ enim fundamenta sine sensu ac experientia nulla sunt: nam sine
 illis veritas consistere nequit. Differimus præterea in eo, quod ipsi
 Praxim ex theoria architectentur: nos vicissim ex Praxi theoriā. Re-
 quirimus etiam in Medico non solum naturæ Microcosmī, sed &
 vniuersæ naturalis philosophiæ cognitionem, non ex phantasma-
 tis ac speculationibus, sed sensuum ac experientiæ iudicio exortam:
 hæc enim veritatis, illa Sophismatū studiosior apparet. Itaq; si meæ
 Medicinæ ab illorū medicina differentiam intelligere placet, quan-
 tum semina à rebus veris absint, considerate: similis namq; plane
 inter nos diuersitas existit. Quamobrem Lectores humanissimi,
 quæ vel breuitate, vel obscuritate difficilia in hoc opere vobis vide-
 buntur, vberius in opere de Apostematibus explicata inuenturos
 vos, polliceamini vobis. Interim rogatos omnes volo, ne sine expe-
 rientia diuturna quisq; de istis iudicare præsumat: nam Sophisticis
 illis medicis quàm ingrata sint futura bonorum de nostris scriptis
 iudicia, animus præfagit, sed nil istos tenebriones ac impostores, qui
 nil nisi nugas ex suis cathedris, instar canum (qui noctu expergefa-
 ctī latrant, causam latratus ignorant) detonare solent, moror.
 siue Doctores sint, siue Magistri, parum refert. Expe-
 rientiam & candorem non inanes titulos triente
 redemptos, desidero. Vale. Colma-
 riæ 8. Iulij. Anno

1528.

P R V - 35

Paracelsus re-
conciliationē
non admittit.

Praxis, theori-
am præcedit.

Medicinarum
duarū diffe-
rentia.

Pseudomedici
canibus com-
parati.

30

PRVDENTISSIMO VIRO

D. CONRADO VVIKRAMIO, VR-

bis Colmariensis Cos: Dn: suo obser-
uantissimo,

H. NEORHEMSENS RMR. AOELSKS. S. D.

10 **E**XCELLENDI ac dominandi studium diuinitus ho-
 minibus implantatum esse, neminem puto inueniri ^{Dominandi}
 qui dubitet: ^{studium diui-} cum enim sibi soli nemo natus sit, ^{nitus datum.}
 ratione pluribus prodesse quis potest, quam si ipse
 ad Reipublicæ gubernacula constitutus, publicum
 primum commodum, postea singulorū ciuium honorem ac emo-
 15 lumentum procuret. Atqui vt hoc præstet, iuuandi ardens studi-
 um requiritur, quo antiqua & noua, præsentia, præterita, & futura
 omnia considerando, quid quoquo loco conueniat, curet, ac pro-
 moueat. Quo studio quia tuam dominationem mirificè excellere
 animaduerti, eam hoc loco alloqui visum fuit. ^{Functionum}
 20 Deo Opt: Max: mortalibus demandatas esse in eum finem con-
 stat, vt quisque dilectionis præcepto commodius obedire possit:
 sic pauper a mendico ^{Functionum} beneficium non sentit, sed à diuite, nudus so-
 25 lus vestimentarij, æger vnus Medici opera indiget, vt iam qui
 cunque functione ac officio careat, ei benefaciendi facultatem de-
 esse certum sit. Cum itaque omnia in vsum proximi accommodan-
 da veniant, manifestum est, Medico etiam vt excellas studendum
 esse: is enim vnicus artis nostræ triumphus est, vt quod Deus à no-
 30 bis requirit, præstemus. Triumphus iste in tribus potissimum emi-
 cat: in Politia nimirum, Medicina, & Theologia: hanc suis patro-
 nis, illam tibi, viro scilicet Politico commendo. Medio loco consti-
 35 turam, in quam ego natus sum, qua vnica, dilectionis præceptum
 abunde præstare occasio est, ego pro virili ^{Medicæ} excolere semper studui.
 Diligentia itaque eius testimonia, hos septem de vlceribus libros
 constitui, in quibus experientia potius quàm veterum authorita-
 40 ti studui, ^{Triumphus.} vnde forsan non mediocri odio me onerari contingeret:
 verum T. D. ego testem aduoco, me nullius contemnendi studio,
 sed iuuandi aegros ^{Paracelli stu-} tum abusus ac errores, qui in Theoriam ac Pra-
 xim irrepererunt, detegendi causa permotum ista scripisse. Quod si
 inuidia stimulis exagitantur, cuius iudicandum relinquam, an im-
 merito trasissimos illorum errores detexerim. Etenim nō igno-
 ro, solium infelix, ac Zyzania ex tritico penitus extirpari non pos-
 se, quemadmodum T. D. in Repub: administranda, idem experi-
 tur quotidie, tamen aliquid præstare si non potui, certè volui, T. D.

spem mihi facit, se pro viribus vera dogmata propagaturam, errores ac Zyzania extirpaturam (hoc enim viri Politici officium esse nemo ignorat) cui me commendatum etiam atq; etiam cupio. Datæ Colmaræ 8. Iulij. Anno

1528.

TERTIÆ PARTIS CHY.

RVRGIÆ MAGNÆ PAR-

cellsi de Vlceribus

LIBER I.

CAUSAS corruptionis sanitatis, incontinui solutionibus, quæ ad Chyrurgiam pertinent, externorum corporum exemplo discere licet: illic enim Erucae, vermes, blattæ, aliæq; sexcentę pestes, quomodo cōtinuum solvatur, ostendunt. Etenim nisi in ligno (verbi causa) corrosiua quædam vis inesset, ipsūq; ex tribus primis compositum constaret, numq; morbus fieret. Nam putredini vlcerationem acceptā ferre quā sit incōueniens, hinc patet, quod putredo nullum plane dolorem humano corpori inferre possit, cum omnia putrescentia sensum destruant. Itaq; vbi dolor, ac Erolio perhisiunt, virtute Salis operantis, qui in parte dolēte plurimus collectus est, omnis putredo arcetur. Atqui si liuida, nigra, scetentia, &c. putrida quis dicere forsitan velit, is Medicē non loquetur: siquidem etiam si admodum à Corrodente Sale pars decoloretur, nisi tamen sensu omni plane priuetur, putrida dicenda neutiquam erit, cum nec illud putredinis veræ nomen mereatur, vbi omnis omnino vita euauuit: verū late patens putredinis significatio est, ac ferè pro cuiusq; arbitrio vsurpatur. Ego vero vlcera nullo modo à putredine originem duxisse, dicenda puto, vt maxime quidā contendant dolorem illum, qui ea comitatur, putredinis principiū esse: at illi Salis permixtionem esse non intelligunt. posset quidem putredinis rudimentum dici: propterea quod omnis huiusmodi contrarietas mortem efficere queat, cui postea putredo subsequeretur: sed arte caret ista loquendi ratio. Exulare ergo ab vlcere theoria putrefactiones, à Praxi purificationes ac modificationes iubeamus. Consideremus potius cōcordantiā ac contrarietate Salium ac remediorum, ex quibus noua temperies dolore ac calore longè expulsi inducitur. Veluti enim igne lignu depascente, aqua affusa restinctio fit, ac vltioris corruptionis causa precauatur: sic in Microcosmo hic accidere putandum est: imò quanto homo ligno præstat,

Causam vlc-
rum Corro-
sionem esse.

Vlcerationē
fit à putredine.

Putredinis
ampla signi-
ficatio.

- præstat tantum perfectius omnia effici. Proinde cum veteres causam & effectum in vlcerum theoria omnino ad putredinem referant, eos in Praxi omnia dirigant, iuxta suas scilicet Cholera, Melancholice, &c. acidæ, falsæ, adustæ, &c. distinctionum rationes.
- ¶ Ego nil horum credendum penitus affirmo: siquidem & ratio & experientia docent, omnia cum sensibilia, tum vegetabilia corpora ex Sale, Sulphure, & Mercurio, tanquam principiis initio extitisse. Ex istis tribus sanitas ac morbus diuersimode causantur. itaque omnia theoremata Medica ac Philosophica, iuxta ternarium hunc metienda sunt, repudiatis quatuor humoribus, quos etiam si speciosa quadam ad numerum ac temperaturam Elementorum analogia palliant, tamen à Philosophia ac arte Medica plane abhorrent, ac aliena sunt, cum iuxta eam morbos partiri impossibile sit: quod enim de calido, frigido, &c. dicunt illi, inconueniens omnino est: nam quomodo Salem cal: sic: Sulphur calidum siccum, Mercurium cal: siccum, vicissim verò Mercurium, Sulphur, Salem, frigidum & humidum, iuxta eos dicemus? quomobrem Elementa quæ in suo gradu fixa consistunt, nec augentur, neque decrementum suscipiunt, in assignandis morborum causis omittamus. Siquidem non secus, ac Sol omnia corpora eodem calore afficit, sic & Elementa in omnibus hominibus æqualiter se habere constat. Verum quod complexionones attinet, duæ sunt: Calida, scilicet, & frigida: hæc constans ac immutabilis, ceu nix: illa vt ignis permanet, à quibus omnium rerum vita existit, nullatq; ægritudo causari potest. Friuolum ergo est, morborum causas ex his desumere, vt videlicet dicamus, hunc hominem illo frigidiorum vel calidiorum esse, cum omnes æqua caliditate ac frigiditate participemus: quin multo magis temerarium illud est, iuxta hunc calorem, vel frigus hoc morborum gradus metiri velle, sicut morbos ipsis Elementis subijcere, cum tamen in eo vitam ac sanitatem poluerim antea: quomodo ergo ægritudinem tu illis constituis? Sane, sanis omnibus æquus complexionum gradus est, ægris vero (vt qui iam à natura & calore declinant) admodum inæqualis: sunt enim in alia iam dispositione, orta à prima materia. Itaque sanum corpus Elementis non sine ratione contulerit quispiam (si complexionem spectet) non ita ægrum, quod ab horum essentia diuersum factum est. Quis enim ignem Persicum, ex igne ortum dicat, cum eo loco ignis nullus sit: sed morbus saltem, qui absq; igne venit, & quo veniente, ignis Elementum aufugit. Cedunt enim morbis Elementa ipsa, & vbi morbus est, ibi nullum Elementum superesse scimus.

Ignis, Persici ignis est Sal nîtrum Sulphuris, ex eo ceu ex filice erumpens, & instar ignis artificialis nostri omnia depalcens, Pusia.

imò ipsum omni ex parte referens. Quemadmodū namq̃ ignis ex silice excutitur, in silice tamen non esse constat, sic ex corpore morbi existunt. item veluti ignis, è silice erumpens, Elementum non est, sed arte factus ignis, illiusq̃ tantum imaginem ac ideam referens: * at corruptibilis interim contra elementorum naturam, cū nullum Elementum intereat, ante cœli terræq̃ dissolutionem. quod Maris exemplo addiscere potes: ipsum siquidem non consumitur, ac etsi in cacabo eius portionem concoquas, donec nil supersit amplius, non tamen absumptam rectè dices: nam per cocturam in Chaos, ex hoc iterum in aquam transmutatur. Sic terra, lapides &c. vsta, frixa, &c. quocunq̃ tandem modo tractata, semper in se redit. Similiter & aeris elementum consumi nequit, quāque est impossibile elementum consumi, tam quoq̃ difficile est de nouo fieri. Verum lignorum ignis corrumpitur, quia Elementum non est, sed Sulfureū corpus, vento quā similimu, qui & ipse aer verè non dicitur, sed generatum quoddam corpus corruptibile. Elementum namq̃ ignis illud verè est, quod Firmamento excepto nemo nec generare nec corrumpere potest. Sic Sol cum suis astris Elementum est: nam illius calorem nemo augere, vel minuire potest. Itaq̃ toto cœlo aberrant medici, cū Elementa quæ nil nisi vitam tribuunt, corporaliter nobis inesse imaginantur. Quia enim sine calore, ac frigore vita non consistere potest, siue in sensibilibus, siue in vegetabilibus, mirum eos sic delirare vt in ijs ipsis morbos constituere velle, varijsq̃ nominibus humorum, qualitatū, complexionum &c. afficere. considerandum erat, morbos omnes corruptibiles esse, ac instar flammæ vel scintillæ consumi, manentibus interim Elementis ac complexionibus illæis. Elementa enim vt in hominem ingressa sunt: sic ex eo rursus abeunt, terra scilicet in terram, aqua in aquam, chaos in aëra, ignis in Solis calorem, ibiq̃ persistunt, donec cœlum ac terra dissoluentur. Ista inquam vera Elementa sunt, quibus friuole admodum morbos adscribitis, iuxta ea morbos calidos, frigidos, humidos, siccos &c. dicentes. Atqui non hæc, sed id quod euanescit, morbum efficit: imò morbus ipse est, Elementorum insensibilitatem efficiens.

Quod si omnino quis vrgeat, omnem morbum calidum, vel frigid: vel humid: vel sicc: &c. esse, hoc est, cum cōplexione seu natura Elemētari consistere: ei sic responsum volo: ea quæ frig: & cal: &c. sunt, vera elementa nō esse, alioqui nil sub cœlo esset, quod Elementum non foret: liquide constat omnia Sublunaria corpora, seu vita prædita sint, seu eadem destituta, necessario vel frig: vel calida esse. Interim non inicias eo, in corporibus nostris quatuor Elementa consistere, verum in sanis hoc est, non perinde in ægris: nam

nam

* Digreditur
proposito
pro more.

Mare non con-
sumitur.

Redit ad pro-
positum

Ignis nostri cū
vento simili-
do.

Sol est Elemen-
tum.

Elementa per-
petua sunt.

In ægris corpo-
ribus 4. Ele-
menta non in-
sunt.

nam præfente morbo calor ac frigus, &c. aufugiunt, sicq; corpus

Elemento destitutum Mortis imperio subiectu est. Calor natiuus Calor natiuus est Elementaris.

qui in nobis est, ignis Elementarius est, non sic calor præter natu-

ram. Caro ergo quæ iam corroditur, viuit adhuc, ac tum demũ vbi

abscedit a corpore, id est, quod vos illam facitis. Sin illa errofa caro

alia carne restitatur, ei calorem naturalem, seu Elementarium in-

esse non rectè quis dixerit, cum calor ille non consistat, non nisi in

ijs quæ ex spermate generata sunt, sed calorem, si quem habet, ali-

unde ex vicinia mutuatur. Atqui vt de calore ac frigore præter

10 naturam, seu morbido loquamur, sciendum varijs modis accidere:

primo ab exercitio vehementi, quandoque ab oppilationibus seu

obstructionibus vehementibus, alijsq; multis modis. verum istos

calores, &c. nec complexionones, nec Elementa esse cogitabis: si enim

complexiones forent, complexionẽ leui momento immutari posse

15 concingeret, quod impossibile esse ostensum est. Perinde se ac in

putrefactionibus res habet: illie enim sterco, etsi duplo calidius

euadat (vt inclescere apparet) quàm ab æquo reiectum sit, nemo

tamen calorem illum Elementum appellat, &c. sed digestum so-

lummodo. Hæc pauca protheoremata ad vestibulum operis de vl-

ceribus præmittere placuit. Sunt & alij errores, qui incautis facile

imponunt. verbĩ causa, Sales Elementum in se habent, cum tamen

20 iuxta illud non opcrentur, non rectè quis Elementum illis curan-

dis administauerit: nam virtutibus Sales vacui sunt, solamq; vi-

tam, non operationem ab Elementis habent: quæ enim illis diffe-

25 rentia inest. exempli gratia: quod Alumen Roche à Plumoso, Sal

Armoniacus à Sale Maris differt, non superabundantis Elemen-

tiratione hoc fit, cum omnibus æqualis inest, inò potius propter

acerbas, dulces, acres, falsas, &c. qualitates. Itaque falsedo, ama-

ritudo, dulcedo, ponticum, acerbum, acetosum, &c. inter qualita-

30 tes, non inter complexionones numerari debent: qualitates enim

æque sunt, ac in homine pulchritudo qualitas est, quam, quis est,

qui ad Elementa referat? Sic Sal gemmæ acrior est, quàm Sal

Anathron, eoq; pulcrior quoque, ceu homo homine, lingua lin-

35 guâ acrior conspicitur, etsi in vtrisque eadem forma eademq; in-

sit materia. Hinc apparet cur diaphanes sit: cum enim in sua sit ex-

altatione, necessariò quoq; purum ac pulcrum est. Discere quo-

que hinc licet, cur Sal Sale, homo homine fortior ac acrior exi-

stat. Camphoræ quis frigiditatem inspiciat, ea ab elemento certe

40 non est, sed à qualitate: item, Cantharidum caustica vis an elemen-

to attribenda? minime vero, cum ne grii quidem ignis plus ha-

beant, quàm camomilla. Sic vrtica vrit non elementiratione, sed

propter formæ subtilitatem. Hæc, hæc, illa diuina mylteria ac Ma-

gnalia sunt, quæ si ex veræ Philosophiæ fontibus hauseritis, facile

Calor natiuus
est Elementaris.

Calor præter
naturam
varijs modis
fit.

Sales solam
viam ab Ele-
mentis habet.

Sapores sunt
qualitates nō
complexio-
nes.

Camphora
cur frigida.

Philosophus
ex Medico ge-
neratur.

vobis morborum originem, ac causas assignare fuerit. Atqui, illa Philosophia non est, quam Aristoteles, Auerrhoës, Albertus, &c. docuerunt, qui Medicinæ nil, vel minimum tenuerunt: imò quæ in chartas effuderunt, omnia absq[ue] experientia eblatterarunt. Itaq[ue] verum illud dictum nostrum esse apparet, cùm Philosophum ex Medico (non autem vicissim) generari debere pronunciamus. Sed fidem dictis faciunt ars vestra, opera vestra, facultates vestræ.

DE MORBIS ET VLCERIBUS

LIBER II.

Salium differ-
entia.

Lixis proinde quæ præcedenti libro dicta sunt, manifestum euadit, vlcera causas non complexionibus, non Elementis, non qualitatibus, sed Salibus, quorum differentie sunt. Corrosiuum, acutum, acerbum, acetosum, &c. adscribendas esse, ea obseruata ratione, quòd cùm nullum plane vlcus absq[ue] corrodeute virtute consistere posse dicamus, Corrosio autem extra Sales nulla sit, omne vlcus Salibus acceptum ferendum esse: neque tamen purandum est, Sales seip[s]is meliores, vel deteriores euadere (quemadmodum de suis complexionibus fabulantur pseudomedici) sed certò sciendum, pro cuiusq[ue] Salis naturâ, atque mixtionis varietate, nouum subinde vlcus, ante incognitum oriri. Itaque obseruandum, corporis sani constitutionem seipsa meliorem numquam euadere, sine naturæ propriæ corruptione, verum deteriorem facile fieri, propter cõgenitum corruptionis seminarium, quod dùm Microsmus separatus nondum est, in optima concordantia consistit: verum vbi separatus fuerit, à sua temperatura alienum euadit. hæc ergo causa est, cur morbo ingruente totum corpus horreat: propter dissolutam nimirum illam corporis concordiam: nam vt primum aliqua species separata est, iam viribus suis integra existit, quas in illa harmonia ostendere non poterat. Illud itaque quod separatur, Salis species necessario est, (sive Chyrurgicis istis morbis, ac vlcerebus loquamur) cùm ergo constet, Sales vlcera causas existere eorum plus centum species in corpore nostro inesse, ignorandum non erit, ex quorum malignitate ac mixtione vlcera diuersa euadunt, alia curatu faciliora, alia difficiliora, ista hæc, illa alia forma ac natura prædita, quemadmodum enim alia est Salis Vrinæ, alia ferruginis, alia Aluminosi, &c. natura: alius Vitrioli, alius Salis communis,

Sanum corpus seip[s]o melius non euadit.

Salium plus centum species.

munis, Nitri, Aluminis, &c. sapor: sic alius aliorum dolor est, si à concordantia vniuersi Sales separati fuerint, instar Salis miniera. Obseruandum tamen, antequam Sales separentur, talem illorum temperiem esse, vt salem gustu dijudicare nequeas, non secus ac varij succis inuicem permixtis, de certa aliqua saporis specie pronunciare impossibile est: at vbi ad separationem res inclinare coeperit, quò fini propior, eò facilius dijudicatio apparebit: tandem verò separatione absoluta, manifestissime Salis sapor apparet: etenim in omnibus tam terreis, quàm aqueis corporibus, integra manente compositione, vt certa species animaduerti non potest: ita facta separatione illa, latere nequit: separatio enim species Metallorum, Gemmarum, Salium, &c. prodit. Quæ hæcenus de Salibus dicta sunt, ad omnes Catholica sunt. iam ad specialia descendendum. Sales ex Realgare progredientes, quales sunt Arsenicalis, Auripigment: Vineæ, Petreus, Aluminosus, Vitriolatus, Maris & huius generis alij, pro sui veneni malignitate tumores & punctiones vehementiss: in vlceribus excitant, quos omnes sales in humano corpore existere ignorandum non est: tot namq; Microscopus Salium species obtinuit, quot maior mundus ostendere potest. Sic quem admodum per proprium Salem Venus in viride aeris conuerti cernitur, eodem modo Sales separati corpus destruentes, extrinsecus vlcera faciunt: verum ceu in ære argentum, plumbum, bona, mala, vtilia, inutilia, &c. nemo ante separationem discernit: facta autem separatione, Arsenicus, Realgar, Auripigmentum, Antimonium, Sulphur, &c. ad oculum apparent, quæ in composito vengnum non erant, resoluta autem, vel pili magnitudine lethale vengnum existunt, (sic Sales ante & post separationem se habere intelligendum.)

Sales ante separationem quales sint.

Separatio quasvis species producit.

Quamobrem iam tandem separationis (quæ vlcerum antecedens causa est) modum ostendamus. Sunt Sales quidam subtiliores ac liquorosi, qui in corpore consistentes cū reliquis, ex sua ipsorum subtilitate corruptionem efficiunt: quod exemplo vini clarū euadit, Vinum integrum, falso omni sapore destitutum, sed insigni dulcedine gustui adplandiens apparet, quod tamen diuturnitate temporis Tartarū acerrimum, sc: Salem generat: simili modo in humano corpore cutis dolium est, liquores verò vinū, qui si Salē (qui Tartaro respondet) deponant, is ad usq; cutis membranā decurrit, cuius cum non tanta (quæ lignorum in dolio est) durities sit, ab illis erosio oritur, sicq; vlcus. Iterū vinū acescens consideremus, qd amissum spiritū acorem contrahere scimus, at acetosum saporem quis animaduertit prius? nemo. vnde ortus autem? ex separatione nimirum: consimile ergo plane de liquoribus corporis nostri iudicium est, quorum cum sit infinitus numerus, aliquo tamen eorum

Separatio Salium vt fiat.

Tartarū Sal acerrimum.

Cutis hominis est dolium.

Phagedena in
omnibus est
dissimilis.

accescente, corrosiua facultas exoritur. Sed tantum salium nume-
rum admirabitur forsā aliquis: verum mirari desinet, si vlcerum
varietatem intueatur, quam ab vna aliqua Salis specie extitisse im-
possibile est. Phagedenā quis inspiciat, ea si in viginti hominib. sit,
viginti Salium instar abinuicem different, quam diuersitatem stul-
tum ac puerile est, ad Cholera. Melancholia, complexionem,
&c. referri: tam enim cholera ac melancholia non sunt, quā in-
conueniens est ad lupum transferri, varietas illa aliō referenda est.
Auri varię species sunt, Arabicum, fluuiatile &c. sic ferrum, sic stan-
num aliud alio durius, ac malleo magis obediens: huius diuersitatis
causam si cognoueris, vnde tam varia vlcera sint, scies etiam. Cor-
rosiuorum itaq; salium separatio quomodo vlcera efficiat, exemplo
Tartari & aceti dignoscere facile fuerit: velut enim vinū vino acri-
us ac durabilius est, sic Sal Sale tardius vel citius, acrius, vel remil-
sius ad suam exaltationem peruenit: atq; vt Minerale vnum alio ve-
locius perficitur (quemadmodum in opere de generationibus de-
monstrauimus) sic morbus morbo citius maturescit. Cum itaque
nil vlcus faciat, nisi corrosiuum sit: nil corrosiuū sit, nisi ipsum & sal-
existat: quomodo non istis potius fundamentis, quā inanibus
Auicennæ & sequacium deliramentis Medicus fidem adhibeat?

Liber P^{rimus}
de genera-
tionibus na-
turalium.

Ne pigeat quæso, naturæ operationes in ipsis elementis con-
siderare. Aquam primo tibi propone, ac considera obsecro, quot
Sales illa producat: Alumina scilicet, Vitriola &c. Terram dein in-
spice, quā varios Sales illa ostendat in Pipere, Zinzibere, Arona
&c. vt interim de Tereniabin & Nostoch nil dicam. Atq; isti Sa-
les, horumq; Salium species, tam ab inuicem diuerse sunt, vt vnā
ab alia differre, & in quo differant, dijudicare promptis sit: non se-
cus enim se habent, ac omne hominum genus: ceu enim illic vnum
ab alio facile dignoscere est, sed duos inuicem omni ex parte simi-
les inuenire impossibile: sic & Sales, ab ijsq; procreati morbi digno-
tionem facillimam obtinent, similitudinem verò plus quā diffi-
lem. Consideretur etiam, corpus omnes elementorum formas in se
continere: quod si est, vt verè est, quomodo licet ergo in calidis,
frigidis, humidis, siccis morbos fingere: hoc eò dictum est, vt me-
niterit quiuus in corpore vim producendi fructus, ac Mineralia
bona, mala, vtilia, noxia, non secus ac reliqua Elementa obtinere,
vti luculentis: in lib. de sanat. & aegritud. Microcosmi & Elemen-
torum demonstrauimus. Aurum fructus sui Elementi est, Smara-
gdus item sui, atq; hi fructus sunt sanitatis, perinde in homine res
habet: alius enim alio longioris vitæ est, ob id quòd fructus sanita-
tis huic crescant, ille vero nulli. Sic aurum dicimus Leporam curare,
aurum illud fructus sanitatis est eorum, qui Leporam non patiun-
tur. Eodem modo si dicam: hic El. air habet, pro vita longa, in eo
Smaragdus

Sales.
Sales terræ.

Liber P^{rimus}
de sanit.
& morbis Mi-
crocosmi & Ele-
mentorum.
Aurum fru-
ctus sui Ele-
menti.
Aurum vt
Leporam cura-
re dicatur.

Smaragdus crescit, non lapis, sed Smaragdus tamen. Medici ergo officium fuerit, horum fructuum (si alicubi sit) defectum refarcire: contra verò generationem prohibere, ubi morborum fructus generetur: nam & illos corpus producit. Verbi causa, Arsenicum maior

Prunella est
ex Arsenico
separato.

mundus habet, quod & in homine est: illud ergo si separaretur, mors superuenit, ut in Prunella. eodem modo qui Ictericia laborat, eius crocum Auripigmenti generatū dicimus. Quia ergo corpora quedam exterioris mundi incorruptibilia quasi sunt (velut aurum) quis non cum cui fructus talis nascatur, longioris vitæ futurum pronunciet? Vicissim si veluti in Elementis, ut in ferro rubigo, & lephanteo caries, sic in corpore similis fructus nascatur, sanitatē quis huic polliceatur? Atque sic in vniuersum de omnibus Elementis iudicandum est, quod scilicet & noxia & vtilia producant: ipsa tamen per se noxia non sentiunt, propter singularem suam Anatomiam, quā insensibilia corpora existunt. verum quia corpora nostra sensu prædita sunt, non ita horum fructuum venenum latere potest, sed ubi separationis tempus aduenit (quod exemplo Tartari & Aceti cognoscere potes) morbi subito prorumpunt, haud aliter quàm quandoque ex Elemento quopiam vnicuique Mineram

Anatomia
Elemento-
rum.

prodire videmus, quæ uti se produnt, sic & morbi proueniunt. itaque hos iuxta illorum ortum artificiose distinguas: si enim cognoscas tempus efflorescentiæ Mineræ alicuius, facile morbos ex ea oriri solitos prognosticabis, quæ efflorescentia quia ex separatione oritur, manifestum est, morbos quoque ipsos ex separatione existere.

Separatio si
non esse, nul-
lus morbus,
nec vllum
Metallum so-
ret.

Nisi enim separatio in maiore mundo esset, nullum Metallum: in minori vero si non esset, nulla nec sanitas, nec morbus oriretur, sed omnium æquabilis, ac perpetua temperatura foret. Ex quo patet, quantam operam Medicus in separationis recta cognitione ponere debeat.

Porro nunc ostendendū superest, quomodo homo Elementū esse, ac quatuor Elementorum formas in se continere dicatur: ea enim de causa ipse quintum cælum, ac quintum esse appellatur, non quod hac vel illa complexione præditus sit: nam complexiones Elementum non constituunt, & proinde nec quintum cælum. Mineralia vero quæ inde nascuntur, ea inquam sunt, quæ Elementum constituunt. Atque sic homo Elementum dicitur, cuius Mineralia sunt, sanitas & ægrotudo, quæ ex corpore seu ex matrice producantur: semen autē matris illud est, ex quo omnia Mineralia existunt: sed de semine hic tractare omitto, quod ad Philosophiam quàm Medi-

Homo quin-
tum cælum
dicitur.

Sanitas &
Morbus sunt
Mineralia ho-
minis.

cinam pertineat rectius. Etsi autem non Aristotelis ac Artistarum lyra hic cano, parum refert, natura mihi potior testis est, quæ uti hæc fiant, manifestè ostendit. verum exemplo sequenti diuissio manifestior euadet. Elementum aque corpus suū in aqua habet,

Aristoteli
Lyra.

bet, ac sua Mineralia ex se in aliud Elementum, terram videlicet producit. Similiter & terræ Elementum sua Mineralia ex se in aëra protrudit. Atque sic Elementum corporale sua quoque Mineralia in alia educit Elementa, ut iam quæ ex Elemento aquæ prodeunt, consistant in Physico Elemento corporeo: quæ vero in isto, ea iam in lucem prodeant. Stante ergo eo quòd vlcera Mineralia sint, sciendum, quòd veluti in terra, quæ Mineralium corpus est, (materia rectius) hinc Aluminosa, illic Vitriolata, alio loco Salia, nò nullo loco nihil produci apparet. Sic in humano corpore facta Elementorum separatione, sanitatem vel morbum fieri: corpus enim instar Elementi terræ est, suscipiendis reliquorum trium Elementorum actionibus subiectum. Sumus itaq; vniuersum nos humanum genus, vnum corpus morborum, in quod pro regionum varietate Mineralia variè diuisa sunt. Atqui ut in vno homine solo non consistunt, sed in varijs diuisa, sic sciendum, tot diuisiones eorum esse, quot venæ sunt in hominibus. itaque prout in venam aliquam inciderit, eatenus sanus, vel æger homo videbitur. De quibus omnibus vberius in Philosophia de Generationibus naturalium disseruimus, quam consules.

Omnes homines vnum corpus sunt.

ENORMIS ESTI DE VLCERIBVS

LIBER III.

ANTEQUAM ad Morborum diuisionem descendamus, docendi ratio postulare videtur, ut antiquorum de istis rebus scripta & placita producantur. Sciendum itaque, vlcera veteres Apostemata appellare solitos fuisse, magno sane errore: nam ex illo deinde innumeri alij pullularunt, ut verè dicere iam possim, hanc primam omnium qui in Receptis illorum sunt, errorum radicem esse. (Admonendus mihi lector es, vlcus hic Paracelso esse, quod alibi aperturam cutis, nouo apud Latinos Chyrurgos vocabulo appellat: etsi autem hic vlcus ab apertura Germanis offner schaden distinguat: tamen cum vlcus non raro hucusq; appellauerit, hanc continui solutionem nos quoque per totam hanc tertiam partem, vlceris, quam aperturæ nomine uti maluimus, quod semel admonuisse sufficiat.) Quapropter si istis nominibus confuse forsan vsus fuero, scias causam in libro de suppuratione à nobis redditam esse. Nam alioquin aposte-

Apostemata quid sint veteribus.

Vlcus & apertura differunt & non differunt.

- apostemata sub vlceribus pertractare animus non est, ne forsan in eam difficultatem me quoq; conijciam, in qua omnes tum antiqui, tum recentiores inextricabiles hærent. Quinetiam sunt quæ sub vlcera retulerunt antiqui, quæ nos sub Syronibus maluimus comprehendere: vicissim de nodis quædam habemus, quæ ad Apostemata ipsi referunt. Quamobrem etsi contingat, quandoq; nomina veterum excidere, seu studio à me poni, memineris hac sola causa id fieri, quod pleriq; vestrum illorum nominibus vti assueuerint: itaque ne in nominibus remora esset, cauere studui. Alioquin illa nomina non vsurpo, quod ea tueri velim, vel defendi posse existimem, cum non me fugiat, nomina ipsorum quandoque cum rebus conuenire, vt album cum nigro: namq; ea perpetua sunt, cum interim infinitis vicibus morbus mutetur. Adhæc ex varijs linguis, Arabica, Syriaca, Caldaica, Hebræa, &c. confarcinata, quarum hæc isto, illa alio nomine eundem morbum exprimit: cuius rei simile quiddam inter Germanos accidit, vbi eiusdem morbi nomina in locis etiam proximis inuicem varia existunt: vt interim taccam, Rusticos quandoq; morbis nomina imponere, nulla similitudinis, causæ, vel curationis habita ratione. Quamobrem omnia peregrina nomina repudianda nobis duximus, & ea solum vsurpanda, quæ latina sunt, & vel ex curatione, vel causa, vel similitudine ad alium aliquem morbum extiterunt: nam reliqua quæ antiqua fuerunt, quia alia nunc morborum ratio est quàm olim, cur reſeruari oportuerit non video: qui eorum Patronos agunt, ipsi viderint quomodo defendant. Sane, si Astronomi eam sibi merito licentiam sumunt, vt pro libito signis cælestibus nomina, ab hominibus & bestijs desumpta imponant, cum tamen sola figuræ similitudine, non ratione formæ substantialis inuicem conueniant: quid prohibet in re medica morbis nomina assignere, iuxta suas cu Mineralibus, quæ ex quatuor matricibus hnt, similitudines: cu non hic formas seu corpora intelligā, sed saltem cognatione quam in operādo vident obseruare. Etenim in Microcosmo huiusmodi formas ac corpora nō rectè quis cōstituāt, cū ipsorū tantū naturæ & affectiones insint. Itaq; Corrosiua Microcosmi Salibus, Vitriolatis, Aluminibus, Arsenicis, etc. similia nomina rectissimè obtinebūt.
- Sciendum itaq; primam morborum diuisionem ratione materię instituendam esse, dein ratione loci, post iuxta motus diuersitatem subdiuidendum. Hinc enim similitudinem morborum cum motu, ac natura exteriorē cernere licebit. Alia enim vlcera vt ventus sunt, & abeunt: item quemadmodum signa Firmamentū percurrunt, sic quædam mineralia totum corpus peruadunt: item veluti quidam fructus statis anni temporibus florent ac cresunt, sic non pauca vlcera certo tempore florent, sed hæc loci serè ratione accidunt,

Nominibus antiquorum cur vtatur.

Germanorū consuetudo.

Astronomorum licentia in fingendis nominibus.

Diuisionum varietas.

Anatomia
cur sit discen-
da.

accidunt, itaq; Anatomia sedulo Medicis perdiscenda est, vt motu illo durante, vbi vlcus futurum sit, præiudicare queant; ex anatomia enim Medicus discit morborum metas, semitam, motum, &c. vt in sua arte Nauta, tabellio, venator. Adhæc augmenta & declinationes morborum, tam frigide ab antiquis distincta sunt, vt ex eorum scriptis te extricare nequeas: nam cæcum principium faciunt, statum & decremenſum oculatum, hoc est, illud sola coniectura, hoc ipso sensu manifestari asserentes. Sed ad mineralium materiam progrediamus tandem, & ostendamus quomodo ea cum Mineralibus exterioribus consentiant. Si ergo dicam: hoc vlcus ex **Realgare est, progrediendum vltcrius erit, & quot eius species sint,**

Realgaris quatuor species.

indagandum. Et apparebit Realgaris exterioris quatuor species reperiri: nam terreſtre Realgar spongia est, aqueum Arsenicus, æreū seu ex Chaos Tereniabin quarta, Igneum coniunctio Saturnina. his itaque quatuor Realgaria Microcosmi respondere necessarium erit, itaque species distinguere facile. Quæ de Realgare dicta sunt, ad alias quoque Mineralium species transferre licet. Distinctio originis morborum in duobus capitibus constituta fuit: in materia nimirum, & in materie motu: prior iam explicata, posterior adhuc explicanda superest. Quamobrem obseruandum, morbos quandoq; fieri instar Ventri, adeo vt vlcera quandoque centrum faciant in loco, in quo causa multo, quam in radice debilior existit. causa huius rei est, quia morbus Elementi eius, in quo est, verbi gratia, ignis;

Nymphaleis
curſus.

motum ac materiam representat: motum in ualione, materiam cōſiſtencia. Ex quo manifestū euadit, cur quædam lustra in Microcosmo Nymphaleis curſus (seu motum) aliquot tempora terreſtrem, quidam Menses igneum, nonnulla minuta, ipsius Chaos obseruent: itaque in prædictionibus ac inquisitionibus morborum, non iuxta vnum aliquod Elementum, sed iuxta omnia quatuor pronuntiandum esse constat, siue de præſentibus, siue de futuris ſententiā ſeras: etenim motus ac impreſſiones in multiplici sunt differentia, quemadmodum & coniunctiones: sed quò & ante dicta, & poſt dicenda de ſeparatione rectius intelligas, Exemplum adducemus. Ferrum inſpiciamus, quo pacto diuturnitate temporis, Elementa rubiginem ex illo extrahant, quæ poſt ſeparationem manifeste ſe prodat: causa huius est, Motus quo ex non ente ens factum est: ſimiliter, inquā, in humano corpore, ſi talis motus ingruat, accidens quoddam ſuperuenit, à quo corpus exceditur (vt à rubigine ferrū) veluti in Noli me tangere, accidere videmus. Iterū aquam intueamur, quæ perpetuò ipſa decurrit, corpore aquæ perſiſtente, ac veluti fluxus ille creſcit, ac decreſcit: eadē ratione illud Elementum in Microcosmo, moueri, augeri, minui, &c. putandū est. Sic & Chaos

Noli me tangere.

Chaos varie
alteratur.

varie alterari videmus, varieq; agere: iam labia ſindit, iam curim, vt in Iconinis,

in leoninis, &c. huic itaq; exteriori actioni, interioris ac sibi cor-
 spondentis actio similis apparet. Atq; quemadmodum terra aëris
 iniurijs, pluuiæ, niui, pruina, &c. subiecta est: sic humanum corpus
 sui quoq; Liquoris actiones suscipere cogitur. Ista exempla abun-
 de ostendere causas, ac originem, loca & principia vlcerum mihi
 persuasum habeo. proinde Medicum decet, ex quatuor Philoso-
 phjs, & natura Microcosmi, expertum loqui, vt vbi ad curationē
 ventum fuerit, proprietates matricum perspectas habeat. Sequi-
 tur ergo iam tandem vlcerum diuisio, non ab Elementis, sed à ma-
 terierum proprietate desumpta. Sunt itaq; Materiæ tres in vni-
 uersum, Materia scilicet Salis, Materia Realgaris, & Materia Kaki-
 miæ: hæc inquam omnes omnium vlcerum subiectæ materies sunt,
 quæ & alias iam subdivisiones sortiuntur. nam Sales sunt tres, Alu-
 men, Vitreolum, Sal. Realg: duo, Arsenicum & Auripigmentum,
 Kakimia itidem tres species habentur, Marchasita, Thalcum, &
 Kakimia, harum specierum deinceps aliæ habentur magis specia-
 les, verbi causa, sub Vitriolo sunt Cuperosum viride: album, sub
 Alumine, Rochum, crudum, plumosum, entali, &c. Sales itidem
 varij sunt, vt Sal gemmæ, Petræ, Nitri, Alkali, quemadmodum &
 Arsenicum aliud Rubrum est, aliud album, flauum, &c. Thalcis spe-
 cies sunt Aureum, Argenteum: Marchasita, Aurea, Argentea, Mi-
 neralis, Granatosa, &c. Ad hæc species istas, tam multipliciter inui-
 cem complicari contingit, atq; pro loci ac regionis varietate alte-
 rari. Itaque pro istius diuisionis trimembris ratione, iam deinceps
 tres libri sequuntur, causas signa, & curationem singulorum vlcerū
 continentes, in quibus ostendemus quoq; rationem, quamobrem
 alia Mineralia Metallica, alia Diaphona appareant. ista enim expli-
 catio ad cognitionem causarum vlcerum, non mediocre adiuuen-
 tum præstabit. Etsi autem vlcerum diuisionem, iuxta doloris ra-
 tionem instituere potuissemus, vt alia dolorosa, alia dolore caren-
 tia constitueremus: tamen quia Corrosiuorum natura, operatio,
 motus, &c. ferè diathesin ad mortem obtinent, imperfecta fore vi-
 debatur huiusmodi diuisio. Notandū præterea de Corrosiuis hoc
 est, ea ex quibusdam simplicibus fieri, quæ sua natura aliàs non ro-
 dunt, vt Alkali: causa est, quod cū omnia in tribus primis consti-
 tuta sint, nequeant tamen absq; ipsius simplicis destructione sepa-
 rari: nam in separatione, virtus Mercurij, Sulphuris, Salis euane-
 scit, ac retrō in primam Materiam abit, vt extra Microcosmum vi-
 detis, Mercurium in fuliginem, Sulphur in oleatrem, Salem in Al-
 kali transmutari, nam Oleum, Fuligo & Alkali, à tribus primis dis-
 ferunt: materiam enim primā, in vltimā materiam, sine medio non
 transire manifestū est. Quamobrē nō tam primā quā vltimā ma-
 teriam contēplari medico incumbit, quod ex exemplo patere per-
 suasum habeo.

Diuisio vlc-
 erum à Mate-
 riæ

Salis species.

Kakimix spe-
 cies,

Thalcis spe-
 cies,

Mercurius vt
 in prima
 Materiam
 abit.

Vbi itaque prima Materia trium primorum in vltimam eorundem materiam in Microcosmo abiturire cœperit, fiet hoc iuxta naturam Elementorum, hoc est, Alkali corporis ceu terra, Alkali liquoris instar aquæ, Alkali Chaos instar Tereniabin, & Alkali ignis velut grando: nam omne corpus, quod ex materia prima fit, in vltimam abire tandem cogitur. Itaq; vltima Magna materia, principium suum habet in fine augmenti primæ materiæ. proinde si corpus Microcosmi in suam materiam transeat, tum vlcerum sunt ex tribus primis Salibus, qui tribus primis insunt, quæ quidē virgus diathesis dicitur: sic si liquor Microcosmi alteretur, suum Alkali facit, Chaos & ignis itidem suum. nam veluti Æthra terram in Alkali reducit, Elementum suum Diaphanon incinerat: Chaos suum Mannam: ignis suum Crytallum in calcem redigit: sic de inuisibilibus istis finalibus operationibus iudicandum quoq; est. Hucusq; proposita diuisio vlcerum, quæ in Mineralibus Corrosiuis magnam quoque differentiam inesse innuit: nam Saccharum dulce est, Acetosa acerba, Gentiana amara, Piper acre, Vitriolū rodens, &c. illa tamen omnia Sales sunt, ob id corrodingi facultate prædita. Veruntamen hæc posterior diuisio, vt in Theoria, propter distinctiones necessaria est: sic in praxi non vsq; adeo singularē vsum habet. Cæterum obseruare quoq; conuenit, non pauca vlcerum in desuetudinem venire alijs insuper nouis ac superiori etati incognitis superuenientibus: cuius rei ratio, etsi ab elementis nulla adferri potest, sufficit tamen Microcosmi sensus & experientia, qui in generationibus omnes reliquas coniunctionibus suis longo intervallo superat: nam vegetabilia ac sensu carētia corpora impossibile est, tantas vires continere, quantas Microcosmus obtinet. Etenim vt de morbis recens ortis ac exoletis dicamus, sciendum Microcosmi virtutes aliorum corporum efficaciam longē antecire: nam Elementa duo (vt exemplo res clarior fiat) extra Microcosmum coniungi, nedum generare simul impossibile est: nam singula per se seorsim manent, ac seminum suorum diatheses seruant. at non perinde in Microcosmo res habet: nam is non solus, sed alio accedente generat. Ex hac autem coniunctione, duo elementa in suo procreato vnum elementum producant. hæc ergo, ac huiusmodi aliarum mixtionum nouorum morborum causæ euadunt. Nam contradictione hoc omnino vacat, ex duorum coniuncta operatione, præcreari tertium ac nouum aliquod. Etsi non inficior quosdam morbos Elementis implantatos esse: sed illud nil atinet, istam de causis morborum ex coniunctionibus tractationem. Ista quæ diximus magnam ad intelligendum diligentiam requirunt: sunt enim abstrusiora.

Atqui iam tandem quid Sal sit, Realgar, vel Kakimia explicare tempestiuum fuerit. Sunt itaq; Realgar & Kakimia, sales quoque & Salium

Vltima magna materia.

Microcosmi excellentes virtutes.

Morbi aliqui elementis sunt implantati.

& Salium nomine veniunt: etenim quòd paulo aliter superius ea
 distinximus, illud porpter curationem fieri oportuit. In summa,
 quæcunq; in vlceribus, ac carnis erosionibus, causæ vim obtinent,
 omnia Sales vocantur. Sic salium quoq; nomine appellantur iam
 dictorum species, vt Sal petrae, gemmae, &c. Arsenicum, Martha- Arsenicum &
Marchasita sunt
Sales.
 sita. Verum omnes ab inuicem serè differunt, ratione accidentium:
 nam quod formam Arsenici refert, Sal Saturni vel metallorum est:
 quod acido gustu præualeat, Aluminosum dicitur. Sic Marchasita,
 Sal Sulphuris nuncupatur &c. Atq; sic de reliquorum dignorione
 Iliadus docet. Denique notandum ex tribus primis quoque singu- Sales trium
primorum di-
uerſi.
 los sales produci: est enim Sal Mercurij alius à Sale Sulphuris, hic
 rursus alius à Sale Salis corporalis, ex quibus singulis singulae
 quoque vlcerum species existunt. Istam prolixam theoriam, non
 semper opus est in Praxi obseruare: sufficit quandoque ad solam
 vim corrodentem, qualis qualis ea sit, respexisse. Ceterum si cui forsan
 nomina Realgaris, Thalci, Kakimie, &c. negotiũ facessant, vel odio
 sua fuerint, is hoc suæ inertie, non nostræ obscuritati tribuet.

Quæ præterea ad Medicinam vlcerum perti-
 nent, sequentibus libris accuratè describentur.

T E M E O R M R A S T E I S D E V L C E R I B V S

LIBER IIII.

IAM porrò de operationibus Salium differere ne-
 cessitas postulat. septem modi operationis ac dolo- Dolorum sep-
tem species.
 rum in illis obseruati in vniuersum sunt, iuxta nimi- Dolores ad
gustuum seu sa-
porum differ-
entias accom-
modantur.
 rum saporum diuersitatem: etenim doloris ac sapo-
 ris specierum numerus vnus idemq; est: itaque ab
 amaro & acerbo diuersi dolores, ab acido & acri isidem dissimiles
 fiunt. atqui quemadmodum saporis linguæ aduersantur, sic & re-
 liquæ carni: etsi enim reliqua caro gustu non vt lingua prædita est,
 atamen dolorum perinde ac illa differentias diiudicat. Intelligendũ
 proinde est, Morbos sub Sale acido (ceu Alumen est) comprehen-
 sos, quales sunt Syreon, Fistula, Estiomenos, Polypus, &c. astric-
 tum quendam dolorem repræsentare. Quæ vero mala à Salibus Sales acres.
 acribus hunt, vt sunt Ignis Persicus, Prunus, Cancer, Antrax, &c.
 aquis fortibus ac Mercurialibus equiparantur. Vicissim quæ ex vrē- Sales vrentes.
 tibus Salibus existunt vlcera, velut Formicæ, Essera, malum S. lo-
 annis, S. Quirini, &c. dolorem faciunt, qualis à Cantharidibus, &

Vitica excitantur. contra vlcera Rodentia, perinde ac Arona, & Zingib: doloris speciem efficiunt. Vlcerata dein putrida, & perpetuo manantia, quia à Sale amariss: fiunt, sub gustum Colocyntides & amarillæ referuntur. Quæ vero sub Salibus corrodentibus continentur vlcera, Erisipelas scilicet, Cancrena, Cambucca (ex parte) Lupus, vlcerata cum magno tumore & aduersione, &c. Realgaris & Colchotaridis instar dolorem inferunt. Denique si quæ sunt vlcerata quæ ex dulci Sale fiunt, vt sunt Scrophularia, Fistula, vlcerata ex Scyrhis, &c. facta, tum dolore carentia, Liquiritiæ ac Polypodij laporibus comparantur. Dolorum hæc species sic diiudicabis, qualem scilicet dolorem res illa, si in vlcus coniiciatur, fecerit: eiusmodi dolor à re illa nomen accipit. verbi causa, Liquiritia quia sapore nullo molesta est, sic vlcerata quoque dolore carentia sub eam referuntur, ac ab eadem nomen accipiunt: contra Corrosiua vehementiora vt crura integra depalcuntur, sic à Salibus corrodentibus nomina sua meruerunt, in omnibus scilicet similitudine obseruata.

Notandum præterea est varias ipsorum in vlcerum effectione operationes existere, quemadmodum & coloris, formæ, ac proprietatum ratione magnam quoque differentiam animaduertimus: nam colorem & formam omnino à Salibus effici putandum est: nam vbi Sal non est, color nullus esse potest, quod in colorum ac tincturarum extractione manifestissimè patet. Etenim perinde ac à Sale, color, herbarum, lapidum, aliorumque corporum differentias sortitur, sic in homine siue sano, siue aegro, à Sale prædominante colorem causari necessarium est. Quamuis autem nonnunquam ex putredine coloris alteratio accidere videtur, tamen illic non de vlceribus ac morbis, sed de sola putredine contentio est, quod ex foetore testatum euadit: nam vbicumque foetor est, ibi & putredo, vt in stercore: ipsum enim vbi à calore intestinorum putrificatum est foetorem ac colorem contrahit, quæ antea dum in ventriculo adhuc esset, omnino caruerat: atque veluti homines, inter se varijs modis differunt, sic foetor & color diuersis: euadunt. Formæ autem quod ex natura Salis prædominantis variæ sint, Crystallus, Citrullus, Saphirus, Granatus, &c. varijs & abinuicem differentibus formis præditi ostendunt: sicuti & Alumen, Vitreolum Sal: &c. humida, sicca, granulosa, &c. formis, à Sale donantur. Exemplo horum in corpore, vlcerata alia longa, lata, rotunda, angulosa, &c. euadunt, formam disponente Sale prædominante. Sed formarum adeo necessaria descriptio est, cum doloris species peccantem materiam satis superque demonstret. Ad hæc Salis natura incorruptibilis est, simili ratione, ac in Elementis apparet, ex quibus quæ procedunt omnia ab inuicem differunt, adeo vt in Elemento terræ non liceat

Sales dulces
dolorem non
faciunt.

Forma vlcerum à Sale
ortum ducit.

Color à Sale
est.

liceat ostendere duas plantas, omni ex parte inuicem æquales, in Elemento aquæ nunquam duos lapides omnino similes inuenias, &c. Omnia namq[ue] suam proprietatem à Sale suo sibi implantatam retinent, vt in externis, sic etiam in homine.

Optarem sane, vt ex Pseudonitidicorum aliquo liceret mihi colorum ac formarum causas audire. Si Melancholia est, si Phlegma est id, vnde color est, ostende quæso colorum causas in generatione Metallorum, arborum, herbarum ac similibus: color enim in homine, & alijs quibuscumq[ue] corporibus ab vna communi causa efficitur. Vnde humores prodierunt, vt formam, colorem, proprietatem, &c. tribuant: ex prima certe materia ista prodeunt, & ex vltima materia mores: quomodo ergo proprietates ex posteriori describentur, cum posteriora ex prioribus dependant: namq[ue] omnis vltima materia ex prima operatur. Exempli causa: vinum sui generati vltima materia est, cuius prima materia, Sulphur, Sal & Mercurius sunt. Ex quo sequitur, Ebrietatem faciendi vinum, non vino sed Sali Mercuriali adscribendam esse, qui & Lupulo eandem facultatem communicat. Item Aqua quod humectat, certe Sali Resoluto hoc acceptum fert: Itaque tam inconuenienter Vino & Aquæ, si ne tribus primis quis ista tribuat, quàm inconcinne vos vlcera radices humoribus adscribitis. Atque si omnino humores constituendos vrgeatis, sequeretur certe tot humores constituendos esse, quod sunt morborum species: siquidem pro confesso habetur, quemuis morbum ex suo singulari semine prodire, vno eodemq[ue] hoc argumento concidit quoque dogma illud vestrum, quo Chyrgicales morbos instar aliorum morborum, ex iisdem internis causis deducitis: verum errorem istum alijs scriptis libellis nos refutauimus, ad quos lectorem ablegamus.

Cæterum accidit non raro Sales inuicem diuersimode misceri, ex quo deinde formæ, colores, dolorum species, omnia scilicet mirabiliter permiscuntur. itaque in causarum distinctionem sedulo tunc Medico intendendum erit, maximopere autem conducit doloris speciem animaduertere. Etenim vbi dolores punctorii accidunt, quibus ægri se ceu cultro secarentur, vel pungerentur, affici dicunt, certissimum argumentum habebis permixtorum Salium: dum enim inuicem permiscuntur, in se mutuo agunt etiam, ac furere incipiunt, ex quo furore ebullitio, ex hac dolor ille punctorius existit. Hinc ergo illa vlcera inæqualitas, qua iam in profundum, iam in latum serpunt, nec vllam certam vlcera speciem referunt, oritur: pugnantia enim illa nullam certam admittit generationem. Etenim perinde ac Mineralium, sic & vlcera magna varietas existit: quod si omnia Mineralia in idem centrum concurrere contingat, necesse est cuiuslibet speciei proprietates in forma, dolore, co-

Humores in
numeri statu
endi.

Punctorii do-
lores Sales per
mixtos argu-
unt.

lore, &c. cum congenitis sibi tumore, calore, ariditate, humiditate, &c. vnâ apparere. Itaq; detestandus error est, quo tam grauis morbus ex Sale ortus, sub putidos humores refertur: quos tamen ad eum finem peruenire impossibile est, ad quem illi eos cogere conantur. Siquidem corporis regiones ante omnia partiri oportet, ex qua partitione deinceps manifestum euadit, qui nam Sales Corrosiui in quauis regione generari ac consistere queant. namq; veluti orbis regiones alia, alios fructus producant, sic & corporis partes alia alijs abundant. Atque quot in mundo Salium differentia notatur, tot quoque in Microcosmo ostendere licet. itaq; formam vlcera, humorum differentijs plane non responderè credendum est. Præterea sciendum, vlcerum non esse Emunctoria statuenda, seu loca quædam appellanda, per quæ corpus exoneretur. Nam non aliter hic se res habet, ac si corrodente medicamento os sanū excauet ac erodas, in quo, donec corrodens virtus operatur, quinis curatio inutilis est. Iam porro de foraminib. seu vlceribus aluminolis, quorū in profundū serpere propriū est, dicere cōuenit. Horum ergo radices in generibus Aluminum figuntur, atq; velut Aluminum variæ species sunt, sic & horum vlcera magna varietas existit. Namq; si Alumen à suo corpore separetur, iam statim corrodentem facultatem accipit, qua (iuxta Salium corrodentium naturam) carnem subiacentem depascitur. Separatio hæc quomodo fiat, sic intelligendum est, cum nil tam noxiū sit, quod non suum quoque singularem vsum obtineat, veluti Araneum videmus, præter suam venenositatem, mirificam quandam vim ad omnes Febres chronicas percurandas obtinere, similiter Crêticum vinum, (saluberrimus aliàs potus) summe corrodens acetum, quod nil nisi Alumen est, in se continet, &c. Cum inquam lic à natura comparatum sit, sciendum est, semper ad Arcani constitutionem bonum æquè ac malum requiri: tam enim venenum quàm antidotus, tam dulce quàm austerrum corpori inest: nam corpori colores omnes, omnesq; sapores inesse demonstratum est. Etenim quemadmodum Saturno tres colores insunt, flauus, albus, ruber: in Marte itidem tres, purpureus, ruber & niger, neque tamen Saturnus vel Mars color est. Sic de Salium coloribus per separationem iudicandum est, atq; veluti rubedo Saturni, flauedo, flauo colore tingit, virtute scilicet separationis: eodem modo Alumen, vt Alumen, Sal, vt Sal hic in vlceribus agit. Quod si admirari subeat, quomodo sic inuisibiles Sal, Alumen, &c. in corpore subsistere queant, statim ad acetum recurre: illud enim dubium tibi soluet. Quis enim in vino incorrupto acetum inesse sensu iudicauit vnquam? attamen quis inesse dubitauit quoq; Similiter in Venere Calchantum inest, imò ipsa Calchantum est, atq; separatione in Chalchantum reducitur, nemo ta-

Vlcera non
sunt emun-
ctoria.

Separatio vt
fiat.

Maluiticum
vinum aceti
acerrimum
habet.

men Venerem Vitriolum esse recte dixerit. Quamobrem sic de separatione iudicandum est, eam formæ esse non speciei, quin & illa alia separatio, Veneris, qua Venus in Sal, (quod Vitriolo multò vehementius rodit) conuertitur, non speciei, sed formæ quoque est, &

Separatio nō
est speciei sed
formæ.

- 7 dicitur. Sed separationem iam tandem missam faciamus. In cum itaque (quem diximus) modum separatione facta, constat pro natura separationis corrosionē diuersam esse, aliudq; dolorem, aliud vlcus (seu foramen) dici. Itaque Aluminis à viridi æris, ipsius crudi, ac vlti differentias consideres velim: perinde enim ac in his vlcerum differentia se habent, Veruntamen hoc omnibus commune existit, vt in profundum serpant. Quod si malignitate sua Saturnina vlcera superare videantur, iam certo statuendum est, symplocin quandam variarū causarum subesse, à qua non raro Lupū, Esthiomenum, Fistula, Scrofulas, aliaq; huius farinæ vlcera exorta esse animaduertimus.

- 15 Sales porro qui transmutationē à corporibus aliorū mineralium suscipiunt, similem ferè ac prædicti dignotionis rationem habent, verbi causa: Sales qui à corporibus Metallicis extrahuntur, magnam cum Alkali cognationem habent. Sic in ægritudinibus
20 quibusdam in quibus sola Planetarum loca obsidentur, vt in Noli me tægere, in Ærugine &c. prima causa Sal est: at talis Sal, qui Martis naturam sequatur. Atqui quemadmodum ex Marte tres vel quatuor Salis species extrahi arte possunt: sic plures vna tentiginis (puto ferruginis legendum esse) species occurrere constat. In hoc itaq;
25 vlcerum genere curando (si quidem vulgata curandi ratio non sufficit) sedulo loca Planetarum in homine, tum ægritudines quæ illis in locis fieri possunt distinguere medicus debet. Nos propter sequentes curationū canones breuiter loca & ægritudines planetarū distinguemus, Mars faciem occupat, Sol vmbilicū eiusq; circūiacentes regiones, Luna spinā dorsi, Venus gēitalia ac in mulieribus uterū, Iupiter occiput ac posteriora crani, Mercurius interiora viscera, Saturnus vero artus. Præter vmbilicū aut, obseruandum Solē quoq;
30 suo imperio cōplecti collū, pectus, hypochondria, & quidquid inter inguina & clauiculas continetur. Lunā verò præter spinā costas quoq; scapulas & lumbos obtinere. Martem autē cum facie omnes reliquas partes carnosas faciei respondentes: vt sunt manus interiora, plantæ pedum &c. vna cum vulua muliebri sibi vsurpare. Saturno insuper tribuuntur etiam, canales omnes, ligamenta, nerui, medulla, iuncturæ, occiput, nucha, cranium, frons ac oculorum cauitates cum superiore nasi parte. Venus tamen præter pudenda
40 Osium & quæ generationi subseruiunt membra nil admodum singulare habet. Mercurio denique sine exceptione interiora omnia subseruiunt, Lingua gingiuis ac paucis alijs, quæ Marti tribuuntur,

Plantarum regione. in homine distinguuntur.

Solis regio.

Lunæ regio.

Martis regio.

Saturni regio.

Veneris regio.

Mercurij regio.

exceptis: quamobrem autem Mars interiora quædam sibi vſurpet, ſuis locis in curationibus non indictum nobis abibit. Iam enumerata partitio maiorem in praxi, quàm in theoria vſum habet. Itaq; ſi cui ex arte opus medicum facienti (iuxta ſcilicet ſuperiorem Salium ſimplicium partitionem) res ſucceſſu careat, certò ſtatuendum eſſe, à Sale tranſmutato, qui à corpore Metallico ſeparatus, certum locum occupauerit, malum originem duxiſſe. Sic hæmorrhoides, ſic Saphenam, ſic Saluatellam, &c. alijs quàm ſuis locis vlcera cauſare obſeruatum eſt: imò ſanguis quandoq; ac Liquor carnis (corpus Metalli non ſoluens) alius, apparet, quàm eſſe debebat. itaque iſta diſtinctio non floccipendēda à quoquam eſt: nam ſanguis, medulla, Sinouia, ceteriq; Liquores reſpectu Metallorum diuerſa ratione, cauſæ ſunt. Etenim Morphea quandoque naturam Metallicam referre videtur, cùm tamen reuera eiufmodi non ſit. Verum prauatentigo plane Martialis ſanguinis eſt. Non raro Hydrops in vlcus mutatur, atque ſic curationem ſuſcipit, non ſine opinione cōcurrentis virtutis Metallicæ. Adhæc Ictericam ſæpius vidimus virtute Mercurij ſepiſſimè per poros cutis expulſam in ſcabiem & pruritem abiſſe, cuius rei cauſam quoque rectiſſimè ad Metallicā vim Mercurij retulimus. Atque ſic in pluribus vlceribus Phyſica curatio, cum Chyrurgica coniungenda erit, maximè vbi morbus Phyſicus in Chyrurgicum tranſmutatus fuerit. itaq; Medicus primum Phyſicum morbum, poſt Chyrurgicum expellere tentabit, ſemper Sales tranſmutatos in Remediorum delectu, ac compositione præ oculis habens: etenim in hoc maximè curandi ratio diſfert, quòd aliam methodum curandi Alkalia, ac Sales Metallorum requirant, veluti ſequentibus libellis manifeſtum euadet.

Morphea metallica.

Ictericia Mercuriales.

D. THEOR. MR. ÆSTI. DE VLCERIBVS

LIBER V.

T cauſas ſanationis vlcerum cognoscamus, ſciendum ante omnia eſt, corpori noſtro Baſamū inſeſſe; cuius virtute ipſum à putredine tutum exiſtat. Baſamum illud ſingulare omnibus corporis partibus ineſt: aliud namq; in ſanguine, aliud in medulla, aliud in arterijs, oſſibus, &c. oſtendere licet. Baſamo hoc integro & incorrupto permanente, impoſſibile eſt cutis apertionem fieri: at vbi per

Baſami officium in homine.

- per Salium separationem (veluti iam ante monuimus) ipsum cor-
 rumpti contigerit, iam corrosionis principia iacta sunt. Itaque in-
 curatione hoc vnice, vt id quod de Balsamo corruptione absumptū
 est, restituamus, studendum erit: hæc namq̃ totius curationis sum-
 ma existit. Balsamum per quod iacturam illam refarcimus, quia no-
 stro corpore insufficiens inest, ex alijs Elementatis corporibus ex-
 trahere necesse habemus, illud inquam Balsamum in exterioribus
 Elementis reperitur, estq̃ id, à quo & reliqua generata sē à p̃tredi-
 ne tuentur. Quamobrem rectē quis Mummiā exterioris Elemē-
 torum corporis, (id est, suorum fructuum) ipsum appellauerit. ita-
 que vbi Balsamum Microcosmi ad curanda sua vlcera non suffege-
 rit, ad Balsama corporum Elementarium recurrendum erit, quæ in
 radicalibus quorumcunq̃ nascentiū, Matricibus congenita inueni-
 untur: omne namq̃ vita præditum corpus, ex Balsamo hoc, vitale
 est. Quocirca in Balsami extractione primum hoc spectandum erit,
 quantum scilicet eius in subiecto corpore inest: etenim non corpus,
 non forma, sed vnicum Balsamum in corpore delitescens, ex quo
 ipsum viuūt, inquirere animus est.
- Extractione horum Balsamorum ferē separatione absoluitur, ni-
 mirum dum Arcanum à corpore, quod ipso Balsamo sustentaba-
 tur, aufertur. Sciendum autem, Balsamum Elementare nil aliud es-
 se, quàm quod in tribus primis Liquorem Mercurialem appellare
 solemus, ex quo consequitur, omnem curationis vim in Mercurio
 inesse, Mercurius huiusmodi manifestissimē in Theriacibz, &
 Nostoch apparere solet, tum in Mineralibus aquæ, fructibus terræ,
 atque in astris. Hinc ratio elucescit quoque, quamobrem tantam
 vim ad vlcera percuranda Antimonium contineat, nimirum quia
 Liquore Mercuriali magis, quàm reliquæ Marcasitarum species
 abundat. Hinc itidem Auri vis curatoria spectatur: etenim nullum
 corpus ex aquæ Elemento productum copiosiorē, ac subtiliorem
 Liquorem Mercurialem obtinuit. Sic ex terræ nascentibus nō est
 secretius remedium, Liquore Mercuriali Realgaris Cheirini,
 atque similiter de Chao ac Firmamento, pro ratione suarum opera-
 tionum iudicandum erit. Ad cognitionem autem cuiusvis Liquo-
 ris Mercurialis, scire oportet, metalla in huiusmodi quandam ma-
 teriam transmutari, vt Ferrum in Crocum Martis, Venus in florē
 æris, Stannum in spiritum louis, &c. atqui isthæc veri Liquores nō
 sunt, sed accuratiore iuxta suos canones separatione opus est, qua
 ad vlcera quæuis persananda ea apta reddas. Balsamorum variæ
 formæ, ac descriptiones iuxta classes Mineralium quatuor Elemē-
 torum, apud antiquos extant: alij sub Emplastri, alij sub pulueris,
 alij sub olei aquæ & impressiois, &c. forma describere solent. Verū
 illas ego descriptiones vt ineptas, artificio omni carentes, & nature
 plane

Mummiā Ele-
 mentorum est
 Balsamum.

Extractū Bal-
 sami.

Liquor Mer-
 curialis.

Metallorum
 mutationes.

plane repugnantes, atque vnica diæta (seu vt vocant regimine) ob-
 signatas (quæ tamen naturæ hostis verè est, & dicitur) omnino re-
 iiciendas putauì. quid enim opus est tanta confusione, & ægrum &
 lectorem spe sua fallere? cùm vnus Balsami vsus, id quod separatū
 est, perfectè expurget ac remoueat, ac corpus accessione noui Bal-
 sami, in pristinam dispositionem reducat. Quæ commemorata sunt
 hæcenus omnia, quomodo præparare, ordigare, applicare, &c. cõ-
 ueniat, cum addiscemus, vbi Generata omnia, qua Balsami specie
 ornata ac dotata sint, cognouerimus, ac separandi modum genuinū
 tenuerimus, veluti consequentibus exemplis abunde manifestum
 euadet. Itaque Balsamum Solis extracturus, ipsum absq; spiritu Sal-
 lis, Realgare, & similibus in puluerem, oleum vel aquam transmu-
 tabis, id est, vt ex natura Metallica in corpus Resinæ, seu Miroba-
 lano simile conuertatur curabis. Eadem plane ratione aliorum
 Metallorum corpora tractanda erunt. Etenim sine hac transmuta-
 tione, id est, ex sua natura in naturam mediam, inter primam & vl-
 timam Materiam reductione, impossibile est aliquod Minerale
 perfectam operationem, suæ naturæ conuenientem, perficere: et si
 enim quandoque ad speciem actionem suam perfecisse videantur,
 tamen non ex veris causis ac fundamentis ea progreditur. Quia
 enim omne generatum ad suam prædestinationem pergit, necesse
 erit Medicum illud ipsum, ex sua prædestinatione in ARCANVM
 deducere. Quamobrem Aurum per Crudum Theriacin in suc-
 cum quendam reducitur absq; omni destillatione, etenim per de-
stillationem Sal exaltatur, qui in Auro neutiquam prædominari
 debet, vel in puluerem, &c. sic vt Metallicam essentiam amittat,
 nec in primam vel ultimam Materiam conuertatur, sed in vtra-
 rumq; medio consistat, in hunc modū. Recipe Solis foliati 3 iij. Al-
 cool vini de Pino, de Melissa, ana 3 ij. digerantur ad spaciū viuis
 mensis, post Butyrum abstrahatur, ac per mensem digestum, te-
 pore balnei destilletur, & prodibit Balsamum Solis, etiam vlceri-
 bus grauiores morbos perfrans.

Quòd si forsan præcium remedij nimium accusent aliqui, eos
 nil moror: etenim si cū, si ita velint, minoris facere possunt. verum
 vbi ægritudo ac necessitas postularint, neminem laborum, ac
 sumptuum pigeat, pœniteatue, quo ægro (qui absq; Balsamo sani-
 tatem consequi non potest) certum ac indubitatum auxilium præ-
 stare possit: maximè cū æque magni sumptus quandoque pro
 Albo cocto, Oxyrococo, & similibus inutiliter expendantur.

Simili ratione ex ferro balsamū extrahemus, ipsum cū aceto de-
 stillato reuerberantes in crocum, & ab illo croco octies vel nouies
 Salem Armoniaci abstrahentes, donec in oleum abeat, quod dul-
 ce efficiemus arte. Vtus balsami Solis & Martis eiusmodi est, vt il-
 lud sin-

Balsami Solis
 extractio.

Prædestinata
 in Arcana
 sunt reducen-
 da.

Balsamus fer-
 ri vt fiat.

lud singulis septimanis ter, hoc post duodecimam subinde horam
 vlcerimponatur. In cupro deinceps eiusmodi quoque balsamum
 reperitur, si ipsum in vitriolum, hoc in aquam, huius colcothar in
 oleum rubicundum reducatur, ambo hæc miram in quibusvis diffi-
 5 cilioribus morbis Cancro, Lupo, Fistula, (in quibus pro speciei
 proprietate nil reliqua proficiunt remedia &c) percurandis effica-
 ciam præstant.

Plumbi quoque spiritus ex cinere eius per acetum destillatum
 extractus, ac in oleum dulcedinem reductus, non in vlceribus so-
 10 lum, sed & in vulneribus & apostematibus mirifice conducit. Si-
 militer ex Argento viuo oleum extractum, Balsamo auri viribus ^{Balsamus}
 plane respondet. Adhæc coagulatum à colcothar, & cum aqua Par- ^{Mercurij.}
 thenionis adhibitur, reliquorum mineralium Balsama longo spa-
 cio superat: Quinetiam ipso in florem vel Crocum conuerso in ho- ^{Crocus ac}
 15 rum vlcerum curatione non infeliciter vteris. Sanè si pleudomedi- ^{flos Mercurij.}
 ci qui scientiam Metallicæ artis sibi solis ascribunt, ista penitus in-
 trospecterent, intelligerent forsàn maius in fabrorum officina quam
 Francofordianis Myropolijs, commodum (ad curandum) inesse.
 verum compatriotæ, affines, veteres Pharmacopœorum consoda-
 20 les, ac amici sunt, nec facile amicitiam hanc sibi relinquendam pu-
 tant, cum tamen fusoria fornax tinnitu mortarij longè præstaret.

Superioribus remedijs viliora non sunt, quæ ex Realgaridi-
 bus præparantur: nam Arsenici ea virtus est, vt omne vlcus quale-
 cunq; illud tandem sit, percurare solum possit, verum acrimoniam
 25 veneni sui prius auferre oportet in hunc modum: nimirum vt per
 Salem vrinæ fixetur, cum enim vltro in Oleum resoluetur, ea qua
 diximus virtute præditum. Antimonium quoque aqua Vitrioli in
 pulcem coctum, ac per Salem armoniacum purificatum: crassum, ac
 30 purpureum, seu fuscum liquorem fundit, superiori viribus parè.
 Ne mireris huiusmodi simplicibus vlcera perfanari, vt quæ virtu-
 tes suas ab ipsamet natura compositas acceperint, nam Auro supra
 lx. virtutes, Cupro xx. Realgari xxx. &c. natura concessit, vt iam
 meritisimo iure Pharmacariorum inutilia Remedia, à Medicis
 stupidissimis composita, repudianda duxerim: nam & naturam
 35 ipsammet Compositorem esse ignorantes, naturæ defectus refarci-
 re conati sunt, & ex suis, thecis arculis, & pyxidibus, ea deprome-
 re voluerunt, quæ natura in suis Arcanis recondiderat.

Simili modo Sales in vlceribus vsurpati, curatoria facultatè sibi
 inesse ostendunt. Itaq; si Alumi: corrosiuu deatur, & absq; stipticita-
 40 tis corruptione (non tamè per calcinationè) in liquorè reducatur
 Vitriolum non in liquorem, sed in oleum transmutetur, Salis viri-
 ditas reiectis reliquis extrahatur, eam quàm diximus virtutem illis
 vsus testabitur, qui regimini Thermarum omni ex parte respon-
 det,

Oleum Arse-
 nici
 Antimonij
 oleum.

Aluminium
 stipticitas
 quid faciat

det, nam & Thermæ ex huiusmodi Salibus separatim primum ex-
titerunt: hinc per virtutes hæc aquæ frigida incalescunt, ac ad cu-
randa vlcera efficacissimæ euadunt. latet enim hic causa ob quam
Thermæ calidæ sentiuntur.

Modus extractionis Balsamorum, ex generatis Elementi aquæ,
Metallis scilicet, reliquisue mineralibus Antimonio, Granatis, &c.
ad generata Elementi terræ, commodè quoque adoptari poterit.
nam Liquor Mercurialis hic quæ, ac in Auro, serpentinam ac Cō-
solidam facit productis. Atque quemadmodum Celsus Balsamo
suo, reliqua in suo genere (ceu & Aurum in suo) superat, sic iuxta
Celsi naturam omnia transmutare opus erit, consolidam scilicet ser-
pentinam, &c. Et si autem Celsus extra separationem, quoque vlcera
per sanare solet, nihili tamen ea est ratione suæ latentis naturæ. cum
in desperatis vlceribus eius vsus certissimus, ac indubitatus plane
sit, at non perinde in mediocribus. Quamobrem necesse quoque ha-
beamus hic ex prædestinatione in Arcana naturas cogere. in Ar-
canis enim herbæ exaltantur. Modus transmutationis sic ferè ha-
bet, ut sepius per calidā reiterentur aqua ac perfundantur, donec li-
quor a facibus separari se patiat, tum etiam exsiccari ac sub pul-
ueris forma reseruare vtilis: fuerit. Atque hic generalis modus est,
quo omnes serpentinae ac consolidæ, quæ sub forma Herbæ sunt,
in suam potentiam reducuntur. Modus in radicibus ac semini-
bus consimilis plane est, nisi quod prius ad tempus ea digerere
oportet.

Ex lignis autem sic extrahes, ligna in suum Alkali reducto,
cuius Sulphur asseruato, latet enim in eo Mercurialis Liquor, quæ
separare impossibile est. Itaque obseruandum quantum Balsami in
huiusmodi consolidis insit, ne pro Mercuriali alium forsitan Liquo-
rem asseruetis: verbi causa, si quis Buxum pro Botin accipiat, hoc ei
eueiet. Resinæ vero, Gumina, & similia per digestionem, ut cor-
rectionem suscipiant, similiter transmutari debent. sed istis nemo
nimium tribuat, siquidem perfectum Balsamum non contineant.
Elementi aeris generata perinde ac terræ, præparari volunt. verū
cum ijs Theriacibus eiusque species desint, difficulter myrobalanus
extrahitur. Generatorum insuper ex igne (ea puto quæ materiali-
ter ex ipso generantur) operationes difficilime transmutationem
accipiunt: itaque ut in Arcana conuertas, frustra tentaueris. Ac
quæ materiatae sunt, non ita inobedientes se artificis industriæ
præbere solent, & facile ipsorum Arcana ad potentiam quouis de-
ducatur, veluti in impressiōibus manifestum euadit. verbi causa,
si vlcus Lentiginosa conspergatur, ipsa dein sub lapide putrefacta
curationi occasionem præbeat, hanc curationem, Impressiōnem
super cælestem vsurpant, & ignis Elemento plerique tribuunt, ad-
miratio-

Herbæ in Ar-
canis exaltan-
tur.

Lentiginosa.

- mirationem ista forsan alicui mouebunt, sed maiora his, ignis præstare obseruatus est. Est & supercælestis alia impressio, quæ ægro non animaduertente, absq[ue] omni remediorum vsu, per (coniu[n]ctionem scilicet supercælestem) morbi curantur, perinde vt de Lætitigiosa dictum est. Coniu[n]ctionum harum peritiam singularem nos in medico requirimus, ne forsan superstitionibus tribuere velit, quæ illas non attinent: hinc enim fontes sunt Figuratorum & Signaculorum, quibus vlcera curantur. adhæc præculæ hinc confirmantur, quæ immerito à quibusdam superstitionis calumniam sustinent, cum Cabala præcularum & Signaculorum, tum Lentiginosæ, de qua diximus, operationes neutiquam Magicas esse, sed naturaliter ab Elemento ignis proficisci comprobet. Operationes hæc à Medico cognosci debebant, sed pleriq[ue] quia in corpore ista sunt, in his hallucinantur, vel planè cæci sunt. Hactenus tradita de præparationibus Balsamorum quatuor Elementorum, accuratè à Medicis perpendenda & excolenda sunt, & ad specialiora accommodanda, vt in sequentibus magis elucescet.
- Natura autem Balsami, quod extrahitur dulcis, & temperata nullaq[ue] excellenti qualitate prædita esse debet; nam in curationibus vlcerum ridiculum est, per siccam qualitatem, humiditatem: per frigidam, caliditatem curare velle: cum ista potius impedire quàm curationem promouere animaduertatur. In vlcerum curationibus enim, Balsami temperies & dulcedo, frigus, calorem, humiditatem, siccitatem, dolorem, omnia omniaq[ue] mulcet & curat. Itaque summum in hisce curationibus est, vt Medicus verum Balsamum extrahat, ac superantes qualitates corrumpendo attemperet: nisi enim hoc fiat, omnis curatio inutilis futura est. Adhæc attractiua vis Balsamo inesse nulla debet, cum attractio summi sit venenû in istiusmodi curationibus: atque materia peccans in cætro abscondita, per purgantia non attrahentia pelli debeat. Itaque si aliqua talis attrahens virtus, vel etiam corrodens vis, tuo Balsamo inesset, eam destrues, verbi causa, Arsenicum ac Mercurius sublimatus primaria consolidantia sunt, atqui eorum Corrosiuam vim prius corruptam iri oportet, ne scilicet vrant, tumorem vel puncturas excitent, sed æquabili temperie lactis vel mellis instar mitescant ac dulcescant. Quocirca moneo in præparatione Balsami, solam illius virtutem consolidatiuam spectanda esse, cui nulla inest virtus Diaphoretica, nulla caustica vel rodens facultas, vel ab Elementis orta completio. Atque hæc temperies in causa est, quamobrem tantum Auro ac Lentiginosæ tribuamus. sic Consolidata crassa, quàm rotunda ad incarnationem aptior est, etli vtrique vnus, idemq[ue] Balsamus inest: idem Mummia sicca Maltiche in curatione præstat (quod non vt hæc calore excellat, etli ambo parem Balsamum obtineant. Itaq[ue]

Signaculorū
virtus.

Cabalæ vsus.

Balsamum
dulce esse de-
bet.

Balsamos vis
attrahens ne
inest.

In Balsamo
vis consolida-
tatiua spectat-
ur.

hoc vniuersale in omnibus nostris formulis remediorum esto, et si non semper moneamus, nullam hic complexionem, nullam virtutem (siue ea attractiua sit, siue alia aliqua) considerari debere, sed in omnibus corruptionem machinandam, quo absq̃

omni qualitate sola dulcedo ac tem-

peries applicari
possit.

D. TMEORMRÆSTI DE VLCERIBVS.

LIBER VI.

DE SYRONVM OZENARVM ET

Fistularum ortu, & curatione.

Ferrugo.

Locus affe-
ctus.

Causa.

In faciei ea parte, quæ Marti subiaceret, naso puta, labijs, genis, &c. vlcus fiat: Ferrugo nuncupari malum solet, nimirum quod instar ferruginis in Metallo, ab extra introrsum, non autem contra subiectas partes depascatur; vbi scilicet per poros cutis materia peccans expulsa, diutius illi adhæserit. Malum hoc faciei solum, non item reliquis Marti subiectis partibus, volæ scilicet ac plantis pedum, &c. propter singulare quoddam venarum genus accidit. Causa mali est coniunctio duarum diuersarum essentiarum, liquoris scilicet Metallici, qui Sal sanguinis est, & liquoris Martialis, qui Sal Martis dicitur: ex istis inquam duobus Salibus coniunctis, huiusmodi malum existit, in hunc ferè modum incipiens. Si nares sanguine abundant, vel ipsum copiosum gingiuarum profundant, vel denique sanguine caput repletum sit, eiusq̃ fluxus supprimatur, tum sanguis ille in Martis partem decumbens, illic erosa vena, morbi centrum facit. Alia quoque occasione fieri quandoque conspeximus, cum nimirum in kicia medicorum, verrucæ labiorum, nasi, faciei, &c. erosæ essent, radice verrucarum in venis existente, venas illas in morbi centrum degenerasse.

Cancer nasi.
Fistula.
Syron.

— Distinguendum inter ista hoc ferè modò est: si enim ex regione nasi progrediatur, Cancer nasi, si in e generatur medio, Fistula, si prope aures fiat, Syron appellatur: ferè tamen in omnibus istis ad labia, & nasum vsque extenditur malum: sunt enim illic locustæ illarum venarum, quæ hoc morbi genus efficere aptæ sunt. Si itaq̃ ex immodico fluxu vena erodatur, (vbi monuimus) scitote illud a Sale Colcotharino fieri: namq̃ vbi ille cum Sale Martis iunctus fuerit,

fuerit, vna operantur ac ferruginis initia faciunt. Operatio eius ubi
 cunct; tandem fiat, semper sui similis est: perpetuo namq; Sal Col-
 chorarinus per poros extruditur, ac ab exteriori ambiente nos aë-
 re, cuius interuio nuncq; vel raro conuenit, irritatus furere inci-
 5 pit, ac pro quantitate & acrimonia vtriusq; Salis, tum natura affe-
 ctę partis, ac sanguinis copia, cutem, carnē, omnesq; subiectas par-
 tes erodit, quemadmodum in affectis sensus optime dijudicat. Fu-
 ror iste ac rosio durat, donec omnia quę Martis imperio suberant
 abolita sint, quod si huius quoque limites serpendo transgredia-
 10 tur, iam lethale malum est. Lethale quoque, vbi aures occupauerit:
 nam ea eius natura est, quod si nil in superficie quod depascatur su-
 perfit amplius, interiores quoque Mercurij partes subingrediat, ac
 dentes cū gingiuis erodat, vbi scilicet iam nasum, labia, genas,
 &c. deuorauerit antea. Subiecto dein omni absumpto, Salis quoq;
 15 acrimonia & venenositas perit tandem, ex qua sequitur, quod vbi
 Sal Colchorarinus & Martis suam venenositatem non exerunt
 amplius, retro iuxta venarum rectitudinem ipsa seratur & mortem
 efficiat. Sæpissime quinetiam accidere solet, vt huiusmodi coniun-
 ctio tardē & occultē admodum fiat, nec vllis certis signis, sed sola
 20 eschara, pustula, &c. se prodat, atque tum hunc Syronem pericu-
 losissimum & curatu difficillimum pronuntiabis, nam horrenda
 symptomata ob Sales se mutuo pellentes expectare oportet.

CURATIO.

25

Curandi scopi duo potissimum sunt: alter vt furorem illum
 temperemus, alter vt facto iam affectui medeamur. Ille duobus mo-
 dis perficitur: velenim Salium malignitas (perinde ac Arsenici vi-
 rulentia per butyrum tollitur, vel ignis ab aqua restinguitur) com-
 30 pescenda est, vel venę illę præsecandæ. Prior modus hisce quinque
 pinguedinibus Oleo de Camphora, liquore corallorum alborum,
 Liquore Lithargiri, Resina de Marte & axungia cupressi, perfici-
 tur, si nimirum illarum vna affecto loco imponatur ac deligetur,
 donec dolor omnis remittat. Posteriori modo perficiendo necessa-
 35 rio Anatomię peritiā præficimus: hæc namq; venarum ductus
 ostendit, quibus cognitis quę vena, quo loco præsecanda veniat
 quod ipsum varijs quoq; modis fieri potest, cauterio, sectione, Es-
 charę procuratione & similibus modis, quos iam velut & Anato-
 mię rationem in præsentiarum non doceo, cū lectorem requi-
 40 ram iam in artis principijs abunde edoctum.

Pinguedines
 pro ferrugine.

In facto iam affectu curando, ista potissimum obseruanda ve-
 niunt. primum absumptam iam partem restitui, & adimpleri am-
 plius non posse: dein reliquum quod adhuc superest per Oppo-

Realgar.
Operimenta.
Aquila fixa.

deltoch, vel aquam, vnguentum, puluerem &c. eidem adscriptum, curandum esse. Notandum tamen remedia aliqua existere, quæ utrumq; scopum adimpleant. huius generis sunt Realgar fixum, Operimenta fixa, Aquila fixa, quibus obtinendis maximopere studere medicus debet, propter ingentia pericula quæ priori modo frequenter iuncta sunt; nam venas præcicare, earum impetum diuertere, iuxta Anatomicos canones, maioris certe & difficilioris artificij est ipsa met curatione. Obseruandum deniq; est, curationem istorum vlcerum diuturnâ esse, si quorum aliorum: nam ratione ætatis vlcis ferè curatio longa existit: itaq; festinare nullo modo consultum videtur: nisi forsan Balsamo Solis, Mummia Mercurij, &c. remedijs quæ radicitus Syrones curare possunt, instructus sis. Remedia reliqua quibus Syrones percurantur, sunt Emplastrum quod recipit, Resinæ abietis, Colosoniæ, Terebinthinæ. ana lib: ss. Cera virginæ lib: j ss. Armoniaci, Mirrhæ ana ʒ ij. Realgaris fixi ʒ iij. fiat emplastrum pro more, quod quotidie bis renouatum ad finem vsq; curationis impones. Quod si debile nimis sit, & tardius agere videatur, sequenti vnguento vteris quod habet. Olei Realgarini, de aquila fixa, ana ʒ ij ss. olei de vitellis ouorum ʒ j. Terebinthing lotæ ʒ ij Litargirij acetosi ʒ ss. fiat vnguentum subtile. Sequens quoq; puluis quemuis Syronem qui intra suam regionem consistit pncurare sufficiens est. Recipit autem Croci Martis, florum æris ana ʒ ss. Operimentæ fixæ tantundem fiat puluis. Similiter aqua Lentiginosa ab Aquila vel Realgare destillata mirifica expurgandorum vlcerum facultate pollet si quotidie locus affectus semel calauetur. Verum præstat in omnibus speciebus iuxta Anatomicas rationes venas præcidere, ad præcauendam recidivam &c.

Emplastrum
Opodoch.
toch.

Aqua Lentiginosa.

DE CARCINOMATVM ORTV

& curatione.

Cancris desciprio.

Cancris novimen vnde.

Si in mulierum mammis, vel virorum scapulis, ampla rubedo, cum apertione, pure fetido, magno calore, multisq; cauitatibus ac fistulis intrò pertinens, tumoribus, Scyrrhis, &c. appareat, ægerq; de punctationibus conqueratur, Cancrum appellabis vlcus hoc, à similitudine Cancris fluuiialis cocti. Atque etsi non omnino ista statim loca occupentur, sed lumbi, brachia, venter, costarum regio, spina, &c. similiter vt dictum est, afficiantur, nil prohibet affectum Carcinoma quoque appellare. Hoc tamen abnuicem differunt, quod quæ in mammis & scapulis fiunt Carcinomata, Echalia semper sunt: at non perinde de reliquis pronunciandum statim est, cum illic salutis spes non omnis præclusa sit. Carcinomata quæuis pro sexuum varietate causas diuersas obtinent, nam quæ

viris

viris accidunt, hæmorrhoidalem sanguinem causam agnoscunt, & posteriora corporis occupant, vt sunt spina, omoplate, &c. quin non raro in artubus conspiciuntur. Quæ vero Mulieres affligunt, ferè in anteriore corporis parte resident, à sanguine menstruo originem ducentia. Obseruare quoque conuenit, occultos quandoq; Cancros fieri, quales sunt, qui vterum, anum, mammarum interiora affligunt, atque eos fore Lethales, esse meminimus. Sed vt de Cancro materia aliquid admoneamus, sciendum vtrumq; ex Realgarino sanguine fieri, menstrualementamen hæmorrhoidali venenosiore esse: est enim Sal Mercurialis, qui in mulieribus frequentius quàm viris coaceruat. Et sane cuius mulieri ratione menstrui Carcinoma fieri potest, cum ob hæmorrhoides quæ rariores apparent, in viris paucissimis Cancro generentur.

Mulierum carcinomata.

Principium Cancro ferè ex redundantia, quam natura Mineralium expellere conatur, oritur. quod si expulsio per oppilationes impediatur, iam sanguis ille retro fertur (virtute expulsiua alium exitum querente) & pro natura Salis Mercurialis, rodere incipit, ac dictis lignis, quæ omnia Mercurialis salis naturam sapiunt, se prodit. accidit tamen quandoq; oppilationes istas Cancrum non producere, maximè vbi illud Realgar Mercuriale non excelluerit, verum vel Colcotharinum, Aluminosum, Sal Zuccharinum, &c. primas tenuerit, ex quorum deinceps naturæ varietate, clementia vel periculosa vlcera existunt. Quamobrem sciendum ab oppilatione Cancrum, Lethalem euadere, vel non euadere. Etenim si hæmorrhoidalis vel menstrui sanguinis retentio fiat, Lethalis est, Lethale quoque vbi in partem aliquam incubuerit, illiusq; viæ, seu meatus obstruantur: retrò enim tum fertur, & alijs locis vlcera facit. quod si in mammis & scapulis ea fiant, præsentissima mors est. Itaque summo studio enitendum erit, vt congenita vis expulsiua, ab oppilationibus liberetur: nam virtus ista seu naturaliter, seu præter naturam agat, certis periodis recurrit. quod si ergo tempore motus illius ea per oppilationes impediatur, illa certè impedio mater mortis euadit: nam virtus expulsiua non quiescit donec mors finem ei faciat. Quocirca sedulo ista in curatione consideranda sunt, maxime vbi morbi magnitudo dilationem non concedit. Sciendum autem Carcinomata in mulierum mammis à lacte prouenire, siue album illud sit, siue rubeum: quæ verò in ventre sunt, non ab hoc, sed à Menstruo illarum venarum sanguine nasci: omnium autem periculosissima sunt, vteri ac pudendorum Carcinomata, nimirum omnibus menstrui speciebus ad illius generationem concurrentibus. Possibile tamen etiam est, antequam cancer fiat, multo retrò tempore scyrrhos, cherales aliosq; tumores duos extitisse, qui sero admodum aperientur, atq; hoc genus Carcinoma-

Causæ & origo carcinomatum.

Oppilatio in cancro quid faciat.

Lac' causa canceri in mammis.

qui in scapulis & mammis sunt Cancros, simpliciter absq[ue] vilius al-
terius medicamenti admixtione curare sufficiens est. Verum si di-
cto remedio destituamur, eius loco usurpabimus gluten aquaticu[m],
vulgo Sperma de pilcibus nuncupatur, nimirum cum Spermate
de aquatico, ipsum in aquam redigentes, & epithematis loco parti
adhibentes: omnes namq[ue] Canceri malicias tollit, nisi vbi puncturæ
molestant, hæc enim si adliat, Lethale malum pronuntiandum erit,

Gluten aqua-
ticum,
Sperma de
aquatico.

DE RELIQUIS VLCERIBVS ET

Aperturis in diuersum.

10

Sunt insuper plus viginti aperturæ species, varijs nominibus
appellatæ, varijsq[ue] causis attributæ, ab antiquis, quas tamen omnes
cum ab vnica causa proficiuntur, vno homine afficere, vnoq[ue] re-
medio curare nihil prohibet. Principio ergo nil sollicitum esse
oportet, æqualis ne vel inæqualis vlcerationis forma sit, profunda
ne vel superficialis tantum: nam ista pro loci natura euariant: adhuc
etsi Salium omnium variz species existunt, omnium tamen vna
eademq[ue] origo est. Cum itaque forme ac signa vlcerum tam diuersa
sint, neque considerandum admodum, Aluminis ne, Nitri, Vitrio-
li, Plumosi, Entali, &c. sint nec ne, vel an sub Euforbio, Pipere, Flā-
mula, Vritæ, &c. comprehendantur, vel denique an iuxta Metal-
lorum, vel Marchasitarū species diuidi oporteat. tanti hæc Theo-
rica magis sunt, eaq[ue] de causa suis Paragraphis descriptæ: sed suffici-
at cuiusq[ue] generis species vnis iisdemq[ue] signis dignosci, verbi cau-
sa: quemadmodum Mineralia cum quatuor Elementis efflorescūt,
sic & quatuor Alumina, &c. constituūtur: quibus tamen omnibus
dignoscendis, communia quædam signa sufficiunt, sicq[ue] in reliquis
Plumosi, Entali, &c. vlcerum speciebus agendum quoque erit.
Neque admodum anxium esse conuenit, in præcedentibus & co-
incidentibus signis cognoscendis, fallacia namq[ue] sunt, & ex accidē-
te originem ducunt: accidente dico, quod antea locum passum oc-
cupauerat, vt si Apostemate, duritie, Sephyro, vel Sclyrosi ea parte
molestatus antea fuisset, eaq[ue] mala iam tandem in aperturam, seu vl-
cus abirent. constat enim necessariō vlcerationem fieri, itaq[ue] anxie
de istis inquirere, nil opus erit, cum in Theoria nil admodum con-
ducant, minimum vero in Praxi.

Morbi ante-
gressi.

Vlcerationes istæ vbicunq[ue] in corpore consistent: consistunt
autem frequentissimè in capite, Scapulis, humero, brachio, lateri-
bus &c. initio magno calore ac rubore apprehenduntur, mox mi-
nutis: cavitates exoriuntur, quæ successu temporis in vnum amplū
vlcus degenerant. vlcus hoc siue in brachio, tibia, lumbis, spinâ,
capite sit, perinde est: veluti & causa, Sal nimirum etsi multiplex

existit, nulla admodum distinctione indiget: nam sufficit in theoria nouisse, Salē causam esse, nec refert an gemme, Nitri, Perae &c. sit, nec ne. verum Salēs iuxta suam acrimoniā partiri non vltimo in opere practico foret, vt sc: primum Sal falsi, dein Sal gemmæ, post Sal nitri, vltimo loco Sal vrinæ constitueretur: nam iuxta hos gradus de calore dein iudicare facile fuerit, vt scilicet postremo summum calorem tribuamus.

Salium gradus.

Exoriuntur quoq; vlcera Plumosa: his ferè signis dignoscenda, scilicet delidicrium adest, calor, rigor, pustulae, similes ijs quæ ab Vrticis fiunt, ingruunt: quæ vbi ad tempus persisterint in vlcera caua transmutantur, multo quàm antea calore magis molesta: sicq; ex Alumine Roche, lamenio &c. vlcera, non tamen perinde vt ex Plumofo dolorosa: quæ deniq; ex alumine glaciali fiunt, omnium sunt mitissima & clementissima. Huiusmodi proprietates & signa in inquirendis ac dignoscendis vlcibus ex ipsorum simplicibus & simplicium gradibus desumes, caue tamen, putes, morbi quantitatem ex gradu te metiri posse: pugnant enim cum theorematibus Medicinæ principijs, vt ex humoribus eorundemq; gradibus morbi magnitudinem deducamus, sed cæcorum quorundē medicorum commentum hoc est, itaq; explodendum.

Simili modo ex Vitriolatis diuersa oriuntur vlcera, quæ vbi aperta fuerint, copiosam aquam cum multa spuma subinde profundunt. Signa, quibus dignoscantur, ista fere sunt, cavitatis parua apparet, primum profunda quidem, & vndiquaq; ceu factis cuniculis subtus excauata, quam circa dein & alia oriuntur, similia huic, à quibus deinceps & ossa cariola ac putrida redduntur, tandemq; vlcerym labia decidunt, nouamq; figuram adipiscuntur. Omnia huius formæ vlcera nos Vitriolata appellamus, omnibusq; æqualem curationem adhibemus. differunt abinuicem non gradu, sed colore, qui alius in Colcotharino quàm Glaciali incst Vitriolo, ruber scilicet ille, hic albus: cæteri colores qui ferè à pure & carne putrescente causantur, cum diuersis temporibus diuersi incidunt, in Theoria difficilem causarum assignationem habent. Omnium mitissima huius generis vlcera à sale Zuccharino fiunt: nam ea rarissimè dolorem comitem habent, Reliqua vlcera quæ vniuersalia dicuntur, non facile ad certam aliquam normam partiri quispiam queat. perinde enim res habet ac si 1000 semina eiusdem speciei, quis in terram proiciat, quæ certè inde enascentur plantæ, vix duæ abinuicem similes inueniantur. eodem plane modo vlcera quæ vniuersalia vocantur, omnia eiusdē generis sunt, diuersarū tamen interim specierum, veluti malū & pyrus diuersa sunt quidem abinuicem: at vnicam primam materiam obtinent. hac ergo ratione Medicum suam theoriam instituere oportebit, si de vlcerym curatione ex arte discere

Vitriolata vlcera.

Zuccharini Salis vlcera.

Vniuersalia vlcera.

disserere velit. qualibet namque curatio ex ultima materia oriri debet, nec ex illis falsis ac inutilibus distinctionibus, quibus tota Medica ars turpissime conspurcata est producenda.

Sed ad curationem pergamus, tandem in hac spectandum erit, ut remedium aquæ instar præparetur, quæ omnia suffocat insensibilia, qualicunque ea tandem sint, atque veluti quædam aquæ subesse possunt, veluti lignum lapides, &c. quæ ab aqua non suffocantur, (id est, euincuntur:) sic quædam arperturæ sunt, ut cancer, Syrones, &c. quæ hisce remedijs itidem non cedunt: vicissim quemadmodum lignum aquam putrefacit, sic quædam vlcera sunt exempli gratia, ut Lupus Herisipyla, &c. quæ tantum abest, ut istis obediunt, ut etiam longe de feritiora ab usu horum remediorum euadant. Quamobrem obseruandum erit, quomodo aquæ potentia operetur, ut & sic sensu carentia vlcera adgermina, insensibilia comparantes, sciamus quæ vlcera sub hanc curationis legem collocanda sint. Nam si quid aliud hoc à Medico accuratè obseruandum erit, ut virtutes exteriorum naturalium, ad internas compararet; (nam istæ iuxta naturam illorum disponi voluit) atque miserandam illam Humoristicam Theoriam rejiciat. Etenim vlcera Anatomia sic comparata est, ut illas humorum distinctiones, approbationes plane respuat. Sed curationis leges, & remedia iam tandem scribere tempestiuum est. Vlcus sub aliqua harum Salis specierum constitutum, sequenti Mundificatio primū omnium eluito. Recipit Lentiginosæ, lib. ij. Realgaris fixi ʒ ss. Croci Mercurialis ʒ j. ss. digerantur vnâ per frigidum. Mundificatio Mercuriale appellamus, cuius vsus est, ut quotidiè bis mane, scilicet & vespere vlcera lauentur, ac deinceps Oppodeltoch imponatur, donec satis mundum vlcus appareat; quo facto per Oppodeltoch, tandem curationem absolues.

MUNDIFICATIVVM ALIVD.

Recipe Operimenæ fixæ, ʒ j. Aquæ Culiculæ lib. j. vtere ut prius. Quod si suspicio adesset, alicuius superuenturi mali, vel noui vlcis, ad priorem modum recurre: ea enim vlcera singularis, quædam proprietas est, ut si ipsa non iam existerent, tamen tandem oriretur. si ergo talis casus occurrat, tamque verū vlcus non ut symptoma curabis. Accidit denique vlcus à natura vltro mundificari, proinde solo Emplastro vtendum esse manifestum euadit. Caue autem festines vel naturam cogere præsumas, nam vim ac coactionem natura non patitur, si vere curari vlcus debebat.

D. E. M. P. O. R. M. R. A. E. S. T. I. D. E.
V. L. C. E. R. I. B. V. S.

LIBER VII.

DE IGNE PERSICO.

GNIS Persici eiusque specierum explicationem instituturijs considerationis principia paulo altius repetenda erunt. Fundamenta in duobus primis Sale & Sulphure insunt: quod enim vrit & ardet Sulphur est, quod vero accendit, potentia Salis appellatur. ex

Potentia Salis.

hac namque potentia quoduis lignum accenditur: lignum enim sua natura Sulphur est (illud intellige quod conflamat) sic ignis ex Silice, marmore, &c. excutitur, nimirum ex ipso Sale. Notandum

Sal Alabastrinus.
Sal Marmoris.

ergo Salium discrimen, alius namque Alabastrinus est, & igne caret, alius Marmorinus ignem continens. Atque veluti Salis durities ignem dat non tamen vrit, sed in ligno, id est, in Sulphure suam operationem perficit: itaque quemadmodum si lignum flammam conceperit, illud iam ad corruptionem suam properat: sic si in Microcosmo microcosmica huiusmodi inflammatio accadat, de corruptione corpus periclitatur. verum sicut lignum ligno, conflamat velocius & vrit vehementius, ut faginum abietino, &c. sic pars una corporis, quam alia ad concipiendam inflammationem aptior existit, causa huius rei Coagulatio est, quae in corporis partibus consistit. quivis namque gradus ignis, ex coagulatione Salis omnes progrediuntur. etenim quanto Sal vehementior est, tanto Gangrana maior, quo tenuior ac purior eo calidior existit. Hinc ratiocinari licet, quamobrem ea quae paucam coagulationem habent, paucam quoque flammam contineant, nam quae ex puris consistunt Salibus, ut sunt Resina, Colofonia, &c. citissime flammam concipiunt, dant enim suum gradum ex natura Salis Diaphani. Quod autem Sal Petrae, Sal Nitri, Argentum viuum, &c. tantam habent tempestatem: causa est excellens perspicuitas Salis, & humiditas, quae illi aegre dissolubilis inest: ea enim cuiusvis salis natura est, quod ex sua humiditate furorem illu habeat. atque hinc varij oriuntur vstionis modi, pro Salium nimirum diversitate, sic Sal Petrae respectu Sulphuris furit, Sulphure quiescente, sic inquam in abiete Sal Petrae, & Sal Sulphureus in Fago inest. Quae de Sale accensionis Sulphure, flammæ causa in uniuersum dicta sunt, specialiter omnia ad humanum corpus in Igne Persico adaptari poterunt.

Coagulationem multam multa flammam arguit.

Quemadmodum ergo Elementata exteriora ab igne exuruntur, sic de igne Persico in humano corpore accenso iudicandum est.

nam

nam quatuor *Astra* æquè in humano corpore, seu *Microcosmo* insunt, ac in maiori mundo conspiciuntur. Sunt autem accensionum duo modi, alter cum ex *Silice* ignem excutimus: huic modo respondet *Ignis Persicus*: qui causam extrinsecam habuit contusionem, fracturam, aut illegitimi remediij vltum. Altera accensio ex *Astris* est, id est, ex natura & fit in hunc modum, vt si à sole quid exsiccatur ab ipso accenderetur & exureretur, rarum hoc est, itaque raro quæ ab *astris* *ignis Persicus* excitatur, nam perinde vt de *Sole* dictum est: sic & *Sulphur Microcosmi* ab interiore *Astro* accenditur. accensio hæc pro diuersitate partium, intenior ac remissior esse solet.

Astra in homine.

Sulphur Microcosmi ab *Astro* accenditur.

Est & tertia inflammatio illi respondens, qua montes & saxa conflaurant, ignem à nostro igne inextinguibilem concipientes, in quo casu tamen aliqua Saltem pars (quæ subiectum est) ardet, reliqua illæsa. talis est cum *Esthomenos* & *Carcinoma* ex facili aliqua causa calorem præter naturalem concipiunt. Item quemadmodum, in fodinis *Zinnabrii*, *Mercurij*, *Salis Nitri*, &c. à vento quandoque illa Mineralia accenduntur, sic & per *Chaos* nostrum materia peccans aliquo in loco consistens inflammatur. De affecto loco inquirendo nil admodum sollicitum esse oportet, ferè in digitis pedum, iuncturis, medulla, carne, intrinsecus in ijs regionibus, quæ supra & infra *Diaphragmati* adiacent, non raro in capitis regionibus malum consistit. Hinc variae *ignis Persici* species sunt: alius enim montano igni respondet, vt *Lupus*, qui verus *Ethna* est: alius cum pustulis & *Erysipelate* incipiens, sero admodum flammam concipit, respondens diuturno, ac debiliori igni: tertius subito ingruit, & vnius horæ spacio totum membrum exurit, veluti *Prunus*: alius per contactum seu contiguitatem vrit, & *ignis Persicus* verè dicitur. Plures horum species antiqui *Apostematum* nomine affecterunt, atque ad portentosas causas retulerunt, sed res vt diximus se habet. Mirabuntur scio imperiti Medici, quo pacto *Sol* & *Ethna* in hominis corpore consistent, verum illi suos humores, quos fingunt, admirentur potius. Nostra sane *Theoria*, hæc principiorum firmamenta ex tribus primis certissima habet, ex illis namque omnia Mineralia perfectè continemus. Ad hæc cum quatuor quoque Elementa in nobis insint, ipsorum etiam potentias in nobis dominari manifestum euadit.

Ignis Persici species. *Lupus* est *Ethna*.

Sol & *Ethna* in homine.

Gangræna quid sit.

Sed vt de *Gangræna* aliquid dicamus, sciendum ipsam Anodynâ quandam visionem esse, inde ortam, quod initio partes *Microcosmi* à natura *Narcotica* stuporem contraxerunt, abolito sensu. his ergo membris si præternaturalis aliquis calor superueniat, iam ea *Gangrænâ* habere dicuntur: huius nos *ignis* singularia remedia in curatione seu praxi describemus. Sed ad *Theoriam* reuertamur

Ignem Persico
cum efficien-
tia simplicia.

mur, in qua sciendum à calidis & vrentibus herbis ac simplicibus, Ignem hunc persicum excitari posse. remedia talia sunt, imò deleteria medicamenta, vrtica, flammula, Cartharides, Realgar, Arsenicum &c. Fit etiam ignis Persicus Iliado aliquod Minerale ex sua cathena protrudente, omnia namq̃ mineralia in nostro corpore continemus. Itaq̃ quicunq̃ pedem seu tibiam prurientem habent, cum multis pustulis, eorum morbus virtutibus vrticæ respondet: quæ verò mala, pustulas aqua plenas habent, virtutibus flammulæ conferuntur. Si itaque flammula talia in corporibus nostris efficit, an non mineralibus quis easdem imò maiores virtutes tribuat? cum omnia velut in theoria & praxi extrinsecus in maiore mundo, sic & in iisdē intrinsecus eadē eueniat. itaq̃ renjcienda omnino erit illa fucata inutilis ac anilis humorum, cotere, phlegmatis, & Melancoliæ theoria, vt quæ contra philosophiæ principia, contra naturam Microcosmi, cōtra ipsammet experienciā ceu ex Diametro pugnet.

C V R A T I O.

In curando igne Persico illa in primis ratio tenenda erit, quæ in restingueendis exterioribus ignibus obseruari solet, vt nimirum quemadmodum in theoria illos restingui diximus, sic & in praxi hos extinguedos tibi proponas. Itaque ignem ex lignis suscitatum quam facile affusione simplicis aque extinguant homines, at eadem ipsa aqua non ita in igne Persico operari obseruata est. itaque penitus medico introspicendum in aquæ essentiam erit, & cognosceret eam nil aliud esse, quàm Alumen resolutum dulce, ex quo eruitur Alumen ad restinctionem ignis Persici adhibendum esse: aliatamen ratione quàm in lignario igne, vt maxime eadem sit materia.

Aqua est Alu-
men resolutum
dulce.

Lac Sulphuris
Ethnæum
ignem ex-
tinguit.

Cognitum præterea est Ethnæ ignem à nulla penitus aqua extingui posse. quòd si ergo similis passio in humano corpore foret, frustra sane Alumen Zuccharinum adhiberetur. itaque quia Sulphuris lacte Ethnæ ignis restinguitur, illud ipsum quoque ad ignem Persicum accommodari debet. Itaq̃ sedulo specierum ignis persici meminisse oportet: nam alius comparatur lignario igni, alius montano seu Ethneo, tertius Salis Nitri, alius Relinq̃, &c. Hac ergo ratione in extinguen-do Sulture Microcosmi progredieris, nec vlla alia compendia ex Medicinæ fontibus excogitare licebit illis ipsis exceptis quæ de Mineralibus annotata sunt. Itaque non mirum est, pseudomedicos ac chyrurgos ignes istos non modo non extingueri posse, imò malum deterius sapius efficere, adeo vt ex partis alicuius inflammatione, non rarò totum corpus in maximum discriminem deducant, cum veros medicinæ fontes legitimæq̃ remedia tantum adest, vt affectent, vt auersentur etiam maxime. Deniq̃ obseruandum morem illum rescindendarum Gangrænosarum partium plane inartificialem esse, atq̃ omnino cum Medicina pugnare, medi-

Præcisio mē-
brorum im-
probat.

- medicina dico non vestra ficticia, sed vera, certa, ac legitima. verum
 ut maximè cum arte pugnet, tamen quandoq; vbi imperitia Chy-
 rurgi malum conflatum est, Ense rescindendum est, ne pars sincera
 trahatur. Nos non ferra vel instrumento, sed subscripti emplastri
 5 vfu emortuas partes ab integris separare solemus. Recipe Coloso-
 niæ lib: ij. Liqueorum Myrrhæ ʒ vj. Ex quatuor Gummis lib: ss: Vi pars emor-
tua cadat.
 fiat emplastrum, quod ea parte applicetur qua sanum emortuo con-
 tiguum est. verum vbi os ex vstione nimium induruisse constaret,
 non præter rationem putarem, ipsum ferra discindi, sed à sanis par-
 10 tibus sedulo cauendum & abstinendum. Hac ratione emortue par-
 tes auferuntur, integris etiam quandoq; manentibus ossibus. Con-
 solidatio deniq; per aquam Salis & Oppodeltoch auspicianda erit,
 sed inter omnia remedia præstant quæ sequuntur. Aqua, sanans sa-
 nam partem, ægra iam remota. Recipit aquæ Salis ex raphano ʒ j.
 15 ex Culicula ʒ ij. succi plantaginis digesti ʒ viij. mixta mane & vel-
 peri adhibeantur.

ALIA.

- Recipe Succi chelidoniæ, aquæ Aluminis Rochi, Iameni ana ʒ j. ss.
 Nitri resoluti ʒ ij. misce & vtere vt prius.

20 EMPLASTRUM.

- Recipe Olei de frumento, de ouis ana ʒ ij. ss. de Glandulis ʒ v.
 Cerae, picis communis, ana ad pondus omnium, fiat cerotum se-
 cundum artem, adhibeatur pro more vulgato. Gangrænæ autem
 25 Salnitrosæ per solum Vitriolum resolutum, quod curentur, igno-
 randum non est: Ethnæ deinceps per bituminis naualis, & Cam-
 phoræ resolutæ, æqua pondera curari consueuerunt: Gangrænæ
 autem igni lignario respondententes Thure & Myrrha: Sulphureæ
 vero, ac Resinosæ, per Lac virginis ex Sulphure paratum curantur
 plerumq; in vfu autem omnium horum curandum est, vt subiinde
 30 noua imponantur, nec vnq; pars sicca relinquatur, sed perpetuo hu-
 mectetur. Verum vbi tarde nimis vocatus fueris, & iam malum
 inueteratum sit, procedes vt supra edoctus es.

Gangrænæ
varia species
quibus reme-
dijs sanantur.

DE VLCERIBVS DE PASCENTIBVS.

- Depascentia vlcera formam ac materiam ex Salibus habere,
 vt plerisq; dubium non est, sic modus generationis paucissimis co-
 gnitus, explicandus nobis relictus est. Intelligendum ergo, genera-
 tum nullum absq; Resina existere, dempta ea quæ Sulphuri adest
 pinguedine. Resina hæc liquor quidam est, generatis omnibus præ-
 40 ter tria illa prima, congenitus. Atqui quemadmodum in non pau-
 cis arboribus, imò in quibusdam herbis etiam, Resinas erumpere
 videmus, cum interim in reliquis plantis latent: Sic etiam in Mi-
 crocosmo Emunctoria sua, quandoque nascisci, Resinas hæc con-

Resina Micro-
cosmi quid.

tingit. Atq; veluti isthic à forma specifica eruptio fit, eodē modo in Microcosmis formā quandam specificā dominari credendum est. Hinc ergo manifestū euadit, quāobrem Resina ista Salis, vbi ad suam exaltationē peruenit, in alijs platis sub forma picis, in alijs forma Resine, Gummi, Terebinthinæ, &c. erūpat. Nimirū similiter in Microcosmo res habet, vbi varia quoque formā vlcera huiusmodi prodeūt, nonnullis scabiei, quibuldā pruriginis, alijs pustularū forma, (quę singula tandē in vlcera abeunt) proueniunt. Præterea quibuldā (quemadmodū de Resinis latentibus dictū est) Resinæ non erūpunt statim, nisi vbi ad exaltationē suā puenerint, atq; tū nulla (ex cōmemoratis) signa in illis iuuenias. hæc ergo catholica horum vlcera sunt. Porro aut ignorandū non est, quod in Resinis, Gummis, Terebinthinæ speciebus, &c. natura quædā seu proprietas Salis plumoli insit: quæ de re considerandam vobis vrticā proponite, quæ acuitatem ac malitiam suam, non in profundo suæ substantiæ, sed extra eam obtinet. similis affectio in hoc vlcera genere mente & imaginatione concipienda erit, cum differentijs quoq; ijs, quæ in Iua Rubea, Pipere, Zinzibere, Cubebis, &c. (quorum omnium lingularis quædam proprietas vrticosa in substantia mortua quali, extra vero eam efficacissima existit) iungunt. Sal itaque iste extraneus in Gummais & Relinis, peccans Materia cum sit, atq; Microcosmus similes quoque extraneas passiones, pruritum scilicet, scabiem, tineam, aliasq; similes, ad oculū ostendat: quis non Theorematis nostris iam antea propositis fidem habeat? Esti autem non inficior, isthæc Apostolice tractatus alijsq; tractatus commemoratis vlcera accōmodari posse: verum cum finalis materia, in qua Medicus concludere debet, separationem faciat atq; curationem, signa, materiam atq; dictarū causarum concordantias distinguat, tãdemq; per vltimā materiam ea confirmet, quis nō singulari huic affectui, singularem quoq; causam tribuat? maximē cum hinc eximia illa ratio fidem mereatur, quæ in depascentibus vlcera Salem extraneum, quem rectē in hoc casu Plumosum quispiam dixerit, Vrticosum etiam esse, neq; vllius alterius speciei asseritur.

Signa autem dignoscendorum vlcera, istorum vsu atq; experientia potius quàm ex scripto quis addiscat: veluti & resinam abietis à Botin & Pini, &c. sensu quàm ratione rectius dignoscimus. Sed diuersa paulò in Microcosmo ratio est, ob ipsius formam corpoream, & naturalem, ac insitum calorem, quo externa generata destituuntur. Signis istis ferē dignoscuntur tamen, quod Estiomena gummata, vlcera resinata, &c. naturam Colophonix, ac Picis repræsentare scimus: quæ vero pustulas, vrticam, scabiem quæ plumosum, &c. sequi, veluti & Iuæ Rubæ sua quoq; peculiaria signa nemo ignorat. Atque sic velut omnes Sales æruginis, &c. ac quidquid

Sal Plumosum in Gummis & Relinis.

Separatio fit à materia finali.

Sal extraneus est Plumosus.

Iua Rubea.

quidquid in vniuersum virtutem Corrosiuam participat, in exterioribus agere conspiciamus, intrinsecus quoque vbi in Microcosmo & in actu eruperint, ex forma, colore, calore, dolore alijsque symptomatis, facile dignoscuntur.

- 5 Neque vero est, ut ad vnum certum locum morbum alligemus, vel generali aliquo nomine à loco sumpto appellandum putemus: nam nullum Chyrgicum nomen à loco ducitur, nisi vbi loca Planetarum morbus aliquis occupauerit, uti in Syronibus. atqui longa alia in Esthiomenis ratio est: Veluti enim arbores varijs locis
10 Resinas protrudunt, sic & Liquores in Microcosmo pelluntur, atque ut maximè & in arboribus, & in Microcosmo certus quandoque erumpentis fluxionis locus existit, nil tamè opus est noua nomina, noua remedia excogitare, vnum omnibus generale nomen, vnum omnibus Esthiomenis, Catholicum remedium esto. Etsi autem hic
15 naturæ refragari difficile est, quæ (particulariter) non raro vno aliquo simplici, Esthiomenum cruris curat, eo ipso vero brachij non curat: tamen cum Medici officium requirat, ut vno nomine appellatum morbum, vno remedio percutet, siue in supernis partibus ille sit, siue in infernis, nil nostris rationibus hanc obiectionem ob
20 stare puto. Itaque nominum multitudinem causarumque diuersitatem ab Humoristis Medicis assignatam in hoc affectu, ab arte nostra exulare iubeamus.

Chyrgica morborum nomina non ducuntur à loco.

In Esthiomenis vnum esse debet remedium generale.

- Porro quemadmodum exteriora generata videmus corpus nostrum afficere, tum vbi illa in materiam peccantem abeunt. verbi causa, si Arsenicus in corpus nostrum agit, tum illud exulcerat,
25 sic alumen plumosum, sic vrtica longo vsu cutem exulcerant, velut omnia cætera corpora quæ salis naturam participant. similiter de intrinsecis Mineralibus iudicandum est. Proinde ipsorum naturas accuratè distinguemus, quo si ea in actionem erumpant, illis perinde ac extrinsecis mederi possimus. Veruntamen externa generata
30 ab internis differre, in eo quod illa ad tempus solum, hæc vero perpetuo agant, paucis incognitum esse puto: quin interna fixa esse, externa autem mobilia perinde manifestum est. De vlcerebus denique depascentibus, vberiore sermone differere, eorumque signa, ac differentias assignare conueniebat, verum quia hæc materia nimis ampla, copiosa, & intricata est, nec nisi summa experiëntia præditis per
35 uia, negotiū hoc ad secretiorem quādam Philosophiam remittimus.

Arsenici in corpus nostrum actio Corrosiua.

Generata intrinseca ut ab externis differant.

- Curandi autem ratio hoc ferè modo se habet: Prima ut Sal exterior extrinsecus, non intrinsecus auferatur. Dein ut more Chyrgicorum
40 vulgato vlcus claudatur. Remediū anodynū, & restinguēs pro doloribus ac vlcerebus depascentibus, id est, Esthiomenis tale esto.

Curatio.

Salis Metallorum ʒ ij.
Recipe Aquæ de Bitumine veris ʒ vj.

Mixta digerantur per quadriduum, dein hoc remedio per quatuor vel quinque dies, seu donec dolor omnis remiserit, vlcus lauetur, quo facto, sequenti mixtura ad consolidandum vteris (quæ sic habet.

Recipe Cinerum de Saturno lib: ss. Olei oliue albi lib: vj. Li-
chargiri preparati in viscum quartaria iij. fiat mixtura, coquatur
in calidis cineribus ad horas xij. imponatur mane & vesperi.

ALIUD PRIORIS FORMÆ.

Recipe Salis vrinæ ℥ iij. Salis Metallorum de Saturno ʒ v. co-
quantur & digerantur in aceto destillato, donec fiat fermentum si-
mile Elixiri, cui deinceps adijcies decimam sextam partem Cam-
phoræ liquefactæ, & vteris velut dictum est. post huius vsus ad
claudendum vlcus recipies Oppodeltoch, vel Emplastrum pro
Fistulis sequenti capite descriptum.

Oppodel-
toch.

DE FISTULIS.

De Fistulis an-
tiqui fabulo-
sa scribere.

De causis & origine Fistularum varia, & fabulosa ab antiquis
memoriæ prodita inuenias, quæ recentiores quidam obstinatè de-
fendere non dubitant, & ea maximè quæ ad Fistularum differenti-
as pertinent: quasi vero Fistularum plures essent differentiæ, nec
omnium eadem penitus natura, quamuis enim loco quodammo-
do à cæteris lachrymalis differant, tamen vna omnium essentia, ac
originis ratio est. Itaque quod omnibus vlceribus cõmune est, hoc
ipsum quoque ad Fistulas referemus, nimirum quod Salẽ Corrosi-
uum causam agnoscant. Neque est quod doloris ratione aliquam dif-
ferentiam statuendam hic esse, quis sibi persuadeat: siquidem Sales
et si omnium formarum causæ sunt, non tamen statim dolores effi-
cere quoque necesse habent, cu experientia edoceamur, Sales quosdã
sine omni dolore corrodere posse. itaque nil opus est de noua Theo-
ria cogitare, vlcerationis ratio sufficit, nec plura requiruntur.

Formæ à Sale
dantur.

Sal itaque is qui Fistulas efficit, idem ille est, qui in Calsia est, in
arundine, &c. ac ex quo Conchilia, & Æthites lapides fiunt: est enim
excauationis omnium corporum, vna quædam ac communis causa,
quam tamen in curatione non admodum respicimus, cum dolor &
natura Corrosionis, serè curationem ad se pertrahant. Etenim quã-
uis vlceratio nulla fiat sine forma, tamen ipsa sola ad inuertendam
curationem, insufficiens est. Formarum quidem absolutam cogni-
tionem in Medico, quatenus Philosophus est, ac Theoricus, om-
nino requiro, vt sc: differentiam omnium formarum tam in vlceri-
bus, quam externis generatis, Granato sc: & Marchalita, vnde eã
sit ostendere queat, non tamen sic in curatione procedendũ. Sed ad
exemplum redeamus. De Calsia & arundine similitudo nobis pro-
posita fuerat, ex quo Fistularum Theoriam nos deducturos polli-
citi

Simile.

citi sumus, sc: vt materiam ac ipsorum cavitatis causam ostendere-
 mus. Proinde scitote, quod vniuersarundinum variæ differentia
 existunt, sic non vnum genus Fistularum esse, atq; vt illæ varijs de
 causis, varias formas nanciscuntur, sic Fistularum formas diuersas,
 diuersis à causis produci. Neq; tamen præter Salem, alia aliqua cau-
 sa asserri potest: qui cum omnibus communem formam largiatur,
 ex ea ipsa formarum æqualitate, non potest quod ipse materia pri-
 mitiua sit semetipsum prodere. Quapropter Medicos hortor vt
 formarū differentias sedulo discernant, quo accuratius de morbi
 materia peccante pronunciare queant, namq; (vt crasso exemplo
 rem confirmem) vcluti nemo marem à scemina distinguet, nisi for-
 marum ratione, sic causas morborum nemo sine formarum diuer-
 sitatis cognitione internoscet, causam autem morbi necessario cog-
 nosci ad rectam curationem, quis est qui dubitet? Notandū por-
 ro est, quædam modum formæ ratione arbor ab arbore, lignum à li-
 gno differre, quæ vis vero arbor, ac quoduis lignum ab igne absumi-
 tur, sic in curandis Fistulis, quæ varias quidem formas quandoq;
 sortiuntur, tamen vnā communem curandi methodum sufficere.
 Curatio enim ignis consumentis instar se habere debet, qui vclut
 in comburenda pyro alius non requiritur quā in fago, pino, tilia,
 &c. sic curatio vna, omnibus Fistulis accommodari potest. itaq; illa
 subtilis & accurata disquisitio, Medicum non vsq; adeo sollicitum
 tenere debet: namq; qui huiusmodi subtilitatibus se exercent, nun-
 quā veræ Medicinæ absolutam cognitionem sibi comparabunt.
 Illud certe fateri omnino cogimur, sensus nostros non intra cutem
 hominis penetrare: at contra nimis speculationibus indulgere,
 eque cognitioni officit. Proinde recte ego subinde moneo & incul-
 co, vt in naturis quatuor Elementarum indagandis (quæ vera
 experientia est) sedulo laboremus: illic enim experientiæ matrix
 quasi est, quæ sensuum iudicio penitus sese subtrahere nequit. Itaq;
 cognatio hominis cum quatuor Elementatis obseruetur, sin & de
 locis sollicitus esse quis velit, is Cælia fistula, Aristolochia rotunda,
 Zuccharum &c. quatenus locis differant contempletur, & intelli-
 get quomodo Fistulæ aliq; parte oculos, aliæ post aures, aliæ alijs in
 locis generentur: neq; tamen quisquam cogitet, nouam ob id Theo-
 riam, vel nouam curam excogitandam esse, vna omnibus Theo-
 ria, vna Praxis sufficit & abunde est.

Sal est materia
 primitiua Fis-
 tularum.

Fistulae om-
 nes eodem
 modo curan-
 tur.

Matrix expe-
 rientia.

Sal autem quem diximus Fistularum causam esse, Sal petrae est:
 is enim non potest sine cavitare consistere, proinde si ipse ab liado
 separetur, intrinsecus in corpore, vel etiam extrā perinde vt in
 Arundinibus, ac Aristolochia rotunda (quæ & ipsa intrinsecus ca-
 ua est) cavitates efficere solet, quæ operationes Salis petre, etsi vni-
 usmodi non sunt, tamen à Medico distingui (quantum ad curatio-

Sal petrae est
 causa Fistula-
 rum.

Humorum
Fistulis fluen-
tium varietas.

nem attinet) necesse non habent. Quemadmodum autem in arundinibus contenti succi, alij dulces sunt, alij austeri: sic Humores qui per Fistulas effluunt, varios quoque sapores obtinent: humores vere illi nil aliud sunt, quam nutrimentum medullarum, ad quas cum ob affectum corpus peruenire nequeant, per Fistulas extra deriuantur, in pus mutati. Quapropter sciendum, quod ubi Sal in materiam peccantem abierit, quod Cuniculos aggre incipiat, qui si deinceps præternaturalis calor copuletur, iam ad efficiendum putredinem nil amplius decesse. Sin calor externus nullus accedat, tum nulla fluxio nullumque pus apparet, sed simplex cauitas existit. Itaque sciendum, calorem præternaturaleni finalis formæ corruptorem esse, ac intentiones Salium, in operando impedire posse. Præterea loci ratione (quod sæpius iam monuimus) memineris, nullam in curandis Fistulis differentiam observari: est enim Salis natura à calore liquefieri, quod cum omni corporis parte fieri possit, ubique quoque Fistulæ generari poterunt, verum quemadmodum in plantis, alia alij plures humiditatem requirunt, sic in Fistularum genere, pro loci varietate Humor copiosior, vel paucior fluere solet, pro Salis scilicet multitudine, vel paucitate.

Fistulæ in omnibus corporis partibus fieri possunt.

Omnia ex semine fiunt.

Quod si verò cui ista ratio non sufficiat, sed planius causas ac originem Fistularum sibi explicari velit, eum secretiore quadam Philosophia dotatum huc accedere volo, quo sequentia penitus introspicere possit. Itaque ceu quis eam terneret ressi explicemus. Quemadmodum omnia que in rerum natura crescunt, ex suo semine crescunt: sic Fistulæ quoque suum ex quo crescant semen habent. semen illud materia peccans est: peccantem autem materiã non voco, omne id quod per cauitatem effluit, sed id quod intus latitans fluxionem causatur: id ipsum verò (veluti omnium rerum semina) minutum admodum est. Proinde sciendum, morbum non esse omne illud quod ex semine nascitur, sufficit radicem ipsam quæ seminis naturam maximè seruat, morbum appellasse. Ex quo curatiua intentio oritur, in curatione radicem euelli debere. Ceterum quod ad causæ causam (hoc est ad seminationis rationem) inquirendam attinet, tam est Medico factum impossibile, quam rationem reddere, cur si quis ex fractura fistulam contraxerit, cur ipsum crus fractum sit, sc: vtrinque occultæ causæ sunt, hic fortuitæ, illic fatales.

Radix mali in curatione est euellenda.

Curatio Fistularum.

Ad curationem autem Fistularum progredientes, obseruabimus, primò Fistularum quoddam genus esse, quod vel membri affecti atrophiam, vel totius corporis consumptionem efficere natum sit: cuiusmodi est illud quod ex perperam facta curatione primitus natum est. In hoc genere curatio fere desperata est maxime si membrum intumescere inciperet, verum quid factum opus sit in symptomatis vulnecrum explicatum est supra.

At si

At si Fistulæ legitimæ fuerint, tum Recipe Olei de ferro, de Vnguentum.
 Saturno ana ʒj. Olei Mercurialis ʒjss. misce, vngantur labra fi-
 stulæ per dies nouem & curabitur, nec sollicitus sis de fundo fistu-
 læ: præstat medicinam eo peruadere quàm oculos tuos. Aliud simi-
 le sub forma emplastrum. Recipe Cere, Colophonix ana quartarium Emplastrum;
 vnum, ex maioribus quatuor gummis ana ʒj. ex quatuor Resinis
 ana ʒss. fiat magdaleon, temperetur cum oleo Lauri & Terebin-
 thina secundum artem.

ALIUD SUB FORMA POTIIONIS.

Recipe Aquæ foliorum cerui, foliorum tinearum ana lib: ss. Potio.
 Aquæ sophiæ ʒij. misce, singulis diebus bis, mane & vespri hau-
 riatur vncia vna cum vino ad mensis spacium, & sanabitur. Plura
 remedia non desunt. verum ista mihi vsualia sunt & præstantissima
 quibus contentus eris.

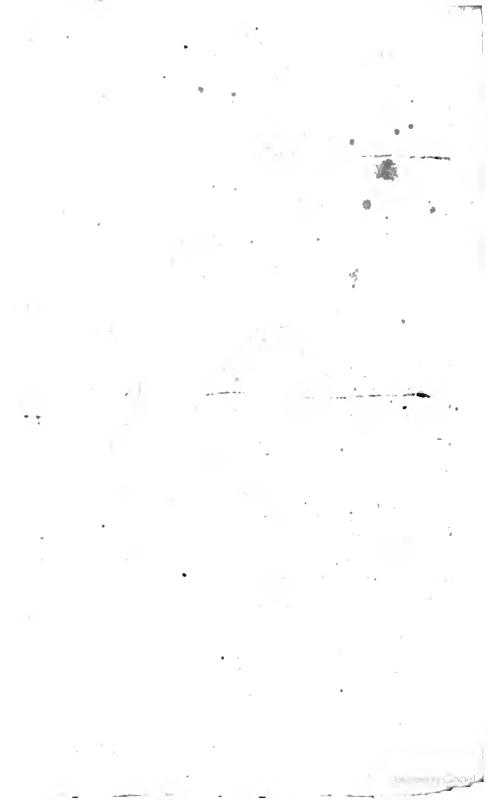
Peroratio.

Causis ac curatione. vlcera ac aperturarum omnium absolu-
 tis, iam Medicos fideles monendos duxi, vt nostram Theori-
 am, quæ in causarum inquisitione, Praxim quæ in Remedij legiti-
 mi inuentione ac vsu descripta nobis est, sedulo legant ac relegant.
 Ego quidem non inficias eo, vices pluribus dictis, & causas & re-
 media describi potuisse, ac debuille. Verum prolixitas si in aliqua
 alia arte in Medicina certe locum non habet, verba pauca, sensus
 perfectus, remedia succincta, virtutes immensæ in arte nostra pro-
 bantur, quæ omnia sane sedulo Medicos considerare decebat, vt ex
 paruis magna depromere possent: tantis enim nos thesauris dona-
 uit natura, vt nil supra, adeo vt ne Thymi, quidē (maiora iam præ-
 tereo) virtutes omnes describi possint. Quapropter præstare vni-
 us herbæ virtutes absolutè cognitas habere, quàm omnium dotes
 per transennam saltem inspexisse, affirmo. Sed pleriq; Medicorum
 nostros labores corrugata fronte inspicient, non quòd artem ve-
 ram proditam videant, sed quod suam nequitiam detectam
 doléant. Verum illos rubros & nigros Galeros
 nemo sic suscipiat moneo, vt ipsorum
 superbia se seduci pa-
 tiatur.

Loquacitas &
 Medicina de-
 bet exulare.

FINIS PRIMI TOMI.

IN PRIMVM TOMVM CHY.

RVRGIÆ MAGNÆ ~~FRONTINÆ~~

~~Index~~ Index locupletissimus.

Prior numerus Paginam: alter Lineam denotat.

Abbas Spanheimensis Paracelsi in Chemia magister. 154. 40	Alchimiam medici, medicinam alchi- mistæ requirunt. 50. 15
Acatia quomodo vulnera glutinare di- catur. 46. 20	Alkali est excrementum salis in rebus inanimatis. 118. 30
Aceti Rosacei potus utilis ijs, qui à ca- ne rabioso demorsi sunt. 67. 5	Alumen vlcera curat per se, facit per accidens. 126. 7
Acrium Saluum factus. 195. 39	Alumen scissum emortuum fit sal En- tali. 124. 10
Actio est anima medicamenti. 32. 15	Alumen calcinatum sitim in exhaustū efficit. 126. 35
Acuti vel chronici morbi quatenus di- cuntur. 141. 36	Alumen Roche à plumoso quatenus differat. 185. 25
Adech est spiritus in homine laborans. 130. 20.	Aluminis & vitrioli duplicia vlcera, cruda & calcinata. 127. 6
in Adoptis operationes. 139. 10	Aluminis species. 193. 16
Adustrorum metallicarū curandi me- thodus. 78. 15	ab Aluine vsti vt sint curadi. 78. 23
Egrorum complexionēs diuersa, sa- norum eadem. 183. 34	Aluminum stipticitas vt conducat vl- ceribus. 203. 40
Egris nocet indiligentia nimia. 3. 1	Aluminosa balnea aluminosa vlcera curant. 176. 39
Egyptiorum lapides morbos curantes & causantes. 48. 4	Aluminosa vlcera facile in hydropem abunt. 126. 20
Equinoctiorum consideratio in vlce- ribus necessaria. 156. 8	Aluminosa vlcera quatenus humida videantur. 126. 30
Aër est chaos corruptionis causas con- tinens. 141. 18	Aluminosa vlcera in profundum def- cendunt. 194. 18
Ætheris Olympij virtus. 135. 34	Aluus in vulneratis supprimitur dua- bus de causis. 31. 12
Affectus forma quomodo ad morbi co- gnitionem utilis. 119. 40	Ambustorum differentia. 77. 27
Affectus cognitio curationem necessa- riū præcedit. 138. 7	Ambustis vtile vnguentum. 77. 40
Alabastrinus sal. 214. 13	Anatomia Elementorum. 189. 14
Alberti Magni fabulosa de metallis commentationes. 114. 20	Anatomia propter prædictiones dis- cenda medico. 192. 1
Alchymia est pyrotechnia Medica. 106. 29	Angelica vrsina radijs suis robur viri- le auferi. 132. 15
Alchimia commendatio. 20. 22	Angelica sal philosophicus. 150. 40
Alchimiam ignorans non potest me- dicus esse, vel dici. 142. 35	Antichristus & pseudoprophetae quo- modo miracula faciant. 137. 8

INDEX.

<i>Antimonij liquor Mercuriali abundat.</i>	201. 28	<i>Anticorum venenum.</i>	73. 15
<i>Antimonium præter aurū omnia metalla corrumpit.</i>	149. 27	<i>Arcanum Balsami.</i>	148. 25
<i>Antimonium feces & alui excrementa non purgat.</i>	149. 29	<i>Arcanum Regis depascens vlcus curat.</i>	164. 10
<i>Antimonium vulnera cum Carcinomate copulata curat.</i>	50. 20	<i>ad Arcani constitutionem bona & mala requiruntur.</i>	198. 30
<i>Antimonium vt aurum, sic & hominis corpus ab omnibus sordibus purgat.</i>	149. 9	<i>Arcana vsurpanda in vulneribus malignis.</i>	9. 2
<i>Antimonij destillatio genuina.</i>	50. 25	<i>Archeus corporum destructor medicis hæcenus incognitus.</i>	127. 35
<i>Antimonij Oleum.</i>	203. 25	<i>Architecti morborum occultis.</i>	100. 35
<i>Antimoniales tincture summum sanitatis gradum largiuntur.</i>	153. 31	<i>Aristolochia rotunda intrinsecus caua.</i>	221. 41
<i>Antiqui stultè de rebus futuris scribunt.</i>	65. 40	<i>Aristolochia fracturas glutinat.</i>	75. 36
<i>Antiquis opinio scientie quare non tribuenda.</i>	143. 6	<i>Aristoteles pro more Græcorum mendax.</i>	142. 30
<i>Antiquitas ad commendandas artes non sufficit.</i>	17. 12	<i>Aristotelis Meteorologici libri mendaces.</i>	114. 7
<i>Antrax acri è sale fit, & aquam mercurialem refert.</i>	155. 40	<i>Armoniacus sal quatenus à sale maris differat.</i>	185. 26
<i>Apertura cutis & vlcus vt. differant Paracelsò.</i>	190. 36	<i>Aromata præmansa frigus ambientis aeris arcent.</i>	83. 15
<i>Aposcizata quid dicāt veteres.</i>	190. 33	<i>Ars quid Paracelsò.</i>	89. 16
<i>Aqua est alumē resolutū dulce.</i>	216. 23	<i>Arsenicum rodes medicamentū.</i>	93. 31
<i>Aqua vitæ cum Theriaca utilis ad refrigeratos.</i>	68. 35	<i>Arsenicus Realgar aqucum.</i>	192. 13
<i>Aqua lentiginosa.</i>	208. 23	<i>Arsenicum separatum Prunellam facit.</i>	189. 7
<i>Aqua salsa vulnera expurgat.</i>	42. 10	<i>Arsenici actio corrosiua est.</i>	219. 26
<i>Aqua theriacalis vt cõponatur.</i>	144. 15	<i>Arsenici oleum.</i>	203. 25
<i>Aqua salis pro Tinctura aëris facienda vt præparetur.</i>	147. 2	<i>Arsenicalis sal ex realgare.</i>	187. 14
<i>Aqua aluminata vsus.</i>	42. 20	<i>Arsenicabum vlcum signa.</i>	128. 37
<i>Aqua Elementum corpus suum in aqua habet.</i>	190. 1	<i>Arthritis accepto vulnere curata.</i>	24. 20.
<i>Aque gehennæ vlcera curant cum dolore.</i>	96. 16	<i>Articulorum vulnera quatenus periculosa.</i>	6. 1.
<i>Aquarj homines.</i>	101. 21	<i>Artifices sine fabri intrinsecus in homine sunt.</i>	130. 41
<i>Aquila fixa ferruginem curat.</i>	208. 6	<i>Artes, experimenta, & remedia vt inueniantur.</i>	130. 12
<i>Aianes febres chronicas curandi vim obtinent.</i>	198. 25	<i>Astacorum succus ad ambusta utilis.</i>	68. 25.
		<i>Astacorum lapides poti telorum vulnera sanant.</i>	60. 14
			<i>Astra</i>

INDEX.

Astra in Microscopio aequè ac in cælo
insunt. 215. 1
Astra homines artes docent. 106. 12
Astra medicos genuerunt. 106. 24
Astrologia remedium inuentionem
adiuuat. 104. 5
Astrologica vlcerum dignotio neces-
saria. 161. 12
Astronomia experientia nititur. 114. 3
Astronomia Aegyptiorum ac Persa-
rum geminis magnas vires attribu-
it. 47. 35
Astronomiae peritia medico est neces-
saria. 105. 5
Astronomiae vtilitas. 107. 4
Astronomorum licentia in fingendis
nominibus. 191. 25
Astronom. medicinae canones. 132. 24
Atrophie in vlnneribus imminuentis
signa. 18. 25
Auditus organum subtiliss. 81. 33
Auicenna non est medicinae princeps
habendus. 105. 25
Aurum absq. destillatione per crudum
terrenum in succum reducitur.
202. 23
Aurum cur & quomodo lepram cura-
re dicatur. 181. 41
Aurum diaphoreticum. 72. 25
Aurum quando dicatur in sua vltima
materia esse. 127. 41
Aurum potabile viscerum vlnnera cu-
rat. 25. 20
Auri similitudinem quomodo homo ha-
beat. 152. 30
Auri summus gradus iuxta Paracel-
sum. 146. 35
Auro sexaginta virtutes natura tri-
buit. 203. 32
Aurum vlnnera incurabilia. 6. 21
Auricularum scarificatio utilis contra
surditatem à bombardis. 81. 40
Axungia humana optima. 41. 30

B

Balneum putredinem arcet, & super-
fluum sanguinem ex vlceribus edu-
cit. 174. 30
Balneum vlceribus non ritè adhibitu,
hemorrhagiam concitat. 174. 23
Balnei vsu quanam vlcera curentur.
174. 25
Balnei præ vlceribus formula. 174. 30
Balsamus Mercurij vt extrahatur.
203. 12
Balsamus Martis idem quod Solis
balsamus præstat. 202. 43
Balsamum dulce est, si ritè prepara-
tum sit. 205. 18
Bals. naturalis vlnnera curat. 45. 43
Bals. ferri vt præparandus sit. 202.
40.
Balsamus tartari vt ritè præpare-
tur. 172. 17
Balsamus à Deo creatus. 117. 15. vi-
ua & mortua à putredine conser-
uat. 117. 17
Balsamus radicalis. 3. 30
curat vlnnera. ibid.
in Balsami præparatione vis consoli-
datiua maximè spectanda. 205. 35
Balsami forma solum, non etiam ma-
teria in lepra perit. 140. 31
Balsami vlnnerarij formula. 41. 5
Balsami è tartaro vires. 171. 36
Balsami verus vsus duobus erroribus
obscuratus. 171. 28
Balsami ex lignis artificiosa extra-
ctio. 204. 25
Balsami Solis extractio. 202. 11
Balsami duo vitia. 117. & 118
Balsami compositio à Chymistis pri-
mum est reperta. 39. 33
Balsami duplex nutritio. 4. 13
Balsami nomen vnde. 40. 6
Balsamo nulla vis attractiua inesse
debet. 205. 27

INDEX

Balsamo integro manente, impossibile est vlcus fieri.	200. 42	Calor natiuus est Elementaris.	185. 3
Balsamo per refrigerationem congelato, Lepra fit.	140. 14	Calor est instrumentum omnium preparationum.	33. 4
Balsama corrosiua.	176. 15	Caloris multae differentiae, earumq. sub diuisiones.	33. 5
Balsamorum differentiae.	117. 23	Caminum Vulcani in homine esse sciendum.	129. 17
Barbarorum medicorum scripta confusa.	27. 30	Campborae frigiditas elementaris non est.	185. 38
Benedicta laxatiua aluum mouet vulneratis.	31. 20	Campborae vis ad refrigerandum imperfecta.	108. 38
Bilis euacuatio primarius scopus in curandarabie.	70. 2	Cancer fit ex sale acri.	195. 40
Bilem purgantia remedia.	70. 7	Cancer vnde fiat.	129. 27
Bolus Armenus propter siccitatem vulnera glutinat.	46. 20	Cancer nasi quando, & quomodo sit Ferrugo.	206. 38
Brassica à cane demorsus utilis.	66. 35	Cancris descriptio.	208. 33
Bubonis vera causa.	119. 26	nomen vnde.	ibidem
Bubones Venerei quomodo fiant	135. 9	Cancris curatio duplex, physica & chirurgica.	210. 14
Bubones pestilentes in vlcera vel fistulas cur, & quomodo abeant.	135. 24	in Cancro oppilatio lethalis existit.	209. 15
Bulimia in vlceribus à Realgare vnde fiat.	128. 5	Canes lingendo vulnera curant.	42. 5
Butyrum Solis.	202. 30	Canes rabidi à demone exagitantur.	71. 27
Butyrum & mel dant corpus vnguentorum.	37. 30	Canum morsus triplices.	69. 5
C		Cantharides arte chemica preparata efficacius agunt.	149. 16
Cabale operationes sunt naturales, non magice.	205. 10	Cantharidum facultas caustica vnde.	185. 39
Cacoëthe vlcus quomodo sit curandum.	163. 1	Capitalia Emplastra.	23. 11
Cacoëthe vlcera quid significant.	121. 6	Capitis vulnera periculosa.	6. 13
Calchanthum cupro inest.	198. 43	Capitis vulnera vt curanda.	23. 4
Calcinata quibus vlceribus conueniant.	169. 30	Carcinomata mammarum & scapularum semper lethalia.	208. 40
Calcinati maioris vsus.	160. 14	Carcinomata mulierum corporis anteriora, virorum autem posteriora occupant.	209. 5
Calida complexio qualis.	183. 23	Carcinomatum cause.	209. 15
Calida intemperiei curatio.	54. 30	Carcinomatum origo.	ibid.
Calor præter naturam varijs modis fit.	185. 9	Cariei causam quomodo aliter medicus, eandem quomodo aliter philosophus explicet.	104. 40
Calor est mater putredinis.	126. 13	Capitis vulnera valde periculosa.	6. 13
		Cariem	

INDEX.

- Cariem ossium quomodo Paracelsus curet.* 163. 35
- Carlinæ mirabilis effectus.* 132. 15
- Carneoli virtutes caelestes.* 49. 5
- Caro & sanguis media materia corporis.* 137. 40
- Caro increpescens vulneribus ac cicatricibus.* 13. 36
- Carnes ut aëris sint coquenda.* 30. 40
- Caryophylli destillati vlcera curant.* 175. 21
- Cataplasma ad genitalium pblegmonas.* 24. 40
- Catarri à cæli influxu dependent.* 133. 2
- Catarri typici ad vulnera arthritum faciunt.* 59. 20
- Cathartici vlcera nō curantur.* 89. 36
- Cava vlcera ut per Balsamum Tartari curentur.* 172. 34
- Causa morbi primum omnium cognoscenda.* 138. 7
- Cause morborum non ad humores, sed ad Salem referenda.* 107. 25
- Causas vlcerum veras medici ignorant.* 89. 23
- Causica cantharidum; vis an ignis elemento tribuenda.* 185. 39
- Causica per Chymiam præparata melius agunt.* 149. 15
- Canterisari cutis per conspicienda potest.* 119
- Cautela (que vocantur) ex scripto ad disci nequeunt.* 83. 35
- Centrum morbi efflorescentis.* 158. 30
- Cera non dat bonum corpus in vnguentis.* 39. 16
- Cerebri vulnera lethalia.* 7. 21
- Cervota ut in emplastra transmutentur.* 44. 20
- Certitudinis artium cause.* 113. 24
- Cerviciæ quàm vini visus in potu salubrior.* 176. 25
- Cesius in & extra separat. vlcera curat.* 204. 11
- Chamaedris & Cichorium purgant sanguinem.* 24. 9
- Chaos variè alteratur.* 192. 41
- Characteres iuxta cælli influentias cōficiuntur.* 60. 20
- Characteres sanguinem fluentem sistūt.* 53. 2
- Characteribus abusi qui Magiam se tenere falso iactabant.* 48. 29
- Cheirui Realgaris liquor Mercurialis præstantiss.* 201. 32
- Chelidonia ejus remedium constellatum.* 167. 3
- Chelidonie sal philosophicus.* 150. 40
- Chemia ad naturæ defectus sarciendos inuenta.* 49. 34
- Chemia cum arte medica necessario coniungenda.* 50. 16
- Chemia pars philosophiæ non infima.* 110. 25
- Chemia à Paracelso repurgata ab erroribus.* 145. 30
- Chymia à Medicina separari nequit.* 20. 30
- per Chymiam quid intelligat in Chyrurgicis Paracelsus.* 110. 31
- Chymistarum error in præparatione balsami.* 40. 8
- Chymistarū industria commendanda, etsi non semper ad finem perveniat.* 95. 10
- Chymistarum spes.* 103. 40
- Cholera compescendæ ratio.* 66. 30
- Christus in medicina nobis est imitandus.* 112. 40
- de Chrysopæia Paracel. iudiciū.* 145. 9
- Chyrurgus dici nequit, qui chymiam non callet.* 49. 40
- Chirurgus custos est Balsami.* 3. 42
- Chirurgi officium.* 3. 36
- Chirurg. vulgarium error.* 9. 25, & 40

INDEX.

<i>Chirurgicus liber cuiusdam Em- p- rica.</i>	63. 15	<i>Consolidatio in impuro vlcere frustra tentatur.</i>	162. 40
<i>Cibi vulnerarij vt preparandi sint.</i>	33. 40	<i>Consolidantis destillati formula.</i>	175. 36
<i>Circulus Paracelsi pro curandis fra- cturis.</i>	75. 10	<i>Constellatio non exorcismus vires re- bus ingenerat.</i>	48. 31
<i>Cistere alius nunquam mouenda.</i>	31. 26	<i>Constellata verba telorum ferramen- ta extrahunt.</i>	61. 35
<i>Congulatio humiditatem curat.</i>	108. 25	<i>Constellata vlcera constellatis reme- dijs curantur.</i>	167. 2
<i>Congulationem multam multa flama arguit.</i>	214. 30	<i>Consuetudo artis nomen non mere- tur.</i>	89. 16
<i>Colum senescens instar senis hominis accuratius operatur.</i>	93. 30	<i>Convulsiones in mulieribus frequen- tes.</i>	17. 36
<i>Colum caloris & frigoris causa in o- mnibus sublunaribus.</i>	132. 40	<i>Corallorum tinctura quid.</i>	147. 37
<i>Colum quomodo vlcera facere possit.</i>	131. 36	<i>vt extrahatur.</i>	ibid.
<i>Colum in lapides quoq; agit.</i>	47. 43	<i>Corallorum tinctura sanguinem pur- gat.</i>	147. 34
<i>Celi situs considerandus est à Chirur- go.</i>	8. 35	<i>Cordis vulnera leihalia.</i>	6. 23
<i>Celi influxus in vubieribus conside- randus.</i>	8. 30	<i>Cordis constellatio vt Archæus se ha- beat.</i>	135. 5
<i>Celo medica vis inest, que nobis tri- stariam communicatur.</i>	148. 35	<i>Corpus vubieratum elementorum in- iurijs expositum est.</i>	134. 10
<i>Celestium impressionum ars.</i>	47. 27	<i>Corpus omne initio sulfur fuit.</i>	137. 39
<i>Colchotarinius Sal venas faciei ero- dens ferruginem facit.</i>	206. 41	<i>Corpus cur horrescat morbo ingruen- te.</i>	186. 34
<i>Colletica remedia prestantissima que sunt.</i>	38. 34	<i>Corpus hominis ex Mercurio, Sulfu- re & Sale conflatum est.</i>	117. 4
<i>Colliria vlceribus curandis conveni- entia.</i>	176. 13	<i>Corpus humanum medici subiectum est.</i>	114. 24
<i>Color est accidens corporeum separa- bile.</i>	146. 30	<i>Corpus physicum mediante Anato- mia medicus cognoscit.</i>	116. 30
<i>Color à sale est vt etiam & forma.</i>	196. 25	<i>Corrosio vlcerum omnium causa exi- stet.</i>	182. 20
<i>Complexio omnibus hominibus vna & equalis.</i>	183. 32	<i>Corrosio extra sales nulla est.</i>	186. 23
<i>Complexiones solummodo duas esse, calidam scilicet, & frigidam.</i>	183. 22	<i>Corrodens influenza à syderibus exa- gitatur.</i>	119. 7
<i>Complexiones immutari non possunt.</i>	185. 14	<i>Corrodentia quomodo vlcera curare dicantur.</i>	96. 18
		<i>Corrodentia Escharam faciunt.</i>	94. 12
		<i>Corrodentibus vbi vti possimus.</i>	96. 23

INDEX.

- Corruptio quomodo accidat, ex Anatomia omnium partium addiscendum. 115. 23
- Corruptio Elementaribus implantata rebus omnium morborum causa existit. 115. 17
- Crocus martis sanguinem fluentem cohibet. 52. 30
- Crocus Martis ulcera incarnata claudit. 160. 32
- Crocum Martis fabri ferrarii primum innenerunt. 43. 15
- Cupro Vitriolum inest, non tamen ipsum rectè Vitriolum dicitur. 199
- Curatio cur in alijs facilior, in alijs difficilior. 16. 17
- Curacionem sine dolore natura vult. 22. 10
- in Curacione morborum Elementa, nō qualitates spectari debent. 109. 11
- Cutis hominis dolum refert. 187. 40
- Cutis hominis est firmamentum Microcosmi. 141. 25
- D**
- Dæmon sine diuino permissu hominibus non nocere potest. 136. 40
- Dæmones bestias in rabie agunt. 71. 35
- Dæmones non animæ solum, sed & eius domicilio quoque insidiantur. 136. 15
- Dæmones ex firmamento sua remedia desumunt. 136. 25
- Danica cuiusdam matronæ curationes admirande. 34. 19
- Defluxionum curatio multifaria. 133. 25
- Deligatum vulnus per duodecim horas relinquendum. 9. 32
- Deligaturæ vera ratio, & legitimum tempus. 22. 35
- Deligaturæ vulnerum apte quis usus. 9. 15
- in Demorsis à venenata bestia statim cor roborandum. 72. 14
- Dentium radices nouæ generantur per Arcana. 96. 4.
- Depascentis vlcis legitima curatio. 163. 40
- Depascentia vlcera quemadmodum curanda. 219. 40
- Destillata & in vlcibus efficiant, & quenam vlcera illis curentur. 175. 15
- Destillatorum oleorum pro vlcibus curandis aliquot certæ formulæ. 175 per totum.
- Destructio & stercorum collectio duæ omnium morborum causæ sunt. 152. 40
- Deus docet homines. 106. 12
- Deus etiam per Sathanam significat. 137. 5
- Diacubebæ Electuarij vsus. 162. 9
- Dieta optimè curat vlcera. 29. 35
- Dieta vulneratis præscribenda est. 16. 3
- Dioscorides, & Auicenna gradus Medicamentorum malè distinxerunt. 103. 25
- Disputationes medicæ medicis plus obfuerunt, quàm profuerunt. 113. 35
- Dolio comparata est cutis hominis. 187. 40
- Dolores interdum à somno कंपescuntur. 54. 36
- Dolores in vlcibus semper malum prænunciant. 55. 41
- Dolores punctorij permixtorum Salium certum signum & indicium sunt. 197. 33
- Dolores ad gustuum & saporum differentias accommodandi. 195. 30

INDEX.

<i>Dolorum septem species.</i>	195. 29	<i>Emplastrum Oppodeltoch.</i>	208. 14
<i>Dominandi studium diuinitus infunditur.</i>	181. 10	<i>Emplastra conficiendi modus singu- laris Paracelsi.</i>	45. 19
<i>Dulcedo Mercurij vlcera curat.</i>	93. 4 ¹	<i>Emplastra antiquorum vulgatissima.</i>	43. 36
<i>Dulcedo Mercurij omnium metallo- rum olea longo intervallo post se re- linquit.</i>	164. 6	<i>Emplastra egregia Germani quoz con- ficere possunt.</i>	43. 4
<i>Dysenteria vulnerum.</i>	12. 15	<i>Emplastra stictica.</i>	43. 15
<i>E</i>		<i>Emplastra capitalia.</i>	23. 11
<i>Ebuli vsus.</i>	24. 43	<i>Emplastra Paracelsi vsualia.</i>	44. 45
<i>Ecchymosis in fracturis facta statim curanda.</i>	76. 5	<i>Emplastrorum vsus quomodo fit pau- latim aduñtus.</i>	43. 25
<i>Ecchymomatis cause, & causata.</i>	76. 23	<i>Emunctiorum vulnera lethalia.</i>	7. 10
<i>Efflorescentia siue tempestuosa vlcera quæ dicantur.</i>	158. 20	<i>Empyreuma Salis vitrioli, &c. vt tol- lendum.</i>	79. 4
<i>Elementi & Elementati diuersæ na- tura.</i>	101. 37	<i>Empyria laus.</i>	113. 40
<i>Elementa in suo gradu fixa esse.</i>	183. 15	<i>Empyricorum corrector. Paracelsus fuit.</i>	65. 34
<i>Elementa perpetua sunt.</i>	184. 25	<i>Empyricorum transitus ad similia.</i>	16. 41
<i>Elementa vubieribus sunt inimica.</i>	4. 1	<i>Epilepsia futura signum.</i>	19. 20
<i>Elementa in ægris corporibus non in- sunt.</i>	184. 39	<i>Epilepticus ex vulnere à Paracelfo cu- ratus liquore vitrioli.</i>	12. 23
<i>Elementa noxia & vtilia produciunt, noxam tamen nullam sentiunt.</i>	189. 15	<i>Epithema restinguens submisi empy- reuma.</i>	80. 20
<i>Elementa morbis cedunt.</i>	183. 40	<i>Epithematis anodini formula.</i>	54. 41
<i>Elementa non humores in corporibus nostris poni debent.</i>	101. 2	<i>Eryngij Sal philosophicus.</i>	150. 40
<i>Elementaris curatio quid.</i>	134. 35	<i>Erysipelas quid, & quomodo fiat.</i>	122. 3
<i>Elephantiasin vlceribus connumerat Paracelsus.</i>	119. 32	<i>Eschara vt decidat quomodo procu- randum.</i>	170. 35
<i>Emplastrum pro sedando vomitu.</i>	31. 30	<i>Essetæ fiunt ex sale vrente.</i>	195. 42
<i>Emplastrum pro gangrænosus parti- bus abijciendis.</i>	217. 5	<i>Esthiomenos quomodo ex Sale acido fiat.</i>	195. 37
<i>Emplastrum ex calcinato Paracelsi.</i>	169. 42	<i>Esthiomeni curatio.</i>	219. 40
<i>Emplastrum emortua membra à sanis auferens.</i>	80. 30	<i>Esthiomenis vnum generale remediū conuenit.</i>	219. 14
		<i>Ethna terram in Alkali suum redu- cit.</i>	194. 11
		<i>Ethnæi ignis in igne Persico resti- tutio fit sale sulphuris.</i>	216. 27
		<i>Eupbra</i>	

INDEX

<i>Euphrogia & oculorum similis Anatomia.</i>	103. 7	<i>Ferruginis causa, & locus affectus</i>	206. 26
<i>Excrementa duplicia in homine, auri & nutritionis.</i>	153. 38	<i>Ferulis quamobrem abstinendum in fracturis.</i>	75. 25
<i>Excrementa si non producat medicamentum, venenum est.</i>	5. 1	<i>Fidei autoritas apud Empyricos.</i>	102. 24
<i>Exercitium immodicum vulnerati fugiunt.</i>	15. 25	<i>Figure unde cuncta vlcera possunt.</i>	205. 8
<i>Exorcismi lapidibus nullas vires adferunt.</i>	48. 31	<i>Filij semper quam parentes ratione valetudinis sunt deteriore conditione.</i>	115. 35
<i>Exorcismos cur ferant à demonibus obesse bestie.</i>	72. 4	<i>Firmamentale sulfur & salnitrum in fulmine.</i>	79. 40
<i>Exorcismis in rabiem aguntur serpentes.</i>	70. 40	<i>Fistule quomodo ex sale petrae fiant.</i>	122. 17
<i>Experientia ex quibus rebus comparatur.</i>	51. 3	<i>Fistule fiunt ex Salib. acidis.</i>	195. 40
<i>Experimenta docuerunt mechanici artifices.</i>	43. 17	<i>Fistule nullae vltro à natura sanantur.</i>	159. 18.
<i>Experimenta quam varijs modis inuenta.</i>	202. 34	<i>Fistule in omnibus corporis partibus fieri possunt.</i>	222. 17
<i>Expurgatio per tincturas summum est in Medicina.</i>	95. 29	<i>Fistule quibus in locis fiant.</i>	122. 27
<i>Exiccatio à Congulatione differt.</i>	108. 25	<i>dolore carent.</i>	ibid.
<i>Extractum Balsami.</i>	201. 20	<i>Fistularum materia primitiua sal existit.</i>	221. 9
<i>F</i>		<i>Fistularum omnium similis curandi modus existit.</i>	221. 18
<i>Fago sal sulfureus inest.</i>	214. 38	<i>Fistularum exploratio, & dignotionis modus.</i>	159. 14
<i>Febris quomodo horrorem sequatur, & fiat.</i>	121. 27	<i>Fistularum legitimarum & notharum curatio.</i>	223. per totum.
<i>Febris à Veneris usu.</i>	15. 24	<i>de Fistulis antiqui fabulosa scripserunt.</i>	220. 17
<i>Febrim frigus non pellit.</i>	108. 11	<i>Fistulosum vulnus vt curandū.</i>	12. 10
<i>Febres vulnerum symptomaticae à cælo fiunt.</i>	11. 35	<i>Flammule vis caustica ex terra oritur.</i>	133. 16
<i>Febres chronicae ab araneis curantur.</i>	198. 25	<i>Flammule temperamentum aliud à terra complexionem.</i>	101. 35
<i>Fernicis pro vulneribus parandi ratio.</i>	41. 35	<i>Flouescencie interioris ab exteriori differentia.</i>	121. 15
<i>Fernicis usus in vulneribus.</i>	41. 13	<i>Fluxiones duobus modis exiccantur à sole & à propria natura.</i>	166. 10
<i>Ferri balsam. vt prepararetur.</i>	202. 40	<i>Fluxionum derivandorum quæ sit ratio.</i>	166. 18
<i>Ferrugo qualis affectus, & unde nomen sortitus.</i>	206. 18		<i>Fluxio</i>
<i>Ferrugo per pinguedines optimè curatur.</i>	207. 30		

INDEX.

<i>Fluxionum humani corporis analogi- ca demonstratio.</i>	119. 17	<i>nantibus.</i>	161. 23
<i>Fætor vulnerū malum est signum.</i>	5. 5	<i>Functionum varietas unde veniat.</i>	181. 20
<i>Folia quercus sunt remedium constel- latum.</i>	167. 3	<i>Fundus ulcerum semper mundari de- siderat.</i>	170. 18
<i>Fontis plcera.</i>	119. 16	<i>Furigi vulnerum unde fiant.</i>	13. 25
<i>Fontis plcera unde dicta.</i>	132. 40	<i>Fungorum radices in verrucis ut cu- rentur.</i>	58. 33
<i>Forma coagulata significatur a forma resoluta.</i>	120. 15	<i>Fusor, & fusoria officina in homine.</i>	128. 28
<i>Formas rerum homo transmutare po- test.</i>	130. 2	<i>Fusorum ac muliebrium instrumento- rum periculosa vulnera.</i>	14. 30
<i>Formica fiunt ex sale vrente.</i>	195. 42		
<i>Fortuna & Infortunium quid Para- celso sint.</i>	57. 20		
<i>Fortuna & casus quid in vulneribus possint.</i>	57. 7		
<i>Fractura cum vulnere ut sit traelan- da.</i>	75. 4		
<i>Fractura vulnerei quā ulceri est vici- nior.</i>	64. 15		
<i>Fracturae duplices.</i>	75. 6		
<i>Fractura quotidiē bis deligande sunt.</i>	75. 13		
<i>Fracturarum cause omnes sunt Pro- catartica.</i>	74. 37		
<i>Fracturarum symptomata quomodo arceantur.</i>	76. 10		
<i>Fracturarum differentie, & earum o- rigo.</i>	74. 40		
<i>in Fracturis victus refrigerans utilis.</i>	68. 10		
<i>Frigida complexio qualis.</i>	183. 23		
<i>Frigide usus choleram compefcit.</i>	66. 30		
<i>Frigus quomodo arcendum.</i>	83. 15		
<i>Fuligo prima materia.</i>	193. 40		
<i>Fulmen facere demon potest.</i>	136. 23		
<i>Fulmen est compositio celestis & sul- fure, & salenitri.</i>	79. 40		
<i>Fulminis ambustiones incurabiles</i>	80. 5		
<i>Fulminis duplex curatio.</i>	80. 10		
<i>Fumigatio pro pedum ulceribus ma-</i>			
		<i>Galenici medici Solem hominis non a- gnosunt.</i>	138. 24
		<i>Galenus celestium impressiōum ig- narus fuit.</i>	131. 28
		<i>Gallici morbi origo est ex coitu Lepro- si Galli, & scorti Bubonibus labo- rantis.</i>	97. 25
		<i>Gallinae tincturas deuorantes novas plumas acquirunt.</i>	95. 16
		<i>Gangrena quid sit.</i>	215. 37
		<i>Gangrena est vlcus.</i>	119. 32
		<i>Gangrene variae species ipsarumq. re- media.</i>	217. 28
		<i>Gangrenose partes non sunt sectione auferende.</i>	216. 42
		<i>Gelatinae optimē nutriendes.</i>	36. 5.
		<i>Gemma dissoluta.</i>	72. 26
		<i>Gemmae hyae a priscis magis miran- das virtutes acceperunt.</i>	47. 35
		<i>Gemma vim curandorum ulcerum a stellis habent.</i>	132. 10
		<i>Genealogia novorum morborum cau- sas indicat.</i>	93. 27
		<i>Generatum nullum sine Refina exte- riore potest.</i>	217. 38
		<i>Generata interiora ut ab externis dif- ferant.</i>	219. 30
		<i>Genitalium vulnera sterilitatem indu- cunt.</i>	10. 33
			Geni-

INDEX.

- Genitalium vulnera vt sint tractanda. 24. 33. dolore maximo infestant. *ibid.*
- Geomantia philosophiæ species, & quid eam sit. 109. 43
- Geomantia remedium inuentionem adiuuat. 104. 5
- Geomantiam stultè quidam in punctis constituunt. 110. 3
- Germani quomodo morbis nomina imponant. 191. 15
- Germanorum laus, & commendatio ingeniorum. 25. 40
- Glandis tormentarii calor vt restinguatur. 80. 43
- Glandium pulvis urinam cit. 31. 38.
- Gluten aquaticum Carcinomatis vtile. 211. 4
- Glutinationi vulnere humiditas aduersatur. 84. 13
- Gradatorie aque vsus vt sananda. 79. 28
- Gianatosa est species Thalci. 193. 22
- Grandinem Satan ex sulphure & sale petreæ efficere potest. 136. 24
- Grandulatio salis genime. 124. 20
- Grumi concreti sanguinis vt sint dissoluedi. 76. 40 & 77. 1
- Grumos sanguinis intus collectos dissoluens pulvis. 77. 15
- Guaiacum & Mercurius sunt Medicorum tota medicina. 90. 20
- Guaiaci vsus quando in vlceribus vtilis. 94. 39
- H**
- Hæmorrhagia plethoræ bonum remedium. 52. 10
- Hæmorrhagia ex Ira vel Venere quomodo & quando curetur. 51. 20
- quando lethalis habetur. *ibid.*
- Hæmorrhoides quomodo in alienis locis vlcera faciant. 200. 7
- Hæmorrhoides in cancri ad suam potentiam reduci postulant. 210. 23
- Hæmorrhoidalis sal cancri causa in viris. 210. 4
- Harmonia corporis vniuersalis à vlnneribus leditur. 54. 6.
- Hepatis vulnera incurabilia 7. 1
- Herbæ in Arcanis exaltantur. 204. 15
- Herbarij vulgaris autor notatus à Paracelso. 61. 18
- Hirundinaria seu Asclepiadis tinctura Gamandreæ tincturam refert. 156. 15
- Homo homine non est frigidior, vel calidior. 183. 25
- Homo quintū cælū appellatus. 189. 33
- Homo perfectionis ratione auro respondet. 149. 30
- Homo internus nos destruit. 100. 27
- Homo ab astris habet, vt ad artes inclinet. 105. 38
- Homines vna omnes vnum corpus sunt. 190. 13
- Hominum genealogia semper in deteriorius vergit. 93. 31
- Hora Planetariæ quæ sint salubres, & quæ minus. 57. 30
- Horror febrilis quomodo fiat. 121. 23
- Humanum corpus quomodo à medico considerandum. 153. 25
- in Humano corpore cur alio atq. alio loco morbi fiant. 190. 7
- Humaniores vocatæ literæ vanitas sunt. 26. 10
- Humores innumeri statnendi, si illis vlcere origo tribuatur. 197. 21
- Humores ad elementa quadam analogia falso comparantur. 183. 11
- Humorum qui è fistulis nuant, differentia. 222. 2
- Humoristæ medici causas non demonstratas assumunt. 134. 25
- Hydromantia physices species quid sit. 109. 40
- Hydro.

INDEX.

<i>Hydromantie abusus taxatur.</i>	100. 3	<i>Incredulitas vlcera efficere potest.</i>	137. 2
<i>Hydrops metallica vi in vlcus mutat.</i>	200. 15	<i>Influentia cælestis vires ingenerat.</i>	48. 40
<i>Hydrops quōdo arte curetur.</i>	95. 43	<i>Infortunium in vultuibus vt sit vitandum.</i>	57. 40
<i>Hysciami & Lolij vsus in calida intemperie tollenda.</i>	54. 30	<i>Instrumentorum mechanicorum vulnera quæ venenosa sent.</i>	14. 17
<i>Hypericifl. vsus laudatur.</i>	40. 40	<i>Intemperies in sulphure suas radices habet.</i>	137. 26
I		<i>Intemperiei calide curatio.</i>	54. 27
<i>Ichores è vulneribus fluentes tabem intro ducunt.</i>	18. 35	<i>Intestinorum vulnera sunt incurabilia sed non lethalia.</i>	6. 29
<i>Ichorum fluxus apta deligatura sanatur.</i>	53. 17	<i>Intestinorum vulnera fistulis argenteis necluntur.</i>	25. 7
<i>Ictericia Mercurialis.</i>	200. 17	<i>Intuitu quidam nocere possunt.</i>	8. 8
<i>Ictericia est ex croco Auripigmenti se parato.</i>	189. 7	<i>Iobi historia testatur spiritus etiam vlcera facere.</i>	136. 6
<i>Ignis è silice erumpens artificialis est, non naturalis.</i>	184. 5	<i>s. Ioannis malū fit à Realgare.</i>	129. 28
<i>Ignis internus veluti & externus varijs modis efficitur.</i>	138. 20	<i>Iracundia muliebri symptomata.</i>	17. 32
<i>Ignis hominis in Solis calorem abito post obitum.</i>	184. 27	<i>Iratorum vulnera periculosa.</i>	7. 42
<i>Ignis Elementum quid.</i>	101. 13	<i>Iratorum canium morsus.</i>	69. 6
<i>Ignis Persicus ex igne factus esse non debet dici.</i>	183. 37	<i>Ispide auicule miranda natura.</i>	151. 40
<i>Ignis Persicus à causticis remedijs accendi potest.</i>	216. 4	<i>Iuxta rubra vtriusque facultas.</i>	218. 18
<i>Ignis Persici species.</i>	215. 23	<i>Iul. Cesar egrotauit.</i>	85. 16
<i>Ignis disciplina Medicinam produxit.</i>	115. 7	<i>Iusquiano multū tribuit Parac.</i>	55. 2
<i>Ignis focarij similitudo cum vento.</i>	184. 15.	<i>Iuniperi baccarum virtus, & vsus.</i>	36. 33
<i>Iliacus quomodo ignem Persicum accendat.</i>	216. 4	K	
<i>Imaginatio Magnetica.</i>	69. 24	<i>Kakimia est species salis.</i>	194. 43
<i>Imaginatio vt ledat.</i>	136. 30	<i>Kakimia species Marchasita, Thalcum, & kakimia.</i>	193. 15
<i>Imaginationes corporeæ.</i>	69. 20	L	
<i>Imitatio à medicina exulare debet.</i>	85. 25	<i>Lac sulfuris Ethneum ignem extinguit.</i>	216. 30
<i>Incantatio quom. ledere possit.</i>	136. 30	<i>Lamias vlcera facere posse non dubitant periti.</i>	135. 41
<i>Incarnantis destillati formula optima.</i>	175. 37	<i>Lapidum cur non tanta efficacia sit ac olim fuit.</i>	48. 15
<i>Incisio venarum ad fluxiones arcendas vt fiat.</i>	173. 37	<i>Lapidarum luti vsus.</i>	47. 4
		<i>Laterini olei vsus ad proijciendam escharam.</i>	170. 35
		<i>Lauamentum simplex Parac.</i>	56. 38
		<i>Laua</i>	

INDEX

- Lauamentum profundis.* 58. 40
Lauamentum pro vulneribus telorum profundis. 60. 6
Laudanum Theophrasti vtile in venenis bestiarum. 67. 35
Lentiginosa operatio naturalis est, non Magica. 205. 11
Lentiginosa supercælesti impressione vlcera curat. 204. 40
Lepra vnicam quandoq; manum affligit. 140. 26
Lepra vt in transmutatis vlceribus præcaueatur. 165. 6
Lepra spuria ab vstionibus Aluminis; vitrioli, & Salis. 78. 25
Lepra quid sit Paracelso. 139. 41
Lepram curare Aurum quatenus dicatur. 189. 41
Lepram præcauet tinctura corallorum vsurpata. 147. 34
Lepra quamobrem soli homines affligantur. 140. 36
Lepræ interiores curabiles, earumq; situs. 141. 4
Lepræ incurabiles quæ hereditario iure affligunt. 140. 17
Lepræ frequenter accidunt in refrigeratis. 82. 33
Leprosum corpus Balsamo & Sale o-minino caret. 139. 36
Lien in quartana generatione renouari debet. 96. 5
Ligamentorum Balsamus. 10. 35
vulnera resolutionem faciunt. ibid.
Lignorum Balsamus vt extrahatur. 204. 25
Linctu vulnera sua antiqui curarunt. 42. 8
Linguae balbuties in vulneratis malum signum. 19. 2
Liquor corporis quid sit. 117. 8
Liquor sua excrementa per poros deponit. 118. 25
Liquor Mercurialis quid. 201. 21
Liquor dici in herbis debet, quod humorem alij appellant. 104. 26
Liquoris sui actionibus corpus humanum subijcitur. 193. 4
Longæ vitæ causas antiqui philosophi magno studio indagarunt. 144. 41
Loquacitas mendacij argumentum in medicina. 151. 5
Lucrum errores fouet in medicina. 22. 20
Lues Gallica aliam quàm vulgare vlcus curationem requirit. 98. 4
Lumen naturæ post Deum artes optimè docet. 106. 15
Lumen naturæ solummodo curandi virtutem præstat. 65. 14
Lumine naturæ contempto omnes errores succrescunt. 110. 10
Lunæ regio quanam sit in homine. 199. 34
Lunatici homines. 101. 20
Lupus Aethiæ confertur. 275. 24
Lupi demonibus obsessi. 72. 34
Luxurianti carni in mulieribus nulla propria debetur curatio. 55. 8
Lythargyri vsus figuli inuenerunt. 43. 15

M

Magi cuiusdam mirandæ curationes. 34. 25
Magi cælestibus spiculis bonis vel malis tutò se subducunt. 48. 1
Magia cur malè audiat. 48. 23
Magica Experimenta antiquitus excelluerunt. 47. 27
Magnes quomodo ferrum attrahat. 61. 20
Magnes vt ferramenta telorum extrahat, arte chemica efficitur. 149. 20.
Magnes Firmamenti cum terrestri magnete arte Magica iungitur. 61. 25

INDEX.

Magnetica imaginatio.	69. 25	Medic. verus quis recte dicatur.	58. 3
Magnetica curandarum ulcerum ratio	96. 27	Medicus de nullius effectus curatione statim desperet.	133. 30
Malum malo non recte pellitur in curando.	92. 40	Medic. Per. buluius esse debet.	88. 25
Maluaticum vinum acetum acerrimum continet.	198. 28	Medici perfectio in tribus consistit.	59. 7
Mammarum inflammationes à Ferri- ce curatæ.	41. 15	Medici officium corruptionem præca- vere & curare.	116. 9
Mammarum carcinomata à lacte ori- untur.	209. 35	Medici veri origo.	106. 33
Mare con consumitur	184. 5	Medici generationem ut rationalis ex irrationali esse.	105. 15
Marchasita quatenus Salsulfuris sit, & dicatur.	195. 8	Medici perficiunt quatuor artes, Phi- losophia, Astronomia, Alchimia, Medicina.	131. 25
Marchasita est species Kakimie.	193. 16	Medici autodidacti.	113. 26
Marchasita species.	193. 16	Medici à Chyurgis sunt in consilium adhibendi, si gravis sit casus.	12. 26
Mars totam faciem in homine occupat	199. 35	Medici egrorum proximi.	144. 30
Martiales colores qui sunt.	198. 34	Medici quondam Roma expulsi sunt.	86. 7
Martiales homines.	101. 21	Medici Italici & Germanici nondum cognoscunt veram terram sigilla- tam.	74. 23
Martialia remedia ad curanda ulcera sufficiunt.	174. 14	Medici & egri duplices.	27. 4
Materie Perlatæ usus.	72. 25	Medicorum probationes sunt ridiculæ.	90. 5
Materie ultimæ magnæ initium in si- ne primæ.	194. 5	Medicina sine Alchymia consistere nō potest, ut nec scientia sine præpara- tione.	20. 30
Materiam ultimam quid dicat Para- celsus.	127. 37	Medicina per experientiam nata.	114. 27
Matrix experientiæ Paracelsi.	221. 30	Medicina est thesaurus præciosissimus	144. 15
Medica ars non speculatio est, sed ex- perientia.	66. 10	Medicina vera etiam naturam celeri- tate prævertit.	94. 42
Medicæ artis Scholastica quænam sunt.	120. 40	Medicina & chemia omnino coniun- gi debet.	50. 16
Medicus incipit, ubi philosophus desi- nit.	116. 30	Medicina Paracelsi non nisi longo tē- pore addiscitur.	158. 5
Medicus à natura ex igne generatur.	114. 43	Medicina methodicè tradenda.	113. 29
Medicus à Theologo in quo differat.	113. 3	Medicinæ domesticum malum falsa- casarum assignatio.	92. 11
Medicus vniuersarum rerum peritiam habere debet.	111. 2	Medicina contemptus vnde.	26. 15
Medicus propter subiecti defectum, nō artis ratione sine suo non potitur.	60. 41	Medicu	

INDEX.

<i>Medicinae fundamenta qui ignorant, de vkeribus falsa scribunt.</i>	112. 10	<i>Mercurio due aduersa insunt qualitates, dulcedo & rosio.</i>	93. 43
<i>Medicinae triumphus Parac.</i>	181. 28	<i>Mercurium calefactum quidam vuleribus insuderunt.</i>	92. 34
<i>Medicinae Paracelsi à vulgata differentia.</i>	180. 20	<i>Mercurio quando abstinentum.</i>	98. 25
<i>Medicinae iugo omnes homines subieci.</i>	85. 23	<i>à Mercurio vsti quomodo curandi sint</i>	78. 31
<i>Medicinae perfectio in secundo effectu consilii.</i>	152. 10	<i>Merule araneis vescuntur ad corporis sui renouationem.</i>	151. 41
<i>Medicophilosophus quis dicendus.</i>	116. 31	<i>Metallorum mutationes variae.</i>	201. 32
<i>Medicamentorum actio quadruplex Paracelsi.</i>	32. 23	<i>Metallarum adusionum curandarum methodus.</i>	78. 15
<i>Medicamentorum excrementum est pus in vulneribus apparens.</i>	4. 25	<i>Metallum nullum foret si separatio nulla esset.</i>	189. 27
<i>Medulle hominis vsus</i>	41. 27	<i>Metallorum arcana fiant, ipsorum essentia destructa.</i>	164. 20
<i>Mel crudum cum praeparato viribus pugnat.</i>	130. 4	<i>Metallorum flores quam substantia medicinae magis conueniunt.</i>	145. 15
<i>Melissa Salphilosophicus.</i>	150. 40	<i>Microcosmus quam vegetabilia maiores virtutes habet.</i>	194. 25
<i>Mens & corpus hominem constituunt.</i>	105. 32	<i>Microcosmus ad Medici generationem multum valet.</i>	115. 4
<i>Mensium diuersitas respectio salubritatis & noxae</i>	57. 35.	<i>Microcosmus tot salium species habet, quot maior mundus.</i>	187. 20
<i>Menstruus sanguis per vulnus effluens.</i>	17. 25	<i>Microcosmo separato morbi ingruunt.</i>	186. 30
<i>Mercurialis aquae vstio quomodo curanda.</i>	79. 30	<i>Minerali excremento expurgando, minerale catharticum competit.</i>	154. 10
<i>Mercurius vt in primam materiam abeat.</i>	193. 34	<i>Mineralia cur alia Metallica, alia diaphana.</i>	193. 27
<i>Mercurius sublimatus propter dolores in corrodingo omisus est.</i>	93. 20	<i>Mineralium florescentia.</i>	121. 9
<i>Mercurius est Patronus & Arcanum Veneris.</i>	97. 39	<i>Monocerotis cornu caelestes vires obtinet.</i>	49. 6
<i>Mercurius quatenus omnia vlcera curare dicatur.</i>	153. 15	<i>Morbus est corruptio.</i>	115. 20
<i>Mercurij regio in homine quae.</i>	199. 43	<i>Morbus succus ex elemento aquae generari potest.</i>	101. 35
<i>Mercurij venenosae scintille arte chemica extinguende.</i>	139. 16	<i>Morbus vbi est, ibi elementum nullum est.</i>	183
<i>Mercurij verus vsus est abusus.</i>	98. 13	<i>Morbus qualis sit medici obiectum.</i>	100. 16
<i>Mercurij Balsamus, Crocus & flos vt conficiantur.</i>	203. 15	<i>Morbus est minerale hominis.</i>	189. 38
<i>Mercurij dulcedo. quid.</i>	164. 6	<i>Morbum curaturus cum stellis pugnare debet.</i>	102. 1

INDEX.

Morbi Elementares & caelestes sunt alij.	49. 10	neratio est.	97. 29
Morbi naturales ab exorcismo non vincuntur.	71. 4	Mumia Mercurij Syrones curat.	208
Morbi quidam non nisi Arcanis curantur.	168. 34	10	
Morbi inuassione motum, consentientia materiam morbi ostendunt.	192.	Mumia Elementorum nil nisi Balsamusest.	201. 10
Morbi sunt Elementa per se.	109. 9	Mumia tinctura.	156. 15
Morbi quidam sunt Elementis implan-		Mundificatiuum Mercuriale.	212. 26
tati.	194. 38	Mundificatiua medicamenta qualia deligenda.	10. 7
Morbi chronici vel acuti quatenus dicantur.	141. 36	Mundificatiua solummodo requirunt vel cera ad sui curationem.	42. 3
Morborum chyrurgica nomina à loco non desumuntur.	219. 7	Mundificatiuorum varia differentia.	42. 10
Morborum facultates effectrices subinde novos morbos machinantur.	97. 13	Mundificatiuis quando & quibus vtendum in vlceribus.	169. 14
Morborum origo in materia & materia motu continetur.	192. 19	Mundus iuxta constellationum diuersitatem partiendus.	142. 12
Morborum coloni.	100. 3	N	
Morborum summa genera quomodo constituenda.	191. 36	Natura à morbi curatione non abstractenda.	15. 36
Morborum cum suis remedijs similes Anatomie.	103. 9	Natura non omnia corpora perfecta produxit.	130. 24
Morborum omnium duæ causæ præcipuæ destructio & stercorum collectio.	152. 30	Natura quomodo semetipsam producit.	102. 47
Morbos peccatorum penas esse lues Gallica ostendit.	144. 25	Natura non patitur sibi à Medico vim inferri.	1. 38
Morphea Metallica.	200. 13	Natura egrorum acuratè spectari debent.	56. 26
Mors primum vite spiritum aufert, secundarium relinquit.	124. 15	Nervorum ac venarum præseciones cur & quomodo primum vsurpate.	171. 5
ad Mortem omnes sumus prædestinati.	99. 43	Nervorum vulnere paralysin non faciunt.	5. 40
Morsus, vulnus quodammodo refert.	64. 15	Neutralis dispositio in morbum prona est.	156. 4
Morsus bestiarum duplices, rabiosi vel irati.	70. 40	Nitrum ex vrina in terra copiosa colligitur.	123. 2
Mulierum carcinomata ferè anteriore partem obtinent.	209. 3	Noli me tangere quomodo generetur.	192. 38
Mulieribus mēstruatis, vulnere quàm sint periculosa.	17. 25	Nomina morbis vt imponenda.	102. 23
Mulorum ac morbi Gallici similis generatio est.		Nucis Muscata oleum destillatum vel cera curat.	175. 22
		Nutri-	

INDEX

Nutritio fit Archeo in Vulcani alimen-
tum disponente. 118. 39
Nymphalis cufus microcosmi. 191. 16

O

Oculi ab excellenti obiecto cur ledan-
tur. 81. 33
Oculorum conuersio in vulneratis le-
thalis. 19. 1
Oculorum & Euphrasiae similis Ana-
tomia. 103. 2
Oculorum affectuum à tormentario
igne curatio. 81. 5
Oculorum vulnera curationem non ad-
mittunt. 6. 21
Ocymi vsus in capite vulnerato. 15. 20
Odontalgia Mercurij vsiones sequi-
tur. 78. 35
Oleū mandragorae stupefactiuū. 70. 12
Oleum de Lateribus vtile oculis. 82. 6
Oleum Saturni vlcera curat. 159. 37
Oleum Therebinthine vulgare impro-
batur. 40. 15
Oleum Antimonij rubicundum vt prae-
paretur, & eius vsus. 50. 15
Oleum ex Mercurio balsamo Solis re-
spondet viribus. 203. 12
Oleum ad sanguinem concretum in ar-
tibus dissoluendum. 77
Oleum Saturni vulnera glutinat. 46.
35
Olei Planetarum vsus in phagedenis.
164. 2
Olei viridis Vitrioli vires qui nescit,
medici nomen non meretur. 59. 15
Olea vulneraria vt adhibenda. 40. 1
Oleorum vulnerariorum vsus vnde a-
deo auctus. 39. 40
Onagri vngula vires sunt caelestes.
49. 6
Operimenta fixa. 208. 6
Opinata Bilis feruorem tollunt. 70
27.

Oportet est omnium morborum causa.
116. 5
Oppodeltoch Emplastri descriptio.
208. 15

Optici nervi vulnerati caecitatem fa-
ciunt. 10. 31
Osei exitus vt curetur. 25. 2
Osei constellatio corrupta Bubones
Venereos facit. 135. 10
Osaica pestis vt fiat. 135. 20
Ossa caruosa quomodo tractanda. 163.
30

P

Papyri vsus contra frigus. 83 8
Paracelsus tincluram Antimonij pri-
mus confecit. 150. 14
Paracelsus de Sanitate & morbis Mi-
crocosmi & Elementorum. 189. 35
Paracelsus sua remedia se à chemicis
accepisse fatetur. 145. 25
Paracelsus terram sigillatam veram
bis vidit. 74. 18
Paracelsus antiquorum formulas ex-
coluit. 168. 30
Paracelsus quibus artibus instructus
cū fructu de Medicina scribebat. 146. 5
Paracelsus cur non vtatur antiquorū
authoritatibus. 28. 1
Paracelsus cur ab antiquis desciverit.
85. 40. & 87. 10
Paracelsus pseudomedicis nō vult re-
conciliari. 180. 6
Paracelsus cur Medicis exosus. 23. 87
Paracelsus latrochemistā est. 21. 8
Paracelsi in Chemia praeceptores qui-
nam fuerint. 145. 40
Paracelsi iactantia. 20. 15
Paracelsi liber de generationibus na-
turalium. 188. 15
Paracelsi studia. 84. 30. patria Hel-
uetia. ibid.
Paracelsum cur medicis contrarium
quidam statuant. 88. 15

INDEX.

<i>Paracelsum nemo potest erroris insin- uare.</i>	62. 35	<i>Phagadena nunquam similis in duo- bus hominibus inuenitur.</i>	188. 4
<i>Panagaphi Archidoxici Paracelsi.</i>	153. 34	<i>Pharmacariorū remedia pestifera.</i>	69
<i>Paralyfes ex vulnerib. nervorum sunt incurabiles.</i>	5. 4		42
<i>Paralyfin quenam vulnera faciant.</i>	10. 37	<i>Pharmacopœia vilissimum medicinae seruitium.</i>	110. 43
<i>Paraphrenitis quomodo in febribus fiat.</i>	121. 32	<i>Pharmacopœia vulgaris est Cbenue ancilla.</i>	157. 1
<i>Paroxysmus efflorescentiae in curatio- nibus observandus.</i>	173	<i>Philonij Persici vsus.</i>	67. 39
<i>Particularis methodus vt ex vniuer- sali deducatur.</i>	84. 1	<i>Philosophia est Elemētorum & Ele- mentatorum maioris mundi consi- deratio.</i>	109. 28
<i>Particularia remedia cur descripserit Paracelsus.</i>	168. 40	<i>Philosoph. ex medico gēeratur.</i>	186. 5
<i>Peantides gemma arte Magica præ- parata.</i>	47. 35	<i>Philosophus quid à medico differat.</i>	140. 20
<i>Pectoris vulnera lethalia.</i>	6. 27	<i>Philosophus vbi desinit, ibi medicus incipit.</i>	116. 30
<i>Pedum vlcera manantia Balsamo tar- tari curantur.</i>	171. 40	<i>Philosophorum sales ex summis Arca- nis preparati soluti.</i>	150. 35
<i>Perambulani nomen medicis iniurē tribuitur.</i>	88. 25	<i>Phrenitis capitis vulneribus iungitur.</i>	10. 30
<i>Persicaria est catholicū remed.</i>	48. 40	<i>Phrenitidis vulnere superuentura si- gna.</i>	19. 9
<i>Persicaria occulta quadam vi vulne- ra expurgat.</i>	42. 27	<i>Physica est microcosmi consideratio.</i>	109. 30
<i>Persicariae supernaturalis actio in flu- xu caelesti curando.</i>	165. 30	<i>Physica quadruplex.</i>	109. 37
<i>Persici ignis, ignis est Sabutrum Sul- furis.</i>	183. 42	<i>Physica ad medicinam est necessaria.</i>	104. 35
<i>Pestis cur tot antidotis non euincatur</i>	49. 12	<i>in Physico corpore totum firmamentū continetur.</i>	135. 22
<i>Pestis à cæli infausto situ oritur.</i>	131. 8	<i>Physiognomia vlcerum.</i>	118. 20
<i>Pestis cur iam quā olīm frequentius grassetur.</i>	115. 38	<i>Pilularum Artheticarum vsus.</i>	59. 25
<i>Pestis vulnere iuncta.</i>	11. 40	<i>Planetarum regiones in homine distin- guende.</i>	199. 25
<i>Pestis Osaica.</i>	135. 20	<i>Planetaria hora quenam salubres, & quae minus.</i>	57. 27
<i>Pestilentiae vera causa.</i>	119. 26	<i>Plantago constellatū remediū.</i>	167. 3
<i>Pestilentiales bubones frequenter fi- unt in Ofci regione.</i>	135. 16	<i>Plantago sua forma vires suas repre- sentat.</i>	120. 35
<i>Petroleum vlcera curat.</i>	175. 21	<i>Plethoricorum euacuatio per fluxum sanguinis.</i>	52. 7
<i>Petrus Tartareus, mendacis Aristoteli mendax commentator.</i>	114. 12	<i>Podagricorum vulnera curatu diffici- lia, & quamobrem.</i>	84. 15
			Poly.

INDEX.

- Polypus ex Sale acido fit. 195. 37
 Possibilitas est Medicina norma. 64. 35
 Potus quis præscribendus vulneratis. 30. 20
 Potionem natura seu alimentum recipit. 33. 30
 Potiones vulnerariæ ut sint coquenda. 35. 30
 Potionum vulnerariarum formulæ aliquot. 36. 10
 Potionum vulnerariarum differentia. 34. 1. vires. ibid.
 Potionum insuavis gustus ut corrigendus. 35. 40
 Præcautio, Prædictio, & Curatio medicum perfectum faciunt. 59. 7
 Prædestinata in Arcana sunt transmutanda. 202. 22
 Prædictiones Chyrurgicæ quales esse debeant. 1. 20
 Prædictionum norma vis Naturæ est. 1. 25
 Prægnantes vulnerata de abortu periclitantur. 8. 5
 Praxis theoriam præcedit apud Paracelsum 180. 15
 Praxim in remedij veri inquisitione, et adbibitione Paracelsus constituit. 223. 25
 Præilegia Medicis concessa ægris noxia sunt. 86. 3
 Prognostica vulnerum generalia. 2. 1. & 5. 30
 Prunella est ex Arsenico separato. 189. 6
 Prunella cum vulnere iuncta in Causone. 12. 3
 Prunus ex acri sale oritur. 195. 40
 Pulmonis vulnera incurabilia. 6. 37
 Pulsus ad sanguinem grumosum intus collectum dissolvendum. 77. 15
 Pulveris tormentarij vsiones quomodo curentur. 79. 20
 Pulverum Traumaticorum præstantia & vsus. 46. 7
 Purgatio vera quenam rectè dicatur. 95. 35
 Purgationi simplici nulla curatio acceptaferenda. 153. 13
 Purgantia in cibo exhibenda in fracturis. 68. 14
 Pus duplex in vulneribus. 4. 26
 Pus ac fætor in vulnerib. vnde. 56. 2
 Puris in vulnere collecti signum 19. 17
 Putredo non rectè ulcerationis causa statuitur. 182. 20
 Putredinis ampla significatio est. 182. 30
 Putridi ulceris curatio ut perficienda. 162. 15
 Putrefaciens remedium optimum Paracelsi. 171. 5
 Putrefactio in vulneribus cauenda. 11. 15
 Putrefactio est mortis operatio. 123. 40
 Pyromantia quid sit. 109. 41
 Pyromantie abusus. 110. 3
- Q
- Quartana à vulnere curata. 24. 17
 Quartanæ curatio quomodo fiat. 75. 39
 Quid pro quo. 38. 1
 Quirini malum fit ex Sale vrente. 195. 43
- R
- Rabies quomodo fiat in demorsis à cane rabioso. 69. 15
 Rabiei signa. 69. 33
 Rabiem non omnes demorsi sentiunt, & quamobrem. 67. 12
 Radix mali in omni curatione euellenda. 222. 33

INDEX.

<i>Rai mundi Lulli Sales philosophorum</i>	<i>per Lumen Naturæ sunt inuenta.</i>
<i>Vitiosi.</i> 151. 10	65. 2
<i>Ranarum cinis sanguinem sistit.</i> 52.	<i>Remedia quomodo casu inueniantur.</i>
33	103. 32
<i>Rationem oblaudentes morbi à Firma-</i>	<i>Remedia an subinde noua excogitare</i>
<i>mento oriuntur.</i> 101. 43	<i>liceat.</i> 105. 20
<i>Ratione quamobrem nos præditos De-</i>	<i>Remediorum inueniendorum duo mo-</i>
<i>us voluerit.</i> 110. 10	<i>di præter casum.</i> 103. 15
<i>Realgar & kakimia sunt salis species.</i>	<i>in Remedijs traumaticis adhibendis</i>
194. 43	<i>tria spectanda.</i> 56. 35
<i>Realgar sua natura rodit.</i> 93. 21	<i>Renouatio per tincturas summum me-</i>
<i>Realgar ex Antimonio, Thalgo, Ka-</i>	<i>dicinæ mysterium.</i> 95. 29
<i>kakimia, & cæteris mineralib.</i> 119. 38	<i>Renouatio quàm purgatio maioris est</i>
<i>Realgaris plures species.</i> 128. 1	<i>momenti in Medicina.</i> 153. 4
<i>Realgaris tot species, quot Elementa.</i>	<i>Renum vulnera fecunditati obsunt.</i>
192. 12	7. 5.
<i>Realgaris in salem sui alkali redacti</i>	<i>Resina Microcosmi.</i> 217. 38
<i>vsus.</i> 20. 8	<i>Resina auri omnes Cancris species cu-</i>
<i>Realgaris Lunæ & Veneris locus as-</i>	<i>rat.</i> 211. 1
<i>fectus quis.</i> 129. 5	<i>Resinarum duo genera præcipua apud</i>
<i>Realgaria in homine substantialiter</i>	<i>Germanos.</i> 39. 1
<i>non insunt.</i> 127. 21	<i>ex Resinis præparata vnguenta.</i> 38.
<i>Realgarini vlceris signa.</i> 128. 5	41
<i>Refrigerantia omnibus traumaticis re-</i>	<i>Rigor & horror in febribus vt fiant.</i>
<i>medijs adiungenda.</i> 56. 17	121. 23
<i>Refrigerationis differentie plures.</i> 82	<i>Rosio, Sectio, Vstio sunt male medi-</i>
15	<i>cine.</i> 92. 20
<i>Regalis aquæ vstio vt sanetur.</i> 79. 28	<i>Rodentibus calcinatis quando vten-</i>
<i>Regius morbus est ex croco Auripig-</i>	<i>dum.</i> 170. 15
<i>nienti separato.</i> 189. 7	<i>Rupescissa fl. antimonij rectam præpa-</i>
<i>Remedium idem eodem in morbo cur</i>	<i>rationem prædidit.</i> 151. 8
<i>non semper agat similiter.</i> 47. 12	<i>Rubetarum venenum.</i> 73. 16
<i>Remedium adhibitum an vtile sit quo</i>	S
<i>modo interinoscat.</i> 55. 34	<i>Sagæ ac Striges ex superstitione in er-</i>
<i>Remedia domestica descripsit Paracel-</i>	<i>rores prolobountur.</i> 48. 33
<i>sus.</i> 63. 30	<i>Sal gemmæ quomodo suo spiritu inter-</i>
<i>Remedia non vt sunt, sed qualia esse</i>	<i>ficiat.</i> 123. 30
<i>debent, vsurpanda.</i> 50. 1	<i>Sal coagulat, & omnia corpora dura</i>
<i>Remedia iuxta Salium diuersitatem</i>	<i>reddit.</i> 117. 36
<i>sunt partienda.</i> 107. 35	<i>Sal Realgaris in deprimatis vulneri-</i>
<i>Remedia nobis imperfecta dedit De-</i>	<i>bus vtile.</i> 20. 8
<i>us, vt illa nos perficiamus.</i> 110. 35	<i>Sal gemmæ in homine se & reliquos</i>
<i>Remedia vel casu, vel industria, vel</i>	<i>humores purgat.</i> 124.
	Sil

INDEX.

- Sal Petre quid sit.* 122. 15. *vt à fistula differat.* ibid.
Sal alabastrinus & marmoreus. 214. 14
Sal ante perfectionem floret. 121. 10
Sal Petre est causa omnium quæ sunt fistularum. 121. 39
Sal est Balsamus externus. 11. 20
Sal Entali quid. 124. 11
Sal, Sulphur, & Mercurius ad omnium rerum compositionem concurrunt. 183. 7
Sal excrementa sua per urinam deponit. 118. 25
Sal gemme quomobrem sit diaphana. 135. 35
Sal quomodo lepram faciat. 140. 11
Sal plumosum in gummis & Resinis inest. 218. 13
Salis spiritus corpus destruere conatur. 123. 36
Salis & vlcera idem fons. 99. 6
Salis communis vlcera vt fiant. 126. 40
Salis corruptio fatalis. 99. 14
Salis tot, quot saporum sunt differentie. 118. 5
Salis tres species, Sal, Alumen, & vitriolum. 193. 13
Salis gemme vlcera. 124. 35
Sale à putredine tuti sumus. 117. 29
à Sale vsti quomodo sint curandi. 78. 23
Sales sola copia peccantes, quomodo tollantur. 173. 10
Sales corporis physici & Microscopici eandem operationem obtinent. 120. 2
Sales dulces dolorem non efficiunt. 196. 7
Sales solam vitam ab Elementis habentur. 185. 20
Sales trium primorum sunt ab invicem diversi. 194. 10
Sales ante separationem gustu dijudicari nequeunt. 187. 4
Sales philosophorum ex quibus rebus antiquitus preparati. 150. 35
Salium philosophorum due descriptiones Paracelsi. 151. 20
Salium corruptio omnium vlcera causa existit. 142. 40
Salium differentie sunt corrosiuum, acerbum, acutum, acetosum, &c. 186. 18
Salium & remediorum concordantia in vlceribus spectanda. 182. 40
Salium plus centum species. 186. 38
Salamandra tinctura ad rubrum. 73. 34
venenosus habitus. ibid.
Salinarum Balneum. 152. 41
Samaritani veri medici. 65. 19
Sanguinis concreti causa & differentie. 76. 25
Sanguinis immodicè profusi noxia. 42. 23
Sanguinem cohibitorum quot & que sint consideranda. 51. 13
Sanguinem sistentium remediorum catalogus. 52. 30
Sanguinem expurgantia & mundificantia remedia. 24. 9
Sanum corpus seipso melius non fit. 186. 27
Sanitas & morbus sunt mineralia hominis. 189. 36
Saphyri facultas in anthrace aperiendo. 132. 7
Sapiens vir Astris dominatur. 106. 9
Sapores sunt qualitates, non completiones. 185. 28
Satan de impijs vt Deus de pijs per miracula testatur. 137. 14
Satanæ vt hominibus componendi scientiam Deus largitus est. 126. 33
Saturni hora infalubris. 57. 30
Saturni regio in homine. 199. 37

INDEX.

Saturnina coniunctio est realgar igne- um. 192. 14	Serpentariae herbae unde sint nomen suum adeptae. 45. 29
Saturnini colores tres. 198. 33	Sicci curatio fit per dissolutionem. 108 27.
S. uineae forma suum usum prodit. 120. 35.	Sigismundus Fuenger nobilis Schua- zensis Paracelsi praeceptor. 146. 2
Scloppetorum glandes latentes caelesti virtute extrahuntur. 49. 20	Signaculorum virtus in curando unde. 205. 8
Scorpio duas diuersas nationes obtinet 94. 3	Signa caelestia quanam salubria, insa- lubria, & neutra. 57. 21
Scorpio suimet vulneris est remedium. 73. 25	Siniotiki medicinae pars est summum artis secretum. 18. 17
Scortatorum poena à Deo immissa morbis Gallicus. 98. 35	Si i. plucium cognitio necessaria. 5. 10
Scrophule sunt vlcera Nitri. 123. 23	Simplicium catalogus pro faciendis vulnerarijs potionibus. 34. 35
Scrophule fiunt ex sale dulci. 196. 8	Sinonia fluxus curatio & prognosti- cum. 53. 18
Scyrrhi vt à Nitro excitantur. 123. 12	Sinonia fluxum vt cohibeas à medi- camentis excitatum. 11. 6
Scyrrhi non sunt curatione irritandi. 160. 5	Sitis immensa in demorsis à bestia ma- lum signum. 67. 40
Scyrrhus quomodo Vitriolum efficiat. 125. 20	Sitis ne fiat in vulneratis cauendum. 30. 13
Sedi maioris succus ad ambusta vti- lis. 68. 25	Sitis inexhausta ab Alumine calcina- to efficitur. 126. 35
Sena quid purget in demorsis à cane rabido. 66. 40	Smaragdus fructus est sui Elementi sani. 189. 40
Senectae anguinem vis in vulneribus cu- randis. 45. 40	Sol cum suis astris est Elementum. 184. 17
Separatio non est speciei, sed saltem for- mae. 199. 2	Sol & Ethna in homine. 215. 31
Separatio fit à materia finali. 218. 25	Solis hora saluberrima. 57. 28
Separatio Saliuum quomodo fiat. 187. 30	Solis Balsamus Resinam seu Miro- balanum refert. 202. 13
Separatio si non esset, nullus morbus nullumq. metallum foret. 189. 25	Solis regio in homine vbi. 199. 33
Separationem necessariò comitatur corporis corruptio. 32. 26	Solis interioris in homine effectus. 138. 23
Serpentes in rabiem aguntur exorcif- mis. 70. 40	Solis axungia Salamandra veneno resistit. 73. 5
Separatio omnes omnium rerum spe- cies producit. 187. 12	Somnus intensissimos dolores miti- gat. 54. 36
Serpentes à demonibus obsidentur. 71. 18	Sophiae herba cruda & cocta fractu- ras sanat. 75. 40 Sopor

INDEX.

Sopor in febre quomodo fiat. 121. 31	Sudor est salis excrementum. 99. 3
Sparadrapum quibus conueniat. 178.	Sudorem vt per auri tincturam promoueanus. 154. 28
10. antiquitus preparabatur ex sanguinem & Simoniam sistentibus. ibid.	Sues temperie sua hominibus proximi 140. 40
Spasmi qui vulneribus superuenit curatio per Oleum Terebinthina. 55. 5	Suilla vulneratis noxia. 8. 12
Sperma de piscibus & sperma de aqua tico valent contra Cancrum. 211. 6	Sulphur & Salnitrum caelestia in fulmine. 79. 38
Spiritus vini pro facienda Tinctura auri. 147. 12	Sulfur excrementa sua per intestina deponit. 118. 29
Spiritus quomodo vlcera faciant. 136. 3	Sulfur quid in homine. 137. 37
Spirituum in exorcismis vnio necessaria. 71. 6	Sulphur corporis quid. 117. 4
Spirituum vulnera neutiquam exorcismis sunt curanda. 72. 40	Sulphur Vitrioli Opij vim refert. 70. 17
Splenis vulnera non sunt periculosa. 6. 32	Sulfur Microcosmi ab astro accenditur. 225. 10
Spongia vulnerum vnde generentur. 13. 25	Sulfuris inflammatio intemperiei vlcera producit. 137. 26
Spongia Realgar terrestre est. 192. 12	Superstitionem Deus superstitione vl ciscitur. 73. 1
Stellæ morbos inducunt. 101. 29	Surditas à vulnere curata. 24. 15
Stellarum ex sublunaribus corporibus omnibus in vniuersum aliquid nutrimenti attrahunt. 131. 40	Suturae improbantur. 4. 33
Stibium hominem & aurum ad summum puritatis gradum euehit. 149. 32	Suturarum vulgariam incommoda. 21. 35
Stibium cur vlceribus curandis quam reliquæ Marcasitæ magis conueniat. 201. 30	Sydera per fidem nostram operantur. 48. 40
Stibij vis purgatoria, & qualis. 149. 36	Symphitiradix contusa fracturas curat. 75. 36
Stridor dentium malum signum in vulneratis. 19. 13	Symptoma & morbus quomodo differant. 109. 12
in Styria igne nocturno toti campi deflagrarunt. 139. 6	Symptomatum tria genera, quæ mulieribus superueniunt, Spasmus, Phlegmone, & caro luxurians. 54. 20
Succi refrigerantes quinam optimi. 81. 10	Syreon quid sit. 129. 27
Succini albi operatio in vlceribus efficiendus. 125. 30	

T

Tartari balsamum pauci rectè conficiunt. 17. 34
Tartari sal acerrimum est. 187. 35
Tela duobus modis extrahi possunt. 61. 5
Telorū intricatio multiplex est. 14. 15
Terræ Elementum quid propriè sit. 101. 18

Telo-

INDEX.

<i>Telorum vulnera quatenus à cæteris differant.</i>	60. 2	<i>Tincturæ ut reinuenescere facere dicantur.</i>	151. 30
<i>Telorum differentia.</i>	61. 8	<i>Tincturæ gallinarum plumas renouant.</i>	95. 16
<i>Telorum ac Ensum characteres admirandi affectus in generis Pean- tidibus.</i>	48. 5	<i>Tincturæ summa & excellentissima sunt remedia.</i>	145. 6
<i>Telorum vulnera venenatorum quibus symptomatis molesta.</i>	14. 37	<i>Tincturæ ex quibusnam corporibus extrahendæ.</i>	147. 40
<i>Telorum extrahendorum modi vulgares tres.</i>	62. 3	<i>Tincturæ quid reuera in homine efficiant.</i>	151. 5
<i>Temporis consideratio quamobrem necessaria.</i>	177. 28	<i>Tincturarum administrandarum rationes.</i>	154. & deinceps.
<i>Terebinthina destillata vlcera curat.</i>	175. 21	<i>Tincturarum comentatio.</i>	154. 15
<i>Terebinthina simplex destillatio pro vulneribus.</i>	40. 30	<i>Tincturis quandoq; abstinendũ.</i>	157. 35
<i>Terra S. Pauli quid.</i>	73. 16	<i>Tincturis infamiam conciliarient Chrysopæi.</i>	145. 9
<i>Terra quouis modo tractata in seipsam redit.</i>	184. 9	<i>Tormentarij pulueris vsiones quomodo curandæ.</i>	79. 20
<i>Terra sigillata vera est corpus minerale Paracelsi.</i>	73. 10	<i>Tormentariorum glandium calor ut restringatur.</i>	80. 43
<i>Terræ Elementum quid.</i>	101. 18	<i>Transitus ad similia Empyricorum.</i>	16. 41
<i>Terræ Sigillatæ veræ vsus in Oculi exitu.</i>	25. 1	<i>Transmutatorum vlcerum per Mercurium curatio.</i>	164. 36
<i>Terræ Elementum sua Mineralia in aërem protrudit.</i>	190. 3	<i>Traumatici pulueres à serpentibus in medicinam translati.</i>	45. 27
<i>Thalci species.</i>	193. 17	<i>Traumaticis pulueribus quando non sit vtendum.</i>	46
<i>Theoria est medica empyria.</i>	66. 12	<i>Tremor à Mercurio ut sit curandus.</i>	78. 36
<i>Thermæ ex Salibus separatis originem ducunt.</i>	204. 1	<i>Turgente adhuc materia non curandum vlcus.</i>	170. 4
<i>Thermarum vsus excellens in vlcera curatione.</i>	176. 35	<i>Typicæ defluxiones ut præcaueantur.</i>	59. 20
<i>Thermarum delectus vnde pendeat.</i>	177. 4		
<i>Thymalli piscis axungia.</i>	41. 35		
<i>Tinctura & corpus differunt Paracelsi.</i>	147. 40		
<i>Tinctura auri quid.</i>	146. 26. ut extrahatur.		
<i>Tincturæ Antimonij præparatio Paracelsi tribuenda.</i>	150. 13		
<i>Tincturæ corallorum præparatio</i>	148		
<i>1. eiusq; dosis.</i>	ibid.		
		<i>Valerianæ sal.</i>	150. 40
		<i>Varices vitrioli domicilia.</i>	125. 4
		<i>Varices si sanguinem fundant, quid agendum.</i>	52. 20
		<i>Venæ sectio & hæmorrhagiæ cohibitio quando obsint.</i>	51. 35
		<i>Vena</i>	

INDEX.

<i>Venarum præsecandarum tres modi, per incisionem scilicet, erosionem, & ysthionem.</i>	173. 30	<i>Vinum & sui generati vltima materia.</i>	197. 14
<i>Venerium datur cui Theriaca non aduersatur.</i>	73. 21	<i>Viperæ à coniurationibus in rabiem aguntur.</i>	71. 12
<i>Venerium non statim est veneno pelendum.</i>	93. 39	<i>Virium lapsus in vulneratis vt sit præcauendus.</i>	60. 30
<i>Venerium vt à corde arceatur.</i>	67. 28	<i>Visio per lapidem.</i>	102. 25
<i>Veneria principes partes petunt.</i>	67. 25	<i>Viscerum vlcera ad Chyrurgiam non pertinent.</i>	119. 34
<i>Veneriorum natura nemini adhuc satis perspecta.</i>	73. 20	<i>Vitri vulniera quatenus mala.</i>	14. 25
<i>Ventum excitare Sathan potest.</i>	136. 23	<i>Vitriolum rarissimè sine dolore agit.</i>	125. 8
<i>Venti in homine veluti in maiore mûdo generantur.</i>	141. 37	<i>Vitriolum stupefactiuum sulphur continet.</i>	125. 12
<i>Ventriculi vulnera sunt lethalia, sed chronica.</i>	6. 40	<i>Vitriolum est corpus minerale coctum</i>	124. 43
<i>Venus calchantum continet, & reueras est.</i>	198. 43	<i>Vitriolum cõclusum Sinoniam inflammat.</i>	125. 17
<i>Venus in Saturnium transmutatur.</i>	95. 13	<i>Vitrioli species.</i>	193. 16
<i>Veneris Balsamus vt præparetur, & quas vires habeat.</i>	203. 3	<i>Vitrioli liquor ad Epilepsiam vsurpatus à Paracelso.</i>	12. 23
<i>Veneris regio in homine circa pudenda & Osseum.</i>	199. 40	<i>Vitrioli oleû viride eiusq. vsus.</i>	59. 12
<i>Veneris vsus vulneratis interdicens.</i>	15. 20	<i>à Vitriolo vlti quomodo sint curandi.</i>	78. 23
<i>Veneris Sublimatio & sublimata vires.</i>	50. 30	<i>Vitriolata vlcera non claudenda, donec omne vitriolum euacuatum sit.</i>	125. 40
<i>Verba constellata sine exorcismis tela extrahunt.</i>	61. 35	<i>Vitriolata vlcera quæ sint Paracelso.</i>	212. 25
<i>Verrucæ fungos generant in vulneribus.</i>	13. 35	<i>Vltima materia magna Paracelsi.</i>	194. 5
<i>Vesicæ vulnera.</i>	6. 25	<i>Vlcus non rectè in vulus transmutatur.</i>	97. 35
<i>Veterum libri ad faciendam, & cognoscendam medicinam non sufficiunt.</i>	57. 17	<i>Vlcus non nisi à corrodentibus sit, nil autem corrodit, nisi Sal sit: ergo omnia vlcera ex sale sunt.</i>	188. 20
<i>Vigilie in vulneratis periculosa.</i>	18. 41	<i>Vlcus, & apertura Paracelso differunt, & non differunt.</i>	19. 40
<i>Vinum vt à mortuo abscedat membrum.</i>	83. 4	<i>Vlceris nomine quid in tertia parte intelligat Paracelsus.</i>	176. 38
		<i>Vlcera impressionis.</i>	119. 5
		<i>Vlcera</i>	

INDEX.

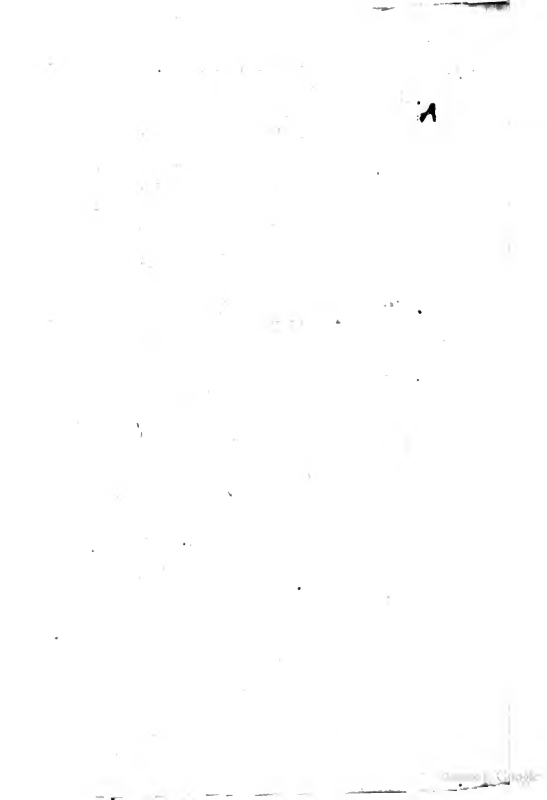
<i>Vlcera in Leporam degenerant quano-</i> dog. 148. 26	<i>Vrina vñ Veteres ad mundificationē</i> vulnerum. 42. 9
<i>Vlcera fontis appellata fontibus omni-</i> no respondet ortu. 133. 10	<i>Vinea Sal ex Realgare progreditur.</i> 187. 15
<i>Vlcera quomodo fiant.</i> 99. 26	<i>Vstio à rebus pinguibus quomodo cu-</i> retur. 78. 5
<i>Vlcera ex intemperie singularem theo-</i> riam requirunt. 137. 23	<i>Vstio venarum pro arcendis defluxio-</i> nibus. 173. 37
<i>Vlcera nitri.</i> 123. 23	<i>Vstiones quanam lethales.</i> 81. 14
<i>Vlcera ratione Magnetica curantur.</i> 96. 26	<i>Vstionum differentie.</i> 77. 26
<i>Vlcera non sunt emunctoria partium</i> dicenda. 198. 12	<i>Vteri carcinomata periculossissima.</i> 209. 34
<i>Vlcera omnia quatuor ad summum mo-</i> dis curantur. 167. 15	<i>Vteri sydereæ virtus.</i> 135. 6
<i>Vlcerum putredo quibus arcenda sit.</i> 92. 3	<i>Vualachi cuiusdam miranda curatio-</i> nes. 34. 13
<i>Vlcerum partitio à Materia.</i> 193. 10	<i>Vuilhelmus Hobenhemius Chemista</i> Paracelsi pater. 145. 37
<i>Vlcerum vnica causa materialis.</i> 99. 24	<i>Vulcani beneficio omnia quæ in corpo-</i> re physico sunt, eruntur. 117. 9
<i>Vlcerum forma à sale originem ducit.</i> 196. 20	<i>Vulnus carnosum periculo vacat.</i> 5. 36
<i>Vlceratio non fit à putredine, quia hæc</i> dolorem non infert. 182. 20	<i>Vulneris cancrenosi vel fistulosi cura-</i> tio qualis. 13. 10
<i>Vlcerati quinam sint per thermas cu-</i> randi. 176. 35	<i>Vulneris cum fractura complicati cu-</i> ratio. 76. 1
<i>Vnguentum ex calcinato Paracelsi.</i> 169. 35	<i>Vulnera omnia lethalia rectè dicun-</i> tur. 10. 10
<i>Vnguenta ne putrescant, vt sit præca-</i> uendum. 38. 12	<i>Vulnera sunt imminentium morbo-</i> rum remedia. 24. 12
<i>Vnguentorum vsus antiquus est.</i> 37. 23	<i>Vulnera cælestib. influxibus sunt sub-</i> iecta. 8. 30
<i>Vnguentorum corpus dant Mel &</i> Butyrum. 37. 30	<i>Vulnera natura suit ac glutinat, non</i> filum. 21. 40
<i>Vnguentorum noua compositio Para-</i> celsi. 38. 20	<i>Vulnera omnia symptomatum ratione</i> lethalia. 3. 10
<i>Vnitate soluta, corpus externus iniu-</i> rijs omnibus subiectum est. 134. 2	<i>Vulnera quedam lingere non exhor-</i> ruerunt. 91. 40
<i>Vniuersalia vlcera.</i> 212. 38	<i>Vulnera recentia vt tractanda sint.</i> 9. 20. inueterata quomodo. ibid.
<i>Vomitibus in vulneratis vt compescen-</i> dus. 31. 28	<i>Vulnera artuum & articulorum qua-</i> tenus periculosa. 6. 4
<i>Vrina suppressa in vulneratis vt euo-</i> canda. 31. 35	<i>Vulnera transuersa resolutionem mi-</i> nantur. 5. 38
<i>Vrtica cur vtrat.</i> 185. 41	<i>Vulne</i>

INDEX

<i>Vulnera in vlcera abeunt medici & remediꝝ culpa.</i>	134. 15	<i>Vulnerati cur Epileptici fiant interdum.</i>	12. 30
<i>Vulnera benigna cur lethalia fiant.</i>	7. 32.	<i>Vulneratis diuersus cibus competit.</i>	30. 1
<i>Vulnꝛum varia mundificatiua apud vetercs.</i>	42. 10	<i>Vulnꝛatis cibus ac potus vt & qualis præscribendus.</i>	30. per totum.
<i>Vulnꝛum excrementa.</i>	4. 43		Z
<i>Vulnꝛum ingenita malignitas folis arcanis curatur.</i>	8. 40	<i>Zingiberis oleum deſtillatum vlcera curat.</i>	175. 21
<i>Vulnꝛum omnium mala diatheſis.</i>	54. 5.	<i>Zuccharini ſalis vlcera.</i>	212. 34
<i>Vulnꝛaria medicamenta corroſiuis miſcenda.</i>	94. 28	<i>Zygi cuiusdam potio mirabilis ad vulnꝛa nera.</i>	34. 17
<i>Vulnꝛariarum potionum formule aliquot.</i>	36. 10	<i>Zythi quàm vini potus ſalubrior eſt.</i>	176. 25

INDICIS PRIMI TOMI.
F I N I S.

Aureoli Philippi
TNEORHR·ASTI BA-
RAOELSI SVMMI PHILO.
sophi & Medici Chyrurgiae
Magnae

TOMVS SECVNDVS.

CONTINENS

De Tumoribus, Pustulis, & Vlceribus
Morbi Gallici Lib. x.

De Curatione & Imposturis Morbi
Gallici Lib. octo.

QVIBVS INSUNT HVSDEM
Authoris

ANATOMIA.

CHYRVRGIA MINOR, &c.

Omnia à
IOSQVINO DALHEMIO HIETICH.
TAVVIO OSTROFRANCO GERMANO
LATINITATE DONATA.

ANNO SALVTIS
M. D. LXXIII.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

LIBRARY

540 EAST 57TH STREET, CHICAGO, ILL.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO PRESS
540 EAST 57TH STREET, CHICAGO, ILL.
U.S.A.

Aureoli Theophrasti Patavolphi
CHYRVRGIAE MAGNAE
PARS QVARTA,
DE

TVMORIBVS, PVSTVLIS, AC VLCERI.

SVS MORBI GALLICI, CONTINENS

Chyrvrgiam Minorem.

In decem libros distincta.

CLARISSIMO AC PRVDEN-
TISSIMO VIRO HIERONYMO BO-

nero, vrbs Colmarienſis Dictator

Theophrastus P. S. D.

EXPERIENTIA, OMNIUMQVE MAGNARVM
rerum, quæ inde à protoplasto ad nostra vsque
tempora existerunt, cognitio, quàm grata sit,
quàmq iucunda Deo, hominibus, & cuiusvis
propriæ ac singulari memoriæ atque menti, ne-
mo vt existimo est, qui ignoret: maximè si quis
mente recolligat, quantis donis genus humanum

Deus Opt. Max. ornarit: etenim Prophetarum scripta euoluenti-
bus, manifestum euadit, quibus secretis Spagyros donarit. Reliquæ ^{Historiarum} cognitio.

- 30 verò historiarum lectio docet, quibus virtutibus Monarchæ ab ipso
dotati fuerint: quanta enim virtus bellica in Alexandro Magno,
Iulio Cæsare, & Machabæo enituit: quàm perspicax Augusti in-
genium fuit: nec in istis solum, sed & inferiorum quoque Politiarum
contemplatione mirificè mens hominis exercetur, dum quo-
35 modo singulæ virtutes, artes, &c. à singulis artificibus inuentæ, ex-
cultæ, ac propagatæ sint, cogitat. quod si à terrenis istis de inani-
mum quis ad cœlestia illa & supernaturalia conuertat, tum demum
præstantissimorum, innumerabilium, ac penè fidem excedentium
Arcanorum atque Magnalium contemplatione sic afficietur, vt
40 miraculorum diuinorum non possit non recenti subinde voluptate
reminisci. Verum Clariss. ac Sapientiss. vir, quid istis com-
memorandis te detineo, quin potius ad artem Medicam, artium om-
nium maximam, & plus quàm præstantissimam, nostra decurrit

Aa 2

oratio: Eius siquidem vnus beneficio omnium antedictorum bo-
norum cognitio & vsus nobis contingit, confirmatur fide, excoli-
tur obedientia, perficitur summo illo erga proximum dilectionis
præcepto, imò medicinam ipsissimam esse Dilectionem rectè quis
dixerit: etenim si vsus magnitudo etiam apud Deum præualet in
actionibus nostris: quid quæso vtilius, quid magis necessarium,
quid ad laudem & gloriam comparandam accommodatius Arte
medica quis inueniat: vt iam extra controuersiam sit, Magnalium
Dei præstantiss. esse Medicinam, & ipsam pluribus quoq; magna-
libus abundare. His ergo rationibus C. V. (tum quòd intelligam
te secretioribus Medicis studijs libenter vacare) permotus ego,
hos decem libros de causis morborum recentium cognitu maxime
necessarios, sub tuo nomine in publicum prodire volui, sperans me
Deo Opt. Max. laborem non ingratum, Reipub. verò vtilissi-
mum, quicq; æquiora hominum iudicia meritis sit, sum-
pisse. Interim diligentiam meam atq; inde-
fessum pro excolenda medicina
● studium toti orbi be-
neuolus offéro.
Vale.
Colmarie 11. Iunij.
Anno 1528.

LECTO-

LECTORI BENEVOLO

D. Theophrastus ab Hopen

heim Salutem dicit.

AD refrenandam ac compescendam audaciam eorum, qui magno fastu, infano clamore, atque insolentibus titulis, Medicinæ gubernationem sibi stolidè iam ab aliquot seculis vsurparunt, Lector beneuole, Errores qui in morbi Gallici dignotione ac curatione inter illos accumulati sunt, infinitos, prodere animum induxi. etsi verò ipsorum merita atque fatuitas sic omnibus cognita est, vt vel me non scribente, nemo illis fidem adhibeat amplius, tamen vt legitimam cognoscendi ac curandi morbi Gallici methodum rectius ostendere queam, in illorum erroribus redarguendis non inutiliter aliquando commorabor.

Morbi hanc speciem, Gallicum morbum aptissimo nomine à patrio solo, in quo primùm extitisse hominum memoria annotatum est, appellare soleo: nam magnarum rerum nomina à natali loco contingere non infrequens scriptoribus esse memini. Pustularum nomine si forsàn quis contendat malum appellari debuisse, is certè & suam in arte medica inscitiam prodet, & quod Generalius illud nomen sit, se non intelligere ostendet. Accedit adhæc, quòd nouum morbum (qualis Gallicus est) inconcinnum foret antiquo nomine notari, mihi quoq; non competebat nouum nomen, antiquato eo quod vsitatum erat, substituere. itaq; imitatione Latinorum, qui malum hoc SEMEN GALLICVM appellant, secundum Gallos, à quibus originem duxit, Gallicum morbum nuncupare placuit. Cætera quæ ad instituti nostri explicationem pertinent, sic breuiter accipe. Remedij vtor vulgo vsitatis, tum etiam mihi peculiariter notis, in quibus tamen assequendis paucissimi scopum contingent. Germanica lingua dein vtor, nimirum quia tanta nostrorum medicorum eruditio est, vt ne hanc quidem sint assecuturi, nedum si Latina vel exoterica aliqua scriberem. Stylus adhæc inusitatus est: atqui talem requirit Experientia nostra. Remedij præterea ac simplicibus exotericis, ac singulari artificio præparatis, vt necessitas cogit: siquidem vulgata omnes nostras spes frustrantur. Denique noua quandoque vsurpo vocabula, non tamen sine causa. Medicinæ enim varietas hoc iubet, subiecti nouitas cogit: namque nouus morbus cum nouo nomine, nouum remedium, nouumq; Medicum parit.

Quæ dicta sunt hactenus, omnia ad eum scopum à me referuntur, vt Morbi hoc genus absque omni errore percuratur: nam

Simile.

perinde ac in teli iactu, sic in curatione res se habet: illic etenim non qui orbem tetigit, sed qui scopum attigit, artifex habetur: sic & in arte medica non is qui amplius in ^{ita} curans, & iuxta illud paruum quoque curandum existimans Medicus dicitur, sed is qui vtrumque suo modo curare potest. Quod si non initio statim cuius satis factum fuerit, is sciat in progressum omnem defectum refarciri. interim monitos Lectores volo, noua nomina, noua simplicia, nouosq; morbos, noua diligentia addiscere ne dubitent. et si enim spero quosdam fore, quibus nouitas ista molesta futura non sit, tamen interim ceteri excitandi ac confirmandi mihi sunt: nam cum non omnes similiter ad artem medicam instructi accesserint, diuersa oratione in ipso statim operis limine compellare placuit.

Itaque rogatos omnes volo, si qua in re meam requirent vltiorem fidem, vel explicationem, de ea candidè moneant, relaturi sine dubio expectatis. re-

sponsum. Vale.

Colmarig.

THEO.

THE RARÆCRESI DE TV⁵
MORIBVS, PVSTVLIS, ET

Vlceribus Morbi Gallici

LIBER PRIMVS.

IN QVO

*Errores Theorici & Practici antiquorum
Medicorum deteguntur.*

CAPVT PRIMVM.

AT VRARÆca est benignitas, atque erga humanum ge-
nus clementia, vt si qua ipsa pauperiem fecerit, de re-
compensatione statim sollicita sit, si quem naufragium
fecerit, eidem portum in quem se recipiat, subito offerat. Huius inquam naturæ suæ memor optima
parens nostra, Natura, cùm primum morbum Gallicum produxisset,
ex suo ipsa Lumine Medicos curandi malignos progerminare voluit.
Verum ea est rerum humanarum infelicitas, vt nunquam sine zizania atque infelici lolio triticum proueniat. simili itaq; malo
inter medicos illos ex chemicis fornacibus prognatos, pestis
quedam pigritia, arrogantia, & avaritia defœdata prorepsit, ex quo
factum deinceps est, vt horum hominum iniquitate & sceleribus
pressa sanctissima ars magnam ruinam traxerit: etenim fucata &
palliata speciosis quibusdam nominibus remedia, etiam à cerdonibus,
rusticis, fullonibus, alijsq; huius farinae hominibus nequissimis
circumferrentur. Græcos, Arabes, Latinos, ac Barbaros sectantes
medici, vt aliquid supra vulgus scire putarentur, non dissimili
fraudis genere vnguentorum, fumigiorum, ac ligni Guaiaci vsum
introduxerunt, absque quorum notitia nemo Doctoris, vel Magistri
titulum sibi vsurpare auderet: ipsis verò cognitis, Medicus ab-
solutissimus quis diceretur.

Naturæ quan-
ta benignitas.

Latrochemi-
stæ.

Doctorum
abusus.

Cùm ergo natura Microcosmi fato quodam hisce Medicis
(qui de morbi essentia etiam cum ipsa rerum natura pugnantem
Theoriam exædificauerant) subijceretur, ipsorum astutia, imò ne-
quitia factum procuratumq; est, vt ipsorum opinionibus contradi-
cere capitale haberetur, cùm tamen eo ipso quòd opinionibus ni-
tuntur, contradicendi occasiones in manus tradant, & fati superq;
testatum faciant, suam Medicinam fucatam penitus penitusq; ef-
fe, ipsisq; verissimis Medicinæ ac Philosophiæ fontibus contradi-
cere, vt iam huiusmodi Medicinam tam Theoricam, quam Pra-

Medicina vul-
garis est carni-
ficina.

eticam, nil nisi Carnificinam, emendandarum pecuniarum officinam, atque ægrorum certissimam perniciem, quæ etiam naturæ vim faciat, pronunciare non dubitem. Et quod peius est, eo demeritis progressi sunt stupidis homines, ut de errore admoneri non lint, imò pertinacissimè, tanquam pro aris & focis contendant, suam artem medicam veram esse, sua remedia certa, & usu comprobata, ab omnibus esse amplectenda, cum interim ipsi naturam cogere, Microcosmum pro arbitrio excarnificare non desinant. hanc suam tyrannidem quia ipsi acriter tuendam putant, ego contrà viriliter oppugnandam publici commodi gratia mihi sumpsi, quod idum facio, nemo mihi vitio vertat, si quando virulentior calamo in illos inuehor: siquidem ea est causæ turpitudine, ut clementem non ferat accusatorem.

CAPVT II.

17

Essentiones
medicorum
despectum
h.

Principia itaque, cum in eum modum de morbi essentia disputaretur, ad Remediorum quoque inquisitionem transgredi ceptum est. Morbum nullus eorum viderat antea, quem ut cognoscerent, varij varios codices perlegebant. Hic Galenum, ille Aulicennam, alius P. de Argillata consulebant, si forsitan aliquid cum suo morbo consentiens illic descriptum inuenirent: sicq; ex diutina lectione varia variorum iudicia extiterunt, dum alius Serpiginem, alius Leporam, tertius Esthiomenon esse pronunciat. Primum ergo illinc exportatum est vnguentum de Cerussa (aliâque à veteribus pro scabie vsurpata) atque in usum adhibitum, cuius impotentiam postquam cernerent, atque naturam neque calc fieri, nec sicari velle intelligerent, sua ipsorum ignorantia considerata, cristas paulatim demittere ceperunt. Sed ne nihil planè agerent iuxta Auicennæ & Galeni canones, ad digerentia, laxantia, & cathartica decurrerunt, neque illic eadem omnes vsurpabant, alijs Fumariam, alijs Senam, alijs Mannam, quibusdam Rhabarbarum præferentibus: quin inuenti etiam sunt, qui ab Elleboro, Colocinthide, Esula, Cataputia, Vitriolo, atque Scammoneatis non abstinerent. verum hanc curandi rationem frequentia funera, manufactæ Paralyfes, aliâque huiusmodi dira mala, non ita multò post inuerterunt. Atque iam parum spei in arte supererat, nisi Diuus P. de Argillata miseris istis socijs vnguentum contra scabiem, pruritum &c. suppeditasset.

Simplifica que
curando ma-
lo sunt adu-
bata.

Vnguenti for-
ma vulgari
medicorum
contra scar-
biem Galli-
cam.

Vnguenti forma & præparatio operosa admodum erat, in qua nec ipsimet consentiebant: Lullianis namque Mercurius, Empyricis Euforbium, & Staphisagria. Dogmaticis Lythargirum & Sandali præferebantur. Denique qui omnium periculosissimi sibi videbantur, Zinnabarin decantabant, iamq; passim

palsim huiusmodi scheda circumuolitabant. Recipe Eufor-
 bij, Staphisagriae, Lythargirii ana, Mercurij cum sputo extincti ad
 pondus omnium, aruinæ quantum sufficit. ex istis inquam simpli-
 cibus, simplicia, id est, quæ nullam penitus artem saperent, vnguen-
 ta conficiebant, donec tandem & rustici linguæ latinæ ignari intel-
 ligerent, Remedium sic se habere. Recipe Lythargiri pro sex
 cruciatis, Axungia porcina Massam dimidiam, Manubria cultel-
 lorum ex sandalo numero ij. Zinnabari ℥ ij. ss. Mercurij ℥ v. agi-
 tentur benè, & fiat vnguentum quo vngantur partes optimè: & fa-
 nè nisi calida, & aurei annuli eorum prodiissent, neutiquam Cro-
 si diuitias consecuturi fuerant. Vnguenti vsus huiusmodi erat: pri-
 mum pars affecta, & quæ vicinæ illi circumpositæ erant vngebantur,
 vsque dum etiam per os erumperet cum malo ipsum remedi-
 um. bone Deus, quantus terror eos occupauerat, cum cernerent æ-
 gros in cimiterium confugisse. Attamen quo pacto hanc defluxio-
 nem auerterent, speculari non desierunt, qui Doctores titulo su-
 perbiebant, semen plantaginis masticandum præcipiebant, Chy-
 rurgi Mel rosatum & Alumen decoquentes, malo mederi cona-
 bantur. Monoculi medici aquam mororum præscribebant. Tan-
 dem ex Herbario Prunellæ vsus innotuit. O præclaros medicos.

Rustici fucum
sentiuunt.

Prunella.

CAPVT III.

CVm ergo istiusmodi vnguentis parum admodum proficerent,
 Caliam interim curandi rationem, æquè ac prior fuerat, naturæ
 contrariam ingressi, quo pacto fluxionem à denticibus purgatione
 auerterent, cogitabant. sed circulo isto absoluto, semper priores re-
 currebant vñctiones. Interim tamen frequentissimi sepeliebantur
 ipsorum ægri: itaque ne forsan propter vnus funera alterius
 quoque Remedium contemneretur, paulatim in sectas scisci sunt.
 Quorum hi illos inculcabant, quòd Mercurium non rectè extin-
 guerent: isti vicissim hos, quòd coagulandi artem non callerent:
 quidam transmarina simplicia sua declamabant (post caulam scilicet,
 & in plateis palsim nascentia) nonnulli qui se Alcumistas ap-
 pellant, nescio quam coagulationem per herbas profictebantur.
 Hos dehi subsecuti atque in locum vñctionum Tenuem victum sub-
 stituerunt, mira ieiunia, Quadragesimas, Aduentus, &c. confin-
 gentes, omnia nimirum in eum euentum, vt si vñctio remedio non
 respondisset euentus, alter à calumnia liber esset, interimque pecu-
 nias ab ægris tuto emungeret. verum exitus seu opus, quod de ar-
 tifice testatur, non admodum diuturnam hanc curandi normam pas-
 sum est: itaque & hinc spe sua deiecti, ad fumigationes confugerunt,
 atque vndique quæ corporis aliquis meatus patebat, fumigantes,
 miror

Sectarum oca-
calio.

Tenuis digesta
instituitur.

Mercurius ba-
sis fumigiorū.

Cinnabaris
violentum re-
medium.

Lotiones.

Corrosiua.

Lignum cur
mercatori-
bus allatum.

Requiem pro
reluxit.
Egrin Ema-
us abeunt.

miror quomodo culum ac cunnum præterierint. Basis fumigio-
rum erat Mercurius, quem ne omnes similem haberent, miris for-
mis eum representare annexi sunt: alius in calcem redactum osten-
debat, alter axungia vsina enectum, sed vulgus maturè admodum
fucum sensit, ac remediū hoc genus repudiare cepit, atqui malo quo-
dam fato Cinnabaris tandem emerfit, cuius virulentia cū initio
vulgo incognita esset, huic aucupio ad tempus accommodata esca
fuit, multosque orco dehiscit. Omnium istorum in locum tan-
dem lotiones succedere: nam hoc illis peculiare est, deteriora fere
melioribus substituere: deteriora dico ipsorum met iudicio: breui
etenim, at nimis maturè tamen, quis huius remediū vsus esset, egro-
rum periculo didicerunt. Itaque & hoc repudiato, ad Corrosiua
progressi sunt, eo successu, vt dum sanas partes læderent, ægras re-
linquerent, ex simplici malo duplex existeret, atque ægri præ ni-
mio pruritu ac dolore inuiti saltare ac tripudiare cogerentur. Re-
media forsan requiris, audies, sed (ob dictas causas) diuersa: alius
namque alumine vstro, alius Rubro henricho (quem vocant) alius
Sale Armonizaco, vt Mercurium sublimatum, & Realgarum
cam, negotium suum exsequabatur: sudatoria, stufas, clibanos, &
id genus pecuniosas ipsi artes, iam breuitatis causa omitto.

Tandem cū in omnibus istis genijs nil spei amplius super-
esset, alia quæ sita sunt homicidiorum excusandorum remedia. ita-
que alij Ecclesiasticas dignitates ambiuerunt, alij institorum ac
mercatorum se negotijs immiscebant, maxime quæ ad Lignum
sanctum pertinebant, scilicet & illic aliqua adhuc lucelli spes emi-
cabat, Mercatores illi non sanitatis, sed lucri causa Lignum impor-
tarant: quippe non ignari, ne in natali solo quidem hoc malum cu-
randi vim ligno incile: nam & illic passim in plateis & compitis in-
finitum viderant ægrorum numerum. Sed quid multa, idem hic
quod alibi illis euenit, atqui non planè sine specie erat hoc remedi-
um: etenim vt commendatius esset, tenuem dietam eius vsui con-
iunxerunt, camque sex septimanis continuandam præscripserunt.
O ieiunium, o miserum pascha, scilicet per dies quadraginta omnia
ex voto successerant: sed heu post Dominicam Palmarum hic an-
gor perpetuus incipiebat, & boni illi fratres cum Dominica tertia
cantassent Lætare iherusalem, in Pachate re male considerata, pro
Reluxit, ciebant Requiem æternam, &c. & suos ægros mitte-
bant in Emaus, Tantum scilicet in vniuersum est, quidquid in
huius curatione ab illis attentatum est hætenus, quod si quo modo
pergere velint, monitos eos volo omnibus modis considerent,
quantum naturæ in istis possibile sit: namque quicumque non con-
siderata prius Natura, ex suo cerebro Medicinam facit, vel manife-
stè na-

sit naturæ repugnat, vel casu curat, quæ dein curatio Mercurio, non Medico accepta feretur.

CAPVT IIII.

- 5 **M**aiorem sanè apud nostros atque Italos Medicos prudentiam sperassent, quàm illi re ipsa præstiterint. Nam dum omnia inuertunt, & lumine naturæ se destitutos ostendunt, & suarum formularum bonitatem suspectam reddunt: etenim ex ijs manifestum euadit, illos nulla de morbi causa habita contemplatione, statim ad ipsam curationem properasse, sicquæ Praxin Theoriæ præposuisse. verum non ignoratis forsitan Praxi Theoriam primum
- 10 existisse, scilicet cum ex experientia progrediretur: atqui aliud est experientia, quàm vsus vestrarum remediorum, vnctionum dico, Lotionum, Corrosiuorum, Ligni, &c. ista namque multorum periculo abundè comprobarunt, cuiusmodi ipsa experimenta sient. itaq; & vos omnesque qui vos sectantur, plurimùm à scopo deuiatis, cum vel vestro ipsorum testimonio experientia vestra incerta sit, atque putida. quod si Praxis huiusmodi est, qualem Theoriam hinc exad-
- 15 ficari quis cogitet? Sin isthæc remedia vestra autoritate scholarum & Doctorum, à quibus toti dependetis, defendere conemini: quid aliud erit hoc, nisi inanis sermo, ad ægrorum perniciem comparatus? Istud potius ex me scitote, Theoriam non minus quàm Praxin actionem quandam esse: est enim Theoria cuiusvis rei, nil nisi
- 20 speculatiua quædam praxis, veluti & ipsa praxis est actio operatiua: quid ergo vos effecturos putatis, si speculatio operi seu actioni non respondeat? vtraque sanè vel vera, vel falsa sint oportet. Architectum intueamini, is in mente domum exadificat, vnde verò illud edificium assumit? utique ex practica operatiua, quæ nisi prius
- 25 existeret, nunquam speculatio ipsa foret. Itaque vtramque praxin ex experientia progredi iam demonstratum est, vos quomodo vestræ speculationes cum demonstrationibus conueniant, ipsi videritis. Verum si res vestræ comparatæ sunt, vt solo habitu ac titulis à rusticis differatis, cætera per omnia similes, aded, vt mi-
- 30 rari subeat alicubi in rerum natura Academias existere, quæ tales suppedient Medicos, qui à rusticis, quàm à suis præceptoribus plura didicisse se fateri cogantur. Sed perinde vobis ac Chæ-
- 40 rioni euenit, qui pro pernīs rosas in fumo exsiccare volebat: nam gladium quem natura nobis in manus tradidit, ad vsum accom-
modare imperiti estis.

Theoria ex
Praxi primum
existit.

Theoria est
iam actio.

De idea.

Titulis à rusticis
differunt
pseudomedici.

CAPVT

CAPVT V.

Scripta aliorū
de lue Gallica
cententur.

NEque verò ignarus sum, quosdam Italos ac Germanos editis libris de pustulis disseruisse, veruntamen quibus rationibus illi nitantur, sic breuiter accipite.

Realistę & Mo-
dernū.

Sunt qui Chole-
rę pustularum Gallicarum generationem tribuant, sueque opi-
nionis rationem requisiti respondent, Paragrapho siquidem, &c.
Atqui quis vnquam in medica arte autoritatem tanti æstimabit,
vt ex paragraphi allegatione dubia decidi posse cogitet? experien-
tia potius, demonstratio, atque veritas ipsa præualeant. Cætera
istorum hominum mendacia tacitus prætereo, qui cum non vere-
antur antiquorum authorum authoritates ad nouos, atque anti-
quitati incognitos morbos vi quadam traducere: quomodo non
quiduis sine iudicio ad confirmandas suas opiniones producent?
Numquam sanè mihi persuaderi passus essem, eos qui partim Rea-
listę, partim Moderni nuncupantur, tam omnis philosophię at-
que transmutationum ignaros esse, nisi re ipsa experirer. Parisien-
sium, Montispessulanorum, Colonienſium, ac Viennensium, etſi
tanta ruditas non existit, talis tamen est, vt quis iurè in illis maio-
rem eruditionem requirat.

Ex humori-
bus pustula-
rum causę
demonstrari
nequeunt.

In Logicam
inuenitur.

Authoritates
in medicina
nil probant.

Atque vt tandem quod sentio proferam, sic liberè ego pro-
nuncio, Humorum illam quaternitatem merum figmentum con-
trà omnem naturam excogitatum esse, tantum abest vt pustulas
Gallicas ex illis deduci confirmari possit. Admittam, siue Para-
graphum, siue Sparagraphum contrā alleges, parum mea interest, an
miserè enim vestros tractatis humores, vt & ipsa met natura hac in
parte vos reformidet: iam sale conditur humor, estque vobis phleg-
ma falsum, iam aceto perfunditur, & euadit phlegma acetosum,
atque huiusmodi sexcentas nugas forcondissima vestra capita com-
miniscuntur. Subtilitates istas (liceat vestra bona venia sic appel-
lare) Artistę primum in medicam artem transfuderunt, qui cum
secundum olidam suam Logicam medicinam distinguendam præ-
ciperent, fordisimè artem pulcherrimam conspurcarunt, adeo vt
iam non quod veritas suberet, sed phantasia deliraret, rectum puta-
retur. Accesserunt insuper authoritates huiusmodi, Hęc dixit
Isaac, hæc Hugo, &c. quid ista ad Hugonem, Trusianum, Sillanum,
Azararium, &c. an illorum aliquis Gallicum morbum cognouit,
vel curauit? scilicet Gentilis & Iacobus de Partibus tuam con-
tegent ruditatem: tute te consule, an istę authoritates sufficiant.
Sed vt paucis rem concludam, sic de omnium eorum qui Morbum
Gallicū descriperunt centonibus iudico, nullū penitus Theorema
vel Medicamentū vtile totis illorū libris descriptū inueniri. Itaq; si
quis-

quisquàm est Medici nominis studiosus, is ab istis allegationibus (quibus nec Colonig, nec Parisijs honestè vti licet) abstineat. Siqui dem iam demonstratum est, omnium tum Germanorum, quàm Italorum scripta autoritauibus antiquorum innitencia, inutilia, putrida, pestifera, atque explodenda esse.

CAPVT VI.

IAM ergo documentum vniuersale, ac vtile vobis tradere instituo, scilicet vt humorū illum quaternionē, quem tantopere Medicaars (eam dico quæ pontificum diplomatis munita stultè superbit) prædicat ac vrget, tamquàm pestilentissimum dogma abijciatis: dictis meis scio tum demum fideni adhibebitis, vbi cognitis agrorum, tam salutis quàm infalubritatis causis, dogmata ista naturæ planè contraria esse, neque vlla ratione defendi posse obseruabitis, atque tum quoque quantum signis, atque dignotionibus scribentium, tribuendum sit, manifestum euadet.

Quod si humani corporis cognitionem quis affectet, is non istis perpetuo inhærebit, sed vterius progressus, cuiusuis lapidis, ligni, &c. atque omnium quas natura produxit rerum virtutes ad discere non subterfugiet. vi rtutes illæ, non sane ex humore aliquo, vel aliquo quatuor Elementorum (ad quod Asylum perpetuo reuertunt illi) referuntur. Quin & illud in Mespilo non ignorandum quàm obrem ille contra ac pyra formatus, ac vicissim quam obrem horum putredo secus ac illius in vitio sit. Sed istarum differentiarū causas, quoniam referri debere putas, ad Melancholiam vel Choleram dices: quasi vero rerum omnium causæ in quadratura illa lateant. Circulum mihi considera, an ne ille cū trigono vel tetragono aliquam habeat similitudinem: maiore sane prudentia Medicinam vestram, omni experientia destitutam, tractare nos decebat.

His ergo quæ diximus mente comprehensis, iam deinceps omni scientia vos destitutos esse, non amplius vrgebo: nā ista Medicinæ fundamenta sunt, sed ea tam in mundo exteriori, quàm in ipso met homine æquè sunt consideranda: amborum namq̃ eadem est ratio, eandemq̃ vtraque admittit vel respuunt in quaternionem illum diuisionem. verum exterior mundus, quàm homo prius est considerandus: nam nisi penitus perspectis, quarumuis terrarū aquarum, ignium atq̃ aëris cuiusuis, naturis, contentis, generibus & speciebus, nemo vnquam Medici nomen sibi vsurpare poterit. Terram nobis exempli causa proponamus, primum quot eius species toto orbe sint, post quomodo & quam obrem hæc pinguis, illa sabulosa, hæc lenta, illa friabilis, hæc tali illa alio colore prædita sit, an non tibi cognoscendum putas? vtiq̃, nam ex istis conceptionibus earpis, dein natura innotescit. Atqui ista cognitio non inani-

Aquarum di-
ferentia.

bus vestris contemplationibus, sed veræ Philosophiæ beneficio comparatur. Similiter de aquarum diuersitate iudicandum: nam perinde ac huius variæ species existunt, sunt enim aquæ aliæ falsæ, aliæ acidæ, nonnullæ dulces, &c. sic & in humano corpore liquores diuersi reperiuntur.

Aëris & ignis
diuersitas.

Eodem modo in lapidum naturis res se habet, nec in istis solum, sed & plantarum, arborum, Metallicorū corporum, & quidquid vsquam natura ex superioribus quocunque Elementis, Terreniabin & Nostoch produxit, sic in te recondita habeas, veluti in Iliado illa consistunt. in hoc enim singulæ species singulæ separatim comprehenduntur. Vbi denique ista omnia mente complexus fueris, tum demum ad Anatomiam Microcosmi progredieris, vbi si didiceris, Morbos non ex humoribus, sed veluti poma in arboribus, sic eos ex hominis corpore germinare: iam in verum Medicum euadere poteris.

Anatomia
Microcosmi
quando sit
temporaria.

CAPVT VII.

Mineralium
consideratio
necessaria.

Asumpto proinde eo quod iam demonstratum abundè est, quod scilicet in humano corpore omnes maioris mundi species insint: iam altius in illum quaternionem, quem vos Medicinæ 20 fulcrum constituitis, inquiramus. Cum sanitas ac ægritudo corporum in partium ipsarum dispositione consistat, partes autem plus centuplices inueniantur, quomodo consistere posse humorarium illum quaternionem putas? Sane nisi Mineralium partes intueamini, numquàm vel leuissimæ diariæ febris causam reddere, vobis 25 possibile erit, nisi Vitriolatum aliquem humorem magno vestræ artis dedecore confingere velitis. Verum nil istis meis argumentis etiam firmissimis, permoueri Germanos ac Italos Medicos, tribus ex rationibus intelligo: alij namque eorum iam senes ac laboribus fracti, quietem quærunt, Alij crumenæ quàm ægris medentur ac 30 curatius, meaque scripta, ob id parui pendunt: Vltimi nouitatis pertractati, tam pigri ac vecordes sunt, vt vix se ipsos loco moueant. His inquam de causis perpetuo dominabuntur in arte vestra errores: interim tamen non dubito fore aliquos, qui meis vestigijs insistentes, acriter vestris Mendacijs contradicant. Primum enim naturæ 35 imperitos esse, eis manifestè contradicere cum vitiosum non putetis: dein, morborum descriptionibus (etiam inuita Minerua confarcinatis) quia vnâ antiquitate comendantur, sine iudicio pertinaciter fidem adhibeatis, cur non ad detegendos vestros errores me compelli paterer.

Tribus de cau-
sis Paracelli
scripta negli-
guntur.

Calumnias, conuitia, atque blasphemias quibus me petitori sunt isti, (eos dico qui corpus ac animum cum mihi debeant furtiuè ea mihi abstulerunt) non tam metuo, quàm vereor, ne illi ipsi magna

magna multorum hominum iactura, imò vitæ periculo nostris remedijs abutantur, quod ut magis metuam, facit ipsorum cum reliquis suæ farinæ nequam hominibus inita familiaritas, in quam nunquam (mihi crede) descendissent, si vel scintillam pietatis adhuc reliquam haberent. Veruntamen silentij nostri causa nō ea est, quòd illos pertimescam, sed quia scio plagiaros ac fures istos, crimē ac inficitiam suā non posse nō vultu ac opere prodere, à respondendo superfedeo. Huius generis nebulones plurimos Basiliensis Academia cum illic Medicinam profiterer suppeditauit, qui cum ad tempus coniunctissimè mihi conuississent, cognitis quibusdam nostræ artis secretioribus remedijs me deseruerunt, atq; pro officijs meis erga ipsos infinitis, tantum abest ut aliquam gratitudinis significationem dederint, ut etiam manifestè mihi contradicere, mendacis atq; conuictis me petere non dubitarent. Sed quoad initium operis in procemio polliciti sumus, Theoricos errores & remedium abulum quæ magno agrorum incommodo apud vos radices egerunt, quantum in nobis est præuere, tollere, abolere, omnibus necuis atq; viribus conabimur: nā ista prius expurgata sentina omnia posthac erunt faciliora ac magis peruia. Quod si forsitan ob virulentioris stylium, maledicentiæ crimen, quis mihi obijciat, atque scurrilitatis accusare velit, ei si candidus est, (nam cæteros nil moror) sic breuiter respondeo: si ipsi tam perspecta essent, quàm mihi cognita sunt istorum hominum scelera, duplo vehementiore calamo ea persequendā præciperet. Neque tam sum rudis rerumq; imperitus, ut non facile coniectura assequi possim, me à paucissimis intellectum iri, à pluribus verò contemni: quippe non ignarus, falsum cum vero neutiquam consistere posse. Deniq; quod fortunæ ac virtutis comitem esse intelligo, omnes omnium catummas facile contempsero.

Basileæ Medicam professionem Paracellus susceperat.

Errores tollere est Paracelli studium.

Stili vehemētia defenditur.

CAPVT VIII.

QVÒ autem errores vestros tam theoricos quàm practicos facilius homines cognoscant, oçasiones quibus in eos istapfi cistis aperiendæ mihi iam sunt. Principio ergo ab agyrtis ac experimentatoribus edocti, Mercurium in istis morbis summum misterium esse omnem in illum spem vestram coniecistis, & sane ut quod res est fatear, vni Mercurio omnis curatio debetur: namq; sola vis Mercurialis curare apta est, siue in plantis ea sit, siue in alijs rebus: verum in præparandi ratione error vester latet, in qua cum recte intelligatis, extingui illum primum debere, non tamen quemadmodum id præstari debeat cognoscitis: etenim donec suam in apprehendendo Auro naturam conseruat, integer est. Quæ hinc manifeste euadit, æxungiam vrsinam ac sputum ad illud præstan-

Mercurij vsus in lue Venerea.

Mercurij inextinctio.

dum non sufficere, cum verò alios exinguendi modos, neque in Gallia vel Italiae academijs didiceritis, ipsi iudicate, qua fronte Doctoris titulo superbiatis: maximo certe damno vos agros afficere constat, cum eos non rectè preparato Mercurio vitro qualituros alias si non enecatis, certè paraliticos facitis, ceteros veterinarios iam prætereo, quibus forsitan talia non sunt: quæ ac vobis vitio danda. Inscitiam quoque vestram hic non commemorabo, quam ipsi celare non potestis, dum soli Argento viuo minerali illum vim tribuitis, quasi vero non singulis ea plantis congenita foret, sed vnico huic minerali implantata, quis quæso, eam in Tereniabin desiderat: quis in Locustis: quis in Galbano: Cetera quæ Mercurij vim atinent, in ipsius præparatione dicentur. iam ad ceteros errores pergamus, inter quos primus sese offert in laxatiuarum medicinarum abusu consistens, quæ dum Mercurio cõmulentur, in morbi quoque declinatione tantum abest vt proficiant, vt etiam nouum morbi augmentum, ipsamque denique mortem inducant. est namque ea vis Euforbij ac Scamoneæ, vt sensim in corporis intima penetrantes, facultates vitales dissoluant, vt successiue imminutis viribus tandem mors consequatur. neque illis contenti quidam, Arsenicum aui fuerit laxatiuis iungere, cuius vt venenositatem corrigerent, species de gemmis adiecerunt quo vsu ipsi sciunt. Similiter in vnguents aberratum turpissimè à plerisque est, dum scilicet Axungiam porcinam, cerussam, Minium, Lythargirium, & alia huius generis simplicia, etiam natura contradicente commiscuere: nam hoc solum ab ijs effectum esse obseruabimus, vt oppilatis cutis spiraculis morbi fucatam quandam repræsentarent curationem, quæ tamen vltra subsequens plenilunium non duraret. Sed errorum omnium illa radix est, quod Mercurij minerali virtute incognita difficile est inquirere, quibus correctiuis eius venenositas sit tollenda: quo ignorato, qualia euadant composita quilibet Practicorum ac Theoricorum canonum gnarus facile iudicabit. Consequitur ad hæc & illud etiam quod affecto loco incognito qua parte remedium applicandum sit difficile assequamur, adeo vt iam optimis præsentibus remedijs nil efficiatur, nisi vt si non mors, certe paralysis curationem absoluat. Non secus de fumigis actum est: namque Montipessulani ac Salernæ Medici cinnabrio in fumigis adhibito iam perfectam se curandi morbi rationem assecutos esse opinantes, proprio concepto gaudio subsequenter calamitatem grauiorem reddiderunt. ostepida capita, istos ne quis homines dignos iudicat, quibus contradicat: cum simplicia nondum dignoscere didicerint, namque illi cinnabarim à Mercurio alienum esse opinantur, cum tamen eadem plane sint: sed ista iam omittamus. Stante verò eo quod Cinnabaris Mercurius sit, sequitur duobus tantum ligamentis ipsum

Mercurius omnibus rebus inest.

Euforbij Scamoneæ malignitas.

Arsenicipraua correctio.

Mercurij virtus vniuersalis est cognoscenda.

Montipessulani & Salernitanorum error.

ipsum posse ac debere accommodari, vestramq; vulgatam admi-
nistrandi rationem (qua Thuri, Aliptæ, sulfuri &c. permixtum fu-
migando intra corpus impellitis) friuolam ac Mercuriali naturæ
plane aduersam esse. Verum ista detegere forsitan me non debuisset
5 contendent quidam, parcendumq; fuisse existimationi primū ipso-
rum, tum coniugum ac liberorum incommodis, sed bone Deus,
quasi non liberis & coniugibus, ægrorum potius, quam vestris
prospiciendum fuerit.

Cinnabaris
duobus tantū
adhibetur
lagamentis.

In lotionibus deinceps perinde ac in istis mira nouitatis affe-
10 ctatione ludunt impostores Medici, sed ferè secunda consilia dete-
riora sunt, quòd in Mercurij ac Arsenici vsu manifestum euadit: in
lotionibus namq; adhibiti crudam quidem superfluitatem absu-
munt, sed ea certis periodis deinceps recurrere non desistit, cū
locus recipiens aliunde superfluitates influentes, ab istis vehemen-
15 tibus remedijs debilitetur.

Lotionum
abusus,

CAPVT IX.

SED iam tandem in Corrosiua animaduertere tempestiuum est.
10 Primum, Colcothar adhibito non inficior corrodi partes: nam
non a-gras solum, sed & sanas absumere ipsum vltro confiteor. Sed
an curandi vim participet, hoc est, quod in dubium reuoco, & sane
cū Mercurialis non sit, nemo conuincet camilli virtutem tribu-
endam esse. Quis non Aliminam vestram admiretur soliditatem,
25 quòd cū ipsa met natura. Liquorem curationis opificem crearit,
nondum tamen tanto tempore eousq; progressi sitis, vt quisnam
ille esset, vobis inquirendum putaretis? Atqui vt vestram inscitiam
vulgus quoque intelligat, curandi methodos vltcrius prosequar.
Arsenicum, Calcinata, & Sublimata magno animo adhibetis, at
30 priusquā tempus appetat, quo absolutam medicamenti opera-
tionem pollicemini, iam in Elysijs campis versantur ægri, ipsi met
de vestris canonibus censuram ferre quæso: si morbus quadrifari-
am se habet, quamobrem simplicia adhibetis? cur non & ipsa me-
dicamenta in quatuor classes partimini? Verum Mercurius &
35 Cinnabaris satis testantur, ac edocent, cuiusmodi componendorū
medicamentorum artifices sitis: timò & vos ipsi egregiè vobis con-
feci, ne nimia ac subita noxa sit venenum, per partes adhibere didi-
cistis, &c. Atqui Nouerca certe natura esset, & iniquus pater Deus,
si non alia pellendi mali remedia, præter venena constituissent.
40 Adhæc in illo non mediocriter peccatur, cū Corrosiua non inte-
græ adhuc cuti (namq; huic aperiendæ ipsa destinata sunt) sed
apertæ iam adhibentur, vnde dein ipsa facile ad interiora penetra-
re queant. Itaque obseruandum hîc discrimen est inter apertam &

Colcothar
partes arrodit
sine vsu.

Liquor est cu-
rationis opifi-
cem.

Ægrî in campis
Elysijs.

Error in vsu
Corrosiuorū.

aperiendam cutim: nam illa in Corrosiuis differentia, qua solis coloribus diuersa repræsentantur remedia, puerilis, friuola atque inanis est, & digna quæ explodatur.

CAPVT X.

Platarius.

Lex Cornelia
de homici-
dijs.Humores sin-
gulos purgan-
tia medica-
menta.Efula & Dia-
gridium in
Lue Gallica
nil profunt.Arcanum
morbi Galli-
ci est Remedi-
um.

Verum planius vestram comprobemus inscitiam atq; inertiam, Medica arte ad hunc modum ab agyrtis ac impostoribus occupata. Doctores qui præter purgationem parum admodum intelligunt, vt aliquo modo eam vindicarent, sibiq; restituerent, pontificio diplomate muniti, curandi rationem ex Auicennæ, Galeni, ac Rasis canonibus deductam, in digestionem, purgationem, laxationem, ac mortificationem retulerunt: atq; perfectis omnibus Regulis (iuxta iusiurandi tenorem) ex Platearij centonibus, copiosissimas simplicium ac compositorum classes, ac descriptiones effuderunt, conuiuentibus imò approbantibus Philosophis, Theologis ac Iurisperitis, qui ex præscripto legis Corneliæ, homicidia non difficulter tuebatur. Remedia posthæc vt morbis aptius adhiberentur, in causam accuratius inquisitum est, quam alij Colera, alij Sanguini, alij Melancholia, alij Phlegmati acceptam ferrent: tandem consensu Montepessulanorum ac Parisiensium veterinariorum (non contradicentibus quocq; Germanis) sententia obtinuit, quod Morbus Gallicus à phlegmate, Turbetho ac Hermodactilis transmarinis: à Sanguine, Calsia & Māna: ab atro humore, lapide Lāsuli (assini dicere volebam) curaretur. anne in stercore morbus Gallicus est, quod purgationi curationem tribuitis? sed scio ad digestionem recurreritis, & ad vestram Cichoream, cuius exemplo à mane ad vesperam vsque (vt illa solem imitatur) numq; delirare desistitis, confugietis. Sane si digerendo & purgando malum hoc curandum est, vel alia ægrorum testimonia vobis proferenda erunt, vel alia similia inquirenda. etenim si Diacridium, si Scammonea, si Efula, &c. aliæq; species iuxta Dominum Platarium, & D: Doctorem de purgandis; vniuersales in morbo Gallico Medicinæ sunt: si inquam tantum purgatio conducit, ægros à vobis sanitati restitutos producite, & vestræ subscribam opinioni. sed heu stercorariorum silentium: contra ergo ex me hoc habetore, quod Morbi Gallici, **ARCANVM**, sit Remedium.

CAPVT XI.

Medici ligna-
tum profecti.

Tandem vero ægris omnibus de salute desperantibus, nemineq; amplius vobis nummos subministrante Lignatum profecti partim, partim Cardinalitio Galero ornati, pristino statui restituti estis:

estis: ô super benedictam Syluam quæ victum suppeditat, sed vae li-
gnorum baiulis, vah quam vtile lignum hoc? quot peregrinatio-
num laboribus Medicos leuauit? nam cur Romam quis irer petitum
indulgentias, cum præ foribus vanales prostant, cur non potius in
proximum Iubileum, quis iter differat? noua audite, cum illa regio-
ne vnde lignum hoc conuehitur obambulare, passim in placis
sparsos ægros cernere erat: si ergo tam nobile lignum est, cur non
sanitatem recipiunt ægri? si raritas virtutem adauget, vae paupe-
ribus: sin multitudo & copia vires imminuit, vae Theophrasto. sed
breuibus concludam, quoniam solius ligni fama, omnes vestros
præceptores Hippocratem dico Galenum, &c. ex manibus vobis
excussit, cur non ego cum ipsis, vos atque lignum vestrum reijci-
am? namq; cum multis annis hinc inde in Academicis ac Gymna-
sijs Medicinæ insudaueritis, tamen tandem ad lignum, tamq; ad sa-
cram Anchoram confugitis, ista ne vestra Doctoralitas est? iste ne
vestrorum studiorum finis? siccine forum lignarum, vestras Scho-
las superauit, vt plus illinc lucri expectandum vobis putetis, quam
ex vastis Hippocratis, & Galeni codicibus? Atqui quoniam li-
gnum importatum in officinas nostras est, non tamen virtutes
quibus illud commendatur obtinet, condimento illud tingere, vt
Carpobalsamum referret necesse habetis, nisi vestras execrandas in
Mercurio, Cinnabari, purgationibus, æstuarijs, vunctionibus, Cor-
rosiuis, &c. nequicias antea intelligerem, non possem non admira-
ri vehementer vestras lances, quod non æquè à querno ligno de-
primantur, quodq; repudiatis aromati: Mineralibus transmarinis,
&c. lignum omnibus istis præferre conemini. Sed rusticos pluri-
mos noui, qui ex ligno, non eius virtutibus, perinde ac vos rem fa-
cerent.

Galenum
eiusq; sequa-
ces cur reijciat.

Lignum quer-
num pondere
pugnat cum
Guaiaco.

CAPVT XII.

SED ad præparationem ligni pergamus, Eius quinta essentia,
San in ligno, vel in cerebro nostro consistit, quod tam difficulter
eam ostendatis? vbi eius separatio est? ô Philosophos, ô miseram
Empyriam, quamobrem ieiunia instituitis, ac tenuem dietam si li-
gni tanta vis est? scilicet eadem in Buxo, Terebotin & Robore nõ
existit. Si in Guaiaco tria prima insunt, quid decoctione opus est?
Sin virtus ac forma specifica sunt, inutilis rursus decoctio erit: sin
Arcanum, quid prodest componere? veruntamen lucri cupiditas
omnibus istis facile medetur, sed quid lucrum dico, vel pecuniæ
iacturam, aliud maius damnum est, quod vt vobis contradicam me
cogit, scilicet quod tam male mulctantur ægrorum corpora.
Præterea, quis est, qui eā vim Ligno inesse ostenderit? vel vnde
eius virtus vobis innotuit? an color? pondus? durities? sic excellit?

Ligni vulga-
tus vsus im-
probat.

nihil minus: nam contrā afferri possunt, quibus hoc facile cedat, atqui forsan occulta illi facultas inest, concedo: at quid tum correctione ac compositione opus est? Sed lubet iam quid mihi olim contigerit commemorare. Cū inter Transsylvanos āgerem, atq; Oppodeltoch meum paulatim contemptui haberi inciperet, de Aquarum virtutibus commentari cōpi; atque sic vulgus Aquarum efficaciam tribuere volebat, quā tamen ego ab Oppodeltoch meo proficisci non ignorabam, perinde itaque iam vestræ res habent: etenim vulgo persuasum est, at non perinde vobis, quā obrem in id iam vobis incumbendum sedulo erit. Itaque ut tandem concludam, vnicum hoc exquirere ex vestrum aliquo optarim, unde nam virtus illa, quam tantopere effectis (adeo ut Microcosmicā esse pronunciare non dubitetis) vobis innotuerit; atq; quā obrem tam accurata ipsum indigeat decoctione, sed iam responsum tale audire mihi videor. Sicuti autem qui illud ad nos conuehant, bene habet, intelligo, propediem sc: ubi præ copia ipsum vilescere incipiet, quernum lignum de primatu certabit.

Oppodeltoch
Pavonii.

Ligni virtus
Microcosmicā
ca.

CAPVT XIII.

VTur tamē in omnibus hactenus commemoratis erroribus res sese habeat, veniam facile impetrabitis, si hoc vnicum vos præstitisse video: ne sc: post absolutam curationem, primogenio affectu duriora atq; grauiora subsequantur symptomata. Quod dico expertus dico: namq; remedium quod vel symptomata non cum morbo plane tollit, vel symptomata ipsis morbis peiora creat, nō remedium, sed venenum, & huiusmodi Medicus non medicus, sed Carnifex dici ac proclamari debet: quomodo enim medicus quis dicatur? quomodo remedij nomine veniet illud? à quo non cum morbo symptoma tollitur, vel antea præcauetur? quasi tam nuda esset natura, ut non quæat vno eodemq; remedio, vna eademq; operatione anbo præstare? non sane natura tam pauper est, sed vos adeo rudes estis, non natura symptomata generat, sed vos arte facitis: sic nimirum multos conspeximus, vestra inficitia incantuisse, syderatos esse Phitlicos euasisse, ac tandem extremum diem clausisse, lucro vestro interea non imminuto: nam siue quis euadat, siue succumbat, præmijum vos accipitis: nam tamq; in desperatos vestra operam vos contulisse astute infertis: adhuc tam excecaturum vulgus est, ut vltro pro homicidio pecuniam numeret: nam, Vir bonus est, inquiunt, laboribus nullis peperit, fecit quod potuit, scilicet, hoc est, curare, vel si maius curuare. Hactenus prologi instar erroris pseudomedicorum notauimus, quem prologū, et si textus connumerari uelim, textu tamen non minorem haberi velim: etenim

Remedia non
dicenda sunt
quæ non per
fecte curant.

Mala quæ in
conciannam
sequuntur
curationem.

Prologi instar
se habet hic
primus liber.

non

non minoris operæ est, quid falsum quàm quid verum rectumque sic ostendere: etsi enim ad curationem istud propriè non pertinet, tamen vsu non caret, cum ægros cautiore efficiat, nos sane ubi cum ætate eruditio accreuerit, in hoc scripti

genere accuratiorem operam
posituros pollicemur.

D. THEORÆ RÆSTI RÆ. RACOLSI DE PVSTVLIS, TV.

moribus ac vlcibus morbi Gallici,
Liber secundus,

OSTENDENS

QVEMADMODVM IYXTA ANATOMICAS
RATIONES IN OMNIYV MORBORVM,
causam materialem inquiren-
dum sit.

CAPVT I.

PROPTER singularem in omnium morborum in-
quisitione, Anatomiz vsu, non inconueniens duxi
antea quam de causis morbi Gallici sermonem insti-
tuis, de Anatomia verba facere: quandoquidè quod
nobis hoc loco scitu dignum est, oculis quoque perci-
pi debeat, id quod in primis ad Chyrurgiam pertinet. Nam hinc
planè sequens prodit, quæ ad illarum originem respicit ratio. Extra
enim primam materiam nihil nobis incunibit aliud, quàm quod
hæc sola indicat. Quoniam autem eo res Anatomica redijt, vt exi-
stimatum sit hæcenus, ex hominis mortui cadauere omnia quæ ad
Anatomiam pertineant abunde demonstrari posse; (vnde dein-
ceps illud de quatuor Humoribus pestilentissimum dogma pullu-
lauit quoque J ego tamen hoc secandorum corporum studium pla-
ne puerile existimo, si ad illa maiora artis mysteria conferatur: etsi
interim non pauci sint, qui maximi illud faciunt, & ad morborum
dignotionem plurimum facere contendunt. Qua quidè ex re Me-
dicina in Theoricam deducta, neque sine magnis erroribus adhuc
suffulta est. Quædam enim rationes id ipsum agnoscunt, neimpe
multo alia quàm corpus mortuum esse discenda: localem namque
etsi Anatomiam intelligant, nondum tamen Ictericam, Hydropi-

Editus hic Li-
ber aliàs à Bo-
densteno est,
sub titulo An-
atomiz.
Anatomiz
vltus.

sim,

Anatomia
morborum
ex locali non
adducitur.

sim, alioſque morbos agnoſco. Quamobrem, (quia Anatomiam Medicum perficere conſtat) Anatomiam duplicem conſtituimus Localem alteram, alteram eſſentialem ſeu eſſentiam. Cum itaque Localis vna eſſe debeat, qua ratione in cadauere deprehendi poſſis, nō video, niſi præcedente Anatomia exterioris cognitione, quam deum extincti corporis Anatomia ſequi debet. Quod ſi quantulumq; ſaltem in vobis eſſentialem Medicæ ratio, ipſi profecto ſateri cogemini, nullam in eo neq; naturam, neque eſſentiam reperiri vniquam poſſe, quemadmodum & veſtrum nonnulli hoc quoque admirantur, quod corpus mortuum rationis loco proponi debeat, vnde aliquid quod viuenti conducat deprimi queat, non expectantes, Eſſentiam, proprietatem, ac virtutem omnem, quæ Anatomia præcipua ſunt deſiderari in eo, ac plane ſimul eſſe deſuncta. Proinde vos admonitos vclim, ſi tantisper vobis viui corporis cōſeruatio curæ eſt, eius in mortuo ſalutem nullam queratis. Altera vero quæ Eſſentialis eſt, hæcenus quidem intacta permāſit, præcipuum tamen ac profeſſionis Medicæ ſummam plenè intra ſe cōtinet. Verum quemadmodum communis iam conſuetudo inoleuit, vt omiſſis melioribus, deteriora ſtudioſe excolantur, ſic & in hac artis Medicæ parte corporis & ignauia præualuerunt. Optima quoq; etenim cōtemptui habentur, ac vobis ea variniano odio proſequi ſolenne à multis iam annis fuit, vnde etiam quaſi actis cuniculis iſte error veſter, omnes tam Theoricos quàm Præcticos canones perreptaui.

Anatomia
Eſſentia.

Optima ſunt
odioſa.

CAPVT II.

25

Principio ergo propter animi veſtri caliginem, Localem anatomiam accipite in huiusmodi, vt ex hac non nihil quod ſequenti rationi cōueniat intelligatis: quod quidem aduerſus eos eſt, qui huic tantummodo ſtudent. Abunde ſufficere arbitrantur, ſcilicet pulmonis ac ſpatis aliarumq; humani corporis partium ſitum atque cum alijs connexioſem. Nam ſi in huiusmodi rebus medica ratio verſaretur, fieri nō pollet, quin aliquis hinc in vos redundaret vſus. Arqui cum corpus quidem viuum viuam quoq; e regione Anatomiam obſeruari deſideret, viuæ certe corpora atq; huic quidem æquilibrium conuenientia accipienda declarat. Quod ſi Anatomiam hinc inde probè contempleremini, locum mihi detis neceſſe eſt, quo par pari comparem; habitus enim ac cuiusq; membri ſubſtantia ei tantum ſigno conuenit in quo minimum deſitit. Quocirca Anatomiam vos querere decet, vltra eam quam cadauer præſcribit. Neque hoc mihi vitio vertatur, quaſi vero Diaphragma neſciam, aut veſtris adſtipulari nugis cogar: nam euident eſt ratio quod multo plura oſtendit vitæ Anatomia ad aliam vitam, quàm ſi in deſuncto inquir-

Viuum corpus
preſentat viuam
Anatomiam
requirit.

inquirere velim, id quod ad vitam attineat. Quapropter in hoc potius Anatomia obseruanda est, quo pacto morbi in hac se spargant, quique loci aut regiones suis peculiaribus morbis conueniant aut non: cuius quidem Anatomie rationem si habueritis, gloriari haud immerito poteritis, aliquo modo philosophie vos nomina dedisse: probe nimirum & exacte indagando id, quod ad Medicum pertineat proxime, nec non & pomorum quoque contemplari generationem, quae in peculiaribus suis nascuntur locis, similiter ut cupressi, atque ea in alijs locis. Nam qui hoc, an non ex Anatomia proficiscitur: proinde obseruandum quo pacto se ita confluentia iungat ut eius exactam cognoscatis & rationem & originem. Viuam igitur Anatomiam vobis proponite, non illam quae cum laruis est luctam, ex qua nihil elicere potestis aliud quam quod natura extrinsecus representauit. Quare hoc opus, hic labor est, ut maiori nunc quam hactenus studio in eam incumbatis. Vbi enim primum in hoc erratum fuerit, actum erit plane, nisi forsitan praesens vobis ac propitius suppetias tulerit Mercurius. Ad hunc igitur modum Anatomia Microcosmi dignoscenda est, una cum suis locis & regionibus in dictis morbis, non quod morbos locis accomodem, verum quo & vobis officium sinam, & res clarius appareat eadem toties inculco, saltem ut Anatomia quo pacto in flore suo ac suis exaltationibus pergat non omitatur.

verus usus.
Anatomie

Viva Anato-
mia discenda.

CAPVT III.

Præterea vero & in specie Anatomia dignosci debet, veluti de Auro quod Anatomiam suam exhibet, hoc est, membro suo, in tot regiones, nihilo tamen secius vniuersum in vno est corpore, tametsi multis miliaribus à se inuicem distent ac longe lateque dispersum sit. Quemadmodum igitur aurum sic sparsum iacet, membra tamen eius candore diuisa, ita quoque Anatomia cognoscenda venit. Sicut totus mundus est vnum corpus, ita & omnium hominum morbi vnum corpus existunt. Sed quemadmodum diuisio extenditur, nempe quod in vna quidem vena saepe aurum latet, ultra tamen hanc minime, eodem modo & morbi sese habent. Veluti quoties homo, toties item eiusdem venae minera. Hinc impossibile esse satis claret, ut vno eodemque morbo vniuersi homines laborent, non secus atque impossibile est omnia terrarum genera auri esse feracia. Eius rei hoc sit exemplum. Quotquot enim sunt loci & regiones in quibus se metalla produnt, idem varie quemadmodum omnes procreationes suum habent exitum, similiter & in homine euenit. Sicut ergo nec bolus nec lephanteus auro potest esse conspersus, ita nec idem ille habitus in homine existens Cardiacæ obnoxius esse potest. Neque hoc mihi malignè interpretandum quod in Anatomia

Aurianatos
mia.

Anatomie
multitudo,

Lephanteus
non est auro
consperus

VOSTAM

vos tam diu detineo: nam eò me vestra cogit ignorantia, ac immē-
 sa veterum scriptorum nugæ. quod si peculiariter de sola hac (que-
 madmodum institueram) sermo nobis esset, errores vestros clarius
 in medium producerem, ac plane vlcus vobis, vbi maxime doleret
 aperirem. Cæterum hinc non alijs tantopere colligendus est fruc-
 tus, quam vt aliquando relicta mortua hac Anatomia consideretis
 ac rem æqua quod aiunt lance ponderetis, quam falsè quàmque in-
 pte hætenus scriptitarint, quicunque ad nostras usque tempora de
 Anatomia sermonem texere sunt conati, quia quidem & vos & illi
 sic professionem conspurcastis medicam, vt tantum non in vniuer-
 sum extincta sit, tametsi nihil vobis restat amplius quam vt de Fer-
 rariensium columnarum structura ac Parisiensibus tantisper hil-
 trionibus gloriemini. Verum huiusmodi præstigijs Itali frequen-
 tissime vt untur, quibus perpetuus est ac indefessus ad fucum faci-
 endum animus, quibusq; nos Germani eeu Barbari iustum (quod
 aiunt) contemlaudum subinde ac non difficulter porrigimus, non
 considerantes, quidquid cum larvis negotium habet laruum quoq;
 esse. Quocirca non tam Medicina quam nefandus quidam fucus ac
 impostura hæc est merito nuncupanda.

Anatomico-
 rum scripta
 censentur.

Italorum præ-
 stigijs.

CAPVT IIII.

Quapropter non immerito eiusmodi differentias Anatomie
 adscribendas esse censeo, sed & eandem Medice professionis
 balin esse existimo, quandoq; tam varia terrarū genera sunt, quod
 nihil aliud ostendit, nisi tam varias esse hominum quam terrarum
 diuisiones: è diuerso quoq; quemadmodum quæuis tellus peculi-
 ari quadam fertilitate pollet, & alia aliud producit, sic etiam ex ho-
 minibus quicuius proprium suum ac peculiare morbum profert, id
 quod in hanc sententiam accipiendum est, quod eadem ratione
 corpus humanum in tam varias dispositum est naturas & essentias.
 Vnde tam est impossibile ex aliquo corpore in quo eiusmodi natu-
 ra fuerit profluuium procreari, quam lutum producere aurū posse.
 Et quemadmodum in vnicuique terre peculiares sunt destinati fructus
 similiter & in varia sunt in Microcosmo corpora, tamq; varij su-
 binde pro acuntur morbi. Cæterum quidquid corpori æquale est
 exhibet in æquales morbos non aliter, atq; æquale quidem so-
 lum æqualia potius. Atq; hæc quidem Anatomia est, cui vos & fi-
 dem & studium adhibere conueniens est, non solum considerantes
 quia hic pirus nascatur alibi malus, ac rursum alio loco aut quercus
 aut fagus, verum potius quo pacto confluentia huiusmodi quidem
 simul atq; vnā propagari permittat. Summum enim ac præcipuum
 hoc esse in Medico duco, vt confluentiam Anatomie probe intel-
 ligat, quo pacto loca & morbi inter se conueniant, non quia id
 citra exte-

Terrarum di-
 uersitas consi-
 deranda.

Morbi seu fru-
 ctus ex Micro-
 cosmo produ-
 unt.

+

citra exteriorē Anatomiam fieri debeat, verum potius vt per eandem in confluentiam deducatur, cuius quidem rationem, ac intellectum vbi habueritis, haud difficulter in vestram me sententiam deducetis. Nam vt apparet, quatuor sunt essentiae quae vnicuique
 5 semini suum dant profectum, sic eodem ipsae vniuersam Anatomiam consent, necesse est. nec vllam posthac mentionem faciatis vel corruptionis, vel putrefactionis, vel eiusmodi somniorum, quibus haecenus ita fuistis obruti, vt pessima quaeque pro optimis nulla habita ratione delegeritis. Porro tamen si posset forte Anatomiae diuisio contingere, vt altera Chyrurgiae tribueretur, altera vero Physi-
 10 ca, rem tamen ipsam non vique adeo ad vnguem attingere ea diuisio videtur. Anatomia siquidem Geometria intellectum, alia ratione praebet. Sed & Iliadi habitus id ipsum aperit, praesertim cum vnuni corpus existat.

Semina
 la à quatuor
 essentiae

Anatomia
 alia Physica
 est, alia Chyrurgica.

CAPVT V.

Porro essentiarum Anatomiam intelligere potissimum est, idque tantum influentiae gratia. Quid enim ex omnibus, quae ad Medicum attinent, huius confluentiae intellectum aequi pollet? cum
 10 praesertim citra Anatomiam naturae ferè profulerit nihil. hinc est quod omnia genera, & species separauit in semetipsa. Quonam igitur pacto, mortuum cadauer secētes, extendentes, ac miserè laniantes, quidquam ex eo consequentur, quod videnti vile futurum sit? cum hic quod capitis nusquam adlit amplius? Veruntamen quae
 15 admodum decem sunt pomorum genera, decem item genera pitorum, idque vniuersum sub vna solum Anatomia: similiter quoque & totidem Ictericiae genera sunt, ac item paralyseos & omnium praeterea aliorum morborum. Atque eius generis morbos, vnum & vos in vestra Anatomia reperitis? an hac ratione (nisi forte quod
 20 coniicio vobis Gallis, ita Germanos deludi volupe est) plures querere languentes conamini? quin potius id quod dudum hinc aufugit peruestigatis? quamque & hoc, & omnes alij morbi sub vna eademque consistunt Anatomia. Haec duntaxat aduersus quatuor Humores dicta sunt, qui nullum neque locum, neque rationem Anatomiae pati queunt, neque vlla via, quemadmodum feruntur, ex his morborum origines contingere possunt. Quir igitur tantisper de vestris humoribus gloriamini? quid sic ampullas ac selquipedalia verba subinde projicitis? quandoquidem non aliter, atque poma in suis locustis prodeant morbi, & perinde vt illic sic etiam in morborum generatione sanguinem, aut phlegma considerare ridiculum
 25 est. Nam hoc loco sinapium summam rei, & quidquid tandem hic scire conuenit abundè proponit. Hoc itaque si caueritis quisnam à vobis tandem fatuum abiget, cum tam profundè radices egerit, vt
 30

Anatomia
 libet e via
 rano.

Pomorum
 decem genera.

Humores quatuor nullam ferunt Anatomiam.

Sinapi.

Mespila vnde
oriuntur.Astronomica
quædam.

Simile.

Gemæ ex
aqua sunt.

Sapphyrus.

euelli à quoq; vilo pacto nequeat. quin & hoc certum est, cum qui
pomis suos dare & adimere nucleos potest, eum nō minus & mor-
bis quoque, non tamen consultis prius quatuor humoribus domi-
nari posse. Harum igitur ægritudinum ratio, ex sola debet Anatom-
ia ferre iudicium, non autem ex Humoribus. Contemplemini
quæso vos vel mespila poma, crescunt enim ea neque ex colera, ne-
que ex Melancolia, verum potius ex confluentia Anatomia. Hūc
hūc adhibete nares, & olfacite, quid nam sit specificum, quod hunc
fructum in radice adoriatur, idq; etiam his comparate ægritudini-
bus. Nam & eodem pacto morbi nascuntur, non secus atque ex tel-
lure fructus, quapropter corpus ipsum omnium ægritudinū quasi
fundus est, ex eo namq; non aliter quā ex terra fructus procrean-
tur. Cum igitur corporis fructus morbi sint, circumspicite vbi nam
inuestigari debeat Sinapi, quod pro Eruca hætenus, sed falso acce-
pistis. Verum quemadmodum soletis vtilissima quæq; spernere,
ita etiam hac in re pristinam obseruastis consuetudinem. Cosmo-
graphiam quæso Anatomiam esse sinite, nec non Tropicū Cancrī
& Capricorni, & lineā Meridionalē, &c. Similiter quo pacto qua-
tuor mares in suapte sint Anatomia sitæ, cōtemplemini. Has enim
si exacte cognoueritis, Microcolmum in luo esse, integrum habebi-
tis. Contemplemini Anatomiam, quā concinnē in ipsa rum ma-
nus, tū pedes sint: quin etiam considerate quid in hac sint digitī,
quid membra principaliora, atq; his similia. Et tamen si non omnia
confestim ad peragendum iter, vel etiam tactum composita sunt,
nihilō tamen minus eius Elementi membra sunt. Sicut enim ma-
nus & pedes suis peculiaribus funguntur officijs, ita id ipsum & fru-
ctibus iniungitur. quæq; eorū regiones sunt eodē quoq; pacto, & in
terra regiones percipiuntur. Aquæ porro Anatomia quale corpus
habeat vide. quemadmodum enim eius membra sunt Mineralia,
sic quoque & Terreniabin Chaos membrum est, & Galaxia spīna
ignis.

CAPVT VI.

PRincipio obserua quod ex Elemento aquæ procreantur gem-
mæ, hoc est sui Elementi membrum, metalla quoq; id quæ aliud
est membrū, minere porro aliud membrum, demum & lapides &
hoc ipsum aliud membrum &c. Sicut igitur ea membra in suis re-
gionibus ab alijs differunt, ita etiam in homine se res habet: proin-
de totum mundum sui Elementi corpus esse considera. Verunta-
men vt se metallorum membrum spargit in suis nimirum regioni-
bus dissectum, nonnunquam centum miliaribus æs ab ære distans,
interdum aliquot stadijs sapphyrus à Sapphyro situs, similiter sulfur à
sulfure, marmor à marmore longè latèq; disitū, nihilō tamē secius
vnuquodq;

quodq; hoc vnum est membrum. Eodem modo & in corpore ob-
 seruanda sunt eiusmodi loca, nempe quemadmodum Minerali-
 um, fructuum, vel impressiōum loca inter se confluunt, simili pa-
 cto & in corpore eius generis loca nonnullis ægritudinibus destina-
 ta sunt, vt omnes quidem homines, similiter vnum corpus sunt, in-
 ter hos tamen multæ ac variæ regiones existunt. In alia quidem re-
 gione hydrops cadit, quæ est impressio ignita, in nonnullis homini-
 bus Cardiacæ prodiit, hoc est, Manna Chæos, in alijs erumpit febris,
 & est impressio terræ. Similiter quoq; Anatomia cuiusvis hominis
 potissimum per se in eiusmodi regionibus sic se habet, quemadmo-
 dum regionum aliquot centuriæ sunt, in quibus mineralia latitant,
 ita & in corpore aliquot centum partes existunt, in quibus vlcera
 corrosiua continentur: Et quemadmodum nec extra illas regiones
 prædictæ minere, ita neq; vltra has partes corrosiua vlcera vspiam
 amplius reperiuntur. Nam vt hac in parte Bolus siue lutum corpus
 est, in quo nullum minerale locum habet, simili quoque pacto &
 principaliora membra in seipsis tale quid minime pariuntur.

Homines om-
 nes vni cor-
 pus sunt.

Manna Chæ-
 os.

In Bolo nulli
 inest Minerale.

CAPVT VII.

Q Vum autem Medicinæ ad amulsim iuxta Anatomix ratio-
 nem expertum esse conueniat aliquem, quid tandem eximij
 fructus cadauer vobis in vestris gymnasijs, quidue selectioris iudi-
 cij daturus sit: & tamen ob id tam male in me affecti estis, quod
 viuam Anatomiam tantisper commendo, id quod à me dictis rati-
 onibus nō immerito fit, quare corrosiua in principalioribus mem-
 bris non perinde vt in exterioribus exulcerent. Hoc ipsum si vt vos
 arbitramini, ex solo loco capere possem, haud iniuria gloriaremini
 vagabundum ac erronē me nuncupantes, meamq; experientiam si-
 niistrè vt cætera omnia interpretantes, cui tamen in hoc potissi-
 mum hæctenus incubui, ne philosophia in vniuersum destitueret,
 & mundana Anatomia clarior aliquanto magisq; perspicua redde-
 retur. Possum quoq; haud immerito huc vos in nostrum ordinem
 vocare, vt à fundo vsq; altius quàm sunt vlli putei cognitionem ha-
 beat, positisq; vnum quodque lutum ab alio probè discernere,
 quamlibet item tellurem ab alia, quæ videlicet mineralium plus
 compos sit quàm alia, quæue sit ea tellus in qua cedrus locum ha-
 beat & alio in loco pinus, aut vbinam ex Elemento aquæ Adamas
 producat, vel vbi se Iaspis exaltet. Hanc cosmographiam si non se-
 cundum litteram solum, verum iuxta normam naturæ apprimè co-
 gnoueris, qui dicere queam non esse te Medicum, quo tamen no-
 mine hæctenus plerofq; indignos habui. In hanc autem nassam me
 haud vnquam pellicietis, vt aliam credam esse in physico corpore

Anatomia
 cadauerum
 improbat.

Adamus ex
 aqua produ-
 citur.

Anatomiam loco eius quæ mundana est, aut non posse comparari impressiones egritudinibus: & quemadmodum haftenus non permixtis in exposita membrorum chaos fixationem, ita nec hunc mihi fomitem vnquam extinguetis. Quod si vero nullam apud vos spem habuero reliquam, qua pedibus in meam scitis ituri sententiam in causa est, quod vos intus & in cute obsidet nequam, facitque vt perinde animo sitis affecti ac mēdicus aliquis, cui valetudo prosperior odiosa sit. Quemadmodum autem localem prius Anatomiam posui, vt in hanc sententiam intelligas velim quod ad egritudinum loca attinet, quænam in vno morbo conuenient membra: veluti quæ in pruritu patiantur, quæ in Alopecia, quæ in hydropisim quæ in Ascite &c. intelligendum: similiter etiam quæ vermes & Ascaridas foueant: item quæ loca vitæ & quæ sint mortis, quibus in locis Mummia delitescat, in quibus caducus lateat, vbi nam paralytis gubernet, vbi letargicus morbus, vbi reliqui denique omnes. quod quidem vniuersum idcirco indicatum volui, vt hoc pacto localem Anatomiam intelligatis: quemadmodum Aurum in sua delitescere minera scitis, ita è regione calybis quoque ac ferri inter se differentiam probè dignoscatis, & quo nam corpore Rubinus floreant, aut quo se Berillus abscondat, quouè pacto Karabe & coralli exoriantur, quemadmodum sua vbiq; corpora non indifferenter habent: & in hanc sententiam conclusum volo, quot, quamq; variæ sunt egritudines totidem quoque esse corpora & loca, sicuti externæ Anatomix vnicuique procreato suum corpus idque proprium ac peculiare conferunt. vt enim Duclia argentum non producit sic nec hydropisim epar. Quocirca mortuum cadauer haud iniuria reiici sperniq; potest, ceu ad hanc rationem capessendam minimè idoneum. quandoquidem cognitio ista non ex phylico corpore proficiscitur, verum potius ab externo eius quod intrinsecus est corporis, agnitionem capias necessum est.

Alopecie diffrentia.

Caducus vbi lateat.

Berillum

Duclia non producit argentum.

CAPVT VIII.

Essata Anato- mia censetur.

Ceterum & de Essata Anatomia nonnihil dicendum est, quod cur fiat, hæc est qua mouemur ratio: quod multa subinde in subiecto inquirere conamini. An haftenus non tantum in vobis habuistis iudicij, quod nunquam vllum in vita subiectum fuit: Quid nam in eo quæritis, cum sciatis maius aliquod esse à quo subiectum pati oporteat. Respicite quæso terram, ea pino velit nolit suum exitum cogitur concedere. Quid igitur Epar tandem prohibere possit: an quidquam iudicij habet vestra medendi ratio, cum subiectum perinde ac morbum contemplemini, putetisq; cognito subiecto rem (si dijs placet) optimè gestam: lam opinor rationem scitis. An non vos pudet tam crassa Minerua præditos, quod subiectum pro mate-

pro materia & causa morbi accipitis. Nunquam nē vobis sublu-
 it an præ vini copia subolere non poterat, quod vnumquodq; subie-
 ctum accidenti sit obnoxium. id si concedatur quid quæso in sub-
 iecto remanet, quādo adhuc accidens superest: hæc ob id dico, quia
 5 quod quodlibet accidens Effata Anatomia existit, quantumvis in
 subiecto circum volutemini, id quod vestris præceptoribus acce-
 ptum feratis, cum nec ipsi à vobismet melius quid reperire possitis,
 illorum tantum verbis addicti. Hoc igitur ita se habente, quod sub-
 iectum operiri accidens oportet, quò se vestræ quadripartitiones
 10 conferent: quorsum vestra cholera: quorsū vestri humores: quor-
 sum qualitates: quorsum etiam sex res naturales & totidem innat-
 urales: Hæc inne Medicæ professionis ratio esse debet: Itaq; iam
 tandem tantam pascim ægrorum ac languentium copiam admirari
 desinam. Quomodo quæso tam impudenter humores, complexio-
 15 nes, qualitates &c. considerandas in morbis clamatis, cum ista ad
 morbos nihil attincāt: Namq; nemo mihi vnquam persuadebit, su-
 fficere, signis aduersum me si agatur, quibus solis hæcenus innixi
 estis: respondebitis enim ac concedetis tandem, Theoriam vestrā
 ac difficiles illas vestri fundamēti subtilitates præter subiectum ni-
 20 hil esse aliud. Vbi igitur permanebit Effata Anatomia vnde mor-
 bus exoriatur. Negotium profectò vobis non paruum incumbit,
 cum omnibus vestris codicibus quibus tantopere confiditis, vt cu-
 ius Microcosmum insinulatis, re ipsa sic habere conuincatis, qui ta-
 men hoc: Nam codices vestros & autores, vobis, vestris vxoribus
 25 ac liberis, popinæ ac cellario vtiliores esse quàm vel me, vel mea
 scripta lubens concedo. Verum hinc vel vobis honores aliquid,
 vel malè affectis corporibus nonnihil commodi accedere, hoc est,
 quod ego nego. Summatim autem & conclusiue rem expediehdo,
 semel dico, præter mera mendacia nihil esse aliud, nec vlli sinceræ
 30 Medicinæ veritati vllomodo finitima quæcunq; vobis hæcenus
 tantopere arriserunt, huic nostrę rationi contraria. Tametsi vos mo-
 do corpori & culing prospectum sit, quo pacto & animę consulatur
 parum torquemini. Præcipuum autem quod me de vobis Experi-
 mentatoribus malè habet, est quod sic vno eodemque ephippio
 35 (quod aiunt) ad omnes vtamini equos. Quod si alicui Franco equi-
 ti vsuenerit, vocaretur planè insulsus ac lux artis parum expertus.
 Atqui vos Pileones (sic enim vocare vos libet, cum rubris tantisper
 pileis gloriemini) multo estis insulsiore magisq; inepti, quod vbi
 semel res prosperè cesserit, vbiq; sic procedendum citra
 40 omnem rationem arbitramini: id vero
 quàm ridiculum
 est:

Complexio-
 nes improban-
 tur.

Simile.

Physicū cor-
pus quatenus
sit consideran-
dum.

Poma vnde
creſcant.

Vrina & ster-
cus vnde pro-
ueiant.

Pueran in
matrice na-
ſcitur.

VERum quo tandem Eſſatam Anatomiam aggrediamur hoc ſuumum ac præcipuum rei argumentum eſt, quod corpus Phyſicum nullo modo conſiderari oporteat ad morbi originem, nec in ſubiecto quidquàm agi, neque in eo morbum inquiri. Sed perinde eſt, vt de pomo, quod vnde nam creſcat, promite quæſo, ſi quid habetis. Num ex terra dicitis? erratis: primum eſt enim ſubie-
ctum: an ex ligno? neque hoc veriſimile, nam rei ſubiectū eſt. Non aliter proſecto hæc de re loquimini, quàm ſi caput per fenestram protendente aliquo, dicat quis ex domo eum vel fenestra naſci. An quia Gallinæ pullus ex teſta caput roſtro exerit, ex ovo eum pro-
creari ſtatim dicitis? toto certè quòd dicitur cælo erratis: quam-
quàm rudiores rerumq; naturalium ignari, haud difficulter vobis adſtipulari forſan ſoleant. Verum vos egregij Domini Doctores, omnia & credere, & agere vobis probè licere putatis. Neque Ari-
ſtoteles quidem mecum ſentit, neque hi mihi credunt, aut vnquam credituri ſunt, qui me toties deſecerunt, quile id adhuc conantur, quique ſuæ tantum rei ſtudent. Sed ſi duntaxat fidem mihi habēt, à quibus vtræq; Anatomia dignoſcitur, plus quidem eruditionis in veſtris eſſe Bibliothecis exiſtimaleſſem, quàm vt idiotas demum ve-
ſtræ cauſæ teſtes adducere cogere mini: ſi quis ex ſpecu aliquo pro-
dicat, inde eum procreatum eſſe ſtatim hominibus perſuadetis. Di-
cite obſecro vnde nam vrina prouenit? vnde ſtercus? vrtrum ab Epate vrinam produci ais? quo pacto ſic eſſe probabis? an ex reni-
bus? tum enim proſecto admones me militis cuiuſdam, Mantua
Neapolim proficiſcentis, dicentisq; ſe venire à Capua. Cæterum de ſtercore, vrtrum ipſum ex ſtomacho venire dicitis? quid ergo tandem pacto habet ſtomachus, aut quale nam eſt vas illud, in quo tantum ſubinde eſt ſtercoris? vrtrum ex inteſtinis? hæc eſſe eius hoſpiti-
um nequeunt, vt ne dicam interim huiuſmodi generationem Anato-
miæ Eſſatæ conuenire, non Coſmographiæ. Neque vero miror, quando quidem dicitis puerum in matrice naſci, nec aliam habere cauſam, quàm vt per pudendum muliebre egrediatur, tam inſulſa vos in medium argumenta producit. Quid tandem de plasmate iſto vobis videtur? vrtrum ex ſubiecto proficiſcitur an ex Eſſato? aut quonam pacto in matrice naſcitur? an hætenus numq; animo voluſtaſtis, quod quidquid ingreditur ſuum quoque habere exitū oporteat? Sic igitur poma naſcuntur, ſicq; naſcuntur & morbi. Di-
ſpici-
te ergo qui morborum ſit parens, nempe Anatomia Eſſata.

CAPVT X.

VT autem ſciatis vnde vrina & ſtercus proueniant, ex patina nempe & poculis, vnde autem puer? ex Oſeis, vnde vero po-
ma?

- ma ex centro seminis : Hæ res omnes sunt inuisibiles, solum enim corpus subiectum est. Itaque consulitemini quinam pomum in arboris truncum & ramos perueniat : quiuè arbor ex terra prodeat, & quo pacto in matricem puer ? Quando si præmansum in os vobis inferatur, nullis plane dentibus opus habebitis. Nisi enim per os ingrediatur, vnde quæso aut vrinam accipias, aut sterces ? quidnam igitur tibi cum subiecto negocij est, cum tam nullam prorsus habeas Essati notitiam ? Id vnum à vobis scire percipio, vnde nam est in vesica lapis ? An ex loco cui inest eum prouenire dicitis, tum corpus iam quidem mortuum, quod in vita satis firmum efficere non poterat, in tumulto plane perficiet. Vnde nam Tartarus prouenit ? vnde arena ? vtrum à renibus, aut regionibus suis ? quinam hoc accidit ? edisere quæso. Aut si hoc non vultis, vel à me edoceri non pudeat, quod nisi per os ingrediatur, aut inde Mineralia separantur, numquid fore vt vel Tartarus, vel Arena, vel Lapis generentur. An non miramini cur eiusmodi vobis argumenta proponam : adigunt huc metam immensa vestra mendacia, quod adeo obliuiscimini, quænam corpora Mineralia in cibo delitescant, multoq; minus animaduertitis, quo pacto separationes Tartari in Microcosmo contingant, Numquid igitur tales vos doctores estis ? Atqui vt tandem rem expediam & summatim dicam: omnes sanè morbi, ab extrinseco veniunt in subiectum, ex quo sequitur, quot poma, quot nuces, quotquot fructus alij, totidem etiam esse morbos. interim tamen vos non pudet omnia quadrifariam parti, sc: hoc Melancholia est, hoc colera &c. Considerate elementum ignis ex quo tam nix quàm calor prouenit, tam frigus quàm calor. Similiter etiam quotquot huiusmodi accidentia sunt ignitarum impressionum, totidem sunt etiam ægritudines in Microcosmo, & quotquot Mineralia totidem etiam morbi. Quid igitur vos de humoribus, putrefactionibus, corruptionibusq; philosophamini: nunquid satellites estis, qui ad hunc modum corrumpitis? Quando morbos tam studiose indagare curiositas est, edocete me quæso vnde Sauina nascatur: um quid ex colera dicitis ? tum certe tellurem afficitis iniuria. Si enim omnes quatuor ex terra nasci posse affirmatis, tum & vosmetipfos & vestros languentes decipitis. vt taceam quod mihi forsàn obijcere pòteratis, quis Calcedonio suos tribuat colores ? vtrum Melancholia an sanguis ? Quis Melissæ suas virtutes ? num phlegma ? nequaquæ. Sed forsàn obijciat quis, quid hæc ad humores : respondeo nō minus vos, vel illud latere, quàm morborum quorumcumq; originem. Nam in vtrisque idem est intellectus. Sed quia nec extrinsecum quidem cognoscitis, quisnam illo vnumquodq; disposuerit, qualecumq; tandem vestra ignorantia

Præmansum
siu. solis non
est ingien-
dum.

Tartarus cur
fiat.

Morbi omnes
ab extrinseco
veniunt.

Nix ex igne
generatur.

Melissæ virtus
vnde.

operculum phantasia suppeditat ex quatuor videlicet humoribus. Item vos quàm estis scilicet probè instructi.

CAPVT XI.

NVnq̃ nè intellexistis cur Astronomus astrum declaret, cum
de natura planetarum loquitur, & ascendentium, deq̃ coniu-
ctionibus, cometis & his similibus. An existimatis de corpore cum
loqui, hoc est, de eo quod nomenclaturam habet? ne quaquàm
hoc : proponit enim sibi suum Essatum, veluti de Sole, cuius pul-
critudo colorem non dat, neque Lunæ rubedo eandem tribuit
naturam. perinde atque flaua Cæsaries aut citrina nullum corpori
calorem, aut emolumentum adijcit, ita etiam hoc Essatum iuuat.
Quod si corpus assumerent vbinam permaneret earundem na-
tura? Naturā ergo assument & corpus missum faciunt. Quum vos
igitur in Microcosmo aliter agendum ducitis quàm eiusmodi pro-
cessus indicat, in omni vestro conatu errore vos circumduci (id
quod certè sit) necesse est. Contemplemini hominem qui viuit, an
ipsum caro foueat an ipse carnem, vtrum vita & corpus vnum sunt
an duos? quodnam igitur illorum sustentat alterum? An non hoc
verum est, id quod amittimus nec vnquam amplius visuri sumus,
hoc ipsum est quo de loquimur. Alterum enim quod manibus con-
trectamus quidnam habet quod in vsum Medicum venire queat?
quemadmodum cum Anrrax nascitur, quid eum perficit tum san-
guis & caro? quoniam igitur pacto in Anrracem ingrediantur audi-
re vellem. Vbinam suum est tempus? vnde eius proficiuntur si-
gna? Si autem neglecto corpore diceretis, proucnire eum ex spiri-
tibus vitæ, tum demum rem acu tangeretis. Verum huius rei vni-
uersæ summa hæc est, quod ex morte id agnoscimus in hanc senten-
tiam, quia hoc quod nobis effugit vtramq̃ & prosperam & aduer-
sam præstat valetudinem. Proinde non est quod miremini cur in
cælo cancer sit, quorū præditus pedibus, nec qui in cælo est caper,
viridibus nescit cornubus insignis an lazurijs, quin potius vitam
eorum expendite quæ formas illas excellit omnes. Hinc enim & sa-
nitas proficiscitur & infirmitas. Quod si vero quoquam pacto bo-
nos medicos vos esse nauaretis operā, id quod tamen vestra scrip-
ta & receptorum descriptiones minimè declarant, tum hæc diffe-
rentias etiam in simplicibus obseruaretis, ita vt relinqueretis cor-
pus solamq̃ eximeretis virtutem. Nam vtrinq̃ tam in Microcos-
mo quàm in professione Medica, vtrinque dico, corpus nullius est
vsius, verum potius vita in vita. Atque hæc est Anatomia, de qua
nobis in præfentiarum sermo est.

Sol calorem
quomodo
dat.

Anrrax vitæ
scatur & per-
ficiatur.

Signa cœlestia
vnde.

CAPVT XII.

Sed

Sed quid hoc sibi vult, quod Iuristas, Theologos, Artistas, Sophistas & eius farinae homines in me irritare contenditis? quid enim mihi cum illis, aut illis mecum negotij est? quod si mihi ut Medico essent similes, sat profecto à me responsionis quod suffecturum eis esset acciperent: tamen si fateor, omnes professiones quandam habere in se ad artem Medicam industriam, non tamen alia ratione, quam nonnullis vetulis inharere: alius enim perlegit, alius auscultat, & quo quisque studio ducitur, eo & hanc fingi debere existimat. Verum vos ipsi circumspicite quo pacto hanc clauam mihi è manibus extorqueatis. Neque enim terrebitis me, quia peregrinis quibusdam vocibus utar, ex quibus tamen plus honoris quam ignominie adepturum me non diffido. non enim aliam ob causam peregrinae vobis sunt, quam quia nunquam totum mutastis, domi perpetuo instar testudinum desidentes, si quid à quotidiano usu paulisper discrepet, aut præter consueta singulis septimanis negotia quid contingat, exemplò, neque hircos, neque capras inter se dignescitis. Quin semel nundinas acceditis Franckfordianas, ac cathedram apud Moschouitas inspicitis, quidquid toto penitus orbe remoti agant maris incolae? Tamen vestrum prouerbiū facile vobis excidet, quo subinde utimini: ego nescio: non est in usu: ego numquam audiui, neque legi. Hæc enim omnia ubi primum experti fueritis, quam à Galeno seducti hætenus, ac perditī sitis facile animaduertetis, nec tamen idcirco magis quam vetulus aliquis canis lori impatiens ad meliorem frugem reducemini: tantum scilicet in erroribus adolescere dispendium est. Nam ut meliorem à me instructionem, non dico postulatis, sed expectetis tantum, pudor prohibet, ac ridiculum planè foret, nec præter ignominiam, si vestrum à Vienna sceptrum, nec non tam pulcre dispositum *Moris* pessulani ordinem sic negligatis. Meum autem consilium perpetuo fuit, neglectus & nominis & colorum, idque quo minor fraus esset. Tamen si probè scio vos à vestris ægrotis liberalius & longe melius munerari, quam à vobis ipsis. Hinc enim facile conijcio, re vestram solum ob id institutam esse. Proinde cum tantisper vester animus respiciat eò, ad æs nimirum & crumenam, non hinc planè retrahere vos consilium est: quandoquidem fateor, non parum vobis inde frugis acquiri, nempe ex apparatu illo ædium, vestimentorum, aulæorum, tam præcioso & ambizioso, pulpitis item omni genere codicum refertis, ac lingua denique tam facilliter eloquente. Veruntamen hinc accidit ut minus mirer, lenones, carnifices, profugos ac deploratos apostatas, aduocatos & quidquid tandem eius est generis, quod præ segnitie victum ultra querere nequit, in vestrum se conferre sodalitiū, cum utrorumque ratio tam vestra quam illorum ita pulchrè conueniat ut sermè sit eadem. Eloquentior hoc

Vocibus peregrinis cur
 utatur.

Medici vul-
gares ē medio
tollendi,

hoc ingenuē magis ex vſu reipublicę fore Medicos huiusmodi ē me-
dio tolli, quā ſic impunē tolerari, cum conſeruato vno atq; altero
ſexcentorum mors procuretur languentium. Quā proſpere eius
farinæ ſex commiſta eſt, vt Arabes, Græci, Chaldaei, Latini quo-
que tam pulchrē conueniant. ō quā aures mihi tinnient, ſimul ac
hæc mea ſcripta pelleſturi ſunt: poteratis vel purpuram poſius
quā cuiusmodi viles contexuiſſe pannos, ac ita Cen-
tones oſtentare, tamenſi ne ſic quidem
alicuius momenti
futuri.

10

D. TUME·ORMR·ÆSTI PA- RACELSI DE PVSTVLIS, TV-

moribus ac vlceribus morbi Gallici,

Liber tertius,

15

QVI EST

DE TRANSPLANTATIONE.

20

CAPVT I.

POST explicatam Anatomiam, iam deinceps de
transplantatione ſermo nobis commodiſimē inſti-
tuetur: namq; ad puſtularū dignotionem ac Theo-
riam maximopere conducit, noſſe transplantationis
rationem. perinde namq; ac ex ligno, tinea: ſic & ex
corpore Morbus Gallicus transplantatur. Atq; etſi & alij non de-
ſunt morbi, qui & ipſi ex transplantatione originem ducunt: tamen
quoad originem, interim differunt: namq; in Lue Venerea à Luxu
ſemper incipit transplantatio, non perinde in reliquis: itaque trans-
plantatio in ſimplicem, ac in Luxalem diuidetur, quæ in Morbo
Gallico omnino neceſſaria eſt. Interim tamen obſeruandum eam
eſſe huius mali naturam, vt in nullum corpus transplantetur, niſi
ipſum iam ad alium aliquem morbum diſpoſitum ſit, ſiue is exter-
nus ſit, vt Æſthiomenos, Cancer, Morphea, Alopecia: ſiue internus,
vt Febris, Arthritis, Paralyſis, &c. neque vero abſolutum perfe-
ctum morbum eſſe neceſſe eſt, ſufficit enim vel ſciintilla vnica.
Etenim cum primū accedente Luxu ab eodem, ille prior morbus
in actum deducitur: hinc ergo puſtulæ aliæ Æſthiomenæ ſunt, aliæ
Paralyticæ. Verum antequam de transplantatione corporis diſſe-
rere incipiam, prius transplantationes quatuor matricum explica-
re, haud inuile fuerit: nam harum exemplo etiam illæ generari ſo-
lent.

Morbus Gal-
licus trans-
plantatur.

Lue Venereæ
transplan-
tatio, quid à re-
liquis differat.

Morborum
differentiæ.

Puſtularum
differentiæ.

lent.

lent. Nam veluti plurimæ herbar, ac plantæ reperiuntur, quæ primum non ex semine extiterunt, sic plurimæ hominum forme sunt, quæ suo protoplasti caruerunt. Atq; hæc omnia quidem aptissime transplantationi accepta feruntur. quod & in pustulis manifestum
 5 ipsa enim non secus ex alterius morbi transplantatione extiterunt prius: ac quandoque per infusionem salicem in persicum arborem degenerasse obseruauimus.

CAPVT II.

- 10 **N**aturam autem transplantationis in hunc modum intelligere promptum erit. Primum cum natura omnia quæcunque ipsa produxit vnq; formis similibus in eadem specie ornauit semper: sic semē quodlibet sui similem fructū Mineræ suæ naturæ corpus semper & perpetuo generare videmus: identidē in Tereniabini alijsq;
 15 impressionibus cernere est, vbi non ætas, non tempus, non intempestas vlla à suo tramite naturam detrudit. Veruntamen coniunctio superest, quæ istum naturæ decursum interrompere potis esse cernitur. Namq; primum protoplastum intueamur, atque dum illo varias creaturas conferamus, apparebit certē ipsas ab illo non
 20 parum euariare. Item astrorū impressiones contemplemur, quàm formis inuicē ipsæ, tū ab illis euariant: sic herbarū ingens multitudo apparet, quàm semina in prima creatione habuisse credibile nō est. Deniq; quot sunt bestiarū genera, quæ in prima creatione nō extiteret: sed deinceps in natura rerū apparuerūt, vt de Mōstris interim
 25 nil dicā. Si ergo transplantatio nouarū huiusmodi formarum causa statuatur, certē Transplantationis causam, Coniunctionem haud immerito ponemus, cuius ea est conditio, vt ipsa ex duobus contrarijs eiusdem generis, inuicem mixtis, (extra corpus animatum
 30 tamen) nascatur, neque vero duobus saltem sed & tribus, quatuor, quinq; & deinceps: namq; quò magis varia ac multiplicia semina inuicem commiscantur, eò magis compoliti fructus emergunt. Ex hoc lequitur Medicum non solum eorum morborū cognitionem habere debere, qui ex suis proprijs seminibus oriuntur, veluti in herbaceo genere, Ocymum ac Maiorana, sed & eorū qui ex trans-
 35 plantatione oriuntur, sicuti in eodem genere Spica & Angelica: Atque quemadmodum quandoque duo semina non vsquadeo ab inuicem diuersa commixta fructum aliquem singularem produ-
 40 cent, sic duos congeneres morbos inuicem mixtos, tertium producere, cui dein singula sua Theoria adaptanda sit, non ignorandum. Etenim veluti Mulus, Equi vel Asinæ naturam non refert, sic nec tertius ille ex transplantatione natus morbus, reliquorum similis existit, vnde dein quoq; is singulare ex se semen fundit. Veluti autem in monstrorum genere, alia dein sui simile generant, vt Rhinoceros

Coniunctio naturæ vim frangit.

Monstra sunt ex trans plantatione.

Coniunctio quid.

Spica & Angelica sunt plantæ trans plantate.

noceros, alia pereūt vt Mulus: sic de morbis hīc, & de quatuor matricibus iudicandum erit. Quin & possibile illud putamus, vt illa transplantatio in tertiam vel quartam iteretur vicem: nam hoc medio Gigantes primum extitisse coniectura est, nam tempore mutatur non solum colores, sed & forme & fructus aliaq; impresiones, 5
 sanæ, ægræ, rationales & irracionales. Hæc hæc illa nature Magnalia sunt, quæ tempus ipsum vel producere, vel abolere gaudet. Hominem primum nobis contemplandum proponamus, is ex se totum humanum genus transplantauit, in quo cum tanta formarum varietas existat, Transplantationem inuersam constituere necesse 10
 habemus, nisi enim ea esset, nulla ratione formarum varietatem saluare possibile foret, tantum abest, vt diuersitatem substantiarum demonstrare possemus. Transplantatio vero præter naturam, (ex ipsa tamen natura ducta) ea est qua à tramite suo declinans natura, monstra, Cyclopes, Gigantes, Mulos, &c. producit. 15

Gigantes sunt aliquoties transplantati homines.

Transplantatio in uersa.

Transplantatio præter naturam.

CAPVT III.

Sensibilia ad transplantationem requiruntur.

Sciendum autem insensibilia semen suum, siue duo sint, siue plura, non nisi adiumento sensibilium commiscere possit: itaque in- 20
 sensibilium Transplantationes plantante aliquo sensibili necessario perficiuntur. quod dico de duobus Globi Elementis, terra, & aqua intellectum volo. nam ex duobus reliquis, hoc Cometas, illo Locom, coniunctione quadam produci scimus, quod ipsum ea ratione euenit: illa enim duo Elementa liquida ac fluida sunt. itaque non se- 25
 cus, ac tres quatuor pluresue Liquores inuicem commiscuntur, sic & ista inuicem iungi possunt, vt tertium aliquod corpus repræsentent, quod in reliquis duobus Elementis, in sicco consistentibus, cōringere ne utiquam potest. Atque veluti commixtis varijs liquoribus variorum saporum potus emergunt, sic & in præsentiarū ma- 30
 gna illa corporum, ac formarum dissimilitudo causatur. accedit ad hoc quod in aëre quandoque hominum formæ appareant: nam in aëre homines quoq; sunt, siquidem omnes ex eodem facti sumus. Quin & in cæteris quoq; Elementis simile quiddam accidit quandoque: hinc enim ex transplantatione Nymphæ terrestres extite- 35
 runt. Hæc etsi ad morborum praxim non pertinent, tamē in Theoria usu non carent. itaque quicumq; Medici nomen assumere volet, istarum prius rerum cognitionem sibi comparabit, atq; ab ineunte ætate in discernendis generationū modis versabitur. secus enim si quis in medicam urbem veniat irruisse, non præcario venisse dicendus est, itaque qui ex triuijs, Myropolijs, Musicorum collegijs, 40
 &c. in Medicinam irruunt, quomodo Medici dicentur? Sed ille vnicus fons est corruptæ medicinæ, ad quem expurgandum omnes qui

Homines sunt in aëre.

qui reipublicæ consultum volunt adhortor. Namq̃ cum Medicus nascatur, quis illas subito transmutatas bestias Medici nomine dignè afficiet: etenim quàm est impossibilis specierum transmutatio: quàm difficulter ex malo, pyrus efficitur, tam præter omnem veritatem est, huiusmodi neq̃ homines in bonos Medicos euadere.

CAPVT IIII.

SED ad fundamenta propositi negotij accedamus. Elementa ^{Elementorū species.} singula, multas sub se species specierumq̃ genera habere constat. Constat & illud, ægritudines inuicem, & specie, & genere diuersas inueniri, tamq̃ latè patre sanitatem, quàm ipse morbus pateat. Consequens ad ista est, quod vbicumq̃ species inueniuntur, illic composita fieri ope transplantationis posse: quin & illud indubitatum est, quamuis speciem in semetipsa compositum transplantatum efficerè posse. Hinc singularis quædam sanitas est Pini ad Cupressum, Cedri ad Libanoridem, foliorum ad flores, & vicissim, itaq̃ tot sanitatis species sunt, quòt in vnoquoq̃ genere rerū differentia. Sic & de Morborū ex transplantatione originē ducentium natura inquirendum, quod non fiet, nisi ab incunabulis quis nature vim ac specierum exaltationem adducat. Quamobrem non sufficit ad singulos morbos singula nouisse experimenta: siquidem transplantatio ista, morbos in eodem semper gradu consistere non sinit. Verum ut laboribus parcatis varijs ad elabendum elenchis utimur. Atqui longè alia philosophia ad artem medicam adferenda est, explodendaq̃ vestra sunt somnia. Sed ad transplantationes ex terra factas properamus, vbi sciendum, Lauendulam primum quoddam semen esse, sed ex proprij sui Liquoris transplantatione, Spiculæ herbæ rudimenta ponere, eaq̃ deinceps confirmare: sic Ostrucium primum quoddam semen est quoq̃, ex cuius transplantatione Angelica (suo dein singulari semine prædita) emergit: itidem Graphon transplantatio Rhaponticum suppeditat: Gariophylli deniq̃ flore & radice ex Aquilegijs transplantantur, accedente lucco Vrticæ vel Melissa. Atq̃ huius generis sexcenta naturæ peritis cognita sunt, veluti in Arboreo genere, pini cum iuniperi semine transplantatio, tertium quiddam ab vtriusq̃ diuersum producit: sic Terebotin & Zirbus commixti, Terebinthum rub: efficiunt: sic Saurinæ & spicæ transplantatio, Rosmarinum: sic Liquoris terræ cum frumento commixtio Cyanum: cum Zizania papauer producit. Similiter de Raphano ac Napo iudicandum, quorum alter ex Rapo, alter ex Pastinacta transplantatis exitit primum. Atq̃ de speciebus transplantationis hæcenus.

CAPVT V.

IAm deinceps de transplantatione ex putrefactione eueniēte, sermonem texere tempestiuum videtur. Ex putrefactione quasdam insolentes formas existere, lignorum caries & ex stercorebus prognati vermes ac insecta ostendunt, atq; pro putrefactionis varietate, diuersas transplantationes fieri, putrefacta in fimo ligna, commiste cum stercorebus vnię, indeq; generati lumbrici manifestum efficiunt. Similiter ex putrefactis in terra seminibus, insolentes, ac nouę plantarum formę exoriuntur, vt in Agalia videre est, quę ex degenerante ob putrefactionem Aquilegia generatur, atq; velut Zizania & infelix lolium ex putrefactis Leguminibus nascit̃ i testantur. Quamobrem repræhensionem merito incurrūt n̄, qui herbarum virtutibus describendis occupati, non etiam vnā earundem generationis modum declarant. Lolium etenim ad minus ex sex Leguminum degenerantibus speciebus fieri potest, atq; hinc tot virtutes stupefactiuę ei quoque insunt, sicut vnica eius formatantum existat. Terrę igitur omnis ea vis tribuenda est, qua per putrefactionem formę transplanari possunt. Verum quę ex pluribus speciebus generari debent formę non nisi accedente sensibilibus alicuius operatione, fieri possunt. nam veluti hoc forma ab illa differt, sic & aliam eius substantiam efficit. Ista theoremata Medicum ad vnguem intelligere singulare artis ornamentum est: nisi enim istis quis incumbat sed vulgaris illis contentus sit, nil planē à Monacho qui nil nisi dixit dominus domino meo &c. boare nouit, vel Sophistica cui semper in ore est, est, non est, differet. Insolens scio iste meus stylus plerisq; videbitur, & sane pluribus plebeis qui Medicinam assēctant admirationem quoq; commouebit. At hoc ex te quærō, cur quandoq; Cerui, corui, monedula albo colore sūt, an causa est calus aliquis cum ipsa transplantatione coniunctus. An nō & eodem modo Ictericia alba ac Morphea præsina existere possent? sc: nō semper iuxta vestri præceptoris præcepta decidendū, qui naturę ne vel minimā habuit scientiam. Quoties quærō Bronchocale sit? quoties vertebrarum luxatio? an non & ista mala cū Ascite iungi possent? Saepe in partu errores sunt, vt proles hominē non referat, an non similiter morbi quidam fieri possunt, quorum similes nulli in vestris codicibus sūt descripti? Sanē pro Ascaride quandoque insectum aliud generari, aut per os lumbricum Lazurium reici impossibile non est, hoc ego pro certo affirmare possum, tantam in nostris corporibus esse sentinam, vt cuiuscunque speciei cuiuscunque etiam coloris, bestiolas in nobis generari posse impossibile haud sit, verum vestro more semper stercus, vrinam, Cholera vel Melancholiam pro causa assignare oporteret. Atqui si transplantationum aliquam haberetis notitiam, non sic subinde vestros humores prætenderetis. non etiam Caducum, Phrenesin, Maniam mala

Agalia ex Aquilegia fit.

Lolij virtus stupefactiua sextuplex.

Ascaridum multiplex generatio.

mala simplicia constitueretis, cum à quouis accidente transplantari queant.

CAPVT VI.

5 Similiter ac de terrestribus transplantationibus explicatum iam est, sic & de ijs, quæ in Elemento aquæ contingunt, pauca differemus. Transplantatio itaque in aquis facta semper accedente extractione conficitur: sunt enim perinde, ut in homine, sic & extra
 10 ipsum Matrices quatuor. Neque est ut quisquam putet, vnius saltem generis esse huiusmodi extractiones, varix enim sunt atq; singulæ nouis representandis formis destinata. Sic ergo intelligendum, Lasurum lapidem nil esse nisi transplantatum Argentum, vel
 15 extractionem ab Argento transplantatum: nam argenti naturam amittit, & ab argento iam aliud atq; diuersum quiddam existit. Toppalius extractio est ex Minera Martis, estq; ferrum transplantatu.
Saphyrus vero ex quinta Lasuri transplantatione facta est gemma. Adamas autem ex secunda Saturni transplantatione. Smaragdus denique cuprum transplantatum est. ut de reliquis iam verba non faciam, quæ ex fructibus Elementi aquæ, extractiones sunt. Veluti
 20 Alurum quod Sulphuris, Argentum quod Mercurij, Argentum viuum, quod similitum Metallorum extractum existit. Sic Cinnabaris extractum è Saturno, & Marte per Mercurium est, Chalcedonijs ex Sale, extracta gemma. Sed species iam omnes, quia ad Medicam artem non pertinent, enumerare superuacaneum videtur. De Mineralibus etiam pauca explicemus. Marchasita, Kakimia extractum est, Kakimia Thalci, Carabe extractio est Resinæ sui Elementi, Sulphur Marchasitæ, Asphaltum succini nigri, Marmor & Chalcedonijs ex Amethysto: singulæ vero tres gemmæ ex Sale extracta sunt, veluti silex ex mucilagine Salis quoque extrahitur. Omnia iam dicta etsi vnam eandemq; materiam hæc sunt, ta-
 30 men pro differitate separationis multas inuenerunt differentias, ut iam hæc extractio huius, illa alterius coloris appareat. Quarendum iam vterius est, num & similitudine Pustularum origo, atq; causa ex Mineralibus Microcosmi deductæ demonstrari queat.
 35 Et fanè cum tria prima, Mercurius, Sulphur & Sal, curationem pustularum ostendant, (nam formæ ac colorum in pustulis varietas ex illis dependet) hinc eam comprobare non admodum operosum fuerit. Sunt enim quatuor plices matrices eam extra quam intra Microcosmū, ex quibus quomodo Cambuccæ viceratio ex Buho-
 40 ne, & Cambucca extractio quædam sit, manifestum euadit, sic Morpheosæ pustule ex Morphea extractæ sunt, sic ex tætigine praua Pustule prauæ extractæ quædam sunt, cum dictis affectionibus magnam cognationem habentes.

Gemmæ vnde
de sint trans-
plantatæ.

Gemmarum
varix extrac-
tiones.

CAPVT VII

Morbus vt
vita Aes ab au
re separatur.

Porro autem, quemadmodum in Mineralibus Aurum ab aere, sic in humano corpore morbum à vita separari sciendum est. vicissim veluti non raro in huiusmodi separationibus Mineralium, purum ab impuro omnino non secedit, sic quandoque ægritudines cum vita ad mortem, vique complicatae permanent. Denique perinde ac artifices, in separationibus naturæ impotentiam, ac defectum arte relargit, dum purum ab impuro, per arte se parat, hic Medicus quod natura in Microcosmo imperfectum reliquit, perficere debet. Itaq; Medicus non solum vt Mineralia, Martialia, Vitriolata, &c. cognoscat, sed & separare queat, operam dabit. Hinc euenit vt quandoq; natura suo Marte, pustulas, proculdubio Eschara faciat, easq; tandem abiciat, solaq; malum perfecte curet, veluti nonnunquam integra aurum ramenta ex aere decidunt, vel Mercurius à Cinnabrio abscedit, aut fulgur ex Saturno emicat in huiusmodi casibus, vt tua opera nil opus est, sic ea maxime requirunt, vbi ad actionem perficendam natura ipsa non sufficit. Sed in istis nil admodum laboratis vos, sin vltro natura curet, hic omnis in vestrum lignum, suffumigium, vnguentum, &c. magno fastu, ac clamore laus confertur. At melius ego de vestris curationibus sentirem ac loquerer, si veluti Metallorum fusores, impurum à puro perfecte separant, sic & vos post curationem absolutam perfecte sanum hominis corpus representare possitis. Sed quod ante diximus, si vltro morbus curetur verba vos deficiunt, in Gallico extollendo, cum iuterim si verum fieri velitis, ipsi met negare non possitis, citius absq; vestra opera curatum iri morbum, quam ea accedente.

Cur medicis
contra dicat.

CAPVT VIII.

Humores re
pudiantur.

Observandum præterea est in Mineralibus aquæ, duas, tres, pluresq; species vt Antimonium, Marchasitam ac calcum, quandoq; Arsenicum, Realgar & Auripigmentum in vna simul consistere malitia, quæ singula acurate Medico inquirenda erunt, vt huiusmodi compactionem relaxare queat. Quod si istiusmodi mineralia duo, tria quatuorue in vnu concurrisse vos videatis, iam choleram, iam Pituitam, iam Bilem, iam Melancholiam esse statim pronunciat, cum tamen origo pustularum facis superius testatur faciat, non ab Humoribus sed à Mineralibus malum procreari, atq; ad corpus Elementatum aquæ referri debere. Esto autem concedamus, Coleram vt mali causam dicatis, si iam ego contra Plurimum, ac vitriolum dicam, reprehensione dignus sermo meus erit: vtrum quæso recto magis consonum est, vt Sal dicamus vel Choleram, sane si medico dignum est, non quòd opinio ac phantasia tu-
bet, sed

- bet, sed quod Philosophia verè docet proferre, utiq; non Chole-
ram (quod phantasticum est) sed Salem, iuxta philosophicas ratio-
nes pronuntiabit. Hæc eam saltē ob causam monuisse volumus, Sal pro Chole-
ra.
ut quoniā Microcosmus corpus habet substantialibus Elementis
refertum, medicus intelligat, sibi hoc corpus perfectè cognitum esse
debere. verum quia vestris propositis successus non respondet,
argumēto hoc esse potest, naturam Microcosmi nunquam penitus
vobis perspectam fuisse. Nam quod Choleram, quòd Melancholi-
am in humano corpore constituitis, qualis nam ista philosophia
est? Salem videre oculis, contrectare manibus possum, non ita ves-
tros humores. Salem dico, Phlegma dulce & lallum quem aliquan-
do vos appellatis. Præterea Cholera portentosas diuisiones in
Prasinam, Vitellinam, &c. facitis, quasi vero differentia à colore
& non à forma petendæ sint, taceo quod trium primorum in quib-
us tamen fundari Medicinam oportet, ne verbo quidem men-
tionem, facitis. Microcosmi naturam pro modulo vestrarum spe-
culationum dirigere conamini, cum interim ipsius vim ex Globu-
lo, & Testa addiscere vos ipse velit: nam quemadmodum in istis
sic & in Microcosmo omnia comparata sunt.
Similiter in tertio Elemento obseruandum, quoniam locorum
Chaos suum Thereniabin reponat, quàm absque vlla lege There-
niabin cadat, adeo ut planè nullam constantem in illo naturam in-
uenire detur: cùm nunc laxandi, modò confortandi, aliàs stupefaci-
endi, modo penetrandi, modò mundificandi facultatem participet,
ut nō dicam quandoq; aromaticum, quandoq; dulcem, pinguem, Saporum dif-
ferentia vt di,
stinguantur.
acrem, austerum, &c. saporem representari. Istas certè Mannæ,
seu Thereniabin differentias studiose perpendere Medici debent,
vt quamobrem non eadem semper facultate, vt Opponacum &
Camphora, &c. polleat, sed nunc hæc, nunc illa excellat. Itaq; cùm
Chaos ad constitutionem Microcosmi concurrant, pro diuersitate
eius pustulas variare dubitandum non erit, nam perinde vt Man-
næ iam hæc, iam illa qualitas præcellit, sic pustularum symptomata
diuersa euadunt, quædam cum Laxatione, quædam cum vi Dia-
phoretica, quædam cum Anodina virtute, multis cum in colore, tū
primis qualitatibus differentijs comitatæ ingruentes, vt mani-
festius deinceps patebit.

CAPVT IX.

- 40 Quapropter pustulas quæ quandam cum Impressionibus co-
gnationem obseruant contemplari conuenit. Verbi causa, hy-
emalibus instantibus pustulis per Solem, id est, per Medicinas Sole est Medicis
nardioluta.
resoluentes curationem aggrediemur: e conuerlo æstiu ingruente

influentia, per hyemalia, id est, Coagulatiua remedia malum tollere adtentabimus. Sin alia forsan intempeliua ingruant in: pressiones, vt sunt grandines, ros, pruina, &c. nil admodum laborare oportet, cum vitro successu tēporis aboleantur. Quod si verò astrali Elemento generaretur quodpiam Cristallo ac Berillo simile, tum ipsum quod generatur serè fixum est, nec tam facilè loco mouetur, nisi illa coagulatio in tantum infringatur, vt nunquam deinceps ad coagulationem peruenire queat: namq; eiusmodi Elementi ignis proprietas est, talemq; naturam quandoq; Pustulæ referre cernuntur: namque sic corpus penetrant, vt sine negotio nunquam deinceps euellantur, sed omni ex parte Berillorum naturam referant. Simili planè ratione, nimirum ventorum instar, dolores, punctiōnes, vestigationes &c. contingunt, itaq; in curandis illis obseruandum, nè quidquam attētemus nisi prius exitu qua erumpere possit præparato. Quamobrem si (ad eum modum comparatis pustulis) suffocando curationem perficere quis vellet, tantum abest vt oporatum contingeret scopum, vt etiam repulsa ad centrum suum materia omnimodam corruptionem, ipsam sc: mortem procuraret, quod cum non raro vobis accidat, mirum tamen quàm concinnis rationibus vos excusare possitis. Verum ista nostra Philosophia exterioris atq; interioris mundi elementorū proprietates ostēdens propediem si quid benè ego iudico Montagnanam ac Sauanarolam ex Medicorum scolis explodet.

Ignis proprietas.

Curatio per suffocationem improbat.

CAPVT X.

25

ISTIS quæ hæcenus commemorata sunt maximam considerationem deberi, atque longè extra artis nostræ pomeria, præstigias, nugas, atq; nequias vestras quibus artem conspurcastis, expellendas esse. Deniq; si modo Medicorum nomen non indigne vsurpare velitis, ne in Aristotelis Platonis, Scoti, Alberti cæterorumq; hoc genus hominum scriptis, (ex quibus nil nisi mcras nugas haurire licet,) tempus teratis, conuenire: omnes sanè, qui integra sunt ratione non inuiti fatebuntur. nam nisi quis studiose perlectis saniorum medicorum scriptis, atq; per iudicium ignis tamq; ad Lesbiam regulam experimentis comprobatis, ad reliqua illa Theoremata accedat ac quemadmodum illa cum Anatomia, Physica ac Philosophia conueniant accuratissimè ponderet, sed in salebrofis illis scholasticorum speculationibus ac opinionibus volutari pergat, nunquam sanè Medici nomen mereri poterit. Siquidem qui aliorum autoritatibus nituntur, non ipsi suam experientiam produnt, sed suam inscitiam aliorum nomibus palliare student. honestius certe ac vobis magis dignum erat, ipsorum scripta exquiritore trutinā censere,

Aristotelis & Platonis lectio prohibetur.

Autoritates in Medicina non valent.

cenſere, nec ſic abſque iudicio veſtris ſententijs confirmandis adap-
tare: Thomiſtarum namq; hoc, non Medicorum ſcholis conuenit:
neque enim Medicus cuiuſquam auctoritate niti poteſt, niſi ipſi æ-
que ac auctori res cognita perſpectaq; ſit. Siquidem pictores quo-
que videmus, (licet nunc eos in exemplum adducere) eos qui in
mente concepta operis ſui idea ſcelicius pingere, quàm eos qui alio
rum etiam artiſicioſiſſimas pincturas imitantur: nunquam
enim iſ qui imitatur ad illam quam antecellor
habuit perfectionem, euade-
re poteſt.

Imitatio
etiam in
ſcriptura

D. THEOPHRASTI R. A.

RACOLBI DE PVSTVLIS, TV.

moribus ac vlcibus morbi Gallici,

Liber quartus,

DE

MORBORVM TRANSMVTATIONE.

CAPVT I.

NTEA QVAM de morborum tranſmutatione ſer-
monem inſtituamus, haud inſrugiferum fuerit, de
tempore quatenus ipſum ſalubritatis vel inſalubri-
tatis cauſa exiſtere poteſt, paucis diſſerere, non
tamen vltra quàm impreſſiones exteriores requi-
rere videntur. nam ex ſupradictis demonſtrationibus omni-
iam contradictione vacat: ſimiliter ac in cælo Comete generan-
tur, ac meſſis tempus cauſatur, ſic & intrinſecus in hominum
corporibus idem euenire. Sed cælum iam inſpiciamus, omneſq;
quæ in illo ſunt ſtellas, & intelligemus nullam penitus eſſe, quæ non
ratione ſui motus, bonum aliquid, vel malum in iſtis inferioribus,
efficiat: ad quam tamen actionem non poteſt non tempus concur-
rere. hinc itaque dierum varietatis, & noſtræ in illis alterationis,
cauſas eruere promptum eſt: namq; omnibus iſs quæ aſtra acti-
gunt mutationem quandam adferre manifeſtum eſt, Quinonon-
iſtro cælo excepto, cui illud dominari non aſſero: illud vero conce-
do, perinde vt in exteriore mundo, ſic & in noſtris corporibus, no-
ſtra Aſtra nouas ſubinde mutationes efficere. Namq; nil in rerum
natura creatum eſt, quod in ſummo faſtigio fixum maneat, ſed om-
nia æquis legibus ſub deſluxum ad corruptionem natura conclu-

ſelle ſingula
ſic effectus
habent.

Stellæ quinto
noſtro cælo
non domnan-
tur.

Ad astrono-
miae studium
exhortatio.

sic. Quamobrem Medicos adhortor, vt per Astronomiam interio-
ra iuxta externa diiudicare discant, vnā cū reliquis tribus artibus
ad Matrices pertinentibus: nam quemadmodum externus mun-
dus in quatuor Matrices distributus est, sic eadem ipse intrinsecus
in nostris corporibus constitutae sunt: itaq; hic Philosophiam quae
in naturis substantiarum consistit, ab Astronomia, in qua progno-
sticationi potissimum studemus, distinguere oportet. Similis con-
stitutio Elementati corporis terrae est: ipsum enim semina suppe-
ditat, ex quibus deinceps arbores fructusq; generentur. Atqui quae
est rerum creaturarum infelicitas, vix decima quandoq; pars ad fru-
gem peruenit, nimirum tot casibus exposita sunt omnia vt non so-
lum generanda impediuntur, sed ipsa quoque generata non raro
penitus corrumpantur: iam calor, iam frigus, iam ventus, iam prui-
na, pluuia, &c. obsunt: pars putrescit, pars a vermibus arroditur, &
sexcentae huius generis pestes infestant. Quia ergo in Microcosmo
quatuor illa corpora subsistunt, similibus plane symptomatis intrinse-
cus expositus est: namq; generatum ipsius corporis, non secus a gran-
dine pruina, &c. interioribus, corrumpitur, vt ipsum iam putridum,
iam cariosum, iam alio modo male affectum reddatur. Non enim
conuenit dicere corpus suo generato destitui, nam suppeditat eque
messiem, vindemiam, niuem, es, aliaq; ac exterior mundus, vnde de-
in ab istis intra cutim conclusis, morbi efficiuntur. sic vt vnicum
exemplum adferam. Pleuritis pomorum putrefactionem refert.
Hinc ergo accidit, vt alijs alijsq; temporibus, alij atq; alij prodeant
morbi: namq; quemadmodum certis temporibus fruges, de pruina
ac grandine periclitantur, sic & generatum humani corporis.

Pleuritis refert
pomorum pu-
tredinem.

Elementorum
actiones neces-
sariae.

Sales exacerba-
ti morbos effi-
ciunt.

CAPVT II.

Hoc idem in tertio corpore aquositate scilicet obseruandum
est, quod nimirum ipsius generata Mineralia, ab alijs matrici-
bus ac casibus, incidunt in coagulationem, resolutionem, calcina-
tionem, &c. iam in Sulphur abeant, iam in Realgar, pro varietate
nimirum actionum. Elementorum namq; quatuor illa, etsi nisi vnā
consistere non possunt, tamen in se mutuo agere non desinunt. Pro
numero ergo quatuor Elementorum, quatuor summa morborum
genera constituiimus. Itaq; vbi Salia vel alia corpora Aquositate
Microcosmi, ab alijs corporibus exacerbata fuerint, iam ipsa in
actionem erumpunt, & subito morbus existit. hinc in exteriore
mundo, instar horum morborum aliquando inaudita formae aeris
Salium ac Gemmarum reperiuntur.

Similiter in Terreniabin obseruandum, quod is quamuis sem-
per eodem modo cadat, non tamē similes subinde virtutes habeat:
nam Man-

nam Mannam atque Chaos, suum nunc diaphanum, nunc alio quodam modo insignem proicit. Eodem plane modo intrinsecus semper in periculo versamur: nam ubi Chaos actiones suas supra modum exereere incipit, singulis horis noui quid producti, & sane nisi hoc foret, semper omnia eodem modo se haberent, neque sanus in morbum incidere periclitaretur, neque aeger salutem sperare vnquam posset. Verum sic res coparatae sunt, vt nil in eodem statu (neque in homine, neque extra ipsum) perpetuo consistere ac permanere queat, sed necessario antequam penitus corrumpatur, aliquid aduersi perpetiatur. Cui ergo in exterioribus Elementatis, huiusmodi fiant transmutationes, quis dubitet liques in nostris corporibus accidere posse? quis non vltro concedat corpora nostra suapte ingenio noua quaedam architectari posse? Itaque vt de morborum descriptione quid sententiam edisseram, sic ego iudico nullum penitus morbum describi certo posse, siquidem non datur morbus etiam specie idem, qui non aliquam saltem in re a priori differat, qui circa omnes quotquot verae Medicinae cognitionem affectant, ex animo hortor, vt Philosophiae Mineralium sedulam impendant operam, quo omnium nouarum generationum causas (quae illinc hauriuntur) reddere addiscant.

Contra autem quomodo non ceteros Doctores vilipendam, qui harum rerum cognitionem nec possunt, nec volunt assequi, sed simplici autorum allegatione contenti sunt, quique non secus ac medici, rusticos liberales simulacrum vel sinecomistum panem, carnes vel calcos ministrantes commemorare, sic suos paragraphos, scilicet capitula, &c. allegare solent.

Morbus nullus certo potest describi.

Philosophia Mineralium nouarum generationum causas ostendit.

CAPUT III.

Si itaque iam demceps mihi cum Medico, causas ac originem Lues Venereae aperire licet. Ex natura Microcosmi (ad quam tamquam ad scopum semper collinare soleo) atque veris verae Medicinae fontibus, sic ego pronuncio, Morbum Gallicum quemadmodum singulos reliquos morbos, a tempore primis procreatu fuisse accedente tamen spermatis corruptione: tunc temporis enim varij generis Mineralia quandam a spermate corruptionem contraxerunt. Fide dictis facit, quod inde a prima vsque mundi creatione, nulla vnquam aetate maior lux maiorque in rebus Veneris, licentia, turpitudine, atque commixtio fuerit, quam illo seculo, quo primum in hominum corporibus hoc mali genus apparere coepit: illud tempus incidit in annum reparatae salutis, 1478. & circiter, quo ratione temporis, illa transmutatio contigit.

Morbus Gallicus a tempore recte procreatus.

Anno 1478. primum extitit morbus Gallicus.

Sane, luxum huius mali causam esse, nemo nisi qui experientiae contradicere velit inficiabitur. Itaque hoc in praesentiarum, tamquam futurae disputationis fundamentum certissimum & nos constitutum Morbum

30 *DE LUNA: TERRE. DE TYMON. PVST. ET*
 operculum phantasia suppeditat ex quatuor videlicet humoribus.
 Item vos quàm estis scilicet probè instructi.

CAPVT XL

NVnq̃ nè intellexistis cur Astronomus astrum declarat, cum
 de natura planetarum loquitur, & ascendentium, deq̃ coniu-
 ctionibus, cometis & his similibus. An existimatis de corpore eum
 loqui, hoc est, de eo quod nomenclaturam habet? ne quaquàm
 hoc: proponit enim sibi suum Essatum, veluti de Sole, cuius pul-
 critudo colorem non dat, neque Lunæ rubedo eandem tribuit
 naturam. perinde atque flaua Cæsaries aut citrina nullum corpori
 calorem, aut emolumentum adjicit, ita etiam hoc Essatum iuuat.
 Quod si corpus assumerent vbinam permaneret earundem na-
 tura? Naturā ergo assument & corpus missum faciunt. Quum vos
 igitur in Microcosmo aliter agendum ducitis quàm eiusmodi pro-
 cessus indicat, in omni vestro conatu errore vos circumduci (id
 quod certè sit) necesse est. Contemplemini hominem qui viuit, an
 ipsum caro foueat an ipse carnem, vtrum vita & corpus vnum sunt
 an duo? quodnam igitur illorum sustentat alterum? An non hoc
 verum est, id quod amittimus nec vnquam amplius visuri sumus,
 hoc ipsum est quo de loquimur. Alterum enim quod manibus con-
 tractamus quidnam habet quod in vsum Medicum venire queat?
 quemadmodum cum Antrax nascitur, quid eum perficit nam san-
 guis & caro? quoniam igitur pacto in Antracem ingradientur audi-
 re vellem. Vbinam suum est tempus? vnde eius proficiuntur si-
 gna? Si autem neglecto corpore diccretis, prouenire eum ex spiri-
 tibus vitæ, tum demum rem acu tangeretis. Verum huius rei vni-
 uersæ summa hæc est, quod ex morte id agnoscimus in hanc senten-
 tiam, quia hoc quod nobis effugit vtramq̃ & prosperam & aduer-
 sam præstat valetudinem. Proinde non est quod miremini cur in
 cælo cancer sit, quotue præditus pedibus, nec qui in cælo est caper,
 viridibus nescit cornubus insignis an lazurijs, quin potius vitam
 eorum expendite quæ formas illas excellit omnes. Hinc enim & sa-
 nitas proficiuntur & infirmitas. Quod si vero quoquam pacto ho-
 nos medicos vos esse nauaretis operã, id quod tamen vestra scrip-
 ta & receptorum descriptiones minimè declarant, tum hæc differ-
 entias etiam in simplicibus obseruaretis, ita vt rclinqueretis cor-
 pus solamq̃ eximeretis virtutem. Nam vtrinq̃ tam in Microcos-
 mo quàm in professione Medica, vtrinque dico, corpus nullius est
 vsum, verum potius vita in vita. Atque hæc est Anatomia, de qua
 nobis in præsentiarum sermo est.

Sol calorem
 quomodo
 dat.

Antrax vtrina-
 scatur & per-
 ficiatur.

Signa cœlestia
 vnde.

CAPVT XII.

Sed

Sed quid hoc sibi vult, quod Iuristas, Theologos, Artistas, Sophistas & eius farinae homines in me irritare contenditis? quid enim mihi cum illis, aut illis mecum negotij est? quod si mihi vt Medico essent similes, sat profecto à me respõsionis quod suffecturum eis esset acciperent: tamen si fateor, omnes professions quandam habere in se ad artem Medicam industriã, non tamen alia ratione, quàm nonnullis vetulis inhareret: alius enim perlegit, alius auscultat, & quo quisque studio ducitur, eo & hanc fingi debere existimat. Verum vos ipsi circumspicite quo pacto hanc clauam mihi è manibus extorqueatis. Neque enim terrebitis me, quia peregrinis quibusdam vocibus vtar, ex quibus tamen plus honoris quàm ignominie adepturum me non diffido. non enim aliam ob causam peregrinae vobis sunt, quàm quia nunquam totum mutastis, domi perpetuo instar testudinũ desidentes, si quid à quotidiano vsu paulisper distreperet, aut præter consueta singulis septimanis negotia quid contingat, ex templò, neque hircos, neque capras inter se dignoscitis. Quin semel nundinas acceditis Franckfordianas, ac cathedram apud Moschouitas inspicitis, quidq; toto penitus orbe remoti agant maris incolæ? Tum enim vestrum prouerbium facile vobis excidet, quo subinde vtimini: ego nescio: non est in vsu: ego numquam audiui, neque legi. Hæc enim omnia vbi primum experti fueritis, quàm à Galeno seducti hætenus, ac perditis sitis facile animaduertetis, nec tamen idcirco magis quàm vetulus aliquis canis lori impatiens ad meliorem frugem reducemini: tantum scilicet in erroribus adulescere dispendium est. Nam vt meliorem à me instructionem, non dico postuletis, sed expectetis tantum, pudor prohibet, ac ridiculum planè foret, nec præter ignominiam, si vestrum à Vienna sceptrum, nec non tam pulcre dispositum *Morgis* pessulani ordinem sic negligatis. Meum autem consilium per se suo fuit, neglectus & nominis & colorum, idq; quo minor fraus esset. Tamen si probè scio vos à vestris ægrotis liberalius & longè melius munerari, quàm à vobis ipsis. Hinc enim facillè conicio, re vestram solum ob id institutam esse. Proinde cum tantisper vester animus respiciat eò, ad æs nimirum & crumenam, non hinc planè retrahere vos consilium est: quandoquidem fateor, non parum vobis inde frugis acquiri, nempe ex apparatu illo ædium, vestimentorum, aulæorum, tam præcioso & ambizioso, pulpitis item omni genere codicum refertis, ac lingua denique tam facillè eloquente. Veruntamen hinc accidit vt minus mirer, lenones, carnifices, profugos ac deploratos apostatas, aduocatos & quidquid tandem eius est generis, quod præ segnitie victum ultra quærere nequit, in vestrum se conferre sodalitiũ, cum vtrorumq; ratio tam vestra quàm illorum ita pulchrè conueniat vt ferè sit eadem. Eloguar hoc

Vocibus peregrinis cur
 viatur.

Medici vul-
gares ē medio
tollendi.

hoc ingenuē magis ex vsu reipublicę fore Medicos huiusmodi ē me-
dio tolli, quā sic impunē tolerari, cum conseruato vno atq; altero
sexcentorum mors procuretur languentium. Quā prospere eius
farinā sex commista est, vt Arabes, Græci, Chaldæi, Latini quo-
que tam pulchrē conueniant. ō quā aures mihi tinnient, simul ac
hæc mea scripta pelleſturi sunt: poteratis vel purpuram potius
quam cuiuscumodi viles contexuisse pannos, ac ita Cen-
tones ostentare, tametsi ne sic quidem
alicuius momenti
futuri.

10

D. TUMEOR. M. R. AESTI PA-
RACELSI DE PVSTVLIS, TV.

moribus ac vlceribus morbi Gallici,

Liber tertius,

QVI EST

DE TRANSPLANTATIONE.

11

10

CAPVT I.

OST explicatam Anatomiam, iam deinceps de
transplantatione sermo nobis commodissimē insti-
tuetur: namq; ad pustularū dignotionem ac Theo-
riam maximopere conducit, nosse transplantationis
rationem. perinde namq; ac ex ligno, tinea: sic & ex
corpore Morbus Gallicus transplantatur. Atq; et si & alij non de-
sunt morbi, qui & ipsi ex transplantatione originem ducunt: tamen
quoad originem, interim differunt: namq; in Lue Venerea à Luxu
semper incipit transplantatio, non perinde in reliquis: itaque tran-
plantatio in simplicem, ac in Luxalem diuidetur, quæ in Morbo
Gallico omnino necessaria est. Interim tamen obseruandum eam
esse huius mali naturam, vt in nullum corpus transplantetur, nisi
ipsum iam ad alium aliquem morbum dispositum sit, siue is exter-
nus sit, vt Aesthiomenos, Cancer, Morphea, Alopecia: siue internus,
vt Febris, Arthritis, Paralysis, &c. neque vero absolutum perfec-
tum morbum esse necesse est, sufficit enim vel scintillula vnica.
Etenim cum primū accedente Luxu ab eodem, ille prior morbus
in actum deducitur: hinc ergo pustulæ aliæ Aesthiomenæ sunt, aliæ
Paralyticæ. Verum antequam de transplantatione corporis disse-
rere incipiam, prius transplantationes quatuor matricum explica-
re, haud inutile fuerit: nam harum exemplo etiam illæ generari so-
lent.

Morbus Gal-
licus trans-
plantatur.

Lus Venereæ
transplan-
tio, quid à re-
liquis differat.

Morborum
differentiæ.

Pustularum
differentiæ.

40

lent. Nam veluti plurimæ herbae, ac plantæ reperiuntur, quæ primum non ex semine extiterunt, sic plurimæ hominum formæ sunt, quæ suo protoplasti caruerunt. Atque hæc omnia quidem apertissime transplantationi accepta feruntur. quod & in pustulis manifestum
 5 ipsæ enim non secus ex alterius morbi transplantatione extiterunt prius: ac quandoque per insinuationem salicem in perispermum arborem degenerasse obseruauimus.

CAPVT II.

10 **N**aturam autem transplantationis in hunc modum intelligere promptum erit. Primum cum natura omnia quæcunque ipsa produxit vnq̃ formis similibus in eadem specie ornauit semper: sic semē quodlibet sui similem fructū Mincerā suæ naturæ corpus semper & perpetuo generare videmus: identidē in Tereniabin alijsq̃
 15 impressionibus cernere est, vbi non ætas, non tempus, non intemperestas vlla à suo tramite naturam detrudit. Veruntamen coniunctio superest, quæ istum naturæ decursum interrompere potis esse cernitur. Namq̃ primum protoplastum intueamur, atque dum illo varias creaturas conferamus, apparebit certē ipsas ab illo non
 20 parum euariare. Item astrorū impressiones contemplemur, quàm formis inuicē ipse, tū ab illis euariant: sic herbarū ingens multitudo apparet, quàm semina in prima creatione habuisse credibile nō est. Deniq̃ quot sunt bestiarū genera, quæ in prima creatione nō extiterunt: sed deinceps in natura rerū apparuerūt, vt de Mōstris intimē
 25 nil dicā. Si ergo transplantatio nouarū huiusmodi formarum causa statuatur, certē Transplantationis causam, Coniunctionem haud immerito ponemus, cuius ea est conditio, vt ipsa ex duobus contrarijs eiusdem generis, inuicem mixtis, (extra corpus animatum tamen) nascatur, neque vero duobus saltem sed & tribus, quatuor,
 30 quinq̃ & deinceps; namq̃ quò magis varia ac multiplicia semina inuicem commiscuntur, eo magis compoliti fructus emergunt. Ex hoc sequitur Medicum non solum eorum morborū cognitionem habere debere, qui ex suis proprijs seminibus oriuntur, veluti in herbaceo genere, Ocymum ac Maiorana, sed & eorū qui ex transplantatione oriuntur, sicuti in eodem genere Spica & Angelica:
 35 Atque quemadmodum quandoque duo semina non vsquadeo ab inuicem diuersa commixta fructum aliquem singularem producunt, sic duos congeneres morbos inuicem mixtos, tertium producere, cui dein singula sua Theoria adaptanda sit, non ignorandum.
 40 Etenim veluti Mulus, Equi vel Asinæ naturam non refert, sic nec tertius ille ex transplantatione natus morbus, reliquorum similis existit, vnde dein quoq̃ is singularis ex se semen fundit. Veluti autem in monstrorum genere, alia dein sui simile generant, vt Rhinoceros

Coniunctio
 nature vim
 frangit.

Monstra sunt
 ex transplan-
 tatione.

Coniunctio
 quid.

Spica & An-
 gelica sunt
 plante trans-
 plantate.

noceros, alia pereunt vt Mulus: sic de morbis hinc, & de quatuor matricibus iudicandum erit. Quin & possibile illud putamus, vt illa transplantatio in tertiam vel quartam iteretur vicem: nam hoc medio Gigantes primum exitisse coniectura est, nam tempore mutatur non solum colores, sed & forme & fructus aliaque impressiones, 5
 sanæ, ægræ, rationales & irracionales. Hæc hæc illa nature Magnalia sunt, quæ tempus ipsum vel producere, vel abolere gaudet. Hominem primum nobis contemplandum proponamus, is ex se totum humanum genus transplantauit, in quo cum tanta formarum varietas existat, Transplantationem inuersam constituere necesse habemus, nisi enim ea esset, nulla ratione formarum varietatem saluare possibile foret, tantum abest, vt diuersitatem substantiarum demonstrare possemus. Transplantatio vero præter naturam, (ex ipsa tamen natura ducta) ea est qua à tramite suo declinans natura, monstra, Cyclopes, Gigantes, Mulos, &c. producit. 15

Gigantes sunt
ab quoribus
transplantati
homines.

Transplan-
tatio in versa.

Transplan-
tatio præter na-
turam.

CAPVT III.

Sciendum autem insensibilia semen suum, siue duo sint, siue plura, non nisi adiumento sensibilibus commiscere posse: itaque in-20
 sensibilibus Transplantationes plantante aliquo sensibili necessario perficientur, quod dico de duobus Globi Elementis, terra, & aqua intellectum volo, nam ex duobus reliquis, hoc Cometas, illo Lora-
 ram, coniunctione quadam produci scimus, quod ipsum ea ratione euenit: illa enim duo Elementa liquida ac fluida sunt, itaque non se-25
 cus, ac tres quatuor pluresue Liquores inuicem commiscuntur, sic & ista inuicem iungi possunt, vt tertium aliquod corpus repræsentent, quod in reliquis duobus Elementis, in sicco consistantibus, cō-
 ringere nequitiam potest. Atque veluti commixtis varijs liquoribus variorum saporum potus emergunt, sic & in præsentiarum ma-30
 gna illa corporum, ac formarum dissimilitudo causatur. accedit ad hoc quod in aëre quandoque hominum formæ appareant: nam in aëre homines quoque sunt, siquidem omnes ex eodem facti sumus. Quin & in cæteris quoque Elementis simile quiddam accidit quan-
 doque: hinc enim ex transplantatione Nymphæ terrestres extite-35
 runt. Hæc etsi ad morborum praxim non pertinent, tamē in Theoria vsu non carent. itaque quicumque Medici nomen assumere vult, istarum prius rerum cognitionem sibi comparabit, atque ab ineunte ætate in discernendis generationibus modis versabitur. secus enim si quis in medicam urbem veniat irruisse, non præcario venisse di-40
 cendus est, itaque qui ex triuijs, Myropolijs, Musicorum collegijs, &c. in Medicinam irruunt, quomodo Medici dicentur? Sed ille vnicus fons est corruptæ medicinæ, ad quem expurgandum omnes qui

Homines sunt
in aëre.

qui reipublicæ consultum volunt adhortor. Namq; cum Medicus nascatur, quis illas subito transmutatas bestias Medici nomine dignè afflicte? etenim quàm est impossibilis specierum transplantatio: quàm difficulter ex malo, pyrus efficitur, tam præter omnem veritatem est, huiusmodi neq; homines in bonos Medicos euadere.

CAPVT IIII.

SED ad fundamenta propositi negotij accedamus. Elémenta ^{Elementorū} singula, multas sub se species specierumq; genera habere con- ^{specia.} stat, Constat & illud, ægritudines inuicem, & specie, & genere diuerfas inueniri, tamq; latè patere sanitatem, quàm ipse morbus pateat. Consequens ad ista est, quod vbiq; species inueniuntur, illic composita fieri ope transplantationis posse: quin & illud indubitatum est, quamuis speciem in semetipsa compositum transplantatum efficere posse. Hinc singularis quædam sanitas est Pini ad Cupressum, Cedri ad Libanotidem, foliorum ad flores, & vicissim, itaq; tot sanitatis species sunt, quot in vnoquoq; genere rerū differentia. Sic & de Morborū ex transplantatione originē ducentium natura inquirendum, quod non fiet, nisi ab incunabulis quis nature vim ac specierum exaltationem addiscat. Quamobrem non sufficit ad singulos morbos singula nouisse experimenta: siquidem transplantatio ista, morbos in eodem semper gradu consistere non sinie: Verum vt laboribus parcatis varijs ad elabendum elenchis vtimini. Atqui longè alia philosophia ad artem medicam adferenda est, explodendaq; vestra sunt somnia. Sed ad transplantationes <sup>Sanctatiemul-
tæ differentig.</sup> extrinsecas properamus, vbi sciendum, Lauendulam primum quoddam semen esse, sed ex proprii sui Liquoris transplantatione, Spiculæ herbæ rudimenta ponere, eaq; deinceps confirmare: sic Ostrucium primum quoddam semen est quoq; ex cuius transplantatione Angelica (suo dein singulari semine prædita) emergit: itidem Graphoij transplantatio Rhaponticum suppeditat: Gariophylli deniq; flore & radice ex Aquilegijs transplantantur, accedente succo Vrticæ vel Melissæ. Atq; huius generis sexcenta naturæ peritis cognita sunt, veluti in Arboreo genere, pini cum iuniperi semine transplantatio, tertium quiddam ab vtriusq; diuersum producit: sic Terebontin & Zirbus commixti, Terebinthum rub: efficiunt: sic Saurinæ & spicæ transplantatio, Rosmarinum: sic Liquoris terræ cum frumento commixtio Cyanum: cum Zizania papauer producit. Similitet de Raphano ac Napo iudicandum, quorum alter ex Rapo, alter ex Pastinacta transplantatis exitit primum. Atq; de speciebus transplantationis hætenus.

Lauendulæ
transplan-
tatio.

Gariophyllo-
rum transplan-
tatio.

Cyanitrans-
plantatio.

CAPVT V.

Dd

mala simplicia constitueretis, cum à quouis accidente transplantari queant.

CAPVT VI.

5 Similiter ac de terrestribus transplantationibus explicatum iam est, sic & de ijs, quæ in Elemento aquæ contingunt, paucis disseremus. Transplantatio itaque in aquis facta semper accedente extractione conficitur: sunt enim perinde, ut in homine, sic & extra
 10 ipsum Matrices quatuor. Neque est ut quinquam putet, vnius saltem generis esse huiusmodi extractiones, variæ enim sunt atq; singulæ nouis representandis formis, destinatae. Sic ergo intelligendum, Lasurum lapidem nil esse nisi transplantatum Argentum, vel
 15 extractionem ab Argento transplantatum: nam argenti naturam amittit, & ab argento iam aliud atq; diuersum quiddam existit. Topalius extractio est ex Minera Martis, estq; ferrum transplantatū. Saphyrus vero ex quinta Lalum transplantatione facta est gemma. Adamas autem ex secunda Saturni transplantatione. Smaragdus denique cuprum transplantatum est. ut de reliquis iam verba non faciam, quæ ex fructibus Elementi aquæ, extractiones sunt. Veluti
 20 Aurum quod Sulphuris, Argentum quod Mercurij, Argentum viuum, quod similitum Metallorum extractum existit. Sic Cinnabaris extractum è Saturno & Marte per Mercurium est, Chalcedonijs ex Sale, extracta gemma. Sed species iam omnes, quia ad Medicam artem non pertinent, enumerare superuacaneum vide-
 25 tur. De Mineralibus etiam paucis explicemus. Marchasita, Kakimia extractum est, Kakimia Thalci, Carabe extractio est Resinæ sui Elementi, Sulphur Marcasitæ, Asphaltum succini nigri, Marmor & Chalcedonijs ex Amethysto: singulæ vero tres gemmæ ex Sale extracta sunt, veluti silex ex mucilagine Salis quoque extrahi-
 30 tur. Onia iam dicta etsi vnam eandemq; materiam hæc sunt, tamen pro diuersitate separationis multas inuenerunt differentias, vti hæc extractio huius, illa alterius coloris appareat. Querendum iam vterius est, num & simili ratione Pustularum origo, atq; causa ex Mineralibus Microcosmi deductæ demonstrari queat.
 35 Et sanè cum tria prima, Mercurius, Sulphur & Sal, curationem pustularum ostendant, (nam formæ ac colorum in pustulis varietas ex illis dependet) hinc eam comprobare non admodum operosum fuerit. Sunt enim quadruplices matrices, nam quàm intra
 40 Microcosmū, ex quibus quomodo Cambuccæ ulceratio ex Bubo-
ne, & Cambucca extractio quædam sit, manifestum euadit, sic Mor-
phose pustule ex Morphea extractæ sunt, sic ex tætigine praua Pu-
stula prauæ extractæ quædam sunt, cum dictis affectionibus ma-
gnam cognationem habentes.

Gemmæ vnde
de sint trans-
plantatæ.

Gemmarum
varie extrac-
tiones.

CAPVT VII

Morbus vlt
vita An ab au
toseparatur.

Porro autem, quemadmodum in Mineralibus Aurum ab are, sic in humano corpore morbum à vita separari sciendum est. vicissim veluti non raro in huiusmodi separationibus Mineralium, purum ab impuro omnino non secedit, sic quandoque aggritudines cum vita ad mortem, vique complicatæ permanent. Denique perinde ac artifex, in separationibus, naturæ impotentiam, ac defectum arte relacet, dum purum ab impuro, per arte separet, sic & Medicus quod natura in Microcosmo imperfectum reliquit, perficere debet. Itaq; Medicus non solum vt Mineralia, Martialia, Vitriolata, &c. cognoscat, sed & separare queat, operam dabit. Hinc evenit vt quandoq; natura suo Marte, pustulas protrudat, Eschara faciat, eamq; tandem abijciat, solaq; malum perfecte curet, veluti nonnunquam integra auramenta ex are decidunt, vel Mercurius à Cinnabrio abscedit, aut fulgur ex Saturno emicavit in huiusmodi casibus, vt tua opera nil opus est, sic ea maxime requiruntur, vbi ad actionem perficendam natura ipsa non sufficit. Sed in istis nil admodum laboratis vos, sin vltro natura curet, hic omnis in vestrum lignum, suffumigium, vnguentum, &c. magno fastu, ac clamore laus confertur. At melius ego de vestris curationibus sentirem ac loquerer, si veluti Metallorum fusores, impurum à puro perfecte separant, sic & vos post curationem absolutam perfecte sanum hominis corpus repræsentare possitis. Sed quod ante diximus, si vltro morbus curetur verba vos deficiunt, in Guaiaco extollendo, cum iuterim si verum faceri velitis, ipsi met negare non possitis, citius absq; vestra opera curatum iri morbum, quam ea accedente.

Cur medicis
contra dicat.

CAPVT VIII

Humores re
puellantur.

Observandum præterea est in Mineralibus aquæ, duas, tres, pluresq; species vt Antimonium, Marchasitam ac talem, quandoq; Arsenicum, Realgar & Auripigmentum in vna simul consistere malitia, quæ singula acurate Medico inquirenda erunt, vt huiusmodi compactionem relaxare queat. Quod si istiusmodi mineralia duo, tria quatuorq; in vno concurrisse vos videatis, iam cho-leram, iam Picuitiam, iam Bilem, iam Melancholiam esse statim pronuntiatis, cum tamen origo pustularum satis superq; testatur faciat, non ab Humoribus sed à Mineralibus malum progredi, atq; ad corpus Elementatum aquæ referri debere. Esto autem concedamus, Coleram vt mali causam dicatis, si iam ego contra Plurimum, ac vitriolum dicam an reprehensione dignus sermo meus erit: verum quæso recto magis consonum est, vt Sal dicamus vel Choleram, scilicet si medico dignum est, non quod opinio ac phantasia tu-
bet, sed

- bet, sed quod Philosophia verè docet proferre, vtiq; non Cholera(m quod phantasticum est) sed Salem, iuxta philosophicas rationes pronunciabitis. Hæc eam saltē ob causam monuisse volumus, vt quoniā Microcosmus corpus habet substantialibus Elementis refertum, medicus intelligat, sibi hoc corpus perfectè cognitum esse debere. verum quia vestris propositis successus non respondet, argumēto hoc esse potest, naturam Microcosmi nunquam penitus vobis perspectam fuisse. Nam quod Cholera(m, quod Melancholiam in humano corpore constituitis, qualis nam ista philosophia est? Salem videre oculis, contrectare manibus possum, non ita vestros humores. Salem dico, Phlegma dulce & salum quem aliquando vos appellatis. Præterea Cholerae portentosas diuisiones in Prasinam, Vitellinam, &c. facitis, quasi vtro differentia à colore & non à forma petenda sint, taceo quod triumphum in quibus tamen fundari Medicinam oportet, ne verbo quidem mentionem, facitis. Microcosmi naturam pro modulo vestrarum speculationum dirigere conamini, cum interim ipsius vim ex Globulo, & Testa addiscere vos ipse velit: nam quemadmodum in istis sic & in Microcosmo omnia comparata sunt.
- Similiter in tertio Elemento obseruandum, quoniam locorum Chaos suum Theriacin reponat, quàm absque vlla lege Theriacin cadat, adeo vt planè nullam constantem in illo naturam inuenire detur: cum nunc laxandi, modò confortandi, aliàs stupefaciendi, modo penetrandi, modò mundificandi facultatem participet, vt nō dicam quandoq; aromaticum, quandoq; dulcem, pinguem, acrem, austerum, &c. saporem repræsentari. Istas certè Mannæ seu Theriacin differentias studiose percipere Medici debent, vt quamobrem non eadem semper facultate, vt Opponacum & Camphora, &c. polleat, sed nunc hæc, nunc illa excellat. Itaq; cum Chaos ad constitutionem Microcosmi concurrant, pro diuersitate eius pustulas variare dubitandum non erit, nam perinde vt Mannæ iam hæc, iam illa qualitas præcellit, sic pustularum symptomata diuersa euadunt, quædam cum Laxatione, quædam cum vi Diaphoretica, quædam cum Anodina virtute, multis cum in colore, tū primis qualitatibus differentiis comitata ingruentes, vti manifestius deinceps patebit.

Sal pro Cholera.

Saporum differentia vt di, singuantur.

CAPVT IX.

- Quapropter pustulas quæ quandam cum impressionibus conationem obseruant contemplari conuenit. Verbi causa, hyemalibus instantibus pustulis per Solem, id est, per Medicinas resoluentes curanem aggrediemur: e conuerso æstiu ingruente

Sol est Medicina resoluta.

influentia, per hyemalia, id est, Coagulatua remedia malum tollere adtentabimus. Sin aliæ forsan intempelluæ ingruant imprefliones, vt sunt grandines, ros, pruina, &c. nil admodum laborare oportet, cum vitrò successu tēporis aboleantur. Quod si verò astrali Elemento generaretur quodpiam Cristallo ac Berillo simile, tum ipsum quod generatur ferè fixum est, nec tam facilè loco mouetur, nisi illa coagulatio in tantum infringatur, vt nunquam deinceps ad coagulationem peruenire queat: namq; eiusmodi Elementi ignis proprietas est, talemq; naturam quandoq; Pustulæ referre cernuntur: namque sic corpus penetrant, vt sine negotio nunquam deinceps euellantur, sed omni ex parte Berillorum naturam referant. Simili planè ratione, nimirum ventorum instar, dolores, punctiōnes, vefligationes &c. contingunt, itaq; in curandis illis obseruandum, nè quidquam attētemus nisi prius exitu qua erumpere possit præparato. Quamobrem si (ad eum modum comparatis pustulis) suffocando curationem perficere quis vellet, tantum abest vt optatum contingeret scopum, vt etiam repulsa ad centrum suum materia omnimodam corruptionem, ipsam sc: mortem procuraret, quod cum non raro vobis accidat, mirum tamen quàm concinnis rationibus vos excusare possitis. Verum ista nostra Philosophia exterioris atq; interioris mundi elementorū proprietates ostēdens propediem si quid benè ego iudico Montagnanam ac Sauanarolam ex Medicorum scolis explodet.

Ignis proprie-
tas.

Curatio per
suffocationem
improbatur.

CAPVT X.

29

Istis quæ hæcenus commemorata sunt maximam considerationem deberi, atque longè extra artis nostræ pomeria, præstigias, nugas, atq; nquias vestras quibus artem conspurcastis, expellendas esse. Deniq; si modo Medicorum nomen non indigne vsurpare velitis, ne in Aristotelis Platonis, Scoti, Alberti cæterorumq; hoc genus hominum scriptis, (ex quibus nil nisi meras nugas haurire licet,) tempus teratis, conuenire: omnes sanè, qti integra sunt ratione non inuiti fatebuntur. nam nisi quis studiose perfectis saniorum medicorum scriptis, atq; per iudicium ignis tamq; ad Lesbiam regulam experimentis comprobatis, ad reliqua illa Theoremata accedat ac quemadmodum illa cum Anatomia, Physica ac Philosophia conueniant accuratissimè ponderet, sed in salebrosis illis scholasticorum speculationibus ac opinionibus volutari pergat, nunquam sanè Medici nomen mereri poterit. Siquidem qui aliorum autoritatibus nituntur, non ipsi suam experientiam produnt, sed suam inscitiam aliorum nomibus palliare student, honestius certe ac vobis magis dignum erit, ipsorum scripta exquissimè trutinà censere,

Aristotelis &
Platonis lectio
prohibetur.

Autoritates in
Medicina non
valent.

cenſere, nec ſic abſque iudicio veſtris ſententijs confirmandis ad-
 ptare: Thomiſtarum namq; hoc, non Medicorum ſcholis conuenit:
 neque enim Medicus cuiuſquam autoritate niti poteſt, niſi ipſi æ-
 que ac authori res cognita perſpectaq; ſit. Siquidem pictores quo-
 que videmus, (licet nunc eos in exemplum adducere) eos qui in
 mente concepta operis ſui idea ſœlicius pingere, quàm eos qui alio
 rum etiam artiſicioſiſſimas pincturas imitantur: nunquam
 enim iſ qui imitatur ad illam quam antecellor
 habuit perfectionem, euade-
 repoteſt.

Imitatio neſci-
 ètiam mouetur
 eſſe poteſt.

D. THEOPHRAſTI. RA.

RACOLBI DE PVSTVLIS, TV.

moribus ac vlceribus morbi Gallici,

Liber quartus,

DE

MORBORVM TRANSMVTATIONE.

CAPVT I.

NTEA QVAM de morborum tranſmutatione ſer-
 monem inſtituamus, haud inſrugiferum fuerit, de
 tempore quatenus ipſum ſalubritatis vel inſalubri-
 tatis cauſa exiſtere poteſt, paucis diſſerere, non
 tamen vltra quàm impreſſiones exteriores requi-
 rere videntur. nam ex ſupradictis demonſtrationibus omni
 iam contradictione vacat: ſimiliter ac in cœlo Cometæ generan-
 tur, ac meliſ tempus cauſatur, ſic & intrinſecus in hominum cor-
 poribus idem euenire. Sed cœlum iam inſpiciamus, omneſq;
 quæ in illo ſunt ſtellas, & intelligemus nullam penitus eſſe, quæ non
 ratione ſui motus, bonum aliquid, vel malum in iſtis inferioribus,
 efficiat: ad quam tamen actionem non poteſt non tempus concu-
 rere. hinc itaque dierum varietatis, & noſtræ in illis alterationis,
 cauſas eruere promptum eſt: namq; omnibus iſs quæ aſtra attri-
 gunt mutationem quandam adferre manifeſtum eſt, Quinto no-
 ſtro cœlo excepto, cui illud dominari non aſſero: illud vero conce-
 do, perinde vt in exteriore mundo, ſic & in noſtris corporibus, no-
 ſtra Aſtra nouas ſubinde mutationes efficere. Namq; nil in rerum
 natura creatum eſt, quod in ſummo ſaſtigio fixum maneat, ſed om-
 nia æquis legibus ſub deſluxum ad corruptionem natura conclu-

Stellæ ſingulæ
 ſuos effectus
 habent.

Stellæ quinto
 noſtro cœlo
 non dominan-
 tur.

Ad astrono-
miam studium
exhortatio.

fit. Quamobrem Medicos adhortor, vt per Astronomiam interio-
ra iuxta externa dñdicare discant, vnā cum reliquis tribus artibus
ad Matrices pertinentibz. nam quemadmodum externus mun-
dus in quatuor Matrices distributus est, sic eadem ipse intrinsecus
in nostris corporibus constitutæ sunt: itaq; hic Philosophiam quæ
in naturis substantiarum consistit, ab Astronomia, in qua progno-
sticationi potissimum studemus, distinguere oportet. Similis con-
stitutio Elementati corporis terræ est: ipsum enim semina suppe-
ditat, ex quibus deinceps arbores fructusq; generentur. Atqui quæ
est rerum creaturarum infelicitas, vix decima quandoq; pars ad fru-
gem peruenit, nimirum tot casibus exposita sunt omnia vt non so-
lum generanda impediuntur, sed ipsa quoque generata non raro
penitus corrumpantur: iam calor, iam frigus, iam ventus, iam prui-
na, pluuia, &c. obfunt: pars putrescit, pars a vermibus arroditur, &
sexcentæ huius generis pestes infestant. Quia ergo in Microcosmo
quatuor illa corpora subsistunt, similibus planè symptomatis intrinse-
cus expositus est: namq; generatū ipsius corporis, non secus a gran-
dine pruina, &c. interioribus, corrumpitur, vt ipsum iam putridū,
iam cariosum, iam alio modo malè affectum reddatur. Non enim
conuenit dicere corpus suo generato destitui, nam suppeditat eque
messiem, vindemiam, niuem, es, aliāq; ac exterior mundus, vnde de-
in ab istis intra cutim conclusis, morbi efficiuntur. sic vt vnicum
exemplum adferam. Pleurisis pomorum putrefactionem refert.
Hinc ergo accidit, vt alijs alijsq; temporibus, alij atq; alij prodeant
morbi: namq; quemadmodum certis temporibus fruges, de pruina
ac grandine periclitantur, sic & generatum humani corporis.

Pleurisis refert
pomorum pu-
tredinem.

CAPVT II.

HOc idem in tertio corpore aquositate scilicet obseruandum
est, quod nimirum ipsius generata Mineralia, ab alijs matrici-
bus ac casibus, incidunt in coagulationem, resolutionem, calcina-
tionem, &c. iam in Sulphur abeant, iam in Realgar, pro varietate
nimirum actionum. Elementorum namq; quatuor illa, etsi nisi vnā
consistere non possunt, tamen in se mutuo agere non desinunt. Pro
numero ergo quatuor Elementorum, quatuor summa morborum
genera constituiamus. Itaq; vbi Salia vel alia corpora Aquositate
Microcosmi, ab alijs corporibus exacerbata fuerint, iam ipsa in
actionem erumpunt, & subito morbus existit. hinc in exteriore
mundo, instar horum morborum aliquando inaudite formæ æris
Salium ac Gemmarum reperiuntur.

Elementorum
actiones neces-
sarie.

Salis exacerba-
ti morbos effi-
ciunt.

Similiter in Terreniabin obseruandum, quod is quamuis sem-
per eodem modo cadat, non tamē similes subinde virtutes habeat:
nam Man-

nam Mannam atque Chaos, suam nunc diaphanum, nunc alio quodam modo insignem prouincit. Eodem plane modo intrinsecus semper in periculo versamur: nam ubi Chaos actiones suas supra modum exereat incipit, singulis horis noui quid producat, & sane nisi hoc foret, semper omnia eodem modo se haberent, neque sanus in morbum incidere periclitaretur, neque aeger salutem sperare vnquam posset. Verum sic res comparatae sunt, ut nil in eodem statu (neque in homine, neque extra ipsum) perpetuo consistere ac permanere queat, sed necessario antequam penitus corrumpatur, aliquid aduersi perpetiatur. Cui ergo in exterioribus Elementatis, huiusmodi fiant transmutationes, quis dubitet similes in nostris corporibus accidere posse? quis non vltro concedat corpora nostra suapte ingenio noua quaedam architectari posse? Itaque ut de morborum descriptione quid sentiam edisseram, sic ego iudico nullum penitus morbum describi certo posse, siquidem non datur morbus etiam specie idem, qui non aliqua latente re a priori differat, qui circa omnes quatuorque veras Medicinæ cognitionem attectant, ex animo hortor, ut Philosophic Mineralium sedulam impendant operam, quo omnium nouarum generationum causas (quæ illinc hauriuntur) reddere addiscant. Contra autem quomodo non cæteros Doctores vilipendam, qui harum rerum cognitionem nec possunt, nec voluit assequi, sed simplici autorum allegatione contenti sunt, quicquid non secus ac medici, rusticos liberales simulacrum vel sincomistum panem, carnes vel caseos ministrantes commemorare, sic suos paragraphos, scilicet, capitula, &c. allegare solent.

Morbus nullus certo potest describi.

Philosophia Mineralium nouarum generationum causas ostendit.

CAPIT. III.

Si itaque iam demerps mihi cœu Medico, causas ac originem Luis Venereæ aperire licet. Ex natura Microcosmi (ad quam tamquam ad scopum semper collinare soleo) atque veris veræ Medicinæ fontibus, sic ego pronuncio, Morbum Gallicum quemadmodum singulos reliquos morbos, a tempore primitus procreatu fuisse accedente tamē spermatis corruptione: itū temporis enim varij generis Mineralia quandam a spermate corruptionem contraxerunt. Fide dictis facis, quod inde a primâ vsque mundi creatione, nulla vnquam ætate maior luxur maiorque in rebus Venereis, licentia, turpitudō, atque commixtio fuerit, quam illo seculo, quo primum in hominum corporibus hoc mali genus apparere cepit. illud tempus incidit in annum reparatæ salutis, 1478. & circiter, quo ratione temporis, illa transmutatio contigit.

Morbus Gallicus a tempore recte procreatus.

Anno 1478. i primum extitit morbus Gallicus.

Sanè, luxur huius mali causam esse, nemo nisi qui experientia contradicere velit inficiabitur. Itaque hoc in præsentariū, tamquam futuræ disputationis fundamentum certissimū & nos constituiamus

Morbum

Venus Morbi
Gallici causa
sine qua non.

Morbum Gallicum ex Venerearum rerum intemperantia tamq̃
à causa sine qua non, primum extitisse: cui dein fundamento, Me-
dico stylo, hoc est, modesto, & naturæ lumini consentaneo reliqua
atteximus.

CAPVT III.

5

Appetitus
coniunctus in
vtero & Osco.

Appetitus rerum venerearum in muliebri vtero, partim in viri-
lis membri Osco consistens, ille est, qui prima huius morbi ru-
dimenta posuit, qui cū annotato suprà: tēpore tā vehemens tamq̃
frequens & inordinatus grassaretur, omnes morbi tamq̃ cōiuratio-
ne facta in hunc vnum conspirarunt. Proinde in actu venereo
sciendum est, vterū qui tamq̃ ager hic se habet, omne id quiddid
in viro venenosum, infectum ac contagiosum est, attrahere. atq̃ sic
attracta illa materia in se referuat, eo loco morbi primitias facere,
cum qua dein foemina si quis alius cōgrediatur, in ipso attractione
forti existente, contrahit & ille contagium. Contagium enim commu-
nicatio sic se habet, veluti in amphoram aqua modicum croci con-
iecta totam aquam tingit, sic illa parte contracta lues paulatim in
totam corporis substantiam subintrans grassatur, integrumq̃ cor-
pus depascitur. Verum hic quis mihi obiiciat, & ante hæc tempo-
ra per venereas commixtiones, contagiosos quoque morbos inui-
cem communicasse viros ac mulieres, neq̃ tamen vnquam Morbo
Gallico, simile malum comparuisse, huic ego sic breuiter respōdeo,
ab nulla vnquam hominum memoria tantam fuisse in venereis vsu
intemperantiam, quæ tantum malum excitare potis fuisset, quàm
illo ipso seculo, quo Pustulæ Gallicæ primum existerunt. Quocir-
ca extra dubium esto, Morbum Gallicum, malum esse ex omnis ge-
neris contagiosis affectibus conflatum, non secus ac pictores quan-
doque plures inuicem colores commiscere, ex quibus tandem vni-
cus oritur, cernimus. Quod si vero quis Diuinitus immissum hoc
mali genus hominibus esse dicat, huic non vsque adeo contradixe-
ro, verum de naturalibus causis, hic agimus non de illis, quæ supra
naturam sunt.

Contagium
visipat.

Obiectio.

Responsio.

Morbis Gal-
licus ex om-
nibus con-
tagiosis est con-
flatus.

Sani absoluti
eo: tigrum
nō sūt capiunt.

CAPVT V.

33

At qui temporis contemplationem iam omittamus, atque ad
negotium ipsum accedamus propius. Verum vt Theoriam
nostram rectius intelligatis, scitote hunc mihi primarium scopum
propositum esse, vt ostendam, Morbum hunc nouum esse, ex vari-
is tamen antiquis, accedente luxu compositum, veluti iam priori-
bus capitibus abundè demonstrasse me persuasum habeo. Quia
vero ex alijs eum morbis componi concessum iam est, & hoc ma-
nifestum euadit, neminem illo affectu corripi posse, qui sano sit cor-
pore,

pore sed vt is morbosus sit necessario requiri, neq; necessum est tamen eo ipso pustularum morbo quemq; affectum esse: sufficit enim quilibet alius morbus qualiscunq; ille tandem sit: nam luxu accedente facile illa complicatio per contagium efficitur, morbusq; 5 transmutatur. Paucis adductis exemplis negotium clarius reddamus. Estto podagricus quispiam qui cum affecta iam in vtero muliere congreduatur, is tum dum in actu est, illud venenum ab antecessore suo immissum in se attrahet, ex quo dein tophi ac paralyfes fiunt, atque symptomata ea quæ podagram prius comitabantur, 10 iam morbi Gallici faturae fiunt. quod si interim plus minusue signa podagrae perdurent, ad transmutationis magnitudinem causam referemus. Sic si Esthiomeno quis conficietur, & cu infecta commisceatur, quia Esthiomeni operatio, vlcera Gallica generabuntur. Similiter Colica in paralyfin abit cum Morbo Gallico, scabies in pustulas &c. Vicissim si per illum congressum alius 15 contagiosus morbus, vt materia podagrica, Esthiomeni fassedo, dulcedo aliaq; huius generis communicetur, iam compositum euadet malum ac varijs symptomatis pustulis, vlcerebus tophis &c. comitatum prodibit. Similiter & de Morphea ac Lepra iudicandum: omnes namq; materiae pro varietate luxus transmutantur. 20 Etenim spermatis infectionem siue ea à Physicalibus siue Chyrurgicis morbis facta sit, necessario constituere oportet. Etsi enim quandoq; pruritus, Erysipelas, gonorrhœa, vel cambucca primum videatur saltem esse, tamen per seminis resolutionem tandem illò 25 degenerant. Per illam namq; resolutionem ac commixtionem coniunctione quadam in suum medium, hoc est pustulas transmutantur, manentibus tamen semper illius transmutati affectus signis, forma, natura, &c.

Podagra in lumen venereum vrabatur.

Vlcera Gallica vnde fiunt

Spermatis infectio necessaria est ad huius maligni generationem.

CAPVT VI.

30 O bservandum ergo est quod vbi luxus ac libido suam iam matrici nequitiam impresserint, sic vt ex illa compositione nouus morbus generetur: de triplici in vniuersum morborum genere periclitentur ægri. Etenim qui defluxionibus obnoxij sunt, si vnà 35 cum pustulis, paralyfin, stuporem, podagram, arthritim, tumores tophos aliudue aliquod simile malum, ne interim Guttam omittamus, contrahunt, quibus dein defluxionibus per luxum à matrice dolores complicantur, Morbusq; gallicus copulatur: Hinc illa species morbi Gallici varietas existit, vt vix duos eodem modo affectos iuueniri possibile sit. Similiter de internis morbis iudicandum est, verbi causa, in hydropse quædam internorum viscerum corruptio est, cui tamen si pustulae gallicae complicantur, pro ipsarum 40 morae actiones suas exerere solent ac peculiare est, huiusmodi namque mor-

Defluxionum fatura.

Varietas Lulæ Gallicæ vnde

II.

III.

Species suis
Gallicæ vt di-
stinguantur.Liber Para-
celli de mor-
bis inuetera-
tis.

que morbi, (nisi iam in sua iubilatione ac exultatione constant) nihil præter dolorem mali vterius inferre possunt. Secundò si materia spermatis à scabie, pruritu, cicatricibus, malo mortuo &c. infecta fuerit, tum istæ finales ostensiones cum suis coequalibus, in similis naturæ pustulas abeunt. Denique si ab Esthiomeno, Cancro, vndimæ, scelyrosi, insectum semen sit, tum Corrodens natura in hexin abit, quod ipsa sua natura ulceratiua fuerit, tum vlcus facit: minus, nullū vlcus fiet. Hæc ergo causa legitima est, propter quam tumores, tophi, vlcera, pustulæ, herpes, paralyses & similia in Morbo Gallico fiunt, quæ tamen omnia cum mille modis eueniant, pro varietate eorum morborum qui cum contagione in vtero concepti sunt, distinguenda erunt. Quamobrem quicumque ex huius morbi curatione laudem affectant Medici, omnibus modis in illis incumbunt, vt primum species accuratè à se inuicem distinguere, tum suis certis signis internoscere addiscant: ad quam consideratio- nem apprimè utilis erit lectio libelli nostri, cui titulum fecimus de morbis inueteratis.

CAPVT VII.

Sperma totū
corpus facili-
tè permeat.Morbi xx. an-
nis latere pos-
sunt.Hereditarij
morbi ex con-
tagiosis.

CV M itaque pustularum (meo iudicio) peculiaris aliqua origo non sit, nisi quatenus ex resoluū in sperma morbis, commixtio quædam facta, dein vniuersum corpus perreptaui, (nihil enim perinde per totum corpus, ac ipsum sperma permeabile existit) nō inconueniens videtur omnium reliquorum morborum signa, antequam ad huius inquisitionem quis accedat, cognitione perquirenda esse. Atque etiam si morbus qui significatur, non statim in oculos incurrat, indubitatum tamen esto, nullum penitus esse morbum qui non multò ante malignitatis suæ fundamenta iecerit. Sunt namque morbi, qui cum ante viginti annos non dubijs signis se prodiderint, postea tandem ab ipsis agris, atque medicis contempti, plene eruperunt: alij vero etsi diu latuerint, tamen numquam penitus sub conspectum se dant, sed vtrò ab ipsa natura absumuntur. Itaque si hoc genus morbi ingruat, ex Medici officio erit, vt iuxta illius signa illud dignoscere queat. Processus autem resolutionis illius de qua diximus in hunc ferè modum habet. Cum in illo actu Luxus quis est, tum morbi qui in hominis illius corpore insunt, per appetitum resoluuntur, atque vnà cum spermate in aliud muliebri scilicet corpus transeunt: verum non nisi vi, eos resolui posse, ignorandum non est. In hunc ergo modum in sperma, seu quod ex spermate generatum est, propagato morbo, ipse, donec per multas generationes paulatim absumatur, perpetuo hereditarius est. absumi paulatim dico, quia nihil à corruptione immune est, nec sanitas, nec morbus, imò ne ipsa quidem mors. Obseruandum ergo in femine latere

latere sperma cum omni sua malignitate, atque ex eo causam omnium agnitudinum ac impressionu provenire. Hinc in prole morbi feminarium est, ob eamque causam in liberis morbi fiunt qui debebant parentes afflixisse. Vt iam lepra, lues Gallica, asthma, peripneumonia, distortio, aliaque sexcenta mala (quæ vix calamus fundere potest) liberos affligentia, sanitatis parentum certissima signa existunt. Verum de hoc pustularum genere, in praxi copiosius edisseremus, nam cum illic in signorum explicatione prolixior sum futurus, commodius quàm in Theoria omnia addiscuntur.

10 Sed quemadmodum illo modo venenum communicatur, sic hoc loci multò vehementius, adeo ut quandoque à parentibus totum abscedat, solique foetui implantetur. Quin & possibile est, ut et si parentibus abscedat, nil tamen incommodi proli adferat, maxime vbi admodum calidi uteri sunt, ut venenolam illam materiam dissipet, vel si forte in ipsum uteri fundum, in quo foetus recepraculum est non peringat. Denique ob nobilitatem suam quandoque à maligna illa materia semen separatur, atque cum malum in parentibus remanens foetum non affligit, quemadmodum & vbi essentia illa malicia in utero subsistens ad prolem non penetrat, quod ferè fit

20 vbi biliosi uteri sunt: namque post sperma nihil est, quod æquè celeriter corpus vniuersum peruat. Quòd si præterea & ipsa pars imbecillius sit fieri vix potest, quin mulier, illa morbo Gallico corripitur. veluti è contra, si vir illud ad se attrahat, periculum est ne eodem morbo capiat.

*
Contagium quandoque plene quandoque penitus non proli communicatur.

Bilis celeriter corpus peruat.

CAPVT VIII.

VB: itaque materia ex matrice absoluto actu cum natura effluit, non ignorandum iam per totam corporis substantiam materiam dispersam esse: in illa tamen abscissione singulares aliquas partes, præ cæteris occupari, atque deinceps exedi, in tumorem attolli vel exulcerari, pro natura scilicet materię priorem morbum causantis: namque quilibet morbus suum peculiarem locum obtinet, in quo exaltetur. Adhæc in pustuloso affectu nulla vis inest, qua ipse per se sine adiumento & accessione alterius morbi, vlcera, tumores,

35 tophos, &c. efficere possit. itaque si aliquis talis affectus erumpat in hunc modum procedendum erit. Si ipse in paraly sin abeat, argumento est prius defluxionem quandam fuisse à qua morbus seu dolor excitatus sit, atque cum nec pustulæ, nec tumores fiant, dulces defluxiones esse pronuntiandum.

Morbi omnes singulis in locis exaltantur.

Paralysis defluxionis est argumentum.

40 Sin Pustulæ, Phlictenes, ac Herpetes erumpant, sciendum ipsas extrinsecus coagulari virtute morborum antecedentium, id est, extra locum suum obtinere, non tamen sine luis Gallicę dispositione, qua à reliquis morbis discernuntur. Denique quæ in vlcera abeunt

Lepra & Podagra cum
Lue Gallica
complicate
non curantur.

Liber Paracelsi
de vlcenibus.

affectiones, inueteratum morbum Chyrurgicalem arguunt com-
mixtum esse: quorum sanatio facilis vel difficilis ex natura ipsius
morbi dijudicanda erit. Verbi causa, si lepra commixta spermati
quemq; infecisset, iuxta eius malignitatem pronunciandum foret,
atque incurabilitas prædicenda, similiterq; de podagra prognosti-
candum, nisi forsan quispiam Leporam ac Podagram, seorsim subsi-
stentes curare posset. De Lethalibus quoque morbis simile penitus
iudicium esto, veluti in reliquis quoq; morbis agendum diximus.
Quò autem prædictiones certiores fiant, omnes qui ei rei student
admonitos volo, vt quintum librum nostrum de signis morbi Gal-
lici sedulo legant & relegant: non enim feliciter prædicent saltem
sed & optimo lucessu Medicinam facient. Iudicium dein confirma-
bit quoq; lectio libri de vlcenibus, in quo quemadmodum singularia
vlcera primo exoriantur, ac in se mutuo transmutentur ostensum
est. ad eos itaq; libros sedulum lectorem remittimus, nè hic actum
agere videamur.

CAPVT IX.

Causa lue Gal-
licæ solum est
naturalis.

Morbi nisi dis-
cernantur etiam
optimis reme-
dijs non ce-
dunt.

Quemadmodum itaq; nos hactenus de causis & origine præ-
sentis mali disseruimus, sic omnino volumus & iubemus, vt
quicunq; de huius morbi causis etiam disputationē instituere vo-
lunt, prius omnium reliquorum morborum causas ad vnguem te-
neant: dein vt quomodo per luxum transmutatio fiat in Gallico
morbo ex ipsa rerum natura petitis principijs, edisserant: nam de
ijs qua diuinitus immittuntur, morbis in præsentiarum nobis ser-
mo non est. Atqui aliam quam naturalem huius mali causam esse
nostram sc: in rebus venereis intemperantiam, non possum non af-
firmare, cum ipsa experientia edoceat neminem hac lue corripi nisi
qui immoderatus res venereas sectetur. Adhuc cum Medicina nos
penitus non destituat, sed mali curationem largiatur, certissimum
est, si quo modo curationi euentus non respondeat causam nõ præ-
stiti auxilij nequaquam Deo, sed inscitie Medici adscribendam es-
se: namq; etsi Medicus remedium teneat, nisi tamen accuratè mor-
bos distinguere sciat, neutiquam rectè curare poterit. Quocirca
non immerito quispiam in hoc genus Medicastro inuehat, qui
cum Linguarum Græcæ ac Hebraicæ nonnullam cognitionem ha-
beant, ob id quoq; in medica arte primatum sibi usurpare conan-
tur: vt sic misere plebeculæ tutius imponere queant. nam eo sal-
tem nomine, Doctõris vel Licenciati nomen ambiunt, ac nationes
plurimas peruagantur, vt omnes impune excarnificare audeant.
verum quanta artis Medicæ pestis illa sit, quod pleriq; medicorum
sola lectione contenti nullo prius adhibito vsu, quemuis morbum
curare aggrediuntur, paucos esse puto qui non intelligant: nam etsi
reme-

remedium quale nam sit sciant: tamen nisi quoque qua forma, quomodo, quando, quibusue illud conueniat experientia prius didicerint, plus damni dabunt, quam ægris tolerandum sit. Summum certe illud in empyrica Medicina malum est, quod ferè cui affectui remedium conueniat ignoratur. Quamobrem nos deinceps ea quæ in Practica Medicina hæcenus desiderata sunt, summo studio, & quanta possumus fide conficiemus: namque quæ hæcenus alij de facienda Medicina conscripserunt volumina, nil nisi ad emungendas pecunias, non autem ad curandos morbos faciunt. Hucusque vero à nobis commemorata, tamque Prodomos quosdam ac Prolegomena Practicæ Medicinæ esse volumus. itaque de principijs nil admodum solliciti erimus amplius, cum tempus ac natura subinde varia atque diuersa, tam sensibilia quam insensibilia, producere non desinant, quæ cum inter homines Adamum, Abrahamum, Dauidem, atque ipsum ex parte Christum diuersissimo ingenio præditos produxerint, quis dubitet, in morbis etiam nouas ac diuersas formas effici posse: namque omnes sectæ, substantiæ, partes & quicquid vspiam in rerum natura existit, sic inquam omnia comparata sunt, ut subinde noui aliquid producere, nulli prohibitum denegatumue sit. Atque perinde ut ingenia varijs modis immutantur, iam illis delectantur, iam ista amplectuntur, semperque posteriora, recentiora habentur: sic in transmutationibus essentiarum, formarum, colorum, in morbis res se habet. Sed ista ad librum de signis referuemus.

In remedijs
legitima vsu
quæ sint con
sideranda.

Nouos mor
bos ut homi
nes natura per
ducit.

CAPVT X.

Itaque ante omnia omnium morborum Minerales naturas, tam Physicas, quam Chyurgicas distinguemus, in eum qui sequitur modum. Minerales naturæ, vel sunt Corrosiua, vel Melliflua: quæ Corrosiua sunt, illic in depalcentes nouasque formas abeunt, Pustulas, Phlyctenas, Escharam, Herpetem, vlceraque his similia efficiunt. Quæ vero Melliflua sunt Mineralia, nihil horum penitus producunt. Et si enim quandoque Melliflua Corrosiua ipsa imitantur, tamen in huiusmodi casibus Corrosiua mortua, ac viua in sua operatione esse intelligendum est. Itaque Melliflua ea dicantur, quæ in defluxiones, dolores articularum, Paralytes ac Tophos transmutantur. Ex quo sequitur duplicem curandi rationem existere: Physicalem Mellifluis, Chyurgicalem, Corrodentibus destinata. proinde cauendum ne hanc cum illa & vicissim confundamus, nisi 40 Melliflua cum Corrosiuis complicata duplicem curationem requirere viderentur, tum & illud sedulo cauendum, ne ea quæ fixa iam sunt in transmutationem deducere conemur, siquidem

Mineralium
diuisio.
Corrosiua
Mineralia.
Melliflua Mi
neralia.

Curatio Min
ralis duplex.

omnia transmutata in membris, non autem in Mineralibus subsunt, quantum ad fixa attinet. Veluti enim duo Mineralia una sunt, aliud dulce, aliud austerum, sic & duæ fixæ essentia se mutuo comitantur, quæ nisi resoluantur, omnem curationis spem præcludunt.

D. THEORMORÆSTI·RA· RAQ̄ESI·DE TVMORIBVS

Pustulis ac vlceribus morbi Gallici,

Liber quintus,

DE

SIGNIS MORBI GALLICI EX CHY.

rurgicis morbis nati.

CAPVT I.

BSOLVITIS itaq̄ iam tandem transmutationum modis, ad Signorum contemplationem tam Theoriæ quàm Praxi Morbi Gallici consentaneam, descendemus. Signorum siquidem is vsus singularis existit, quod per ea externorum internorumq̄ morborum,

Signorū vsus.

Contagium
tribus modis
fit.

I.

II.

III.

Contagium
ex hæreditate.

Contagium
ex contactu.

+

Cosul.

tum à se inuicem, tum à morbo Gallico, dignotio petatur. Sciendū proinde, infectionem seu contagium tribus modis accidere, itaq̄ue signorum rationem trifariam quoq̄ sese habere. Primus modus quo Pustulæ Gallicæ concipiuntur, per Luxum fit: alter cum hæreditario iure in sobolem propagatur: tertius quando ex contactu corporum infectorum ac contagiosorum malum communicatur. Primus modus explicatus iam nobis est, sequitur nunc alter, in quo (veluti ex proximo libello patet) obseruandum, etsi iuxta naturas parentum iudicentur liberi: tamen quandoq̄ tam præstans semen esse, vt non statim venenum illud concipiat, liberiq̄ à morbo immunes euadant. Sin ex contactu nascantur Pustulæ, vt vestimentorum stragularum, valorum, instrumētorum, vel quod in eodem lecto cum contagioso quis recubuerit, tum ferē ante anni spaciū Morbus Gallicus non iudicatur, nisi forsā Chyrurgicus aliquis morbus occasionem præberet, vt æquē ac per luxum subito vniuersum corpus inficeretur: Aliās enim ante elapsū anni spaciū, de malo certi quid non pronuntiatur, namq̄ natura à solo contactu, tam subito corrumpi nequit. Quod si Cosi in corpore latent, ij tunc

ñ tum protruduntur aliàs multo quoque tempore non proditur.
 Quamobrem et si ex huiusmodi luxi Cossi nascantur, non tamen
 Pustulæ Gallicæ appellari merebuntur. veluti si Podagra vel Pa-
 ralysis, (quæ aliquandiu latuissent) à luxu proritata erumpant, nō
 statim Morbi Gallici, sed suo potius nomine afficientur. Si huius-
 modi morbi Remedijs sui Gallicæ destinatis, intra anni spacium
 non cūrentur, vel saltem repellantur, tum non amplius Cossi, Po-
 dagra, Paralyfes, &c. Sed Gallici Morbi, vocabuntur. Itaque non
 nili præmeditatē ad curationem pustularum accedendum est, se-
 duloq; inquirendum, ex quo modorum genere affectus existat.
 Etenim præter tres modos commemoratos quartus aliquis non
 datur. Quin ea naturæ benignitas est, vt et si amli quis ad morbum
 dispositus sit, imò eo iam quasi laboreat, non tamen statim morbum
 ferire vel adaugeri patiatur: non enim omne quod ruinam mina-
 tur ipsa deiecit, sed omnibus modis suffulcire conatur. Quocirca
 nolim quemq; existimare me sic categoricē pronūcialle, vt qui-
 cunq; vel luxu, vel contactu, vel parentum vitio, morbi primitias
 posuerit, statim contagiosus proscribatur. Siquidem naturam cō-
 stat vbiunque possibile est, corporis nostri structuram sartam te-
 ctamq; seruare conari, in alijs tamen atq; alijs foelicius, pro tem-
 peramentorum scilicet bonitate.

Naturæ in
 nos clemen-
 tia.

CAPVT II.

QVO autem foelicius in signorum explicatione versetur, ob-
 seruandum erit Morbum Gallicum, non vnus modi esse, sed
 omnino varium, varijsq; formis insignitum, quas nos breuitatis
 gratia in quinque omnino differentias retulimus, quæ sunt Herpe-
tes, Pustulæ, Paralyfis, Tumores, Vlcera, &c. quæ singulæ dein-
 ceptim in varias iterum dispelcuntur species: varij namq; Herpetes
 sunt, variæ Pustulæ, variæ Paralyfes, varij tumores, variq; vlcera.
 nimirum quia multi morbi existunt, qui herpetas, vlcera, tumores,
 & similia producant. Quod si ergo pro illorum morborum diuer-
 sitate ista distinguuntur, quomodo non ratione Luis Gallicæ quo-
 que separari debebunt? Singulas itaque differentias quàm fieri po-
 terit breuissimè in suas species subdiuidamus. Herpetes sub se con-
 tinent Serpiginem, Guttam rosaceam, Cicatrices, & similia. Pustu-
læ species habent, Exanthemata, Pruritus scabiem, &c. Tumorū
genere cōprehenduntur Podagra, Tophi, Scyrthi, &c. Sub Para-
lyfes autem referuntur à defluxionibus nati morbi, Arthritis, Ischi-
as, fluxus mensium inordinatus, mineraliumq; fluxus. Vlcera deni-
que diuiduntur, in Estiomenon, Phagadenam, Ignem Persicum, &
his similia mala. Hæc differentias accuratè in mediendi ratione ob-

Morbi Galli-
 ci quinque sum-
 ma genera.

Herpetis spe-
 cies.
 I.
 Pustularum
 species.
 II.
 Tumorum
 species.
 III.
 Paralyseos spe-
 cies.
 IIII.
 Vlcetum spe-
 cies.
 V.

seruare conuenit, siquidem pro horum affectuum ratione curandi, rationem immutari contingit. Verbi causa, si quis vlcere Gallico laboret, considerandum iam est, cuius generis illud sit, ponamus Esthiomenon esse, hinc vtriusq; manifestum euadit, cum vlcere Gallici remedio, medicamentum Esthiomeno sanando destinatum, commiscendum esse. Hinc etiam causam cognoscere licet, quomobrem vno eodemq; vnguento Herpetes, Pustulae, vlcera, Tumores &c. non curentur: cum tamē omnia morbus Gallicus sint: nimirum singulis speciebus, singulae remediorum formae conueniunt: & veluti in simplicibus vlcenibus, Phagadena Esthiomeni, vlcus sordidum, Lupi remedio non curantur, sic in Gallico morbo suas quasdam differentias esse intelligendum est. Sic quoq; tumorum remedia cum podagricis medicamentis commiscenda sunt, si aliqua participatio subesse intelligatur. Sic exanthemata cum Serpiginē, pustulae cum Alopecia confusae, mixturam remediorum indicare cernuntur. Summa itaq; cura in distinguendis Luis gallicae speciebus adhibenda erit, & quae species cum quo genere implicetur inquirendum sedulo: nam Gallicam luem esse, ad curationem non sufficit scire, nisi etiam quænam species sit cognoscatur. Itaque non immerito vulgaribus Medicis huius mali curationem nimis arduam affirmamus, siquidem illi sua remedia non vni alicui speciei destinata, sed omnibus in vniuersum, sub eodem genere consecrata adhibent.

Remedia vt
sint permiscen-
da.

CAPVT III.

Herpes quid.

Herpetis dif-
ferentia.

Herpes est in-
star rubiginis.

Tumores.

QVO autem differentia quibus à se inuicem quinque species euariant rectius intelligantur, ab Herpete auspiciati aptissimo ordine singulas definitione explicabimus. Est itaq; Herpes, Morbus Pustulosus, cuius tres sunt differentiae: quandoque enim cutem depalcitur, quandoque instar exanthematum apparet, sine tamen cutis noxa: nam non per poros cutis, sed per ipsam cutis substantiam erumpit. Hinc euenit quod Herpetes saepe crustas faciant, saepe vero vomiceas excitent, (nimirum quia crustosa aliqua materia iuncta est) saepius Rhagades, pruritus, &c. generent, idq; certis quibusdam & ad generationem aptis locis. Quomobrem de Herpete sciendum, ipsum cum intra corpus operationem nullam perficere possit, per cutem erumpere, ibiq; rubiginis instar consistere, atque non lecus ac rubigo solet, exteriores partes depalcere, quod non ipsi solum, sed & omnibus exanthematis commune est: itaq; ad exprimendam illius naturam cum nomine Gallico, ipsius speciei nomen coniungatur.

Tumores vero Gallici non raro verrucarum similes fiunt: hinc si illarum materia commisceatur Condyloniata fiunt, in ano & pudendis

dendis alijsq; corporis partibus: differunt tamen à Condylomatibus & Verrucis reliquis, quatenus contagij quædam signa habent. Sūt dein tumores, qui in altum attollunt affectas partes, veluti sunt ij qui in Arthritide & Podagra fiunt, quicq; à defluxionibus corpus inuestantibus, attolluntur: hi inq; signis quoque Lue Gallicæ proprijs distinguuntur.

Pustulæ autem, per se suaq; natura, nil nisi crustæ, seu Escharæ sunt: ex vna enim eadem materia ista fiunt, quomobrem cum Colsi, Saphati, &c. similiter se habeant, ipsorum naturam quandoq; Pustulæ imitantur: nam ex natura Salis, ex qua omnes crustæ fiunt, singula ista generantur, differentie vero ac proprietates quibus singula insigniuntur, ex spermatis ac Mineralium varijs corruptionibus ortum habent.

Paralysis deinceps est dolor quidam ossium, nam fluxiones solummodo istis in partibus (articulis scilicet) sæuire solent. quod si in contracturam abeat membrum, vel aliud quippiam aduersi illi accadat, ab alio quodam externo Liquore, vt verbi gratia in Lue Gallica, tum naturalis illa materia, per se conficit quandam venenositatem, veluti manifestum est duo contraria numquam secum conuenire, (non complexionis tamen causa) vt in Tartaro & Alumine apparet.

Vlcera deniq; sunt nihil aliud quam erosæ Minerarum etustoria, sed num ea Gallica sint, singularibus quibusdam signis manifestum euadit. obseruandum tamen quæ ex Physicalibus morbis fiunt, clementiora esse ijs quæ ex Chyrurgicalibus morbis generantur. Adhæc quæ ex resolutis, quam quæ ex coagulatis rebus fiunt, mitiora quoque solent esse. Sed de signis Physicalium ac Chyrurgicalium morborum sequentibus duobus libellis accuratius pertractabimus.

30 CAPVT III.

Quia vero ad Praxim iam propius accedere ordinis instituti Ratio iubet, atque ad praxin quibusdam hætenus constituta Theoremata, sufficere non possent, omnibus notum esse cupio, aliam nullam Theoriam mihi probari præter eam quæ Praxi ceu certissimo fundamento innitatur. Iterū, quoniā non pauci erūt qui deuita prolixitate rem ipsam breuius sibi explicari cupiant, ijs hoc loco gratificari proposui. Quod si itaq; breuitatem spectans, quandoq; quorundam consimilium morborum mentionem nullam fecero, omnes vt in equiorem partem studium meum interpretentur rogatos volo: non enim inscitia sed breuitatis studio quædam sicco pede transiliemus, alias enim non ignarus sum. Quod si singulos morbos pro eo ac res requiris sermone prosequi vellemus

Theoria vera
ex Praxi pro-
ficiscitur.

multæ chartæ non suffecturæ essent, neq̃ nostrum propositum est, ex quouis Apostata vel exule, Medicum facere: quamuis non defunt, qui suo vitæ genere relicto nostris scriptis nequitiosè abutentes Medicorum titulos sibi vendicent. Itaq̃ ad ipsum centrum radicemq̃ morbi idiotis incognitam accedamus, atque inorbor 5 quantum in se sunt explicemus: nam si quæ extrinsecus morbis ipsis aduenientia intacta prætermissa fuerint, sic singulos æquos lectores iudicatuos existimo, tantâ esse Morbi gallici varietatem, atq̃ malignitatē, vt verbis totam compræhendere vix possibile videatur. Verbi gratia, si de tentigine praua loquamur, quatenus ea 10 ciem occupare solet, ea autem præter hanc & crura vel brachia molestare cognoscatur, sufficiat hic partem prosequutos esse, cum illa in practico negotio nobis non reticeantur. Accedit ad hoc quod quiuus affectus quacumq̃ corporis parte consistens, alias quoque partes in consensum trahat, adeò vt supra vires humanas sit, omnia 15 methodo compræhendere velle. Quoties enim tentigo praua, dū in itinere est, vt in malas irruat pedes, crura, brachia, &c. infestat: has tamen partes aliter quàm consorti, lege ac per accidens affici quis affirmet? Sicq̃ de augmento etiam morboru. n iudicandum, nam si praua tentigo per se drachmæ instar sit, si ipsa cum pustulis 20 copuletur, iam decuplo maior, ac vehementior euadet, vbicumq̃ tandem in corpore consistat. Quod si ergo alij morbi signa sua pathognomonica non statim obseruent, non est vt quis nouū statim morbi genus fingat: vnica enim Gallicæ luis complicatio adhibita facile nodum ac dubium tibi eximet, sed illud vobis disceptan- 25 dum iam relinquamus, ne dum nos publici ac ægrorum commodi gratia, desudamus: vos otiosi domi desideatis, ad quam rem vnice conducent in vtracq̃ medicina scripti libelli nostri, ex illis namq̃ absolutam signorum cognitionem petere licet, quæ nos propter ho- 30 rarios Medicos & nummorum Doctores silentio præterimus.

Morbi Gallici
mira varietas.

Exemplum.

Morbi per
consensum.

Libelli Para-
celli designt.

CAPVT V.

VT ergo considerationis huius fundamēta intelligatis: primū leuissimam morbi Gallici speciem contemplandam nobis proponamus: nam iuxta hanc & de grauiore pronunciet promptius 35 erit. Apparet itaq̃ quandoq̃ pustulæ gallicæ à pruritu & scabie non ita multum differentes, non raro squammarum instar apparēt alio atq̃ alio loco copiosiores, eas primum pro scabiei varijs generibus distinguere addiscas: nam hę cum supra id quod scabies sunt, Lues, leu contagium quoque sint necessario quàm saphati, furfu- 40 res, tineæ, pruritus, squammæ, &c. deteriores quoq̃ erunt. Quocirca prius quid saphati, quid furfures, &c. sint, inquirendum, & quia eas in sua natura non contigisse certum est, non ignorandum maiorem

Pustularum
differentia.

maiores illis malignitatem communicatam fuisse, adeo ut iam per se veri morbi non sint, sed saltem præagia quædam futuræ Lepre, Morphææ, ac similibus passionum.

Sin Lues Gallica illis complicitur, per contracturas, tumores, herpes, & alia id Morbi gallici peculiaris symptomata, tum ad inquisitionem speciei, istis quinque quasi capitibus vteris, Contractura scilicet, Pustulis, defluxionibus, vlcibus seu abscessibus, febribus, tumoribus, cutis exsionibus. Ea enim sunt quæ quemq; morbum, qualisnam sit, certissimè indicant. Itaq; si contractura, Pustulæ, Tumores, Vlcera, &c. istis complicantur, iam indubitata de Lue Venerea sententia pronunciari potest. Verbi gratia, si saphati, furfures, tineæ, squamma, pruritus, istis concomitantibus signis indicant, de Pustulis gallicis certissimum indicium erit. Sin squamæ decidant, vel pruritus quasi turgente materia hinc inde replet, furfures, tineæ, saphati, tumores, herpes, aliæq; id genus simpliciter habeant, ad sua genera morborum Chyrurgicorum facile referentur. Hæc autem in eum finem præsentis loco commemoro, ut pro ratione complicatorum morborum Luem Gallicam curatu faciliorem, vel difficiliorem euadere intelligatis. Dehinc notandum quoque, Pustulas in multiplici differentia inuediri: nam perinde ut formis sic & symptomatis, infinitis modis à se inuicem distinguuntur. Sic variæ ex Esseris natæ Pustulæ sunt, aliæ turbinatæ, aliæ albicantes, vtræq; tamen dolore carentes. Aliæ vero ex Formicis generatæ rubicundæ sunt, calore summo molestæ. Quæ vero ex Cossis sunt, amplæ sunt, duræ, ac robustæ, inuicem tamen in ipsa met Cossi multis modis euariantes. Similiter ex Tuberibus plurimæ differentia emergunt. quarum aliæ sublimes; aliæ tumidæ, aliæ rubicundæ, omnes tamen per summam superficiem crustosæ sunt. Denique Variolarum instar, quædam Pustulæ sunt, caput, pectus, ac pudenda maximè occupantes, hæc nigæ, Gummosæ ac pruriginosæ iræ sunt, ac diuturnæ. Eum itaq; in modum si Pustulæ sese habentes occurrant, licet non omnino concordantes, pro ratione signorum ad aliquod genus iam enumeratorum morborum, eas tamq; in suam classem referes. in quibus autem contractura quoq; inueniatur, quia omnimodam primitiui affectus corruptionem ostendit, eas simpliciter sub Luem Veneream collocabis: aliæ enim sine hac subsistere possunt, istæ autem non possunt non illam ceu causam & matrem agnoscere. Proinde in contemplationem signorum sedulo incumbendum, quo in opere practico, singula à se inuicem mala accuratè distingui possint.

CAPVT VI.

Sunt dein Pustulæ Gallicæ, quæ secus ac cicatrices, Herpes, Simpctigines ac panni se produnt, veluti sunt exanthemata, quæ ipsædem

Morbi Gallici peculiaris symptomata.

Saphati.

Pustulæ ex Esseris natæ.

Ex Cossis natæ Pustulæ.

Ex Tuberibus natæ Pustulæ.

Pustulæ gummosæ.

ijdem ac illa locis erumpere solent, (quemadmodum & cicatrices quæ toto quandoque corpore apparent) Sin ea infecta contagio fuerint, tum durioribus symptomatis vt sunt, contractio, tumor, vlcus, &c. conflantur. Nullus enim omnino morbus, qui si cū hac Lue complicitur, non maiorem subito contrahat malignitatem. Itaq; si cicatrices in corpore appareant, quibus contractura complicata sit, de Morbo gallico pronunciato, similiterq; in Herpete impetigine, serpigine ac pannis agito. sin contractura non concurrat, tamq; simplices morbos curato. Hinc cum argentū viuum ad istos morbos curandum quandam virtutem participet, ignobiles quidam agyrtæ magnam illi remedio laudem conciliarunt, cū hoc genus mala pro pustulis gallicis curanda suscepissent. Quò autem Herpetem ab Exanthematis distinguere queas, primum ad morborum descriptiones recurro, quibus si crustæ copulerentur, etū nullum præterea signum adfit, præter fissuras seu Rhagades manuum, pedum, labiorum ac auricularum, tum audacter pronunciabis Pustulas gallicas esse, ex Herpete, impetigine, serpigine, panno, cicatricibus, hisq; similibus malis, natas. Quin hoc catholicū esto quod vbiq; aliquis affectus, suprà id quod talis est, aliquid amplius est, (id est, malignior existit) statim ad Morbum Gallicum referri debeat, inter omnia autem auctæ malignitatis signa, vel vnæ Rhagades maxime excellunt.

Præterea Morbus Gallicus nonnumq; formam suam miris modis transmutat, iam vt verruca, iam eeu bronchocale, iam vt varix, iam vt vlcus scleroticum, iam vt scrophulæ sese repræsentans, atq; huius sane speciei, dubia & tarde prodeuntia signa sunt, suis tamen modis discernenda, quandoque enim bothor, porros, polyptum, nactam, natam, naptam, formicæ, Chiolos, medenas, exituras vel aliud quidpiam his simile referunt. Veruntamen quemadmodum monuimus, in prædictione is modus esto, vt si (verbi causa) varices appareant, signa tamen & proprietates varicum omnino non obseruent, sed non obscuram malignitatem comitem habeant, Pustulas Gallicas ex Varicibus natas esse pronuncies. Sic Pustulas Gallicas, verrucas repræsentantes, ex Verrucis natas dices, sic de nodis sicq; de callis iudicandum quoque. Adhæc in Gallica Lue frequenter tumores duri, ac Scirrholi reperiuntur, magnitudine multum abinuicem differentes, Malignitate apostematata simplicia admodum excellentes. Formarum differentia serè istæ sunt, quod nunc glandulas, modo scrophulas, modo testudines referūt. quarum omniū distinctio vt & ipsius morbi Gallici, ex primaria morborum partitione petenda erit. Multitudinem harum distinctionum miraberis scio, verum reuera varietas Chyrurgicalium morborum quæ singulorum affectuū serè singularis est, non saltem hæc di-

Morbi omnes
ficum Lue
Gallica com-
plicentur
maligniores
euant.

Agyrtæ Mer-
curio magnā
laudem per
accidens con-
ciliant.

Herpes vt ab
Exanthematis
distingatur.

Canon.

Formarum
varietas in
Lue Gallica.

Varices vt
malum por-
tendant.

Tumorum
differentia.

ce distinctiones, imò absolutissimam atq; omnibus modis perfectam cognitionem requirit. Itaque non cuius Medicalstro Luem Gallicam tractare promptum esse manifestum euadit, cum tantum sublit periculi vt centies etiam quandoq; desperet peritus medicus, antequam optatum contingat portum. Quocirca non immerito toties moneo atq; inculco, vt morborum omnium causas inquiratis, vt vnde porri, nacta, nata, napta, furunculus, chiadus, botho, polypus &c. generetur, intelligatis: nam singuli isti morbi in matrice deriuari ac accedentibus pustulis tumoribus, vlceribus, herpetibus & in morbu gallicu transmutari possunt, &c. quemadmodu iam & antea abunde demonstratum fuit.

Causæ morborum sedulo sunt inquirendæ.

CAPVT VII.

VELuti autem notum vobis est, vlcera alia corrodentia esse, alia virulenta: & illa rursum, ambulancia, lata, cancrofa, cauernosa, esthiomena &c. Sic eadem ipsa quo pacto sub Gallicæ luis classent referenda sint non est ignorandum. Itaq; vbi illa vlcerum corrodentium species, præter signa pathognomonica, aliq; longa experientia obseruata, adhuc maiorem aliquam malignitatem cum contractura ostenderint, tum sine cunctatione Luem Gallicam esse pronuntiandum erit. Namq; vbi materia illius morbi ad concipiendam luem hanc, disposita iam est, tum centuplo vehementius meatus illos per quos alias fertur, afficit, adeo vt vbi vlcus corosiuū est, corrosio vsq; ad xxxv. gradum extendatur. Sin ambulatiuum sit, centuplo maiore dolore (accedentibus signis morbi gallici) parpes subiectas erodere solet. Similiter vbi lata, cancrofa, esthiomena aut cauernosa fuerint, ipsq; lues gallica copulata sit, & dolorem maiorem esse, & curationem ex Gallica ex simplici componendam fore intelliges. Proinde si in hunc modū vlcus Gallicū generetur, sciendum relicta illius antiquati morbi causa, aut proximam quæ vlcerationem fecit, tollendam accedes.

Corrosio in Lue Gallica ad xxxv. gradum extenditur.

Vicissim Elephantiasim contemplemur, quo pacto ea si in Luem Gallicam abeat internoscenda sit. Principio ergo si in Luem Gallicam degenerare incipiat Elephantiasis, tum varix pustulæ ac contracturæ hunt, quæ pro more Elephantici morbi (cui tardè incrementum peculiare est) tardè augentur, corpus exsiccant, & sydera tum reddunt. Proinde antequam contagium in Elephantiam abeat, hoc est, priusquam Gallicus morbus perfectè factus sit, difficilis est prædictio, quemadmodum & de Lepa, Elephantiasis, similibus que diuturnis morbis periculose sunt prædictiones. sed vbi iam Elephantiasis per totum corpus serpsit, ac in locustas decubuit, vel vbi Elephantica lues iam in pustulas abiit, tum de confirmato malo, non

Lues Gallica ex Elephantiasis vt cognoscatur.

Elephas tardè increfcit.

lo, non

lo non vsq̃ adeo difficile est pronuciare. Nam in hoc affectu quā-
 tā miseria sit, explicari verbis vix potest: etenim cum per se morte
 grauior morbus sit Elephantiasis si eidem supra id Lues Gallica co-
 puletur quoq̃ tam centuplo cumulator miseria euadit. Siquidem
 manum, pedem, latus vel aliam aliquam partem occupans exsiccan-
 do, erodendo, in tumorem attollendo, vicerando (instar lepræ)
 tam miserè excruciat vt Elephantia iam exoptanda foret. Quin in
 tantum quandoq̃ magnitudinam locustas ab hoc malo excreuisse
 obseruauimus, vt quā corpus aliās naturaliter se habens maximum
 existat, mole hæc multis modis superaretur.

Mirum.

CAPVT VIII.

Morphea.

Similiter de Morphea quæ solam faciem aliās occupare consue-
 uit, iudicandum. Atqui quoniam Morphea non nisi vitio to-
 tius corporis fieri potest, & facies minimum ad eius generationem
 confert, manifestum euadit quod si Morpheam recipiat Gallica
 Lues, non possit non, antequam in suum Centrum decumbar, to-
 tum prius corpus perreptasse. Etenim perinde vt omnia membra
 peruadit Morpheæ materia, sic & Lues Gallicæ totum corpus per-
 agrat, proinde si illis in locis pro ipsorum natura, contracturæ vl-
 cera, tumores, &c. fiant, facilis curatio existit, quia propria morbi
 sedes illic non est, at in facie, hoc opus, hic labor. Quia itaque totū
 artificium in Morphea faciei versatur, scias ante omnia signa Mor-
 pheæ (ante dicta) cum signis Luis Gallicæ conferenda ac ponde-
 randa esse, atq̃ colligendum an curatio facilis, vel impossibilis fu-
 tura sit: nam pro eo ac signa te docuerint, in curatione deinde pro-
 cedendum erit. Similiter de Gutta Rosacea iudicandum, sed interim
 hæc ab illa accuratè propter curationem distinguenda. Quin & Fi-
 stulæ ac Carcinomata, vbi patognomonica sua signa nō tenuerint,
 commode sub Luem Gallicam referentur. & proinde quia vene-
 num auctarij loco concepisse intelliguntur, singulari seu peculiari

Fistulæ &
Cancer.

Tentigo praua.

methodo sub curationem venient. De tentigine praua vero sic ego
 iudico, quoniam per se singularia signa pauca habet, st tamen dolo-
 res omoplatarum dorsi, ac spinæ, contractiones artuum, tumores
 tandem in vlcera ac pustulas abeuntes eam comitenitur, tum omni-
 bus modis Gallicæ Lui annumerandam & adscribendam eam esse:
 neque hic scrupulosa aliqua distinctione opus est, sufficit in arte
 Medicæ naturam nobis imitandam proposuisse, quæ & ipsa nullam
 hic distinctionem adhibuit. Deniq̃ de Syreo sic res habet, vt etsi
 morbus hic in Gallicum abeat, suam tamen peculiarem curandi ra-
 tionem requirat. Similiter Phagedena si in Morbum Gallicum his
 vulgaribus signis degenerasse cognoscatur, sub Gallicam curatio-
 nem, cui tamē specificum Lupi remediū coniunctum sit, referetur;

Syreon.

Phagedena.

huius

huius mali malignitas, etsi quandoq; tam vehemens non sit, vt statim accuratam curandi rationem requirere videatur, tamen quia subinde in circumiacentes partes occultè grassari non desinit, celerem curationem indicare solet.

- 5 Prunus autem & Ignis Persicus, etsi rudimenta quædam suæ malignitatis posuerint, tamen prius non erumpunt, quàm Lues Prunus & Ignis Persicus. Gallica aliqua ex parte imminuta esse videatur, atq; hac occasione illis malis causa suppeditata, verum vtut sit in Medendi ratione, harum passionum specificum remedium cum curatione Gallica coniungendum esse manifestissimum est. Simili planè ratione Gangrena nisi Pustulæ adsint numq; accidit: hæc hætenus, vos autem Gangrena. quod attinet, omnes & singulos monitos velim, vt istis quinque generibus contenti, quemuis morbum specialem, qualis ille sit, ad aliquod horum referre diligatis, qua in re accurato iudicio multaq; Prunus & Ignis Persicus. sectione opus est, ne forsan ex deprauato iudicio, agro damnum, mihi, nobisq; ignominiam concilietis.

CAPVT IX.

- 20 Deniq; quod hæmorrhoides attinet, quacumq; corporis parte erumpentes, si Pustulæ ac contractiones eas comitentur magna contagij suspicio est: itaq; inspicendum an quæ illæ erumpunt, vlcera efficiant. hoc enim si sit de Lue Gallica hæmorrhoidibus complicata audacter pronunciabis. Curatio vtrorumq; eadè est, idemq; Hæmorrhoides quando Luem Gallicam ostendunt. morbus, sub duabus tamen formis. Secus paulò de condylomatibus iudicandum est, ipsarum namq; locus specialior est, Gallicæq; illæ pustulæ in illo saltem loco consistere solent verrucis implicatæ. Similiter in vteri seu vuluæ Rhagadijs seu scissuris, quia ad communicandum cõtagium aptissimæ sunt, signa Morbi Gallici nos clam Rhagadiæ cū Lue Gallica. 30 haberi difficulter possunt. Quibus Cambucca respondet quoque: Cambucca. nam nisi & ipsa simili modo extitisset, haud talis apparere posset, multò verò magis Bubo. verum quia intestina inhabitat, atq; ipsis Bubo. emuntorijs tam vicinus est, tū quia vt Anatomica rationes ostendunt, difficulter vltèrius serpere potest, serè vltro evanescit, nisi for- 35 san intempestiuè adhibitis repellentibus medicamentis, vi quadà in alienum locum depulsus sit: tum enim si sæpius iam assignata Luis Gallicæ signa, ipsum comitentur, aptissimè ad Morbum Gallicum referri poterit. Singulare huic speciei est, vt formis ac loco multū euariet, quandoq; sub Herpetis forma, locum Buboni pro- 40 prium obtinent, nonnunq; alia forma, hunc vel alium aliquem humani corporis locum occupans, sed ferè in proprio loco incremente malo, alibi ipsum diminuitur, alias si terminum suum transgrediatur, properare nil prodest.

Panaritius vt
morbum Gal-
licum transfi-
ens.

Alopecia.

Malum mor-
bum in mor-
bum Gallicū
transiens.

Cautela in ex-
amine lepro-
forum obser-
uanda.

Porro & Panaritius si ex luxu exacerbetur, in Gallicum mor-
bum transmutari potest, veluti & Zimix, Vardimia, Atrici, Mora,
atq; omnis generis Cōdylomata. nam si ista, vel vnico saltem Mor-
bi Gallici signo comitata appareant, non amplius suam singularem
curationem requirunt, sed cum Morbo Gallico vnus morbus (sub
duabus tamen formis) facta, vna cum Morbo Gallico curatione
extirpari desiderant. Quod si vero Pustulæ, vno aliquo peculiari
loco erumpant, vt in Alopecia, vbi solum caput infestatur, tum Alo-
peciam esse prædicendum est, nullis etiam apparentibus adhuc Pus-
tulis. Quamuis non inficior sæpius aliquem morbum, sic in Luem
Gallicam transmutari, vt ipse penitus non agnoscat amplius,
si vera Lues sit, quæ quandoq; in solo capite consistens, nec vlti-
r ptans, quia Alopecix quædam signa habet, non inconcinne
e is nomine afficitur. Simili ferè ratione malū mortuū in Luem
veneream degenerare putatur, sed rudimentum Lepre potius,
quàm Lues venerea dici meretur, propter noxæ magnitudinem.
Lepra vero vbi in Luem hanc transmutata fuerit, membrorum stu-
rem, ac efflorescentiam efficere solet, semperq; res in deterius in-
clinare cernitur. Proinde, Luis venerea, quæ ex hoc genus mor-
bis magnis ac contagiosis oritur, naturam addiscere conuenit: nam
ferè vbi Lepra in Luem Gallicam abiit, ipsa quasi euanescit, manen-
tibus adhuc signis ipsius, vlceribus scilicet, tumoribus, maculis, hy-
drophorbia alijsq; similibus, nec vllum deperditur signum, præter
ea quæ ad examen lepre pertinent, ea namq; cum sub iugum huius
Luis veniant, deperduntur, & ipsius magnitudine obscurata, Le-
pram esse pronunciare non in proclui sit. Itaq; in examine Lepro-
forum Medici cauebunt, ne, vbi Lues Gallica Lepre complicata
est, solis signis confidant, sed potius ad operationes medicamentor-
um, Realgaris Corrosiuorum ac Oppodeltoch frustraneas respi-
ciant. Etenim cum malum hoc genus remedijs non euincitur, vel
irritatur saltem, tum certissimum Lepre signum adest. itaq; huius-
modi Lues Gallica veluti & Lepra pronunciari debet. Interim ta-
men non raro accidit, Pustulas non sic omnino istis remedijs in-
obedientes esse, sed curari se patiuntur: verum non ita multo post
recredescunt, & aliquoties curatæ subinde tamen reuertuntur, pro
inde accurato iudicio opus est, ne pro lepra Luem veneream, vel
pro hac illam pronunciemus esse. Sed iam tandem enumerationi
finem facio, nam omnia genera morbi Gallici, quæ ex morbis Chy-
rurgicalibus pronascuntur sermone prosequutus esse mihi videor:
Quod si forsitan aliquis omissus foret morbus, eum vos ex
Chyrurgicis nostris libris facile
restituetis.

D. THEO.

D. THEOPHRASTI RA.

RAOESI DE PVSTVLIS TV.

moribus ac vlceribus morbi Gallici.

Liber sextus,

IN QVO SIGNA MORBI GALLICI EX

morbis Physicibus facti explicantur.

CAPVT I

SCRIPTIS hactenus Chyrurgicalibus morbis, atque quo pacto per signa in cognitionem morbi Gallici inde nati deueniamus, rationibus demonstratis, ordinis ratio postulare videtur, vt deinceps de Physicis morbis sermonem instituamus, nimirum

quibus rationibus ex ipsis Lues Gallica generetur ostendentes. Ad quam tractationem antequam ingrediamur, prius differentiam inquirere qua à præcedentibus signis ista separentur non inutile fuerit. Itaq; hoc genus morborum quod internorum nomine afficimus

in hoc maxime à Chyrurgicis differt, quod ipsum ferè lethum adferat, hæc vero in multum tempus protrahantur. proinde in curatione accuratius animaduertendum in internos morbos tanquam periculosiore. Atqui iuxta vulgata Medicinæ theorematà mihi quis

hic obiiciat forsan Febres quæ & ipsæ inter morbos internos numerantur raro lethales esse. verum breuiter sic ego contra, vt maxime lethales per se non sint, tamen huius mali accessione non posse non periculosas euadere, atque etiam si quandoq; lethales morbi salutem inueniant, tamen non de casu sed de morbi materia quidè

ea in corporibus hominum efficere queat, vobis sermo institutus est. Veruntamen vt de eo quod in Physicis morbis primum

locum obtinet signo, primum dicamus, Mensium fluxum ante omnia contemplari conuenit. Itaq; si mulier in actu venereo cum vno vel pluribus (ferè tamen plures requiruntur: nam Lues Gallica non

ab vno sed à pluribus morbis prouenit, siquidem iuxta Cambuccosam virinq; existentem dispositionem ea accidit. hinc etiam patet prius præparatum luis venereæ venenum esse debere antequam morbus exoriatur &c.) perpetrato, mensium fluxum inordinatum hoc est, qualitate vel quantitate peccantem, patiatur: vel maiores

quàm pro more dolores sentiat, atq; contractura, herpes, tumor, vlcus vel simile quidpiam subsequatur, tum pronuncia, eam in Luxu venereo menstruum suum infecisse, illudq; contagium retrò per meatus illos qua menses defluunt serpsisse. Quod si ergo serpen-

Argumenti huius libri.

Physicales morbi vt à Chyrurgicis differant.

Febres cum Lue Gallica sunt periculosæ.

Mensium fluxus.

Menstruum in Luxu inficitur.

Mineralia om-
nia in men-
struo latent.

Corruptorū
menstruū si-
gnum.

Menstruum co-
municatorium.

Paroxysmus
menstrualis
obseruandus.

do ad ossa usque penetraverit, tum apto parata sunt emendata om-
nium vehementissime scuire verantur: nimirum quia omnia mi-
neralia in menstruo recondita latent, maxime vero Balæ. hinc itaq;
pruritus quandoq; evenit, quandoq; scabies, pustulæ, vlcera &c.
infestant, non raro alcola, serpigo, & scyrrihus fiunt. Quin & hoc
peculiare est, quod sere Paroxysmus subsequitur ubi fluxerint men-
ses, pro temporis nimirum dimensione. quod si vero periodos cer-
tas non obseruet defluxio, illa, certum est corruptorum mensium
indiciū: sin certis periodis menses fluant, corrupti tamen sint,
tum herpes aliæq; corruptorum mensium soboles generantur.
Adhæc si eius acuitas exaltatioq; multa vel pauca, dulcia vel cor-
rodens appareat, tum vel pustulæ fiunt, propter falsedinem, vel
vlcera, ob audactam corrosionem, omnia tamen his locis erumpere
videntur, quibus menses, vel naturaliter vel preter naturam suum
emuncatorium habuerint. Cæterum cum omnibus notum sit men-
struum sic dispositum esse, vt cuius morbo occasionem præbere
possit, manifestum hinc quoq; euadit, ipsum siue in iuueniculis sit,
siue in vetulis, nili probè clarificetur ac mündetur nullam vnquam
absolutam sanationem admittere morbi eius quem causauit. Itaq;
non iuuenibus saltem, sed & ijs quibus fluere iam desierunt, semper
in illum paroxysmū intendendum est. In quo negotio a chyrurgicis
regulis non digredior, sed ad illos vos remitto, sufficit mihi si quæ
illic descripta sunt, eorum certas causas hic reddere queam.

CAPVT II.

Hernia solis
viris accidit.

Hernia post
Luem Galli-
carn.

Herniæ signū
Patognomon-
icum.

Herniæ inter-
næ signum.

Similiter de hernia iudicandum. etenim perinde ac Menstruum
solis mulieribus, sic hernia soli virili sexui conuenit. Etsi autem
hernia morbus antiquus est, atq; cum Lue venerea nunquam com-
paratus, neq; vicissim hæc cum illo comparetur, at tamen signa non
pauca sunt quæ magnam affectionum cognationem testentur. adhuc
& illud est, quod Curatæ lue gallicæ hernia succedat, quod certissi-
mum signum est, chronicos huiusmodi morbos, causam habere
venenum, ab illa lue contractum: licet nullum amplius restet aliud
indiciū. Herniæ verò signum exquisitum est, quod malum subin-
de increscit, neq; vnquam locum mutat: nam Hernia præter quam
quod genitales partes in tumorem attollit, signum pathognomo-
nicum aliud nullum habet. Sin ipsa cum lue gallica complicitetur,
tum mixta sunt, ac fluctuantes aquas, tumores, vlcera, verrucæ, &c.
superueniunt. hæc inquam, signa sunt, quæ herniam cum morbo
Gallico implicitam esse ostendunt, quandoq; omnia illa quinq; su-
pra commemorata adfunt quædoq; aliqua. Sin intrinsecus ea con-
sistant per penem lacteus succus vel pus redditur, accedentibus ijs-
dem quæ memorauimus signis.

Porro

- Porro autem etsi hernia, atq; corrupta illa vrina alios quof-
dam vrinariorum meatuum ac vasum morbos ostendere possint,
tamen non curato eo, semper herniam pustulosam esse dicito:
etenim istis signis in pustulis apparentibus scito morbum hunc iam
transmutatum esse, nec nisi curata lue Gallica medelam recipere.
Eodem planè modo in non paucis alijs affectibus, extra ipsorum
Centra, vlcera vel dolores fiunt: & quamvis morbi illius locus ille
planè non est, tamen efficacia Luis Gallicæ illic procreantur. siqui-
dem tanta huius mali virulentia est, ut si vsquam aliquid est, quod
omnibus modis sanum perfectumq; non sit, illud inuadat atque
exulceret. Sic Hernia etsi sua natura saltem in genitalibus fiat, tamen
si reliquo corpore aliquid ex annotatis quinq; Luis Gallicæ signis
appareat, iam Gallica appellabitur, non secus ac herniam vëtolam,
humerosam, carnosa &c. aliàs appellare solemus. Curandi modus
est, ut specificis depellantur, aliàs enim fere perpetuo durant.

Hernia Pus-
tulosa.

Hernia quan-
do Gallica sit
dicenda.

Specificorum
vltus necessa-
rius in Hernia.

CAPVT III.

- QVin etiam vehementissima quandoq; lues ex podagricis de-
fluxionibus concitari solet, vbi illè quod non vsque adeo dif-
ficile est, in Gallicum morbum transferint. Etenim cum vtrumque
malum hæreditarium sit, hic morbus omnium maximè contagio-
sus proinde efficitur, atq; cum tumores ac tophi in podagra frequen-
tes sint, in hoc genere vehementissimè quoq; sæuire hæc lues solet.
Nam vlcera, ac herpes, cum de essentia podagræ non sint, hic pro-
creari nequeunt: itaq; dictis saltem modis affligere potest. Species
hæc omnium quotquot vsquam sunt, dolorosissima est, multo ca-
lore magnisq; tumoribus comitata. Namq; omnes morbi qui ex li-
quoribus naturæ fiunt inter quos podagra primas tenet, si à sper-
mate corruptionem aliquam concipiant, paroxysmos nanciscuntur
non secus ac in podagra viderelicet. Proinde si podagra à luxu in
morbum Gallicum transplantetur, tum vehementissima sympto-
mata eueniunt, quæ ab influentijs colorum ac intemperantia in
otio, cibo, potu, luxu, ac venere, (veluti in podagra accidit) augmen-
tum assument, non enim cælum solum suas influentias habet, ve-
rum & quilibet porus immoderatiores defluxiones concitare potest.
Si itaq; Podagra ex vini immoderatiore ingurgitatione primum
extitisset, tum à vini temporibus (non secus ac aliæ quæ à cælesti-
bus influxibus naturæ illorum periodos obseruant) ipsa gubernatur,
Quapropter ante omnia influxus à qua nam causa fiat consideran-
dum, dein predictio ac curatio subiungenda, sic in podagra in Lu-
em gallicam transmutata initio signa, quæ vinum vel influentiam
cælestem indicant perquirentur, quo facto facilis, causæ morbi gal-

Tophi Podag-
rici.

Lues Gallica
ex Podagra
summu do-
lorem comitè
habet.

Potus immo-
deratiores flux-
iones concit-
at in Podag-
ra.

lici dignotio subsequetur. Ex quo sequitur, tumores illos multo quam natura podagræ ferat, vehementiore dolore affligere. adhuc podagræ destinatis locis non contenta, lues hæc, omnes cæteras totius corporis partes dolore ac tumoribus diuexare conatur.

Podagræ quæ
do vis Corro-
siva iungatur.

Quod si podagræ corrosiva aliqua vis coniuncta sit, coniuncta autem est, ubi ea simplex non manet, sed alijs morbis complicatur, tum Herpetes generantur, qui dein si materię multitudo & acuitas tanta sint, in vlcera degenerant: Namque ex Podagra omnes quinque Luis gallicæ species germinare possunt, (sic tamen ut non morbi sed symptomata tum dicantur) Etenim podagra talis affectus est, qui cum omnibus alijs morbis complicari queat. Curationem quod attinet, sedula opera danda est, ut curandæ podagræ rationem ante omnia teneamus: namque hoc genus morbi gallici nemo unquam curabit, nisi podagræ curationem aliquoties præstiterit: nam podagra cum suapte natura curatu difficilima exultat, an quisquam putet aucta illis per luem, malignitate non difficiliorem reddi: latque discamus, vel morbum in morbo, vel quemvis affectum per se depellere: utique etiam modus necessarius est. Quamvis non inchoior, Podagram & Luem gallicam eodem in corpore, locis saltem distinctis consistere posse ac solere: veluti quispiam podagricos, cum contagiosa concumbens non statim et si contagium contrahat, unico saltem morbo laborabit: namque seorsum à lue Gallica, alium morbum consistere posse impossibile non est. In quo casu, duplici curatione, non ut aliàs mixta utetur, cuius hic lectorem admonere necessarium duxi.

Podagræ curatione
ratio necessaria.

Podagra &
morbus Gal-
licus, id est cor-
pus locis ta-
men diuersis
occupare possunt.

CAPVT III.

Catharrus in
corpus Luis
Gallicæ trans-
mutatus.

Simili modo si catharrus in corpus Luis Gallicæ transmutetur, sper signa ipsius naturam cognoscere poterimus. Itaque contingit non raro contracturam accidere ijs membris, in quæ aliàs decumbere Catharrus solebat, causa huius symptomatis est, quod Lues Gallica una cum Catharro mouetur, augmentum ac decrementum suscipit, atque nisi Catharrus esset, contractio illa neutiquam accideret: quod eo argumento fidem meretur, quia Catharro desinente, vitro illa contractio aboletur. Pustulæ quæ in hac specie erumpunt mites sunt & ferè aquosæ, nisi ubi salus Catharrus est: tum enim pruriunt. Pustulæ: Sed ad signa pathognomonica huius affectus progrediamur, inter quæ primum locum obinet, gargarionis ac faucium inflammatio ac ex ulceratio, dein erosio ossis Basilariis ad palatum ac nares usque, sic ut quandoque per nares cibibus potusque reddatur, post hæc, parulides ac epulides, atque musculorum laryngis inflammationes exoriuntur. Vbi cumque ergo huiusmodi erosia vlcera appa-

Pustulæ aquosæ
sunt à Catharro.

Symptomata
huius speciei.

apparuerint, cum signis proprijs Luis Gallicæ, Catharrū cum Luis Gallicæ complicatum esse prædico: quamvis enim successu temporis in subiectas capiti partes quoque grassetur, tamen signa oris, faucium & laryngis, ad prædictionem sufficiunt, nam huius speciei natura ea est, vt ferè sua regione desideat. Quod si alias quoque occupare contingat, aliam speciem huic complicatam esse, potius quàm hanc aliò migrasse dicemus. Quandoque cum squinantia, aliàs cum Squinantia. branca, nonumquam cum folio (prout Reuma ipsum ceciderit) cognationem habere videntur, nullumque plane morbi Gallici genus existit, quod celerius ac vehementius putrescat, quàm Reumaticum hoc. Quapropter in curationis modo, necessitas postulare videtur, vt vna cum pustulis Catharrum ipsum depellamus. Accidit præterea quandoque, lachrymæ oculos, venenosi Humores aures, vt erodant ac exulcerent, adeo vt Fistulæ fiant: eas proinde iuxta signa Morbi Gallici distingues, & si aliqui illorum concurrant, tum Medicamentis non Fistulis appropriatis, sed quæ Lucem Gallicam curare valent: sin nulla adsint, suo eas modo curari nil prohibet. Quamvis non raro obseruauimus, Luis Gallicæ remedia huiusmodi simplicibus Fistulis adhibita, non mediocriter commodum attulisse: est enim in curandi ratione magna Luis Gallicæ cum grauisimis quibusque morbis cognatio, quæ res multis in arte Medica erroribus occasionem præbuit. Etenim cum hoc genus morbos Luis Gallicæ remedijs curari cernerent pseudomedici, promiscue deinde quibusuis affectibus ea adhibere cæperunt. Similiratione si quid in gingiuas decumbens eas exulceret, erodit ac absumat, dentesque mobiles faciat, vel plane proficiat, sufficiet, medicamento putredinem illam prohibente uti. Verum non raro, naturæ benignitate hæc Luis Gallicæ species vltro curatur, quod non intelligentes Medici curationem suis remedijs magno fastu tribuunt.

Catharrhi cum Pustulis curatio.

Luis Gallicæ curatio cum grauiorum morborum curatione cognationem magnam habet.

CAPVT V.

Ad eum modum si hydrops eiusque species in Morbum Gallicum transplantentur. qualis qualis eius species sit, omnes eodem modo cognoscere licebit: tumor enim quilibet, et si pro hydropi non definitur, si particularis fiet, huius mali indicium esse potest. si tumefacta crura, membra grauata, vlcus serpens, color faciei pallidus, labia decolorata, pustulæ curatu difficiles, amplius, humida, aquosæ, atque vbi in vlcera degenerarint, multam aquam fundentes: si complicatum aliquod lignum ex his quæ Luis Gallicæ ascribi mus habeant, certum est iunctum Medicum, corpus huius Luis ex hyposarca primitus originem duxisse: sin ex Ascite ortum habeat, eiusdem ligna perinde ac illhic manifestum facient, similiterque de reli-

Hydrops cum Luis Gallicæ complicata vt dignoscatur.

Ascites.

Lues Gallica
ex hydropo
quæ & quan-
do lethalis.

Vrina pauca
& rubra mali
signum.

quis hydropis speciebus in Gallicam Luem transmutatis sentien-
dum. Cognita itaq; hunc in modum affectus specie, altera iam con-
sideratio Medico incumbit, nimirum vt inquirat, num huiusmodi
Morbus Gallicus lethalis sit nec ne: Namq; qui ex hypofarca origi-
nem duxit, mortem certissimam minatur. et si enim hydrops, accel-
eratione Luis Gallicæ malitiam suam, aliqua ex parte amittat, tamen
aditum ad mortem subinde machinatur. Proinde Medicus semper
in eum scopum intendat, vt in lethalibus morbis, veluti hydrops
est cum Gallico complicatis, certissimam mortem expectet, nisi ali-
is simpliciter subsistentem illum morbum curare valeat: tum enim
salutis spes omnino præclusa non est: tamen vtus sit, si contagio-
forum istorum hominum vrina pauca ac rubra sit, atq; malum pro
motu lunæ, nunc increfcere nunc decrefcere videatur, admodum
præiens mortis periculum esse scias. Quapropter in signis progno-
sticis sedulo se medici vt exerceant hortor, quò quantum ipsis arti-
que possibile sit intelligant, nec quamq; luem tamq; curabilem as-
sumant, vel fuscipiant: nam qui se cus medicinam facit, solo casu ni-
titur, veluti cecus qui quandoq; casu rectam viam attingit, vt non
immerito quandoq; admiratio me capiat, quomodo vestro ligno
vestrisq; vnguentis, dum nullam obseruatis distinctionem non di-
co aliquid præstare, sed non omnes qui fidei vestræ se credunt or-
co demittere possitis.

CAPVT VI.

Lues Gallica
ex Ictericâ vt
cognoscatur.

Ictericâ ex vni-
uersali specia-
li.

Recidivæ im-
pendentis si-
gnum.

Ictericâ de in suis quoq; coloribus in luem Gallicam transmutata
I ex solo ferè colore signorum ad internoscendū abundè satis sup-
peditat. Itaq; si pustulæ, tumores, vlcera, herpes &c. cum croceo
vniuersi corporis colore appareant, Morbum Gallicum ex Icteri-
ciâ pronatum esse dicito. Quin et si toto corpore color luteus non
statim sit, sed vel solæ pustulæ crocæ sint, vel cutis qua malum
grassatur tincta, vel denique vlcera flauam aquam solummodo fun-
derent, nullis accedentibus alijs Ictericæ signis, nil re moueat, quò
minus idem pronūcijs: namq; Ictericâ quæ ante toto corpore ap-
paruerat. omnis ad locum contagio affectum confluit, atq; cum
Lue commixta est. Quod si curata huiusmodi Lue Gallica, non
omnino quoque Ictericâ abiisset, sed aliqua adhuc corporis parte
fixa hæretet, periculum est de recidivâ, atq; signum certissimum.
Verum hoc Ictericæ peculiare non est, sed omnibus complicatis
morbis cōmune: nisi enim radicitus vterq; morbus euellatur, sub-
inde remanes, alteri recrudescendi occasionem præbet.

Tabes lethale
signum.

Obseruandum præterea est, quod si hunc in modum affectum
corpus, tabe absumatur, sitisq; increfcet, lethale malum pronūti-
andum sit, maxime si vrinæ lethales appareant, ac contractura re-
mittens

mittens vlceribus occasionem præbeat, hoc inq̃ certissimum mor-
tis signum est, ostendit enim lctericiam ad cor vsq̃ peruasisse, atq̃
vitalem spiritum inquinasse. Quapropter quid lctericia sit, quo-
modo ea increseat, quòue pacto si ipsa Luem procrearit, ipsius sul-
phur (acuitatis ac Corrosionis causa) absumendum sit, ante omnia
addiscet Medicus. siquidem istis ignoratis impossibile est mortem
denitari posse, quidquid tuo Guaiaco ac vnguentis mendax tribu-
as interim.

Sulphur in lct-
ericia absumi
debet.

CAPVT VII.

AB ineunte ætate mirari subiit, vos qui & titulus & galeries ru-
bris tam splendide ornatī estis, tanto tempore quo artem ex-
ercuistis, nondum tamen cuiusvis speciei Luem Gallicam curandi
rationem inuenisse. verum cum dein cernerem vos non vt extrā, sic
in mente ornatos esse, sed intus, magnam inscitiam, ruditatem, ac
stultitiam agere, mirari desij, intelligens vestram medelam, dignum
esse vasi operculum, nam ligno medemini lignei stipites. Quando
tandem respicere animum inducetis? an non naturæ satis refra-
gati estis? an nondum satis damni dedistis ægris? nondumue ve-
stram ipsiagnoscitis ruditatem? ô tempora, ô mores. Febres distin-
guere, ac infinitis chartis commaculatis, describere nouistis? Pus-
tulas vero quas intelligere pluris interest nondum scitis? in hoc
malo omnis vestra opera collocanda erat, hic laus querenda: sed
verimq̃ eadem eruditio est, hic muti estis, illic blatterones. studia
vestra sæpius puerorum me admonent, qui euoluendo libros, pis-
turas, asteriscos, ac rubricas solum spectant ipsq̃ delectantur: con-
simili plane ratione vestra studia se habent. At si hæc Doctorem
decent, non video quid inter Doctorem & Calfactorem intersit.
Itaq̃ si modo veritas cordi vobis est, omnibus modis symiotikin
amplectemini, vt ex hac de corpore ac morbo sententiam ferre pos-
sit. verum metuo ne si ista addiscere demum oporteret, ad triuia-
les scholas, vobis redeundum esset, magno certè animi dolore.
Gonorrhæa ergo exempli loco contemplanda proposita esto: quid
hic cōsiderandum venit primo? scilicet an ipsa Pustulosa esse que-
at, dein si possit, quatenus cum Lue Gallica consistat, quibus locis,
qua forma, &c. Hæc si vos audiat, heu quantus terror vestra pe-
ctora occupat? Similiter in stranguria, Ischuria, mixtu sanguinis,
alijsq̃ huiusmodi cum Lue Gallica complicatis, quàm accurata di-
stinctione quàm sedula præcautione in curando opus esse putas?
ne pigeat ergo Theoriam hanc nostram addiscere, cum aliter paulò
maiores experientia ac diligentia, quàm vestri codices descripta
sit. sed stultis ac pueris sua semper placent. Si vestra Theorema
vera sunt, cur non foelix praxis subsequitur? Contemplando hæc
innotescere

Lignei Medici
lignomeden-
tur.

Gonorrhæa
quatenus Pus-
tulosa esse
possit.

Theoria ex
praxi hauri-
enda.

Signorū vsus
adhuc igno-
tus.

innotescere non inficior, hoc vero est quod contendo, Theoriam ex praxi non ex inanibus phantasmatis hauriendam esse Theoriam singularem ac speculatiuam habetis, quam præclara illa, scilicet in syropis & purgationibus praxis sequitur. Vel cæcus vestram stultitiam animaduertere possit, verum in corradendis pecuniis sarfapitis. Quotquot vniuersæ Gallica Lue infectos, curandos suscepitis, nondum tamen symptomatum rationem, ac signorū vsum in præfenti malo addidicistis. Si itaq; signa nō intelligitis, quomodo morbos qui à singulis signis demonstrantur dignoscetis? Signa, signa inquam distinguite, ne audiat hanc vocem sæpius D. Doctor vos 10 ægros multos conficitis.

CAPVT VIII.

Lues Gallica
multos mor-
bos abolet.

Lethargus in
Luem Galli-
cam.

Caducus in
Luem Galli-
cam transmu-
tatur.

Pestis cum
Lue.

SVnt deniq; morbi Gallici nonnullæ species, quæ varios secum. Smorbos auferunt, quarum corpora per se ac singulariter non 15 agnosci possunt. Verbi gratia, vbi ex paralyfi factus morbus est, ibi paralyfi abolita ne minimum quidem eius signum amplius superest. Proinde summo studio in signorū cognitione laborandum est, vt si de huiusmodi morbis suspicio oriatur, paralytica membra suo modo curare possimus, atq; ne Lue Gallica corripiantur præca- 20 uere. Reliquæ vero passionibus articulorum, vt arthriticis, sciatica, cū vnâ cum membri extenuatione, grauissimos dolores excitent, non sic occultè nostrum iudicium præterlabi possunt. Itaq; si in aliquo membro vlcus, tumor vel contractura vltro fiat, scito ex hoc genus morbi originem duxisse, vel à paralyfi eò decubuisse, vnde dein 25 morbus Gallicus prognatus sit. Sin Lethargus in Luem Gallicam abeat secus res se habet: nam primo lethargus per se curandus est, dein passio ipsa, hoc est, coniunctim ambo depellantur: nam Lethargus vbi in Luem hanc transmutatus fuerit medelam recipit. Sic de Caduco sciendum est, quod vbi meatus illi in quibus causa 30 morbi subsistit, Lue Gallica correpti fuerint, magna capitis vicera fiant, quibus mederi non liceat, nisi ipso quoq; caduco morbo in enerationem deducto. Signa huius mali sunt, spasmus, tremor, mentis oblectio atq; Epileptici morbi Symptomata. Quocirca quæ de signis dicta sunt hætenus ante agressionem operis Medici, sedulo 35 cognitione sunt inquirenda. Quin si epidemicæ febres, pestis atq; horum similia accendant, pro locorum varietate, de salute pronuntiandum erit, atq; de curatione cogitandum. Etenim veluti iam sæpius monuimus vnâ cum Lue Gallica auferri debent, namq; si singulis singulas curationes, quis adhibere vellet, accidere posset, vt 40 altero sublato, alter adhuc restaret: verbi gratia abolita Lue, pestis adhuc subsisteret. Deniq; accidit non raro, vt dum Chronicis morbis decinentur homines, alij atq; alij superueniant morbi, adeò vt in co-

In eodem corpore plures vnâ grassentur aliquando, quod si acci-
 dat, sedulo abinuicem eos distinguere studebis. Nam Asthma, tuf-
 sis, fætor oris, diabetes, hemoptoe, lethales sunt morbi, nisi quis ar-
 te eos eò redigere valeat, vt cum Lue Gallica in vnum corpus coa-
 5 lescant, atq; tandem per commune aliquod Emunctorium propel-
 lantur. Mulieres verò ex Mola, suffocatione, præcipatione, reten-
 tione, profluuiio, &c. similibus in casibus maximè periclitantur:
 namq; ferè corpus ad tabem redigitur, Itaq; antequàm curationem
 aggrediaris, per signa ista, Luem Gallicâ ab omnibus cæteris mor-
 10 bis segregabis, sic vt vnicum Gallicum malum, obiectū tuum fiet:
 neq; cogites te prius Luem auferre velle, dein reliquos: præposte-
 rum namq; illud foret, & illi morbi interim tale venenum concipi-
 rent, quod non nisi summo præsidio, expelli non sine periculo
 posset.

Chronicorū
 morborum
 cum Lue Gal-
 lica complica-
 tio.

Lethales mor-
 bi Chronicū
 quifunt.

Muliebres af-
 fectus.

CAPVT IX.

IA M tandem finem symiotices faciamus, quod si signa omnia
 descripta à nobis non sunt, vestræ industriæ hoctribuendum
 putauimus. interim vnumquemq; admonitum volo, vt corpus
 20 ipsum morbi eiusq; in matrice generationem cognoscere sedulo
 addiscat, vt inde quemadmodum contagium communicatum sit
 colligere queat. Quin & hoc accuratè obseruandum, num aliquid
 fixum redditum sit necnè: nam pro temporis ratione curationis
 possibilitas decerni solet. Proinde non sufficit Practicos nos esse,
 25 Physices quoque cognitio requiritur, nec interni solum corporis,
 sed ex externorum natura cognita nobis esse debet. Cogitandum
 quoq; horam producere morbos prout Astra ipsa disposita fuerint,
 itaq; non morborum saltem signa, sed & celorum ac Elementorū
 impressiones spectandæ sunt: hæc namq; quid in illis attendendum
 30 sit admonent, normæq; instar sunt. Quoniam autem signa à tem-
 pore immutari cōtingit, illius quoq; meminisse decebit. namq; istis
 in rebus perinde vt coniunctio, oppositio vel aspectus se habet.
 quod si ergo signa ista in deterius vergant, non admodum multam
 salutem exinde sperare poterimus. Verbi causa, Ictericia in Cardia-
 35 cam, alius quouis morbus in Cachexiam transiens, maius periculum
 ægro conciliant. quod si secundarij isti morbi Fixi fiant, iam & de
 ipsa Lue melius aliquid sperare similiter non licet, & ferè mors in
 olla est. Ex Renibus quoq; lethale signum habetur, si cum ipsorum
 arenis vel calculo Lues Gallica complicitur. Quemadmodum &
 40 vbi aliquis morbus antea cum Lue commixtus denuo in suam ef-
 fectiam, ac propriam formam regreditur, verbi gratia, si hydrops
 vel Caducus antea cum Lue compositi, iam ad suos proprios paro-
 xismos redeant, tum de morte certissima audacter pronunciabis,
 maximè

Corpus & ge-
 neratio cu-
 iusq; morbi
 cognoscenda.

Astrorū vitæ
 in morbis.

Ictericia in
 Cardiacum
 cum periculo
 immutatur.

Ex Renibus
 lethale signū.

70 ~~PARACELSI~~ ~~PARACELSI~~ DE TUMOR. PRIST. ET
 maxime si penitus remiserint dolores Gallici morbi. Quæ præte-
 rea de huiusmodi signis explicanda supersunt, ea ex vestris schollis
 facile supplebuntur, vel successu temporis (si errores for-
 san ingruant) appendicis loco à
 me describentur.

D. TUMORHRASTI-RA- RAQESIDE TUMORIBVS

ulceribus ac pustulis morbi Gallici,
 Liber septimus.

VIAM STERNENS AD CVRATIONEM

eius affectus, ex morbis tam externis quam in-
 ternis prognati.

CAPVT I.

PRIMO propositi operis libro, errores vestros in ope-
 re practico, tum contradictiones vestras, quibus ipsi
 naturæ repugnatis, quanto potuimus candore dete-
 ximus: verum maiore vestro cum dedecore quàm
 commodo, nimirum cum tantus vestrum numerus
 sit, nullam tamen adhuc in Lue Gallica receptam seu compositionē
 ostendistis, quæ iuxta vestros canones confarcinata, aliquam in
 opere practico præstiterit vtilitatem. Proinde non immerito cum
 tantopere libris vestris confiditis, nec tamen spe vestra potimini
 alia præsidia, quibus hominibus fucum faciatis: inquiritis, vt inte-
 rim reliquam turbam medicorum, pharmacopœorum, xyloiatron,
 &c. mentionem nullam faciam, qui præcario impetratis à me quo-
 rundam vnguentorū, Cerotorum, Emplastrorum, &c. descriptio-
 nibus, meo primum nomine dein ipsis remedijs turpiter abutentes.
 perinde ac venator apro, sic illi rusticorum crumenis laqueos ac in-
 sidias ponebant, nulla sanitatis ægrorum, vel suæ ipsius virtutis,
 existimationis, vel salutis habita ratione. Sed medica arte ceu mer-
 cibus quibusdam, vitam sustentant isti agyrtæ, quæ agris ceu adul-
 terato aromate, imponentes, magnas falsim strages faciunt. Inte-
 rim quanta turpitudine sit, quemq; vestrum (nullum enim excipio)
 nè id quidem quod ante pedes modo est non agnoscere, vt de secre-
 toribus ad Physicam pertinentibus nihil dicam. Sed in pompa, iu-
 bulatione, speculis, atq; tinnitu pilæ ac mortarij omnis vestra ars sita
 est, quam dein simiæ imitantur, tonfores, hos rustici, adeo vt etiam
 vsq;

Paracelsi
 apostata.

Monachi no-
tantur.

vltq; ad ambitiosos Monachos, (inter quos sanctimonix specie
Carthusiani & Obseruantes excellere volunt) pestis illa propage-
tur. qui dein vbi aliqua remedia emendicati fuerint, ea mendaciter
sua vendicant, & quò fauorem sibi concilient, ac donaria consequā-
tur, Phariseorum instar expendunt, hoc saltem efficientes, vt cum
remedia aliàs per se damnanda non sint, ipsa tamen contemptui ha-
bere vulgus incipiat. Sane si imposturæ ad Medicam artem faciūt,
Andouerpiæ ac in Franckofordianis nundinis, potius quàm in li-
bris vestris studendum esset, optimumq; comparandæ huius Me-
dicinæ medium foret, existimationis propriæ nullam habere ratio-
nem: hoc vnico namq; fundamento iactò, vltro aduolant remedia,
Neq; opus est addiscendæ Medicinæ gratia exterar Academijs ad-
ire, sufficit cum Agyrtis illis Theriacam rusticis vendentibus ad
tempus hinc inde migrasse. Hinc non immerito in vestra tribu
merantur, Monachi, Apostatæ, Iudei, Nebulones, carnifices, atque
ferè qui de vestro sodalitio sunt, vel Pharisei sunt vel Nequam, dii
velint ne vtrumq; vnâ sentiant. Sed Mechanici artifices restant, qui
laborum pestis si in Medicum agrum, perfricta fronte irruūt. & ho-
mines ceu bestix essent reputantes, in quosuis nullo respectu suis
remedijs grassantur. Eos ego satis admirari nequeo, tanta omnis
honestatis atq; humanitatis obliuione captos esse. Sed paucis rem
expediam, si quis virtutis amor in illis esset, in sua arte gloriam que-
sissent.

Pseudomedi-
corum tribus,

CAPVT II.

25

Quid nam subtilitatis Guaiaco inest, quod sic illud promiscue
quibusuis morbis adhibetis? de hoc sanè omnibus constat, eos
qui semel curam ligni subierint, pristinx sanitati nunquam penitus
restitui posse: etsi enim videatur morbus curatus esse, nihilo tamen
tutius viuunt egri: namq; vel de præpropera recidua periclitantur,
vel si diutius ea differatur, capitis affectus aliq; mala paulatim ra-
dices agunt, ac ingrauescunt, morbusq; priore duplo peior erum-
pit tandem. Verum si rem accuratius expendam, patebit vos met-
ipso virtutes ligni ignorare. Quid Pandectarius vester & Herba-
rius dicunt, an experimeptum est: vbi ergo Philosophia remanet,
ex qua experientia operatur? Siccine in Academijs eruditi estis vt
à Mercatoribus artis vestre summa mysteria addiscèda vobis sint?
vt præceptores Cardinales agnoscat: qui sine dubio de hac re pau-
ca obliuioni tradidere? Similis planè in sectionibus vestra pruden-
tia elucet, in qua integri læceri quandoq; præsecantur. ô malam
medicinam: caro illa si bona est, atq; aliquam adhuc corpori vtilita-
tem præstare potest, quamobrem abscinditur? sin plane putrida &
inutilis euasit, cuius quæso culpa nisi vestra hoc accidit? verum no-

Guaiaci vsus
incertus,

Sectiones im-
probanur.

Gg

Nouacula bo-
nus Medicus.

uacula optimus vester Medicus est, quis tamen vsus qualis sanitas subsequatur ipsimet decernite. Fumigia deinceps perpendamus, an non merito præstigiæ à me appellentur. Mercurius si alia ratione quàm instar cibi adhibeatur, nil nisi venenum est: hoc tamen de aqua Mercuriali nostra non dico, sed de vestro sublimato correcto. Veluti enim vinum bibi, non per vapores in corpus humanum impelli desiderat, utq; caro deuorari non fumo excipi vult, sic quoq; Mercurius in cibum præparari, non fumigij instar adhiberi debet. Summū certe in arte Medica mysterium est, scire qua forma quodlibet simplex corpori adhibendum sit, quo ignorato, non possunt non illa graua symptomata quæ tantopere vos subinde in ægris vestris terrent, euenire. Veruntamen cū vulgus decipi velit, vos, quæ ceu Deos veneretur, bona quandoq; fortuna Argentutū viuum vobis supra caput vestrum successum largitur. Denique si forsan quis occurrat, qui veterum in hoc affectu remedia vsurpan-
da esse contendat, cum meminisse velim, cum illa ad luem Gallicam præscripta non sint, haud posse quoq; illum scopum contingere. Sin quid pro quo ponere velitis quod vobis vsitatum est, merdanti pro musco recipietis. Verum boni medici estis, vbi vltro morbus declinat. Sed hoc ex me scitote. Omnem curandi morbi Gallici

Mercurium in
fumumignis
adhiberi non
debet.

Veterum re-
media in Luc
Gallica non
prodesse.

Virtus Mine-
ralis.

virtutem in vnica & sola VIRTUTE MERCVRIALI reconditam esse, non in vestro Aucto viuo suppositio. Quomodo autem vis Mercurialis omnium rerum Guaiaci, cupressi, Buxi &c. cognoscat-
ur, non nisi per digestionem ac separationes virtutum mercuriali-
um innotescere potest. Itaq; per separationes istas non in Guaiaco
solum, sed & in Abiete & Pino ligni Guaiaci virtutes reperiuntur.
Proinde qui vim Mercurialem ex rebus quibuluis extrahere non
nouit, pro critico stipulam ægris porrigit.

CAPVT III.

HAlce ergo separationes cum aliquando animum induxissetis
ad discere, atq; virtutes corporum exaltare, bona à malis sepa-
rando cogitaretis, cum omnem viam vobis præclusam esse, nisi
eam quæ per Artem Chemicam patebat intelligeretis ad Alchymi-
starum scholas vos contulissetis: in quibus quidquid at tētabatis, As-
ni eratis ad Lyram. ò præclaros Alchymistas qui cum alembicum
cucurbitæ nondum agglutinare didicerint, summæ artis mysteria
tractare audent. si iactantia cūrandis morbis sufficeret, vel si coram
cæcis Alchymia tractanda foret, iam optimi Medici & Chemistæ
essetis. Si Philosophia eloquētia est. Rebis ori tuo imponamus, sed
ad rem. In Mercurij præparatione mirūm quanta formarum varie-
tate ludant, hic assat, alter elixat, hic rubrum alter chrystallinum
Mercurium ostendit: sc. vterq; inutilem Fermentum ostendant,
Elixir

Mercurij va-
rie & inutiles
præparatio-
nes.

Elixir depromant, tum eos Artistas esse dicam. Mercurium arcanum morbi Gallici esse scire vos nō inficior: at cum nec ipsum morbum cognoscatis, nec Mercurij præparandi rationem teneatis, in perpetuum vos Medicos esse non pronuncio. nam quod vbi planè desperatum malum est ad Aquam regalem cæteraq; corrosiua confugitis: carnificina est non Medicina. O inexplicabilè vestram sapientiā, quam in Capite mortuo, floribus Iouis, croco Martis &c. ostenditis, sc: illa artis secreta & mysteria sunt. Ea ego si quis alius magni facio, ad luem Gallicam quoq; non nihil facere confiteor, sed componendi primum rationem, dein adhibendi modum quo vtimini non probo. Si praxis ex Hermetis codicibus, Reimundus & ~~Nepomus~~ Rupeccissæ libris ac Quinta essentia addiscenda esset, hoc tamen pro certo affirmare auserim, neminem vestrum adhuc proferre posse quidnam quinta essentia sit, etiamsi vita illi hoc responso redimenda esset. Multa quæritis, sed inuenitis pauca. adhæc inanità Macri, Plinij, ac Dioscoridis nugamenta (experimenta dicere volebam) nō libenter deferitis. Miror sanè tantopere vos antiquorū autoritates defendere, cum tamen ex ipsis vestras actiones & operationes nullo modo penitus tueri possitis. Adhæc in Hippocrate qui tam frequens vobis in ore & lingua est, non autem in cerebro) nondum tantum profecistis, vt si ille reuiuifcat, vel ad abiectissimas operas vestro seruitio vsurus esset: parum namq; honoris illi ex vestra commendatione ac allegatione accedit. Si medicina noua est ad quid antiquorum codices euoluitis: ô quā vtilis vobis ad præstigias vestras eloquentia est: quæ artem non secus ac Philomelæ cantus coruū exornat. De Plinio vestro eloquentis: hoc iudicium est meū, ipsum cum omnibus artibus ac experimentis cum tegulario Ehrestettano neutiquam comparandum esse, qui si idiotam non superat, vt certe non superat, vos ergo qui illo nitimini cui comparabo? quem vtut legatis sic tamē intelligitis, vt maximè necessaria vos obliuioni tradere non animaduertatis. Itaque iam tandem vos Experimentatores qui hostiatim emendicatis remedijs Medicos se profitentur esse pronuncio & proclamo, ac artem perinde vt remedium, hoc est, vtrumq; præposterè intelligere: nam qui morbo alicui medetur morbi autem causam, essentiam ac naturam perspectam non habet, is Experimentator est, quod cum & vos faciatis, quomodo non eodem nomine vos compellabo? Experimentatores ergo estis, non Doctores, quidquid interim vulgus, quod vobis decipere facile est, de vobis sentiat

Reimundus & Rupeccissa non tantum.

Quinta essentia quid sit medici ignorant.

Hippocratem medici non legunt.

Plinius notatur.

Experimentator quis sit dicendus.

CAPVT IIII.

Verumtamen omisiss iam istis ad curationē ex qua omnes Medici Theorici æquē ac Practici nascuntur, accedamus, quam

Curatio du-
plex morbi
Gallici.

Abſtinentia
ad curationem
non pertinet.

Dietæ regu-
lam cur præ-
ſcribant Me-
dici.

nos duplicem ſtatuimus: altera eſt quæ intrinſecus in corpore ra-
dices & cauſas euellit: altera quæ exterius facta, vlcera, tumores,
herpetes, contracturas &c. tollit. Quod vero medici cæteri cuius
curæ ſuam abſtinentiam annectunt, id nos penitus in lue gallica re-
ſpicimus, & proſitemur præſcriptam in hoc morbo abſtinentiam;
certiſſimum imperitiæ medici argumentum eſſe. Eſt enim omnis
diætæ perſe vel Medicina vel venenum. Itaq; ſi Medicina aliqua
tam efficax non eſt, vt maliciam ventris ſeu partium naturaliū non
præcaueat, tum ſane legitimum morbi remedium inuentum non-
dum eſt: namq; omnis recta medicina ſine diætæ præſcriptione ſu-
um cui deputata eſt, morbum abſolutè curare valet. Et ſane ſi quid
ego iudico, diætæ ſaltem in eum finem in artem introducta eſt, ne
dum quid factu opus ſit ignorant, medici nihil agendo in contem-
ptum venirent: proinde ſi cætera mutus ſit medicus, de ciborum ac
potus delectu apud egros diſſerere incipit. Adhæc ſciendum mor-
bos per abſtinentiam curatos, recrudescere, niſi ea deinceps perpetuo
obſeruetur. verum non ſic de recidiua perſcitantur curati, ſi
curatio per conuenientia remedia ſine abſtinentiæ acceſſione facta
ſit. Itaque de curatione ſic agere mihi propoſitum eſt, vt remedium
& morbo & cibo ac potui aduerſum ſit, adq; omnia quæ inſalubria
eſſe poterant medicinæ ſubiecta ſint.

CAPVT V.

ſimplicium
cognitio ne-
ceſſaria.

ANtequam autem curationis modum auſpicemur, neceſſariū
videtur eſſe admonere vt ſimplicia quibus morbi curantur, ſi
cognoscere addiſcatis, veluti & quemuis morbum ſingulariter co-
gnosci debere iuſſimus: nam morbo qui cum lue Gallica complica-
tur cognito, componendorum ſimplicium ratio manifeſta euadit.
Itaque in furfuribus & ſquammiſ Radices vrticæ ac Thapſi ſingu-
lariter profunt, atqui ſurfures & ſquamas accuratè à cæteris mor-
bis conſimilibus diſcernere oportet, ne effectus non reſpondeat. In
Saphatis Rad: hermodactylorum & Satyrionis commendantur.
In ſcabie & pruritu Acetum, Sulphur, & ſem: Plantaginis conſe-
re creduntur. Verum externa remedia hæc ſunt, & ad Chyurgi-
am pertinent, proinde ab ijs quæ ſequenti libro deſcribentur ſepa-
randa. Si itaq; iam commemorati morbi cum Lue Gallica complica-
rentur, iam enumeratis quoq; remedijs curandi forent, adiecto
tamen Realgare purpureo, non autem Mercurio, Zinnabari, vel
alijs hoc genus vehementibus remedijs, quibus vulgus medicorū
viti conſuevit. Simili ratione in Coſſis vapor Flammulæ, in
Variolis, aqua rutæ, in Tuberibus aqua Canapi, in Eſſeris & For-
micis liquor aluminis, adiecto Mercurio non extincto profunt. Sin
Serpigines & Cicatrices aliq; hoc genus mala appaerent, in Brion-
niæ

Realgaris pur-
purei vſus.

nizæ radice ſummam ſpem collocabimus: atqui cum complicata cū
 Luc iſthæc mala fuerint, Mercurius Chryſtallinus adijcietur ma-
 xime cum fructu. In Herpete, Panno, Impetigineꝝ, aqua Cyclami-
 nis cum Realgare rubro (propter luem) proderit. In varicibus, No
 5 dis, Verrucis, &c. ex Sigillo (polygonato) remedium petetur. Cal-
 lus vero, Sephyrus, Schlyroſis, &c. Reſina Locuſtarū Abietis cu-
 rabuntur. In Scrophulis autem ac Glandulis Oppoponacum ma-
 gnam curandi vim obtinet, quemadmodum & Salem gemmæ in
 Teſtudinibus, ac Bothor, non ſine magno ſucceſſu quidam vſur-
 pant. Denique in Furūculo, Chiado & Naſta ſimplicibus, Vitrio-
 lum per ſe, cum Luc vero complicatis, adiecta Aquila rubra pro-
 deſt. Simili modo Melli & Aloe epaticæ, quæ in vlceribus alijs cu-
 randis ſufficiunt, vbi morbi Gallici ſigna quoq; aderunt, Realgar
 Chryſtallinum cōmiſcebimus. Atque iſta in omnibus affectibus ca-
 15 tholica ſunt, nimirum vt intelligamus cuius affectui duplicem
 competere curationem, vnā quæ morbum auferat, alterā quæ
 membrum affectum priſtino ſtatui reſtituat, verbi gratia, in cauo
 vlcere aliud remedium ad implendum adhibemus, aliud quod
 membrum ſuæ naturæ ac eſſentiæ planè reſtituat.

Realgar ru-
brum.

Vitriolum.

Aquila rubra,

Realgar chris-
tallinum.

CAPVT VI.

Similis planè de internis affectibus cautio obſeruanda erit, ve-
 Perula.
 lut, in lſteritia, Perula ſummum quidem arcanum eſt, at niſi
 15 Aquila rubra ei adijciatur, nunquā ipſa ad euellendas morbi
 Gallici radices ſufficiet: in Catharrhoſis puſtulis, Cardio cum aqi-
 la non mutata radicitus malum euellere poteſt: ſic in Cadūco,
 Cāphora: in Paralyſi, Liquor Auri: in Gamorrhæis Baſſamus, cum
 Colchotar rubeo ex Calyce præparato remedia ſalutiſera ſunt: cō-
 30 poni tamen iſthæc ſimplicia inuicem debēt, quod neutrum eorum
 ſeorſim, vtrumq; affectum perſanare valeat. Stultè itaque nonullī
 purgationibus, vnctionibus, vſu decocti ligni ſancti, alijsq; his ſimi-
 libus ad Elephanticas puſtulas, vtuntur, cum iſta non arcana ſint,
 nec quemq; vſum præſtāt, ſed potius certiſſima egrorum perniciſ-
 35 ties ſint. Atqui forſan in Squinantia, vuula, Catarrho &c. certiora
 quā nos remedia tenetis. Eſto ita ſanè, iam ego mea vobis nō ob-
 trudo, veſtris vtamini licet, ſed male metuo ne & noſtra non intel-
 ligatis, nec vos quoq; ſingularia habeatis. Sane niſi menſium cien-
 dorum ac ſiſtendorū abſolutiſſimam rationem quis calleat, num-
 40 quā niſi oleum & operā ludere velit, ad Luem Gallicā cum men-
 ſium inordinato fluxu complicatā, curandā accedet. Lignum
 Guaiacum intueamini quæſo an per ſe leu ſpecifica quadam facul-
 tate Elephantiaſim, lſteritiam, Hydropiſin, aliosq; affectus curet,

Guaiaci vſus
improbatur.

vel minus, quod si ita sit, quid prohibet ipso in Lue Gallica quoque vti? Sic vnguenta vestra qua quæso virtutē morbos curant? siccine vno ephippio omnes equos integere conuenit? Sed stultitia ac superbia occæcati plures species esse pustularum non cernitis?

CAPVT VII.

Antequam autem ad Luis Gallicæ curationem quis accedat, consideret prius moneo, an illud corpus seu illum morbum ex quo primum Lues exitit, vel cum quo primum complicata fuit, curare possit, necne: nam si illud teneat, iam omnino spe vacuus non accedet ad mali huius curationem. Sin curare corpus illud nesciatis (quod fore non dubito) à morbi quoque Gallici curatione abstinerebitis, nisi marsupij tumorem, quàm honorem vestrum malitis. Verum alia insuper signa ac symptomata quandoque apparent & ingruunt, quorum rationes cum non calceatis, non miror, vestros discipulos vobis eruditione vel pares vel superiores esse. Sed ista vt vt sint, Medicus, (qui medici nomine abuti non vult) Experimentis (experimenta autem voco cuiusvis generis remedia multo vsu comprobata) ne temerè vtatur moneo, sed prius quatenus se ad morbi causam habeant perpendat, ad quam rem illi signorum ratio magnum auxilium præstabit: nec hoc solum, sed ostendet etiam num morbus in medici potestate sit nec no. Proinde ad symioticen Medicinæ partem cognoscendam omnes adhortor: ea enim docebit quantum ipsei in curatione ponendum sit. noto enim quemque magna sibi de meis Practicis scriptis sibi polliceri, nisi ipse lignorum absolutam cognitionem, adlectionem adferat. Itaque sciendum quædam Luis Gallicæ species non nisi certis temporibus curari possent: alias vero nullo non tempore curationem admittere. verbi causa, Lues cum Hæmorrhæa complicata, in morbi augmento: cum letheria, Gutta, catharrho, &c. commixta, sub augmenti initia curari vult, cum interim reliquæ species Colsi, Formicæ, &c. in ipso statim principio perferari possint. Similiter Serpiginosæ pustulæ, antequam vehementi pruritu ægrum excruciant, inutiliter curantur, quod vel curari omnino non possunt, vel quod et si curatæ sint, tamen lubinde recrudescunt. Est namque temporis singularis quædam in curando virtus, ad eam vt audacter pronuntiare liceat: Fixam sanitatem vni tempori acceptam ferendam esse. Varices, porro Verrugæ, & quicunque alij Scylrotici affectus apostematæ & exituræ, omnium optimè vbi in sua exaltatione persisterint, curari possunt. Vlcera verò priusquam sat multum puris effluerit, atque malicia ipsorum attemperata fuerit, ferè sine vsu curare aggrediuntur indocti Medici. Exemplo res manifestior euadet. In Lue Gallica si abscessus vel vlcus fiat, veluti in Lupo, Ca-

Quid in curatione Luis Gallicæ spectandum.

Signorum consideratione necessaria

Lues cum Hæmorrhæa complicata vt sit curanda.

Serpiginosæ pustulæ quando commodè curentur.

Tempus quid ad curationem faciat.

uernosis, &c. tum frustra omnia remedia adhibentur, quæ vel vlcus præcauere, vel morbum ipsum penitus percurare queant, sed oportet omnino vlcus fieri. Proinde in vsu remediorum sedulo obseruabit Medicus quâ natura expurgari velit, aut vbi ipsa emunctorum quærat, ipsius enim morum, si quis vi impedire velit, atque pustulas seu vlcerà repellere conetur, is certe novos morbos prioribus longè grauiores efficiet, velut sunt Paralyfes Scyrrihi, vlcerà maligna, &c.

Vlcus fieri
quando sit ne-
cessarium.

CAPVT VIII.

Similiter obseruandum in Resolutionibus est, an ipsa iuxta am-
bientis nos aeris alterationes mutentur, an promotu Lunæ va-
rietur, an deniq; aspectuum insulorum tempore augeantur ac
increcant: ista namq; si appareant numq; confidas te penitus ac si-
ne reliquis morbum curare posse, atq; sic multò minus luem illi com-
plicatam. Eodem modo si paralyfis illa hæreditario iure ab aliquo
homine incurabili morbo detento communicata esset, certum est
absolutæ curationis spem omnino abiiciendâ esse: potest enim sem-
per quod huic aufertur alteri adijci, itaq; in huiusmodi curationi-
bus non eam modo quæ præ oculis est affectam personam contue-
ri decet, sed etiam illam aliam quæ contagium communicauit se-
dulo examinari debere præcepimus: est enim Luis Gallicæ curatio
talis, vt restitutionem omnino requirere videatur. Sic si pustulæ
ante paralyin curentur, ac evanescant, certissimum est reliquias
morbis, numquam curabiles superesse. Sin paralyfis ante pustulas
curetur, iam certissimum argumentum habemus, fore vt pustulæ
in vlcerà manantia & fetida abeant. Perinde etiam de Scyrrihis ac
vlceribus iudicandum est, vnâ namq; si consistent vlcus ac tumor,
illud vero priusquam iste resedat, curetur, incurabilis morbi cer-
tissimum signum esse pronuntiabimus. Sin Herpes dein erumpat,
siue paralyfis, siue tumor, siue vlcus prius fuit, quidquid fuit illud
mali, ne dubita Recidiam prognosticare: nam certum est fore, vt
malum recrudescat, etsi ad quartum etiam lustrum sanis, perdur-
rasse videretur. Non secus in Cholera florida, (quam vos insolenti
nomine sic appellatis) iudicandum est, atque omnino in istam si-
gnorum rationem accuratè intendendum, vt sine qua, curationem
faciliter aggredi numq; possis. Quod si vero in vestro Valdeco, ac
Melue illa signorum series non descripta sit ne miremini, ieiuna
namq; illorum experientia eis ad hanc rem sufficere non potuit.

Resolutiones
Periodicæ des-
peratæ sunt,

Curatio Luis
Gallicæ quæ-
lis.

Signum per-
iculosum.

Cholera flo-
rida.

CAPVT IX.

Accidit quinetiam non rarò, vt illa paralyfis seu lassitudo, non
in exterioribus musculis sit, sed intrinsecus in ipsa medulla in-

Lues quando
à Luxu cessat
catur.

Abstinencia
non est reme-
dium sed mi-
oratorium
saltem.

Dixit quid.

Malignus spi-
ritus depa-
lscens.

Faucium vl-
cera.
Ligamentor-
um vlcera.

Alui fluorma-
lum signum
in Lue Cas-
tharrali.

Tertia curatio
si inuilla sit
malum.

Vrina à Lue
Gallica non
tingi potest.

hæreat, in quo casu non nisi post multum tempus futuram cura-
tionem polliceri liceat. Veluti & ubi ex aliquo Luxu ea est, (quod
intelligimus si à Veneris usu increfcat) non secus difficilem sana-
tionem pronuntiabimus. Itaque obseruandum in morbis, qui re-
medijs alijs non cedunt, nec tolluntur, ad abstinenciam recurren-
dum esse. Abstinenciam dico à potu, cibo, Venere, &c. neq; tamen
abstinencia tamq; remedio, sed solummodo vt mitigatione quadā
vteris. Perinde quoque in vlceribus desperatis, ubi à Crapula do-
lores increfcere obseruauerimus, abstinenciam ægro imperare vti-
le erit. Est enim abstinencia Mitigatorium crapulofarum affectio-
num remedium, neque tamen abstinencia recte dicitur, sed Dieta
appellatur potius, quæ medium quiddam est inter Crapulam &
omnimodam abstinenciam, & qua non ægri solum, sed & sani vti
debent.

Vlcera porro quæ non carnem solam, sed & ipsa ossa depalcan-
tur incurabilia penitus sunt: malignus namq; ille spiritus omnia ex-
edens, ubi ad ipsas vsque medullas subierit, tantas illic subito radi-
ces agit, vt omnis statim curationis spes concidat. Proinde medi-
cus si Fistulosa ossa illi offerantur, non nisi cum impossibilitatis præ-
fatione curationem aggrediatur: potest enim quandoq; spiritus ille
exedens non genuinus esse sed extraneus atque aduentitijs, quod si
sit, penitus non desperandum erit.

Faucium dein vlcera & ipsa curatio difficilia sunt, quemad-
modum & ea quæ in ligamentis consistunt. itaque si post tertiam
curationem illa recrudescere videbis, insanabilia posthac ea pro-
nunciato: signum enim adest totius corporis infectæ ac venenatæ
constitutionis. Item si alius inordinatè deficiat, periculū aliquod
subesse intelligimus. Vbi denique inuitata cocundi libido ægros
exercere intelligetur, iudicandum Elephantiasim cum Lue Gallica
complicatam magnum ægro malum conciliaturam. quod si insu-
per & anhelitus tætere, ac laçerti subtus cutem exedi videbuntur,
nullam vnquam medendi peritiam ad tollendum morbum, suffe-
cturam pronuntiandum.

Accidit insuper non rarò ter quateruè morbum Gallicum re-
generari, in eodem etiam corpore, iam forma Herpetis, iam paraly-
ticos, iam tumorum, iam vlcerum, &c. itaque ubi post tertiam factā
curationem recruduerit, quarto malum à curatione ceu opere inuti-
li abstinebis. Reliqua signa quæ ex coloribus petuntur omnia ad
Phygnomiam pertinent, proinde hic omittenda. Neque vero pu-
tes ex pulsu vel vrina de morbi Gallici essentia certum aliquod ar-
gumentum defumi posse: namque tam incompræhensibili modo
Lues hæc in corporibus consistit, vt vrinam alterare vel tingere
penitus nequeat. itaq; mera stultitia est, si quis in hoc affectu manu
in car-

in carpum missa vel inspecto vrali prædicere quippiam conetur.
 Illud potius cognoscere studeamus, quale nam corpus morbi sit, an
 Lepra, an Elephantiasis, an alius aliquis huiusmodi affectus. ex eo
 enim an curabilis incurabilisue morbus sit, certius quàm ex istis
 5 nugis prædicere poterimus. Insaniam vestram satis mirari nequeo,
 quod Theoriam ac Praxim huius affectus conscribentes nullam tes-
 tati possitis experientiam, vnicum vnguentum habetis, & ipsum
 quoque putidum ac inutile. Atqui ægrè forsan feretis, quod ista
 vobis obijcio, ac quasi ex me vos discere, vellem me profiteri, at to-
 10 to certè cœlo erratis: magnus enim numerus eorum, qui discipuli
 mei fuerunt (veluti Iudas Apostolus erat) effecerunt, vt ego vos
 doctiores efficere, nil admodum laborem: ex huius enim farinæ ho-
 minibus, qui intus & in cute nequam sunt, quis fructum aliquem
 speret? Plerosq; vestrum non dubito eruditionem excellentiorem
 15 exoptare, nec puderet forsan ex Theophrasto aliquid cognoscere,
 scilicet si vt alij ipsum fallere possent. O Phantasias vestras,
 ô miseram medicinam, vbi plus lucri ex morte,
 quàm salute ægri speratur. Sed
furdus fabulam.

Quomodo
cognoscendū
an morbus
curabilis sit.

Discipuli Pa-
racelli nequē.

D. THEOPHRASTI RA- RAOESI DE TVMORIBVS

25 vlcerebus ac pustulis morbi Gallici,
 Liber octauus.

DE CVRATIONE PHYSICALIVM morborum Luis Gallice.

CAPVT I

35 **V**ELVTI in Theoria antehac remedia vestra explosa
 à nobis sunt, Argentum viuum puta & Guaiacū, sic
 iam in Praxi eorum adhibendi rationem non pos-
 sum non in ipso statim limine reprobare. quāta enim
 insania est vnguentis, non Luem Gallicam solum,
 sed & Hydropsim quoque percurare velle? Ipsi quæso vobiscum
 reputate, quantopere ista cum veris medicinæ fontibus pugnet:
 40 Confessum hoc apud omnes est, quemuis morbum per suum emū-
 ctorium expellendum esse: cur ergo per os hydropem pellere vul-
 tis Argento viuo? an illic hydrops emunctorium est? An hoc quo-
 que modo vnctionibus podagram curari posse quis putet? Emun-
 ctoria

Morbus quili-
ber per suum
emunctorium
expellendus.

Storia itaque ante omnia inquirenda sunt, dein circumspiciendum quoque quā Medicamentum, ceu per emunctorium suas actiones exerere queat, denique si ambo hæc concordent, tum demū ad curationem progrediendum. Simile peccatum in Guaiaco committitur, dum Alcolam, Scyrros, ædemata, &c. eius vsu sanare conamini, non conlyderantes, huiusmodi tumores numq̃ absumi posse, interim nescio quam renouationem somniantes. Edocete quæso vnde illa regenerandi vis ei inest, vel tanta forsā non est, vt decidentes pilos, ac vngues regenerare queat: sed ne ad Kalendas græcas quidem respondi estis, si transmutationis illius causas quæra. Atqui non in Mercurio & Guaiaco solum errores committitis, imò quidquid vsipiam conamini, errorem effugere præ ignorantia non potestis.

Guaiacum ad tumores absumendos frustra adhibetur.

Mercurij Chaos non corpus vsurpandum.

Annuli ex argento viuogento mira facultas.

Fumus Mercurij ad articulum pituitam deiciendam utilis. Leprositas quædam Mercurio inest.

Mercurius operationem suam per Chaos suum efficit, quod vt vos adhibeatis non chaos solum sed totam eius substantiam recipientes inuitabili damno egros afficitis: nam sic adhiberi debet, ne corpus eius, humanū corpus subingrediat. Hinc annulorum ex Argento viuogento vsus primum originem duxit, quorum miracula fuit: nam ipsum metallicum effectum ac in anulum conformatum à gestante pituitam quotidie expellebat, purgante scilicet humorem Chaos ipsius annuli. Quin ab his qui metallicum efficere Mercurium non poterant, saculis saltem inclusis, et digitis circumligatis eandem vim referuare obseruatus est. Denique à quibusdam extinctus ac in pomambra naribus adhibitus nihil de eadem facultate remississe edocuit. Fuere etiam qui calefacti Mercurij fumum excipientes, copiosam ex articulis pituitam deicerent. Errorum ergo summa in eo consistit, quod corpore Mercurij in quo Leprositas quædam recondita est adhibito, ipsius chaos omiseritis, proinde nos sequentibus capitibus chaos mercurij pro varietate morborum quomodo variè vsurpandum, edocebimus.

DE CURATIONE PVSTULARVM

ex Hydropisi.

CAPVT II.

Duplex curandi ratio.

SI methodo à nobis superius descripta in cognitionem causæ morbi deuentum sit, atq̃ cognitum corpus pustularum ex hydropisi originem duxisse, de duplici remediorum genere cogitandum erit interno scilicet & externo seu Chyrurgico: de illo in præseptiarum: de hoc vero sequentibus libris sermonem instituemus. Initio sciendum qualis qualis Lues fuerit, siue cum paralyti, siue cū vlceribus, Herpete, tumoribus, &c. in omnibus vnā eandemq̃ curationem sufficere. Itaq̃ si corpus interius à pustulis liberatum, atq̃

atque expurgatum fuerit, facilis tum erit per Chyrurgica remedia
 externarum pustularum curatio. Prout autem pustulae copiosae,
 venenosae, virentesque fuerint, eatenus in administratione sequentis
 remedij modum augendum, minuendum vel seruandum esse, me-
 5 mineris. Recipe Liquoris tartari ℥j. Vitrioli 3 ss. Aquilae liquefa-
 ctæ grana xv. mixta dentur potui: expurgat pustulas per sua emun-
 ctoria, maximè vero per vrinam, iteretur quotidie haustus hic do-
 nec omnia morbi Gallici signa ac symptomata euanescent. Obser-
 uandum hic obiter est, istis tribus remedijs Liquori Tartari, Vi-
 10 trioli & Aquilæ, specificam quandam ad hoc genus pustularum per-
 curandum, vim inesse. Itaque si his non euincatur malum nil admodum
 spei in reliquis ponere licet. Post horum usum, si ita videbitur ac
 ægri constitutio ferat, poteris decocto Ebuli, sudorem prouocare
 in Laconico. Quod si Herpes, tumor, vlcus, paralytis, vel aliud ali-
 15 quid simile residuum permaneat, iuxta canones sequenti libro de-
 scriptos curationem absolues.

Tartari Vitrio-
 li & Aquilæ
 vis specifica.

Vfus decocti
 Ebuli.

DE PVSIVLIS PODAGRI.

ciis curandis.

CAPVT III.

Si Lues Gallica cum Podagra complicata & permixta sit, vnicum
 saltem remedium, vnica per Mummiam versam (ac correctam)
 & Aquilam Hematinum, curandi ratio concessa est. Ista namque Lu-
 25 is species sic artus & articulos subiit, vt non nisi à vehementissimis
 remedijs expelli possit. Atque illa quidem expulsio talis esse debet,
 vt verumque affectum simul, neutrum vero scorsum tollat.

Mummia
 versæ vsus.

Vehementia
 remedia neces-
 saria.

Recipe Mummia versæ lib: ss. axungia vulpis, lib: j. fiat vn-
 guentum per se, vngantur per biduum omnes artus: dein 12 Li-
 30 quoris hermodactilorum, Ellebori foliorum ana 3 ss. Aquilæ Hæ-
 matini grana vj. bibat mane quinto quoquo die, & præscripto vn-
 guento vngatur, donec nullum morbi signum supersit amplius, vi-
 debis morbi materiam retrorsum magno naturæ impetu per desti-
 nata emunctoria propelli. Quod si vlcera quoque adsint, ea ex præ-
 35 scripto canonum subsequenti libri curabis. Vnicè vero in hac af-
 fectus specie cauendum ab vsu dulcium, tum vehementiorum ca-
 tharticonum, qualia sunt Euphorbium, Scammonæa, & lapis Lazu-
 li: ista namque purgant eos humores solum quos in corpore referua-
 ri præstat.

A vehementi-
 bus purgandis
 cauendū.

DE PVSIVLIS EX CATHAR.

ro curandis.

CAPVT IIII.

Vbi

Mercurius cor-
poralis ex Sa-
turno.

Indicationes
duæ.

VBI paralytica pustulæ corpus occuparunt, numq̃ sperabis te illud sanitati restitutum, nisi vsu Aquæ vitæ, Liquore Lauendulæ, Laudano & Mercurio corporali. Hunc vero (Mercurium corporalem intellige) ex Saturno extrahere oportebit. Sin vniones ad curationem adhibere forsan mauis, instar auri eas dissolues, vt sequitur. Recipe Aurisoluti 3j. Mercurij corporalis hematini grana vj. mixta quinto quoquo die exhibeantur, idq̃ tribus vicibus, purgant corpus à Luc hac vt nihil penitus sordium remaneat. Interea temporis exhibebis in aqua vitæ, Laudanum vel Perlas, ad confortationem resolutorum membrorum. Duplex namq̃ hic indicatio est, altera qua membra affecta ac debilitata corroborare iubemur. Itaq̃ ad horum simplicium præparationem addiscendam totum sese accinget medicus, præstat enim in istis anni spacio exerceri, quam vel centum annis lectione nugacium vestrorum authorum defatigari.

DE PVSTVLIS EX CATHAR. ro curandis.

CAPVT V.

Garyophyllata
composita est
sensificata.

Naturæ Bals-
amus.

IN Luc vero Gallica Catarrhali, seu ex Catharro nata veluti in præcedentibus singulare quoddam remedij genus est, Mercurius nimirum corporalis ex Luna. huic namq̃ super omnia cætera Mercurij genera specialis quædam vis ad hoc genus vlcera percuranda, congenita est, neq̃ tamen solus per se, sed cum Garyophyllata composita essensificata vsurpandus. Est autem Garyophyllata composita, liquor quidam ex Benedicta destillatus, in forma Aquæ vitæ. Vfus eius est, vt Recipiantur illius Aquæ vitæ, 3j. Mercurij corporalis ex Luna grana v. atque inuicem in Liquore misceantur, atque ad septimum vsq̃ diem quotidie diluculo exhibeantur. mira huius remedij vis in expellendis Catarrhalibus defluxionibus cernitur. Quod si nullum amplius Catarrhi signum superfit, tamen idem remedium adhuc semel non inutiliter exhibebis, quò certior fias iam planè substulisse illam fluxionem. Hoc namq̃ modo Catarrhus, Rheuma & quidquid est huius generis abinde percuratur, atque fons Luis Gallicæ radiceus euellitur, adeo vt iam solus Naturæ Balsamus ad perficiendam curationem sufficiat. Sin vlcera forsan adhuc subsistant, eaq̃ celerius percurari exoptes, canones sequenti libro descriptos sequere. Proinde obseruandum quoque in omnibus Luis Gallicæ speciebus, nisi corpus prius totum expurgetur, frustra curationem attentari. Neque vero de vulgariibus digestionibus, laxationibus, expurgationibus, &c. hic me loqui putes, nostra namque iam annotata Medicamina, non vt illa certum ali-

quem

quem humorem ducunt, sed id efficiunt potius vt peccantem materiam e corpore propellant. non immerito ergo Syrupos, Pillulas, Diaphenicon, Benedictam laxatiuam aliaq; huius clasis medicamenta rejicio, cum morbum ipsum pellere nequeant, neque etiam aliquid singulare ab illis expectare liceat, etiam si centum sedes moueant, cum materiam morbificam non aggrediantur.

Cathartica pu-
stulas Cathars-
iales non feui-
rare possunt.

DE LVE GALLICA EX ICTE-

ritia curanda.

CAPVT VI.

10 **V**bi ab Icteria Lues gallica originem duxerit, vtrumq; malum subsequenti remedio depellere conabimur. Velut Asallie in Icteria, sic Mercurius Martis in Lue gallica inde nata secretum quiddam obtinet. Atqui neutrum horum seorsum malum istud

Asallie in
icteria vti-
les.

15 curare valet, itaq; necessario ambo in vnum compositum seu corpus rediguntur, quod & Luem ipsam & Icteriam curare queat, in hunc qui sequitur modum. Recipe Asalliorum ꝯ vi. Mercurij Martis hemarini 3 ij vitro imposita permittantur donec in oleita- tem declinent, post colentur per pannum sericum, atq; huius colati

nullib. libris
exdend. yph
ibi tamen mag
ni fuerat.

20 guttas in ad quinq; vel sex dies in ouo forbili exhibeto: videbis paulatim Luis signa euanescere. quod si fiat, praescripto remedio ad finem vsq; curationis progredere expellit namq; per sudorem ac urinas quidquid in corpore venenosum incit, memineris tamen

*

25 normam remedij ex morbi magnitudine dependere, atq; praeter iam dictum medicamentum nullum praeterea esse quod morbi Fixationem impedire possit. Deniq; si quae superserunt vulgata symptomata, vlcera scilicet, tumores, pustulae, herpes &c. iuxta regulas subsequenti libri ea percurabis.

Morbi Fixa-
tio.

*

30 DE PVSTVLIS CVM GONOR-

rhea curandis.

CAPVT VII.

35 **S**i gonorrhea, vel alia generationis partium affectio cum Pustu- tis Gallicis complicata sit, perinde vt in superioribus curationi- bus ad mali radicem euellendam Medicus omnes nervos intendet Scopum itaq; omnium optime attinget, vsu Mercurij Veneris & Balsami Mummiae, hoc modo vt Balsami Mummiae ꝯ ss. cum ꝯ j.

Mercurius
Veneris.

Mercurij Veneris permisceantur, ac cum ꝯ j. Aquae raphani maio- 40 ris exhibeantur, vsq; donec neq; fetor neq; sanies neq; sanguis per urinas effluat amplius, neq; quidq; praeterea Leprosae libidinis ex- grum exerceat. Tanta huius remedij vis ac energia est vt omne ge- nus symptomatum atq; ipsa etiam vlcera Gallica absq; vlla accessio-

Leprosae libi-
do est Satyrio-
sis.

Hh

+

ne alterius remedij perfectè perſanare poſſit. Non te moueat
compositionis ſimplicitas, ſufficit Remedium (quod de hoc certif-
ſimè polliceri tibi poſſes) morbum depellere qualis qualis tandè illius
compoſitio ſit. Alia inſuper ſpecialia remedia paſſim uſurpantur,
atqui hoc ſuper omnia excellit. Mirari non raro ſubit quid vobis in
mentem venerit, quod hoc genus Luis Gallicę vnctionibus ac ſto-
machicis remedijs curare animum induxeritis, nulla loci ratione
nullo remedij Mercurialis reſpectu habito, ſed pro veſtro modulò
omnia prapòſterè tractatis.

Stomachica
remedia inuti-
lia.

DE LVE GALLICA EX CADVCO CVRANDA.

CAPVT VIII.

HVius Gallicę luis ſpeciei (hoc eſt, cum corpus puſtularum ex
Epilepſia originè duxit) ſingularia ac ſpecifica remedia ſunt: 15
Liquor Vitrioli maior, Sanguis ſeparatus, Oleum camphorę cum
Mercurio Auri. Iſthę cſciliçet remedia Caducum abſolutè curare
eum valeant, adiectione Mercurij corporalis, puſtuloſum Cadu-
cum curare poſſe manifeſtum ex antedictis eſt: caue tamen putes ſi
ſimpliciter adhibitis finem te conſequi poſſe: nam neq; Mercurius 20
corporalis per ſe, vel illa ſine iſto quod exoptas præſtabunt. Vſus
eorum talis eſt. Recipe Sanguinis ſeparati ꝑj. vel olei Camphorę
ꝑj. vel liquoris vitrioli grana 4. vtrum libuerit, dentur manè ac
velperi ad dies nouem vel decem, quo elapſo tempore, cum intera-
tro horum Mercurij corporalis grana iſtj exhibeto, ad corpus pu- 25
ſtuloſum per ſua emunctoria expellendum. Quod ſi adhuc aliqua
luis ſigna ſuperelle videantur, eaſdē potiones iterabis, ſic tamen vt
in qualibet potione inſint Mercurij corporalis grana duo. Nullis
dein amplius ſignis apparentibus reſiduis tamen adhuc vlceribus
ac tumoribus pro ratione canonum ſequentis libri ipſorum cura- 30
tionem abſolues, quamuis rarum ſit, vt alterutrum ſine altero cu-
retur, niſi vbi admodum maligna & exedentia fuerint vlcera.

Sanguis ſepa-
ratus.
Oleum Cam-
phorę.
Caducus pu-
ſtuloſus.

DE MENSTRVALIBVS PVSTV.

lus curandis.

CAPVT IX.

VBI à menſium vicio puſtulę originem duxerunt, prima conſi-
deratio erit in fluxu menſium in ordinem reduciendo, ac iſſidè
menſibus mundandis ac expurgandis: neque tamen quantum ad 35
Lum̃ attinet admodum ſollicitus eris, an nimium vel minimum
fluant, an rubra vel alba ſint quę emanant. ſufficiat tibi ad curatio-
nem omne illud vitium pro vnus morbi corpore allumere. Itaq; ad
vnam clarificationem menſtrui ſe cōuertet medicus, hac enim pro-
curata

Menſes quate-
nus ciendi in
Lue iſtinc
nata.

curata iam res omnes saluæ erunt. Adhæc cum confortatiua mensium inordinatione corrigere sufficienter possint, constat nil constrictius vel prouocantius opus esse. Liquor auri & Liquor Melissæ sufficient, si quis propter pustulas gallicas Mercurium louis adiungamus, hoc modo. Recipe liquoris Auri ℥j. Mercurij louis liquetacti grana xv. liquoris Melissæ ʒiij. mulceantur, ac digerantur ad dies viij. dein singulis matutinis huius mixturæ granatij. In aqua Pulegi adhibeantur. ex huius vsu nimius fluxus restringitur, resistentes menses euocantur, discolorati ad suam genuinam temperiem redeunt. Adhæc per illud ipsum emunctorium Lues hæc sic expellitur, vt posthac nil eius superesse cernatur: quin & omnes intrinsecas punctiones, pustulas, exanthemata &c. absolute persanari huius vsu obseruauimus. Si vero peractis istis ob breuitatē temporis externa vlcera nondū curata essent, iuxta sequentes regulas curationem absoluerē facile foret. Alia præter hæc remedia quæ mensium vitia corrigantur superesse non dubito, ea itaq; suæ cuiusvis experientia relinquo.

Confortatiua mensium inordinationem corrigunt.

Mercurius louis.

Per emunctorium Mensium Lues Gallica expellitur.

DE PVSTVLIS ERRATICIS
curandis.

CAPVT X.

SI pluribus inuicem mixtis morbis lues Gallica, modo hac, modo illa forma se prodat, curationis tota ratio ad Mercurij Saturni referenda erit, tum ad confortatiua ac mundificatiua. Confortatiuum præstantissimum est essentia vini ex Chelidonia extracta: illa namq; omnes Erraticas pustulas, si non penitus curare, certē ad curationem suscipiendam aptas reddere potest: etenim ipsa corpus primū renouat, vt Mercurius Saturni hæmatinis quaua versum illud peruadere ac mundificare possit. Procedendum autem hunc in modum. Recipe Essentiæ vini de Chelidonia ʒss. Mercurij Saturnini hæmatitico more præparati ℥j. & ʒss. altero quouis die exhibeantur, & videbis quo pacto natura corpus morbi per sua emunctoria expellat, Obseruandū etiam tum erit, qua morbus pelatur: si enim per os exeat, signum est concomitantis Podagricæ vel Paralyticæ defluxionis. Sin per vrinas exeat, Ictericæ, Menstruorum, Hydropis vel Gonorrhææ simile quiddam concomitari conijcies. Si deniq; per sudorem prodeat, Caduci morbi concurrentis quædam suspitio erit. Adhæc vbi frequens vomitus ægrum excruciauerit, signum erit illud, radicem, ac corpus morbi in Stomacho inthæcere. Notandum præterea Luis Gallicæ reliquas species, quæ nunc cum Scitica, nunc cum Arthritide, nunc alijs doloribus affligere solent, omnes ad hanc erraticarum pustularum classē referendas esse. Quod si Febres quoque concomitari contingat, eas

Mercurij Saturni vsus.

Essentia vini ex Chelidonia.

Notabilia quædam signa.

Caduci morbi signum.

vnā cum pustulis purgandas & auferendas esse memineris: nisi imperfectā curationem esse velis. Velut & ophtalmiæ, odonthalgie, othalgie, &c. nisi vnā (si adsint) cum pustulis abeant, futuræ recidiuæ minacia signa esse intelliguntur.

DE RESIDVIS PVSTVLARVM
speciebus curandis.

CAPVT XI.

Pustularum
curatio.

Cicatrices vt
tollendæ.
Tumorum
curatio.

Vlcerum cu-
ratio.

Si autem (quod sæpius accidere solet) post factam curationem iuxta præscriptos canones, aliquid adhuc superesse cernatur, vt verbi causa pustulæ aliquæ, si adhuc reliquæ sint, quarum extrema malitia euinci adhuc non potuisset, in hunc qui sequitur modum eas auferre tentabis. Recipe Olei Realgaris quantum sufficit, vn-
gantur pustulæ singulis diebus ter quateruē, & line cicatrice, vel macula decident. Alia huius generis quoque sunt, vt Aquæ fortes, vnguenta, &c. quæ suo cuiusvis iudicio relinquo: hoc admonendum potius, si Cicatrices, maculæ, scissuræ, residuæ fuerint, eas oleo Saturni vel Mercurij, semel atque iterum lotas vltro obliterari. 10
Perinde quoque vt de Cicatricibus dictum est, Scyrrhos curare conabimur.

Sin vlcera residua adhuc, iuxta vulgatam medendi rationem Emplastro de Gummis, vel de Cinnabari curationem absolues. Caue tamen putes vnctionibus, ligni Guaiaci vsu, vel alijs huius
farinæ remedijs reliquias istas extirpandas esse, cum istis
modis facta curatio vix diuturna
esse possit.

D. THEO. 30

D. FMEORMRÆSTI RA.

RAQEESI, DE TVMORIBVS,

Pustulis & Vleeribus morbi Gallici,

Liber nonus.

TRACTANS

DE CVRATIONE CHYRVRGICALIVM

morborum Luis Gallicæ.

CAPVT I.

QUAMVIS Physicalium ac Chyrurgicalium Luis Gallicæ morborum, non nulla sit differentia, tamen tota illa diuersitas in hac vnica re solummodo consistit, quòd Physicales ferè intra corpus consistent, (licet accidere possit, vt extra corpus quoque appareant, veluti in Icteritia & Hydropisi, nemo tamen huiusmodi morbos Chyrurgicales rectè dixerit.) Itaq; differentiam talem constituamus, quod Physicales morbi, vbi vbi consistent intra corpus, Chyrurgicales vero extra corpus in extrema cutis superficie effectum suum exerant. Hinc patet horum quàm illorum aliam curandi methodum describendam esse. Etsi enim nullo habito internorum respectu, curationes fiant iuxta Chyrurgiam minorem, tamen in hac magna Chyrurgia, vnâ cum externo morbo, internum quoque malum considerari necesse est. Nollem tamen quisq; putaret me hic magnam Chyrurgiam insolenti nomine appellare velle aceruum aliquem accopiam Receptarum: sed sic quiujs sibi perluadeat, me ea de causa hoc nomine vti, vt ostendam magnam tam externorum quàm internorum morborum, considerationem probato medico incumbere: nolo enim vt (quòd hæcenus ab alijs factitatum est) morbi hi, ab illis separentur, sic, vt quis alterutrum eorum genus seorsum curandum existimet.

Physicales & Chyrurgicales morbi vt differunt.

Magna Chyrurgia quid sit.

CAPVT II.

VT autem ex Chyrurgiæ fontibus, ac principijs sermonem contextamus, & genuinam differentiam huiusmodi curationum constituere possimus, obseruandum initio est, duas dispositiones intrinsecus in nostris corporibus consistere, ex quibus omne genus morborum ad effectum suum perueniat, atque proinde legi imò duplicem curationem constitui. Altera enim dispositio in corpore intus consistit, itaq; illic inquiri vult, altera vero exterius permanet. Etsi vero quandoque in illa priore signa quædam cernantur, quæ

Dispositiones dux omnes morbos creant.

innuere possent quandam Chyrurgicam curationem, tamen nil illa vos moueant: namq; quidquid ex illis extra corpus proruperit, iam lethale amplius non est. Sic vicissim illa altera, etsi quandoque intrinsecus aliquid lædere videatur, tamen iterum extra corpus solum labor, dolor & periculum consistunt. Exemplum vtriusq; adferamus. Hypofarca pustulosa, etsi exterius appareat, tamē radiem interius habens intrinsecus periculum conciliat. Sic Ignis Perficus interius malum facere putatur, periculum tamen exterius solum adferre potest. Itaq; manifestum euadit, cum duplex sit morborum genus, externum & internum, duplicem quoque curadi rationem constituendam esse. Varię insuper virtutes in vtroque morborum genere sunt magna quoq; sedulitate à Medico obseruandę. Quandoque enim interiores varijs modis extrā erumpunt, nunc ad locustas vsque progredientes, hinc paralytis: nunc vsque ad poros, hinc pustulę: deniq; ad gluten album, atq; tum Scyrrhi, æ demata ac vlcera sunt. Non sic Chyrurgici morbi agunt: quippe qui ab intra extorsum peruadentes non quiescunt, donec exteriori cutis superficiem attigerint. Stat ergo sententia, quemadmodum morborum duo genera sunt, sic curationis duplicem rationem constituendam esse, nil tamen impedit, me Chyrurgum, de Phycis, quoq; sermonem texere.

Perficus ignis est morbus externus.

Symptomata quatenus sũt.

Morborum quia duo genera ob id duplicem quoque curatione: constituenda.

CAPVT III.

PORRò autem quod curationem attinet, notandum initio est de Squamis Saphatis, Furfuribus, scabie, & pruritu, accuratam disquisitionem instituendam esse, vt causę mali rationem recte intelligāus: namq; ea incognita, curatio sperari nequit. Quod si ergo in simplicibus affectibus ea difficultas est, quantam diligentiam adhibendam putas, vbi compositi illi fuerint. Itaque si Lues Gallica cum his complicata sit, considerandum erit quodnam in quouis affectu pellendo Arcanum sit, eo cognito, illud cum Mercurio Saturnino ad faciendam curationem commiscebimus, neque opus est porrò multum laborare de cæteris, quę affectum ipsum cocomitari quandoq; solent, istis contentum esse prestat. Accidit tamē quandoque istos affectus, scabiem puta, pruritum, ac Saphatos læprę quoddam soboles esse. proinde cauti sint medici in signis discernendis, ne forsan lepram stultē conentur curare, dum hunc simplicem affectum se oppugnare putant. Præter dictas rationes nil hic opus est in istis affectionibus multa ad curationem inquirere. cum causę ac origines ipsarum abundē in libro de vlceribus à nobis describantur. Proinde simpliciter vt dictum est, (per Mercurium Saturninum) vel sequenti formula curationem absoluiamus, quę recipit. Liqueoris resinę terrę, ʒj. olei Mercurij, Saturnini ʒj. fiat

mixtu-

Vide supra caput v. libri vii.

Cautela obseruanda.

mixtura, qua vngantur semel, atq; iterum furfures, Saphati, Squame, scabies, &c. & absolues curationem. Multa alia hoc genus remedia annotari possent, verum ista propter suam excellentiam sufficiunt.

Oleum Mercurij Saturni num.

CAPVT IIII.

VLcerum quę calore, fœtore corrodedo ac depascendo molestissimam pariunt, cuiusmodi sunt Cancrofa, Sordida, Esthiomena, curatio in eo consistit, vt initio cognoscamus ex quo nam minerali illa originem duxerint: nullum etenim vlcus fit sine aliquo corpore (minerali) Hinc patet Chyrurgicos morbos quosuis ex aliquo Minerali originem ducere. Sic Cancer ex Colchotar: Tertiopraua ex æruginē, aliq; vlcera ex alijs veluti in libro de vlceribus abundē demonstratum est, oriuntur, quę deinceps per Luxum in Luem gallicam transmutantur. Si itaq; huius modi transmutationem fieri cōingat, manifestum tum est, curandi modum (haud secus ac de Physiculis morbis annotatum fuit) compositum esse debere, hac tamen distinctione, vt quemadmodum illic Physicalia sic hoc loco Mineralia auferenda nobis esse intelligamus. Hoc itaque vlcerum genus etsi depascens sit, tamen remedia vlceribus esthiomenis destinata non recipit, ea nimirum de causa quod Luis Gallicæ complexus quidam adsit, itaq; curationem depascentis vlceris in curationem Luis Gallicæ transmutare oportet. Proinde cum Realgar subfuscum, basis sit curationis depascentium vlcerum ipsum (vt Luem Gallicam curare valeat) in Mercurium Martis transmutare necesse habebimus, sicq; eo vti: neq; vero de visceribus internis in eius vsu multum sollicitos esse conuenit, cum Chyrurgicum malum sit (id est externum), atq; sufficiat eo ipso loco quo illud consistit, Mineralis malignitatem contriuisse. Etenim ea est Mineralium natura, vt dum intra cutem ipsa consistunt, incorrupta penitus maneant: at vbi aperta ac erola curis fuerit, iam externum chaos cum interno iunctum affectus spaciū circumscribunt. Proinde de symptomatis punctione sc: lateris alijsq; similibus ne sollicitus sis, cum ea per consensum saltem sint non primogenio affectu molesta. Nostri remedij formulam pro æsthiomenis pustulis iam annotemus, cuius breuitatem nē mireris, sufficit namque ad omnem corrodentem malignitatē compescendā. Recipeliquoris Parthenionis ꝛvj. Spermiolæ ꝛ ij. mixta imponatur loco patienti per horas xj. quibus completis, per alias xj. horas Realgar subfuscū cum Mercurio Martis hæmatino superligabis, hancq; vicissitudinem vbi ad tertium diem iteraueris, iam tuto cum Emplastro Oppodeltoch ad claudendum vlcus curationemq; perficiendam accedes. Hęc methodus ad omne genus Pustularum depas-

Vlcus nullum fit sine aliquo Minerali.

Curationes compositæ quando necessariæ.

Realgar subfuscum.

Mala per consensū facta per se à medico nō spectantur.

Liquor Parthenionis.

centium sufficit, itaq; cetera quod attinet amplius nil sollicitus eris, cum huiusmodi pustulæ ab illis symptomatis, paralyti, herpete &c. immunes ferè sint.

CAPVT V.

Noli metan-
gere.

LVpus deinceps & ea affectio quam **NOLI ME TANGERE** vulgo dicunt, vtut difficile curationem subeant, tamē à perito medico Metallorū fumo facile persanantur. Verum cautio est nē **Lues Gallica** complicata sit: ea siquidem cum in hisce duabus passionibus, comites nullos habeat, paralytin puta, herpes, tumores & alia his similia, difficulter cognoscitur: itaq; accuratius inspicienda. Concesso autem eo ac cognito quod complicata inuicem mala sint cum specifico Lupi ac Noli me tangere, remedio, Mercurium Martis cōiungemus, quod neutrum eorum seorsum, ad perficiendam sanationem sufficiat. Recipiemus itaq; Fumi metallorum 3j. 15
Mercurij Martis hæmatini 3 iij. Liqueoris Bdellij ad pondus oīanum, digerantur ac superfusa aqua Parthenionis 2℥. 7j. vsque, in puluillis deinceps adhibeantur, renouando singulis duodecim horis remedium, tertio denique die Oppodeltoch in lib. de Vlceribus descripta adhibebis, donec omnis curatio absoluta perfectaq; sit. Hic genuinus modus curandarum pustularum Gallicarum, quarum corpus ex Lupo vel noli me tangere, origine n duxit, tibi sufficiat.

Fumus metal-
lorum.

CAPVT VI.

Cambucca cū
Lue quomodo
curanda.

SI pudendi Vlcus, seu Cambuca tibi offeratur, quæ per Luxum ad Luis Gallicæ malignitatem vsque exacerbata accreuerint, tum mixtam curandi rationem, mixtaq; remedia vsurpanda esse intelliges. itaque ad omnes genitalium partium affectus curandos, siue vlcera, tumores, paralytes, pustulæ, &c. coniungantur siue ab- 30
sint, Mercurium Veneris vsurpabis. Commiscebis autem oleo Vitrioli (non rub:) vigesimam quintam partem, corporis Mercurij ex Venere confecti, atque in Aqua Parthenionis haustibus duodecim exhibebis. Ex huius vsu ipsummet Sperma Curatiuum quandam vim nascitur, quæ dein omnia vlcera, omnes tumores, 35
omnesq; Herpetes partium spermaticarum absolute curare potest: interim tamen non infrugiferum fuerit, Oppodeltoch, vel vnguentum Mercurij hæmatini extrinsecus imponere, ac deinceps deliccando vel calefaciendo amplius sollicitum non esse. Etenim harum partium affectus calefieri vel sicari, nec volunt, nec desyde- 40
rant, imò ex ipsa mali radice erui debent.

Mercurius Ve-
neris in omni-
bus genitaliū
partium mor-
bis vtilis.
Spermatidis vis
curatiua vna
de.

Buborum cu-
ratio.

Simile planè iudicium de Bubone est, quem si Herpetes, Paralytes, tumores, &c. comitentur, omne id quidquid tandem fue-
rit

rit Buboni ceu radici, ac causæ acceptum feremus. Causa itaq; cognita, ad remedium quod ipsam tollere queat, inquirendum accedamus. Tale est Lapillus Vini, si cum Aquila ex Saturno commisceatur: neque est vt vnquam speres futuram curationem, si illis lapillis destituaris, vel illis præsentibus Aquila carcas. Apparet ergo quam stulto consilio, vnctionibus, fumigationibus, Ligni Guaiaci decocto, quidam ad hanc affectionem sanandam vtantur. Sed signorum rationem isti non curant, atque Bubonem à Cambucca non discernentes, nil mirum si in curando aberrent.

CAPVT VII.

NE autem forsan quis existimet, me vestra Remedia non intelligere, quemq; vestrum hæmorrhoides, quæ Mensium instar certis periodis fluunt, consyderare iubeo: hæ namq; non secus ac
 15 Menses suppressi vel inordinati, quandoque in Luem Gallicam transmutatæ, Herpetas, Tumores, Vlcera, Pustulas ac Paralyfes producere conspectæ fuerunt: in quibus curandis, quales vos præstiteritis ipsi intelligitis, cum simplicium hæmorrhoidarum remedium nesciatis, quomodo ipsas complicatas vos curare posse, quis
 20 sibi polliceatur? Itaq; rem apertius declarandam suscipiamus. In hæmorrhoidibus, Spodij in speciem remedium est: in iisdem cum Lue complicatis, Mercurius Lunæ, vsurpandus. Hoc si vos iam pridem intellexissetis, melius sanè vestræ existimationi consultum fuisset. Namq; cum nesciretis, ab Hæmorrhoidibus hoc pustularum genus originem ducere, Axungia porcina, Staphisagria, Euphorbio, ac Mercurio in vnctionibus adhibitis curationem absoluere attēstatis, nō animaduertētes sine Spodij vsu conatus omnes irritos esse. Similes errores in Condylomatis, Rhagadijs vulgæ atque alijs hoc genus malis curandis, à vobis cōmissi sunt. Si Condyloma curare potes, adijce Mercurium Lunæ, & Luem isthinc
 30 natam curabis, sed malè metuo, ne & hoc destituaris, & illud non possis, sed ad rem ipsam. Recipe Spodij ʒ iij. Mercurij Lunæ ʒ ss. mixta inuicem, in vino potui exhibeantur, omnem hæmorrhoidu inordinationem penitus penitusq; tollunt: si deinceps pustulæ
 35 supererunt, ex præscripto canonum præcedentis libri eas persanare attemptabimus, similiterq; cum vlceribus agendum. De Paralyfi denique nil sollicitos esse necesse est, cum vltro abeat simulac in suam ordinationem hæmorrhoides reductæ fuerint. De Condylomatis autem etsi similis ratio esse possit, tamen aliter rem se habere
 40 constat, vbi iam illa exulcerata ac excauata fuerint. Itaq; tum eodem ipso remedio vteris quidem, at diuturnius: nam eo ipso tres hæ affectiones Rhagadiæ, Condylomata ac Hæmorrhoides, absolute curantur, curatione quidem Chyrurgica, etiam si videatur Physi-

Hæmorrhoides fluunt quibusdam perisiodicè.

Spodij vis specifica in hæmorrhoidibus.

Mercurius Lunæ ad Condylomata vtilis.

Vno remedio tres similes affectus curantur.

calis

calis esse. Proinde longe abeant vestra decocta, vnguenta, suffumigia, & alia hoc genus puerilia nugamenta. Spodium, Spodium inquam, hoc est, quod omnia vestra superat remedia.

CAPVT VIII.

IN Morphea & Rosacea gutta percurandis, quamuis exterior illa forma multo maiorem indicationem præbeat, quàm internū corpus, nil tamen extrinsecus imponendum esse scias: siquidem ea est mineralium illorum ex quibus ista duo mala nascuntur, malignitas ac virulentia, vt extrinsecus adhibitis remedijs impossibile sit illam compeſci. Quod si paralyſis in fronte, nucha, ac omoplatijs maximè affligere videatur, omnia sub vnam curandi rationem reduces. Sciendum tamen, si Paralyſis in Gutta rosacea, ac Morphea curetur, manentibus ipsis secundarijs affectibus, multò peius esse, quàm si ipsa adhuc præſens foret. Itaq; in curatione spectandum, vt ea perfectà sit, nullamq; post se relinquat sobolem, quod duplici potissimum ratione cauebimus. Primo, si Realgare Alcalizato nucham aperiamus, & attrahere non desinamus, donec nec color, nec humor superſint amplius. Altera ratio est, vt Mercurius Iouis cum Liquore Lilij Conuallij (qui singulare ac specificum in hoc affectu remedium existit) adhibeantur. Vt autem ac componendi ratio huiusmodi est.

Paralyſin videtur hic appellare delusionem.

Vt curatio perfectæ euadat.

Curandi ratio.

Fistulæ curatio.

Recipe Liliorum Conualliorum lib: ſſ. Mercurij hæmati prædicti ʒj. digerantur ad Solem, ac per Alembicum destillentur, huius destillati ʒj. diebus singulis exhibe, donec nulla morbi vestigia superſint amplius. Hæc remedia cum cura Cancri magnam cognationem habere videntur. Si nimirum Realgar Alcalizatum per triduum carcinomati imponatur, ipsum deinceps cum destillato præcedenti lauetur per viij. dies, tandemq; cum Emplastro de Zinnabari percuretur. Huiusmodi curandi ratio Fistulis quoq; quæ ex Lue Gallica originem duxerunt, non inutiliter adhibetur. Quamuis consultius videatur, perinde vt in Morphea, ac Gutta Rosacea potu quàm lotionem vt: etenim præstat in omnibus hisce affectionibus intrinsecis quàm extrinsecus adhibitis remedijs vt.

CAPVT IX.

NON est vt Receptarum seu descriptionum nostrarum breuitatem miremini: etenim hoc sanctè affirmare possum, pluriū compositione vires specificarum medicinarum obliterari potius, quàm ad actum melius produci, proinde vestrarum compositionum canones non immerito reijcio, cum eos fructu carere constet. Adhæc morbos hosce intrinsecus cum eorum radicibus præscindi, quàm exterius exacerbari præstat. Elephantiasin exempli causa nobis

Composiciones multæ specificarum vim obtundunt.

nobis proponamus quantus quæso morbus hic est vbi in Lucem
hanc degenerauerit? an externis remedijs ipsum sanari posse quis
credat? sanè ne dolores quidem alijsq; symptomata, nedum mor-
bum ipsum istiusmodi remedijs quis curauerit. Elephantiasis certè Elephas & Lepra simili-
ter curantur.
5 & Lepra consimilem curandi rationem obtinent, per Mercurium
nimirum Solis, si ille in primam materiam reductus absq; omni ad-
iectione adhibeatur. Etenim in Elephantiasi ac Lepra summum
specificum in pustulis inde natis, primarium Arcanum existit, si ip-
sum in suum Mercuriū reducat. Itaq; ipsum in solidam seu con-
sistentem reducemus materiam, atq; singulis diebus scrupuli dimi-
dijs instar exhibebimus, veruntamen non ignorādum curationem
quandocq; vltra anni spacium protrahi, causante id ipsum maligni-
tate morbi, quam breuiori temporis intervallo euincere impossi-
bile est. Proinde quoq; abstinendum ab alijs remedijs, vnguentis
15 puta, emplastris alijsq; quæ extrinsecus adhiberi solent, quod ea fru-
stra adhibeantur, & non nisi vsu Mercurij Solis hæc duo mala cu-
rari velint vel possint. Reliqua quæ ad hunc locum pertinere pos-
sunt, in libro de vlcerebus descripta inuenies. Mercurius,
Solis.

CPAVT X.

20 **A**lopecia, Mali mortui, Cossarum, variolarum ac cæterarum
hoc genus affectionū curationes, quamuis quantum ad mor-
bi causam attinet (quæ Mineralis est) Chyrurgicam curandi ratio-
nem (id est quæ extrinsecus adhibitis remedijs perficitur) postu-
25 larè videantur, tamēn facilius intra assumptis medicamentis, cura-
tionem admittere videntur: non secus ac vulnerarijs potionibus
forticiter vulnera curari animaduertimus. Proinde si malum mor-
tuum vel alia similis cutanea affectio, Serpigo, Cicatrix, Pannus,
Tuber, Essere, Formice &c. cum Luc Gallica complicari videbun-
30 tur, de duplici curandi ratione, vna extrinseca, alia intrinseca cogi-
tandum erit. Interior eo fine adhibenda vt Minerale peccans alte-
retur, qua alteratione facta, vltro Squammæ ac Elcharæ decident.
Notandū interim quoq; ex iam cōmemoratis affectionib; nullā pe-
nitus esse, quæ non aliquā cū Lepra obtineat cognationē: proinde
35 sine Mercurio solis desperata quoq; erit ipsarū curatio. Atq; quā-
uis quādoq; ex vnctiōibus, Cossi, pustule, Serpigo, Cicatrices, &c.
decidere videantur, tamē diuturnā sanitatē sibi polliceri nemo po-
test, cū incertius adhuc immundū sit corpus. etenim fere isthæc mala
gravius intra cutē quā extra affligunt. Itaq; velut diximus, isthæc
40 mala perinde vt Lepra & Elephas curari debēt, accēdēt quoq; bal-
nei vaporarij cū Galeolis præparati, quod singulis diebus bis mane
scilicet ac vespere adhibere licebit, donec pustulæ omnes euanescaūt.
Quod si vlcuscula caua fiant, quod in Alopecia & malo mortuō
frec

Cutane mor-
bi interius ma-
gis quā ex-
tra affligunt.

frequentem accidit post vsum prædictorum non inutiliter pro incarnandis ac claudendis illis Emplastrum de gummis imponemus.

Externam quidem curationem ad sensum ac decorem sufficere non inficior, verum ad carnem mundandam ea inefficax est, itaque necessarius est, velut antea quoque admonui, Mercurij Solis vsus: ipso namque adhibito adeo clarificatur ac nobilitatur corpus, ut nullum amplius in eo comparere queat. Non raro quoque accidit ex vsu Guaiaci, vnguentorum ac suffumigiorum palliatis huiusmodi affectionum curationes præstari. Verum morbi Paroxysmum, cuius ego ablationem multo quam illam palliationem maioris facio, non attingunt isthæc medicamina. Denique notandum Vndimiam, Chondylomatam, Attrici, Moræque vnam eandemque cum superioribus curationem esse, nimirum ut isthæc mala intrinsecus poto, exterius vero inuncto Mercurio Solis perferantur.

CAPVT XI.

Sephirica vlcera vterantur.

Realgar Alkali-
limum.

Sephirica dein ac Sclerotica & quæcunque est huius generis Gallica Lues, in hunc modum omnium optimè sanabitur, nimirum, ut initio locus affectus per Realgar Alcalizatum expurgetur ac mundificetur, dein Mercurius Martis Hematinus adligetur quatuor vicibus, denique curatio ceu in vulgaribus vlceribus absoluitur. Est namque ad omnes Varices, Verrucas, Glandulas, Polypos, Botios, hisque similes affectiones catholicum remedium Realgar illud Alcalizatum: hoc namque medicamento omnes defluxiones (etiam pustulosæ) Minerales diuertuntur vel exsiccantur. Hic vero magna accurataque sedulitate in discernendis ac disponendis remedijs opus est: nam velut Natha ad Bothor, sic Nacta ad Exituras se habet, sic quoque Chiadus ad Nactam refertur, omnium interim vna eandemque curationis methodo existente, quæ solo processu, solaque administrandi ratione differat. Atqui hæc in administrando industria difficulter calamo exprimitur, verum forsitan opus non est, cum ex coruo cygnum facere impossibile sit, vicissim si quis cygnus sit, quid verbis opus est?

CAPVT XII.

Accidit quandoque pustulas diuturnis doloribus excruciatas, vel multis defluxionibus infestatas virtute Mineralium fluxionum exacerbari succendi, atque in ignem Persicum transmutari. Quod si fiat omni præscripta curandi per Mercurium (aliaque specialia) ratione relicta ad solam atque vnicam Curandi ignem Persicum rationem te conferes: est namque ignis Persici ea vis, ut Luis Gallicæ fluxiones, pustulas, & quidquid huiusmodi malorum est, penitus extirpare queat, Singulare hoc huic affectioni est, etiam si

idem videatur accidere in Lepra, verum longe aliter Lepra se habet: ea enim exaltata seipſa longè deterior euadit, quod in hoc casu non euenire solet: siquidem Ignis Perſicus vnum eundemq; malignitatis gradum perpetuo obtinere cernitur. Curatio tota in hoc
 5 consistit, vt ignis restinguatur, dein cataplasmate imposito, emortuum à sana carne separetur, quod si Arteriarum ac Ligamentorū
 constitutio nouæ carnis generandæ spem faciant, Sarcoticis id fa-
 cile efficies. Sin spes nulla superſit, omne illud quidquid incendio
 10 defœdaturum fuerit, penitus auferri præstabit. Cætera quæ ad
 horum absolutam curationem pertinent, in nostro
 de curandis vlceribus opere abundè
 demonstrata reperies.

Arteriz &
ligamenta
vt spectan-
da.

15 D. T MÆ. O R H R. Æ S T I. R A.
 R A Æ Æ S I D E T V M O R I B V S,
 pustulis, ac vlceribus morbi Gallici,
 Liber decimus.

20 C O N T I N E N S

EXPERIMENTA QVÆDAM EXTRA
 præscriptos Cdnones obseruatu digniss:

25 **D** E C I M O ac postremo huius operis libro, amice le-
 ctor, Methodicam capitum distinctionem nullam
 instituimus, simplici experimentorum commemo-
 ratione contenti. Namq; experimentorum natura
 30 ea est, vt Theoricos canones ferè transgrediantur,
 ac quasi extra artis limites constituta videantur. Monitum proin-
 de lectorem volumus, ne in horum causis inquirendis dogmaticas
 rationes speculetur, sed irrefragabili experimentorum natura con-
 tentus sit. Experimenta siquidem non secus, ac arma se habere cer-
 35 nuntur: veluti enim in horum genere hastilia ad punctiones, enses
 ac gladij ad vulnera cæsim inferenda apta solummodo sunt, Sic ex-
 perimentum quoduis ad vnam aliquam actionem efficiendam des-
 tinatum esse intelligimus: atque velut claua ad punctiorem, hasta
 ad vulnus faciendum inepta est, sic experimenta inutilia videntur,
 si extra suos limites educantur. Summa itaq; artis in eo consistet, vt
 40 cuiusvis Experimenti genuina virtus cognoscatur.

Experimen-
torum na-
tura.

Simile.

* Experimentorum sane vsus peritum ac exercitatum hominem
 requirit, atque Experimentum vt in manu periti medicina Dei

Experimen-
tamanus
Dei.
Morbinatu
ra cur co-
gnoscenda.

I.

II.

III.

manus est, sic in rudi venenum praesentissimum esse solet. stante
proinde eo quod experimenta correctionibus, ac separationibus
non indigeant, manifestum euadit, morbi quoque naturam abso-
lutè cognitam Medico esse debere, quo intelligat, quo remedij ge-
nere morbus pellendus sit, non secus ac statuarios necesse est va-
riarum rerum materiei, instrumentorum, &c. cognitione instructū
esse, antequam ad opus faciendum accedat. Non inficias, eo saepius
me experimentis contraxisse: proinde si quis contradictionis me
arguere vellet, is sciat me ad Experimentorum conuiciationem ma-
gno ipsorum abusu permotum esse: vidimus namq; qui Ferraria, 10
ac Lutetia Doctores creati sunt, cum duo, tria, vel quatuor saltem
experimenta tenerent. Adhuc dum experimentis suis singuli Diui-
nas virtutes tribuunt, nil amplius sibi discendum putant, sicq; ma-
gno ægrorum incommodo passim in miseros patientes grassan-
tur. Tertia denique causa est, quod ij qui experimenta callent, etsi 15
ijs non ubiq; cum successu vtantur, non tamen ab eorum vfu desi-
stunt, non intelligentes sola Experimenta ad absolutas curationes
non sufficere. Hocce abusus si quis perpendat, quomodo non meri-
tò eos qui experimenta iactitant, reprehendendos ac coercedendos
putet? Itaq; fateri cogor, me huius faring experimentatoribus ma- 20
gnas peccandi occasiones præbere, veruntamen propter vnus vel
aliquorum noxam, reliquos tam vtilibus inuentis priuari nolo, cū
sperem fore vt infelix istud lolium aliquando ex tritico excrescere
possit. præterea in non dubiam spem erigor, non sine fructu plerosq;
hæc nostra scripta lecturos ac vsurpaturos. 25

Experimentorum præterea hoc quasi singulare est, quod sub-
tiliter præparari non desiderent, non Spagyricas rationes, nō quin
ti cœli artificia hic requiruntur, (ipsamet enim ceu alimentum per-
fectè consummaboluta sunt) non exquisita ratio, non matura ætas,
non linguarum, Græcæ, Hebraicæ, Arabicæ, &c. cognitio, non 30
multa lectio, sola sola Praxis sufficere potest: lectio etenim ad Me-
dicum faciendum mediocrè vel nullum adiuuentum adferre
potest.

Paracelsus
viva voce
docuit.

Sed quod sæpe hætenus mihi accidit, hoc & nunc mihi euen-
turum metuo, olim multos per Germaniam ac exterarum nationes, ex 35
omnium conditionum hominibus, medicos docendo ac profiten-
do effeci, quorum non pauci degenerarunt, nunc etiam in Praxi
idem eueniet, si quispiam non vsum, sed solam lectionem adhibere
velit: itaq; obseruari volo, multum in coniunctionis Remedij &
Morbi exercitatione situm esse, proinde & nostra scripta exercita- 40
tis, solummodo medicis dicata esse volumus. Hoc interim pronun-
ciare non verebor, omnes quicunque ex meis scriptis aliquem fru-
ctum se consequuturos sperant, ante multorum annorum exercita-
tionem

tionem nil admodum profecturos, vtut multi futuri sint, qui antequam ego dicere definam, perfectā praxin sibi sint pollicituri. Atque hic non possum non trium meorum discipulorum magno animi cum dolore reminisci, qui cum desperata cognitione, ac perfectione artis medicæ (quā ex libris Galeni, Hippocratis, Rasis, Sauanarolæ, Auicennæ, Azararij, &c. nunquam se adepturos visdebant) meæ se fidei commississent, pauca experimenta à me edocti, ea dein subito sine iudicio magno ægrorum discrimine pāsim languentibus exhibuerunt.

Paracelli discipuli per se fidi.

Quod si isti de quibus ego tam bene sperabam, sic meam fidem sefellerunt, quid quæso de reliquis monachis ludæis, apostatis, qui & ipsi illotis, quod aiunt, manibus in Medicum agrum irumpent, mihi pollicear? verum an culpa mea hoc accidit? an ego pectora hominum inspicere possum? serui æquē ac discipuli nequā fuerunt, adeo vt de profectu ac fide omnium quis desperare posset: atqui interim boni nostris vigilijs defraudandi fuerant? minime. Itaq; medicos hoc mihi vitio vertere nollem, quod candidē aliorū fucos detego, interim tamen non cuius quæ experientia didici impertiar: etenim auaritiam ac inuidiam nostris laboribus fouere animus non est. Liberalibus non auaris scribere, mitibus nō superbis inseruire placet, & vellem sanē vulgus quoque Medicinam intelligere, quo Thraſonum istorum arrogantia aliquantisper imminueretur, vel penitus euanesceret: dum enim lucri causa medicina addiscetur, numq; fucis ac nāuis illa carebit, atque sanē magnum argumentum est, medicinam lucri causa cōstitutam esse, cū omnes qui eam exercent priuati commodi sint solummodo studiosi. Proinde paruam mihi polliceor de vobis gratiam: scio enim duo sectarum genera ex meis scriptis enascitura esse: alterum nequitijis referriſſimum, nec Dijs, nec hominibus pro acceptis beneficijs gratum: alterum vērō si ex nostris scriptis profecerit, præ gaudio referendę gratiæ officium intermittent. Verum omnibus notum est, quō maiora beneficia sunt, eō ingratitudinem maiorem esse, & fere inter omnes actiones medicinæ maximā ingratitudinem experitur, atqui ingratitudo forsan ceu vulgatum vitium tolerari poterat, si non ea calumnijs quoque oneraretur. Quomodo quæso non me laborum pœniteat, si mente recolo tres istos nequam seruos, qui victu, amictu, alimonia, à me sustentati, meis practicis experimentis adornati, subito ceu noui quidam Galeni, conuitijs me incesſere cœperunt; cū ex me, præceptore suo candidis: ne minimum quidem verbum conuitiatorium didicissent. Istos ne homunciones: ad tantam peruicaciam euadere fas est? ipsos ne Galeni maledicientiam imitari decet? Vtinam omnes qui ex scriptis meis Praxim facere, vel defectus suos resarcire volunt, non ante tempus de-

Medicinalucri causa prium reperi ta.

bitum nimum sibi pollicerentur, hoc est, ne ante multam comparatam sibi experientiam opus medicum aggredierentur. quid enim conferre ars sine usu ac exercitatione possit? adhuc necessarium omnino est quotidiana exercitatione semel comparatam experientiam confirmare. Verum sat scio lucri proprii, non publici commodi causa, meam medicinam, mea quoque experimenta plerosque usurpaturos, utinam illi finem considerarent, quo non de istis solum, verum & multo minoribus rationem reddere oportebit. Antiquitus medica ars penes eruditos, cordatos ac prudentes viros erat, atqui quod in riualis accidit, ut procul à fonte quam in ipsa scaturigine turbidiores sunt, hoc & nostra in arte euenit. Omnes passim nequississimi homines, Monachi & Iudaei Medicam artem impune exercent, & artem iam non ex fine, sed ex superbia, fastu, ac librorum ostentatione homines aestimant. Itaque omnes ac singulos monitos ac rogatos volo, ut pro suo modulo, non pro vulgata superbia suam peritiam metiantur: interim vero ad cognoscendos ac excolendos Medicinæ fontes omnem suam operam strenue conferant.

Ars antiquitus à bonis tractata.

De Experimentis Theriacum.

Thermarum vires vnde.

Inter cætera Experimenta Thermæ principem ferè locum occupant, non in Chyrurgicis solum, imò & in Physicalibus quoque morbis, ut in vlceribus, Febribus, ac similibus. Vis autem illa illis inest, non quòd illæ per Mineralia transfluant, verum potius quòd ipsæmet Mineræ sunt: etenim perinde ac Plumbum, Ferrum, Cuprum, &c. generantur, sic & Thermæ cæu singularia quædam Mineralia nascuntur, quarum facultas proximè accedere solet, ad Vitrioli & Aluminis naturam. Hinc euenit (quoniam mineralis naturæ sunt Thermæ) ut in harum defectu arte tales conficerentur, verum ars naturam imitari vel assequi nequit, accedere tamen aliquo modo ad naturæ illam perfectionem conatur. Itaque ubi ad expellendam scabiem, ac Pruritus cum Gallica Lue complicatam Thermæ deerunt, Recipimus Aluminis lib. x. Vitrioli lib. j. Tartari calcinati lib. ss. Salis fusi lib. iij. omnia in Cacabum aquæ feruentis, in qua Lupulus intabuerit, coniunguntur, ac digeruntur. Post ægrum Lue Gallica infectum in ista aqua balneabis, sed memento in pustulosa Herpetica ac Phlyctenica saltem Lue remediū hoc efficax esse. Quod si nimis inueteratum malum est, in quarta parte Vitrioli restingues Mercurium candentem quatuor vicibus: hac nam ratione etiam pruriginosam Luem curatam esse vidimus. veruntamen sciendum, nisi ex Cicatricosa specie, Lues ista sit, curationem perfectam numquam fieri. Ego cum aliquando Medicinam faciens, circumferre tantam molem commode non possem, materiam hanc in coagulatam huiusmodi massam reduxi, hoc modo.

Mercurij restincti usus.

Reci-

Recipe Aluminis calcinati, Plumosi ana $\mathfrak{z}$ j, Tartari calcini:
Vitrioli colchotarini ana $\mathfrak{z}$ iij. Aluminis, Rochæ, Salis Nitri, Vi-
trioli crudi ana lib. j. Casei præparati in viscum ad pondus omni-
um; mixta inuicem redigantur in puliculam, quæ in corneam du-
ritiem in aëre induretur, vsus tempore in calidam injiciatur; & vis
illa ex cornu in aqua transmeabit. Fuere non pauci, qui istam artem
à me edocti, dein turpiter eam falsis pollicitationibus prostituere
non sunt veriti, cum eam ad Lepram etiam (inutili tamen conatu)
vsurpare auderent. Quidam quoque sacrilegi homines, ut diuinam
existimationem huic remedio conciliarent, fontibus quos deinde
sacros dixere, ea iniecerunt, illa dein aqua pro Thermis vsi.

Quilibet dein Sal ex Parthenio, Serpentina, ac Prionia con-
fectus, ac in hanc aquam coniectus, scabiem ac pruritus ex lue gal-
lica natus curat, sed huiusmodi herbar plures inueniuntur, eandem
vim participant. Præterea quivis succus ex Vrtica ac Culicula
expressus cum modico salis fusi pedum manantia vlcera, lauamenti
instar adhibitus curare valet. hoc remedij genus cum quidam ex
me didicissent, illud ad omne morborum genus stulte & inutiliter
adhibere ausi fuerunt. Omne etiam Phlegma ex Nitro destilla-
tū si cū aqua Thermalī cōmiscetur, vltra Mercurij virtutes longē
antecellit in curandis Hydropicis, Luis Gallicæ vlceribus. Idem &
oleum Tartari rectificatum præstare solet. Phlegma vero vitrioli
idē in herpetibus, Phlyctenis, pustulis &c. Gallicis valere experti
sumus, sed illud Oleum Vitrioli multis interuallis superat in quo-
cunque vlcerrum genere perfanando. Tartari deinceps aqua pota
ab intra Ictericam luem, ac eam quæ ex Menstruis originem duxit
curat: quin & Lepræ principia ab eadē insigniter opprimi experi-
entia cognitum est. Huius generis experimenta innumera adhuc
super sunt, partim quia omnibus nota, partim quia ob veneni sus-
picionem periculum minantur, omittenda. Huius generis sunt A-
quæ Fortis, Regales, Corrosivæ &c. atque quæ ex Realgare &
cæteris sublimatis extrahuntur. Quæ ipsa etsi insignes virtutes ob-
tinent, tamen quia à nonnullis meorum discipulorum turpi abusu
infamata sunt, præstat silentio præterire: hoc interim monens, non
cogendas experimentorum virtutes ac facultates esse, verum fru-
stra Experimentatores monentur, qui sine iudicio omnia audent.
Sunt deinceps vnguenta quædam experimentorum nomine
merito afficienda, à quibus vlcera Gallica (vbi ea fluere a chu-
more fundere desierunt) feliciter curata esse meminimus. tale est
hoc quod sequitur. Recipe Litargyrij, Mimi ana $\mathfrak{z}$ ss. Olei Mirtil-
lorum $\mathfrak{z}$ iij. Aloepatici $\mathfrak{z}$ j ss. Florum aëris præparati $\mathfrak{z}$ iij. Tere-
binthinæ $\mathfrak{z}$ ij. mixta coquantur ad consistentiam vnguenti. Hu-
iusmodi descriptiones variæ sunt, in quibus tamen Aloepatica ac

Sales herba-
rum.

Succus vr-
ticæ & culi-
culæ.

Phlegma
Nitri.

Oleum
Tartari.

De experis
mentis vna
guentorum

Floris æris iure meritisimo omnis virtus tribuitur, cum sine incommodo reliqua duo omitti posse animaduersum sit. Sic vicissim vnguentorum quorundam descriptiones quæ reperiuntur, in quibus Balsum loco sunt, Mummia, Thus, Myrrha, &c. in his ergo reliqua quæ medicamenti solummodo molem adaugere videntur, quoque non inutiliter quandoque omittuntur. Huiusmodi nos descriptionem (vt nulla in re vobis deesse videremur) subiunximus ad omne genus inueteratorum vlcerum Gallicorum vtilem, quæ Recipit, Olei de Mummia ℥ iij. & ʒ j. Floris æris ʒ ss. Mastiches, Mirrhæ, Thuris, Mummie ana ʒ ij & ss. Aloepatici quantum sufficit Terebinthinæ lotæ ʒ iij. & ss. fiat decoctio ad consistentiam vnguenti.

Sunt deinde vnguentorum quædam descriptiones, in quibus Basis est Argentum viuum, hæc ad scabiem ac pruritus, aliaque cutanea vitia vulgus adhibet. veruntamen sciendum Mercurium virtute falis Nitri in oleitatem quandam prius reducendum esse: hoc namque modo præparatus quibuscunque tandem vnguents commisceatur, ad omnia cutis vitia (vna Elephantiasi excepta) per sananda sufficiens est: vtendi ratio est vt inueteratorum vlcerum labra vnguento perliniantur: sanantur namque subito, atque quò plus de lue gallica participant, eò velotius sanationem recipiunt.

Præcipitatus Mercurius est remedium inueteratorum.

Conficiuntur adhuc vnguenta quædam ex præcipitato, cuius inuentionem plurimi faciunt, atque sibi ascribunt, cum tamen omnes ex veterum Artistarum ac Spagyrorum scriptis cum sint suffurati, à quomendacii vitio nec Vigo immunis fuit. Præcipitatus certe Mercurius vetus remedium est, sed Medicorum perfidia multo tempore delituit. sciendum proinde omnia vlcera cauernosa (corrodentibus & ambulatibus exceptis) eius vsu perfecte sanari: verum oleum Argenti viui in Chyrurgicis curationibus extrinsecus multo maiore cum fructu vsurpari experientia docuit.

Vulneraria vnguenta.

Vnguenta vero ex Mercurio coagulato confecta, Argenti viui maximam virtutem in coagulatione amisisse videntur. Fiunt etiam vnguenta ex herbis quibusdam, quarum potissimæ sunt Serpentina picta & Serpentina maculata: hæc enim ingredientia omnia vlcera corrodentia & vaga, imò & ipsam Phagedenam curare valent. Idem, sed paulò minus efficaciter præstare videntur Chelidonia, Cidamen, Consolida pontica, Aristolochia acuta: harum itaque herbarum quæ maxima suppeditant experimenta accuratam obseruationem Medicus habere debet. Nos vnicam hic annotare formulam voluimus. vt, Recipe Serpentinæ vtriusque ana numero viij. Aristolochiæ acutæ, Consolidæ ponticæ ana lib. ss. contundantur, ac cum lib. jss. Terebinthinæ lotæ ac ℥ iij. olei ouorum, fiat mixtura ad modum vnguents. tanta huius reme-

dij vis

dij vis ac efficacia est, vt si qua cutanea affectio est, quæ ab eo non
perfanetur, fere desperata illa sit.

Sunt dein & olea aliquot, quæ & ipsa experimentorum instar
se habent; qualia sunt quæ ex Mummia, Vitellis, Mastiche ac Late-
ribus conficiuntur, sed ad absolutas curationes sola sufficere non
possunt, non contemnenda tamen vbi curatio promouenda, dolo-
res mitigandi, vel aliud aliquid huiusmodi efficiendum erit. Sic &
olea ex Metallis confecta mirificam vim obtinent, alia alijs maio-
rem quidem, maxima tamen auro vis inest.

Petroleum cum Serpentina præparatum magnū certe reme-
dium est. Sic axungia humana cum Mummia commixta itidem ad
leniendos dolores vtilissima censetur. Huius generis innumerae
aliae circumferuntur descriptiones, quas omnes enumerare nil
opus est, itaq; Medici magnas compositiones ex iam dictis basibus
conficere contenti sint.

Similiter in melle vis mirifica inest, si ipsum cum Aloe epati-
ca viceribus quæ madida non sunt, vel quæ in partibus ossis seu
carnis expertibus (vt verbi gratia in Rasceta) consistūt, adhibeatur.

Sed de Resina ratio alia est ea: namq; etsi in Syronibus prodesse
conspiciatur, tamen ad absolutam perfectamq; curationem facien-
dam nō sufficit, nisi ex supra enarratis simplicibus aliquod illi ad-
ijciatur. Huiusmodi mea vnguenta cum alijs non pauci æmularen-
tur, eaq; ad varias affectiones vsurparent, dum ipforum materiam
non intelligunt, inutiliter adhibuerunt quidem ex colore Cinna-
barim, alijs ex odore olei n Laurinū, nonnulli suffumigando Mir-
rham, alijs deniq; calidæ ac auri experimentis Mercurium esse sus-
picabantur ac conijciebant, quasi vero tam rudis ego sim, vt Mer-
curium abscondere seu celare nesciam. Fuerunt qui sub meo no-
mine nouas compositiones confingerent, cum ne minimum qui-
dem simplex intelligerent, verum quo successu ij testari poterunt,
qui ipforum se cure cōmiserunt, hi si iam nostra scripta perlegerint,
ipsimet suam admirabuntur inscitiam ac ruditatem.

Ex natura Cerae ac Therebinthinæ emplastra primitus exti-
tisse manifestum omnibus est, quæ deinde accessione ac commix-
tione variorum simplicium, ad varia vlcera ac affectionum ge-
nera adhiberi cœperunt. Cera quidem ad omnes in vniuersum cō-
tinue solutiones perfanandas, catholicum quoddam remediū exi-
stit, verum non sic Therebinthina: ipsa enim solis humidis vlceri-
bus conuenire conspicitur, itaq; quidam, istis vsi sunt, commixto

Colcothar, ad Phagedenas, alijs adiecto Lytargiro ad pedum ma-
nantia vlcera, sicq; varijs simplicibus variè luserunt. Post hæc
incarnatiuis commixtis, tam diu vsi fuerunt, donec cuiusuis vlceris
naturam absolutè perfpicerent. Hinc dein error ille originem du-

Vlcera si in
Fistulas abe-
ant quomo-
do sint cur-
randa.

xit, vt qui in Scrophulis eam vsurparent, eandem in Cancro ac Fi-
stulis sibi vsurpandam putarent, sicq; in multis alijs, quæ in Lue
Gallica vsuuenire solent, insolenter peccatum fuit. Veluti ergo Lu-
es Gallica ab alijs morbis distinguitur, sic & remedia ab intuscem di-
scernenda erunt. Notandum tamen, quod si vlcera in Fistulas abe-
ant, ea remedijs ad Fistulas pertinentibus curari posse, tum scilicet,
vbi Lues Gallica vires suas aliquomodo amiserit: etenim tum Lues
morbis amplius esse non videtur. Sin affectus recrudescat, ac noua
Lues appareat esse, tum infinita sunt, quæ supra descripsimus reme-
dia, à quibus perfectè sanari morbum difficile non sit, idq; mirum
esse non debet, cum Lues tantas vires non habeat, vt remedio vel
lenissimo resistere queat: itaq; ad euincendum malum sufficiant,
Emplastrum de Minio, Emplastrum de flore aëris & Oppodeltoch
nostrum: sin altiores forsan radices egisset malum, difficilior cura-
tio erit, nisi remedium aliquod contra lepram faciens, vnà cum cæ-
teris commixtum adhibeatur.

Quapropter Medicos omnes & singulos monitos volo, vt
hoc genus receptas, ac experimenta nulla alia ratione, quàm quæ
dicta à nobis est vsurpent: scilicet vt prius de morbi natura certi, ea
quæ diximus imitentur, ne quod tonsoribus ac balneatoribus qui-
busdam accidit, qui ea quæ à nobis didicerant remedia, sine discrimi-
nate omnibus ex æquo exhibebant, plus damni quàm commodi
miseris languentibus adferant. Sed frustra insolentes isti homines,
quibus iudicium ac conscientiam, auaritia & inuidia criperunt,
admonentur, & opus fere de artifice suo abinde testatur.

Pharmacopœi Experi-
mentis Para-
cradlicis
abusi.

Non defuerunt quoque, qui nostras descriptiones emendare
ausi fuerunt, tamq; eruditione multò quàm ego superiores, persua-
dentes sibi, eò quòd Historiarum ac Græcorum codicum lectione
ornati essent, nec medicamenta sibi resistere posse, sed in ipsorum
gratiam nullum non mali genus curatura. Similiter & Pharmacopœi
ad quos nostræ descriptiones quandoque pertinuerunt, insolenti
propósito faciendæ Medicinæ ius sibi ob id vsurpantes, sic
voti compotes facti sunt, vt postea eandem operam iterare ausi nō
fuerint. Itaque si quid mali ex nostris scriptis euenerit, illud non
Receptis, sed medicorum imperitiæ omne adscribant.

SEQUVNTVR DESCRIPTIONES EMPLA- strorum quæ Experimentorum instar esse poterunt.

Recipe Olei Mirtini, Ceræ, Minij ana lib. j. ss. Zinobrij Fl. 40
æris, Mūmiæ ana ꝯ j. Aloë patici ꝯ j. ss. Oppoponaci ꝯ ij. Terebin-
thinæ lib. ss. fiat Emplastrum secundum artem, quod malaxetur
oleo ouorum.

ALIVD.

Recipe Floris æris lib: j. Olei anethini, Ceræ communis ana lib: j. s. Colophonizæ ꝑ iiiij. Olei Laurini ꝑ ij. Terebintchinæ lib: s. s. Mummiæ, Masticis, Thuris, ana ꝑ ij. Serapini, Galbani ana ꝑ j. s. fiat Emplastrum secundum artem, & malaxetur oleo verbasci.

ALIVD.

Recipe Spumæ Saturni, rubeg Ceræ Olei ana lib: iij. Celidonia, Serpentinæ, Guttosæ, ana ꝑ s. s. Masticis Oppoponaci Myrrhæ, Mummiæ Galbani ana ꝑ j. Aristolochiæ rotundæ, Thuris, Ammoniaci ana ꝑ j. s. Terebintinæ ꝑ vj. f. Emplastrum, & malaxetur oleo de Spica vel Lumbricorum.

ALIVD.

Recipe Ceræ Medionis lib: j. Colophonizæ ꝑ iiiij. Coralli vtriufque, Magnetis, lapidis Calaminaris, Carabe, Antimonij ana ꝑ j. Mummiæ, Thuris, Myrrhæ Masticis ana ꝑ j. s. f. Emplastrum quod malaxetur oleo de Camphora.

Artificium horum Emplastrorum, decoquendorum hîc non describimus, tum quod vulgatum est, tum quod ex Cerotorum cõpositione facile innotescat, quo pacto ista decoquenda ac præparanda sint: quæ namq; illic incidi ac dissolui debent, eadem & hîc incidentur ac dissoluentur, sicq; iuxta vulgatos canones commiscébuntur. Vltiores compositiones necessariæ nullæ sunt: istę enim ad omnia vitia sufficere possent, si rite adhibeantur: adhibebuntur autem ritè, si non plus quàm ipsorum fert natura (experientia comprobata) ab ijs sperauerimus, hoc est, si non ad quosvis affectus singula sine iudicio vsurpentur, quod Balneatoribus, Apotecarijs alijsq; hoc genus indoctis medicis facere solenne est.

In puluerum quoq; censu, velut & in omnium reliquorum formarum medicamentorum ordinibus obseruata quædam sunt, quæ experimentorum nomine iure optimo appellari possunt. Notandum tamen de pulueribus est, quod eorum quædam componi velint, reliqui extra compositionem asseruari malint, linguli scilicet pro suæ experientiæ natura ac ratione, non autem pro modulo canonum pharmacopœiæ, ac reliquarum quę conficiuntur receptarum. Verbi causa: in Mummia ac in Culicula in quolibet nimirum per se excellens quædam vis seu Experientia inest, quæ ambæ vnâ consistere possunt, incarnatio scilicet in Mummia, mundificatio autem in Culicula. Sunt dein quæ per se sine vlla alterius remedij accessione, sola sufficiunt ad vlcera sananda, veluti Serpentina maior, & Flos Martis, quorû hoc bona simul malacq; curat, clauditq; sine incommodo, illud autem mundificat simul ac curat. Alia præ-

De experia-
mentis pul-
uerum.

Flos Martis.

terea

Caminę
vius.

terea sunt quę sub forma Corrosiui medicamenti, vt Fumus Caminę, alia ex suę naturę bonitate, vt oleum de Medullis, vlcera malignitatem pulcherrimę euincunt. Itaque obseruandum vbi vel æger, vel medicus, Corrosione, mundificatione, &c. vti maluerit, felicitatem in agendo, ac industriam in præparando spectandam ac exoptandam esse. Est & in administrandi modo sua quędam diuersitas: alij enim pulueres mutari ac iterari volunt, alij principio solum, alij in fine tantum adhiberi.

Sanguinem
siccantia ac
siccantia ex
perimenta
non sunt.

Verum quanta quanta in Experimentis vis constituatur, obseruandum tamen exsiccationem ac hæmorrhagię præcautionem vel ablationem experimentorum loco haberi non posse: etenim natura quę istis remedijs inest, manifesta qualitate in corpus Microcosmi agere videtur, non secus ac Sol in terram agit. Proinde in Experimentis ad Chaos (experimentorum scilicet omnium parentem) solummodo respiciet medicus. Quemadmodum autem varij pulueres numerantur, sic duas saltem eorum differentias esse non ignorandum: dulcem nimirum & acidam, qui ergo pulueres dulces sunt, vt Medullarum ac Serpentinę, ij simpliciter curant: qui vero Acidi instar Realgaridum, Sublimatorum, Calcinatorũ, Destillatorum, &c. conferre vlcibus creduntur. Itaq; in vfu puluerum diligenter inspiciendum, cuius nam generis puluis sit, dulcis ne, vel acidus: siquidem Acidi pulueres, ac Corrosiua vis Realgaris, nisi obliteretur, nihil commodi ad faciendam sanationem conducere potest. Quia ergo vis Realgaridum non in acrimonia consistit, manifestum est in dulcore eam quærendam esse. magnus itaq; error est, quod in Experimentis ea quę manifestiores actiones habent, potiora ac præstantiora esse ducuntur. Sed hoc vitio ac imperitia medicorum accidit, qui pro qualitatũ magnitudine omnia metiuntur, non intelligentes naturam malle amicę quàm inimicę, dulci quàm acri medicamento corporis passiones subleuare, Medicorum imperitorũ tota actio in rossione consistit, quam si non satis crudelem faciant Arsenicum ac Mercurius, ipsi non dubitant, carnificum instar, ferro ac igne corpus lacerare. Itaq; in experimentis Catholicus canon esto, vt in experimentis, quę dulcia sunt, tota substantia vsurpentur, quę vero acra, non nisi adempta prius veneni acrimonia, adhibeantur.

Puluerum
duo genera.

Realgaridũ
vis non in
acrimonia
quærenda.

(SEQVVTVR EXPERIMENTA DVLCIA.)

Mummia consolidatiua plurima in se continet, quę singula ad quęvis vlcera (quę Fixa iam sunt) curanda sufficere possunt.

(PRIMUM EXPERIMENTVM.)

1. Recipe Mummie quantum sufficit, imponatur vitro, ac ad tertium ignis gradum ad quatrimum in fornace vratur, post vase aperto

Mummie
Experimenta.

40

1.

aperto

aperto sine vt euaporet, denique exsiccentur, ac in puluerem redactum seruetur, vt decet.

Recipe Mummiæ quantum sufficit, affunde Olei de vitellis ouorum trientem, exsiccentur, ac per descensum destillata denuo in calce siccentur.

Recipe Mummiæ probè contusæ, quantum sufficit, cui Olei de semine lini tantundem affundatur, digerantur biduum, post ad quantitatem vtriusque affunde Alcohol vini, iterumq; stent biduū, tandem vinum euaporare sinatur, ac reliqua materia in puluere redacta seruetur.

Ultimo loco: Recipe Mummiam salis iusta quantitate, quam aduras, donec colorem alium acquirat cinis ille, ex quo dein lixiuiumparetur, quod decoquatur donec consolidetur.

In Carabe seu Succino, duo quoq; experimenta antiquitas obseruauit, alterum pro cauis, alterum pro depascantibus vlceribus. Hoc sic habet. Recipe Carabes, Petrolei, vtriusq; quantū sufficit, dissoluantur coquendo in Liquorem, qui deinceps exsiccentur. Illud vero hoc modo preparandum. Vt Carabe artificiose destillentur, atque denuo exsiccata adhibeatur. isti duo pulueres ad omnia vlcera, siue cutim, siue carnem depascantur, conducunt.

Alia duo Experimenta in Myrrha insunt, pro fortidis vlceribus curandis, quorum prius sic habet. Recipe Myrrhæ quantum sufficit, cum Vitellis ouorum in oleitatem resoluatur, & quintuplo Alcohol vini adiecto, per quinque dies digerantur, digesta denique exsiccentur. Secundum est, vt Myrrha per descensum destillata cū Tragaganto exsiccentur, Myrrha hæc omne genus vlcerum putridorum curat ac claudit, siue intus, siue extra consistant. Sunt præter hos multi alij pulueres, quos cæu vulgatos & omnibus notos hic describere intermittimus.

SEQUUNTUR EXPERIMENTA

Corrosiua.

Inest in Tartaro Mummia quædā, quæ omne genus mananti-um vlcerum curare apta est, dum ipsorum Corrosiuam vim, ipsa attemperata tollit: namq; nisi corrosio in vlceribus impediatur, etiamsi sanatio in propinquo videatur, tamen lubito quandoque malum suo principio longè deterius euadit. Tartari ergo dulcedo sic conficietur vt supra, legitimum calcinationis tempus viginti-quatuor horis, ipse adhuc vratur, dein per aquam culicillæ dulcoratus exsiccentur, atq; iterum 15. vel 16. vicibus cum vino rectificato destillatus, super Marmor in aquam omni pinguedine ac oleitate carentem resoluatur. aqua hæc adeo dulcis euadit, vt ad vulnera quoq; sananda sufficiat.

Vitriolo

Vitrioli ex-
perimenta.

Vitriolo vis curatiua quoq; inest mirifica, quam eo quo se-
quitur modo extrahere, & à sua Corrosione separare poteris.

Recipit Colchotar vitrioli, & abs eo abstrahe cum aqua plu-
uiali rubedinem, quam dein coagulabis, & à coagulato rubedinem
denuo extrahes, idq; quinquies vel sexies iterabis, donec in durissi-
mum lapidem illa materia induretur, qui lingue admotus dulcedi-
nem quandam referat, hoc remedio Syrones, aliaq; grauissima vl-
cera sine mora sanantur. Obseruandum tamen, summam dulcedi-
nem illi vitriolo inesse, qui ex cupro arte Chemica paratur.

Antimonij
experimen-
ta.

In Antimonio deinde similiter Balsamus quidam inest, quem
vt extrahas ipsum prius cum Sale Armoniaco resolutum pluuiali
aqua dulcorabis, dein exsiccatum iterum supra marmor resolues
tories, donec limpidissimo rubore conspicuus euadat. Isto reme-
dio Fistulæ, Carcinomata, aliaq; grauissimæ affectiones cum Lue
Gallica complicatæ facillimè sanantur.

Balsamus
Argentij vi-
tus.

Non secus Argentio viuo quoq; dulcis Balsamus inest, qui sic
preparandus est, vt nec sublimatio, nec calcinatio accedat, sed per
aquam ouorum supra suâ calcem (in qua Mercurius extinctus sit)
destillatam in rubicundum puluerem reducat, hac preparatione
tanta vis tantaq; dulcedo comparatur, vt & vulnera & vlcera (quæ
in vesica consistunt, etiam aliâs incurabilia) perfectissimè curet:
quin & caua vlcera, quæ fauces & œsophagum occupant, eodem
medicamento sanantur. Hinc error ille in præparatione Mercurij
primum originem duxit, dum quidam Præcipitati hæmatinam
rubedinem eandem ipsam de qua loquimur esse putarunt. Atqui
Præcipitatus Mercurius numq; perfectum remedium esse potest,
cò quòd perpetuò corrodens vis ab Aqua forsi impressa ipsum co-
mitetur. Sed quales medici, tale remedium. itaq; nil mirum si ipsis
agentibus Mercurius non id efficiat, quod aliâs efficere potest, si-
quidem ipsi de auferenda corrosione solliciti non sunt.

Erroris cau-
sa.

Præcipita-
tus Mercuri-
us impro-
batur.

Arsenici Bal-
samus.

Arsenicum vim quoq; participat (iuxta suum Balsamum) qua
caua vlcera ac vulnera non secus ac Mercurius perfectissimè sa-
nat, verum sic ipsum dulcorari prius oportet, vt instar butyri in
vulneribus dolorem nullum inferat, quòd fiet, si ipsum Sale Nitri
figamus, fixatum soluamus, solum in Alembico sublimemus, ac
in aquam pinguem reducamus. Per hoc Arsenici magisterium cu-
iusvis generis corrodentia vlcera, Fistulas, caua vlcera, &c. curan-
tur: namque veluti, vbi ipse venenum adhuc est, dolores grauissi-
mos inferit, sic vbi venenum iam amisit, nullo penitus dolore affligere
solet.

Eius visus.

Sal Armoni-
acus.

In Auripigmento similis plane virtus inest, similisq; præpara-
di ratio adhibenda.

Verum Sali Armoniaci, etsi non minor virtus inesse videatur,
tamen

tamen absolutā ex eo curationem sperare nemo debet. Sic & Alumen ad claudenda vlcera insufficiens est, etsi non mediocrem vim obtinere credatur. Non secus de Corallis iudicandum, quod ad perfectam curationem obtinet, attamen sine illis vbi hæmorrhagia in vlceribus molesta fuerit, non facile sanguis sisti potest. Sic Carnedus, sic Hematites agunt, nisi quod præparatione nulla indigeant, sed in substantia sua adhiberi velint.

Corallorū
experimen-
tum.

Ferri quoq; Balsamus, si in Resinam reducat, utilis ad vlcera est, quò rubicundior autem is fuerit, eò melior esse cernitur: con-
ficitur vero per Aluminis aquam, opera autē danda, ne ipsius oleitas deperdatur, studendumq; ne dum opus reiteratur, illius crassities nimium accrescat. Hoc Ferri oleo omne genus humidorum, fluentium, ac flaccidorum vlcerum, ea etiam tumida ac rubicunda labra habent, percurantur, atq; quò magis inueteratum malum est, eò promptior ac facilius curatio existit. Crocus etiam ferri, si per Reuerberatorium in Alcohol redigatur, eadem vlcera si fluere desierint, atq; ad legitimam ætatem excreuerint, curare creditur.

Balsamus
ferri.

Oleum fer-
ri.

Crocus
Ferri.

Plumbi Balsamus, qui cum aceto ex ipsius cineribus per destillationem extrahitur, corpus autem illud vbi exaltatum fuerit, per Reuerberationē in Minium redigi debet, vel per aquam Serpentinæ pictæ in Cerussam reduci. Ex istis tribus Experimentis originem ducunt curationes vlcerum depalcentium, Phagadenarum, ac ignis Persici: verum ex deprauata horum trium remediorum, Plumbaginis, Minij, Cerussæ (quæ secreta remedia in istis affectibus putantur,) præparatione plurimū errores à Pseudomedicis committuntur, vnde magnum plumbo conuitium conciliatum fuit.

Balsamus
Plumbi.

Cupri flos, qui ad curandas Corrosiuas exulcerationes vtiliter adhibetur, bisariam præparari solet. Alter modus est, vt viride ex eo per Botim destillatum extrahatur, atque illud Botim iterum abstrahatur. Quamuis non negem, Veneri languidam satis vim adesse, nisi coniungatur Vitriolum. Vitriolum illud puto quòd ex corpore Veneris extrahitur: namq; in illo Vitriolo, altera illa vis inest, si eo quo dixi modo præparetur.

Flos Cu-
præ.

Veneris flo-
ne Vitrio-
lo non effi-
cax satis
est.
Vitriolum
ex Veneris.
Balsamus
Auri.

Auri Balsamus omnes quotquot vsipiam sunt, solutæ continuitatis species curare tam efficax est, vt ne Lepa quidem ei resistere queat. Sed plura quàm eius præstantiam commemorare hoc loco animus non est, tum propter medicorum imperitiā, tum propter præparationis difficultatem. Balsamus certe hic, in morbis plus quàm quisq; hominum cogitare posset, efficere potest, cuius nos præparandi rationem cum alijs quibusdam præstantioribus experimentis, in Archidoxis nostris describemus.

Archidoxa
Paracelsi.

Sunt deniq; experimenta quædam caustica, id est, quæ per

Vstiones
quatenus
conueniant.

vstiones fiunt, nimirum cum cutis vel pars affecta vritur, atq; vstio illa tamquā simplex aliqua alia vstio curatur, quam ego rationem omnino penitusq; improbare non possum. Verum curandum vt totum simul vlcus dictum & factū omni ex parte vratur, vnumq; vlcus seu vna crusta efficiatur: nisi enim hoc fiat, operam & oleum ludet medicus, frustra q; æger tantos dolores perpetietur. Obseruandum quinetiam & illud est, siue auro, siue pice, siue resina, de metallis vstio fiat, in carbones illam vim quoque referendam esse, qui dein cum vnguentis (ad vstiones) curationem absoluunt. Cautae autem, ne vlcera ex superioribus Mineralibus orta hoc modo curare aggrediari. Alia caustica, quæ per Cantharidas, Flammulā &c. efficiuntur, quia ex vlcibus Fixis humiditates superfluas educunt, quoque improbare nequeo, maximè si dein dicta curandi ratio ad finem vsque continuetur.

Fixa vlcera
causticis cu-
rantur.

Sectiones
improban-
tur.

Quæ vero per sectiones fit curatio, vsurpanda nuncq; erit, nisi totus affectus vnâ eodem in loco consistat: nisi enim hoc sit, frustra ac magno cum incommodo ægri sectio administrabitur: etenim si totum morbi dominium non refecetur, adhuc sectio hæc tam grossum remedium est, vt an ad artem pertinere possit, merito dubitetur.

Experimentum
dicinō
debet Cor-
rosio.

Sunt qui corrodentibus remedijs magnum operæ precium faciant. verum quia corrodentem vim antea in experimentis tolerandam non esse monuimus, inter experimenta Corrosionem non numerabimus, maximè cum pericū ac exercitatum Medicum ea requirere videatur. Mures præter has Experimentorum formæ sunt, quibus vlcera sanari conspiciuntur, sed quoniam omnes sine iudicio me insectantur, in presentiarum ea scribere intermittimus, in nostris Archidoxis accuratius de singulis disputaturi, vbi de Characteribus & Adeptis (quæ æmuli mei superstitiones appellant) sermonem instituemus.

De Chara-
cteribus &
Adeptis Pa-
racelsus.

Sunt denique ad fracta, luxata, ac sphacclata ossa, & in ijs consistentia vlcera, sua quoq; experimenta, quæ nos, dāte Deo, in libris de vlcibus describemus.

Epilogus decem Librorum Ratacost.

Eloquentia
ad curatio-
nem nihil
confer.

PERorationis tandem loco Lectores beneuolos rogatus volo, ne elatū dicendi genus requirant, Experientiam potius tam Theoricam, quam Practicam spectent singuli rogo: namq; eloquentia in arte Medica nil aliud est, quam crumenæ euacuandę fucatū quoddam medium. Itaq; cum non compta oratio, sed Experientia in arte medi-

te medica dominantur, (Experientiam autem ea intelligo, quæ à
 veris Medicinæ fontibus aliena non est, Humiliore stylo uti visum
 fuit. Quod si cui nimis succinctus videar, ei liberum esto maiora
 commentari: sin proluxiore quis me fuisse causetur, is poterit ea
 5 quæ non intelliget (quorum plurima erunt (sicco pede transiens, Proluxitate,
 breuiorem me facere. quòd si denique mirabilia nimis cui videan-
 tur, cum discat hortor, quo admirari desinat. Multum quidem à
 veterum dogmatibus me recessisse fateor, verum causa in prom-
 ptue est, quòd ipsorum practica scripta mihi sufficere non possent,
 10 itaque non dubito etiam eos qui antiquos hactenus sectati sunt,
 posthac ab ipsorum sententia discessuros, quorum tenuitati ut cõ-
 sulam, librum de præseruatiuis pustularum conscribere animum
 induxi. Hoc etiam scriptum ad eos solum Medicos pertinere vo-
 lo, qui ægris quàm crumenæ melius prospectum cupiunt: proinde
 15 si qui ipsorum vltiorem explicationem desiderabunt, si me eius
 certiorum reddiderint, ego mea opera illis non deero. Cæte-
 ra quæ adhuc ad absolutionem operis de Morbo
 Gallico pertinebunt, in libro de Præfer-
 uatiuis pustularum copiosius
 20 explicabuntur.

FINIS DECEM LIBRORVM DE VLGERI-
 bus ac pustulis, &c.

Kk 2

CHYRVRGIAE MAGNAE

D. RUTEIRRI EMEORHERASTII.

Rafacelſi Pars quinta.

DE IMPOSTVRIS IN MORBO

Gallico, Liber primus.

Prooemium.

Contradi-
ctioes in cu-
ius ſuis operis
limine dilu-
enda.

Argumen-
tum huius
libri.

VICINQUE aliqua de re explicationem conſcribere animum inducunt, ij meo iudicio rectiſſimè in ipſo ſtatim operis limine, contradictiones, ſi quæ in aduerſum faciunt, diſſoluere debent. Etenim donec ea ſaluæ & integre conſiſtunt, perpetuo ijs qui hau-
riendorum puriorum fontium cupidi ſunt, ſcrupulos facere ſolent, ſicq; numq; perfectè ars ipſa cõſcribi addiſciq; poteſt. Namq; con-
traria argumenta ſimultates profeſſorum perpetuo excitant: hinc diſcipulorum quoq; animi incertis fundamētis innitentes, numq;
ad aliquam frugem perueniunt. Proinde conſtitutum quoq; apud
me eſt, præſenti libro Impoſturas quæ noſtro propoſito aduerſari poterant, enarrare, tandemq; refutare, quo ij qui noſtræ ſectæ ſeſe addixerunt, his perfectis habeant, quibus ſe tueantur, argumenta. itaq; omnibus in vnum coaceruatis meorum antagoniſtarum im-
poſturis, quarum aliæ adhuc firma conſiſtunt, aliæ nutant, aliæ pe-
nitus conciderunt, vno falſe complexus propoſui, vt ij qui vel mea ſectæ relicta, ſuę ſe manciparunt, vel ab illis prohibiti, meam cognoscere noluerunt, quid quaq; in re ſequendum fugiendumq; ſit, intelligant. Et ſi autem non ſtatim optatum finem conſecuturum me præuideo, ſpero tamen poſt obitū maleuolorum quorundam hominum noſtram medicinam auctam iri.

Interpres Lectori ſalutem.

GAlenum Dogmaticæ ſectæ inter Medicos principem, paſſim acerbius in ſuæ ætatis pseudomedicos inuehi qui neſcit, hunc Galenicæ medicinæ ſectatorem dici indignum eſt. Atqui ex eiſdem ſectatoribus audire vellem, quid commodi ex inueſtiuarum illarum lectione, lectori accidere poſſet? quid ex primo Therapeuti-
cæ Methodi aliud addiſcas, quàm Theſſalus quis fuerit ſcire, alijsq; maledicere? quod conſyderans ego, præſentium duorum librorum argumenta ſolummodo afferre volui, quod maledictis
(neq;

(neq; tamen illis plane iniquis, dignis tamen quæ omittuntur) scaterent: quæ enim hic dicuntur, vel sæpius aliàs à Paracelfo annotata inuenias, vel parum commodi præstare possunt. itaq; mutilum opus ob id neminem dicturum puto, si nil nisi vtilia in eo contineri, in tuam rem, volui. Vale, & nos ama.

PRIMO de præseruatuius Pustularum libro Paracelsus noster rei indignitate permotus, quascunq; potuit errores pseudomedicorum in tota medicina, non solum in curatione Lusi Gallicæ, in viginti classes seu capita retulit, quos dein errores cùm hoc libro varijs scommatis (quæ nos quia non histrionicam, sed medicam artem iuuare volumus) exhibuisset, firmissimis rationibus sequenti libro corrigit ac refutat. Nos classium nomina saltē annotare, atq; breuiter saltē argumenta, quibus errores exploduntur, commemorare vtilius duximus, quàm inutiles lectione studiosos onerare.

Capite

I.	Doctorum errores ridentur.
II.	Vnguentorum abusus ostenditur.
10 III.	Suffumigia taxantur.
IIII.	Corrodentia exploduntur.
V.	Lauamenta censentur.
VI.	Sectiones partium improbantur.
VII.	Balnea ac sudatoria expenduntur.
25 VIII.	Cautica tolluntur.
IX.	Chemicorum empyrica ridentur.
X.	Tonforum tota ars ridetur.
XI.	li qui diuinitus à sanctis immitti morbos vulgo persuadent, seuerissimè corripuntur.
30 XII.	Serui ac discipuli desertores, qui Paracelfo contradicere ausi fuerunt, accusantur.
XIII.	Abusus in Ligni Guaiaci decoctione commissi, aperiuntur.
XIIII.	Iudæi qui medicinam se facere Mosis præscripto falso iactitant, conuiujs incessuntur.
35 XV.	li qui Linguarum studio ac peritia superbiebant, quasi ea ad Medicinam faceret, ridentur.
XVI.	Pharmacopœi qui sua arte relictâ medicinam faciunt, miris salibus condiuntur.
40 XVII.	Sparadrapum improbatur.
XVIII.	Vstio per actualia ceu crudelis exploditur.
XIX.	Laminarum plumbearum abusus ostenditur.
Vltimo.	Præfectio venarum ac arteriarū, quòd mala sit, docetur.

Lectori S.

Quæ istis capitibus præter iocos, sales, scommata, & Ironias continentur, lector humanissime, ea omnia sequenti libro, in quo errorum classes corriguntur, repetita inuenies, itaq; eius lectione te saturabis.

D. THER. PARAC. DE CORREC. IMPOST.

RAOESN. DE CORRECTIONE

imposturarum in curatione Luis Gal-

licæ, Liber secundus.

CAPVT I.

Argumen-
tum huius
secundi li-
bri.

ALTERA propositi nostri parte ad vmbilicum dedu-
cta, enumeratis scilicet illis erroribus ac dogmati-
bus, quæ nostris principijs aduersari videbantur, al-
tera iam superesse videtur, vt videlicet, cum non de-
sint impostores, qui istis nugis se tueri, easq; penitus
reprobandas non esse arguere conabuntur, his contradicam. Cum enim
ad speciem videantur ipsorum non plane inutilia inuenta esse, quod
(quamuis raro) aliquoties successus respondisse visus sit, atq; pro-
inde laudem mereatur, veruntamen vbi causæ cardo vertatur, isti
ignorant: itaq; errores suos, ac ignorantiam, quam tuere illis impos-
sibile est, his quæ videntur propugnaculis denudare constitutum
est. Quoniam autem intelligo technas illas specie boni palliatis, non
statim ab omnibus reprobatas iri, quod mihi displiceant, præsent
libro, quatenus imposturæ sint ac dicantur, aperiam, quo apparet,
quomodo arcanis ac præstantibus remedijs illis abutentes im-
postores sese nobis præbuerint. Quod vt sincerius efficiam, impostu-
ras ipsorum candide refutabo, ostendens vbi illi erroribus occæ-
cati vel liberi fuerint, quantumq; virtutum Deus Opt: Max: re-
medijs ac simplicibus medicamentis implantarit, vt iam im-
postores, solo contradicendi studio me illis aduersari, conqueri non
possint, cum ipsorum quoque utilia inuenta produces, ea saltem,
quæ improbanda videntur, redarguero.

Contradi-
ctionibus
Paracelsus
non est ad-
dictus.

CAPVT II.

Anatomie
morborum
cognitio ne-
cessaria.

PRÆUSquam autem ad sequentium capitulum lectionem accinga-
mini, necessarium erit, Anatomie quendam cognitionem vo-
bis comparari. Anatomie dico non cadauerum, sed corporum mor-
borum. Siquidem frustra medicus morbo remedium adferre co-
nabitur,

nabitur, nisi & affectum ipsum, & locum patientem cognoscat. itaque hæc magnorum in curationibus errorum radix est. Ictericam enim exempli causa nobis proponamus, hanc nisi loco patiente cognito, quis curari posse cogitet? contra loci affecti cognitio planè facilem curationem reddet. Hæc eò à nobis dicuntur, ut vestros errores in adhibitione remediorum detegam: namq; si verbi causa, vnguentum ad lauamentum affectui alicui adhibeas, necq; morbi vel remedij Anatomiam prius consideres, horum alterutrum incurres vel nimis vehemens remedium adhibebis, atque tum non
 10 medicinam sed veneficium committes, vel debilius quàm par sit vsurpabis sine fructu remedium, itaq; non longius latiusq; quàm ipse affectus esto. Hic, hic primus fons, hæc prima Practicæ Medicinæ origo est, proinde in hoc cognoscendo sedulò laborandum, quodcumq; tandem remedium adhibere velimus, ne Anatomia re-
 15 medij quàm affectus latius serpat. Ex his sequitur, arborem morbi ex suis signis seu ramis cognoscendâ esse, qua cognita, nil deinceps laborare, sed simplici opinione contentos esse decebit. Verbi causa, si morbus sit in venoso genere, ut in Saluatella, tum morbus in solo illo loco (nec vlllo alio) consistit. illeq; solus (nec vllus alius)
 20 remedij vim sentiet ac experietur, sicq; de reliquis quocq; humani corporis partibus iudicandum erit. Hæc ceu omnium Impositurarum radicem in præsentiarum proponere in medium consultum visum fuit, tamen quomodo Anatomia morborum ac corporum intelligenda sit, hic repetere nolumus, cum de his abudè in libris de
 25 origine vlceraum disseruimus.

Ictericâ sine Anatomiz cognitione non curatur.

Practicæ Medicinæ fons & origo in quo consistat. Arbor morbi cognoscenda.

Morbus in Saluatella consistens ut curetur.

CAPVT III.

Consequenter autem addiscendum, ut Remediorum diuersitatem internoscamus, & ut Bases singulorum remediorum seu
 30 Arcana omnium morborum intelligamus: hoc namq; cognito, error ille qui in falsis correctionibus & compositionibus remediorum committitur, deuitari poterit, atq; si quæ sunt deprauatæ compositiones, reiectis inutilibus, corrigi, magnus certè error iste & latè ab imperitis Medicis propagatus, itaq; omni studio & opera
 35 extirpandus.

Bases compositionum cognoscendæ.

Sciendum itaq; in Lue gallica atq; isthinc natis morbis Arcana seu remediorum Bases esse, Mercurium, Marchasitam, aliâque Metalla, sine quibus Luem Gallicam percurari impossibile sit: proinde alia simplicia, quæ vulgus adijcere solet, repudiâda ceu inutilia
 40 erunt, cum ad curationem perficiendam non sufficiant. Quia ergo sola Mercurialis vis ea est, quæ ad curationem exoptatur, ut ea accuratissimè cognoscatur studendum erit. Cognoscenda autem nò vno modo, sed varijs omnino rationibus: nimirum, quomodo vir.

Arcana seu Bases Luis Gallicæ.

Mercurialis vis morbi Gallicum sola curat.

tus illa insit, quo loco vehementior existat, quomodo deniq; adhibenda sit. Quamuis autem in alijs quoq; simplicibus magnas vires perquirere ac indagare antiqui conati sunt, nihil tamen vtile inuentum est, nisi quantum temporis commoditas, ac morbi clementia ad curationem absolutam concessisse videri potuerunt. Itaq; sciendum hanc imposturam abolendam esse, nihilq; posthac sine vi Mercuriali, illius Mercurij dico, qui ex Mineralibus extractus est, attentandum esse. Extrahetur autem non ex Metallis & Marchasitis modo, verumetiam ex Talco, Cakimia, alijsq; vitriolatis & Aluminibus: namq; Mineralia hæc mirificas vires obtinere in hoc genere affectuū obseruatum est. Quomodo autem illę specialiter cognoscendę sint, in libris nostris de generationibus naturalium, ad cuius lectionem te remitto, scriptū inuenies: isthinc namq; discēs, quomodo horum medicamentorum imposturę corrigendę sint.

Mercurialis
vis ex quibus
extra-
hatur.

Paracelsus
de genera-
tionibus na-
turalium.

DE PRIMA IMPOSTURA. CAPVT IIII.

Censuimus supra primum Doctorum errorem, quem in purgandis quatuor humoribus committunt, dum in illis morbos quærunt, qui illic tamen neuiquam consistere possunt. Causa certe Luis Gallicæ ex Auicennę scriptis, aliorumq; eius sectatorum commentationibus produci vel demonstrari nequit. Proinde si ab ipsorum scriptis recedatur, iam maximę imposturę remedium inuentum erit: namq; quod illi ligni vsum cum Auicennę canonibus coniungentes, maxima sibi in curationibus pollicentur, manifestus error est, cūm Auicennam luis gallicę (cuius notitiam penitus nullam habuit) curationem descripsisse docere nemo possit. Similiter in suffumigijs, lotionibus, vnctionibus, &c. præsidia ab Auicenna quærunt, ac ex eodem præcipiunt ad meliorem faciendam medicamentī actionem, prius digerendum ac purgandum esse: verum hoc non ars, sed ipsorum efuriens ac famelica crumena loquitur, cui vt subuenirent, in quibusuis erroribus pecuniosam purgandi rationem commiscere conati sunt. Atqui meritō cathartica à nobis reijciuntur, cūm nullum penitus purgans medicamentum depromere possint, quod vel minimam luis gallicę speciem, non dico sanare, sed saltē occultare valeat. Quoniam autem omnino necesse est purgante medicamento luem Gallicam oppugnari, Mercurialis certē facultas ea erit, à qua effectum illum sperare licebit: siquidem absq; ea nulla Lues curari possit. veruntamen obseruandū, per purgationem non intelligi hic solam alui solutionem: in ea enim minimum præsidij ponerelicit, sed & omnes reliquas euacuationis species, vomitum, vrinas, sudores, insensibilem transpirationem &c. Hoc enim verū remediij nomen meretur, quod morbum

Ex Auicenna
nil de Lue
Gallica præ-
duci potest.

Pecuniosum
remedium
purgatio.

Purgatio
non est simplex
alui de-
fectio.

15

20

25

30

35

40

bum ipsum sic, ut ipse expelli postulat, purgat: vicissim illud ma-
ximè improbādum, quod morbum pro suo more cogere conatur, quemadmodum colloquintida facere conspiciamus, quæ per aluum
expellere morbum conatur, vbi cunq; tandem morbi emunctori-
um constituitur. Sic Veratrum quoque omnibus modis superna
petit, ut maximè morbus aliò feratur: itaque in purgationibus hoc
vnicè spectandum erit, ut tale illud purgans medicamentum sit,
quod morbum per suum emunctorium educere possit: nisi enim
hoc fiat, oleum & opera ludentur. Si itaque purgandum sic est, ut
non medicamenti verum morbi emunctorium spectandum sit, ut
certè spectandum esse extra dubium est, manifestum hinc euadit, ex
Mesue, Rasi, Auicenna, Lumine &c. frustra remedia ad Luem Gal-
licam queri: noui ergo morbi, nouum remediũ, Minerali Morbo
Minerale remedium perquirendum. quemadmodum autem Mi-
neralium tres differentiæ sunt, sic tres quoq; morbi species aptissi-
mè constituentur. Quicunque itaq; Gallica lue ac isthinc natis vl-
ceribus conflctantur, ij omnibus modis studebunt, ut radix mor-
bi per emunctorium suum educatur, medicamento purgante, emun-
ctoria autem quia varia sunt, variæ quoq; purgantium formæ con-
stituendæ erunt. Inter omnia itaq; purgantia medicamenta princi-
pem locum tenet, Essentia Mineralis, seu Mercurialis, si ipsa in vir-
tutem Laxatiuam deducatur, cuius species variæ sunt, in eum qui
sequitur modum.

Vera Pur-
gatio quæ
sit.

Veratři na-
tura.

Morbi, non
medicamen-
ti emuncto-
rium in pur-
gationibus
spectan-
dum.

Mineralium
differentiæ
tres.

Essentiæ
Mercurialis
vis Laxati-
ua purgat.

25 PRIMI ORDINIS SUNT.

Sulphur Vitriolatum, Vitriolum liquefactum.

SECUNDI ORDINIS.

Mercuriale seu, Laxa Chimolea.

TERTII ORDINIS.

30 Mercurius Metallorum, Mercurius Mineralium præ-
cipitatus, Extractus,

EXPLICATIO HORVM NOMINVM.

35 Sulphur Vitriolatum, Sulphuris quædam species est ex Vi-
triolo excocta, eius dosis est, ut Ellebori nigri.

Vitriolum liquefactum est Calchantum ex ære excoctum,
quod numq; deinceps coaguletur.

40 Mercuriale seu humor quidam est, seu aqua ex Alumini-
bus, in quibus Mercurius generatus sit, extracta.

Laxa Chimolia est, abrafus à floribus Salinarum.

Mercurius Metallorum præcipitatus, est reductio metallo-
rum in suam primam materiam, quæ dein deorsum propulsa sit.

Mer-

Mercurius Mineralium oleitas quædam est, extracta ex Metal-
lis Auri, Argenti, &c.

Isthæc arcana & remedia impostorum inuidia hæctenus sup-
pressa, postlimitio in medicorum scholas reducimus, errorum il-
las sordes interim expellentes, quo naturæ Arcana omnia aliquan-
do innotescunt, sed male metuo, ne inueterata vitia difficile eximan-
tur ex animis eorum, qui semel conceptas opiniones difficulter
reiciunt.

DE CORRECTIONE IMPOSTURA-

rum in Argento viuo.

10

CAPVT V.

Morbi tem-
poris ratio-
ne mutan-
tur.

Mercurius
velociter
agit.

Erroris ra-
dix in vfu
Mercurij.

Loci affecti
cognitione
cessaria.

Q Vicumq; medicinam facientes Argento viuo, ceu remedio
vti posthac volent, ij ante omnia temporis rationem habebunt
accuratissimam: cum enim omnia temporis obedient, omnia tem-
poris ratione alterationes subeant, morbos quoque pro temporis
diuersitate sui dissimiles euadere manifestum est, vt scilicet mor-
bus hoc quàm illo tempore ad suscipiendam medicamenti actione
promptior esse appareat: proinde & pro temporis varietate ipsum
Medicamentum immutari poterit: nisi enim hoc fiat, tum perinde
est, ac si æstas ante tempus legitimum remitteret. Si itaque de hoc
constet, medicamentum ad morbum, vt Solem ad terram se habe-
re, tum hoc in Mercurio maximè obseruandum erit: nihil enim ve-
locius ad actionem suam properat Mercurio, illius ergo maximè
temporis (quo scilicet vehementissimè agit) nullo habito calor
vel frigoris respectu, rationem habebit diligens Medicus: quo
morbo ad legitimum tempus producto, tandem vtiliter remedia
ægris adhibeat. Repudianda itaq; illa impostura erit, qua quidam
opinantur iuxta Mercurij diuersitatem morbi tempora meti-
enda esse: etenim contraria ratione ad hæc ille distingui debet.
Proinde quicumq; in vnguentis, lotionibus, fumigijs, alijsq; hoc
genus remediorum formis, Mercurio vtuntur, ij maximam sui er-
roris causam esse intelligant, temporis scilicet contemptum: etenim
etsi ille alius error, qui in nō legitimo remedij delectu committitur,
nil nocumenti adferret, tamen iste si admittatur, non potest non
præsentissimam ægro necem conciliare. Omnino enim moram ac
festinationem morbi non admittunt, sed medicinam morbo legi-
timo tempore adhiberi oportet, considerandumq; quantum de
remedio morbus tolerare queat. Similis error in loci affecti non
legitima ratione ac cognitione conamissus à quibusdam est, dum
hunc perinde ac illum, scilicet omnes eodem loco perungere conati
sunt: itaq; & iste error deuitabitur, si prohibeamus ne cum ægris
sanæ quoq; partes vnguentis Mercurialibus obliniantur, quod ni-
si cauea-

15

20

25

30

35

40

si caueatur, posterius malum priore multò deterius euadet. Itaque qui ad curationem Luis Gallicæ cum Mercurio sese accingent, ad isthæc duo respiciet, potissimum vt temporis rationem accuratam & exquisitam loci affecti cognitionem sibi comparent. Imposituræ autem quæ in Receptis committuntur, cauebuntur, si nullū Gummi, nullum Laxatiuum, Constrictiuium, Repercussiuum, Opilatiuum, Stupefactiuum adiiciatur, sed solæ ipsæ per se Bases vsurpentur. Quale autem illud corpus Mercurij esse debeat, sic intelligendum est, Mercurius in se tria corpora continet. Primum est, illud ex quo generatur, antequam perfectè sit id quod esse debet. Alterum, quo est id quod est. Tertium quod est, sic vti arte præparatur. Primum recipiendū est in sua minera dum floret, præparandumq; sic, vt ars præparandi Mercurij præcipit. Secundum æs à Mercurio separari artificio ignis requirit. Tertium est, vt ille Mercurius in formam adusti metalli præparetur, Ex istis inquam tribus corporibus isto modo præparatis omnis curatio, quæ Lui Gallicæ per vnctiones, lotiones, fumigia &c. adhibetur, originem ducere debet.

Mercurius
tria corpora
in se continet.

Præparatio.

I.

II.

III.

DE VNGVENTARIORVM FORMVLIS.

Loco affecto, atq; legitimo curationis tempore in eum vti diximus modum cognitis, inquisita etiam conuenienti medicina, quæ per contrarium expellere morbum possit, tempestiuum dein erit ad præparationem remedij progredi, idq; in hunc modum.

Recipe arisillius ex quo Mercurius generatur, vt ipsum in prima coagulatione cōsistere inuenitur: sic tamen coagulatum esse oportet, vt in durum ac solidum corpus nondum abierit, eius inq; æris, lib: 20. recipe, easq; contūde, ac in aqua pluuiali decoque, doneccrementa supernatent, verumq; corpus subsideat, quod dein per cribrum traiectum cucurbitæ impones, ac igni vehemētissimo distillabis, inter destillandum videbis limpidissimum succum ascendere, quem reseruatum, per Balneum maris rursus destillabis, donec in fundo cucurbitæ oleitas quædam (insigni vt Mercurius pondere) subsideat: huius succi seu olei dosis est granorum duorū, cum sex granis olei de spica, adhibendi ratio seu modus non secus habet, quàm alius cuiusuis argenti.

Præparatio
mercurij pro
vnguentis.

Medicina autem corporis Mercurij hanc ferè præparandi rationem requirere videtur. Recipe Mercurij corporalis, Stanni ana partes æquales, amalgamentur, & instar aquæ fluida reddantur, dein recipe huius aquæ, quantum sufficit, sulphuris tantundem, destillentur, & ascendet oleum coloris lactei, oleum perinde vt prius ponderosum, omni tamen acrimonia destitutum. Vtendi ratio ac dosis perinde habent, vt prius.

Præparatio
corporis
Mercurij.

Ter-

In præpara-
tione Mer-
curij quid
sit spectan-
dum.

Tertio sciendum cuiusvis Mercurij præparationem eousq[ue] progredi debere, donec acrimoniam suam ac mobilitatem amittat: hoc vno namq[ue] præstito vulgatos adhibendi modos vsurpare nil prohibet.

SYFFUMIGIORVM FORMVLÆ.

5

Mercurius
multis mo-
dis agit.

Quemadmodum autem antea demonstratum est, vestræ suffumigiorum receptas vsurpandas non esse: sic illud certum esse ex ijs quæ iam iam dicentur intelligetis. Et si enim quandoque successus respondere videatur, tamen quia sine omni ratione id fit, & summum periculum coniunctum habet, tolerandum omnino non erit. Interim nō inficias eo Mercuriū varijs modis vires suas exferre, nunc in vapore, nunc in exhalatione, mox in Chaos, vel in fumo. Etenim Mercurij essentia tam tenuis est, vt perinde vt fornax calorem, vapores suos exhalet, atq[ue] quemadmodum ad fornacem se-
dentes, etsi ipsam non attingant calorem sentiunt tamen: sic Mer-
curij corpus, etsi nostri corporis substantiam non subingrediatur, solo tamen vapore suo illud alterare potest. quæ enim Mercurij va-
por penetrare potest, eo omnis ipsius quoque vis migrare solet. Nihil enim in rerum natura est, quod tam varijs modis admini-
strari queat, ac Mercurius, neq[ue] tamen ob id quod admirabilis ac varius est, tutius eo vtemur, quemadmodum vulgo persuasum esse videmus.

Emunctio-
riorum de-
lectus.

Sciendum præterea in adhibitione vaporum, Emunctoria morborum spectanda esse: namq[ue] quæ defluxiones extra corpus fe-
runtur, illic suffumigandum erit, itaq[ue] spectandum quoq[ue] an singu-
lares meatus natura fecerit, per quos morbi materia pro loci com-
moditate euacuari possit, vel an arte & coniectura alij inquirendi:
pro istorū namq[ue] diuersitate actio Mercurij euariet, cum non sic in
his ac in illis Mercurius fluxionē impedire vel promouere possit.

Mercurio
vis attracti-
ua concili-
anda.

Proinde si fumo Mercurij aliquid vtile præstandum sit, ne-
cesse ante omnia erit, Mercurio attractiuam vim arte conciliare, at-
que certe in hac Medica Praxi maximum secretum est, scire Mer-
curio eam vim ac naturam inesse, quod arte præparari possit, vt
Constringat, Purget, Laxet, Consolidet, Mundificet, Corrodat: imò
quascunq[ue] actiones edere queat. Itaq[ue] scire necessarium est,
quo modo in singulis Luis Gallicæ speciebus ipsum præparari
oporteat. Sunt namq[ue] pustulæ quædam quæ laxatione, aliæ quæ cō-
solidatione, nonnullæ quæ virtute diaphoretica curari velint: quæ
propter istam diuersitatem accuratè spectare Medicus debet. Adhæc
sciendum, Mercurij fumum aliam nullam actionem efficere posse,
quàm alia sublimata, quæ ad cor penetrantia subitam mor-
tem inferunt, vel toti corpori noxam insignem adferunt.

Itaq[ue]

Pustularum
differentiæ
ratione cu-
randis.

Itaq; si suffumigij forma Mercurio vti vells, eius singularem præparationem, quā ad opus hoc commodissime efficiendum aptus redditur, prius vt addifcas oportet: hoc namq; cognito, obseruatissq; loco & tempore, vti supra monuimus, facilis curatio subsequetur. Præparatio itaque Mercurij, prout in præsentiarum eo vten-
 5 dum præcipimus, in hunc vt sequitur modum adornanda erit. Mercurij satis magna quantitas cum Sulfure extingatur, vt Cinabrij similis euadat. Dein ad pondus omnium Sale petrae adiecto ambo à Sulfure sublimentur. Post recipe Mercurium, ac impone
 10 instrumento Chemico, cuius longitudo sit duarum spithamarum, materia vigulina, fundus amplus, orificium angustum, ordineturq; in hunc modum. Vasis orificium Emunctorio illi qua morbi materiam commodissime prolici posse sperabimus, adhibeatur, ac subtus instrumentum ignis accendatur, quo Mercurius incal-
 15 scat, non tamen euaporet, hoc modo adhibitus Mercurij fumus (moderandum tamen remedium est, pro egri, morbi, ac temporis diuersitate) non secus ac si ipsa Mercurij substātia corpus subisset, sanationem procurare sæpissime obseruatus est. Caue ergo Mer-
 20 curium in substātia, id est, Mercuriū corporalem vsurpes, ne quod cæteris euenit, tibi quoque accidat: namque si Mercurij corpus no-
 strum corpus subeat, non potest non grauis alicuius morbi causa esse.

Præparatio
Mercurij
pro suffu-
migijs.

Artificiosus
fumigandi
modus.

Mercurius
corporalis
non est
vsurpan-
dus.

DE LOTIONIBVS.

CAPVT VI.

25 Similiter de Lauamentis sciendum Basin illorum esse Mercuri-
 um. Si itaq; sine Mercurio nulla vis remedij esse potest, quid
 opus est, Piper, Cardamomū, Flammulam, aliaq; quæ impostores
 adijcere solent, illi commiscere: maximè cum constet ab istis simpli-
 30 cibus Mercurij malignitatem vehementius irritari. Proinde neq;
 ab ea celerrimè ad cor deferantur Mercurius, atq; hinc Febres &
 alui fluores concitentur. Adhæc sciendum, nulla alia de causa Mer-
 curium adhiberi, quàm vt eo loco quo affectus est permaneat, ne-
 que vltèrius progrediatur. Quod si ergo vltèrius quàm morbi
 35 complexus est, Mercuriū ferri non licet, sequitur ex hoc penetran-
 tem illius vim venenosam ante omnia obliterandam esse. Præterea
 obseruandum, quibus nam Luis Gallicæ speciebus hæc remedij
 formula aptissima sit, & sanè in Paralyfibus ac cauis vlceribus om-
 40 nium commodissime vsurpari posse obseruatum est: cauendum ta-
 men, ne remedij multitudo, ac neglecta tēporis ac loci ratio, quam
 toties spectandam esse iam monuimus, aliquid periculi ægro con-
 ciliat. Mercurij ergo præparatio ac adhibitio, sic ferè in lauamen-

Mercurius
quid in
Lotionibus
præstare de-
beat;

Lotiones
quibus
morbis ap-
tissimæ.

Mercurij
preparatio
pro laua-
rentis.

Erroris cau-
sa.

tis se habet. Recipe Mercurij per se sine omni commixtione sublimati quantum sufficit, sublimetur denuo aliquoties à sale fuso, dein cum vino sublimato destilletur toties, donec omnem corrodendi vim amisisse Mercurius videatur. Dein Mercurius hoc modo preparatus in aqua Chelidoniz vel Persionis elixetur, ad horæ dimidiæ spacium, ac percolatus solo spiritu suo in aquam transfuso, non autem in sua substantia vsurpetur. Hinc error ille impostorum originem duxit. Quòd Mercurij corpus non in aquam resolutum, sic uti decebat, adhibere voluerunt: namq; nisi hoc modo corpus Mercurij auferatur, non potest non in egrorum corporibus vehementissima symptomata, imò ipsam quoq; mortem causare.

DE CORRODENTIBVS REMEDIIS.

CAPVT VII.

Corrodens
tia in quem
finem repe-
ta.

Caro infes-
ta veneno
ut curanda.

Color car-
nis deperdi-
tus ut resti-
tuatur.

Maximus error qui in corrodentium remediorum vsu com-
mittitur is est. Quòd cum Corrosio in hos fines potissimum
excogitata ac inuenta sit, ut vel superflua absumatur, vel venenosa,
si quæ sunt, extirpentur: multo tamen aliter impostores ea vsi sunt.
Atque ut rectius rem intelligatis, altius paulò omnia repetamus.
Quæ in vlcerebus ac tumoribus vulneribusq; generantur, super-
flua ea non in ipso vlcere originem habent, sed intrinsecus in cor-
pore radices suas obtinent. Ex quo sequitur Corrosionem frustra-
neam, ac inutilem esse, vbi radix mali intus in corpore recondita
est. Iterum, quemadmodum quandoque à defluxionibus carnem,
sanguinem, venas, ligamenta, nervos, &c. infici cernimus, sic com-
modissimum huic noxa tollendæ remedium esse Corrosionem nò
ignoramus. Veruntamen quòd vulgato illo modo facienda nò sit
Corrosio, sic intelligendum. Caro si veneno infecta videatur, quasi
iam emortua esset, venenosa tamen adhuc non est, sic os si Sphace-
latum, ac quasi carie exesum, colore nigro appareat, etsi tale vide-
tur, nondum tamen auferri postulat, cum perinde ac in pannis res
sefe habeat: si enim nigrore, cruore, vel alio colore tinctus albus li-
neus pannus sit, ipsum tamen lotionem ad pristinum colorem reduci
cernimus: quid prohibet à veneno alterato carnis vel ossis colore,
ipsum concinnis adhibitis remedijs, qualia sunt Emplastra ac Vn-
guenta venenum attrahentia, genuinum ipsis colorem denuo con-
ciliari: neq; statim necesse est corrodentibus, quæ sana perinde ac
ægra rodunt ægros excarnificare. Sin pars aliqua sit, quæ istis re-
medijs non obediat, iterum reiecta corrosione, talia vsurpanda erunt,
quæ putrefaciant, ac putrefactas partes (iuxta supra descriptos ca-
nones) abscedere faciant. Omnino ergo ac sine vlla exceptione
Corrodens Impostura repudianda erit, eiusq; in locum recipienda
erit Medicina, cuius descriptionem hic subiunximus. Recipe Mel-
lis

lis crudi lib: j. Aloepatici quartarium ss. Aluminis vsti, ac aceto restincti singulis vicibus ꝑ j. Vitellos ouorum numero 20. Terebinthinæ lib: ss. agitentur ac commisceantur in pultriculam, quæ ad ignem coquatur, donec crassitudinem Emplastri ac colorem fuscum acquirat.

Corrodentis imposturæ loco vsurpandum medium.

Emplastra dein quæ oleum & Gummi recipiunt, & instar Apostolici præparantur, non secus ac iam à nobis descriptum, conferre scias: namq; sine Melle, Gummi, Ovis, Terebinthina, Lythargyro, Cera, Oleo, vno nimirum ad minimum ex istis nullum penitus vltus mundificari potest.

Quæ sint mundificatiua præcipua.

Mundificatiua autem, quamuis passim apud quosvis plurima sint, tamen confidentiam nullam in illis reponunt vulgares Chyrurgi, hac quoq; de causa, ne scilicet impostoribus peccandi occasiones præbeam, nulla ex Gummis Emplastra in præsentiarum descripsi.

DE VSTIONE.

CAPVT VIII.

Quemadmodum de Corrosione iam iam dictum à nobis est, sic & in vstionibus non secus impostores peccare solent. Atq; sanè nil admodum discriminis inter vstionem ac Corrosionem inuenias, quātum ad finem attinet, itaq; solo manus artificio differre videntur. quoniam autem sine ratione, ac vsu esse hoc remedij genus obseruatum est, indignum visum fuit, aliud in eius locum substituire, cum correctionem penitus nullam admittere posse videatur. Quamuis autem quandoq; vstionem, ac rosionem sanationem subsequi contingat, non tamen vstioni vel rosioni hoc acceptum quisq; ferat, cum per accidens quandoque morbi aliquod granum auferatis, quo sublato, deinde subsequatur. Quapropter in istis morbis eorumq; curationibus, nil nisi stultitia mera est, velle vstionibus vti: proinde consultum videtur, vt ijs morbis, quos vstionibus curari vobis persuasum est, ante descriptis remedijs (in capite de corrodentibus) sanare conemini, aurumq; ac ferrum, &c. re-

Vstio & Corrosio quatenus differant.

Obiectioni occurrat.

Vstionis succedaneum.

DE SECTIONIBVS.

CAPVT IX.

Simile peccatum commissum ab impostoribus est, quibus cum artificium deesset, visum fuit artificiale curandi genus ad manus sumere, hunc errorem ceu crassissimum, non corrigere, vel argumentis refutare, sed penitus explodere vtilius est: namq; sectio tantum abest, vt morbum curet, vt etiam antiquo morbo nouum

Sectio ex vno no duos morbos facit.

necessario superaddat. etenim quod illis persuasum est, nouū morbum priorem obliterare ac obtundere, hoc supra quā dici possit friuolum ac insolens est, cū impossibile sit, ex creta carbonem facere. Interim tamen experientia docuit, non paucos quos desperatos Medici habebant, Sectionibus, ad quas eū ad sacram anchorā confugerant, curatos esse, cui certē experientiæ nobis contradicere animus non est. Atqui distinctione consulere huic malo facile est. Etenim hi qui sectionibus curati sunt, cū sub cura imperitorum medicorum, aliquoties ad desperationem vsque periclitati essent, nil mirum tandem ex malo remedio bonam opem sensisse: namq; si primitus sub peritis medicis auxilia bona experti fuissent: multo antē quā mala sectione vti cogercntur, curationem recepissent. Itaq; vt de tota sectione verba faciā, ea nil à rosione & vstione differre videtur, nisi quōd hic immodica sanguinis profusio ad curationem aliquid cōmodi (per accidens tamen) quandoq; adferre videatur. etenim vbi in vlceribus multum venosæ ac maligne materiæ collectum est, manifestum euadit, apertis sectione meatibus, per quos ea erumpere possit, aliquid ad faciliorem curationem præstari. Neque vero ob id remedium statim conuenire sequitur, cū alia ratione, ac absq; membri iactura idem præstari queat: namq; venenum, vt de rosione ac vstione dictum est, tolli potest: copia vero sanguinis venæ sectione ad radices mali facta imminui, quemadmodum in tractatu de phlebothomia à nobis demonstratum est.

Sectio quatenus morbus curat.

Sectio vti rosione & vstione differat.

Sectionis loco quid usurpandum.

DE CAUSTICIS REMEDIIS.

CAV. X.

Vsitatum hoc vulgo est, vt qui inficitia ac ignorantia conflictantur, nouis subinde, & ex sua phantasia excogitatis inuentionibus suæ ruditati ac inertiae consulere conentur: hoc idē in excitatione pustularum per caustica remedia accidisse videmus. Persuasum enim huius remedij inuentoribus fuit, cū manus perpetuo in actione non sit, dolorem propterea quoque continuum non fore: adhuc cū pustulæ magnæ fiant, multumq; aquæ effluat, morbi statim materiam etiā extractam esse, atqui non leuis error iste est, prioribus tamen paulò tolerabilior: etenim vbi frigidus affectus est, causticis membrum calefieri extra dubium est, attamen interim de nimia membri exsiccatione periclitantur ægri, atq; radicalis humoris absumptio neutiq;am toleranda causatur. Veruntamen vbi in loco dolente nullus humoris immoderatio affluxus apparet, hic ego causticorum potentialium vsum non plane contemnendum putauim, hac interim obseruata conditione, vt Attractiuus ipsum opus perficiatur: simplex enim pustulæ excitatio ad peccan-

Cauteria in frigidis morbis conueniunt. Ne nimis exsiccant cauetur.

peccantem humorem educendum non sufficere potest, nisi sordes quoq; Attractiuus fortioribus coniunctis vi extrahantur: proinde si à caustico cutis aperta fuerit, Attractiuum affectui illi destinatum superimponendum fuerit, vt sequitur.

ATTRACTIVVM CAVTERISATÆ CVTI, PER
cantharides flores vel flammule, conueniens.

Recipe Conorum abietis recentium numero 10. coquantur in lebate, donec viscus ab ijs separetur, cui dein æquas portiones Resinæ ac Terebinthinæ adijciens, decoque ad iustam consistentiam, eoq; vtere vt decet.

Causticorum
attrahentis
um formulæ
lx.

ALIUD VEHEMENTIVS AC PERFECTIUS
Elius attrahens.

Recipe Gummi Oppoponacis 3 ss. Serapini, Galbani, Ammoniaca 3 ij. Bdellij 3 vj. in aceto liquefacta percolentur, & adiectis Rhabarbari 3 ij. Radicum Ephemeris non lethalis 3 ss. Carabes puluerisatæ 3 ss. fiat Emplastrum secundum artem, cuius vsus tandem experientia abunde docebit.

DE BALNEORVM AC SVDATI-
onum Correctione.

CAPVT XI.

CVM sudatio per Emunctoria fiat, atq; quædam species Luis Gallicæ, hocce remedio curari possint, contradictione certe ipsum vacare videtur, omninoq; non repudiandum esse, cuiquam in mentem subire posset. Veruntamen intelligendum, huiusmodi curationes non per vsus Theriacæ, ac aquarum pestilentialium, verum per Mercurium perfici debere. Proinde omni studio in id incumbendum erit, vt Mercurium ad suam vim diaphoreticam deducamus, quo præstito, non vlque adeo difficile erit, quosdam Luis Gallicæ species per sudorem percurare.

Mercurius
ad vim dia-
phoreticum
deducendus.

Quapropter curandum, vt Mercurij naturam in Balneum conuertamus, hoc est, vt absq; stussa sudatio procedat: namq; vt primum à Mercurio sudor concitatus fuerit, iam in propinquo sanitas esse conspicietur. itaq; absque Mercurij virtute omnis sudor inutilis penitus fuerit. Quamuis non desunt qui absq; Mercurio sudoribus factis quosdam curauerunt, tamen fundamēto res caret, & fere deterius malum minari videtur. adhæc numq; profuisse huiusmodi sudores visi sunt, nisi vbi iam vltro natura ad morbi expulsionem insurrexisset. Itaq; nisi vltro natura ad sudores promo-

Absq; stussa
sa Mercuri-
us sudorem
excitet.

Mercurij
Diaphoretici
prepara-
tio.

Dosis Mer-
curij Dia-
phoretici.

uendos accincta sit, omnia Diaphoretica, solo Mercurio excepto, ad Luem Gallicam perferendam frustra adhibebuntur. Mercurij preparationem nos digito quasi demonstrare volumus, in modum quisequitur. Recipe Mercurij cum Stanno Coagulati quantum sufficit, redigatur in tenuissimum puluerem, qui dein pulvis in aurea scutella in aceto vini optimi constituta, ac vino sublimato repleta aliquandiu asseruetur, tandem vinum illud Alcoolizatum accendatur, idq; aliquoties iteretur, & videbis vinum, Mercurium, ac Stannum in quandam oleitatem resolui. olei huius vsus est, vt eius Granum vnum in vino Tramineo vel Alsatico exhibeatur: atque æger stragulis optimè intectus ad sudorem se componat: sudoris autem normam ac modum experientia abundè docebit, vt hoc loco præceptis nil opus sit.

DE SPARADRAPI CORRECTIONE. CAPVT XII.

Deligaturæ
pedum vlc-
ceribus con-
ferunt.

In Spar-
drapo quid
cauendum.

Mercurij
Laxi præpa-
ratio.

Verunt quæ vsu Ligamentorum magnorum quandoq; morborum, eorum præcipuè qui ex defluxionibus oriantur, vel incrementa caperent, occasiones tollebant, atq; illi sanè longo tempore nobis aduersati sunt, quòd illorum curandi ratio ad speciem videretur, penitus non improbanda esse. Verum quamuis nec à nobis omnino contemnatur, tamen pro pedum vlceribus vsurpanda solummodo esse videtur. adhuc etsi ad reliqua manantia vlcera conferre credantur, tamen nisi ad superne defluentes humores, qui difficulter sanè auertuntur, adhiberi commodè potest. Itaq; imposta ista penitus abolenda erit, nisi vbi manantia forsan pedum vlcera curare animus erit. Quin & hoc cauendum, ne in huius vsu fluxiones retro pulsæ intrinsecus vlcera, abscessus, ac tumores faciant, ad quæ dein mala mors subsequatur: quod vt præcaueatur, Mercurio Laxo vtetur: eius namq; ea virtus ac efficacia est, vt omne genus pustularum Gallicarum ex contagiosis defluxionibus intrinsecus in corpore exortarum, penitus perfectèq; curare ac resolvere valeat. Itaque Sparadrapum pro singulari ac artificioso remedio neutiquam reputandum erit, cum deriuatio ac obstructio solummodo sit, atque facile post huiusmodi obstructionem humida vlcera exsiccentur. Atq; proinde error in eo solummodo consistit, quòd huius remedij vsu causæ ac occasiones futurorum vlcerum non abscindantur: namq; facile post factam per Sparadrapum curationem vlcera recrudescere videntur. Quapropter isthæc duo impendentia mala per Mercurium Laxum auertenda erunt, in modum quisequitur. Recipe Mercurij puluerisati quantum sufficit, destilletur ab aqua ouorum donec Coralletur, huius dein Corallati grana viij. in aliqua confectioe aromatica exhibeantur, ad fluxio-

nes à Sparadrappo collectas exsiccandas, neq̃ ad has solum fluxiones, verum ad qualvis quæ toto corpore colligi possunt, hoc remedio exercitatus Medicus commodissimè vtetur.

DE CORRECTIONE QVINTÆ

essentia.

CAPVT XIII.

Libros qui sub nomine quintæ essentia circumferuntur, non puto quemquam esse qui corrigere & ad meliorem frugem perducere possit: namq̃ ne ipsi quidē librorum authores, quid quinta essentia sit, intelligunt, vt non dicam, præter meras nugas, crassissimæq̃ mendacia in illis codicibus nihil cōtineri. Testantur hac Arnoldi Villanouani, & Ioannis Rupeçissæ de quinta essentia mendacissimi libri, ex quibus dein insolenti titulo exornatū opus, Cœlum scilicet Philosophorum, confarcinatum est. verum qui hosce libros legere volet, is confestim intelliget, neq̃ præceptores, neque discipulos minimum eorum quæ cōscripta sunt, intellexisse. Etenim ex eo quod singularem ac nouam Praxim extruxerunt, colligere facile est, ipsos morborum essentiam non intellexisse, cūm omnium morborum vnā quasi formam confingant, ad quam dein mira excogitarunt, suasq̃ istas cogitationes portentosis titulis ac enomijs adornarunt, in quibus tamen nullam Philosophiæ, Medicinæ, ac Astronomiæ mentionem fieri audias, sed merus nugarum ac mendaciorū cataclysmus est. Ex Chemicacertè arte admirandas inuentiones primum in artem Medicam tractatas esse constat. verum Sophistica eas mox adulterauit: fuerunt enim qui vbi semel aliquam præparationem chemicam inspexissent, in quadringentis alijs remulsi conarentur, sicq̃ veritatem quā in illis stultitè confunderent. Itaq̃ scitor e, istius imposturæ, & eius correctionem in eo consistere, ne pollicitationibus ac superbis titulis quidquam tribuamus, sed tantum solummodo credamus, quantum sensus & experientia docuerunt: etenim si quis istis remedijs (quæ maiorem quā Monachi ac pseudochemiciæ profitentur, experientiam requirunt) inconsultè vtatur, grauissimorum morborum occasiones concitare poterit. Obseruandum præterea in arte Chemica secreta præparationis Mercurij contra Lucem Gallicam contineri, quin & omnia remedia quæ in huius morbi curatione Bases seu Arcana sunt, absq̃ Chemiæ singulari peritia præparari nequeunt. itaq̃ frustra hic pharmacopœi suas decoctiones venditabunt, nisi Salia Viriolata, Aluminola, aliaq̃ his similia artificio Chemico conficere possint: namq̃ in istis remedijs recondita sunt secreta, quæ ad curationem luis Gallicæ facere possunt. Horum autem nouam correctionem cōscribere nil opus est, sufficit modum

Arnoldus de quinta essentia. Rupeçissa de quinta essentia. Cœlum philosophorum.

Chemia multum medicinæ profuit & obsuit.

Remedia quæ ad lucem gallicam adhibentur, sine Chemiæ peritia non comparantur.

legitimæ præparationis tenuisse, necq̃ fidem falsis Alcumistarum pollicitationibus adhibuisse, isti certè homines plura sibi tribuunt, quam vnquam opere præstare queant. verum hoc Alchimix cum non paucis alijs facultatibus commune est, vt eius professores antequam sementem fecerint, de messe glorientur. 5

DE CHYRURGORVM CORRECTIONIBVS.

CAPVT XIII.

Chyrgo-
rum theculæ
ridentur.

Chyrgi
cur difficilis
ter correctio
nem admit-
tant.

Chyrurgorum ac tonsorum, (qui non libris vel arte, sed æreis 10
splendentibus theculis mecum certare conantur) erroribus
remedium vel correctionem adferre, ferè impossibile est: namq̃ in
opere Practico, tam rudes ac imperitos sese præbent, summa cum
superbia ac iactantia, vt pigeat illos dignos responso reputare: ma-
ximè cum ipsi met inter se, siue domestici sint, siue agyræ, ipsorum 15
imposturas mutuo conuiciuntur, vt nostra animaduersione non
vsq̃ adeo opus sit. Adhæc adeo consenuerunt in suis erroribus, vt
cum optimam ætatem fricando ac pectendo, sub indoctis præ-
ceptoribus consumpserint, difficulter in senio correctionem admit-
tant: imò si vltro optima illis communicates, non ea recipiunt tamen, 20
sed pro suo modulo semper peccare pergunt. Verum si omnino
correctionem conscribere necesse sit, id omnium primo procuran-
dum erit, vt illa stulticia, quam in disponendis pro colorum varie-
tate vnguentis, quæ in suis theculis circumferunt, abrogetur: nam-
que nulla paulò melior Medicina sic circumferri vult, ceu pictores 25
suos colores circumgestant. itaque per fenestras deiicienda illa pu-
tata vnguenta erunt, cum ægris non plus emolumenti adferre pos-
sint.

Respon-
sionem
cuiusmodi
vnguentis
compara-
tur.

Chyrgus
therapius
centotam
cognoscere
debet.

Quòd si tamen omnino medici esse diciq̃ velint, necesse erit 30
non solum Chyrgix, sed totius therapeutices cognitionem sibi
vt comparent, maximè eius quæ cum vulnerum medicina quandã
cognitionem habet: etenim si oblato grauiori vulnere maiorem ne-
celsitas cognitionem postulare videatur, quàm quæ vulgaribus
vulneribus sufficiat, atq̃ tum Doctorem medicum consulere oportet, 35
vt vulnere namq̃ nec doctor vulneris, nec Chyrgus sym-
ptomatum cognitionem habentes, neuter quidquàm quod vtile
sit, in medium consulere potest. Quapropter Chyrgos istis sedu-
lam operam nauent adhortor: nemo enim tondendo sanus effici-
tur, neque sufficit scarificare posse, vel signa Zodiaci discernere, vel 40
deniq̃ scire quo pacto Emplastrum Apostolicum decoquendum
sit: maior itaq̃, maior inquam diligentia ac experientia ad deuitan-
dos istos errores requiruntur. Præterea vulnus curare posse, vel
fractio

fracto ofsi callum superinducere: quid ad Luis Gallicæ sanationem conducatur: alia certè ars requiritur, quàm theculas varijs coloribus exornatas circumgestare: quid multitudo instrumentorum sine eorum vtendi scientia profit quæso: quid conferat refrigerare posse, sine vsu: Fundamentis ergo ac primis principijs cognoscendis, incumbite, & vltro istas nugas ridebitis: aliam namque correctionem, quàm vt meliora discere velitis, iam vobis adferre impossibile est.

Erroris correctio.

DE IVDÆORVM IMPOSTVRIS

corrigendis.

CAPVT XV.

15 IVDæos verò quid corrigere opus est, cùm ipsi nulla vnquam Latate Medicinæ fundamenta cognouerint: nam quod aliquando singularia callent remedia, non ipsorum scriptis vel industriæ tribuendum, hoc est, cùm ferè ab alijs ea suffurati sint, vel casu, vel præcario adepti. Siquidem quod linguam ipsorum attingit, in ea neq; in Theoria, neq; in Praxi tantum inuenias, vnde simplicissimæ scabiei originem ac curationē demonstrare & præstare queas. 20 Verum sic illis vulgoq; persuasum est, quòd quia lingua Hæbraica rara sit, atq; in ea Patriarchæ claruerint, deniq; ipsa antiquitate commendetur, ob id plus in ea, quod ad Medicinam faciat, descriptum esse, sed summum quo se tueantur argumentum est, Argentum per fas & nefas corrasum, quo dein præuilegia ac immunitates sibi cōparant.

Iudæi medicinam nunquam intellexerunt.

Erroris origo.

Sciendum præterea, ipsos in arte medica nihil vnquam præ cæteris nationibus à Deo edoctos, vel dotatos esse: voluit namque Deus à prima mundi origine Medicinam omnibus ex æquo communem esse, neq; plus Iudæi quàm Gentiles, vel hi quàm illi, de arte Medica à Deo acceperunt. Adhæc nulli quoq; linguarum aliquam prærogatiuam concessit, sed æquè Germanicam ac Hispanicam, Sarmaticam ac Chaldaicam dotauit, vt iam si quæ sibi plus tribuere velit, non verè, sed saltem iactabundè id faciat. Neq; vna 35 certa aliqua lingua morbos continet, ac intelligit: veluti nec ipsorum remedia, sed omnium par ratio est, cùm Deus Opt: Max: non secus ac Solem, Medicam artem communem esse voluerit.

Iudæi in Medicina nihil singulare à Deo acceperunt.

Quamuis hoc inficiari nolum, nec possim, quædam linguas esse, in quibus quæ experientia cognita sunt, diligentius annotata ac conscripta sint, quod in alijs quæ Barbaricæ ob id nuncupatæ sunt, non accidit, attamen eam ob causam hanc illa potiorē ducere, superbum ac infolens est. Adhæc superbia ista omni fructu caret, cū nihilo plus ad curationem faciat, siue plura, siue pauciora remedia

Medicinam perinde vt Solem omnibus communem esse Deus vult. Barbaricæ linguæ.

in ea

in ea lingua, in qua æger decumbit, descripta sint: nisi quoque ipsorum perfecta cognitio accedat.

Iudei nihil præstigijs exercent.

Christiani à Iudeis decipi volunt.

Itaque de Iudeis sic iudicandum, siue vngant, siue lauent, siue fumigent, siue purgent, siue denique vrinas inspiciant, meris præstigijs miseris Christianis ipsos imponere: imponunt autem facilius, quod si simplices sint, imò quandoque circumueniri, ac falli velint, malintque ab alienis decipi, quam à suis humaniter tractari: & sanè Iudæi, si toto anno vnum sanitati restituant, centum quos orco transfuderunt nostra culpa, facile excusant. Itaque ut rem paucis concludam, corrigi Iudæi meo iudicio non possunt, nisi ipsi fundamenta artis, prout scripris mandata sunt, addiscant.

DE GRÆCORVM MEDICORVM

Imposituris.

CAPVT XVI.

Linguarum studium quatenus sectandum Medico.

VELuti supra dictum est, linguam vnam altera, quantum ad Medicinam attinet, ne gry quidam potiore esse, attamen linguarum studium non nullo modo sectari Medicus debet: namque si morbus aliquis multo tempore, aliqua in regione grassetur: verbi gratia, si Persiam diuturnus morbus affligat, is deinde Græciam, mox Pannonias, vicinasque Italix, Germanix, Gallix ac Hispanix nationes peruagetur: tum Lingux Persicæ cognitio eatenus Medico conferre potest, quod cum illa in regione vulgatus morbus sit, eiusdem cognitio ac curandi ratio ipsi perspectior euadat, ipseque illi alijs cognitum facere possit. Similiter Persis vicissim accidere potest, ut Germanicæ lingux, Anglicæ vel Gallicæ cognitionem habere ipsos oporteat. Ex hoc tamen non sequitur, adhuc artem vel penes ipsos, vel penes nos solos esse: namque sic res nostræ à Deo comparatæ sunt, ut ubi morbus est, illic & remedium inueniatur, & ubi remedium est, illic medicus qui illud adhibeat, nascatur. Quomodo ergo Rhenanus Medicus ad Nilum, vel Niloticus apud Danubium nascetur ac fiet? certe milies hic æger periret, quam isthinc Medicus aduocaretur: non sane sic Deus Optimus Maximus nouerca nobis fuit, ut homini alibi habitationem, alibi victum, amicum, & quæ ad sanitatem faciunt, crearet, sed in nostrum commodum in vnum locum collecta singulis clementer impertivit. Quam diuinam contemnentes gratiam, lingux quædam atque eæ maximè, quæ Homeri quoque testimonio nugis ac mendacijs additæ sunt, Medicinam sibi usurparunt, suasque nugas sic lingux dulcedine adeo mellitas reddiderunt, ut cæteræ quoque lingux omnes sua relicta bonitate, hanc delingere velint, putentque singuli, isthinc solummodo medicinam cognosci posse, cum Deus melior rail-

Morbus Medicus & Remedium eodem semper loco inueniuntur.

Græci mendaces, Homero teste.

40

da donatus, per Vulcanicam pharmacopœiam istorum auxilia inquirere vt queam, omnem mouebo lapidem, vt infra apparebit.

- Post signorum explicationem tempestiuum fuerit locum affectum quoq; ostendere. itaq; sciendum vlcera hæc varijs in partibus consistere, ac enasci posse: nam quæ à Realgarè Lunæ ac Veneris fiunt, faciem ferè occupant, labia, nalum, mentu, malas, &c. non raro oculos auresq; depascētia: quæ vero à Realgarè Iouis fiunt, & Mercurij, omoplatas & sternon exedut: Martis realgar in dorso ac ventre vt plurimū sæuit: Saturni deniq; ab inguinibus ad plantas vsq; tota crura obtinet. Vlœra hæc etsi omnia periculosa sunt, & non nisi artis auxilio pelluntur, alia tamen alijs remedio magis obediūt. faciliora curatu sunt ergo, quæ à Mercurij, Solis & Iouis existunt: quæ vero à Veneris, Lunæ, Saturni, & Martis realgarè facta sunt, accuratissimam artificis industriam requirunt: alioquin spiritus vitales inueniunt, mortemq; ineuitabilem inducunt. Generationis modus, quo hæc vlœra fiunt explicandus adhuc superest, qui talis vt plurimum est. Primum, si Realgar per caminum Vulcani euadere conatur, nec exitum inuenit, pustulas paruas, cum perpetua scalpēdi necessitate excitat, quæ nunc tardius, nunc celerius ad maturitatem perueniunt, prout vel scalpendo, vel inconcinnis remedijs magis minusq; irritantur: quod vbi factum fuerit, illo loco centrum suum nanciscitur, cui adhærescens dein Realgar incipit partes exulcerare, vrere, dolore torquere, ac vel in solum, vel profundum depascere, pro suæ nimirum essentia proprietate, vnde quoque horum vlœrum differentia constituendæ sunt. Itaq; quæ in facie & collo sunt, Syrcia appellantur: quæ inter clauiculas & inguina, ante & retro sunt, Cancrum vocare solent: quæ vero sub hypochondrijs sunt, omnia Malum S. Ioannis nuncupant Germani, forsân ex eo, quod diuinam porius quàm humanam opem requirant. Atqui nõ raro euēit, verrucas ac dura tubercula eadem ex causa oriri, quæ tamen vitilia potius quàm noxia putanda sunt: itaq; non vt vulgus Medicorum facit, Corrosius irritanda sunt, sed relinquenda: siquidem tentata statim efferantur: est enim ea Realgaris ex Salibus natura, vt ab huiusmodi externis obiectis inflammetur ac læuiat, non itecus ac de Realgarè metallorum iam dictum est. Vitimo loco sciendum, præter iam dicta Realgaria, aliā Realgaris speciem adhuc existere, quæ nunc ex Antimonio, nunc Plumbagine, nunc ex Margasita, vel Thaleo, vel Kakimia, alijsq; huius generis Mineralibus ortu ducat: verum cū ab ea effecta vlœra, eandem cū superioribus curationē requirant, nil opus est multum de ea laborare.

Locus affectus varius.

Caminum Vulcani.

Syrcion quid.

Malum S. Io. annis.

DE VLCERIBVS TRANSMUTATIS.

CAPVT XIII.

Iterum

I Terum quoddam vlcrum genus explicandum est, quod exemplo hoc innotescere poterit. Cum homo in exteriori mundo, tam varijs artibus instructus sit, vt etiam ipsas rerum formas transmutare possit, cuius rei locupletissimum testimonium in melle crudo & prapato, quæ & substantia, & viribus, ex diametro quasi pugnant, habemus. Si, inquam, in exterioribus talia perficit homo, quanto magis intrinsecus in minori mundo, in quo omnes thesauri reconditi sunt, & ex quo omnia quæ exterioribus efficit, proficiunt, talia præstare ipsum posse putabimus? Si itaq; homo extra se naturas contra naturam transmutare potest, & illa ars ab intra procedit, quæ in attentando consistit, quam dein experientia comitatur. Sic enim artes inueniuntur: primum dum homo ex se attentionem, ex maiore mundo experientiam assumit, atq; tam diu laborat, donec vtriusq; similitudinem comprobarit. quare nemo vicio mihi vertat, quod hominem intra corpus ad transmutationem naturarum tantum, quantum extra, laborare dicam: nam de interioribus quàm de exterioribus maior mihi sollicitudo est. Adhæc sciendum, hominem dupliciter agere: in exterioribus corpore, in interioribus spiritu: illic externarum rerum, hic humani corporis decorem ac vsum respiciens. Spiritum interius agentem distinctionis causa, Adech vocare soleo.

Itaq; sunt in exterioribus Sales quidam, magno artificio compositi, vt Alkalia, & Sales sublimati, hi sales ad naturæ defectus faciendos, necessario ab arte fiunt: nam natura non omnia simplicia perfecte creauit, sed aliqua etiam arti perficienda reliquit, pro libito, & ad eum quem desiderat finem, consequendum, vt iam ars recte altera natura sit, & dicatur. Hæc si in maiore mundo fiunt, etiam argumento sunt, in minore mundo, ab Adech huiusmodi transmutationes tentari: atq; hac ratione quandoq; vlcra non simplicia, sed composita (nam ad transmutationis compositionem molitur natura) oriuntur, de quibus merito hoc loco paucis edisseremus. Itaq; (vt iam dictum est) si homo in exterioribus bona malaq; vtilia & noxia efficit, quid prohibet, idem intrinsecus fieri, dicere? quare si ita intrinsecus laboret Adech pro loci natura simplex vel compositum, mirè vel corrosiuum vlcus facit, cuius dein forma, formam illius Salis, à quo factum est, imitatur. Formas hæc nil opus est hic multis depingere, atq; ab inuicem distinguere: infinitus namq; labor foret, parumq; ad curandum vtilis. In hoc genere mali describendo antiquitas (pro more quem in obscuris rebus semper tenuit) mira verborum inutilium profusione multis paginis disseruit. Ego negotium paucis expediam. Artifices interni, dum ad opus aliquod se accingunt, loca sibi deligunt, in quibus simplicia compositis suis idonea inueniant, quæ ubi nacti fuerint, talibus formis exornant, quales

Mel crudum cum prapato viribus pugnat.

Remedia vt inueniantur.

Adech spiritus in homine laborans est,

Natura non omnia perfecte producit.

Artifices seu fabri in homine.

nitur, planè immutantur: tanta nimirum sophistices in loquendo, ac superstitionis in credendo vis existit, vt & ipsam naturam de suo tramite deijcere queat. itaq; professio ista omnino explodenda est, vt ex qua non morbi solum, sed & desperatio, ipsaq; denique mors oriantur. Quòd autem Sancti morbos infligere non possint, vel saltem non infligat, certissimum argumentum est, quòd non apud Christianos modò, sed & apud Turcas quoq; ceterosq; gentiles ista superstitio dominetur. si itaque Turca aliquo morbo conficetur, suo certè Deo ille malum hoc ascribet, Christianus vero sancto alicuiam ergo vel duo idem malum infligent, vel alterutri crudelitas falso adscribetur, vt certè sanctis demortuis falsissimè tribuitur.

Veruntamen curandi rationem quod attinet, intelligendū est eam in hunc ferè modum contingere. Ager cui persuasum est se à sancto affligi, omnibus certè modis nititur illum sibi reconciliare, qua fide dum nititur, donis ac precibus eum honorat, quod vbi præstitit, iam sibi met persuadet, sibi sanctum placatum esse, sicq; sanitati restituitur, fide scilicet, vel potius superstitione sua, quam secundo concepit, quod si primam non cōcepisset, numq; secunda indignisset: namq; primum morbum sibi met conciliauit. itaq; constat sanitatem, veluti nec morbum, à Sancto non esse, sed solum euenire prout ager semetipsum ligat vel soluit.

Sciendum propterea hanc imposturam eiusq; autorem penitus aboleri debere. Sin quis ager sit, is ad Christū confugiat, apud quem pro sanitate impetranda nil opus est sumptus facere. Pia sententia Paracelsi.

~~Si quis ager sit, is ad Christū confugiat, apud quem pro sanitate impetranda nil opus est sumptus facere. Si quis ager sit, is ad Christū confugiat, apud quem pro sanitate impetranda nil opus est sumptus facere. Si quis ager sit, is ad Christū confugiat, apud quem pro sanitate impetranda nil opus est sumptus facere.~~

Si quis ager sit, is ad Christū confugiat, apud quem pro sanitate impetranda nil opus est sumptus facere. Si quis ager sit, is ad Christū confugiat, apud quem pro sanitate impetranda nil opus est sumptus facere. Si quis ager sit, is ad Christū confugiat, apud quem pro sanitate impetranda nil opus est sumptus facere.

Si quis ager sit, is ad Christū confugiat, apud quem pro sanitate impetranda nil opus est sumptus facere. Si quis ager sit, is ad Christū confugiat, apud quem pro sanitate impetranda nil opus est sumptus facere. Si quis ager sit, is ad Christū confugiat, apud quem pro sanitate impetranda nil opus est sumptus facere.

DE PHARMACOPOEORVM IMPO.

sturis.

CAPVT XIX.

NON levis impostura est quæ Pharmacopœos exercere solet. Etenim quiuis apud se reputet velim, quales nam illi sint scholastici ac beani, in illud pistrinum detruduntur, neque illic meliore aliqua conditione sunt, cū nil faciant vel discant aliud, quàm coquere & mortario tinnire: quod si ergo huiusmodi onagro quid in mentem veniat, quis speret aliud ipsum sibi persuasum iri pati? Multa quidem experimenta illos nancisci dubium non est, sed ratione perpetuo destituuntur, cū tamen ipsi magnam sibi met tribuant eruditionem. Ex quo sequitur, ipsis persuasum esse suam opinionem omnes artes longo spacio antecire. Atqui morbi cognitio

Morbi cognitio operosa.

M m

tantam exercitationem ac peritiam requirit, ut si quis eam animo reputet, non sit facile crediturus, ex receptorum ac experimentorum multitudine ipsos in veros medicos euadere posse: proinde cum superbiam ac auaritiam apud ipsos dominari omnes facile cernant, nil opus est in correctione huius imposturæ multum insudare. Sunt tamen Pharmacopœi quidam, qui se cognitione Latinæ linguæ aliquo modo tueri conantur, quam consecuti sunt, cum Con-
 uentores, Pædagogi ac Procuratores essent. itaq; cum posthæc ductis viduis, libros, nomina ac officinas hæreditario iure recipissent, non secus ac si præstantissimi Medici essent, solæ linguæ peritia superbiunt, putantes cò quòd sciant cuius calus sit Ioannes, intelligant quoq; cuius generis sit Lignum Aloës &c.

Lignum
aloes cuius
generis.

Pharmacos
pecciorum
inficitia ride-
tur.

Adhæc quantus error sit, ex hoc quoque colligi potest, quòd cum primum species Bertholdi cognoscere didicerint, Venetias mittantur, ad importandas merces, quo vbi venerint, ex optimis pessima deligunt, ac pro recentibus cariola et inueterata exportant. Aliquid præ cæteris in Medicina ipsos scire, omnino negari non potest, sed manca ac mutila omnis ipsorum cognitio est: namq; quemadmodum qui piscem probe coquere nouit, Piscator ob id non est, aut qui strenue bibit, vites bene colere scit: sic & in Pharmacopœia res se habet. Optima ergo horum errorum correctio est, ut quiuis sua sorte còtentus, suam artē exerceat: namq; qui suæ vocatione pie vacare volet, sat habebit quod agat, nec alijs sese actionibus immiscebit.

DE LAMINARVM PLUMBEARVM

correctio.

CAPVT XX.

Laminae
rum plum-
bearum or-
go.

Laminarū
vulgaris
vsius.

Mercurius
vulgi quid.

IMposturæ huius radix ex eo originem duxit, quòd Philosophi Minerales plumbi naturam similem efficere conati sunt naturæ Argenti viui: atque sanè inuentio hæc auctororum suorum magnam peripicaciam arguit, verum plus damni in medicina, quàm vñs ægris attulisse obseruata est: itaq; à medicina exulare iubeatur. Quin & in hoc errore alius est qui corrigi desiderat: nimirum quod n̄ qui hoc remedij genere vtuntur, morbi naturas sibi cognitās perspectasq; nondum habent: hinc alij ad liberandas obstructions, alij ad calidam intemperiem emendandā plumbicis laminis vñ sunt. Verum nihil horum considerari necesse est, sufficit natura Mercurij, ex quo lamina illa plumbea confecta est, perspectam habere. Cauendum ergo, ne Mercurium istum plumbi eundem esse putemus cum Mercurio vulgi: namq; Mercurius vulgi ille est, qui naturam ac essentiam suam, etsi in metalla transmutetur, incorruptam non seruat, ex quo cognoscere licet, quòd quantū Metallis virium inest,

tan-

tantundem huic Mercurio tribuendum sit, atq; proinde morbos pro varietate sua varijs generibus Metallicarum laminarum curandos esse: hinc aureæ, argenteæ, cupreæ, stanneæ, ac ferreæ laminæ præparatæ à quibusdam fuerunt. Sed omnes istas magno intervallo superat Mercurius Fabricatus, quem dum nemo intelligit, nisi quoad laminas plumbeas attinet, magna impostura committitur. Veruntamen si quis omnino vsum laminarum plumbearum vrgeret vellet, is correctionem aliqualem saltem admittere cogetur: nimirum vt Plumbum cum vigesima parte Mercurij vulgi amalgametur, ac dein non plumbi instar solummodo, sed in cuiusvis metalli substantiæ subuicesima parte administretur: metallum autem deligendum erit, parti affectæ ac morbo consentiens, vñico ferro excepto. Cæterum non ignorandum, metallum corruptum quàm integrum plus efficere, sic minio ac cerussæ maior quàm plumbo virtus inesse cernitur. Hinc causa elucescit, quamobrem Emplastrum de Minio ad curationes tam efficax sit: nimirum quia ex Saturno primitus confectum fuit. Sic Lythargirus nil aliud est, quàm Spuma Mercurij. Quocirca laminarum plumbearum inuentionem, quæ magnum secretioris philosophiæ argumentum est, non improbamus, eam vero imposturam summè abolendam ducimus, quod nullius præterea rei cognitionem necessariam ad curationem esse quidam opinantur. Itaq; si quis laminis istis vti velit, cum monitum cupio, vt totius naturæ Mercurij cognitionem prius confectetur: hac enim comparata, omnes dein imposturæ facile deuictæ hauriunt, eæ etiam, quæ ab antiquis magno applausu vsurpatæ fuerunt.

Mercurius fabricatus.

Emplastrum de Minio.

DE ARTERIARVM, NERVORVM AC

venarum præfectione cauenda.

CAPVT XXI.

Impostura hæc non secus meo consilio ac Sparadrapî error corrigenda erit, eo dempto, quod nullius partis apertio subsequatur, intrinsecus tamen nõ secus ac illic de obstructione dictum est, omnia perficienda erunt. Interim autem nõ raro paralyfes, luxationes, inflammationes, atq; atrophix partium accidunt: similiter & scyrri, phygette, herniæ, bubones, vrinariorum meatuum affectiones, rerum ac vesicæ vlcera, &c. euenire solent, quapropter correctio, imposturæ huius erit, vt non exterius præfectione, sed intrinsecus in corpore per Mercurium Laxatiuum defluxiones auertantur: namq; præter Mercurium hunc nullum aliud superest remedium, quod malo huic mederi queat. Sin aliquæ ex supra commemoratis affectionibus, Herniam puta, Bubones, vel alias vlcerationes affligere videantur, tum sciendum erit, eas nisi aperta cute sanari non posse, atq; quemadmodum si vlcus illud singulariter per se curandū

Mercurius Laxatiuus.

fuerat, sic eius symptomata quoque curanda fuerint: namque am-
 borum vna eademque forma, origo, ac substantia existit. Quapropter
 ad hanc imposturam tollendam vtilissimum fuerit, (quemadmo-
 dum & de quibusdam alijs dictum est,) vt error qui in præsecan-
 dis meatibus committitur, præcaueatur.

DE SERVORVM SVORVM *perfidia.*

CAPVT XXII.

Varij ac multiplices morbi dum Medicinam facerem, omni tem-
 pore oblati sunt, in quibus curandis cum antiquorum canones
 mihi proposuisssem conſectandos, minimum tamen eius quod ſpe-
 rabam conſecturus ſum. Tandem coactus, varia hinc inde pondera-
 re, expendere ac dimetiri, in tantam coniectus ſum dubitationem,
 vt inter plurima quæ contigiffent experimenta, vtrum potiore lo-
 co habendum eſſet, plane dubius hærerem: in qua inconfantia
 dum verſarer, ſerui mei omnia bona malaque (quorum tamen pau-
 ciſſima ego vtilia eſſe expertus fueram) experimenta corraſerunt,
 eaque ſub meo nomine uſurparunt, magnas cum ijs imposturas
 committentes, me tamen illa, ceu putida ac inutilia repudiante. Vi-
 derant quidem magnas à me curationes præſtari, quas omnes
 æmulari ſtulte conabantur, atque vt id tutius facerent, Magiſterij
 ac Doctōratus inſignia ambiuerunt. itaque ſi quid damni ex huius-
 modi experimentis ægris conciliabitur, id non nobis, ſed illorum
 nequitia adſcribendum erit: namque illorum quidam cum ad tem-
 pus ludimagiſtros egiffent, noſtra perſpecta induſtria, famelico-
 rum canum inſtar nobis adblandiri cœperunt, vt aliquid illis lar-
 giremur: qui vt primum duo, tria, quatuorue experimēta ſecretiora
 à nobis extorſiffent, nobis turpiter relictis, ſuo commodο ſtudere
 cœperunt, ſed quo honeſtatis titulo, quiuis facile iudicabit. Simi-
 liter in mea familia magnis ſumptibus Chyrurgos ac tonſores alui,
 ijsque ſecretiora quædam remedia bona fide communicauī, qui ſta-
 tim ac ſtiſtica emplaſtra à me accepiſſent, deſertorum ac Apoſtata-
 rum more, me relicto, mihi debitam laudem uſurpare, meque ſum-
 mis conuiſijs inceſſere cœperunt. atque quamuis non diſſitear præ-
 ſtantia aliquod remedia furtiuè vel precario à me ipſos extorſiſſe,
 tamen ſingulos candide admonitos volo, ne huiusmodi experi-
 mentis, quæ iſti miris laudibus euehere non verentur, nimium
 tribuant: ſiquidem niſi experientia ac multiplex uſus ad iſta ac-
 cedat, inutilia ſerè ſunt huiusmodi ſecreta, quemadmodum
 hoc diſcipulis meis non infrequens eſſe, experientia quorūdam
 magno

Chyrurgos
 rem ſeruitio
 uſus Paraſe-
 celſus.

magno suo cum periculo edocuit. Neque vero omnes meos discipulos in hoc censu haberi velim: fuerunt namq; quorū singularis in me fides extitit, quos ego frequentur in meis scriptis compellare soleo, reliquorum vero nomina rarissimè in nostris scriptis consignata inuenias. Sic nos libros quosdam in nostri Secretarij honorem conscripsimus, aliquos Doctori Cornelio, Doctori Petro, Doctori Andreæ, Doctori Vrsino, Licentiatō Pangratio, ac Magistro Rhaphaeli transmisiimus. hos ergo vt omni laude dignissimos censeo, sic cæteros qui me perfide deseruerunt, omnibus modis rogatos & admonitos volo, vt quæ nondū apud nos addiderunt fundamenta, magna diligentia consequi, vel nunc tandem conentur: interim Saturninam illam, ac Lunaticam, qua scorpionum instar nos consecretantur, maledicentiam deponant, atq; mente recolligant, quanta fide, quantoq; candore, nihil ipsos celare, vel clam habere voluerim. Sed male metuo, ne postremi hi impostores omnium posthac imposturarum cultores ac fautores futuri sint.

Paracelsi
Discipulo-
rum duo
genera.

Amici Pa-
racelsi.

QVINTÆ PARTIS CHY- RURGIAE MAGNÆ RARÆ Paracelsi, Liber tertius.

DE MALE CVRATIS ÆGRIS restituendis.

CAPVT I.

MININO operæ precium esse duximus, huius tertij tractatus propositum paucis aperire. Tractabimus igitur in presentiarum, quantum incommodi, quantumq; morborum ex imperitorum Chyrurgorum temeritate ægris conciliatum sit. In qua dissertatione primum omnium obseruandū erit, quid Medicamenti inconuenientis inconcinne adhibiti, venenositas cum pestilentis luis contagio coniuncta, mali efficere queat: hinc enim discere licet ex antiquorum scriptis, neutiquam Luis Gallicæ causas originem ac curationem deduci demonstrariq; posse: quod certe omnes & singulos qui Medicam artem sectantur vnicè obseruare consulimus. Dein spectandū quoq; quomodo ægri qui perperam à veterinaris istis curati sunt, restitui pristinae sanitati possint. Admoneo interim

Argumentum
libri
huius.

formulas idæ morbi Gallici: interim tamen vbi subolfaciunt erroris sui causam (quod tamen raro euenit) ad solum aquæ dulcis recurrere solent, vnde aliæ quoq; morborum causæ concitantur.

CAPVT III.

5 Similiter de externis remedijs iudicandum erit, quorum omnium Basis est Argentum viuum, sine quo nulla vnguenta, suffumigia, lauamenta, imò nulla penitus remedia confici possunt. Morbi autem, qui à Mercurio inferuntur, quamuis aliquot iam enu-
 10 rati sint, tamen vberioris doctrinæ gratia copiosius nobis describentur. Itaq; sciendum, triplicem argenti viui naturam esse. Prima ea est, quæ purgat. Altera quæ putrefacit. Tertia quæ artus refrige-
 rat: ex istis inq; tribus omne genus morborum procedit. Ex purga-
 15 tione nimirū virium deiectio oritur, vel totius corporis, vel prin-
 cipis alicuius partis: etenim siue supernè, siue per aluum, purgatio procedat, vbiq; imminutarū virium occasiones reperiuntur: namq;
 naturalia simul ac præternaturalia, noxia æquè ac vtilia propellū-
 20 ens, magnas illic putredines efficiat, quarū dein quàm difficilis sit curatio, quilibet vel mediocriter in arte exercitatus facile cognos-
 cet. itaq; studiosè cauebūt medici, ne in hunc crassum errorē incur-
 rant, in quem certe admodū procliuus casus est, vbi vngendū ac la-
 uandum est: namq; istæ duæ formæ remediorum omnium celerrimè
 25 ad interiora viscera penetrare solent, vnde deinceps post multos annos, grauisissimi morbi ingruere solent, quorū causa ad medicorū imperitiā rectissimè refertur. Tertiò deniq; ab Argenti viui re-
 frigerante qualitate duplex morborū genus causari solet: vnum cū
 pinguedo ac adeps intrinsecus in corpore nostro congelatur, sic in
 30 pulmone eius adipe congelato trilles, ac peripneumonix generan-
 tur, in epate ac liene pinguedine meatus obstruente, incogniti, & inauditi antea morbi fiunt. Alterum morborum genus fit, cū nerui
 ac ligamēta, ossa, ac perioestion refrigerata doloribus affligūt. Ceteri
 deniq; morbi, qui hinc oriunt, specialius alibi nobis enarrabuntur.

CAPVT IIII.

35 SED quæ hactenus commemorauimus, quantum ad præsentia Symptomata attinet, dicta sufficiāt. Itaq; de futuris quoq; et ingruentibus malis, iam deinceps sermonem instituamus. In qua dis-
 40 sertatione ante omnia obseruandum erit. Veneni seu contagij Luis Gallicæ, eam esse naturā atq; malignitatem, vt omne genus morbo-
 rū in aliam essentiā trāsmutare possit: accidisse hoc animaduersum est, anteq; morbus vulgaris euaderet, tum etiam, cū iam Epy-
 demicos grassaretur: namque cū Lues hæc adhuc in ficti esset,

Mercurius
omnium
externorum
remediorū
Basis.

Mercurij
triplex na-
tura.

Purgationis
effectus.

Putrefactio
à Mercurio
facta.

Mercurij vis
refrigerans
quos mor-
bos faciat.

I.

II.

Contagij
Luis Gallicæ
natura.

se habet: latet namque in Mercurio alia quædam venenositas, quæ ad omne genus impressiōum à Planetis suscipiendum aptissima est, continetur. Cùm itaque Mercurius huiusmodi coniunctionibus inevitabiliter subiectus sit, manifestum est, inuasionem, signa, typumq; Morbi pro Mercurij diuersitate euariare. Hinc si Mercurialis illa vis ad expulsiōem præparata sit, salutem: sin ei resistat, diuturnum portendere intelligitur. Quæ iam de peste exempli causa proposuimus, ad alios quoque morbos referenda erunt: cætera vero quæ ad originalem causam pertinere videbuntur, ex libro De origine nouorum morborum naturalium petetis.

Prognosis con.

CAPVT VI.

Prophylactice, Medicinæ non infima pars: quoniam ex contrarijs describi, ipsq; constitui debet, quæ occasiones morborum præcauere possunt, paucis de ea differemus, in modum vt sequitur. Principio, quia cœlestem influxū, dein terrestrem Luxuriam causas morbi esse constitutum est, extra dubium esse videtur, ex istis duobus deuitatis, regimē seu præcautionē constitui debere: namq; præter actionem Naturæ, & exaltationem Veneris pauca admodū sunt, quæ insignem aliquam morbi occasionem præbere queant. etsi enim cibi quidam sunt, qui prodesse vel obesse exhibiti vel prohibiti possunt, tamen illi ipsi, morbi Gallici causa non sunt, sed forsitan alterius symptomatis, quod ingruere posset: illi verò symptomati competens regimen, nil ad Luem Gallicam attinet, cùm Lues Venerea, solis illis duobus punctis prohibitis, arceri velit possitq;. Quapropter sciendum, si qui morbi ex alimentorum, quorundam exhibitione vel prohibitione augmenta capiant, eos iam sic confirmatos esse, tantasq; radices egisse, vt ægrè postea loco moueantur, veluti in lepra cernere licet. Obseruandum præterea de commemoratis duabus causis generalibus, hoc est, quòd, quoniam Morbus hic ex Venere, Firmamenti & Terræ ortum ac incrementum capit, eam esse quoque eius malignitatem, vt ad propagationem suæ virulentiaë magis magisq; ad Venerem, homines eo correptos concitet, veluti enim morbi alij somnum, alij vigilias faciunt, sic hic quoq; naturæ ordo immutatus esse cernitur. Itaque in prophylactice primum erit, vt potentia Veneris confringatur, non in terra solum, sed etiam in Firmamento, idq; donec minimum de Lue Gallica superesse vidēbitur. interim autē & cæterorū Planetarum operationes contemnendæ non erunt: namque Actus Veneris cum Marte, multum alienus est à Saturni actu illi coniuncto, sicq; de actionibus reliquorum etiam Planetarum iudicandum erit.

Prophylas
tice quomodo instituen-
da.

Actio naturæ & exaltatio Veneris causæ sunt morbi Gallici.

Venus terre & Firmamenti.

Actio Veneris varius.

QVia ergo ex cognitione duarum iam dictarum causarum cō-
munium, regimen describere necessarium est, manifestum eu-
dit, quā necessaria sit ad præcauendos morbos Astronomiæ pe-
ritia. Venus enim, etsi Morbum generet, tamē morbi magnitudo,
malignitas, multa paucaue non ex sola Venere dependet, cū ista
à commixtionibus reliquorum Planetarum gubernari Astrologi-
cæ rationes doceant, nos coniunctionem illam seu commixtionem
in præsentiarum IMPRESSIONEM appellabimus: namq; hæ con-
iunctiones saltem per consensum fiunt. Nimirum si quis Exaltatio-
nem veneris tribuat, exaltationi Saturni vel Mercurij, vel alterius
alicuius, is iam fingere solummodo coniunctionem videtur. Itaq;
omnino curandum erit, vt istis repudiatis coniunctionibus, regi-
mina describantur. Operationem autem (quæ sine Impressionem
fieri nequit,) quod attinet, cauendum erit, ne ea sine ijs quæ reli-
quos ingruentes morbos arcere possunt, inchoetur. Etsi enim sint
quæ huiusmodi coniunctiones subsequi continentur alimenta, (hoc
est, quæ irritent) cibi, potus, oclum, exercitia, &c. aliæq; causæ quæ
constellations huiusmodi irritent, tamen omnia hæc præcauere
oportebit: nisi enim huiusmodi dietam quis obseruet, non potest
curatio perfici: atq; etiamsi aliquando perfecta curatio esse videat-
ur, non tamen ei confidendum erit, cū perpetuo mali radices
aliquo modo restent, neq; patiantur se, nisi prædicta dietæ formu-
la obseruata, expelli. Perinde etiam ac Veneris actio celerrima est:
sic morbi aduentus recessusq; celerrimè fiunt. Itaq; si morbi iam in-
ueterati recrudescant, recidiuæ causam soli inordinatæ victus ra-
tioni tribuendam esse.

CAPVT VIII.

Posthac ergo morborum curandi rationem aggressurus, necessa-
rium videtur, ostendere quanta Astronomiæ peritia in Medi-
co requiratur. Astronomiam autem intelligo, quæ Medicam so-
lūmodo considerationem contineat. Similiter Luminis nature
experientia omnino ad Medicinæ perfectionem spectare videtur:
quoniam enim quæ perficiuntur à Medico actiones, ex Lumine
Naturæ proficisci debent, manifestum euadit, sine absoluta Lumi-
nis huius cognitione Medicinam non artem, sed imposturam esse.
Quapropter cū Medicinæ perfectio ex istis dependeat, non ex
Auicenna, Valesco, Argillata, Landfranco aut Guidone, sed ex so-
la vi Mercuriali omnis curatio speranda erit, vt iam facile cogno-
scere liceat, an Medicus in Pharmacopæorum officinis, vel in Che-
micorum laboratorijs nasci, crescere, perficiq; debeat: non enim
statim

Venus mor-
bum Galli-
cum gene-
rat.Impressio
quid.Dietæ fors
multæ neces-
saria.Astronomiæ
necessitas in
arte Medica.Lumen Na-
turæ.Vis Mercu-
rialis causa
omnium cu-
rationum.

statim qui dictare nouit, aptus ad Medicinam faciendam censendus est. Tales ferè antiqui fuerunt, nugatores scilicet. verum non sequitur vt antiquos iuuenes imitentur: cum enim morbus nouus sit, antiquam medicinam non videtur requirere. Proinde nouitatis
 5: studium in arte Medica nemini vitio vertendum erit, cum nemo verè affirmare possit, Medicinam omnibus modis absolutam perfectamque esse: namq; nouorum morborum exitus nemo adhuc perspexit, eaq; de causa illi absolute describi non possunt. Itaq; hoc verissimè dictum omnes intelligant, in nouis morbis antiquorum
 10: signenta prorsus reiicienda esse, cum conset in eas in quibus nunc versamini angustias ab ijs vos coniectos esse. Est enim Medicinæ in terris non alia quàm Nauis in mari ratio: velur enim hæc nullo certo loco consistit, sed ibi semper est, qua illam nauclerus dirigit, non pro hesterni, sed pro hodierni venti ratione: sic Medicina iuxta nouorum morborum diuersitatem euariare solet.

Nouitas non semper est in vno.

Simile.

CAPVT IX.

Ratio ergo illorum morborum, qui ex deprauata curandi ratione originem duxerunt, duplici ferè ratione fieri solet.
 10: Prior est, vt illa remedia quæ inconuenienter corpori adhibita in substantia sua adhuc intra corpus abscondita latent, expellantur. Altera, vt spiritus à Medicamento venenositate inquinati, atq; in Fixum seu Chronicum morbum transmutati, rectèq; cogniti, suo quem specialiter requirunt modo sanentur. Prior rursum modus
 25: varius admodum est: variæ namq; sunt venenorum, quæ intra corpus impulsæ fuerunt substantiæ: alia Lethargi, alia Cerussæ, alia Euphorbiæ, alia deniq; & multiplex Mercurij malignitas conspici- tur. ad horum ergo venenorum substantiam expellendam, magna loci affecti cognitio necessaria esse videtur. Sunt deinceps medica-
 30: menta quædam, quæ corporis substantiam subingressa (qualia Cathartica sunt) ipsius substantiam dissoluentia, eandem vna secum expellunt ac deiciunt, quam illorum incommoditatem vt tollas, accurata circumspectione opus est. Summa itaq; huius praxeos erit: vt remediij substantia primum è corpore expellatur, siue ea cū
 35: vñctionibus, siue suffumigijs, siue quibuscunq; tandem formis corpus subingressa sit. Dein vt spiritus Mercurij corporalis (qui etsi corporalis sit, inuisibilis tamen existit) à corpore humano separetur: donec enim ista corpora intra corpus subsisterint, impossi-
 40: bile est vtilem curationem præstari.

Duplex ratio curandi morbos deprauatos.

Subdiuisio curationis.

Locus affecti cognitio ad curationem necessaria.

Corporalis Mercurius est inuisibilis.

DE QVIBVS DAM INCVRABILIBUS MORBIS.

CAPVT X.

SCiendum quoq; malignorum ac venenosorum remediorum vfu, morbos quandoq; conciliari, qui nullo vnquam tempore deinceps curationem admittant, sic ex vehementioribus remedijs, in Lue Gallica vſurpatis, obſeruatum eſt morbos extitiſſe, qui nunquam curari ſe paterentur: iſq; etſi quandoq; maniſeſtè non appareant, intrinſecus tamen tanta malignitate corpus affligere ſolent, vt ſalutis ſpes nulla vnquam exſpectari poſſit. Sic remedia Luis Gallicæ inconcinne adhibita, variarum Lepræ ſpecierum cauſas fuiſſe obſeruauimus: nō enim quatuor ſaltem, ſed plus quadraginta Lepræ ſpecies exiſtunt, contra quā vulgus imperitorum medicorum opinetur. proinde ſciant Medici, in Mercurio rudimenta quædam Lepræ contineri, maximè ſi ipſe cum principijs Luis Gallicæ complicetur, hinc omnia quæ deinceps generantur, Lepræ aliquam ſpeciem referunt. De iſta ergo occulta Lepræ ſciendum ſepe Phagadenas, Cancros, Syrones, Heſticas, Phthyes, &c. Leproſas eſſe, quos tamen affectus vulgares medici, non niſi pro ſimplicibus Cancris, Fiſtulis, Syronibus, &c. iudicant ac reputant, tūm tamen Lepra certò illos comitetur, verum ea paucis iſq; obſcurioribus ſignis cognoscitur. In hiſce ergo morbis vnice ſpectandum, vt an Lepra adlit cognoscamus: ea etenim præſente, fruſtra curationem molieris, quæ aliàs nō tam difficilis foret. Quin & multi morbi lethales incidunt, vt Hydropes, Quartanæ, horumq; ſimiles, qui ſi vel leuiſſimis ſignis aſeſſe cognoscantur, certiſſimam perniciem imminere ne dubitato: namq; etſi morbi expulſi eſſe cui videantur, tamen radices fixas hærere certiſſimum eſt. Quapropter iſtis animum aduertet medicus, cū difficillimum ſit naturæ impetus remorari, ſolumq; naturæ miniſter rectiſſimè medicus dicatur, non autem illius dominium ſibi vſurpare debeat. Proinde quicumq; hanc Lepram, hoſq; grauiffimos morbos accuratè perpenderit, Monachus, Inſtitor, Ludimagiſter, Architeſtus manebit potius, quā vt ſe difficillimæ huic arti implicet.

Morbi quidam manu- facti incurabiles ſunt.

Plures lepræ ſpecies.

Hydrops & Quartanæ lethales.

POST FACTAM CURATIONEM, AN EA diuturna ſit futura, quomodo conſiderandum.

CAPVT XI.

ANtequā autem reſtitutionem eorum, qui perperam curati ſunt deſcribamus, ſigna quædam, quibus intendendum ſit, antequā curationem aggrediamur, proponere neceſſe erit. Namq; vbi deprauatus aliquis morbus eſt, iſ certè per ſe ſolus non conſiſtit, ſed plurimos poſt ſe habet æquē ac ipſe cognitu neceſſarios, itaque tot quot ſunt in corpore morbi, cognoscendi erunt, ne dum viſibilem

Deprauati morbi ſunt, per alijs complicantur.

sibilem te ac manifestum curare putas, occultos alios & numquam
 forsan prodituros, palam facias, posteriusq; malum priore multò
 grauius euadat. Itaq; si paralyfis accadat, statim iuxta Anatomicas
 rationes regionem illam in qua affectus consistit expendes, vnaq;
 5° occulti morbi quantæ sint vires considerabis. Similiter in vlceribus Catharrorū
effectus.
 quandoq; catarrhi accidunt, qui efficiunt vt ex vno vlcere octo vel
 nouem affectus progredi videantur. isthæc ergo considerata se-
 dulò erunt, ne quoniam simplex tantum vlcus apparet, simpliciter
 solum illud implendum esse putemus, cùm latentes & occulti mor-
 10 bi multò plus negotij facessere soleant, quàm ipsum met vlcus.
 Quamuis autem isti morbi Gallicis vlceribus non appareant, illos
 tamen per ea expurgari manifestum est: proinde si quis nullo ipso-
 rum respectu habito, meatum illum obstrueret (facta curatione)
 tum necessario affectus retrò ad suum fontem regurgitaret, aliòq;
 15 loco erumperet, nemo tamen rectè huiusmodi affectum à Lue Gal-
 lica initium duxisse, affirmaret, etiã si antea per illam expurgatus,
 protractusq; esset. Simili omnino ratione de signis omnium reli- Signorum
viciis.
 quorum morborum iudicandum erit: namq; signorum ratio edo-
 cet, quid quoquo loco cauendum metuendumue sit, vt & posthac
 20 intelligamus, qui morbi inter nouos & ex deprauata curatione or-
 tos connumerandi sint. neq; vero hic de omnibus huius generis
 affectibus disserere animus est, sed de ijs solum, qui venenoso con-
 tagio molesti sunt: cæteri namq; ex vulgatis præcautionis ac cura-
 tionis regulis, curandi quomodo sint, facile elucescet.

QVĪD OPTIMVM IN MEDICINA.

CAPVT XII.

30 CVM in prima propositi nostri parte, is nobis scopus proposi-
 tus fuerit, vt errores Medicorum, eorumq; ex prauis curatio-
 nibus ortas noxas describeremus: est enim tanta horum pseudo-
 medicorum ruditas ac imperitia, vt ægros non dico non curare
 queant, sed ne ab imminentibus quidem periculis liberare, cùm eò
 angustiarum res ægrorum frequentissimè deducant, quò numq;
 35 morbus per se quantumuis malignus, detrudere potuisset. Hanc
 ergo horrendam ac miserabilem ægrorum lanienam, ex medico-
 rum imperitia sæuientem, quis non hominum, exetrandam ac
 detestandam putet? An ne aliquis humanitatem sic exuere potuit,
 vt erroris sui effectum præ oculis conspiciens, eundem tamen ag-
 40 noscere nolit? sufficereq; hanc excusationem putet: QVANTVM
 POTVI PRÆSTITI, QVANTVM RATIONE ASSEQVI PO-
 TVI, CONSVLVI OPTIME. Ista ne excusatio Medico digna pu-
 tanda sit? quomodo quæso optimè consuluerit quis, qui quid opti-

Quis opti-
me confidet,

Medico cur
se concre-
dant ægri.

num sit ignorat: Optimum certe ex optimo originem ducit, hoc est, illud optimum consilium est, quod ex optima affectus cognitione prodijt, de optimo sanè gloriari is non poterit, qui quid optimum sit non intelligit. Itaq; Medicus nullus verè dicere potest, se optimum præstitisse, nisi quod illi affectui convenientissimum remedium sit, cognouerit, adhibueritq; qua in re certè non levis Impositura committi solet. Nemo enim ex suamet ratione suisq; speculationibus quid optimum sit assequi potest, neque quisquam æger, medici speculationibus ac ratiocinationibus sese concedit, sed ipsius potius experientiæ, ex qua salutem sibi pollicetur.

10

CAPVT XIII.

Mercurij
ysum quæ
finalis se
quantur.

Particulari-
um remedio-
rum noxx.

Intueamini quæso Impositurarum vestrarum colluuiem, quot modis, Dñj boni, ægros excarnificetis, iam Mercurio, iam Ligno, iam purgationibus contra naturæ artisq; præcepta, cōtra vestras conscientias, contraq; vestrorum præceptorum, quorum auctoritatibus nitimini, canones, magno humani generis incōmodo, in languidos debacchantes: inspiciatis moneo quid vestro optimè consulendo efficiatis, nimirum corporis constitutionem intrinsecus corrumpitis, sanguinem contagioso veneno inquinatis, quatuor elementorum temperamentum, in quo sanitas tota cōsistit, dissoluentes, efficitis, vt nec syderum, nec alimentorum benignitas, quidquàm emolumenti ad restitutionem amplius adferre possit. Sed ista vniuersalia sunt, in Particularibus autem mēbris ac visceribus, Pulmones quidem putredinem, Epate corruptionem, cæterisq; membris venenositatem conciliari videmus, non ligno solum ac Mercurio, sed omnibus in vniuersum quibus vtimini remediorum formis, tantos tamq; inauditos excitantes morbos, vt vel nomina ipsorum meditari ac confingere vix quisquam possit. Horum inquam malorum omnium vos causa estis, perpendite obsecro, quomodo figuram corporis, rosionibus, sectionibus, alijsq; remediorum formis, quibus morbos obstruere ac obruere conamini, deformaueritis, vt iam pro vno vlcere quod curandum susceperatis, decem alia multò deteriora eruperint, ex minutissimo amplissimum euaserit. Adhæc vestris corrosionibus extrinsecis, intrinsecus tam vehementes corrosiones vos concitasse animaduersum est, vt miserabiliter manibus, pedibus, ossibusq; decidentibus, tandemq; nouis ac inauditis morbis erumpentibus, ægri iugularentur. Ista quæso humanitatis ac officij vos admonere patiamini. Si me odio prosequimini, obid quod ista detego, vicissim vos in vestri odium deducant, mala ac damna quæ vestra inscitia miseris ægris conciliastis. Atq; si Dei Opt: Maxi: gratia plus ego in arte conlectus sum, quàm vestrum aliquis, ne illud vna cum persona

Pla admo-
nitio: Para-
cedi.

40

sona odio prosequamini: non enim perinde in remedium ac personam vos affectos esse decet, remedio vtamini bono, quod si in mea persona quid vobis desit, vbi ad concertationem deuentum fuerit, illud forsan corrigetur.

CAPVT XIII.

PROposita hactenus argumēta sunt eorum primum, qui se optimum consuluisse profitentur, tum nostra, quibus ipsorum varias assertiones confutandas putauimus, summa eorum hæc fere est, quod nemo se tueri possit, affirmando, se optimum quod cognouisset, consuluisse, cum id quod in illo affectu optimum esset, ignoraret, atq; eger non quod ipsius rationi videretur, sed quid experientia didicisset confirmatumq; esset, ex ipso speret. verum cum languens quid ex ipsius cerebro natum sit, vel quid vsu ac experientia, cognitum ignoret, sed subinde opinetur, id optimū esse quod inficius Medicus consulit, quanta ipsum iniuria affici, quantisq; dolis circumueniri quis putet? Quanta quæso impostura sit, si quis optimum se consulere velle profiteatur, interim autem quid optimum sit ignoret? Ille solum qui quid optimum sit, nouit, optimum consulere potest, eiusq; errores Deus excusatos habebit, si qui accidant. Multi namq; ægri sunt, apud quos ne præstantissima quidem remedia commodum aliquod efficiant: quis enim est, qui diuinam prouidentiam intelligat? Hinc accidit, vt morbi remedijs etiam optimis non obediant, scilicet Deo nolente sanitatem adhuc largiri: huius generis ægros medici periti, velut suis remedijs ledere non possunt, etsi lædere videantur: sic impostores medici ægros non aduerso Deo languentes, etsi ledere non videantur, lædere tamen possunt. Itaq; vt quid quisq; medicus optimum faciat præsterq; aperiam, propositum mihi est, præsentī tractatu, quomodo ea quæ ab impostoribus corrupta sunt, restituere oporteat, quod vt faciam commodius, primo quo pacto Impostura lædere solet: dein quomodo morbos ex deprauata curatione ortos cognoscere deceat & docebo: tertio denique loco, quemadmodum curatio præstanda sit, non quantum ego possum optimum (vt vulgus loquitur) sed quantum natura & ars admittunt, quantum terræ ac regionis constitutio admittunt. Itaq; quæ describo, non ex me, sed ex natura in qua & ego sum, profecta esse singuli sciant.

Argumentum prioris capituli.

Optimum non consulti, qui quid optimum sit non intelligit.

Morbi cur quandoque bonus remedijs non cedant.

Propositum huius tractatus.

CAPVT XV.

ET primo quidem egrorum deprauatio quam vos committitis, ex regimine seu diætā ligni originem ducit: in præsentiarum autem naturam ligni, vt de qua pluribus hucusq; locis mentionem fecerim, intactam relinquo, canones vestros examinaturus. Salis

Salis vsus
cur interdici-
endus non
sit.

I.

II.

Curatio bo-
na quæ.

III.

vsus quod interdicitis, hoc vero est, quod medicine nomen num-
quam mereri potest, cum veneni instar sit: namq; ex Salis defectu
necessario corpus corrumpitur, bonaq; eius temperies perit, nos
eius incommoda in tres classes distinguere solemus. Primo enim si-
ne sale concoctio absoluta fieri nulla potest, neq; in ventriculo neq;
in hepate, vnde corporis humidior constitutio ad hydropem, Ca-
tarrhos, Paralyfin, Apoplexiam, subitamq; mortem suscipiendam
aptum subsequitur. Secundo, corpori subtrahitis id, quod sanis ac
valentibus membris deputatum est, hoc est, alimenta exhibetis quæ
corpori aduersantur. iam vero si quid corpori aduersum sit, quam
ad nutritionem ineptum sit, non puto quemquam esse qui non
intelligat: namq; curatio omnis in eum modum fieri debet, vt nulli
membrorum suum aptum nutrimentum subtrahatur, ne scilicet vi-
res imminuantur: ea namq; semel deperditæ, vix posthac in inte-
grum restitui possunt. Tertio, quod tenuem victum prescribitis, id
quidem efficitis, vt cum hostibus omnibus qui vnâ cum morbo
vobis resistunt, vires subtrahitis, eos subegisse quodammodo vide-
mini. verum vbi corpus vires receperit, tum vnâ cum augmento
virium, morbi quoq; recrudescunt, multiq; quàm antehac fuerint
grauiores euadunt: namq; ex immodicis istis exsiccationibus san-
guis refrigeratur, viresq; adeo debilitantur, vt cibum potumque
posthac imperfectè concoquant, vnde deinceps necessario sanguis,
caro, adepsq; frigidiora generentur. Hæcæ autem noxas quis ve-
strum putat se excusare posse? cum palam sit, vestra culpa euenisse,
nullamq; defensionem recipere posse.

CAPVT XVI.

Purgationes
vulgares
non tutæ.

Purgationū
noxæ.

Purgatio
quæ uis mor-
borum cau-
sa existit.

Si in purgationibus non minus periculum conciliatis: non enim
didicistis adhuc tutam purgationem conficere, sed sic vobis per-
suasum est, si multum excernant, vicinosq; parietes concant egri,
vilem faustamq; purgationem esse. verum vos vtilem corporis
substantiam vehementibus catharticis in aquam humorem resol-
uentes, ac extra corpus deicientes, audetis pronunciare, ea forma
ipsam in corpore latuisse, eiq; noxam intulisse. Purgationes certè
vestre perinde vt sol niuem in aquam reducit, vtilem corporis sub-
stantiam, sanguinem, carnem ac medullas resolvere solent, vnde
postea ipsorum quantitate ac legitimo pondere imminutus, mne-
genus morborum originem ducere solet. Similiter quoque nulla
omnino purgatio est, quæ non novos subinde in hominum corpo-
ribus morbos generare possit: eadem namq; purgantium, quæ &
morbos materia existit. itaq; purgante aliquo in corpus subin-
gresso morbi necessario multiplicantur, quod in Mercurio addif-
cere exempli causa licet. Ille enim intensissima sua frigidityte ner-

uos, tendones, ac ligamenta intantum alterat, vt nunquam postea ad naturalem accongenitum sibi calorem, velut nec sanguis ac caro recuperare queant. Ex hoc itaq; frigore tremores artuum fiunt, nec artuum modò, sed & interiorum viscerum: hinc in ofsibus medullæ, in pericardio cor, in Epate bilis vesicula, in pulmone spiritus &c. intrinsecus contremiscere quandoq; animaduertuntur. Quo- circa de intensissimo hoc frigore non aliter quàm de vehemēti hyeme iudicandum est, in qua corpus ac mens quandoq; tremunt: similiter inquam in Mercurio hyems quædam est frigus atq; nix. Obseruandum præterea de isto frigore est, ipsum Stupefaciendi totum corpus virtutem participare: namq; perinde atq; ab hyemis frigore manus vel nasus &c. in stuporem præ frigore deuenit, sic interiora viscera à Mercurij frigiditate naturalem sensum amittāt, vt nec esuriant, nec sitiant, nec attrahant, nec expellant tempore legitimo. itaq; quemadmodum frigus externum, sic & Mercurij natura corporis constitutionem corrumpit.

Mercurij frigiditas quid efficiat.

Simile.

Frigus Mercurij stupefaciens.

CAPVT XVII.

Quemadmodum itaque de frigore dictum hætenus est, sic ipsum contradictione omnino vacare videtur: etenim vbicumq; frigus tale intus in corpore laturerit, necessum est calorem internum contra ipsum insurgere, ex qua dein lucta morbi recentes subinde necessario prodeunt, qui dein vitam breuiorem reddunt, et si lethales statim non sint: ad hæc omnes agentes facultates interiores in stupidam quandam naturam abeūt, vnde postea calore à frigore deuicto, putredo illius membri seu visceris oritur. Nam vbicumque calor naturalis extinctus est, illic necessario putredo subsequitur: ista ergo noxa vsu Mercurij conciliatam, quis dubitet, vt tollatur, ad Medicum pertinere? Sed interna mala forsan, quàm externa tolerabiliora fuerint, externa dico quæ ab extrinsecus adhibitis remedijs inferuntur, qualia sunt quæ ex retentione fluxionum efficiuntur: ex illis namq; sequitur, vt quæ extra affligere volebant, intrinsecus molesta iam sint: etenim ea vis quæ exterius corrodit, nec intra corpus remittere potest. Sic etiam in affectibus ex Corrosione ortis, agendum: siquidem vbi à corrodentibus medicamentis in rabiem acta natura fuerit, morbus multo suo principio deterior euadit, qui corpus subiens, venas, totamq; corporis compagem inficiens, ac succendens, illic ad tempus reconditus latet, donectandem ex illa infectione contagiosus iterum morbus erumpat, ad necem inferendam satis efficax. Hæc itaque damna à vobis illata, quo pacto restituere oporteat, ne quæso pigeat ex nostris scriptis legendo addiscere, neque statim maleuolentiæ hoc tribuatis, si quando errorem aliquem vestrum detego, cum si omnes

Ex lucta caloris & frigoris morbi noui exoritur.

Putredo calorem internum sequitur necessario.

Corrodendum maligni effectus.

imposturas excutere vellem, pro singulis singuli tractatus, de cō singulis Simplicibus singula capita conscribenda essent, quæ tamen omnia tegendæ turpitudinis vestræ causâ, ac breuitatis studio in paucas classes reduximus: in tres nimirum externos, ac tres internos errores. Interni sunt, Purgatio, Exsiccatio, ac vsus Mercurij. Externi verò, fluxionum auersio, sectio, ac torrosio: cæteri deniq; si qui fuerint errores, illos ad hos sex, tamq; ad genera sua commodè referemus. itaque consequenter de ijs tamq; de sex nouorum morborum certissimis causis differemus.

CAPVT XVIII.

Libri huius partitionem quam supra tradidimus, puto vos adhuc memoria tenere: itaq; nil opus esse puto admonere, secundæ partis nos hic initium facturos esse, proinde sermonis initium faciamus. Notum vobis est ex deprauata curatione hydropem quandoq; oriri: vt quomodo ista à vulgari hydrope (hoc est, ea quæ viscerum vitio accidit) differat, non sic forsan cuius obuium est, neque est vt quisquam putet, vtrarumq; eandem naturam esse, cum magnis ab inuicem distent intervallis. Itaque de proposita hydrope sic paucis pronuncio. Vbi ex Mercurio Hydrops originem duxit, sic omnino sentiendum, à Mercurio resoluta esse Mineralia corporis: ille etenim corporis substantiam in puram aquositatem reducit, carnem, sanguinem, medullas, aliq; quæ indies de nouo in corporibus nostris accrescant, liquefaciendo hæc itaq; Mercurij natura, naturæ Firmamēti quàm simillima existit: est enim in eo cur riculum totius anni, Æstas dico, hyemsq;. quemadmodū ergo dictum antea est, Hyemis naturam referre Mercurium, sic eundem Æstati similem esse propter resolutionem, iam quoq; intelligendū: quidquid enim frigore eius congelatur hyeme, hoc æstate ab eiusdem calore resoluitur, quæ dein resoluti Hypofarca Mercurialis dicitur, ex quo differentiam huius ac naturalis hydropis internoscere facillimum erit. Notandum quoque expurgatione corruptionem in corpore humano accidere, quæ nullam omnino ex vulgaribus affectionibus referat: non enim vt porgationes vires imminunt, sic morbum inuenire licet, qui simili ratione viribus humani corporis efficiat, neq; vlla est sicca intemperies, quæ siccitati ligni Guaiaci respondeat. Quapropter in huiusmodi casibus antiquorum commentationes reiiciendæ erunt: namq; illæ hosce morbos cū recentibus nullo modo conciliare possunt. Itaq; quemadmodum in hac hydrope, sic in omnibus reliquis morbis distinguendum erit, sic tremor manuum ex contactu Mercurij, à tremore ex reliquo corpore exorto discernendus.

Errorum
classes.

Hydrops
naturalis &
deprauata
quatenus
differant.

Mineralia
corporis à
Mercurio
resoluntur
vt hydrops.

Hypofarca
Mercurialis.

Ligni Guaiaci
intensis-
sima siccitas.

Tremor ab
argento vis
uo.

CAPVT XIX.

SEd iam ad Praxin properemus, vbi ante omnia propositi nostri rationes explicandæ erunt. Constitutum ergo nobis est, morborum Theoriam non iuxta ordinem morborum, qui ex inueteratis originem duxerunt, deducere, sed ad manus sumpta Mineralium natura, iuxta ipsorum rationem Receptas seu remediorum formulas describere. Quia ergo nouâ Theoriam hic machinari oportet, nil opus erit posthac compositorum rationem habere ei qui Theoriæ Mineralium imperitus fuerit. Neq; est vt quisq; insolitâ ^{Propositum Paracelsi.} Methodum receptarum accuset; nam sic morborum ratio postulata re videtur. Vellem sanè reliquas quoq; descriptiones, quæ in istis affectionibus à cæteris vsurpantur, hic annotari posse; satis enim intelligo plerisq; hanc nouam Theoriam, ac Praxim initio difficilē futuram. adhuc cum in cognitione vulgarium morborum, tam miris modis peccent Medici, an ne mihi pollicear in istis difficillimis affectionibus ipsos erroribus vacaturos esse, male certè metuo, ne cum morbis ipsorum quoq; negligentia accreuerit.

CAPVT XX.

SCire etiam de nostra sequentis Practicæ methodo cōuenit, nos quorundam morborum mentionem facere, qui singularibus ac specificis remedijs cedant, cum alij communibus facile percurrantur. Postulant enim hoc & ipse Stylus, ac morborum natura & series: processus enim inconstans, inconstantia symptomata subsecuti videtur, hinc quandoq; iuxta naturā Mercurij, quandoq; iuxta naturam Constrictionis procedendū esse necessitas iubet, prout nimirum Mineralis illius natura tulerit, quam nos rationem in libro de origine nouorum Morborum, accuratè & abundè describemus, idq; eo lubentius, vt impendētia pericula in curatione nouorum morborum, aliquo modo deuitentur, quæ ab ijs qui subinde nouas remediorum formulas componunt, aliàs conciliarentur. quod si quæ interim silentio inuoluerimus, ea nostræ Theoriæ gnari facile dein eruent, quibus nos quoq; potestatem facimus, si qui hiatus apparuerint, eosdem refarciendi.

CAPVT XXI.

DE NOVA HECTICA.

HEctica est consumptio totius corporis, ac substantiæ carnosarum partium imminutio, cum alternatim ingruentibus calore ac frigore. Originem ferè ducit, ex eo quòd longo tempore non curata Lues Gallica naturales vires imminuerit; namque vbi morbus diutius affligerit, alsimilans nutrimentum facultas ferè euanescit, qua deperdita impossibile est, quod de substantia corporis

defluxit rursus apponi. Hęc ergo curationis procrastinatio ac mora, Medicorum imperitia accidit, qui dum morbum curare conantur, non curant tamen, sed saltem distrahunt, vnde dein vires necessario imminuuntur, atque Hęclica generatur.

DE NOVA PHTHOE.

Phthiſe vt
ſiat.

Quęuis corporis refrigeratio à Mercurij frigida intemperie, vel diuturna inedia cauſata, ſanguinis maſſam refrigerare ſolet, ſic vt omnis eius ſubſtantia in mukum ac pituitam conuertatur, quę ſubinde ad reiectionem nos irritare ſolet, vnde poſtea corpus abſumitur, deficiente nimirum nutricante ſanguine, quo ſi corpus deſtituatur, neceſſario in atrophiam incidit. adhęc perinde vt à frigore, vbi calor accreuerit, membra ſtupore corripuntur, atq; pituiſoſum ſanguinem generant: omnis enim ſtupidus calor, omneq; frigus ex medicamento venenoſitate natum, corporis habitum in deterius tranſmutare poteſt.

DE NOVA HYDROPE.

Flatus cum
humore hy-
dropem ſa-
cit.

Vbi à Mercurio coagulata fuerit corporis noſtri, ſiue multa ſiue pauca ſubſtantia, tum idem ipſe illam denuo reſoluit, ſic vt ipſo recedente per ſuam naturam, id quod coagulatum antea fuerat, nō ſecus ac glacies iterum reſoluatur, qui dein humor in infernas partes decubens, accedentibus flatibus, in tumores illas attollit, quod certē omne malum Mercurio perperam adhibito in vnguentis, ſuſſumigijs, lotionibus, &c. adſcribendum erit: quin & Ligno quędam malignitas ineſt, qua ad hydropem diſpoſita redduntur corpora, ſi quis eo inconcinne vtatur.

DE NOVIS APOSTEMATIBVS.

Apoſtematum horum origo inde ſerē eſt, quōd deſfluxiones quę ad exteriora membra deſluere debebant, Medicorum imperitia retrō pulſę, obſtructę ac impeditę, quę in externis artubus effecturę erant, regurgitantes ad interna, ibidem multo maiore periculo exſequuntur. vbi cū partium nobilitas non tam facile ac manus pedesq; illam operationem patiantur, effectus oritur Pleuritidi omni ex parte reſpondens.

DE NOVA PVLMONIA.

Mercurij natura veluti per os expurgare ſolet, ſic quoq; magna vi ad pulmōnes penetrare, quos vbi occupauerit, non ſecus ac in faucibus, omnes ſordes quas expellere debebat, in pulmōnes colligit: atque quemadmodum in faucibus inflammationes, ſic in Pulmo-

Pulmonibus peripneumonias excitans, quæ vbi pulmones corripuerint, iam non ita facile vt faucium phlegmones perferantur. hinc ergo tussis, suppurationes, puris sputa, fetor anhelitus &c. tandem exoriuntur.

Peripneumonia diutius
culter curatur.

DE NOVA LITHIASI.

Accidit quoq; ex nimio imminuto naturali calore (à Mercurio nimirum maligna qualitate) vt Renes grauissimis morbis affligantur: namq; vbi præter omnem rationem Mercurius intra corpus adactus fuerit, atq; regiones Renum ac dorsi occupauerit, perpetuos lumborum dolores efficere solet, maximè verò vbi aliqua ad calculum inclinatione æger aliàs affectus est.

Mercurium
Nephritia
facit.

DE NOVA CARDIALGIA, SEV

novo Singultu.

Quando ex nimio Argenti viui vsu, ventriculi regio Mercurio grauata fuerit, ferè diuturnus singultus superuenire solet: namq; perinde vt manibus tremorè, sic & ventriculo infert Mercurius: est enim singultus, nil aliud quàm tremor ventriculi. Atque quemadmodum Mercurius vomitum aliàs excitare solet, sic in ventriculo dominiū adeptus, nauseam cibi ac potus efficit, neq; nauseam solum, sed & debilitatem quoq; atq; frequentissimum vomitum. Similiter ex frequentibus purgationibus haustis ac deuoratis, ventriculi supinitas causari solet, vt deinceps quotidie ægri ceu hausto Medicamento purgentur.

Singultus
est tremor
ventriculi.

DE NOVA DISSENTERIA.

Non secus vbi Mercurius intestinorum Anatomiam subiecit, illorum quoq; morbos causare aptus est: fiunt itaq; ex illo quædam alui fluores, per quos non stercora solum aliq; superfluitates, sed & utilis corporis substantia per aluum descendunt, causante id ipsum Medicamenti venenosa malignitate. quod si venenosam illam Medicinam in igneum conuerti calorem contigerit, alui fluores lethales ac perpetuos efficit.

DE NOVIS LATERVM PUNCTIONIBVS.

Vehementium medicamentorum, quæ in curatione Luis Gallicæ vulgus Medicorum adhibere solet, ea est malignitas, vt nisi iusto pondere, certa mensura, aptoq; tempore exhibeantur, subito cor petunt, vnde dein laterum punctiones, anhelitus difficultas, læuiores vel molestiores, pro assumpti veneni quantitate affligunt. Quod si veneni malignitas etiam sanguinis massam occupauerit,

Suppuratio
morbus
grauis-
simus.

uerit, dum isthæc symptomata non ante scire desinunt, donec Suppuratio fiat, morbus scilicet omnibus reliquis morbis, penitus dissimilis, quicquid nisi ipsissima mors recte dicatur.

DE NOVA PHRENITIDE.

Vehemens inquam venenum hoc, si quando superna petens capitis ac cerebri interiora subierit, non secus ac alijs in regionibus, subito in actiones suas prorumpere solet, atque quemadmodum veneni natura est, ut circumiacentes partes ardat, atque singularibus quibusdam doloris speciebus sese prodat, sic quoque occupata cerebri regione, pro partis illius natura ac habitu, singulari doloris specie affligit, ad quam dein delirium ac mania sequuntur, qui affectus diuturni, an breues, tuti vel lethales futuri sint, ex eo cognoscitur, quatenus venenum illud igneam qualitatem concepis-
sit.

DE NOVA SITIS.

Sitis sitis
lore Epatis.

Veneno Epatis regionem subeunte, ab illius agente qualitate epatis siccitas causetur, ad quam sitis necessario sequitur, atque sane sitim facere, quoduis venenum aptum est, cum omne venenum epar affligat, ipsum autem sitis sit locus quasi affectus, unde dein multa sitis ad mortem usque durans affligit, quæ ubi in propinquo fuerit, sitis in lethalem morbum transmutari videbitur, quem morbum ad certum aliquod genus pro sua industria quicquid refert potest: namque vniuersi modi semper non est.

DE NOVIS MENSTRUIS AC vteri affectionibus.

Vteri affe-
ctiones ut
siant.

Similiter ex inconuenientibus remedijs, quæ quandoque mulieribus, quæ Lue Gallica laborant, exhibentur, quemadmodum in intestinis alui fluores, sic in vtero Mensium inordinatæ ac intempestiue ruptiones causantur. proinde donec Medicamenti malignitas ac virulentia vteri Anatomiam occupauerit, ne speres sanitati restitui affectam mulierem posse. Non secus etiam, veluti veneni huius usus epar, cerebrum, &c. inficit: hydropem aliasque affectiones generat, sic ubi vteri internas regiones ipsum subierit, sterilitatem efficit, veneni malignitate spermatis bonitatem corrumpente. Itaque ubi à Mercurij frigida intemperie vterus refrigeratus fuerit, pro veris Mensibus, Lochia seu alba menstrua prodire videbuntur, donec omnis veneni malignitas extincta esse appareat.

DE NOVA LETRA.

Venena atque ipsorum illegitimum usum hactenus propagatum,

rum non intrinsecus solum, sed etiam externa corporis superficie actionibus suis morbos generare posse, si facile intelligunt, qui ab adhibitione ipsorum pustulas, escharas, partiumq; decolorationes factas esse aliquando obseruauerunt. generationis autem modus sic
 5 ferè habet, vbi vis veneni intrinsecus in corpore imminuta non est, tum ea extra fertur, atq; qua parte maximè illi commodum est, in conspectum prodit, lepraq; efficitur. Simile quippiam accidere
 obseruatum est, in quibusdam corporibus, quæ cum defluxioni-
 bus obnoxia essent, Mercurio curari attentata sunt, qui cum fluxio-
 10 ni illi iunctus fuisset, non secus ac Lepra extra prorupit. Non dissimile de Morphea, Herpete, Phlyctenis &c. alijsq; affectionibus cutaneis iudicium esse, facile intelligent, qui Lepræ rectam absolutamq; cognitionem habuerint.

In defluxionibus abusus Mercuri.

DE NOVO ERYSIPELATE.

Novi Erysipelatis origo ex defluxionibus typicis ferè est, hoc est, vbi certis periodicis solitæ fieri defluxiones, quibus tota corporis moles expurgabatur, Medicorum imperitia retrò pulsæ, meatusq; obstructi fuerint, non potente amplius sese exonerare natura,
 20 tum subitò rigores, horrores, punctiones, angustia pectoris, aliq; Februm symptomata in inuasionibus Februm Biliofarum ac Pestilentium vulgata corripunt, atque præter hæc rubri quoque tumores, eiusdemq; coloris maculæ erumpunt. Hoc inquam erysipelas quandoq; feliciter, quandoq; minus curatur, atq; ferè vbi perperam curatum est,
 25 cor petit, ac non mediocri capitis periculum conciliat.

DE NOVO IGNE PERSICO.

Quemadmodum notum vobis est, venena Arsenici, Auripigmenti, Mercurij, &c. causticam quandam virtutem participare, sic ipsa quando corpori, vt ipsum alterent, adhibentur, si ignea vi non aliquantum oblitterata excelluerit, pro consueta sua natura inflammationem quandam machinantur, maximè si centrum suæ Anatomia occupauerint.

DE NOVA PHAGEDENA.

Similiter si eadem ipsa caustica vis non integram cutem, sed aliqua parte, qua ipsa ulcerata est, attigerit, vlcera depascencia
 40 porum instar efficit, in quorum curatione (de qua deinceps plura) nil opus est, de loco affecto sollicitum esse: siquidem omni corporis parte tale vlcus efficere, venenum hoc satis efficax est.

Vlcera depascencia.

Cancer vt
fiat.

Non alia ratione in veneno depascens quædam virulentia inest, ex qua & ipsa viscera eandem concipiunt, quam aliâ sua natura non haberent, atq; hinc fore carcinomata noua generari manifestum est.

DE FVCATIS QVIBVSDAM MORBIS.

CAPVT XXII.

Podagra
cum Lue
Gallica com-
plicata vt
fiat.

Sciendum quoq; venenum hoc quandoq; aliquem morbum occupare, eumq; sic transmutare, vt impossibile posthac sit, eum eiusq; essentiam absolute perfecteq; internosci: namq; à veneno & noui morbi generari, & inueterati transmutari facile possunt. Hoc in Podagra ac similibus affectionibus non difficulter animaduertitur: etenim si huiusmodi venenosum remedium in morbi alterius Anatomiâ incidat, ibiq; dominium exerceat, procliue est Podagram cum Lupo, verbi causa, vel carcinomate, vel initijs Lepre, vel alijs quibuscumq; morbis suprâ enumeratis: vt sunt Erysipelas, Gangræna, &c. complicatam generari. Possibile etenim vt huiusmodi venenum quemcunq; morbum in alium transmutet, maxime vbi plurimi inordinate inuicem commixti fuerint, atqui hinc ortos morbos nemo facile cognouerit, nisi cui venenorum vis perfecte perspecta sit. Itaq; accuratè Medici pendere debent, an veneni aliqua portio morbum comitetur, nec ne, atque quemadmodum illud vires suas exferat dispicere. Namq; ex Luis Gallicæ origine ac curatione, duplex morborum genus primitus existere potest: alterum, de quo secundo libro disseruimus, alterum quod deprauatam curationem subsequitur, de quo præsentis libro sermo institutus est, quamuis non inficior morbos hîc non omnes appellari, at tamen ij serè describuntur, qui nostra ætate vulgariter grassantur, quod si posthac alij emergent, ex iam propositis fundamentis, quibus illorum originem, causas ac curandi rationem facile cognosceret. Itaq; iam consequenter Receptas describam pro curatione eorum morborum, qui hoc tertio libro continentur.

Duo mor-
borum.
deprauato-
rum genera.

CAPVT XXIII.

Atq; vt tandem curationem Luis Gallicæ, eius nimirum quæ perperam ab Impostoribus curata, varia morborum genera produxit, describamus, tempestiuum esse videtur. verum alicui hîc forsitan præter decorum facere videar, quod meæ Facultatis homines erroris in simulo: atqui candidiores iudices meum propositum sinistra non interpretaturos puto, cum necessitas sic postulare videa-

videatur. Sed vtut sit, nos nostra pertractemus, vbi obseruandum, duplicem me curadi rationem instituere, quarum prior est, in correctione communium deprauationis omnium morborum causarum, cuiusmodi sunt vnctiones, Lotiones, fumigationes, ligni in-
 5 cecicinus vsus, aliaq; huiusmodi: nam ab istis remedijs omnibus ferè ægrs, qui horum veterinariorum curæ se committunt, ineu-
 tabile periculum imminet. Altera curationis ratio est, vt commu-
 ne venenum eiusq; noxam recte dignoscamus atq; curemus. No-
 10 tandum autem hic est, ceteras imposturas vt sunt quæ sectione, vsti-
 one, corrosione &c. committuntur, aliam ac singularem curatio-
 nem quam supra commemoratur, obtinere: itaq; singulares regu-
 las præscribendas esse, quod nos deinceps quantum in nobis erit,
 accuratè præstare studebimus: alteram de vnctionibus, alteram de
 15 sectionibus, eiusq; similibus tractationem descripturi. Quæ verò
 alia damna, ab alijs remedijs formis, ab impostoribus inferuntur,
 omnia hic describi ac corrigi non posse non inficior: non enim li-
 belli breuitas hoc patitur. adæc si singula describere vellemus, de
 singulis imposturis, singulos novos tractatus conscribere oportet.
 20 Nostri autem propositi ratio ad Praxin vsq; solummodo hic
 extenditur, cū alibi non desint occasiones, vbi copiosius de Theo-
 rematis differamus: veluti in eo libro cui titulum fecimus, quid
 Morbus Gallicus in futuro efficere possit, quidq; mali ex incon-
 cinna curatione metuendum. Itaq; hanc succinctam Praxin æquo
 animo suscipiatis oro, rogans interim quoq; ne nouas descriptio-
 25 nes nostras contemnatis: siquidem vobis ipsis conscj sitis, vos in
 omni vestra scientia, ne minimum quidem remedium quod no-
 uo huic morbo aduersaretur inuenire potuisse: ne ergo pigeat quæ
 noua, atque nostra addiscere, cogitate obsecro vestras hucusq;
 ad vos propagatas receptas sola eloquentia ac sophistica niri, cæte-
 30 ra nullius penitus utilitatis esse. Ceterum non dubito, paucos ve-
 strum subsequentes nostras Receptarum descriptiones intellectu-
 ros esse, cū in rjs scholis, in quibus vos Medicinæ olim studuistis
 casualia potius, quàm quæ reuera sic se habeant, proponantur.

35 DE RESTITVENDIS IIS, QVI VN.

*Elionibus, lotionibus, suffumigijs, &c. cor-
 rupti sunt.*

CAPVT XXIIII.

40 **A**Rgentum viuum quod vestris imposturis, vnctionibus scili-
 cet, lotionibus, suffumigijs, &c. intra corpus compulsus est,
 illic delitecens omnino, quo minus recta curatio procedat, Mer-
 curiali sua vi prohibet: quin & nouorum morborum, (qui curatio-

Mercurij fas-
bulosæ ex-
unctiones.

Corallat
tupi.
Aurum Dia-
phoretici-
cum.
Thermæ
laxæ.

ni supra quam credibile sit, inobedientes euadunt) occasiones sub-
inde præbet, ex quibus duobus signis, teu tecmirijs colligere me-
dicus potest, an ab Argento viuo malum extiterit: sunt enim qui
gloriantur se Mercurium extinguere posse, hic calcinationem, ille
Sublimationem, tertius hoc, quartus illud profitentes, cum tamē
omnibus modis adhuc verus Mercurius permaneat. Itaq; omnes
hi morbi sub vnam generalem curationis rationem colligantur: si-
quidem nullus morbus deprauari potest, qui non suæ deprauatio-
nis causam habeat. Mercurium hinc ergo tribus in vniuersum
modis extra corpus propelli posse docebimus. Primus modus per
Corallatum, alter per Aurum Diaphoreticum, Tercius per Ther-
mas laxæ absoluitur. Methodi huius nostræ, hæc serè ratio existit:
Corallatum purgatio est, qua axungia, Euphorbium, Lythargius,
aliaq; in Impostura enumerata, quæ vnâ cum Mercurio adhibere
soletis, ex corpore expurgantur: etenim impossibile est, istis non
prius medio Corallati expurgatis, Mercurium ex corpore educi.
Dein facta purgatione, sudor promouendus, exhibita iusta quanti-
tate Auri Diaphoretici, hoc verò necessario exhibebimus, quòd
nullum aliud remedium inuenire impossibile sit, præter hoc Aurum.
Tertio denique balneum præparandum, ex lassâ incocta in aquis
Thermarum, in eoq; balneandus æger, iuxta vulgatas balnearum
leges. Istis ergo tribus remedijs Mercurium ex corpore educi ne-
cesse erit, quo educto, quæuis reliqua remedia pro voto actiones
suas exerent.

CAPVT XXV.

Corallati
vius.

CORallati itaq; descriptio in hunc fere modum habet. Recipe
Liquorem Aquili, quem exsiccatum in Liquore Vitrioli præ-
parato, imbibito dein, veluti à Calcinato Tartaro spiritum abstra-
here Chemicorum regulæ præcipiunt, spiritum abstrahemus, atq;
tum Corallatum confectum erit. Cuius dosi & adhibendi modus
erunt, vt granum vnum in 3j. Theriacæ vel Meuridatij, pro respe-
ctu personæ ter, quaterue exhibeatur.

Auri Dia-
phoretici
vius.

Descriptio vero Auri diaphoretici, huiusmodi est: æ Auri 3j.
ex qua duæ patellæ fabricentur, ac per essentiam vini secundum
artem, in primo gradu Athanaris, ille in Liquorem resoluatur: do-
sis est, vt grana tria in vino semel, vel bis exhibeantur.

Posthæc, duobus nimirum istis remedijs, iuxta artis præce-
pta usurpatus, an tertio, balneo scilicet opus sit, circumspiciendum.
Est autem lassâ, Persicaria senior, vel Aquilegium, vel deniq; Ser-
pentina quædam species, cuius præparatio sic perficienda. Recipe
Aquæ sulfuræ de Thermis quantum sufficit, in qua incoquantur
herbæ prædictæ, balneenturq; ægri, nulla symptomatum paraly-
scos,

scos, vlcera, ac tumorum, &c. habita ratione. His hunc ad modū adhibitis, si quid in corpore de Argento viuo contentum fuerit, omne expellitur, atq; artus ad suscipienda reliqua remedia vires sat magnas acquirunt. Hanc autem methodum curandi omnibus quicunq; ex vsu Mercurij damnum perceperunt, medendum erit: quod nisi præstetur, numq; ad aliquem frugem egros perducere possibile erit: namq; cætera remedia naturam penitus non recipere sepius à nobis obseruatum est. Neque quemcūq; Rescripta nostra terreant, quod non iuxta vulgarem pharmacopœorum consuetudinem composita sint: namq; in pharmacopœorum officinis nata non sunt. quare si quis ea non intelligat, scholas in quibus docentur (Chemicas nimirum officinas) adeat, ibiq; addiscat: nemo namque vestrum suo pte Marte tam eruditus est: vt de istis ex suo cerebro ratiocinari possit, sed omnino tyrocinia artis medico prius ponenda sunt.

Mercurij in
commoda
vt curentur.

DE ÆGRIS RESTITVENDIS QUI EX

*purgatione, sudatione, & Chemicorum experimentis
morbos contraxerunt.*

20

CAPVT XXVI.

Quamuis turpe sit incommoda, atque errores circa vsum ligni à Medicis committi solitos describere, tamen cum etiam rebus pro arbitrio succedentibus periculum non mediocriter concilietur, atque in non leue discrimen naturæ bonitas deducatur, in illos animaduerte operæ præcium duximus. Quis enim ferat vestra culpa naturæ semitas interrumpi, eaq; dilacerari, quæ natura omnibus modis integra seruire nititur? Ex quo sequitur, post huiusmodi curationem, corruptionem illam naturæ ante omnia oppugnandam esse, suocq; nitore ac integritati restituendam, quoniam ista restitutione procurata, morbus ex inconcinna curatione contractus ad suscipiendam vtilis remedij actionem dispositus red dicitur. Corrupta autem ista multis modis euenit: ac primo quidem purgatione, naturæ corruptio infertur omnibus modis, deinceps iterum resarcienda. Secundo corrumpitur naturæ temperamentum ab immoderato Ligni Guaiacani vsu: perinde enim vt diuturnis siccitatibus flores emarcescunt, terra illis debitum alimentum non suppeditante, sic hagioxyli vsus corporis vtile nutrimentum exsiccans, ipsum in Marcorem deducit. Quin & aliæ quoq; reme diorum formulæ, non secus ac iam commemoratæ multis modis naturæ bonitatem corrumpunt, ipsius nimirum nutrimento absumpto: namque corpus quod ad tempus non alitur, refrigeratur, marcescit, ac viribus imminuitur, atque etiam si postea iterum ex-

Purgationis
noxa.

Ligni Sana
di noxa.

Putredinis
noxæ.

hibito nutrimento humectetur, illa tamen humectatio tantum
abest, vt aliquem vsum præstet, vt etiam omnis putredinis mater
rectissimè appellari possit. Proinde suum ius corpori tribuat: siqui-
dem nisi concinno id tempore fit, et si fiat postea, nil tamen aliud ef-
ficitur, vt noua generata humiditate, quascunq; illa partes attigerit
putredo, quasi per contagium serpat, atq; noui planè morbi gene-
rentur, quibus resistere impossibile sit, nisi suo iure corpori con-
cesso. Hos ergo vestra culpa manufactos quodammodo morbos cu-
rare atque naturæ illatam iniuriam sarcire edoctrus, nil mirum
si à Compositis seu Rescriptis Mesuæ, Auicennæ, Rasis, Galeni,
&c. discessero, cùm nec apud illos, nec in libris de simplicibus ac
Gradibus quidquam, quo hisce malis occurrere queas, reperiatur.

CAPVT XXVII.

Humanæ
naturæ con-
dicio.

Itaq; primum quod præstare oportebit, illud est, vt naturam eò
bonitatis reducamus, quò alimentum sibi iure debitum iterum
recipiat, atque sibi apponat, & assimilet, quod quomodo præ-
stari possit, sic intelligendum: Humanæ naturæ ea conditio est, vt
ipsa quamuis corrupta, ab Astronomicis artificibus in suum tra-
mitem reduci sese patiatur: curandum ergo, vt naturam eò deduca-
mus iterum, vt ipsa quod terra suppeditat remedium, à cœlo, vt li-
benter recipiat disponatur: nisi enim hoc procuretur, impossibile
erit corruptionem illam refarciri. Quocirca Medici operam dent

Astronomi-
vñs.

moneo, vt Astronomiæ cognitionem sibi comparent: siquidem
absq; illa nemo verus Medicus dici possit, sed Experimentator
saltem. Quia ergo cœli generans vis atque facultas eiusmodi est, vt
etiam ea quæ hominum imperitia corrupta sunt, restituat, sequitur
hac habita, ad terrestrem Medicinam, quæ roris vel pluuiæ instar
se habet, progrediendum esse. huius autem non vnum solummodo
genus est, sed plura à pluribus commonstrantur: sunt qui huius
vñs vsu donec cœlum suam operationem absoluerit, suam quoq;

Remediorū
diuisio.
Viris vñlia.
Mulieribus
vñlia.

perficere conentur. Nos methodi commodioris causa Medicinas
bifariam diuidamus, alias viris, alias Mulieribus tribuentes, vtriq;
nimirum binas: Mulieribus competunt Melissa, & Valeriana: Vi-
ris vero Lignum aloës, & Antimonium. Has inquam Medicinas
in suam primam materiam reducere oportet, hoc est, ab illis omnis
terrestreitas remouenda. Reductionis huius seu præparationis
varijs modi, apud varios artifices reperiuntur, quorum nullum hîc
annotare volumus, cùm rerum imperitos sciam ex suo cerebro
speculaturos noua esse, quibus nostra corrigere conarentur, illi ta-
men aliud nil efficerent, quàm vt omnia peiore conditione face-
rent. Dosim quoq; legitimam eruditjs metiendam eadem de causa
relinquo, tum quod de his alijsue Arcanis in Archidoxorum libris

Dosis reme-
diorum tri-
buitur solis
eruditjs.

nostris abunde à nobis disputatum sit. Hæc remedia vbi vna cùm cœli conuersione suum mensem absoluerint, tum infra scriptorum remediorum vsus subsequatur: nimirum vt in viris Oleum salis viridis, in mulieribus Liqueur de Carabe vsurpetur, quorum etiam
 5 remediorum præparationem vtpote vsuperitis, satis cognitam nos ad cæterorum Arcanorum præparationem reiecimus. Denique
 10 tribus istis successione quadam iunctis, cœli nimirum conuersione Arcanis, atque finali remedio, corpus suæ integritati restitutum esse, neutiquam dubitandum erit. quod si interim adhuc aliqui morbi corpore hæere videantur, eisdem cōcinis remedijs pel-
 lere non difficile erit. Sin ista vsurpata non fuerint, etiamsi à vero scopo ac tramite non aberres (quantum ad postremam curationē attinet) tamen curationem absolueri impossibile erit.

Curandi
methodus.

15 DE RESTITVENDIS IIS QUI A FLUXIONUM diuersione corrupti sunt.

CAPVT XXVIII.

30 IMposturæ huius rationem multiplicem abunde superius à nobis explicatam esse persuasum habemus. summa ferè dictorum fuit, quòd dum exitum obstruunt, fontem fluxionis intactum relinquentes, necessariam regurgitationem, atq; alijs in locis fluxionis eruptionem efficiant, vnde dein posterius malum priore multis modis grauius atque deterius euadat. Propositum itaque præ-
 35 sente loco est nobis, fontem, qui ab Impostoribus relictus est, quo pacto demoliri oporteat ostendere, vbi obseruare potissimum cōuenit, omnino ne ipse curetur vel obstruatur, cauendum esse: namque fonte ac radice mali integra manente, quantumvis aliàs ad
 40 speciem curatio facta esse videatur, curatio tamen neutiquam dici potest vel debet: namq; donec morbi radix intacta fuerit, de bona curatione gloriari nō poterimus, itaq; ad fontē ipsum penetrandū. Sciendum præterea ex huiusmodi Impostura plurimos adhuc morbos generari, qui ad morbos Chyrurgicos referri possint,
 35 quibus morbis intra simul ac extrâ, varias remediorum formas adhibent Medici, non intelligentes fontem mali interius in corpore latentem potius oppugnandum fuisse, quo fonte non oppugnato, omnis in cassum labor est. ne itaque frustra laborent, quandoque Medici, sequentem methodum curandi, meo consilio vtiliter
 40 obseruabunt. Fontem ergo mali cùm ante omnia auferre necesse sit, considerandum primo medico erit, quibus occasionibus fluxionis illa via obstructa sit, hoc est, an per Mercurium hoc perpe-
 tratum fuerit; non raro enim ex vsu Mercurij fluxionum meatus

Fontes mor-
borum ne-
gligunt meo
dici.

Obstructio
à qua causa
fit, vt intelli-
gatur.

obstructos fuisse obseruauimus, vnde dein multa graua mala ortum duxerunt: an vero meatum imperitus aliquis Chyrurgus obstruxerit, veluti in examine Imposturæ admonuimus. Vbi ergo à Mercurio meatūs obstructi sunt, iuxta præscriptos Canones Mercurium expurgare, ac ab eius inquinamento mundum corpus red-
dere Medicus debebit, quo facto, iam morbus solus atque simplex est, quem iuxta methodum liberandarum obstructionum infra descriptam haud difficile fuerit. Sin non Mercurius, sed Sparadrapum, aliæue forsan fluxionum curandarum vulgaribus medicis vsurpata ratio, mala cōsa fuerit, curationem exterioris mali inter-
mittes, atque ad fontem oppugnandum te conferes, in quo destruendo si quid profeceris, bene est: sin frustra laboratum sit, sequenti methodo vteris. Tota obstructarum fluxionū curatio, quantum ex perientia hæctenus didicimus, tribus istis remedijs absoluitur: Auro Diaphoretico, Succo Tartari, & Colcothar. Succus quidem Tartari hoc efficere videtur, vt in Epate, Liene, Cysti Fellis, Renibus, alijsq; internis visceribus, nulla penitus fluxio radices agere possit, Colcothar vero prohibet, ne illis in partibus fonte mali constituto, cæteri artus exteriores illam fluxionem recipere cogantur. Denique auri Diaphoretici officium est, vt nullam toto corpore fluxionem, quæ intus vel extrâ vlcerationem causare possit, generari patiatur. Verum ista remedia incognita forsan erunt illis Medicis, qui sola vrinarum inspectione, syruporum ac Pillularum cōfectione, alijsq; hoc genus nugis occupantur, quorum tamen nos nil moramur conuitia, cū numq; experientia nobiscum pugnanturi sint. Itaque commemorata remedia, non nobis solum, sed & alijs artificibus nota, corrigere vel augere visum non fuit: sufficiat admonuisse, plus ipsorum viribus, quàm vulgatis remediorum descriptionibus tribuendum esse. His vero qui experientia destituti sunt, multæ paginæ cū non sufficiant, vt sufficienter instruantur, quid opus est multum defatigari: Denique Dosim horum remediorum quod attinet, quia vsuperitis, eam incognitam non esse nobis constat, eam annotare noluimus.

DE RESTITVENDIS IIS, QVI SECTIO.

nibus ac vñtionibus corrupti sunt.

CAPVT XXIX.

QVamuis proposito nostro hic, non vt necessitas postulare videbatur, satisfacere queamus, hoc est, vt id quod corruptum medicorum imperitia est, restituamus: nemo enim os fractum, cariolum, sphacelatum, &c. facile, si maximè velit, restituit, tamen, quantum in nobis est, omnibus modis Imposturis, quæ ossa cor-
rupe-

Obstructo-
rum meatu-
um curatio.

Succi Tar-
tari vsus.

Colcothar
quid faciat.

Auri Dia-
phoretici
vsus.

Dosim.

ruperunt resistere conabimur. Imposituræ certè he non ossa modo, sed & artus, aliq̃q̃ membra sic extenuarunt, vt salutem sperare vix liceat, itaq̃ hæc ceu impossibilia fato relinquenda: at vbi caro vel ei simile quidpiam abscessum est, quod reparari natura patiatur, illud iuxta vulgares canones recomplendum denuo erit, quare de illo nihil singulare hic præcipiendum esse duximus. Veruntamen vt de ossibus quoq̃ sermonem continuemus, obseruandum vbi spha celos plane nondum radices egerit, ad officium Medici pertinere, vt morbi perfectio ac status præcaueatur: Quod fiat, Mercurium iuxta prædictos canones, extra corpus exturbando, atq̃ reliquum morbi, quemadmodum de curatione noui ignis Persici, infra præcipietur, curando. Cæterum quod noua ossa in præfectorum ac exemptorum locum quidam impostores reponere conantur, hoc impossibile in natura rerum est, nisi forsan defensionis causa huiusmodi di quiddam fiat. Obseruandum præterea huiusmodi affectus in numero ex præscripto trium præcedentium capitum percurari posse. Iam tandem ergo finem faciamus præceptorum curationis ac ablationis primarium materiarum, quæ ceu communes causæ, corpus infestant, in quorum vsu obseruandum corallarij loco est, anteq̃ curationem aggrediaris, corpus expurgandum esse, sicq̃ opus expediendum, cuius nos rationis aliquot exempla consequenter annotare non infrugiferum duximus.

Officium morbi vt caueatur oportet.

Primæ materię sunt causæ morborum.

DE NOVORVM MORBORVM EX DE.

pranata Luc Gallica exortorum curatione.

CAPVT XXX.

Priusquàm alicuius morbi curationem medicus auspicetur, antedicta expurgatione vtendum erit: dein si morbus aliquis recens adsit, considera, ad quam extirpandam, canonibus veterum probatorum scriptorum vtaris, vt sequitur, in curationem sic incumbito, quasi eam perfectâ cupias esse, quod efficies Recipiendo mediam dosim cuiusuis Rescripti veterum, & addendo pro reliqua medietate, in singulis morbis, singulas subscriptorum remediorum (quæ semper in promptu habere medicus debet) doses integras.

Veræ doses nouorum & antiquorum remediorum.

REMEDIVM IN NOVA HECTICA.

Victus esto Brodium caulium, & carniū animalium castrorum. Medicamentum verò Mummia Compacta, vtrocq̃ autem vtendum, donec absoluta curatio videatur.

Mummia compacta.

IN NOVA THYTHOE.

Victus ratio non admodum euariet à priore, de remedio ve-

ro, subtripulum esto ad Sulfur præparatum cum Calchothar, sic scilicet, vt humidam acquirat consistentiam, quam ad duplum augere licebit, atq; vulgata dosi exhibere.

IN NOVA HYDROPE.

3

Victus ratio veterum obseruetur, Medicamentorum quoq; ratio antiquis vsurpata non repudietur, verum singulis quatuor diebus ante & post medicamenti exhibitionem, offeratur Crocus Reuerberatus, tandemq; cum Electuario Diacubebe curatio absol-
 Diacubebe uatur. Dosis Croci est 3 ss. mane & vespери, eademq; Diacubebe interdiu. 10

IN NOVIS APOSTEMATIBVS.

Diætæ formula immutata esto, veterumq; medicamenta curationem ex dimidio faciant, reliqua vero morbi medietas residua, cum Tartaro Correcto, quem nos Crepinum introuersum appellamus, persanetur. 15

Crepinus.

IN NOVA PYLMONIA.

20

Diætæ perinde, ac veterum victus ratio obseruetur, atqui medicamenta veterum penitus repudianda sunt; exhibe vero mane & vespери Aurum Consolidatium, ac Liquore Serpentinae, donec signa aliqua huius morbi supererunt. 20

Liquor Serpentinae

IN NOVA NEPHRITIDE.

25

Regimen victus omittatur, vt ere curatione veterum per diuretica, ad medietatem curationis, reliquum Alkali Crystallino absoluto: namq; isto medicamento mirè gaudent Renales morbi. 25

Alkali crystallinum.

IN NOVIS VENTRICVLI AFFECTIBVS.

30

Antiqua diætæ formula facta tecta q; seruetur, post cibum sumptum Galanga mane & vespери deuoretur, ante cibum sumptum vero vtile fuerit, Conseruam Anthos cum Oleo Colcotharino Inberberisatam exhibere. Adhæc nouæ Lunæ tempore mane & vespери Granum vnum Auri diaphoretici exhibitum mire confert. 35

Galangæ vsus.

IN NOVA DYSSENTERIA.

Diætæ sedulo conseruetur, atq; exhibito Laudano fluxus alui sistatur, dein Croco Glauco curatio ad finem vsq; deducatur. Deniq; in quartis Lunæ exhibe Rob Acetosum Colchotarinum consistentia mediocri. 40

Crocus Glaucus.

IN

IN NOVA PLEVRITIDE.

Venefectio primum iuxta vulgatos canones fiat, dein Angelica Laudina iuxta dosi exhibitā, curationem (quæ nullo alio remedio perfici potest) absoluito.

IN NOVA PHREINITIDE.

Neque Remedia, neque Diætā antiquorum respiciens, Cauterisationem locorum Manig, iuxta situm quatuor cardinalium ventorum, & motum Firmamenti, machinare. interim tamen Angelicæ Laudis, donec curatio perfecta sit, vsus non aspernandus erit.

IN NOVA SITI.

Abstinentia ac diætā repudiatis, appetitum illum Succo Vitrificato restinguo, & si commodum videatur, sub finem Diacubebe offerro quoque. Succus vitæ
triflorus.

IN NOVIS VTERINIS MALIS.

Vulgarem diætæ formulam nil cura, sed statim Auro Lunifico, iuxta cœlestis influentiæ canones, id est, respectu habito motus lunæ, qui legitimum exhibendi tempus moderatur, curare conator. Aurum Lunificatum.

IN NOVA LEPRÆ.

Omissis antiquorū Canonibus, Antimonium album, Mercurium regeneratur, & nonnumquam etiam Liquorem solis dulcem ad curationem huius lepræ, quæ fixa ac permanens non est, vsurpato, Antimonium album

IN NOVO ERYSIPELATE.

Victus rationem contemne, Seca venam, Succum Tartari vti exhiberi ipse postulat, offer. hæc certissima ac facilima Erysipelatis curatio est, neutiquam aspernanda. Succus Tartari.

IN NOVO IGNE PERSICO

Auspicare curatione iuxta antiquorum consuetudinem, qua media sui parte absoluta, recentem ei commiscere incipe. Noua autem qua nos vtimur Medicina, Gallgeda confecta nobis appellatur. Gallgeda confecta.

IN NOVA PHAGEDENA.

Curam Lupi sequere, donec quarta adhuc curationis pars super sit, dein cum Confectione de Lephanteis confecta, & vna versa vsque. Confectio de Lephanteis.

164 THEOPH. PARAC. DE MALE CVRATIS
sa vsque ad extinctionem materiæ, progredere, sicque curationem
perface.

IN NOVO CARCINOMATE.

Panonicol. Medicamentum Panonicol ad tres septimanas exhibe, ac ex-
trinsecus vulgata diætâ vtere. 5

IN CORRVPTIS MORBIS.

Catholica
remedia. Vtere Auro Liquefacto, Angelica, Laudina, Melissa, Anthi-
monio vel Mercurio non vulgato, quocumq; libuerit, iuxta suam
commodissimam rationem. 10

Epilogus. Atque sic novos & manufactos morbos enumerasse sufficiat,
quorum etsi curationem succinctam attulimus, tamen eruditis co-
piosa satis videbitur. Interim eos qui rudiores adhuc sunt, oratos
etiam atque etiam volo, vt ea quæ adhuc ignorant discere non gra- 15
uentur, necq; contemptum negligant, quemadmodum ij quandoq;
faciunt, qui suam negligentiam ac imperitiam contemptu scientiæ
celare volunt. Considerent quæso omnes conscientia suæ
integritatem & animæ salutem, cuius reddenda ali-
quando ratio erit coram eo, cui nihil 20
absconditum esse
potest.

FINIS LIBRORVM DE IMPOSTVRIS
in morbo Gallico. 25

CHYRVRGIAE MAGNAE

QVINTÆ PARTIS TERTIAE RA-

TACOLSI, Liber quartus.

IN OCTO ALIOS PARTICVLARES

Tractatus diuissus, continentes perfectam cognitionis ac curationis Luis Gallicae Methodum.

Præfatio Ratacolsi generalis.

AUCIS ab hinc diebus tres de Luis Gallica libros in publicum emisimus: vnum de Impostoribus medicis maximè necessarium. Alterum de vero vsu Remediorum, quæ impostores sua inscilia infamarunt.

Trium præcedentium librorum argumenta.

Tertium de restituendis ægris perperam Pseudo-medicis curatis. Quos singulos anteq̃ de vera ratione curandi dis-

sereremus, emitti oportuit, quòd quid in medicina falsum verumq̃

Paracelsi scopus in octo libris sequētibz

elut incernosci posset. Itaq̃ iam deinceps octo alios conscribemus tractatus, in quibus in eorum gratiam, qui ab imposturis adhuc li-

berisunt, de vera ac genuina curandi ratione, ex veris Medicinæ solutiis, disputationem instituimus. Monitos ergo cordatos me-

dicos volo, vt ex horum octo librorum lectione vtilitatem ac ne-

cessitatem trium præcedentium tractuum meriantur, omnibusq̃

modis studeant, vt quantum in ipsis est, errores ac Imposturæ omnes funditus extirpentur. Quamuis autem Medici ac Doctores,

magnam ex nostris scriptis controuersiam exorturam ominentur;

tamen neminem ista commoucant subeo, cum non arti, sed suæ

crumenæ metuant isti homines; nihilq̃ nisi quod ipsi ignorant

condemnerē possunt, qui si facundiam, sophismata, vestes, ac

inutilem pompam deponerent, stultis quàm

simillimè esse ab omnibus iudicarentur.

D I X I.

TH:

FM: RÆRÆEEESMDE. CA V.
 SIS. ET ORIGINE LVIS

Gallicæ, Liber primus.

Proœmium.

TRIBVS quos de imposturis Medicorum euulgauimus libris, si nil aliud, hoc certe effecimus, vt non tam procliuius posthac in errores prolapsus sit futurus, nec tam facile homines pseudomedicis istis fidē habituri sint. Namq; non solum quid verum, sed etiam quid falsum sit, ad recti absolutam cognitionem pertinere videtur: etenim quomodo bona amplecti, mala deuitare oporteat, vtrumque ad scientiam refertur. Nunc autem præsentī opere primum quidem, quo pacto Medicus non terrestri solum, sed & celestī ratione in cognitionem morborum peruenire possit, ostendemus. Ex quo manifestum euadet, quanto errore omnes morbos ex terrestribus causis deduxerit antiquitas, cū tanta in quibusdam efficiendis celi efficacia sit, vt iam mirari nil amplius oporteat, veterum quoque receptas omni vsu carere. Neque quisquam est, qui se Medicum esse profiteri audeat, qui quatuor primas matrices, ex quibus omnes morbi prodeunt, cognitās perspectasq; non habeat. Itaq; nos causas morbi gallici, similiter quoq; nō corporaliter solū, sed etiā quomodo ex suis matricibus prodeāt, ostendemus. Etiam si autem Medica facultas vel Monspelienſes medici mihi aduersa buntur, tamen parum illos moror, siquidem nihilo se ipsis doctiores euasisse hactenus obseruauimus: multo autem minus terrent nos medici Germani, multo illis rudiores.

Celestes simul & terrestres causas in morbis spectandas.

Quatuor primæ morborum radices.

CAPVT I.

Nomina morborum vnde ducantur.

PRIMO autem ad nomen morbi Gallici quod attinet, obseruandum, quorumcunq; morborum nomina aliquo horum trium modorum confingi. Primus modus est, cū eruditus medicus huiusmodi nomen confingit, vt nomen atq; morbus simili planē ratione sese habeant, hinc Febris nomine inruditi medici valde abuti conspiciuntur. Secundus modus est, cū morbo nomen inditur, à symptomatis quadam similitudine: sic Caduci nomen à Casu, qui maxime in illo affectu elucet, originē duxit. Tertio, vbi aliquis morbus alicui regioni endemius, apud exterās quoq; nationes nomen suum retinet: vt cum Persicum à Persia dicimus. Veruntamen obseruandum, duos posteriores appellandi modos, vt Caduci & Persici, medico indignos esse, sed nomina potius confingenda esse, quæ morbi materiam ostendant, atq; tanta quidem proprietatis

Caduci nomen vnde.

tis

tis habita ratione vt illud nomen affectum hunc ab omnibus cæte-
 ris morbis distinguat. quemadmodum pyri nomen, pyri proprie-
 tatem insinuans ipsam ab omnibus reliquis arboribus discernit.
 Atqui in appellatione huius Gallicæ luis mirificè luserunt primi
 5 auctores: primum enim quod cum varijs morbis quandam simili-
 tudinem habere videbantur, rudiores medici qui affectus abinul-
 cem subtiliter distinguere gnari non erant, eorum affectuum nomi-
 nibus quos refere videbantur, nuncuparunt, vt Mentagræ, Pustu-
 larum, Furfurum, &c. Veruntamen inter omnia nomina regionis
 10 solummodo nomen durabile fuit: meritò enim eius regionis nomen
 quæ morbum primò suppeditaui, referuandū erat, vt scilicet Mor-
 bus Gallicus, seu Lues Gallica diceretur. adhuc illa regio illius mor-
 bi astro immediate subiecta fuit. Sed meminisse deo iuxta artem
 rectius à Materia LVXVM, ab influxu VENEREM, à remedio CRE-
 15 PINVM dici.

CAPVT II.

QVomodo autem affectus hic primum ad nos pertinuerit, sic
 breuiter intelligite. Antiquorum medicorum seculis inusita-
 tum fuit, vt omnium vlcærum species ac differentiæ apto ordine
 20 conscriberentur, atq; singulis speciebus sua singularia, longq; vsu
 comprobata remedia subiungerentur, qua occasione facile erat
 quemuis affectum subito curare. Verum tempore consequente
 (tempus enim omnibus rebus corruptionem adfert) cum iunio-
 ribus hæc curandi ratio non sic ex voto succederet, factum est, vt à
 25 Petro de Argillata, Guidone, alijsq; huius farinae Barbaris medicis
 nouæ singulorum morborum curationes, nouæq; causæ ædifica-
 rentur: neq; id planè sine causa, quoniam, quod certissimis rationi-
 bus confirmari potest, illa ætate rudimenta quædam luis Gallicæ
 iam apparere cœperant, cui vt mederentur, noua certè experientia
 30 (in qua indaganda mire luserunt boni illi homines) opus fuit. quod
 si tam manifestus tum temporis fuisset morbus ac nunc est, forsan
 non tanta difficultate illius remedia indagare eos oportuisset. Ete-
 nim omnis morbus dum adhuc recens est, cognitu difficillimus e-
 xistit, plurimumq; negotij medico facessit. quod si quis tum vete-
 35 rum placitis omnino inhærere conetur, neq; consideret morbos
 alios in aliorum locum succedere, hoc est, noua influentia ingruen-
 te, novos morbos prioribus antiquatis subiti existere: is certè sui
 erroris met causa est, dum scripta aliorum nimium torquet, quan-
 tumq; in confundendis morbis virium habeat influentia, non ob-
 40 seruat: hinc nimirum tot Receptarum formulæ inutiles primitus
 extiterunt. Proinde decebit, vt medicus non corporalem solummo-
 do naturæ cursum, sed & cœlestem influentiam ac motum, à qui-
 bus morbi gubernantur, intelligat. Itaq; si medicus motuum cœle-

luis Gallicæ
 nomen vnde.

Luxus, Ve-
 nus, Crepinus

Antiquorum
 laus.

Barbari Medi-
 ci vnde.

Corporalis &
 cœlestis natu-
 ræ cursus.

stium ignarus sit, is necessario in sua Praxi confundetur: quod accidisse videmus Lanfranco, Brunoni, Rogerio, Argillatæ, Valesco, Vigoni, Bartapaliæ, Guidoni, alijsq; eius farinæ practicis, à quibus certam ac explicatam vel minimi morbi rationem expectare nemini licet: quippe solam experientiam erroneam omnes descripserunt, nullo veritatis habito respectu.

CAPVT III.

Quando primum lues exit.

Itaque cum diu multumq; istis difficultatibus exerciti medici essent, accidit tandem sub annum Christi millesimum quadringentesimum octogesimum, vt subito perfectus morbus Gallicus erumperet, de cuius nomine iam abundè explicarum est. Quamobrem autem Veneris nomen illi à quibusdam inditum sit, hæc ferè causa est, quod Venus huius morbi quasi mater quædam sit, & quod eo ipso tempore Veneris influentia in sua exaltatione fuerit. Gaudent namq; mirifice Planetæ, si suas vires exercendi occasio se offerat. Verum vir sapiens dominatur astris, dum materiam illam subtrahit, vel præcauet, in quam noxam suam infusuri erant Planetæ: sciendum namq; statim ac influxerunt, astra iam suas vires ea explicare. At vbi nondum influxerunt, hic irriti conatus sunt. hinc videmus quamobrem in fatuis ac pueris tam manifestæ sint astrorū inclinationes (ne dicam actiones) Similiter intelligendum Gallos, illa ætate celo corpus quoddam subiecisse, in quo Venus suam exaltationem exercere ac explicare potuerit. Nimirum vbi Venerem suam exaltationem effundere oportet. hoc nulla alia ratione fieri potest, nisi in intemperantiore coitu: namque vbi hic ex illius placito perficitur, tum Imaginatio, Cupido, & Actio influxum morbi causantur. Atque sic Venus ipsa sanatur, dum morbum in corpus illi subiectum detrudit. Quapropter sciendum Luxuriam ac Veneris intemperantia (quod ex cæli situ comprobare facile est) nulla vnuquam ætate magis viguisse, quàm illa ipsa, quam antea annotauimus. Itaq; rectissimè illud nomen (Veneris scilicet influxionis) retinetur, cum Venerem huius morbi matrem esse comprobatur iam sit. adhæc constet, nullum omnino hominem hoc affectu corripì, nisi qui actum venereum vel verè, vel cum perfecta imaginatione perficiat.

Sapiens dominatur astris.

In fatuis & pueris manifeste influunt Planetæ.

Imaginatio, Cupido & Actio influxum causantur.

CAPVT IIII.

In hunc ergo modum publico hoc affectu contigit, vt ille permanentem quandam contraheret dispositionem, atque nullum corripere, nisi qui luxuriæ deditus esset. Atqui sequentibus seculis nō semper par fuit Veneris actio ac influxus, sed eius in locum alia duæ successerunt soboles seu filia, quæ in omnem deinceps ætatem ac sexum, dirum hoc malum propagarunt: namque vel in sanguine

Luxuriosi qui non sunt, non corripiuntur lue Gallica.

guine vitium inhæret, vel contagione quadam communicatur. In sanguine morbus consistere dicitur, vbi materia quædam luis Gallicæ spermatis commixta in ipsa conceptione vitium implantauit virtutis generatiuæ beneficio, atque sic pueri hereditario iure morbis affligitur. Sic multi quoque alij morbi hereditarij generantur. Notandum quoque, non in conceptu modo infici sortum, sed post etiam nonnunquam, nimirum vbi post factam conceptionem mulier cum contagioso concumbens, aliquid spermatis intra matricis cauitatem receperit, vel vbi mater puerum lacte immundo, vel contagione infecto, aluerit. huiusmodi ergo prima veneris soboles est. Secunda verò Contagium scilicet est, quod varijs etiam modis contrahitur: contactu, sudore, affectione, alijsque non paucis rationibus, quibus venenum conceptum intrò serpit. Hæc ipsa etiam duæ Filix Veneris hereditatem posthac perpetuo possidebunt, morbumque fouebunt: namque abolitum iri hunc morbum sperandum non est, nisi ij, qui in potestate harum duarum filiarum sunt, a venere posthac omnino abstineant: namque hac causa durat, et perpetuo multiplicabitur morbus, per actum scilicet Luxuriam, siue id per conceptionem fiat, siue per contagium. Et sane si illi qui primo hoc morbo laborarunt, à Venere abstinuissent, subito rursus euauisset, atque posterioribus seculis planè incognitus foret, vt iam hinc quoque manifestum euadat, ignem hunc non astralem, sed corporalem solummodo esse, hoc est, non ab noua influentia generari: namque quod semel cælum generauerit, hoc ipsum denuo non generat, sed oportet, si durabile esse debeat, hereditaria illud successionem propagari. Consultum itaque esset, vt lues venerea laborantes, perinde vt Elephantici scorsim ab hominibus distincti viuerent,

Post concep-
tum etiam in-
fici sortus.

Contagium
mulis modis
contrahitur.

Lues Gallica
quando desin-
tura sit.

Astralis ignis
quid.

CAPVT V.

LUX vs autem nomen quod attinet, illud ab influentia, id est, efficiënte causa desumptum esse intelligendum est. Est autem lux irritatio quædam ac titillatus spermatis, ad perficiendum actum venereum, à morbis in corpore latentibus causata. itaque Veneris impressione à morbo in actu ipso facta, tum ex vulgari luxu fit luxus morbi, seu morbidus. Proinde luxus hic non naturalis, sed Satyricus dicendus erit: namque verus & naturalis luxus inter morbias causas rectè non connumeratur, sed ille saltem, qui in excessu est. Hinc clucescit, morbi Gallici non paruam cum Lepra cognitionem esse: similiter namque ac in hoc affectu Luxus à Lepra concitatur: quin non raro ob Veneris usum Lues Gallica Lepre superuenire cernitur: namque Venus Lepram gubernat. Vbi ergo Lepra corpus huius infectionis suppeditaueit, atque vtriusque consensus adfuerit, vt ex stimulatione lepre ad Venerem morbus impres-

Luxus nomen
vnde desump-
tum.

Luxus Saty-
ricus.

Morbi Gallici
cum lepra con-
gnatio.

Luxus mater
luis ac Lepre.

Luxus veni-
gnificatio.

lus sit seu generatur. Proinde cum Luxus mater sit huius affectio-
nis, merito eius nomen hucusque propagatum, conseruatumque fuit:
atque ubi luxus euanesceret, tum pustulas abolitas iri dubium non
esset. Verum ut Luxus significatio rectius intelligatur, similitudi-
nem hanc obseruent medici. Frumentum verbi causa inspiciamus, &
ipsum certe primo à cœlo generatum esse dubium nemini est: nihil
enim ex terra nasci potest, quod à cœlo seminatum non sit: nec à
primo solum cœlo, sed à secundo etiam cœlo, terra nimirum hære-
ditario quodammodo iure semen ipsum conseruante: agri scilicet
ea virtus est, quæ quod à cœlo seminatum est, auget atque conseruat,
neque quidquam de agro imminuitur, siue lolium siue triticum cre-
scat: etiam si enim generato suum pondus suppeditat, tamen quan-
titate decretere non videtur. Similiter in Lue Gallica sine supre-
ma causa nihil generatur, neque quidquam sine inferiore cœlo hære-
ditario iure propagatur. Sic nihil sine agro suam operationem per-
ficere, quæ hinc lequitur, id quod summum cœlum generauerit,
Veneris, seu inferius cœlum perfecisse, seminatum nimirum in lu-
xum cœli proprium agrum: namque superiora sidera non agunt, nisi
suum agrum habeant in humano corpore.

Simile.

CAVTVI

20

Soli omnes ge-
nerationes ac-
ceptæ ferunt.

Veneris volū-
tas quando
non necessaria

Cupido & Im-
aginatione Ve-
neris sociæ.

Sic de Sole omnes intelligunt, ipsum Planetam esse, cui omnes
in istis inferioribus generationes acceptæ ferendæ sint. Verum-
tamen eius virtutem, influentiam, ac impressiōem in saxis & are-
na frustraneam ferè esse cernimus, nimirum quia semen illic ceu in
agro nullum reconditum est: inutilis quoque actio Solis est in Mari
& aquis, quæ siccibus destituuntur. Sic voluntas Veneris frustra-
nea est, ubi luxus eius impressiōi locum nullum concedis. atque
quemadmodum ros & pluuia operationem Solis accelerare cer-
nuntur, ubi ad eam accesserint, sic intelligendum Veneris quasi
socias quasdam esse Cupidinem, & Imaginationem cum Actione:
namque neque ros, neque pluuia sine actione fiunt, atque veluti initio
ros & pluuia nihil sunt, in tanta tamen corpora euadunt: sic Cu-
pido ac Imago in suis principiis nihil quidem adhuc sunt,
sed luxui tamen rorem ac pluuiam suppeditant, dum in actu in cor-
pora commutantur, ac Veneris impressiōem promouent. perin-
de etiam ac sine rore ac pluuiâ Solis operatio frustranea est, inuti-
lisque Solis terrestris actio: sic et si Venus luxum infecerit, atque Gal-
licam luem generauerit, tamen si Cupido & Imago extinguan-
tur, impressio illa exsiccatur, & in nihilum abit. Itaque cum in singu-
lis impressiōibus valere possit hoc exemplum quod de Sole attu-
limus, sedulo illud annotasse vtile fuerit. Summa autem dictorum
hæc est, quod quemadmodum ubi siligo non seminatur, illic illa non
generatur: sic ubi Luxus nullus est, finis morbi Gallici nullus erit.
proin-

40

proinde non incommode Luxus agricolæ, sperma agro, in quo venerca-lues actionem suam perficiat, comparatur.

CAPVT VII.

¶ **Q**Uoniam dictum antea est, luem Gallicam sine aliquo alio affectu generari non posse, idcirco necessario interueniente Luxu, quomodo id eueniat, breuiter explicandum nobis est. Omnes morbi qui intra corpus consistunt (quos Chyrurgicos morbos vulgus appellare solet, ob id quod ferè extra corpus erumpant) in naturalem quandam coitum concitant, supra quàm aliàs fieri visum sit. Coitu hoc, seu potius appetitu ad coitum, ingruente, incredibilis prurigo, non aliter ac in scabie, serpigine, pruritu, cicatricibus, &c. affligere solet, intrinsecus euenire conspiciuntur. Intrinsecus ergo in hunc modum titillatione molestante, ipsa ad vasa spermatica, ac orificium vuluæ, aliàque loca, in quibus Luxus exaltari solet, maximè decurrere sentitur. Ex hac deinde exaltatione irritantis naturæ tandem actus ille erumpit, qui ex utraque parte, si præternaturalis fuerit, iam necessario noui morbi principium exitum: in actu enim utriusque naturæ, maris scilicet & feminae commiscuntur tam in bono, quàm in malo, tandemque post absolutum coitum quilibet id quod communicatum illi ab alio est, reseruat, ac retrò per suos meatus recurrente virtute spermatica, per illos meatus illud vitium ad suum principium redit, ibique venenum radices agit, atque in primo illo loco nil remanet, nisi quod initio conceptum fuerat. Ex quo intelligendum, quòd huiusmodi retractio, seu potius remeatio, ad sua principia, prout fortis vel debilis, clemens vel venenosa fuerit, commodo tempore, celerius scilicet vel tardius, certis locis morbi huius principia prodat, ac representet. Huiusmodi ergo luis Gallicæ origo est, quòd scilicet ipsa ex inueteratis morbis originè ducat, interueniente Luxu ac Veneris constellatione, per coitum viri ac mulieris morbum ipsum transmutante.

Satyriasis & morbis Chyrurgicis irritatur.

Titillatio vuluæ, ac Orici.

Morbi ut per coitum generantur.

CAPVT VIII.

¶ **C**onstat ergo luem Gallicam per se nouum corpus nullum producere, sed saltem inueterata morborum corpora immutare. quod sic intelligendum. Constat hydropem vnà cum suo corpore in humano corpore reconditam iacere, atque vnū quiddam esse, aquositate suam coniunctam habens, ex nullo alio genitum, quàm ex aqua seu sero in corpore consistente. Sic quoque Icterus proprium suum corpus habet. Non autem similiter in lue Gallica res sese habent: proinde impossibile est illam integrum ac illibatum corpus commaculare, sed illa saltem corpora, quæ luxum faciunt: ex illis enim corporibus, illaque materia per transmutationem fieri potest morbus Gallicus.

Hydrops quid, & quomodo in corpore inhaereat.

Luis Gallicæ
nulla certa si-
gna sunt.

Vbi autem huiusmodi corpora non sunt, illic morbus generari nequit. Quia ergo Lues Gallica talis solummodo morbus est, qui corpus suum in alijs morbis constituit, sequitur ex hoc varias illius differentias esse, neque certis signis, veluti hydrops, febris, phrenitis, epilepsia, &c. possunt, internosci ac describi posse. Oportet itaque differentias luis Gallicæ constituere, quot sunt species scabiei, striginis, phlyctenarum, herpetum, scyrrhorum, pustularum, vlcerum, aliarumque continuitatis solutionum: namque hæc morborum genera materiæ sunt, atque corpora morbi Gallici. Itaque studiose in id incumbendum erit, ut intelligamus, quomodo aliquo morborum ex prædictis præsentem, ipsum cum lue Gallica coniunctum esse prædicendum sit: cum enim præcedentis affectus signa ferè stabilem permanentiam habeant, cum recentibus verò confusa sint, magnum artificium erit, medicum ipsa à se inuicem discernere posse. Etenim noua signa nouum, inueterata inueteratum remedium indicant: atque tamen simplicia vetera sunt, at noua saltem præparandi magis indigent. proinde antiqua ac recentia remedia medicus intelligat, oportet: namque vetera solummodo scire non sufficit, cum noua illis successerint.

Signa arte discernenda.

CAPVT IX.

Omnes morbi Chyrurgicales medicofunt cognoscendi.

Quapropter ad perfectam luis Gallicæ cognitionem pertinere quoque videtur, ut omnes continuitatis solutæ species, quotquot vnquam ab antiquis descriptæ ac obseruatæ sunt, in numero habeantur: nisi enim ipsarum originem, causas, ac curandi rationem omnino perspectam cognitamque quis habeat, is nullum in curatione morbi Gallici operæ præcium facturus est. hinc tot paralyses, manufacti morbi, atque mortes etiam ex imperitia medicorum in huius affectus curatione conciliatæ fuerunt: namque impossibile est istis incognitis vtilem curationem fieri, ægrumque non perdi. Moniti ergo estote, ne ad curationem luis Gallicæ accedatis, nisi prius absolute cognitam habeatis rationem curandi Morpheam, Noli me tangere, Alopeciam, Elephantiasim, Polypum, Pruritus, Naphtam, Serpiginem, Hydrophobiam, Nactam, Nattam, Scabiem, Lupum, Ignem Persicum, Fistulas, Pustulas, Scyrrhos, Oedemata, Nodos, Verrucas, Scrofulas, Cambuccam, Bubonem, caua ac depascentia vlcera, vlcera putrida, ac cum calida intemperie coniuncta, Carcinomata, &c. aliasque similes affectiones: quarum omnium curationem perfectas nisi quis habeat, quomodo quæso lue Gallicæ medeat: cum lues in istis morbis corpus suum habeat. Quod si antiqua, quæ leuia sunt, ignoras, quid in nouorum ac difficiliorum curatione boni quis à te speret? Quoniam autem non dubito, plerisque medicis iam commemorata morborum nomina, imò ipsos morbos

Catalogus morborum, qui lue Gallicæ corpus suppedant.

morbos incognitos esse, alijs verò nomina quidem perspecta, rem autem absconditam, meo videre illi indigni sunt, qui medicorum nomen gerant, cum impostores potius sint, & agyræ, architectis similes, qui nec ligna, nec instrumenta sua agnoscant. Hinc ergo dic-
 5 fcas licet, quanta temeritate moderni medici, Doctores, Chyrurgi, Tonsores, Balneatores, Veterinarij, &c. in curatione luis Gallicæ sese ingerant, cum ne minimum quidem ex iam enumeratis malis curare didicerint, ne dicam possint, nisi quantum casus ac fortuna illis concedunt. Veruntamen forsitan mirum non est, vulgus Medi-
 10 cinam sibi vsurpare, cum meæ ætatis Doctores medici, ea sint eruditione, ut ab idiotis non parum differre videantur.

Casu curant
moderni me-
dici.

CAPVT X.

Q uod autem antiquorum auctorum scriptis quandoq; non
 15 omnino aduersarium me præbeo, causa est, quod ipsi satis con-
 cinna methodo plerorumq; morborum chyrurgicalium rationes
 descripserunt: sed hoc dolendum, reliquas therapeuticas partes ab
 illis neglectas esse: ieiuna namq; excusatio est, cum se non Medicos,
 sed Chyrurgos esse quidam profitentur, quasi verò aliquem ex suis
 20 antesignanis producere queant, qui non medicinæ Chyrurgiam
 quoq; coniunxerit. Hippocrates certè, Galenus, & princeps ipso-
 rum Auicenna, omnes Chyrurgi quoq; fuerunt, si tamen eo nomi-
 ne Chyrurgiam descripsisse videntur, quod Chyrurgicales morbi
 omnes quoq; in corpore, quod medici subiectum est, consisterent.
 25 itaque nulla penitus excusatio locum inueniet, qua quis se tueri pos-
 set, antiquorum medicorum scripta legenda ac cognoscenda non
 esse: primum namq; antiquos affectus (qui leuiiores sunt) ubi cu-
 rare addidiceris, dein in nouorum (quorum magna difficultas est)
 curatione felicius versaberis. Adhæc de antiquorum scriptis ac ex-
 30 perientia hoc quiuis polliceri sibi potest, magnam ipsorum fuisse in
 indagatione sue ætatis morborum, horumq; cōuenientibus reme-
 dijs diligentiam ac industriam, verum à Scholasticis commentato-
 ribus adeo corrupta ipsorum dogmata fuerunt, ut verum à falso
 iam non nisi difficillime discernere queas: cuius rei vnicum exem-
 35 plum adduxisse sufficiat. Auicenna quæ in suo magno Canone con-
 scripsit medicæ, non ipse quidem primus inuenit, sed ab alijs inuen-
 ta, quorum ne nomina quidem extant, ut fuit excellens Sophista,
 solummodo apto ordine digessit, forsitan bono animo ac proposito,
 mala tamen fide: namq; veritatem sic implicauit, ut eam discernere
 40 non nisi eruditissimi sit hominis. Consultum itaq; erit, ut quod ex-
 perientia suorum præceptorum comprobatum est, diligens lector
 decerpatur, reliqua quæ Auicennæ propria sunt, nil nisi sophismata
 negligat. Similia quoque ab alijs quibusdam medicis perpetrata

Cur antiquos
quandoque
probet.

Medici præcla-
pui Chyrurgi
quoq; fuerunt.

De antiquorū
scriptis quid si
bi lector polle-
ceri possit.

Auicenna suis
magnus So-
phista.

Galenū calum
nia.

sunt, inter quos Galenus excelluit, qui ferē ex margaritis filices effi-
cere solitus erat.

CAPVT XI.

Contagium
visit.

Exemplum
de Croco cō-
modū.

Contagium
multiplex est.

Tincturæ Ve-
neris valde.

Nullus mor-
bus in ceteris
tu est sine con-
tagio.

Quoniam autem supra pronunciatum est, luem Gallicam pro-
prio corpore destitui, sed in homine conceptione solum ge-
nerari sciendum porro est, ipsius facilē vel difficilē curationem,
longitudinem vel breuitatem ex natura eius morbi, qui ei corpus
suppeditauit, metiendam esse: quale enim corpus assumit lues hæc,
talis quoque ipsius malignitas vel clementia existit, veluti in lepra,
Morphea, Cancro, lentigine, &c. cernere licet: accidit enim hic
duorum morborum copulatio, quemadmodum in auro igne lique-
facto. Quomodo autem huiusmodi contagium corpus immuret,
hoc est, quomodo exempli gratia, fluxio depascens, seu Esthiome-
nos in luem veneream tranmutetur, in hunc fere modum intelli-
gendum est. Crocum videmus, nisi aliud illi corpus adiungatur,
tingere non posse, illo autem iuncto, magnum illius dominium ef-
fe. Similiter & morborum istorum corpora habent: veluti enim cro-
cus tingit, sic & lues Gallica, atque in quantis quibusque regionibus il-
lius morbi dominium existit, eousque lues peruari solet ac potest.
Iterum, quemadmodum aqua à Croco tincta nihilominus aqua est,
sic morbus à lue infectus idem ipse adhuc manet, qui erat prius, ob-
seruata tamen suprascripta distinctione: atque veluti variae aquarum
species sunt, varii quoque liquores qui pingi possunt, sic quoque non vnum
morbi genus est, quod à lue Gallica contagium concipere potest.
Sciendum quoque hic est, tincturas non vniuersi modi esse: videmus e-
nim aquam non à Croco modo, sed etiam à Calchanto, Cinnabari,
Presilio ligno, tincturam recipere. Simili omnino ratione variae Ve-
neris tincturæ accidere possunt, nulla tamen alia Planetarum con-
iunctione accedente. Quamobrem in curatione luis Gallicæ non
coniunctiones, sed nouarum influentiarum effectus considerabun-
tur, per quos vno modo plures species sanari queunt. hunc ergo in
modum antiquos morbos nouis, vetera remedia recentibus concilia-
nda erunt: nunquam enim sperare licebit aliquem ex commemo-
ratis affectibus inuentum iri, qui à fermento nouæ huius luis peni-
tus liber fiet, vel in quo non insit venenum, quod non facile acce-
dente Luxu, in Gallicam luem transmutari possit.

CAPVT XII.

Morborum
omnium sunt
construita
pora.

Ut autem tandem corpus huius morbi clarius detegamus, cor-
pus dico, quod tincturæ luis Gallicæ subiectum sit, obseruan-
dum, omnes reliquos morbos ex corpore originem ducere, ipsos
tamen constat multo tempore ante quam erumpant, in corpore
quan-

- quandoque latere. Hosce ergo occultos morbos, qui iam in fieri sunt, atque agris met incogniti, medicus ut cognoscat, oportet: quilibet namque morbus constitutum tempus habet, quo erumpat, illo autem temporis curriculo possibile est morbi Gallici venenum communicari. itaque morbum illum ego corpus appello, quod ex Gallica tinctura morbum Gallicum contrahere possit: ubi enim corpus huiusmodi nullum est, fieri nullo modo potest, ut Gallicum venenum radices agat, cum Luxus ex istis corporibus oriatur, inque illis consistat, atque quod ad coitum stimulat, illud est quod venenum
- 10 Gallicæ luis retinet, atque in illud transmutatur: atque quam impossibile est marmor vel calybem à croco tingi, tam difficile est, ut sanum corpus à lue Gallica tingatur. Aliquo ergo tali corpore in hominis corpore recondito, ante omnia inquirendum, qualenam illud sit, an Tenigo, an Scrofulæ, &c. Quo cognito, iam rade dicem mali intelligis, quam si euellere possis, per consequentiam quandam iam morbum quoque Gallicum curare poteris. itaque facilius ac planioris doctrinæ & curationis gratia utile fuerit, iuxta morborum nomina, specierum morbi Gallici appellationes confingi. Verbi causa: si corpus morbi Esthiomenon in luem Gallicam
- 20 transmutatum esset, illud commodè Luxus Esthiomenos appellamus: ex hoc nimirum nomine quid factum opus sit, medicus colligere poterit. Luxus enim veneni latentes te admonet, quid extirpari oporteat. Esthiomenos autem admonet, illius affectus curationem cognitam esse debere. Similiter si Serpigo in luem Gallicam abeat, affectum hunc rectissime luxum Serpiginosum appellabis: si Pustulæ, luxum Pustulosum. quæ omnia nomina aptissime vtriusque curandi rationis medium admonent.

Pulchra Metho-
dus.Luxus Esthi-
omenos.Luxus Serpi-
ginosus.
Luxus Pustu-
losus.

CAPVT XIII.

- 30 Itaque constituto eo, duos morbos in vno corpore latere posse, observandum deinceps est, antiquorum simplicia, composita, ac curandi rationem omnibus modis retineri oportere: namque sine illis, omnis in curatione conatus frustraneus est: antiquus enim morbus cum recenti copulatus, antiquum simul ac recens remedium
- 35 requirere videtur. itaque duæ simul curationes iungendæ erunt: atque veluti duæ ægritudines vnâ consistunt, suis tamen gradibus certis se mutuo superant: sic duo remedia pari excessu diuersa coniungi poterunt: hoc est, si corpus morbi lue Gallica vehementer inquinatum sit, remedium quoque ipsum, quod lue Gallicæ deferuit,
- 40 remedium corpori morbi aduersum similiter excedere debet. Ex quo sequitur, gradatione morbi incognita, si vnica compositione utamini, ægros perdis: vicissim verò ab alio quandoque curari, quem tu curare non poteras, utroque eodem remedij genere utente. huius rei

Antiquorum
ratio curandi
non penitus
reijcienda.Gradationis
ratio.

Cum eodem re-
medio non re-
quiescit v-
tantur duo me-
dici.

rei causa est, quod ille vel casu vel arte veram dosim seu medicamen-
ti gradationem attigit. itaq; dubium non sit, cum omnes eodem re-
medio vtamini, nec tamen perfecte omnes curetis, in sola grada-
tione seu dosi errorem committi: quia autem complicati antehac
morbi non essent, donec lues Gallica oriretur, illa ætate gradatione
nil opus fuisse manifestum est: nunc autem cum Luxus dominetur,
necesse est corporum ac morborum gradationem sedulo spectari:
ad eam enim gradationem remediorum dein doses metiendæ erūt.
quamuis autem ista in antiquis morbis spectari non inutile foret,
tamen, quia de lue solum Gallica sermo nobis institutus est, sicco
pede transire illa placuit.

CAPVT XIII.

Medicorum
veterum nos-
mina in cogni-
ta.

Veterum libri
yri legende.

Theologia &
medicina vt
deprauate.

Medicus non
ex licet gene-
ratur.

EXperientiæ antiquorum hucusq; mentionem aliquoties feci-
mus, de qua notandum nostra ætate illorum quos nos intelli-
gimus medicorum ne nomina quidem extare: namq; cum arte ipsa
nomina quoque à sophistis & Impostoribus oblitterata sunt. itaque
in lectione authorum modernorum diligenter in id incumbendū,
vt gemmas saltem excerpamus, quas certè Scriptoribus istis non
acceptas feremus, sed ipsi solum, à quibus illi ea mutuati ac suffurati
sunt: accidit enim in medicina non secus ac in Theologia, vt quem-
admodum hic Christiæ Apostolorum doctrina à Scholasticorum
Theologorum sophismatis obscurata est, sic in Medica arte anti-
quorum quoq; dogmata tenebris obsusis, splendorem suum ami-
serunt, atq; ea quidem maximè, quæ de vlceribus posteritatis me-
morie ab ipsis prodita sunt. Itaq; sciendum, artes non hominum in-
dustria, sed diuina prouidentia primùm extitisse: itaque ne illæ so-
phismatis corrumpantur, omni studio præcauendum esse. sed hoc
potius omnes curent moneo, vt sicuti ad nos pertinuerunt artes,
sic fartas testasq; eas cupiant. Turpe enim est, quod benignè no-
stris necessitatibus natura largita est, à nobis imposturis corrumpi:
maximè cum tam imbecille sit rationis nostræ acumen, vt nostro
marte ne reduuiam quidem quomodo curare oporteat, assequi pos-
simus, nisi experientia rerum magistra adiueumur. Ab experientia
ergo omnia quibus opus habet medicus, desumenda erunt, cum
non ex litera, sed clausis ac conuiuentibus oculis Medicus genere-
tur: nam is non humanis, sed diuinis medijs vititur. proinde verita-
tis studio maximè excultus esse debet, quia non sibi, sed Deo agit,
id est, non suo marte, sed sic volente ac iubente Deo Opt. Max. pro
ximo suo medetur. Hinc discendum, non ad fastum ac superbiam, ad
sed solum ad necessarios vsus accommodandam esse, tamq; pecca-
tum esse in deum intelligas, si quis alijs medicamentis imponat, ac si
quis non Deo, sed propriæ industriæ tribuere velit, quod ipsius
cæli terra triticum produxisset.

CA.

CAPVT XV.

Dilectum antehac generaliter de duabus filiabus Veneris est, ad quas hæreditas luis Gallicæ deuoluta sit: iam itaque specialius rem expendamus, atq; de priore quidem, cum scilicet conceptionis tempore vitium communicatur, sic breuiter intelligendum. Quem admodum ad generationem & conceptionem hominis quatuor requiruntur necessaria: Corpus scilicet, Imaginatio, Forma, & Operatio. Corpus ex hæreditate necessitatis generationis, quæ in natura est, nimirum vt corpus fiat, originē habet: namq; veluti ex glande quercus necessariò generatur, sic ex homine homo fit necessariò. Secundo, quemadmodum imaginatio comparata est, sic infans ratione donatur. atque veluti cælum iam melius, iam deterius, iam subtilius iam crassius in hæc inferiora influit, similiter in ratione hominis motus quidam est, motui astrorum non dissimilis, ex quo ratio plus minúsue acuminis acquirere videtur. Tercio, forma fit ex figuratione & plasmatione, vt necesse sit generatum generati simile euadere. Quartum est Actio, ex qua sanitas & ægritudo oriuntur. Veluti enim robustus artifex robustum ac validum opus facit, debilis verò debile, sic in conceptione actio robusta vel debilis sui similem dispositionem efficit. Priora tria ego philosophiæ excutenda relinquo, quartum præsentī loco explicaturus. Obseruandum ergo, ex Actione morbos ac sanitatem generari. itaq; si homo laboret, omnes eius vires in illam actionem intendi, nec illas solum, sed & omnia quæ quodammodo eò referuntur. verbi causa: videns omnes suos radios ac spiritus visorios in id quod intuetur, conuertit. simili planè ratione in conceptione res se habet: perinde enim ac in visione, si aliquod vel in organo, vel in obiecto vitium sit, visio bona non fit: sic vbi id quod in conceptione alterare debebat integrum non est, vitium concipitur.

Ad conceptio-
nem quatuor
necessario re-
quiruntur.

Imaginatio.

Forma.

Actio.

Sanitas &
morbis ex Ac-
tione.

CAPVT XVI.

Sciendum itaq; in conceptione omnes vires illius actionis in vnum Centrū coire, vires illæ tales certe, quales in corpore sunt, robustæ scilicet vel debiles, venenosæ vel incorruptæ, in generatum necessariò transeunt. Vbi ergo Epar infectum est, illud venenum in fœtum traducitur, sicq; de reliquis visceribus ac membris iudicandum. Ex hoc ergo sequitur, sperma illud ex quo fœtus generatur, parentum sanitatis & ægritudinis notas impressas sibi habere. quod sic intelligendum erit. Omnes morbi, qui non nostra intemperantiori vita contraximus, à parentum vitiosa coniunctione iure hæreditario ad nos propagati sine dubio sunt. Quod si quando proles alio quodam morbo, quàm qui in parentibus conspicuus fuerat, affligatur, tum vel mixtum vitium est, vel quod in parentibus

Sperma quo-
modo infectū
esse dicendum

Morbi non hę
reditarij vnde.

tibus maturum nondum erat, in filijs iam tandem perfectum esum
pit: namq; si qui morbi veneris vsu euanescent, illi sine dubio pro-
lem de in occupant, quamuis non raro accidat, vt penitus abolean-
tur, verum eius causa est extrinsecus adueniens corruptio quedam.
Ex his intelligere cuius promptum est, quomodo lues Gallica pa-
rentum vitio contrahatur: quia enim caro & sanguis à parentibus
sunt, eorundemq; colorem semper representent, illisq; implantatū
sit omne id, quod venenosum est, dubium non est, generantibus
viribus agentibus, vnā & venenum seu contagium illud in filiorū
corpora transire, cuius certissimum argumentum est, quod facul-
tes ab agentibus partibus separari nullo modo possint.

Facultates à
partibus non
separantur.

CAPVT XVII.

Sudores inter-
ni contagij hę
reditarij causę
sunt.

Infectio autem illa in conceptione suam singularem Actionem
habere videtur: veluti enim in laboribus ac exercitijs externis co-
piofos quandoq; sudores fluere cernimus, qui vel salubres vel insa-
lubres esse à rerum peritis facile iudicantur: sic internis istis genera-
tionis viribus agentibus ac laborantibus, suus quidam interior su-
dor emanat, non secus ac prior, noxia, si quę in corpore sunt, expel-
lens. Quia ergo huiusmodi labor intrinsecus perfectē sudorem mo-
uere ac expellere debet, manifestum est hunc verum sudoris illius
finem esse, vt quod morbosum in spermate est, extirpetur, ac euane-
scat. Vbi cūq; ergo in actu veneris istiusmodi actio impedita est,
tum scetui qui tum conceptus est, perpetuò illa ægritudo inhæret,
quod exemplo planius reddemus. Actus veneris quandam corporis
calefactionem facit, corpus calefactum sudorem pellit, sudor
autem quędam immundi à mundo separatio est: si ergo sudor seu
separatio non talis est, qualis esse debeat, tum ille actus scetum in-
tolerabili iugo, non luis Gallicę solum, sed omnibus quoq; cæteris
corporis affectionibus submittit. Itaque si æger vel ægra scetum ro-
bustum generet, argumentum certissimum est, huiusmodi separa-
tionem bonam perfectamq; contigisse. Sin à fortu aliquid contagio
sum separetur, tum illud quod separatum est, intrinsecus consistens
noui morbi interni causa ac occasio euadit. Sic robusti parentes si
ægros liberos procreent, coniiciendum est, in conceptione non factam
esse egri à sano, immundi à mundo separationem. Constat ergo
luem Gallicam incorporatum quodammodo morbum esse ab
alijs inseparabilem: siquidem demonstratum antea est, luem Galli-
cam corpus suum ab alijs morbis mutuari, atq; perpetuo cum illis
complicatam permanere.

Cur robusti
ægros scetui
aliquando ge-
nerent.

Sudor quid.

CAPVT XVIII.

Actio Veneris
& contagij.

Similiter de alterę Filiae actione iudicandum, nimirum ipsam
duplicem esse: Actionem nimirum Veneris, & actionem Con-
tagij,

- tagij, quod sic breuiter intelligendum. Esto fortis in vtero, yterum-
 que gestans mulier altero coitu, à contagio vitium contrahat,
 tum perinde ac externus sudor sudorem coinquinat, sic noua ista a-
 ctio seu sudor internus, à noua ista actione caulatus, fœtum qui an-
 tea coneeptus erat (vteri interiora subiens) contagio afficit. Quam
 5 uis accidere posse non inficior, Menstruo in sua exaltatione consi-
 stente, ipsum Florem de se proijcere, qui dein macularum ac deco-
 lorationum quarumuis causa fiet: quin si Menstruus ille sanguis
 contagio quoque morbi Gallici destitutus non sit, certissimum est,
 10 ipsum contagiosi morbi causam in prole existere. qua de re qui plu-
 ra desiderat, legat quæ copiose differuimus in libro de Generatio-
 nibus, inueniet illic causas omnium eorum, quæ Embryoni accide-
 re consueuerunt malorum. Secundam actionis speciem, CONTAGI-
 VM scilicet, quod attinet, sciendum per sudores illam potissimum
 15 fieri: sudor enim contagiosi contagiosus est. itaque si mundo corpori
 adfricetur, illud in sui similitudinem, malignam scilicet & venenosam substantiam
 conuertit, quod si contingat, sudorem contagiosi sano adfricatum,
 non tamen corrumpere, certum tunc est illa parte qua sudor adfri-
 catus consistebat, morbum non infedis-
 20 tium vlcerum: quod enim illinc effluit, illud quidquid attigerit, ex
 sui natura venenosa, sibi simile facit, veluti & in pustulis observa-
 tum est, eas contactu suo contagione inficere. Sin venenosa illa ma-
 teria de corpore in corpus non transeat, contagium neutiquam
 sequitur, hoc verò (si non transeat scilicet) magnæ maligni-
 25 tatis morbi argumentum existit. Obseruandum tamen interim est,
 illum qui inficitur, nisi alio quodam morbo conficitur, non con-
 tagium contrahere: oportet enim illum morbum in sua exaltatio-
 ne consistere, vt duabus exaltationibus concurrentibus, coniun-
 ctio apta atque conueniens fiat, non secus ac illa, quæ
 30 in corpore consistens est.

Embryo vt
 contagij con-
 cipiat.

Flos menstrui,
 eius noxa.

Contagium
 per sudores
 maxime com-
 municatur.

Contagium
 non concipit
 vni sani.

FINIS LIBRI PRIMI DE CAUSIS
 & origine luis Gallicæ.

Qq

THMÆRACEESNDE CAV. SIS ET ORIGINE LVIS

Gallicæ, Liber II

CAPVT I.

Morbi in sper-
mate omnes
conflunt.

Cœli est cau-
sa efficiens luis
Gallicæ.

Chaos corpo-
ris.

Humoris ma-
xima neces-
sas in genera-
tibus.

INITIO præsentis libri, demonstrandum ante omnia est, omnes morbos, à quibus lues Gallica corpus suum mutuatur, in spermate recorditos esse, sicq; hereditario iure, mediante coitu, proli communicari, atque qua corporis parte malum in parentibus rederit, eadem in filiis reperiri. Quando autem non hereditatis ratione, sed iure Contagij lues Gallica communicata est, tum venenum illud retro corpus lubiens, usq; ad sperma permeat, illiq; implantatur. atque hæc secunda morbi species existit. Cœlum ergo huius morbi efficiens causa est, in materia, Luxus scilicet agens: ipsum namq; ignis est, isti q; morbi ignei: latet namq; hic elementum ignis. Non autem nisi cooperante cœlo coitus fieri potest: nō secus. n. ac ignem terrestrem videmus in lebe ebullire, sic etiam præsentis loco Elementaris quædam Firmamenti operatio est, qua & morbi & sanitatis ascendentes laborant, ad faciendam impressionem. Similiter in terra quædam corruptio accidit, cui etiam parte aliqua subiectum esse hominis corpus extra dubium est: differunt tamen hominum corpora à se inuicem, non secus ac ager ab agro, terra à terra, regio à regione differre cernitur, hæc autem in præsentiarum singulis saltem verbis attingere placuit, alibi copiosius enarraturus. Haud secus in cæteris coniunctio necessaria est, vitæ nimirum & mortis, quorum diuortium similiter quoq; non potest sine alterius corruptione causari. Itaq; præter hunc calorem constat, Chaos etiam in corpore existere, omnium internarum actionum opific: nulla namque penitus in Microcosmo actio sine aëris adminiculo perfici potest: etenim in homine vniuersus mundus est, non analogia saltem, sed in rei veritate. Motus autem trium prædictorum augmentum recipiunt ab humore: tria namq; illa singula sicca sunt, quartum ergo, humiditas scilicet Elementi est, quod ad operis perfectionem necessario requiritur: nisi enim humor sit, sic tum crescere potest: augmentum namq; à solo humore causatur. Magnitudo ergo ab humore, forma à terra existunt, atq; quem admodum calorem humiditatem desiderare, humiditatem verò siccitatem prohibere videmus, sic successionem quædam de omnibus motibus iudicandum erit.

C.A.

CAPVT II.

- P**Erinde ergo ac in mundo exteriori quatuor hæc suis orbibus comprehenduntur, sic intrinsecus in nobis contineri iudicandum est, quæ omnia ab exterioribus fouentur ac conseruantur. itaque noster ignis ab elementari nutrimentum necessariò assumit: aliàs enim, quemadmodum focarius ignis sine pabulo pingui, vel lignis consistere nequit, sic nec noster calor, nisi ab externo foueatur, durabilis non est. Constat ergo cælum caloris nostri ceu pabulum quoddam esse. Quod si externa clementa non necessariò corpus alerent, manifestum foret, nec illa quiddam mali corpori inferre possent: etenim velut lignum quod ignem fouet, etsi ignis per se non est, tamen varias qualitates, odores varios, &c. ipsi imprimere potest. Sequitur ex his, vt quoniam in corpore nostro terra inest, propterea terram illud nutriri oportere, atque sic terram exteriorem terram hominis, non cæli alere dicendam esse. Sic de siti intelligendam, eam non à siccitate, sed potius ab humiditate fieri: est enim humor Elementum corporis omnibus actionibus præcauendis destinatum. verbi gratia: si vitio aliqua immincat, vel iam affligat, non externo humido, sed solo illo interno eam restinguere possibile erit: non secus enim ac in elementari mundo ignem ab aqua restingui videmus, sic temperamenta corporis à suis contrarijs alterari ac mutari credendum est. Obseruandum itaque, quod si contingat Elementi humidi pondus imminui, ipsum ab exteriori Elemento suum nutrimentum appetere, quò ad iustum pondus reuerti, ac suo muneri præesse queat. Itaque quoniam humiditas ante corpus occupat, illaque ad restinguendum destinata est: sequitur ex hoc, sitim ex appetitione humidi nutrimenti originem ducere. Fames quoque ex eo quod corpus nutrimentum desiderat, nasci videtur. fames certè corpus est, & à corpore sustentari cupit, corpus autem illud terra est, quæ ad sustentationem corporis creata fuit: in fame itaque appetitus est, non calidi, humidi, vel sicci elementi, sed solius terræ: quia enim terrestris fames est, terram (sine qua restingui non potest) desiderat. Non secus interius cælum nostrum ab exteriori conseruatur, vel humor internus ab externo, omnium scilicet comparatione facta tali, qualis inter ignem ac ligna esse cernitur. Panis ergo ceu lignum quoddam est, suum Elementum sustentans. Quod verò in suo circulo corpus conseruat, Chaos est, qui suum alimentum, aëra nimirum, appetit. organum autem per quod nutritio fit, pulmo est: cuiusuis enim actionis quasi causidicum agit aliud quod organum. sic ventriculus vniuersi corporis, epar humidorum partium, coitus firmamentalium appetitionum, pulmo aëreæ substantiæ causam agere cernitur. Huiusmodi ergo Elementorum nutritio existit.

Noster ignis
ab elementari
nutritur.

Sitis non à sic-
citate, sed hu-
miditate fit.

Sitis genuinæ
genuina causa

Fames vt fiat

Chaos corpo-
ra in suis cir-
culis conser-
uat.

Sperma est
ventriculus
cœli.

Quia ergo in spermate suum quasi ventriculum æther fortis-
tus est, ventriculus autem ille à cœlo nutrimentum requirit, mani-
festum ex hoc est, cœlum tale quale in se habet nutrimentū, illi sup-
peditare: nam & in Elementaribus nutritio hoc modo contingit.
verbi causa: terrestrium alimentorum quæ in ventriculum inge-
runtur, variæ sunt in forma ac specie differentiæ: lac scilicet, caseus,
piscēs, aues, &c. sic aquatiliū non vnum genus est: vinum enim à
vino, aqua ab aqua multis modis euariant. sic variæ quoque aëris
differentiæ sunt, à quibus Chaos nutritur, atque veluti ista elementa-
rium alimentorum varietas variarum generationum ac corruptio-
num causa existit: sic cœlum varijs modis suum Elementum nutri-
ens, variè illud afficere posse putandum est. Cœlo itaque coitum gu-
bernante, suamque actionem in spermate, ut ignis in ligno perficien-
te, manifestum est, cœlo quoque tribuendum hoc esse, quod hære-
ditario quodam iure, nunc patrem, nunc matrem proles imitetur, 15
quodque parentum imaginationes filijs imprimantur. Quia enim &
imaginario & affectus parentum etiam à cœlo sunt, non potest cœ-
lum huic hæreditatis propagationi aduersari. Sequitur ergo paren-
tum affectus cœlo cooperante in sperma transfundi, atque omnes
cœlestes morbos suam exaltationem in spermate, ex quo oriuntur, 20
etiam habere.

Cœlum varijs
modis elemen-
ta afficit.

Fortis ad pa-
rentes similitu-
do à cœlo est.

Etiam dictis propositum nostrum scopum quibusvis eluces-
cere putō: quæcunque enim hætenus dicta à nobis sunt, eò perti-
nent, ut quarti Elementi (de quo iam sermonem instituimus) pro-
prietates cognoscantur. Hic tamen de Luxu & Venere, eorumque 25
morbis, quomodo ex alijs morbis per transmutationem generen-
tur, paucis admonendum duximus. utemur autem methodo ea,
qua utuntur qui ciborum, potuum, aëris, &c. commoda & noxas
describunt. Adhæc commodioris quoque doctrinæ gratia, totum
negotium in tres partes partiri placuit: in Vlcera, in Articulorum 30
dolores, in Pustulas. horum dein singulorum plures adhuc reperi-
untur differentiæ: quemadmodum enim non vnum genus Vene-
ris est, sic nec vnicum Vlcus, Pustulæ, vel Arthritidis genus con-
stituere facile possis. quas differentias etsi omnes ad vnguem descri-
pturus non sum: tamen ea quæ dicuntur, Astronomicis medicis 35
suffectura non dubito: reliquis autem humoralibus Medicis, etsi
vasto codice describerentur, ignota essent.

Diuisio huius
libri.

CAPVT III.

PRIORIS libro morbos in se mutuo transmutari posse demonstra-
tum est: superest itaque, ut transmutationis processum seu mo-
dum describamus. Proponamus ergo nobis carnem, quæ in lebe-
te ad ignem coquitur, ea etsi aliam à coctura essentiam nancisci vide-
tur, 40

tur, tamen carnis semper substantiā seruat. Sic Venus in coitu sperma supercalefactum coquit, ex qua coctura morbi in spermate reconditi in aliam quandam dispositionem delabuntur, ad eodē vt calefactionem hanc spermatis, qua morbi essentia immutatur (manente semper substantia) non incommode igni lebetem calefacienti, ac in eo positas carnes secundum formam (manente materia) immutanti comparari queat.

Spermatis in coitu coctio.

In hunc ergo modum sciendum quocq; morbos qui in corpore latent, nullamq; cum spermate communionem habent, illa tamen supercalefactione quæ in coitu fit, exagitari, atq; per vniuersum corpus delatos cum spermatis affectibus complicari (namq; ab vniuersali causa vniuersas partes affici probabile est) atq; sic difficilem curationem euadere: reliqua autem affectus huius pars in artubus hinc inde delitescens, non sic penitus corrumpitur, sed perinde afficitur, ac si lorum calida persusum indurescat, non tamen rumpatur. Hinc etiam discendum pro magnitudine

Ignis Venerei vis.

huius ignis Venerei symptomata maiora vel minora conspici: quin materici quocq; varietas symptomata non eadem semper finit esse. namq; veluti in opere pyrico varia efficiuntur, cinis, carbo, calx, alkali, scoria &c, sic per huiusmodi supercalefactionem spermatis multiplices affectus procreantur.

Ex his intelligere facile poterimus proprietates Luxaliū morborum: perinde enim ac ea quæ per ignem præparantur, nunc fixa manent, nunc (pro temporis ratione) putredini vel corruptioni obnoxia, finiunt: sic morbi Luxales alij curationem admittunt, alij verò respuunt: namque si qui morbi per hanc supercalefactionem spermatis Anathron vel calcinato, vel sali alicui similes euadunt, curationis difficultatem: qui verò putredini, atrophix, hæmorrhagix similes fiunt, impossibilitatem ostendere medico videntur.

Luxales morbi non omnes sunt curabiles.

Corporum itaque cognitionem, quæ ad Medicinam pertinent, necessariam esse exemplis palam faciemus. Lepræ nouem species quæ habentur: Morpheg duæ: quatuor Elephântici morbi: sic Saphenicæ venæ contortæ, & Varices, quæ & ipsæ non vniuersimodii sunt, vnâ cum Pruritu Chronico semetipsum Saturnante, ac Menstruo se regenerationi opponente, ac Aluminosis ad Viscum defluxionibus, tam non curari possunt, quàm est impossibile Calces, quos Artistæ vltimas materias nuncupant, in nihilum reduci. causa huius impossibilitatis est, quod omnis corruptionis penitus expertes sunt. quocirca cauti sint medici, ne fixos iam factos morbos curare aggrediantur: quando enim eousque corrupta natura est, oleum & opera in curando luduntur. Fuerunt qui in hoc genere affectuum Regenerationem: quandam machinarentur, idq; in Spharistis, veruntamen quàm illis impossibilis fuit formarum, primæ in vltimam, ac vltimæ in primam transmutatio, tam difficilis ac irritus

Lepræ nouem species.

Calces sunt vltimæ materiæ.

Spharistæ.

erit iste quoque conatus, quod exemplo discere potes. Caro cocta ut non ad suam cruditatem redit, sic morbus ista supercalefactione transmutatus non reducitur ad pristinam formam. quis enim vnquam vidit vltimam materiam in primam redire, cum retrogr adus nullus sit naturae motus? Quare caueant medici, ne frustra in ista reductione laborent.

CAPVT III.

Lepre quædam
species curantur.

Simili ergo ratione ac lignum putrescens & corruptum in vltimam materiam non statim reducitur, causante hoc ipsum ligni natura, quæ in perfectam vltimam materiam difficillime abit: sic Lepre quædam species sunt, quæ priusquam omnino perfectæ euadant, curationem admittere videntur. itaque maius opere præcui erit considerare, quid sit Vltimum esse Lepre, quam vulgares illos Examini Leprosorum canones, qui ex iamdicta ratione omnes dependunt, quique claudicent, nisi ea prius diligenter obseruata. Haud aliter in extracta Lepra res sese habere cernitur: perinde namque ac ex calcibus, alkali extrahitur, sic ut reliqua materia omni acrimonia destituatur: sic in humano corpore Lepra à suo veneno, quod antea à nimia aquositate quasi oblitteratum delituerat, liberari potest, adeo ut instar mineræ edulcoretur. Ex quo sequitur, perfectionem Lepre corrupti posse, neque hanc solam, sed etiam ubi corpus Lepre per illam Venericam transmutationem supercalefactum, in deteriore dispositione abiisset. His inquam de causis natura non raro admittit curationem in Luxalibus morbis Lepre quoque subiectis: impedita enim perfectione morbi, curatio non usque adeo impossibilis fuerit. Quapropter si cōtingat inter perfectionem ac imperfectionem, morbum medio loco consistere, nil opus fuerit Examini Leprosorum superstitiosos canones obseruare, cum constet, nil certi ex illis pronunciari posse.

Morbi imperfecti
curationem
admittunt.

Neque verò est ut quisquam putet, omnes Veneris differentias, sic in numero habere medicum oportere, cum ex supradictis facilis euadat horum intellectus. illud potius spectandum, ut varias species vlcum quas Luxu acceptas ferre non decet, cognoscamus. verbi causa. Lupus et si in Venerica supercalefactione aliquam alterationem subiisset: tamen cum sua pathognomica signa suum locum, suamque propriam Anatomiam perpetuo obseruet, non recte ex sua classe in aliam reijceretur: quamuis enim nomen aliquo modo alterari posset, ut fluxione iuncta, Arthriticus Lupus diceretur: hoc tamen fieret non nisi ratione defluxionis, quæ aliàs inter pathognomica signa non connumeratur.

Lupus in coitu
non semper
mutatur.

Similiter in Erysipelate, quia Anatomia & locus tam Chyrurgicæ, quam Physicæ ratione seruantur, nomen non mutatur: Sym-

ptomata tamen euariare non negauerim, verum illud Firmamenti
 motui tribuendum est. ſæpius enim hætenus ostendimus Medi-
 cum Aftronomieum ſigna huius affectus iuxta cœli Impreſiones
 metiri debere, ea nimirum de cauſa, quod Eryſipelas ex cœlo gene-
 5 retur, quamuis terreſtria ſigna referat: itaq; ſi illa in Venerium Lu-
 xum delabatur, tum ipſa aſpectibus ſubiicitur, maxime vero aſcen-
 ſui ac deſcenſui Lunæ, ex quibus cognoscere datur, an ex ſupercal-
 factione generata Eryſipelas fuerit. Haud ſecus in Eſthiomenis
 de Anatomia ratione iudicandum, habita tamen accurata obſer-
 10 uatione ſupradictarum diſtinctionum, atque ſic in Carcinomate,
 Tentigine, Noli me tangere, Vlceribus profundis, Alberis, Con-
 dyломatis, Verrucis, Alcalis &c. ſuperioribus præceptionibus nos
 contentos quoq; eſſe decebit. Notandum autem ſub hac forma ad-
 huc vlcera Eſthiomena dici, at vbi iam tranſmutata fuerint, Eſthio-
 15 mena Veneris: Lupus verò, Venus Lupi, dicentur: ſicq; de cæteris
 vlceribus quoque iudicandum. Puſtularum ſimilis quoq; ratio eſt,
 vt nimirum hæ puſtulæ Morpheaticæ, illæ puſtulæ Teutiginis,
 ruſum aliæ puſtulæ verrucarum appellentur, quemadmodum de
 iſtis in curandi ratione copioſius diſputabitur.

Eryſipelas ex
 cœlo genera-
 tur.

Eſthiomena
 Veneris.

Puſtulæ Mor-
 pheaticæ.
 Puſtulæ ver-
 rucarum.

CAPVT V.

DE Arthritide ſimilis docendi ratio inſtituetur, vbi intelligendū
 quemadmodum reliqua corpora luxu nomen aſſumunt, ſic in
 hac claſſe quoq; Arthritidis nomen pluribus accommodari poſſe.
 25 verum tamen vti ſuperioribus capitibus nominis abuſum ad plura
 retulimus, ſic in præſentia non niſi ad duo extendimus genera: Ar-
 thritidis enim ac tumorum nomine omnia quæ ad hanc claſſem re-
 ferri poterant complectimur. Atque de prima quidem ſpecie ſcien-
 dum, materiam illam ex qua fit, non ſemper ſuum optatum finem
 30 conſequi, cauſa, quòd materiæ non æqua ſemper malignitas eſt,
 quæ vlcera efficere poſſit: namq; cauſæ vlcera videntur ſecun-
 dum magis & minus euariare: quin & hoc obſervatum eſt, humo-
 res qui antea moleſti non fuerant, tunc tandem erupiſſe: huiusmo-
 di ergo vlcera horum cauſa origo & materia exiſtit. Atqui pecu-
 35 liare hoc huic humori eſt, vt meatus illos occupet ac peruadat, in
 in quibus minimum efficaciæ habere naturam putauerit, verum
 quandoq; ſine ſingulari noxa hoc euenit, quoniam cauſa tanta ma-
 lignitas non exiſtit, neque ipſa ad eum virulentia gradum adhuc
 euasit vt noxam inferre poſſit. Ex quo ſequitur huiusmodi materi-
 40 æ multum temporis quandoq; in articulis deliteſcere cū abſumi
 nequeant, ſeruant tamen interdum diſpoſitiones à quibus facilis
 eſt in vlcera prolapſus.

Arthritidis la-
 xa eſt Signifi-
 catio.

Cauſæ vlcera
 differunt
 ſecundum
 magis & mi-
 nus.

CAPVT VI.

Arthriticæ de-
fluxionis vlce-
ra facere non
possunt.

Venenum
Gallicū quid
sit.

Hæc (de qua loquimur) materia arthritidis causa existit, quæ
per Luxum facillimè contagium morbi Gallici contrahere po-
test: namque quædammodum demonstratum est, vlcera venenum
Gallicum contagij ratione concipere, sic de Arthritide quoque ac
tumoribus cogitandum est: eo dempto, quod Arthritidem effici-
ens materia nondum eoulsq; processit, vt Vlcus efficere possit. Ea
enim acrimonia quæ in arthritide quandoq; percipitur, non quæ
arthritidis est, sed quatenus venenum Gallicum contagione affecit,
adesse solet. Dolores ergo isti sine cutis apertione consistunt, Paro-
xismum suum pro defluxionis ratione obseruantes: sunt namque de-
fluxiones quæ Lunæ motum sequantur, aliæ quæ tempestatuum
mutationibus gubernentur, aliæ denique quæ pro dietæ formula
nunc copiose nunc modice fiant. Interim venenum Gallicum contra
sui morbi corpus agere putandum non est: namque tantum abest
vtrilli aduersetur, vt etiam ipsum ad actionem (à qua aliàs forsan
quiesceret) suam obeundam excitet ac irriter. Itaque sciendum vene-
num Gallicum aliud non esse quàm spiritum quandam substantiæ
nostri corporis quadam proprietate occulta aduersantem, qui in
frigido corpore calidus in calido frigidus sentiat: atque huic certè
contrarietati dolores, vlcera &c. atque omnia quæcunque tandem in
hoc affectu molesta esse solent tribuenda esse putamus.

CAPVT VII.

Arthritidis ac
tumorum dif-
ferentiæ.

Neruosarum
paruum dolo-
ris.

Quemadmodum autem extra dubium apud omnes est vlce-
rum non vnicum genus esse, sic nec dolorum neq; arthritidis
vnam solummodo differentiam esse cuiquam persuasum esse debet
Quin veluti loci ratione vlcera differunt, vt hæc pedum, illa bra-
chiorum, alia pectoris, alia capitis vlcera dicantur, sic varijs quoque
modis arthritidas euariare contingit. Atqui non omnia vlcera sic
comparata sunt vt cum arthritide complicari queant: etenim quæ
in carnosissimis partibus atque in genitalibus fiunt, quis putet rectè ar-
thritica vlcera dici. Ad hæc obseruandum sedulo erit, quæ nam do-
lorum causa in corpore sit vel quidnam dolor per se sit, quod exem-
plis paucissimis palam facere conabimur. Loca quædam in homi-
nis corpore sunt omoplatæ seu poples cubitus &c. doloris impati-
entissima, cuius causam reddere cuius promptum est. Sic in Neruo-
so genere similis impatentia existit, etiam omnibus notâ causam
preferens, quæ si quis consideret, facile intelliget pro partium ef-
sentia varietate, dolorum causas constituendas esse. Atque quali-
tatum certè excessus calidi scilicet, frigidi, humidi ac sicci, si ad par-
tium varietatem referantur multas causarum syzigias conficient.
Itaque si supra istas dolorum causas contagium quoque veneni Gallici
in membro consisteret, manifestum est pro Mercuriali natura, no-
uum

uum doloris genus fieri posse. quapropter hoc ceu confessum assumamus, loci ac causæ varietatem ostendere arthritidis possibilitatem: nullum enim ex iam dictis membris est, quod non queat futurum vlcus causam continere.

CAP. VIII.

Sciendum porro in Sinonia causas vlcis etiam delitescere, quod si in eadem sinonia corpus quoddam veneno Gallico infectum quocumque reconditum esset, neque tamen tanta acrimonia præ-

Sinonia vlcis
causam
continet.

ditum, ut cutem rodere, ac vlcus facere posset, tum arthritidem atque eam supra quam dici possit doloribus molestissimam expectare oporteret: nam Sinoniæ ea natura est, ut nihil quod sibi aduersum sit tolerare possit, atque sic de singulis corporis partibus cogitandum, dolores ac arthritidas ab ijs vel in ijs causari posse, ubique tamen Anatomix ratione habita. Obseruandum quoque in huiusmodi doloribus arthriticis summopere spectanda esse, locum, causam ac symptomata: namque omnium una eademque curatio esse non potest. Qui enim in articulis est dolor, aliter quam qui in Medullis consistit, curari consuevit. Atqui medullarum mentio hoc loco insolens cuiquam videatur, verum non secus ac articuli, Medulla, quidquid suæ substantiæ ac temperamento aduersum est, tolerare non potest ac respuit: hinc venenum Gallicum medullarum dolores quemadmodum efficit facile discas, si & illud obserues, dolores non ex magnitudine veneni Gallici, sed ex multitudine corporum morborum dependere: namque pro augmento corporis morbi Luem Gallicam quoque augeri cernimus.

Sinonia aduersa
sibi non
tolerat.

CAP. IX.

De tumoribus autem Arthriticis hoc potissimum obseruabis, multas defluxiones in corporibus delitescere, quæ ob paucitatem, vel immaturitatem vlcera adhuc efficere nequeant. itaque etsi adsint, ijsque venenum Gallicum complicatum sit, vlcera non efficiunt, sed tumores solummodo. Veruntamen etsi tumor saltem sit, non vlcus, tamen corpus hoc morbi simpliciter Arthritis dici nequit: plus enim est quam Arthritis. Quomodo autem tumores attollantur, sic accipe: venenum defluxioni copulatum, quia ad vlcus erodendum non sufficit, materiam tamen illam exagitat atque attollit, sicut tumorem facit, qui ob immaturitatem (si maxime veller

Medulla cur
doleat in morbo
Gallico.

aliâs) vlcus nondum facere efficax putatur. Tumores itaque isti pro materiæ diuersitate varij sunt: alij. n. curationem admittunt per digressionem, alij non nisi in vlcera transmutentur prius, curantur. Sedulo interim symptomata obseruanda erunt, dolores nimirum, punctiones, forma, &c. ista namque & futurum maturitatis statum, ac facile

Materiæ paucitas
pro vlcere
bus tumores
facit.

vel difficilem curationem portendere videntur. Namque omnino ex tumoris natura colligere oportet, quando curationem sperare liceat: Tumorem alij enim celeriter, alij ne ante obitum quidem maturantur. Quin si immoderate augeri tumores videantur, noui corporis morbi accessione, ac subitam vlcis eruptionem ominari poterimus.

Tumorum
varietas.

Tumorum
subita auctio
quid portendat.

CAPVT X.

Immatura cura
rari non possunt.

QUod etiam ex insperato quandoque tumores aperiuntur, ac in vlcera abeunt, causa est malignitas ac vehementia veneni Gallici, quod miras difficultates in curatione medico facessere solet. Namque quod immaturum est, antequam ad suam maturitatem perueniat, non nisi fucatam curationem admittit. Itaque omnibus modis vt natura morbum concoquat procurandum: necessarium namque est, si modo curationem fieri velimus vt morbus ad statum perueniat. Canon ergo certissimus est concocta medicanda esse non cruda, atque ob id cruda concoquenda esse, quo curatio fieri possit: si enim coctio morbi facta sit fortuito, etiam curationes fieri possunt, quo fortuito casu mirum quam abutantur impostores medici, si interim dum hoc non obseruant, multos morbos quasi manu faciunt, quos certe naturae tribuere nemo sane mentis audebit. Sed ad tumores reuertamur. Si quemadmodum diximus a veneno Gallico tumor sit factus, iam duplex morbus adest, alter Veneni, alter materiae ratione. quod si tumore aperto dolores remittant, de curatione bene sperandum erit: sin perseuerent, certum argumentum immaturitatis esse putato, ad quam eniti naturam iudicabis, si quasi manans ac humidum semper vlus appareat. Hic ergo genuinus modus est transmutationis tumorum in vlcera. Reliqui qui supersunt, quales sunt cum caro luxuriat, pus multum fluit, oedematofum malum apparet, & sexcenta alia, quia ab antiquis indubitata fide, ac certa methodo descripta inuenias, non opus est hic multis enarrare: nolo enim is esse, qui aliorum plumis se exornet, hoc potius meum studium semper fuit & erit, vt antiquorum inuenta facta testaque conseruentur.

Tumor Gallicus duplex est morbus.

Immaturo can-
dor.

CAPVT XI.

Secundum autem Arthritidis genus quod attinet, sciendum quod quemadmodum de corporibus supra commemoratum est, multas adhuc alias hoc genus aegritudines fieri posse, quae omnes a veneno Gallico occultum contagium contrahere queant. quas vt rectius intelligas, supra dictorum te meminisse decebit.

Articularij
morbi, in qui-
bus corpus
luis figitur.

Morbi ut varij sunt, sic varias arthritides faciunt. itaque sedulo obseruandum erit, an corpora contagium contraxerint nec ne: si enim contagium luis Gallicae complicatum sit, dictu mirum quam periculosa curatio euadat. Morbi autem quos in praesentiarum intelligimus, hi ferè sunt. Dolor Articulorum, Artetica, Sciatica, Podagra, Chyragra, Genugra, &c. quarum multae dein aliae species exsistunt, quas tamen omnes vno ac communi nomine Germani (Gefücht) appellant. Atqui non vt nomen, sic & res vulgata est: namque vbi lues Gallica horum affectuum alicui cum complicata fuerit, non facile credideris, quam difficile sit veram affectus speciem cognosce-

gnosceret. Quamuis enim tumores appareant, tamen in hoc à superioribus differunt, quòd hi nunquam rumpantur, illi verò promptissimè & rumpantur, & curationem fuscipiant. Occulta ergo huius veneni vis est, non sic occulta malignitas: topi enim scyrrhi, articulationum dislocatio in senioribus, in crescentibus adhuc, figuræ corruptio augmentatrix facultas impedita, atq; infinita alia incommoda, non obscurè virulentie, contagijq; malignitatem ostendunt. Dolores ergo ac formæ corporis dedecoratio si quid aliud, venenolus Gallicæ in huiusmodi casibus adscribentur, itaque hos affectus à cæteris artificiosè distinguentes, magno artificio curare conabimur: quòd si quis singularem affectum curare nequeat, is à complicato, nisi operam ludere velit, abstineat, moneo.

Veneri Gallie
ci affectus.

CAPVT XII.

SVnt autem nonnullæ Arthritidis species, quæ exteriores solummodo articulos, cubitum puta, carpum, genu, pedium digitorum synarthrismos, &c. occupant, atq; tumores attollunt, in quibus nunc pus, nunc albumini ouorum simile quiddam inuenias, nunc planè aqueus tumor appareat, qui omnes tamen nunquam aperiuntur. Sunt dein aliæ, quæ topi Podagricos faciunt, qui vel tumores quoq; vnà concomitantes habent, vel ossibus simpliciter incumbentes apparent. aliæ deniq; inordinatos ac confusos penitus tumores faciunt, quarum omnium differentias sedulo obseruans, ad curationem facilem viam tibi aperies.

Aliæ autem Arthritides in internis articulationibus sunt, quales sunt quæ humerum, coxam, spinam dorso &c. occupant, hæc omnes iuxta vniuersalem dignoscendi articulorum affectus doctrinam (quam hic non attingo) peritus medicus facile cognoscet, ac curationi subijciat. interim de nomine Arthritidis (quo sæpius quasi abutor) neminem sollicitum esse vellem, cum non ex nominis, sed ex rei pericia curatio dependeat. Paroxysmos autem harum arthritidum, quod attinet, scitote, nec casum, nec maturationem hic spectari debere: casus enim hic penitus nil potest, maturitas autem ne sperari quidem debet, cum perpetua ad mortem vsq; cruditas comitari soleat. Itaque ad primitium morbum, seu corpus dantem affectum recurrendum erit: ex illo enim discetis, an lethalis vel non, curabilis vel incurabilis morbus existat: secus enim, quod maximè præcauere conaberis, inscius ac præter voluntatem promoueabis. Quod si ergo spasmi conuulsiones, rigores febiles, hydropes, &c. adsint, non secus ac si vlcera quoq; molestant, incurabiles arthritidas pronuntiabis. Hucusque itaq; dicta de vlceribus ac arthritide sufficiant, iam ergo Pustulas aggrediamur.

Arthritidum
differentiæ.

Topi podag-
rici.

In paroxysmis
arthriticis
quid spectan-
dum.

Arthritides in
curabiles quæ.

CAPVT XIII.

Tertia nunc propositi libri pars, de Pustulis nimirum tractatio sequitur, in qua etsi non vsque adeo à scopo vero vulgus aberrat, tamen pro nostræ methodi ratione nos (veluti & in vlceribus ac tumoribus factitatum est) quomodo ipsarum materia ac corpus cognoscantur ac dignoscantur, breuiter manifestum facere conabimur. Sciendum ergo nullum in vniuersum corpus; Pustulas Gallicas concipere posse, nisi in ipso prius delitescat materia quædam, quæ in pustulas conformari se patiat: ea ergo si à veneno Gallico contagium concipiat, fermentata in pustulas attollitur: manifestum ergo est, pustulas Gallicas corpus suum ab alia pustulosa materia mutuari, imò non corpus modò, sed & formam, dolorem, omniaq; symptomata. Atqui obseruandum, secus ac de vlceribus dictum est, in pustulis rem sese habere: Pustulæ enim semper fuerunt, non autem lues Gallica: atque pustulæ vbi venenum Gallicum conceperunt, & nomen & essentiam (aliter quàm vlcera quædam, quæ perpetuò nomen ac formam retinent) amittunt. Attamen et si forma ac essentia pustularum immutetur, non tamen nisi prius materia aliqua adfuisse, generari pustulæ Gallicæ potuissent.

Pustulæ vbi fieri possint.

Pustulæ quàm lues sunt antiquiores.

CAPVT XIII.

Pustularum innumera differentia, quas antiqui Medici ac Chyrurgi posteritatis memoriæ prodiderunt, cum difficulter Germanicis nominibus reddantur (nam vix duas appellationes, Scabiei nimirum & Pruritus apud Germanos rectè exprimi inuenias) non paucorum in enarratione errorum occasiones præbuerunt. Videas enim Chyrurgos, qui ad nominis alieni sonum etiam obstupescant, itaque cum quid mali sit, non intelligant, atque si non suo statim remedio morbus obediat, subito ad pustularum Gallicarum classem sine iudicio affectum sibi incognitum reñciunt, quamuis ne minimum quidem veneni Gallici subesse conspiciatur. His autem malis meo iudicio facile mederemur, si differentias omnes, quas in hoc affectuum genere antiqui annotarunt, in numero ut haberent Chyrurgi operam darent, neq; has solum, sed & insuper illas, quæ ex complicatione varia luis Gallicæ cum illis speciebus nascerentur differentias, in suas quasdam certas classes reducerent, quod nisi fiat, non puto tot mortes, quas illi suis malis curationibus procurant, præcaueri posse: delitescit namque hic radix ex causa corruptionis complexionum in ægrotis. Hortor itaq; singulos apud sese colligant, quantum malum ac dedecus præstantissimi arti concilietur, si morbum qui non adest, dum curari tentas, alium de nouo ex sano corpore morbum efficias.

Germanicæ linguæ paupertas.

CAPVT XV.

ITaque rudi minerua differentias pustularum delineare solum
tentemus. Videtis scabiei formam nonnihil à pruritu, hanc à
squaminis, hanc iterum à formicis seu minutis pustulis, differre:
has autem differentias indocti Medici, si etiam verbis præeas, ne
exprimere quidem voce, nedum intelligere possunt, quare illos
nunc asinos missos faciamus. Pruritus ergo (nam quomodo se cum
Lue complicati morbi habeant, iam ostendere incipio) vbi cum
lue Gallica commixtus est, & vehementior apparet, & curationi
(quod proprium: signum complicationis est) admodum inobedi-
entem sese præstat. Sic scabies quoque e complicatione hac immuta-
ri cernitur. Sunt dein aliæ pustularum accidentales differentiae, ni-
mirum quod aliæ siccæ, aliæ humidæ, aliæ duræ, aliæ pyramidales,
aliæ copiosæ, aliæ paucæ, longæ, latæ, albæ, nigrae, luteæ, virides,
rubrae, calidæ, &c. & quidquid tandem est huiusmodi, videantur.
Verum de istis nil sollicitos esse oportet: omnes enim ex corpore
morbi, quod satis accuratè ab antiquis descriptum est, originem du-
cunt. itaque quod venenum Gallicum attinet, hic de eo ceu ipsum
causa esset, non cogitandum: neque enim veneni Gallici specifica
lues Gallica complexionibus seu temperamentis tribui debet, vt hæc
lues Melancholica, hæc Colerica, illa Phlegmatica, alia sanguinea
dicatur, sufficit pro varietate corporum morborum, Gallicum ve-
nenum distinxisse.

Pruritus in lue
fit vehemen-
tior.

Pustularum
differentiæ ac-
cidentales.

Lues Gallica
non à comple-
xionibus des-
pendet.

CAPVT XVI.

SEcondum iam dicta itaq, quia & Herpeticæ pustulae, & Phly-
ctenes (nimirum quia horum materia in corpore delitescit) fieri
cum lue Gallica possunt, manifestum euadit, duo, tria, quatuorue
morborum corpora, in vno eodemq, morbo corpore fieri posse:
præter iam dictas enim pustulas, vlcera quoq, arthritidesq, fieri im-
possibile non est. verum officij medici erit, vt ista ab inuicem exqui-
sitè distinguat, ne omnia vna eademq, curatione pellerè frustra
foran attentet. Quin & hoc obseruandum, eos qui Sanguinei sunt,
& sanguinolentis vlceribus, seu Phlegmonibus obnoxij, multo alia
quàm cæteri ratione curandos esse. Adhæc sciendum liquorem
radicale quorundam morborum corpus (causam rectius) sciri,
atque in vtriusq, factam Gallicam luem, & hereditario iure, ac Con-
tagij consortio communicari posse. Ex quo certissimum argumen-
tum quoq, desumitur, hoc genus luis Gallicæ quoddam futuræ sa-
nitatis signum esse, ac ea dignitate præditum, vt futuros morbos
abolere, vel si qui iam occultè agunt, manifestos facere queat: nam-
que si quid in intimis corporis penetralibus immundi reconditum
est, illud omne à corde ac visceribus ad extima propellens, non po-
test non oculis id subijcere.

In eodem cor-
pore plures
morbi esse pos-
sunt.

Liquor radi-
calis quorun-
dam morbo-
rum corpus
fit.

CAPVT XVII.

Liquoris Epatis
infecti nota.

Notabile.

Pustulæ peregrinationis.

AD hunc quoque modum, si Liquor Epatis casu forsan quodam Gallico vcneno coinquinatus, ab interioribus extrà versus de latus vlcera vel pustulas excitauerit, sperare confidenter licebit Epatis affectum intrinsecus penitus aboleri, neque in Epate solum, sed in omnibus in vniuersum visceribus sic sese res habet. Quin quandoque & illud accidisse animaduersum est, in vno eodemque viscere materiam delituisse, quæ duplici generi pustularum corpus suppeditaret, atque vnicum illorum solum venenum Gallicum conciperet, reliquo integro manente, atque sic duplici remedium gerere opus esset: magna ergo in hisce casibus cautione vtentur medici, ne plus damni quam commodi ægris suorum remedium vfu concilient. Obseruandum quoque, quasdam defluxiones exulceratiuas ac Arthriticas eius naturæ esse, vt antequam in vlcus vel articuli tumorem abeant, pustulas prius excitent, quas sic interno secus: si vtrò pustulæ curentur, pustulosum fluxum: sin minus, vlcerantem vel arthriticum esse putabis. Sunt denique pustulæ, quas pustulas peregrinationis commodè vocaueris, quod scilicet de loco in locum moueantur, nec semper eandem corporis regionem occupent.

CAPVT XVIII.

Lues Gallica
alios morbos
perfectos red-
dit.

Simile.

Lepre signa
propria & co-
munia.

ANtiqui autem morbi, in quibus lues Gallica radices agere consuevit, eo nomine ab antiquis minus rectè descripti sunt, quod lues Gallica illorum morborum cum quibus complicatur, signa multò manifestiora reddat: namque omnia de centro ad superficiem propellens oculorum sensui subiicit. Itaque si à nobis plura forsitan illarum affectionum signa annotentur, non antiquorum inscitia, vel nostro nouitatis studio, sed noui morbi insolentibus moribus illud omne tribuetis, neque verò putetis velim, morbum Gallicum noua illa signa facere: namque illa excitat ac in propatulum profert solummodo, non secus ac vernum vel æstiuum calorem cernimus folia, flores, ac fructus ex arboribus producere, qui etsi antea non apparebant, in arbore tamen erant, ac rectius ex arbore quam ex calore prognati dicuntur. Sunt quoque quædam Gallicæ pustulæ Lepream præferentes, signa tamen vulgaria Lepre nequitiam habentes: sunt enim lepræ quædam quasi pathognomonica signa, quæ quia illis scriptoribus qui Examen Leproforum conscripserunt incognita fuerunt, non immerito vulgi opinionem in dubium vocare videntur. Interim illorum fidem neutiquam accusauerim, cum ea quæ experientia didicerunt, scribere maluerint, quam incertis nugis sua scripta commaculare. secus ac nunc quosdam facitatis videmus, qui saltem vt magnos codices conscripsisse videntur, omnia promiscuè, quæ ipsis in mentem venerint, eblatterare audent.

CA.

CAPVT XIX.

Q Vocirca nemo miretur, si Complexionibus repudiatis, pro
demonstrandis ijs quæ scire necessarium est, noua Corpora Complexio-
nes merito re-
pudiantur.
communiscamur: siquidem quæ isthinc de causis, origine & funda-
mentis docentur, facillè reijci possunt, si saltem quædam testimonia
ceu honoraria pronunciata referuentur. Itaq; semper ætatem mor-
bi Gallici spectare vtile fuerit: namque ægri ætas cum ætate morbi
non nihil consentire videtur. verbi causa. Si iuuenis morbo Gal-
lico constictetur, tum maturationem ac coctionem celeriozem
quàm in senes sperare licet. Adhæc ea veneni Gallici proprietates est, Ætatis indica-
tio.
vt si qua parte vlcus factum sit, vel etiam scabies solummodo, ipsum
per se aliam luem radicitus percurare possit, excitatum nimirum à
propria sua malignitate, quæ in iam maturo corpore non potest
non pro expulsionem laborare. Quin in iuuenum corporibus non
rarò nondum matura morborum corpora, etsi non erumpant, e-
ruptionis tamen periculum minantur, quam eruptionem nec ma-
lam nec bonam, id est, nec vtilem nec noxiam indicare possumus. Eruptio à ge-
neratione dis-
tinguenda.
Itaq; summam hoc spectandum, tempus eruptionis à tempore ge-
nerationis sedulo distinguendum esse.

CAPVT XX.

Singulariter vtrò obseruandum, luem Gallicam cum Morphea,
Albura, vel Alopecia, &c. complicatam, insolenti quodam ge-
nerationis modo erumpere. Atqui pro harum difficultatum distin-
ctione, sufficiat admonuisse ratione loci affecti, quo huiusmodi pu-
stulæ consistunt, satis ac abunde dubium dissolui posse: namque in
capite Alopecia, in facie Morphea &c. nec vlllo alio in loco reperiri
potest. Adhæc si pustulæ ab vlcere alio in loco constituto originẽ
duxissent, transmissa scilicet aliam in partem materia, tum primoge-
nio affectui omne quidquid est mali acceptum feretur: atque simili
plane remedij genere curabitur. Veruntamen parti transmittenti
prius medendum esse memineris: nisi enim illic præcautione vta-
ris, inutilis omnino curatio fuerit. sed hoc non inficiabor quoque,
non raro penitus locum genuinum mutare affectus quosdam soli-
tos esse: sic enim vidimus Syrones in cruribus aparuisse, quos pro
Esthiomenis quidam curare enixi sunt. itaque semper formam, si-
gna atque morem cuiusvis affectus sedulo contempletur medicus. Loci affecti in-
dicatio quid
faciat.
Syrones in cru-
ribus.

CAPVT XXI.

Pustularum insuper quædam formæ sunt, quæ quia Idrophor-
biam quodammodo referunt, difficilem distinctionem reddunt,
maximè cum Idrophorbia sit transitus quidam ad Leporam: hinc
quandocq; pustulæ nonnullæ Idrophorbiæ corpore assumpto ge-
Idrophorbia
est initium le-
præ.

nerantur acaugentur, quæ rectius ad Herpetas vel Ectymata referuntur: proinde semper loci affecti & formæ ipsius affectus ratione habita, de morbi specie pronuntiandum erit. Interim quod curationem attinet, non de forma, sed potius de materia & loco affecto sollicitos esse decet: namque quæ pustulæ singularibus quibusdam locis erumpunt, curationi minus obedientes cernuntur, quam quæ ubilibet consistere possunt. Adhæc sciendū formas pustularū non casu fieri, cūm materiæ habilitatē necessariò sequantur. itaq; si forsan ex forma de materia difficilior pronūciatur, cum causa est, quòd materia non semper sincera est, sed ferè alterius alicuius corporis accessione corrupta. Proinde si qui morbi ab antiquis forsan minus rectè descripti sunt, id morbi nouitati adscribemus: medicina enim non primitus perfectæ extitit, sed paulatim pro nouorum morborum generatione aucta cumulataq; ut iam non mirum sit posteriores medicos antiquis eruditiores esse. Non enim est ut quisquam putet, antiquorum scriptorum ætate omnes morbos absolutè describi potuisse: namq; absoluti nondum omnes morbi apparuerāt, sed paulatim in publicum prodierunt, ut vel hoc solo nomine à reliquis creaturis morbos distinguere facile sit.

Morbos recentiores antiqui non describere potuerunt.

CAPVT XXII.

Quæ hucusque de pustulis à nobis conscripta sunt, rudimenta solum futuri operis de pustulis esse volumus, quod etiam opus reliquis Medicis exornandum, absoluendum, & perficiendum relinquimus. Interim pustularum hanc nostram theoriam sic omnes considerarent vellem, ut intelligant, iuxta veterum canones nostra ætate impossibile esse pustulas curari: namque cūm pustulæ nostra ætate apparentes, in nullius penitus scriptoris laboribus ac libris descriptæ inueniantur, quis putet ab illis curandi rationem addisci posse? Tandem (ne hoc indictum nobis abeat) & hoc obseruandum, quasdam pustulas endemias reperiri, hoc est, quæ vni alicui regionis propriæ ac peculiare sient: ex quo factum est, ut communi aliquo remedio cognito, medici agyptiæ, casu quosdam curauerint, qui peregrina in regione peregrino morbo conflictabantur. Veruntamen vsus tandem docuit, istis experimentis confidendum non esse, cūm sæpius endemius morbus pro peregrino, & vicissim, ab imperitis habeatur.

Pustulæ iuxta veteres non curari possunt.

Endemias pustulæ.

FINIS SECUNDI LIBRI DE CAUSIS

& origine morbi Gallici.

TH. 40

THMRA RÆOEESNDÈ CAV.

SIS ET ORIGINE MORBI

Gallici, Liber III.

CAPVT I.

TERTIO hoc libro quasi parafceuen ad vniuersam curandi rationem conscribemus. Vbi ante omnia sciendum, veteres medicos ferè omnes in hoc impegisse, quòd remediorum solummodo Emunctoria spectantes, per ea omne genus morborum malignorum expellere conati sunt, quo errore ducti, nihil in lue Gallica, perparum in alijs affectibus curandis profecerunt: quod vel vnus Quartanæ febris exemplo palàm facere possem, quam cum per annum stultè pellere tentarent, irritos suos conatus esse intellexerunt. Sic in hydropis curatione, purgantibus, vrinam mouentibus, paracensethi, alijsq; hoc genus nugis luserunt, cum in neutro horum Emunctorium medicamenti consistat. Summus ergo vulgarium medicorum error est, quòd Emunctoria non rectè distinguant: namque qui morbum per catharticum expellere vult, non solum remedijs, sed & morbi Emunctorium considerare debet. Duo ergo Emunctoriorum genera sunt: morbi vnum, alterum Remedijs. quod morbi est, illud genuinum suum remedium existit: quod vero remedijs, hoc in semetipso est. Ex quo elufescit, in Praxi non remedijs Emunctorium (vt quod nil auferre de morbo queat) sed solummodo vel certè potius morbi Emunctorium considerari debere. verùm reciproca quadà ratione Emunctoriū morbi, emunctoriū remedijs, & hoc vicijsim morbi emunctorium appellari potest. Hæc ea de causa commemoro, vt stentores illi Academici, ac Polyphemi professores intelligant, se ne principia quidem adhuc artis Medicæ degustasse, cum iam cernant se hæcenus frustra suis purgationibus laborasse, cum nondum remedium, seu medicinam morbi cognouerint, quæ tantum possit, vt vel nolente natura morbum eo adigit, vt ipse Medicamentum cogat per sua conuenientia loca actionem suam exercere. Verum quia hæc alijs quoq; locis à nobis attinguntur, hic copiosius de illis disserere nolimus, Ruminare saltem (vt ita loquar) placuit ea de causa, quòd antagonistæ nostri sic vehementer vrgent, morbum per medicamentum cogendum esse, non obseruantes Morbum sibi met quandoq; mederi, & remedio sic vti, sicuti athletæ suis fustibus. Medicina enim ceu gladius quidam in manu curantis est.

Quartanæ curatio.

Hydropis curatio inconcinna.

Emunctoria duplicia.

Nota.

CAPVT II.

Quia itaq; hunc in modum remedio morbus vititur, necessariū

R r 3

Morbū quā
remedium co
gnoscere ma
gis intereſt.

videtur eſſe, vt plus op̄e in morbo, quā remedio cognoſcendo
ponatur: etenim hucuſque nemo repertus eſt, qui quomodo reme
dium curationem perficeret, vel quomodo morbus remedio vte
retur, oſtendere potuerit. Eſt enim in morbo occulta quædam ſci
entia pugnandi, qua ipſe remedio ſic vti illi commodum videtur, 5
non ſecus ac athletas videmus quouis armorum genere commode
ex artis ſuæ præſcripto pugnare: atque veluti athleta æger factus
armis amplius non vti poteſt, ſic morbus vbi lethalis factus eſt, re
medium amplius ad curationem non adhibet. Hæc manifeſtum fa
cere puto, contra pſeudomedicorum placita, remedium morbo, 10

Morbū ipſe
mei medicus
eſt.

non morbum remedio obſequi oportere. Conſtituto itaque co
quod morbus ipſemet Medicus ſit, nec quidquam à medico exter
nū requirat, quā telum (id eſt, remedium) quo contramorbū
vtatur, ſequitur medicū externum ſolumodo miniſtrum eſſe, illi
magno athletæ arma ſuppeditantem. quod ſi Medicus miniſter ſo
lum eſt, non poteſt non pharmacaria officina antrum eſſe, in quo
arma illa à Cyclopibus cudantur. Quapropter decet, vt medicus
reiecta poſthac ſua phantafia, conſideret non quid ſuo ſtolido capi
ti videatur, ſed quid maximè ad faciendam curationem deſideret 15

Contrarietatis
indicatio im
pugnatur.

natura: namq; ſæpe in calido morbo frigidum remedium reſpuit, 20
quod certè omnibus modis adhibendum Medicus ex ſuis ſpecula
tionibus conſuleret. verū vbi ille naturam in conſilium aduocau
rit, mox ſentiet vanum eſſe calidum frigidum, & frigidum calido, con
trarium ſcilicet ſuo contrario curari. intelliget etiam ad curationem
perficiendam Remedium ſpecificum omnino neceſſarium eſſe. Nō 25
enim quia copioſa in hydrop̄ aqua abundat, ob id hydragogis pur
gantibus vtendum fuerit: purgatio namque non naturæ, ſed Me
dici (inutile ſcilicet) telum eſt. itaque naturæ telum ad pellendum,
morbū inquirendum.

Specificorum
neceſſitas.

CAPVT III.

Medicina me
chanica.

CVm itaque arma Medici ad ſecundum incommoda ſint (nam
que non morbi, ſed ſaltem medici ſunt) ſequitur non mediocri
ter peccari, ſi quis purgatione vtatur: perinde enim eſt, ſi medi
ci non naturæ armis vtaris, ac ſi pumilionem giganti quis in pugna
vel luſta opponat, cum & robore & armis inuicem pares eſſe nun
quam poſſit, paritas autem armorum neceſſaria ſit. Adhæc mecha
nicum hoc eſt in morbis, qui in magnitudine ſunt (vt verbi cauſa
in tympanite) velle putare magnitudine imminuta morbum cura
ri. Videtur quidem à philoſophia alienum non eſſe, vt ſi corpus æ
gri duo centenaria appendens, quod aliàs vnum appendit, ſic immi
nuitur, vt ad vnum redeat: etenim vnum centenarium pondus cor
poris aliud morbi eſſe intelligitur. Vtuntamen longè ſecus ſeſe
res habet: ſi enim hodie octo vel nouem libras de morbo adimas
(namq; 40

(namq; totum morbum vna vice aufferri impossibile est) cras totidem, vel duplo plus habebis. Similitudinibus his, omnium veterum dogmatum cyclopicam ruditatem delineare maluimus: crassos enim errores crasis argumentis explosisse satis est. Quis non hanc medicinam rideat & detestetur, qua decem diebus centum libras auferri, vndecimo præmium rectè peti persuasum hominibus est: scilicet vndecimo die vel iterum morbus centenarium appendit, vel æger in cœmiterium euolauit, cuius incommodi causa est, quod morbum suo telo priuasti.

Cur similitudinibus vti-
tur.

CAPVT III.

INsuper & in curatione vitalium facultatum robur vpicè confiderandum erit: namq; cordis actio ad omnium morborum expulsionem principali fungitur autoritate. proinde alter iterum error hic se prodit, quem committitis, dum in curatione per emunctoria materiam extrahere volentes, ipsam necessariò intro ad cor compellitis, ipso corde à se pellente, sicq; vos quas promouere debebatis, cordis vires ipsimet oppugnatis. Est enim ea cordis natura, vt morborum emunctoria quàm longissimè à se constituat. Si itaq; à corde ad exteriores locustas morbi pelluntur, quid quæso sibi vult, quod à superficie ad centrum vos materiam vestris cathartics deducitis? Esto sane ita, copcedatur vobis morbi causam purgando extra corpus pelli, an ob id perfectam curationem factam esse quis dicat: minimè verò: namq; nulla vnquam hominum memoria obseruatum est, solius purgantis medicamenti vsu perfectè aliquem morbum curatum fuisse. Accedit ad hoc, quod si morbifica aliqua materia à superficie ad cor deducitur, non solum non morbus prior non curatur, sed etiam alius de nouo generatur. Quin ipsi met fatemini, illam materiam quam vos peccantem appellatis, & quæ in locustis recondita iacet, non sine noxa esse, sed morbi causam rectè dici. si itaque iam illam vos materiam ad ventriculum perducatis, an aliquod opere præcium vos fecisse cogitabitis, scilicet tum res bene gesta est, vbi ex manus dolore ventriculi morbus cōfectus est: quis quæso ignorat ventriculi quàm Locustarum affectus periculosiores esse? Herpetis materiam dic quæso an facilius in crure vel ventriculo feras? Sed scio, respondebis hic non in ventriculo consistere, verum extra corpus elabi. dignum sanè medico responsum, quasi non æqua ratione, ac multò facilius per cruris anatomiam hoc præstari potuisset: vt interim taceam in intestinis herpetem mordacem confici. Hoc ergo exempli causa adferre placuit, vt intelligeretis, quamuis medicinam sic comparandam esse, vt à corde, non ad cor morbificanti materiã trahat: quod fiet, si cuiusvis morbi ac membri Anatomia accuratius obseruetur.

Virium ro-
bur in cura-
tione specta-
ndum.

A corde ad lo-
custas morbi
pelluntur.

Herpes à crure
ad ventricu-
lum non rectè
trahitur.

CAPVT V.

Cordis specifica vis.

Emunctoria muratis quid agendum.

Emunctoria duplicia.

Radix & Emunctorium idem est.

Quia ergo Medicina in corde constitui debet, atq; per cor expelli, sequitur ipsam cum corde quadam substantiæ similitudine concordare debere. Est autem cordis ea specifica vis, vt quemuis morbum emunctorio suo tribuat, quod si præstare ob imminutas vires nequeat, quantum periculi immincat nemo est qui nesciat: necessario namque morbi excitantur, cum morbi aliud non sint, quam quidam affectus cordis naturæ aduersantes, qui priora emunctoria dereliquunt. Si ergo contingat iamdicta de causa aliquem morbum suo emunctorio relicto, aliud quærere, dubitandum omnino non erit, quin illud pro vero Emunctorio assumi vtile sit. Sin aliàs hoc accadat, omnino ad proprium emunctorium reduci morbum oportet: hinc enim euenit, quod in febribus affectis ventriculo vel intestinis, nihil cathartica proficiant: nimirum quia intestina febrium proprium emunctorium non sunt. itaque si quis illud obseruet, facile etiam sine purgantium vsu leui remedio febrem percubabit. Sin forsan casu accadat, purgantia conferre illud certè non me dicamento, sed viribus cordis, quæ quaquauersum agunt ac pelunt, adscribendum erit. Quæ hæcenus generaliter diximus, eò pertinent, vt intelligatis, in curatione Luxus Venerei simili modo Remedia perquirenda esse, vt & facultates vitales adiuuent, & morbum ad suum naturale emunctorium dirigant: sunt enim omnium corporum duplicia emunctoria; naturalia scilicet, & præternaturalia. Naturalia quidem rarò in morbis vsurpantur, cum solummodo quotidianis excrementorum egestionibus destinata sint. verumtamen vbi ea fortè obstruuntur, si illa obstructio liberetur, & ad curationem & ad præcautionem non mediocrè commodum præstabitur. Præternaturalia verò Emunctoria vt & ipsorum morbi naturæ aduersantur, in morborum tamen arbore inueniuntur: namque si naturale est morbos fieri, naturalia quoq; emunctoria sunt: si minus, contrà.

CAPVT VI.

Quod si radices & non locustæ in emunctoria abirent, quemadmodum hic in Luxu fieri apparet, vbi in Anatomia Ofei morbus figitur, consentaneum esse videtur, vt illic curationem auspicemur, quo nimirum radix mali ante omnia expurgata habeatur: namq; donec in radice succus vitiosus est, eoulque vitioso alimento rami nutriuntur. Si itaque radicem prius aggredi oportet, Emunctorium autem primo loco expurgandum, consequens est, radicem cum Emunctorio idem esse: neq; tamen putandum est per radicem materiam peccantem seu causam morbi expelli posse: namque sola materia in qua illac fertur. Proinde non est vt speret medicus vllum remedium prodesse posse, nisi etiam Sperma ipsum ad simile

simile Emunctorium perducatur. Quod fiet si ea vsurpentur quæ
 Osei vires roborare, ipsumq; ad expulsionem irritare possunt. caue
 tamen putes Luxum morbi hoc præstare posse, cum illum prius au-
 ferre oporteat, quo luxus Osei in suam operationem progredi que-
 at: fiet autem hoc, si vitales facultates etiam ei consentiant: consen-
 tiunt autem non nisi consentiat nullam in generationis partibus af-
 fectionem præter naturam inesse. Est insuper hoc medicorum vul-
 go in more positum, vt materias morbificas digerant, quod opus
 Naturationem quàm mollificationem dixeris rectius: namque ea
 quæ natura ad maturitatem perducit, rectè quoq; ab arte maurari
 dicuntur, si & artis & naturæ idem sit finis. Si ergo naturam contin-
 gat aliquid maturare, tunc manifestum est hoc non per ea fieri, quæ
 materiam peccantem maturant, sed per ea potius, quæ eandem ma-
 turant, cuius rei exemplum sunt Verrucæ maiores: in his etenim
 curandis si materiam peccantem digerentibus aggrediaris, frustra
 laboraueris: at si id vnde illa materia defluxit oppugnes digerendo,
 iâ morbū curare aggressus es. Simili ergo ratione hoc in affectu in
 Oseo illud digerere attentabimus, quod luxus causa existit, idq; in
 sua propria regione: neq; enim vt genitalia cures, ventriculum vel
 viscera ob id male affici opere præcium est.

Osei roboratio quibus fit.

Naturalis maturatio.

Digestio in Oseo.

CAPVT VII.

CVM in explicandis Elementorum qualitatibus vulgares Me-
 dici mirifice insaniant, libet in præsentiarum secretiora quædā
 artis medicæ dogmata paulò altius repetere. Quod elementorum
 qualitates manifestas quidam dicunt, hoc vanum est, cum qualita-
 tes omnes ab occulto proficiantur, neq; sic gradibus certis distin-
 gui possint, quemadmodum pseudophilosophis nonnullis persuasum
 est. atq; sane magnis erroribus Medicam artem implicauit dogma istud.
 Primò enim Elementa in suis corporibus abscondita latere: dein vnicum
 perpetuo suæ qualitatis gradum seruare, quæ ceu indubitata omnes
 assument, hoc dogmate conuelluntur. Insuper quod gustus iudicio
 primarum qualitatum censuram subijciunt, quàm sit friuolum ij iudicent,
 qui sciunt calidum, frigidum, humidum, siccum, eodem gradu consistentia,
 neq; excedere, neq; excedi. Itaq; quod vel odore, vel gustu dijudicatur,
 hoc solummodo Sal est, non autem Elementum. Error itaque in hoc vertitur, quòd ha-
 ctenus non Elementorum corpora, in quibus illa qualitatum acuitas
 latet, sed saltem Salia dijudicata fuerunt. Quem nos errorem ea
 de causa detegere voluimus, vt testatum faceremus, Elementari ac
 perfectæ natura Luxum curandum esse, quæ si ad curationem adhibenda
 est, vt certè adhibendam esse omnes sciunt, haud immeritò illum errorem,
 quo pro Elementorum naturis Salia hæctenus vsurpata

Qualitates elementorum sunt occultæ.

Gustus iudicium quale.

Sal non ipsum
elementū, cal-
frig. hum. sic.
cat.

parati sunt, explosimus. Itaque ut genuinum Elementum Luxum expellens depromamus, inspicimus Flammulam, Piper, Camphoram &c. quorum priorum duo non ratione elementi, sed salis calefaciunt, posterius frigefacit: sic & Acori siccitas, non Elementi est, sed potius Salis. sic inquam Nenuphar Salis, non Elementi sui virtute humectat. quapropter deinceps à minerali ista vulgò usitata curatione abstinentes, Elementarem vsurpemus: decet namque elementaribus morbis elementaria, mineralibus mineralia remedia adhiberi.

Qualis more
bus, tale pene-
dum.

CAPVT VIII.

Aër & aurum
ab igne pur-
gantur.

Quemadmodum videmus ignem omnia quaecumque intra sui ambitus circumferentiam consistunt, expurgare, ac consumere. ut verbi causa: aërem, in quo ignis ardet, sic mundificari cernimus, ut si possibile esset, ipsum aliquo loco concludi, ut nulla deinceps inquinamenta externa reciperet, penitus ab omni corruptione liber haberetur. Vel aurum per ignem mundificatum intueamur, hoc scilicet sic mundum, purum, putumque est, ut quaecumque in illius liquidum sepeliuntur, nullam vnquam putredinis noxam subeant. Actio ignis quam hisce exemplis delineauimus, similis quoque in Medicamentis Elementaribus, de quibus iam iam locuti sumus, inest: illa autem Elementi natura inuisibilis est, ac insensibilis, naturam tamen ignis non secus ac Balsamus participans, cuius tanta à suo interno igne puritas est, ut nihil ab igne ad eius similitudinem mundificari queat. Huiusmodi ergo ignis quemadmodum non sentitur in Balsamo, eius tamen actione ignea manifestissima existente: sic quoque in Luxu curandum, ut ille ignis qui Balsamo illam puritatem & incorruptibilitatem largitur, Venereo corpori imprimitur ac implantetur. Ab huius namque ignis actione Luxus domatur (non secus ac ex Ligno carbonem, ex hoc cinerem, ex hoc iterum diaphanum vitrum ab igne fieri videmus) Venere nimirum in fixum, purum, ac mundum corpus redacta. Obseruandum insuper, morbos hosce ab igne hoc absumi, non secus ac pabulum ligneum ab igne vulgari, scilicet quia eius vehemēti actioni resistere nequeunt. Istam tamen curationem nunquam salī rectè acceptam referes, cum Sal non nisi palliatas curationes faciat: non secus enim ac Sal vulgaris carnes à putredine tutas seruat, sic Medicamentarius morbos in corpore latentes obscurat, ac insensibiles efficit.

Ignis Medica-
mentorum ac-
tionis opifex.

Luxus ut per
ignem curatur

Sal quales cu-
rationes faciat

CAPVT IX.

Verum quemadmodum sal carnis putredinem quidem ad tempus arceat, ab ea tandem euincitur: sic curationes illae à Sale Medicamentario factae, tandem iterum à morbis separantur. Atqui cum non Philosophicè, sed Medicè morbi curentur, hoc est, perfectae cu-

et curationes fieri debeant, non secus ac ignis ac aquæ actiones perfectæ sunt. quis ferat Medicam artem inanibus philosophorum deliramentis sic niserè conspurcari? Quis aquam quæso coagulauit, vt ex ea lapis fieret? an non ipsummet Elementum? an non ergo perfectæ actiones Elementis tribuuntur rectè? (perfecta autem opera dico, quæ reciprocare non possunt: vt carbo non iterum lignum sit, nec cinis carbo: imperfecta quæ reciprocationem admittunt, vt putredo salem euincens, &c. Tales ergo (perfectæ scilicet) in Medicina quoq; actiones institui debent, quod fiet si Balsami exemplo, purissimam Elementarem medicinam adhibuerimus, quâ non in Balsamo solum, sed in infinitis quoq; alijs corporibus cernere licet. De simplicium quidem materia magni passim extant descripti codices, in quibus tamen euoluendis nemo adhuc tantos progressus fecit, vt intelligeret pro Sale Elementum vsurpandum, ac Salitam illam Medicinam repudiandam esse. Natura certè ipsamet multis modis horum scriptorum cæcitatem arguere videtur: namque cum ipsi naturas rerum describere se profiteantur, illud quod maximè naturæ nomen meretur, non intelligunt quidem, nedum vt scribant: quis enim illorum vnquam prodidit Adamantis duriciæ, Saphyri incorruptibilitatis, vel mundiciæ Monocerotis causam? Verum quomodo ista intelligerent, cum ne salis quidem naturam perspectam habeant: tam crassa enim ipsorum philosophia, vt si bos salem lingens loqui posset, Salis naturam melius quàm illi explicaturus esset.

Elementis sunt
perfectæ actio-
nes tribuendæ.

Naturas rerum
antiqui nullas
describere.

CAPVT X.

Itaque omnino caute, ne iuxta qualitates morbos iudicetis, vt scilicet hunc vel alium calidum vel frigidum appellandum censeatis: morbi enim hoc iudicium omnino respuunt, cum omnes ex æquo ab igne consumantur, atque veluti ignis vulgaris omnia terræ nascencia absumit, sic Medicinam omnes in vniuersum morbos qui ex corpore prodeunt, ceu ignem quandam depascere putandū est. Ipsa namq; Emunctorium cuiusq; morbi querere & inuenire potest, atque veluti ignis cum pabulo absumpto euanescit, sic & remedium post factam curationem suum emunctorium iterum claudit, atque materiam educit, vt qua morbus ex corpore expulsus sit, nequeas sensu perscrutari. Proinde crassa hæc medendi ratio est, cum materia peccans corporaliter educitur: quomodo enim morbus qui corpus non est, corporaliter curari posset? Primaria ergo hæc indicatio est, vt curatio morbo similis sit, hoc est, cum Venus solum tinctura sit, non autem vt corpus vel materia substantialis, sed insensibiliter in corpore consistat, vt ea insensibiliter, neq; corporaliter è corpore expellatur: namq; quod in corpore corporaliter non consistit, illud incorporaliter quo educi debet. Atque hoc non

Medicament
actio qualiter
se debeat.

Venus est tin-
ctura, non cor-
pus.

Mineralis natura pondus auget.

nō solum in Venericis morbis, sed in vniuersum in omnibus Firmamentalis impressionibus locum habet: quod non animaduertentes veteres medici, dum Salem pro vero Elemento vsurpant, ac vnicam mineralem naturam (quæ corporalis cum sit, pondus quoque augere potest) spectantes, infinitis scilicet erroribus implicarunt. Distinguenda ergo elementaris natura à minerali fuerit, vt hanc pondus augere, illam imminuere, & purificare dicamus. Namq; ex minerali cambucca, Bubones, Strumæ, Scyrri, & his similia fiunt, Elementari nihil horum generantē. itaque etsi ab antiquis ista distinctio annotata non inueniatur, nihilominus tamen si obseruetur, multarum difficultatum inuolucris se facile quis extrahat.

CAPVT XI.

Quæ ex cælo sunt, sensuum iudicium non effugiant.

Dies & nox vnde.

Motus firmamentales vt considerentur

Observandum deinceps est, cœlestem illam corporis partem (quæ vna ex quatuor corpus constituentibus suprâ numeratum est) huic igni subiectam esse, sic tamen, vt illi totum corpus implicatum, & commixtum sit: namq; cœlestis partis corruptio ex se metipsa fit, & in eandem denuò reducitur. Iam autem Elementum hoc non solius cœli est, cum reconditum & insensibile sit, ea autem quæ ex cælo veniunt, ferè sensibilia sunt, quod fulminis exemplo intelligere potes. Adhæc sciendum, hanc operationem sic comparatam esse, vt vnâ cum suis Emunctoriis penitus abscondita sit, semperq; ad firmamentalem partem, cum in elementaribus nil proficiat, referendam esse. Quin & hoc non ignorandum, motum morborum quandoq; interrumpi, non tamen penitus aboliri, non secus ac diurnum motum ab annuo, hyemali scilicet & æstiuo motu alterationem quandam subire videmus: nemo tamen interim est, qui non diem in æstate æquè ac in hyeme esse dicat, vel qui non alium motum æstatis quàm hyemis esse velit: neq; enim dies ab æstate vel hyeme efficitur, sed quod diem efficit vel noctem, illud motus est: atq; quod hyemem vel æstatem facit, idem motus est. Quod si ergo motus morborum hunc in modum mutuo transponantur, vel implicentur, vnum post alium considerabis: si enim in Febrili Paroxismo & calorem & frigus inspicias, magnis te difficultatibus implicabis, itaq; alterutrum priore loco expendes, quod si feceris, cuiusvis morbi vnicam Elementarem qualitatem esse animaduertes, reliqua verò omnia quæ in eo apparent, symptomatum in classe habenda. Motus iste, quia per eum Firmamentalis corporis pars actionem suam perficere videtur, perpetuò in corpore consistit. quod si quandoq; præter consuetudinem manifestior appareat, non est vt mali quippiam metuas: nil enim periculi subest, si à morbi natura vel essentia non digrediaris. Itaq; scias errare te, si in motibus firmamentalis iuxta calida & frigida mutuo pellere coneris.

neris. Quare nisi Astronomus sis, ab istis morbis curandis abstinere: neque enim vulgatam illam complexionum partitionem admittunt.

CAPVT XII.

Sitacque quemadmodum in hæc inferiora Sol agit, nos quoque in medicina agere decet. Sciendum erit in homine duplicem motum inesse, lethalem scilicet & non lethalem: hic ex eo est, quod Elementorum mutationes subit (atque hinc Microcosmus dicitur) atque ubi is Elementorum cursum anteuerterit, tum lethalis euadit, Microcosmus cur dicitur homo.
 10 vt iam duos motus in homine esse manifestissimum sit: vnum cum iuxta Elementorum mutationes alteratur: alterum cum casu quodam ille motus interrumpitur. Exempli itaque causa Luxum nobis proponamus, in quo elementari motu relicto, corruptibile corpus, quod inuisibile tamen sit, assumitur. illud autem sic cognoscendum
 15 est, vt sciamus nullum illi motum peculiarem esse, cum prædestinationi subiectum non sit: namque hæc illius ætas est, quod homo integra sanitate fruitur. Sanitas autem hæc non à motu quatuor elementorum est, sed à motu illo exteriore, consequenti autem tempore cum sanitate Caniculares, Autumnus ac hyems ingruunt,
 20 tum modò hoc, modò illud corrumpi in corpore incipit, non secus ac autumnus aduentante, pira, poma, nuces, mox etiam vvas decidere videmus. hunc ergo in modum corrupta hominis sanitate, vt in anni temporibus hyems multis molestijs terrænascens afficit, sic paulatim in homine primum Saturni malignitas, mox Lunæ motus
 25 noua subinde incommoda machinantur, quæ non nisi eiusdem motus æstate curari, vel obliterari possunt.

CAPVT XIII.

Quemadmodum ergo dictum iam est, si quid proficere remedium oporteat, necessarium erit illud sub certa forma exhiberi, sic nimirum, vt ipsa forma morbum ex hyeme per ver ad suam
 30 æstatem deducat, non secus ac Solem cernimus omnium terræ nascensium ortus, augmenti, ac perfectionis tempora distinguere. quod certè medico perito difficile non erit, si ipse consideret, quem admodum omnia quæ in exteriore mundo sunt, in homine quoque
 35 constituta & comparata sient, attamen nec ex Auicennæ vel Auerrois Medicina, vel Platonis, Aristotelis ac Tirtinij Theophrasti philosophia ista te addiscere posse cogites, cum isti non cultores, sed obscuratores philosophiæ & medicinæ rectius dicantur, vt Plinij
 40 interim ac Arabum mentionem nullam faciam. Quod si ergo non ex horum authorum putidis scriptis, sed ex ipsa rerum natura ista addiscenda sunt, oportebit, vt quemadmodum Thymi ac
 eius terræ ex qua nascitur, tum apum ac mellificij naturam is qui de
 S f

Sanitatis Causæ
caniculares & autumnus.

Forma in remedio necessaria.

Medici ac Philosophi veteres accusantur.

Simile.

Vitales spiri-
tus in eis nutri-
untur.

melle commentatur, cognitam habet: sic si de Morbis loquamur, si-
milem cognitionem esse, nimirum ut sciamus in corpore quædam
dulcia inesse, quibus alia membra (ut apes ex thymi rore) nutrian-
tur: uamque nihil eque inter esculeta ac poculeta corpus alere po-
test, ac succus iste dulcis ab ipso met corpore generatus. cum autem
de nutritione loquor, nutritionem vitalium spirituum intelligi vo-
lo. Si ergo hunc in modum non ab externis, sed intrinsecus vitales
spiritus nutrirī necesse sit, mirum non est, tot atque tantos morbos
vulgaribus medicis incognitos in corpore existere, quorum causas
impossibile sit ex medicorum scriptis depromere: quomodo enim
illinc discas, quæ illi met ignorant: ut iam luce meridiana clarius sit,
illos non authores, sed impostores Medicinæ esse.

CAPVT XIII.

Curatio Mum-
miæ.

Mummiæ nu-
trit spiritus in
sanitatis.

Consolida-
tione tenus Es-
sthiomeno
conferat.

UT autem tandem remedij formam explicem, cum hactenus à
tam paucis intellecta sit. Scitote Luxum nullam curationem
requirere, quàm curationem Mummiæ, in qua ipse consistit: nam-
que corruptio corporis Mummiæ quoque alterationem necessa-
rio efficit. Si itaque Mummiam illam medicinam esse dico, hoc sic
intelligendum est, quod corpus, quia ex illa Mummiæ nutritum
possit sanum esse, si suo nutrimento destituatur, sed necessariò in æ-
gritudinem incidere. Quid enim prodesset, si omnes totius mundi
medicinas per Archeum in vnicum Arcanum reduxissem, nec inte-
riri corpori suum debitum alimentum suppeditarem: quid Venus
plus conqueritur, quàm defectum sui alimentī? Itaque quemadmo-
dum diximus flores in corpore nasci, qui vitales spiritus nutrant:
sic omnino necessarium esse putandum est, ut fructus in corpore
generentur, qui Spiritui Sanitatis suam alimoniam præstant: talis
autem fructus Mummiæ existit. Proinde si in Lacerto vel Musculo
Esthiomenum vlcus fieret, nec fames sanitatis illic esset, vel si fame
laboraret, alimento tamē destitueretur. quomodo quæso possibile
esset curatione fieri? Sed Consolidam forsitan vel Serpentinam ob id
quod curationem adiuuare videntur, illud nutrimentum esse puta-
uerit quispiam, sed reuera non sunt: nihil enim præter hanc Mum-
miam hoc modo nutrire potest, & consolida ac serpentina hîc non
secus habent, ac ventus qui puluere tectum frumentum oculis rur-
sum subiicit, ut eos suauiter afficiat. Esthiomeni itaque hoc exem-
plo puro vltimum theorema nostrum manifestum factum esse ita-
que iam tandem Theoriam Morbi Luxalis seu Venerei concluda-
mus, nil morati pseudophilosophorum ac Medicorum
nugas & conuicia.

FINIS LIBRI TERTII DE CAUSIS
& origine luis Gallicæ.

TH.

THM·AR·A·E·E·S·N·D·E·C·A·V·

SIS ET ORIGINE MORBI

Gallici, Liber III.

CAPVT. I.

Compositio¹⁰ nem remediorum deinceps explicaturus sum: erroribus enim, qui in morborum cognitione committuntur, expositis, non inconueniens est, eos etiam qui in remediorum compositione frequenter accidunt, detegi. Quia autem non possunt non anti-

Ab antiquo-
rum opinione
bus cauendū.

quorum dogmata, vbi recepta in aliquod opus fuerint, magnā ruinam trahere, propositum mihi est, omnes antiquorum canones,
ac Pharmacopœorum descriptiones repudiare, ne forsan nostro o-
peri notam inurant: licet enim videantur speciem quandam bonita-
tis præferre, tamen moneo, ne plus ex illis speretis, quàm sibi quis
ex splendore solis in hyeme, caloris, polliceri possit.

Quoduis itaque corpus medicamentosum, quod nos remediū
nonne iam afficimus, non secus ac reliqua terræ nascencia corpus
quoddam est, ex terra prognatum. atque quemadmodum semen
seu frumentum esui nondum est aptum, neq; à corpore nisi iam per-
fectum appetitur: sic medicamentum nisi quandam præparationem
subierit, vsui nondum aptum est. Iterum veluti terra vim insitam
obtinere, quæ ex grano spicam producit: sic homini tributum est, vt
vltimum naturæ pro primo vsurpare artis beneficio queat, hoc est,
vt ex crudo quod natura respuit, spicam, id est præparatum reme-
dium efficiat. Scitote ergo cruda remedia exhibenda non esse, quod
agrestæ exemplo intelligere facile potestis: ea enim vix maxime veni-
triculum impleat, ac famem quodammodo restinguat, quia tamen
cruda est, non potest aptum naturæ alimentum esse vel dici: namq;
in appetitu naturæ non ventriculi morbus consistit. itaq; medica-
mentum non ad saturitatem, sed ad naturæ voluptatem exhiben-
tes quidem felicissimè ægros sanitati restituerunt. Proinde iam de-
inceps de Medicamentorum compositione sic disseremus, vt mani-
festum euadat, quemadmodum remedia componenda sint, vt ea
morbus sic recipiat, ceu famelicus seu sitibundus potum vel escam,
quæ rectè nutriant, non saltem ventriculum impleant ac disten-
dant: namq; huiusmodi veterum compositiones fuere, quas ob id
non immeritò ceu inutiles repudiamus. Perinde enim ipsorum me-
dicamenta habent, quasi quis raporum esu satur, corpori tamen nu-
trimentū nō præstaret, sed per Monocolon illas denuo excerneret.

Cruda reme-
dia non vsu-
panda.

seu medicamentum aliquod intuens, intelligat se astatem esse, itaq;
ex illo fructum aliquem producere debere. Namq; etsi aurum ha-
beas, magnasq; illi virtutes insitas esse intelligas, nil tamen adhuc eo
proficies, nisi in Arbore Medicinæ ipsum regeneratum sit. itaque
quemadmodum Archeus in terra coquit: sic in arte Medicus alter
Archeus esse debet, vt quod ad opus naturale perducit mundi ma-
ioris Archeus in sua arbore, hoc idem in minori mundo Medicus
artificiale opus deducat. Scilicet Aurum semen esto, tu augmenta-
trix Archei virtus sis, Arthanar autem pro terra habeatur, & intelli-
ges ex hac Analogia, quid ars naturam intuens efficere queat.

Arbor Medi-
cinæ.

CAPVT IIII.

Niuis quoque exemplum doctrinæ gratia assumamus, Natura
quo pacto ipsam producat, dijudicantes. primum itaq; nec for-
ma, nec substantia, nec corpus, nec calor, neq; denique complexio
adeft, generatur tamen Firmamento niuis semine existente: ex fir-
mamento enim nix formam, substantiam, corpus, colorem ac com-
plexionem fortitur, non secus ac ex terra Pinus. Itaque in hunc eti-
am modum Medicamenta ex sua forma in perfectissimam formam
exaltanda erunt: in omnibus namque creatis corporibus Archeus
quidam inest, qui ea ad perfectissimam formam euehere conatur.
quare non secus ac in Elementis Archeus inest, & in Elementatis
perpetua ad nouas generationes alteratio: sic in Medicamentorum
achominum corporibus nunquam quiescentem Archeicam vim
in esse putandum est. Quod dum multis retrò seculis à nemine qui
in re Medica excelleret observatum est, accidit vt Microcosmi fa-
nitate corrupta, noui subinde morbi exorirentur. Exemplo autem
niuis in eum finem vsi sumus, vt ostenderemus Medicamentorum
vim ad summum euehendam esse, quemadmodum & niuem Solis
calori summè aduersari conspiciamus: namq; sic comparatas medi-
nas esse oportet, vt quàm nō metuendum est Cristolinam stellam
non congelari, vel ignem non vrere, tam certus sis medicamentum
ad euincendum morbum sufficiens esse. Nisi enim complexio per-
fecta sit, Elementatū esse nequit, & ybi elementatū non est, ibi nec
Elementum, quod ad morbi curationem sufficiens sit. Ex his ma-
nifestum quoq; euadit, quamobrem prioribus capitibus Narcotica
improbauerimus remedia: nimirum quia ipsa vitæ nostræ dies de-
cursant, dum stupefaciendo sanitatem, quam nobis Cœlum, Cha-
os, & duo inferiora Elementa concesserant, corrumpunt.

Firmamentū
est semen niuis

Archeica in
homine vis.

Cristolina
stella.

CAPVT V.

Q Vis non autem tantam artem ambiret, vel quis eam non om-
nibus modis expetendam esse putet, qua omnia quæ in maio-

Vniuersalis
medicina.

re mundo Archeus efficit, nos quoque in nostris corporibus uel in ipsis remedijs efficere possumus? Itaque quemadmodum uidemus Solem omnia quæ in hoc sunt aspectabili mundo, suo splendore illuminare ac fouere, sic & nos Medicinam quandam vniuersalem meditemur, quæ suis viribus totam corporis molem quaquà verum illustret: atque perinde ac solem è medio sublato perpetua nox foret, nihil quod terra produceret, augmentum caperet, omniumque putredo immineret, Balsamo nimirum crescentium, qui à Sole fouetur, imminuto, vel corrupto. Sic comparatam medicinam oportet esse, ut instar diei aduentante, fomno actionem suam perficere queat (nihil enim pondus respicere opus est) existente scilicet intrinsecus Archeo actionum omnium principe, morbique hoste primario. Si itaque ut Sol, sic Medicina se habere debet, non aliud erit, si quis cuius morbo particulare remedium adhibendum putet, ac si Lunæ vel cæterarum stellarum actiones, quæ respectu Solis actionum particulares sunt, omnibus terræ nascentibus ex æquo præesse putet. Lunæ splendorem non nullum esse haud inficiamur: at quantula quæso ipsius ad Solis lumen portio existit? haud itaque secus particularis medicina se habet, ac Nocturnæ visio est, quæ ad Lunæ lumen fit quidem, sed obscura omnino.

CAPVT VI.

Remedia nul-
la paribus cer-
tis destinata.

Exemplo ergo solis, qui omnium facultatum ac qualitatum augendi vim obtinet: namque omnibus plantis terræ, metallis aquarum, omni Mânæ aëris, & omni cæli in præfioni vim viuificam præstat. veruntamen quemadmodum Solis forma, calor vel splendor diuidi nequit, ut alia florum, alia arborum, alia lapidum &c: ratio Solis fiet: sic omnino necesse est Medicinam diuisam non esse, ut scilicet hoc remedium huic parti, illud alteri destinatum sit: namque oportet ut quod huic salubre est, illi quoque, & quod alteri, huic etiam salubre existat. Itaque impossibile est speculationibus assequi, quid in hominis corpore particulare insit, nisi prius à maioris mundi similitudine argumento deducto, illud homini inesse cognouerimus. mundus namque maior verus Medici ac fidus præceptor existit. Atque quàm est Medico impossibile, si terram inspiciat, quid illa productura sit, pronunciare, tam etiam arduum est si ne maioris mundi contemplatione certi aliquid pronunciare. Itaque cum contradictione careat, vires solis omnes reliquorum siderum virtutes in se continere, vicissim vim attractricem plantis inesse, qua illas Solis vires sibi attrahendo proprias faciant: sequitur Medicinam nostram sic comparatam esse debere, ut omnes corporis nostri vires ac facultates (constituta nimirum in singulis partibus ac membris attrahente virtute) afficere queat. Hinc manifestum euadit

uadit errore non vacare, si particulari aliquo medicamento exhibito quis velit vnam partem roborare, cum ipse ignoret, quamnam pars roboratione maxime indigeat. Summa ergo dictorum hæc est, Sanitatem à Medicina, vt Diem à Sole, non nocturnum splendorem à Lūna proficisci debere.

CAPVT VII.

Q Vin & in prima mundi creatione, propositum nobis nostræ medicinæ exemplū fuit. Etenim velut illic luci tenebræ mixtæ, separata tandem fuere, vt Lux dici; Luna ac stellæ nocti inferuissent. Sic in quouis remedio seu medicamento intelligendum, confusio- nem quandam lucis ac tenebrarum esse, quam Medicum separare oporteat: namq; vniuersi separationem qui molitus est, Creator eandem adhuc conseruat & gubernat, particularium autem rerum gubernationem Medico commendauit, cuiusq; separationis quam in hisce corporibus facere deberet, magnam illam illius mundi Idem proposuit. Itaq; si Medicus separationem molitur, talem necesse est mente concipiat, qualem à Deo in Solis lumine creando sibi propositum fuisse credibile est: nimirum vt ex suo corpore per separationem hoc Solem, illud Lunam efficiat, ac constituat: namq; etsi Sol à tenebris separatus, tamen non nullam noctis vim quoque existere putandum est. Ex quo sequitur, etsi Sol Medicinæ separetur, tamen in reliquo adhuc corpore aliquid vtile inesse, Stupefactionem nimirum, quæ Somno qui à nocte causatur, aliqua ex parte respondet: etenim perinde ac Stupor ac somnus à nocte causatus quibusdam conducit, quibusdam officit: sic illa stupefactio corporis medicamenti virtus, vt non omnibus officit, sic nec omnibus prodesse credenda est. Atqui propositum mihi hic est, non de vsu noctis, sed de vsu Solis medicamenti differere: nimirum quod ille vniuersalis sit, & nunquam non ad optatum nos finem perducatur.

Separatio me-
dici.Stupefactio
non omnino
inuulsa.

CAPVT VIII.

De præparatione ergo huius Solis, cui tantopere contradicunt pseudomedici, quam tamen per archeum Medici Deus Opt. Max. humano generi largitus est, nō inutile fuerit paulo copiosius differere, Quia ergo Medicus ea virtute à Deo donatus est, constat ad nullum alium finem ea vtendum esse, quam ad curationis artificium, atq; in hoc opere omnibus modis illi Magistrum suum, Deum scilicet imitandum esse. Velut ergo Deus Opt. Max. mundi maioris morbos omnes aboleuit, atq; fecit etiam vt quotannis iam nix, iam flores generentur, quæ nisi Deus ipforum generationis impedimenta, morbos scilicet, præcaueret, nunquam produci possent. Sic medicus minoris huius mundi, hominis dico, quasi Deus, quo-

Deus magister
medici.

que omnia quæ ad morborum generationem præcauendam pertinebunt, adhibebis, quod faciet facile, si consideret, quemadmodum intra CŮTEM, hominis Firmamentum, omnia quæ maiore illo Globo continentur, consistent, atq; à Deo separata sint, ipseq; illam separationem imitetur. Atqui maioris illius Globi Deus non sic in illo omnia curauit ac perfecit, vt nil Medico reliqui faceret: namq; metalla produxit quidem, hominem fecit etiam, atq; hunc Medico perficiendum ac curandum: illa metallorum, fusoribus perficienda reliquit. Quamobrem officium medici erit, hominis expurgationi ac mundificationi studere, vt petinde ac aurifices aurum à sulphure, Antimonio, Arsenico, &c. expurgant: sic & ea quæ in homine illæ sordes referunt, expurgentur, ac mundificentur.

Medici munus.

CAPVT IX.

Q Via ergo Medicus ad imaginem Dei agere ac laborare iussus est, constat ipsum non nugacibus rebus, sed secretioribus Magiæ ac Cabalæ studijs operam suam locare debere: non enim vt lureconsultorum vel Physicorum scientia, sic & Medicina humanis speculationibus compræhendi potest, cum ipsa supra omnes artes admirabilis ac occulta existat: namq; sic Deus Electos suos artibus exornat, vt ne LUMEN quidem Naturale ipsis æquiparari queat. Quod si tanta Medici præstantia atq; sapientia existit, absquodubio Stoicorum vel Peripateticorum inanibus fabulis cognoscendis, ipsum macerari non debere, omnes facile concesserint: quid enim est, si quis speculationibus in arte Medica vti velit? scilicet nõ secus ac ipsi in vitio quis esset? nec disputationibus lacerari artem decet, cum disputatio nil sit, nisi inanis ostentatio acuminis rationis humanæ, cui tamen Medicum subiectum esse omnino negamus: namque medicum non ab ijs qui de natura ex suis speculationibus scripserunt, discere volumus, sed potius vt ambulet in via Arcanorum, hoc est, vt perinde ac Deus, verbi causa, sensibile ac excellens frigus in niue creauit: sic & ipse re ita postulante, possit ex sui medicamenti corpore summam frigiditatem extrahere. In hoc enim vera medicina ab illa Sophistica differt, quod verus Medicus ex quouis igne aquam, & vicissim, efficere queat, separationis nimirum ac transmutationis beneficio, nec contentus sit pipere vel cardomomo calefacere, aut nenuphare vel rosas refrigerare.

Disputatio
nec medicæ
improbanatur

CAPVT X.

S Emper à prima vsque mundi origine, operum diuinorum corruptor ac hostis dæmon fuit: itaque nec Medici dignitati, quæ omnem rationis captum superat, pepercit, sed omnibus modis vt eam commacularet, conatus est, quod cum in multis alijs, tum in hoc

Diabolus corruptor operum diuinorum.

hoc etiam maximè præstitit, cùm hominibus persuasisset, vt vltiore inquisitione omiffa, quorundam particularium scientia contenti essent, sicq; factum est, vt Solatrum satis frigefacere, Cardamomum abundè calefacere posse crederetur: quin & eo rem deduxit, vt persuasum homines haberent, ex suo capite se de causis & origine morborum iuxta humorariam illam quaternitatem abundè dissilere posse, suosq; oculos in eam penetrare posse. Hinc scilicet factum est, vt Medici omnes mendaces facti, in omnium hominum perniciem inhiarent: atque nisi tanta Dei erga humanum genus bonitas esset, omnia ipsorum remedia venena forent præsentissima, sed benignis. pater Deus subinde à gladio Medici ægros suos eripit. Atque tam hi errores radices egerunt, vt metuumdum sit, ne cum tritico lolium abijcere oporteat. sperare tamen aliquo modo possumus, fore, vt aliqui tandem abiectio lolio, ipsis sint inhiaturi Arcanis, adeoq; ipsum Lumen Naturæ suis inuentionibus superaturi. Quod fiet, si reiecto corpore remedij stupefaciente, solam Diaphaneitatem ipsius vsurpandam esse intellexerint.

Solatrum.
Cardamomum.

Deus ægros è
manibus medicorum eripit.

Diaphaneitas
medicamentorum.

CAPVT XL

Itaque cùm natura semen Medici generet: namque & medicus ipse minor natura est, conuenit vt veluti in magno mundo, sic etiam in minore operatio procedat, vt nimirum ipse suimet Archeus existat. Data ergo Medico Mineralia sunt, non vt illa talia qualia sunt, permanerent, sed potius vt crescerent. quare quemadmodum Anthos à terra sua, ac Cheyri à sua petra, sic & Remedium à sua terra separari debet, scilicet vt hoc primum in suum vltimum reduci queat. atque veluti terra primum in vltimum transmutat, ipsa in se incorrupta manente: sic & separatio fieri debet, vt sine corruptione id ex corpore enascatur, quod ei interest. Scitote ergo, plurima eiusmodi corpora esse, quæ talibus crescentibus seu arcanis dorata sint, haud secus ac in terra plurimas videmus esse plantas, quæ singulæ proprio & natiuo solo gaudeant, quo si priuari ipsas contingat, iam suæ perfectionis spes omnis frustranea erit. Atque iterum veluti plurimæ species plantarum in se ipsis diuersæ quodammodo sunt: nam pyrorum exempli gratia infinitæ species sunt: sic & Arcana à se inuicem multis modis differre putandum est. hæc eo nomine à me dicuntur, vt ostendam aliam esse terram Aurum, aliam Saphyrum, aliam Carabem, aliam Antheram, aliam Mannam, &c. quapropter constat talem inquirendam terram esse, qualis Medicina requiritur. Summum itaq; separationis mysterium in eo situm erit, vt terra corruptatur, atque habilis reddatur, quæ fructum quem speras producat: namque ager incultus quid vtilitatis colono præstare queat? excoli ac corrumpi terram. omnino necesse est, si

Medicus est
minor natura

Arcana varia
sunt.

eam

Terræ corruptio
pro i. n. m. u.
et in prepara-
tione.

eam aptam reddere velimus, vt generet ea quæ nos cupimus ipsam producere. Simili plane ratione inculta terra in manu medici est, quam ipse subigere, colere, & præparare debet, vt ex ea quid nascatur simile ipsi Anthos vel Cheyri. Terræ ergo corruptio primum in præparatione est. Etsi enim Saphyrus vel Corallus maximis virtutibus excellunt: tamen eæ perfectè suas actiones proferre nequeunt, donec artis beneficio purum & impuro separetur, terræq; corruptio procuretur.

CAPVT XII.

Magnetis vis
attractiua.

Barbari acidu-
tan.

Arum 26. gu-
stus conuincit.

CVmitaque sic ad corruptionem cogatur Medicus, veluti & cælum subinde & quotannis nouas molitur corruptiones, vt suas impressiones niuis, pruinæ, &c. efficiat: vel vt terra ad flores & fructus, aqua ad lapides & metalla producenda cogitur: sequitur quod medicus, vbi terram confregerit, iam nil amplius admodum laborare cogatur: etenim si terra corrupta sit, vltro vires illæ prorumpunt, nec absconditas se esse patiuntur amplius. itaque non amplius sollicitus sit medicus, quomodo semina, flores, fructus, &c. generari procuret, sinat saltem omnia vltro crescere, veluti colonus terræ mandatum semen non curat amplius. Dum autem terra corrupta nondum est, tum Rubinus, Magnes, aliæq; corpora ceu lapides hic iacent, ostendentes quidem multas in se vires reconditas esse, quæ tamen nondum ad actionem perficiendam aptæ penitus sint: etsi enim attractiua vis in magnete aliqua videatur, tamen si eam conferas cum illa, quam tota natura obtinet, magnum sane interuallum reperiens. Itaque Gradationis arti intendat Medicus oportet, quam ex frumenti similitudine discas: licet granum enim frumenti in medium deponas, quod exempli causa drachmam appendat, huius si tu vires, quæ substantificæ sunt, compares, plus quam millecuplam obseruabis portionem. In hunc ergo modum in Arcanis etiam vires iuxta gradus metiri oportet, non scilicet pro quantitatatis modo, sed pro ratione totius substantiæ virium. Folia Barbari intueamur, ea acida sunt, acida & radix, verum multo acidior fructus quem profert: sed si hanc aciditatem conferas cum ea, quæ verè inest, debebatq; sentiri, si separata corpora essent, magnum senties in gustu interuallum. Sic quoque in Aro viginti sex gustus diuersi reperiuntur, quorum postremus (ceu iam perfectæ plantæ) summus est, ac excellentissimus. quare moneo in vsu remediorum, ne pro fructibus Barbari folia vsurpemus, id est, quæ nondum artis beneficio perfectæ sunt, adhibeamus: sic enim Saphyrum foliorum instar vsurpari magno errore obseruatum est.

CA.

CAPVT XIII.

Q Vid autem illud est, quod à terra separat^r nimirum illud ipsum planè, quod etiam niuem à cælo, sua scilicet insita vis v-
bique mundum ab immundo secernit per naturam, ac concordan-
tiam. Videmus omnia terræ nascentia æstati, vt ea perficeret, de-
mandata esse. æstatem itaque hoc loco artificem esse dicimus, hanc
virtutem nulli alteri tribuimus, atqui hanc acceptam igni referi-
mus actionem: namq; calor semen in terra putrefacit, & aptum ad
crescendum reddit. Qualis ergo caloris solis ad æstatem ratio est,
talis in igne ad actionem Diathesis existit. Sol enim niuem fundit,
glaciem liquat, terram calefacit, & vt istas fructum producere que-
at, semen putrefacit. Contra igneus calor artificis (haud secus ac Sol
niuem, glaciem, aliâq; quæ generationi obstant, depellit) corpus il-
lud fundit & frangit, & quæ sunt generationis ac perfectionis im-
pedimenta, abolet. Huiusmodi ergo huius præparationis ratio exi-
stit, quam non solum ob Luxum & Venereum affectum, sed etiam
propter quosuis alios morbos, in quibus omnibus necesse est rei-
cta vi Narcotica, Vniuersale remedium vsurpari conscripsimus,
cùm constet Narcoticam illam ac particularem curandi rationem
vitæ nostræ terminum abbreviare.

Analogia So-
lis & ignis Che-
mici.

FINIS QVARTI LIBRI DE CAVSIS

& origine morbi Gallici.

THESAURVS DE CAU-
SIS ET ORIGINE LVIS

Gallicæ, Liber V.

Proœmium.

DE administratione iam tandem disserere tempesti-
uum fuerit: ea siquidem scientiam ac peritiam Medi-
ci proderet. itaque cùm hætenus causæ, origo, ac
compositio descripta sint, de administrandorum ritè
remediorum ratione præcepta conscribere vtile du-
ximus. quapropter cùm speciei ac causæ ipsius affectus, tum tem-
poris cognitio administrationem gubernent, omnes scire vellem,
quam obseruauerunt antiqui in describendis morborum causis, si-
gnis, ac prædictionibus, rationem mihi ceu imperfectam & man-
cam displicere. ideoq; in Luxu, quem hic explicare propositum est
(de quo

Administra-
tio ex quibus
rebus dependet.

Cur maioris
Sphæræ vta-
tur exemplo.

(de quo tamen ceu de vniuerso morborum genere docendi causa loquimur) aliam explicandi methodum instituere: etsi enim frivolum cui videatur, repudiatis antiquis, noua comminisci velle: tamē si quis mente recolligat, quanto errore, quantaq; temeritate illa scribendi ratio approbata sit, is facile intelliget nostrum studium inane & acinutile non fore. Itaque cū hęc ad medicam facultatem tantopere attineant, ipsos met medicos iudices aduocare non dubitabo. Et exemplum maioris Sphæræ proponam, in quod intueantur, atque facile sentiant, quantis erroribus hucusque ars medica inquinata fuerit. Etsi autem in minori sphæra exempla non desint, tamen cū ferē Aristotelicis phantasmatis omnes dementati sint, maioris sphæræ, quæ nondum adeo nugacibus commentis conspurcata est, exemplo vos in harum rerum cognitionē introducere maluimus. Neq; verò statim offendi lectorem vellem, si forsan (quod fore non dubito) istis nostris scriptis aliorum libros obscurari contingat: 15 namque si quis accuratius horum hominum codices euoluat, non difficile assequetur, quanta infcitia naturæ auctoritate ipsi ad probandum suum propositum abutantur, vt interim taceam alterum alterius labores necessario suffurari. Namque Astronomus nisi medicus sit, Astronomiam: vel Philosophus, nisi & ipse medicus sit, 20 Philosophiam describere nequit.

Astronomus
& philosophus
esse debet
medicus.

CAPVT I.

ET primo quidem, vt argumentum huius libri rectius intelligatis, ante omnia naturæ morborum absolutam cognitionem vobis delineare conabor. Scitote ergo, cuiusvis morbi generationem Lunæ generationi similem esse. Hęc vt primum generata est, statim vtrisque Ascendentibus, maioris scilicet & minoris Sphærarū subiicitur, quibus vbi subiecta fuerit, iam eorum naturam ac mores refert. hinc sequitur, non sine causa nunc humidam, nunc siccam, 30 nunc ventosam, nunc mixtam Lunæ naturam esse, vel ipsius subinde formam immutari. Quia itaque Luna ab ascendentibus vtrarumq; sphærarum suam generationem, naturam, ac essentiam sortita est: nisi enim Luna ab ascendentibus dependeret, duplicem Lunam esse oporteret: Naturæ alteram, alteram Substantiæ: quia, inquam, Luna sic Sphærarum Ascendentibus subiecta esse rectē dicitur, necesse est & morbos ipsi subiici: aliās enim nullus morbus nisi continui solutio lethalis foret, atque nos cum Luna immortales essemus. Veruntamen etsi Lunæ quasdam accidentales vires alterari contingat, tamen quia nil præter eius regimen mutatur, integris 40 semper manentibus luce ac lumine, nil refert etsi quandoq; morborum etiam regimina mutantur, saltem vt maneat eorum essentia. Regimen autem Lunæ illud est, quod terram afficit, quod modò ventoso-

In Luna solū
regimen mu-
tatur.

ventosum, modò siccum, modò humidum euadit, pro natura scilicet illorum ascendentium, qui illud gubernant: etsi enim Luna semper eadem ac vna est, tamen ab ascendentium impressionibus ipsius effectus alij atq; alij esse solent, quorum tamen causas nemo facile assignauerit, nisi habita prius cognitione omnium ascendentiũ, quod quàm sit arduum, nemo non videt. Qualis itaq; Lunæ, talis descriptio morbi à medico assignanda est, quam nemo sine coniunctione Microcosmi hucusque magno ægrorum incommodo adferre potuit.

CAPVT II.

Veluti autem ex naturali philosophia notum nobis est, Lunam ac firmamentum ab initio creata esse, ac constitutum regenerationis terminum habere, sub qua nouis quatuor teste cardinum Ascendentibus, à quibus cœli motus gubernantur, subiiciantur. sed vtut ista sese habeant, eandem tamē perpetuò Lunam esse, eundem Iouem, eundem Mercurium, eundem Polum, eandem Vrsam, &c. Simili ratione & morbi suas essentias, ac formas, & complexionēs referunt semper, etiamsi regimen ipsarum immutetur. Scitote ergo tot in spiritibus Microcosmi puncta inesse, quot sunt in cœlo astris, ex quo sequitur, in homine omnes inesse morbos, velut omnes in cœlo stellæ constitutæ sunt: isti morbi dum suam complexionē propriam conseruant, morbi nondum sunt: at vbi per regenerationem Ascendentes imprimuntur, tum regimen mutatur, ex quo sequitur, morbum regimen esse, non astrum, ideoque regimini, non complexionī medicinam adhibendam. Hinc error medicorum elucescit, qui morbos corporales ac materiatis faciunt, persuasumq; habent, materia illa extra corpus educta, morbum curariari, quasi verò possibile esset semen morbi ex corpore, vel Lunam ex cœlo dimoueri posse. Verum quemadmodum Lunæ regimen auferri impossibile non est, sic morbi corpus, etsi non aboleatur, regimen tamen illius corporis tolli potest, quam sublationem nos curationem dicimus. Sequitur ex iam dictis ascendentium concordentia, ob quam omnes sanitates, omnesq; ægritudines corporibus nostris insunt, vel certè suæ naturæ semina implantata habent, ex quibus flores fructusq; fiunt, mutatisq; vicibus eadem ad sua principia celeriter redeunt. Si itaque ex affectionibus in eum quem diximus modum regenerentur, tum necessarium est eas nouis illis conjunctionibus, nouisq; ascendentibus subiici, atque inde noua regimina recipere, inter quæ illud quod excellentius est, vel quod maxime tinget, dominabitur, siue sanitas illud sit, siue ægritudo. Huius ergo tum sanitatis, tum morbi generatio existit: similis enim morbi cum sanitate generationis modus est. namque velut Rosæ, Liliæ, Violæ, sic & Alæ fortida, Ebulus, &c. generantur.

Microcosmi
tot sunt puncta
q̃ta. quot cœli
astra.

Regimen, non
corpus morbi
auferendum.

CAPVT III.

Sanitas et mor-
bus sunt semi-
na.

Morborum se-
mina vt stellæ
sunt.

Quandoquidem ergo sanitas & ægritudo semina quasi sunt, quæ in corporibus hominum crescant, suis subiecta Ascendentibus, ex quibus sanitas vel ægritudo nascitur, constat ascendentis, non eius qui Ascendenti subiectus est, malignitatem morbi causam existere: ideoq; Ascendentem sui remotionem ostendere: quis enim Lunam ventosam ob id (si possibile esset) ex cælo deiceret, quod incommoda inferat: nemo sanè, cum non Lunæ culpa, sed sui Ascendentis in causa sit. adhæc Lunæ carentia incommodior multò esset, quam si quis Ventorum vim auertendo, commodior efficere posset. Itaque Lunæ exemplo morborum semina constituamus: sunt enim semina morborum ceu stellæ quædam in corporibus nostris constitutæ, quæ necessariò nobiscum circumferimus, non quod commodæ nobis sint, sed vt corporis nostri compages ipsa perficiatur, ceu Firmamentum suis malignis quibusdam syderibus: atque velut Luna cælum carere nequit, eiusque iniurias illi ab Ascendentibus illatas perfert, etiam magno suo incommodo, sic vicissim terra Lunæ iniurias tolerare cogitur: namque Ascendentium ad sua subiecta similis ratio est, ac populi ad duos Reges, quorum prior clemens, alter tyrannus existit, scilicet necesse est, quid-
quid Ascendentes imprimunt, illud subiecta recipere. quare si Ascendens aliquis Lunæ pestilentia imprimat, illa hæc certè perferre cogitur, nec tamen Luna vnquam moritur: sic morbos seminibus impressos perferunt quidem semina, non tamen ob id intereunt. Ex his manifestum euadit, in quanto errore versentur antiqui scriptores, cum ipsimet sua administratione testentur, se causas morborum non intelligere, scilicet ex suo cerebro, non ex maioribus Sphæris eas hauriendas esse existimantes.

CAPVT IIII.

Sol & Luna
vnum sunt.

Tantis itaq; erroribus cum implicata sit vulgata, & remediorum applicatio ex causarum morborum assignatio, haud immeritò quomodo sanitas & ægritudo crescant, pluribus ostendere conabimur. Scitote ergo, quòd quemadmodum Sol & Luna principio vnum erat, tandem verò à creatore in duo diuersa corpora separata. Sic sanitatem ac morbum initio idem fuisse, separata verò postea sanitatis ac morborum astra seu semina esse. Oportet itaq; vtrique in corpore existere, ad perficiendam scilicet sui Firmamenti integritatem: omnes namq; partes ad integri perfectionem requiruntur: non autem necesse est de omnibus sollicitum esse Medicum: sufficiat rectam cognitionem impressionum hausisse: ex namque fundamentum est Practicæ Medicinæ, cuius ratione applicandi ratio, cui præsens liber dicatus est immutatur. Itaque constitutum esto,

esto, non aſtri, ſed morbi ſemen auferendum eſſe: quis enim Lunæ ſplendorem contemnat, cum ab ipſo mali nihil proficiſcatur, ſed à ſola impreſſione: namq; color, rotunditas, ſplendor neq; bona ſunt neq; mala effectū ſuo, ſed impreſſionis effectus boni vel mali habentur. ſi itaq; regimen Lunæ ſubiectum aliquod ſit, tum ad illud noxium, non ad imaginem tollendam properandum erit: namq; imago motus non eſt, ſed ipſius Aſcendens. Quia ergo in coniuñctione venenofæ inquinatiois imago ipſa conſtituta eſt, conſtat non ipſum per ſe morbum, ſed eam quæ ipſum effecit cauſam, aſcendentem nimirum in ſua natura cognoscendum eſſe, atq; non partem, epar puta, cor, pulmones, ventriculum, renes, ſplenem, &c. ſed ipſum Aſcendentem oppugnari debere. Sciendum autem, remedia ob id morboſoſ pellere, quòd contra Aſcendentes creſcant, ſic Anthera impreſſionibus Scorpionis, Baſilicon impreſſionibus Virginiſ aduerſatur. Sequitur ergo ex hiſ, curationem non in Phyſico corpore, ſed in ipſis Aſcendentibus quærendam eſſe: creſcunt namque in ſuis impreſſionibus Aſcendentes exteriorum Sphærarum, haud ſecus ac in ſuis Sphæris ſingula medicamina creſcere cernimus.

Imago non eſt motus.

Anthera Scorpionis reſiſtit.

Baſiliconis virtus.

CAPVT V.

Medici ſchola cum non in corpore, ſed extra ipſum conſtituta ſit, ſequitur, nullam ſcholam quærendam eſſe, in qua per latrocinia in doctores euadere queamus: namq; ſi quis intra corpus diſcere velit, illicq; experimentari, tum haud ſecus ac ſi latronum conſortio ſeſe immiſcuſſet, latrocinia perpetrat: namq; vires inquirere velle, latrocinium eſt, vt non immeritò vulgato prouerbio iactitatum ſit, Nouus medicus, nouum requirit cœmiterium: namq; Salernitani ac Montis Peſſulani medici, imò tota facultas medica ſatis & abundè teſtatur fecèrè, ex hominum plurimorum pernicioſos Medicos excellentes euadere. Verùm omnibus conſtare iam puto, medicinam ex exteriore mundo perfectè addiſci poſſe, antequam quis corpus humanum aggrediatur: nam quòd illi in Phyſico corpore Medicinam inquirunt, ac per Saturnum medicinam intra corpus ceu fulmen impellunt (& quaſi Aurum per Cineritium) hoc friuolum eſt: etenim Fixatio Athanar in phyſico corpore tolerari non poteſt, ſed cum ipſa Cineritium ac fulmen concidit. Itaque quòd præcedentibus capitibus iam aliquoties monuimus, Exteriorem Sphæram, vt i ipſa in ſua Teſta concluda eſt, Medici ſcholam eſſe pronunciamus, iuxta quam Microcoſmus ſpiritualiter, ſeu analogice cognosci poteſt: namque in microcoſmo vt in maiore ſphæra Firmamentum, Chaos, Lutum, Mineralia &c. analogiâ quadam inſunt, non corporaliter. itaq; ſtultè agunt medici, qui ex horū ratione regimen ac remedia præſcribunt, cum ægri relatio non aliter habeat, quàm cæci de coloribus iudicium.

Medicina ex mundo exteriore addiſci debet.

CAPVT VI.

SI ergo in Philosophia ac Astronomia tantopere fundata medica
 ars est, sequitur medicum Philosophum ac Astronomum esse
 debere, ne forsan in Physico corpore, dum aliquam actionem mo-
 litur, in vitæ periculum ægrum adducat. Itaq; præter id quod su-
 perioribus exemplis edocti estis, morbos ex Ascendentibus seu eor-
 um impressiõibus prognatos esse, sciendum etiam, morbos pel-
 li ac transmutari abinuicem in modum qui sequitur. Lunam intuea-
 mini quæso, hæc post suam regenerationem ab Ascendentibus in
 humidam transmutatur constitutionem, quam dein Eurus ac Vul-
 turnus corrumpunt: quin & Boreæ frigiditatem à Lunæ calore
 quandoque attemperari obseruatum est, atque sic quoq; Austro &
 Zephyrus, atq; in vniuersum Planetæ omnes. Huiusmodi inquam
 varias alterationes in Erysipellate accidere cernitis: namq; tam im-
 possibile est certam formæ ac causæ morbi descriptionem consti-
 tui, quàm impossibile est infinitas illas Ascendentium varietates
 indagare. Ex quo sequitur, morbum eundem sibi dissimilem esse,
 scilicet vt modo Erysipelas cum laxo & humido, modo cum sicco
 & duro tumore accidat, vtrumq; tamen Erysipelas rectè dicitur,
 veluti & Luna vna eademq; est, & dicitur, quamuis alio atque alio
 tempore, nunc hanc, nunc illam qualitatem participet. itaq; nomen
 à forma, non ab accidentibus morbis imponendum est: namq; for-
 ma perpetuò manet eadem, vtut inter sese euariant regimina.

Erysipelas va-
 rium est.

CAPVT VII.

QVapropter ne per viam Latrocinij ingrediamini in medicam
 ciuitatem moneo, cælum ac quæ sunt in maiore mundo sedu-
 lo contempleri: siquidem ex ipso facile omnia, quæ ad humani
 corporis ac remediorum cognitionem pertinent, cognitione asse-
 qui licet. Proponat ergo sibi cælum Medicus, atq; illam scholam vi-
 sitet, discatq; quæ sunt in homine inuisibilia, per ista visibilia cæli,
 cognoscere: sic namque per cælum latentes dolorum causas inquiri-
 mus: neque enim alia commodior cælo schola existit, quod toties
 ego inculco eam ob causam, vt tandem Latrocinio illi medicorum
 occurratur, verumq; ostium, per quod ad culmē medicinæ euadere
 datum est, cognoscatur: elucescet enim tum Philosophiam ac Astro-
 nomiam sufficere ad humani corporis constitutionem, eiusq; acci-
 dentium cognoscendorum rationem: namq; quidquid cælo acci-
 dit, hoc idem & homini euenire solet, & vicissim, quæ homini acci-
 dunt, eadem & cælo: homo enim etsi mundus inuisibilis sit, uisibi-
 lem tamen mundum omni ex parte refert, atq; sine maioris mundi
 notitia cognosci neutiq; potest: non enim phantasticis philosopho-
 rum capitibus subiectus est. Hūc in modum comparatis rebus quis
 admi-

Cælum est
 schola Medici-
 ci.

Philosophia
 & Astrono-
 mia vsus.

adminiſtrandi rationem Medicorum illorum, qui in phyſico corpore didicerunt, bonam iudicaret? cū adminiſtratio ex morboſa ſola concordantia dependeat, cuius ratione in diei, horæ, ac minuti, quod adhibendum aptiſſimum ſit, cognitionem deuenire poſſumus. Sic quoq; in adminiſtratione Luxali & Venerea ex ipſius concordantia tempus ac minutum adhibendi catholici remediij cognoscimus.

CAPVT VIII.

10 **Q**Uæ huc uſq; dicta ſunt, tempus ac minutum adminiſtrandi remediij ſolummodo continent, cuius magna in uſu remediorum vtilitas ſimul ac neceſſitas exiſtit, ad Aſcendentem morbi pel-
lendum. Sed de ægitudinis Aſcendente ſaltem dictum eſt hæte-
nus, at nihil dum de ſanitatis aſcendente explicatum. verum quia
ſolum morborum curationem, non autem ſanitatis conſeruati-
15 hic conſcribere propoſitum eſt, iſta miſſa faciamus. Itaque in Luxu adhibendi remediij modum explicemus. Sciendum ergo in curatione exhiberi remedium, non vt materiam morbi extra corpus deſi-
ciamus, ſed potius vt ſpiritus morbi educamus: namq; haud me-
diocris error eſt putare ad curationem morbi partis alicuius cor-
20 pus illius partis adimendum eſſe: quid enim ad morbi curationem hoc attinet? id quod in parte illa ineſt, præternaturale hoc illud eſt, quod auferri poſtulat: aliàs enim à Corroſoribus medicis parum admodum diſſerre vos coſtaret, quibus perſuaſum eſt, ſi fruſtrum carnis exedant, ſe morbum curaſſe. Quia ergo ſpiritus eſt morbus,
25 ſpiritus peccantem, non materiam in qua ille conſiſtit, educemus: etenim illa materia tantum abeſt, vt noxia ſit, vt etiam iure meritif- ſimo pro neceſſaria corporis parte habeatur: namque ſi ab aſtris ær infectus ſit, an ob id æra ex medio tollendum quis conſuleret? mi-
nimè verò. proponas enim tibi hypocauſtum fumo odorifero ple-
30 num, oporteat autem odorem illum pellere, an ær ærem pellendū, vel odorem ſaltem, qui corpus quodammodo eſt, expurgandum diceret? certè odorem ſeparandum ab ære, non æra expellendum omnes ſtatim iudicabunt. Quàm igitur inconcinnum eſſet ærem expellere velle, tam inconueniens eſt velle ſpiritualia corpora cor-
35 poris noſtri expellere. Itaq; in adminiſtratione ſic comparata eſſe remedia decet, vt corpus ipſum per ſe illæſum maneat, ſpiritus autē qui corpus læſit, educatur.

CAPVT IX.

40 **S**Citote ergo ſpiritus illum Luxus ac Veneris corpus non eſſe, ſed ſaltem ſpiritus corporalem, in Luxu ac Venere morbum gubernantem. atqui omnibus notum eſt, Luxus ubi ſe in coitu prodiit, aliud oculis non repreſentare, quàm ſperma. verum aliud conſideratio maioris ſphæræ nos docet, nimirum ſperma hoc non

*Sperma Lux-
us quid.*

esse materiam illam, quam nos opinamur, sed potius corpus quod-
dam, quod à spiritu gubernatur. notum insuper est, alium esse spiri-
tum fecundi seminis, alium verò spiritum spermatis, à quo Luxus
causatur: namque Luxus non est vis generatiua, sed potius materia
peccans, cum virtute generatiua concurrentem, eiusq; similitudi-
nem gerentem. itaq; appetitus non semper signum est virtutis ge-
neratiuæ, cum non raro Luxuria per eam malignitatem suam ex-
erat, vnde quandoq; ipsa seminare conatur, sicq; spiritus ille peccans
virtuti generatiuæ immixtus, egestionem impurorum corporum
efficit. Sequitur ergo corporis illius albuginosi expulsionem non
esse à materia seminis, sed potius à spiritu peccante, qui ex morbis
generatur, quemadmodum initio quoq; admonueramus, ille nimi-
rum leprosas illas egestionem in corpore latentes, illicq; sese emun-
gentes derijcit. Curandum ergo in administratione erit sedulo, vt il-
le spiritus qui per vniuersum corpus dispersus est, accuratè conside-
retur: namq; si rite remedium administratur, Luxus illius ac Vene-
ris causa, spiritus scilicet peccans, facile omnis expelleretur, propter
loci in quo Luxuria consistit, commoditatem: quamuis enim mate-
ria peccans in artubus quoq; consistat, tamen illic nil laborare opor-
tet, cum Anatomia spermatis suum singularem obtineat locum: ita
que si localem teneas administrationem, sufficiet tibi.

*Albuginosi
corporis ex-
pulsio quid.*

CAPVT X.

*Gonorrhæ-
praua curatio*

Contra verò fiet, si vulgaram curandi rationem per corporum
ablationem quis obseruare velit: quamuis enim subinde ause-
ras, nuncq; tamen sanitatem introduci obseruabis: nam exempli cau-
sa Gonorrhæam seu inuoluntariā seminis emissionem intueamur:
hanc per constringētia ac euacuantiā illi curare nituntur, cum istis
omnibus nil opus sit, si spiritum peccantem ex Leprosa dispositio-
ne natum quis auferat. Necq; verò istis localem administrationem
significari putetis: namque Anatomiam carnis & proportionis nos
ab Anatomia morborum multum diuersam constituimus. itaq; si
vos locali administratione contenti, curationem agrediamini,
perinde facietis, ac si quis ramum arefactum, vel putridum ab arbo-
re refecaret, radicem autem putredinis relinqueret, atq; sic materia
quæ priorem ramum putrefecerat, in alium qui integer adhuc est,
ferretur. Quapropter morbum in Anatomia spiritus peccantis, nō
in Anatomia arboris proportionis inquiremus ac curabimus. Etsi
autem spiritus iste ob suam tenuitatem inuisibile corpus existit, ta-
men non sic contemni debet: non enim paruum ob id corpus est,
quia in oculos non incurrit: namq; infinita alia sunt in Microcosmi
structura, quæ sensuum iudicio non patent, quæ tamen corpori in-
esse creator Deus voluit: sunt enim in corpore nostro plus mille ar-
borum,

*Anatomia spi-
ritus peccan-
tis.*

borum, lapidum, mineralium, Mannæ, ac metallorum species, quas
is qui magnos montes omnium oculos admiratione implere volu-
it, haud difficulter visus iudicio & acumini subtrahere potuit. So-
lem eiusq; incredibilem magnitudinem intueamur, qui tamen tan-
tillus nobis apparet: si ergo ob loci distantiam vt paruus nobis ap-
pareret, Deus efficere potuit, cur non & propè posita minora vt ap-
pareant oculis, ipsum efficere posse diceremus? Ipse qui tot ac tanta
corpora testæ cœli includit, eadem in pugnum seu Microcosmum
contrahere potuit. Itaque scitote mysteria Microcosmi mysticè ca-
pienda esse, id est, ne forsân localia iuxta proportionem, vel iuxta
substantiarum metiamur: namq; magis ardua illic inquirere necesse
est, vt intelligamus, in qua materia cuiusvis efficientis effectum spe-
rare liceat.

*Mysteria Mi-
crocosmi vt
sint intelligen-
da.*

CAPVT XI.

CVm hucusq; pleraq; quæ ad administrationem pertinent, ex-
plicata sint, solum adhuc medicamentorum pondus, quantũ
esse debeat, exponendum superesse videtur: habent enim & vulga-
res medici, dum corpora expellunt, certa suorum remedium pon-
dera, que Dosis illi appellant. Verũ quod nos hic pondus dici-
mus, non idem est cum illo Dosi: etenim pondus illud quod illi in-
telligunt, medicum & artificiosum non est, cũ absq; ponderis le-
ge exhibenda remedia esse medicorum ars præcipiat: quis enim est
qui splendorem Solis, ærem, Spiritum Arcanum, vel simile quid-
dam appendere certis ponderibus possit? Repudiandæ ergo Do-
ses vulgares sunt, vt quæ nil commodi in hisce Luxus ac Veneris,
tum alijs etiam morbis præstare queant. Administrandi igitur ratio
nostra in hunc modum fieri debet, vt scilicet medicamentum in
corpore instar ignis alicuius agat, & quidem tam efficaciter ac ignis
in secco pabulo agere cernitur. Videamus ergo, an ignis dosis cer-
ta, quæ ad comburendam ligneam aliquam structuram sufficiat,
constitui possit: certè scintillam vnicam sufficere posse omnes sci-
unt, ad integram syluam concremandam. quemadmodũ ergo scin-
tilla hæc sine pondere est: sic medicamentum quod administratur,
quantulocunq; pondere sufficere debet ad actionem suam obeun-
dam. quemadmodũ etiam scintilla pro materiæ absumendæ quan-
titate modò in magnam, modò in parvam flammam euadit: sic & me-
dicamentum exhibendum, vt in multo morbo valde, in modico
mediocriter crescere ac agere possit. Constat ergo actionem medi-
camenti nullam, vel paucam, non ponderi, sed vni virtuti acceptam
ferendam esse.

Dosis quid.

*Ignis incerta
dosis.*

*Virtus non
pondus actio-
nis est causa.*

CAPVT XII.

Administration itaq; non ad quantitatem corporis, sed ad
scintillam referri debere demonstratum hucusq; est: namque

Magni morbi
magnum me-
dicamentum.

(vt exempla quoq; superaddamus) in mutuis actionibus elemen-
torum, etiam Elementum, si suum contrarium vincat, ipsum in se
crescit, ac maius euadit: ignis enim struem lignorum magnam ab-
mens, magnus euadit, paruam minor: gaudet enim in suo pabulo
ignis, curandum ergo, vt & medicamentum in suo morbo gaude-
at, magnūq; euadat, hoc est, vt si magnus morbus sit, ipsum maius
euadat, quā si paruus morbus foret. Velut ergo æquum pondus
ignis ad struem lignorum esse non oportet, sed sufficit vnico loco
ignem succendisse: sic quoq; in medicamentorum administratione
curandum, vt ipso adhibito, statim ad sufficientem pro morbi ab-
sumptione quantitatem excrescat: quod lignorum exemplo facili
addiscere possis. Quin & morbi magnitudo vel pertinacia fortius
vel lenius, copiosius vel paucius medicamentum indicare videtur,
veluti & aliud pabulum velocius, aliud tardius ab igne consumi ap-
paret. itaq; pro natura & pertinacia spiritus peccantis medicamen-
tum moderabitur peritus medicus, quod dum non animaduertit
medicorum vulgus, vulgi fabula quoq; euadit.

FINIS LIBRI QVINTI DE CAYSIS

& origine morbi Gallici.

THMRARÆCESNDE CAV. SIS ET ORIGINE MORBI

Gallici, Liber vltimus.

CAPVT I

Signorum hu-
ius affectus à
ceteris diuer-
sitas.

RIGINE causisq; Luxus explicatis, quomodo per si-
gna quædam ad absolutam cognitionem peruenire,
tum ad curationem sese præparare medicus debeat,
describendum nunc superest. Signa itaque Veneris
cum reliquorum morborum signis nullam planè co-
gnationem habere certum est: etsi enim quodammodo antiquorū
morborum signa referre videantur, tamen origo horum signorum
alia est: non enim materialem eam esse dicere possumus. quare cū
Luxus nouus sit morbus, & sic nouus, vt ex tot morborum generi-
bus, quæ ante ipsum extiterunt, nullus omnino morbus inuenia-
tur, qui similem cum hoc ortum habeat, non potest non alia ipsius
forma esse, sed vt maximè forma sit, alia tamen signa quædam cum
ceteris conuenire impossibile non est: etenim Luxale vlcus Can-
crenoso vel Phagedenico vsq; adeò dissimile non est. Quamobrem
coacti quasi fateamur, nouorum morborum signa cum antiquorum
quorundam signis conuenire. Interim & hoc accedit, quòd cū
nou

noui morbi ex inueteratis & antiquis fere fiant, non possit non antiqui morbi quædam signa recens sibi assumere & referuare. Cùm itaq; in omnium morborum curatione necessaria admodum sit signorum cognitio, tum maximè in hoc morbo Luxali ea summe necessaria est, adèò vt ausim pronunciare, tam referre multum hunc morbum rectè cognoscere medicum, quàm multum refert mediā totius Medicæ artis partem ipsum nouisse.

CAPVT II.

- 10 IN signorum igitur scientia obseruandum omnium primò est, antiquos morbos sua signa statim in ipsa generatione ostendere, hic autem res aliter sese habet: namq; signa illa quæ vnà cum morbo oriuntur, in ipso coitu statim illa supercalefactione, de qua secundo libro disseruimus, obliterantur. Itaq; si quis morbus sit, qui
 15 vel ratione motus Lunæ, vel tempestatis, vel Melancholicæ imaginationis, vel vnus ex quatuor impressiōibus antea mutabilis erat, iam autem & signa & formam quoq; omnino transmutet, tum eum statim ad classem Luxus & Veneris referto: nullus enim alius morbus est, qui post suam generationem nouis sese submittat impressiōibus. Quamobrem etsi morbus iste particeps sit cæterorum quoq; signorum, tamen quemadmodum dictum iam est, illa in supercalefactione venerea extinguuntur, ac deinceps supradictis impressiōibus subiiciuntur, vt iam Lues Venerea, lunatica, ventosa, tempestuosa, terrestris, firmamentalis, &c. euadat. veruntamē
 20 de ista morborum transmutatione nihil apud veteres descriptum inuenias, cùm noua Veneris natura nouam hanc genuerit transmutationis rationem, vt scilicet ex sua essentia in aliam delaberetur morbus, atq; Lunæ vel alijs impressiōibus subiiceretur.

Antiquorum morborum signa.

Lues Lunatica, ventosa, &c.

CAPVT III.

- 30 CAusa autem huius varietatis ac transmutationis ea existit, quòd Venus cum singulis alijs impressiōibus coeat: quemadmodum enim publicum scortum omnibus viris sese copulat, sic & Venus hoc loco quibuscumq; impressiōibus sese iungens, ipsarum quoq; refert naturas. itaq; ex hoc de signis certam coniecturam capere licet.
 35 Etsi enim vnus idemq; semper in hoc affectu dolor est, tamen pro varia Coitus exaltatione nō nulla penitus eius est diuersitas. Namque qui Luxus in motu Lunæ exaltantur, suæ passiōis signum hoc habent, ob id quòd eo loco Luna Veneri iuncta est sua impressiōe: quapropter Exaltationem hanc signum esse dicamus iunctæ cum Venere Lunæ. Sic quædam Venereæ passiōes tempestatis ratione exaltari obseruatae sunt: hę nimirum Zephyro, hę Austro, hę Euro, illæ Borea flante, maximè affligentes. quod si quis obseruet iam
 40

Veneris coloris transmutationis morborum causa.

Luxus lunaticus.

Luxus tempestuosus.

uet, iam secundæ speciei Venerearum passionum indubitatum habebit signum. Similiterq; de reliquis terræ, aquæ, & æris impressionibus iudicandum. Necesse ergo est Astronomiam dein reliquorum Elementorum naturas perfectas medicum habere: hi enim fontes sunt totius symiotices medicinæ partis, quam sequentibus; hisce capitibus iam accuratius explicabimus.

CAPVT IIII.

Doloris certa
indicatio.

VT ergo signa præsentia cognoscas, augmentum morbi tibi proponas, in quod intuearis: namq; nulla alia ratione tempus impressionis, & occultam Luxus naturam cognoscas, quam hac ipsa, quam nos præscribimus. interim si forsitan & alij morbi referre Luxum videantur, eos tamen ratione doloris facile distinguēs: namq; antiquorum morborum dolores non ijdem perpetuò sunt, sed modò calore, modò frigore molesti. quin & hoc peculiare habēt, quòd etiam si constellationibus quodammodo subiecti esse videantur, non tamen qualitate cum ipsis conueniant, sed ferè certent, id est, vt constellatione frigida existente, ipsi calidi sint, & vicissim, hæc calida, ipsi frigidi sentiantur. at non sic in Luxu sese res habet, sed suæ impressioni hic morbus perpetuo subiectus permanet, vt vel hoc solo signo Luem Gallicam à cæteris morbis, qui semper à corporibus (non autem vt hæc à constellationibus) gubernantur, distinguere facile sit. Etenim si antiqui quoq; morbi constellationibus quoq; subiecti essent, cum nō proprijs, sed alienis signis ipsi discerni possent. Itaq; dolore aliquo affligente, obseruandum an ipse suæ constellationi aduersetur: quod si sit, antiquum morbum: sin consentiant, nouam luem esse pronuntiabis. Duo ergo hætenus constituti signorum fontes sunt, externa scilicet constellatio, & interna: quas constellationes si intelligas, facile tibi erit quemuis affectum ad suam classē rejicere: quod fiet, si cognoueris quid colum, quid tempestas, quid frigus, quid calor, quid humiditas, quid siccitas, quid mutatio lexis & ætatis in transmutatione morborum efficere queant.

Ex doloribus
indicium.

CAPVT V.

Qui morbi
non sint sub-
iecti constel-
lationibus.

Veneris fluxus
vniuersalis.

Obseruandum tamen quosdam morbos esse, qui nec Lunæ, nec cæteris constellationibus subiecti sint: itaq; eos statim ab horum morborum censu eximemus, cum nequeat in illis Luxus radices agere. Quamobrem si quis manante pedis vlcere affligatur, nec initio Luxu infectus sit, eum tu liberum posthac pronuntiabis: namque qui manante vlcere laborant, ij toto corpore sic expurgantur, vt illa supercalefactio nil penitus efficere queat. Sic & ij, qui vniuersali Veneris fluxu laborant, nullis constellationibus subiecti sunt, cum constellationes in corporibus stercora generantibus actionem

40

ctionem nullam habeant, hinc & Diarrhea, & Dysenteria à Veneris exaltatione liberæ sunt. Similiter in Mensium fluxu tam albo, quàm rubro, cum corpus dimidiatum ac corruptum sit, Venus quoque, quæ similibus semper gaudet, nullam exaltationem habere potest. Sic & Verminatione afflicti à Constellationibus liberi sunt, cum Venus nulli generationi quàm suæ commiseri sese patiat. Atque hæc de morbis, qui extra censum venereorum morborum constituti sunt, dicta sufficiant. Vbi verò excellentes aliqui in rebus non naturalibus excessus apparent, ut in ciborum, potuum ac Veneris intemperantiore usu accidere solet, tum te certissimum signum crescentis morbi venerei habere ne dubita.

CAPVT VI.

CVm itaque propositum mihi sit, Luxalium morborum signa describere, ne forsan morbus pro morbo, magno errore & incommodo accipiat, proponere exemplum vesicæ, vel inflati vtris placet: virem enim inflatum accipiamus, qui hominis cutem refert: in eo ergo si vel oleum, vel aqua, vel alius quidam humor antea contentus fuit, tum is extra sese prodit, quemadmodum igitur oculorum indicio idiota facile materiam antea in vtre contentam discernit: sic peritus medicus ex ijs quæ extra cutem apparent, efflorescentibus rebus facile cōiecturam capiet de eo quod intus est: namque virtus expulsiua nil expellit aliud, quàm id quod materiæ contentæ egestio est & rectè dicitur. excipio tamen ex signis naturales egestiones, quæ in luxum non transmutantur: stercus enim vel mucus nemo in Luxum abiisse obseruauit vnquam. Sic nec vrina Luxalia corpora concipere potest, ideoque magnum mendacium ac intoleranda impostura est, cum ex vrina de morbo Gallico se iudicare posse medici profiteantur. Scitote ergo meatus naturalium excrementorum penitus nihil ostendere posse vnico sudore dempto, atque ore: os enim signa intus contentæ materiæ representat, non per sputum, sed per anhelitum. sed distinguendorum horum signorum rationem ex se sequentibus facile addiscetis.

Vtris inflati
exemplo suo
doris ratio
hunc docet.

CAPVT VII.

DVplici ergo existente expulsionē interni corporis, per quam quid corpus intus affligat, cognoscere possumus, distinguendum iam vterius erit, ut intelligamus, quo modo per sua signa in suas classes quiuis Luxus referendus sit. Itaque cum per cutem peccantes spiritus erumpunt, tum suum corpus vnā secum deducunt, in quo exaltantur. hinc manifestum euadit, tot signorum genera constituenda esse, quot sunt corporum seu partium species: aliud enim pinguedinis, aliud squæ, aliud Sinonizæ, aliud epatis, aliud denique

Signorum varietas.

que

que cæterarum partium, cordis, pulmonum, lienis, renum, musculorum, lacertorum, carnis, medullæ, ossium, &c. existit signum: quorum signorum diuersitas dein loci patientis diuersitatem ostendit, sed quia magna ad hanc rem experientia opus est, lectorem remittimus ad lectionem libri, quem de causis morborum naturalium conscripsimus. Cætera signa quod attinet, nulla ex re facilius ea discernes, quàm ex halitu, qui ab ægrotantibus prouenit. Sunt itaque odorum differentię in vniuersum tres. Odor naturę scilicet, odor putredinis, & odor fumi. primus salubritatis index semper est: alter cū varius sit, variarum partium putredinis varijs modis arguere potest: tertius verò adustę semper materię argumentū existit.

Odor triplex.

CAPVT VLTIMUM.

Quemadmodum itaq; multipliciter de signis locuti sumus, sciendum quoq; est, signa quædam ex sua propria natura morbos quosdam ad suas formas compellere. Ex quibus dein signis facile sit cognoscere Ascendentes, Planetas, & Constellationes morbum ipsum gubernantes. Quemadmodum enim alias strumosos Mercuriales, claudicantes Saturninos esse dicimus, sic & signa quædam luis Gallicę Planetam suum certò indicant. Itaq; ex Forma Luxalium, Bullarum, Scintillarum, Eruginis, &c. si quis Astronomię peritus sit, non difficile iudicabit de Ascendente Planeta, vel constellatione prædominante. Hinc scilicet in strumosis varios mores obseruant homines, varia nimirum quia Mercurij natura existit: hinc quoq; claudos inuidos esse coniicimus, pro Saturni scilicet natura, sicq; simile de reliquis iudicium esse poterit. Vnicè autem studendum, vt morborum themata seu natiuitates cognoscamus, cum plus ægrorum intersit, ipsorum morborum, quàm hominū natiuitates sciri, quod exhortationis causa dico, vt admonerem vos, quanta esset rerum astronomicarum peritię in arte medica necessitas: nisi enim morborum natiuitatem quis sciat, non aliter quàm ægyptiæ, quorum loquacitas tota medicina est, medici nomen ferre poterit. Hinc nimirum accidit, vt nec Lepre, nec Tenthiginis, nec Scrophularum ac Ignis perfici signa conscriberentur, nedum vt Luxalium morborum, Bullarum, Scintillarum, Eruginis &c. vera signa annotari possent. Sed iam tandem Signorum tractationi finem imponamus, opusq; propositum bonis auidibus claudamus, de curandi ratione aliàs copiosius disputaturi.

Natiuitates morborum.

FINIS QVINTÆ PARTIS CHYRVRGICÆ MAGNÆ RATIONIS de causis & origine morbi Gallici.

DEO GLORIA.

227

RM. RARACEESNDE CAV.
SIS ET ORIGINE MORBI GAL-
lici Liber VII.

CAPVT I.

9 **C**oepto dudum operi finem impositurus tandem,
morbos pro remediorum diuersitate partiri, ac in cer-
tas quasdam classes referre conabor: requirit enim
10 hoc & ipsemet *Luxus*, & ceteri ex quibus ipse origi-
nem ducit morbi. Etsi enim superioribus libris vul-
gatas morborum diuisiones aliqua ex parte retinui, tamen hoc ea
de causa saltem à me factum esse omnes sciant, quòd scripta nostra et-
iam ad rudiorum actyronum captum accommodare conaremur.
Namq; vt ceteros taceam, Germani certè medici, tonsores, Chirur-
15 gi, &c. tam sunt eorum omnium, quæ in medico requiruntur, igna-
ri, vt præter crassam admodum experientiam nil laude dignum apud
ipsum inuenias. Latini verò, sic omnino continuitatis solutæ,
morbos à suæ artis professione remouerunt, vt multos inuenias
medicos, qui vix quatuor hoc genus morborum nomina calleant,
20 sed omne quicquid huius generis occurrit, vel scabiem, vel Cancrũ,
vel Fistulam appellant: plura siquidẽ nomina nesciunt. Atqui quàm
crassa hæc sit ignorantia, quis non videt? Dolendum certè, neque
Latinos, neq; Græcos quæ legunt intelligere: cum enim adhuc quid
Esthionemon, quid Cancrena, quid *Luxus*, quid *Tentigo*, quid
25 *Verruca maior*, quid *Nacta*, quid profundum vel sparsum, putridũ
vel putrefactum, maturum & immaturum sit, nesciant: quomodo
alia magis ardua discernere? Verũ ipsi vt ignorantiam suam ce-
lant, lumen ac nescio quam subtilitatem confingunt, quos dein fu-
cos vulgus medicorum mordicus arripiens, perpetuis ignorantia
30 tenebris artem inuoluit, vt iam mirum nõ sit, pro *Syrone Lupum*,
pro *Cancro Fistulam*, pro oue *lupum* appellari: qualis enim præce-
ptor, talis discipulus. Sed ista missa nunc faciamus, sufficiat admo-
nuisse, quamobrem hoc loco à consueta morborum partitione di-
gredi propositum sit.

CAPVT II.

35 **N**ouam nostram diuisionem quòd facilius percipere quis possit,
exemplo rem prius adumbremus. Si quis vasto volumine hu-
mani corporis fabricam delineet, an ne is ad humani corporis sani-
tatem comparandam vel conseruandam aliquid operæ precium cõ-
40 tulit? neutiquam certè: namq; qui sanitatem suam fartam, tectamq;
seruare cupit, is quomodo deuiter malum quod ei imminet, non bo-
num quod præsens est cognoscere desiderat, hoc est, morbũ quàm
sanum corpus cognoscere mauult. Ad eum planè modum ego mor-

Chirurgorũ
in appellandis
morbis rudi-
tas.

Anatomia
morbũ quàm
hominis vul-
tior.

Regionum ra-
tione morbi
distinguntur

hos quoque describam, non omnes sub vno genere comprehendens, sed singulos singulariter explicans, quo cuius hostem suum cognoscat, & quemadmodum eum aggrediatur intelligat: namque quia sic homo describendus est, ut non quid in homine, sed quid in hoc vel illo homine insit, explicetur, consuetudinem est ex hoc, ut & morbi sic describantur, ut cuiusvis morbi ideam sic delineem, quod secundum illam omnes deinde omnium morborum formas cuius peritus medicus diiudicare queat. Atqui hic forsitan aliquis obijciat, ut maximè sic morbi dignoscantur, tamen adhuc regionis ratione semper aliqua varietas subicit: quemadmodum enim aliam videmus esse naturam frumenti Germanici, aliam Africi, aliam naturam vini Attici, aliam Alsatici: sic quoque necessariò eueniet ut lues Venerea aliter se habeat in Septentrionalibus, aliter in Australibus, aliter Orientalibus vel Occidentalibus regionibus. obiectio hæc reuera sic habet, eiùs contradicere difficile: liquidem hominem Microcosmum esse, & instar exteriorum, mutationibus obnoxium dicere velimus. Verùm nos hic de medicamentorum actionibus agimus, quas ex hoc exemplo addiscas licet. Panis apud Germanos comestus Germanis carnem generat, Africanus Afris suam carnem, sicque cuiusvis nationis panis suis incolis carnem generat; ad eum modum de medicamentis etiam loqui licet: namque omnia in ventriculo commiscuntur, neque vllam ventriculi actionem diuersitatem habet: Asianus enim ventriculus perinde ut Europæus, Australis non secus ac Boreus, alimentum conficit: haud secus ac quemuis ventum siue Euris ille sit, siue Vulturis videmus stipulam attollere ac mouere. Sic inquam ventriculi actio se habet: talis medicamentorum natura est, ut vbiuis suum alimentum, suumque medicamentum ventriculo ac morbo offerantur: sic enim in Alemannia suum, in Græcia idem suum remedium præsto erit, quod hic perinde ac illic præparandum erit, nimirum vtrubiùs in eum modum, ut remedium contra morbi famem ac sitim aptus potus ac cibus sit.

Ventriculi a-
ctio qualis.

CAPVT III.

Terra cum su-
is generatis v-
nio.

Quemadmodum in terra atque eo quod ex ipsa generatum est, quædam unio existit: namque terra eiusque generatum vnum reuera sunt, sic etiam in morbis quædam ad corpora, quibus implan-
tati sunt, harmonia datur. Iam si generatum vel germen remouendum sit, radicibus certè illud euellendum erit, ut ipsum amplius non sit, & terra emoriatur. ex hoc exemplo intelligere facile est, quale post factam curationem corpus relinquatur: nimirum boni vel mali susceptibile. Iterum veluti terra nunquam sine zizania inuenitur, sic nunquam speres sine aliquo vitio te corpus habiturum: semper enim in deterius rerum naturæ ruunt, veluti cernere est in tritico, quod demetatur nunquam regenerat, ac si ex eo aliquid lolij vel zizaniæ

zizania relictum est, illud certè copiosissimè germinabit, caue ergo, ne curationem faciens, aliquod simile vitij seminarium residuum relinquant.

Scitote ergo, quòd veluti omnium plantarum mater atq; pars terra est, sic omnium morborum corpus hominis ceu parentem habendum esse. Ex quo sequitur, cuiusvis hominis morbos singulariter describendos esse. Quos vt cognoscas, primùm omnium discernes, an homo ille qui laborat, Veneri subiectus sit: eo enim cognito, nomen morbi vtrò occurret: dein vterius inquirendum erit, an forsan plures eius species forent: hoc enim insolens non est, vt vnum generale nomen pluribus interdum speciebus tribuatur, quamobrem etiam huius distinctionis meminisse decet, vt cuius morbo suam classem assignare possimus. His cognitis etiam certissima fundamenta iacta erunt vniuersalis curationis, non solum illius particularis, quæ vnus saltem affectus propria esse solet. Vniuersalem autem dico, quæ sui Elementi dispositionibus quibuscvis medetur, verbi causa, Arcanum quod Venerem bullæ curat, idipsum si & Æruginem Veneris, & Scintillam Veneris curet, illud Vniuersale remedium dicetur. Proinde etsi deinceps propter affectuum partium diuersitatem Arcana quædam particulariter à nobis describentur, sic tamen ea intelligenda erunt, vt quæ non ad corpus simpliciter referenda sint, sed quæ perpetuò Arcanarum medicinarum instar sese habeant.

Corpus hominis omnium morborum parens.

Vniuersalis curatio quæ sit.

CAPVT III.

Verum hucusq; à me commemoratis, aduersari solet, imò omnem & Theoriam & praxim, omniumq; causarum indagationem maximopere impedit, quin & arcanorum operationi non me diocriter obest Imaginatio: quia plures morbi nec medicamentis, neq; ipsorum qui eam fouent doctrina curari possunt. Sed nil mirum medicis ista accidere, cum etiam ipsimet Christo acciderit, vt plurimi vel propter solam imaginationem ab ipso curtionem non acceperint. quòd ergo Christo accidit, hoc idem & medicis euenire solet. Atqui imaginationis negotium prolixius explicare hic, opere præciù forsan fuerit. Homo imaginationi subiectus omnino est, quæ quamvis incorporea & inuisibilis sit, sic tamen substantias afficit, quasi ipsa per se corpus seu substantia quæpiam esset. quod exemplo addiscere facile est. Quid enim est quod perinde ac speculatio matris fœtum magis afficit: neq; id in fœtu solum illa efficit, sed proprium quandoq; corpus mirificè immutat, adeò vt rationem lædat, corpus sanum ægrum, & hoc vicissim sanum reddat. Hac inquam ratione Mania, & illa affectio, quam vos Vitistam, (Weits dantz) appellatis, primùm extitere. Sic terrores quò aliò quàm ad imaginationem quis referat commodius: cum & cupiditas

Imaginationi subiectus homo.

Terror & motus species imaginationis.

Imaginatio
vis.

tates (quæ quò sunt vehementes, cò fortius agunt) non incommodè ad hanc eiu caput referantur. His positis manifestum euadit, quanta sit imaginationis vis in peruertenda legitima curandi ratione. Namq;posito eo quòd imaginatio, terror, ac metus morbos faciant, consecrarium ex hoc est, à gaudio alijsq; affectibus sanitatem causari posse. At si imaginatio bona & mala esse potest, omni quoq; contradictione vacat, ipsam æquè efficacem esse in comparanda ac destruenda sanitate. Consequens itaq; etiam est ex his, maiorem imaginationis quàm naturæ vim esse. Quippe imaginatio naturam quodammodo gubernare cernitur: ipsa enim hominem sic transformat, vt nec cœlestibus, nec elementaribus amplius naturis subiectus sit. Quod si horum imperio exemptus quis sit, is nec naturæ, nec artificis industriæ amplius subiectus est. Ex quo sequitur, multa Medici industriam superare, quippe imaginatione vires ipsius frangente, atque certè quò nunquam imaginationes hominum vehementiores ac intentiores erunt, eò semper Medicinæ minus obediētes morbos, ac vicissim aduersas curationes expectare oportebit.

CAPVT V.

Sanitas & æ-
gritudo ima-
ginatoria.

SCitote itaque, omnes eos quicunq; imaginationibus sese macerant, & aggrauant, non in Luxalibus solum, sed in omnibus vniuersim morbis curationis spem sibi met adimere: namque constitutum antea est, multos fide sanitatem, multos etiam ægritudinem sibi conciliare posse. Vtraq; hæc & sanitas & ægritudo Imaginatoria, medico nec laudem nec ignominiam parare queunt. Est enim medicus inter ista quasi medius, qui nec imaginationem bonam ad sanitatem, nec malam ad morbum adhibet, sed absq; omni imaginatione opus suum absoluit. Ex istis fides (seu persuasio) oritur, non tam in medicis operibus, quàm in sanctorum miraculis: namq; sic forti existente imaginatione, si accedat vel naturæ robur, vem tem-
poris benignitas, multi vltro sanantur, qui dein sanitatis suæ causam ab imaginatione ad Sanctos transferunt. Mirifica enim vt dixi vis imaginationis existit, cui etiam admiranda nonnunquam cedere coguntur. Cum enim Christus dicat: Fides tua te saluum fecit, constat fidei eam vim esse, quæ talia in homine perficere possit. ea autem vel bona esse potest, vel mala, pro ratione scilicet imaginationis. Sed sciendum Medicinam illis solummodo concessam esse, qui nihil eiusmodi imaginationibus tribuunt, itaq; si quis medicinæ sese subiiciat, is, omnesq; qui ei altant necesse habent omnibus huiusmodi speculationibus valedicere: namq; si illi de salute desperent, tum illa desperatio quæ imaginatio quædam est, efficax est ad interficiendum ægrum, vt contra bona spes conducere plurimum ad salutem potest. Differentia porro fidei seu imaginationis hæc quoq; notanda est,

Medicina ima-
ginatoribus
non conser-

Imaginatio et-
iam interfice-
re potest.

da est,

da est, scilicet quòd alia sit cœlestis, alia humana: humana est ea, de qua hucusq; nobis sermo fuit: diuina vero, quia ipsa non per corporeas res perfici potest, necessariò illam humanam tollit ac remouet. Si enim quis in Christo sibi sanitatem polliceatur, is præter spem & charitatem ad salutem nil ultra desiderat. atq; ista non ad sanitatem solum, sed ad cætera quoq; bona imaginatione consequenda sufficere possunt. Atqui talis operatio fieri non potest, nisi spiritu bono cooperante: namq; à malo sanitas proficisci nequit. Quamobrem si forsan pseudopropheta quispiam sic populum fascinaret, vt ad ipsum ceu Diuum quendam imaginationem suam dirigeret, tum etsi per fidem, charitatem, & spem miracula fierent, illa tamen non illorum vi, sed potius eorum qui imaginantur, facta esse diceremus.

CAPVT VI.

Fides illa de qua Christus loquitur, si in Christo radices egerit, reuera effectum suum sortitur: quòd si contrà quis non in nomine Iesu Christi, &c. dicat, surge & ambula, sicq; miracula faciat, de eo sciendum est, non ipsum, sed fidem potius eius (qui virtutem illam Deo tribuit) hoc effecisse. itaq; sanitatem illi consequuntur nõ dante eo à quo sperant se accipere, sed ab eo, propter quem fides habetur: nemo enim est, qui prophetam vel Diuum aliquem Deum esse putet: omnes namq; norunt Dei isthæc opera esse, non hominum. Itaq; siue verus siue pseudopropheta agat, imaginatio illa, fides ac spes ad Deum si dirigantur, bene habent. Sic per hanc operationem non inter Chirurgos solum, sed etiam inter Mahometanos diui esse possunt. quapropter non personam propheta spectare cõuenit, sed potius statam fidem eius qui sanitatem consecutus est: neq; tamen hic de Idolatria intelligi volo, Deo suus legitimus honor tribuendus est, nihilq; boni ex idolatria sperandum. Miracula ergo de quibus diximus, si abusu careant, explodenda non erunt, ego tamen propter imaginationis (propter quam illa eduntur) inconstantiam hic illos morbos missos faciam: qui enim ei nimium tribuunt, vt illi qui S. Quirino vel S. Ioanni, &c. suos morbos acceptos ferunt: si enim suæ imaginationis incertitudine sic omnium Ascendentium viribus subtrahuntur, vt nullam ex medica arte opem sperare queant, quin tantundem etiam à Deo sperare possunt, cum illi non plus quàm naturæ confidant. Medicus ergo semper initio ista consideret moneo: hoc enim hominum genus cum à diuis se affligi putet, suæ imaginationis vi affligitur, raroq; correctionem admittit.

Mahometanos
inter diui
esse possunt.

CAPVT VII.

EX iam dictis elucet morborum quoddam genus esse propter imaginationem incurabile, aliàs verò nullu in vniuersum inueniri morbum, qui curationem non admittat. Quamuis enim Le-

Lepra non est
incurabilis.

Imaginatione
ad eorum lo-
cum adduci
morbus pos-
set.

Scortator
quomodo si-
bi morbum
conciliare ima-
ginatione pos-
sit.

pra, Elephantiasis, &c. hucusque putatae sint incurabiles esse, hoc ta-
men solummodo accidit Medicorum ignorantia, qui cum curandi
rationem non intelligerent, curationis impossibilitatem asserue-
runt, non intelligentes, & Deo, & naturae (quae cuiusvis morbi re-
medium secum adfert) iniuriam facere. Sed de imaginariis mor-
bis quaedam adhuc dicenda restant. Membra ex motu suo morbum
contrahere posse natura docet, ostendit & hoc ipsum mechanicorum
in igne & aqua laborantium quotidiana experientia, hoc idem
& imaginatione in posse, non cuius forsitan sic credibile est. Atqui
videmus certe ijs qui speculationibus detenti sunt, non raro mor-
bos superuenire: sic qui dicendo se exercent, facile in organis voci
conformandae destinatis morbum contrahunt: sic tibicini in iisdem
locis, ut morbus alibi in corpore delitescens, emunctorium faciat
possibile est, quae quamuis naturaliter videntur accidere, tamen eo
currentem quoque imaginationem habere possunt: siquidem sic quis
colligat, quo membro peccatum commisisti, eo & luendum tibi e-
rit. Hic inquam radix delitescere potest morbi, qui incurabilis eva-
dat, scilicet imaginatione locum afficiente, quapropter impossibile
est, ut eorum hominum, qui lingua ac sermone causas ac negotia
sua peragunt, similem ac ceterorum curandi rationem constituas
& obserues: sicque de ceteris quoque morbis iudicandum, maxime ve-
ro hoc de quo nunc loquimur, in luxuriosis morbis elucescit. Luxu-
riosus enim seu scortator, dum operum suorum (quae etiam abhorrens
natura abscondita esse voluit) seditatem contemplantur, sic apud
se cogitat: Intemperans es, Deus peccata istae tua punit, imò mi-
rum non esset ut ipsemet tibi perpetuae aegritudinis causa diceretur.
Qua imaginatione ipse concepta iam subinde speculatur, sicque firmiter
sibi imprimi futuri mali causam: mirum enim est, quam celeriter
imaginationes istae, accedente maxime conscientiae lésione, quae
quauersum peruadant: conscientia etenim imaginationis spiritum
concitat sic, ut corpus quasi inuertat, omninoque alteret. Itaque ista
imaginationum talis generatio esto, priusquam ad suum regime-
n exaltentur.

CAPVT VIII.

Sed iam tandem ad propositum examen nostra reuertatur or-
atio. Cognito genere morbi (veluti supra docuimus) ad magis
particularia tibi descendendum erit. ut ergo morbi nomen in-
uias, primum omnium morbos antiquos ordine recenseto, quo-
rum & naturae, & temporis, & proportionis ac symptomatum, ali-
rumque signorum ratione simillimus ille fuerit, eidem illum cogn-
minem facere poteris. Hanc dignoscendi rationem ceu faciliorem,
necessitate coactus vobis concedo: quia enim tam rudes estis, ut
antiquorum etiam scripta intelligatis, nouam singulorum morb-

rum c.

rum descriptionem, quæ tamen nimis quàm necessaria fuerat, hic
 contextere superfedeo: maximè autem, quia labor prolixus foret, &
 antea à nobis quoque conscripti sunt de Vlcibus Libri, ex qui-
 bus quantum ad præsentem tractationem attinet, diligens lector
 5 facile haurire possit. Sequitur proinde nunc alia & faciliior particio,
 per quam promptius erit ad veram praxim peruenire: tradam enim
 compositionis morborum rationem, iuxta quam dignoscere quem
 vis affectum possis, quam diuisionem sedulo obseruare conuenier,
 quemq; autem hic admonitum volo, ne pro suo crasso ingenio ista
 10 peruertere conetur, vel contra meas hypothesas istis vt tentet, vt
 aliàs vulgus medicorum in more positum habet: si enim quis tale
 se præstare velit, cum ego neutiquam pro discipulo agnoscam, ma-
 ximè verò cupio, ne quis sua pro nostris venditet, vel ea vt quan-
 dam authoritatem acquirant nostris expunctis sua substituunt: cer-
 15 to enim scio, fore vt ij meliora pro deterioribus, & vicissim hæc
 pro melioribus arripiant. In hoc censu etiam numerantur Alcumis-
 tæ, Spagyri, Artistæ, cæteriç huius farinae homines, qui suas præ-
 parandi rationes pro more solito, vel pro nostris substituere, vel
 pro legitimis ac salutaribus remedijs venditare ac vsurpare consue-
 20 uerunt, meminerint isti quæso, quantum in habendis hoc genus re-
 medijs periculi insit, metiantur quàm acurato iudicio opus sit. Mo-
 nachi quoq; & Moniales, & quicquid in vniuersum est hominum,
 quod ocij causa medicinam facitare solet, mea missa faciant, ægris-
 que nec prece nec precio, vel aliàs gratificandi causa, nostra (parti-
 25 cularia excerptentes) communicent: æquè enim magna diligentia
 requiritur, si precario consulas, ac si sumpto precio medearis: non
 enim sola benefaciendi voluntas, sed vnà cum voluntate benefa-
 ctum labores perficiunt. probet se quiuis, an Medicus sit nec ne: li-
 cet enim diligatis, nondum tamen expressam medendi vocationem
 30 habetis: posset namq; quis aliàs de sola dilectione nescio quid sibi
 polliceri. Verùm sciendum non ex dilectione, sed ex experientia
 medicam artem originem duxisse.

Monachis
 medijs abuti-
 tur.

Dilectio ad
 medendum
 non sufficit.

CAPVT IX.

Dispositiones de quibus iam dictum est, sumuntur potissimum
 35 ex constellatione externorum & interiorum, quæ sic coniun-
 ctæ esse debent, vt externa internam referat, & vicissim interna ex-
 ternam: nisi enim operatio per influentias ac impressiones admini-
 stretur, impossibile erit successum votis nostris respondere. Ascen-
 dentes siquidem hic aggredi nos necesse est, quæ aggressio non fit
 40 nisi per huiusmodi constellationes. Hinc ars conscribendarum for-
 mularum medicamentorum hurienda quoq; erit, quam priusquam
 aggredior, cognoscendorum dignoscendorumue morborum hanc
 rationem non inutiliter præmittam.

Ascendentes
 per constellas
 tionum aggre-
 diendi.

Cura Lubri-
ca.

Si luxus occurrat in forma bullarum, quæ instar morbillorum vel pustularum magnæ sint, vel parvæ, sitq; adiunctus calor immodicus ac dolor, atq; à calidis adhibitis exasperentur, tum hoc bullarum genus sub curam Lubricam resicies.

Cura Piscium

Sin occurrant veluti squammæ, furfures, scabics, pruritus, &c. sub curam Piscium referentur.

Cura Thymi.

Thymi conveniet.

Cura Croci
vitriolati.

Vbi exanthemata, herpes, ac serpigines apparuerint, vel fistulæ, vel locum mutantes, siue ulcerantes, siue non, maximè verò illæ, si & escharam faciant, vel cutis scissuras efficiant, illas pustulas ad curam Croci vitriolati rescres.

Ascendentes
in curationi-
bus remouen-
di.

Quatuor isthæc bullarum genera, siue humida ac madentia sint, siue minus, perpetuò iuxta suam fixam & immutabilem curationem tractabis. Medicus namq; externa forma humiditatis vel siccitatis nil commoueri debet, cum illa non pro natura morbi orientur: imò non secus hæc eueniunt, ac nonnunquam cernimus arborem vel plantam marcescere, nulla in ipsius radice existente vitio. quamobrem sic cogitandum, ista Ascendentium ac symptomatum generationis actione fieri, veluti in hominum quoq; generatione fieri videmus, vbi hic claudus, ille strumosus, &c. à prima sua origine permanet. Scitote ergo hanc siue humiditatem, siue siccitatem ab accidentali constellatione, quæ nullum requirit remedium, prouenire, sufficit Ascendentem remouisse: siquidem illo sublato, generatio statim quoq; euanesceat. Singulæ hæc bullarum species singulares suas habent generationis modos, quos tamen hoc loci describere animus non est, cum abunde eorum causas in libro de vlcerebus recensuerimus, ad quem lectorem remitto: haud secus enim ac illic de vlcere generatione differuimus, de Luxalis morbi generatione iudicandum erit.

CAPVT X.

Est præterea alia quædam collectio quorundam Ascendentium coniunctionum ad vnam aliquam conflandam speciem, quam Scintillam Veneris vocant, quæ cum singularem requirant curandi rationem, singulariter quoq; hoc loco describendas esse duximus: etenim ex harum constellationum coniunctione cognita, coniunctio Receptarum desumi potest, sicq; exterior concordantia interiori tribui.

Cura lunctu-
rarum.

Vnum ergo genus est, cui scintillæ nomen tribuitur, cum defluxiones ad articulos & coxendicem decumbentes, illic delitescunt, quæ omnes scintillæ sub Curam luncturarum pertinere putantur. Huc referri debent omnes defluxiones, quæ articulos ex suis coty-
lis emou-

his emouent, artus incuruant, tophos, scyrrhos, œdemata, aliosq; du-
ros tumores generant: eorum siquidem omnium coniunctio cum
Receptis vnam eandemq; constellationem habet, curam scilicet
Mumiacam.

Cura mumi-
ca.

Porro quæuis Influentia in penetrantibus scintillis tam cru-
rum, quàm brachiorum, siue ad caput, siue ad radicem, siue in me-
dio olsis ac articuli fiat, si vsque ad lacertos & musculos extorsum
peruadat, ac per venas erumpat, sub curam Virtutis Exclusiue re-
ferri debet.

Cura virtutis
expulsiue.

Est deinceps & aliud scintillarum genus, quod originem du-
cit ex medullis, ligamentis, synonia, atq; alijs humiditatibus, quorū
generatio etiam abundè declarata fuit, quasi singulæ singularim ab
alijs constellationibus imprimerentur, tamen hic nil metuere de-
bes, quin omnes sub vnam curam colligas: siquidem ipsorum me-
dicamina sic sunt disposita, vt influentiam suam eò saltem referant.
Hoc genus scintillarum omnium durissimum est, ac maximè osses
corporis partes (verbi causa in tibijs) occupant. Curam autem pec-
culiare habent Medullatam.

Cura medul-
lata.

Illæ autem scintillæ, quæ pro varia aëris constitutione, nunc
plus, nunc minus affligunt, vel quæ ex immoderata dieta augmen-
tum accipiunt, singularem sibi & propriam habent Curam Absti-
nentiæ.

Cura abstine-
tiæ.

Similiter & aliud adhuc scintillarum genus superest, quod
vtrò curatum aliquando, à coitu tamen relucitatum iterum recru-
dit. huic quidem speciei Cura Florum Veneris destinata est.

Cura florum
Veneris.

Sunt insuper & multæ aliæ scintillarum differentiæ, quæ etsi
singulariter hic non numerantur, eas tamen pro signorum varietate
discernere non vsque adeò arduum fuerit: nulla enim in vniuer-
sum species est, quæ singulorum (præter numeratas) differentiam
constituere possit: imò omnes facillimè ad has referri poterunt.

CAPVT XI.

Similiter de Eruginosis etiam sentiendum est, nimirum vt intel-
ligamus, alias atq; alias hanc vel illam desiderare curandi ratio-
nem, quo scilicet vbiq; exterioris atq; interioris constellationis con-
iunctio obseruetur. Quamuis autem has pro Arcanorum varietate
considerare nil opus est: namq; vbi actio ignis actioni similis requi-
ritur, ibi singularem ignem non requirimus, sufficiat quasdam cau-
telas (quas vocant) obseruasse, ad ignem accendendum, & promo-
uendam vstionem. Quapropter nemo existimet velim, me ab Ele-
mento hic longè abscedere, cum hoc potius studeam, vt morbus E-
lementi lignum euadat: siquidem constellationis ista influentia a-
lia de causa nobis introducta non est, quàm vt morbi adustibiles,
(licet sic loqui) euadant.

Morbus ignis
lignum esse de-
bet.

Scito-

**Cura cancre-
nar.** Scitote ergo, quòd quæcunq; Luxus vlcera, quandam Carci-
nomatis & Fistulæ, Syronis faciei, Lupi, seu depalcentis vlceris si-
militudinem obseruant, ac præter hæc subtus cutem carnem ero-
dunt, vrunt, pungunt, fumant, tensua rubedine turgencia labra ha-
bent, ad primam curationis rationem, quam curam Cancrenæ ap-
pellamus, reuocanda esse.

Cura de Fixis. Quæ verò phlemonode vlcera sunt, vel Scrofularum similia
cernuntur, vel deniq; instar vlcereum, quæ pedes affligunt, sicca sunt,
ca sub curam de Fixis reuocare conueniens erit.

**Cura Reuerbe-
ratoria.** Quibus autem pedes tument, ac physodia quendam tumore,
seu flatulentum, coniunctum habent, præter hæc, & scetor, puce-
do ac effluens sanies iuncta est, aliq; signa præ se ferant, illac potum
decumbere & euacuari, ad tertiam curationis speciem, quam curam
Reuerberatoriam appellamus, reducentur.

Cura Riualæ. Qui deinde bullis acri humore refertis, ac pustulis talib. quæ
quasi caustico ex cantharidibus confecto excitatæ essent, formam
habent, affliguntur; & insuper etiam Erysipilate, vel iam detinen-
tur, vel aliàs quotannis aliquoties ceu per periodos corpiuntur,
non sine rigore atq; calore febrili, atq; qui ex sectione venæ malleo-
li auxilium sentiunt in hoc affectus genere, horum omnium eadem
curatio hic ordine quarta cura Riualæ dicta.

**Cura Interclu-
sa.** At vbi Ignis Persici signa calida vel frigida apparuerint, cutis
autem vel fulca vel liuida fuerit, atq; vngues digitorum & pedum
deciderint, haud secus ac in Panaritio accidere consuevit, tum quin
tum curationis genus, Curam scilicet Interclusam huic malo con-
uenire iudicabis.

Cura Ingenua. Verrucæ verò, & Mariscæ, seu Condylomata, tum luxurians,
seu supercrescens caro, siue acer, atque hoc genus similes tumores,
fungi, &c. Curam quam nos Ingenitam vocamus, requirunt.

**Cura chorda-
tum.** Quæcunq; demum in locis generationi dedicatis inueniun-
tur, siue Cambuccam, siue Herniam, siue Bubonem referant, imò
quidquid subter hypochondria situm est, omne id ad curam Chorda-
rum referimus.

Cura cuscute. Octaua deinceps curandi species Cura Cuscute omnibus qui
in osibus sunt callis & fracturis destinata est.

**Cura interpo-
sita.** Deniq; quicunq; affectus Lepram referent, vel signa hydro-
phorbiæ, Vndimæ & Elephantiasis obseruabunt, omnes vnā e-
andemq; constellationem obtinent. itaq; nec tua ipsius pusillanimitate,
neque antiquorum scriptis ad desperationem permouere, sed
subinde cogita Deum Opt. Max. sic humano generi benignum esse,
ut quouis in morbo quale remedium sit ostendat. Cura ergo
mea erit Cura Interposita.

CAPVT XII.

ANtequam huic libro colophonem imponam, vnum adhuc supercili (cuius nemo medicorum vnquam meminit) commemorandum : antiquis enim cum tempora (quorum ad medici perfectionem non minimum momentum est) defuerint, & maxima ignorantia obfuerit, nil mirum ista oblitterata permanfisse. Quem admodum ergo haftenus intellexistis Microcosmum in quatuor Elementorum constellatione constitutum esse, atq; omnibus carū influentijs subiectum, cui neq; medicus neq; Esthiomenus contradicere potest. Quemadmodum inquam ista constituta sunt, sic cogitandum Microcosmi transferentias quandoq; Eclipsari, perinde ac Solem ac Lunam lumine sui defectum pati cernimus. Ex hac Eclipsi terre vires quodammodo imminuuntur, vnde ipsa detrimentum accipit. haud secus interna quoq; si Eclipsin patiantur, internā corporis constitutionem demoliuntur. Veruntamen ista ad alios magis referuntur morbos. atqui vt de ijs de quibus cœpimus sermonem concludamus, sciendum terræ quandam sterilitatem coniunctam esse, vnde nec cultus sic vt debebat, respondeat: sic inquam in homine quiddam est, vnde non vt sperabat medicus, successus sequitur, causante scilicet hoc Eclipsi illa. Quamobrem nisi quis has Eclipsationes obseruet, frustra is, & in Luxalibus & in alijs quod morbis curationem attentabit, etenim si exterior eclipsis magnas noxas in corpore inducit: quis dubitet in humano corpore similia accidere? An nouam Lunam exteriorem metuiamus, & nostram interiorem, cui tamen corporis nostri regimē concessum est, non metuemus? Hæc quamuis ad nostrum propositum nil pertinent, tamen quia ad alia quædam confirmanda faciunt, sicco pede transire nolui, maximè cum pictos illos medicos valdè exerceant, quibus nil nisi ille humorarius quaternio perpetuo in ore est.

Tempus ad
medici perfe-
ctionem facit.

Eclipsa in ho-
mine.

FINIS SEPTIMI LIBRI DE CAVSIS

& origine morbi Gallici.

TEM: RAR.ÆCESNDE CAVSIS
ET ORIGINE MORBI GALlici

Liber VIII.

DE BVLLIS SEV PVSTVLIS

crandis, CAP. I.

Constellatione ac concordantia earum rerum, ex quibus morbi originem ducunt, cognitis, obseruare deinceps conueniet duplicem morborum curationem esse: alteram per Arcanum, alteram per Remedium veternum (vltatum rectius). Atqui præsentī loco nil

Remedium
veterinum.

nil sollicitum esse oportet de signis morborum inueteratorum, sufficiat tibi nomen cuiusvis speciei cognouisse. In Veneris ergo curatione remedium quoddam est, morbum ad perfectionem deducere natum, ex qua dein maturitate indicium desumere licet, nullum ex morbis inueteratis maturius quàm deccat medicum aggredi possit: namque quamprimum ac Luxus aduenerit, iam morbum ad maturitatem peruenisse certum est, neque multum laborare oportet, quomodo per corpus hinc inde sparsum malum sit, cum multis modis Emunctoria euariant. Sciendum ergo, remedij compositionem huiusmodi esse debere, vt ipso medicamento simpliciter exhibito, compositionis tamen ratione operetur, sic vt omne illud quod in corpore noxium est, ceu vno fasce comprehensum educat. Neque est vt putes medici opera factam compositionem, tantopere ad actionis bonitatem valere, cum illud rectius compositum dicatur, quod vulgus simplex appellare consuevit: ipsum enim morbosicę materię quantum est per se educit, vt penitus nil opus habeamus tuo Recipe. adhuc ignarus omnino es, quid tandem cum radice mali complicatum in corpore lateat. Itaque in posterum nulla alia de re, quàm de curatione agere instituiamus, idque duplici ratione. Vna enim curatio contra Veneriam constellationem, altera contra antiquum ac inueteratum morbum compranda est. atqui hoc semper spectandum consulo, vt prius curatio Venerę Constellationis instituat: illa enim expulsa, facilis ac prompta dein consequitur curatio. neque vero putes velim, Veneris constellationi conueniens remedium secundę quoque curationi sufficere: etenim vt nouo morbo nouum merito remedium adhibetur, sic inueterato antiquis vstitutum remedium non inconcinne tribuetur. interim tamen in antiquorum placitis euoluendis, eorumque remedij vsurpandis iudicium desydero: pauci namque ex antiquis Scriptoribus authentici sunt, ac fidem merentur, & scire quę typis excusa sunt, manuscriptis minus fida habentur, neque quicquam est, qui in illorum errata seuerius animaduertat, vt dolendum sit medicinam cum religione eodem incommodo consistari, id est, vt omnia ex æquo recta putentur. Verum quomodo huic errori medendum, conabor in libro de Vlcenibus veterinis explicare, vbi quoque veterum Receptas, quantum in nobis erit, expendemus, corrigemus, ac supplebimus. Receptas dico non eas, quę vulgò in scholis circumferunt, sed veras, genuinas, ac viles impostoribus omnino incognitas.

CRÆTULICA.

Nemini ratio.

Lubricę curę nomen, antequam rem ipsam describam, sic paucis accipe. Lubrica nuncupatur ea de causā, quod in hac specie Lubricum excrementum Luxurię istis in partibus prædominetur, quam Lubricitatem si auferas, iam curationem perfecisti, corpora autem

- autem huius Lubricitatis funi, Morbilli, Pustulæ, Formicæ, Variolæ, &c. quorum nomina teuthonica hic præterimus. Curandi ratio.) Ægrum in hypocausto calido stragulis probè contextum vt sudet compellito, atq; vt melius sudor profluat, grana iij. Ostrutiij ^{Ostrutium Minerale.} Mineralis, cum granis ij. Melissæ Diaphoreticæ, diluculo crescentæ Luna, quater vel quinquies exhibeto, quo factò, videbis radicitus subitoq; morbi generationem promoueri, haud secus ac æstatē ex inopinato ingruentem, rigidam adhuc glacie terram resoluerē, & confestim ex arboribus flores gemmasq; protrudere videmus, scilicet in eum omnino modum, pustulæ protruduntur ac crescunt, quòd si fluxio forsan adhuc aliqua subsit, quæ paralyfin aliàs factura erat, ea statim effluit quoq;. Sin primo statim die, Elementi tui ignis (id est, medicina) ob paucitatem forsan, curationem non absoluat, opus idem iterare postero die non dubitabis. in hunc ergo modum Sole tuo operante, contingit etiam ipsa excrementa à corpore separari: itaque si per sua naturalia emunctoria excrementa prodire videas, nil mali metues: namq; Elementi actio contrarium non tolerat, sed necessariò quasi separationem molitur: perinde enim ac æstas infœcunda foret, nisi Solibus antea niues liquarentur, sic nisi separatione ista facta, curatio sperari non posset. Neq; verò vellem te ista de purgatione intelligere (cui ego tantopere contradicere soleo) actionem enim talem ego doceo, qua excrementa separentur, non purgentur, quantum verò inter Purgationem ac Separationē ^{Separatio & purgatio differunt.} interfit, nemo est qui non abundè intelligat. Prima ergo operatio ne (quæ ferè in tertium diem protrahitur) absoluta, conueniet iuxta antiquorum placita, ea quæ extra corpus iam propulsa sunt, exterius adhabitis remedijs, vt decidant, curare: videmus enim æstatem quoq; eandem quæ flores ac folia producit, eadem rursus languēfacta exarefacere. Remedia extrinseca variorum experientia varia esse docuit, nobis semper arrisit Perficaria Arsenicata, qua nos humectatis Morbillis, Variolis, Formicis, Pustulis, &c. effecimus, vt ipsæ haud secus ac à magnis solis ardoribus arborum Locustæ decidunt, exarefactæ vltro deciderent. Hæc de cura Lubrica, quæ vnica per se est (vt & vnica æstas) dicta sufficiant, quam si quis omnino non, vel non integrè, necessitate postulante adhiberet, is certus sit, fore vt Bubones subsequantur, atque quoduis genus multiplicatione specierum mirificè augeatur, ex quibus non possunt non corruptiones qualitatū internarum, humorum putredines, principia scintillarum, causæ vlcerum futurorum, enasci, atq; tanta quidē malignitate, vt neq; de cognitione, neque curatione certa vlla spes esse possit. hinc morbi augmentum & complicatio (haud secus ac inter frutices in Aquilegio acuto cernere licet) oriuntur curatu admodum perniciosa, quemadmodum in curationibus tertiae partis eluceſcet.

CYRA PISCIVM.

Nominis ra-
tio.

Porro autem vt & de hac curatione quædam pertexamus nō ignorandum est, eam curam Piscium nuncupari, tum quod affectus species piscium squammas referat, tum quod medicamenta quæ ad illum curandum adhibentur, tamq̃ desquamantem quandam operationem habeant. Quocirca veluti videmus squammas ex pisciū corporibus & enasci, & alimentum desumere, illicq̃ consistere, nec vt decidant marcescere: sic de hoc genere Bullarum, quod nos sub curam piscium conclusimus, iudicandum, cum earum generatio perinde habeat, vt generatio corticis in arbore. atqui quamuis hoc bullarum genus locum sibi proprium non tenet, tamen quia Mineralia loca eligit, suas subinde species producit.

Arcanum Antimonij.

Thimia, Furfur, Squammæ, Pruritus, Scabies, Malum mortuum. sex ista quamuis sextuplicem habeant differentiam, vnicum tamen Arcanum habent, trifariam interim diuidentibus antiquis. Arcanum illud est ARCANVM ANTIMONII: etenim quia vna generationis ratio intelligitur in squammis piscium, corticibus arborum, & hoc genere luxalium morborum, sequitur idem arcanum in istis morbis vsurpandum esse, quo & à piscibus squammæ, & ab arboribus cortices desquamantur ac excorticantur, sine corporis incommodo. Dosis ergo huius Antimonij ignis, erit pondus trium piforum vsq̃ ad sex. quia autem hi affectus quàm priores curatu pernicioses existunt, maius quoq̃ temporis spacium requirere videntur, itaq̃ serè nonnū ad vsq̃ diem curatio extendenda. Signa autem curationis absolutæ hæc tibi potissimum erunt, quod vbi Thimix ac malum mortuum valdè multum humoris profundere cœperint, tum ad veterum experimenta descendendum sit, inter quæ principem locum apud mē obtinent Realgar & Vrtica secunda. Reliquæ autem species, Furfur puta, & Squammæ, nullum ex se humorem fundunt, sed yehemētissimè exiccant, vbi ergo summè exiccatus conieceris, Lythargiri per acetum dissoluti experimento vtire. In pruritu deniq̃ & scabie magnum desiderium scalpendi ægros excruciat, quod vbi desierit, tempestiuum erit veterum experimenta (inter quæ ego Vino Alcalisato plurimum tribuo) adhibere. Hæc sex genera tam fortiter antiquatis morbis Venerea impressio- ne implantari consueuerunt, vt impossibile sit illa absq̃ ignea Antimonij purificatione extirpari, quod vbi Antimonij vires iam suo munere defunctæ sunt, tum demum non sine vsu antiquorum experimenta adhibeas: semper enim Veneream constellationem prius tollere conuenit, qua sublata, reliqua tum succedere possunt.

Vrtica secunda.

Vinum alcalisatum.

CYRA THYMI.

Nominis ratio.

Tumorum illorum, quos nos ad hanc curationem retulimus, generatio, thymi generatum mirum quàm similis existat: perinde namq̃

namq; ac thymus ex paruo cauliculo magnum emittit capitulum,
 sic hæ nouem species ex tenuibus Locustis amplissimè solent ger-
 minare & ampliari. adhæc ceu in thymo quædam dulcedo delite-
 scit, quam magno studio apes sectantur: sic in istis Thymicis specie-
 5 bus succus quidam delitescit, quo pediculi mirificè alliciuntur, &
 delectantur: quin haud secus ac ex thymo apes, sic ex istis vlcerebus
 succum quendam exfugere consueuerunt muscæ. hæc ergo à simi-
 litudine desumpta nominis etymologia esto. Curandi scopus
 primarius est dulcedinis illius, ex qua Thymus enascitur, ablatio,
 10 enascitur autem ex dulcedine, quæ huius vel illius formæ opifex
 est, ad exemplum generatorum maioris mundi. Itaq; vt hæc nouem
 genera curentur, necesse est, Arcanò vti, quòd illa dulcedine depul-
 sa austeritatem inducat: hoc enim præstito illa decidunt: siquidem
 à gustu alio alia formâ introduci solet. Arcanum hoc est Arcanum
 15 Tartari, cuius dosis est pondus trium fabarum, tempus exhibendi
 continuu dies quindecim, singulis diebus bis, mane scilicet & ve-
 speri. dum autem agit hoc medicamentum, magna dulcedinis co-
 pia ex thymis emanare solet, quæ vbi ad austeritatem declinare cœ-
 perit, tum admonet tempus esse vtendi remedijs antiquorum. No-
 20 uem illæ species, quas toties diximus, hæc sunt. Fauus, Lerdis, Chæ-
 rades, Scyrthi, Nodi, Verrucæ, Chondylomata, Mariscæ, Polypus.
 quarum diuersa sunt apud antiquos experimenta: primo enim sin-
 gularem habent Fauus, Lerdis, & Scyrthus: dein aliam Chærades,
 Nodi: iterum aliam Verrucæ & Mariscæ: aliam dein Condyloma-
 25 ta: deniq; & singularem Polypus.

Arcanū Tar-
tari.

Tres primæ species post Arcanici operis absolutionem in hūc
 ferè modum curantur, Lycio Magnesiaco intra viginti quatuor ho-
 ras æquo circulo centrum morbi comprehendimus, quo facto, A-
 lumē incineratum cum vnguento de vitellis ouorum imponimus,
 30 donec fundum mundum inueniamus, eo habito, solo vnguento o-
 uorum curationem absoluimus.

Lycius Mag-
nesiacus.

Sequentes duæ species post Arcani operationem perfectam
 purificentur, cum Oppoponaco, Galbano, Bbellio, expurgatis &
 mixtis cum Aloë epatica, donec decidant. quod si forsan nimis fir-
 35 mas radices egisse viderentur, eas donec absumantur, oleo iunipe-
 rino claro inungere vtile fuerit.

Verrucæ autem ac Mariscæ oleo purgato communi, veluti
 Condylomata succo de granis Arénosis, post absolutum arcanum
 opus, omnium tutissimè curabuntur, quod si forsan nimis inuete-
 40 rata hæc mala scyrthosam contraxissent dispositionem, tunc scyr-
 rhorum instar tractare ea medicus tentare deberet.

Succus de gra-
nis arenosis.

Polypum autem fumo iam dictorum remediorum facile ex-
 tirpabimus, imposito alumine incinerato, donec nullum in quanti-

Polypi cura-
do.

tate vicium superfit amplius, atq; dein cum Croco Martis ducta fit.

CVRA CROCI VITRIOLATI.

Sal ille vitriolatus, qui in istis morbis (quos nos subter hanc curationis formam conclusimus) causa mali existit, eam singularem obtrinit naturam, vt coloris instar intra cutem & in eius extrema superficie adhærescat. Sal iste etsi cum multis alijs magnam cognationem habeat, tamen præ omnibus maximè Crocum Vitriolatum referre videtur: crocus enim iste cum quaua versum serpat, nullū tamen vlcus facere consuevit, multis dein coloribus cum refertus sit, varijs quoque modis corpora tingere solet.

Nominis ratio.

Peucedanum.

7.

Balneum ex sanguinaria.

ag.

Vapor Tapsi.

675.

Curandi primarius scopus est acuitatis salis ablatio: ista namq; abolita, radix mali iam extirpata est. Arcanum illud quod salis acuitatem extirpare efficax est, Radix est Peucedani, cuius vis ea est, vt radicem sanguinis gubernet: vltus verò, vt ad xij. dies vsq; dictum in aurora & occasu exhibeatur, magnitudine quinq; nucum ponticarum. Quo facto, etsi iam certus sis Centrum sanguinis vitio carere, tamen de ramis & Locustis idem statim polliceri tibi non potes, igitur vt & vitium harum partium euellas, balneo vti imperabis eo vsq; donec id quod eductum est, in grana salis amplius non coaguletur. balneum illud parabitur ex decocto radicis Sanguinariae, quod si sat multum eductum sit (intelliges autem, si in grana non amplius concreuerit) tum aliud balneum parabis ex Alumine alijsq; illi convenientibus herbis, quo facto, iam arcanum illud opus ad finem perductum erit, & deinceps de vulgatis veterum experimentis cogitandum.

Species morborum quos sub curam Croci Vitriolati coniecimus, octo in vniuersum numerantur. Serpigo scilicet, Impetigo, Cicatrices, Albaræ, Scissuræ, Gutta Rosacea, Morphea, Alopecia. harum tres, Serpigo, Impetigo, & Cicatrices suum singulare experimentum apud veteres adeptæ sunt: dein Morphea & Albaræ idē singulare: sic & Alopecia cum Scissuris quoq; singulare habent experimentum: deniq; Gutta Rosacea ipsa quoq; singulari remedio donata est.

In eum ergo quem diximus modum ad curationem præparatis, Serpigne ac Cicatricibus, Vrticæ secundæ (ea enim inter omnia experimenta vnicè conducit) vapore à noua Luna, vsq; ad plenilunium fouebimus. quod si forsitan Impetigo curationi minus obediens esse videretur, Vaporem Tapsi adijcere conueniens erit.

In Morphea verò, & Albaris, præter Axungiam aliud non datur Remedium, cui si non concedat morbus, vtilissimum fuerit locum Croci cum substantia refecare, atq; paulatim per gummarum cataplasmata loco cicatricem denuo inducere, quæ vt minus turpis sit indurabitur aqua florum Fabarum, Locustarum, Sigilli Salomonis,

monis, &c. præter hanc curationem alia nulla penitus est, de qua in Morphea vtile quid tibi sperandum sit.

Haud secus in Alopecia & Scissuris procedendum est, eo dem pro, quod gummatas Cerotis hic non vtamur. quod si quando contingat nimis profundas scissuras esse, ac à sudore in eas decumbente occultari, post administratam superiorem curationem Perficaria præparata vtetur, donec cutis planè iterum adæquata & conglutinata sit. Alopecia. Perficaria præparata.

Gutta deniq; Rosacea per Aquam Claretæ tollitur, etsi vniuersalis illa curatio non præcesserit. Veruntamen de gutta Rosacea obseruandum ipsam quandoq; etsi vnâ cum Luxali morbo antea curata fuerit, tamen per se solam quandoque recrudescere. Quamobrem sedulò studendum, vt, dum Venus expellitur, iuncti quoq; morbi reliquæ penitus extirpentur: etenim nisi Variolæ, Morbilli, Pustulæ, & Formicæ (has enim quatuor species exempli causa adducere liceat) rectè curentur, ex ijs Thymia fieri solet, ex qua dein forma Lepre, non autem causa Lepre generatur.

Similiter nisi Furfures, Squamæ, Tineæ, Scabies, Pruritus, &c. absolutè, & iuxta suprâ descriptos canones curentur, infrequens nō est eas in Alopeciam transmutari. Alopeciam dico non simplicem, sed vniuersalem: sic enim obseruatum est ab Alopecia mulieribus menstruum sanguinem in vniuersam cutim attractum esse, quin & humorem radicalem ex omnibus membris attraxisse animaduersum est, vnde dein affectus omnib. experimentis inuicti emeruerūt.

Eodem planè modo, si Fauus, Nafta, Napta, Oedemata, Verucae, Nodi, Mariscæ, Chondylomata, &c. non iuxta Luxalem curandi rationem curentur, accidere solet, vt illi morbi in Botium externum (quem vocant) seu Strumam versam transmutentur, vnde isti dein tumore subtus cutim feruntur, & crescunt, adeo vt incurabiles planè euadant: quamuis enim non rarò ex Polypo fiat Noli me tangere, ex Botio iuncturarum Fistula, & ex Nafta carnosæ, Cancer, tamen res nihilo ob id melius habet: siquidem ijs quæ veteres cognouerunt experimentis impossibile sit, curationem perfici, cum aliq; sint affectus hi ab ijs quos antiqui descripserunt.

Quocirca nisi quis Serpiginem, Impetiginem, Albaram, Morpheam, omnesq; quos ad curam Croci vitriolati retulimus morbos iuxta præscriptam curandi rationem tollere aggrediatur, is certus sit se Leporam cum causa, Vlcera Esthiomena, Cancrenas & Ambulantia vlcera quasi manu facturum, necq; id particulariter, sed toto corpore vniuersaliter, & tanto quidem cum periculo, vt impossibile dein sit hosce morbos aliquo hucusq; cognitorum experimentorum tollere.

Absolutæ nunc nobis sunt Bullæ Veneris, quas in Praxi ve-

plurimum
natura.

luti in Theoria factum est, quatuor istis nominibus appellare poteris: scilicet, vt Bullas Lubricas dicas eas, quæ sub Lubrica cura continentur. Bullas Croceas vitriolatas eas, quæ sub cura Croci vitriolati referuntur: sic deniq; Bullas Thymi, Bullas Piscium, &c. à curationibus Thymi & Piscium denominare poteris.

DE SCINTILLARVM ET DEFLV.

xionum curatione. CAP. II.

Similitudo
actionum
similium
causæ.

VT defluxionum & scintillarum per sua arcana curandi rationem intelligere commodius possitis, defluxionis (Lame) formam & naturam ostendere conuenit. Defluxio in corpore eiusq; membris sic delitescit, vt ignis in ferro, ferrum ipsum quidem per se incorruptum manet, nihilominus in ipso existente igne: & quod maius est, duo contraria simul subsistunt, horum alterutrum alteri vt concedat necesse est: namque vel ferrum ab igne consumi oportet, vel ignem à ferro abscedere: si ergo ignis discedat, tum ferrum ad suam priorem naturam reuertitur. Interim tamen duo cernuntur accidisse: vnum, quod ferri pondus diminutum est: alterum, quod tandem ipsum in calcinatam quandam massam adurit. Quemadmodum ergo ab igni ferrum patitur, sic in hisce quoq; morbis euenire solet, scilicet, quod ossa vngues de se proijciunt, tandemq; consumuntur, haud secus ac ferrum ab igne comburitur. Quia ergo similitum actionum similes causæ existunt, in igne defluxionem ponemus: quemadmodum enim in ferro accidens est ignis, sic quoq; in humano corpore: ac veluti ferrum vel tale manet, vel corrumpitur, sic & hoc loco cogitandum est, scilicet, quia corpus materia peccans non existit: nam duæ contrariæ res sunt in eodem, quod vnum tamen non est: causa vna siquidem constellatio est: namq; quoduis Elementum in Microcosmo latet, vt sol in vitro, suamq; naturam seruat: videmus namq; manifestè eundem ignem siccare & humectare, dissoluere, fundere, resoluere, & vicissim coagulare. Perinde ergo ac ignis vnus variæ sunt operationes, sic intelligendum membra humectari vel siccari, non tamen à causa humida vel sicca, sicq; de coagulationum ac dissolutionum causis quoq; ratiocinandum. Non ergo est vt quis duritiem Melancholiæ, siccitatem Cholerae, humiditatem Phlegmati adscribat, imò omnia ad elementum ignis referenda sunt: valeat ergo omnis physica & theoria vulgaris, domi neturq; Philosophia illa, quæ tam varias Elementi ignis operationes nos edocuit.

Veruntamen quo tandem commune ac generale in istis Arcanum inueniamus, sciendum illud haud secus comparatum esse debere, quàm est corruptio quæ in operatione firmamenti reperitur, veluti videtis incipienti constellatione tonitrum fulgur & fulmen gene-

generari, huius inquam corruptio contingit virtute terræ ipsa su-
um chaos in illam coniunctionem intrudente, per hanc scilicet in-
trusionem grandinis, fulminis, fulguris, &c. generatio corrumpi-
tur. Quemadmodum ergo in exterioribus Elementis alterum alte-
5 rius generationes interrumpit: sic quoq; in Microcosmo fieri pu-
tandum est: sicuti enim Firmamentum terræ generationes corrumpit, sic hæc vicissim illius. Scitote ergo per huiusmodi contrarium
constellationis generationem alterius impediendam esse. Constel-
latio hæc terminum suum habet, veluti ex Scintillis colligitur. quo-
10 circa non dolor qui iam affligit, sed illa constellatio, quæ illum pepe-
rit, pro morbo haberi debet: dolor enim vnà cum constellatione a-
bit, redit tamen crastina die, & dolorem alium facit: dolor enim he-
sternus hesternæ dici, & hodiernus hodiernæ. *Lebtem intueamur Exemplum.*
bullientem, eius vapores euanescent, neq; quidē operantur præ-
15 tera, quod si præcauere velis, alia certè ratione nō præstabis, quam
ebullitionis ablatione, scilicet ignis remouendus est, non frigidita-
te euincendus, veluti vulgares phisici stultè ratiocinantur, qui ad
tres libras frigiditatis duas caliditatis apponunt, vel quinq; humo-
ris ad quatuor siccitatis, &c. perinde enim est ac si quis pyram arden-
20 tem frigoris hyemalibus restinguere ac congelare conetur.

Quia ergo curatio non in euincendo, sed in auferendo consi-
stit, sequitur curationem in Anatomia Veneris faciendam esse:
quamuis enim interdum bullæ extra Veneris Anatomiam consti-
tutæ sunt, causante hoc ipsum mutua ipsorum sequendi promptitu-
25 dine, tamen hic in scintillis aliter sese res habet: illæ enim his rebus
immixtæ sunt, quarum Emunctoria occlusa sunt, quæ si aperta es-
sent, illac dolor tum prodire posset, nulla interim curatione in spiri-
tu peccante præstita, sicq; subinde euaporatio causetur. verum hic
tale arcanum non requirimus. Sed hoc potius Arcanum esto, quod
30 ignem aufert, quo ablato, singulas deus species sub sua veterum ex-
perimenta colligemus.

Arcanum itaq; est, vt Sperma non feminale (in quo constella-
tio suum opus exerit, & quinq; illas scintillarum species generat) *Sperma non*
auferatur, quod præstabitur per Sæyrionem diaphoreticum drach- *feminale.*
35 mæ vnus pondere, ad dies septem exhibitum: sic namq; constella-
tio expellitur, & spiritus peccans promptissimè remouetur.

CURA IUNCTURARVM.

Vt autem & externum remedium cuiusvis speciei intelligatis,
à cura iuncturarum exorsus, quid vbiuis facto opus sit, ostendam.
40 Nomen ex eo sortita est hæc curationis species, quòd huius morbi
centrum in Iuncturis sit, eiusq; materia in earum cauitatibus gene-
retur, quæ deinceps circumpositas partes seu vento repletæ efflent. *Cura Iunctu-
rarum vnde dicta.*
in tumorem attollere consuevit. huius species in vniuersum septem

Species vñ.

sunt. Prima, quæ artuum incuruationem molitur: altera, quæ to-
phum; tertia, quæ in coxendicem decumbit: quarta, Arthritis: quin-
ta, quæ nervos occupat: sexta catarrhalis: vltima, nodosa. omniū
tamen vñ & commune remedium existit, Mumia cremata qua-
drupedum contra vulpes, qua omnes partes dolentes inunctæ ad
quintam vsq; inunctionem pristina restituntur sanitati. Esi non
desint alia quoq; experimenta, ego tamen huic quid tribuam exper-
tus scio.

Mumia cre-
mata.

CYRA VIRTUTIS EXPULSIVE.

Nominia-
tio.

Huic curationi ex eo nomen impositum est, quòd non reme-
dium, sed ipsamet natura ad expulsionem infurgat. quia ergo vis il-
la ab interiori natura proficiscitur, ob id à virtute expellente nomē
constitutum est. Quia ergo nullum existit remedium virtute expulsi-
ua donatum, relinquitur naturæ negotium committendum esse,
& solum in id intendendum, vt Emunctoria (quæ quomodo inda-
ganda sit, in libris de vlcerebus à nobis descriptum est) aperiantur.

Emunctoria
aperienda.

CYRA MEDULLATA.

Nominia-
tio.

Tertia curationis species est Cura Medullata, quæ & ipsa non
anteà vsurpanda est, quam Arcanum suam operationem absolue-
rit. Scintillam verò hanc Scintillam Medullæ nuncupauimus ea de
causa, quòd ipsa in ossium Medullis radices habeat, vnde in nervos,
artus & humores extrâ fertur. Curatio autem in medullis fieri
quamobrem debeat, pluuiæ exemplo discere potestis: plucnte cœ-
lo semina fructuum hoc sentiunt, quamuis à pluuiâ solus cortex hu-
meſcetur: sic ros graminis ac herbarum extima folia tangit, virtus
verò ipsius ad vsque medullas penetrat, nimirum ros medullarum
illarum nutrimentum est. quamobrem si & tu medullis suum adfe-
ras legitimum remedium, nil sollicitus sis, quomodo ipsum eò per-
tingat. Remedium ergo in hac mali specie, sunt Mucilagines natu-
rales crematæ exterius adhibita.

Mucilagines
crematæ.

CYRA ABSTINENTIE.

Abstinentia
duplex.

Duplex hæc curandi ratio est: altera ijs qui mutatione tempe-
statum & Lunæ luminis defectum sentiunt: alijs quibus in dixta
seu victus ratione peccato commissio celeriter noxam percipiunt,
destinata. Scitote itaq; primū Arcani operationem promouen-
dam ac perficiendam esse, dein duplicem abstinentiam: exteriorem
scilicet & interiorem præscribendam. Interior est, vt crapula, si ea
noxam augere sentiat, deuiterur: vel si victus ratio qua vti con-
suevit æger, oblit, eam immutabis, non fame, non ponderis immi-
nutione, sed sic potius, ne ipsa Luxuriem generet, quo curato, æger
sui met medicus erit. Abstinentia exterior procuretur exhibitio-
ne essentia coleotharina: quicunq; enim grana eius duo deuora-
uerit, is ab omni Lunæ impressione ac noxa, quæ ex aëris temperie
immu-

Essentia col-
leotharina.

immutata oritur, liber erit. Abſtinentiæ autem nomen huic imposuimus, quod quasi carentiam impreſſionum exteriorum efficiat.

CVRA FLORVM VENERIS.

Nomen huius curationis, quæ ordine quinta exiſtit, inde deſumptum eſt, quod incipiente coëundi appetitu, flores quidam pro
manant, qui in actu Venereo inſciuntur, haud ſecus ac flores arborum ab æris inclementia exiccantur, & marceſcunt. Hæc Scintilla Veneris ante & poſt operationem ſuos paroxiſmos habere conſuevit, cauſa eſt, quod celerrima ſit operatio. quod ſi ad hanc celeritatē durabilitas quoque accedat, ſequitur vt quotieſcunque poſtea ſeminis emiſſio vel coercitio contingit, ſcintilla iſta celerrimo motu ſeſe prodat. Huius mali à ſpermate ſcabioſo orti, extirpandi certiffimum remedium exiſtit Criftallinum liquidum (poſt vſum Arcani) Oſeo admiſtratum: immutat enim hoc exitum ſpermatis præternatū
ralem in ordinatum & naturalem. Quod niſi iſto remedio concedat malum, tum chronica ac variè exinde orientur ægri tudines, vt eas vel diſcernere ſolum, nedum curare impoſſibile ſit.

Nominatio.

Criftallinum liquidum.

CAPVT III.

DE ÆRUGINOSIS VLCERIBVS

CVRANDIS.

NOuem ſpecies de quibus iam nobis ſermo erit, æruginofas ea
occaſione appellaui, quod inſtar æruginis generentur: perinde enim vt rubigo ſuum met corpus conſumit, exterius ipſi adhærens, ſic & Eruginofa iſta Venus quoque in ſuum cui adhæſerit corpus agit. Sciendum ergo, quod ærugo quæ hanc exulcerationem facit, non eo loco in quo ſita eſt, generetur, ſed intrinſecus in toto corpore collecta, per ſudorem extrà expulſa, ibi in ſalem coaguletur, haud ſecus ac in ferro cernere eſt, quod dum rubiginofum eſt, ſeipſumque conſumit, quæ rubigo à ſuomet ſudore provenit, qui ſudor coagulatus in ſalem abire conſuevit. Sal certe dum adhuc aqua eſt, vim nullam habet, at in ſalem coagulata aqua tum demum vires nanciſcitur: ſic planè ſudor ferri aqua eſt in ſalem abiens. At qui hoc porro non ignorandum, ſalem, dum ipſe ſiccus eſt, nullam actionem perficere, ſed omnino neceſſe eſt, ſecunda vice in aquam reſolui (primum enim illud aqueum ad ſalis generationem pertinet) vt in rubiginem abire, & rodere ac conſumere poſſit.

Eruginofa Venus quomodo generetur

Sal ſiccus null agit.

Simili omnino ratione intelligendum eſt vlcera Eruginofa ex proprio ſuo ſale cauſam habere, ac originem ducere, qui centrum in proprijs ſuæ arboris locuſtis collocare ſolent. Atque vbi iam apertum vlcus eſt, tum reiectiones excrementorum ſequuntur, quas magno errore antiquitas fluores eſſe materiæ peccantis exiſtimauit, atqui non ſic res habet: etenim quodcumque morbus emunctoriū

Vlcera Eruginofa ex ſuo ſale oriuntur.

parit,

parit, tum hoc idem nulla alia de causa facit, quam propter præternaturalia excrementa: nisi enim hæc molesta naturæ essent, numquam ipsa pateretur emunctorium fieri, neque innaturalia generarentur excrementa, nisi in natura quoque continerentur. Balsamus namque & mumia nature tolerare non possent. sciendum ergo, quod si hæc excrementa sint, nullum ex illis iudicium desumi posse. Si itaque fluores isti excrementa sunt, sequitur spiritum peccantem in illis non inesse: quamuis enim materia peccans sint, tamen spiritus non sunt: atqui spiritus, non materia hic considerari debet. Quia ergo excrementi spiritus coniunctus non est, nullum quoque in illis venenum, atque ob id nulla Veneris curatio hic quaerenda erit. Curatio ergo omnis horum vlcerum in vniuersum duplex est. Vna quæ per Arcana fit ad spiritum peccantem directa. Altera per experimenta veterum, ad excrementa respiciens. interim tamen inchoari non possum, excrementa aliquid malignitatis ex corporibus in quibus inhaerent contrahere, ex quo conijcere licet, aliquid de Luxuria in excrementis inhaerere: veluti enim Rebis cineri Siberæ comparatur, ac similis est, sic etiam in isto Rebis vlcus simile aliquid concurrere posset, hoc etsi sit, tamen contagio caret, ac perinde est ac si mulier semetipsa osculetur: scilicet, quemadmodum illa ex illis osculis voluptatem non percipit, sic & excrementa quia extra coniunctionem permanent, allicere contagio nequeunt. Altera ergo curationis parte in Arcanis, altera in experimentis veterum consistente, caute ne ea quæ initio huius morbi inuenta & usurpata sunt, vos seducant: omni enim artificio carent: namque in istis nostris experimentis quæ nos hic usurpari volumus, nil opus est complexiones respicere, neque etiam correctiones, quas Montispessulani monoculi Polyphemi excogitarunt. Antiquorum autem illa experimenta quia abundè in lib. de Vlcerebus à nobis descripta sunt, nil opus est hic denuo repetere. Arcanum autem quod ante illa experimenta usurpandum est, sic habet.

Æruginosorum
vulcerum cura
tio duplex.

Recipe Theriacæ metallorum grana viij. Pharmaci Serpentinæ grana xxiij. mixtis ambobus, de illa mixtura gr. vj. exhibeantur tertio quoquo die, donec signa Veneris morbi, prout sexto Libro descripta sunt, effluxisse coniecieris, quo facto, ad curationes antiquorum descendere tempestiuum erit. Atqui vt intelligatis, quo capite in libro de vlcerebus, cuiusvis speciei curatio tradatur, breuem tabellam subijcere placuit, singularum curationum speciales quoque quasdam affectiones commemorantes, quæ omnia & in libro de Pustulis, ac de Intercutaneis inuenire poteris, si quæ hoc loco forsitan desiderabis.

Arcanum
Æruginosorum
vulcerum.

SYB. CXXX. CANCER. E.
Luxus cancriosus in Capite de curatione Cancr.

Luxus

Luxus Tentiginosus in Cap. de curatione Depascentium.

Luxus Lupi capite de cura Phagedenæ.

Luxus Noli me tangere, Syronum, Esthiomeni.

SUB CURA DE FIXIS.

Luxus phlegmonum Capite de curatione phlegmonis,

Scrophularum,

Fistularum,

Oleinus,

Concauus.

SUB CURA REVERBERATORIA.

Luxus inflatus,

Fluorum,

Putrefactus,

Digestiuus.

SUB CURA RIVOLÆ.

Luxus Incensiuus,

Vesicalis,

Erysipilæ,

Nubeculæ,

Febrilis,

Minutionis.

SUB CURA INTERCLVSA.

Luxus Persicus Capite de curatione ignis Sacri.

Prunæ,

Locustalis.

SUB CURA INGENITA.

Luxus Ficum,

Luxalis,

Fauorum.

SUB CURA CHORDARVM.

Luxus Virgalis,

Bubonicus,

Cambuccinus,

Lumbosus.

SUB CURA CVSCVTÆ.

Luxus Aduſtus,

In augmento.

SUB CURA INTERPOSITA.

Luxus Leprosus capite de cura Lepre,

Hydrophorbiæ,

Vndimix,

Elephantix.

Quam.

Nominum
nouorum ra-
tiones expli-
cantur.

Quamobrem verò ad curam Cancrenæ nullos alios mor-
bos adiunxerimus, causa est, quòd omnium similis Medicina est
coctum cancrum referens. Sic in cura de Fixis nominis ratio est,
quòd fixi illi morbi à semetipsis non curentur. Cura Reuerberato-
ria hinc nomen sortita est, quòd nihil siccius sit ijs, quæ reucrbera-
tione præparantur. Cura Riuiolæ hinc etiam appellata est, quòd
instar torrentis subinde humectentur & exiccantur eiusmodi mor-
bi. Cura interclusa autem appellatur à similitudine lebetis, in quo
aqua conclusa efferuescit, nemine operationem illam vidente. Cu-
ræ Ingenitæ nomen deduximus ex eo, quòd morbi varij in natura
implantati, neq; sanitatem, neq; morbos ostendant. Curæ Chorda-
rum appellatio à locis Chordarum in genitalibus nomen accepit.
Cura Cuscuta ab effectu qui cuscute instar sibi mutuo implican-
tur, nuncupata nobis est. Interposita demum cura dicta nobis est,
quòd de illa desperandum non sit, cum ferè aliquid boni seu fausti
coniungatur. Has curandi rationes, nisi legitime medicus admi-
nistret, quiuis facillè videre potest, quantum malorum hinc
conciliari possit, si modo corporum ac materiarum
vires non penitus ignoret, de quibus
tamen in præsentiarum lo-
qui nil opus est.

FINIS
SECUNDI TOMI CHIRURGIE
MAGNÆ PARCEBIS

RERVM ET VERBORVM IN SECVNDQ TOMO MEMORABI- lium Index Locupletissimus.

Prior numerus Paginam; alter Lineam denotat.

<i>Abies ligni Guaiaci virtutes habet.</i>	<i>Ægri pseudomedicorum in cæmeteriū</i>
72. 25	<i>confugiant.</i> 7. 15
<i>Abſtinentia an dicatur Dieta.</i> 78. 10	<i>Ægri ſeipſos ſuperſtitione affligunt.</i>
<i>Abſtinentia in morbi Gallici curatio-</i>	130. 40
<i>ne plana inutilis.</i> 74. 5	<i>Ægrotudo in partium mala diſpoſitio-</i>
<i>Abſtinentiæ vulgatæ correctio Para-</i>	<i>ne conſiſtit.</i> 12. 20
<i>celſica.</i> 129. 42	<i>Aër & aurum perfectiſſimè ab igne</i>
<i>Abſtinentia quando morbis ſit adbi-</i>	<i>purgantur.</i> 200. 13
<i>benda.</i> 78. 5. <i>non remedium, ſed</i>	<i>Aëreæ tranſplantationes quomodo ſi-</i>
<i>doloris mitigatio eſſe debet.</i> <i>ibid.</i>	<i>ant.</i> 34. 23
<i>Accidens quodlibet eſt eſſata Anato-</i>	<i>Æſthiomena puſtule.</i> 32. 40
<i>mia.</i> 26. 6	<i>Ætatis indicatio.</i> 193. 10
<i>Acetofum phlegma medicorum vulga-</i>	<i>Æruginofa Venus quomodo genere-</i>
<i>rium.</i> 10. 28	<i>tur.</i> 247. 25
<i>Acoris ratione Salis non Elementi</i>	<i>Æruginoforum vlcerum curatio du-</i>
<i>ſiccatur.</i> 200. 4	<i>plex.</i> 246. 12
<i>Actio naturæ, & Veneris exaltatio</i>	<i>Agalia ex Aquilegiæ putredine.</i> 36. 8
<i>luis Gallicæ.</i> 139. 20	<i>Agallochum viris quàm mulieribus</i>
<i>Actio quid ad conceptionem conferat.</i>	<i>rectius exhibetur.</i> 158. 35
177. 17	<i>Agreſtoſæ curationes.</i> 206. 20
<i>Actio duplex, Veneris & Contagij.</i>	<i>Albuginoſi corporis expulſio in Lu-</i>
178. 42	<i>xu quid.</i> 220. 10
<i>Actio, Cupido, & Imaginatio influ-</i>	<i>Alkali Criſtallinum vtile in noua ne-</i>
<i>xum cauſant.</i> 168. 26	<i>phritide.</i> 162. 28
<i>Actus Veneris varius cum Marte &</i>	<i>Alchimiftæ ante ſementem ſacram me-</i>
<i>alijs Planetis.</i> 139. 40	<i>tere volunt.</i> 126. 4
<i>Adamas ex aqua generatur.</i> 25. 38	<i>Alopecia nullibi quàm in capite conſi-</i>
<i>Adamas ex ſecunda Saturni tranſ-</i>	<i>ſtit.</i> 193. 27
<i>plantatione ſit.</i> 31. 17	<i>Alopecia in lue Gallica quando no-</i>
<i>Adeps partium principum à Mercu-</i>	<i>men amittat.</i> 60. 8
<i>rio congelatur.</i> 137. 30	<i>Alopeciæ cana vlcenſcula vt curentur.</i>
<i>Adminiſtratio medicamentorum legi-</i>	94. 1
<i>tima, ex quibus dependeat.</i> 213. 40	<i>Alopeciæ intus aſſumptis quàm exter-</i>
<i>Anatomia morbi quàm hominis vti-</i>	<i>nis remedijs felicius curantur.</i> 93.
<i>lior.</i> 227. 36	<i>Alii fluor ſignum malum in fluore ca-</i>
<i>Aſcendentes per conſtellationem ag-</i>	<i>tarrhali.</i> 78. 27
<i>grediendi.</i> 233. 38	<i>Aluminis experimenta.</i> 107. 2
<i>Ægri in Emaus abeunt.</i> 8. 37	<i>Anatomia Spermatidis.</i> 220. 20

INDEX.

Anatomia Microcosmi quando discen- da.	12. 13	Aquarum differentie varie.	12. 3
Anatomia morborum ex locali anatomi- nia non addiscitur.	20. 1	Aquile rubre vsus in Furculo & lue Gallica.	75. 10
Anatomia carnis & proportionis.	220. 31.	Aquile hematini vsus.	81. 23
spiritus peccantis. ibid.		Aquilegie transplantate in Gargy- phyllos abeunt.	35. 31
Anatomia ex cadaveris sectione non cognoscitur.	19. 35	Arbor medicinae remedia de potentia ad actum deducit.	207. 3
Anatomia quis sit verus & genuinus vsus.	21. 3	Arcanum morbi Gallici remedium est	16. 36
Anatomiae membra.	24. 22	Arcana Luis Gallice quenam sint.	113 35
Anatomiae confluentia a medico ad- discenda.	22. 41	Arcanorum diversitas.	211. 38
Anatomiam viam viam corpus re- quirit.	20. 34	Sachaica vis hominis.	207. 27
Angelica ex transplantatione primum extitit.	33. 35	Argentum est extractum Mercurij.	37. 20
Angelicae Laudine vsus.	163. 3	Argentum viam olfactu pituitam de- ijcit.	80. 25
Anbelitus fateris in morbo Gallico grave malum significat.	78. 30	Argenti viui Balsamus quomodo pre- parandus.	06. 16
Annulus ex argento viuo gestatus pi- tuitam deijcit per alium.	80. 20	Argillata qualis practicus.	168. 2
Anthra scorpionis impressionibus re- sistit.	217. 13	Argillata vnguentum contra sca- biem Gallicam.	6. 40
Antimonium viris quam mulieribus aptius remedium.	158. 35	Aristolochia acuta.	100. 40
Antimonij albi vsus.	163. 25	Arnoldus nescit quid sit quinta essen- tia.	125. 13
Antimonij Balsamum quomodo ex- trahamus.	106. 10	Arsenicum non correctum si adhibea- tur, ignem Persicum facit.	153. 30
Antiquorum curandi ratio non peni- tus rejicienda.	175. 30	Arsenicum laxatiuis iungere audaces medici.	14. 20
Antiquorum diligentia in annotandis singulorum morborum remedijs.	167. 20	Arsenicum & Mercurius in lotionib. si adhibeantur, quid praestet.	15. 12
Antiquos quatenus probet Paracel- sus.	173. per totum.	Arsenici Balsamus quomodo prepa- retur & dulcoretur.	106. 35
Antrax quomodo nascatur & persi- ciatur.	30. 23	Arsenici malignitas speciebus de gem- mis non corrigitur.	14. 20
Appetitus rei Venerea in Vero & Osco consistit.	44. 6	Artes omnes quandam cum Medicina habent cognationem.	31. 7
Apostemata ab inconcinna curatione factorum descriptio.	150. 30	Artiste qui verè sint habendi.	72. 1
Apostematum novorum curatio.	162. 15	Artiste iuxta olimam suam Logicam medicinam gubernare voluit.	10. 32
Aque regalis carnisficum remedium.	73. 5	Articularij morbi, in quibus corpus luis Gallice figitur, varij sunt.	188.
			36

Arteri.

INDEX.

- Arthritis nomen multis morbis tribuitur.* 185. 25
Arthritis ab alijs tumoribus differetia. 186. 25
Arthritides quoniam sint incurabiles. 189. 40
Arthritides ex mellificis sunt mineralibus. 40. 36
Arthritidum differentie. 189. 15
Arthritica defluxiones vlcerata facere non possunt. 186. 5
in Arthritidis paroxysmis maturatio non est spectanda. 169. 32
Asallia in Eleteria singulare sunt remedium. 83. 5
Ascaridum colore differentium multiplex differentia. 36. 35
Ascendens non id quod ei subiectum est, morbi causa existit. 215. 5
Ascendens morbi & sanitatis laborant in coitu. 180. 20
Ascendens sanitatis & morbi. 219. 11
Ascites quando cum lue Gallica complicitur, & quomodo internoscatur. 65. 42
Asphaltum est extractum succini nigri. 37. 27
Asthma lethalis morbus alias curationem cum lue Gallica suscipit. 69. 2
Astralis Elementi generata fixa sunt ut Cristallus & Berillus. 40. 5
Astralis ignis quid. 169. 25
Astronomie necessitas in arte medica. 140. 31
Astronomie studium medicis commendatur. 42. 1
Astronomus cur astrum declaret, & an de corpore visibile differat. 30. 9
Astronomi hominis constitutionem corruptam restituere possunt. 158. 20
Astronomus & philosophus medici esse debent. 214. 20
Auicenna chyrurgus fuit. 173. 21
Auicenna fuit magnus Sophista, Parnacello iudice. 173. 35. quomodo legendus. *ibid.*
ex Auicenna nil ad morbum Gallicum utile produci potest. 114. 20
Aurum consolatium utile in Pulmonia. 162. 23
Aurum est sulphuris extractum. 37. 20
Aurum lunificatum mulieribus affertur. 163. 20
Aurum dum apprehendit Mercurius nondum extinctus est. 13. 41
Aurum diaphoreticum omnes fluxiones praecauet. 160. 16
Aurum 26. gustus (sapores) diversos continet. 212. 36
Aurum diaphoreticum sudore moto Mercurii ex corpore educit. 156. 17
Auri Anatomia. 21. 25
in Auri liquido abscondita in aeternum incorrupta manent. 200. 16
Auri liquor Parahysin curat. 75. 29
Auri diaphoretici praeparatio, usus, et dosis. 156. 35
Auripigmentum adhibitum sine correctione Igne Persicu facit. 153. 30
Auripigmenti Balsamus quomodo praeparandus. 106. 40
Autoritas in medicina insufficiens argumentum est. 10. 6
Axungie humanae usus ad leniendos dolores. 101. 12
Azararius morbum Gallicum non cognouit. 10. 37

B

- Babieum vaporarium cum Galeolis cutaneis malis utile.* 93. 40
Balsamus ferri vlceribus utilis. 107. 8
Balsamus Animonij & Mercurij ut praeparetur. 106. 15
Balsamus Plumbi. 107. 18
Balsamus Mummiae usus. 83. 39

INDEX.

Balsami auri præstantia.	107.35	Caducus ab accidenti transplantari po- test.	36.43
Barbari aciditas gradatione elucescit	212.33	Caducus morbus nomen à casu adep- tus.	166.36
Bartapalia qualis practicus.	168.2	Caduci morbi signum.	85.36
Bases compositionum sedulo sunt in- dagande	113.30	Cakedonius gemma est ex Sale extra Ela.	37.24
Basilæ Medicinam docuit Paracel- sus malis discipulis vsus.	13.8	Calces Artiste vltimas materias ap- pellant.	183.35
Basilicon virginis impressionibus re- sistit.	217.14	Calculo complicata Lues Gallica le- thalis est.	69.38
Berillorum instar fixæ pustule ab A- strali Elemento sunt.	40.11	Calculi in renibus & vesica cur fiant.	29.15
Bestiole omnis generis in homine ge- nerari possunt.	33.5	Callis resina Locustarū abietis cura- tur.	75.6
Bilis celeriter vniuersum corpus per- uadit.	47.21	Caloris & frigoris læta morborum causa.	147.21.
in Bolo nullum Minerale consistere po- test.	25.15	Calorem imminutum putredo necessa- rio sequitur.	147.26
Bothor cum lue Gallica.	56.28	Cambucca ex bubone extrahitur.	37.40
Bothor sale gemmæ curatur.	75.10	Cambucca cum lue Gallica facile in- ternoscitur.	59.30
Bothor in matricem derivari potest.	57.7	Cambucca cum lue Gallica quomodo curanda.	90.26
Brionie Salis vsus.	99.12	Camine sumi vsus.	104.1
Brionie radix serpiginis remedium singulare.	74.43	Camphora caduci remedium.	75.29
Bruno qualis practicus	168.2	Camphora ratione salis frigefacit.	200.2
Bubo Veneris à Cambucca differt.	91.8	Cancer celestis quatenus consideran- dus.	30.30
Bubonis Veneris cū lue complicati cu- ratio & remedia.	91.5	Cancer morbus fit ex Colcothar.	89.12
Bubones Veneris cur vltro euanescent.	59.32	Cantharidum vis caustica.	108.12
C		Carabe quid sit.	37.26
Cabale studere medicus debet.	210.17	Carabes experimenta duo.	105.15
Cachexia post alios morbos periculosa.	69.35	Carabes liquor finale mulierum reme- dium.	159.4
Cadaueris sectio minimū ad Anatomi- am veram confert.	19.35	Carbonibus caustica vis quomodo sit concilianda.	108.8
Caducus morbus quomodo curetur cū lue Gallica.	68.30	Carcinoma nouum per Panonicol cu- ratur.	164.5
Caducus cum lue complicatus ad paro- xysmum suum rediens certam morte tem denunciat.	69.43	Carcinoma quando pro Gallica lue proclametur.	58.30
			Carci

INDEX.

Carcinomatosis curatio per Realgar al- calizatum	92. 30	Caustica potentialia Paracelfo pro- bantur aliquo modo.	122 40
Carcinomatata nona ex abusu caustico- rum	145. 3	Causticorum attrahentium formule Paracelfo familiares	123 10
Cardamomum Mercurij non est com- mifendum	169. 27	Causticorum vfus in curandis vlceri- bus fixis	108. 12
Cardiaca paffio post Heteritiam pericu- culo non vacat	69. 35	Cauteria in frigidis morbis vrfurpan- da	122. 36
Cardiaca est Manna Chaos	25. 8	Cauterifatio locorum manie phreni- tin curat	163 10
Cardialgia noua ex argento vivo ve- triculum grauantur fit	151. 17	Cera ad omnes continui solutiones ca- tholicum remedium	101. 36
Cariofum os non refituitur in inte- grum	160. 40	de Ceruffa vnguentum contra lucni Galliam primo vrfurpation	104. 7
Cariofa offa quomodo tuto curanda funt fcipiat medicus	78. 25	Chaos Mercurij no ipfius corpus vrfur- pandum	80. 30
Corneolus lapis in fubftantia adhiben- dus fime preparatione	107. 6	Chaos intrinfecus agens fubinde noua mala conciliat	43. 5
Caro venero in fecta an corrodentibus curanda	120. 30	Chaos corporis onuium internorum aeli onum opifex	180. 30
Carnis colore deperdito quid agen- dum medico	120. 36	Chaos corpora in fuis circulis conser- nat	181. 38
Caffia fanguineas pufiulas curare fal- fo credita	16. 24	Chemia multum Medicine profuit & obfuit	125. 23
Catharrus in corpus luis Gallicae transf- mutatur	64. 20	Chemica remedia magnam in vfu ex- perientiam requirunt	125. 33
Catharrus cu Pufiulis curatis	65. 11	Chereon rofis in fumo ficcare vult	9. 36
Catharrus in vlcera decumbentes illa multiplicat	143. 5.	Chiadus Vitriolo curatur	75. 10
ftrenuendi ne alibi erumpant vlcera ibidem.		Chiadus morbo Gallico complicari po- teft in matricem derinatus	57. 7
Cathartica intempeftiue exhibita quid mali caufentur	146. 30	Chioli Gallici	56. 28
Cana vlcuscula in Alopecia vt curen- tur.	94. 1	Cholera florida prognoficum	77. 35
Caufa morbi incognita nulla fit vera curatio.	88. 27	Chriftiani fuperftitiofi in morborum caufis indagandis	8. 131
Caufam morbi non curant pseudome- dici	9. 11	Chriftiani a Iudeis praftrigiationibus decipi volunt	128. 3
Caufe morborum celeftes & Elemen- tares inquirende	166 15	Chirurgia conueniens eft Anatomie fcientia	19. 29
Caufe morborum fedulo inquirende morbum Gallicum curaturo	57. 7	Chirurgiam magnam & parnam quid docet Paracelfus	87. 25
Causticant nimis exficcent canendum 122 40		Chyrgus therapeutice totam cog- nofcere debet	126. 35

INDEX.

Chyrgurgi cur difficulter corrigi se patiantur.	126. 17	morbo Gallico signum effusuræ Lepre.	78. 30
Chyrgurgorum thecule areæ ridentur.	126. 11	Coitus nō sit nisi cælo cooperante.	180. 17
Chyrgurgorum seruitio vsus Paracelsus.	134. 30	Coitus vnde pruriginem comitem habeat.	171. 10
Chyrgurgici morbi vt à Physicis differant.	61. 20	in Coitu intemperatiore Venus exaltatur.	168. 26
Chyrgurgici morbi omnes ex mineralibus oriuntur.	89. 11	Colcothar partes roborat, ne fluxiones suscipiant.	160. 16
Chyrgurgici morbi omnes à medico cognoscendi.	172. 23	Colcothar corrosiuū est inutile.	15. 20
Cicatrices cum contractura luem Gallicam arguunt.	56. 7	Colica in paralyssi abie cum morbo Gallico.	45. 14
Cicatrices oleo Saturni vel Mercurij vinctæ obliterantur.	86. 20	Coloniensium medicorum qualis eruditio.	10. 17
Cinnaberis pro Mercurio suffumigijs iniecius.	8. 5	Cometa per coniunctionem transplantantur.	34. 24
Cinnabaris est extractum ex Saturno & Marte per Mercurium.	37. 23	Complexiones quamobrem à Paracelso reijciuntur.	193. 5
Cinnabaris à Mercurio reuera non differt.	14. 41	Complexiones in morbis considerare nil opus est.	27. 13
Cinnabaris duobus ligamentis solummodo adhiberi potest.	15. 1	Compositio specificis virtutibus est inimica.	92. 40
Claudi inuidi sunt propter Saturnum.	226. 25	post Conceptum etiam factus à patre infici potest.	169. 5
Cælum est causa efficiens Luis Gallicæ.	180. 15	ad Conceptionem quatuor necessaria.	177. 5
Cælum est schola medici.	218. 30	Concoctio perfecta sine sale nulla fieri potest.	146. 5
Cælum varijs modis Elementa afficit.	282. 12	Condylomata vt à tumoribus Gallicis differant.	53. 1
Cælum philosophorum, chemicus liber nugarum plenus.	115. 15	Condylomatatum cum lue complicatarum curatio.	91. 30
Cæli vis in corruptis hominibus restituendis.	158. 27	Confectio de Lephanteis phagedenam curat.	163. 43
Cæli status nouus nouam medicinam requirit.	138. 30	Confortatiua mensuum inordinationē corrigunt.	185. 2
Cæli conuersio, Arcanum, & finale remedium omnem curationem absoluit.	159. 7	Congelatiua remedia æstiuis influentijs conferunt.	40. 1
Cælestes simul & terrestres causæ in morbis spectande sunt.	166. 15	Coniunctio variarum specierum, speciei similis propagationem prohibet.	33. 16
Cœuendi libido inusitata in affectis		Coniunctio est transplantationis causa	33. 25

INDEX

- Conferne antebos vsus cum oleo Vstri-*
oli. 162. 35
Consolida Pontica. 100. 40
Consolidam Mercurius arte effici po-
test. 118. 35
Consulere optime non potest, qui quid
optimum sit ignorat. 143. 40
Contagium sani non concipiunt. 179.
 25
Contagium tribus modis fit. 50. 25
Contagium Gallicum omnium morbo-
rum essentiam corrumpit. 137. 40
Contagium luis Gallicae non suscipi-
unt, qui absolute sani sunt. 44. 43
Contagium quot modis communicetur
ac contrahatur. 169. 13
Contagium ex contactu ante annum
non indicatur. 50. 36
Contagium per sudores maxime com-
municatur. 179. 14
Contagium quomodo per coitum com-
municetur. 171. 17
Contagium morbi Gallici quomodo
serpat. 44. 16
Contagium ex hereditate 50. 35
Contagium quomodo fiat exemplo o-
stenditur. 174. 13
Contagium triplex est. *ibid.*
Contagium alias plene, alias omnino
non proli nocet. 47. 13
Contagij hereditarij proxima causa in
ternus sudor. 178. 20
Contagio conceptis morbus cur celeri-
us vel tardius erumpat. 171. 25
Contractio à catarrho curatur fluxio-
ne desinente. 64. 34
Contradictiones in cuiusvis operis li-
mine sunt diluende. 140. 15
Contrarietatis indicatio ex specificis
impugnatur. 196. 25
Coralli vires suas non exerunt ante se-
parationem. 212. 6
Corallorum experimentum. 107. 3
Corallatum purgat ex corpore, quae
Mercurio adiunguntur. 156. 15
Coralli preparatio, dosis, & exhiben-
di ratio. 156. 30
Cordis vis specifica quoniam morbum
suo emunctorio tribuit. 198. 3
à Corde ad Lochystas morbi à natura
propelluntur. 197. 18
Corpus internum per externum, non
per physicum cognoscitur. 26. 28
Corpus ex salis defectu necessario cor-
rumpitur. 146. 2
Corpus cuiusq. morbi sedulo cognosce-
dum à Medico. 69. 20
Corpus humanum ceu fundus ex quo
morbi omnes germinant. 24. 12
Corpus mortuū quid sani conferat non
ostendit. 20.
Corpus viuum vitam anatomiam re-
quirat. 20. 34
Corporis Mercurij preparatio. 117
 40
Corporalis natura sine celesti, cogni-
tio ad morborum causas inquiren-
das non sufficit. 167. 40
Corporalis Mercurij spiritus est inuisi-
bilis. 141. 35
Corrosio in Lue Gallica ad trigesimū
quintū gradum extenditur. 77. 25
Corrosio quomodo ab vitione differat.
 121. 25
Corrosiva mineralia quales efficiant
morbos. 49. 30
Corrosiva vis si podagra complicitur
Herpes fit. 64. 5
Corrosiva lotionibus succedunt. 8. 12
Corrosivis quomodo abutatur vulgus
Medicorum. 15. 40
Corrodentis imposturae loco vsurpan-
dum remedium Paracelsi. 121. 1
Corrodentia cur reperta. 120. 17
Corrodentia remedia morbos seipsis de-
teriores reddunt. 147. 35

INDEX

Corrodentia experimentorum loco ha-		Curatio morbi Gallici cion graniorum	
berin non possunt	108. 23	morborum curatione magnam cog-	
Chesmographia est Anatomina que-		nationem habet	65. 20
dant	24. 16	Curatio tertio facta in lue Gallica si	
Cofsi a concepto contagio protrudun-		inutilis sit, quarta impossibilis erit	
tur	51. 1	78. 35	
Ex Cofsis nate pustule multiplices		Curatio per suffocationē omnibus mor-	
55. 23		bis igneis nocet	40. 15
Crepinus intronatus est tartarinus		Curationem prana morbi Gallici que	
correctus	162. 16	nita sequantur	78. 35
Crepinus appellandus erat Gallicus		Curatione sua absoluta pseudomedici	
morbus a remedio	167. 15	nonnullum perfectē sanon hominem	
Crocus Glancus dyssenteriam curat		exhibent	38. 22
162. 40		in Curatione Lnis Gallicæ quid pri-	
Crocus Ferri vlcera curat	107. 15	mo spectandum	76. 8
Crocus reuerberatus in noua hydropē		Curationes omnes a vi Mercuriali de-	
vtilis	162. 8	pendent	13. 39
Crystolina stella	207. 30	Curationes pseudomedicorum vel casu	
Cruda remedia non sunt vsurpanda		bonæ sunt vel semper male	9. 1
205. 30		Curationes composite quando sunt ne-	
Cristallini Realgari vsus	75. 14.	cessariæ	89. 16
Culicula mundificatina facultate pol-		Curationum malarum soboles in sex	
let	103. 40	classes distincte	148. 9
Culicule succi vsus	99. 15	Cutis hominis firmamentum omnia cō-	
Cupido cū Actione & imaginatione		tinet	210. 4.
in morbum causatur	168. 26	Cutanei morbi cū Gallico morbo iun-	
Cupido & Imaginatio Veneris sociæ		cti duplicem curationem requirunt	
170. 30		93. 30	
Cupido & imaginatio ceuiros & plu-		Cutanei morbi interius magis quā ex-	
nia sunt Veneris	170. 34	tra affligunt	93. 40
Cupri sine vitriolo vis Languida exci-		Cyani transplantatio	35. 37
stit	107. 12	Cyclaminis aqua cum Realgare rubro	
Curandi noua Methodus Paracelsi		Herpet: Pannos & impetiginem	
149. 7		curat	75. 4
Curandi deprauatos morbus duplex ra-		Cyclopes ex preternaturali transplan-	
tio Paracelsi	155. 5	tatione facti	34. 15
Curatio morbi Gallici duplex, interna			
& extrema	74. 2		
Curatio bona quænam sit & dicatur			
146. 13			
Curatio vulgarium medicorū in dige-			
stionem, laxationem, & purgationē			
digesta	16. 13		

D

Decoctio ligni inutilis	17. 33
Defluxiones dulces quibus signis cog-	
noscantur	47. 39
Defluxiones nonnullæ antequā timorē	
vel vlcus faciant, pustulas excitant	
192. 15	

in De-

INDEX.

<i>in Defluxionibus abusus Mercurij</i>	<i>Disputationes in Medicina sunt imm-</i>
<i>multum nocet.</i>	<i>tiles.</i>
153.10	210.26
<i>Deligatura pedum vlcibus confe-</i>	<i>Doctores empyria Ferraria & Pa-</i>
<i>runt.</i>	<i>rifis creati.</i>
124.23	96.10
<i>Delirium ex Mercurij vfu.</i>	<i>Doloris indicatio certissima.</i>
152.10	224.15
<i>Dentium lapsus in morbo Gallico vt</i>	<i>Dolorum cause vt constituende.</i>
<i>curetur.</i>	186.37
65.25	<i>Dosis non est medicamenti certū pon-</i>
<i>Deprauati morbi semper alijs compli-</i>	<i>dus.</i>
<i>cantur.</i>	221.20
142.40	<i>Dosis ignis incerta.</i>
<i>Deus est Magister medicj</i>	221.28
209.28	<i>Dosim remedium legitimum soli e-</i>
<i>mundi maioris morbus parcet vt</i>	<i>ruditi metiri possunt.</i>
<i>medicus minoris.</i>	158.42
<i>ibidem.</i>	<i>Duelech non producit argentū.</i>
<i>Deus egros è manibus medicorum e-</i>	26.25
<i>ripit.</i>	<i>Dysfenteria à Venenositate Mercury</i>
211.10	<i>orta.</i>
<i>Diabolus diuinorum operum corrup-</i>	151.33
<i>tor.</i>	<i>Dysfenteria à Veneris exaltatione</i>
210.42	<i>libera est.</i>
<i>Diacubebes electuarium vtile in hy-</i>	225.1
<i>drops.</i>	<i>Dysfenteria noua curatio.</i>
162.10	162.40
<i>Dieta vel medicina est vel venenum</i>	
<i>eius morbi cui adhibetur.</i>	E
74.7	<i>Ebuli decoctum sudorē pronocat.</i>
<i>Dieta morbos ex crapula ortos miti-</i>	81.13
<i>gat, non autem curat.</i>	<i>Egestiones naturales in Luxum non</i>
78.5	<i>transmutantur.</i>
<i>Dieta regulam in lue Gallica cui pre-</i>	225.25
<i>scribant medici.</i>	<i>Elementares medicina purissima eli-</i>
74.10	<i>gende.</i>
<i>Diagridium materiam pustularū Gal-</i>	201.10
<i>licarum non purgat.</i>	<i>Elementorum omnium multos species</i>
16.20	<i>dari.</i>
<i>Diaphaneitas medicamentorum sola</i>	35.10
<i>vsurpanda.</i>	<i>Elementorum actiones necessariae.</i>
211.15	42.34
<i>Diaphoretici auri vfu in defluxio-</i>	<i>Elementorum qualitates occultas esse.</i>
<i>nibus.</i>	199.26
160.18	<i>Elementis perfectæ actiones sunt tri-</i>
<i>Diaphoretici pulueres Paracelso im-</i>	<i>buende.</i>
<i>probantur.</i>	201.4
136.40	<i>Elephas tarde ad statum peruenire so-</i>
<i>Diathea à Veneris exaltatione libe-</i>	<i>let.</i>
<i>ra est.</i>	57.37
225.1	<i>Elephantiasis morte grauior morbus si</i>
<i>Differentie essentialis nō à colore sed</i>	<i>cum lue Gallica complicitur.</i>
<i>à forma signantur.</i>	58.3
39.13	<i>Elephantiasis morbo Gallico compli-</i>
<i>Digestio in Osco.</i>	<i>cata vt internoscatur.</i>
199.18	57.34
<i>Dioscoridis experimenta nugæ sunt.</i>	<i>Elephantiorum locustæ ad crassitu-</i>
73.16	<i>tudinem trunci corporis increuisse</i>
<i>Discipulorum Paracelsi ingratitude.</i>	<i>animaduersa.</i>
12.13	58.8
<i>Dispositiones due morbos omnes cre-</i>	<i>Elixir artistam perficit.</i>
<i>ant.</i>	73.1
87.40	Embryo

INDEX.

<i>Elixir artiftam perficit.</i>	73. 1	<i>Errores tollere & præcauere Paracel'si ftudium.</i>	13. 11
<i>Embryo vt contagium in vtero concipere poffit.</i>	179. 2	<i>Errorum qui in curando committuntur classes sex.</i>	148. 5
<i>Eloquentia ad curationem inutilis eft.</i>	108. 41	<i>Eruptio & generatio morbi differunt.</i>	193. 18
<i>Emplaftrum de Minio vnde tantas vires habeat.</i>	133. 15	<i>Erysipelas ex repellentium medicamentorum vfu.</i>	153. 20
<i>Emplaftra empyrica Paracel'si præftantiffima.</i>	102. per totum.	<i>Erysipelas ex cælo generatur.</i>	185. 5
<i>Emplaftrorum vfu late propagatus.</i>	101. 35	<i>Erysipelatis certam formam describere impoffibile eft.</i>	218. 13
<i>Emplaftrorum & Cerotorum compositionis differentia.</i>	103. 20	<i>Erysipelatis curandi ratio tutiffima.</i>	162. 31
<i>Emunctorium morbi magis quàm remedijs fpeclaudum eft in curatione.</i>	195. 26	<i>Effata anatomia quid.</i>	27. per tot.
<i>Emunctorium fuum fi mutet morbus, quid agendum.</i>	198. 10	<i>Effata Anatomia influentie gratia difcenda.</i>	23. 17
<i>Emunctoria deligenda in adhibitione remedium.</i>	118. 25	<i>Effata Anatomia eft omnium morborum parens.</i>	28. 39
<i>Emunctoria natura quàm longiffimè à corde conftituit.</i>	197. 20	<i>Effata Anatomia hucusque incognita fuit.</i>	20. 15
<i>Emunctoria naturalia in curationibus fpectantur.</i>	198. 23	<i>Effentie vini ex chelidonia extractæ vfu.</i>	85. 25
<i>per Emunctoria fua omnes morbi expellendi funt.</i>	79. 40	<i>Effentie Mineralis vis laxatiua & purgans.</i>	115. 23
<i>Emunctoria duplicia, alia morbi, alia remedij.</i>	195. 21	<i>Effetis conuenit liquor aluminis cum Mercurio non extincto.</i>	74. 41
<i>Endemie puftule.</i>	194. 30	<i>Esthiomenon lui complicatum Gallicæ vt curetur.</i>	52. 5
<i>Epar corrumpitur ex vfu Mercurij & bagyoxili.</i>	144. 26	<i>Esthiomeni operatio eft vlceratio.</i>	45. 12
<i>Epar hydropifin non producit.</i>	26. 26	<i>Esthigmene Veneris.</i>	185. 15
<i>Epatis liquor infectus vlcera & puftulas facit.</i>	192. 2	<i>Esula ad curandum luem Gallicam inutilis.</i>	16. 31
<i>Epatis obftructiones fucco tartari curantur.</i>	160. 16	<i>Euforbij malignitas.</i>	14. 17
<i>Epidemicæ febres cum Lue Gallica coniunguntur.</i>	68. 32	<i>Exaltatio Veneris, & actio naturæ caufæ morbi Gallici.</i>	139. 20
<i>Epilepfie fymptomata.</i>	68. 34	<i>Experimentator quis fit dicendus.</i>	73. 35
<i>Errores pfeulo edicorum quo fuit carpat Paracel'fus.</i>	3. 13	<i>Experimentum quoduis vni alicui ætioni deftinatum.</i>	95. 40
<i>Effentia colcotharina.</i>	246. 42	<i>Experimenta ad abfolutas curationes non fufficiunt.</i>	96. 17
<i>Egyffes in homine.</i>	237. 20	<i>Experimenta manus Dei, vel venena.</i>	96. 1

INDEX.

<i>Experimenta Spagyricum artificium non requirunt.</i>	96. 26	<i>Flammula ratione Salis calefacit.</i>	200. 2
<i>Experimenta Theoricorum canonum limitibus non coercentur.</i>	95. 30	<i>Flammula Mercurij malignitatem irritat.</i>	119. 27
<i>Experimentis acribus quatenus utendum.</i>	104. 35	<i>Flammule vis canstica curandis vlceribus utilis.</i>	108. 12
<i>Experimentis cur contradicat Paracelsus.</i>	96. 10	<i>Flammule vapor Cossis conuenit curandis.</i>	74. 40
<i>Extractio necessaria ad aquatiliū transplantationem.</i>	37. 8	<i>Flatus cum humore hydropem facit.</i>	150. 25
F		<i>Flos nuenstrui.</i>	179. 5
<i>Facultates à partibus non separantur.</i>	178. 10	<i>Flos Cupri vlceribus conducit.</i>	107. 28
<i>Fames vt fiat.</i>	181. 27	<i>Floris Martis vsus.</i>	103. 43
<i>Fatui manifestos planetarum influxus arguunt.</i>	168. 21	<i>Fluxio arthritica caelestes periodos obseruat.</i>	63. 39
<i>Febris est impressio terræ.</i>	25. 9	<i>Fluxiones omnes ab auro diaphoretico precauentur.</i>	160. 18
<i>Febris diariæ causam reddere nemo potest sine Mineralium cognitione.</i>	12. 25	<i>Fætus & parentum similitudo à cælo est.</i>	182. 15
<i>Febris nomine valdè abutuntur medici indocti.</i>	166. 34	<i>Fonte mali neglecto nulla curatio fieri potest.</i>	159. 35
<i>Febres cum lue Gallica sunt periculosiores.</i>	61. 25	<i>Fontes morborum non negligendi à medicis.</i>	159. 25
<i>Fellis vesicula obstructio liberatur per succum tartari.</i>	160. 15	<i>Forma in remedijs quàm sit necessaria.</i>	203. 30
<i>Filij cur à primo ortu quandoq; ægri, sanis parentibus.</i>	177. 41	<i>Forma cuiusuis corporis à terra prouenit.</i>	180. 37
<i>Firmamentum est semen niuis.</i>	207. 15	<i>Formam remedio conuenientem scire magnum artis mysterium.</i>	72. 10
<i>Firmamentales motus.</i>	202. 42	<i>Formicæ cum pustulis Gallicis complacæ.</i>	55. 23
<i>Fistule quando Gallicæ dicendæ.</i>	58. 30	<i>Formicarum remedium.</i>	74. 41
<i>Fistularum Carcinomatis, & Morpheæ cum Gallica lue complicatarum curatio similis existit.</i>	42. 30	<i>Frigus Mercurij stupefaciēs.</i>	147. 10.
<i>Fixus an sit morbus sedulo obseruandum medico.</i>	69. 23	<i>Frigus ex igne prouenit.</i>	29. 26
<i>Fixa sanitas soli tempori accepta ferenda.</i>	76. 37	<i>Fruementum à cælo generatur.</i>	170. 5
<i>Faucium vlcera curatu difficilia.</i>	78. 23	<i>Fumus Mercurij ex articulis pituitæ deijcit.</i>	80. 27
		<i>Fumi mercurij actio vt cæterorum venenorum.</i>	118. 40
		<i>Fumigiorum basis Mercurius est.</i>	8. 1
		<i>Furfurum singularia remedia radices Vrticæ, & Thapsi.</i>	74. 29
			Furfur.

INDEX.

<i>Furfurum</i> nomen morbo Gallico olim tributum.	167. 8	Gallico morbo non corripiuntur non luxuriosi.	168. 40
<i>Furniculus</i> in matricem derivari potest.	57. 7	Gallica lues omnem terrarum orbem affliget.	138. 6
<i>Furniculi</i> remedium.	75. 10.	Gallica lues alios morbos perfectos reddit.	192. 25
G			
<i>Galanga</i> ventriculo affecto utilis est.	162. 34	Gallica lues non ex unico morbo nascitur, sed ex pluribus.	61. 34
<i>Galaxia</i> spina ignis est.	24. 30	Gallica lues Lepre supervenit ab usu Veneris.	169. 40
<i>Galbanum</i> suum Mercurium habet.	14. 10	Gallica Lues quando desitura sit, Parace sententia.	169. 15
<i>Galenus</i> Chyrurgus fuit.	173. 21	Gallica lues pro diversitate morborum complicatorum curatu faciliior & difficiliior existit.	55. 17
<i>Galenum</i> eiusq. sequaces cur rejiciat Paracelsus.	17. 11	Gallica lues circa annu Christi 1478. primum apparuit.	43. 40
<i>Gallia</i> morbi Gallici astro immediate subiecta.	167. 12	Gallica lues incorporatus est morbus, ab alijs non separabilis.	178. 38
<i>Gallicus</i> morbus quandoq. sanitatis signum.	191. 38	Gallice luis quot constituentur differentie.	172. 7
<i>Gallicus</i> morbus bisariam communicatur, hereditate sanguinis, & contagione.	169. 1	Gallice lui cur Veneris nomen sit a quibusdam tributum.	168. 15
<i>Gallicus</i> morbus non transplantatur, nisi in morbose corpora.	32. 34	Gallice luis cum Ictericis iuncte curatio.	83. 10
<i>Gallicus</i> morbus novum corpus morbi nullum producit.	171. 35	Gallicarum pustularum cause ex humoribus ostendi non possunt.	20. 22
<i>Gallicus</i> morbus quomodo parentum vitio contrahatur.	178. 6	Gomorrhoei a balsamo curantur.	75. 29
<i>Gallicus</i> morbus cur hoc tandem tempore eruperit.	44. 20	Gargareonis inflammatio in lue Gallica a catarrho causatur.	64. 40
<i>Gallicus</i> morbus ex omnibus contagiosis morbis conflatus.	44. 27	Gariophylli flores ex Aquilegijs transplantantur.	35. 32
<i>Gallicus</i> morbus unde nomen sortitus.	167. 10	Gariophyllata composita essensificata quid, & eius usus.	82. 27
<i>Gallici</i> morbi cum Lepra cognatio.	169. 38	Gemmae ex aqua procreantur.	24. 34
<i>Gallici</i> morbi causa est tantum naturalis.	48. 28	Generatum cur generati simile fiat.	177. 15
<i>Gallici</i> morbi nulla certa signa dantur.	172. 2	Gallreda confecta persicum ignem facit.	163. 40
in Gallico morbo transplantio semper incipit a Luxu.	32. 30	Genitalium partium morbis conducit Mercurius Veneris.	90. 30
Gallico morbo laborantes ut Leprosi seorsim vivere deberent.	169. 26	Germa.	

INDEX

<i>Germani medici Montisbeliensibus ru- diores.</i>	166. 27	<i>clutantur.</i>	71. 30
<i>Germanica lingue paupertas in mor- borum appellationibus.</i>	190. 25	<i>Guido attingit tempus initij morbi Gal- lici.</i>	167. 25
<i>Germanicè cur describat morbum Gal- licum.</i>	3. 34	<i>Gummata pustule Gallicæ.</i>	55. 30
Gesucht apud Germanos multis affe- ctibus tribuitur.	188. 40	<i>Gustus Salem solummodo non Ele- mentum dijudicat.</i>	199. 36
<i>Gigantes sunt aliquoties transplantati homines.</i>	34. 5	<i>Gutta rosacea maligna causa.</i>	92. 10
<i>Gingivarum ulceratio in lue Gallica ut curanda sit.</i>	65. 25	<i>Gutta Rosacea cum lue Gal. compli- catur.</i>	58. 27
<i>Glandulosi Scyrthi Gallici.</i>	56. 40		
<i>Gonorrhœa non constringentibus, sed spiritus leprosi ablatione curanda.</i>	220. 25	H	
<i>Gonorrhœa an pustulosa esse possit, & quatenus.</i>	67. 33	<i>Hæmorrhagiam sistentia omnia quali- tate manifesta agunt.</i>	104. 10
<i>Gonorrhœa cum Gallico morbo cura- tio.</i>	83. 35	<i>Hæmorrhoides Gallicam luem effici- unt.</i>	59. 23
<i>Gradationis ars Medico summopere discenda.</i>	212. 26	<i>Hæmorrhoides quibusdam periodice fluunt.</i>	91. 15
<i>Gradationis remedium ratio unde pendeat.</i>	175. 40	<i>Hæreditarij morbi ut ex contagiosis fiant.</i>	46. 40
<i>Græci non sunt Medicorum Euange- listæ.</i>	129. 20	<i>Hæctica quid.</i>	149. 40
<i>Græci mendaces Homeri etiam testi- monio.</i>	118. 40	<i>Hæctica nona curatio.</i>	161
<i>Guaiaicum ad tumores absumendos fru- stra adhibetur.</i>	80. 5	<i>Hæctica nona causa procrastinata cu- ratio.</i>	149. 40
<i>Guaiaicum lignum omnium corporum siccissimum.</i>	148. 38	<i>Hematites lapis nulla præparatione indiget.</i>	107. 6
<i>Guaiaicum si specifica vi agit, inutilis est decoctio.</i>	17. 36	<i>Hermetis librorum lectio chemicum non facit.</i>	73. 12
<i>Guaiaicum virtute incarnante excellit</i>	119. 35	<i>Hermodactili pituitosas pustulas cura re falso crediti.</i>	16. 23
<i>Guaiaicum lucri causa à Mercatoribus importatum.</i>	8. 25	<i>Hermodactylorum radix Saphatis de- stinata.</i>	74. 30
<i>Guaiaico quomodo utendum Paracel- si scriptum.</i>	130. 7	<i>Hernia salis viris accidit.</i>	62. 27
<i>Guaiaicani ligni usus immodicus mar- corem inducit.</i>	157. 35	<i>quibusdam signis cum morbo Gal- lico convenit.</i>	ibid.
<i>Guaiaico ligno curati de recidiva peri- clutantur.</i>		<i>Hernia quando Gallica sit dicenda.</i>	63. 12. solis specificis curatur. ibi.
		<i>Hernia interna ut cognoscatur.</i>	62.
			40. Pustulosa quæ 63. 3
		<i>Hernia quomodo sectionibus curanda</i>	133. 42
		<i>Hernie signum pathognomicum.</i>	62. 35
		<i>Herpes cum contractura luem demon- strat Gallicam.</i>	56. 7
		<i>Herpes cur fiat quandoq; in podagra.</i>	64. 5
			Z z

INDEX.

<i>Herpes in intestinis mordax purgan-</i> <i>do efficitur.</i>	197. 40	<i>nomis restitui potest.</i>	158. 20
<i>Herpes & Pustula Gallica cur non</i> <i>eodem remedio curentur.</i>	52. 5	<i>Humani corporis natura quatenus sit</i> <i>inquirenda.</i>	11. 17
<i>Herpes est morbus pustulosus.</i>	53. 27	<i>Humectatio in marcove putredinem</i> <i>efficit.</i>	158. 2
<i>instar rubiginis sese habet.</i>	ibid.	<i>Humores quatuor non ferunt anato-</i> <i>miam.</i>	23. 34
<i>Herpes à crure ad ventriculum non re-</i> <i>ctè traducitur.</i>	197. 36	<i>Humores suos misere tractant pseudo-</i> <i>medici.</i>	10. 26
<i>Herpes extra corpus coagulatur.</i>	47. 40	<i>Humorum quaternitas censetur & re-</i> <i>ijcitur.</i>	11. 10
<i>Herpes vt ab Exanthematis distin-</i> <i>guatur in lue Gallica.</i>	56. 13	<i>ex Humorbis pustularum causæ de-</i> <i>monstrari nequeunt.</i>	10. 22
<i>Herpetis species.</i>	31. 35	<i>Humoris maxima necessitas in gene-</i> <i>randis rebus.</i>	180. 35
<i>Herpetis differentia, & generationis</i> <i>modus.</i>	52. 30	<i>Hydrops paucum vel nullum Salis vo-</i> <i>sum sequitur.</i>	146. 5
<i>Herpetes podagricorum in ulcera abe-</i> <i>unt.</i>	64. 7	<i>Hydrops iuxta Lunæ motum crescens</i> <i>& decrescens lethalis est.</i>	66. 12
<i>Hippocrates Chyrurgus fuit.</i>	173. 21	<i>Hydrops cum lue Gallica complicata</i> <i>vt dignoscatur.</i>	65. 35
<i>Hippocrates si reuivisceret, medicis nō</i> <i>ad abiectissimas operas vteretur.</i>	73. 20	<i>Hydrops accessione luis Gallicæ mali-</i> <i>gnitatem suam deponit.</i>	66. 5
<i>Historiarum cognitio quid præstet.</i>	1. 28	<i>Hydrops naturalis à depravato vt dis-</i> <i>ferat.</i>	148. 15
<i>Homo vnicus totum ex se humanum</i> <i>genus transplantauit mirabili for-</i> <i>marum diuersitate.</i>	34. 7	<i>Hydrops cum morbo Gallico certissi-</i> <i>mam mortem minatur.</i>	66. 8
<i>in homine omnes maioris mundi spec-</i> <i>ies insunt.</i>	12. 20	<i>Hydrops est impressio quædam ignita.</i>	25. 7
<i>Homines omnes vnum solummodo cor-</i> <i>pus sunt.</i>	25. 5	<i>Hydropis causa ex Anatomia locali</i> <i>non addiscitur.</i>	19. 43
<i>Homines in aëre existere.</i>	34. 34	<i>Hydropis curatio inconciuna.</i>	195. 15
<i>Humorum plurimæ formæ suo proto-</i> <i>plaste carent.</i>	33. 2	<i>Hydropis nouæ curatio.</i>	162. 5
<i>Hominum simulacra in aëre quatenus</i> <i>appareant.</i>	34. 32	<i>Hyemales pustule per medicinas reso-</i> <i>lutas curantur.</i>	39. 42
<i>Horæ iuxta Astrorum positum mor-</i> <i>bos producere possunt.</i>	69. 27	<i>Hypofarcha Mercurialis.</i>	148. 30
<i>Horrores in Erysipelate cur.</i>	153. 21	<i>Hypofarcha cum lue Gallica iuncta in</i> <i>augmento solummodo curari po-</i> <i>test.</i>	76. 30
<i>Hugo morbum Gallicum non cogno-</i> <i>uit.</i>	10. 36	<i>Hypofarca pustulosa an internus vel</i> <i>externus morbus.</i>	88. 5
<i>Humana axungia mirificè dolores le-</i> <i>nit.</i>	101. 12	<i>Hypofarca quando Luis Gallicæ cor-</i> <i>pus contineat.</i>	65. 40
<i>Humana natura corrupta ab Astro-</i>			Iassa

INDEX

I

Iassa thermarum aquis incocta Mercurij reliquias ex corpore educit.

156.20

Iassa est persicaria senior, vel Aquilegnum, vel Serpentina.

156.40

Ictericus sine Anatomie cognitione non curatur.

113.2

Ictericus universalis in particularem degenerans.

65.34

Ictericus curatur sulfure ipsius absumpto.

67.4

Ictericus albus esse potest.

36.29

Ictericus quando lue Gallicae corpus suppeditet.

66.25

Ictericus in Cardiacum non sine periculo transmutatur.

69.35

Ictericus causa ex locali Anatomia non intelligitur.

19.41

Ictericus remedium optimum Perula.

75.24

Ictericus non lue complicatae curatio optima in principio augmenti.

76.20

Ictericum insequens tabes in lue est signum lethale.

66.41

Idrophobia est initium leprae.

193.42

Idrophobica pustula.

194.1

Ictilogatio cordis ab usu Mercurij causatur.

147.5

Ignis transplantationes sunt sine auctoris auxilio.

34.23

Ignis actionis Medicamentorum primarius opifex existit.

200.20

Ignis noster ab Elementari nutritur.

181.5

Ignis persicus ulceris species est.

51.43

Ignis Persicus ex usu Aseni non correcti.

153.30

Ignis Persici curatio.

163.38

Ignis Persici magna vis ad luem Gallicam.

94.40

Iliacus omnia comprehendit.

12.9

Imaginatio, Cupido, & actio influxu causantur.

168.26

Imaginatio quid ad conceptionem conferat.

177.5

Imaginatio mutat morbos, eorum signa.

130.40

Imaginatio & Cupido Veneris sociæ

170.30

Imitatio nulla perfecta esse potest.

41.8

Immaturi tumores curari non possunt.

188.5

Impetigo cum contractura morbum Gallicum portendit.

256.7

Imposturas medicorum necessario prodidit Paracelsus.

165.15

Impressio quid Paracelsus.

140.10

Impressionum cognitio est fundamentum practicae medicinae.

216.41

Inanimata non transplantantur nisi aliquo animato adiuvante.

43.20

Indicationes loci affecti & ætatis per totum.

167.36

Itali quidam quomodo de pustulis scripserint.

10.3

Italorum prestigie in Anatomia videntur.

22.15

Iudei in medica arte numquam excelluerunt.

127.15

Iudeis propter linguam medicinae scientiam vulgus tribuit.

127.20

Kakimia ex thalco extrahitur.

37.26

L

Lacteus succus per penem effluens, internam herniam ostendit.

62.40

Lamine plumbeæ cur primum usus patet.

132.27

Lamine metallicæ omnis generis usus patet.

132.2

Landfrancus qualis auctor.

168.2

Lassitudines medullarum diuturnum morbum portendunt.

78.1

Lasurus lapis est argentum transplantatum.

37.13

Z z 1

INDEX.

- in Lamentis quod sit Mercurij of-*
ficion. 119. 30
Laudano alius fluida sistitur. 162. 40
Lauendula in Spiculum transplanta-
tis. 35. 26
Laxa chimolia quid. 115. 41
Laxi Mercury vsus mirificus.
 125. 1
Laxativa Mercurio non sunt commif-
cenda. 14. 14
Lazuli lapis pustulas Melancholicas
curare falso creditus. 16. 34
Lepra difficilem habet prædictionē.
 57. 402
Lepra quomodo ex venenoso medica-
mento fiat. 153. 6
Lepra prolem affligens parentum sa-
nitatem ostendit. 47. 4
Lepra & Podagra cum lue Gallica
complicatis non curantur. 48. 3
Lepra extracta. 184. 17
Lepra quomodo in Gallicum morbum
abiisse intelligatur. 60. 17
Lepra quædam species curationem ad
mittunt. 184. 10
Lepra nouem species. 183. 30
Lepra signa propria & communia.
 192. 35
Lepra plus quadraginta species.
 142. 10
Leprosa libido symptoma luis Galli-
cæ cum Gonorrhæa. 83. 40
Leprositas quædam Mercurio inest.
 80. 30
Leprosi esse varij morbi possunt con-
tra vulgi opinionem. 142. 16
in Leprosorum examine obseruanda
cautela. 60. 27
Lethargus in luen Gallicam transmu-
tatur. 68. 26 & *ut tum curetur,*
ibidem.
Lex Cornelia medicorum homicidia
excusat. 15. 17
ex Libistico Angelica Laudina trans
plantatur. 206. 25
Lenis obstructions succo Tartari cu-
rantur. 160. 16
Ligamentorum vlcera curatu sunt dif-
ficilia. 78. 25
Lignum guaiacum in natali solo lui
Gallicæ non medetur. 8. 26
Lignum Aloes viris quàm mulieri-
bus aptius. 158. 35
Lignum sacra anchora. Medicorum.
 17. 15
Lignum quernum pondere pugnat cū
Guaiaco. 17. 25
Ligni virtus Microcosmica. 18. 11
Ligni Guaiaci vsus incertus. 71. 30
Lingua nulla aliquam prærogatnam
habet in Medicina. 127. 30
Linguarum studia quatenus medico
sectanda. 128. 20
Liquor radicalis quibusdam morbis
corpus suppeditat. 191. 35
Liquor Vitrioli maior eiusq. vsus.
 84. 15
Liquor solis dulcis Lepram curat.
 163. 25
Liquor Parthenionis pro pustulis Ephi-
omenis. 89. 38
Liquoris Serpentine vsus. 162. 22
Liquoris de Carabe vsus. 159. 4
Liquoris terre transplantatio. 35. 18
Liquorem curationis opificem pseudo-
medici nondum cognoscunt. 15. 25
Liquores in humano corpore diuersi
sunt. 12. 4
Localis anatomia icteritiæ causam nō
ostendit. 19. 43
Locusta suum Mercurium habent.
 14. 10
Locus affectus spectandus in remedy
adhibitione. 14. 32
Loci affecti cognitio in curationibus
necessaria. 116. 40
 Logici

INDEX

- Logici suis nugis medicam artem conspurcarunt.* 10. 32
Lolium fit ex leguminum putrefactione. 36. 10
Lolij virtus stupefactiva sextuplex. 36. 14
Lotiones Paralyfi, & canis ulcerib. conuenientissima. 119. 40
Lotionum abusus apud Medicos. 15. 9
Lues Gallica incomprehensibili modo corpora hominum occupat. 78. 40
Lues Gallica ex hydropse quæ & quando lethalis 66. 5
Lues Gallica ex podagra maximos dolores habet. 63. 23
Lues Gallica in sui curatione scopus vnicus est, non autem morbus illi complicatus. 69. 8
Lues Gallica à Venerearum rerum intemperantia primum exitit. 44. 1
Lues Gallica non dependet à complexionibus. 191. 20
Lues Lunatica ventosa, firmamentalis, &c. 223. 23
Luis Gallicæ nomina iuxta Paracelsum, Luxus, Venus, Crepinus. 167. 13
Luis venereæ transplantatio quid à reliquis differat. 32. 35
Luis Gallicæ species quomodo distinguantur. 46. 10
Luem Gallicam nouum morbum esse ex multis antiquis conflatum. 44. 37
in Lue Gallica cum Lupo necesse est vlcus fieri. 76. 43
Lumborum dolores à Mercurio causantur. 151. 10
Lumen Naturæ necessarium medico. 140. 35
Lumine naturæ destituti sunt medici vulgares. 9. 9
in Luna crescente & decrescente solū regimen mutatur. 214. 40
Luna duplex, Naturæ & Substantiæ non rectè ponitur. 214. 35
Lunificati auri vsus. 136. 20
Lupus in coitu non mutatur vt ceteri morbi. 184. 35
Lupus fumo metallorum curatur. 90. 6
Luxus Lunaticus. 223. 40
Luxus Esthiomenos quid. 175. 20
Serpiginosus, pustulosus. ibid.
Luxus nullam nisi Mumie curationē suscipit. 204. 16
Luxus agricolæ comparatus. 171. 1
Luxus mater Gallici morbi, & Lepre. 170. 2
Luxus vocandus erat morbus Gallicus à materia. 167. 14
Luxus in Oseo & Vulua maximè exaltatur. 171. 15
Luxus per Balsaninum ignem impressum curandus. 200. 25
Luxus à morbis latentibus excitatur. 169. 33
Luxus nomen ab influentia desumptum morbo Gallico tributum est. 169. 30
Luxus vera significatio. 170. 4
Luxus tempestuosus. 22. 42
Luxuria qua etate maximè diguerit. 168. 30
Luxuriosi qui non sunt, non corripuntur morbo Gallico. 168. 40
Luxalis transplantatio. 32. 32
Luxales quidam morbi incurabiles. 183. 21
Lypothimia magnorum morborum causa existit. 136. 35
Lythargium est spuma Mercurij. 133. 18

M.

Macri experimenta nuge sunt. 73. 16
Macule in factu à fluore mensstrui oriuntur. 179. 7

Zz 3

INDEX.

<i>Magia studere medicus debet.</i>	210. 18	<i>Medicina ex mundo exteriore addiscenda.</i>	217. 30
<i>Magnitudo & forma corporum unde.</i>	180. 36	<i>in Medicina Iudaei à Deo nil singulari re acceperunt.</i>	127. 28
<i>Magnitudinis morbi quomodo curandi.</i>	196. 40	<i>Medicina vulgaris est carnificina.</i>	6. 2
<i>Malum mortuum in morbum Gallicum transmutatur.</i>	60. 15	<i>Medicina naui comparata.</i>	141. 13
<i>Mania ex usu Mercurij.</i>	152. 12	<i>Medicina lucri causa primum usurpata & inuenta.</i>	97. 25
<i>Mania ab accidenti transplantari potest.</i>	37. 1	<i>Medicina à chemia corrupta & excubata.</i>	125. 23
<i>Mania Chaos.</i>	25. 8	<i>Medicina Elementaria usurpanda, repudiata Saluta.</i>	201. 15
<i>Mania pustulas sanguineas falso creditur curare.</i>	16. 24	<i>Medicina mechanica.</i>	196. 35
<i>Manne seu Terenabini varia differentie & facultates.</i>	39. 25	<i>Medicine Doctores Chyrurgie studere debent.</i>	126. 30
<i>Marchasita est extractum Kakimie.</i>	37. 25	<i>Medicinam perinde ut Solem omnibus commune esse Deus vult.</i>	127. 40
<i>Marcor totius corporis à ligno Guaiaco efficitur.</i>	157. 35	<i>in Medicina quid optimum sit.</i>	143. 25
<i>Marmor est extractum Amethisti.</i>	37. 28	<i>Medicinas in primam materiam reducere quid sit.</i>	158. 36
<i>Martis flos ulcera curat.</i>	103. 43	<i>Medicus est minor natura.</i>	211. 23
<i>Massa ad thermas Paracelsi descriptio egregia.</i>	99. 1	<i>Medicus quid natura in microcosmo impurum reliquit, separare debet.</i>	38. 5
<i>Materia prima sunt causa morborum.</i>	161. 18	<i>Medicus non auctoritate aliorum, sed sua experientia niti debet.</i>	41. 3
<i>Matrices ex quibus morbi progrediuntur, medici cognoscere debent.</i>	166. 22	<i>Medicus quis optime consulat.</i>	145. 16
<i>Matrices quatuor sunt in homine, & extra ipsum.</i>	37. 9	<i>Medic. non ex litera generatur.</i>	116. 35
<i>Maturatio naturalis quæ.</i>	199. 10	<i>Medici munus hominis mundificationi studere.</i>	210. 8
<i>Meatus fluxionum à Mercurio possunt obstrui.</i>	160. 1	<i>Medici nomen quis usurpare debeat.</i>	11. 38
<i>Medene Gallica.</i>	56. 28	<i>Medico curse concredant agri.</i>	144. 8
<i>Medicam arte cur lenones, carnifices, apostate, aduocati, &c. inuaserunt.</i>	31. 40	<i>Medici vulgares quatenus à rusticis differant.</i>	9. 36
<i>Medicina humanis speculationibus comprehendendi nequit.</i>	210. 20	<i>Medici casualia saltem docent in scholis suis.</i>	155. 32
<i>Medicina perfecta Solis instar esse debet.</i>	208. 3	<i>Medici summi chyrurgiam quoque exercuerunt.</i>	173. 21
<i>Medicina omnium bonorum nos participes facit.</i>	2. 3	<i>Medici moderni casu curant.</i>	173. 5
		<i>Medici vulgares è medio tollendi.</i>	32. 1
		<i>Medici lignei ligno medentur.</i>	67. 17
		<i>Medici</i>	

INDEX.

- Medici lignatum iere. 16. 41
 Medicorum veterum nomina incognita. 17. 15. libri vt legendi. ibid.
 Medicamenti actio ceu ignis esse debet. 201. 20
 Medicamenta omnia preparationem aliquam requirunt. 205. 20
 Medicamenta ad naturæ, non ad ventriculi saturitatem comparanda. 205. 36
 Medicamentosa facultas à Narcotica semper separanda. 206. 33
 Medullarum dolores in lue Gallica vnde. 187. 20
 Medullis ossium aduersatur Mercurius. 147. 5
 Melissa muliebre remedium. 158. 34
 Melissa liquor cum liquore auri menstruum corrigit. 85. 5
 Melissa Virtus non est à pblegmate. 29. 37
 Mellis vsus in vlceribus non madidis 101. 16
 Melliflua mineralia quales morbos producant. 49. 35
 Menfes quatenus ciendi in lue Gallica isthinc nata. 84. 40
 Mensium emunctoriu naturale. 62. 15
 per Mensium emunctorium Gallica lues quomodo pellatur. 85. 10
 Mensium corruptorum certissimum signum. 62. 10
 Mensium fluxus inordinatus in Lue Gallica periculosus. 61. 36
 Mensibus corruptis morbi non curantur nisi clarificato menstruo. 62. 17
 Menstruum cuius morbo occasionem præbere potest. 62. 15
 Menstruum in Luxu infectu esse quibus signis cognoscatur. 61. 4
 Menstrui floris noxa. 179. 5
 Mentagra nomen Gallico morbo aliquando tributum. 167. 8
 Mercatores quàm professores artem pseudomedicorum magis callent. 71. 37
 Mercurius omnium planetarum impressiones suscipere aptus. 139. 1
 Mercurius Lepra quædam rudimenta cominet. 142. 15
 Mercurius principes partes putrefacit. 137. 20
 Mercurius Iouis cum liquore Lilij conuallij. 92. 20
 Mercurius Martis luen Gallicam ex Icteria natam curat. 83. 15
 Mercurius Veneris in omnibus genitaliū partium morbis vtilis. 90. 30
 Mercurius præcipitatus antiquum remedium diu delituit. 100. 26
 Mercurius per Chaos suam operationem perficit. 80. 15
 Mercurius Lunæ condylomata curat. 91. 30
 Mercurius, Sulfur & Sal curationem pustularum ostendunt. 37. 35
 Mercurius multis modis agere & vrsurpari potest. 118. 15
 Mercurius sacculis inclusis & gestatus pituitam deiecit. 80. 23
 Mercurius Chrysellinus quibus affectibus cutaneis conueniat. 75. 3
 Mercurius Veneris gonorrhæam Gallicam curat. 83. 36
 Mercurius vulgi & Mercurius plumbi quomodo differant. 132. 40
 Mercurius omnibus rebus inest. 14. 7
 Mercurius vnguentis miscendis vt prius præparetur. 100. 15
 Mercurius in lotionem adhibitus curationem non perficit. 15. 12
 Mercurius metallorum præcipitatus 115. 42
 Mercurius nisi ceu cibus exhibeatur, venenum est. 72. 3
 Mercurius corporalis in sanigij non vsurpandus. 119. 17

INDEX :

<i>Mercurius regeneratus Leporam curat.</i>	<i>Mercurij pro suffumigijs preparatio.</i>
163. 25	119. 7
<i>Mercurius aestati similis propter resolutionem.</i>	<i>Mercurij diaphoretici preparatio</i>
148. 27	124.
<i>Mercurius à Sale Nitro in Oleitatem reduci potest.</i>	5. dosi 10. ibid.
110. 16	<i>Mercurij Chaos non corpus usurpandum.</i>
<i>Mercurius actionem suam velociter perficit.</i>	80. 15
116. 23	<i>Mercurij pro vnguentis preparatio ex primo corpore.</i>
<i>Mercurius frigiditate sua nervis & ligamentis inimicus.</i>	117. 25
147. 1	<i>Mercurij fumus exceptus ore, pituitam ex articulis deiecit.</i>
<i>Mercurius fabricatus.</i>	80. 25
133. 5	<i>Mercurij Corporalis ex Luna vsur.</i>
<i>Mercurius mineralia corporis dissolvens hydropem facit.</i>	72. 24.
148. 15	<i>Mercurij pro lavamentis preparatio artificiosa.</i>
<i>Mercurius & Cinnabaris idem sunt.</i>	120. 1
14. 41	<i>Mercurij laxi preparatio.</i>
<i>Mercurius corporalis ex Saturno pustulas paralyticas curat.</i>	124. 40
82. 3	<i>Mercurio magna exsistimatio conciliata ab agryta per accidens.</i>
<i>Mercurius tribus modis extra corpus pellitur.</i>	56. 12
156. 10	<i>Mercurio vis attractiva quamobrem concilianda.</i>
<i>Mercurius tria corpora in se continet.</i>	118. 30
117. 10	<i>Mercurio diaphoretica vis ut concilianda.</i>
<i>Mercurius absq. stussa sudorem movere debet</i>	123. 37
123. 37	<i>Mercurium in lue Gallica esse remedium agryta docuerunt.</i>
<i>Mercurius in suffumigijs adhiberi non debet.</i>	13. 35
72. 10	<i>Mercurium extinguere nesciunt medici.</i>
<i>Mercurius omnium externorum remedium basis.</i>	13. 40
137. 6	<i>Mercurialis virtus morbum Gallicum sola curat.</i>
<i>Mercurij portentoſe & variae preparationes.</i>	113. 40
71. 42	<i>Mercurialis vis etiam ex mineralibus extrahitur.</i>
<i>Mercurij resincti vsus in augendis viribus thermarum artificialium.</i>	114. 10
98. 35	<i>Mercurialis virtus omnium curationum opifex.</i>
<i>Mercurij triplex natura, purgans, putrefaciens, & refrigerans.</i>	72. 26
137. 12	<i>Mercurialis vis opifex est omnium curationum.</i>
<i>Mercurij extinctiones fabulosa, & imperfecta.</i>	140. 43
156. 4	<i>Mercuria vis sola curare potes.</i>
<i>Mercurij virtus mineralis est cognoscenda.</i>	13. 38
14. 27	<i>Mercuriale Sena quid.</i>
<i>Mercurij corporalis spiritus inuisibilis est.</i>	115. 40
141. 36	<i>Merdam pro musco.</i>
<i>Mercurij frigus stupefaciens.</i>	72. 18
147. 10	<i>Mesphili putredo bona, pyri verò vitiosa.</i>
hyems, nix, &c.	11. 22
<i>Mercurij vsus quae mala sequantur</i>	<i>Mesphila unde oriuntur.</i>
144. 18	24. 7
	<i>Metallorum fumus Noli me tangere curat.</i>
	90. 6
	<i>Methodo nona quatenus utatur Para</i>
	<i>cellis.</i>
	149. 8
	<i>Micro</i>

INDEX.

- Microcosmus cœfructus producit morbos.* 22. 35
Microcosmus tur dicatur homo. 203. 17
Microcosmi Anatomia discenda maiore mundo cognito. 12. 14
Microcosmi tot sunt puncta quot cœli astra. 215. 10
Microcosmi grandines & pruinae quid in eo efficiant. 42. 17
Mineralis curatio duplex, Physicis & Chyrurgicis. 49. 38
Mineralis natura pondera corporum auget. 202. 5
Minerales naturæ corrosivæ sunt vel mellisbæ. 49. 30
Mineralia dū intra corpus consistunt incorrupta manent. 89. 30
Mineralia omnia in mēstruo sanguine recondita latent. 62. 3
Mineralia sunt membra Elementi aque. 24. 30
Mineralia ab alijs matricibus patiuntur coagulationem, resolutionem, calcinationem. etc. 42. 33
Mineralia in singulis cibis delitescunt. 29. 22
Mineralium differentia trēs. 115. 15
Mineralium compactio multiplex à medicis discerni debet. 38. 31
Mineralium philosophia nominarū generationum causas ostendit. 42. 20
Mineralium consideratio necessaria. 12. 25
Moderni philosophi rudes & transmutationum ignari. 10. 15
Monoculi medici. 7. 19
Monstra omnia ex transplantatione extiterunt. 33. 23
Monstra alia simile generant, ut Rhinoceros, alia non generant ut Mulus. 34. 1
Monspelienses medici quales. 10. 17
Morbus innumeratus nullus sine contagio. 174. 36
Morbus transplantatus ut à suis primitiis differat. 33. 40
Morbus an per medicamentum sit. 105. 40 (43. 13)
Morbus nullus certò describi potest. 12. 21
Morbus in partium mala dispositione consistit. 12. 21
Morbus quilibet per suum Emunctorium pellendus. 79. 42
Morbus ipsemet medicus quomodo esse possit. 196. 10
Morbus, Medicus, & Remedium eodē semper loco inveniuntur. 128. 30
Morbus à vitā ut æs ab Auro separatur. 30. 3
Morbus Gallicus ex corpore transplantatur ut ex ligno timea. 32. 27
Morbus Gallicus à tempore est procreatus. 43. 32
Morbus Gallicus multos morbos abolet. 68. 16
Morbi Gallici duplex curatio, exterior & interna. 74. 3
Morbi Gallici speciem non unanimiter consisterunt medici. 6. 25
Morbi Gallici nomen quando suscipiunt Cossi, Podagra, Paralyse. &c. 51. 7
Morbi Gallici varietatem ac malignitatem verbis exprimere aequè difficile est. 54. 10
Morbi Gallici remedia sine arte Chémica parari nequeunt. 125. 36
Morbi Gallici quinq; summa genera. 51. 30
Morbi Gallici augmenta nō à sola Venere dependent. 140. 5
Morbi cuiusvis unica qualitas elementaris. 202. 36
Morbi magni magnum medicamentū esse debet. 221. 5
Morbi

INDEX

Morbi, non medicamenti emundorium in imaginatione secundum.

115. 10

Morbi natura etiam ab Empyricis absolute cognoscenda.

96. 4

Morbi cuiusvis cognitio operosa existit.

131. 43

Morbi nullius ratio reddi potest mineralibus non cognitis.

12. 26

Morbo eodem omnes homines laborare non possunt.

21. 34

Morbo Gallico non corrumpuntur qui à Venere abstinere.

48. 28

Morbum quidam remedium cognoscere maioris interest.

196. 2

Morbi corpora non sunt.

201. 38

Morbi non hereditarij unde proveniunt.

178. 1

Morbi ex homine, veluti poma ex arbore nascuntur.

12. 13

Morbi omnes in spermate consistere possunt.

180. 7

Morbi novi necessario oriuntur Paracelso.

138. 15

Morbi plures in eodem corpore esse possunt.

191. 27

Morbi lethales aliàs si cum lue Gallica coalescant, curantur.

69. 3

Morbi omnes cum lue Gallica complicati maligniores evadunt.

56. 5

Morbi à venenis alterantur, ut deinde cognosci nequeant.

154. 12

Morbi cur nonnunquam optimis remedijs non cedunt.

145. 25

Morbi ex mala curatione orti nunquam soli consistunt.

142. 40

Morbi ex corpore ceu poma ex locustis nascuntur.

23. 39

Morbi tot sunt, quot mineralium species.

29. 30

Morbi quidam manufacti incurabiles sunt.

142. 5

Morbi omnes ab extrinseco veniunt.

29. 21

Morbi latentes à purgatione vehementi irritantur.

136. 25

Morbi propter transplantationem non possunt in eodem semper gradu consistere.

35. 22

Morbi omnes dum recentes sunt, difficulter cognoscuntur.

167. 35

Morbi imperfecti qualescunque curantur.

184. 15

Morbi nulli à Sanctis immitti possunt.

130. 35

Morbi singuli certis in locis exaltantur.

47. 34

Morbi per consensum facti per se non considerantur à medico.

89. 35

Morbi constellationibus non subiecti à luxu nihil mali patiuntur.

224. 35

Morbi alij in initio, alijs ni augmento, alij in statu, vel declinatione rectissime curantur.

76. 35

Morbi alij in statu, vel declinatione rectissime curantur.

76. 35

Morbi à corde ad locustas propellantur.

197. 18

Morbi qui Sanctis tribuuntur quomodo sanentur.

131. 13

Morbi lethales fiunt propter imperfectas separationes.

38. 5

Morbi nisi discernantur, etiam optimis remedijs non cedunt.

48. 33

Morbi viginti etiam annis in corpore latere possunt.

46. 30

Morbi interni cum morbo Gallico complicati externis periculosiores sunt.

61. 25

Morbi omnium hominum sunt unicuique corpus.

21. 31

Morbi ipsorum signa ab imaginatione mutantur.

130. 42

Morborum depravatorum duo genera.

154. 25

Morborum corpora et generationes à medico indagari debent.

69. 20

Morbo

INDEX.

Morborum semina ceu stellæ sunt in homine 216. 10	denandi 202. 70
Morborum anatomia necessaria 13. 1	Muli mulos non generant 34. 1
Morborum quia duo genera, duplices quoq. curationes sunt constituendæ 88. 20	Muli ex transplantatione primum extiterunt 33. 40
Morborum differentia, externus & internus 32. 36	Mulieribus quàm viris aptiora quæ sint remedia 158. 31
Morborum cognitio bifariam comparatur. 166. 15	Muliebres affectus cum lue Gallica ferè in tabem abeunt 69. 7
Morborum omnium sunt constituta tempora. 174. 40	Mummia compacta remedium nouæ hæticæ 161. 38
Morborum terrestres causas annotasse non sufficit 166. 15	Mummie versæ vsus 81. 23
Morborum generatio augmentis lunæ similis 214. 25	Mummie incarnatiua vis 103. 38
Morborum qui Lui Gallicæ corpus suppeditant catalogus 172. 30	Mummie experimenta 104. 40
Morborum nomina trifariam finguntur 166. 30	Mummie curatio Luxuriæ destinata 204. 4
Morborum & corporum par numerus est 26. 21	Mundus exterior æquè ac homo à Me dico considerandus est 11. 33
Morbos deprauatos curandiratio duplex. 141. 20	Mundus est sui elementi quasi membrum 24. 39
Morbos novos vt homines novos natura subinde producit 49. 13	Mundificationum præcipuorum catalogus 121. 7
Morbos modernos antiqui non descripserunt 194. 10	Myrrhæ experimenta pro vlceribus fatentibus 105. 22
Morbos transplantatos veluti ex proprio semine ortos medici cognoscere debet. 33. 36	Mysteria microcosmi quomodo sint intelligenda 221. 10
Morpheaticæ pustule 185. 17	N
Morphea nullibi quàm in facie consistit. 193. 27	Nacta Gallica 56. 28
Morphea solam faciem occupat, sibi tamen vitio totius corporis 58. 15	Napta Gallica 56. 28
Morphea etiam præsimo colore esse potest 36. 30	Napta in vterum derivari potest sicq. morbo Gallico complicari 57. 7
Morpheæ & Carcinomatæ cognatæ curationes 92. 25	Napi transplantatio 35. 38
Morpheosæ pustule ex morpheæ extrahuntur 37. 41	Narcotica vis omnibus nutrimentis & remedijs inest 206. 10
Motus firmamentales quomodo consi-	Narcotice facultatis à Medicamento sa 206. 35
	Narcotica remedia ætatem decurtant sanitatem corrumpendo 207. 38
	Nate, Nactæ, Chiadi & Bothor si militudo 94. 27
	Naturæ perfectiones artis rudimenta sunt 206. 33
	Naturæ clementia, & benignitas in curandis & præcauendis morbis. 51. 12
	Natu

INDEX.

<i>Naturam non corpus astrorum declarant astronomi.</i>	30. 13	<i>Oleum Realgaris pustulas Gallicas curat.</i>	86. 15
<i>Natiuitates morborum consideranda medico.</i>	226. 25	<i>Olei Salis viridis vsus.</i>	159. 3
<i>Nanuphar Salis ratione humefcat.</i>	200. 5	<i>Oleorum experimenta in doloribus mitigandis.</i>	101. 6
<i>Nephritis à Mercurio causari potest.</i>	151. 10	<i>Oppodeltoch frustra vsurpatum, Leporam prodit.</i>	60. 27
<i>Nephritidis noue curatio.</i>	162. 26	<i>Oppodeltoch Paracelsi male audire incipit.</i>	18. 5
<i>Neruorum partium dolores sunt.</i>	186. 35	<i>Oppoponaci virtus in curandis Scrophulis & Glandulis.</i>	75. 7
<i>Nix ex igne prouenit, sicuti & calor.</i>	29. 26	<i>Optimū in Medicina quid sit.</i>	143. 25
<i>Noli me tangere fumo metallorum curatur.</i>	90. 6	<i>Optimum non consulit, qui quid optimum sit ignorat.</i>	145. 17
<i>Nomina morbis quomodo sint imponenda.</i>	166. 31	<i>Os in ossis locum substituere non impossibile.</i>	161. 13
<i>Novacula mala bonus Medicus inuadit.</i>	72. 1	<i>Ossis Basilaris erosio à catarrho gallico causatur.</i>	64. 40
<i>Novi morbi vt dimidiatis nouis & antiquis remedijs curentur.</i>	161. 33	<i>Osei roboratio quib. fieri debeat.</i>	199. 4
<i>Nymphae terrestres ex transplantatione facile.</i>	34. 35	<i>Ostrucium transplantatum ab in Angelicam.</i>	35. 28
O		P	
<i>Obstructionis cuiusuis causa quomodo inquirenda.</i>	159. 42	<i>Panonicol medicamentum Cancrum curat.</i>	164. 5
<i>Obstructiones Lienis & Epatis quomodo efficiat Mercurius.</i>	137. 30	<i>Paracelsus vina voce Medicinam docuit.</i>	96. 35
<i>Obstructorum meatuum curandi ratio.</i>	160. 13	<i>Paracelsus experimentorum copiam laudauit.</i>	134. 15
<i>Odor in Lue triplex.</i>	226. 7	<i>Paracelsus Basileae Medicinam praelegit.</i>	13. 8
<i>Oleum Camphorae cum Mercurio Auricaduco vtile.</i>	84. 15	<i>Paracelsus inter Transylvanos de thermis scripsit.</i>	18. 6
<i>Oleum de Medullis cur vlcera curet.</i>	104. 2	<i>Paracelsus cur seueriore calamo scribat.</i>	13. 25
<i>Oleum Tartari rectificatum vlcera Gallica sanat.</i>	99. 22	<i>Paracelsus Mercurium fucare nouit.</i>	101. 26
<i>Oleum Ferri vlcera manantia curat.</i>	107. 12	<i>Paracelsus an & quamobrem peregrinis vocibus vtatur.</i>	31. 12
<i>Oleum Mercurij Saturninum, eiusq. vsus.</i>	89. 1	<i>Paracelsus errores omnes abolere conatus.</i>	13. 15
<i>Oleum salis viride finale remedium existit.</i>	159. 4	<i>Paracelsus de suis scriptis & Montagnane iudicium.</i>	40. 22
		<i>Paracelsi scripta quibus vsus esse possint.</i>	

INDEX

- sint.* 97. 1. Discipuli perfidi. *ibid.*
Ramcelis discipulorum duo genera. 135. 1
Ramcelis liber de morbis inueteratis.
 46. 15
Ramcelis scripta tribus de causis ne-
 gliguntur. 12. 30
Ramcelis liber de origine novorum mor-
 borum. 149. 30
Ramcelis iudicium de libris eorum qui
 morbum Gallicum descripserunt.
 10. 40
Ramcelis amici ad quos scripsit. 125. 5
Ramcelis apostata & ingrati discipu-
 li. 70. 30
Ramcelis pia sententia de abolendis su-
 perstitionibus. 131. 25
Ramcelis scriptum de vero usu ligni
 Indici. 130. 6
Ramcelis allegatio dubia medica non
 decedit. 10. 7
Ramcelis Mercurij ineptum usum se-
 quitur. 14. 5
Paralysis catharri precedentis signum
 est. 47. 36
Paralysis quid Paracelsus. 53. 15
Paralyseos remedium. 75. 29
Paralyseos variae species. 51. 38
Paralysis in gutta rosacea curare peri-
 culosum. 92. 11
Paralysis ex mellisfluis sunt minerali-
 bus. 49. 36
Parentum affectus cooperante caelo in
 sperma transfunduntur. 182. 20
Parisienses medici inruditi. 10. 16
Paronychia cum morbo Gallico com-
 plicatur. 60. 1
Paroxysmus menstrualis in omnibus
 muliebris morbis observandus.
 62. 20
 in Paroxysmis arthriticis maturatio
 non est spectanda. 189. 32
 Parthenionis Sal. 99. 12
 Particularium remedium noxae in
 morbo Gallico. 144. 25
 Partium essentia situs & connexio ab
 solutam Anatomiam non faciunt.
 20. 30
 Pastinaca transplantata Napum pro-
 ducit. 35. 40
 Periostion membrana à Mercurio re-
 frigerata ostiocopon facit. 137. 33
 Peripneumonia ab adipe pabonum
 congelato effecta. 137. 30
 Peripneumonia à Mercurio, difficul-
 ter curatur. 151. 1
 Perlum solutarium usus in roboran-
 dis partibus. 82. 10
 Persicus ignis eandem semper mali-
 gnitatem obtinet. 95. 3
 Persicus ignis an internus vel exter-
 nus sit morbus. 88. 6
 Persicus morbus à regione nomen est
 sortitus 166. 40
 Persici ignis novi nona curandi ratio.
 163. 36
 Perula icteritiam curat. 75. 24
 Pestis cum Lue Gallica complicata ut
 sit curanda. 68. 36
 Pestis causa natura Mercurialis. 138.
 Pestes hereditariae cur mali moris fi-
 ant. 138. 30
 Petrolei cum serpentina preparati vis
 101. 10
 Petrus de Argillata attigit tempus ini-
 tij luis Gallicae. 167. 25
 Phagedena morbo Gallico complica-
 ta duplex requirit remedium. 58. 40
 Phagedena ex usu causticorum fieri
 potest. 153. 40
 Phagedena curatio. 163. 44
 Pharmacopoei Paracelsi experimen-
 tis abusi. 102. 30
 Pharmacopoeum inscitia & impostu-
 ra censetur & corriguntur. 132. 10
 Philosophia & Astronomia in Me-
 dicina usus. 218. 35

INDEX

Pblegma falsum quid.	10. 28	Sam ponere perinde est.	38. 40
Pblegmatis Nutri vsus in curanda hydropse.	99. 20	Podagra cum lue Gallica non curatur.	48. 3
Phrenitis vt à venenosis remedijs causetur.	152. 10	Podagra quomodo in Luem Venerèa abeat.	45. 7
Phrenesis ab accidenti transplantari potest.	36. 43	Podagra cum omnibus alijs morbis complicari potest.	64. 10
Phrenitidis nona curatio Paracelsica.	163. 10	Podagra inter morbos qui ex liquorib. naturæ sunt, primas tenet.	63. 30
Phthisis pronam morbi Gallici curationem subsequitur.	18. 36	Podagra cum vlceribus depascentibus coniuncta.	154. 15
Phthoë nona quomodo fiat.	150. 10	Podagra & morbus Gallicus idem corpus locis tamen diuersis occupare possunt.	64. 20
Phthoës nona curatio Paracelsica.	161. 43	Podagra curatio difficilis maxime si cum lue Gallica complicitur.	64. 15
Physicales morbi vt à Chyrurgicalib. differant.	61. 20	Podagrici cur à potu immodico abbeant abstinere.	63. 40
Physicum corpus quatenus sit considerandum medico Anatomico.	28. 1	Podagricorum symptomata à causis procathartics exacerbantur.	63. 31
Pinus virtutes ligni Guaiaci habet.	72. 25	Podagricæ pustule vt curandæ.	81. 30
Piper ratione salis calefacit.	200. 2	Polypus Gallicus.	56. 28
Piper Mercurio non admiscendiscendum.	119. 27	Polypus in matricem deriuari potest.	57. 7
Pyri quæ mespili forma alia cur.	11. 23	Pomorum decem genera.	23. 25
Pituitam ex articulis expurgandimodus.	80. 27	Porri Gallici.	56. 28
Planete suis influentijs gaudet & delectantur.	168. 16	Potus immoderatio fluxiones concitat.	63. 36
Planetarum malos influxus sapiens potest præcauere.	168. 17	Practica operatiua ex idæis procedit.	9. 30
Plantaginis seminis cum aceto & sulfure vsus in scabie.	74. 33	Praxis theoriam præcedit apud Paracelsum.	9. 12
Pleurisis refert pomorum putredinem.	42. 23	Praxis vtraque ex empiria nascitur.	9. 30
Pleuritidis curatio.	163. 1	Practica medicina fons & origo in quo consistat.	113. 13
Plinij scripta nugacia.	73. 16	Præcauendi morbi Gallici generalis canon.	139. 35
Plumbeæ laminæ quatenus retineri in vsu possint.	133. 10	Præcipitatus Mercurius est perfectum remedium.	106. 25
Plumbi Balsamum vt præparetur, & ad quid vtilis.	107. 18	Præcipitati Mercurij vsus antiquus.	100. 23
Plumbo corrupto quàm integro maior vis inest.	133. 15	Priapismus à morbis chyrurgicis irritatur.	171. 8
Plumosum seu Choleram morbi cau-		Prognosis	

INDEX.

- Prognosticon morbi Gallici certissimum.* 133. 6
- Prognosticationi studentes Astronomiam discant.* 42. 6
- Proles quatenus paternos affectus suscipiat.* 47. 1
- Prolem imbecillam cur quandoq. generent robusti homines.* 178. 35
- Prophylactice ex contrarijs constituenda* 139. 15
- Proverbia & axiomata medicorum, Non est in usu, ego nescio, nunquam audis neg. legi.* 31. 20
- Pruritus cum Lue quomodo curandus.* 59. 8
- Pruritus singularia remedia.* 74. 33
- Pruritus in Luxu unde & quamobrem sentiat.* 171. 10
- Pruritus cum Lue complicatus vehementior euadit.* 191. 6
- Pruriginosa Luis curatio per thermas artificiales.* 98. 40
- Pseudomedicorum tribus & contribules.* 71. 15
- Pseudomedicis solenne est subinde deteriora inuenire.* 8. 9
- Pudendorum humores Gallici condylomata referunt.* 53. 1
- Puer an in matrice nascatur.* 28. 33
- Pulmones putrescunt ex usu Mercurij* 144. 25
- Pulmonie noue curatio.* 162. 20
- Pulsus Lue Gallica affectorum nullus singularis.* 78. 38
- Pulueres diaphoretici ideae morbi Gallici non resistunt.* 137. 1
- Puluerum duo genera dulces & acidi.* 104. 20
- Punctiones in Erysipelate unde.* 153. 21
- Purgatio quous novorum morborum causa existit.* 146. 40
- Purgatio morbos lactes irritat* 136. 26
- Purgatio per Mercurium siue infra siue supra fiat, vires imminuit.* 137. 13
- Purgatio non debet esse simplex alui deiectio.* 114. 40
- Purgatio pecuniosum remedium.* 114. 30
- Purgationes vulgarium medicorum non tutae.* 146. 30
- Purgantia luem Gallicam curare non possunt.* 136. 25
- Purgantia vehementia in lue podagrica nocent.* 81. 35
- Purgantium medicamentorum cum morbis materia eadem existit.* 146. 40
- Pustulae aliae Aesthiomenae, aliae paralyticae.* 32. 40
- Pustulae ex Esseris natae dolore carent.* 55. 22
- Pustulae a monstruo quando fiant.* 62. 13
- Pustulae a Catharro aquosae sunt & mites.* 64. 37
- Pustulae iuxta veteres curari non possunt.* 194. 26
- Pustulae Gallicae distinguendae iuxta scabiei differentias.* 54. 35
- Pustulae Gallicae crustae sunt, & quid a Cossis differant.* 53. 7
- Pustulae catarrhales catharticonum usu non curantur.* 83. 4
- Pustulae Hyemales ut curantur.* 39. 42
- Pustulae pravae ex tentigine pravae sunt transplantatae.* 37. 41
- Pustulae diaphoreticae Laxativae, Anodinae. &c. a Manna.* 39. 34
- Pustulae non fiunt nisi in materia fermentabili, 190. 10 multo quam lues Gallica sunt antiquiores. ibidem.*
- Pustulae Verrucarum & Morpheae ticae.* 185. 17
- Pustulae cur quandoq. ulterius erumpant & curentur.* 38. 14

INDEX I

<i>Pustule peregrinationis.</i>	192. 17	<i>de Quinta essentia libri Arnoldi & Rupefisse mendaces.</i>	125. 14
<i>Pustularum cause ex humoribus demonstrari nequeunt.</i>	10. 2		
<i>Pustularum differentie accidentales.</i>	161. 12		
<i>Pustularum ex hydropisi curatio.</i>	80. 35	<i>Radix & Emmenagogorum nō different.</i>	198. 38
<i>Pustularum species.</i>	51. 36	<i>Rhagades certum signū Luis Gallicæ pustulose.</i>	56. 20
<i>Pustularum erraticarum signa, remedium, curatio.</i>	85. 20	<i>Ragadie cum Lue Gallica plurimum complicantur.</i>	59. 28
<i>Pustularum nomen generalius quā quod morbo Gallico cōueniat.</i>	3. 20	<i>Rhagadie, Cōdylomata, et hemorrhoides eodē remedio sanantur.</i>	91. 40
<i>Pustularum differentia ratione curationis.</i>	118. 40	<i>Raimundi librorum lectio alchymistā non facit.</i>	73. 10.
<i>Pustulas per urinam expurgans medicamentum.</i>	81. 5	<i>Raphani transplantatio.</i>	35. 39
<i>Pustulas Gallicas describentis quibus fundamentis nitantur.</i>	10. 4	<i>Rapus transplantatus Raphanū pro ducit.</i>	35. 40
<i>Putredo membrorum quomodo ab usu Mercurij causetur.</i>	147. 21	<i>Rara sunt chara.</i>	129. 13
<i>Putredinem efficit intempestiva humectatio in Marcidis.</i>	158. 2	<i>Realgar subsuscum basis remedium ulcerum depascentium.</i>	89. 25
<i>Putrefactio à Mercurio nocentissima partium principum.</i>	137. 20	<i>Realgar Alcalizatum pluribus affectibus commune remedium.</i>	94. 25
	Q	<i>Realgar rubrum cum aqua cyclaminis impetiginem curat.</i>	75. 5
<i>Quadragesimæ medicorum in tenai vi etu.</i>	7. 36	<i>Realgaris Alcalizati utendi modus.</i>	92. 15
<i>Qualis morbus tale remedium.</i>	200. 7	<i>Realgaris purpurei vsus in cutaneis malis.</i>	74. 37
<i>Qualitates Elementorum sunt occulte Paracelso.</i>	199. 25	<i>Realgaris Crystallini vsus.</i>	75. 14
<i>Qualitates in morbis considerari nō opus est.</i>	27. 13	<i>Realgaridum virtus non in acrimonia consistit.</i>	104. 25
<i>Quartanæ falsa curatio.</i>	195. 13	<i>Realiste transmutationum omnium ignari.</i>	10. 15
<i>Quartanæ lethales quandoq.</i>	192. 25	<i>Refrigerans Mercurij vis duplex morbos efficiens.</i>	137. 30
<i>Quaternio humorarius nature aduersatur.</i>	10. 23	<i>Regimen non corpus morbi asserre medicus debet.</i>	215. 30
<i>Quid pro quo, merdam pro musco.</i>	72. 18	<i>Regius morbus Luem Gallicam non raro comitatur.</i>	66. 30
<i>Quintum cælum hominis stellis non est subiectum.</i>	41. 40	<i>Remedium nullum vsurpandum cum adhuc crudum est.</i>	205. 30
<i>Quinta essentia quid sit medici adhuc ignorant.</i>	73. 13	<i>Remedium quoduis à sua terra separandum.</i>	211. 25
			Remedio

INDEX.

- Remedio eodem cur duo medici non æ-
què feliciter vtantur. 176. 4
- Remedia luis Gallicæ vnde sua mixtu-
ra indicationem habeant. 51. 15
- Remedia exoterica cur vsurpet Para-
celsus. 3. 40
- Remedia nulla certis partibus sunt de-
stinata. 208. 27
- Remedia vehementia in morbis ma-
gis necessaria. 81. 13
- Remedia finalia duo, Oleum salis, &
liquor de Carabæ. 159. 4
- Remedia distinguuntur in virilia &
muliebria. 158. 30
- in Remediorum legitimo vsu quæ sint
spectanda. 49. 1
- Remediorum nomen non merentur
quæ non perfectè curant. 18. 26
- Remedijs optimis cur quandoq; non
cedant morbi. 145. 25
- Renouandi vis iniuste ligno Guaiaco
tribuitur. 80. 11
- Renum & vesicæ calculi quomodo ge-
nerentur. 24. 10
- Renum obstructionib; conueniens est
succus Tartari. 160. 16
- Repellentium medicamentorum noxæ
159. 24
- ~~Requisita~~ Requisite medicamentorum, & remedia
Chirurgorū eiusdem momēti. 126. 18
- Requiem pro resurrexit in die pasca-
tis. 8. 36
- Refina olei vsus in Syronib; 101. 20
- Resolutiones periodicæ sint desperatæ.
77. 12
- Rheumaticam lues Gallica celerrimè pu-
trefcit. 65. 10
- Rhinoceros monstrum secus ac cætera
monstra sui simile generat. 33. 43
- Rigor in Erysipelate vnde. 151. 21
- Rob acetosi colchotarini vsus. 162. 43
- Roborantia mensium inordinationem
corrigit. 85. 2
- Robusti cur ægram quandoq; prolem
generent. 178. 35
- Rogerus celestium motuum ignarus
fuit. 168. 2
- Rosmarinus ex Saurina & spica trans-
plantatur. 35. 36
- Rupescissa nescit quid sit quinta essen-
tia. 125. 13
- Rupescissæ lectio chemicum non facit.
73. 12
- Rustici medicorum Mercurium agno-
scunt. 7. 6
- S
- Sacrificorum in medicina imposturæ
superstitiosæ. 130. 32
- Sal pro cholera non inconcinne poni-
tur. 39. 2
- Sal gemmæ Bothor curat. 75. 10
- Sal palliatis solummodo curationes fa-
cit. 200. 36
- Salis naturam antiqui non intellexe-
runt. 201. 22
- Salis vsus tribus de causis non inter-
dicendus in ligni vsu. 146. 5
- Salis Armoniaci experimēta 106.
43
- Salus ærum viride ad quid conducatur.
159. 3
- Sale destitutum corpus necessario cor-
rumpitur. 146. 2
- Sales omnes in menstruo reconditi la-
tent. 62. 4
- Sales exacerbati subito morbos effici-
unt. 42. 36
- Salernitanorum medicorum & Mon-
tispeffulanorum error. 14. 37
- Salix transplantatione in persicum a-
bit. 33. 7
- Saluatellæ morbus ubi curandus. 113
18
- Sancti morbos nullos immittere pos-
sunt. 130. 25

INDEX.

Sanguis separatus specificum caduci in morbo Gallico.	84. 15	Satyriionis radix Saphatis conuenit.	74. 32
Sanguinis massa à Mercurij frigida in temperie refrigeratur.	150. 8	Scabies cum morbo Gallico in pustula las abit.	45. 15
Sanguinem sistentia & siccantia ex- perimenta appellari non merentur.	104. 1	Scabies quandoq. lepræ soboles.	88. 35
Sani contagiū non concipiunt.	179. 25	Scabiei remedia singularia.	74. 33
Sanitas in partium bona dispositione consistit.	12. 21	Scammoneæ malignitas.	14. 17
Sanitas & morbus quondam idem fu- erunt.	216. 35	Mercurius admisceri non debet. ib.	
Sanitas & morbi ex actione depen- dent.	177. 25	Scirrhusi tumores in Læ Gallica quo- modo distinguantur.	56. 40
Sanitas & morbus sunt semina.	216. 3	Scripta quæ autoritatibus nituntur ex plodenda sunt.	11. 3
Sanitas à Medicina, vt à Sole dies proficisci debet.	209. 4	Scrophule Gallicæ.	56. 40
Sanitas in quatuor Elementorum tem- peramento consistit.	144. 21	Scrophularum singulare remediū Op- opanaxum.	75. 7
Sanitas à quo motu sit.	203. 20	Scyrrhis vt sanetur.	75. 6
Sanitatis & morborum similis gene- ratio.	215. 40	Secularū apud empiricos quænam cau- sa.	7. 30
Sanitatis & ægritudinis amplitudo la- tè patens.	35. 10	Seclio ex vno duos morbos facit.	121.
Sanitatis nostra caniculares & autum- nus.	203. 20	43. quatenus morbos curet.	122. 7
Sanitatem Cælum, Chaos Terra & Aqua largiuntur.	207. 38	Seclio vt à rosione differat.	122. 13
Saphati Satyrionis & hermodactylo- rum radicibus curantur.	74. 32	Seclionis loco vsurpanda remedia quæ	122. 20
Sphati quando sunt signa futura lepræ	55. 1	Secliones quando conueniant.	108. 15
Saphyrus ante separationem vires su- as non exerit.	212. 5	Semen Gallicum nouus morbus.	3. 27
Saphyrus ex quinta Lasurij trans- plantatione fit.	37. 16	Semen quoduis sui similem plantam producit.	33. 13
Sapiens dominatur astris.	168. 17	Semina omnia ex quatuor essentia conflata.	23. 4
Saxina transplantatio.	35. 38	Sensibilia in transplantationibus ne- cessariò requiruntur.	34. 20
Saturni malignitas in sanitatis nostra destructione.	203. 25	Separatio medici ten ideam habet mundi separationem.	209. 15
Satyriasis à morbis Chyrurgicis irrita- tur.	171. 8	Sephyrus vt curetur.	75. 6
Satyricus luxus.	169. 35	Serpentina picta & maculata herba vulnerarie.	100. 35
		Serpentina Salis vsus.	99. 12
		Serpentina liquor vtilis in Pulmo- nia.	162. 23
		Sanitas & ægritudo imaginatoria.	230. 23
		Separatio & purgatio differunt.	239. 23
		Serpi.	

INDEX.

<i>Serpigo cum contractura morbi Gallicum portendit.</i>	56.7	<i>Solis operatio in mari & aquis nō piscosis frustranea.</i>	170.25
<i>Serpiginis remedium.</i>	74.41	<i>Soli omnes generationes, inferiorum acceptæ ferendæ.</i>	170.22
<i>Serpiginose pustule quando facillime curentur.</i>	76.33	<i>Sophista chemiam adulterauit.</i>	125.26
<i>Sena Mercuriale.</i>	115.40	<i>Spagyros secretis à Deo donatos esse sacra litera testantur.</i>	1.29
<i>Sydera non agunt nisi habeant agrum in homine.</i>	170.17	<i>Sparadrapum noxæ vt tollatur.</i>	160.13
<i>Sigillum Salomonis Varices & verrucas sanat.</i>	75.5	<i>in Sparadrapo cauendum ne fluxiones retro moneantur.</i>	124.27
<i>Signa noua nouum, inueterata antiquum remedium ostendunt.</i>	172.13	<i>Species vbiq; inueniuntur ibi fieri transplantatio potest.</i>	35.15
<i>Signorum vsus quis sit.</i>	50.25	<i>Specierum propagatio in monstris prohibita.</i>	34.1
<i>Signorum genera quot.</i>	225.40	<i>Specifica remedia quàm necessaria.</i>	196.25
<i>Signorum morbi Gallici ab alijs diuersitas.</i>	221.30	<i>Specificis vis remedium compositione ne obliteratur.</i>	92.40
<i>Signorum ratio in lue Gallica adhuc ignoratur.</i>	68.7	<i>Sperma Luxus quid.</i>	220.2
<i>Simplicia quæ primum morbo Gallico sunt adhibita.</i>	6.30	<i>Sperma quomodo infectum esse dicendum sit.</i>	177.40
<i>Singultus nil est nisi tremor ventriculi.</i>	151.20	<i>Sperma totum corpus facillime permeat.</i>	46.23
<i>Sivonia vlcera causas in se habet.</i>	187.8.	<i>Sperma est ventriculus calidus.</i>	182.2
<i>sibi aduersa non tolerat, paulo post.</i>		<i>Sperma vnde vim curatiuam habeat</i>	90.35
<i>Sitis omnis fiet à calore epatis.</i>	152.20	<i>Sperma agro comparatum.</i>	171.1
<i>Sitis in lethalem morbum potest transmutari.</i>	152.23	<i>Spermatis corruptio qua ætate maxima fuerit.</i>	43.35
<i>Sitis non à siccitate sed ab humiditate fit.</i>	18.26	<i>Spermatis infectio necessaria ad lues Gallicæ generationem.</i>	45.23
<i>Sitis nouæ restinguende ratio.</i>	162.15	<i>Spermatis in coitu coctio.</i>	183.2
<i>Sitis genuina genuina causa.</i>	181.29	<i>Sphacelos ossis nondum confirmatus vt curetur.</i>	161.8
<i>Smaragdus est Cuprum transplantatum.</i>	37.18	<i>Sphæra exterior in sua testa conclusa est Schola medici.</i>	217.38
<i>Sol & Luna principio vnum fuerunt.</i>	216.34	<i>Spica est herba transplantata.</i>	33.35
<i>Sol & Medicina resoluta.</i>	39.42	<i>Spiritus malignus vlcera depascens.</i>	78.16
<i>Solis & ignis chælici analogia.</i>	110.10	<i>Spiritus peccans non materia in qua consistit purgari postulat.</i>	219.20
<i>Solis Mercurius in primam materiam redactus Leporam & Elephantiam sin curat.</i>	913.5		

INDEX.

<i>Spiritus morbi vt educatur, remedia sunt exhibenda.</i>	219. 16	<i>curio inuitiles.</i>	123. 35
<i>Spiritus peccans non est corpus lusus & Veneris.</i>	219. 40	<i>Suffumigandi modus artificiosus Paracelsi.</i>	119. 12
<i>Spiritus vitales intrinsecus nutrimentum accipiunt.</i>	204. 6	<i>Suffumigiorum ex mercurio formulæ</i>	118. 6
<i>Spody vis specifica in hæmorrhoidibus.</i>	91. 23	<i>Suffumigiorum vulgarium basis est Mercurius.</i>	8. 2
<i>Squammæ radicibus Thapsi & Vrticæ curantur.</i>	74. 29	<i>Sulfur in Ictericis si absumatur curatio fit.</i>	67. 4
<i>Squammæ & Escharæ vt decidant, vt percurentur.</i>	93. 33	<i>Sulfur præparatum cū colocithar phloem nouam sanat.</i>	162. 1
<i>Squinantia Gallica.</i>	65. 7	<i>Sulfur vitriolatum quid.</i>	115. 15
<i>Stelle quinto nostro cælo non dominantur.</i>	41. 40	<i>qua dosi exhibendum.</i>	ibid.
<i>Stella singule suos effectus habent bonos vel malos.</i>	41. 35	<i>Superstitione seipso affligunt agri.</i>	130. 40
<i>Stercus an in ventriculo vel intestinis generetur.</i>	28. 25	<i>de Superstitionibus Paracelsi Liber.</i>	130. 30
<i>Strumosi Mercurio subiecti.</i>	226. 25	<i>Superstitio morbus omnium grauissimus.</i>	152. 2
<i>Stupefaciens calor corpus corrumpit.</i>	150. 15	<i>Symiotiki medicina pars quàm necessaria sit.</i>	76. 23
<i>Stupefaciens vis Mercurij.</i>	147. 10	<i>Symptomata quatenus cum morbis fiant.</i>	88. 14
<i>Stupefactiua medicamentorum vis post separationem non est planè inuitilis</i>	209. 23	<i>Syreon cum Gallico morbo complicatum vt curetur.</i>	58. 40
<i>Subiectum corpus non est causa seu materia morborum.</i>	26. 43	<i>Syrones crurum.</i>	193. 33
<i>Substantia corporis in aqueum humorem resoluitur à purgantibus acribus.</i>	146. 32	T	
<i>Substantialibus Elementis refertum est corpus humanum.</i>	39. 4	<i>Tabes post Ictericam in morbo Gallico lethalis est.</i>	66. 41
<i>Succini experimenta.</i>	105. 15	<i>Tartarus quomodo & quamobrem generetur.</i>	29. 15
<i>Sudor inter naturalia excrementa signum esse potest Luxus.</i>	225. 28	<i>Tartari dulcedo quomodo præparetur.</i>	105. 40
<i>Sudor quid sit.</i>	178. 25	<i>Tartari succus omnes viscerum obstructions præcauet.</i>	160. 15
<i>Sudor per emunctoria effluit.</i>	123. 26	<i>Tartari correcti vsus in Apostematibus.</i>	162. 15
<i>Sudores interni cause sunt contagij hæreditarij.</i>	178. 20	<i>Tartari Mummia utilis in tollenda corrosione.</i>	105. 35
<i>Sudatione aliquæ Gallicæ luis species curantur.</i>	123. 27	<i>Tartari aqua pota ad Ictericam luem utilis.</i>	99. 22
<i>Sudationes in morbo Gallico sine mer-</i>		<i>Tartari, vitrioli, & Aquilæ vis specifica.</i>	81. 10

Tempus

INDEX.

Tempus quantum ad bonam curationem conducat.	76.37	Theoriam novam & praxim novam necessario constru.	138.20
Temporum morborum ratio habenda in vfu Argenti vini.	116.18	Thermic artificiales contra Scabiem Gallicā ex Alumine, Vitriolo, &c	98.30
Tentigo prava causam habet aruginem.	89.12	Thermia sunt minere quedam pecuniares.	98.21
Tentigo prava etiam brachia & crura afficit per consensum.	54.20	Thermarum experimenta prestantissima.	98.20
Tentigo prava quodnā certissimū signum habet.	58.33	Thermarum cum Iassa (ad Mercurij noxas) preparatio.	156.43
Tennis victus quid mali hominum & grorum corporibus conciliet.	146.15	Titulotenus a rusticis defferunt pseudemedici.	9.36
Tenuis diete fucatus vsus apud medicos vulgares.	7.35	Topasius lapis est extractio ex minera martis.	37.15
Terebinthi rubri transplantatio.	35.35	Tophi ex mellis suis sunt mineralibus.	49.36
Tereniabin & Nofloch Elementa superiora.	12.9	Tophi Podagrici unde generentur.	188.20
Tereniabin sine lege certā cadit.	39.22	Tophi podagrici in Gallicum morbum facile abeunt.	63.23
Tereniabin Mercuriū continet.	14.10	Transplantatio in Lue Gallica a Laxu incipit.	32.30
Tereniabin est membrum ipsius Chalos.	24.30	Transplantatio simplex & Luxalis.	32.33
Terra secundum cælum est.	170.10	Transplantatio duplex inuversa & praternaturalis.	34.15
Terra medicamentorum corruptio summum artis mysterium.	211.40	Transplantationis proxima causa, coniunctio diversarum specierū.	33.26
Terrarum diversitas consideranda.	22.25	Transplantationis vsus in causis morborum assignandus.	32.27
Terrarum varie differentie.	11.43	Transplantationis ex putrefactione species.	36.2
Terrestria transplantata animantis actionē necessario requirunt.	34.23	Transplantationes sunt aliquo animato agente.	34.20
Testimonia mala argumenta apud medicos.	10.40	Tremores cur vsus Mercurij sequantur.	147.3
Thapsi radix sursures & squam mas curat.	74.29	Tropicorum Anatomia.	24.17
Theologie & Medicinæ similis corruptio.	176.23	Trusiano lues Gallica ignota fuit.	10.
Theoria ex praxi primū extitit.	9.12	Tuberian singulare remedium aqua Canapi.	74.40
Theoria ex Praxi est haurienda.	68.3	ex Tuberibus nate pustule ut cognoscantur.	55.26
Theoria quæ ex praxi oritur Paracelsi sola probatur.	53.35		
Theoria ælio est perinde ut Praxis.	9.24		

Tumores

INDEX

- Tumores pro vlceribus sunt ob materiae paucitatem.* 187.34
Tumorum subita auctio quid portendat. 187.40 *varietas. ibid.*
Tumorum varia species. 51.37
Tumorum Gallicus morbus duplex est. 188.15
Tumorum Gallicorum differentiae ratione materiae & loci. 53.1
Tumorum Gallicorum per Olea Saturni & Mercurij curatio. 86.20
Turbithum pituitosas pustulas curare falso creditum. 16.23
Turca superstitiosi in causis morborum. 131.7
Tussis à congelato adipe causatur. 137.30
- V**
- Valeriana muliebre remediū.* 158.34
Valefcus qualis practicus. 168.2
Varices quando pro Gallicis tumoribus pronuncientur. 56.34
Varices quibus remedijs pellantur. 75.5
Variolarum singulare remediū aqua Ruta. 74.40
Variolis similes pustule gummatæ & diuturnæ sunt. 55.30
Venenū omne epar calefacit. 152.25
Venenum Gallicum quid sit. 186.15
Venenum Luis Gallicæ antecedentē preparationem requirit. 61.35
Veneno Gallico infecti de triplici morborum genere periclitantur. 43.35
Venena sola ad curandum non produxit natura. 15.38
Venena intrinsecus sumpta etiam externa superficie morbos faciunt. 153.1
Veneræ imaginatio perfecta lue Gallicæ causare potest. 168.35
Ventriculi supinitas à frequentibus medicamentis. 151.25
- Venus tinctura est non corpus, itaq; corporaliter non curanda.* 201.40
Venus morbū Gallicum sola generat sed non auget sola. 140.5
Venus terræ & Firmamenti. 139.35
Venus Morbi Gallici sine qua non. 44.1
Venus in sua exaltatione fuit cum morbus Gallicus ingruerit. 168.16
Venus sine Vitriolo in vlceribus curandis non satis efficax. 107.34
Venus appellatus erat morbus Gallicus ab influxu. 167.15
Venus morbi Gallici mater. 168.30
Veneris varia Tinctura. 174.28
Veneris coitus cū alijs impressionibus transmutationis morborum causa. 223.31
Veneris voluntas sine luxu ceu agro frustranea. 170.25
Veneris filie due. 169
Veneris ignis Symptomatum Luis Gallicæ causa. 183.15
Veneris Luis diuersitas vnde dependeat. 45.40
Veratrum naturam sursum mouet humores. 115.5
Verminatione laborantes à constellationibus immunes sunt. 225.5
Verruca in sua exaltatione optimi curantur. 76.38
Verruca vt à tumoribus Gallicis differant. 53.1
Verrucarum pustula. 185.15
Verrucarum remedium singulares polygonaton. 75.5
Victus tenuis quatenus conferat morbis curandis. 74.10
Victus humidus Marcori inimicus propter putredinem. 15.2
Victus ratio non obseruata in Gallica Lue Recidivam efficit. 140.26

Viennen-

INDEX

<i>Viennensium medicorum tenuis eruditio.</i>	10. 17	<i>Vlcera quæ ossa ipsa depascuntur malignum spiritum habent.</i>	78. 16.
<i>Vigo qualis practicus.</i>	168. 2	<i>Vlcera Gallica sunt emunctoria Minervæ erroris.</i>	53. 22
<i>Vigo falso sibi inuentionem Mercurij præcipitati adscribit.</i>	100. 25	<i>Vlcera in vtero fiunt à mensium corruptione.</i>	62. 13
<i>Vini potu arcenti podagrici quia flammæ concitat.</i>	63. 39	<i>Vlcera alia sunt corrodentia, alia virulenta.</i>	57. 15
<i>Vina Anatomia vini corporis causa discenda.</i>	21. 10	<i>Vlcera Gallica unde fiunt.</i>	46. 12
<i>Virus quæ remedia aptiora & quæ mulieribus.</i>	158. 30	<i>Vlcerum varia species.</i>	51. 49
<i>Virium robur in curatione maxime spectandum.</i>	197. 13	<i>Vlcerum causa differunt secundum magis & minus.</i>	185. 30
<i>Viribus ægrotatis prospicere medicus debet si rectè curare velit.</i>	146. 14	<i>in Vlcerebus Gallicis signum periculosum.</i>	77. 28
<i>Virtus non pondus actionis causa statuenda.</i>	221. 38	<i>Vltima materia in primam nunquam reduci potest.</i>	184. 3
<i>Virtus Mercurialis non argentum viuum morbum Gallicum curat.</i>	72. 21	<i>Vndimia in morbum Gallicum transmutatur.</i>	60. 2
<i>Vitriolum ex Venere.</i>	107. 33	<i>Vnguentum ad vlcera Gallica inuenterata.</i>	100. 10
<i>Vitriolum liquefactum quid.</i>	115. 38	<i>Vnguenti formula pseudomedicorum contra Luem Gallicam.</i>	6. 38.
<i>Vitrioli experimenta.</i>	106. 2. summa dulcedo ibi consistat.	<i>Vnguentorum experimenta.</i>	99. 30.
<i>Vitriolatus humor causa est febris diaria.</i>	12. 25	<i>Vrina pauca & rubra Lethale signum in Hydrope.</i>	66. 12
<i>Vitriolatus succus sitim immensam sedat.</i>	163. 15	<i>Vrina an ex epate & Renibus proveniat.</i>	28. 23
<i>Vlcus nullum fit sine aliquo corpore Minerali.</i>	89. 10	<i>ex Urina de morbo Gallico nil certi pronunciari potest.</i>	78. 38
<i>Vlcus fieri in morbo Gallico quando oporteat.</i>	77. 2	<i>Vrtice succi vsus.</i>	99. 15
<i>Vlcera capitis magna fiunt in lue Gal. cum caduco.</i>	68. 30	<i>Vrtice radice vsus in furfuribus.</i>	74. 29
<i>Vlcera depascētia fiunt à causticis non rectè adhibitis.</i>	153. 40	<i>Vstio & corrosio quatenus differant.</i>	121. 25
<i>Vlcera facium & ligamentorum curatu difficilia.</i>	78. 25	<i>Vstionis succedaneum.</i>	121. 35
<i>Vlcera ante suppurationem absoluta, non curanda.</i>	76. 40	<i>Ventriculi actio qualis.</i>	228. 25
<i>Vlcera si in in Fistulas abeant ut curanda sint.</i>	102. 5	<i>Vitriolati croci cura.</i>	234. 13
<i>Vlcera in Lue quid portendant.</i>	48. 1	<i>Venus æruginosa quomodo generetur</i>	247. 25
		<i>Vlcera æruginosa ex suo sale oriuntur.</i>	247. 38

Visionis

INDEX.

<i>Vitionis succedaneum.</i>	121. 35	<i>Vulva & Osci titillatio in Luxu vade</i>	
<i>Vitiones quatenus ad curationem sunt</i>	171. 14		
<i>viles.</i>	168. 2	<i>Vulve inflammatio à defluxione fit in</i>	
<i>Vterus in Venereo actu agri instar est</i>		<i>morbo Gallico.</i>	64. 39
47. 10		<i>Z.</i>	
<i>Vteri biliosi factum sanum generant</i>		<i>Zimia in Lacem Gallicam transmu-</i>	
47. 20		<i>tantur.</i>	60. 2
<i>Vterini affectus ex depravata cura-</i>		<i>Zerbus cum Terebochim transplan-</i>	
<i>tione orti vi sanentur.</i>	163. 20	<i>tatur Terebinthum producit.</i>	35.
<i>Vulnerariorum Unguentorum experi-</i>		35	
<i>menta.</i>	100. 40 bases ibid:	<i>Zizanie transplantatio.</i>	75. 38

SECUNDI TOMI CHIRURGIAE
MAGNAE FINIS.

2

Aurcoli Philippi
TMEORARACEESE
CHYRVRGIA MINOR,
QVAM ALIAS BERTHEO-
NEAM INTITVLAVIT.

*CVI ETIAM SEQVENTES TRACTA-
tus accefferunt, eiusdem authoris.*

De Apostematibus, Syronibus, & Nodis.

De cutis apertionibus.

De vulnerum & vlcerum curis.

De Vermibus, Serpentibus, &c. ac macu-
lis à natiuitate ortis.

EX VERSIONE
GERARDI DORN.

Cum Gratia & Priuilegio Cæs. Maiest.

ANNO SALVTIS
M. D. LXXIII.

THE
LIBRARY OF THE
UNIVERSITY OF CHICAGO
CHICAGO, ILL.

THE
LIBRARY OF THE
UNIVERSITY OF CHICAGO
CHICAGO, ILL.

THE
LIBRARY OF THE
UNIVERSITY OF CHICAGO
CHICAGO, ILL.

THE
LIBRARY OF THE
UNIVERSITY OF CHICAGO
CHICAGO, ILL.

THE
LIBRARY OF THE
UNIVERSITY OF CHICAGO
CHICAGO, ILL.

THEORMRÆSTNRA R·A· CÆSNIN TRES LIBROS CHYRVRGIAE

SVÆ MINORIS, QVAM BERTHEONEAM

ALIAS INTITVLAVIT,

Præfatio.

PRINCIPIO NECESSARIUM EST MEDICO, sui finem operis perpendere, qui duplex est: sanitas, & satisfactio videlicet. Hoc prologo de solutione tractaturus sum, alijs & suis libellis de sanitate. Postquam ab initio Chyrurgia per avaritiã & commodum proprium vt aratrum facta cōtra naturæ lucem extitit, ad hæc ipsa necessitas exigit, vt cum debitum finem sanitas attigerit, solutio suum pariter consequatur effectum, cuius melsis pecunię summa cum gratiarum actione fore meritò deberent. Nō enim vt in agro melsis est, à quo rusticus frumentum domum euehit, pastorq; lanam: in medicina verò commodum reportat æger, frumentum & lanam sibi referuans, paleas medico relinquit. Sanitas namq; frumenti commodiꝝ loco sunt, & pecuniæ minus ad eam comparandæ, quàm ad frumentum paleæ. Cum igitur incuria superiorum regiminum Chyrurgia nostra (proh dolor) ad aratrum sit redacta, & in solutione minus quàm aliud quoduis aratrum compenfetur, minimumq; propotiori cogitur accipere, quod nullo modo reciperet iterum in cōmutationem æger, nec satis compensare valeret: hoc argumento primum adferemus, cuiusnam irrequieta vita, sollicitudo cum grauissimis experimentis medici comparentur.

Medico dies & noctes æger in animo hæreere debet, ac præ oculis imaginatione ferri, totamq; mentem in istius defixam sanitate versari necessum est medico, præ meditatione iudicioque non immaturis. Ad grauissimas istius curas, varijs momento quolibet accidentibus & nouis comitatas, accedit & alia, mercedis vtpote suæ receptionis, tum quod pessimum est, fraudum atq; doli iam liberatorum, & morbi laqueos euadentium expectationis, & qui nam his præueniendum foret illi, totq; prorogationibus, astutis, omni cum ingratitudine aduersus illum qui tribuit eis dono Dei, quod mundus totus nequiuisset, sæpius replicatis, & non sine vilipendio. Est utique medicus ad ægrum comparatus, vt ad carceribus detentum creditor, à quo tantum exigere nequit, quod ille non polliceatur & ultra: liber iam factus nil seruat, alius prorsum existens. Aeger etiam obediens est, & bonæ voluntatis in medicum, donec euaserit ligamina

Non est quod præterea medicus deſpondeat animum: probus enim centum ſolutiones inſert iterum, centumq; deceptorum ex aduerſo compenſat probitate nequitiam. Tam bonus & iuſtus eſt Deus, vt per huiusmodi pios, rationeq; præditos ægros medico ſatisfaciat, loco centum aliorum, à quibus deceptus fuerat. Quapropter eiſmodi contrarietates (eſſi non bene tolerabiles) cordi ſibi graues fore, vel animum ſuperare ſuum nulla ratione prætermittere debet, at miſiſſimè potius pati, ſolutionem expectando vero tempore, quo damna cuncta reſarciuntur. Impoſtoribus Chirur-
gos inter, inſtructionem hoc loco dare nullam cupio, cum iſti pecunias tantum quærant, & impoſtores cum fraudulentis optimè conueniant. Probum verò medicum iſta curare, vel ob ea commoueri minimè decet, neq; propter pecunias, vt mercedis eſt conditio, fore ſolicitum (quod nebulones inter Chirurgos noſtros faciunt, ac turpius antequam lucrati ſint, accipiunt) imò potius decem impijs ter ſubuenire propter probum vnicum non grauari: licet etiam non ſibi ſemper luxerit Sol, non contriſtari, nec audire iudices in ſubſidium aduocando: nam quanto maior meliusq; promerita detentaq; merces fuerit, periculoſius iudicium expectant, qui iuſtos labores detinent iniuſtè. Si reliqua iudicia noſtris æqualia fore debent, plurimi reſtituere cogerentur, qui iam recipere prætendunt. Hac igitur præſatione probos medicos admonitos velim, ne mentem ita prorfum in pecunias defixam teneant, at in egr ſanitate, potius, & quod reliquum fuerit, Deo committant.

Ne tamen impoſtoribus fauere velle videar, addam: vbi iam ægrotus coram aliquo medico, ſuam enarrans miſeriam, dolum & impoſturas medicorum infereret, conquerens, quæ ſibi primùm occuſſent, vt qui deprauaſſent aggrauaſſentq; morbum, quem ſuſcepſiſſent curandum, & non intellexerant: pecunias multipliciter prius accepiſſent, multa fuiſſent polliciti, præſtiſſentque nihil, forentq; poſteriora peiora prioribus, & imminuta cum ſanitate vita: non aliunde quàm ex medicorum incuria, tum ignorantia mera. Defectus vtrinque videtur. Medicus primùm omnium loculos implet, vt ſi fortè fortuna res non benè ſuccederet, hoc nihilominus inde reportaret: ex altera parte voluit æger iſtius farinae medicum habere, medicinæq; fontem fugere. Quò factum, vt ab utroque latere miſeria premat. Quare conſilium ægris hoc fore cupio, medicos vt probent priuſquam admittant eos.

Periculum fieri poteſt (excepto nihilominus, quod non nunquam accidere ſolet, vt impoſtor vnà cum nequitia bonū aliquod experimentum habere poteſt, & penes hoc impoſturi facere iatis) primùm conſiderentur, qui mederi volunt, & non ſunt arte medici, verum ſub ymbra medicinæ vulgaribus conſilium exponunt, & non-

& nonnulli fauore solo, plerique ob honoris ambitionem, alij quòd
 eis hoc vitij genus innatum. Ceteri quidem vt sapientes existimen-
 tur, & reperti plurimùm, & hoc ipso veniant in admirationem ho-
 minum, vnde sibi tantam artem compararint. Eiusmodi medici
 5 potissimùm diuites, existunt in monasterijs, & otiosos inter illos,
 qui iactare sese vanigloriosè fuerunt assueti, gratis omnia præstant
 in medicina.

Reperiuntur alij, qui medicam artem vt aratrum exercent, vel
 ob munera, quòd statum imminuere viderentur, si pecunias acci-
 10 perent, quibus Iudæi baptizati sunt annumerandi. Similes
 etiã quandoq; ~~francosque~~, tum illi qui carnificinam
 artem aliàs exercuerunt: non vti medici volunt mercedem accipe-
 re: dicunt enim, se non fore medicos, librosq; legisse paucos, at hoc
 15 scire, tum ab imperatoribus & regibus habuisse. Apra iactatq; te cor-
 rigalis calcee tu. Non parua quidem horum astucia est. Si moritur
 æger, mirum est: ars enim ab Imperatore processit, non ita conti-
 guisse debuit: si verò sanabitur, clamores audiuntur in exultationem
 elati, vera & experta est, inquit, ars nostra, nihil de manu Serenissi-
 mi procedere mali potest: iam in sede positi sunt isti medici, non
 20 aliàs imò fixius vt putant, Francone quouis equite. Talis est eorum
 conditio, qui mederi, nec esse volunt medici, prout is qui monta-
 chus fore vult, & in pellicea veste diphæra medicus. Isti medias in-
 terponere solent personas, qui dicant: Medicamentum hoc domi-
 no meo plurimo quidem ære constat, quapropter domino tuo di-
 25 cas, domino meo compensæ loco donet equum: vel ~~eaque~~
~~etiam hinc Deo donauit obsequium, fratribusq; compingens hoc, quem~~
~~die Venerabilis colligunt inducunt, priusquam tantum ibi~~
~~& diuino iam aliqua refectione solentur, sic reddetur dominus~~
 Doctor pedendo creatus ad omnia promptior ac paratior.

Non quòd bonas artes impedire cupiam eius, qui alto loco ra-
 30 sus, vel denulso promotus vt fuerit: abusus tantùm carpere volo,
 quò me nedum errores, verum etiã deprauationes morborum,
 quas video longè plures quàm subleuationes ægrorum, impellunt.
 Post hos omnes illi sequuntur medici, qui vestes & crumenam vt
 35 cribrum foraminatas gerūt, nec vt furem exercere suum tardi sunt:
 Ante sexaginta plus minus annos se ditissimos fuisse prædicant,
 nunc verò depauperatos, in dolio vini putato. Sunt alij qui magna
 comitante, caterua militum aut equitum viguerunt equites, at in
 bello pro defensione principum, & in penuriam conflictu cun-
 40 ctas amiserunt opes. Alios ex Vualachia Transiluaniaq; Turca
 propulit. Nonnulli reliquerūt vxorem & liberos, vt liberius Euan-
 gelium imitari possent. Multi libenter vtroq; pauperes existunt,
 quod nemo quidpiam eis dare velit. Nec desunt qui vestes multifa-

riam immutent: nudus hic incedit, alius semiuestitus & cilicio: ter-
 tiū quidem ordinis ille, foccis ligneis ambulat iste: non edit alius of-
 fa carniū, pulciū spinas item alius non: super scamnum decubare
 debet iste, nouumq; singulis habere noctibus hospitium, &c. Qui
 cū de medicina loquuntur, Spiritus sanctus (vt aiunt) inspirauit
 eis, plures in herbis quā in cœlo virtutes existere. Sunt ne tales
 egregij medici?

Apparentia latius honesti, bene quidem induci, sed eorum ve-
 stes pessimè subductæ. Nonnulli suis immiscēt Astronomiam, alij
 Geomantiam, alij Pyromantiam, Chiromantiam aliqui, Hydro-
 mantiam alij, pleriq; speculantes aliū Nactromantiam, id est, Ni-
 cromantiam, vel stultomantiam, vt Campiugi de monte Vene-
 ris, vbi suam didicerunt artem, venientes, eam vino ~~Reuerio bapti-~~
~~zant.~~ Item vnā cum ~~sanctis~~ & cum
 Danhusianis farcimen aut botulum ederunt sanguineum: quo fit
 vt bestias & homines ab omnibus morbis, febribus, & caducis cu-
 rare norint item artem nobilissimā effodiendi thesauros, quæ ta-
 les non parum ornat medicos. Multis non indigent aromatibus,
 herbario nullo, nec Valeſco, sed papyro sola, Ixis pro fixis inscri-
 bunt ei, Tetragrammaton, Ioannes in dolio, Iod, Vau, antè postq;
 suprà tum infrà crux, ne diabolus scribentem auferat. Apud rusti-
 cos Latini sunt, penes Germanos Itali, quorum nonnulli cæsi vir-
 gis vltra Alpes ex Germania pulsi fuerunt in Italiam, ex ista in Ger-
 maniam alij contrā: nonnulli trans Rhenum propulsi, rursū citra
 virgis acti, similiter vltra citraq; Danubium & Albim. Istorum pe-
 regrinatio nebulonū est mirabilis in arte Hipocratica. Apud He-
 bræos Græci, penes quos Hebræi sunt: apud rurales prophetas,
 Theologi: penes balnearios medicinæ Doctores: apud Prætores
 Iuristæ: penes Histriones Poëtæ: penes mechanicos Historiogra-
 phi. Item in Germania sunt ex Italia, tum in ista ex illa se dicunt ori-
 undos: in Portugalia vel aliās Lusitania ex Hungaria, demum in
 hac ex illa natos, amplo genere semper, at parum locupletes: ex ma-
 xima familia, quæ merè trices, mœchos, fornicatores ac nebulones
 omnes peperit: multis artibus onustos, à quibus lucrum faciunt e-
 xiguū.

Præter eas quas iam narrauimus, alia secta reperitur, quæ ba-
 ptizatorum Iudæorum est, alijsq; longè callidiores, & nequiores
 existunt: non baptizatos etiam puto cum eis, qui Mercurium in vr
 sina pinguedine mortificare norunt. Ab istis idipsum didicerunt
 medici morbillorum, & pustularum, qui Iudeis aptiores & melio-
 res fore cupiunt, cū eodem corio sint obducti (licet vnus alium ex
 vtraq; parte rideat) sandalo rubefaciunt: Mace quidem odorem su-
 is inserunt medicamentis, quò fit, vt ad morbos omnes dicantur
 medici.

medici. Cum vnum, duos, aut tres curauerint, priuilegium habent, & ius ducentis vel trecentis imponendi postmodum. Proponunt hominibus Hebræam linguam totius medicinæ fundamentum habere. Non considerant interim, inter Iudæos nullum vnuquam extitisse medicum. Iactant sæpe Rabi Mosen, & librum Nebulohu, qui canones illos continet, excellentissimos, per quos Raponceoli radices è pratis eradicare docet ad acetaria conchienda. Jam dicunt artem in sua progenie solum esse, hæreditariæq; ceteri fatui stultiue forent omnes. Alij tandem effutiunt, Adamum patrem suum reli-

10 quisse. Noë dicunt aliàs in arca fenestram inter parietem intrusisse. O merè fatui, quàm frigide vos calumiantia iuuat miseros. Jam senex Iudæus prodit, modò iuuenis, cuius mater est in prostibulo præfecta meretricibus. At isti vagabundos Aegyptiacos nebulones reuocant in memoriam, qui suam artem ex Aegypto secum attulisse dicunt: at eorum pars maxima oritur Entlibuch, vel pigrorum vbique nebulonum patria, in quam redire non ante septem præterlapsos annos audent, ut mos eorum est latrunculorum & furum, qui virgis carnificibus flagellati sunt in exilium. O vos meretricium nati, cognatiq; ne deferatis vos vtrinque, sed artem vestram in summo seruetis honore, quæ si gallinæ vel pulli forent, vix puluinar minimum implere possitis eorum plumis: taceo vos Hebræorum arcana maxima procaturum ducere nosse in amicitiam contrahendam, elatos incedere vos, equitare, penes aquas & in aquis certissimos fore fatuos. At annuli Diamantes atque Smar-

15 gdi, quæ munera datis illis quos nostis, optima hæc ars vestra potissimaq;. Præter hos omnes, alij reperiuntur, qui reuelatione maiore digni sequuntur illos. Isti Logices plurimum vulgaris habent, Rhetorices verò parum aut nihil: tales Teriacæ venditores existunt, quos Teriacales vocant circulatores. His quidem si Tirus

20 ille serpens deficeret, potius in Teriacam inijceret vespertilionem. Coloquintidam ad febres venalem habent: Reponiticam ad pulmonem & eius morbos: Quercinum viscum ad mulierum infirmitates: item occultissima quædam arcana contra periculosissimos quosque morbos: artes quas Deus atque mundus ignorant, inter

25 nos dictum, & sub silentio maximo. Gentiana fit & Astrens hæc admiranda cura. Nonnulli vermes norunt expellere, hoc est, quidam in Schlesia Vratislaviæ nempe vermem expulit, qui repertus est Argentinæ postmodum in nundinis, & inde capsula clausum detulit Basileam: hac ratione miliaria quatuordecim expulserat eum. Aliqui vermes duabus vel tribus vlnis plus minús longiores existunt, & foramine crassiores, per quod eruperunt, ab hominibus expellunt, quos post sepes atque dumeta reperiunt. Ad hoc accedunt alij, qui strumas auferre norunt, & sal ad hanc artem com-

ponere magistralem, & alij qui panariciū vermem ē digitis expellere possunt, vbi tamen pluuiāle tempus nequaquam extiterit, nec Solis splendor vllus. Item optimi dentium fractores, & iure se dicunt: nam dentem vsrumpunt, in maxilla prorsum eius radice relicta. Similes omnes medici coram hominibus habentur, ad quos mulcarum decima pertinet. Nonnulli creuerunt ad hos in Histriū ac morionum scholis, qui mentiendi potestatem omnem vsurparunt, accedente per assiduum istius operis vsu habitu. Sunt & alij, qui mentiri per se nondum norunt, quapropter Montspessulum se conferentes, ex Auicenna discunt: alij Parisios ex Galeno: ceteri tam prompti natura sunt, vt ex seipsis addiscant. Non parum ad hoc promouet hunc, magister artium, quod factus antea fuerit: illum verò, quòd Apotecarius extiterit olim: aliū quòd pro parte Mathematicus existat: aliū quòd physicus, vel Theoricus.

Huic Montagnana placet, illi viaticus, & prae ceteris omnibus Ioannes de Garlandia. In ore terribiles: in Pharmacopolio requiem habent: sepulchris egregijs extrinsecus haud absimiles existunt. Plerique natura conditioneque iactabundi sunt: in Holandia iuui Comitem inquit, alias à supremis scalae magnae gradibus in terram praecipitem dedisset. Alij sic aiunt: Ego principis huius, aut illius viginti plus minus annis fui medicus, praeter me quidem & Conradum à Rosis princeps sepiusimè tristi mortis fuisse animo. Sunt qui viginti se dicunt annis in Vniuersitatibus legisse: quod verò si liber ipse per se praestare potuisset, illis non erat opus. Iam Graecos agunt: Epilepsia est caducus: nunc Arabicos, Alandahal, id est, Coloquintida: tredecim linguas callent, praeter eas quas Pandecta ponunt, & Germanicam omnium pessimè. Iam in rerum naturis occupati, post in regimento coquinae sunt. Alias generosis virginibus oculos glaucos transmutant in atros potius quam nigros: iam ex deformibus venustas faciunt, ex obscuris splendidas: gibbosas in rectam proportionem extendunt: è naribus tandem expellunt mucos, iam odorifera poma componunt ex ambra, nec non alia delicatissima quaeque munuscula, quibus optimè delectantur fatui, seque principum aulis immiscunt. In Academicis autem audiri cupiunt: in calendris meis tuis. Domini auditores, quarta Feni primi de poreis scripsit noster Auicenna. Teriacae cum longissima descriptione, scilicet Galeni (si fortè boni quid in ea reperias ex improviso) 3 s. specierum longarum beuardicarum (ingrediuntur etiam bona simplicia multa, sordes cum sordibus accumulatae) 3 j. s. (postmodum speculari tu per te quod longum est) specierum de gemmis, diamargaritonis, diagalangae, diarhodon abbatis, diamusci (& omne quod in Pharmacopolio reperitur) 3 j. Conseruae, boraginis, buglossae, anthos, rosarum, ana ad pondus omnium, fiat sicuti

sicuti est dosis. Non refert, si non iuuerit, non nocebit. Recognoscite vosmetipsos in receptis vestris, & quorum argui possitis perpendite.

Eius farinae sectarum plurimae sunt, hos inter medicos, & plures quam ruinatorum vel decoctorum Pharmacopolarum, artificum similium, mechanicorum, & rusticorum astutorum, qui nunc urinas inspiciunt per galeam laneam, alias penes fenestrarum asseres. Hic suam artem Pharmacopoliae probat autoritatibus, & violenter: alius per Esulam lacte decoctam: tertius per Elleborum: non nulli per fas & nefas, alij per lectionum assiduitatem, quod ludi literarii magistri fuerint, qui volare mox nituntur, priusquam alas posuerint: alij per auditionem in lectorijs, in quibus pastorum Ascaulae veniunt in usum, id est, ubi tractantur clysteria, sua probare volunt. A signis medicorum istorum, quae iam posuimus, quibus 15 aeger sibi praecavere discat, eorum euadere manus, & sui pericula: nec est quod occaecari se permittant ab unico fortassis experimento, quod illis in vno successit, & in ducentis postmodum eos & aegros sefellit: aut eo seduci quia vel in vno quid possint, in omnibus valere putent, aut probata sua fore omnia.

Ab istis quos iam enarrauimus medicis, abusus omnes in medicina successerunt, ut in eorum fundamentis nulla sit ars penitus inuenienda. Diligenter igitur animaduertere lector: in ista namque praefatione declarabo suos errores, & enormes abusus, quod melius intelligas occasionem (quae mihi vitio verti posset ab aliquibus irae vel praecipitationis) cur tam repente statim à Prologo prorumpam in eos. Principio scire te decet, medicinam à laicis initium & exordium sumptile: prius enim ars huius nulla fuit in usu, si quae fuit, 25 ignorata hominibus, & postea per Ondam inuenta iuxta suas experientias. Nam quod Centaurea purget similiter & Harmel, ante sua quidem experimenta notum non, at ab experientia doctum est. Similiter vulnera curat consolida, quod ab Onda cognitum fuit, & in medicamentum conscriptum. Hypericonis etiam vires inuentae sunt, atque descriptae: pariter & Sophia: licet deinceps ab vnus in alterius noticiam peruenerunt. Quaeuis itidem simplicia, terraeque 30 producta per Ondam innotuerunt, ut melius non potuissent, nec perfectius aut nobilius in lucem emeruisse, nec esse, quam ab experientia data sunt. Pari modo purgationes, confortatiua, curatiua, mitigatiua, incarnatiua, &c. sunt inuenta, & omne medicamentum hoc tempore suis in ordine vero, quem à natura prius habuit, quod 40 quae prout esse debuit, operatumque locorum vbique est cum honore maximo. Subsequutus est inde post abusus à Receptorum scriptore primo, de quo reliqui sumpserunt originem. Ille percepit, in horris aliquid existere, quod vulnera curare posset: quare simul omnia col-

regionibus tractarunt, istorum etiam artem glossis munierunt. Quapropter Auicennam iactare se minimè decet, aliqualem experientiam ex scriptis eius omnibus processisse, nec ex seipso: Hoc iactare potest cum Galeno, bonas artes ab alijs inuentas funditus deprauasse se.

- Postquam igitur Græcorum & Arabum ambitiosa gens, honorumq; sitibunda, sic ut auditum est egissent in medicina, Barbari genera gentium successerunt, ut Italia, Hispania, Gallia, & postmodum Germania, quæ glossas glossis, & commenta commentis addiderunt: & hac via se mutuo iuuerunt, donec eò medicinam adduxerint, ut non aliàs quàm ordinarunt, administrata fuerit hætenus. Et ita se magistros super naturam extulerunt, verumq; medicum à natura datum, & ab experientia natum eò traxerunt, ut se ipsum tanquam inutilem, ignarum, & ut fatuum existimarit: imò ut à vero naturæ fundamento defecit, ambitiosus imitatus atque doctrinam eorum fuerit. Suum igitur ac sui decus & honorem isti medici, prout Hipocrates, Galenus, & cæteri similes ab alienis expiscati sunt experientijs. Tum ut non iuxta cursum naturæ simpliciter appareret medicina coram vulgo, sed mirum quid in ea fore videretur, & ab omnibus non intelligeretur: istorum propria ratio (quæ pro dolor non vsque adeò magna fuit) compositionum excogitauit artem. Postquam tales medici iam surrexissent, experimenta rusticorum & vulgarium haberent in manibus, & vsurpassent, vnus ad Terebinthinam Dragagantum addidit: alius semen Plantaginis: tertius verò mucilaginem de fornū græco: & ita quisque peculiarem compositionem, vel mixturam potius consolidis adiunxit. Non aliàs cum Reubarbaro, vnus emendare voluit, & ex eo fabas conficere: alius excogitauit in formas tabularum fore melius: tertius apposuit restrictiua: quartus autem confortatiua. Tandem sua ratione compererunt, ex vno parte se cholera purgandi modum non habere. Sibi ipsi persuaserunt, ut per specularia trans corpus humanum videre, nec non olefacere se epatis apostemata, non secus ac vultur in agris cadauera. O vos olefactores, olefacite, &c. Postmodum innotuit experientia Cubebam conferre capiti: sed quòd metuerent, ne per posteriora fortassis excideret, Molcum adiecerunt, ut descenderet ad caput: sic nuncium ex mosco sibi sinxerunt. Præterea gemmarum experientiam vbi viderent, putarunt quòd acidæ non forent, neque dulces, sapes eis addendos: ita cum cæteris simplicibus egerunt. Natura suo modo regere conati sunt, æque ac si ab eis irritari non posset. Hoc fuit pileatorum hominum exordium, in quorum hætenus manib. medicinæ facultas manet. De his Plato: Sub medicorum (inquit) manibus versatur miserrima vita, maximeq; miseranda: quo dicto naturæ nullam iniuriam fecit.

Medi.

Medicus autem ex natura nascitur, artemque suam habet, estque solus ille medicus, cui natura dedit suas experientias, & non ille, qui suis speculationibus acutis contra naturam eius conditiones, & ea quæ sunt in illa, scribit, loquitur, aut operatur. Si natura medicum, ut supra facit, inde sequitur curam ex ipsa procedere, medicum etiam iuxta seriem & ordinem istius illam applicare debere, cum observatione tamen utriusque Anatomiae. Cura dat applicationem, quod ex ea quidem oriantur Theoria, nec non Physica: hæc tria sunt unica Philosophia. Cura morbi principium probat, & morbus curam, & hoc omne per naturam, & ex ea: nam per curam inimicus nature cognoscitur. Verum prædicti glossatores primo ponunt originem morborum ipsius microcosmi, demum ex eis curas: non alias naturam inuertunt isti, nec illam sibi putant irasci debere vel posse. Greci, nec non Arabes potestatem & auctoritatem habere se credunt, ut eos natura sequi debeat.

Quod isti sese violenter in professionem hanc ut patronos eius intruserint, alienas experientias usurpauerint: item quod ea signa quæ viderunt in ægris, & occurrerunt illis annotauerint & scripserint: quid ad medicinam attinet, curam & necessitatem? Dubiosum in arte sua medicum bene concernunt. Si dicant signa cognitionum, aut prænuincia fore, vetularum inde sequitur negotium: Si medicinam, quare tot igitur ægros perdunt funditus? Galenus pugnat contra naturam: & si scripta sua medicina sunt, ubi iam natura suis in experiencijs erit? Si nemo domi suæ sit, quid in eo tam altè laudandum esse ducitis? Pariter Auicenna tum alij, qui defendere potuerunt stupidas illas in Chyrurgia sua descriptiones: quæ si triginta sint casus inter, trecenta continentes materialia, vel simplicia corpora, decimam ego iure partem auferam: istorum igitur virtutes ab eis conscriptæ, mendacio suo confictæ sunt. Quid prodest, hæc superfluitate perperam onerare naturam? Accesserunt demum Italici, qui schedas huc atque illuc descripserunt, articulatum declararunt, & quod illis iam non satis longum erat, produxerunt additamentis. Inde post Romana sedes aduenit, quæ phantasias istas approbans, ex eis turrim ædificari voluit, ut quatuor in Academijs columnarum vna foret, cuius abusus potestatem & auctoritatem haberent cum ægris quocunque modo vellent agendi: siue moriantur, siue priuentur oculis, rectè facta sint omnia. O cæta sedes egro- rum præ cæteris miseranda conditio, deplorandaque nimium, quod ab istis corpore sanitate, vitaque priuatum iri debeant miseri. Si quis obijciat mihi curam aliquam ab eis factam, isti sic responsum velim. Si præter compositionem ex suis descriptionibus accidit, à natura factam esse dico, prout ex meis descriptionibus, & absque sua doctrina: sin id compositio fecerit, utrinque Deum laudent, quod in ea plus boni quam mali fuerit.

Medi-

Medicina tantum in abusum redacta est, vt in omnibus chyrurgorum libris, propter compositiones receptorum suorum ægris inimica fore natura cogatur. Adhuc latrant isti, Græci (dicunt) veri sunt medici. Equidem si medicina mendacium est, & ego Græcos maximopere laudo. Sed non ita chyrurgia tractanda venit, sola veritate quidem opus habet, non mendacijs. Animaduertite quæso, quod fundamentum habeat Petrus de Argilato, qui nunquam aliquod receptum suo veneno non infectum reliquit: idem Galenus, Auicenna, Rasis, Bruno, Bertapalia, &c. fecerunt. Fundamentum suum ab eis mutuati sunt, quibus postmodum inuiderunt honorem inuenti. Cum peius agere non possent, eiusmodi recepta falsificauerunt, vt sibi solis tribueretur honor per suas correctiones. Hac via peruenerunt ad Græcos à Germanis, & alijs nationibus experimenta: ad Italos etiam: qui quidem omnes in alienis laboribus simiarum opus imitati sunt. Quod autem ab eis ad Germanos allatum est aut venit, in suis primis viribus mansit immotum: Germanorum siquidem experimentorum, & vniuscuiusque nationis proprii reperiuntur medici, boni vel mali: boni, cum in luce naturæ manent, & mali, qui naturam ipsam regere conantur. Ad medicinam patet ostium, per quod intrare Græcis licet, Arabibus, Chaldaeis, Barbaris, Germanis, Italis, &c. bonis atq; peruersis: item filijs meretricum, & alijs, qui præ nimia pigritia sese diutius alere nequeunt: estq; tam ignauis ac industrijs patens aditus. Hactenus existimatum fuit Græcos hoc ostium fore, cum ipsi verò solum illi sint, qui per ostium intrantes friuolos inter & industrios morantur. Quotquot ea via transeunt, non sine medicina redeunt, sed quisq; secum aliquid reportat, siue bonum siue malum existat. Qui tamen rectè cum intrant eò, tum exeunt, isti naturæ vires adferunt: alij verò multiloquium. Aliquando crediderunt nonnulli, Monospelium & Salernū ostia medicinæ fuisse, cum tamen ab eis nihil aliud redijt vnq; nisi pileolum illud rubeum. Iudicatus quandoq; fuit Auicenna, tanquam introitus ad medicam artem, cum ex eo nihil præter febrium & humorum numerus exierit: qualis tamen in medicina sitiste, poterit vtrumq; genus bonum atq; malum ab experientijs iudicare. Nolo contradicere, si quis inscius homo, prout suprâ, per experientias aliquid adipiscatur: cum hoc non alia via fiat, quàm ideo quòd verè medici regulam tum obseruauerit, sua ratione relicta. Multi siquidem didicere multa, scilicet ex vna viginti plus minus experientias facere, velut hi qui sunt ex abusibus nati: non enim vnusquisq; seruare medicinæ fundamentum potest, quòd ad hoc inclinatus non existat: nec suam quisq; superbiam valeat relinquere, naturæq; seruus fieri: hac ratione multi nati sunt ex vero medico vel fundamento, qui non successerunt, præceptoresq; suos non

imitati sunt. Quapropter nunquam præceptor & eius discipulus
 benè comparari concordareq; possunt, nisi manserint ambo cum
 natura, & in ipsa perseverauerint. Hos ego medicos meis genui la-
 boribus: è centum discipulis quos ex Pannonia tantum habui duos
 optimos: ex confinijjs Poloniæ tres: ex regionibus Saxoniz duos;
 ex Sclauonia tantum vnum: ex Bohemia pariter vnum: ex Belgicis
 regionibus vnum: ex Suevia verò nullum. Quamuis ex omni ge-
 nere nationum plurimi fuerint, vnusquisque meam doctrinam suo
 modo voluit vsurpare: suos vt impleret loculos vnus, alius in am-
 bitionem honoris & superbie, quidam interpretatur glossis & com-
 mentarijs, quæ cum oblata me coram essent, ementia prorsum e-
 rant omnia. Nonnulli plura scire sibi persuadebant, quàm ferret in-
 genium suum, alij scire se dicebant, quod non intellexerunt. Multi
 quidem intellexerunt, sed quod maximè necessarium erat, istis de-
 fecit: quì didicerint omnes hi, non benè iudicari potest; at quàm
 vtatur, vnusquisq; videat. Quandoquidem in meam artem & me-
 dicinam plurimi subinfrant, qui sibimet ex ea perperam aliquod
 fundamentum faciunt, quo postmodum in Archiua gabundos cir-
 culatorum euadunt. Quisque torquet iuxta patientiam ægrotantis.
 Ex mea patria tanquam postrema nondum nati sunt: qui tamen se
 se pro natis passim venditant, eos ego iuxta Sueuos pono, & in se-
 ctam perditorum medicorum.

Nec me sanè parum angit, quòd vt Bertheonicus id etiam pa-
 ti debeam, sub forma cui nunquam fauit: tum Bertheonea mea, iux-
 ta morem & vsum Vniuersitatum iudicari, tanquam fideli do-
 ctina fundamentisq; populus meus seduceretur.

Eò me cogunt illi, qui recedentes à me sanguinis Academia-
 rum, & conditionis adhærentium sibi plus satis gerunt, loculisq;
 suis implendis, quàm ægrorum sanitati magis intenti sunt. Plus me
 miseret adhuc, quòd iuxta scholarum vsum experientias aggredi-
 antur, præter medicinæ rationem, ac contra prorsum & æquitatē
 ipsius naturæ. Cogor adhuc per eiusmodi seductores Bertheonea
 mea processum eundem iuuare defendi. Aptitudinum aliquando
 ac nunc (non vt ipsi tamen) habui rationem operationum lenium,
 & debiliū conditionum, in quibus practiciā licentiam dedi,
 cum experientijs eo loco necessarijs, at vltius non procedendi.
 Verum ipsi commodi lucriue sui quàm præcepti maiorem habentes
 rationem, inde sibi pecuniarum arcam extruxerunt, & sub niue
 collegerunt messem, hoc est, vbi morbi deprauati sunt, ægriq; per-
 dicti. Istos ego non aliās defendo, quàm eò, quòd iusserim ipsos non
 docere latius, at solum se tales fore, Doctores nempe.

Sed eò quòd etiam præter meum præceptum & voluntatem
 tatenarint, omnino sese compararunt prædictis medicis, & penes docto-

rem discipulum posuerunt. Nam etsi millies contradicatis, vnus morbus doctorem vnum exhibet, ac duo morbi doctores duos, ita consequenter, quoties experientia, toties doctor eius occurrit. Vos tamen existimatis eos fore doctores in omnibus, qui garrulitatem
 5 vestram callent, aut vbi febres curare norit, doctor per totum existat omnia sciens. Amen dico vobis: multi sunt inter vos doctores, qui de singulis morbis vti de gutta, deq; podagra quid sint abunde disputant, interim curare minimè norunt. sic ne doctores existunt: præterea pustulas aliqui, sed æsthiomenum curare non possunt, ni-
 10 hilominus amborum Doctores fore volunt: horum pars vna Doctor, altera verò discipulus existit, amboq; sub vno rubeo pileolo morari possunt. Quapropter æquum est in particularibus doctorem ponere me, sub vno morbo Doctorem
 vnum, & eundem sub alio morbo
 discipulum, quales ipsi
 vos estis.

10 ARGVMENTVM IN TOTVM HVIVS CHIRVRGIÆ LIBRVM

D. Doctoris Rhenobastini
 Rafacelini.

25 **F**ONS & origo scriptionis meæ Chirurgiæ processit
 eò, videlicet ex pompa, fastuq; medicorum eorum,
 qui pluris multò se faciunt, quàm re vera sint, & appa-
 30 ratum artis loco, tum os & linguam pro cura præ se
 ferunt. Secundo, quòd vnus alteri nihil boni penitus
 optet, imò propter hæc sua tam enormia mendacia sese mutuò sic
 prosequuntur inuidia quadam, vt potius quàm socio bene succederet
 curandum inter, istius ægros interire cupiat quisque ferè medicus.
 Tertiò verò quòd laicos inter tot perfecti iustiq; medici repe-
 35 riantur à natura tales, at tot artes veræ, quæ propter dictos abusus
 contemnuntur, & sub pedibus iacent: velint nolint bonas fore decet
 eas, & si maior despectus illos millies arripiat veri quàm habet.

Hac mea Chirurgia partim ex Physica (sic dicta hæctenus)
 meas demonstrationes facio, hoc est, morborum origines, ad chi-
 40 rurgiam pertinentium declaro, scriboq; ex quo fundamento pro-
 fluant: & hoc vt quisque me possit intelligere melius, binam chy-
 rurgiæ facere differentiam: ab externis procedentem vnā, & ab
 internis prominentem alterā, & ambas vno sub volumine con-

cludere: maximè quòd incarnatiuis vtracq; subiiciatur. Theorica
 verò mea talis est, vt corpus minerale fore proponat, vt est, & ex sa-
 libus nonnullos Chirurgiæ morbos prodire: postmodum illa salia
 corrosiua posse fieri, de quibus oriuntur in Chirurgia morbi super-
 flui. Sic me quiuis medicus intelligat, vt eum qui ex Phisica, Theo-
 rica, & Chirurgia Bertheoneam vnā efficiat, in experientia fun-
 datam, ex qua medicus nasci debet, ac ab ea tanquam à præceptore
 discere. Meam igitur Chirurgiam hac serie diuisam fore cupio, vt
 quod sub curam Balsami cadit, suo libello ponatur: item quod sub
 Mumia potentia continetur, alio: quod liquoribus conuenit item
 alio, tum quod à Realgare curari debet, ab alijs etiam separetur: pa-
 riter quod ex forma specifica, quod ex arcanis, quod ex elementatis,
 & quod ex essentijs, quodq; suo loco referuetur. Nolo per meam
 hanc dici Chirurgiam librum vulnerum, sed Mumia, vel de Mumia:
 De Apostematibus non dici librum, sed bene de Balsamo:
 item vlcus librum, de Liquoribus intitulari cupio: nec non de
 altionem, librum de Realgare, prout vniuscuiusq; libri præfatio-
 ne continetur. Diuisio quæ iuxta veterum libros sit, nulla ratione
 mihi placet, cum sit contra medicinæ verum ordinem, vsum, & con-
 ditionem dicere: Capitulum de cicatricibus: at capitulum de Li-
 quoribus dici debet, quòd eo syrones omnes contineantur. Si de
 Mumia locutus fuero, puto vulnera cum curis eorum: si de arcanis
 in hac Chirurgia de pustulis intelligo: sic de cæteris.

Principio quidem scribo de Mumia, postea de Vlceribus &
 curis, postmodum de Apostematibus, &c. iuxta suum ordinem.
 Animaduerte primùm humorum occasionis loco nullum, nec eti-
 am complexionem me ponere, atq; membris internis, vt iecinori,
 spleni, renibus, cordi, cerebro, pulmōi, felliue minùs vt aliquid
 mali de se præbentibus adscribere vel attribuere quidpiam. Solum
 de minerali corpore quicquid hic à me tractatur, intelligendum est:
 quælibet pars per se tamen, vt quod ad sanguinem pertinet huic,
 & quod carni pariter huic attribuitur. Quod si capitalibus mem-
 bris aliquid iuxta suam conditionem accidere valeat, hoc omne pec-
 culariter ex propria cuiusq; declaratur Anatomia. Summa totius
 fundamenti chyrgiæ meæ puncta sunt prima tria, postmodum
 Anatomia iuxta naturam & conditionem Iliadi, prout ex vno li-
 bro in alium demonstrabitur.

ARGUMENTVM IN PRIMVM LIBRVM,
 qui vulnerum est.

INITIO per totum librum primum docetur, qua ratione, potesta-
 te vel authoritate medicus aut chirurgus vulnerum curam susci-
 pere valeat, & audeat. Quare quid à natura chyurgo sit iniunctum,
 ex Deo

ex Deo cum vulneratis agere per illius vires, & qui mortem vnâ cum suis accideptibus, quantum per ipsam licet, auertere possit, ibidem successiue continetur: & penes hæc declaratur, quid natura chirurgus ponat in manus: item, quibus medicamentis ipsa læsa vel
 5 offensa refocillari defendiq; per eum valeat: & qua via formæ gerere sc, negotiaq; sua disponere debeat. Ad ista veterum atq; recentium librorum, scribentumq; suorum doctrinæ fallacis & erroneæ, quibus etiam seductionibus vsi fuerunt, singulæ declarationes accedunt. Item quid medicina sit, & quid non, fundamento
 10 perfectissimo consequenter habetur, & quæ probitates, & imposturæ hactenus fuerunt in vsu chirurgis.

DIVISIO PRIMI LIBRI BERTHEONÆ

D. Doctoris *Florentini Ratasci*.

- 15 **P** Rincipiò medicinæ fundamentum aperitur, & qui curæ sitæ sint in Mumia, librum totum concernente.
- De vulneribus.
 - De vulnerum curis.
 - 20 De fodicatis, vel confosis vulneribus, iaculorum ictibus, casibus, & contusionibus factis.
 - De prædictorum curis, & ad ea necessarijs.
 - De fundamento quodam synoniæ, sanguinisq; promanantium.
 - De cura eorundem.
 - 25 De fracturis ossium, origo quædam.
 - De fracturarum eiusmodi curis.
 - De articulis extensione disiunctis, aut dissolutis.
 - De cura dislocationis istius.
 - De accidentibus.
 - 30 De curis accidentium & præuentionibus.
 - De morborum originibus, à vulneribus prouenientium.
 - De prædictorum curis & cautionibus.
 - De signis vulnerum indicantibus mortem, aut sanitatem eorum.
 - Quod bonus medicus, signa, regimina, situationes aut loca non
 35 debeat considerare, solum hoc vt accidentibus præueniat.
 - De fundamento quodam adustionum & gelu.
 - De prædictorum amboꝝ curis.

CHYRVRGIAE D. DOCTORIS

THEORASTNRARACEESI, LIBER

primus de Mumia.

QVID MUMIA SIT, IPSAMQVE

fore Medicinam.

CAPVT I.

PRIVS QVAM Chirurgiam aggrediaris, proprium instrumentum nosse te tuum decet, id est, probè scire, quidnam illud sit quo curantur vulnera. Quo cognito, poteris ipse tibi fidere, nec non ægros alacriter consolari. Primum igitur, Mumiam fore scito, quæ cuncta vulnera curat, & hæc est Mercurius dulcis. Nam separantur hoc loco dulce videlicet, acidumq; : hoc ad vlcera, sed illud ad vulnera pertinet. Ista quidem veluti mineralia sunt in corpore. Dulcis itaq; mercurius est id, quo vulnera curantur.

II. Ad ea quæ de Mumia dicta sunt, curare vulnera scilicet, animaduerte hanc fore liquorem per totum corpus diffusum, in omnia membra potentissimè, prout decet, atq; modum in hunc diuiditur: in carne iuxta carnis conditionem, in ossibus, arterijs, & ligamentis, in medullis, in pelle, &c. secundum cuiusq; horum & suæ naturæ conditionem, ac requisitam in eis necessitatem. Inde sequitur, Mumiam carnis, huius etiam nempe carnis curare vulnera: Mumiam ligamentorum sua curare, sic membri cuiusque vulnus propriam exigit mumiam, aut sibi conuenientem. Ex eo ligamentorum & arteriarum contracturæ sumunt originem, quum aliena mumia fuerit eis applicata, similiter putridæ nec non superfluæ carnes in vulneribus ea de causa nascuntur. Quodlibet membrum itaque propria sua Mumia curari vult.

III. Dico naturam corporis offensam aut laesam propriam in se continere sanationem, prout in arbore tenella videmus fieri, quæ faucia per se mumiaq; propria curatur & concluditur, vt alnus, &c. Hoc ipsum etiam accidit in hominibus. Nam si vetus arbor incidatur, per se minimè curatur: sic etiam in antiquis personis euenit, quibus Mumia deficit, & exsiccata est: istis quam iuuenibus maior est adhibendi cura. Quicunq; surculos arboribus inserit, findit, inserit, lutoq; munit, & curantur arbores: non quòd in luto vel in alijs quæ circumuoluta sunt, sanandi virtus insit, verum quia munitione sola defendit ab exterioribus iniurijs, & ab aëre, tum quòd mumiam in sua conseruet humiditate, quæ sanationis causæ potissimæ sunt.

IIII.

III. Exemplum hoc vobis proponam, quo propriae naturae fidere melius possitis. Canem considerato, qui lingua lambens vulnera sua curat, quod lambendo mumia in sua conseruet humiditate ac in suo temperamento. Quamobrem quoties mumia corrumpi cogitur ob siccitatem exterioris aeris, & accidentis, iterum lambit, eoque mumiam tam diu sustentat in sua temperatura, donec sanetur. Idem in serpentibus euenit, qui lani per mumiae conseruationem rore factam, ad herbas vulnera sua confricantes, illa curant, aut masticatis ore nec non attritis earum succis mumiam suam sustentant. Pariter & reliqua brutorum genera, quae vulnerantur, hac via medicamentum recipiunt, & curam. Non alias chyrurgus vulnera cognoscere debet, quam ut ea conseruet in temperata humiditate, iuxta praedictorum exemplorum demonstrationem atque tenorem, quodque pro suae mumiae competentia.

V. Summe vobis cauendum, ne per aliam viam vulnerum curam aggrediamini, prout haecenus contra naturae conditiones, artem & rationem, vos attrahere sanie audetis, quae prorsus mumiae corruptio, tum vulnerum sanationis impedimentum existit. Non est igitur quod aliam vobis proponatis imaginationem, quam ab exemplo iam audistis, & cane, quem propria natura decet inimicum esse vulnerum suorum saniei purisque, tum vice versa haec sibi prorsus inimica: hinc fit ut abstergat ea lambendo. Similem rationem habere chyrurgiam decet, ne corpus humanum eiusmodi naturae contrarietatibus perdat, à quibus accidentia quaevis originem ducunt, ut clamores vel incendia, frigora, tumores, & similia. Quae statim atque perceptum fuerit ab initio vulneribus adesse, concurrereque, puri causae penitus est attribuenda: quapropter una cum suis radicibus euellendum & auferendum erit. Ab eo potissimum annotato magisterium, quo natura conseruari potest in sua temperatura melius, ut ipsam pellat à se malum quod ei nocet. Item considerato bouem, cui costa frangitur, propria natura curari solum. Sic etiam aliud nihil chyrurgus, quam ut arceat accidentia procurare debet, quae tantum in temperaturae defectu sita sunt. Nam inter hominem & brutum hoc loco notanda est haec differentia, quod ille sit accidentibus obnoxius: istud verò non, ob Anatomiam. Quod reliquum est, natura perficit,

VI. Vbi tamen chyrurgus ordinem peruertere naturae conatus fuerit, seipsum ea sapientiore existimans, indegeretque naturam sua speculatione, statim in errorem incidit, corrumpit naturam, & eius conatus impedit, ac opus aggreditur, quod in mortem usque naturae contrarium est. Iam in curationes membrorum, contracturae, vel indormitiones, aridurae, nec non grauiora quaedam, & futuri caduci, post apostemata sunt expectanda, non aliunde quam ab

incuria chyurgi vcl ignorantia. Verum si fortassis ad infcitia tuæ defensionem adferas, hominem & canem simul non conuenire, vt vnum in alterius exemplum adduci debeat, cum homo nobilius animal existat. Sic tibi respondero, quod nobilius sit, Cæsari tribuendum est, subtiliores in se continet humores, ac venas plurimas, quæ carni deficiunt: inde notabis eum tantò meliorem habere Mumiam. Calor suæ linguæ, vulnera linguæ sanat, & aurium excrementalis pinguedo, vulnera suarum curat aurium, sic de reliquis. In his omnibus crede solùm, quoduis à natura productū, in se quo damna sua propellere valeat, continere. Sed accidentia, quæ præter medicamentorum vires arceri pelliue minimè nequeunt, sub anti-
 10 quis Mumijs comprehenduntur, euitanda vel expellenda, vuln-
 15 rum ad refocillationem. Quod ad curam eorum tamen attinet, id omne Mumia per seipsam efficit.

VII. Quicquid igitur latius de vulneribus hoc loco habebit-
 15 tur, volo curam eorum per naturæ Mumiam fieri, tum quod super-
 ponitur medicamentum, incarnatiuum nullo modo vocari, sed be-
 20 nè conseruatiuum. Quod autem ab externis essentis accidit, ex qui-
 bus elementatur, virtutibus medicamentorum elementalium po-
 tentissimè pellendum erit. Animaduertendum igitur antiquorum
 25 chirurgorum errorem in eo fuisse, quod putarint Aristologiam ro-
 tundam, consolidam maiorem, Serpentinam, &c. procreare carnes,
 aut vt crescerent efficere, cum nullum horum istius conditionis e-
 xistat, nec essentia. Id ipsum de mastice, thure, &c. falso credide-
 runt. Intellectus eorum hic fuit, vt vulnera stomachis ventriculis
 30 ue comparanda forent, iecinoribus, & integris Archei viribus, ac si
 quum herbas, radices, semina, panem, caules, &c. quis edit, inde na-
 scuntur aut vegetant carnes humanæ: pariter in vulneribus intelle-
 xerunt stomachum esse, qui virtutem haberet medicamenta super-
 35 polita secundum Archei conditiones, in carnes conuertendi, &c.

VIII. Igitur ea quæ Vulneribus conducunt, incarnatiua mi-
 nimè, tanquam illa quæ carnes crescere faciunt, appellari, sed conser-
 uatiua nominari debent, quod mumiam conseruens, & attractiua
 40 sunt, quod eandem ad vulnere locum attrahant, quàm extrinseca
 retrorsum egerant elementa, rursum ad se reuocant & ad vulnus:
 35 cuius exemplum hoc esto. Quod frigore congelatum est, lignum
 ardore soluit: non quod calor ille materiam exhibeat aut sit, quæ
 temperat, sed quod frigus extrahat, & in suum temperamentum
 corpus gelatum rursum adducat. Hominis membrum gelu rigi-
 dum, sua Mumia priuarum est. Vt igitur color Mumiam iterum
 40 inseri in membrum hoc attractu suo, quo quidem cedere gelu co-
 gitur ac solui: non secus gelu vulnus comparandum, & medica-
 mentum virtuti ex ligno procedenti per elementum. Pariformiter
 & in

& in hunc modum se disponere chirurgum decet, in sui medicamenti virium cognitionem & coniunctionem, quæ ad Mumiam requiruntur.

DE VVLNERIBVS, ET QVID

fit vulnus. CAPVT II.

Initio quid vulnus, & qua via naturæ contrarium existat, etiam qua ratione morbus fore dicatur, probè vobis cognitum sit oportet. Quum in corpus infertur, aut incutitur vulnus, duæ statim occasion¹⁰es infirmitatis adsunt. Nam per se vulnus non, at accidens ipsum est morbus. Sciendum itaq; duas vniciq; vulneri contrarietas agnatas esse. Corporis videlicet in sua substantia separatio, propter quam naturæ cursus impeditur, ideo quod interna anatomia separata est, & corrupta. Altera contrarietas est, quæ cum ictu si-
mul incidit, vt externorum elementorum, tam repente quidem, vt
ab ea cauere possibile non sit. Quapropter accidens illud, quod præter Anatomiae corruptionem fit, externo chaos est attribuendum.

II. Animaduerte iam, qua via prior contrarietas naturæ sit ini-
mica, & quonam pacto fieri possit infirmitas aut morbus. Quod
vulnus in morbum transeat, ex repressio²⁰ne substantiæ, naturæ cursusq; sui contingit, prout in externis elementis, vbi tale quid eis accidit. Vt in ignis firmamento, si fissura lata vulneris instar in cælo per transuersum fieret, quæ comparatione quadam ita pateret, qui possent astra cæli sui circuli cursum perficere? Ab vno labio vul-
neris ad aliud saltatio non admittitur. Non aliàs gradum cursumq;
suum sistere Sol & Luna cogerentur, si circulus eorum sectus foret.
Natura siquidem integro plurimum gaudet, ruptaq; prorsus ab-
horret. Comparatione prout astra cæli stare cogerentur, interna
pariter astra corporis humani sisti propter vulnus est necessum, vt
integer naturæ cursus perfici nequeat. Et prout per stationem a-
strorum in cælo, sphaeræ corruptio finisq; fieret, itidem & cordis
naturæ casus foret, extinctioq;.

III. Cùm igitur naturam integram esse necessariò, non dissectâ, non aliqua parte laxam, nec impeditam in suo cursu modo quouis
oporteat: inde sequitur, quoties id non fit, cursus naturalis in corpo-
re statio vel repressio, quæ morbum infert, vulneri non attribuend-
um, sed cursui iam retardato. Veluti quum vulnus medio brachio
per transuersum aut aliàs illatum est: meatus vnus partis & venæ
cursum ad alteram non habent, neq; transitum, quo fit vt illi mem-
bro fiat iniuria. Et nisi per Mumiam naturæ curandum inter illa
membra, venæ, pori, &c. Simul vt antè fuérunt, & ex natura coire
debent, coniungantur, damnum subsequitur, ex quo quidem ari-
dura membri (quæ nihil aliud est, quàm transpositio membrorum

& curæ

& curæ successus prauus) nascitur, ortumq; sumit. Quodlibet mē-
brum siquidem cum alio conuenire debet, idq; solū industria na-
turæ, non sapientia Chirurghi: quapropter ego non immeritò natu-
ram voco medicam: non Chirurgum ipsum dico medicum fore
vulnrum. Impossibile namq; Chirurgo foret eiusmodi coniun-
ctionem per se facere posse, cum à natura fieri tantū debeat. Pro-
pterea possum optimo iure Galenum Præfectum, Auicennam, &
alios Principes medicorum inutiles existimare, vocatq; medicos,
qui nec sibi nec alijs talem doctrinam dederint aut proposuerint,
quæ naturam carnis in sese curandi se potestatem vllam aut indu- 10
striam habere, detegere, vel intelligere potuissent vnquam.

III. De contrarietatibus animaduerte latius: mox atq; datus
est ictus in vulnus transiens, adest momento simul accidens, vt ouo
contigit, cuius cortex aperitur, hoc ab externo statim aëre talem in-
fectionem recipit, vt in priorem statum redire nunquam valeat, etsi 15
testa subtilissimam fissuram accepisset, quæ quocunq; modo posset
accidere, momentaneq; possibile foret eam consolidare, nihilomi-
nus in perfectam suam essentiam illud nunquam redit. Latius quic-
quid ouo huic accidit, vt putrefactio, exsiccatio, vel arefactio, clari
vel albuminis, vitelliq; resolutio, corticis vastatio, &c. hoc omne 20
contingit humano corpori per apertionem vulnere factam. Ita con-
trarius est externus circulus interno, prout essentia quintæ, quæ
quantumuis bona sit, aut nobilis, vbi minimam fissuram Firmamen-
tum conciperet, quicquid eo circulo continetur intrinsecus, id est,
cælo, suam essentiam nunquam retineret. Pariformiter omne quod 25
inuolutum testa reperitur, cortice vel pelle, mox atque minimum
patuerit includens, ab externo sic inficitur inclusum aëre, vt ibidem
integra nunquam essentia reperiri valeat amplius.

V. Considerate pomum, cui facta sit incisio, putrefit hoc non a-
lio quàm aëre solo, qui circulum eius intrauit. Etsi talis incisio non 30
accidisset, cortex nihilominus porosa foret ac humida contra pel-
lis naturam: diu conseruari nequit pomum istud, quod in id exte-
riora penetrent elementa. Hac ratione plurimæ corruptiones ho-
minibus accidunt eorum sanitatis, vbi contrariæ circulus huma-
num, id est pellem penetrauit. Est igitur Chyrurgo maximè ne-
cessarium, consideratq; dignum, ab istis exemplis, accidentia que- 35
uis agnata fore vulneribus, & propterea effectibus eorum esse præ-
ueniendum, ne postmodum erumpant, causæq; simul vnà cum suis
accidentibus in locum vnum concurrant, optimeq; præcauendum.
Vt in arbore læsa, Mumia eiusdem arboris fissuram huiusmodi re- 40
plet, ac in eam se confert, alioqui putrescit arbor, & arefit eo loco.
Verū si per se repleatur, vulnus hoc suum præmunit atq; defen-
dit ab externo quouis aëre, ne subintret, eoq; sese curare potest. Si-
mile

mile quidem exemplum habeto: cum arbor suo priuatur cortice, non defendit eam hic amplius, nisi donec Mumia humectetur: nam ut non externo consumetur & exiccetur aere, nisi quid sub cortice resistat, arboris totius mox adest corruptio. Non secus igitur ac insensibilia producta naturaliter homini præ oculis existunt: sensibilia pari modo sibi proponenda putet, ac iudicanda, nec non ab insensibilium exemplis à natura sibi prolatis ac præfiguratis, cum sensibilibus agendum oportet corporibus. Nec est quod curet aut imitetur inceptis ac mendacia receptorum, ab antiquis & recentibus traditorum Chirurgis, hæcenus ad mea tempora perperam fictis glossis atq; commentis inexpertis cuiusuis & inertis auctorum & adductorum, quæ suæ potius inscitæ testimonia sunt ac ignorantiæ, quàm sapientiæ.

Vl. Quum ergo duo contrarij circuli simul concurrunt, externus & internus, inde sequitur vulnus fore morbum, & indigere medicamentis etiam externis, quæ ab elementis producuntur: idq; propter momentaneum illud accidens & agnatum: quod nisi foret, vnuquodq; vulnus percuraretur absque hominis adminiculo. Cum tamen infectio talis ab vno in alium circulum intrare valeat, inde colligitur naturæ medicamentum externum in istis accidentibus, internæ subuenire naturæ debere, quod hæc per se potens non sit infectionem externi circuli propellere: sed natura, quæ exteriora producit elementa, bene potest. Ex his facile colligere potestis, intentionem fore meam atq; fundamentum, quæ vobis in cura vulnorum propono solum, esse, quod ratione tantum accidentium adhibentur medicamenta vulneribus, non in auxilium naturæ corporis, ac in expulsiq; eorum, quæ ab externis elementis infecta fuere, siue per metallum, aut alia mineralia, per aërem, vel hæc omnia simul. Quamobrem ad auferendum accidens, latius habetur fundamentum huius operis in tota chirurgia, non in procreandis arte carnibus: istis istis Anatomia non aliàs consideranda, quàm in tollendis membrorum accidentibus. Amplius hoc libro non loquar de accidentibus effectualibus, at solum de causalibus, quæ morbi sunt ipsamet vulnorum, ut exemplo hoc intelligi poterit. Si vulnus infecto veneno gladio vel ense cuiquam inferatur, hoc ipsum inflabitur, ac tumescit: item Balsamus & naturæ Mumia mox inficitur, impuraq; redditur. In eo solo consistit ars, ut idem venenum à vulnere tollatur, vulnusq; muniatur interna mumia, prout supra de arbore dictum est. Et non aliàs quàm vulnus à veneno concipit accidens, ab aëris contrarietate similiter potest infici: quapropter vacuum aut apertum siue detectum relinqui minimè debet, at Mumia semper obduci muniariq; tum iuxta conditionem externarum infectionū, accidens tumoris, caloris, aut alterius contrarietatis arceri semper, vel etiam auferri. DE

PRiusquam aggrediatur curas, probè Chirurgus notum habeat, quoduis elementum Anatomiam integram atque perfectam in se continere. Quadruplicia vulnerum inde genera nascuntur, ut quæ subijciuntur igni, alia quidem aquæ, terræ nonnulla, cætera subsint aëri. Volo pariter ex suo quodlibet elemento curari, ut quæ terræ fuerint attributa, per ea quæ terra produxit, & sic de reliquis. Nam uti quadruplicia vulnera: totidem ex aduerso Mumi-
as fore putato. Latius istorum elementorum cognitio necessaria, quod ad medicinam attinet, ad hunc modum.

Quæcunque in aquam transeunt, ex aqua sumperunt originem: item quod ex terra fuerit, huius in se Mumiam continet: quod verò Thereniabin exhibet, adhæret aëri: pariter quæ sunt impressiones, ignis Mumiam dant. Ad vulnere cognitionem intelligere nolo vos Melancholiam, Choleram, Phlegma, neq; Sanguinem, quod fundamentum hoc mater sit mendosorum chirurgorum, & medicorum omnium. Similiter ex elemento terræ quid accipere vos minimè volo, in quo elementum ignis operationem suam perficit: neque ex elemento aquæ quicquam sumatis, cui terram inesse dicitis (aut videtis): nam quoduis elementum est in semetipso tantum, & non quatuor simul. Vos autem homines ad hunc modum cognoscitis, ut Aereos iudicetis, à multiloquio, Terreos à multo risu, Igneos à Veneris voluptatibus, Aqueos à delectationibus ex aqua sumptis. At quæ qualisq; horum cognitio necessaria sit, à vulneribus, & non à corpore, vel conditionibus vulnerati sumendum esse dico.

Ut hæc se habeant, recepta sumenda sunt ex temperamento quatuor elementorum, ut receptum vnicum in eiusmodi quadruplicia vulnera potestatem habeat. Nam fieri minimè potest, ut aliquid absq; simili temperamento curari sanariq; valeat. Hoc est verum temperamentum, quum virtutes quatuor elementorum simul in corpus vnum rediguntur, ut ex eis vnica mixtura, & vnica tantum operatio, carens omni contrarietate, sic ut ibidem vnus Mumiæ solùm natura sit, ex quatuor tamen procedens. Non prout quis vinum & aquam simul confundit, eoq; putat quod cum corpora mixta sunt, eorum virtutes etiam vniantur: hoc falsum est. Aut si nenuphar in vino coquerem, scolopendriam, mannam, aut lauri baccas, &c. & hac via cuperem corporum atq; virtutum eorum simul commixtionem, vel potius vnionem efficere: falsum etiam foret intentum, quod permixtio quæuis absq; substantia corporum suorum fieri debeat. Quapropter vulnerum curæ nunc & in posterum assumantur, primò quod ad manum & chirurgiam attinet.

finet. Principio medicamentorum præparationes, deinceps vulnerum cognitiones, tandem præparationes vulnerum, & postremo vulnerum curæ, post vnum aliud poñetur: quorum quatuor intellectum ex sequentibus accipite.

Animaduertite vos medici quotquot estis in genere, Doctores, aut quisvis alij qualescunque fueritis, qui vulnerum artem & curas habere iactabundè passimque spargitis. Penes vos, eos etiam puto, qui naturam viribus fraudant, atque virtutibus eius, imò perditus eneruant, siue textu vel commentis Academiæ, aut alijs nugis id fiat: præcedentis meæ demonstrationis finem attingi. verum latius est quod vnus alteri dipteram iam concutiat melius, absque pilæoli rubei, vel magni cuiusvis nominis tituliue respectu quopiam. Quam Theophrasto mensuram fecistis antea, nunc est quod eam iam recipiatis. Pugna seria centuplicata, non iocosa dimicatione vobiscum agere cupio. Si quid honesti vestra contineant recepta, vel tota vestra medicina veri tantillum habeat, prodire contra me nunc in lucem. Serio iam agetur magis, nempe receptis meis, quibus vulnera superantur, & curantur, & vestris, quibus e contra perduntur, vulnerati funditus.

Sumite primum & refarcite simul, glauca Galeni consilia caluæ, nec non aliorum omnium patronorum, quotquot habetis eorum, qui falsa recepta vestra patrocinati sunt hætenus, occasione nempe dederunt vobis iuxta sue doctrinæ tenorem, istiusmodi vos imposturis alendi. Si quid in Græcorum, Auicennæ, vel aliorum eius farinæ scriptis hominum est fundamenti, defendite iam, & ad lucem producite. Si quid etiam vtile scriptum sit vnquam ex traditionibus vestris, & industria, proferte, videteque vos, qui Schmolliis & Monspeffulum ex opposito consent.

Receptum fide dignum, & consolatione plenum ad omnia capitis vulnera, corporis, & membrorum omnium, ac similia, exceptis intestinorum vulneribus.

Recipe Axungie Butyri ana lib. j. Liqueoris Parthenionis, Consolidæ aureæ, Consolidæ maioris ana vertonem j. Serpentariæ, Plantaginis ana vertonem ss. Omnia commixta simul veteri suo loco decoquito ad vnguenti vel butyri formam. Huic adde,

Visci, Lumbricorum ʒ. s. Medullæ bouis, ʒ. 3. Mumie nostratis ʒ. 4. ceræ satis, ad vnguentum. In vnguenti formam reduc. Vestra voluite reuoluiteque recepta, videteque num illa simul omnia, hoc vnicum virtutibus æquare valeant. En pro vobis flocci vix facio

vos.

Aliud.

Recipe Butyri crudi, Mumie, Medullæ ana lib. s. Aristologiæ rotundæ, Consolidæ aureæ ana ʒ. s. Simul permisce, donec liquores & butyrum vnum fiant. En iterum si quid valetis, huic audacter

Ccc

unico, vestris omnibus receptis oculum eruite. Sed ne credatis me vos helueticis tantum vnguentis expeditos velle, quæ tamen in cõflictibus exercituum, cuncta vestra pudefecerunt vnguenta, cum chirurgis vestris: hoc etiam perlegite.

Aliud.

Accipe mellis crudi lib. 1. ss. Sueci Parthenionis, Peruince, Pioræ, singulorum vertonem 1. ss. inde mixturam facito.

Aliud.

Recipe mellis crudi lib. 6. Visci, Consolidæ maioris lib. 2. Croci Martis lib. ss. & permisce. Si præscripta recepta præ manibus acciperetis, quod facile non feceritis scio, tum primum intelligeretis ab experientia, quam enormes errores in vestris receptis hactenus commissi ac admisi fuerunt. Et si fortassis illa minus digna vobis viderentur, quam vt recipere velletis (quæ communis est vestræ farinæ hominum conditio, quò meliora quæq; fuerint, vt eo minoris illa faciant) iam altiora vobis proponam, quò sat sit quod contemnatis.

Aliud.

Accipe Terebinthinæ, Olei lini ana lib. 3. Florum æris, Croci Martis, Salis fusi ana ʒ 1. Liquoris Parthenionis ʒ 4. Coquantur in spissitudinem satis corpoream. Et quamuis ego receptum hoc non vocem balsamum, vt vestra conditio est, vestra quotquot habetis balsama colligite, quibus huic vno rursus oculum eruite si quid potestis.

Aliud.

Cape Terebinthinæ, Mellis cocti, Succi Parthenionis, Serpentariæ ana lib. 1. Coquantur simul in suam spissitudinem.

In his meis receptis quærite, si corpus vnicum vltamarinum inueniatis. Dico plus imposuisse vos hominibus, vestris illis vltamarinis, quam probè cum eis egisse. Cæterum credite mihi fideliter afferenti, Græca & Arabica recepta regiones alias omnes perditè seducere.

Aliud receptum, in quo Mumia potentissimè dominatur, ad omnium vulnerum curam.

Accipe olei anetini, Linī, ana lib. 1. Terebinthinæ lotæ, vertonem 1. Carabis triti ʒ 1. Colcotharis, Croci Martis, Florum æris ana ʒ 2. fiat viscus.

Aliud simile.

Recipe olei ouorum ʒ 10. Olei nucum lib. 1. Olei lini ʒ ss. Carabis contusi ʒ ʒ. Coquantur in viscum, & huic adde visci Consolidæ maioris, Lumblicorum ana ʒ ss.

Quid opus est vt multa variaq; recepta ponam, cum duo vel tria tantum ad omnia vulnerum genera sufficiant, ac mihi magis inscitia verti posset: nisi factum ea de causa, vt constaret hominibus, quam vtilia recepta vestra, contemptuq; digna sint, & quod minime in-

num inter illa quæ posui, certo certius omnia quæ scripsistis vnam, excellat. Verum chirurgos inter varia capita sensusque diuersi reperiuntur: vni illitus, huic vnguenta, potiones vulnerariæ tertio, quarto frixum, & quinto lixum arridet. Quapropter vt omnium appetitui per me satis fiat in similibus plura hæc notate recepta quæ sequuntur in hunc modum.

Potio quedam vulneraria, quæ sumentis manè vespereq; haustum eius vnicum, vulnera quæq; persanat intus & extra.

Accipe de cornibus cerui manipulos sex, Pirolæ, Consolidæ auræ, Aristologiæ, Parthenionis ana M. i. Agrimonix, manipulos duos: pone simul omnia in vinum recens, & permitte sic in fimo equino digeri, & renouato, rursusque digeri sic tertio finito per mediam hyemem: ex vna sex mensuras hac ratione conficies.

Alia potio vulneraria priori similis.

Accipe ceruix recens coctæ mensuras 20. Succu de cornibus cerui mensuram 1. & simul digerantur.

Alia.

Accipe ficaræ mellis recens coctæ, mensuras 30. Serpentinæ, Agrimonix ana manipulos 4. Parthenionis manipulos 6. & vt supra digerantur.

Alia.

Suprema potio vulneraria est, vt succum de cornibus cerui destilles, eiusque liquoris coclear semis in potum administres, postea nihil amplius. Eo potu sanatur vulnus feliciter. Iam vide tu quid potioris habeas: hoc adfer.

Emplastrum.

Accipe ceræ mellitæ lib. 1. Visci prædicti vertonem 1. Mumix ex cruribus 3. Pulueris Parthenionis, Chelidonix ana 3. ss. inde fiat emplastrum.

Aliud.

Accipe ceræ mellitæ, Terbinthinæ, Visci præparati ana lib. 1. Olei lini, lib. 3. Litargyri præparati, Calaminaris præparati ana lib. 1. Coquantur in emplastrum.

Pulueris ad vulnera compositio.

Vt his etiam pulueres addam, ob quos nonnulli sese iactabundè plurimum extollunt. Accipe Croci Martis, Veneris atque Saturni ana 3. ss. Mercurij dulcis drachmam semis, inde fiat puluis.

Esti minimè necessarium, in vestræ tamen pompæ repressione, operæpretium est varia recepta ponere: cœruleum aut glaucum vnum, aliud viride, vnum ex lapidibus, aliud ex gummi vel corallis, tertium ex mastice, &c. Nec ea prætermittere volo, sed ex transfarinis etiam recepta ponere, quanquam ista centuplicatio superentur ab alijs, quæ superius posui: nihilominus addita non alta de causa, quàm vt antiquorum error suis in receptis palam sit, vt infra.

Emplastrum cum Ultramarinis ad omnia vubera, nullo prorsus membro corporis excepto.

+ Cape Olei oliuarum lib. 1. Cerae lib. 1. fs. Litargyrj lib. ij. coquantur in cerotum, cui adde Thuris, Masticis, Myrrhæ ana ʒ 2. fs. Conimisceantur, & adijce minj ʒ 3. pinse manib. extrahendo cum ʒ. fs. Camphoræ in oleo anetino, vel ex Verbalco.

Aliud.

Accipe oliuarum olei lib. 1. Masticis, Thuris, Myrrhæ, Oppopanci, Serapini, Storacis, Bdelyj ana ʒ 1. coquantur in formam. Postmodū accipe ceræ lib. 1. Calamina preparati lib. fs. coquantur in cerotum, & pinse cum camphora, prout suprà.

Aliud.

Recipe ceræ nouæ lib. 1. Salis partenionis, Mumia medullæ ana ʒ. 3. liquefac igne. Iam inspicere recepta scribentium veterum, & meæ conditionem scriptionis ex opposito, ambobus vtere modis, & antiquorum scribentium simplicitatem experieris.

Balsamum.

* Recipe oliuarum olei lib. fs. Olei de nucibus nostratibus lib. 1. fs. Mumia de medullis ʒ 3. Mumia pinguedinis ʒ. 9. Consolidæ aureæ, Florum centaureæ ana ʒ 15. digerantur ad solem. Balsamum hoc altius & excellentius reperiens, quàm recepta quæuis hæctenus scripta: reliquum hoc scite, si recepta componere vellem ex transmarinis è diuersis regionibus collectis, omnes sectas vestras confunderem, libros, pharmacopolas, atq; thesauros vestros, quos ab Adami temporibus hæctenus collegistis: eò vos redigerem, vt & canes vestri misereri cogerentur, quod hæctenus tam egregia simplicia perperam in recepta compilastis: imò vt muscæ vobis superfedere dedignarentur, nisi suum oletum emittendi causa. Verum nisi tanta necessitas vrgeret, meq; tam arduè sollicitèq; ad hoc mouissetis: aliquoties velo paruulo dedecus hoc vestrū tegere voluissè, ne tantam in miseriam prorsum incidissetis, vt vestri tantum miserandum foret. Vt ad nos redeamus. Dico latius supremū, in quo Mumiam pono maximam & potissimam, consistit in salibus, vt istis aetredinem & alperitatem auferatis, & statim atq; dulcedinem receperunt, maxima supremaq; Mumia facta sunt. Metalla similiter & Antimonium, sine corrosiuo in liquorem adducta, mumias omnes excellunt. Item vbi Terenabini a spumis atq; fecibus separantur, maiorem producere mumiam chaos minime potest istis quæ dicta sunt. Et quicquid ex terra in purum viscum transit, hoc ipsum est mumia terræ. Item quum Nostoch in spiritum extra suum corpus educitur, ignis est mumia. Quapropter ad ista mumia quadruplicia genera, stolidi capita primū acuite vestra: Peanicas illas veteres condiciones relinquite. Tum demum in Scholam vos conferte, quid

quid transmutationes & præparationes existant, addiscite. Nam in istis omnis chirurgiæ supremi latet arcani fundamentum.

Declaratio vulnerum solum consistit in coniunctione suarum partium ad hunc modum, videlicet, ut membra simul coniungantur in pristinum statum, & per huiusmodi naturæ coniunctionis aptitudinem, venæ simul iterum è directo conueniant, nerui, ligamenta, ossa, carnes ac similia quæque: id ipsum per concauos asseres, quòd quidem instrumentum coniuncta membra semel, suo dimoueri loco non sinit. Hoc te docet vsus cum industria cognoscere.

Quapropter dicere quidem audeo, rusticos & quosuis plebeos negotium istud minime decere. Non est etiam quod hoc loco, nomini vel arti suæ quisquam fidat, ut barbitonfores & balneatores solent, quorum pars maior huiusmodi caret industria, sed ineptitudine vulnera dislocant. Nequaquam etiam sarcienda sunt, quòd vuln-
rum perditionis initium vnum existat futura. Quamobrem aptitudo summopere tibi quærenda est, ac appetenda vulnerum in coniunctione, ut ignorantia tua vulneratos non perdas.

Præparatio verò vulnerum est, dum sanguis adhuc ab eis profluit, ut listatur: postea Mumia superponatur. Nec est quòd cures
vtrum olsium fragmenta vel similia manserint in illis, quæ ferramentis extrahere nullo modo tentes, quòd ista pellendi purgandiq; munus Mumie relinquendum sit: hæc enim aptius quàm ferræ vel instrumenta quæuis euellere possint, expellit. Verùm flauæ tuæ capsulæ hoc ipsum efficiunt, ut ferramentis fodere coactus sis, & instrumentis vulnera deprauare: superius tantummodo curare, fundo putrido per te relicto. Quamobrem ego te merito per aliam viam ducere debeo, quàm ea sit, qua graderis indies: ad hoc mouet me tui ruditas ingenij, quæ balneatoribus ac tonforibus adhæret. Isti sese tueri non aliàs norunt, quàm eo solo, videlicet: Magister ergo Ioannes (inquit hic) vocor barbitonfor: ille magister Virichus balneator. Cura postmodum sequitur in hanc sententiam, ut medicamentum quod vulnere superimponis, applicare probè notum habeas. Quòd quidem experientia mumie conditionum acquiritur, ut in emplastris. Nonnulla manent ab exordio primæ ligationis ad finem vsque sanationis, ut vnico sub emplastro curetur vulnus. Talia sunt ex mumijs fixis emplastra, quæ tamen reuerberatæ mumie sunt, viginti quatuor horis duntaxat relinquuntur: & quæ sunt attractiuis commixtæ, duodecim, & hoc omne cum permutatione. Sunt & aliæ Mumie quædam ex basamali Mumia, quæ semel adligatæ vulneribus, per tres vel quatuor septimanas, suas retinent vires. Pannis etiam mundissimis ligationes quum fiunt, quodque vulnus curari sanariq; potest. Aliqui pulueres habentur, qui singulis octonis renouari volūt horis, quod ad superpositionem attinet.

Similiter aliæ Mumia sunt, quarum superius multarum est facta mentio, quæ multò citius curant, quàm futura fieri queat. Itidem nonnullæ vulnerariæ potiones existunt, quarum haustus vnus in tertiam aut quartam septimanam operatur, donec sanetur vulnus, vti Mercurialis fert conditio. Mumiales huiuscemodi conditiones ex Mercurio possunt intelligi, qui postquam semel cœpit mundificare, per mensem integrum absq; motu supplet. Ab experientia proprietates istas depromere debes, quòd scriptis perfectè nequeant exponi. Fndamentum nanque medicinæ hoc est, vt operatio quæuis peculiariter vsu, tum experientia disci debeat. Ex Anatomia pariter quilibet Chirurgus aptus industriusq; fieri, sic vt nullum in toto corpore membrum existat, quod non in mente fixum habeat, quòd quum læsum aut sectum fuerit, connectere secundum eandem Anatomiam, per instrumentum concauum ritè valeat. Aliàs quicumq; chirurgus didicerit, aut rem ipsam intellexerit, medicus nulla ratione dici meretur, sed potiùs carnisfix.

COGNITIO FODICATIONVM, AVT CON-

fossorum vulnèrum, iaculorum, ictuum, casuum, contusionum, &c.

CAPVT IIII.

Latius atque de vulnèrum alijs generibus loquendum est, vti de fodicatis, iaculis, aut casibus factis, idq; genus reliquis: quæ quidem ab alijs non aliàs differunt essentia, præter quod confossa, vel iaculis icta strictorio sint orificio, profundiusque venas & carnes alijs & sectis vulneribus intrent, quòd sit vt non ita commodè curari valeant. Nam accidentis cuiusvis conditio talis est, vt circum se plurimis cauernis delectetur, & amplis. Quòd sit vt patentia magis compressis minore sollicitudine satis indigeant, & illis quibus orificium strictius extiterit. Et quantò supernis magis vulnus aliquod stringitur, tantò periculosius in fundo fuerit iudicandum. Quod cum fodicatis & iaculis inflictis euenire solet vulneribus, quum in flantur exterius, introq; versum protendit accidens, ad eisdem lacertos atq; venas. Quòd sit vt ad mortem apertis & patentibus proniora exterius sint. Animaduertendum etiam in similibus, ea quæ relicta sunt à fodicationibus, aut iaculorum ictibus ramenta extrahenda mox fore, priusquam tumores & accidentia veniant. Quod nisi fiat, ea procliuia magis ad mortem, quàm ad vitam cognoscenda sunt. Quare statim atq; signis admodum apparentibus, tale quid ob oculos extiterit, aut in dubio relinquenda sunt instrumenta ferrea, Mumiaq; munus & officiū extrahendi committendum. Quòd istorum cura quandam aliam aptitudinem habeat, idq; ratione duplici:

plicet: priore quidem ut iuxta saculum aliud vulnus incidatur, Mumia solum in attractionem permixta, manibus vero non extrahatur: quicquid enim hac via per medicinam extrahitur, vitæ nullatenus reluctari potest. Simile quid in contusionibus & casibus contingere solet, ut ibidem etiam alia studio vulnera fiant, vel arte, quo melius accidens in exitum prorumpere valeat, & introrsum ad vitam adimendam non protendatur latius: aut extrinsecus Mumia sedetur, & expellatur. Nam qualiscumque fuerit casus aut contusio quavis, & quantumvis aspera duræ, glauca vel nigra, per Mumiam a membro deletur sine incisione, vel saniei quapiam eiectione, Quandoquidem inflationes istæ corruptiones minimè sunt, aut corruptæ naturæ, sed in bonis partibus tumores tantum. Quapropter ita præter amplius accidens abeunt. Si casum tamè, confossum, ictum, aut simile quid ad internas regiones contingeret penetrare, ut venæ, vel quidpiam aliud ruptum foret, quò regionibus istis extranei quid accidisset: ibidem adhibenda summa cum diligentia tibi cura, simili pellendi modo, quo docebitur infra. Vbi verò ob ferum aliàs reluctaretur aut hamos, extirpare nollet, id ipsum non retrograditur, at ultra protrudendum erit ad partes oppositas: aut aliàs putrefactione dilatandum orificium introitus, idque nisi vitæ præiudicium adferat: postmodum attractiva Mumia superposita, qua tumor sedatur, & auferitur accidens, attentari poterit, si cuspis alata ferreaque retrocedere possit, eò quò subintravit. Admonitum etiam te velim, ne quicquam ferramentis coneris agere, membrumque labefactes, nisi fortassis extrahendum prope cutim accederet, aut esset in aliquo plano, in quo nullum foret periculum arripere: quamvis absque Mumia raro fieri valeat. Similiter eiusdem attractivæ Mumie natura conditioneque nonnunquam incusi corporibus tormentorum, vel bombardarum globuli remanentes, retrorsum attrahuntur, ni fortè in alienam regionem deciderent. In quibus animaduertendum est, Mumiam in extraneis regionibus non habere potestatem aliquam. Quapropter ubi globulus in corpus traiectus ad intestina, vel diaphragma subtus vel intus aduenerit, ab eis locis extrahi nullo modo potest. Idem si fistulas intrarit, ac deorsum recesserit, in aliam regionem transiit. Et quamvis Mumia tam potens foret, ut globulos ad se trahere valeret, id fistulæ concavitas minimè patitur. In istis igitur maxima cura diligentiaque videndum, quid & quoniam agatur.

DE PRÆDICTORVM CVRIS, ET EIS

quæ requiruntur in similibus.

CAPVT V.

Istorum cura vulnerum processui communium haud absimilis existit, excepto solo, quòd Mumia cibari debet attractivis, & eius-

modi quidem, quæ non attrahunt humores ad se, neque liquores, aut similia: sed quæ metalla solidum, aut lignum, os &c. trahunt. Nam si communia hunc in usum attractiua sumantur, fluxiones accurrunt. Quamuis accidere plerumque solet, ut globulus aut ferrum in lacertis post curam perfectam remaneat, id causante bona Mumia, quæ in accidens nullum decedit, aut irrita vehementer non fuit. Inde post multos annos & successu temporis per pus & saniem erumpit, exciditque: hoc naturæ tantum est relinquendum, & nullatenus assumendum. Quod enim à natura curatur, quis emendabit, aut auferet ab ea potestatem?

Attractiua quædam habentur, quæ lignorum aut pannorum fragmenta trahunt ad se, prout Asphaltum & Carabe: Nonnulla ferrum, ut Magnes: alia cuprum, ut stannum, & amethysti colorationes: pleraque plumbum & lapides, ut Alabastrum: aliqua frustula carniū ossiumque, ut gummi, terebinthina, & asphaltum: quædam alia sunt omnium attractiua, ut serpentina. Horum omnium vires attractiue cum existant, à chirurgo separari non debent. Nam in operationibus naturæ, postquam vulnere superposita sunt, omnia simul attrahunt, ut quod extra per se, stramina lignaue trahit, in vulneribus ferrum, plumbum, lapides attrahat, ossaque: contra quod ferrum duntaxat in vulneribus omnia quæ soluta sunt in eis, ab ipsa extrahit. Non igitur externas, aut potius internas vires atque virtutes chirurgus aspicere considerareque debet.

Quoniam hæc omnia tibi proponuntur, in industria, nihilominus multa sita sunt ad cognitionem, ut cum globulus in caput sagittatus foret, ac sub carniū decideret, in regiones oculorum, aut quoquo sit, Mumiam eo loco scias applicare. Vel si quouis alio corporis loco iaculatio vel fodicatio fieret, prout in dies mirabiliter occurrunt, aptitudine sola hoc ipsum diiudicare debes ex supra posito fundamento. Verum quod naturali cursui reluctari volet, non attentes.

Receptorum compositiones emplastris fieri debent, ut cum in fodicatis aut iaculis factis vulneribus aliquid liberi vel soluti foret extrahendum: ad emplastrorum supra scriptorum libram unam, attractiuorum quæ iam dicta sunt, pars octaua sumatur, mixtorum simul, aut vnus tantum. Item viscus de botin, abietis, vel de pino attractiuorum istorum loco lūmi posse notandum: qui viscus ex locustis & fructibus extrahitur ad spissitudinem & formam terebinthinæ.

DE FVNDAMENTO QVODAM SYNO-

nia, sanguinisque profluentium.

CAPVT VI.

VT supra de Synonia dictum est, quod intelligatur quum ab ori-

ficijs

ficis vulnerum, iaculationum, aut fodicationum effluit: ille dolor quem efficit hic fluxus, è frigore nascitur exterioris aëris, qui Synonia substantiam penetrat: ista contrarietas alterius elementi (vt supra) hoc loco plurimum etiam aduersatur, pariter vbi per medicamentum alteratur. Quapropter adhibenda cura, ne medicamenta Synonia sint amica, vel ad eam inclinata. Nam statim atq; vulnus aliquod sub medicamento prauius redditur, & Synonia sequitur, infectioni venenoſi medicamenti fuerit adscribendum, quod contra naturæ verum ordinem applicatum sit. Quare merito huiusmodi præcepta rejicio, quæ similibus nempe contrariantibus permixta sunt, & falso per vulneratorum inobedientiam à chirurgis hæcenus excusata, vel per signa contraria, similiq; defensa.

Eiusmodi contrarietas in Synonia, quæ ex aëre vel ex medicamento prouenire potest, via duplici demonstratur, & apparet: priore quidem, cum Synonia resoluitur per aërem, & à sua substantia transmutatur: aut vbi intus aëre vel ipso medicamento siccatur, vt etiam ea via mutetur à substantia, non secus ac oleū tartari, quod in humiditate seipsum plus satis resoluit, ac oleitatem amittit, pariter ex vase cui fuerit impositum: aut vtriusq; causa fieri potest, vt exsiccet atq; dureſcat. Sciendum vtiq; hoc loco, exteriores cursus partim extrinsecus humectare, quandoq; verò siccare, iuxta nature conditionem tum temporis ibidem existentem, & partis alterius. Quocunq; modo fiat, est substantiæ corruptio, quam eo loci natura pati minimè potest, ac sensualitate sua tam acuta, quàm gustu lin-
guæ percipitur.

Sanguinis tamen occasio talis est, vt quum in ebullitione fuerit, cum sistere nemo potest, si per apertionem tactam effluat. Totius enim corporis partium omnium conditio talis est, vt paroxysmum ebullitionis habeat. Quò fit vt cum sub huiusmodi paroxysmo, naturæ contrarij quid acciderit, eo loco in quo fuerit paroxysmus, maximus oriatur morbus. Quapropter vbi vulnus iaculationis aut fodicationis in venas aut membrum ebullitionis eiusmodi subiectum illatum erit, sanguis ibidem sisti nequit, vsq; dum ebullitionis terminus fuerit adimpletus: etli longe à fine vel prope tentum sit, periculosum vulnus aut non extiterit, &c. Si tamen eiusmodi paroxysmus nullus adsit, opus non est sistere sanguinem, aut retinere, quòd per seipsum vbi tempus adfuerit, cesset fluere. Verum si nimium abundaret, aut diutius æquo flueret, vel occurreret aliud, cuius causa plus satis effunderetur, tum demum sanguinis retentiones locum & suas vires habent. Ad hæc non ignorandum sepius fieri phlebotomiam, quæ in mortem effluit, quandoq; retrorsum in corpus effunditur, nonnunquam contractum cum tumore membrum efficit, atq; dolore maximo. Hoc ipsum accidit ex imperitia

ritia phlebotomiæ, quod sanguinis ebullitionis tempore facta sit. Quamobrem expeditius est, in suo cursu considerare sanguinem, quam cœruleum cœlum in suis temporibus.

In exemplum adferemus ollam aqua bulliente plenam & coopertam, si cooperculum eius foramen aliquod habuerit, eo quidē effluet, ac tantisper effluit, quousq; nihil adsit amplius aque liquoris. Non aliās in corpore quum ebullitio fuerit, ad vulneris orificium effluet, vsque dum sanguinis quid in ebullitionis loco sit, æque latē ac extenditur. Quod si vi reprimatur, ær in modum incendit, inficitq; ut retrorsum actus in corpus, iterum quærat exitum: ut olla prius dicta, si cooperculi foramen obstruatur, in partes & fragmenta rumpitur ac dissilit. Animaduertendum igitur ne furēs iste sanguis, quoquo modo sistendus assumatur, ac solum ad hoc apro medicamento & exterius applicato sedari potest illa bullitio, non secus ac olla bullientem aquam habens, aquæ frigide quum imponitur, ab ebullitione prohibetur. Ex sanguinis inceptis repressio- nibus error sequitur, ut similia medicamenta sanguinis retentia dicta sint hæcenus, quæ vulneratos perdiderunt funditus. Ea propter sistendi vel extinguendi rationem habere chirurgum decet.

DE CVRA SYNONIÆ, AC EFFLVXIO.

nis sanguinis è vulneribus.

CAPIT. VII.

AD Synoniæ curam balsami prius dicti medicamentum, aut aliud assumendum est, cui ad libram, vnciæ duodecim testacu- li, & tostii commiscendæ: quod vulneribus applicatum, Synoniam ex promptu sistit. Notandum etiam, quoduis antea positorum vul- neralium medicamentorum ad Synoniam validum ac potēs fore: similiter accidens istud ex imperitiâ chirurgorum procedere. Quare quum vero medicamento quis vsus fuerit, Synonia reprimetur, quæ non aliò quàm ab inexperto chirurgo ducit originem: non im- merito suam igitur inscitiam carpo.

Quod ad sanguinis repressioem attinet, dum ebullit, admini- strandus est potus laudani puri præparati scrupulus vnus: eo quidē extinguitur ebullitio, & sanguis vnâ reprimitur. Aut præparati se- minis de lolio albo vncia semis cum lacte canabis detur potanda. Similiter pannis corticum luscuiam decoctione madidis membro superpositis extinguitur ebullitio hæc. Nullo modo repressioibus in huiusmodi sanguinis fluxionibus vtendum. Quod verò fluxio- nis alterius est, carneoli viribus, æmatitis, vineæ, & plurium alio- rum committo, quæ communia sunt, quapropter hic minimè po- nenda.

DE

DE CRURIUM OSSIVMVE RYPTV.

rarum origine. CAPVT VIII.

VT fracturarum ossium fundamentum probe cognitum sit, animaduertendum est, naturæ nihil accidere posse, quod sibi contrarium sit extra damnum ossium. Nam os tantum frangitur absque neruorum, carnis, & reliquorum præiudicio: quæ conditio naturæ rupturæ cuiusuis ossium existit, ut illi nullum à primo casu latius accedens interueniat aliud, quam in sese ruptura fuerit: cuius cura maximopere noranda venit, quod in eius defectu, quæuis accidentia sita sunt, ut calores, frigora, tumores, cruditates, pustulæ, nigri glauciue colores, insensibilitas, putrefactiones, fistulæ concauitates, incendia, &c. Quæ quidem ex primo casu non procedunt, sed ex accidentibus, incuria vel imperitia chyirurgi causatis in huiusmodi membro.

Fracturarum ossium conditioni simile ponemus exemplum hoc. Non aliàs intelligendæ, quam ubi quis accinctus gladio super hunc decidens, illæsa vagina frangatur ensis: hoc loco de osse pariter intelligendum, ad pellem & carnes comparando, prout vaginæ gladius, cui solum adhibendum est remedium: sic & os rupto, non pelli vel carni quidem integris. Nec est quod in his admiretur quispam, quod accidentia casusque mirabiliter accedant, ut à tonitru nonnunquam arbor desjicitur integro cortice manente. Item sepius frangitur os, medullis penitus illæsis. Pariformiter equus pedem casu perfringit, absque alio quouis accidente neruorum, alteriusue damno. Chyrurgo notandum est igitur, in qualibet ossium fractura, dolorem omnem casu prouenientem, in ruptura quærendum. Fistularum liquidem & fragmentorum earum conditio talis existit, ut huiusmodi quosuis dolores ad se trahant. Quapropter in rupturis ossium accidentia minime curanda calorem, frigorem, nec alia: medicamenta non consideranda sicca nec humida: nam inter curas omnes rupturæ similes facillimæ sunt, ac minus curandæ. Quod natura per seipsam ordinem seruet huius, cumque eius in medio damnum situm sit, cui nihil accidit mali: quod sit ut liquores illi membrum sustentantes, ossis ipsemet existant medicis: hoc ad hunc modum intelliges. Osi fractio nihil accidere periculi potest, ac curari sanarique necessario debet à Mumia corporis, in carne ligamentis, medullis, &c. existente, cuius in medio situm os, & circumscriptum est, à quibus omnibus etiam persanatur: quandoquidem appetum nil, per quod externis accidentibus pateret accessus. Quapropter aptè ritèque ligare, naturæque sua requies data, certissimum in illis medicamentum sunt, & indubia cura.

Si tamen ad rupturas accedant vulnera, per quæ fragmenta quæpiam apparerent ossium à fistulis soluta vel disiuncta, per vulnera

neralia medicamenta superius dicta, fac ut extrahas, & nullo modo per ferramenta, vel alia quæuis instrumenta fodiendo coneris extrahere: nam vera Mumia, potest quicquid est naturæ contrarium elicere, tum quæ semihisuræ sunt, natura per se curat. Hac te cura non obruas, nec oneres, quod multi perdantur ad hunc modum chirurgorum imperita sapientia, retardenturque naturales vires, eo quod varijs uti subtilitatibus artibusque velint, & naturam suis infatis capitibus, quam per seipsam existat, reddere meliorem: quo nedum sanitatem, sed membrum etiam & vitam auferunt. Notandum insuper plurimos iactabundos & gloriosos, breui tempore fracturas, herbis aut radicibus curare posse, capitibus suis persuadere subtilibus, quod omne ridiculum, ut ludus puerorum est. Membrum siquidem ubi recte probeque rursus coniunctum, suis aptis ad hoc instrumentis fuerit, ac in temperatura sua conseruatum, per Mumiam propriam citius multo curatur, quam herbis omnibus fieri queat.

DE CURA FRACTURARVM

ossium. CAPVT IX.

Principio fracturas ossium ut cures, animaduerte concauis ut instrumentis membra concludens erigas, ut supra de vulneribus diximus, utque ab anteriore posterioreque partibus & quaque uersum liberè possis accedere tangereque. Postmodum vulneralibus ligato medicamentis: etsi promptus in eorum usu fueris, hoc scito, quemlibet nempe viscum nigrae consolidæ, serpentinae, & Aristolochiae rotundæ rupturas optimè curare, manè vesperisque superligatum, non usque adeo strictè, singulis vicibus iterum apertis ligaculis, recentem & calidum appositum. Nam alia sanè medicamenta, quæ per sparadrap, rotularia ligacula, vel alijs pannis fiunt, merè futilia sunt, & membri magis ad perditionem, quam subleuationem facientia. Quod verò si curetur sub istis ligationibus, laudet æger propriam naturam, & sanam, quæ veneno sui medici resistere valuit. Sic etiam ligationibus tertio quouis die tantum factis item suffulcionibus, compressionibus nimis, ac similibus vanis operationibus accidentium excitantur centenaria. Verum etsi vulnera forent, è quibus ossa prominerent, erige prout supra dictum est, ac ad modum vulnerum cura.

DE DISLOCATIONE IUNCTURARVM.

CAPVT X.

Dolor qui dislocatis iuncturis inest, non alunde provenit, quam ex liquore qui extra suam Anatomiam excessit, & ex acetositate hac membri dolores oriuntur. Nam liquores iuncturarum ubi corrumpuntur, in incendium transeunt. Pariter Anatomia corporis pari

ris pati minimè potest, absq; dolore, membrorum dislocationes, aut læsiones fieri, quòd in sua sanitate rectam dispositionem capiat: eiusq; natura talis est, vt prout concatenata, neruis, arterijs, venis, &c. iuxta hunc ordinem fore manereq; velit, ac debet, à quo si per-

5 turbetur, dolorem concipit illi similem, qui fit ex vulnere, fodicatione, vel ruptura, &c. Quare iuncturarum dolores optimè considerandæ sunt, quòd nonnullæ proueniant ex acetositate, sicuti prius dictum est: aliquæ ex dislocationibus Anatomig: quædam ex veteri crescentia: reliquæ ex Synonia corruptione. Ex quibus omni-

10 bus tumores membrorum oriri possunt, ariduræ postmodum & contracturæ, &c. tum etiam internum accidens ex Anatomie corruptione. Considerandum etiam in istis iuncturas peculiariter viribus esse dotatas magis quàm fistulæ, carnes, aut venæ sint, maximasq; vires hominis, in veteri crescentia, neruis, & arterijs existere.

15 Quare dolor maximus oritur, in huiusmodi iuncturis, præsertim vbi Synonia neruiq; simul concurrunt, in quibus vires omnes consistunt. Spasmi similiumq; morborum occasio est, fluxus mineralis ex arsenico, natura cuius & conditio est excitare tumores. & calores: in istis etiam suas vires exercet.

20 Particularia quædam ad curas istas necessaria primò scire vos decet, vt in dislocatis huiusmodi iuncturis, istas non fore prius medicandas, quàm suis restitutæ locis fuerint, eoq; redierint, vnde exuerant: quod quidem scriptu possibile non est, hoc solum scribi potest, quod sequitur.

25 Quicumque iuncturas optimè suo restituere loco scire cupit, à carnificibus id ipsum addiscat: etsi tormentaria membrorum distractio per carnifices, & iuncturarum dislocatio differant eò, quòd illud tardius fiat, istud verò momentaneè.

Sæpius euenire solet, vt per tormentarias istas iuncturarum

30 dislocationes, podagrici fluxus adimantur, & aliquando brachiorum contracturæ. Scito quoq; iuncturarum suo loco restitutiones manu solum & oculis addisci posse, quòd in vsu maximo, & in promptitudine consistant.

Contingit etiam sæpe, dislocationes ab imperitis chirurgis

35 deprauatas, per se ipsas ita sanari vt concrecant, & à patientibus nō existimentur amplius. Item vt liquores illi cessent, ac ita postmodū in suum locum redeant.

Item sæpius euenire solet, vt iuncturis non dislocatis, vetus crescentia, neruiq; similes dolores concipiant, vt è suo loco fore putentur: & vt Synonia quandoq; discedat, & membrum contractum fiat non aliàs, ac si dislocatum esset. Est igitur quòd chirurgus hæc signa probè cognoscat, ne quando iuncturas præsumat restituere, quæ minimè dislocatæ sunt, & hac via dislocet eas, quòd sæpe con-

40 tingit, vt posteriora peiora fiant prioribus.

D d d

DE CURA DISLOCATIONVM.

CAPVT XI.

SVoprimum loco membrum dislocatum restituito, post camomillæ succo, vel agrimonix ligato. Si tamen infrigidata iunctura sit, oleo ex floribus herbx flammæ cœli dictæ, mixtæ cum petroleo, cumq; maturuerit, in locum restitue. Anniaduertas etiam, ne facîle terrearis reponendum inter, aut extrahendum: nam sæpe contingere solet, vt dolores huiuscemodi non transcant absq; puncti-
nibus, quòd iunctura contra sit. Quæ verò subductæ sunt, curantur taxo laterino. Et si dislocatæ non fuerint, visco de consolida se-
dabis dolorem atq; morbum.

DE HIS QUÆ VVLNERIBVS CON-

tingere possunt accidentibus.

CAPVT XII.

Accidentium origo, contrarietatis & irritationis vulnerum, quamumiam superant ac vincunt, & accedens malitia, nature bonitatem expellit, ab externa essentia est: quod ad hunc modum intelliges. Duo contraria non possunt in vno consistere, quare semper vnum ab altero diuissum esse debet. In exemplum: Quicquid extra sphaeram est ignis elementi, relictatur intrinseco: cum quod in ea conclusum est intus, mundusq; peculiaris existit, contrà nititur externo resistere: quod quidem homo facit, cum sphaera minor existat. Et non secus ac elementa simul in vno cortice sunt conclusa, pariter & homo. Si cortex elementalis, aut eorum testa frangeretur, contrarium intraret ad eorum corruptionem. Similiter vbi hominis testa, pellis eius nempe, vulnere frangitur, externum accedens exterioris sphaeræ, iam in illum introducit accidens, quod non vulneris loco habendum est, sed vt infirmitas & morbus.

Quinam huiusmodi contrarietas accidat corpori, sic intelliges. Externa mineralia cum internis minimè conueniunt, quòd si vt Mercurius externus internum arripiat, & realgar internum externò relinquit, & anachron ambo sibi mutuò contraria sint. Hoc omne producit impersio recedens ab elementis, quæ suam operationem perficere nullo modo potuisset, nisi corpus fuisset apertum: iam vnum cum altero pugnat, &c. Statim atq; ligamina mineralibus istis infecta sunt, sequitur inde spasmus, tetanus, incuruatio, & synchena. Quum tamen ipsa caro fuerit ab externis infecta, sequetur tumor & inflatio, similiter opilatio, calor, & stupefactio. Sic de cæteris partibus corporis, quæque iuxta suam essentiam, peculiare suum accidens ex infectis venis recipit: vnde membro punctiones intrinsecus, & postmodum apostema sequuntur, & alia quàm plurima.

Notan-

Notandum igitur accidens omne solum ex contrarietatibus duarum creaturarum procedere, quum Anatomia quæ simul concurrunt, & vnâ altera concludit. His omnibus chirurgus præuenire debet, eo scilicet, vt naturam in Mumia sua conseruet per temperaturam; sic fiet, vt nihil horum incurrat. Si tamen id ab ipso vel alio prius neglectum fuerit, accidens quoduis in sui membri temperaturam adduci debet. Vt si veniant synthenæ, ligamenta solum & arteriæ curanda sumantur: si ex inflatione periculi quid instet, vt partes carneæ tantum, sic de reliquis membris. Ex istorum namque neglectu, quinquaginta vel sexaginta plus minus accidentia possunt erumpere, semper vnum ex alio succedere. Vt inflatio, viginti potest accidentia producere, totidem & spasmus. Quapropter in vanum ambas hoc libello non est quod putetur Anatomias ob oculos posuisse me, quæ per vnius testæ fractionem sese mutuò contingunt.

Ad hæc modo sequitur, qua via similia refelli queant accidentia, non solum ea quæ sunt præ manibus, verum etiam illa quæ ex eis oriri possent, vt ventris oppilatio, nec non vrinæ, Chronicus morbus, vt Hemoptoica, morbus caducus, paralytis, cæcitas visus, ac alia similes infirmitates, quæ gignuntur ex prædictis accidentibus. Omnes concludi sub eo medicamento necessum est, vt Anatomia separentur, & interna superet ac vincat externam, ordine qui sequitur, & regulis vna post aliam infra positis.

Accidentia per imperitiam chirurgorum occurrentia plus minus sex & viginti reperiuntur. Vt sunt vulnere paroxysmus, ardor, stupefactio, tumor vel saccus, vermes, putredo, foraminatio, fætor, ignis persicus, vel pruina, cancer, consumptio membri, vel aridura, tremor, contractura, contractio, contorsio, spasmus, tetanus fistula, gluten album, vel Synonia, sanguinis eruptio, caro putrida, tubercula, verrucæ, fungus, fistula pustulosa, oppilatio, Hemoptoica, &c. quæ omnia proueniunt ex incuria chirurgorum vel imperitia: hoc loco solum adscripta, vt cum vel priusquam acciderint, eis præueniatur, aut præsentia iam amoueri queant, non quod natura per seipsam huiusmodi morborum sit causa.

Definitiones Accidentium.

1. Vulnere Paroxysmus est, cum primò calescunt admodum, inde post in frigus incidunt, febrium instar, & hoc alternis diebus vel horis.

2. Ardor eorum est, vbi calor oritur in vulnere, qui per totum corpus extenditur: postmodum cessat, ac determinato suo tempore deinceps redit, estque præter omne frigus.

3. Stupefactio dicitur, quando vulnus dormire videtur, ac si formicæ discurrerent in ea.

4. Tumor vel faccus est, quando vulnus cum calore tumescit, & vbi digito huiusmodi tumor comprimitur, fossam admittit remanentem, vt hernia aquosa. Tumores alij verò non sunt accidentia.
5. Vermes dicuntur, cum in vulnere nascuntur vermes incuria chirurgi, vel imperitia, qui tale medicamentum adhibet, vt simul vnà cum vulnere putrescat, indeq; vermes generentur.
6. Putrescentia dicitur, vbi vulnus putrescit, & curam non admittit amplius.
7. Foraminatio quidem est, cum vulnus æquo serius curatur, aut retardatur à sanatione, fluxus introducit, inde foramen vnū fit. 10
8. Fœtor est, quum vulnus siue sanetur, aut non fœtorem concipit, indicium est prauæ medicamentæ, calidæq; naturæ.
9. Ignis Persicus vel pruina dicitur, vbi vulnus sub finem calore tumesceret, glaucum et fuscum, postea nigrum, colores conciperet: postremò hoc membrum incenderetur.
10. Cancer est, quando vulnera calorem concipiunt, & cum eo simul fluxum, qui iuxta vulnus foramina produiceret, ac circum illud exederet. 15
11. Consumptio membri, vel aridura dicitur, quum vulnera perperam curata sunt, vt liquores per suos meatus transire nequeunt, eos tunc absumit natura, quo fit vt arescant membra. 20
12. Tremor est, vbi membrum vnà cum vulnere tremat, etiam post sanationem quiescere nunquam potest.
13. Contractura dicitur, quoties membrum impotens factum est, ac debilius quàm vt aliquid eleuare vel tenere valeat. 25
14. Contractio dicitur, quoties membrum erectum aut curuum remanet, vt incuruari vel erigiri non possit amplius, iuxta sui veram conditionem.
15. Contorsio dicitur, quando membra simul in ipsis neruis cum tremore contorquentur, & incuruantur: item os & oculi deformiter inuertuntur, atq; torquentur. 30
16. 17 Spasmus & Tetanus duæ conuulsiones vulnerum existunt, & quandoq; membrorum simul.
18. Fistula dicitur, vbi vulnus concluditur superius, excepto foramine paruo, sed inferius omnino prauum existit. 35
19. Glutem album, aut Synomia dicitur, quando clarum nervorum effluit, viscosum vt concussum albumen oui.
20. Sanguinis emissio dicitur, quum vulnera sub medicamento vice qualibet emittunt sanguinem, & nonnihil sudoris.
21. Caro superflua dicitur, ea quæ crescit in vulneribus præter necessitatem putrida. 40
22. Tubercula vel verrucæ dicuntur, quoties in vulneribus illa copiose nascuntur, istis etiam vnà cum illis sanationem admittentibus.
23. Fun-

13. Fungus dicitur, quum post vulneris sanationem enascuntur verrucæ quædam, & ex eis deinceps tumor in quantitatem duarum, trium, aut quatuor librarum excrescens, ac adhærens non secus ac arbori fungus: scætet, ac foraminibus scætet.

5 24. Fistula pustulosa dicitur ac fit, ubi vulnus repente nimium concluditur, priusquam fundamentum firmum posuerit, & ita post modum putrescit.

25. Oppilatio quidem fit ex debilitate naturæ, propter nimiam sanguinis emissionem, ut æger ventris beneficium habere non possit, nec urinæ.

10 26. Hæmoptoica sanguinisque sputatio procedit ex sanguine coagulato, qui retentus fuisset intrinsecus, & ab exordio purgatus non foret: ex ore suum emunctorium quærit.

DE CAUTIONIBVS AVT PREVEN-

15 tionibus & curis dictorum
accidentium.

CAPVT XIII.

20 SI vulneribus Paroxysmus, Ardor, aut Stupefactio fortassis incidissent, cura talis esto.

Recipe Calaminaris, Litargyrij, Minij, ana lib. ss. Tutie ꝯij. Cerae, Olei mirtillosum ana ꝯ ix. Cocta simul in cerotum omnia, superposita quoque, &c. Similiter oleum camphoræ vulneribus illicum
mox adimit. Et vncia ss. Mitridaticæ conseruæ pota hoc ipsum ef-
ficat.

25 Pro tumoribus.

Accipe Nasturcij aquatici, Nenupharis, ana quod sufficere videbitur, & coque simul in aceto rosaceo, calida superpone.

Aliud remedium.

30 Accipe de furnis argillam adustam, & in aceto coctam, etiam superpone.

Aliud.

Accipe melones, quos in aceto coctos etiam superpone. Ictis spongia hoc modo cocta, superposita quoque id ipsum præstat.

Ad vermes, putrescentiam, foraminationem, & factorem.

35 Accipe Mellis, lib. ss. Aloëpatici ꝯ i. Succu chelidonæ ꝯ 6. Salis communis ꝯ ss. Omnibus mixtis & calidis lauentur: hæc lotura vermes ac alia quæ supra dicta sunt accidentia pellit.

Aliud remedium.

40 Accipe Consolidæ aureæ, Consolidæ rubæ, ana manipulum vnum. Mellis cocti despumati lib. 2. Salis gemmæ ꝯ 2. Vini lib. 1. ss. simul in loturam coquantur, ea quoque lauentur.

Ad ignem Persicum, & Cancrum.

Accipe vitrioli ꝯ i. amborum gummi minorum ana ꝯ 2. Ocræ ꝯ ss. Vini & aceti ana lib. 1. cocta calida quoque superligentur.

Ddd 3

Aliud.

Accipe Litargyrj lib. 1. Aluminis lib. ss. Salis ℥ 2. Thuris ℥ 4. Gummi Romani ℥ 5. Vini, aquæ & aceti ana lib. 1. Coquantur ad quartam horæ partem, & calida superponito. Item sanguis destillatus & superpositus aufert accidentia dicta.

Ad membrorum consumptionem, vel ariduram, tremorem, contractionem, & contractionem.

Accipe Galbani lib. 1. Terebinthinæ lib. 3. Olei laurini, Olei oliuarum ana ℥ 3. fiat oleum quò manè vesperiq; poteris vti.

Aliud.

Accipe vulpis adipis, & Taxi ana lib. ss. Mumia de medullis ℥ 3. Fiat vnguentum, quo manè & vesperi damna hæc iungantur, & illis medetur optimè.

Ad contorsionem, Spasnum, & Tetanum.

Accipe Sandali maris ℥ 1. Amygdalarum leporum, ℥ ss. Fiat puluis, de quo detur ℥ 1. cum aqua Basiliconis potanda. Si post primum haustum redire vellent, adhibe secundum. Ad collum suspendes ægro, & in manum dabis, donec optimè caleat.

Ad fistulas.

Accipe emplastri de Mumia ℥ 2. Visci de botin ℥ ss. Consolidæ rubæ liquorum drachmam 1. Fiat emplastrum quod superpositum immotum ad sex dies maneat. Postmodum innouabis, & æquè diu relinques.

Aliud.

Accipe Aquæ Galitheni, ℥ 4. Olei vitellorum ouorum ℥ 1. Mumia liquorum, ℥ 6. Fiat oleū quo madidi panni superponant.

Ad gluten album, vel synoniam, sanguinis emissionem & carnem superfluam.

Accipe Ceroti de Mumia, ℥ 4. Olei de spica, drachmam vnam, Testiculi, Tosti, ana drachmas 3. Ex omnibus fiat emplastrū.

Ad Tubercula, Verrucas, &c.

Accipe oleum ardens, quo locum singulis diebus quater unge: hoc aufert omnia quæq; similia nascuntur in vulneribus.

Ad fungum.

Accipe Filum arsenicale, quo fungum abscindes. Postmodū siste sanguinem, & oleo ardente perunge. Consumuntur hoc oleo verruca, fungiq; omnes ac rami vel radices è quibus nascuntur. Et post consumptionem cura sanaq; poros emplastro de Mumia. Verum vbi sanguis nimium abundè proflueret, laxa venam retro fungum, & refrigera prout suprà de sanguinis repressione dictum.

Ad pustulosam fistulam.

Accipe liquorum carabis, Aspaltri, Armoniaci ana ℥ ss. Ceroti de Mumia ℥ 3. Misce simul in emplastrum, & applicato. Si valde pu-

de putridum inferius fuerit vulnus, aperi facilius orificium eius, at ubi non, à fundamento sanatur optimè.

Ad oppillationem.

Quilibet vulneratus & oppillatus Serapino purgari debet, aut per Mumiam vltamarinam, iuxta suum pondus in potionibus vulnerarijs administratum. Et vltra dictarum potionum vsum per se, cessandum non est à dictis purgationibus. Nam istæ longè præstantiores existunt omnibus laxatiuis, eò quòd absq; damno transcant.

Ad sputationem sanguinis, quam Hemoptoicam vocant.

Accipe Reubarbari, Liqueorum de lacca, ana ꝯ 1. Mumia ꝯ 2. Huius drachmam 1. administrabis potu, quam diu sanguinem expucrit. Et si forte superari nollet, addes Mumia sylvestris tertiam partem, & eius tum drachmam semis tantum administrabis.

Et quamuis occurrant accidentia longè plura his quæ dicta sunt indices & noua. Singula scribere foret impossibile. Quapropter ex prædictis, quod fore commodum & vtile per experientiam & industriam tuo putabis vsui, selige.

Est quòd etiam plura fore icias recepta, quæ cuiq; scriptu necessaria forent accidenti. Verum quod fundamentum eorum antea demonstratum sit, si fortè quid communioribus chirurgis grauius quam intelligere valeant, erit, aut videbitur: in exemplū assumant à fabro recens artem addiscente, qui singulos ictus peculiariter discere, quodlibet ferrum & carbonum species omnes cognoscere cogitur: quo fit vt peregrinari, scq; ad eos qui norunt conferre debeat. Itidem Chirurgæ tu putato, non dormiendum inter hæc tam ardua sint opera labore sine tibi, tum præter vsum acquirenda. vt hæcenus communioribus mos fuit chirurgis, qui crediderunt, puluinaribus insidendo, mollioribusq; decumbendo suis speculationibus omnia perferutari se posse. At ego certò vobis assero, licet in diem vsque ludicij speculemini, si non videndo & exercendo sedulò didiceritis omnes, vestrum nemo pendet obulum, nec valet.

DE MORBORVM ORIGINE VVL-

nera subsequentiū.

35

CAPVT XIII.

In his animaduertito, sæpius contingere, vt in deprauata vulnera, contra naturæ cursum tam inscitè curata, mors dominum acquirat, per insitos mortales in corpora morbos: vt in capitis vulneribus; aut cum venæ capitales alijs aperiuntur membris. Euenire sæpe solet etiam, vti mineralis Anatomia docet, ex huiusmodi vulneribus morbum lethargicum succedere, caducum, phrenesim, atque maniam, nec nō accidentia plurima contra visum, & auditum,

D dd 4

item vertiginem, linguæ gustus amissionem, & quandoq; narium odoratum, ac alios huiusmodi morbos, antea non consecutos, at postmodum violenter apparentes, & in senio potissimum perceptos: qui quidem omnes per Mumie medicamentum auerti possunt. Non est igitur, quod ægrè Doctores ferant, si in sua placita quandoq; loquar ea, quæ sibi met ipsis ad reprehensionem attribuant. Quum huiusmodi volunt infirmitates adscribere naturæ, tanquam ipsa præter vulnera foret earum occasio, quod quidem erroneum est. Nam id ipsum Anatomia docet aperte, per externa similes morbos in ipsam introduci naturam, & violenter id fieri. Sanè si melius considerarent, quinam suas Mars impressiones inuehit, sanius de his rebus iudicarent. Quandoquidem ubi suam ille malitiam adimplere cupit, impressio gladius eius existit. Videte quæ formia vestra, quamq; nigriora sint carbonibus. Quoduis à natura productum, ac vitam habens, per Martem læsum, tempestatis generationem recipere debet. Vos utique naturam vituperare nulla via debetis, ac medicum potius inscium, & externum accidens, ac perditionem ægroti.

Nec etiam barbitonfores, rudes uel medicos vel chirurgos ægrè ferre decet, quod Mumiam extollam contra suam imperitiam, artis ac fundamenti veri prorsus ignorantiam. Hoc enim fundamentum existimo verum, & maximam artem, vulnera sanare nedū, verū etiam ita curare sanareq; ut accidentia nulla postmodum expectanda sint. Vulnerum sanatio canibus agnata est, ut interim de hominibus taceam. At prædictis morbis & accidentibus præcautione, præuenireq; non est agnatæ conditioni tribuendum. Quò fit ut eos existimare chirurgos minimè valeam, qui sanare vulnera norunt: sed illi veri chirurgi merito vocandi sunt, qui sanare simul & alia damna diuertere possunt. Sartori chirurgus minimè comparari potest, qui futuræ suæ nullam certitudinem habet, quum disungatur, aliam, quam donec filum manserit integrum: tantisper & nō diutius pollicetur, eiusq; certus fore potest. Si medicina chirurgiacq; tale foret veteramentarium opus frusticulatum, & veterum calceorum emendationi simile, quemq; malè habere posset, quòd contra vos tam auide scripserim ac scribam: prout in chirurgia vestra haftenus existimastis.

Et quòd adhuc ob accidentia quorum soli vos estis occasio, culpari nolitis pessimum indicium, & nullius causæ boni. Si vos Anatomie verè periti foretis, experiremini fodicata, iacula, vel alia, ut pulmonis vulnera, medicamentis alijs quam alia vulnera prorsus indigere. Non quòd mumiam hac de causâ mutem, aut inuolidam existimem, sed ut Astmaticis & Spirosis anhelantibus, tussis, sputationi sanguinis, aut hæmoptoicæ, pectorisq; restrictioni, quæ in mortem

mortem usque manere solent, præcuiatur: sic etiam quod epati, spleni, renibus, &c. potest accidere, præcaueatur, siue sint apostemata, putrescentiæ, opilationes, & similia.

Exterioribus membris etiam corporis tremores indies occurrunt, in spasmi incidentiæ faciles, consumptiones, aut ariduræ, nec non contracturæ. Similiter intestinis à suo naturali dimotis ordine, variæ cholicæ, lacerationes, & contorsiones oriuntur. Adhuc existimatis omnes de hac medicina minimè fore loquendum, vobisque fas & nefas in ius optimum esse prorsus relinquendum, ea de causa, quod medicum nomen apud vos existat, aliud verò nihil. Si culinis vestris per solum nomen satis foret, pessimè quidem ederēt illi, qui ex eis aluntur. Videte iam quid nomen sit, & quid ars, super quam illud fundamentum esse debet.

Sæpius etiam euenire solet, ut ex huiusmodi negligentia, vel imperitia potius febrium variæ species enascantur, item hydropisis, Paralysis, Ictericia, similesque morbi, sæpe talis etiam qui per annos aliquot latet, postmodum crumpit, non sine miseria maxima. Cum tamen præ manibus fuerint, ut indies accidere solet, in medicinam latius arripiendum, ut huiusmodi morbi, qui peculiarem Theoricam & Practicam habent, curari queant: & qua via fieri debeat, sequentibus iam paragraphis habetur.

DE CURIS PRÆDICTORVM, ET

præventionibus.

CAPVT XV.

Citote primùm, quod ad capitis medicamentum in his attinet, ut quum Lethargicus ad paraysim accederet in veræ Paralysis curam non cadere, prout cura continet in vulnerationibus & incisionibus, per quas Paralysis cura fit integra. Plurimi namque morbi reperiuntur, qui per vulnera tolluntur, omnes illi nempe, qui ex vulneribus occurrunt, uti Lethargicus & Paralyticus, qui ex vulnerum accidentibus proueniunt. E contra præter accidentia hæc, illos curant vulnera. In Ictericia similiter, quæ curam ex vulneribus recipit, & sano per vulnus aduenit: sic & caducus per vulnera cessat, per quæ potest etiam accidere. Non aliàs de Hydropisi, nec non alijs morbis corporis euenit. Quapropter hoc loco Medicina debet alia ratione quodammodo, quam aliorum processus morborum habet, conduci tractarique, non sub eiusdem receptis poni, prout medici veteres scripserunt, & moderni per illos intelligunt. Fundamentum hoc est, ut unicuique medicamento vulnerum administrari muniã debeat, & per idipsum applicari. Ut in Galitheno vires curæ caduci delitescunt, verum in isto non, nisi Galithenum ad muniã & essentiam eius accesserit. Sic & Paralysis cura Balsamus est de Gal.

de Galbano: si tamen ex vulneribus orta mumia admisceri debet ille balsamus, ut is & mumia sint vnum. Pariter in Synhiena, Sandalini maris ad mumiam accedere necessum est. In Spasmo ac Tetano, Mumia cum Amigdalibus vnum efficere debet. In pulmonis defectibus Resinam terræ præparatam, cum ipsa mumia simul oportet administrari. Et in tremoribus manuum, laudulæ cum mumia liquores.

Talis differentia, qualis de accidentibus antea diximus, intelligenda est, excepta mumia tamen, cuiusque accidentis curæ sanationisque. Sed quum accidens huiusmodi corporalem in morbum transmutaretur, medicamentum de mumia (sicuti meminimus) ad usum assumendum erit. Non aliàs quàm de cura paragraphorum in morbis demonstratum, in istis etiam intelligendum cum additione Mumia in substantiam vnam, iuxta processum & ordinem, quem huiusmodi morborum conditio requirit. Per compositi similem in vnum concordantiam, isti qui causantur à vulneribus morbi tolluntur. Et nisi Mumia talis adfuerit, eò loci frustra curabitur.

Pati sanè possem, chirurgos maiorem inter sese diligentiam in ægros adhibere, ne simile quid occurreret. Verùm quòd vulnerat duobus assibus vix maiore pretio sanari cupiant, non ita prorsus incusare possum eos, ubi talè contigerit ægris. Nam ob vilem eiusmodi solutionem, medicina vi quadam fore meretrix cogitur, & vnicuique subijci, qui præ nimia pigritia non potest aliàs alere se. Quapropter eos non culpo multum, à quibus id contingit: nam rarò vili pretio bonæ merces emuntur. Nec ista loquor, ut vili medentes redarguam, cum pro tantilla pecunia vix aliud nil præstare possent, etsi scirent. Agere se fideliter etiam putant, interim & pauca merces hæc illis tota rarissimè persoluitur. Quare melius igitur, aut altius quid addiscerent.

DE SIGNIS VULNERVM, AD MORTEM vel ad vitæ retentionem indicia ferentibus.

CAPVT XVI.

Corporis humani conditionem fundatissimè notam habere chirurgum decet, quo loco mortì magis aut minùs obnoxium existat, si vulnerentur ibidem. Hoc ipsum ab alijs abundè satis antea scriptum habetur, & optimè cognitum, quòd cor, cerebrum, vesica, &c. quum vulnus recipiunt, ad mortem id fieri. Quinam tamè isti scripserint videamus. Aliàs non, quàm si hunc in modum scripserint, ubi cuiquam truncatum est caput, mortuus est. Hæc à me dicta sunt, quòd membra superius allegata, & quæ notione communiper se clara sunt, libris non indigeant.

Quòd verò scitu necessarium in his, & non ita communiter notum

notum omnibus, & quæ mortem etiam inducant vulnera, quamquam dicta membra non attingant, animaduertens diligenter notaro.

Vulnera nervis plurimum extensis, lacertis aut musculis illata, sunt ad mortem. Ut quum viribus omnibus membrum extenditur, eodem momento vulneratur. Artis gladiatoria potissimum arcanorum vnum est, ut pugiles membris agiler & facili præter violentiam agitat aggreantur.

Non aliàs fodicatio vel iaculatio, quantumvis exigua, contractionem huiusmodi vel spasmus, in furis aut aliàs in carne contingens, mortem infert. Quapropter summa diligentia chirurgo sunt curanda posioribus & selectioribus medicamentis.

Similiter in hydropisi vulnera mortalia sunt. In quartana verò & Paralyfi, vitam retinere possunt.

Vbi cholera se receperit in arterias, tremorem & contorsionem excitarit, eoq tempore læsæ fuerint partes illæ, mortem admittunt. Et vulnus omne quod in ebullitionem fuerit illatum. Item omne quod venas temporum pulsiles & somniferas in paroxismo secuerit, aut attrigerit, mortale iudicandum est.

Animaduertendum etiam ex medicamentis vulnera plerumque reddi mortalia, potissimum vbi calorem ex eis recipiunt, ac sub eis intumescunt, aut in dormiscunt: ista signa sunt corporis ac vitæ perditionis. Item quum sæpius emittunt sanguinem, tremunt, medicamento non conualescunt, & postmodum in paroxysmum incidunt, ad mortem tendunt.

Etiam quum alij calores & accidentia concurrunt alia, restrictio pectoris vel anhelitus, in vltimum signum cognoscenda sunt. Signorum eiusmodi multa quidem existunt, satis nota: quare plurimis relictis, quæ magis notatu digna videbantur, hoc loco posuimus. Quæ verò prædictis carent accidentibus & signis, curatu facilia sunt. Notandum tamen, quum accidens aliquod in vulnus minimè periculosum inciderit, ut morbi qui dicti sunt inciperent oriri, si per se bonum existat, id est curatu facile, medicamentum etiam bonum fuerit: est quod finis periculosus expectetur.

35 DE SIGNORVM AVT REGIMINIS LO-

clue cuius animaduersione, medico vel chirurgo perito minimè necessaria.

CAPVT XVII.

40 Cvm ex regimine cibi & potus caro nascatur, vel potius nutritur, oritur quæstio si differentia sit, aut vnus cibi caro melior existat, quàm alterius? ut vtrum pulli meliorem carnem efficiant, vel capones suillis carnibus hoc loco sint salubriores? Meam percipite

pite sententiam ad hunc modum. Principio non ignorandum omne quod editur à stomacho digeri, naturaq; in vnum finem, et si mille ciborum varietates, vnica tamen omnes caro fiunt. Quare pullorum carnes talem carnem efficiunt, qualem auenæ pultes. Quamuis obijceretur vnum habere nigriorem carnem altero, magis rubeam, &c. Hoc ipsum concernit generationem, & non ciborum digestionem.

Simile quid à fabris ferrarijs adduci potest, quorum quilibet peculiare ferrum equinum cudit, estq; vnum alteri quodq; simile: sic etiam quæ nigra caro natura fuerit, æquè sanabilis erit, atq; alia quæuis. In eo tamen conditiones carniū differunt, quòd si homo quid ederit, hoc ipsum caro sit hominis: & si porcus comederit, porcina caro futurum est: si canis, canina. Cùm igitur caro naturam imitetur, & in eam transmutetur, quid refert quodcunque comederit æger?

Contra si quis obijciat, ab accidentibus quæ ex cibo prouenire credat, vt in febricitantibus, & loquatur, statim atq; porcinas carnes edit, in febrem incidit, aut quoties piscibus vescitur, malè mox habet. Non est quòd ægrotationes eiusmodi carni vel piscibus adscribas, at potius imbecillitati malæq; stomachi dispositioni, qui nō semper omne quod iniicitur, ei pati potest. Quare hac ratione sese deseruit, ac ob eius irritationem corpus vnà cum eo simul abhorret. Nam hominis vulnerati plurimum, & exanguis ventriculus nihil appetit. Si tamen quid administrandum sit, hoc ipsum tale fore necessum est, vt maximè debilis æger non abhorreat: vt offæ quædam aqua butyro pauco vel pinguedine modica madentes, aut vino: postmodum iure gallinaceo, deinceps bubulo, vel ex bouinis carnibus, & postremo si fuerit opus ex suillis: vno sic post aliud administrato, quoad potentior fiat. Vbi iam instauratus fuerit ex seipso natura sic adiuuante, non est quod respectum vulneris habeas, at exhibe quicquid ferre stomachus valuerit.

Optimo possum igitur iure dicere, vulnerum non habendum esse respectum, at stomachi per seipsum, ne disturbetur aut destruat: vulneribus namq; hac via subueniri melius potest. Quapropter accidentia vulneribus antedictis adscribito causis, & non cibis. Nam eo loci caro quæ sit ex oleribus, gallinis, auib, aut botulis, talis est, qualem natura fore cupit. Hoc tamen obseruare bene poteris, vt cibos tales atq; potus administres, qui sanguinis & carnis plurimum efficiunt, vt eis naturæ citius ac melius subuentum sit. Quod ad carniū salubriorem esum, atq; potuum excellentiam attinet, hoc scito. Credis suillas carnes bubulis insalubriores: eadem est ac leporum ad vulpiū carnes comparatio. Qua ratione chirurgus poterit gustare, porcorum superfluam pinguedinem, & quanto pon-

topondere bubulam excedat? Sanè si talis humiditas in porcinis
carnibus non existeret, eas vt saluberrimas administrares, equè ac
perdicinas. Quod scire de suillis carnibus voles: ipsæ quasdam in
sua pinguedine proprietates habent, quæ stomacho quodammo-
do contrariæ sunt eorum, qui cibum huiusmodi non appetunt.
Quamobrem stomacho nihil aliud huius imputandum venit, quàm
ob appetitus defectum & abhorrescentiam quandam, vel alicuius
cibi nauseam, & non propter insalubritatem, vel ciborum noxam.

In vino quidem observabis, id sano homini largius sumptum
nocere posse, quanto magis ægro. Si capiti sano, quanto magis no-
xium erit vulnerato. Contra considerato, virum nihil aquam sano
tribuere, multo minus infirmo. Qua de causa medium servabis v-
trinque iuxta conditiones infirmorum. *

Signorum & locorum nullam rationem etiam habebis, vt de
cibis antea dictum. In exemplum. Vbi conflictus millium uiginti
contingit, fieri minimè potest, quin mille vulnerentur eodem mem-
bro, in quo signum idem extiterit eo tempore ac loco. Quid inde?
Mille contra vulnerantur alio loco, qui dolores acerbiores patiun-
tur, moriunturque magis alijs. Quæ tandem huius occasio, præter
quam de locis corporis, habitu, medicamentisque prauis demonstra-
tum fuit.

Quisnam phlebotomiarum determinatam horam præscri-
bit? quis frigidum aut calidum administrat? vel condimenta mo-
re Monspelianorum? certè nemo. Accidere solet, vt qui suillis &
vitulinis carnibus, item ceruissia vinoque repletus existat, & vulnera-
tus capite, perquam optimè sanetur, quia peritum habet medicum:
Alius vacuus atque ieiunus in tibia vulnus accipiens moritur, cuius
rei causæ declaratae superius extiterunt. Signa, regimina, loci, regio
num, corporisque partes hæcenus imperitorum excusationes medi-
corum fuerunt. Si hæc vt vultis contraria forent infirmis, ex mille
vix duo sanarentur. Istæ sunt vestre conditiones, vt iam de sereno oee
ruleoque celo fabulemini, deque rebus altissimis dunraxat, & remo-
tissimis. Nunc in cælo hoc habet: iam ab Occidente procedit illud:
tum demum Luna furnarie furcæ, vel rutabuli formam habet: postmo-
dum Septentrionalis ventus afflat (de longinquis tantum) quæ in
abietibus & in patibulis sunt, ac omnia prorsus impediunt, imò quæ
in Hispania, septemque Selandiæ montibus existunt, unde longin-
qui venti prorumpunt: postremò de magnete comparationes ad-
ferunt. O cæci vos medici, quod in homine vobisque præ manibus
existit, si conspiceretis aut videretis, & quid in medicina, his vestris
peregrinationibus ore factis omnino relictis, cum eò minimè per-
uenire possitis, nec ad locos pertingere quos inculpatis: in medici-
na perciperetis omnia consistere.

DE FVNDAMENTO QVODAM ADV.

fionam, & gelu. CAPIT. XVIII.

QVaratione suas in corpus imprimat proprietates adustio, notandum venit, quocumq; modo fiat: utpote casum adustionis, vel accidens calorem non existere, sed subtilium spirituum asperitas vel acuitas potius corpus destruit.

Sal iterum accensum ignescit prorsum, & omne quod ab igne hoc damnatum fit, nitrum efficit, & non essentiae complexio. Sulphur etiam accensum, aliam substantiam ad se recipit, est nihilominus sulphur hoc ipsum. Quod autem absumit istud, est in eo, per accensionem tamen excitatum. Non aliàs de adustionibus. Quum ignis corpus aliquod arripit aduritq;, non externus ignis hoc efficit, quod damnum existit: verum accenditur corpus, & quicquid inde sequitur damni, solum ex eo quod accensum est procedit, ac in accensionem incidit. Ut lignum carbo per seipsum fit. Nam sulphur corporis, quamvis ipsum exhibeat flammam ob fixam eius conditionem, accenditur vriturq; tamen, estq; fixus ignis, & eo per externum adducitur, cui tantisper tantumq; resistit, quantisper & quantum adfuerit ignis.

Quamobrem in cura sulphur accensum arripi necessum est corporis, cum in eo sanatio consistat. Item ubicumq; sanatio, vel unde surgit eius origo, materia pariter & morbi subiectum existit. Et omnia quae huic adhibenda sunt medicamenta, solum ad superandum sulphur corporis ordinari debent.

Adustionis differentia duplex: una per flammam quae molitur consumptionem: altera quae fit bullientibus. Flamma fit siue lignorum, puluerum, resinarum, aut pinguedinum. Bullitionibus, ut calidorum oleorum, aquarum bullientium, &c. Praeterea reperitur alia naturam habens utriusq;, ut ea quae fit liquefactis metallis, & similibus.

Adhuc animaduertendum, utrum ex substantia quicquam adhæreat, an non: ut expulvere quod sulphur & salnitrum post se vel sui consumptionem accensione factam, reliquam adhuc pinguedinem relinquunt. Similiter oleum peculiare suum residuum, aliud metallum, aliud resina, aliud aqua, quodq; proprium habet, cognitum necessarium: non propter sanationem, sed extremos dolores quos inferunt huiusmodi reliquiae.

Salis nitri, sulphuris, & resinarum spirituum acuitas peculiares dolores edit: nam ibidem est spiritus salis. Ex metallis etiam alios ac singulares, quod eo loco sit Mercurius. Ex alijs adurentibus adhuc alios, quia sulphur ibidem est resolutum. Huiusmodi sulphuris separationibus variantur in membro dolores, uti quibuslibet coloribus peculiariter aqua tingitur, iuxta suam conditionem atq; naturam.

naturā. Sed hæc omnia medicinam prorsus non concernunt. Nam prout aqua tingitur omni colore per viam vnicam, non aliās hoc loco per medicinam vnicam fit alimentum. Et non secus ac aqua flammam & accensionem in corpore quouis extinguit, medicamentum etiam adustionem pellit. Adustionum dolores accidentalia sunt, originem ex igne ducentia: postmodum ex aëre quidem exteriore mineralem conditionem acquirentia. Notandum insuper post veneni conceptionem istud per meatus & venas in primum suum centrum penetrare, quo mortem inducit.

- 10 Iam de Gelu sciendum, vnum quodq; calidum, vbi frigore superatur, id est, congelatum fuerit, postmodum in putrefactionem transire. Hac de causa lignum & lapides ex gelu nullam putrefactionem accipiunt.

- 15 Quæ prius bulliuit aqua, frigore superatur in cōgelationem, immutatur, & ex ea fit alia quædam aqua, putrefactioni plurimum obnoxia. Verum ea quæ recens frigidaq; transit in congelationem, ita non corrumpitur, quia nunquam caluit. Sic de cæteris liquoribus intelligendum. *

- 20 Quando magis quod à natura calefit, putrefactionibus obnoxium existit: vt animal aut brutum congelatum, aliās ac multo scidius eius cadauer putrefactum olet, alio, quod alia via quauis intri. Non aliās de homine, quum sui corporis aliqua parte congelatur, accidit: quod naturalis calor qui fuit ablatas, in suum cadauer nunquam redit amplius. *

- 25 Quum igitur membrum aliquod gelu prorsus rigidum fit, ab eo vita separatur, vt vbi tibia congelatur, vita moritur in ea, separatq; necesse est à viuo quod mortuum existit, à superiore parte genu videlicet. Ista congelatio priusquam emoriatur membrum, eius est vehemens indormitio, postquam à vita sua decidit. Et non aliās
30 ac ignis membrum aliquod superat ac vincit, frigus idipsum etiam efficit. Item, prout aqua feruens etiam ignis ingenti frigore congelantur ac extinguuntur, non secus & naturalis calor, quum arripitur ab illo. Extinguitur itaq; primò calor, & postmodum gelu vincitur. Nam atq; membrum suo calore priuatum est, ei nunquam restitui potest. Cùm hoc incipit congelari, calor à carne primo recedit, ob suæ humiditatis congelationem, postmodum à neruis, & postremò quidem à medullis osium. Quapropter euenire solet, vt caro frustatim decidat, alia non corrupta, quòd istam natura vehementer defenderit. Quandoq; medullæ prorsum emoriuntur, vnde
40 de postmodum nulla sanitas vera succedere potest. Item sæpe contingit etiam, vt gelu tam subtile sit, porosq; penetret in medullas, quas congelat, illæsis alijs partibus: & nonnunquam intestina cæteris non tactis.

Ex huiusmodi congelationibus oriuntur varij morbi, permanentes in mortem vsq̃, prout Hydropisis, contractura, mania, lepra, &c. iuxta membri cuiuspiam arreptionem. In quibus chirurgum decet aliud quærere fundamentum, quo similia curare valeat, & non vt veteres, vnica lyra chòream ducere semper vnā ipsos imitando. Congelationibus igitur istis dummodo membrum omnino rigidum non existat, sed in via succurrendum est.

DE CVRIS AMBORVM, ADVSTIONIS

videlicet ac gelu: vel congelationis membrorum.

C A P I T U L U M XIX.

CVram vtriusq̃, scilicet adustionis & congelationis vno sub medicamento concludam, quòd ambæ per consumptionem in putrefactionem tendunt. Qua de causa perquam vtilem Anatomiam vtrinq̃ fore certum est. Communia, quæ p̃sīm à vulgaribus & alijs medicis remedia ponuntur, huc adducere nolo, nec eorum vix meminisse, propter eorum vulgarem vsum absq̃ utilitate, vt sunt florum Tylia, Verbasciq̃ liquores, oleum lini, butyrum, & laridum calida liquefactaq̃, nec non alia plura. Similiter ea, quæ ad congelationum vsurpata sunt remedia, magis quàm ad remedium, in deprauationem vtilia, quòd variorum accidentium productiua sint, in his quæ per alia facillè curari possent. Huius prauī generis vnguenta sunt Agrippinum, & de Terebinthina, tum ea quæ sunt ex ouis, &c.

Cura quidem earum est, vt vnius Mumia per additionem conferuetur altera, nempe debilitata, hunc in modum qui sequitur.

Accipe Olei costi lib. 1. Seui hircini lib. ss. Cerae ℥ 2. Fiat vnguentum, quod singulis quaternis horis applicandum est, aut sæpius, quòd locus melius humiditatem suam retinere valeat.

Aliud remedium.

Accipe Olei ex laganis auium ℥ 5. Adipis cerui ℥ 2. ss. Cerae, Liqueurum ex ouis, ana ℥ 4. Misce simul, & vttere. Huiusmodi medicamentum ab initio curæ sufficiens est in finem vsq̃, nec opus alio, quòd in eo Mumia constituta sit, qua quidem vtraq̃ frigoris congelatio, tum caloris adustio curatur.

Conclusio libri primi Bertheoneæ, Chirurgiæ minoris.

Non dubito quin ante dictæ demonstrationes aliquibus et si quo saltē breuiore fore videbuntur, illis puto qui horū non antea nihil cognouerunt. Qui tamen aliquid in hac arte callet, ac medicus appellari si debeat, apertè satis intelligit omnia. Tum qui discere cupiuerit, ex istis fundamentis satis accipiet,

Secreta

Secreta quædam hoc loco subtrahere volui, quæ plurimum estimantur sunt, ut in vulneribus capitis ac intestinorum, & similibus quæ curæ periculosioris existunt: non ob ignorantiam, sed ex occasione quadam, scilicet, quod medicinæ temerarij nebulones immiscerentur, qui sese præter fundamentum intrudunt, siue docti vel indocti fuerint, & ægros æque temerè curandos, audacterq; suscipiunt, ac si plurimum experti forent: quò sit ut infirmos funditus perdant, & quandoq; iugulent. Ut istorum capitibus phantasias non adferam, quibus ex seipsis aliud perperam somniare possent, quòd me non intelligerent, caput suæ rationis, aut aliàs quàm scriberem, occasionem dare nolo, quæ latius ægri quàm sint ab istis perderentur, aut miserius. Quandoquidem in vulneribus capitis, quæ cerebrum detegunt, vel intestinorum, aut alui, quæ fissuram, scissionem, truncationem haberent, quæ per instrumenta curandum sit, argentæ testas fistulasq; quibus regi cerebrum, aut excrementorum ductus continuari debeat: id ipsum expertum propriumq; requirit hominem, & non infanum stolidumq; caput, ut illi qui sese passim in medicinam per fenestras, & non per ostium intrudunt, possident, & qui quodcumq; somniant, id ipsum etiam audent exequi. His igitur quæ scripsi fecisse pro hac parte de Mumia, tum excusasse me satis volo.

FINIS PRIMI LIBRI DE MUMIA BERTHEONÆ, vel Chirurgiæ minoris.

25

ARGVMENTVM SECVNDI LIBRI BERTHEONÆ, CHIRVRGIÆ

30

quæ minoris D. Doctoris P^{re}bep.
nephastu Ratac^{is}ia.

35

Hoc secundo libello tractabitur, quinam vlcus aut vulneris damnum (ut vocant) omne, quod ad suam partem attinet, minera sit, & ex mineralibus profluat, & isto fundamento concludatur, ut salia sint vlcum origines: quæ postmodum uti sese iuxta mineralium conditionem demonstrant, aliqua reperiuntur acuta, quædam acida, corrosiva nonnulla, & pleraq; alia venenalia sunt: & quoties species salis, toties morbi species etiam habetur.

40

Item quòd ex illiadi naturæ conditione, morbi nonnulli præteriti, præsentis adhuc aliqui, noui quidam & recentes, & alij plurimi postmodum & in futurum emergent. Item qui mineralium ex-

ternorum varietas ac multitudo, varietatem & multitudinem internorum demonstrant, in consumptionem vsque totius liadi demonstrabitur.

Postmodum vlceris vniuscuiusque peculiaris conditio sequitur & essentia, cum origine, simul, & emunctorio, nec non aliqua sue transmutationis aliquo futuroq; tempore facta mentione: cumque signorum & aliarum cognitionum inclusione, quinam similitudinem cum mineralibus habeant.

Postremò curarum ordo continetur, & qua via rationeq; feridebent, & similium sanationem aliud nil præter Balsamum externarum rerum naturæ solùm existere, tum qui hæc ipsa, naturam superare non valeat, etiam quòd Balsamum oleum sit elementorū, aut liquidum Microcosmi.

DIVISIO SECUNDI LIBRI BERTHEO-

neæ, vel Chirurgiæ minoris D. Doctoris

Ab epistola Ratae

PRæfatio quædam abusus penes medicos ortos, & in hunc diem perseverantes continens, per quos verum sanationis & curæ fundamentum falsificatum & adulterinum factum extitit, quo factum etiam vt natura sit in contrarietates adducta.

Postmodum, de quorumvis vlcerum originibus in genere.

De cuiusvis vlceris origine, post in specie.

De conditionibus, essentijs, & proprietatibus eorundem.

De curis eorum secundum Anatomix suæ tenorem.

Conclusio tandem huius libelli secundi.

LIBER

LIBER SECVNDVS BERTHEO.⁵³

NEÆ CHIRVRGIÆQVE MINORIS

D. Phephtasti Ratacellin.

DE BALSAMO, HOC EST,

DE VLCERIBVS.

DE ABVSIBVS ET ERRORIBVS ME-

dicorum & scribentium veterum, in hunc vsque

diem perseverantibus.

Præfatio.

IN vslibelli principio conceptus eius adducendus, vt qui nihil aliud quam de chirurgicis damnis, quæ natura per seipsam producit, hoc loco tractare solum intendat: quæq; alias vlcera vel foramina vocantur: Priusquam tamen hanc meam præfatiunculam absol- uero, quarundam contrarietatum & errorum hætenus à medicis in vlceribus, quod originem eorum concernit, & curam commis- sorum admissorumq; mentionem faciam, & qua via processerint, & quos tenuere veteres errores demonstrabo.

Primò notandum. Visum fuit istis acuitatem in corpore sitam esse, quæ tamen huic damnum inferret nullum. Quì verò post ac- commodarint, vt in vlcerum originem venerit, ac fecerit vlcera, non sine quadam astutia factum est, ad hunc modum videlicet. Ante- a dixerant acuitatem hanc innoxiam fore corpori, verum vt vlce- ra, quæ contra naturam fiunt, illi tribui possent: hepar in occasione adduxerunt, ac docuerunt hac via per vlcera nempe repurgari: quod planis etiam verbis, vt floribus ornarunt, obtegeruntq;. Iecur autem quòd membrum sit ore carens, defendere se minimè potuit ab iniurijs, quare falsam accusationem pati necessum fuit, cuius ta- men est innocentissimum.

Accesserunt alij, qui hanc acuitatem aliàs inuoluerunt, fluxum eam baptizantes, à capite per descensum in inferiora petentem: & non secus ac iecinori capiti, quòd rabulam non haberet accidit. V- trinque tamen horum expositores capitale fundamentum originis- eorum quæ asserabant exponendum non assumpserunt, id est, Ana- tomiam ipsam, quæ minimè consentit, neq; patitur ex alterutro do- cumentorum suorum, spèciem vlcerum aliquam oriri posse.

Quamuis inficias ire minimè nolim, potatorem ingentem vlceribus dominandi potestatem exhibere posse, medio debilis, aut lèsi membri cuiuspiam, non iecinoris tamen. Dicite mihi vos Do-

ctores, an fieri possit, vt ex hepate vulnerarius aut vlcerarius morbus oriri valeat, melioribus quàm extent hactenus demonstrationibus. Docete me qua via fluxus à capite manans lupum efficit, scrophulas, aut alia caudæ nosa, huius præbet originem, siue in brachijs vel pedibus, &c. Aut respondete saltē, vtrum pars vna in alteram absq̃ partis eiusdem coniunctione transire valeat: interea progrediar.

Postmodum hæc sua redegerunt in ordinem, per enormes errores, ex specierum vlcēum varietate depromptos. Oportuit enim eos considerasse tam varias vlcēum condiciones, in suis etiam originibus variare, cum tot & tam variæ demonstrationes apparuerint. Quædam vrentia, pungentia nonnulla, mitia quædam, alia sicca, & alia humida fuere, &c. Origines eiusmodi suo modo frequentur, vt sequitur.

Sua ratio quatuor humores eis inspirauit, Choleram, Melancholiam, Sanguinem, & Phlegma. Quatuor hæc inter se concordarunt, eisq̃ dederunt potestatem. Vnum est acidum, aliud amarum, vnum salsum, & aliud è contradiu. Videte quæso, quinam ista cum originibus vlcēum, item cum fluxionibus & hepate conueniant, cum splene renibusq̃. Quaternarium hunc tam diu cuderunt in terebram, donec sub finem foramina terebrauerit. Iam foramen extitit melancholicum, à colore sumpto iudicio: iam cholericum ab vstione: modò sanguineum, à sanguinis emissionē: postremò phlegmosum, à miti conditione, quia dolores nullos efficit. Aptere corrigialis calceæ, sine te parari, vel te ipsum accommodato.

Quatuor istos humores etiam in corpore posuerunt: si verum sit, vbinam latent, vt quatuor isti sibi tam aptè foramen eodem loco faciant? Item quòd omnes sæpe contenti sint vñico tantum vlcerario foramine, & non pluribus? aut qua ratione cholera potest ossa, pellem, & carnem rodendo consumere? Nullus in ea canis moratur: quinam ipsa Melancholia potest acedine sua? cum æruginis ibidem nil habeatur, aut quod æruginem contrahere possit acetositate: quare id efficiet Phlegma, vel conditio sanguinis?

Pati sanè potuissē, vos hanc vestram terebram in meliorem formam excussisse, mihiq̃ demonstrasse calybem eius, & vnde veniat, item fabrum qui tam acutam fecit eam. Si dicatis choleram esse adustam: quid hoc est quod illam adurit? An ignoratis omne quod adustum est, vires nullas retinere? carbonē aspiciat. Dicitis melancholiam adustam esse, quæ postquam sic vritur, instar Diaboli rodit. Si corrosio talis existit in adustionibus, quis adurit Phlegma? quis Sanguinem? Priusquam talia loqui vel scribere, ruminalle melius ea debuissis.

De sede quadam in splene loquimini, super quam ipsa Melancholia

colia sedet: si sedeat ibidem, quī sit ut in tibiis veniat. Item in epate suam habere sedem Sanguinem asseritis: quantum ego iecur vel hepatis vidi, nunquam in eo sedem aliquam reperi. Qui potest etiam cholera suam originem ex felle ducere: si cholera fore debeat, ubi nam est in ea fellis conditio? Phlegma suum in cerebro patrem habere, quam egregium genuisset filium nomine Phlegma? Si excrementa sint humores, oletum erit humor intestinorum, & vrina vesicae. Primum amouete vos excrementum, ei suas proprietates, & loca in quibus existit tribuentes: postmodum videte melius, ubi vestri fuerint humores.

Ut de prolixitate fabulationum vestrarum taceam, quid sibi volunt illae quas facitis coniunctiones: iam cholera melancholiam adurit, nunc illam ista: modo sanguis pati cogitur, mox medullae: iam ossa, talesque variae passionis fiunt. Quinam id probare poteritis, nempe coniunctiones humorum posse fieri. cum humor nullus alium recipiat, non inficiat alium, nec impurum efficiat: ut interim subiticeam vos nondum humorum Anatomiam unquam probasse, vel scripseris, quinam differant: multo minus unde conditionem habeant, ut ex eis tam variae plus quam centuplicatae species oriri possint. Non sunt elementa, nec matrices, qui probare possetis, tot acedines, dulcedines, salsedines, & amaritudines, una cum tot ac tam varijs demonstrationibus & signis ex quatuor istis nasci. Verum consilia vestra puerilia sunt, ac inania.

Docete quid sit cancer: estne Melancholia? sedes eius hac ratio ne foret in pectore, vel scapulas inter. At sedes eius est origo, quae quidem locus est morbi, quo in loco matrix etiam existit. Quid melancholici foraminis igitur in tibiis esse potest? si cholera sit hoc ipsum, quid igitur in lupo fuerit? Cancrum hac ratione separamus à lupo, matricem unam vel duas considerantes, & sub eisdem signis manemus. Quid est aestiomenum, quid persicum? suntne conditionis eiusdem adustio, vel naturae? Unde provenit haec adustio? an ex humoribus? Hac ratione humor aduritur, & non lignum, aut corpus. Quid hoc est quod vritur? est minera, non humor. Humor est uniuscuiusque rei humiditas, indita naturaliter ei, ne siccetur.

Quid igitur tam admirandi vultis ex humore fingere?

Si progrediantur haec vestra consilia, lupo tandem in stomachum transmutabitur: poteritis ne vos illi ventrem etiam & anum assignare, tum humores in lignum aptare mihi, quod per se ipsum accendatur? Sic unusquisque humor aptabitur, non ex intellectu naturae, vel eius luce. Non animaduertitis ignem persicum, aut prunum esse resinam? Omne siquidem ardens aut vitionem recipiens, resinae subiectum est. Docete me rursus: unde scrophulae proveniunt, an etiam ex cholera? Quare non igitur totam regionem aufe-

runt?

runt: Estne melancolica? Quis illi similem formam indidit? Estne phlegma? Quis illi sex aut octo facit emunctoria? Estne sanguis? ubi venæ, quæ hunc in modum expurgantur? Postremò persicium vlcus futurum est. Interrogo vos ergo: potestne hoc ex phlegmate, sanguine, melancholia, vel cholera nasci? Sunt igitur ista quatuor igne referta pariter omnia? Quis mihi fuerit intelligendum, quòd humores & cutem in calybem transmutent? aut qui calybs eò perucnerit? Omnia fingite præter Aetnam, aliàs ad extremum redacti fingetis purgatorium, quod vestris adaptetis. Vexum enimvero quantum ego vos meis agnoui temporibus, haud miror, tam futi-
lia sequi consilia vos, & nugas tam enormes Philosophiam existi-
mare, Theoricam & Euangelia sacra fore velle. Poterit vnusquisq; iudicare, considerareq; ab his quæ dicta sunt à me non immeritò, vos minimè fideliter Medicinam exercuisse: quòd enormia nimium hæc mendacia vobis in fundamentum eligeritis, & considerasse nò
potuistis, cum cura quæ sumitur & sequitur ex eo fundamento sic mendosa, radicem eius esse mendacium, & eos qui hanc amplectuntur, per eam fore mendaces.

Asinus quiuis tantam discretionem habet, vt eo non redeat loco, in quo sibi mali sinistrius quid accidit: quanto vos prudentio-
res deest fore medicos? vtrum sapientia consistat in pileolo rubro, vel in auribus, iudicæ vos ipsi. Friuola nullaq; responsio fuerit, A-
uicennam, aut alium patronum vestrum dixisse, Vlcus est incurabile: iuxta suam rationem & artem responsio dici potest, iudicæ vos tamen, vtrum vera sit an falsa. Probate melius, & si falsam inue-
niatis, cur igitur talem non existimatis vt est? Honestum foret cognoscere vos, cur Lytargyrio ad curam vlcum vtimini, cur æquè vehemens sit, ac si camphora foret in persico, cum duarum tamen complexionum existant. Et quod maius est vitium, de vestro fundamento desperare vos necessariò in Theorica receptisq; vestris oportere, postremò rusticorum recepta suscipere. Vtinam vos æ-
què benè chirurgiæ negotium intelligeretis ac rustici, putarem id à vobis non ita scèdaturum iri vestris compositionibus. Quod ad ve-
rum fundamentum attinet, in sequentibus latius adducetur.

DE QUORVMVIS VLCERVM

originibus in genere.

CAPVT I.

VT primò de fundamento loquamur vlcum, ignorandum nò est, vlcus aliquod in corpore præter corrosiuum nullo modo pos-
se fieri: nullum etiam corrosiuum extra genera salium reperitur. Inde quæuis vlcera suam ex salibus originem ducere sequi necessum est: non ea via quidem, vt sal transmutetur, melius aut peius reddatur, yti de

vti de complexionibus dictum. Quapropter primum hoc est quod sciatis, in corpore nil peius reddi, sed quod malum ibidem existit, à stituitate simul ortum esse, ac in temperatura sic permanisse, vt nulla suæ substantiæ manifestatio facta sit.

- 5 Vti iam vlcera originem salia fore dixi, hoc etiam est scitu maximè necessarium, centuplicatam in corpore salium existere varietatem, quorum quodq; genus peculiare suum vlcus efficit: ex quorum conditionibus iuxta salium existentiam, vlcus peius sit, aut melius alio. Inde suam formam, conditionem, & essentiam, vt
 10 externa salia sumunt. Sal quod limaturæ ferri permiscetur, peculiarem suam ferruginem habet: item sal vrinæ suam, & alumina propriam, &c. Quanquam ferrum vnum & idem existit, nihilominus transmutationes quæ per salia fiunt haudquaquam similes, quòd in salium conditiones transeant. Et prout vnum gustu vehementius
 15 est alio, quòd à differentia percipitur inter vitriolum, sal commune, sal nigrum, & alumen, quodq; peculiarem dolorem infert, vti gustum habet proprium. Hæc de salibus.

- Non secus, imò peius ea quæ proueniunt ex Realgaribus efficiunt, vt Arsenicalia sunt, auripigmenta, vinea petrea, &c. vt ista
 20 pro sui conditione veneni tumefaciunt, pungunt &c. hic etiam vbi produciunt vlcera sese palam faciunt. Horum omnium primum fundamentum est, cognoscere totum corpus in huiusmodi salibus constitutum: & quantum externa mineralia comprehendunt, Microcolinum tantumdem etiam concludere. Ex prædictis fiunt vlcera,
 25 non aliàs quàm super ferrum ferrugo, quod proprium sal consumit. Sic & cuprum suo sale proprio conuertitur in gris florem, aut viride æris: non secus in sui consumptionem per salia sua transmutatur corpus.

- Alia nonnullorum vlcera origo fit ad hunc modum. Salia
 30 quædam subtilia sunt, & liquorosa, quæ per propriam subtilitatem corrumpuntur, eò quòd in alijs liquoribus existunt, aut separantur postmodum in hunc modum. Vinum integrum & sanum videtur, & in eo sal eius non percipitur, quia dulce bonumq; nec non in sua substantia potentissimum: suo tempore post ab eo sal proprium separatur, ac tartarum producit ad latera vasis, quod sal acutissimum existit. Pariter in corpore liquor, qui necessarius est illi, temporis etiam successu talem in separationem transit: pellis eius est vas, cui tartarus adhæret, vt in dolio, cum sua differentia tamen, & corpus corrodit. Similiter vinum acetsit, qui substantia sua separatur ab eo. Non aliàs in corpore liquoribus accidit, qui centuplicatè variantur, vbi similem in acetositatem incidunt, statim adest
 40 corrosiuum.

Nec est quòd miretur quispiam ob salium in corpore multitudinem,

Ph. W. 9 v
 *

tudinem, cum id ipsum varietas demonstret vlcera corporis, in quo generationes omnes elementorum existunt: Latius notandum salia corrosiua iuxta separationis tartari, nec non aceti processum à vino similiter vlcera originem esse, quum in suam exaltationem ad hunc modum veniunt. Et prout vnum diutius altero vinum cō-
 seruatur, & acutius existit, in corpore salia haud ablimilem differen-
 tiam habent. Quinam in corpore posset aliquid existeret, quod præ-
 ter corrosiuum vlcus forare posset? aut corrosiuum esse potest,
 quod sal non sit? Quam ob causam igitur medicus ab hoc funda-
 mēto recedere vellet, tum ab originibus veris vlcera? & id quod
 ipsamet natura dedit, in quo posita sunt etiam omnia, non erit cō-
 siderandum, secundum eius tenorem ac ordinem? & in his peculia-
 res nugæ, quas effudit Auicenna cum adhærentibus ei, forent ob-
 seruandæ.

Inspicito naturam suis in proprietatibus conditionibusue, in
 elementis, quid operetur ac producat. Propone tibi elementum
 Aquæ, videq; diligenter, quàm varia salia nascantur ex eo, prout
 communia, tum alumina, vitriola, &c. Pariter elementum Terræ,
 qui mirum in modum sua salia producat in pipere, zingibire, Aro-
 matibus, Vrtica, &c. vt interim tereniabin & nostoch subiceam.
 Item in quot fines salia tendant, & quàm varias operationes sub fi-
 nem demonstrent. Ad hæc etiam considera, corpus in se conditio-
 nem elementorum habere, tum etiam ipsummet elementa fore, nō
 ratione frigiditatis, aut humiditatis, caliditatis aut siccitatis. Hæc
 dicta putato, quod aquæ bene corpus fructus & mineralia produ-
 cat, ac alia elementa.

Aspice quinam generetur aurum, quod non nisi fructus est ele-
 menti sui: aliud aspice, nempe smaragdus, qui sui sunt etiam elemen-
 ti fructus, vt horum incorruptibiles nonnulli, & alij magis. Vbi ta-
 les in corpore fructus generantur, quis non iudicabit illud ad vitam
 longam & sanam? Contrà, cum ex elementis ferrum etiam conflu-
 at, quod sua ferrugo rodit: item Lephanteus, quem edunt vermes:
 si corporis elementum similem fructum etiam producit, quis homi-
 nem eiusmodi sanum iudicabit? Ad hæc notandum, prout quod-
 vis elementum in seipso bonum atq; malum producit, absq; dam-
 no sui ipsius (hoc Anatomix quidem ordine causante) sic etiam in
 corpore, quum in damnum tendit ex tempore, per exemplum vini
 & aceti poterit intelligi.

Vt vides accidere sæpius, ex elemento mineram tempore quo
 dam produci, quod eo loco minimè fuerat auditum antea: hæc ra-
 tionem pariter origines morborum intelligito: nam prout illæ sese
 patefaciunt, & morbi sequentes prorumpunt. Quapropter origi-
 nem ad hunc modum expromito, quum inuestigare poteris, vt
 quum

- quum separatio metallorum suos flores emittere cupit, etiam scire poteris, quum similia prodeunt vlcera. Nō aliās enim atq; se palam faciunt illa, per separationem, & morbi sese pariter manifestant. Quæ quidem separatio nisi fieret, nulla neq; bona neq; mala metalla prodirent in lucem. Sic etiam in corpore nisi fieret separatio, nulla sanitas, neq; morbus ullus accideret. Cum igitur in separationem ordinata sunt omnia, primum hoc fundamentum est, vt separatio cognoscatur à medico. Quæ ratione homo sit elementum, & quatuor elementorum in se conditionem habeat, intelligendum, non iuxta complexionēs, quæ quidem elementum nullum efficiunt, at inde quæ nascuntur mineralia, præbent elementum. Sic & homo etiam elementum existit, ac sua sanitas & infirmitas mineralia sunt: item corpus ex quo productio fit, est Matrix, & semen istius est id, ex quo procedunt omnia mineralia. Hoc de semine licet hic taceam, quod philosophicum potius quàm medicum existat. Quanquam Aristotelica lyra, tum artistarum fistulæ viles, talia minimè canant, propterea non est quo moueatur medicus: nam ipsa natura demonstrat, vbi semen hoc lateat: quid sit Matrix, & quid postmodum ex istis duobus enascatur.
- In cuius siquidē distinctionis declarationem, exemplum hoc ponemus. Elementum Aquæ suum in aqua corpus habet, ac sua mineralia producit in aliud elementum, id est, in terram. Similiter elementum Terræ producit mineralia sua in aliud elementum, videlicet in aërem. Non aliās elementum corporale sua mineralia producit in elementum aliud, sic vt quod ex elemento aquæ prouenit, existit in physico elemēto corporeo: tum quod ex eo latius nascitur, in lucem erumpit. Cum igitur vlcerā sint mineralia, hoc ad exemplum referuntur. Terra corpus est mineralium: accidit vt vno loco reperiantur aluminosa, vitriolata quidem in alio, salia similiter in tertio, quarto verò nihil, &c. sic etiam in corpore. Sunt homines omnes corpus morborū vnum, & inter nos omnes genus omne mineralium diuisum est, æqua repartitione. Inde sequitur in vno solum homine minimè, sed repartitum, vt quotquot homines existunt, partitiones totidem sint, & iuxta venas & meatus eiusmodi hominem concernentes, sanitas eius aut infirmitas erit. Ad hæc, è libro de generationibus rerum naturalium instrueris latius.

DE CVIVSVIS VLCERIS ORIGINE

peculiari. CAPVT II.

- Scribendi fuit penes Antiquos hic vsus, vt vlcera pro maiori parte vocauerint Apostemata: sed errore factum, & intellectus sui defectu. Quare non est quod quispiam curet, si quando vocem in posterum Apostema quodpiam vlcus: eius rei causa declarabitur,

Fff

vbi de apostematibus agetur. Apud veteres etiam nonnulla foramina dicta sunt, quæ quidem ego vocavi Syrones. Multa nodos vocavi damna, quæ veteres apostemata scripserunt & vlcera fore, non ex eo fundamēto, sed ex abusu potiùs. Licet in posterum etiam antiquorum ego nominibus vnà cum meis vtar, causam hanc esse putes, quia vetera vobis aut alijs nomina sunt notiora. Non quòd ea defendere velim, aut eorum significata curem, vel declarationes, quas vnà cum textu prorsum rejicio. Quæ latina sunt nomina, & à Latinis deprompta, illa manent: in his origo morbi ferè semper includitur, aut ex cura, vel à similitudine quadam, vel accidentali morbo suo deducta. Apud veteres tamen nomina cum suis morbis valde parum conueniunt, quo fit etiam, vt hæcenus plus errorum inde quàm boni surrexerit.

DE NOLI ME TANGERE, VEL ALIAS

lentigine praua, vel ferrugine.

CAPIT. III.

PRIMUM est quòd in hoc morbo notes, alibi quàm in facie non produci, quia ferrugo est ex sale Calebino, quæ prorumpit per vel trans cutem, & postmodum introrsum rodit ex martiali natura carnem ferream, è septem vnâ usque ad radicem alterius carnis. Ad hæc tibi summè foret vtile, genera carnum iuxta metalla kakimias, margaritas, vitriolata, &c. cognoscere, quibus inest, locumque proprium habet omne quod hunc inficit, ei que nocet.

Vlceris huius productionis tale signum habetur. Locus martialis ad cutem sal suum expellit, crustas & scissuras, vnà cum bullis & pustulis producit. Statim atque hoc apparet, adest salis istius copia, quæ violenter, & ita prorumpit in corrosiuam naturam, vt huiusmodi crustas abedat, sub naso fodiat, post ad maxillas, super & subtus labia, nasi cartilagine, maxillas, in palatum usque, distenditur in latum, ad aures, oculos, & frontem. Et nisi remedium adhibeatur, sumit incrementum, ac ad oris interiora tendit ea corrodens, vt fame pereundum sit. Ad cerebrum vergit intrinsecus, capitis ossa rodit, ac piam cerebri matrem, subitanamque post mortem infert. Item oculos & aurículas foraminibus circum excauat, & euellit.

Quod iam de lentigine praua dictum est, alia pariter similium vlcereum genera faciunt alijs locis corporis: at alia via demonstrationeque, modo formaque tamen similibus. Origo materiaque morbos huiusmodi producat, in Anatomia similis existit sali vitrioli colcotharino, iuxta Martis conditionem. Quapropter notandum atque sciendum, statim atque sal istud colcotharinum, alàs quàm ipsius Martis regiones arripit, signum adesse mortis.

DE

DE CANCRO.

CAPVT IIII.

PRout colcotharis est conditio circum se rodere, ac abedere quā ab eo separatū fuerit, à quo temperatur, ac tum pro situ suq cor
 5 poris aliqua parte suam tyrannidem exercere: non secus colcotharinum sal acutum est materia producens cancerum, sub hac differentia videlicet, viris ex hæmorrhoidalibus fluxionibus: scæminis autē ex menstrualibus. Ex his colliges canceri situs & loca, non alibi fore posse, quā ubi fluxus eiusmodi sibi centrum faciunt. Nec alio sese
 10 loco ponere possunt, quā ex hæmorrhoidibus inter scapulas, & ex menstrualibus ad pectus.

Quum eiusmodi cancer exoriri cœperit, eius notanda signa veniunt. Primò sal colcotharinum separatur, & mirum in modum prorumpit in lucem, ut quandoq; in verrucæ duræ similitudinem,
 15 aliquando crustarum instar: quocunq; modo sit, ubi fuerit apertū: si verruca dura sit, sal corrosiuum hoc exedit carnē, & scetore quod reliquum est, replet: si crusta, has abedit etiam, & foramen apertum efficit, in latum protenditur, & ex corrosiuorum conditione, circū se rodit omnia cum calore maximò: ex quo rubedo prope vulnus
 20 oritur, temporis longo successu tamen, summum dolorem adfert, gelu, caloremq; sal colcotharino præter situm alsimulatur in lentigine praua suas operationes tyrannicas exercenti. Sub terminum sal colcotharinum hoc in regiones cordis penetrat, non aliās quā lentigo praua cerebrum inuadit, & ut ista mortem inducit.

25 Notandum etiam, fluxus menstruales acutissima salia continere. Quare si corrosiuū salis in matrice fieret huiusmodi separatio, ut à menstruo sciungeretur: cancerum ut suprà dictum, & prauam lentiginem ibidem oriri posse dubitandum non est, summo cum periculo, quòd vix aut parum cognosci valeat. Est etiam in huius
 30 modi sale, realgaris quidam concursus, qui quidem in sale Calebino minime fit: quo lentigine praua cancer iste periculosior est eo loco iudicandus.

DE GANGRENA.

CAPVT V.

35 **P**ari modo quum sal vitriolatum acutum separatur ad alium corporis locum, quā suprà dictum est, ut ad pedes, brachia, vel alias partes. alia ratione duobus prænarratis vlceribus comparandum venit, excepto solo, quòd huic alumen plumosum admixtum sit. Eius in carne materia siccata est, & liquor existit illius, in quo est, ac
 40 mercurialis morbus. Et quamuis alios etiam locos arripiat, eius occasio salia vitriolata sunt, quæ totum perfundunt corpus.

Quum in aliquo membro separatio contingit, ut sal vitriolatum cum alumine plumoso, inciperet carnem & cutem corrodere,

primò rubedo quædam oritur, & aliquando calli duri glandium instar apparent, in carnosiss partibus, at super ossa rubedo maior: & non aliàs quàm cancer & lentigo praua primùm incipiunt circumferrodere: sic istud etiam, peculiaribus cum doloribus, vstionibus & punctationibus, ob salis plumosi concurrentiam. Item prout est corrosiui conditio, quæ de salibus acutis prouenit, circum ferodit in altum, ac inter cutem & carnès, cauitates facit: vbi cum se receperit, humiditate sua per quàm acuta, quoduis excauat, ossa quoque prorsum exedit, vt eis colorem adimat, & nervos contractos reddit: infra membrum tumores excitat, sensum tactus adimit, mirum in modum exulcerat, postremò totius ist corporis virulentam infectionem terminatur.

Sunt & alia salia, quæ solùm in latum circum se rodunt, & locum sui centri positionis quoque retinent: quibus quum aliud sal admiscetur, siue ex aluminibus, realgaribus, nitris, &c. iuxta mixturam hanc dolores maiores concipiunt, & ab eiusmodi proprietate rubedinem, corrosionem, & tumorum conditionem. Quapropter notandum, vlcera quotquot similia sunt, & in corpore hunc ad modum apparent, siue lentigines prauæ, siue cancri, vel gangrenæ fuerint, vna sub cura tria comprehendi posse cum illis, quæ sibi similia sunt apparentibus signis. Poteris etiam tribus vnicum assignare nomē, aut vnumquodque per se relinquere. Non est inter hæc alia differentia, locorum, & liquoris ex quo profluunt. Hoc etiam conclusum volo: qualecunque fuerit vlcus in corpore, superius aut inferius, originem hac via ducere suam, ex vitriolatis, vna cum salium speciebus admixtis.

Quinam possent ex quatuor humoribus ista procedere? quæ si procedere dicantur ex eis, quare Melancholicus humor aut Cholericus, &c. iuxta situm loci corrodit, & non alibi? vnde conditionem istam accipiunt in latum? & excepto solùm eo loco, in quo pauciores habentur humores, operantur? Si dixeris eo meatu acquirere, purgari quoque prauum quod existit. Dic igitur quando fluere cesset: aut instrue me, num bonum vna cum prauo non effluat? Si de morborum locis loqui voletis, & origines eorum verè demonstrare, quare hoc vel alio loco simile vel aliud vlcus existat, cur istud ab alio sic differat, ista sine Anatomia elementa probare minimè potestis: nam corporis oportet regiones vobis vt proponatis. Et quæ eas repartiemini, reperietis qui mineralia suam originem ducunt, et quid ex eis procedere locis valeat: modò cognoueritis, quæ nam salia corrosiua quæuis producere loci queant. Nam prout exempla superius data docent, videlicet regionem vnam alia continere mineralia, quàm altera, iuxta Solis differentiam in earum productis: hoc ipsum etiam in corpore non aliàs reperitur. Item postquam salium naturam

turam omnium probè cognoueritis, & quæ sit eorum operatio: tantundem in Microcosmo similiter inuenietis. Quid vos ergo dicere mouit, vlcerum formas tam varias ex quatuor humoribus procedere, quos tribuitis naturæ? Est etiam quod sciatis, vlcera non fore emunctoria, nec meatus per quos aliquid repurgari debeat, vel etiã repurgetur: sed non aliàs intelligenda veniunt, quàm vbi foramen suis corrodentibus, vel trappanantibus sanum in os inducis: quàm diu rodens in foramine fuerit, nulla sanatio potest adesse: talis est salis corrosio suis locis, & in propria sua natura semper, donec adfuerit.

Iam de aluminosis vlceribus dicendum, quorum conditio solum est in profundum exedere. Hæc suam ducunt originem ex aluminum generibus, & quot alumina, tot etiam eorum sunt vlcera. Quum a suo corpore sal hoc separatur, quod sibi datum erat, & illud amittit, mox inde suum in corrosiuum transit, carnesq; (pro-
ut omnis corrosiui salis est conditio) rodens exedit. Separationem hanc ad hunc modum intelliges. Nihil tam execrabile vides, quod non etiam aliquid boni contineat, exemplum ab aranea, quæ summum venenum est, è contra summum arcanum in febribus chronicis. Item vinum creticum, optimum, & supremum vinum, è contra tamè in se maximè præ cæteris corrosiuum acetum habet, quod merum est alumen. Vt ex ordine constat naturæ, bonum & malum semper vnum arcanum efficiunt, & venenum atque ac balsamum, acidum atque ac dulce fore debent in corpore: nam in isto colores & sapores omnes existunt, ac similia quæq;. Prout in Saturno tres colores videtis latere, scilicet, rubeum, flauum, & album: tamen in seipso non est color aliquis horum, in ipso nihil ominis existunt. In ferro similiter colores, puniceus, rubeus, & niger latent: ferrum in seipso non est colorum istorum etiam aliquis. Ab hoc exemplo iam intelligite, non aliàs ac per separationem huiusmodi colores manifestantur, salia pariter in separatione cognoscuntur. Et prout Saturni rubcus color tingit in rubedinem, flauus eius in flauedinem separationem viribus, sic etiam alumen, & sal in vlceribus. Quòd si mirari te contingat, quàmnam alumen aut sal, &c. sic in corporibus existere posset: considera, quàmnam acetum sit in vino, vt minimè percipiatur. Latius in cupro latet vitriolum, & ipsummet cuprum est vitriolum, & in separatione tale nec non idem fit. Nota super his in forma separationem existere, fieriq;, non in specie. Vna separatio cupri transit in sal Veneris, quod longè corrosiuius est vitriolo, sitque separatione formæ, non speciei. Per formæ separationem concludentes ista relinquemus.

Vtcrius quum simile quid per separationem oritur, iuxta separationem est corrosiuum: alius dolor existit, & foramen aliud. Differentiam inter alumen & æris viride conspice, crudum & adu-

stum inter, quàm dissimilium conditionum existant: sic & foragif-
num aut vlcereum est conditio (tamen in profundum tendunt om-
nia) tum corum malitia, hoc est, quum peiora sunt quàm salium sic
conditio, considerandum est, id à concurrentibus mixtionibus fie-
ri, quæ magnitudinis multitudinisq; sunt vlcereum vel foraminum
causæ. Sic Lupus, Erysipela, profunda æsthiomena, Fistulæ, Scru-
phulæ, nec non id genus similia nascuntur, quibus veteres admi-
randa nomina dedere multa, quod quidè valdè minori poterat exequi.

Lupus talis est origo. Si corporis aliquo loco fieret separatio,
præsertim carnosus in partibus, quod istæ sint eiusmodi foramina
bus obnoxia (nam super tibias, vel in siccis locis corrosiva non ita
possunt ac in alijs operari) lupusq; foret: hunc aliud nil existere sci-
to, quàm sal Mercuriale, hoc est, Alumen: ex Mercurio namq; sal
hoc procedit aluminosum, quod pari modo quo vitriolum à cor-
pore salis, à Mercurio separatur, nec non alumina quæq;. Inde se-
quitur hunc sui centri locum esse, quo generatur, & manifestum se
facit: quamvis hepatis perperam ascribitur, quod morbus attestatur
per seipsum. Huic si quid ex alijs membris afflueret, aliud nihil quàm
separationis resolutio eiusdem salis, & est in externis partibus cor-
poris. Aluminis igitur conditio est, ut quum separatur, suam in car-
ne petulantiam exercent, hanc putrefaciat & exedat; alijs proprie-
tatibus quàm de præcedentibus dixerim. Qua de causa quum in
vltus hoc imposita fuerit alia caro, peroptimeq; ligata, miscetur alu-
men istud aliene carni, quam etiam edit, viua tantisper in sua quiete
relicta. Permanentis etiam & fixæ conditionis est, circumferentiã
suam indurat, ac si muniret aggeribus, ne quid alienum subintraret,
præter suum resolutum, quod vrit absq; requie: durat annos circi-
ter quinquaginta, suo loco manet, circum se latius non rodit, quàm
regio sua continet. Si morbus acutus, ut Antrax vel carbunculus
acceserit, tum primum suam proprietatem amittit, mitisq; reddi-
tur, in signum tamen mortis.

Fistularum origo pariformiter exurgit, ut quum alumina si-
mul vnà cum nutrimentis aliquo loco resoluuntur. Hæ suum locum
inclusum appetunt, hoc est, putrefaciunt, & non corrodunt: estq;
dulce quoddam alumen earum. In lacertis primum oriuntur, etiam
in iuncturis arterias inter, aut ligamenta. Postquam occultam eius-
modi putrefactionem fecerint, aut in latum extenderint, spiraculum
sibi met parant non alia de causa, quàm ad respirationem. Ob debi-
litem istius aluminis corrodi cutis nequit. Possunt etiam ex omni-
bus vlcerebus & vulneribus nasci, ratione quam de vulnerarijs fi-
stulis prius enarrauimus.

Huius generis alia multa foramina fiunt in corpore, quæ mi-
nora sunt extrinsecus, quàm intrinsecus. Istorum est conditio, do-

lors

lores non inferre, sed prout aluminis dulcis est natura semper humiditatem emittere, vel in aquam est resolui, sic & fistularum conditio spumam, aquam, & saniem eijcere. Vbi tamen glaciæ non fuerit alumen, aut eius acuitas mortificata: nam per istud fistula cauernosum vlcus efficeret. Cum fistula perseverat in exaltatione sua, manet quousque morbus ad eam alius accedat: nam ex fistulis mors nulla producitur.

Latiùs in alumine considerandum, id quod plumosum vocatur sæpius manifestari, de quo mirabiles admodum conditiones oriuntur, vt scrophulæ, formicæ, & id genus alia, quæ producuntur ex alumine plumoso: quum separatur, tria, quatuor, quinque, vel plura cetera facit, vsq; in centum vel ducenta, hunc in modum. Quoties gutta separatur, toties ea cogulatur, & hac duritie circum se corrodit in foraminis productionem: & vbi multæ guttæ resoluuntur, multa foramina pariter fiunt, nodi, glandesque, donec incidant. Quandoque mitigatur per aluminis dulcis accessione, vt sua foramina dolores non ita vehementes inferunt, ac per se: nonnunquam ab arsenico malitiam suam adauctam habet, qua peius efficitur, quam aliàs existeret. Quicquid sit, ignorandum non est eius fore conditionem, vt multa foramina corrodat, primò bullas vel pustulas emittendo: postmodum vbi satis corroserit, vnaquæq; foramen suum adfert. Huiusmodi plumosi conditio quum incipit oriri, duplici via manifestatur: priore nodis ac duris glandibus præmissis, ex quibus fiunt scrophulæ, nec non id genus vlcera multa, quæ sub scrophulis omnia comprehendenda sunt. Posteriore, pruritibus & vitionibus primùm aggreditur, ex quibus non adeo magna vel profunda fiunt vlcera, sed peiora satis & acutiora, iuxta mixtionis incidentiam, sese multò minùsue manifestare possunt. Notandum insuper, scetorem, profunditatem, vermes, & similia quæ occurrunt in similibus, occasione carnis fieri, quæ conditionis illius existit, vt istorum facile generationem admittat. In carne vermes quandoq; nascuntur, quandoque putrefactio nimiam in resolutionem tendit, vt in scetorem transeat: quæ tamen omnia curam non concernunt. Pariter si cum Gangrena quod vlcus appareat, causam esse putandum est, quia bonum atq; malum accidentia sua recipiunt.

Sal etiam vrinæ varia producit vlcera, per vrinæ viam omnia, prout in cambuca, similibusq;. Sal istud vnà cum vrina simul, vt acetum cum vino bibitur, effluere debet. Quum tamen in separationem transit, inde mox centrum sequitur, post eruptio manifestatioq; foraminis, quod pro conditione sui salis formam habet. Simili processu cognoscuntur salia hæc omnia, quæ ex salino vero corpore profluunt, quæq; plura sunt, sub fundamento comprehensa tamen omnia, prout ipsa cambuca continet.

Sciendum etiam de coloribus qui videntur vlceribus accidere, solum ex salibus, e quibus oriuntur omnes, procedere pariter & formas. Vbiuncq; sal non fuerit, ibidem & color nullus, & in extractione proprietatum salis, colores fiunt manifesti: sic etiam ex forma varia curantur, idq; iuxta species. Cristallum in angulos cudit aliud nihil, quam sui salis proprietates: quod citrinus lapis aliam formam habeat, alterius est sui salis causa: sal aliud in Saphyro, quam in Granato: similiter aluminis est alia forma, quam in vitriolo: salis communis formae variae sunt, una quidem aquea, cotis instar alia, granulata quaedam, &c. Sic & vlcera corporis apparent, longum vnum, latum aliud, angulare hoc, rotundum illud, quod salium suorum ut cuiusq; quaeq; proprietates efficit.

Quales in quatuor elementis formae producuntur, ut arbor nulla sit alteri similis, herbae semina quoq; similiter: hoc in elemento terrae. In elemento aqua lapis nullus alteri similis etiam existit: quaeq; proprietates manent in seipsa, prout suum sal ordinat: sic etiam in homine proprietates.

Libenter autem à medicinae Sophistis audirem, ubi colorum origines forent, ac formarum. An in Melancholia, vel Phlegmate respondeant: hoc mihi demonstrent in metallorum, lapidum, & arborum generationibus. Nam vnum & idem est, quod formam dat hominibus, & quod elementis. Vnde prodeunt huc humores: unde suam originem ducunt: potestis ipsi vos considerare, corpus internum, externo corpori nullum chirurgiae morbum introducere posse: nam hoc loco separantur ambae medicinae, videlicet interni corporis, & externi. Si forte putatis vni foramini quemcumq; clauum adaptare, latius in mea Physicalibrorum paragraphorum documentum accipere poteritis, quam hoc loco, qui chirurgiae tantum existit.

His paucis origines, materias, & causas ex quibus vlcera quauis oriuntur, abunde satis à me declarata fore volo. Quamquam vlcera plurima, variaeque formae possunt ex salium diuersis conditionibus oriri: cum tamen cura eorum minime requireret, manere volumus. Summa cura fuerit in istis necessitas, id à fundamento probe curam intelligere.

DE CVRIS ET SANATIONIBVS

patientium vlceraum.

CAPVT VII.

Cura sanatioque patientium vlceraum in Balsamo solum consistit, quod eo corporis loco simile Balsamum deficiat. verbi gratia. Corpus

Corpus in se Balsamum continet, quod à putrefactione conseruat quicquid in illo continetur, vbi tamen eorum aliquid à corpore separatum fuerit, huius balsamo non subest amplius. Inde sequitur medicamentum in corporis natura latius esse quærendum.

Balsamum quo sanari debent vlcera, consistit in exterioribus elementis, & est id quod alia genera defendit à putrefactione. Merito dici potest igitur, quod sit Mumia corporis exterioris elementorum, hoc est, fructuum eorundem. Quamuis etiam Mumia sit, cum tamen ab vno in aliud corpus applicatur, Balsamum est. Nam quod ex vno corpore transfertur in aliud, vel permutatur, est Mumia transmutata sub nomine Balsami comprehensa. Vt sciatur tamen vbi lateat Balsamum, in vnoquoque naturaliter composito fore minimè dubitandum est.

Huius extractio Balsami fit in separatione, sic vt hoc ipsum quod sustentatur à Balsamo, sumatur. Iam ad hæc animaduerte, Balsamum existere, præter liquorem Mercurialem. Vnde legitur in Mercurio sanationem omnem contineri. Similis & potentissimus in Theriacibus, & Nostoch, item in aquæ mineralibus, terræque fructibus Mercurius habetur. Ex eo colligi potest, Angimonium excellentissimum vlcera exhibere medicamentum, cum huiusmodi liquoris Mercurij plus in se continet, quàm aliæ quæuis Margaritæ, Kakimix, & cætera similia. Solùm ex eo curam & sanationem suam recipit aurum, quod supremum arcanum & remedium habeat. Subtilior enim liquor Mercurialis inter ea quæ per elementum aquæ producuntur, minimè reperiri potest. Similiter eorum quæ terra profert, nullum excellentius arcanum sanationis habet, quàm liquor Mercurialis ex Realgare Cheiri. Sic de cæteris.

Ad vniuscuiusque liquoris Mercurialis cognitionem, animaduerte, quum in huiusmodi liquorem metalla transmutantur, vt pro parte crocus Martis existit, ex alia flos Veneris, & pro sua parte spiritus Iouis: non tamen eo prorsum adductus: quum separatio vera facta fuerit, iuxta sui recepti vel processus potius tenorem vnusquisque liquor Mercurialis huiusmodi potentissimè curat vlcera.

Plurima describuntur ad vlcera balsama, iuxta mineralia quatuor elementorum, in emplastrorum formam aliqua, nonnulla puluerum, aquarum, oleorum, &c. quocumque modo fiant, eiuldem cure sanationisque balsama sunt. Quamuis apud veteres varia sunt recepta, nec non ordinationes cum regiminibus, quæ humiliter adducere minimè volo, cum naturæ prorsus contraria sint in vlcera curis, ad hoc tam inepte posita sunt, administrataque, tum præter necessitatem omnem regiminibus onusta, naturæ potius inimicis quàm acceptis, minimè consideratu necessaria, tamque varia, quæ penes antiquos scripta reperiuntur, quibus quidem seiplos, nec non alios miserè se-

ferè seduxerunt, ac ægros perdiderunt.

Quapropter latius de Balsami curis & natura notandum, hoc ipsum fore, quod separatim adimit, & abstergit, corpusq; restituit in huiusmodi naturam & conditionem, vt proprium eius balsamū rursus in pristinum locum antea corruptum redeat.

Primò quod ad Balsamum attinet ex auro productum, ad hūc modum elicitur, vt aurum hoc absq; spiritu salis omni, tum realgare vel similibus, in puluerem, oleum, aquam, aut huius generis tale quid adducatur: quoniam in auro, verum etiam in quouis ei simili corpore per transmutationem fieri debet. Nam absque simili transmutatione, minera nulla suas operationes adimplere potest, & in se continet ac habet à natura, licet aliquam similitudinem exhibeat, ex fundamento vero non procedit. Eius extractionis processus est, vt aurum per Thereniabin crudum in succum reducatū absq; destillatione quauis. Nam per destillationem sal exaltatur, quod in hoc auro nullo modo prædominari debet: nec alia via quacumq; reducendum est in puluerem. Receptum eius hoc esto, quod sequitur.

Accipe Auri laminati drachmam, Olei de pino drachmas quatuor. Pone simul in digestionem septimanis quatuor: postmodum oleum abluè, manebit in fundo puluis. Hunc vnà cum Thereniabin crudo poteris administrare. Vel alio modo sic facito.

Recipe foliorū auri drachmam, Olei Masticeis drachmas sex. Digerantur per mensem. Postea separabis ab oleo, sicut prius, & affundes alchol vini, digeri permittes octo diebus, postmodum abstrahatur è balneo Mariæ. Hoc oleo quidem vtire. Si dicant alij medici, hoc medicamentum nimis fore pretiosum, aut subtilius æquo, loquetur eorum inscitia. Nam leuius, minusq; medico decipere volenti, vel ægris imponere, satisfacere poterit. Qui sanare verò cupit, morbos quoq; ritè pellendi suscipit onus, tantum accipiet pro suo medicamento, quod compensare sumptus valeat.

Ex ferro similiter habetur balsamum ad hunc modum, scilicet vt cum aceto destillato reuerberetur in crocum, à quo postmodum octies aut nouies eleuetur sal armoniacum, & inde post in oleum redigatur optimè dulcificatum. Horum vsus, auri videlicet ac ferri sit, vt illud qualibet septimana ter vlcibus patentibus imponatur, ferrum verò singulis duodenis horis semel.

Pariter in cupro simile Balsamum existit, quum in vitriolum rursus conuertitur, & hoc in aquam, eiusq; postea colcothar in rubrum oleum: quæ quidem ambo valent ad omnia vulneraria vlcera, sicut cancer, lupus, fistula, vel similia corrodentia quæq; foramina fuerint.

Etiā ex plumbo poterit haberi spiritus iste, si per acetum destilla-

tum ex cineribus eius extrahatur. Quæ dulcedo postquam in oleū venerit, nedum vlcum patentium, verum etiam apostematum & vulnenum admirandum est remedium.

Similiter ex Argento viuo, quum in oleum conuertitur, auri balsamo comparandum venit; & vbi congelatum postmodum fuerit à colcothare, postea cum aqua Parthenionis administratum, omnia quotquot sunt excellit balsama. Et in crocum versum, aut præparatum in florem, vlcibus eiusmodi summam curam exhibet. Si medici, qui medicam hætenus exercuerunt artem, tales forent, quales fore præ se ferunt, metallorumque proprietates cognoscerent, in fabricarum officinis metallarijs meliorem fore medicinam, quam in pharmacopolijs Francurdianis perciperent. At ipsi credunt, quò longinquius habent negotium, eò sapientiores sub rubeo pileo stultum existimari.

Præstantissimum etiam ad vlcera patentia remedium adferunt ipsa realgarida, prædictis non immeritò comparandum. Arsenicū enim quodcunque patens vlcus, cuiusvis etiam conditionis fuerit, validissimè sanandi sufficiens vires habet, hoc suo processu tamen, ut sibi venenum quod habet, auferatur ad hūc modum. Fixandum est per sal urinæ, demum in oleum per seipsum conuertitur, quoduis vlcus patens per sanandi potentissimum.

Hac via cum Antimonio feceris idem, vbi hoc in pulvis aqua vitrioli decoxeris, et postmodum ab eo sal armoniacum eleuaueris, colato, & inuenies rubeum obscurum colore, liquorem & spissum, earundem ut antè dicta virium,

Nec est quòd mireris, vlcera curari sanarique simplicibus huiusmodi, quòd natura per seipsam has virtutes composuerit, ac dederit mineralibus, ut auro circiter sexaginta, cupro viginti, realgari triginta, &c. Quapropter ego meritò recepta prorsus inualida rejicio, quæ posuere medici nullius artis aut peritiæ. Hi conati sunt suis compositionibus integram reddere naturam, interim non considerant istam per seipsam esse compositricem, nec sciuerunt locum in quo pharmacopola naturæ moratur, imò naturam contempserunt, & istius medicamenti meliora se putarunt æneis capsulis includere posse, quàm arcana sint naturalia.

Salium etiam vires ad vlcera patentia maximæ virtutis existunt, quum alumina suis priuantur corrosiuis, absque stipticæ suæ conditionis corruptione, sic ut ab alumine liquor sumatur, non tamen à calcinatione. Contra capiatur à vitriolo suum oleum, & liquor nullus: à sale color puniceus, alio semoto. Quis præparationis eorum sit processus, optimè satisque notum. Vfus tamen, ut cum eis procedatur, est ut ipsæ thermæ continent. Quandoquidem ex salibus omnia balnea procedunt. Horum etiam virtutibus aqua frigida ca-

da calefcit in balnea, quæ patentia quæuis vlcera curare, fanareq̃
pollunt.

Quæ fuprà pofita funt, elementum concernunt aquæ; iam la-
tius quàm elementi Balfama terræ veniant in vſum ad fanationē
vulcerum audite. Primò notandum eſt Mumiam terræ balfamum
exhibere, quum ad eundem ſalis vrinæ modum in alcali reducitur.
Poſtmodum omne quod ex terra naſcitur, Mumiam latius præbet.
Gradus eius melior omnino redditur, vbi ſimul iſta fuerint in mix-
tionem adducta, de qua poſtmodum extracta Mumia ſit.

At vera balfama quæ latent in arboribus, & pro parte ſeſe pa-
tefaciunt, prout gummi non ſunt hoc loco pro balfamis habenda.
Sed quod Botin & Iuniperus exhibet, partim in vlceribus aliquid
potest, in vno quàm in alio magis tamen: aliquando frondes, alias
fructus excellunt alia. Cùm tamen in particularem vſum adduci de-
beant, eorum hîc ego præparationis meminiffe nolo: quòd vlcenum
curationis & fanationis in eo fundamentum conſiſtat, vt generale
balfamum fiat, quod omnia curet. Non eſt vtiq̃ cætera quæuis in-
ter producta naturaliter, arbores, aut herbas, aliquod Parthenioni
ſimile, quum liquores eius in modum extrahuntur, vt ſua virtus

Mercurialis maneat, cum adminiſtratione ſui vera: hac via potens
cuadit chirurgus in fiſtulas, vlcera corrodentia, cancrum, ferrugi-
nem, &c. quocunq̃ modo vel forma fuerint. Et non aliàs ac mo-
tus aromatum odores excellit omnes, Parthenion virtutes om-
nium vegetabilium, arborum, herbarum, &c. quæ terra producit.
His ego Balfamis terræ Mumia, compoſitionis eiufdem & Parthe-
nionis, omnium terrenorum balfamorum vires concluſiſſe volo.

Pari modo quod elementum aëris in ſuo Thereniabin exhi-
bet, liquoſa Thereniabin exiſtit, ſupremi balfami. Sed pro tenore
ſuæ conditionis, & elementi proprietate, ſeparari debet à ſua humi-
ditate, per additionem Parthenionis: nō aliàs & Noſtoch. Cùm ta-
men iſta non ſint in vſu, repertu ſatis difficilia. Quapropter in præ-
cedentibus curas admodum potentes poſui.

Tandem vt ad vſus ordinem deueniamus, & vnicuiq̃ mor-
bo ſuum peculiare medicamentum aſignemus, vt vtriuſq̃ ſpecies
Anatomia demonſtrant, prout in praua tentigine, excepta præſti-
ca tamen antea data, curam eius accipe, notaq̃ diligenter. Principiò
mortifica materiam, poſtea mundifica, deinceps cura ſanaq̃. Mor-
tificationem etiam notato fieri debere per dulcia realgaria, quæ nul-
lam acuitatem vel aſperitatem habeant: nam iſtis fieri non poteſt,
vt rectè cura ſuccedat, quantum ipſe morbus expetit: ſimiliter in a-
lijs vlcenibus. Mundificatio fieri debet ſub emplastro curatiuo, ſic
vt ligatione quauis eius materia ſumatur, quantum hac vice doce-
bitur. Cura talis erit, vt maturam efficiat vlcus, attrahat immundi-
tiam,

tiam, utq̃ natura sanare valeat: quod nisi fiat, nulla sanitas venit expectanda. Mortificatio necessaria est ad morbi tollendam vitam. Mundificatio quidem, ut successu temporis, quod mortificatū est, auferat: cura verò facit in defensionem.

5 *In prava Tentigine, noli me tangere, vel ferrugine talia recepta sunt.*

Accipe Realgaris sublimati ℥ 1. coquatur in aceto duabus horis, & quum exsiccatum fuerit, adde huic olei Maioranæ ℥ 3. simul commisceto. Hoc vnguento ligabis vlcus ad extensionem sui, quàm
10 tenuissimè potest, & repetitis vicibus extrinsecus inunges oleo, ne siccetur. Maneat ita diebus duobus cum suis noctibus. Tandem incipiet saniem & aquam emittere, quo signo percepto, hoc emplastrum superponito, maneatq̃ tantisper, donec nulla sanies effluat amplius, aut alia fluxio.

15 *Mundificatio.*

Recipe picis naualis vnam libram, Viscipini & abietis ana lib. ss. Visci locustarum è larice. lib. ss. Picis larignæ ℥ 3. liquefiant omnia simul cum sui omnium ceræ medietate, ac olei quantum satis fore videbitur, ut formam acquirat emplastri. Quod istud non ex-
20 traxerit, alia quæq̃ nequibunt. His peractis curam agredere.

Cape Ceræ, Picis communis, ana lib. ss. Aristologiæ rotundæ ℥ 3. Mumie ℥ 2. Antimonij triti ℥ 4. ss. Fiat emplastrum, & eomanè vespereq̃ ligabis, iuxta consuetudinem.

Aliud emplastrum.

25 Accipe resinæ abietis lib. ss. Visci consolidæ ℥ 3. Succi chelidonie quantum sufficit, inde fiat emplastrum. Notato Maximam huius artem & euram in vnguento primo sitam, & in altero scilicet emplastro fluxus extractionis.

In Erysipela cura communis esto hæc.

30 Primò cape glutinis aquatici ℥ 3. destilletur in aquam, cui si-
mul inijce mineralium, & fiat decoctio per horam, donec in pul-
tes utcumq̃ spissas euadant, quibus adde camphuræ ℥ 1. ss. fiat vn-
guentum, quo tibias ligato singulis ternis diebus semel, tribus septi-
35 manis continuis. Postmodum vlcus hoc ablue foliorum quercus
aqua mundum seruando, vel aqua salsa: sic fiet ut æquè sanetur ac si
medicamentum superpositum foret. Nam conditio talis est huius
medicamenti, ut septimanis tribus postmodum operetur.

Ad Cancrum.

Postquam gluten aquaticum in aquam reduxeris, huic tan-
40 tundem adde colcotharis, & ad istorum singula pondo libramûe,
floris æris ℥ 1. ss. adde: simul commisce, primoq̃ super vlcus pone,
putrefietq̃, super illud permitte, quod plerumq̃ fieri die quarto so-
let. Postmodum emplastrum appone mundificatiuum, quod in ten

Ggg

tigine praua descriptum est. Et ubi totam immundiciem extraxerit, puluerem hunc superasperge. Recipe pulueris ex succo chelidoniae, Parthenionis, Centauræ ana ℥ ss. Mumie ℥ i. sub istis pulueribus manē vespertiꝫ ligatum vlcus hoc optime perfanatur.

Ad Lupum.

Accipe Realgaris cristallini ℥ i. Olei ardentis ℥ 2. Cerussæ drachmas duas: fiat vnguentum, quod circum lupum apponatur, vt vlcus non intret. Ligationes innoua singulis duodenis horis semel in sextum aut septimum diem. Postmodum aufer hanc ligationem postremam, & abstine tandem ab ea, tantisperꝫ relinquatur vlcus, donec locus ille circumseptus abeat & per se. Quo factò, lauetur manē vespertiꝫ hac aqua, sequentiꝫ ligetur sub emplastro, iuxta communem vsum. Recipe aquæ glutinis, Rosarum ana ℥ 6. Parthenionis ℥ 5.

Aliud emplastrum.

Accipe olei linilib. ss. Viridis æris ℥ 3. Cere tantum vt istius posterioris, coquantur simul in cerotum. Cui gummi Bdelycholati ℥ 2. adde, ligaciꝫ iuxta morem, ordinis quoꝫ tenorem.

Ad Fistulas.

Recipe aquæ de cornibus cerui lib. 1. Centauræ, Consolidæ aureæ ana ℥ 3. Parthenionis ℥ 4 ss. His impone Reubarbari, Mannæ electæ, Spermatidis ceti ana ℥ 1. Huius optime commoti singulis vicibus, manē vespertiꝫ bibatur coclear vnum, & mox inde vini coclearia tria. His potiunculis mundificatur internè fistula, per seꝫ sanatur, absqꝫ medicamento latius externeꝫ posito. Si tamen aliquid superponere velis, hoc sit emplastrum.

Accipe de gummi quatuor, ℥ 2. Cere lib. 1. coquantur simul, & iniice visci botini ℥ 3. fiat emplastrum.

Ad Gangrenam.

Eodem vtere medicamento, quo ad prauam tentiginem, etiã ad vlcera corrodentia, excepto quòd additionem hanc facias, vt curatiuis emplastris ad lib. 1. Scamoneæ ℥ ss. adijcias, cui peculiaris ad corrodentiam virtus inest vlcenum curam.

Ad vlcera putrida canerosa.

Primò croci, Hermodactylorum accipe grana 6. Olei nucis grana 4. Permisce, ac in quinꝫ partes diuide: quarum vnam singulis noctibus administrabis. Postmodum sequens emplastrum super totum crus pro damni latitudine, vel extensione ligato.

Recipe cere abietis albi lib. 1. Visci de Botin lib. 2. Resinæ communis lib. 1. ss. Liquefiant omnia simul, & eis adde nucum olei lib. 3. Minij, Litargirij, Lapidis calaminaris ana lib. ss. Tutie ℥ 1. Carabis ℥ 3. terenda conterantur, & ex omnibus fiat cerotum. Et postquam satis coctum fuerit, adde calcis corticum ouorum ℥ vij. ss. & in ma-

in magdalionibus agitato. Huius emplastrum super damnum duobus relinque diebus atq; noctibus, & amoto post, recens aliud superponito, & petendo ter processum hunc. Eò crus influxionem peruenit, quæ tota virulentia repurgatur, tumorq; residet, ac sedatur dolor, & hoc deinde curatur vnguento:

Recipe butyri non cocti lib. 1. Terebinthinæ lotæ lib. ss. Succī Parthenionis, Chelidoniæ ana ℥ 3. Cerussæ ℥ 1. dracmasq; 2. Ceræ quantum ad incorporationem satis fuerit. *

Ad Scrophulas.

Accipe vini ardētis ℥ 5. à colcothare & fimo mineralium sua extrahas alcalia. Deinceps eius ardentis vini sume ℥ ss. Aquæ rosarum ℥ 2. aquæ chelidoniæ ℥ 3. Intinge fila, quibus madidis vlcera foramina manē vespertiq; repleto, donec sanentur vltra medietatem; postea sub vnguento quod suprà datum est ad vlcera cauernosa ligato. Pari modo si Gangrenæ his innascerentur, amoueri possunt, vel si foetorem aut vermes conciperent. Item eadem ~~vasa fornicu~~ curantur, essera, circumrodentiaq; foramina.

Recepta plurima reperiuntur alia: quid adrem? cum eis melior chirurgus minime reddatur, nisi tritus & expertus in illis sit. Recepta iam quæ satis fore possent, scripsi, diligentiam latius adhibeat medicus. ~~Augu~~ ut eorum conditiones & proprietates intelligant, & cum eis indies progredi valeant. Optimum hoc loco habendum artificium, ea probò senere ac intelligere, quæ quicunq; nouerit, opus non erit isti multos libros voluere. Vnicum siquidē ex æquo notum receptum plus prodest, & minoris est momenti, quàm tot ac tam copiosas monasteriorum bibliothecas perlegisse, ac inter millena folia vix medium intellexisse. Alia quæ penes alios Doctores scripta sunt, ~~passim~~ multorum manibus volutantur, quò magis nota fuerint, corruptione magis nascantur errores, & ægrorum infinitæ ruinæ. Quapropter notandum ea quæ natura dedit remedia, solum in longis receptis esse considerata.

Sunt & alia medicamenta quædam, quorum hætenus mentionem adhuc nullam feci, chirurgorum excogitata nequitijs, loculis suis quàm ægris vtiliora. Nonnulli chirurgiam agunt rubeo sub henrico (prout vocant) alumine quidem aliqui, vna pars arsenico, pleriq; sale armoniaco, ex quibus lixiuium parant, panniculos, ac alia potius histriionum opera, quàm proborum chirurgorum. Vientibus corrosiuis vlcera sanare præsumunt, quibus omnino deprauant cum eo damna quæ tandem occurrunt, amouere nequeunt, nec evitare. Nihil prorsus emplastrorum aut vnguentorum habent, quod bonum in finem tendeat. Gloriarī iactabundeq; seipsos extollere, potissimum eorum est magisterium, imponere, mentiriq; suum optimum vnguentum. Huiusmodi prauis medicamentis

delegere, docereq; volo. Non ea conditione vel opinione tamen, vt
perditis medicis, qui fraudibus & imposturis assueti sunt, instructio
nem ad suis nequitijs faciendum satis, dare cupiam, sed quod ipsis
minimè celare queam: nam si velim ægris impartiri, cogor & illis ex
ponere. Hoc me contrà solatur, nebulonibus id prodesse parùm,
quo nituntur ad nequitiam vtì.

Experimentum ex aloepatico sumitur ad hunc modum.

Hoc in crudo Thereniabin destillabis, quod Balsamum opti-
mo iure vocare potes, quo curantur cancrena, cauernosa vlcera, pa-
tentiæq; hæc illi pecuniarij perdicti, perdentesq; medici ~~ponis-
sioniam vocant~~ atq; vindictam. Quot homines fraudastis
~~vos nominibus suis, per vos memorandi,~~ scilicet. Verùm neces-
sitate ferrum perfringitur: eò vos adducunt concubinae vestrae cum
spurijs.

*Aliud experimentum, penes hos & pretiosos medicos habetur ad
hunc modum.*

Accipe Salis armoniaci 3. Salis communis 3 ss. ponantur in
aquam, & bulliant. Postmodum adde gummi atramentarij 3. vt
simul omnia liquecant, & in duritiem excoquantur. Huius ad fabę
quantitatem in aquæ mensura particulam injice. Laua tandem, vl-
cera quæuis hac aqua mundantur, fiunt recentissima, nec non ad sa-
nationem disponuntur. O quoties fons vester hac via temperatus
extitit: sat scio vos intelligere me.

Aliud experimentum ad vlcera cauernosa.

Aperiantur venæ tres ad pedes existentes. Postmodum co-
que Thereniabin crudum cum aloepatico, hac decoctione lauen-
tur vlcera. Vidi quondam Diabolorum coniuratorem, qui sacris
multis exorcismis curabat vlcera, nihilominus utebatur medica-
mentis etiam. Hominibus persuadebat ex tybris Diabolum se pe-
pulisse, tandem superponebat sal benedictum, vt in eas non rediret
amplius. Hac via Medicina suo priuata fuit honore, quo diabolus
ornatus extitit.

Aliud Experimentum.

Accipe Parthenionem, & Consolidam auream, simul contu-
sas vlceri superponito, maneantq; tribus horis, abijciantur postea,
lauctur vlcus foliorum quercinorum aqua: sic periculosa vulnera
sanari possunt. Plurimi sanctorum quos dixi, hoc aluerunt opere se.

Aliud experimentum.

Accipe Chelidoniae succi lib. 1. Aloepatici 3 2. Mumiae 3 1.
Viridis æris drachmam 1. Aluminis vsti 3 2. Terantur omnia sub-
tilissimè quæ terenda sunt, & simul cum succo digerantur in calore
per dies octo. Postmodum vlcera pannis eo madidis ligentur. Plu-
rimi Doctores aluerunt se medicamēto hoc, aliàs per Auicennam
& medicis mendici facti fuissent.

Aliud experimentum.

Accipe Quercinorum foliorum aquæ lib. 2. Olibani ꝯ 1. Vici ex serpentina ꝯ 3. Liquoris Mumie ꝯ 6. simul omnia misceto. Medicamentum istud plurimis doctoribus emit vestem nouam, & laceram quam eis dederat Hippocrates ad sepes dumetacq; suspen-
derunt.

Aliud experimentum.

Accipe viridis æris ꝯ ss. Aluminis vsti ꝯ 2. Henrici rubei quæ vocant, vel colcotharis ꝯ 6. Terebinthinæ destillatæ lib. 1. Misce simul. Ulcera perline. Melius medicamentum hoc est, quàm pro-
lixa Galeni scripta sint.

Aliud experimentum.

Accipe olei ardentis lib. 1. ss. Consolidæ aureæ, Parthenionis anamanipulum 1. Hoc experimentum innumeros Monspelianos Doctores perditos, atq; decoctos releuauit, qui lachrymis conque-
rebantur de rubeo pilcolo, suisq; libris, quod eos in summam pau-
pertatem delabi siuerant, eis hac de causa postmodum inimici facti.

Aliud experimentum.

Accipe argenti viui mortificati ꝯ ss. Cerussæ ꝯ 2. Euphorbij ꝯ 1. Saxifragiæ, Litargiri, Sandalorum ana ꝯ 1. Axungia porci rus-
si quantum sufficit. Plurimi ludæi cum suis nobilibus hoc aluere se,
per fas & nefas etiam, &c.

Experimentorum huiusmodi plura sunt, verum ego maiora docui: quæ fuerint alia non detinebuntur à suis authoribus. Et si quæ plura forent ad hæc utilia, libro de Liqueuribus, id est, de Pu-
stulis à me ponentur.

CONCLUSIO.

Postquam origines & curas vlcenum descripsi, pariter admonitos velim eos omnes, qui fideliter medicinam aut chirurgiam exercere cupiunt, vt breue hoc fundamentum originum & curarum huiusmodi benè considerent, ac addiscant. Potuisset quidem vnum quodq; receptum augeri vigecuplo demonstrationibus, & origines latioribus verbis: verum in medicina scriptio longa minimè locum habet, imò potius breuis & sententiosa, praua recepta magnis præditâ viribus à quouis medico desideranda, considerandaq; veniunt. Quò longior descriptio fuerit, eò minor intelligentia: quantoq; receptum prolixius aut copiosius, tantò minus habet virium & virtutum. Quapropter vnusquisq; medicus ex minimis maxima debet elicere: natura siquidem tantis à Deo virtutibus donata est, vt Tymus in agris abundè satis cognosci nequeat, quantò minus ea quæ Tymolongè maiora sunt. Quare decentius est vnicam in hor-
to fundare cognoscere quantumcumq; prauam herbam, quàm vni-
uersa perlustrare prata, & eorum quæ continent nullam prorsus ha-
bere

bere noticiam. Si quispiam hortus calendulis tantum floribus repletus esset, vel alijs, vnius cognitio solum est necessaria, quod omnes patefaciat. Quid opus est igitur medico singula cognoscere, quæ sub vna specie sunt indiuidua, si probè cognitum vnum habeat?

5 Quapropter ego fundamentum istud in hunc modum concludo, prout extrahendum est, ex omnibus tamen balsamum vnum, quamquam ex plurimis oritur locis, vt seminibus, radicibus, &c. canistro nihilominus cariophilis pleno floribus comparandum venit, in quo similem & vnicum odorem de se præbent omnes.

10 Verum enimvero pauci medicorum quos tetigi, quibus etiã conculcaui caudam, boni consulunt: non ea quidem indignatione, quod ars in lucem veniat, sed quod eorum nequitia cum imposturis palam fiat hominibus. Nemo se permittat ab his seduci, cum ex eis fundati nihil, nec veri quicquam, ex libris eorum proueniat, 15 quo subuentum ægris iri quoquo modo possit: at solum fortunæ coguntur, & ambiguo casui suam artem committere miseri.

FINIS LIBRI SECUNDI CHIRURGIE
minoris, vel Bertheoneæ.

ARGUMENTVM IN TERTIVM
LIBRVM CHIRURGIE MINORIS,

aut Bertheoneæ D. Doctoris

Pæpph. Ratacelsia.

30 **H**OC libro tertio sanitatis & infirmitatis arbor comprehenditur, & quæ inter sanitatem & egritudinem ferentia: tum qua via conueniant externa mineralia cum internis, quid elementa suæ mæsis & autumnî temporis & horæ præbeant, & quinam ista mæsis tempora, sint apostematum origines: item quo modo formæ sese patefaciant in processu conditiones & proprietates vniuscuiusque apostematis, vna cum eius morbo.

35 *Diuisio libri tertij Chirurgiæ minoris, vel Bertheoneæ.*

Principio ponitur præfatio quædam arborum ambarum sanitatis & infirmitatis, & qua via præparat artifex ægritudines & bonam valetudinem: quod exordium est vniuscuiusque morbi.

Secundò: quinam tempora morborum procedant, & qua ratione generentur apostemata.

40 Tertio, quæ causæ sint eorum.

Quartò, qualem processum, & signa quibus morbus istorum peculiariter habeat.

Quintò curæ ponuntur eorum singulæ.

Ggg 4

PRÆFATIO IN VTRAMQVE SANITATIS ET INFIRMITATIS ARBOREM

tertij libri Chirurgiæ minoris Ebe-
phraftæ Rataedisi.

Riusquam apostematum origines declaremus, quæ-
nam sunt arbores morborum & sanitatis cognitu ma-
ximè necessarium fore duco. Harum duæ sunt: vna
fructus profert sanitatis: altera verò morborum. Ad
hunc modum intelligendum, videlicet prout pyra
generaliter in vna considerantur arbore, nihilominus variæ pyro-
rum species, quodq; sanum, bonum, & æquum in essentia sua, pro-
ut pyrum decet. Similiter variæ spongiarum species existunt, at v-
na generalis arbor ex qua nascuntur.

Prout etiam in exterioribus elementis arbores fructus suos
ædunt, sic & in homine. Et non aliàs quàm ex radice variâ nascun-
tur arborum genera, & quælibet arbor cum diuersis speciebus fru-
ctuum, quarum omnium numerus æquat centenaria multa. Non
aliàs in homine variæ sanitatis & morborum conditiones occur-
runt. Vnum fore morbum, aut vnam occasionem omnium, falsum
est, & vnam fore sanitatem: at hoc modo bene quot species, tot sa-
nitates.

Errorcm penes veteres medicos notato, qui scripturis mini-
mis contenti, simplicit̃ eis fidem adhibent: quò sit, vt sæpe sanita-
tem fore morbum iudicent, non considerantes album æquè sanum
ac rubeum esse, nigrum pariter aut fuscum. Eius rei causam puta,
quòd gradum in sanitate ac in ipsa natura & in infirmitate cogno-
scant æqualiter, id est, nec vnum nec alterum. Quinam sit hoc? eò
scilicet, quia naturæ cognoscere lucem vnquam, necq; proprietates
eius didicerint: item ignorant excellentes, admirandas, & varias in
sua natura cōditiones, tam in malum, quàm in bonum. Propter ig-
norantiam veræ philosophicæ naturæ, mirum non est Auicennam
ita vilem & ignaram Scholam instituisse. Quandoquidem suæ scētæ
nullus, nec aliorum suæ farinæ hactenus emerit, qui primum natu-
ræ gradum cognouerit. Imò nec eorum Patroni maiorem eis noti-
tiam huius, at minorem habent, etsi baiularint aquam vtrinq; sti-
pite hucusq; (Deus nouerit ipse) maximo cum errore, cæcitate, ig-
norantiâq;.

Antea diximus tam variam in homine sanationem existere,
tamq; perfectam in seipsa, vt præ alia nulla laudanda veniat, præter
solam pulchritudinem: vnus rubeum albo pulchrius existimat, hoc
pallido magis laudat: in essentia viribusq; naturæ tamen, omnia gra-

dus vnus sanitatis existunt. Notato quæso quàm in scitè penes ve-
 teres, color non adco gratus aspectu, vel imbecillitas conditionum
 vt morbi reputati sunt. Non considerant isti naturam in gradi-
 bus & ornamento pulchritudinis admirandam. In auro viginti-
 5 quatuor gradus existunt: in argento mollities triginta duæ: sex &
 quadraginta durities in ferro: decem & octo fluxibilitates in plum-
 bo, malleationes duodecim in cupro: tres & octuaginta propieta-
 tes aut rami sunt in mercurio.

Pariter in auro viginti quatuor colores existere possunt, & in-
 10 finis omnium vel maximè pallidus æquè diu durat ac supremus &
 pulcherrimus: in argento mollities triginta duæ non impediunt,
 quin vnumquodq; sit argentum prout aliud: sic de cæteris. Varia
 similiter in homine sanitates existunt, & maximè pallidus omnium,
 æquè sanus & pulcherrimus. Pariformiter in Smargdo mutatio-
 15 nes decem & nouem existunt: septem & octuaginta colores in saphy-
 ro: centum & triginta duo splendores in carbunculo: decem condi-
 tiones in carneolo: nouem in corallis viscositates. Et quotquot pro-
 ducit natura similia corpora, vnumquodq; verum est vt alterum,
 & æquè sanum ac alterum, ad id cui deputatum est.

20 Inde sequitur hominis arbores fore cognoscendas in sua sa-
 nitate, pro generum varietate mineralium, & vniuscuiusq; suis in
 specibus: non aliàs & homo. Falso loquitur ergo medicus, qui pal-
 lidum colorem iudicat esse malum, aut rubeum fore bonum, cum
 ista gradum sanitatis minimè concernant. Possunt igitur huiusmo-
 25 di medicos merito contemnere, qui conditiones hominum ex qua-
 tuor complexionibus, quas natura minimè demonstrat, nec etiam
 habet, cognosci volunt. Istæ siquidem ex naturæ fructibus nosci
 res omnes debent: nam ab exteriorum demonstrationibus, interio-
 ra nota fieri necessum est. Ex istis etiam colligi potest error Astro-
 30 nomix, quæ complexionibus Solis & Lunæ describit, interim obli-
 uiscuntur conditionum auri vel argenti, Anthos vel Antherg, The-
 reniabin & Kakimix. Quapropter istorum interpretationes & iu-
 dicia quæ sequuntur ex eis, demonstrationes contrariæ naturæ
 sunt, & contra naturam.

35 Vt in homine sanitas cognoscatur, primò sciendum est medi-
 co, stomachum vltra centum, imò plus mille conditiones habere,
 sic vt si mille varij simul astarent homines, quorum quisq; peculia-
 rem suam digestionem haberet, nullaq; similis alteri foret, at vna
 melior, aut alia peior: est nihilominus vniuscuiusque stomachus illi
 40 cuius est sanus: & quamuis non æquè bene digerat ac optimus, cõ-
 paratur coloribus vt supra. Non aliàs ac saphyrus maximè pallidus
 ad maximè coloratum comparatus se habet, hoc loco pariter vnus
 stomachus ad alium. Inde regimen subsequitur, non ratione morbi
 vel

vel infirmitatis stomachi, sed ad istius conseruationem sanitatis. Sic etiam in epate sunt centum variæ sanitates: vnusquisq; hominum vnā habet. Inde fit vt æqualiter vnus cum altero bibere non valeat, & vnus alio magis sitiat. Quod omne quidem ex ista sanitatum oritur varietate, nec est quod eorum aliquod infirmitatibus aut for-

Intoto corpore similis est vniciq; suæ parti conditio peculiariter ordinata: quæ conditiones, vt illæ quæ graduum æquæ sunt innumerabiles. Videmus in exemplum vnum altero semper fortiorē, & quoties natura fortiorē producit, peculiaris toties adest sanitas. Quare qui pondo quinquaginta solū eleuare potest, æquē defensius existit ac ille qui tria centenaria. Similis cognitio sanitatis ex natura sumitur, vt sciatur, vtrum ex sanitate iuxta suum gradum proueniat, aut ex infirmitate sua: nam quoties vna sanitas, contra toties infirmitas reperitur. Veterum igitur medicorum eorum descriptio falsa est, huiusmodi sanitates in temperamenti ponentium: quandoquidem per istius arboris conditionem oritur etiam arbor morborum, quæ mors est.

Cū igitur mors sit radix peculiaris, ex qua nascuntur omnes morbi ac infirmitates, estq; penes alteram, vtpote sanam etiam arbor in tot ac tam varias species diuisa, quot altera, sanitatis videlicet. Hæc terminum suum arripit, non aliās quā in conflictu quopiam, in quo per lanceam vnus moritur, alius per tormentarium iaculum. Quot externæ res homini sanitatem adimunt, tot modis ista radix in eundem vt inuadat, irruat. Ex limili depromuntur variæ species apostematum. Nota deinceps, vires mineralium penes ea quæ dicta sunt, & quid per eas ad sanitatem illa conferant.

QUINAM TEMPORA MORBORVM AD-

ueniant, & qua via generentur apostemata.

CAPVT I.

DEclaratis prius omnium causis morborum, à quibus apostemata potissimam suam deducunt originem, iam de suis temporibus aliquot exempla notato primū. Arbor suos quotannis fructus profert. Item in singulos mēsis annos redit: nonnulla tertio: quarto plus minus alia suum autumnum exhibent anno. Sed omne quod ex tempore nascitur elementi terræ, determinatum annum tempus habet.

Non secus aliquot morbi præcisum annorum suum tempus obseruant, qui quidem ex elementi sui proprietate sunt inclinati. Sunt & alij similiter ex mineralibus, qui ex elemento procedunt aquæ. Quæcūq; ab ista producuntur, vnum fructum proferunt sæpe, nullum amplius, quandoq; in metallis: alia quædam tertium. In crudis

crudis lapidibus vnum à prima materia quidem vsq; ad vltimam, tunc eorum est autumnus. Non aliàs aliqui morbi semel influxi, nunquam iterum percipiuntur.

Elementum ignis pro suis temporibus suum fructum exhibet, quæ varia sunt: carbo quoties vnus, toties peculiaris fluxus tempestius vnus, tardus alius, determinatis & non, tēporibus. Vt sepe contingere solet, ex elemento ignis produci ventum, qui domos diruat, arbores eradicet, quicq; centum annos antè postq; nunquam auditus est: item quandoq; sex, octo, nouem, decem terminis, breuius aut longius grando cecidit, aliàue tempestas orta est, aliquando fulgure cum frigore vel calore.

Vt & alia prædicta, sic & aër exhibet quædam inæqualibus, æqualibus alia temporibus: iam decidunt Thereniabin, iam Manana, lac iam candidum, &c. quandoq; semel à decem annis, aliquando semel tantum, quandoq; quater, quinquies, sexies, plus minusue.

Prout elementis in suis fructibus simile tempus datum est, eisq; præfixum, sic & apostematibus magis quàm alijs morbis quò ad sua tempora: quædam præcisis, indeterminatis alia temporibus erumpunt, cuius incertus cursus in elementis existens, & hominibus ignotus, causam præbet.

Idem in corpore morbi quidam iuxta elementum terræ cursum accipiunt, vt pruritus & scabies, & secundum tempus determinatum, vt fructus terræ nascuntur: nonnulli iuxta cursum elementi aquæ, prout gutta, paralytis, &c. quidam iuxta certum cursum ignis elementi, prout Pleurelis: aliqui secundum elementum aëris, vt febres: alij pertransuersum contra certos cursus omnes, vt apostemata, quæ suum tempus iuxta venti similitudinem accipiunt, estq; vniuscuiusq; nota & ignota maturatio.

Quæ sit apostematum causa.

Sequitur inde causa, quòd apostemata nonnulla quandoq; iuxta cursum elementi terræ procedunt, vt communia: quædam secundum elementum aquæ, prout carbunculi: pleraq; secundum elementum aëris, vt zephyrus, &c. nonnulla iuxta elementum ignis, vt bonarum pustularum genera quædam: & alia pertransuersum penetrât, vt Pestis: & est similis in corpore cursus, qualis extra procellæ sunt, æstates calidæ, frigidæq; hyemes.

Quare quum enormes huiusmodi cursus eueniunt, causam alicuius morbi grauissimi præbent, & corpori mirabiles contrarietates. Nam tunc fit coniunctio cursuum in suis proprietatibus, vt nondum inter se diuiserint hæreditatem, quæ data fuit illis à natura, tanquam ab vnicò patre. Non est itaq; de certo determinatòq; tempore loquendum apostematum, neq; per naturam à medicis, nec ab Astronomis cognoscendum. Cùm talia suis in cursibus oc-

culta

culta nimium existant, vt apud nos philosophia nulla valeat perscrutari. Quapropter comparanda non sunt aliquibus morbis, qui iuxta naturam certo suum cursum habent. Potest nihilominus aliqua ex parte medicus inuestigare iuxta conditionem & consuetudinem regionis, prout ventus aliquis eo loco magis quam alio flare consue-
tus: non est tamen huiusmodi cognitio tam certa, vt per iuramentum affirmari debeat.

Materialis causa verò prouenit ex tempore, quum realgaricus ille cursus oritur ex arbore de radice morborum proueniente, quo tempore pariter morbi similes oriuntur, vt artifex ille præparauit. Non secus ac faber, qui modo hoc, illud cras opus facit, iuxta suos cursus & negotia sibi conuenientia, & occurrentia: sic & ille realgar fabricat, ad negotium quod illum concernit eo tempore.

Ad hæc cito medicum simili cursui fabroque non minori periculo, nec aliàs opponi, quam tormento bellico thorax calybeus. Et vt in certa natura contra suum artificem, equè medicus contra morbos existit. Verum vti prudentia quid in externis in bonum potest, sic & ea nonnunquam in illis resistere, iuxta morbum vniuscuiusque, vt etiam in suis conditionibus occurrit.

Ad huiusmodi causas de mineralibus non immeritò scripsi, quod etiam ipsa Philosophia requirit. Quandoquidem ille medicus, qui naturam elementorum extrinsecus non cognouit, multò minus ad intrinseca fuerit aptus. Origines & causas utique de mineralibus accipere debet, quæ si non docuerint eum in cognitionibus & curis morborum, accidit illi prout is qui suas ad patibulum aures reliquerat: vt eorum omnium communis usus est.

DE PROCESSIBVS ET SIGNIS

cuiusque particulariter morbi.

CAPVT II.

Elus processus ac ordo primùm est, vt quum in suum transire morbum cupit, illud quod mespila tempus ækakimiam, simili modo realgar maturescere facit: & vt fuerint eo tempore fructus varij, tot etiam apostematum varietates oriuntur.

Quare quoduis apostema per se cognosci peculiariter debet, ex quo realgare proueniat, & quod sit huius initium. Eius processus & signa, quodlibet præ alio cognoscendi sequuntur. Necessè quod nomina siue Græca siue Latina, Hebraica sint vel Arabica, vos moueant: signa siquidem atque processus morborum proprietates & conditiones exhibent. Quapropter anthracem & carbunculum non ex nominibus, at à suis conditionibus cognosci debent, ac inde post ex conditionibus nomina sumi, prout sequitur.

DE

DE ANTHRACE.

CAPVT III.

Anthrax est apostema, quod ex Realgare Mercurij generatur, & in radice venarum earudem oritur, postea sibi facit exitum, suo centro nihilominus in radice manente. Inde sequitur vnamquamq; venam huiusmodi minerale realgar continere. Quare quot venæ tot Anthraces, vt Anthrax saluatellæ, Anthrax mediane, cephalicæ, &c. Vbi primum in apostemata transire cupit, cum calore frigoreq; sumit exordium. Nam quiuis morbus venarum ex isto fluxu, corpus concutit semel tantum, postea se recipit in emunctorium: rubeam ponit vomitum, quandoq; nigram albedine permixtam, quæ mirum in modum dolet, somnum aufert, & si dormire contingat, graui somnia plurimum inducit, phrenesim, &c. Quandoq; nullibi dolor percipitur, quàm in apostematis loco. Quum termino proximum fuerit, apostemata duo producit: vnum in radice, alterum in locustis, & nonnunquam externus disparet Anthrax, indeq; sequitur mors.

De Hydrophobia.

Hydrophobia est apostema separatum à sale trium primorū, estq; demonstratio quædam vnius naturæ lepræ, & est rubeum sal narcoticum, vt cumq; leprosum. Quum id à se natura pellit, in pustulam transmutatur ad modum fellis, vel bullarum à cantharidibus excitatarum, transparentium instar aquæ, nec non vt speculum splendentium, &c. Alia quæ concurrunt in hydrophobia, sunt in hoc morbo, sed lepram attingit, ab hac diuisa, quod Hydrophobia producat apostema, Lepra verò transit in morbum vniuersalē.

De Panaricio, seu Verme.

Origo Panaricij, aut vermis, est in carnis locustis, vt digitis manuum, pedumue, materiæ quidem illius ex qua nascuntur vngues. Transmutatur in duos exitus, vt in vermem, ratione putrefactionis, & in apostema radicale, causa loci. Ab exordio sui centrum inuisibile ponit, & postea tumorem ardentem concipit, cum puncturis maximis: locustarum enim dolores Anthracis doloribus persimiles existunt, sed non mortales. Terminatur eo nempe, quod vnguem atq; digitum exedit, consumptaq; locusta cessat.

De Ranula.

Ranula est apostema quoddam ex omnibus venis quæ sub lingua sunt accumulatum, ex radice linguæ sumens originem: quare tam latè ac lingua fuerit, extenditur: estq; sal resolutum eiusdem sanguinis, ex debilibus venis tantum. Quandoquidem in ætate prouectis huiusmodi resolutio minimè fieri potest. Signum eius est, sub lingua tumor glaucus, quantò iunioribus, tantò maior exurgens, asper, & quandoq; niger. Terminatur aliquando cum oris pu

Hhh

refractione, vel in saniem erumpit: quandoq; per naturam absumitur, & est ea materia, de qua balbuties oritur.

De Nacta.

Nacta est apostema, quod mulieribus ad vbera contingit: oritur quum fluxus menstrualis immaturè lacti commisceatur, & illud in suo vase quo continetur separat: hæc separatio generat acedinem, quæ postmodum intumescit in carne, corrodit, & edit foramina. Lac omne quod separatur in vberibus, asperū fit serum lactis, quod corrosiuam recipit in se conditionem, ex fluxu de matre proueniente. Quare similia foraminibus quod ad curam annumerantur vberum apostemata.

De Vndimia.

Vndimia quidem oritur ex conditione carnis, & est sal resolutum, à sano separatum hoc loco, in quo centrum suum ponit. Et quia sal est dulce, producit apostema, quod nō aperitur. Sed quum premittitur, humectatur, prout aliquis tumor qui foueas à compressione relinquit. Quare signum eius est, dum intumescit apostema, quod nullum dolorem infert, ac in chronicum tempus transiret: item compressione foueas relinqueret, Vndimiam fore dicto. Postremò terminatur eo, quod foramen ponat, ex quo fit cauer-nosum vlcus.

De Sephiro.

Sephirus est apostema quoduis, quod cum duritie terminatur, & est fluxus ex sicco sale productus, in maturationem transire minimè potest, at in sua duritie semper manet atq; tumore: coloribus omnibus tingitur, curam & sanationem à resolutione recipit.

De Squinantia.

Squinantia est apostema, quod ex omnibus venis quæ ab inferioribus partibus sursum, aut à superioribus deorsum ad collum in centrum concurrunt, & est apostemati carbunculo simile. Terminatur in cura solum, in eo quod concernit locus ipse requirit. Ab eo loco producit in quo nascitur, & centrum est ibidem vbi apostema. Protenditur in circumferentiam, quantum regiones ambæ continent, colli scilicet, capitisq;. In circulo nuæ collum intumescit, ac folium etiam, vna rubescit, caput admodum calet. Postea maturefcit vt apostema, deinceps foramen post vnam incidit: inglu-tionem & eiectionem aufert. Cautum à purgationibus à phlebotomis, & ventosarum applicationibus.

De Carbunculo.

Carbunculus est apostema, quod peculiarem locum non habet: nam vbiq; se Realgar ponit, ibidem fit etiam demonstratio. Est illud realgar huius morbi tam subtile, vt latius & magis alijs inficiat, eoq; differt etiam, quod hoc loco magis in alijs rubesciat.

Estq;

Estq; morbus, qui cum febrili paroxismo sumit initium, eaq; signa continet. Vbi foramen concipit, sperandum est de vita, aliàs non: nam in Carbunculo & Squinantia maxima cura est animaduersio, ne quid reprimatur: solùm extingatur, & refrigeretur mundificationibus, tum demum per seipsa maturescunt.

Varia sunt adhuc apostematum in corpore genera: vnum hac via, sic aliud oritur, prout ex eorum conditionibus & natura: tum inter se differunt ea ratione, qua fructus, in quibus alia forma pisorum, alia quidem ordeï, fabarum item alia, &c. Sic etiam alia forma est in Anthrace, in Carbunculo similiter alia: sic de reliquis alijs apostematibus. Hac de causa quodq; peculiariter ob formam & qualitatem describere minimè necessum est, vt Hipocraticorum est consuetudo medicorum. Solùm animaduertendum, quoniam in suis signis dolores & paroxismi differant, ex istis tandem conditionibus hunc recepta.

Item colores in apostematibus occurrentes, ex realgaris conditione proueniunt. Nam carbunculus rubedinem suam accipit ex realgare rubeo, non ex sanguine, venis, aut carne: saphyrus etiam ex suo realgare: chiadus etiam, cum in eo nigredo contineatur, albedo, cœruleitas, & postmodum flauedo cum viriditate. Quapropter medicus minimè curare debet eos, qui sanguinem ponunt colorum causam, ac dicunt, rubedinem ex sanguinis conditione procedere, nigredinem ex adusta cholera, vel melancholia. Similes conditiones, proprietates, & essentię sunt omnes ex realgaris natura, hoc est, minerae sunt, & nullae complexionis. Quaeq; namq; minera, quod ad complexionis attinet, ab alijs separatur: etiam quaeq; species ab alia. Sequitur inde postmodum cura contra realgar, per quam apostemata curantur.

DE CURIS.

In apostematum curis tria potissimum cōsideranda veniunt. Primum vt spiritus vitę fortificetur, ne ab apostematibus superetur: at non aliàs quàm in venenato corpore medicamentis huiusmodi veneno praeueniatur. Secundum, vt venenum hoc morbos aut apostemata producens diaphoreticis expurgetur, & hoc per specifica, quae non solùm clarificant, sed etiam mitigant. Tertium, vt locus in quo venenum receptum est, superetur, & si caro vel pars illa extra suam naturam, conditionem & essentiam deuenierit, omne quod inualidum est, atq; destructum auferatur. Nam per infectionem eiusmodi bonae carni damnum infertur, non aliàs ac si lignum ab vna parte comburatur, & non alia.

Quaquam apostemata sub vna simul, omnia communi cura minimè debent apprehendi, vel vnico medicamento, quod ad vitam omnia fortificationibus non indigeant, vt illa communiora

demonstrant: similibus oppodelthoc de Mumia superposito, hoc ipsum curat, & auertit omnia damna. Sunt & alia pariter, quæ ut illa minimè tendunt ad mortem (nisi deprauata sint, aut incuria, vel ignorantia perditæ prorsus) illa sola mundificatione sanguinis, carnis, aut venarum indigent.

Quod ad peculiare curas attinet, primò notandum, ut in Anthracæ, quiuis caueat à corrodentibus: siue realgare fiat, aut alia quacunque via; vel aliàs pro maiori parte mors istis introducit. Ab initio huiusmodi radici venarum diaphoretica virtus est applicanda, postmodum Saphiricis circum circa fuit vrendum, & postremò tandem ad consolidationem accelerandum.

Diaphoreticum medicamentum.

Accipe vini correcti ℥ x. Theriacæ ℥ ss. Myrrhæ, Croci ana ℥ i. Liqueoris zingiberis, Piperis, ana ℥ ss. Misce simul, & huius ℥ ss. cum optimo vino bibatur.

De cura Hydrophorbæ.

Hydrophorbæ medicum exigit, à quo perquam optimè cognoscatur, & ab usu medicamentorum caueant eò non pertinentium, ut vnguenta pustularum sunt, & morbillorum. Eius cura duplex est, vna per liquorem horizontis, quo natura fortificanda venit. Postmodum applicanda est hæc aqua extrinsecus.

Recipe Aquæ regis ℥ i. Olei de realgare ℥ ss. Olei Euphorbiæ quantum sufficit pro incorporatione.

De cura Panaricij vermis.

Panaricij cura tripertita est, ut per characteres, qui sunt in Carinthia, per superstitionem, & per medicamenta naturalia. Cura naturalis fit per vnguentum narcoticum ex ranarum sperniolo. Sumatur optimè præparatum corium, ex quo theca digito fiat apta, prius hoc sperniolo ter aut quater madefacta, postmodum induatur ita madida.

De cura Ranule.

Ad Ranulam aperi venulas, è quibus fluere sanguinem facito: postmodum illinantur aut lauentur potius aqua Brassatellæ, Alchimillæ, Diapensillæ, Agrimonix, vel oleo Hypericonis, aut oleo de floribus Centauræ. Si post curam hanc Ranula rediret, iterum fiat eadem cura: sed si Ranula magna minimè foret, vtere superius dicta aqua.

De cura Nactæ.

Nacta curari debet per Oppodeltoch ex aromatibus, ad hunc modum:

Accipe Oppopanaci, Bdellij ana ℥ i. Serapini ℥ ij. aceto contritempera, siquidè satis, & cola per pannum: colatum hoc in spissitudinem excoque mellis: huic adde Mumia ℥ i. Aristologiæ rotundæ ℥ i.

dæ 3 3. Liquoris de Kakimia pondere tantūdem vt reliquorum: fiat emplastrum. *De cura Vndimie.*

Vndimia prouenit ex sale resolutō, siue sanguinis, aut carnis, ita curabitur:

- 5 Accipe Realgaris 3 1. Calcis 3 3. Visci quercini quantum satis fore videris ad incorporationem: inde fiat emplastrum. Quum apertum apostema fuerit, appone de nostro oppodeltoch. Mundificatium eius. Accipe colophoniam 3 1. Cerae 3 4. Resinae de Botin quantum ad incorporandum satis erit in vnguentum. Post huiusmodi mundificationem, Accipe Cōsolidæ maioris, Aristolochie rotundæ ana 3 1. Vitellorum ouorum, Terebinthinæ amborum equaliter, & fiat emplastrum.

De cura Sephiri.

- 15 Sephirus est nomen omnibus duris apostematibus commune, priusquam fiant matura & mollia, cui præstantissimum est remedium Viscus de Botin, & Viscus iuniperorum, in quibus mitigandi mollescendiq; magna virtus inest. Cura fit ad hunc modum:

- Accipe Visci iuniperi lib. ss. Fœnugræci 3 4. Aquarum iringij, Lappacij acuti ana 3 2. Succi Altheæ latis ad incorporandum.

Aliud.

Accipe olei Lithargirij, Colophonie, Mumie ana 3 1. Olei vitellorum ouorum satis ad faciendum vnguentum. Hoc Sephirū mollificat, & in maturationem adducit. Oleum ex lithargirio fit ad hunc modum:

- 25 Accipe Alumen, Acetum, & Lithargirum, & coque donec albescat, postmodum coque rursus eodem processu. Quum excoctum fuerit, erit olcitas: cuius Archelaus etiam fecit mentionem.

De cura Squinantie.

- 30 Squinantia tum omnes in gutture morbi curari suo loco debent, & non in confinibus. Quum Balsamus naturæ deficit in gutture, fit in eo putrefactio sursum tendens, quæ Vuluam & folium inficit. Eius cura fieri debet per gargarismum incarnatiuum ad hunc modum:

- Accipe mellis rosacci 3 4. Aristolochie rotundæ, Pirolæ ana 3 ss. Aquarum de prunis, de Prunella ana 3 septem 35 Fiat inde gargarismus, quo patiens gargarizet sæpius, quum apostema fuerit apertum. Si tumor adesset, extrinsecus applicari debet optimum defensiuum ad mitigandos dolores, & sedandum ipsum tumorem. Defensiuum hoc esto: Recipe mucilaginis de fœnugreco 3 x. Cerussæ 3 ij. Camphoræ vitæ 3 ss. Misce, fiat inde Cataplasma, quod apponatur. Bene poteris capiti mitigationes præstare, 40 pannis in aqua rosarum rubearum bursæ pastoris solatri, barbæ Iouis madefactis, & capiti superpositis atq; ligatis.

FINIS BERTHEONÆ D. PARACELSI

Hhh 3

AVREOEM·THE·OR·HR·Æ·SEI·

RARA OËSN·DE APOSTEMATIBVS,

Vlceribus, Sironibus, & Nodis, in lxiij. Capi-
tula diuifum opusculum.

DE COMMVNIBVS APOSTEMATIBVS

ex fanguine prouenientibus.

CAPVT I.

ICO quidem ego Theophrastus Paracelsus, aposte-
mata communia, cum ex sale sanguinis, tum ex vri-
usq; humorum abundantia suam originem ducere,
tanquam ex boni superfluo, propter excessum in apo-
stema translato, post huiusmodi superabundantis se-
parationem a natura factam: quod quum collectum est, in corru-
ptionem transire cogitur, per locum in quo situm habet, quia reple-
tus est ultra suum diametrum.

Nota.

Vbi iam in sanguine superfluitas orta est, ex qua generantur
apostemata communia, si cutis eò loci naturale centri foret eius e-
muntorium, transit in apostema, quod aliàs per nasum distillasset.
Abscessus huiusmodi maximos dolores & putrefactiones præter
infectionem excitat, eò quòd excessus in sua puritate minimè perma-
nere possit: cum superfluum quoduis putrefactionis sit exordium.

Signa.

Si tumor sine calore frigoreq; sed cum intensione & rubedi-
ne surgeret, ac absq; febrium aliqua demonstratione, iudicabis il-
lud apostema fore còmune, tam in iunioribus, quàm in senioribus.

Terminus eius.

Si per seipsum terminari permittatur, maturefcet, erumpet-
quæ: verum si fortè natura balsami parum eo loco habeat, orietur
indè vel apostemosum vlcus, aut fistula cum dolore maximo. Si ta-
men balsami satis habuerit, per se, vel paruo saltem auxilio curabi-
tur, & naturaliter.

Cautela.

Est medice quòd hîc abstineas à magno magisterio, vel artis
chirurgicæ nimia subtilitate, quæ potius quàm curabunt, inficient.

Cura.

Animaduertendum est in omnium vlcerum cura, naturam
sui ipsius esse medicum atq; medelam, innato proprioq; suo balsa-
mo. Sed si fortè balsamum hoc illi deficeret, vel aliqua parte minu-
tum foret, balsamum erit introducendum per emplastrum oppo-
deltoch: quod quidem apostemata recentia maturando & mundi-
fican-

ficando curat, vigesima quæq; hora renouando, ligandoq;.

Recipe lithargiri cocti in cerotum ꝯ 3. de incarnatiuis quatuor ꝯ ss. de gummi liquefactis ꝯ 2. & fiat emplastrum secundum artem. In principio tutum erit præuenire phlebotomijs venarum, à quibus apostema generatur, & litum habet: his enim auferitur illa rubedo membrorum per sanguinis diminutionem, & vnà cum ea tollitur superfluitas sanguinis abundantis, nedum in his tantum, verum etiam in omnibus alijs apostematibus.

Inter curandum admonitio.

10 Tria potissimum in apostematum curis obseruanda sunt. Primum, vt spiritus vitæ fortificetur, ne præ dolore debilis fiat: sicuti solet in his, qui venenum hauserunt, præseruantibus medicamentis noxæ præueniri. Secundum, vt infectio, quam introduxit morbus, diaphoreticis mundificetur, & spcificis, quæ non solum clarificant, sed etiam dolores mitigant. Tercium, vt locus occupatus à toxico præmuniatur. Si carnis aliqua pars à sua natura sit alienata, quod putrefactum est eius, auferatur; nam ex eiusmodi carnis infectione tale damnum inferitur ei, quale combusto fit ab vna parte ligno, & ab altera sano. Quoniam vlcera communiter omnia sub
20 vna vel eadem cura concludi minimè debent (eo quòd omnibus vitæ fortificatio non sit necessaria, sicuti patet ex communibus vlceribus, quibus oppodolcho de mumia superponi debet: hoc enim accidentia quæuis arcendo curat illa) nihilominus generalis hæc admonitio non est aspernanda. Sunt & aliqua mortì non obnoxia (nisi per incuriam deprauata sint) quæ alio non indigent, quàm
25 in carne sanguinis purgatione, vel alijs.

DE ANTHRACE.

CAPVT II.

30 **A**Nthrax est apostema per sanguinem ex venarum eius prima radice pulsum, vt communia, cum emunctorio proprio: & est apostema radicale, quod oritur eo tempore, quo mineralia venena solent apparere: similisq; corruptio est ei, quæ fit in mineralium cõcavitatibus.

Nota.

35 Eius inuectio priuatiua confurgit ex Mercurij mineralibus, & est mineralis cuiuslibet innatus venæ flos. Inde sequitur tot anthraces, quot venæ fuerint, existere, vt anthracem saluatiellæ, mediænæ anthracem, & cephalæ, &c. quæ causantur ex venarum huiusmodi corruptis cavitatibus.

Signa.

40 Si calor aut frigus inuaserit cum alicuius venæ liuida nigredine, circumscripta rubore, albicanteq; centro, cum vredine, somni priuatione, grauib; somnijs, & irrequieto motu, anthracē fore dicas

illius membri, & pro asperitate critica lenitateq̃ suis ad mortem est iudicanda.

Terminus.

Meatum suum accendit, ac retrocedens apostemata bina producit: vnum in radice, alterum in locusta: mox inde sequuntur inflammationes, laterum compunctiones, sitis absq̃ multa bibendi potestatis, laborumq̃ fissuræ, quæ mortem indubiam indicant.

Cautela.

Realgaris, aliaq̃ fuge cauteria.

Cura.

Primum est virtutis diaphoreticæ medicamentum adhibitum illius venæ radici. Postmodum vstio saphirica circumcirca facta. Deinceps in eschpharam ducta consolidatiuis curetur.

Virtus diaphoretica, est descriptio litontripon, si fuerit separata à sua substantia: quia tum accedit radices venarum, humectat sanguinem excitatum, & tum venit sudor, & est signum optimum. Species quæ ingrediuntur litontripon, debent à sua substantia separari per spiritum vini.

Diaphoretica medicina talis est.

Accipe vini correcti ℥ x. Theriacę ℥ ss. Myrrhæ rubę. Croci, singulorum ℥. i. Liquoris zingiberis, Piperis ana 3 ss. Misce, de quo bibatur vncia semis in optimo vino.

DE CANCRO.

CAPIT. III.

Cancer est apostema, quod ex hæmorrhagialibus effluxionibus provenit, in viris atq̃ mulieribus, ex menstrualium corrosivo sale meatuum, in locustis manifestato: cuius salis duplex est, plumosus videlicet, ac arsenicalis differentia.

Nota.

Cancrorum non est alia, quàm duorum, quæ dicta sunt fluxuum origo. Quapropter in corpore nullis alijs locis imprimuntur, quàm virorum inter humeros, & mulierum ad vbera. Pars eorum maxima rodendo fodit intrinsecus, externeq̃ minimè cognoscitur, donec sedem suam fixerit.

Signa.

Quum inter humeros, aut in vberibus rubeus tumor exurgit cum propria maturatione, postmodum in vlcerationem transit, rubicundis latè radijs expansis, & foetorem cum interuenientibus vredine, frigore, calore, doloreq̃ diutius persistenti concipit.

Terminus.

Succellu temporis corrodit, foditq̃ rectè cor versus, mortem quæ repentinam in sua molitur periodo.

Cura.

Hæmor-

Hæmorrhagiales menstrualesq; fluxiones amouendæ sunt per physicum: demum per chirurgum anodo mortificandum erit ter, vel quater, vt in Noli me tangere dicitur: postremò descriptione consolidatiua eodem loco posita curandum.

Alia informatio.

Gluten aquaticum in aquam vbi reduceris, accipe semper ad vnâ librâ colchotaris eius $\frac{3}{4}$ l. s. florum æris: proportionem hæc à quantitate colchotaris obseruando, mixta simul, vlceriq; vel cancro superposita maneant, donec putrescant: quod plerumq; fieri solent in quatuor diebus. Deinceps amouendo superpone mundificatum, quod in Noli me tangere describitur, & quum putridam extraxerit materiam, superpone puluerem hunc.

Accipe puluerem ex succo chelidonie, parthenionis, centauree ana $\frac{3}{4}$ l. s. mumie $\frac{3}{4}$ l. manè vespereq; ligabis.

Anodini descriptio.

* Recipe spernioli, succi solatri ana $\frac{3}{4}$ l. liquoris de firmis (vernicis putolendum) $\frac{3}{4}$ l. s. & reducatur in formam vnguenti.

DE NOLI ME TANGERE, PRAUA

lentigine, vel ferrugine.

CAPVT IIII.

NOLI me tangere, quod & Lentigo praua dicitur aliàs, aut Ferrugo, calepini salis est ærug: quæ se primùm ad superficiem recipit: demum intrinsecus rodit, consumitq; martialis naturæ viribus, carnem quoq; ferream vnâ è septem corrodit.

Nota.

Genera carniû secundum metalla, cachymica, marchasitæ, vitriolataq; notanda veniunt, vt cognoscatur vnumquodque proprium locum inficere.

Signa.

In facie sumit exordium cum aquosa quadam scabie, bullisq; minimis cum periodo, postea transit in corrosiuam, nasi cartilagine rodendo, maxillas & labia consumit, spargitur tenuiter cû fectore.

Terminus.

Nisi præueniatur, nasum, aures, & faciei formam à radice tollit ac delet, ad collum & fauces antè descendit. si latius quàm sine confinia martialia progrediatur, ad mortem id iudicandum est fieri.

Cura.

Initiò si Ferrugo non admodum latè roserit, curetur emplastro de resinis. Accipe Resinæ abietis lib. 1. Farinæ hordei $\frac{3}{4}$ s. Resinæ pini $\frac{3}{4}$ viii. reduc ad formam ceroti. At latius progressa medium aut finem, si propemodum attigerit, mortificatio præcedat, vt ærugini diminutum sit in origine, quod per anladar fit aqua rosarum

farum superposita, & super hanc emplastro de resinis apposito. Notandum erit in hac cura, si ferrugo firmam radicem fixerit, ut iam secundo vel tertio cedere nolle, imò resistere videretur potius, non est ab anladar abstinendum, nec ab una ad aliam curam transcurrendum.

Resina abietis fit ex eius fructu viridi in aquam posito, quoad spissitudo malignosa conspiciatur: deinde recentem aquam assumens, & aqua decoctione ferme consumpta, materiam spissam ut resinam habebis.

Excellentissima cura est, quum similibus & perniciosis morbis materialibus medicus ab initio realgari dulcificato vitam adimere nititur (non corrosivo quidem: hoc minimè tutum, eò quòd patienti foret impossibile tolerare tantam istius actionem, quantum ad curam hanc bene foret necessaria) postmodum emplastro mundificare: postremo curam eò dirigere maturationibus, ut materia putredinis ablata, naturale balsamumne ipsius naturæ curare valeat, alias frustraneè curabit medicus.

Mortificatio.

Accipe realgaris cristallini ꝯ 1. coquatur in aceto per duas horas, & usque ad exiccationem, huic olei maioranæ ꝯ 3. affundes, misce simul: hoc unguento super pannum pro loci continentia subtiliter extenso ligabis, & oleo sæpius madefacies forinsecus, ne sicceat emplastrum, quod duobus diebus naturalibus immotum ita maneat. Post quos sanies & aqua profluet, quibus etiam perceptis, ea quæ sequuntur superposita maneant, quousque nullum pus aut humida putredo promanet.

Mundificatio.

Recipe picis naualis, Visci pini, Visci abietis ana lib. 1. Visci ex locustis de latice (puto larice legendum esse) lib. 1. ss. Larignæ quar. 1. Mixta liquefiant cum ceræ & olei partibus æqualibus, ut ambo sufficiant ad emplastri compositionem: quod isto non, alio quouis extrahi non poterit: eo peracto, cura mox inde sequetur.

Consolidatio.

Recipe ceræ, Picis communis ana lib. ss. Aristolochiæ ꝯ 3. Mumiæ ꝯ 2. Antimonij ꝯ 4. Fiat emplastrum quo mane vespereque ligabis, ut moris est.

Aliud consolidativum.

Accipe resinæ abietis lib. ss. Visci consolidæ quartam 1. Succichelidonis quantum sufficit ad formandum emplastrum. Maximum in ista cura magisterium consistit in unguento primo, & in emplastro secundo profluxioo extractionibus.

DE HERYSIPILA.

CAPIT. V.

Heri-

1. Stress und

5

Signal.

Terminus.

20 tionem subsequitur mors.

(cont.)

உயர்வு

25

1. 2nd, 3rd, 4th

patrick.hofmann

30

Amich. A

33

DE

Artemisi & timor sing iminervang.

DE FISTULA.

CAPIT. VI.

Fistula est sal ex nutrimentis illius membri tantum, in quo sita est, vel eorum excrementorum, latius non extendens seipsum, quam illud sit excrementum vel nutrimentum. Ad aerem tantum, sit apertio cutis: quia sal istud est debilius, quam ut cutem sub qualateret, fistula corrodere valeat.

Nota.

Ex omnibus apostematibus, item ex vulneribus, fodicationibus, & accidentibus, quum sal illius loci moritur, oriri possunt: cetera ex morte nutritiui salis & excrementorum.

Signa.

Angusta profunda sunt foramina, pro maiori parte in iuncturis & angulis penes emunctoria, vel in locis deprauatorum vulnerum, fodicationum, aut accidentium, spumam & aquam emittentia, spacio duodecim horarum sese purgant, dolorem non inferunt, quia de glacie praeter acuitatem sunt emortua.

Terminus.

Mortis non est effectiua, nec alicuius accidentis, at in statu suo chronicopermanet in mortem vsque.

Cura.

Mundificatiuis & incarnatiuis praeter omne corrosiuum opus est hoc loco potionibus vulneratorum, aquis localibus, aut opodeltoch. Non est quodd ventilis angustiam cures: nam trium horum quodlibet operatur excellentissime.

Potio vulneratorum.

Accipe aquarum ciclaminis, scilicet de folijs serpentinae, sophiae ana 3 iij. Fiac mixtura ad haustum. Dosis 3 iij. mane & sero in finem vsque curae.

Alia.

Accipe aquarum de cornibus ceruilib. 1. Centaureae, Conso- lidae aureae, Parchenionis ana quartam 1. ss. Quibus impone Reubarbari, Mannae electae, Spermatidis ceti ana 3 i. Huius potionis agitatae prius ut bene misceatur, coctear vnum singulis diebus bibatur mane, post quod vini coctearia tria sumantur per os. Hoc poru fistula mundatur intrinsecus, & per se curatur absque medicamento superposito forinsecus. Poteris tamen hoc emplastro uti exterius:

Recipe de quatuor gummi 3 ij. Ceræ 3 vi. Liquefiant ambo simul, & adde Visci de botin 3 ij. fiat emplastrum.

Aqua localis.

Recipe anodini 3 ij. Cristallini praeparati in lapillos 3 ij. Aqua 40 rum plantaginis, Ciclaminis ana 3 x.

DE HERPETA MORDACE, VEL ESTIO.

mena, vulgo Lupo. CAPIT. VII.

Lupus

LVpus oritur ex sale Mercuriali tantum in eo loco in quo est, eiusque centrum figitur ubi defectus maior fuerit: & quamvis ascribatur hepati, vel per eius curam procedatur, morbus tamen eam per se recusat.

Nota.

Ed quod in musculis absconditur, in quibus periodus mouetur, ab apostematibus est separandus lupus.

Signa.

Fixus est, & in circumferentia centrum suum coagulat intrinsecus ad os fodiens, vrit, callososque nodos tandem procreat, usque
10 ad mortem.

Terminus.

Herpetæ mordacis ætas est annorum triginta, vel quadraginta, membrum non consumit, suo loco manet: verum si morbus acutus inciderit, mortalis est: pariter si carbunculus vel anthrax accesserit, de cura desperandum est.

15 *Cura.*

Refrigerio primum opus erit, demum remedijs mucillaginosi, ad callos, nodosque tollendos, postea curetur per oppodeltoch.

Mucillaginosum remedium.

Accipe liquoris de Mumia, de Mastice, de Caphura, singulorum
20 $\frac{3}{4}$ ss. Mucillaginis de scæno græco, de Psillio, de Citonij, ana quantum sufficit pro incorporatione. Vtus eius est, sicuti emplastri oppodeltoch. Refrigerium, vel infrigidatio fit sperniolo, anodino, per quinque aut sex dies, post quos mumiam addes.

Alia cura.

25 Accipe realgaris cristallini $\frac{3}{4}$ i. olei ardentis $\frac{3}{4}$ ij. cerussæ $\frac{3}{4}$ ij. fiat vnguentum. Circumponatur lupi circumferentiæ tantum, ut in medio nihil sit. Renouetur singulis duodenis horis semel, usque ad sextum vel octauum diem: deponere postmodum, & permittite. Circulus ille totus aufertur per se, quo facto, lauetur manè vespereque
30 hac aqua, superponatur etiam infra scriptum emplastrum, secundum artem Chirurgicam.

Aqua, vel eius lauamentum.

Accipe aquæ glutinis rosarum, ana $\frac{3}{4}$ vi. parthenionis $\frac{3}{4}$ v.

Emplastrum.

35 Recipe olei lini lib. ss. æris viridis, Cerae ana quartam i. Fiat cerotum, cui superaddantur Bdellij colati $\frac{3}{4}$ ij. Liga secundum artem.

DE MALO MORTVO.

CAPVT VIII.

40 **M**Alum mortuum est colchotar narcoticum, non inter apostemata, sed inter pruritus connumerandum potius: à centro surgit in superficiem, loca sola Saturni Mercurijque solum occupat.

Nota.

CAPVT X.

GVtta rosacea prouenit ex croco, Martis habente naturam, qui in carne subiecta Marti, per totam cutem circa poros expulſus eſt, & crocea tinctura, Martialisq; ſine tinctura ſanguinis, aut carnis eſt.

Nota.

Caro quæuis in ſuæ mineræ naturam tranſit, pro augmento mineralium eo loco ſanguinisq; metallici.

Signa.

Faciei color primò flauus, deinde rubicundus, indies magis abſq; bullis, vel pruritu, donec coccineum colorem cutis & caro ſimul acquiſierint.

Terminus.

Vltimò tranſit in putrefactionem, quæ ſal in ſe generat, cum pauca mordacitate.

Cura.

Eius cura ſita eſt ſolùm in citrinula, & fabiola, nec non in rebo-
na deſtillatis in aquam, & iſta cura dicitur ex tincturis.

Alia cura.

Recipe albuminis ouorum coctorum numero x. calcis ouorum ꝑ vi. Deſtilla in aquam, & adde, Foliorũ argenti, Stanni, Plumbi, Veneris ana ꝑ. i. Foliorum auri, Marchaſitæ argenteæ, Aureæ,
Chimoleæ ana ꝑ ij. Fiat digeſtio ad menſem, & deſtillatio.

DE MORPHEA.

CAPVT XI.

Eſt morphea trium horum, ſcilicet ſanguinis, carnis, & cutis, per mineralia ſalia cauſata corruptio, tranſiens in corroſiuam putrefactionem, internam & externam.

Nota.

Quum ſubſtantia naturæ per ſal mineræ corrumpitur, & ſigitur per ſe, tunc illa tinctura ſecundæ generationis eſt initiũ morphea.

Signa.

Quando pars Martis in rubedinem tingitur, & ex gutta rosacea tranſmutatur in alium colorem cœruleum, aut nigrum, cum bullis, nodis, aqueisq; veſiculis, atq; tumet, morpheam eſſe dixeris.

Terminus.

Incipit in fine ſui putreſcere, nigramq; ponere aſcpharam in carnis medio, quò quum peruenerit morphea, eſt incurabilis, & in mortem uſque permanens.

Cura.

Eius cura duplex eſt, prior ex tincturis, poſterior ex mundificatiuis. Prior iterum ſit in modum curæ guttæ rosaceæ, poſterior vt in malo mortuo.

DE GLANDVLIS, ET NAPTA.

CAPVT XII.

Napta quidem ex nutrimentorum proprii membri liquoribus originem ducit, eorumque liquorum, à quibus provenit, similitudinem recipit. Inde sequitur aliquas naptas cartilaginofas, aliquas carnofas, & ligamentofas esse nonnullas, aut alijs membris fimiles, vt ofsibus & articulis.

Nota.

Quoduis nutrimentum est triplex: at si digestionem eius separatio præcefferit, in suæ formæ substantiæque separationem etiam transit, & inde naptæ proprius locus oritur, & generatio.

Signa.

Si globuli glandular, vel superfluum os præter inæ qualitatem ipsius membri nascantur sub cute recondita: mobilia vel fixa: siue dolcant, vel non, dura vel mollia fuerint, naptam esse iudices.

Terminus.

Successu temporis putrefit, augmentoque suas membro vires deprædatur.

Cura.

Aluminis plumosi filo tollenda est, in oleo de gilla prius madefacto, postmodum vngendo & excorticando venulæ per gillam consolidentur.

DE HYDROPHORBIA, VEL LEPRÆ

expulsa. CAPUT XIII.

EX trium primarum substantiarum centro, quæ separantur in lepræ generationem, per virtutem expulsiuam balsami liquoris expellentem, oritur hydrophorbia, rotundam in formam instar gallæ, & est de sale non acuto, sed leproso.

Nota.

Quoduis resolutum narcoticum sine vlcratione manet, estque de natura vrticæ, salisque vitriolati.

Signa.

Quum bulla nascitur similis ei quæ fit à cantharidibus, aut flammulis, vel in gallæ tumorem turgens, & circumquaque cæruleo colore percusa, tanquam erumpere vellet, dura tactu, sicut est aquosa vesica, hydrophorbiam esse dixeris.

Terminus.

Si penes oculos sita sit, fistulam ex se generat absque detrimento, putrefcit introrsum versus ex originis abundantia suæ, colore formaque augetur indies, ac numero, vocem adimit, ac naturalem colorem corporis, inde lepra subsequitur.

Cura.

Duplex est hydrophorbiæ cura: prior vt per liquorem orientis natura corroboretur: altera quidem, vt bullarum liquor excutatur forinsecus. Recipe aque regis ℥ i. Olei de realgare ℥ ss. Olei euphorbij quantum satis fuerit ad incrandum.

DE

DE ALOPECIA.

CAPVT XIII.

Alopecia scabica est in partibus lous nascens, & ex spiritibus istius originem & materiam peccantem dolorem, & locum simul vnico contextu ponit.

Nota.

Quum spiritus lous à naturalibus separatur humoribus, & in mineram propriam transit: si in metallis operabitur, in cachinam: si in arboribus, in spongiam, & in humano corpore transmutatur, in alopeciam.

Signa.

Si cutis in capite post fricationes emittat sanguinem, postmodum crustas, deinceps flauam aquam, & extenditur pro criniū terminis in ceruicem vsq; mox ad hanc vbi peruenerit, alopeciam esse dicas.

Terminus.

Nisi præuentum sit, acquirit radices, post quas fluxio sanguinis indies subsequitur, & extremus dolor, mordaxq;: nulla foramina profert, sed in mortem vsq; perseverat.

Cura.

Eius cura triplex est, vna per picem, alia per corrosiuas aquas, & tertia per gillam. Quidam tonsores auferunt pilos & cutem, primamq; lous partem ad nucam vsq;. R. picis calcificum lib. 1. Colophoniar lib. ss. Bituminis de cornibus ꝑ. 1. Casei præparati lib. ss. & commisceatur. Primò pici colophoniarq; liquefactis, alia paulatim addenda sunt, & erit factum emplastrum viscosum in fundo. caseus qui præparatus est, exiccetur, & postea teratur. Hoc est eorum commune receptum.

Poteris tamen bitumen & caseum coagulari permittere sine detrimento. Quidam putantes id melius reddere posse, tantum apponunt ceræ, quantum eorum est medietas. Postquam cutis vnà cum ipso morbo fuerit adempta, mox vnguento de cerussa, quod pulchram cutem generat, vtere. Nonnulli caseum admodum nigrū accipiunt, quem optimè lauant, ac eo quod in fundo residet, caput inungunt. Et quamuis hoc remedio pellatur alopecia, nihilominus perfecta cura non est: nam hac ratione pulsam inde post annos duos rediisse vidi.

Alij quidem corrosiuis & calcinato solent vti tartaro, quod etiam laudare minimè possum, eò quòd ad nucam vsq; rodant, vnde mania subsequitur, & quandoq; mors. Cura per gillam sit, vt per nouem dies continuatos caput inungatur ea, sed quia plurimum vrit, oliuarum oleo desuper illito absq; intermissio dolores isti mitigandi sunt: eo temporis spacio plurimum humiditatis astrahitur in spissam crustam concretæ, quæ post eos dies nouem decedit, cutisq; subtus nudatur pulcherrimas.

DE ALCOLA.

CAPVT. XV.

Alcola carnis est quædam superfluitas, insurgens ex venis Iouialibus per Martis regiones transeuntibus, & nascitur solū in emunctorio Martis, hoc est, in oris labijs.

Nota.

Quum spiritus Iouis, qui duntaxat in alopeciam transire deberet, aliò se recipit, ad Martis regiones videlicet, in generationem excrecentium transmutatur, & pro natura Iouis, fit alcola.

Signa.

Primò nascuntur in labijs porri: postea cùm emittunt sanguinem per se, vel per incisionem, enascitur caro quædam: quæ si spongiosa fuerit, ac foraminibus vndiq; repleta, iudicabis aleolam fore, non spongiam.

Terminus.

Finis eius est indies magis crescere, donec locum suum penitus occupans, os obstruat, vt comedi nequeat: imposterum phrenesim, atq; maniam excitet.

Cura.

Venarum ductus atq; meatus deflectendi sunt per tranuersum, secundum regionem: & postmodum hoc vnguento fuerit inungendum, aliàs frustraneè curabitur. Recipe realgaris præparati, succi chelidonie quantum sufficit, & formetur vnguentum.

DE CANCRENA.

CAPVT XVI.

Cancrenæ locus est in cruribus, inferius ad calces. originem ducit ex salibus dulcibus, & operatur contra humorem naturalem ab utraq; parte præter omnem acuitatem.

Nota.

Quoduis sal dulce balsami liquoribus admixtum, morbum fixum producit: nam in eo non est acuitas: in Mercurij superficie tantum etiam emergit, estq; sal à sale separatum armoniaco.

Signa.

Dies noctesq; dolor non remittitur in eo loco, in quo cancrena fuerit, splendentiq; rubore crus totum depingitur: annos triginta persequerat præter exulcerationem.

Terminus.

Quum post multos annos ad extremum peruenerit, natura præ senio deficiente, ad mortem aperitur.

Cura.

Accipe succorum nenupharis, Solatri, Papaueris, Lolij, singulorum vnc. ij. Papaueris tritici vnc. ij. Opj vnc. xv. Mandragore 3 ij. Succo ex radicibus hyoschiami exterioribus vnc. v.

Reduc

Reduc in vnguentum cum oleo de libano. Dolor est mitigandus per anodina. In hoc morbo nulla digestio nec purgatio, vel physica, chirurgicaq; minus, alicuius momenti sunt. Poteris etiam ad cancrenam vti medicamento prauarum lentiginum, cum additione scammonæ vnciæ ss. ad libram vnā illius vnguenti: peculiarem habet in vrentibus potissimum vlceribus & apertis scammonæ virtutem.

DE PANARITIO PANDALITIO,

Vel Passa. CAPVT XVII.

10 Dico panaritiū, quod vos vermē appellatis, esse vermē & naturalem passam, quæ postquam nascitur, ventile quoddam aperiendum est: hoc idem ipsemet vermis efficit animali natura, suoq; loco seipsum fouet atq; nutrit.

Nota.

15 Duæ sunt in corpore corruptiones, videlicet in humoribus naturalibus, & in mineralibus. Quæ in naturalibus fiūt, æschphares generant: quæ in mineralibus verò, panaritium: hoc in radicibus solum ad vngues locum habet, ibi etiam est radix salis nitri: vel in eo loco per quem transitum facit.

Signa.

20 Quum in vnguim radicibus dolor, vltio, tumor, & inflammatio tanquam ignis sæuerint, & corrosio vermium instar, panaritium esse dixeris.

Terminus.

25 Eius hic est finis, vt postquam vermis natus fuerit, radicem vnguis, & membrum totum, atque digitum cum dolore maximo, prolixoq; mortificat.

Cura.

30 Triplex est eius cura, per characteres vna, quam trifomnistis superstitionibus, ac alijs eius farinae magistris relictum velim. Secunda per naturalia, sicuti sunt sperniolum & anodina, cum ex corio sacculus digito constructus, aptusq; sperniolo ter vel quater madefactus induitur. Etiam externis putrefactis curam agere poteris, vt porcorum stercore cum aceto decocto, superpositoq;.

DE ASTCHACHILLOS.

CAPVT XVIII.

35 Astchachilos ratione loci formæq; potius cancrena vocari deberet: est tamen sal minerale ex ossibus Mercurij, inde vbi minus extiterit, originem ducit, à iuncturis pedum ad genu per crus ascendens: tactu deprauatur, & intrinsecus rodendo foramina for-

40 dit.

Nota.

Huiusmodi sal in ossibus, est & alumine glaciæ, quod in carne consumitur, ad superficiem se recipit, roditq; pro natura mineralium.

Signa.

Cum rubedo super iuncturas ad calcis radicem inceperit, cum ulceratione lata superficiali, plurimis etiam ulceribus ad genua tendentibus, dicat asthachilos fore, quod araneum ego voco.

Terminus.

Status eius annorum est viginti, non admittit accidens, manet in carnis tenuiore parte, super crura semper in eodem statu, per terminum qui supra dictus est.

Cura.

In primis panaricij medicamentis vtendum erit, quibus quum curatum fuerit, per sanetur emplastro de myrrha, quod sequitur:

Recipe olei de vitellis ouorum $\mathfrak{z}$ ij. Cerae $\mathfrak{z}$ ss. Colophoniae $\mathfrak{z}$ 3. Myrrhae rubrae ad pondus omnium, fiat emplastrum secundum artem.

DE STRUMA.

CAPVT XIX.

Struma ex mineralibus, vt alia quae oriuntur ex eisdem, sicut in tempestiua marchasita, vel mineralia cruda, nascitur. Inde fit, vt strumosi magis ad maniam, quam ad intellectus temperantiam proni sint, propter minerarum cruditatem in struma sitam, quae collum occupat, in quo mineralium est principium.

Nota.

Quoduis minerale crudum prope radicem crudam generat excrecentiam illi similem, quod inde fieri debuisset: nam crudum quodque mater & origo nodosorum est.

Signa.

Quum in collo nodosi tumores excreuerint, cute contexti raparum instar, strumam fore iudices.

Terminus.

In eodem statu permanet in mortem usque, nisi fuerit elatior, quae restringitur ante mortem, cuius etiam est praesagium.

Cura.

Strumarum cura duplex est, instrumentalis, & medicinalis: haec per pulueres aut potiones eius fit, illa per actualia cauteria, vel

DE POLYPO.

CAPVT XX.

Polypum dico fore carnem deuiatam, & buccellos, qui per poros extra locum suum in excrecentiam nodosam transierunt.

Nota.

Deuiatum quoduis nutrimentum, in alio quam sui situs loco, generat eandem carnem suae generationis in magna copia.

Signa.

Quum alicui caro nascitur in naso, quae cum sanguine prorum pit, polypum esse dixeris.

Terminus.

Terminus.

Sub finem eius incrementi venæ confluunt, sanguinemq̃ suum prorsus affundunt, & in vlcus transiens polipus transmutatur in prauam tentiginem, vel noli me tangere.

Cura.

Eius vt in alcola cura est, ambo debent incidi buccelli, nutrimentumq̃ tolli, demum curari per oppodeltoch.

DE FICVBVS VEL VERRVCIS.

hemorrhoidarum. CAPVT XXI.

10

EX hæmorrhagiali sanguine, quum nutritiuus humor separatus est à substantia sanguinis, & per porum suum emunctorialem penetrat extra materiam propriam, transit in excrementum, quæ fici existunt, aut verrucæ.

15

Nota.

Quicquid à suo nutritiuo separatur, in suæ substantiæ similitudinem transit, ac in cancrum pro loci vitrioliq̃ salis ratione diuiditur: estq̃ generatio talis, quæ de verrucis vuluæ.

Signa.

20

Si in tenasimone porri, vel polypicę demonstrationes apparuerint in sanguinei ruboris similitudinem, fici, vel verrucas esse iudicato. Si tamen & vnà cum stercoribus sanguis admixtus foret, cum exitus difficultate, sudore quoq̃, vel aliquo labore dolores excitarentur in tenasimone, fici intrinsecus nasci iudicabis.

25

Terminus.

Si perseuerauerint vsq̃ ad vigesimum annum, in cancrum transmutantur. Si tamen eo tempore cancer non erumpat, vnàq̃ plures extiterint verrucæ concretæ, simul constipant anum, vel orificium vuluæ.

Cura.

30

Ficuum cura duplex, vna quidem stercoralibus medicamentis: altera verò dulcibus fit corrosiuis.

Corrosiuum dulce.

Recipe olei laterini ʒ i. olei de iuniperis ʒ ss. Olei ex myrrha ʒ ij. misceantur.

35

Corrosiuum dulce mixtum cum aceto.

Cape olei laterini ʒ i. Aquæ aluminosæ ʒ ss. viriditatis salis ad pondus omnium: fiat mixtura.

Cura de stercoribus.

40

Recipe patientis deiectum stercus, misce cum oleo de vitellis ouorum, premat patients, vt exeant verrucę ficiq̃, quibus tunc medicina superponatur.

DE TINEA.

CAPVT XXII.

Tinea

olei laterini i hemorrhoidibus.

Tinea prouenit ex salibus mineralibus cum humore carnis, & cutis liquore permixtis, postmodum ex pulsione transeuntibus in crustas.

Nota.

Quum humor mineralis à proprio sale separatus in carnem se recipit, si hunc elementum igneum arripiat, eo per poros agitur in crustas.

Signa.

Si crustæ nascantur in capite, cum capillorum fluxu, vel aliàs, sudoremq; non libenter emittunt, & crustæ cadentes die tertio rursus enascantur, tineam esse dicas.

Terminus.

Post decimum sextum, aut quartum & vigesimum annō ætatis morbi, spargitur per vniuersum corpus, & crustæ per se decidūt quum incidentia pollicum subsequitur, lepram ex tinea natam esse iudices.

Cura.

Recipe cichorij, Gamandreæ, Capillorum Veneris ana ʒ ij. Calsiæ extractæ ʒ. ss. Mannæ electæ ʒ i. ss. Reducin haustum cū aqua artemisiæ: omni anno, mensc; Maio debet administrari, quia reuertitur.

DE BVBONE VEL BVFONE,

CAPVT XXIII.

BVbo est infectio ex duorum similium commixtione proueniēs, & ex tertio in apostematum generationem, ac per salia luxuriosa tandem in vlcerationem producta.

Nota.

Quum illa duo mineralia simul in matricem veniunt, inde generatur bubo, tum ex accelsione tertij subsequitur bubo vitriolatus: & causa huius est, quod sperma luxuriosum scabie sua infectum est.

Signa.

Si tumor in altero sulco penes pudenda surrexerit cum rubore succedente, viresq; deficiant, calor atq; frigus inuaserint, eadem die transierit appetitus, bubonem adesse dicas.

Cautela.

Caue à resolutiuis, corrosiuis, & attractiuis medicamentis.

Cura.

Eius cura per apertionem fieri debet maturatione propria, postmodum per oppodeltoch curandum est.

Descriptio maturatiui.

Recipe de quatuor resinis ʒ ss. De liquoribus altheæ, Bismallæ ana ʒ ij. Fiat mixtura superponenda.

Descriptio oppodeltoch.

Recipe de quatuor seminibus incarnatiuis vnciam ss. Cerae, Colophonix ana vnc. ij. Picis naualis vnc. iij. Reducin emplastrū.

DE CAMBVCA.

CAPVT

CAPVT XXIII.

Cambuca prouenit ex bubonis materia, quæ citius quàm oportuit sedem fixit: eius vlceratio fit eodem loco in quem figitur.

Nota.

5 Quæuis cambuca bubo est, nec ab eo, quàm propter locum differt.

Signa.

Si post actum Venereum cum calore tumor exurgeret, ac in vrina sanies aliqua cerneretur, & inde sequerentur vlcerationes cū putrefactione, cambucam esse dicito.

Terminus.

10 Vltimò transit in vlcerationem corrosiuam, quæ foramina in vnum exedit, & cambucam putrefacit.

Cura.

Caphurato & emplastro de mumia curetur.

15 *Formula Caphurati.*

Accipe caphuræ 3 ij. Vitellorum ouorum 3 iij. Fiat mixtura, quæ posita super marmor in loco humido, vertitur in oleum.

Emplastri descriptio.

20 Recipe mumie 3 ss. Resinæ de botin ablutæ per aquam rosarum quantum sufficit pro incorporatione, fiat emplastrum.

DE VARICIBVS.

CAPVT XXV.

25 **V**arices oriuntur ex sale plumoso, quod cum substantia resolutum est: illis euenire solet, qui cauernosum vlcus expectant, ac mulieribus grauidis: ideo quod vlcus hoc in matrice debeant expectare, per generationem in easdem venas expullam.

Nota.

30 Quum sal aliquod ex operatione propria seipsum aperit, eius est sanitas: vbi non, transit ad radices huiusmodi venarum, & vlcus cauernosum intrinsecum generat.

Signa.

35 Si crurum venæ tumeant, qualescunque sint, nodosæque fiant globulorum instar, cum natiui coloris in cœruleum, nigrum, aut subviridem transmutatione, velut in flata cutis præter carnis detrimentum, varices fore iudicabis.

Terminus.

40 Vltimò, cutis in turpissimum fortentissimumque foramen aperitur: quod si cum laterum punctiõibus accidat, morti iudicatio morbum obnoxium esse.

Cautela.

45 **C**ave plurimum à corrosiuis aquis, balneis, purgationibus, ab omnibus vnctionibus morbillorum, à Mercurio & sulphure.

Cura.

Cura.

Aperiantur venæ cum tempore digesto, postmodum liquo-
ribus gingiuarum leporum vngendum erit per tres aut quatuor se-
ptimanas: vna tantum est aperienda vena per vicem, & postmodum
altera non ambæ simul. Digestum tempus est, quum per annum ab
fuerint, ac postea redeunt. In anno semel si venerint, & venæ semel
aperiantur, si bis & bis aperiendæ sunt ordine, deinceps leporum
gingiuas, aut pinguedinem humanam superponas.

DE RANULA.

10

CAPIT. XXVI.

RAnula est immaturum plumosum: oritur ex radice linguæ sub
infantiam, antequam linguæ radix sit firmiter affixa.

Nota.

Si caro senuerit, ranula minimè nasci potest: quod in varices
transire deberet, in linguæ regionibus sit apostema.

Signa.

Si venæ sub lingua tumuerint cum cæruleo colore, ranulam
esse dicas.

Terminus.

Vltimò, quum ranula transit in maturationem, generat aposte-
ma, quod in infantibus mortale est: si verò non coagulari potest ra-
nula, tunc infanti loquendi materiam, aut facultatem adimit, balbu-
tircq; facit.

Cura.

Venulis apertis eliciatur sanguis, postmodum illines aquis
brassatellæ, agrimonix, alchimillæ, diapensix, vel oleo hyperico-
nis, aut oleo de floribus centaureæ. Si post curam hanc ranula redie-
rit, curam iterum incipias: ac si parua sit, aquæ prædictæ sufficiant.

DE NACTA.

CAPIT. XXVII.

NActa est immaturum apostema, proueniens ex menstrualibus
fluxionibus, cum illæ per sal plumosum in congelationem tra-
ctæ sunt, & ex ea post in resolutionem.

Nota.

Omnis immaturitas admixta maturo non recipit istius emun-
ctorium, sed proprium, sale suo plumoso hoc operante.

Signa.

Si grauida vel puerpera mulier conqueretur de vberum do-
lore, præ tumescencia, duritia, rubedine, & eorum in foramen aper-
tione, tum nactam esse dixeris.

Terminus.

Sal plumosum vltimò fit corrosiuum, & in vlcerationem tran-
sit; post in putrefactionem, & postremò pro balsami naturalis, aut
medici saltem excellentia terminatur.

Cautela.

Cautela.

Abstinendum est ab aquis corrosiuis, à cauterijs candentibus metallis factis, ab Arsenico cum aqua rosarum, ab oleis destillatis, vel sunt laterinum & therebinthinæ. Caue pariter à cerussa, à refrigerijs, & ab oleis rosarum & violarum.

Cura.

Nactæ cura per oppodeltoch ex aromatibus fieri debet.

Recipe opponaci, bdellij ana vnc. i. Serapini vnc. ij. Liquefac in aceto colato per pannum, postmodū inspissabis in modum mellis. Adde mumix 3 i. Aristolochiæ rotundæ 3 iij. Liquoris de cachimia ad pondus omnium, fiat emplastrum.

*DE SCROPHVLIS, SCROPHIS, VEL**Suillis. CAPVT XXVIII.*

Scrophulæ prodeunt ex sale de milio: quoduis foramen peculiare centrum habet, estq; huius operatio similis operationi salis lapillati de grandine. *Nota.*

Quum alumen resoluitur in aquam, & in primam redit materiam, ac postmodum in grana rursus coagulatur, gutta quælibet suum foramen edit, ac in membro collectum remanet.

Signa.

Si bullæ surrexerint in carnosio quopiam loco, rubei coloris cū flauo centro, cum vredine maxima, tumoreq; postea mirum in modum & citissimè rubuerint, ac postremo foramina, quorum vnū alterum non tangat, inciderint, scrophulas esse iudicandum est.

Terminus.

Vltimum si terminum attingere permittantur, post tres aut quatuor annos mutantur in alium colorem, cæruleum nempe nigro commixtum: postea noua crisis incidit cum vehementi calore: curis subtus excauatur, ac in mortem vsq; permanet.

Cautela.

Caucas à pice, calidis oleis, ab aristolochia, viridi æris, ab arsenico, sale armoniaco, præcipitato, auripigmento, alumine calcinato, pariter & ab vngula caballina, tum ab omnibus herbis attractiuis.

Cura.

Earum cura fit corrosiuis & consolidatiuis.

Corrosiuum.

Recipe vitrioli albi 3 i. Aquæ rosarum 3 iij. Lithargirij absoluti 3 ss. Commisceantur cum oleo rosarum, & pannis in eo madefactis, foraminum orificia quæq; leniter impleantur.

Consolidatiuum.

Accipe consolidæ regalis lib. ss. Aristologiæ longæ 3 iij. Myrhæ 3 ss. Mumix 3 ij. Post triturationem Recipe olei rosarū quan-

K k k

Cura.

Fluxum exiccato per deopilationem, vehementissimè prouocato menstrua, vel hæmorrhoidas. Postremò sistenda est fluxio, sicut in Noli metangere.

5 *Prouocatio mensuræ cum deopilationibus venarum est.* |

Recipe liquoris pulegij, Arthemisiæ ana ℥. iij. Vini correcti ℥. vii. De liquoribus splenis castrati bouis ℥. i. Reduc ad mixturam, dosi ℥. ss. manè & serò. *Additio.*

Accipe aquæ ex fructibus sauinæ, vel oleum de granis eius.

10 *Hæmorrhoidarum prouocatio.* |

Recipe serapini colati ℥. ss. bdellij, masticis ana ℥. i. Fiat emplastrum per se, secundum artem super locum hæmorrhoidarum.

DE TESTUDINIBVS, VEL CELSA.

CAPVT XXXI.

15 **T**Estudinem celsam (hoc est, id quod huc atq; illuc discurrit) ex salibus accidentalibus coagulatum esse dico.

Nota.

Quum celsa ex corpore suo transit in coagulatum, vagationē
20 suam retinet secundum coagulationem.

Terminus.

Postremò putrefacta in vlcus transit cancrum in vigesimū quintum, aut sextum & vigesimum annum, & in crism.

Causa.

25 Cauetas ab vngentis, vnctionibus, & corrosiuis.

Cura.

Eius cura talis est, vt regio circumdatur eius alumine plumoso, & postquam cephara deciderit, superponatur oppodeltoch: hac via testudo putrefit in eiectionem: communibus emplastris
30 concludito.

DE IGNE PERSICO, ET PRUNA.

CAPVT XXXII.

Persicus ignis est sulphureū corpus accensum, quod ex suo transformatum est iliado cum omnibus speciebus sulphuris, & est
35 calx viua sicca, & calx viua liquida, quæ suam accensionem à liquido sale recipit. Postmodum vrit, consumitq; membrum penitus, vti calx cadauer aliquod.

Nota.

Trium priorum transformatio mortalem consumptionem
40 efficit: nam in persico, vel pruna consumptio talis impediri non potest, cum proprium & innatum in ipso calidum sit elementum occultum.

Signa.

Huius morbi signa sunt duplicia, videlicet ex frigido & cali-

do. Quæ ex calido rursus duplicia, chronica & acuta scilicet. Chronica sunt, quum primò herysipela nascitur, postea bullæ flauæ penes foramina surgunt, pariter quum occulta rubedo cum vredine splendoreq; tumuerit, in eorū statu per annos ternos. vel senos perseuerauerit, calidæ prunæ chronicæq; signa sunt, ignisq; calidi. 5

Acuta verò, quum repentè calor membrum inuadit cum flauis vrentibusq; bullis: vbi postmodum sicut in creticis color in cœruleum transit, ignem vehementissimum ibidem esse dixeris.

Signa frigida cum præcedentibus colorem nigrum induunt: atsi membrum hoc antea varices habuisset cum nigredine prunam 10 frigidam natam esse iudices.

Cautela.

Abstineas à medicamentis secundum elementa compositis, à reperiuisiuis, à morbillorum vnguentis, vnctionibus, suffumigijs, & guaiacano ligno. 15

Cura.

Ignis perfici cura duplex est, vna priusquam natus sit morbus, altera, quum iam est vigentesimus.

Ad priorem curam.

Recipe spermatis ranarum lib. ss. Caphuræ ʒ iij. Mirrhæ, Thuris anæ ʒ i. Reduc ad destillationem solis: quod sic intelligas. 20 Ponatur in vitrum ad solem, donec liquefiant. In hunc liquorem pannos intinctos superpone loco dolenti, quum siccati fuerint, rursus intinge, superponeq; tam diu, donec sedetur.

Ad posteriorem curam.

Accipe terebinthinæ induratae lib. ij. oppopanaci lib. ss. col- 25 cotharis ʒ iij. reduc in emplastrum. Poteris etiam bulliens despumare mel, cui præcedentia quum imposueris, inde fiet emplastrum tenue, hoc pannis illitum secto iam pedi superponatur.

Induratio Terebinthinæ fit hoc modo.

Terebinthinam in olla coquito lentè, postmodum bacillo hu- 30 ic immerso & extracto, vide num dura sit effecta: quo percepto, remoueatur ab igne, fiet in vitri modum vt cuncq; dura, quæ terenda est in mortario, &c. Postmodum in aceti mensuris duabus oppopanaci cum leuiter coquendo liquefiat, coleturq; per pannum, & coquatur tam diu, donec euaporet acetum, & materia spissa fiat: quo 35 facto, colchotar imponatur, & terebinthina. Dum hæc materia calida est, fiant ex eà pinnacidialōga xxiiij. aut circiter: nam frigefacta materia durefcit vt vitrum: quum his vti volueris, melli ad spissitudinem cocto despumatoq;, partem eius vel totum impone pinnacidium, & in emplastrum tenue resoluetur, quod secto membro su- 40 perpones.

DE CINZILLA.

CAPVT XXXIII.

Cinzil-

Cinzilla est liquor salis ex diaphragmate, qui pro diaphragmatis altitudine, circulum ex suo producit excremento.

Nota.

Sal omne flammulatum in miliarem generationem transit, ac
5 à loco suo non remouetur.

Signa.

Quum sub cingulo rubeus circulus enascitur, postea flauæ bul-
læ, longo post interuallo foramina cum vredine, rubore, doloreq;
maximo successerint, cinzillam esse dicas.

10 *Terminus.*

Vltimò retrorsum ad radicem recedit, accenditq; diaphragma,
postea mors subsequitur.

Cautela.

A corrosiuis abstine, morbillorum vnctionibus, ab omni pin-
15 guedine, gummi, picibusq;.

Cura.

In cinzillæ cura, diaphragmatis radix est per consolidam rega-
lem mundificanda, postmodum oppodeltoch singulis duodenis ho-
ris, vt Chirurgiæ mos est, liganda.

20 *Descriptio oppodeltoch. vis. 1. reg. 1.*

R. colophonix lib. 1. puluerum chelidonix, aranciarum ana
3 iij. Visci de botin quantum satis est ad incorporationem.

DE GIBBO.

25

CAPVT XXXIIII.

Gibbus est ex quarta generatione concretum quid, & postmo-
dum ex inequalitate membrorum alicuius reliquum deforma-
tum.

Nota.

Quicquid extra proportionem suam existit, in excrefcentiam)
30 transit, quæ si vergat intrinsecus ad membrorum principalium re-
giones, indicat eum qui huic morbo fuerit obnoxius, ad sanitatem
aptum non esse.

DE ELEPHANTIA.

CAPVT XXXV.

35 **E**lephantia producitur ex hæmorrhoidarum liquoribus men-
strui, vel nutrimenti, descendentibus ad locustas membrorum.

Nota.

Quælibet elephantia serpit in modum naptæ, solum eò dif-
fert ab hac, illa, quòd eius substantia liquorq; simul nascantur.

40

Signa.

Membra sunt naptalia, tumentiaq; plurimum, & supra iun-
cturas consumuntur, postremò succedunt foramina. Tandem si ex
menstruis, vel hæmorrhoidalibus morbus iste processerit, flaua pro-

fluit aqua: si tamen ex liquoribus, rubicunda.

Terminus.

Elephātia terminatur in vlcus cauernosum, quo membri consumptio transit ad principale membrum, & inde sequitur mors.

Cura.

Triplex est elephantiae cura: quarum vna est hæmorrhoidarum: secunda menstruorum prouocatio: tertia liquorum exiccatio.

DE SCISSVRIS MANVVM.

CAPVT XXXVI.

MAnquam scissuræ proueniunt ex sale alopeciae, hoc est, vitriolato, membrorumque locustas propter virtutem expulsiuam occupant.

Nota.

Quum alopeciae generatio deuiat in alias quam proprias locustas, in eis fit eius etiam productio.

Signa.

Si manus bullas contrahant, quæ postmodum in crustas, & inde tandem in fissuras carnem subintrantes mutantur, in corpore nihil eius existente, alopeciam iudicabis in manibus fore.

Terminus.

Postremò totam cutem occupant, crustisque decidentibus cefant.

Cautela.

Abstinentum est ab aquis corrosiuis, cantharidibus, à purgationibus, vnctionibus, fumigis, & ligno guaiacano.

Cura.

Recipe ex quatuor gummi, Oppopanaci, Serapini, Galbani, Bdellij ana ꝑ i. Colophoniae ꝑ ii. Terebinthinæ lotæ ꝑ iiij. fiat vnguentum. Liquefac illud super carbones, & sic manibus calidum superponatur per duodecim horas, deinceps lauentur aqua munda, rursusque superponatur eis calefactum. hoc toties repetendum est, donec liquorem amplius non emittant, quod plerumque fit in quindecim plus minusue diebus. Quatuor gummi, peculiarem administrandamque virtutem abstersiuam, exiccatiuamque habent.

DE PRVRITY ET SCABIE, DEQVE

Sapbaris, & Furfuribus.

CAPVT XXXVII.

Quatuor horum origo prouenit ex cruoribus resolutis, quibus accessit alumen minerale scissum.

Cautela.

Caucas à porcionibus, digestionibus, purgationibus, à diaphoreticis, ab exiccatiuis, & à morbillorum vnguentis.

Cura.

Reci-

Recipe aluminis repei lib. i. aluminis armeni lib. ss. Fiat mixtura pro scabie.

Alia.

Accipe aluminis pluuiosi, Entali, ana lib. ij. Fiat mixtura pro pruritu.

Alia.

5 Cape alcali de albuminibus, Salis fusi ana. Fiat mixtura pro furibibus.

Alia.

Cape vitrioli, aluminis scissi, ana li. ss. Fiat mixtura in sapharis.

DE FORMICA.

10

CAPVT XXXVIII.

Formicæ generantur ex cruoribus in virtute expulsiua deficientibus.

Nota.

Quando gradus expulsiuæ virtutis deficiunt, in eo loco centrum est morbi noui.

Terminus.

15 Generatio quæuis deficiens in expulsiua virtute, morbum nouum excitat in suo centro, qui terminatur postmodum in vlcerationem, prout sua signa continent.

Signa.

Si bullæ paruæ nascantur vna penes alteram, & ex fricationibus exeat aqua flaua, crustæ decidant, earumq; loco renascatur aligum vredine maxima, formicam esse iudices.

Cantela.

Abstineas ab omni medicamento, præterquam à refrigerio.

Cura.

25 *Descriptio vnguenti Astarzof.*

Recipe lithargyrii abluti ꝯ i. Spernioli ꝯ i. ss. de liquoribus barbæ louis, Succo ex nenuphare ana ꝯ ij. Fiat cerotum sine cera, super pannum illine, & administra per noctem, in frigidat vt non redeat.

Alia formula.

30 Accipe aquæ rosarum ꝯ ij. resolutæ caphuræ ꝯ i. cōmiscant.

DE COSSO.

CAPVT XXXIX.

35 Cossus est apostema quod nascitur ex albo sulphure, saleq; scisso, quæ prodeunt ex regionibus Martis.

Nota.

Quum sal scissum in parte Martis erumpit, ibidem extra cutem sua signa profert in locis, in quibus cartilagines existunt: nam vbi cum carne caro iungitur, natura producit emunctorium.

Signa.

40 Quum nasus admodum vritur, postea fricationibus crustæ ponerentur, quæ per annum perseuerarent, cossus esse natum iudicabis.

Terminus.

Nisi collum auferatur, incidunt fistulæ, quarum etiam terminum habet.

Cautela.

Caucas tamen à fistularum cura.

Cura.

Accipe succi agrimonix $\frac{3}{4}$ 1. de porris $\frac{3}{4}$ ss. Olei anetini ad pondus omnium. Fiat mixtura, cui pannum intinges: hunc superposito non aspergendo, liquor exibat, ac per se curabitur.

DE BRANCO.

CAPIT. XL.

BRancus est liquor in faucibus suum centrum ponens, & sibi met exitum facit.

Nota.

Quiuis liquor scissus descendens, quum à vera deflectit origine, transit in emunctorium externum.

Signa.

Si tumor oriatur in faucibus cum dolore capitis, & postea fiat vlcercatio, brancum existere iudicabis.

Terminus.

Quum brancus progreditur, uvulæ partem arripit, postea descendens squinantiam generat.

Cura.

Eius cura est in arcanis: & aqua brunellæ curat brancum optimè.

Gargarismus ad Brancum.

Accipe pithri $\frac{3}{4}$ 1. Succu hypericonis $\frac{3}{4}$ ij. Succu perficariæ $\frac{3}{4}$ iij. Oximelli scyllitici ad pondus omnium: commisceantur.

Aliud.

Accipe liquoris mumix $\frac{3}{4}$ 1. Succu perficariæ $\frac{3}{4}$ ij. Aceti communis vnc. iij. Fiat mixtura.

DE SQUINANTIA.

CAPIT. XLI.

Squinancia quidem oritur ex eodem loco ex quo nascitur apostema, eiusq; centrum est in apostematis situ, qui circumferentiam vtriusq; regionis, nempe capitis & colli totam occupat.

Nota.

Omnis morbus in gutture proueniens, huius loco curari debet: in confinijs alius non est inuestigandus.

Signa.

Si collum in circulo nuchæ tumuerit cum rubore cacuminis eius ac folij, caput inflammatum sit, non secus ac apostema tumor iste maturescat, postmodum retrò cacumen foramen inciderit, in glutitionem & sputum prorsus hæc abstulerint, signa sunt eius.

Terminus.

Si fortè balsamum naturæ deficiat in gutture, putrescit exterius,

rius, & uulnam atque folium inficit.

Cautela.

Abstineas à purgationibus, à phlebotomijs, & ventosarum positionibus.

Cura.

Per gargarismum incarnatiuum curari debet squinantia: cuius descriptio talis est: Recipe mellis rosarum $\mathfrak{z}$ iiii. Aristolochie rotundæ, Pirolæ ana $\mathfrak{z}$ ss. Aquarum de prunis, de prunella ana $\mathfrak{z}$ 7. Fiat gargarismus, accipiat in os, gargarizet: si apostema est apertum, ter vel quater in die, ut intret apostema, tunc balsamum naturæ curabit: sed si non sit apertum, non proderit: verum si magnus situmor, superpone defensiuum extrinsecus.

Defensiuum in Squinantia.

Accipe mucilaginis de fœno græco $\mathfrak{z}$ x. Cerussæ $\mathfrak{z}$ ij. Caphuræ tritæ $\mathfrak{z}$ ss. Fiat mixtura & cataplasma extrinsecus, ut mitigentur dolores & tumores in collo.

Ad capitis calorem.

Recipe aquarum rosarum rubearum, Burse pastoris, Solatri, Barbæ louis, singulorum æqualia pondera: commisce, & eis immerge linteam, quod ita madidum liga super caput.

DE ALBORA.

CAPIT. XLII.

Alboram ex tribus mixtam fore dico: scilicet morphea, serpiginæ, & lepra.

Nota.

Quum plures origine vna concurrunt in idem centrum, ibidem & nouus morbus generatur sub noua denominatione.

Signa.

Vbi cicatrices natæ fuerint in facie, serpiginum instar, postea transmutantur in bullas morpheali natura, tandem vox amittitur, alboram adesse dicas.

Terminus.

Præter omnem vlcerationem terminatur, ac cum foetore maximo, cum nasi, tum oris, eiectionibusq. Non aliàs quàm eius morbi demonstratio est extrinsecus, in linguæ radice pariter existit.

Cautela.

Abstinentum est à medicamentis intrinsecis, ab aquis fortibus & corrosiuis.

Cura.

Accipe stanni, Plumbi, Argentiana $\mathfrak{z}$ i. Aquæ albuminum ouorum destillatorum lib. ss. commisceantur, &c. Albumina ouorum cocta destillanda sunt in aquam, & huic limaturæ dictorum metallorum imponendæ, qua madesiat albora.

DE PANNO.

CAPIT. XLIII.

Ex colore pannus emortuo prouenit, quapropter colorum vitam

tam atque mortem cognoscere deberet medicus.

Nota.

Quicquid ex coloribus moritur, in corpore fixum manet, aliasq; non est intelligendum, quàm de lepra.

Signa.

Quum infans ex utero matris suæ maculam aliquam luteam, cœruleam, aut nigram attulerit, pannum esse iudices.

Cura tinctura in panno.

Accipe de floribus fabarum $\mathfrak{z}$ ss. Calcis ouorum $\mathfrak{z}$ ij. Salis peregrinorum lib. 1. Aquæ consolidæ, Alcohol vini ana $\mathfrak{z}$ xv. Destilla per alembicū, & hac medicina pannū inunge: fiet albior quàm cutis altera.

Alia tinctura.

Accipe aluminis plumosi, Scissi ana lib. 1. Destilla in aquam cum ista additione. Recipe caphuræ $\mathfrak{z}$ ss, sigilli Salomonis $\mathfrak{z}$ ij. Rursum destilla, postea linteolo hac aqua madefacto, pannum inunge lauaq;.

DE SCISSURIS SICCIS.

CAPVT XLIIII.

- Scissuræ siccae sunt ex sale carnis vel sanguinis, quod cum sudore prorumpit sine corruptione: producuntur in locis, in quibus venæ fiunt, & in illa carne.

Signa.

Quum in plantis pedum, volisq; manuum scissuræ siccae fiunt, quæ contraherentur præter aliud quodpiam accidens, scissuras siccas fore iudicabis. Si sint in minimo digito, & in sequenti, sal est sal. uatellg. Siccae sunt omnino, crustis & sanie carent. Fiunt etiam in calcaneis scissuræ siccae, quales habere solent milites.

Terminus.

In eodem statu manent, vti coeperunt prius, & nullas ponunt crustas.

Cura.

Earum cura fieri debet eo loco, in quo sunt, prout sequitur.

Accipe radicem vrticæ minoris $\mathfrak{z}$ vi. Reponicæ $\mathfrak{z}$ iij. Consolidæ regalis $\mathfrak{z}$ i. ss. Aquæ puræ quantum satis est pro decoctione. In decoctione superpone manus, & olla sit optimè cooperta, vt vapor eas melius tangat: hoc fac singulis diebus quater aut quinquies postea purgabis sanguinem, vti sequitur.

Recipe gamandrea, Cichorea ana, bulliant in optimo vino.

Hæc potio rectificat sanguinem tantum, quantus eius haustus fuerit: est enim vera & naturalis minutio sanguinis.

Alia cura.

Accipe farinæ hordei, Siliginis ana $\mathfrak{z}$ i. Pirolæ, Agrimoniar, Centauræ, Prunellæ ana $\mathfrak{z}$ ss. Aquæ puræ quantum sufficit pro decoctione.

Unguentum ad hoc.

Reci.

Recipe petrolei, Axungie cati syluestris, Axungie cerui, Taxiana $\frac{3}{4}$ ls. Fiat vnguentum super carbones, manè & serò inunge.

DE MORO.

CAPVT XLV.

EX entalico scissoq; salibus nascuntur mori, originemq; suam sumunt, sicuti scissuræ siccæ.

Nota.

Quum duæ species in vnam generationem concurrunt, duas inde formas oriri contingit, vti de moris. Entalicum sal non eductur per sudorem, sed ex eo, porri, & ex sale scisso fiunt scissuræ.

Signa.

Si porri supercreuerint hili, præter crustas circum eos, aut humoris exitum, moros fore dixeris.

Terminus.

Mox atque porri similes emiserint sanguinem per instrumentalem incisionem, aut corrosiuus: id si fiat, morus nouus enascitur, post quem sequitur fungus, & spongia duorum aut trium pondo, quæ plurimos porros carnemq; durissimam habet.

Cura.

Accipe oleorum ex iuniperis $\frac{3}{4}$ l. De spica 3 ij. Laterini 3 vij. fiat mixtura. Vngantur hoc vnguento sæpius, & euanescent: excindi non possunt, nec euelli. Minutio per gamandrea, cichorea q; potum optimè valet ad mundandum sanguinem in hoc morbo.

Alia cura.

Recipe oleorum benedicti $\frac{3}{4}$ l. Mastice $\frac{3}{4}$ ls. misceantur, & inunge manè & serò.

DE RAGADIIS IN ORIFICIO

vulue, & in ano. CAPVT XXV.

RAgadia proueniunt ex sale menstruoso, quum actus venereus & menstruum simul cōcurrunt, seseq; mutuo complectuntur: ex huiusmodi separatione ragadij nascuntur. Pariter & in ano prodeunt ex hæmorrhoidibus, quando sal hoc ad locustas se recipit.

Nota.

Quæuis separatio salis scissi transit in fissuras tantum, vbi cū alio mixtum non fuerit. *Signa.*

Quum circulus in orificio vulue aut in ano finditur, & per eiectionem vrinæ vel stercoris proscinduntur, vruntq; fissuræ tales, visibiles sint, aut non, ragadia fore dicas.

Terminus.

Ultimò transeunt in vlcerationem intrinsecam, & putrescunt in eiectione saniei.

Cura Pessarum in ragadijs vulue.

Accipe

Accipe aloë succotrini ꝯ i. Radicis aristolochiæ rotundæ ꝯ 3. Terebinthinæ lotæ quantum satis est: fiat pessarium ad sufficientem longitudinem.

Alind.

Cape terebinthinæ lotæ ꝯ vi. Albi græci ꝯ i. Cerae ꝯ ss. Puluerum agrimonix, Consolidæ, Pyrolæ ana quantum sufficit pro incorporatione: fiat pessarium, quod ragadia tegat, vteriusq; non procedat, nec sit ragadiorum loco breuius.

Alia descriptio sparallij per vuluam.

Accipe mucilaginis psyllij vnc. i. Olei amygdalarum amararū vnc. iij. Succī florum capsī vnc. vi. Fiat sparallium hoc modo: Lin-
teum eiusdem longitudinis, cuius ragadia fuerint, huic intinge li-
quori: postmodum indes in vuluam, in qua per tres horas maneat:
his transactis iterum intingatur, induraturq;.

Alia.

Recipe succorum pyrolæ, Consolidæ ana vnc. iij. Florum hy-
periconis, Prunellæ, Centauræ ana vnc. i. Betonix vnc. vij. Olei
anethini vnc. iij. Fiat mixtura.

Puluis ad ragadia vuluæ, et ad hæmorrhoidas.

Recipe mumix vnc. i. Laccæ rubæ vnc. ss. Pulueris arancia-
rum, Antimonij ana vnc. ij. Chimolæ ꝯ i. ss. Cachimix ꝯ v. fiat pul-
uis.

DE ESSENERIS.

CAPIT. XLVII.

Esseri proueniunt ex vaporibus mineralium extrinsecorum, vbi
calx inciderit aut cachimia.

Nota.

Extrinseca medicum accidentalialia cognoscere decet, vt extrin-
seci spiritus cum imprimuntur, ab eo cognosci queant.

Esseri plerunq; sequi solent in illos, qui salia montana, vitrio-
lum, aut cupero ossam excoquunt, vel cuprum effodiunt, liquefaci-
untq; Fodinarum artifices morbo simili tum pulmonis cordisq; pas-
sionibus doloribusue torquentur.

Signa.

Si nodus quispiam tumorq; vermiculos pediculorum instar
ederet, qui postmodum in latum extenderentur, crustasq; rubeas,
vt sunt squamæ piscium, producerent, esseros fore iudicato.

Terminus.

Cum in spiritibus mineralium hæreat hic morbus, nullum per
se terminum facit, imò potius in vno statu permanet.

Caute.

Cauendum est à physicis: hoc est, illis, qui purgationes extrin-
secas dare cupiunt: nam quiuis morbus exterius productus, exte-
riorem etiam curam libenter admittit, non interiorem.

Cura.

Cura.

Accipe olei ex iuniperis lib. ss. Olei amygdalarum dulcium lib. i. Olei de costæ ꝓ viij. Fiat mixtura: postremum fit sicuti oleum de guaiaco, aut buxo. Oleum de iuniperis non fit per descensum: sed oleum de costæ, hoc est, ex fagino ligno.

Aliud vnguentum.

Cape olei de spica ꝓ ss. Olei quercini lib. iij. Axungie catti lib. i. commisceantur: vngantur, & his oleis præseruabuntur à spiritibus, qui morbum hunc generant: quia vntuositas illa non finit huiusmodi spiritum subintrare. Natura quidem aluminis est officiumq; findere. Quum tamen his cutis peruncta fuerit axungijs, tales spiritus nullos recipit, qui sibi detrimentum inferre valcant.

DE VNDIMIA.

CAPVT XLVIII.

A Sale resolutio producit vndimia, siue carnis sal hoc sit, aut alterius, & in eo loco centrum ponit, in quo situm est.

Nota.

Quoduis sal resolutum, acuitate carens, apostema generat absq; lepra. Vndimia est apostema, quod ex compressione fossulam remanentem concipit, vt in hydropisi fieri solet: estq; morbus absq; dolore prius, tandem ad putrefactionem peruenit, incipitq; dolor.

Signa.

Quum apostema surrexerit absq; dolore, fossam ex compressione retinens, estq; sine colore, quo reliqua tincta sunt, vndimiam esse dicas.

Terminus.

Putrefit intrinsecus prius, postmodum extrinsecus, & in vlcus transit cauernosum.

Cautela.

Abstinentum est à pharmacis physicis: nam iste morbus ad

Chirurgos pertinet.

Cura.

Accipe realgaris ꝓ i. talci ꝓ iij. Visci quercini quātum satis erit pro incorporatione: fiat emplastrum super vndimiam.

Post apertionem.

Accipe colophonie ꝓ i. Cere ꝓ iij. Resine de botin vt satis sit pro formando emplastro.

Post mundificationem.

Accipe consolidæ maioris, Aristolochie rotundæ ana ꝓ ij. Vitellorum ouorum, Terebinthinæ, ana quantum sufficit: agitando fac vnguentum, & vndimiam inunge.

DE SEPHIRIS.

CAPVT XLIX.

Sephirus est fluxio proueniens ex sale sicco, quæ non potest in maturationem transire, sed in sua duritie semper manet, atq; tu-
more, quosuis colores induit.

Nota.

Nomen est omnibus duris apostematibus commune, sephirus, priusquam maturescant, aut mollia fiant, curam per resolutionē expetit.

Cura.

Excellētissimum est ad morbum hunc remedium viscus de botin & iuniperorum, ob eorum mitigationem & maturationem. Accipe visci iuniperorum ℥ ss. Fœnugræci ℥ iij. Aquarum iringi, Lappatij acuti ana vnc. ij. Succi althææ quantum satis fuerit pro incorporatione: fiat cataplasma.

Alia descriptio.

Recipe olei ex lithargyrio, Colophonix, Mumix ana vnc. i. Olei ex vitellis ouorum quantum sufficit ad formandum vnguentum: hoc sephirus mollificat, maturumq; reddit.

Oleum lithargirij fit hoc modo: Recipe alumen, acetum, & lithargyrium, coque simul omnia, donec albescant: postea rursus acetum & alumen addes, & ad consumptionem vsq; liquoris decoques, & sic in oleaginosam conuertetur materiam, de qua scribit etiam Archelaus.

DE FUGILE VEL FUGILICO APO.

stemate. CAPUT L.

EX Martis ferrugine producit fugile, vel fugilicum apostema: quod est indicium principij noli me tangere. Archelaus vocat fuliginem, Hermes verò ferruginem. Nos autem ferruginem Martis nominamus. Is potissimum accidere solet, qui nōdum adoleuerunt, videlicet infra quartum & vigesimum annum existentibus: alijs verò si contigerit eam ætatem prætereuntibus, hos Noli me tangere dixeris expectare.

Nota.

Quiuis liquor materialis apparet anteaquam locum fixū ponat. Postea quicquid oritur in sui sanguinis principio, transit in prauam lentiginem.

Signa.

Quum ad auriculas bullæ cum inflatione natæ fuerint in earū circumferentia, tertio post die rubicundæ fierent, postea calor atq; dolor capitis, partim vnā cum squinantia concurrerint, ferruginem fore dicas.

Terminus.

Si per se terminabitur, in putrefactionem transibit, quæ vergit ad interiora, vel in alopeciam dilatatur.

Cautela.

Caucas ab aquis fortibus & corrosiuis, à purgationibus, à capitellis, aut lixijs acutis, quia per suum emunctorium purgari debet, id est, per anum.

Cura.

Tripartita est eius cura: vna per maturationem: per mundificationem alia: tertia per consolidationem.

Matura.

Mathratio.

Nulla fieri debet apertio: nam inde sequuntur accidentia praua: per se maturefcere potius erit.

Nota.

- 5 Accipe olei laterini ꝯ i. Oppopanaci colati ꝯ ss. fiat emplastrum super carbones. Oppoponacum per acetum colatur: deinde fit iterum massa, & induratur.

Mundificatio.

- 10 Recipe mellis, Brunellæ ana ꝯ i. Aristolochiæ rotundæ, Aloe patici ana ꝯ i. Fiat mixtura in modum emplastri, administra quum iam apostema fuerit apertum.

Consolidatio.

- Accipe vitellorum ouorū numero iij. Resinæ de botin ꝯ iij. Farinæ tritici, Hordei ana quantum satis fuerit pro incorporatio-
15 ne: singatur vnguentum.

DE NATHA VEL NASDA.

CAPVT LI.

- Q Vum ambæ virtutes simul concurrunt in vnum latus, nasda
20 pit, estq; naturalis concretio.

Signa.

- Quando membrum aliquod ipsamet hoc operante natura ma-
ius fit altero, nullusq; dolor in eo loco fuerit, nec in stomacho, nas-
dam fore iudices. Si ventriculus aut thorax doluerint, signum erit
25 phthisis.

Cautela.

Noli sumere potiones aliquas, quia natura per seipsam effluit.

Cura.

- Accipe de fecibus vini ꝯ x. Vini ardentis ꝯ iij. Axungia vul-
pis vnc. v. Olci anetini ad pondus omnium. Fiat vnguentum.

30

DE PHLEGMONIBVS.

CAPVT LII.

P Hlegmo quidem est apostema, quod nō tendit ad mortem, nec
ad impotentiam membri, minus ad aliquod aliud accidens.

Nota.

- 35 Apostemata quæuis præter corporis detrimentum orientia,
pruducuntur ex aluminibus liquefactis: & ab alijs apostematibus
hoc solo differunt, quod non sint obnoxia morti, nec etiam acciden-
tibus.

Cura mundificans.

- 40 Accipe oleorum ouorum vnc. vj. Camomelini vnc. i. Serapi-
ni, Galbani ana ꝯ vj. Visci de abiete aut pino ad pondus omnium.
Farinarum hordei, Fabarum ana quantum sufficit pro incorpora-
tione: commisce in formam vnguenti. Mel rosatum & salis aqua

simul permisceas, quo liquore serò maneq̃ lauabis.

DE HERNIA AQUOSA VEL HYMO-

rosa. CAPVT LIII.

Hernia aquosa prouenit ex eo loco, in quo sita fuerit, estq̃ liquor in oleo resolutus: producitur ab externis accidentibus & causis, quum quispiam læsus fuerit, vel ex abundantia spermatis putrefacti, quod in liquorem est resolutum.

Nota.

Quoduis resolutum sal in suo loco remanet solum, nisi per poros deorsum transeat, & tunc destillat in exitum, quod in oleo sicri nequit.

Signa.

Si pudenda fuerint inflata, compressioneq̃ foueam remanentem contraherent ante maturationem, herniam esse dicito.

Terminus.

Quum hernia per se terminari permittitur, in testiculorum putrefactionem transit, & postmodum bubonis initium præbet: si per tres aut quatuor septimanas non recesserit, sit morbus incurabilis.

Cautela.

Cave ne aperias, at medice diligenter animaduertas, an hernia sit aquosa, vel inflatio testiculorum, vt vnum pro alio non cures, indeq̃ maximum periculum subsequatur.

Cura.

Accipe ficuum lib. i. Olei granorum iuniperi vnc. iiij. Farinæ fabarum vnc. vj. Fiat cataplasma super ignem, quod superponatur quanto calidius pati valeat, manè, sub meridiem, & serò: nam ipsam materiam separat.

Aliud.

Accipe farinæ fabarum lib. i. Seminum psyllij, Citioniorum ana vnc. i. Consolidæ maioris vnc. iiij. Vini & acet quantum satis est, & fiat emplastrum. Recepta quæuis euacuancia vel exiccantia hoc loco sunt inutilia.

DE HERNIA VENTOSA.

CAPVT LIIII.

Hernia ventosa prouenit etiam ex accidentalibus, & est arsenicalis inflatio præter salis resolutionem.

Nota.

Omnis inflatio sicca producitur ex arsenico puro, quapropter apprimè considerandum est in hac cura, quòd ea quæ mitigant arsenicum, herniam ventosam etiam curent.

Signa.

Quum oseus inflabitur cum duritie, & intensione, illaq̃ durities insensitiuum oseum effecerit, & absque colore herniam ventosam esse iudicabis.

Terminus.

In

In suo statu manet, donec altero anno subsequenti rursus in crissim incidat.

Cautela.

Abstinentum erit ab apertione, rebusq; siccis.

Cura.

- 5 Accipe sicuum lib. i. Olei ex baccis iuniperi ꝯ iij. Farinæ fabarum ꝯ vi. Resoluatur materia sicuti supra de hernia aquosa scriptū est: animaduertendum tamen in primis curando herniam ventosam, vt per pinguiā, viscosāq; procedatur, non propter duritiem, cum sit ventus: & quamuis diaciminum ad ventum in ventre clausum optimè valcat, nihilominus in ista cura non est idoneum: quia tumor hic ab arsenico crudo, & realgare causatur, quæ quidem oleum amygdalarum dulcium, viscus abietis, & emplastrum ex terebinthina mitigant.

Alia cura.

- 15 Accipe olei amygdalarum dulcium ꝯ ij. Farinæ fabarum ꝯ ls. Fimi columbini, Fimi caprarum ana ꝯ iij. Aceti quantum sufficit: fiat cataplasma, quod superponatur manè, sub meridiem, & serò.

Alia descriptio.

Accipe visci abietis ꝯ vi. Mumie vnc. v. Foliorum ebuli vnc. i. commisceantur.

Alia formula.

- 20 Recipe terebinthinæ lib. ls. Cumini vnc. iij. Seminum lactucæ ꝯ vi. Ceræ quantum satis erit: reduc in emplastrum.

DE HERNIA CARNOSEA.

CAPVT LV.

- 25 **N**On aliā quā alcola vel naphtha suam originem hernia carnosā ducit, loco formæq; solū ab eis differt.

Nota.

Postquam liquor nutritiuus quo sustentatur oseus, à vera substantia separatur, & in excrecentiam transit, herniam carnosam

- 30 profert.

Signa.

Si tumuerit oseus, induruerit, ac sub cute, vel trans cutem excreuerit caro, herniam carnosam esse dicas.

Terminus.

- 35 Vltimo transit in putrefactionem, & producit fistulam, & si non maturuerit infra quinque septimanas, nullam curam admittit amplius.

Cautela.

A potionibus vel curis intrinsecis à rebus pinguibus, & à superpositione siccorum & exiccantium abstine.

Cura.

- 40 Eius cura duplatur, scilicet per instrumenta, perq; medicamina. De instrumentis scriptum est in vlcibus.

Descriptio cure.

Accipe olei laterini ꝯ vij. Oppopanaci, Galbani, Bdellij ana

3 iij. Reduc ad formam liquidam cum ista additione. Recipe fabarum farinæ 3 iij. Ficum numero iij. Caphuræ, Rutæ ana 3 i. fiat in modum emplastri: hoc maturat, resoluit, putrefacit, crescere magis non sinit, nec etiam dolorem inferre.

Resoluentia herniam carnosam, alcoolam, & naphtam, sunt ista.

Oleum benedictum, Oleum laurinum destillatum, Oleum nucū, Oleum de seminibus papaueris nigri, Oleum aneti, Axungia cati destillata, Alcool vini destillarum cum fabis, Alcool destillatum cum seminibus psillij, Aqua flammulæ, Aqua hirundinariæ, Aqua de persicaria rubea, Aqua de iringo, Succus ex lapatio, Liquor destillatus ex vino caprino. Notandum hic olca destillata rebus pingui-
bus non annumerari.

DE TENTIGINE OBSCURA ET PRÆ.

ua, hoc est, Noli me tangere, in matrice.

CA P V T LVI.

EX superfluitate salis acetosi quod in profluuiio, vel in menstruis existit, oritur obscura tentigo.

Nota.

Si menstruum aut profluuium transeat in salis acuitatem, ex qua produceretur ferrugo, tandem ad matricis substantiam se convertit, ac tentiginem excitat obscuram.

Signa.

Quando sui temporis ordinem profluuium menstruumque non obseruant, ac vnā cum illis fluxionibus aqua permiscetur, & cum vrina sanies dolore pudendorum effluit, torminaque fiunt in ventre, quæ tempore coitus augentur, & inde post quatuor septimanas sanguis profluit, genus tentiginis fore iudices.

Terminus.

Si per annum continuarit, mulierque sterilis fiat, in ulcerationem incurabilem transit.

Caute.

A purgationibus, consolidationibus, & mundificationibus prorsus abstinendum erit.

Cura.

Eius cura tripartita est, vna per sparallium, alia per potiones, tertia per vnguenta: parum differt hæc ab ea, quæ de matricis ulcerationibus cura fieri debet.

Cardonium.

Recipe agrimonie, Saniculæ, Pyrolæ, Vtriusque peruinæ ana 3 i. Aristolochiæ rotundæ 3 i. Herbarum pastinacæ, Perdetis ana 3 i. Musti non maturi ex vino rubeo vsque ad centum kist, fiat cardonium, hoc est, ponatur in mustum herbæ supradictæ, macerentur, & simul repurgentur, de quo vino per medium annum con-
tinuè

nuè bibat mulier. Kist vini duas menſuras implet.

Aliud Cardonium.

Recipe conſolidæ regalis lib. ſs. Ariſtolochiæ rotundæ ꝓ vi. Diapenſæ, Alchimillæ ana ꝓ x. Serpentinæ minoris, ad pondus omnium: fiat cardonium ſecundum uſum.

Salis compoſitio, cuius uſus ſit in omnibus periculis laborantis tentiginæ matricis.

Accipe ſalis communis lib. ſs. Thuris, Mumie, Hæmathitis ana ꝓ ij. Fiat mixtura cum ſale, quo condiatur omne quod ederit.

Sparallium in tentiginæ obſcura.

Accipe aquarum plantaginis, Serpentinæ, Perſicariæ, Hypericonis ana lib. ſs. Lumbricorum terreſtrium ꝓ vi. Dragacanti ꝓ i. Conſolidæ, Foliorum ariſtolochiæ longæ ana ꝓ ij. Fiat ſparallium optimo ſaccharo permixtum, hoc eſt, fiat metrenchita, vel clyſteriū, vuluæ imponatur, per ꝓ tres, quatuor, vel quinque horas in ea maneat ſingulis diebus.

Aliud ſparallium.

Accipe ſucci hypericonis, Perſicariæ ana lib. ſs. Aquę de prunis, de ceraiſis ana lib. i. Terebinthinæ lotæ in aqua roſarum ꝓ vij. Fiat ſparallium pro matrice, quod indatur in vuluam, quolibet die bis, aut pluries, pro neceſſitatis exigentia.

Aliud ſparallium.

Accipe olei hypericonis, Perſicariæ, Ariſtolochiæ rotundæ, ana lib. i. Olei ranarum, Lumbricorum ana ꝓ xij. Olei ex vitellis ouorum ad pondus omnium, formetur ſparallium, & ob ſuam pinguedinem, non eſt opus vt in tanta quãtitate hoc adminiſtres, quia quicquid lumbricum eſt, matrix ad ſe libenter attrahit.

Vnguentum ad dorſum.

Accipe Mercurij abſq; ſubſtantia frigida, & omni mordicatione correcti ꝓ ſs. Boli ſciſi ꝓ ij. Axungię ceruinæ lib. ſs. Olei aneti, Olei ex vitellis ouorum ana ꝓ vi. fiat vnguentum cum cera. Iſta medicamina, ſcilicet vnguentum, ſparallium, & cardonium ſimul adminiſtrari debent quolibet diē bis.

DE MOLA MATRICIS.

35

CAPVT LXII.

Nihil aliud eſt mola per ſe, quàm menſtruum, quia iſtud eſt matricis nutrimentum, & vnà ſpermatidis.

Nota.

40 Quoduis menſtruum ſpermati permixtum in generationem tranſit: nam in eo loco nulla ſeparatio fieri poteſt amplius, præterquam naſcentis impleto iam termino ſeparatur à ſuo loco decoctionis. Vita molæ eſt in ſpermate: nam donec ſperma habuerit, infla-

tur venter, quo deficiente cessat etiam tumor augeri, donec, &c. Nonnunquam in renibus generatur excreſcentia, quam Friburgi vidimus in vitulo (puro in interſignio vituli eſſe legendum) albo nigræ coloribus permixtam.

Signa.

Si mulieris vterus ex prægnanti natura tumuerit, menſtruaque fluant ſimul, & modò venter minueretur, aliàs augeretur, aut extra verum terminum in duram inflationem exurgeret, vnà cum, vel abſque doloribus, mouereturque, molam eſſe matricis dicitur.

Terminus.

Creſcente mola matricis, ſpermatibusque vehementer in coagulationem commixtis, augetur in mortem uſque.

Cura.

Duplex eſt medicina molæ, vna quidem in expulſione, altera in præſeruatione.

Ad expulſionem.

Accipe croci orientalis ꝯ iiij. Boracis ꝯ ſs. Carabe ꝯ ſs. Scamoneæ ꝯ vi. Lapidis lazuli ꝯ i. Fiat peſſarium cum oppopanaco inſpiſſato. Animaduerte quod huiusmodi medicamentum adhiberi nullo modo tutò poſſit: niſi mola praua ſit adhuc, & per uuluum exire queat, ante partus veri terminum: aliàs mulier exponitur mortis maximo periculo, ſi magnam expellere molam conatus fueris.

Præſeruatium contra molam.

Accipe agaraci trociſcati ꝯ i. Euphorbiꝝ ꝯ ſs. Opponaci colati & inſpiſſati ad pondus omnium: fac peſſarium, vtere antequam habeant molam magnam: ſi non deſierit vna tantum nocte, liſte gradum in eo medicamento, quia ſignum eſt generationis proliſ.

DE EXITURA.

CAPIT. LVIII.

EXitura habet exordium ex proprio defectu, ſic vt illa tria prima, que continent excrementum, in putrefactionem tranſeant.

Nota.

Quoduis excrementum primam ſuam materiam habet, ab eoque ſeparatur quod expellit illud: poſtmodum aliud nihil præter infirmitates generat.

Signa.

Quum ſanies per naſum ſaua foetidaque decolat, vnà cum dolore capitis, vel eo ſine, pariter ſi aurium excrementa putrida fuerint, ſputumque foeteat, vrina ſaniem proferat, ac ſtercus naturalem colorem amiſerit, ſudor ſit foetens, vngues corruptionem patiantur, ex auribus ſaua pinguisque ſanies profluxerit, oculorum lachrymæ falſæ deſtillarint, & acutum apoſtema turgeat, ac menſtrua foetentia cum impertinenti colore fluxerint, præter dolores renum aut ſæmorum, ex his omnibus exituram iudicabis.

Termin

Terminus.

Si exitura sepius abierit, redieritq; per quatuor annos id ipsum continuando, permansuram esse iudicabis.

Cura.

- 5 In exitura non est alia cura, nisi quod excrementum extrahatur continuatè.

Descriptio ad nares.

Recipe lolij, Seminis nigellæ, Ellebori albi ana ʒ i. Maiorang, Saluæ ana ʒ ss. Musci grana ij. Fiat sternutatorium, quod singulis diebus manè per nasum attrahatur parum per vicem.

- 10 *Descriptio ad aures.*

Recipe diagridij ʒ i. Bdellij ʒ i. Cerae scrup. i. ss. Fiat in modum emplastri: quum aures spumam aut aquam emiserint, impone pinacidium his constructum.

Medicamentum ad vrinam.

- 15 Accipe croci orientalis ʒ ss. Pilorum zenij ʒ ss. Cantharidum numero v. Fiat mixtura, sacculusq; sub canali, subtusq; vesicam, vrinam prouocabit, per vnum aut alterum diem, donec sanies cesset. Zeni sunt folliculi circum leporum caudas existentes.

Medicina pro stercore, vel intestinis.

- 20 Accipe mellis quantum sufficit, Diagridij ʒ i. Hermodactylorum, Turpeti ana ʒ i. Fiant suppositoria secundum artem: præter sal in exitura, verum in constipatione poteris vti sale.

Medicina pro sudore.

- 25 Accipe theriacæ ʒ ij. Alcohol vini ʒ ij. Euphorbij grana vij. Fiat haustus ante ingressum balnei, suadet, postmodum calidè coniectus decumbat in lecto, bis hoc, ter, vel quater, ac toties repetas, donec fœtor abeat.

DE CALLO.

CAPVT LIX.

- 30 **C**allus est arsenicalis tumor, ex liquore carnis aut sanguinis proueniens.

Nota.

Quoduis apostema per fricationes excitatum in superficie carnis ponit suum emunctorium.

Signa.

- 35 Si post fricationes aliquod exurgat apostema rubeum atque tumens, callum esse dixeris.

Terminus.

- Si fluxiones arsenicales coniunctæ fuerint, cum affluentia terminatur in vlcerationem, & postmodum in estriomenam transit, maxime cum apostema vel foramen in crus siccum inciderit ex fricationibus, aut in alio loco.

Cura.

In calli cura postquam in apostema transierit, hac vtere descriptione,

ptione. Recipe olei rosarum ꝯ vi. Calcis viuæ extinctæ ꝯ iij. Caphuræ 3 v. Fiat mixtura, quæ superponatur vnguenti loco. Si tamen prius in vlcus transiisset callus, hoc vtere. Accipe spernioli ꝯ i. Olei de caphura 3 ij. Succu papaueris, Hyosciami ana ad pondus omnium. Fiat cataplasma, quod superponatur, calorem sedat: postea sume descriptionem hanc. Cape emplastrorum apostoliconis, Diaquilon ana ꝯ ss. Mumia ꝯ ij. Cerussæ 3 ij. Caphuræ 3 i. Misceantur, & fiat emplastrum super carbones.

DE PORRIS.

10

CAPVT LX.

POrri proueniunt ex auili liquore, qui nutrimentum radicum esse deberet vnguium. *Nota.*

Vbi porrus, non longè distant vngues: itaq; radices earum in excrementum transeunt, quæ porros efficit.

15

Signa.

Quum in digitis pedum aut manuum porri nascuntur, quibus tactus dolorem infert, ac indies magis excrefcunt in auellanae nucis medietatem, porros fore dixeris.

Terminus.

20

Vltimò simul cum carne crescent in vnguium duritiem, & cum per corrosiuas aquas, vel incisionem aperti fuerint, in elephantia principium incidunt, incisioneq; maiores efficiuntur.

Cautela.

Ab incisionibus & corrosiuis aquis abstine.

25

Cura.

Accipe oleum ex baccis iuniperi, Besonnæ, Agarici ana 3 i. Fellis bouis quantum satis erit pro vnguento. Vnge dies & noctes linteolo, quò magis triueris, eò melius efficiuntur nigri, siccanturque. Postea cura per oppodeltoch ad quatuor vel quinque septimanas.

Alia cura.

Accipe realgaris scrup. i. Olei vitellorum ouorum 3 ss. Calcis extinctæ quantum sufficit in vnguenti formationem, hoc etiam nigros efficit porros, & putrefacit.

DE SCLIROSI.

35

CAPVT LXI.

SCliriosis est apostema, vel nodus, qui nascitur per excrementum nouæ generationis. *Nota.*

Quando natura superfluitatem ex centro generationis producit, accumulata postmodum in excrementum iuxta membrum in quo fuerit, generatur.

Signa.

Quum in corpore durus & immobilis tumor, & caro simul cum ligamentis creuerit, quò si tactu simile quid percipitur, scliriosum fore iudices.

Ternis

Terminus.

Sub finem indies magis ad suam generationem tendit scirrhosis, & vltimò contorquet membrum, intestina debilitat inflationibus, & in regionibus existens membrorum seipsam ad mortem suffocat.

Cautela.

Ab omni medicina qua solitum est in apostematibus vti, caueas, & ab omnibus instrumentis, quibus consores vtuntur, & ab eorum magisterio.

Cura.

Cura sit quod scirrhosis non accrescat, nec aliàs curari potest.

Descriptio vnguenti.

Accipe olei mirtillorum ꝯ ij. Nucis muscatæ ꝯ ss. Axungie iumentorum ꝯ ij. Periculi ad pondus omnium. Fiat mixtura, quæ spermatica vasa, prout renes & scemora, mense quolibet inungantur: hac enim scirrhosi tollitur incrementum.

Annotatio.

Regeneratio maior est, quàm vbi corpus nascitur: possibile est vt fiat secunda regeneratio: & est pura superfluitas regenerationis. Scirrhosis aliquoties in fronte nascitur, vt nodus, in ceruice, & in manibus. Quando sub costis, aut ad ventrem nascitur, tunc eius durities non bene percipitur.

DE LENTIGINE.

CAPVT LXII.

Inexpertis, nec non doctores asserunt ex cholera nasci lentigines: monachi dicunt ex cœlibatu. Verùm ego liquoris Mercurij esse dico.

Nota.

Vbi liquor Mercurij fuerit, qui vergat in sui regenerationē, oriuntur lentigines. Omni anno quiuis carnis liquor florescens regeneratur, & qui lentigines habent, illis qui carent saniores existunt: sub axillis & sub genubus, patent, quas vulgus pulmonis maculas appellat, multasq; sub lentiginum vocabulo concludit.

Signa.

Quum in facie, vel sub axillis, sub genubus, aut suprà maculæ nascerentur crocei luteiq; colorum, siue maneat, aut recedant, lentigines fore iudicabis.

Cura.

Curandum est, vt expellantur, quò vehementiùs, eò meliùs.

Descriptio contra lentigines.

Accipe heliotropij, Gamandrea ana ꝯ iij. Manne electæ ꝯ ss. Spermatis ceti, Baccarum lauri ana ꝯ x. Aquarum melissæ, Verbenæ, Valerianæ ana ꝯ v. Fiat potus, eiusq; dosis à quatuor in uncias quinq; sit, quum incipiunt exire, bibatur: si Reubarbarum apponas, non exeunt amplius, quod minimè bonum est. Vide quæso quàm egregia res sit experientia, per hoc vnicum.

Heliotropium herba solaris, quæ penes me est melissa, mirum in mo-

in modum carnem & sanguinem regenerat, eaq̃ nil melius.

Sunt & alia penes Petrum Arelatum apostemata, quorum ego quòd hæcenus eorum experientiam non feci, nec etiam hoc loco meminisse volui. Quòd eos qui ad physicam & Chirurgiam pertinent morbos mihi per experientiam cognitos descripserim, boni consule.

FINIS.

THEOPHRASTI PARACELSI BOMBAST, VTRIVSQUE MEDICINÆ DO-

CTORIS, & Philosophorū Principis, tres vtilissimi Tractatus. Vnus
de Cutis apertionibus: de Cura vulnerum alius: tertius au-
tem de Vermibus, Serpentibus, Araneis, Bufonibus,
canceris, & naturalibus à natiui-
tate maculis, &c.

LIBRI PRIMI DE CVTIS APER- tionibus.

CAPVT I.

VM Deus Medicum atque Medicinam creauerit, non est quòd his immoremur, at solùm de rebus dicamus per se, hoc est, ex opere naturæ, quod nobis manifestant, hoc ipsum vt suscipiamus, nihil ex propria phantasia fingentes vel adijcentes. Demonstrat ipsa natura corpus hominis cutesua conclusum, ex tribus in vnum corpus esse positum, id est, corpora tria fore, sed vnum in istis tribus quod hominis est corpus, in quo morbi quiuvis oriūtur, ex eo quòd separentur à se inuicem, aut vnum ab alio: hinc fit vt in corruptionem transeat, quod separatum est. Corpora tria hæc sunt, Mercurius, Sulphur, & Sal. Quid vnumquodq̃ per se, tum tria simul vnita, satis in chirurgia corporis enucleatum est, & in nostra philosophia latius. Iam est quòd chirurgus instruat, quo valeat ex eiusmodi principijs intelligere, quinam ex tribus illis quæ dicta vlcera, nec non cutis apertiones procedere queant. Per exemplum sic declaratur. Quoduis metallum etiam in tribus illis positum est, Mercurio nempe, Sulphure, Saleq̃. Sunt inter illa corruptibilia quæ dā, vt ferrum, cuprum, &c. ea de causa videlicet, quia sal consumit omnia:

omnia:

quod nisi foret, nihil absumeretur in similibus. Verum non consumit sal, nisi quod in corruptionem separatum est, eiusq; habet initium: data sibi tamen occasione, prout si palea reperiatur ignem, eā sequitur, & corruptionem ab ea sui recipit. Quum igitur sal occasionem habet, corpus in quo continetur, corrumpit, & corrodit, inde sunt æruginis variae iuxta corporum & salium conditiones. Aerugo talis igitur à sale proueniens, corrumpit ac circum se rodit assidue, donec totum corpus absumpserit, quo continebatur, vel tam late ac potest, nisi reprimatur eius malitia. Nec solum in ferro hoc ipsum contingit, aut cupro, sed etiam in alijs corporibus omnibus ærugo generatur, quæ suum corpus absumit, hoc est, id ipsum quod foret deberet, corrumpit. Non secus etiam in homine salis natura quædam habetur, quod postquam occasionem receperit, hoc loco chirurgicè non declarandam, cutem, & carnes abedit, venas ac neruos: item ossa, cartilagine, &c. iuxta cuiusq; salis conditionem & locum. Ex eiusmodi sale, quod vnum est è tribus illis corporibus & materijs primis humani corporis, producuntur in eo cum interna, tum externa quæuis vlcera. Satis igitur vniciq; chirurgus dictum sit, omnia corporis foramina vel vlcera sale fieri, quod corpus totum existit in humano corpore. Prout enim pluuia sali ferrei præbet occasionem, hoc in æruginem transmutandi, non aliter in homine iudicandum est. Qui volet æruginem huiusmodi curare, debebit instar alchimistæ fore, qui ferrum aliquod præseruare nouit, vt nulla sibi detur ad æruginem occasio, cuprum etiam ac alia metalla: quibus vbi damnum eiusmodi contigisset, optimè supplere scit. Quandoquidem eiusmodi naturæ quodlibet metallum est, vt quum à Philosopho iuuatur, non secus ac in homine, quod in illo defuerit, crescentia propria repleatur. In exemplum: Homopatiens vlcus auxilio medicinæ curatur, sic metallum etiam foraminatum remedio quod adhibetur ei, fit rursus integrum: quod enim in hominis natura fieri potest, in corpore metalli possibile fuerit: vt vnum, sic etiam alterum fit. Hæc sunt mysteria naturæ, necnon magnalia artium, quibus Deus dorauit & ornauit medicum. Artes istiusmodi mirabiles ei sunt oblatae, vt ex luce naturæ depromat, quæ quidem lux homo est, & corpus vniuersi, quod propter illum tantum creatum est. Sciat ergo medicus chirurgus breuiter his instructus, quod corpus & cutem aperit, & quod curat, vtrumque ex natura quærere ac reperire.

CAPVT II.

40 SAl est eiusmodi naturæ, vt rodatur edatq;. Proinde dicitur ignis occultus, quem nemo videt, neq; sentit essentialiter, vt in vitra latet. Per exemplum sal intelligi potest. Vti videntur herbæ, necnō radices, quæ carnem in bullas exurunt, vt flammula, flos eius & ra-

Mmm

dum salia reperiuntur, neruorum, carnis, vcnarum, medullarum, olsium, cartilaginum, &c quodq; iuxta suam naturam ab alijs diuisum atq; differens: de quibus abundè satis ad intelligentiam exemplorum flammulæ, cantaridum, arsenici, calcis, &c. dictum. Quicunque hæc exactè cognouerit, vlcerum originem ignorare minimè potest.

CAPVT III.

Prouerbum hoc inter doctos versatur: A finis termino Philosophiæ, Medicina sumit exordium. Hoc innuit iuxta Philosophiam rerum naturalium, in operationibus, viribus, malis atq; bonis, medicinam esse nobis addiscendam, vt iudicemus ex eis in hominis corpore pariter flammulæ sal existere, sal calcis, sal boracis, arsenici sal, &c. Non est imitanda hoc loco veterum theorica, iudicans originem vlcerum non ex demonstrationibus Philosophiæ, sed ex suis opinionibus & phantasijs: super quas nihil ædificandū est, quòd non incæperint vbi philosophia desinit, at potiùs à seipsis, philosophicum finem ignorantes. Quinam incipiendum sit à fine Philosophiæ, notate per exemplum. Videmus lac esulæ pruritū excitare: per hoc Philosophia docet apertè nos, esulam in corpus assumendam non esse, ne sit apertionis illius occasio. Post eiusmodi philosophicam rationem & instructionem, physicam ad hunc modum incipias, videlicet: pruritum in homine per esulam hominis ortum, sal esulæ fore iudicatio, cūm homo sit Microcosmus. Cūm ergo philosophia sit ea, quæ nobis naturam suis in operibus proponit atq; demonstrat, in eo naturæ fundamento medicum esse fundatissimum oportet: inde ~~rapimus~~ infinitæ rationes ac documenta rerum originum, de quibus iam scribimus. Erroneum curarum fundamentum olim positum fuit. Hoc enim curat hominem, quòd exulcerat: id res naturales minimè faciunt, aut efficere possunt, videlicet, vt illud quod ipsæ produxerunt, curent. Nonnulla reperiuntur impedimenta, ne perurat vrtica, flammula exulceret, ac chelidonia cicatricet, &c. Similia perquàm vtilia sunt, contra salium exulcerationes, vt quæ tollunt escaram ab arsenico, salis arsenici pariter escaram tollunt in homine, curantq; non aliter quàm in illis, in humano corpore: hoc ipso natura docet, vlcera medicum ex fundamento cognoscere, qui per ipsam, & non ipse per seipsum efficitur. Quapropter vbi docere suis demonstrationibus natura desinit, ibidem in homine medicum operari, scire debet. Non potest igitur fore medicus ille, qui philosophus non erit, cūm in philosophia fundetur ipsa medicina, nec non ipse medicus.

Non est arti fabrilī comparanda medicina, quod antiquos fecisse doctōres videtur. Faber enim vt in animo domum concipit, non ædificat: non ita medicus excogitare per se morbum aliquem

potest, cum hunc non efficiat, sed natura, quæ pariter eum nouit. At quia medicum etiam cognoscere decet, à natura petere debet, ac addiscere quantum ea docet, æquè tantum scit, & esse verè comperit. Faber lignarius truncat arborem, eamq; pro suo parat ac aptat arbitrio: medicina verò præparare se non sinit pro voluntate medici cuiuspiam, at in suo statu manet, in quo similiter uti cogitur ea. Discere medicum igitur oportet in his, in quibus ars consistit, ut ab exemplis, quæ quod loqui non possint, indicant ea quæ natura continet, quæq; fieri non velit, ut unicuique sapienti, cui datum fuerit intelligere, singula tanquam per parabolas & subtilitates ad oculum proponantur, & offerantur. Docet itaq; nos philosophia parabolico modo per figuras, formas, virtutes, ac similitudines, ut per eas addiscamus quæ necessaria sunt. Ad hunc modum etiam Christus locutus est, non omnibus sapientibus, at solum illis, quibus datum est intelligere. Sic medicina quidem est ars non omnibus data, sed illi tantum, qui ut supra narrauimus, intelligit. Quare non immerito veterum theoricæ, causæ, rationes, & similia, cum suis æmulis deridenda sunt, ut exproverbio, Cæcus cæcum ducit, & ambo in foueam cadunt. Nam quod ex eis qui philosophi non sunt, medici fiant, mirandum non est, si tam enormes in medicina fiant errores, maximè cum tot in eam sese violenter, & præter æquitatem indurant, non considerantes, eam peculiare Dei donum esse non concessum omnibus, conscientiam suam non examinantes, &c. Qui nullius pretij vel intellectus existunt, cor ad medicinam attentum habent, non ea de causa, propter quam à Deo creata est, quod fit ut hoc meo tempore, post ~~hanc~~, nulla gens medicis contemp-rior existat: non propter artem, sed personas, ex omni genere nequitiarum ad medicinam, ut ad refugium constantes. Penes antiquos itidem accidisse non dubito, quod eorum artis fundamentum aperte satis docet: cum istorum plurimi vociferatores atque seductores fuerint.

CAPUT IIII.

Natura salis, quod in homine tertij corporis locum habet, hæc est, ut alia duo putrefieri minimè sinant, & ea de causa naturaliter eis incorporatum fuit: nam ubi sal nullum extiterit, putrefactio libenter subsequitur. Hac ratione quibusuis in rebus natura sal ordinauit, atq; posuit, ut corpora conseruentur in sua sanitate. Varia reperiuntur salium genera, Sulphuris, & Mercurij, quod fit ut variae corruptiones etiam existant. Quod gustum exhibet, sal est, quamuis acutus ut in pipere, Mercurio, Sulphureq; gustus: item in Gentiana sal amarum est, in saccharo dulce, & acetosum in acetosa: nihilominus omnia salia varia quotquot fuerint, inter se diuisa tamen uti carnes existunt, istius vel alterius conditionis: hic ut quadrupes

- drupes animal, ibi tanquam auis, alibi sicut piscis aut vermis, ubique tamen istorum locorum caro sui spiritus inest earundem rerum, vel anima: quamuis homines in dubium assumant, an hoc vel illud carnem iudicare debeant, aut non. Ac si quispiam dicat mel non habere sal in se, piper autem illud continere, cum tamen ambo sal habeant, sine quo persistere non possent. Multa salia sese manifestant, ut medicus oculariter eorum conditiones addiscere queat: item ut ista suis differentiis in multas species diuiduntur per naturam, non secus in homine fore iudicanda sunt iuxta specificas naturas suas & conditiones. Eorum quæ comeduntur multæ varietates existunt: aliquot ex aquis profluunt, alia quidem ex terra depromuntur, quædam lapidum instar, mineralium alia coagulantur: & postmodum ex præparatione variantur, ut vnum alio pulchrius, clarius, & purius, uti sal gemmæ, similiaq. Sunt nihilominus hæc omnia conditionis huius atq. naturæ, ut in corruptionem concordant. Alia verò salia corrosiua reperiuntur, quæ seipsa rursus curant, ut aluminosa: corrodit enim alumen, & sanat iterum. Vitriolata similiter efficiunt, ut etiam diuersimodè per se demonstrant. Postmodum salia plumosa, quæ varia sunt, peculiarem naturam habent: item auripigmenti salia, calcis, & similia, quæ separantur ab alijs corporibus. Hoc notandum ea videlicet in corpore per se sola non existere, sed ut tertia pars alijs permixta & integra facta. Habet enim corpus anatomiam suam, etiam & corpora metallica iuxta sua membra. Hac de causa corpora prædicta mortem citius quam alia membra percipiunt, quod sal eorum arsenicum sit, &c. Sic de reliquis generibus corporum intelligendum erit. Prout Globulus vniuersus ex eiusmodi corporibus constat, non secus & homò, per quem transeunt meatus, id est, venæ salium repartiuur omnes per vniuersum corpus, ut in terræ globo videre licet ex eius regionibus. Vna pars exsudat per poros, quæ pluuiæ de cælo cadenti per similitudinem comparatur, quam istud per suos poros etiam erigit. Hac ratione discernuntur in corpore duo hæc, nempe cælum & terra. Quod ad terram attinet, per locum emittitur, veluti ista fontes in mare profundit ac fluuios, Danubium, aliosq. sic in vesica reperiuntur fontes corporis. Quod verò secundum corpus, vtpote cælum exhibet, per poros exitum facit, & aëre vel consumitur, prout pluuiæ cæli per terram absorbetur pro parte, aut euanescat in aëre. Cum igitur aqua sit, & elementum aquæ, lapidem efficiunt, sic etiam in vrina lapides fiunt, & in similibus locis. Ista physicis potius quam chyrurgis cognitu necessaria sunt: ignorare tamen Chirurgus minimè potest salia, quæ ad per se nascentia vulnera, secundum præpositum exemplum operantur in anatomie cursu, natura, & essentia. Quicumq. similia nouit & physica, tantò fundatior existit

in medicina. In terra damnum ex eis non oritur, hoc est, in corpore, donec in eo manserint. Nō aliter quā in terra globuli, dum in ista relinquuntur, ex eis nihil fit: nemo sal aut simile quid videt, quousq; per præparationem artis hominis extrahantur illa quæ in terra continentur, & aqua, tum primū apparent: vt per bullitionem salia ciborum, per separationem vitriola, per præparationem alumina, per inuestigationem calces, &c. Postquam extracta sunt, non prius nocent, hoc est, ad operandum potentiam habent. Similis in homine latet artifex, qui talia præparat arte sua naturali, per cuius operationes ea resultant, quæ in corrosiuis apparent. Verū vbi tales præparationes eorum quæ dicta sunt non fiunt, non nisi laudabilia, bonasq; fore comperiuntur. Et nisi præparatio fuerit ibidem in exaltationem paroxysmi, nullus apertionis morbus fit, at in vno corpore manent omnia, prout in terra.

CAPVT V.

Prout cœlum cum suo firmamento, necnon terra cum suis elementis vtrumq; duo sunt, & vtriusque partium alterutra per se ipsam est vna: sic & homo duo continet in seipso, videlicet influentiam, quā ei cœlum præbet, cūsum verò corpus administrat. Inde sequitur producta per illa terræ meliora vel peiora fieri, conseruari, aut corrumpi. Pluuia siquidem nimia destruit fructus, & pauca similiter. In proportionem consistit igitur ipsa natura, medium habere cupiens. Prout ergo cœlum terræ simile quid infert, corpori pariter accidit, quæ quidem occasio transmutationis est salis in vltimam suam essentiam. Hæc est vltima rerum essentia, quum istæ postremo sese manifestant, ita fuerint ab initio, sub occulta forma, velut minera, quā nemo discernit quidnam existat, donec veniat extra terræ firmamentum in ignem, tum demum apparent partes eius, vna repræsentat argumentum, alia realgar, tertia verò loppam: iam adest vltima dictæ mineræ essentia. Vt est istius causa, eiusmodi sunt causæ per spiritus accidentes, quorum labores hominum operibus haud absimiles existunt: item inuisibile suis in corporibus manifestum efficiunt. Isti sunt Xeni, Nephirei, qui delectantur in ipsa natura conditiones istius manifestando, quod ipsis etiam permissum est. Nihil enim tam occultum, quod hominibus non reueletur, hoc est, quin per materiam vltimam, initium & occultam essentiam cognoscant. Id ipsum efficit occultus ignis in suis effectibus. Et prout videmus accendi sulphur per calcedonium vel silicem, pariter & hic intelligendum, utpote sal recipere Nephidicos ictus, & accendi, ac in seipso ardere quodam igne prorsus inuisibili. Item vt Aetna mons lapides in talem & cineres adurit, & omnino consumit, præter ignem existentem in ipsis, at accidente solū: non secus in sale quidam latet ignis, qui sustentatur & nutritur in sul.

in sulphure. Hic ipse est qui corrodit, per occasionem ex accensione falsi acceptam, eoq; perducitur vt manifestum fiat: eiusmodi causa non prouenit ex eo ipso: quid enim contra seipsum esse veller? Verum quia nihil tam occultum, quod nobis ob oculos quandoq; venire non debeat: inde sequitur quasdam esse causas, quæ similia succedunt. Vti firmamentum est causa lapidum & fulminis, quod sylvas atq; domos accendit, cuius causa quidem ignis est: non aliter in hominis corpore tonitru, fulmen, & lapides existunt, quæ suo tempore prorumpunt in ignem suum. Idem in calcedonio videtur, qui super terram ignem exhibet, hic præter ipsum & calybem cum silice, nec non id genus talia non haberetur. Hoc modo manifesta fiunt omnia. Quisnam homini diceret in silice vel in calybe latere ignem, arte manifestum si non fuisset antea. Sic etiam in homine similis ars habetur, qua talia palam ei fiunt & innotescunt, vnâ cum suo detegente. Cælum peste laborare posse, nec non alijs morbis, haud scire possumus, nisi nos hoc eo doceat, quòd eiusmodi morbos in mundum inferiorem imprimat. Mirandum, incredibileq; nobis esse videtur, ac apud nos impossibile: verum Deo possible sunt omnia, qui hoc ipsum etiam facit: aliud in his habere iudicium non possumus, quàm in eius potestate cuncta fore. Hæc à nobis dicta putato, quòd firmamentum nostrum, & existens in nobis, quum pestilentiam producit, id per se efficiat, cui quidem & firmamento nostro pestis inest, vt ea quæ à supernis influit: verum eius loco præbet Aestiuomenum, Herpetem mordacem, Ignem persicium, &c. Non aliter quàm suprà dictum, de prænarratorum originibus morbum iudicare possumus, penes quæ relinquendæ sunt. Quis enim demonstrare naturam potest apertius, quàm eo quòd in tribus corporibus elementa quatuor occulta sunt, per quæ sumunt occasionem in vltimam sui transire materiam: Non secus atq; lignum igne separatur in Sal, Sulphur, & Mercurium. Ad hunc modum Phionitides occasiones & causas exhibent, vt nihil maneat occultum, sed in lucem prodeant omnia, sic vt oculariter appareant quæcunq; sunt in terris. Sciendum vtiq; tum in rebus insensibilibus, quàm sensibilibus vnum alteri semper contrarium existere, vt canes felibus, gallos basiliscis, sic de cæteris, vt mustelis, leonibus, Tabanibus, vel asilibus, quis & alijs, quorum vnum semper aliud in corruptionem & mortem persequitur. Phionitides vocantur illa quæ in corruptionem prosequuntur alia, prout ciconia ranas, falco perdoes, &c. Vt ista sibi mutuo contraria sunt, Physica medicum docet in suis subiectis agere. Hic enim vt piscator fore debet, quo rerum condiciones atque naturas cognoscat, quæ in aquis existunt: item vt venator, vt sciat naturas eorum animalium, quæ in terris & in aëre sunt, &c. Si quis nouerit quid Nifus faciat, rapiat, &c. co-

gnoscere pariter in corpore poterit, qui semper vnum concernat aliud: nam vt falco & perdices se habent ad inuicem, sic etiam in corpore se res gerunt vna contra aliam. Hæc est naturæ lux, de qua nascitur medicus, & non ex seipso, quamuis in seipso maneat.

CAPVT VI.

Salis duo fontes habentur, vnus ex venis, id est, in sanguine, alter in liquore, hoc est, in carne. Prout in terra videntur aquæ fontium ex venis eius fluere, & non ex seipsis, at in se pariter qui per terram in venis eius defluunt: Item quoniam ipsa terra sudat, ac in se continet humiditatem præter fontes, cum non omnes aquæ fontes existant, quæ super terram sunt veniuntque: Nam vbicumque se terræ liquor aliquis recipit, & congregatur in torrentem vel stagnum, liquor est eius, & non fons: isti namque liberas habent suas origines ex ramis venarum. Non aliter est intelligendum hominem in se dupliciter continere sal, id est, penes ipsum in duabus columnis existere, videlicet in sanguine, tum in liquore: quorum vterque peculiare sal habet in operationibus. quod in sanguine est, non repurgatur, at in venis manet: similiter & liquor ipse. Verum occasionebus datis, per suos meatus & emunctoria transeunt eò, vel ad loca in quibus conueniunt, veluti per poros cutis, per meatus renum, prout ipsa confluent, & simul in mixtionem veniunt omnia.

Positis itaque duabus istis columnis, adiectus est fluxus quidam assiduus, vt Nilus, qui semper fluit, hic est vrina. Ex istis tribus proueniunt salia, nec non omnes fluentium torrentium apertiones, per suos meatus vi suorum salium transcurrentium, hoc loco latius non declarandorum, quod libro de Tartaro satis abundè tractentur. Priora duo salia libri sunt huius argumentum, quo demonstratur, chirurgiam salis in duas diuisam esse vias, videlicet in scabiem, & in vlcera. Scabies procedit ex sale liquoris, quod in spumam transmutatur, aut in locustis exsiccat, & super cutem non aliter quam sal super vrticam extrinsecus adhæret. Non secus illud, scabiei nempe, vel prurituum in extremitates erumpit ex liquore varias in culpidas, prout in vrtica videtur. Altera via progreditur ex sanguine sal, & rodit cutem, carnem, ac ossa prout, una cum venis, ligamentis, nervis, iuncturis, &c. Salia liquoris in varias species diuiduntur, similiter illa quæ sunt ex sanguine, in diuersa partiuntur vlcereum genera, iuxta cuiusque salis existentiam in ipsa natura, quæ nos per exemplum docet ad hunc modum. Quædam in latitudinem crescunt, vt fungi: nonnulla in fistularum formam, vt sambucus, iuncus: alia per aggregatam multitudinem, vt lauendulæ, &c. quodque iuxta suam formam: quod quidem sal efficit, cum eius officium sit exhibere formas. Quapropter vlcera nonnulla fistularum instar, & iuncorum enascun-

enascuntur, vt fistulæ: quædam in latitudinem, prout cancer: in multitudine alia, sicut scrophulæ, cum similibus: quædam aquosa, prout fungi: sicca nonnulla, vt vsnea super lapides, sic de cæteris: vt natura nobis extrinsecus terræ sal ob oculos ponit in mineris, in lignis, & alijs crescentibus: pariter in corpore sal per suas operationes, eiusmodi formas etiam exhibet. Inde sequitur simile per simile curari, id est, vlcera similia per similes formas: quod quidem in generibus omnibus vlcerum apparuit euidentissimè, videlicet formam similem, simili medicinam semper extitisse. Pertinent igitur ad medicum Anatomia comparationum rerum per similitudinem. Vlcera itaq; nec non prurituum varia sunt genera, iuxta salium conditionum diuersitates: nonnulla dulcia, hoc est, absq; dolore, & comparantur sali cerebri sacchari, liquoritæ, &c. quædam ardentia, quæ piperi, Zingiberi, granisq; paradisi comparantur: alia sunt eschara, sali quidem arsenici comparata: comedentia quædam alcali sali similia, vitrioli, plumosi: stiptica nonnulla, quæ comparantur aluminibus. Sunt etiam vlcera frigida, solatrina, nenufarina, &c. calida, vt anacardina: sicca, vt acorina: humida barba Iouina, sic de cæteris, vt suprâ, sal eorum acceptum, &c. Non aliter de scabie & pruritibus dolorem inferentibus, & non, cutis generis plures aliæ species existunt, vnâ dissimilis alijs. Tam subtiliter & artificiose creatus est homo per manus Dei, vt si nobis ipse non manifestaret, incredibile foret hominem ex eis ita compositum esse rebus, quas in ipso philosophus atq; medicus ita microcosmicè detegit per species omnes. Nô potest ista cognoscere propria phantasia de humano corpore, si per naturam solam, cuius officium est eiusmodi comparationes, formas, atque similes operationes manifestandi.

CAPVT VII.

DE signis etiam est quod scribamus, quamuis ex rerum naturalium proprietatibus depromenda sint, vt vlcus omne quod nigram carnem habet, ac escharizat, est ex arsenico: hinc fit vt vnâ cum prædictis, tumorem, calorem, & lipopsychiam inferant, vt est arsenici natura. Sal eiusmodi per sepe contingit effluere, quandoq; non: quum verò fluit, est in operatione sua, prout salis fuerit conditio, proprietatq;. Sunt & alia salia, quæ tumores concitant, emittunt sanguinis plurimum, ac vehementer effluunt, quocunq; modo hoc faciant, hirundinariæ salia sunt, quæ sanguinem extrahunt instar sanguisugæ. Nonnulla reperiuntur, quæ duntaxat vrunt, & non rodunt, nec tumores adferunt, ac si commune sal vlceribus imponeretur: alia quæ tumores excitant rubeos, vt vitriolata: pleraq; alia tumores albos, vt aluminosa: quædam vnâ cum incidentibus circum foraminibus, vt salia gemmea: nonnulla cum caueis, vt alcalia. Talis est na-

est natura salium, vnius vt ad hunc modum, & alterius manifestetur ad alium, iuxta suas condiciones, quas hoc loco nō recitabo, sed philosophiæ potius committam, cuius fundatissimam peritiam habere medicum oportet in istiusmodi rerum & morborum cognitionibus. De doloribus dictum sit hætenus. Prout in sua natura salia sunt, animalia pariter in sua reperiuntur, & herbe quædam, quorum salia comparantur illis, vt sal colcotharinum, cancer, & persicaria salis vnius existunt, vt sal entali, iuncus, & fistula pariter vnum sunt. Quare sal colcotharinum operatione sua cancerum in corpore concitat, itidem efficit persicaria, nec non cancer aquæ. Similiter entali sal fistulam efficit in corpore, quod iuncorum & fistulorum salis existat. Ex forma namq; similia cognoscuntur, vt quum dicitur, hunc aut illum habere lupum, aut eo laborare, sit quia sal eiusmodi est vnius & eisdem cum vero lupo naturæ. In lupo quidem est idem sal, quod adscribitur cholerae, vel vt nonnulli volunt, fellis: hoc ipsum est origo cholerae, seu inuidia, corrosiuæq; naturæ. Non est istius verum cholera nomen, sed lupinum sal. In tribus enim corporibus homo positus est: Mercurio videlicet, Sulphure, Saleq; & non in quatuor: at in spiritum cum quatuor elementis, ex quibus nulla hoc loco signa sumenda sunt, at ex sale duntaxat. Sal etsi nunquam igneæ complexionis existat, vt arsenicum: æreæ quandoq; prout vitriolum: terreæ, sicut entali: & aqueæ quandoq; vt alumen: nihilominus id non iudicatur ex elementis, cum ista non fecerint illa, sed e contra sint ab eis elementa facta. Non sunt etiam elementa corpora, sed ventus, aer, aut spiritus tantum. Item non sunt operatiua, sed hoc est operatum, quod sal existit: istud enim operatur, & non elementum, siue frigidum, calidum, aut qualecunq; fuerit, sal quum exstiterit, euenit, vbi non, etiam non contingit. Complexiones ergo diuiduntur in illa tria corpora, non in quatuor, & in vnoquoq; corpore quatuor illa, cum eis vltra centum gradus & essentia. Non sunt igitur ex illis quatuor sumenda signa, prout quum dicitur: si cholericus existat, ex cholera: si melancholicus, ex melancholia: si phlegmaticus, ex phlegmate: si sanguineus, ex sanguine procedere: nihil minus. At si sal sanguinis occasionem habeat, sal erit eius quod in sanguine fuerit: si autem ex sale, quod in liquore latet, erit, eiusdem etiam iudicandum, & iuxta salis essentiam formabitur vlcus aut pruritus. Itē cuius generis sal exstiterit, hoc effluet: siue sit homo phlegmaticus, melancholicus, cholericus, aut sanguineus: ista sal non curat, sed iuxta suam naturam agit. Morborū eiusmodi signa faciunt ad intellectum eorum, vt medicus ex philosophia valeat eos cognoscere, iudicareq; iuxta verum fundamentum: quod autem nisi cognouerit, iudicium præbet hominibus existimandi se fundamentum artis suæ super arcam posuisse. Pariter signorum

gnorum ex philosophia cognitio, receptorum optimum componistam efficit, qui cogitur aliàs ab alijs opus emendicare suum, vnde surgunt enormes admodum errores. Inde recepta vera sumuntur, videlicet vbi quis morborum signa cognouerit. Hæc eadem eum docent origines eorum, quas vnâ cum signis reperit ex luce nature: sic vt ex eo genere rursus in ipsam naturam iterum redeat, ex qua recepta sibi proponuntur similia cum similibus, & non contrariorum ad contraria. Non est enim ad hunc modum intelligendus homo, vt in eo contrarium contrario pelli debeat, vt per aquam ignis: quid ergo foret quod aquam expelleret, quid ærem, quidnam terram, hyemen, quid æstatem? &c. Sal igitur suum sal habere vult, Mercurius suum Mercurium, & Sulphur suum sulphur: id natura demonstrat: in similibus expetere similia se.

15 CAPVT VIII.

VT fundamentum ac initium istius absoluaatur philosophiæ, sciendum est salia rursus in duas partita vias fore: videlicet vnâ quæ curam & sanationem recipit: & alteram, quæ non admittit eas. Nam vt in terra fluxus aquarum existunt, qui tolli minimè possunt, in corpore pariter occasiones aliquæ non possunt amoueri: nonnullæ super terram abeunt, vt fontes aliqui, postmodum autem redeunt: non secus habentur salia, quæ hoc ipsum faciunt. Sunt etiam quæ fluxus non existunt, sed exsiccantur, & reuertuntur: plurimi torrentes ad hunc modum fluxerunt antea, qui iam exsiccati non redeunt amplius eo loci, verùm aliò discurrunt: itidem accidere solet in homine. Similia multa reperiuntur, quæ medicina sua, nec non ars eius aufert & exsiccatur, vt per Solem, ærem, atq; tempus fieri suis viribus videmus, quæ quidē omnia pariter in medicina sunt. Quare si medicus recepta componere velit, eiusmodi res quærere naturales debet, quæ soli similes vel aëri comparatione sunt, & non elementis, non calida, frigida, sicca, nec humida capere, sed corpora contra corpora, hæc ipsamet sua secum deferunt elementa. Verùm enim uerò prout in terris aquæ multæ sisti nec exsiccari possunt, non secus in homine fluxus quidam, vbi iam occasionem acceperunt effluendi, non iuuant auersiones, minùs exsiccationes. Quandoquidē atq; res aliqua sumplerit iter ad vltimam suam materiam, ad quam omnino corrupta sit, non potest amplius reduci, quamuis ad hoc regimina quædam abstinentiæ, exsiccationes, exhaustiones, & similia sint excogitata, quæ quidem omnia diutiùs non iuuant, quàm noua congregatio fiat humorum: quibus remedijs humoristarum duntaxat vtuntur consilia, sed frustra. Nisi medicamentum aut cura fuerit conditionis eius, cuius morbus ipse, vana sunt omnia remedia, quòd eis minimè curetur. Hæc est morbi conditio, videlicet vt sit reducibilis ab vltima sua materia, cuius iu via fuerit, ad primam.

Vt quum

Vt quum lignum aliquod ardet, nisi per aquam eius ignis extingui
 valcat, nihil iuuat amplius, at qua prae manibus existente, iam adest
 remedium, sic vt lignum solum sit igne sine. Si tamen lignum am-
 plius non fuerit, sed carbo, non iuuat extinctio, cum ad lignum à
 carbone redire possibile non sit: carbones enim tales manent, aut
 accensione transeunt in cineres. Oportet igitur materiam adhuc
 adesse, quæ reduci debeat ad primam, sic vt id quod absumptum
 fuerit, abeat, quod autem adhuc restiterit, seruetur. Salia similiter
 pondere suo diminuuntur, vt lignum pro parte iam adustum, &
 pro parte non: & non pondere solum, at multa salia prorsum ab ho-
 mine fluentia recedunt, quibus iam expurgatis, eorum damna faci-
 le curantur. Quapropter medicus ista iuxta Philosophiam perpen-
 dere debet, vt cognoscat, an fluxus expurgatus sit, vel in via dimi-
nutionis, & eo finito, cura facilis erit, vt etiã per se fieri queat, quod
 eius materia penitus effluxit. Accidere quandoq; solet, vt pars vna
 fluat, altera non: aliquando parumper, & postea cesset, ac per se, qui
 terminum hunc attigerit, feliciter, at non artificiose curabit. Eius-
 modi fluxus etiam sunt inæqualiter: nam sæpe corrumpitur sal
 quodcumque fuerit, sibiq; foramen excauat, quousque deueniat eò
 quò tendit: sudore corpus ipsum penetrat vsq; ad cutem, ibidem
 congregatur, operationemq; suam aggreditur. Euenire solet etiam
 vt cesset ibidem, & alio loco se recipiat, in quo non aliter operatur,
 quàm in priore, post ab eo recedens iterum in alium tendit: eius rei
 causa est, quod species eiusmodi salis per corpus huc atq; illuc dis-
 currentes, catartas suas quarant, prout aurum & argentum in
 terra per venas expanduntur, in quibus inuenta sunt: hinc declinant,
 ibidem assurgunt, ibi terminantur, illic incipiunt. Ad hunc modum
 genera salium fiunt, multisq; locis inueniuntur, in quos erumpunt:
 non semper tamen, quod emoriantur, vt vno loco, vel duobus tan-
 tum reperiantur, quæ si diutius viuerent, aut vigerent, multis alijs
 extenderentur. Si mulier plurimi fluxus in corpore cessant, & in
 mortem vsq; manent, qui si diutius vigerent, ampliarentur. Philo-
 sophia namque docet, hominem etiam in seipso globulum & sphe-
 ram esse, res prædictas omnes continentem: ei necessarium est igitur,
 vt microcosmicorum conditiones probe cognoscat, in quibus
 similia cum sibi similibus cõueniunt, cum in Theorica, tum in Pra-
 ctica.

Animaduertite vos igitur medici, ne cum hominibus ita leui-
 ter agatis, at optimè ponderate prius, quid præ manibus habeatis,
 quidq; vobis faciendum sit. Nam si fluxus eiusmodi curaueritis, ne-
 catis homines: itidem facitis, quum præter naturam eorum repri-
 mitis eos. Si curaueritis vlcera per se curabilia, videte vt indicare
 possitis ea rursus eruptura, vel aliter hominibus imponitis. Non
 enim

enim propter alia medicina creata fuit, sed propter manifestationem artis in proximi dilectionem: æger siquidem vester est proximus ô medici, quapropter est quod curetis eum ex ordine, quo Deus curas in medicina creauit. Postquam sanus fuerit ope tua, tu proximus eius es: item est quod ipse tibi gratias referat, vt ille qui cuperet à te sibi fieri, si tibi hoc ipsum præstitisset, quod erga ipsum impleuisti. Medicinæ veritas igitur consistit in philosophiæ fundamento, postmodum cura feliciter succedit erga Deum & homines. Absque fundamenti huius cognitione quid est tua charitas? quam
 10 etsi libenter exerceres, ista mors est alterius. Habe cognitionem artis igitur, atq; naturæ, nec non lucis istius.

15 LIBER SECVNDVS DE CVRA VLCERVM.

CAPVT I.

20 **I**BVS atq; potus ad ventris impletionem à Deo non sunt ordinati, sed ad naturæ contentationem: quæ si ieiunium expetat, id obseruetur: si famem, abstinentiam, &c. Item non solum illi sunt ad ventriculi famem sedandam, & sitim hepatis assumendi: verum etiam ad istarum corporis partium in officijs, quæ habent à natura sustentationem, & eorum quæ corpori deficiunt supplementum. Nedom enim caulis est nutrimentum, at medicamentum etiā: sic & rapa, caro, panis, &c. Vinum etiam sitis appetitusq; non tantum expletionem continet, sed medicamentum. Aqua similiter non
 25 sola potum exhibet, ac cereuisia, fructuum succi, lac, &c. sitim extinguunt. In istis autem hæc seruanda potissimum differentia est, vt non solum appetitus hepatis & ventriculi sedetur, verum etiam ipsa necessitas ex ordine suppleatur. Hæc est necessitas, vt corpus earatione cibis & potibus contentetur, vt per istos in sanitate conseruari queat, & eius morbi pellantur: nam in eis arcana, mysteriaq; magna
 35 latent. Hac ratione Deus tam varios dedit hominibus cibos & potus, qui tamen à medicis haud bene cogniti sunt, & peius in vsum assumpti. Morbi reperiuntur, qui repletionem habere necessario volunt. Scitis enim vlcus esse, quod lupus appellatur, hoc assidue
 40 repletum fore carnibus vult. Non aliter etiam in corpore lupini morbi nonnulli sunt. Item varij stomachi reperiuntur inter homines, vt canini vix sariabiles, istis est danda repletio, quod hæc sanitas eorum sit. Sunt & vlrini stomachi, qui inelle delectantur, atque

rebus dulcibus, istæ sibi sanæ sunt, sic de cæteris conditionibus atq; naturis. Vt in brutis peculiares conditiones repartitæ sunt, stomachorum hominum etiam diuersæ proprietates existunt: aliqui libenter oleribus vescuntur, acetarijs, &c. quare vaccei ventriculi sunt: alij carnibus, qui canini reputantur: piscibus alij, qui lutræ stomachi dicuntur: sic de reliquis. Hac de causâ Deus, quod hominum ventriculos in tam diuersis appetitibus posuerit, etiam tan varios cibos atq; potus ordinauit. De naturalibus & agnatis à natura dicta sint hæc appetitibus, & non gulosis: gulæ namq; stomachi suam peculiarem sumunt originem in cibis atq; potibus.

Varia sunt vini genera, prout etiam diuersæ conditiones hepatum existunt, & potuum appetitus varij, hic ad iulep, ad hydromel alius, ad aquam ille, vel ad ceruisiâ, fructuum uel succos, aliosq; nondum inuentos, quibus iecur delectatur, & qui medicis iuxta similes conditiones cognoscendi sunt ac ordinandi: natura siquidem hoc nos docet, ex ordine suo seruare diuersimodè.

Ad salium fluxiones accedit maxima deprauatio per sale conditarum carniū, aut similium piscium esum: nam eiusmodi sal carnibus aut piscibus admixtum vnâ cum suæ substantiæ corruptio-
ne facile præbet occasionem sui simili salī corruptionis. Id ipsum etiam efficiunt acuti cibi, multis aromatibus conditi, prout zingibere, pipere, nec nō alijs salibus, vt raphano, sinapio, alleo, similibusq;. Hæc omnia corruptionem accelerant, quod sal accedat ad sal, mercurius ad mercurium, & sulphur ad aliud sulphur. Sic in stomacho cibi triplices coquuntur ex tribus illis corporibus, pariter in hepate fit ex potibus. Quapropter medici peritiam consistit in eo hac in parte, vt hominem in spiritu salis cognoscere discat: postea sal vnumquodque, tum ex natura similem cibum, in eo sale constitutum, ne hunc administret: nam eo pondus augebitur, quo fieret ex abundantia quæpiam eruptio. Verum contra sal amarum est medicina sibi simile sal, sed dulce, non amarum: contra sal asperum suum, at mite: contra siccum simile, sed humidum, & ita consequenter iuxta proportionis demonstrationem. Eiusmodi seruata prius concordantia, tum demum adest in cibo regimen & potu, vt in his tribus continetur verè salibus ad sanitatis conseruationem adductis, & contra morbos præseruationem. Quare quum irruerunt morbi, iamq; sumunt argumentum, subsequitur etiam ea quæ dicta est necessitas.

Animaduertendum etiam, ad salis fluxum alios accidentales accedere, prout videtur in torrentes alias aquas incidere semper. Non aliter ad salis fluxum alij duo fluxus concurrunt, videlicet ex cibo & potu. Stomachus & hepar nutrimentorum sal accidentale, salis corpori naturali coaptant, ea ratione, qua nutrimentum in

tum in salis fluxum conuertitur pro parte, simulq; fluunt. Latius ex
 poris venarum & carnis liquor affluit, & sudor qui cruor est ibidē,
 & guttatim in eiusmodi fluxus decidunt, ac ita propter vicinitatem
 in suam essentiam transmutantur cum alijs, & simile seducit hac via
 sibi simile. Sic triplex salis fluxus efficitur, qui corpus est pro ter-
 tia parte: videlicet ex sale ciborum & poruum ad huius tertij corpo-
 ris nutrimentum existente, ex cruore, tum ex liquore & sudore, qui
 in carne sunt: affluxus isti tres per vnicum excitantur. Hæc à me di-
 cta sunt, vt repletio vitetur prorsum in similibus, at potius abstinen-
 tia seruetur, id est, ex signis fluxuum & vlcera tantum ordinetur
 ipsa dieta vel abstinentia. Quo facto salis corpus virulentiam relin-
 quit, citiusq; per sanatur vlcus: nam exsiccatur corpus eius, vt non
 valeat amplius ad curam fluere, sed suo loco manens exsiccari cogi-
 tur. Similis exsiccatio minimè fieri potest, nisi corpus salis mitigatū
 sit, aliàs iterum fluendi sumet occasionem. Non tamen hac de causa
 volo, vt abstinentia medicamentum sit, aut æstimetur, sed Empiria
 solum, quæ aliquo tempore locum habet: nam aliquando per nimiam
 diuturnitatem æger moritur, aut incidit alius accidentalis morbus:
 tum loquuntur imperiti medici, nisi hoc aut illud obstitisset, omnia
 se bene habebant, &c.

~~Non per se repererunt, eiusmodi cibos atq; potus ad longam vitam idoneos esse, verum à spiritu medicinarum didicerunt per diligentem inuestigationem. Dietam igitur habuerunt ad vitam longam. Etenim quicquid homo desiderat, idq; summa diligentia prosequitur, acquirit. Sic etiam Iohannes Baptista vixit ab adolescentia sua, usq; ad sui decollationis diem absq; morbis, ea de causa, quia cibus eius mel fuit, non permisit, vt sal in suam transiret malitiam, neq; mel cibis alijs admiscuit, nec vino, sed locustis ramorum arborum tenellis & virentibus: quare sanus admodum vixit,~~

~~affirmant.~~ Huius vita victusq; ratio medicis in exemplum esse deberet, qui consilium ad sanitatem hominibus dare cupiunt. At cum ipsi turpiter, immundè, nec non adulatoriè medicinam facitent, consilium in regimine coquinæ solum adhibent, non autem ad sanitatem, sed in quantum videtur eis cibum non destuere. Tales medici prorsus ad chirurgiam sunt inutiles, vt in ea regimen aliquod instituant, verum ad repletionem tantum. Alij qui victus rationem iuxta necessitatem intelligunt, sanos conseruant homines, & quos curant viuificant, id est, in sanitate perseverantes efficiunt. Hoc dico solum, vt medici per exempla sanctorum ad abstinentiam naturæ,

suos adijungant quos curant, vt sani facti, perseuerent in sanitate.

Cum igitur adsint exempla certorum hominum atq; sanctorum, per quæ iudicare potest medicus, qua ratione componi recepta debeant, ab exemplis videlicet piorum, & non Epicureorum, sequitur inde medicamenta reperiri, quæ dictos morbos externos intrinsecus, & extrinsecus persanant. Nam prout vulnera potionibus curantur ab internis extrâ, non secus & cibus fieri potest, ad hunc modum scilicet, vt butyrum, caro, panis, herbae, vinum, aqua, &c. talia sint, vt locum potionis vulnerariae suplere queant: nam eiusmodi cibus nutrimentum aptum sit suo corpori. Si consolidatiua sint, & mundificatiua, conditiones istas etiam in corpore seruant, idq; conseruant iuxta suam naturam. In nutrimentis naturæ conditio talis est, vti medicamentum vnumquodque nihil aliud existit, quàm instauratio quædam ægri membri, confirmatio, sustentatioque, nec non augmentatio sanguinis & carnis ei competentium. Cum ergo cibus nutrimentum sit, æquum etiam est, vt ad hunc modum adhibeatur, quo membrum ægrum ab eo consolationem recipere valeat, & sui lumbi nutrimentum ibidem inueniat, auxiliūq;.

Hac de causa nutrimentum in se medicamentum continere debet, non quod stomachus illud instar medicamenti cuiuspiam deglutiat, ~~vt enim~~ vt nutrimentum digerat: sic de iacintore iudicandum. Postquam lauius ~~et ad~~ loca sua deuenit, adest naturæ balsamum, quod hoc ipsum recipit, & potentiūse facit, ~~absumit~~ absumit vnâ cum eius causa damnum: hac via pars similis illi parti suam potestatem adimit, integramq; reddit Anatomiam, ac in pristinas vires suas reddit, sic vt fluxus amplius emanare minimè possint. Postmodum sanatio per medicamentum in cibus situm sequitur, hoc est, progreditur in finem vsque.

Si verò sumpseris ea quæ proueniunt ex herbis, vt ex lacte butyrum, fac vt eiusdem vaccis plurimum salis adhibeas lambendi, nec non vulnerarijs herbis alas, vt serpentina, hirundinaria, agrimonia, &c. tandem ab earum lacte butyrum extrahas, edendum præbeas ægris, & bibendum lac, excepto ~~in faciem~~ in faciem ~~herbarum~~ vulnerarium non transeunt in alia lacticia, solum in lacte manent, aut in butyrum se recipiunt. Animalium quæ lac non exhibent, carnes administrentur eiusmodi nutrimento factæ, vt suprà de lacte habetur, inde nil nisi bonum oriri poterit. Hac ratione suilla carnes ludæis prohibitæ sunt, quod inde morbos & lepram conciperent, quum eis in escam adhiberentur. Consuetum est enim vt omni quod immundum fuerit cibentur porci, qui si vt suprà narratum est alerentur, quæ caro suilla vel porcina foret excellentior. Herbae vulnerariae pariter ad hoc optimæ sunt, vt serpentina similesq;: nam isti cibi malignos salis omnes spiritus digerunt. Reperiuntur herbae quædam

quædam quæ sumptæ vel comestæ, quæuis vlcera per sanant, can-
 crum etiam atq; lupum: verum Latinis carent nominibus, Græcis,
 Arabicis, Caldaicis, &c. veteres enim & primi medici nullam faciunt
 mentionem earum, aut Pandectæ falso perperamq; nobis traductæ
 fuerunt. Verum contemptui sunt habitæ, virtutes earum tamen
 innumeræ, nec non inexplicabiles ad vlcerum curam existunt. In
 Germania nascuntur absque nominibus: non est enim qui nomina
 dederit, vel audierit hætenus: quare si noua darem eis & prima,
 vitio mihi verteretur. Nihilominus quum herbarium in lucem ve-
 nerit, eas manifestabo formis atq; figuris, quæ hoc loco poni mini-
 mè possunt, vt intelligantur. Ponam tamen inferius vocabularium
 sub huius libelli finem, quo quidem intelligentur admirandæ vir-
 tutes earum supra quæuis extrinseca medicamenta. Meo tempore
 ceruisiæ iuxta suam artem coctæ sunt, cum additione dictarum her-
 barum, quæ singulis diebus potæ, præter alia mirabiliter curarunt
 vlcera, fluxus quoq; represserunt, qui prorsus incurabiles existima-
 bantur. Item in vino suspensæ hoc ipsum effecerunt, at non tam citò,
 quòd vinum aduersari magis quàm prodesse conetur. Similiter hy-
 dromel excoctum fuit, vt supra de ceruisia dictum, quòd ista fuit
 excellentius. In iure carniū etiam coctæ, mirabiles curas operatæ
 sunt, etsi prioribus decoctionibus in cura tardiores, ad anni tertiam
 partem videlicet: curata sunt ad hunc modum vlcera, quæ multis
 annis patientes suos torserant. Aequum est igitur, vt earum facia-
 mus hoc loco mentionem, quo quum herbarius venerit in lucem,
 per eiusmodi remedia subuenire possitis hominibus, illa relinquen-
 tes, in quibus auxilij nihil hætenus inuenistis, ob quæ meritò vili-
 pendimini. Mirandum est sanè Germanos medicos, in præsentem
 vsque diem tantum expertos non fuisse, quo potuissent eiusmodi
 herbis indere nomina, deq; suis viribus & virtutibus aliquid scri-
 bere: solum iuxta veterem picturam dicere, si quidem est, esto. Per-
 cipere non possunt etiam aliquem fore, qui fideliter ægris subueni-
 re cupiat: solum id vt pecuniam habeant omnes curant, hoc modo
 curatur nemo.

CAPVT II.

Posito vero corpore prout supra, sequitur inde cura per admi-
 xtionem, quæ similis existit: vbi verum corpus adfuerit, cura cõ-
 sistit in herbis vulneralibus, alia via tantum præparatis, quàm her-
 barum communis præparatio fieri solet, coctione scilicet cum vino
 veteri, vel commixtione, repurgationeq; simul cum recenti, postea
 potis, &c. Non ita hoc loco: fieri liquores enim debent præter mi-
 xtionem. In exemplum: Qui præparare consolidæ radicem nouit,
 & per se, vt bibi queat, medicamentum habet ad vlcera, sic de cæte-
 ris herbis & radicibus: excepto solo, quòd sine mixtione vel addi-

tione præparentur in potionem, & bibantur, non vt in vulneribus. Optimæ sunt ad hoc negotium & opus herbarum Consolidida, Serpentina solida, Persicaria, Cielamen, Chelidonia, & aliarum plures quæ hæcenus in usum non venerunt. Ad hunc modum in potiones adducuntur. Accipe consolididæ radices optimè rasas & repurgatas, contunde: postmodum adde panis tantundem, & iterum tundendo simul commisce, plusquæ panis adde, tandemquæ postea ponas in vesicam porcinam benè ligatam, & in sinum equinum calidissimum, in quo maneat aliquo tempore, singulis octonis diebus aspiciendo. Fiet inde rubea materia quædam, & postremò pultium instar molli: non prætereat verum tempus, id est, in simo longiori tempore, quàm decet non relinquatur. Extractum postea torculari fortiter exprimatur, secus manente pasta durissima: cui pastæ plus addito panis, & putrefac vt suprà, tam diu processum hunc seruato, quousquæ radix & panis expressa penitus existant. Accipe tandem succum eiusmodi viscosum, & per se putrefac in vitro suo tempore, postea destilla totum in cineribus, & ab eo quod ascenderit separa phlegma per balneum, vt nullum ascendat amplius. Manet in vitro consolidida, panc quidem in phlegmatis albi forma per balneum separato. Non solum in consolidida processus hic seruari potest, sed in omnibus alijs herbis & radicibus vulnerarijs etiam, quarum numerus magnus est, & quæ postquam in præparationem adductæ sunt, nedum vlcera manifesta, verum etiam occulta cûrant intrinseca, pariter olsium & pudendorum rupturas, vt per sanciculæ radicem albæ, similesquæ. Succus eiusmodi vulnerarius aut oleum ita præparatum, administrari debet cum admixtione medicamenti salini, prout suprà, vel vino bibendum, aut in aqua destillata, quo curantur vlcera quæuis, ab internis ad exteriora. Et quamuis hic nouus processus existat, & non vetus, nihilominus maioribus præditus virtutibus, quàm veteres omnes, cum in illo substantia rerum in corpus transmittitur, & spiritus eius non solum, qui minimum auxilij præstare potest in similibus. Admirandæ reperiuntur in montibus herbarum, nec non alijs in locis, quæ non sunt in usu, rusticis magis notæ quàm medicis ipsis, & per se ipsas rudi modo mirandas virtutes patefaciunt: præparatæ quidem operationes perficiunt incredibiles, vt etiã Apotecarios omnes, herbarios eorum, & medicinæ codices pudefaciant. Quapropter medicinæ discipulo nihil vtilius, qui discere perquam optimè cupit, quàm vt in varias regiones peregrinetur: hoc sit vt audiat ac videat ea, in quibus omnes libri surdi cæcique prorsum existunt. Quandoquidem schola medicinæ tegulis non, sed integri firmamenti, coelique magna testudine circumtegitur.

CAPVT III.

VLcerosis ordinandi cibi potusquæ ex herbis ad id medicamen
con-

congruis, alijs prohibitis in finem vsque sanationis. Quo facto primum capitulum præsupponendum venit, ex quo dicta sumenda est. Verum quia materia peccans præ manibus existit, eam vnà cum cibis repurgare conueniens crit. Eiusmodi purgatio fit ante cibum sumptionem duabus horis, postmodum est quod edatur, idq; singulis diebus continuandum erit absq; intermissione. Hæc purgatio competens vlceribus, talis non est, qualis humoristarum illa: nam ibidem humor non est, quod isti putant: quare nihil præter vlcus purgatur, non stomachus, non cutis, nec simile quidpiam. Processus istiusmodi purgationum consistit in istis corporibus, nempe vitriolo, tartaro, fula, centaurea, sylvia, iuniperi locustis. At quod ista purgant alio modo non præparata, hæc de causa præparari prius debent, quàm ad ista præbeantur. Anatomiam vlcerum solum purgant, vt postmodum ea purgatione facta, reliqua corpora, scilicet incarnatiua, & consolidatiua suas operationes exercere valeant.

Preparatio vitrioli.

Suspendantur eius vnciæ quinque in viginti mensuris vini, & cum isto repurgentur. Eius vini sumatur cochlear vnum vt supra narratum est.

Preparatio tartari.

Tartari liquoris destillati libra, in vini recentis mensuris quadraginta, repurgetur vt supra per se naturaliter, & eius vini cochlear vnum detur qualibet vice.

Preparatio centaureæ.

Maceretur hæc in aqua ardente, postmodum extrahatur eius essentia quinta, iuxta communem vsus. Huius extracti guttas administrabis decem in aquæ destillatæ ex herbis vulnerarijs vno coctari, prout supra diximus.

Preparatio esule.

Huius virentis radicem & herbam, atq; semen in sero lactis coquito, quousq; liquorem habeas: hunc exprimito, coquendoq; suauiter elixato, donec indurescat: eius administrabis aliquantulum singulis diebus manè potandum. Lac omne siquidem hoc loco sumitur, eo modo, quo tyrus in theriaca.

Preparatio sylandæ.

Coquatur in aqua ciclaminis destillata, cooperta quidem in vitro per horam, expressa postmodum aqua, recenti ciclaminis aquæ permixta bibatur manè singulis diebus ad quantitatem vnus coctari.

Preparatio iuniperi locustarum.

Præparandæ sunt in liquorem cum oleo de spica: hunc vino permixtum partibus æqualibus administrabis.

Et quamuis alia multa reperiuntur eiusmodi simplicia contra fluxus salium, principalia tamen enumeravi, quibus contentus esto.

Medicus omnis defectus hominis cognoscens, eosque supplere cupiens iuxta potestatem à Deo concessam, per naturæ medium, primo funditus quidnam sit corpus hominis, & in quo sit constitutus hic, vnà cum suo corpore materiaque scire debet: eo cognito, facile reperiet quid sibi faciendum sit. Absque scientia fundamentoque nemo debet medicinam aggredi, maximè christianorum, quibus veritas insita est. Verùm Gentiles atque Iudæi quoduis pro suo præsumunt facere arbitrio.

PMEORHRÆSTMARARÆCEESI

BOMBAST VTRIVSQUE MEDICINÆ

Doctōris, de Cura vulnerum, libellus
excellentissimus.

In vulnerum cura tres habentur viæ, prouenientes ex vero fundamento huius artis, quarum prima vulnerariis in potionibus consistit: secunda quidem in fodicationum emplastris: tertia verò sita est in Balamis. Plures viæ reperiuntur, narratu minimè necessaria, cum tres quæ dictæ sunt principaliores existant in hac artis parte. Quam igitur earum fueris ingressus, feliciter cedit; quare ficticias alias, miserisque fugito vias.

PRIMA VIA.

De potionibus vulnerarijs.

Vna quæque potio vulneraria debet accidentia quæuis arcere, ne vulneribus incidant. Quamobrem istas habere virtutes binas oportet: vnā ad vlcera curandū: alteram ad arcendum accidētia.

Ad vulnera curandum, istæ sunt excelentiores herbæ, videlicet agrimonia, pyrola, alchimilla, sanicula, serpentina omnes, consolidæ, betonica.

Ad præueniendum accidentibus istæ sunt potissimæ, scilicet hiruudinaria, melissa, veronica, ciclamen, &c. coquatur ex istis vulneraria potio secundum usum, & in potum administretur.

Est quod scias in his, quanto citius vulnus aliquod curatur, tanto melius ac felicius operari te. Et si forte non obstantibus eiusmodi potionibus accidēs inciderit, ad mortem id fieri iudicato, vel in diurnam infirmitatem. Procede vt sequitur hoc infra posito capitulo.

Potio vulneraria.

Recipe Pyrolæ manipulos duos, Ciclaminis, Saniculæ ana manipulum vnum, Alchimillæ manipulum ss. Coquantur in duabus mensuris vini, iuxta communem usum. Decoctionem istam in potum administrabis manè vespereque. Verùm herbas à quibus decoctionem

ctionem elixasti, super vulnera ligabis, admixto pauco sale, procedes secundum ordinem ad vulnera necessarium. Hæc potio curat vnumquodq; vulnus sectum aut fodicatam. Caue solum ne quid alterius admiscueris medicamenti.

SECUNDA VIA.

De fodicationum emplastris.

Est quod hunc per fodicationū emplastra curandi vulnera modum notetis. Aequum foret cætera vos fictitia relinquere, putaticiaq; medicamenta, manentes in vero medendi fundamento, cum tot signis demonstrationibusq; sufficientissimis admoniti sapius estis, illa non sine plurimis accidentibus in vsum vnquam assumpta fuisse, contracturis aut morte, similibusq; prouenientibus ex eis. Quapropter vsum fodicationum emplastrorum tenete, quo vos haudquaquam nec ægri vestri seducemini.

15 Emplastrorum eiusmodi conditio talis est, vt accidentia quæuis auferant applicatione secunda, nihil corruptionis accidentalis aut contrarictatis admittant, &c. Quare propter hæc arcana sua notate compositionem eorum, vt eam probè cognoscatis. Melius est enim vnicum hoc medicamentum, quàm ars integra quam factitatis.

20 Vnumquodq; fodicationum emplastrum ex quadruplicibus compilari debet, quadruplici ratione. Prima quidem ob sanationem, quæ cera fit. Secunda vt accidentia quæ vulneribus indies & singulis horis incidunt, amoueantur, sic vt in eis nullatenus maneant: id ipsum fit per gummi. Tertia, vt alia quibus vulnera præter accidentia subiecta sunt, veluti putredini, vermibus, corruptioni carnis, & similibus, auferantur, & hoc per consolidatiua maiora, masticen, myrrinam, &c. quicquid per ista crescit, optimum est sub eo processu, qui positus est antea. Quarta, vt præseruet à spongiositate carnis, scabie, pruritu, aridura, contracturis, & similibus alijs vt

30 sequitur, idq; per mineralia, prout lithargyrium, marchasitam, antimonium, calaminarem, & similia. In istis quatuor ars vera componendi fodicationum emplastra consistit, in quibus etiam cura sanatioq; vera latet. Alia multa reperiuntur, quæ plus nominis quàm artis habent.

Compositio fodicationum emplastri.

35 Recipe Cerae, Lythargyri ana lib. i. Calaminaris, Colophoniar, ana ꝯ ij. ss. Olei communis lib. i. ss. Liquefiant igne leui cera, colophoniar, & oleum simul, postea lythargirium & calaminaris cōtusa, tritaq; subtiliter sensim iniiciantur ac decoquantur ad emplastri iustam spissitudinem, incombusta postmodum imponantur gummi hæc, vt sequitur.

40 Recipe Oppopanacis, Sarapini, Bdellijs, Ammoniacy, Galbaniana ꝯ i. ss. præparatorum tamen, & in aceto coctorum prius. Et post-

Empl. 2da

quam alijs admixta fuerint, addantur isti pulueres.

Recipe Corallorum alborum & rubeorum, Mumix, Myrrhæ, Thuris ana ꝑ 1. Antimonij ꝑ ss. Croci Martis ꝑ ij. His alijs admixtis partem adijce larignæ masticis, deinceps effunde. Postmodum hypericonis oleo, necnon lumbricino cum additione Camphoræ vncix ss. agitato manus inter, & serua.

Non est quod excusationes quæras in descriptione hac, neque ut sumptus fugias, aut multitudinem abhorreas simplicium, at potius adhibe diligentiam in his quæ te securum faciunt, in omnibus vulneribus capitis, etiam fodicatis ac alijs, quæ minimè curare debes, solum relinque medicamento curam: ipsum est medicus, tu verò non.

Alia compositio fodicationum emplastri cuiusdam, ad vlcera cum vetera, tum recentia, nec non ad vulnera quænis excellentissimi.

Recipe Galbani, Oppopanacis, ana ꝑ 1. Ammoniæ, Bdellij ana ꝑ ij. Terantur omnia minutissimè, ponanturque per diem & noctem in ollam fictilem & vitreatam, affuso quidem optimo aceto ex vino facto. Postmodum coquantur in eo, suaui tamen igne carbonum, ut gummi liquecant, quo percepto calida in saccum effundantur, & exprimantur, ut separentur à fecibus, quæ sunt abijciendæ. Colatura hæc iterum bulliat in olla, tamdiu, donec acetum euaporatum sit omnino: semper agitando ne comburantur. Hoc seruua mundissimè coopertum, ne quid incidat. Postea sume olei oliuarum libras duas, ceræ nouæ libram ss. quæ in ollam fictilem vitreatam & satis magnam ponantur super ignem carbonum, & sensim liquecant. Inijce tandem litargyrj minutissimè triti libram vnam & ss. paulatim & successiuè semper agitando, quousque permixta sit, & spadicei coloris fiat materia, vel in eum incipiat conuerti. Postmodum accipe gummi prius coctum ad quantitatem nucis, & inijce quolibet vice tantundem, quousque intrarint omnia, mixtaque sint alijs rebus & colliquata: videndum interim, ne materia plus æquo calefcescens efferveat, cum per se valde calida sit. Postremo hæc addes.

Recipe vtriusque aristologiæ rotundæ, Calaminaris, Myrrhæ, Thuris ana ꝑ 1. Tritis terendis, & iniectis affundatur olei laurini ꝑ 1. & vltimò therebinchinæ puræ ꝑ iij. coquantur agitando summa cum diligentia. Quum scire voles an satis cocta sint, eius parum in frigidam aquam pones, & si non adeò mollis adhæserit, bene se habet, sin minus, & adhæreat ipsis digitis, coquatur latius, donec optimè cocta sit materia. Depone post ab igne, & in magnam peluim aqua plenam effunde, postquam infrigidatum fuerit, ut manibus eâ tractare valeas, istis oleo camomillæ vel rosaceo perunctis, amalgamatribus aut quatuor horis, & mundo vase reconditum emplastrum hoc serua: quinquaginta post annos, æquè bonum est ac recens, vel anno primo factum.

Vsus.

Vfus.

15 Istius emplastri virtutes innumeræ sunt ad vlcera vetera, nec non recentia, siccant, mundificat, carnem bonam producit, consolidat, ac sanat vna septimana magis, quàm aliud integro mense: putre fieri non permittit, aut corrumpi, nec malam carnem excrecere: 5 nervis truncatis aut contusis optimum est remedium, ferrum, ligamentum, plumbum & alia de vulneribus attrahit superpositum eis tantum. Venenosorum animalium curat morsus, ictusq; maturescere facit apostemata cuncta sola superpositione: contra cancerum, fistulam, ignem persicum, &c. est excellentissimum, & ad mitigandos omnes dolores.

TERTIA CHIRURGIA VIA.

De Balsamo.

15 **B**alsamum aliud nihil est, quàm medulla Mumia. Mumia siquidem est balsami corpus, quare medicus vrēs balsamo hoc, iuxta naturam operatur optimè. Verum est olea præparata destillataq; vocari balsama, sed à nullis præterquàm imperitis medicis: non continent enim in se Mumiam, ex qua sanatio procedit omnis. Nul- 20 lam ego friuolorum oleorum eiusmodi facio mentionem. Sal etiam balsami naturam habet, non quòd balsamum existat, vel mumia, sed eorum est sustentaculum: continet enim vuluus Mumiam, cui sal applicatur in sua præparatione plenum.

Haud imitandi sunt, qui dicunt, hic frigidum, calidum, humidum, aut ibi siccum: ista quidem contra naturam adducuntur in vulnerum curis, cum accidentia sint. Quum verum assumitur medicamentum, ista non occurrunt. Graue nimis atq; damnosum est me- 25 dicamentum, accidentibus obnoxium, quòd eorum curæ contrariæ sint, contrario modo pariter succedunt. Huius rei causa latet in fectularum varijs coloribus.

30 *Descriptio Balsami talis est.*

Accipe Mumiam cum æquali pondere mellis, admixtis floribus hypericonis, & aliquo vase reclusa vitreo ponatur in digestionem, per septimanas quatuor. Postmodum seruetur hoc digestum, 35 quo quidem humectanda sunt assidue vulnera, donec persanata sint.

Finis libelli de Balsamo.

THEO.

TEM·P·OR·HR·ÆST·MRAR·ÆG·E·ESI
 BOMBAST VTRIVSQUE MEDICINÆ DO-
 ctoris, de Vermibus, Serpentibus, Araneis, Bufonibus,
 Cancris, & maculis ortis à na-
 tiuitate Liber.

DE ORIGINIBVS ARTIVM.

CAPVT I.

CVM Deus Opt. Max. nedum cuncta quæ necessa- 10
 ria sunt hominibus ad cibum & potum, ac ad susten-
 tationem creauit, sed etiam omne quod ad eorum sa-
 nitatem & commoditatem est vtile, nec non ad vitā
 longam necessarium, idē per diuinum verbum su-
 um FIAT, vt in Genesi legimus: hæc omnia non solum visibilia vel 15
 sensibus obiecta fore voluit, verum etiam occultis & magnis viri-
 bus naturalibus dotauit, suāq; virtute cunctipotente confirmauit,
 vt indubiē nobis credendum sit, immutabilia sic in finem vsq; sæ-
 culorum omnium permansura. Verum quod parum admodum
 ista cognoscamus, eius nos ipsi causa penitus existimus, cō quod ita 20
 negligētes, desidēs, & innox fastidio simus affecti, quum discere que-
 rereq; debemus: id facere nos tamen oportet, si naturam in suis ma-
 gnalibus & mysterijs cognoscere volumus. Deus enim creauit eam
 eiusmodi viribus atq; virtutibus ornatam, vt non occulta maneret
 in eis, vel istæ laterent in ipsa: verum vt vniuersaliter omnibus ho- 25
 minibus, cunctis etiam creaturis venirent in vsum ad earum com-
 modum & vtilitatem.

Quinam tamen homo primus Adam hæc omnia nouerit, &
 naturam ipsam in suis viribus atque rebus supernaturalibus perfe-
 ctissimē, valde miratu dignum, præsertim quod post sui creationē 30
 & ante lapsum, lucis naturæ prorsum *expers foret*, creaturarumq;
 Dei nullam haberet notitiam, sed in Paradyso cum Eua sua coniuge
 viueret ac ambularet in summa simplicitate. Postquam Deus ta-
 men eos in tentationem eam incidere permisisset, item serpentem
 seducere mulierem appetitu scientiæ, cogereq; vt morderet in po- 35
 tum, istudq; marito præberet comedendum, quod serpens eis pol-
 liceretur multa (prout in primo libro Moyſis legimus) inquit:
 Omnia vobis innotescunt, bonum atq; malum, imō similes Dijs e-
 ritis, vbi de fructu hoc ederitis. Quod etiam statim factum existit,
 etsi postmodum valdē poeniteret eos effregisse transgressosq; fuisse 40
 mandatum Dei, qua de causa fuerunt extra Paradysum eiectioni. Ser-
 penti minatus est utiq; Deus per mulieris semen, Christum videli-
 cet, capitis contritionem. Hac via docti fuerunt Adam & Eua, nec
 non in

non in luce naturę peritissimi facti. Horum omnium serpens ex per
missione Dei causa fuit, & vti doctor eis existit. Quapropter
non sine causa in præsentein vsq; diem serpentes, & præsertim Ger-
manici, maximas, & imperitis incredibiles potentias, ac superna-
5 naturalibus virtutibus per similes adhuc retinuerunt.

Scitote igitur primum serpentem in Paradyso nedum pote-
statem & vires habuisse solum Adamum & Euam ex peculiari per
missione secretoq; diuinis tam altè in luce naturæ sublimandi vel
instruendi, ad boni & mali cognitionem: verum etiam post illum
10 cæteri serpentes omnes vt supradictus in finem vsq; mundi: cuiusmo-
di magnæq; mysteria ex natura, & potissimum ex voluntate pec-
liari Dei retinent & habent. Inde colligi potest, non sine causa tam
alta mysteria naturę serpentes in præsentein vsque diem possidere,
tum etiam non præter occasionem lapsum primum, & mandati Dei
15 transgressionem per serpentes accidisse, cum Deus omnipotens ei
plus mysteriorum, & altiorum quàm alijs quibusuis animalibus,
viventibusq; suis creaturis tribuerit & appropriarit in earum crea-
tione: quare non mirandum est magis per serpentem, quàm per ali-
ud animal lapsum accidisse. Sciebat enim Deus penes arborem,
20 quam summè prohibuerat primis nostris parentibus, habitare ser-
pentem. Quamuis concedendum, in eum intrasse diabolus, & per
ipsum esse locutum istum: quod etiam non sine causa fecit: optimè
sciuit enim, animal hoc in luce naturæ tam egregiè dotatum esse per
Dominum creatorem pro sui natura vt ipsemet diabolus. Inde fa-
25 cilius est (vt ex prouerbio dicitur) quod similis in sibi similem intra-
rit, & ita sit ex serpente, necnon diabolo facta consociatio quædam.

CAPVT II.

Quo autem progressu tamen id fiat, vt serpens homini tam ab-
strusa mysteria naturaliter suæ lucis naturæ patefaciat, omne
30 bonum atq; malum, item simplicium omnium & creaturarum pro-
prietates & vires doceat (quod inexpertis fieri supernaturali qua-
piam arte videtur) breuem de primo serpente vobis instructionem
dabo.

Scitote serpentem hunc per bona verba non, dulcem vocem,
35 neq; per constellationes, aut aliàs magico modo hominem in la-
psum incidisse, verum per morsum in pomum tantum: nam hic esus
nisi contigisset, in peccatum non incidissent. Vnde satis colligi po-
test, serpentem pomo suum effectum inferuisse, nec non essentiam
spiritualiter, non secus si corporaliter in tota natura substantiaq; sua
40 fuisset in eo. Simplex in his minimum habere gustum valet: existi-
mo hac de causa margaritas ante porcos non esse proficiendas. In-
telliget me sine dubio sapiens. In ultimo libello meo Mysteriorum
non solum hunc processum perfectè prosequar, verum etiam alia

multa secreta pulcherrima pro palabo. Quare his paucis hoc loco factis habeto.

CAPVT III.

Quamquam antea de his scribere nolui, nec aliquo librorum meorum hactenus memini, tamen quod summe necessarium fore videam, nedum medicinam, verum etiam omnes alias artes & secreta naturæ plantari denuò, cum paulatim in obliuionem transcant, & ab imperitis contemnuntur. Id ego veram in punitionem existimo fieri, quod summa Dei mysteria dona, non uti dona diuina recognoscantur ab hominibus. Ea de causa Deus irritatus, illa nobis è manibus eripiendi quæ dederat, occasionem habet, alijsq; dandi, gratiamq; similia, nec non alia plura tanquam dona sua cum gratiarum actione cognoscendi.

Cum igitur de serpente tractare proposuerim, æquum erit ut latius quid emolumenti sit ex partibus eius ortum enarrem. Scito te pro parte linguæ, hanc admirandè plurimum in sua potentia sese demonstrasse. Quamobrem plurimi gestarunt eam admirabiles effectus, videlicet contra quæuis arma, visibiles & inuisibiles inimicos, eisq; feliciter successit, & in maximam victoriam in bello nedum, verum etiam ad alia negotia multa, magis quam dici queat.

Ad hunc modum etiam veneris famulatus intentionis suæ compos factus fuit, quamuis narratu nimis indignum existat, non tamen ea de causa mentionem facimus huius, ut quispiam utatur ea nequitia, sed quo videatur, quàm admirandè naturæ vis appareat. Quamquam in istis & similibus fides cooperatur addendo vel minuendo secundum usum. Nonnulli partem istam hominibus ad cor exterius super nudam carnem alligarunt, qui laborarunt internis apostematibus propter eiusmodi regiones, & ita venenum citra cutis apertionem extraxit, ut instar guttarum adherere visum fuerit, quo semper absterfo, rursus illa pars applicata est, iterum, ac tam diu donec nulla gutta prorsum apparuit: hac via patiens sanus euasit.

Cum bufone similiter agitur, ut alio loco dicimus, dempto solo quod hic viuus à capite baculo perforetur acuto deorsum, & in aëre suspendatur, donec siccetur, postmodum linteo mundo prorsus inuolutus superligetur: ad hunc modum è patientibus omne venenum attraxit. Verum vno tantum raro satis fuit ad liberationem patientis, quapropter iuxta respectum istius & morbi toties alius bufonum similis applicandus erit, quousq; non insentur amplius, aut intumescant, tum demum extractum fuerit omne venenum, ac ita patiens curabitur. Non propterea quod animal sit ita horrendum, reijciendus est usus eius in medicina, sed ut magni habendum in ea naturæ mysterium. Optarem pro parte mea, ut ad omnia forent attractiua, maturatiua, & corrosiua medicis in usum: plures ad vitæ retentio.

retentionem curarentur,quàm hæcenus actum sit.

CAPVT IIII.

MUto maiora quàm suprà posuimus, per dictam partem serpentis, & membrū adimpleta sunt, quæ hoc loco suprà quod
 5 recitare prolixum, lectoribus tædiosum foret. Verùm vbi de curis magicis agam, nedum de hac, verùm etiam de alijs longè maioribus rebus & viribus supernaturalibus legipoterit abundè satis, & quã varia gestarint veteres, quæ supernaturales vires atq; virtutes demonstrarunt, in grauissimis ægitudinibus ac defectibus, in quibus
 10 terræ natura nihil efficere poterat, pepulerunt & curarunt. Operationes in istis ita potentes extiterunt, vt gestatione sola vires suas demonstrarint, homines mirabiliter ab armis omnis generis tutos reddendo, ab omnibus inimicis eorum similiter ipsis felices admodum successus & victorias adferendo, pluraq; narratu minime
 15 possibilia. Verba quædam inuenta sunt, characteres, sigilla, signa & mirabiles imagines in carta virginea depictæ, nonnunquam in metallis celatæ, præsertim in Gamahi, vt carneolis, saphiris mirum in modum, & varijs formis hominum, animalium, ac diuersarum figurarum, quæ singula mirificas & supernaturales vires in suis ope
 20 rationibus manifestarunt, vt etiam pro parte scriptæ reperiuntur, prout à Ptolemæo, Virgilio, Alberto magno, &c. Cùm tamen auctororum eiusmodi libri iam extantes, à ceremonialibus ita corrupti sint, eis nullatenus fidendum, nisi quis prauum à bono separare noverit, nucleum eliciens, abiectis corticibus.

CAPVT V.

Nec non est quòd quispiam putet me velle homines impellere, vt credant, aut his vtantur: at id in cuiusq; situm est arbitrio. Quanquam Virgiliò, nec non Alberto magis quàm alijs scriptoribus est credendum: nihilominus optimum quod sciuerunt, sibi retinentes
 30 subticuerunt, secum in tumulum deferentes. Quare nihil excellentius præ manibus iam existit, quàm ipse Techellus scripsit, etsi minima scriptorum pars eius extet, quòd penes eos qui habent illa contemnantur, ea de causa, quia Iudæus fuit, magnus tamen in
 35 Israël magister extitit. Verum quòd ista parui fiant ab imperitis & inficis, ars maxima præstantissimaq; Magica, nec non Cabala transierunt in obliuionem, & ab inexpertissimis contemptæ Sophistis iacent. Non considerauerunt isti rudes homines, omnipotentem Deum suo populo, Israëlitico scilicet, manifestasse tunc temporis
 40 plus in luce naturæ, quàm post aduentum Christi factum sit hæcenus. Quamuis in Theologia naturales & supernaturales artes omnes contentas habeamus, vt inde valeamus eas omnes addiscere, quod simplicibus hominibus occultū est, & longè difficilius quàm vt ab eis intelligi queat. Est etiam impossibile mihi cuiuis asinoru-

di, vt infanti pultes in os ponere, sed legito summa cum attentione Salomonem, & prophetas, cum nouo testamento, & reperies ibidē supremum totius mundi contineri thesaurum occultum.

Vt ad propositum de serpente redeam, scitote in eius cute vel spolio magnas latere vires, nedum ad vulnera, quum pulvis eius eis iniectus fuerit, verum etiam gestarunt illud plurimi super brachiū nudum, quo tulerunt arma, victoriamq; consequuti sunt. Inde puerperæ circum collum aut corpus opposito, victoriam in puerperij conflictu habuerunt, citissimeq; liberatæ fuerunt. Sed non omne spoliū serpentis id efficit, illud solum, quod ipsemet serpens exuit & abiicit à se, prout cornua ceruus. Pariter de lingua putandum, nō omnem habere virtutes, at illa tantum, quæ de serpente viuo adhuc eruitur.

CAPVT VI.

Am ad serpentis conclusionem perueniamus postremò de hoc notato, pinguedinem eius & carnem in se maximam curationem continere, non solum in recentibus vulneribus, at venenosis moribus etiam, in vlceribus, &c. Multas alias virtutes habent, & per præsertim ipsa caro medicamentum est excellentissimum, vbi primum abscissum caput fuerit, & cauda (pulso prius ab eo sudore, qui venenum est eius) truncata & abiecta simul ambo. Breuibz ista comprehendo, quòd alibi latius tractem, quare contentus his paucis esto.

De consecrationibus, & serpentum adiurationibus vt aliquid adferamus. Istæ contra Deum atq; naturam factæ sunt. Quamuis admittam eos hoc medio domitos & mites reddi vinctq;, tamen id fieri minimè debet, non magis quàm superstitiones & Idololatria, quæ neminem ægrotum aut sanum efficere deberent, cum id vera fide per naturam facere possimus, alijs quæ dicta sunt omisissis. Verba quædam supra serpentes prolata faciles & quietos eos efficiunt, ac obediētes. Item præseruatua nonnulla habentur, quæ tutos videntes eis faciunt à serpentum & aliorum animalium venenosorum moribus: quæ varia sunt, vt alibi scribimus. Quanquam de serpente cuius antea memini, parua cura habenda est, quòd in suo genere sit optimus, verum de alijs plerisq;, nec non crocodilis, salamandris, atq; basilicis maxima, quæ sub genere serpentum contenta sunt omnia, hominibus inimicissima, venenumq; suum in eos dirigentia. Quamuis in Germania rarò vixq; reperiuntur, nihilominus eorum oportuit meminisse, quò melius ab eis cauere possint homines vbi cuncq; fuerint. Melius præseruatuum non noui, quàm sic camphora in oleo petroleo, vel oleo de S. Quirino soluta, quantum poterit eo solui, & manus, pedes, ac aliæ corporis nudæ partes inungendæ sunt: postmodum cum serpentibus tutò poterit agi versariq;. Si tamen

men

men hæc medicina præseruans contra periculosissimos serpentes, vt illi sunt qui sagittarij dicuntur, eò quòd eminus in homines iruant, non fuit sufficiens: item illi qui mortuis veltuntur corporibus, & crocodili, nec non basilisci, qui homines aspectu solo necant: aliqui suprà se Gamahi gestarunt, in quibus homines sub sinistro pede serpentem habentes celati fuerunt, super quem steterunt ad caput. Hoc fuit penes antiquos optimum atque supremum ad ista præseruatium. De his Techellus præ cæteris optimè scripsit authoribus omnibus, verùm à Sophistis nebulonibus intercepta sunt istius scripta viri, vt plebs communis priuata sit eis: quæ sibi retinuerunt, aliæq; friuola stultiloquia subtruserunt in locum, & falsas opinionones. Hac ratione proprium venati sunt honorem, quod summè deplorandum est. Contrà quid agendum, actum est, quare Dei iudicio relinquendum.

- 15 Vt harum finem rerum attingam, existimo haud fore necessarium eas hoc loco tractare latius, at libro, quo de Magicis agam secretis, & similibus alijs: quare satis de tractatu serpentum, &c.

CAPVT VII.

- 10 **S**Vnt & alia præter serpentes animalia quædam horrenda prorsum, & contempta, quæ mysterijs maximis dotata sunt. Vt bufones, de quibus tertio capitulo dictum est antea, maximum in peste remedium exhibent, & in moribus venenosorum animalium, exsiccati, necnon alligati, citò venenum extraxerunt omne, vitam ægris conciliantes, vbi cætera medicamenta nihil prodelle potuerunt. Videmus etiam per eiusmodi remedia morpheam statim à fundamento prorsus extirpatam fuisse, quum viui cocti fuerunt in oleo, quo damnum hoc inuctum perlanatum est, & alia multa, quæ putatici medici tanquam fabulas existimant, ego verò secretissima quædam arcana.

- 30 Similiter aranea, quæ horrendissimum animal existit, quàm egregium contra febres quartanas remedium adhibet: quum incisus eam nucis corticibus inclulam gestarit æger in quartum, vsq; diem: Item in Salamandra, quàm varia tentarunt alchymistæ, donec reppererunt artem conficiendi per eam aurum atq; tincturam ad 37 metalla: quamquam in medicina haud utilis existit, nihilominus ob ea quæ dicta sunt laudabilis, tractatu quidem periculosissima, quòd celerrimum venenum habeat, & potentissimum, quare cauendum ab eius tactu, &c.

CAPVT VIII.

- 40 **P**ostquam de venenosis & horrendis animalibus egimus, alia communiora quædam adducamus: puto vos nō ægrè laturos, vt mos putatiorum hætenus medicorum fuit, omnia simplicia, quæ non sunt apparentiæ magnæ, sed facillè haberi possunt, contem-

nere tanquam inualida: non considerantes Dominum Deum frustra creatum nihil, sed vnumquodq; peculiaribus dotasse viribus ac virtutibus, iuxta suam voluntatem.

Quod hæc autem ignoremus, eius ipsi nos causa sola sumus, ob nostram negligentiam, incredulitatem, & in perquirendo naturæ lucem pigritiam, &c. Tum si quispiam alius in quaerendis Dei donis maxime fudet, quo prodesse possit alijs, atq; docere conetur: ita prauæ naturæ sumus, vt ingrati labores eius vilipendamus nedum, at etiam carpentes irrideamus. An hæc fideli medico displicere non debeant?

Hoc à scriptione me retraxit, quanquam antea vos inter me numeravi, sum tamen vester indagator & inuentor, qui libenter vos meam artem omnem quam apertissime scripsissem ac declarassem, & veluti pueris in os pultes indi solent, intulissem: nisi me vestra detinuisset ambitio, nec non proprii commodi laudisq; venatio, qua vobis ipsis honores adicribitis alienos, & non eis à quibus habetis artes. Quare mea prorsum non estis arte digni, quamuis optimè sciam vos ea plurimum indigere, si veri medici essetis, haberetisq; tantillum in proximum charitatis. Cum tamen oculorum utilitatem, vxorum vestrarum coquinam & arcas magis quam ægros curetis, est quoddam vobis laudem attribuam, et si me peperam inculperis. Nil boni de vobis loquor, non sine causa tamen, sed quia oculorum estis medici tantum, quos melius curatis omnibus corporis morbis, quo fit etiam vt splendidas domos adificetis, vt palatia, aureos gestetis annulos, bysianasq; vestes, &c. Vos mihi improperatis leues opes meas, & vestes humiles quas habui, gestisq; verum si tantas extorsissem ab ægris pecunias, easq; venatus fuissetem, & loculos meos potius quam ægros curassem vt vos, ditior vestro quouis fore in: quamquam & sic longè sum vobis opulētior omnibus. Constantiores diuitias enim possideo quam vos, videlicet artes, quæ meæ diuitiæ sunt artes optimæ: nam eas fur à me nō auferet, non ignis aliquis nec deprædator, nisi vitam adimat, nec propterea possidebit illas, cum in me sint occultæ nec non inuisibiles, quare mecum recedunt vt ventus. Ecce tales opes habeo, quæ domos, prædia, vestes, & pecunias excellunt, ac omnia quæ possidetis, cum sint permanentes. Et quamuis pecunias meas cum bonis viris absumam, nihil de capitali mihi deperit, hoc artes existunt, quæ nunquam auxiliante Deo me deserunt.

CAPVT IX.

Proposui de quibusdam tractare simplicibus, & præsertim de quibusdam animalibus, & morbis ad quos pertinent, quorum nullus medicus ante me fecit hactenus mentionem, puto quoddam ignorarint, aut si fortè nouerint, ea cōtempserunt, sic vt in obliuionem tran-

vermi/

transierint. Primò scite vermenē, et extremum omnium maximè vul-
garem, quem lumbricum vocant, & pluuialem, quod illius tempo-
re prorumpat extra terram. Quis putaret istum virtutē & myllē-
 5 rium in se tantum continere, contra genus omne vermium, ex mor-
bis orientium, & potissimum in panaritio, vel pandalicio morbo
digitorum, qui vermium instar eos maximo dolore corrodit, ac in-
tolerabili, sic vt noctes atque dies ægros torqueat, noctu maximè,
quare veteres hunc morbum rodentem vermem appellarunt: nec
sine causa, cū scirent eum verme pellendum esse, curandumq̃. Pro
 10 cellus eius ad hunc se modum habet.

Recipe vermem iam dictum paruum aut magnum, iuxta re-
spectum personarum atq̃ dolorum. Nam si homo senex aut mulier
existat, vel dolor ipse magnus, tantò maior lumbricus assumendus
est, vt morbum eiusmodi superare valeat. Superligandus est linteo-
 15 lo digito, vel ei loco in quo dolor maximus exiit, & maneat ibidē
viginti quatuor horis, aut donec viuat: eo mortuo, curatus est mor-
bis, & vna cum verme mortuus. Non quod hoc per incantationē,
idololatriam, aut superstitionem fiat, sed ex naturæ viribus & ope-
rationibus. Inde facis colligi potest, omnipotentem Deum nihil æ-
 20 quē paruum, simplex, vel deforme super terram creasse, tam cōtem-
ptum nil, quod in hominum sanitatem esse non debeat.

Cū tamen ista paruum aut nihil vobis in crumenam aut in
 coquinam adferant, ea minimè pati potestis, ac contemnitis & irri-
 25 detis, imò prorsum eradicatis, quod sanè deplorandum venit. O
quot ego iuui, quos medicina vestra perdidicatis, à quibus nihil
mercedis accepi, vt interim alios multos subiticam labores, quos in
pauperum gratiam libenter impendi, nihil ab eis cupiens: contrà
vos Doctores, ne lotium frustra conspiciatis, quantò minus pedites
vel equites ægros inuisitis, non numerata pecunia satis amplā. Sin-
 30 gula penes vos ordinata sunt, quibus obuenire nemini licet: cuique
lotio barzius conuenit, schedulæ grossius, visitationi floreni qua-
drās, & equitationi super asinum florenus medius: apud chirurgos
sutioni florenus integer. Estne hoc opus crumenæ magis quàm cu-
rationis ægri: non scio quid aliud sit. Hic integer vestræ medi-
 35 cinae seopus existit: vt si non ægris, crumenæ vestræ satis abundē
substitutum sit.

CAPIT. X.

QUO de vermibus rationem absoluam, scitote latus, eos nedū
 habere vires curandi panaritium & suppressedi: verū aliq̃
 40 vermes omnes in hominibus orrum & sustentationem habentes,
quocunq̃ nomine vocentur, vbi secesserint, piliuati, nec non
hominibus intrinsecus administrati cum quouis liquore: in capi-
no lacte melius: vermes omnes ad hunc modum expellunt ab inte-

stinis & stomacho per secessum. Per eundem etiam tyrones expulsi fuerunt, aridura sanata, nec non membrorum dolores maximi. Idem de typhoetri mure putandum, hunc mysterium ad ariduram in se continere maximum. Idipsum de cancro hunc in modum: aliqui ligatis ei manibus applicarunt eum super locum in quo morbus cancer extitit, ac rubedinem effecit, ibidemq; mori permisit, pariter & morbus ille mortuus est. At si fuit apertus, vnoquoq; fodicationum emplastro curari se permisit.

Ad hunc modum etiam febris & hydropisin, vbi cancro fuerunt vngues omnes abscissi, postmodum ei super dorsum colligati, & hoc modo rursus in fluxum positus est, nulla tandem adhibita curalatiushac via datum est hominibus auxilium. Non quod istud superstitio sit non magis quam quæ dicta sunt, ut putati, et præsumptuosiq; medici perperam iudicant, mundoq; proponunt, sed per naturales operationes atq; diuitias, quæ huic vel illi creaturæ tales vires ab initio tribuerunt, adimpletas. Quamuis in omnibus non iuuent eiusmodi remedia, cuius causâ notanda venit, hæc nempe, quod patientis vitæ fortassis terminus instet, sic ut morbus eius mortis initium existat, a quo tendit ad finem. Id putatici, nec non in experti medici non considerant, vbi quid sciuerunt, eoq; sunt vti, frustratiq; spe sua, quæ quod non in omnibus successerint, falso iudicant, & concludunt ea per superstitionem fieri, ut quum homo firmam & constantem eis fidem adhiberet, absq; hæsitacione quapiam iuaret, aliâ non: sed frustrancam esse medicinam, vbi quis imaginaretur contrâ, vel dubitaret.

Quamquam admitto imaginationem & fidem esse tam potes, ut per eas nos ipsos reddere sanos aut ægros valeamus; imò quod maius est, posuimus in æternum seruari, vel perdi, secundum usum in quem assumptæ fuerint. Quare non frustra Christus tantum de fide locutus est, ut etiam infirmos curando semper dixerit, Fides tua te saluum fecit, aut fiat tibi iuxta fidem quam habes. His nos admonet medicinæ, medicis quoq; fidem ab ægris adhibendam esse, iuuareq; posse credendum firmiter: non comprehenduntur hoc loco putatici, sed medici fideles et autum, & veri, qui de salute suorum patientum anxij sunt, uti Christus. Non est etiam quod facilia media suspendantur, quorum nonnulla recitauimus. Nam legentes Scripturas sacras & exempla quæ continent, perpendimus & videmus, Christum atque Prophetas graves admodum infirmitates leuibus curasse malis, ut quum ipse Christus oculos aperuit cæco simplici luto cum salua. Propheta similiter curauit pestem, superpositione ficus vnus. Alia pleræq; similia habemus in Scripturis exempla, quæ recitare longum foret. De virtutibus notate latius.

CAPVT XI.

Alia

cancr.

Aliæ multæ virtutes in cancris inuentæ sunt, vti maximum in igne perfico refrigerium, contusi quum fuerunt, & ex eis succus exprellus & applicatus. Aliqui conflatunt vnguentum ex eo, quo curantur adustiones omnes aqua calida, vel igne, pice, aut aliqua pinguedine factas: compererunt hoc medicamentum alia quæuis in similibus excellere, similiter in calidis & circumrodentibus vlceribus: in doloribus maximis & intolerabilibus capitis, vt patiens etiam putaret intellectum amittere, solum tempora capitis il-
 10 linendo: pariter ad vlcerosa mulierum vbera maximum præstiterunt auxilium. Vrinam cient, & calculum aut arenam, & similes hominum defectus pellunt per urinam: nullum in summa tartarum in corpore nasci permittit, at vehementer arcet. Quare qui vescuntur eis, ac vruntur assidue, non est qui calculum vel arenam curent, cum ab eiusmodi morbis summè præ cæteris omnibus præferuent.
 15 Iam de crudelibus, tyrannicis, & alienis ab omni pietate medicis aliqua dicenda sunt, qui cancrum, vermem & similia tollere presumunt, abscissionibus, adustionibus, & corrosionibus per aquas fortes. Aliud fundamentum non habuerunt, quàm quod per corrosiua putarunt eos morbos fore superandos, quo factum, vt hominum dolores in martyria conuerterint, non considerantes eiusmodi per se defectus corrosiuos existerè, sedatiuissq; potius quæ dolores mitigant, vtendū esse, quieteq; sanitatem introducendam. Contra semper hæc friuola stulta nimis eorum opinio fuit, vt malum malo vincerent & curarent. Ego verò dico, dolores membrorum
 20 quosuis ad optimam quietem adducendos per sedatiua; sequitur in de sanatio. Exemplo tibi sit homo valdè cholericus, qui non simili cholera, verberibus & malis verbis mitigari, sedatiue potest. hoc loco similiter fieri credendum. Idem de mœstis & peccatoribus intelligendum, istorum tristitia cordisq; mœror gaudio consolationeq; pelli debent, vt absolutione per Euangelium: hæc est summa contra peccata recognita per poenitentiam vera medicina. In istis etiam est quod consideretis, bono malum euincere, non e contra: negotium enim hoc non intellexistis hætenus. Curare voluistis falsâ medicina vestra cancrum, & vermem occidere, quod nonnun
 25 quam accidit, sed patiens ante hos mori coactus fuit. Alij truncationibus, adustionibus, corrosionibus, & similibus tortorum operibus & martyrijs eiusmodi prouinciam aggressi fuerunt, spem in auripigmento fixam, & in sublimato mercurio habentes. Quamuis in calcinato magno, dulciq; mercurio sublimato, nec non oleo dulci mercurij, & potissimum in essentia quinta dicti mercurij maxima sanatio consistat, nedum istorum, sed longè maiorum, vt syronum, fistularum, lupi, similibumq; hic non adducendorum: non tamen vt ex montibus cruuntur ad medicinam assumenda sunt. Cum ergo
 30

VOS

uus ille fuit de quo mater imaginationem concepiſſet, viuum etiam ſumere decet, ſi verò mortuus, & mortuum accipito, quem eodem etiam tempore quo matris accidit imaginatio, ſuper maculam ſeruata concordantia quauis ligato, & viuum in mortem vſq; relinqui-
 5 to, mortuum autem vſq; ad putrefactionem immotum. Et ſi fortè matri ex appetitu contigiffet, infans eo ſatiandus venit, & contentandus: ſi tamèn ex timore terroreue, ſimile quid infanti fuerit incutiendum interea temporis, quo ſuperligatur vermis. Ad hunc modum eradicatur à fundamento vermis extra carnem, non tamen e-
 10 xtra cutem intrinſecus. Ad hoc allumienda eſt aqua ſortis, vel regis vehementiſſima, tum priùs aqua recenti loſa cutis, illa perliniènda, & eiufmodi cutis in octo vel quatuordecim diebus ad ſummum auferetur, & recens ac munda naſcetur alia. Hac via poteris nedum animalium quaſcumq; maculas eius delere generis: verum etiam fru-
 15 ctuum & creaturarum omnium, per ei ſimile quod matrem ad imaginationem traxerit.

Breuibus itaq; propalaui curationem occultiſſimam inter omnes, qualem ante me nullus poſuit aut ſcripſit. Nec ea de cauſa verè or, quia primus in hac re fuerim, cùm egomet expertus ſim
 20 veriſſimum eſſe remedium, quod etiam ob oculos ponere poſſum. Hoc ipſo meum hunc libellum concluſum volo.

FINIS.

25 D. TMEORMR. ASTNRAR. Æ

ncdſu Chirurgia vulnerum, cùm recentium tum veterum, occultorum & manifeſtorum vlcerum, &c.

30 CUI LIBRI DVO, PRIOR DE CONTRACTV.
 ris: de Apoſtematibus, Syronibus & Nontis alter, acceſſerunt,
 per interna & externa medicamenta curam
 eorum veram continentes.

35 TRACTATVS PRIMVS DE RECENTIBVS VVLNERIBVS.

CAPVT I.

De prima vulnerum affectione.

40 **A**PRIME neceſſarium, vt in quouis Chirurgo prudentia, tum ars & experiètia ſimul coniunctæ ſint, & mox atq; vulnus aliquod inſpexerit, eius optimum iudicium faciat curę, finiſq; ne ſeſe temere iactans ab exordio, plus minùſue quàm præſtare valeas, polliceatur, vel ex

vel ex natura queat fieri. Verbum omne suum ex possibilitate nature ponderare debet. Nam si quàm ipsa patitur maiora promittat, quò latius progressus fuerit, eò res verget in deterius, infamiaque non tam incurreret non exiguam: si verò pauciora, nihilominus quod artis suæ nullam habere certitudinem videbitur, dedecori sibi fuerit adscribendum. Quapropter vtrumque, scilicet artem atque naturam æqualiter sibi cognita fore debent, alias earum altera deficiente, quicquid operabitur, frustraneum nedum erit, verum etiam in ruinam patientis. Nulla ratione cogi se natura permittit, nec in aliam proprietatem, aut qualitatem quàm sibi contentaneum verti. Si remedijs itaque non congruentibus fuerit usus, labefactabit eam. Siqui dem est quod medicus omnis ipsam, & non ipsa medicos villo modo sequatur. Hæc est ergo summa Chirurgiæ methodus, ut ea medicamenta nota sint, quæ naturæ maximè conueniunt: quibus etiã cognitis, curas aggredi quiuis tutò medicus poterit.

Membrum aliquod ictu separatum à corpore, non potest iterum affigi. Quòd si etiam villo modo fuerit affixum, in pristinum locum restitui sine defectu minimè poterit: nec id quod ad contracturam alicuius membri, vulneratum. Mortale non est in curam cum retentione vitæ suscipiendum, nec omne quod impossibile: nam fatuum foret, irrisioneque dignum.

Disce igitur tu Chirurge, quæ palam sunt oculo tuo cognoscere, quo scias quid ars & natura valcant, in hisque progredere.

Et quanquam practica, manualis omni ex parte scripturis exprimi non potest, ut sunt vulnerum compulsionones, & similia: nihilominus dexteritate propria per assiduam experientiam habitum contrahente, discito non contra naturales conclusiones agere, ne monstris quid excites præter naturam, aut excrecere facias.

Signa quæ in vulneribus maximè cognoscenda sunt.

Ignorare nullo modo Chirurgus debet, quæ bona, quæque mala signa vulnerum existant, & quid accidentis immineat, quid illa significant, ut occurrere valeat indies, & obstaré. Quandoquidem si corpus sanum ab accidentibus tutum non sit, quantum minus ægrum. Hæc si non intelligis, ipsum te fallis, perdisque patientem, cum resistere non possis accidentibus, artisque fidas, quam etiam non calles. En quoniam in ægros & vulneratos in malus vitæ suæ discrimen ponas, cum id ipsum quod contemnis, vulnere longè periculosius existat. Contra quum huiusmodi prænuicia signa malorum & accidentium tibi nota fuerint, viam illis obstruere facile poteris, laudemque tibi parare non exiguam. Prouenit enim ars omnis ab experientia, iudicioque prænaturo. Quare volatum ne moliaris, antequam plumæ tibi creuerint, hoc est, donec optimè didiceris. Nihil hoc loco superbia, iactantia, vel arrogantia profunt, at ipsa vera scientia.

entia. Hæc sentina fuit vitiorum omnium, in hac arte nedum, verum etiam in alijs, quòd finem expectare vix è millibus vnus disciplinæ sui voluerit, sed ferè semper in magistros euaserunt omnes, antequam veri discipuli dici mererentur.

- 5 *Ægrotis ne permiseris quod noxium esse putes: nam solent ali*
 1 qui perulantia sua curam applicatam etsi felicem peruertere. Cum
 igitur obedientia possis à multa sollicitudine curaq; subleuari, coge
 si potes vt obtemperent. Potius fuerit eos lamentari, quàm erro-
 rem tuum deplorare te, scèp sui ruinam, indulgentia tua factam. Eue
 10 nire scèpissimè solet, vt ex permissione vel minima, quam ipse Chi-
 rurgus noxiam fore non iudicauit, maximum oriatur damnu, quo
 sibi dedecus etiam, atque meritò contemptum conciliat, velut arti-
 fex ignarus artis. Tam occulta est hominis natura, vt fur aut la-
 15 tro latens in ea percipi nequeat, qui vel minimam occasione querit,
 aut ægro vitam, vel tibi famam deprædandi. Quapropter nimium
 potius quàm parū esto sollicitus. Cum tot & tam varia sint acciden-
 tia, quæ circumuallant hominem, vt omne vulnus fermè dijudicari
 mortale magis quàm curabile debeat: nam tempus, natura, comple-
 xiones inæquales in deterius magis quàm in melius vergunt. Qua-
 20 propter considera quicquid operi tuo completissimè conuenit per-
 fectius, ordinatius, & minori cum defectu fabro, latomo, seu lapici-
 da quouis. Hoc ergo quod sequitur Capitulum, summa cum atten-
 tione legas & relegas, quò maximam accidentium partes addis-
 cum demum opus aggredere. Quid boni malique tibi succedere pos-
 25 sit, hac in re cognoscas oportet: non antea curabis vulnera. Noli do-
 nec præ manibus occurrant, expectare mala, cumq; prius addisce-
 re, latroniq; fores, vbi iam intrauit, occludere, sed antea. Sic fiet vt
 quum ea iam eminus apparuerint, aut etiam adfuerint, quo resisten-
 dum sit illis, notum habeas remedium.

30

CAPVT II.

*Qua via rationeq; vulnus curari debeat. Quidnam sit quod curet, quid
 perdat. Et quid naturale sit balsamum in omnibus corporis membris.*

- I**gnorari minimè debet omnibus corporis membris inesse balla-
 35 mum naturale carnis, venarum, neruorum, olsium, &c. quod i-
 psis innatum ab initio per naturam, vulnera quæuis illata sanat. Hoc
 est: naturale balsamum in carne situm, naturaliter carnem, & quod
 in olsibus, facturas eorum. Sic de reliquis membris intelligendum
 erit, vtpote, quoduis proprium in se continere medicamentum,
 quod ipsum quoquo modo læsum per sanat. Est igitur natura sibi
 40 met proprius medicus, qui quod in ipsa deficit, optimè reparat. Hoc
 loco scitu valdè necessarium est, Chirurgum non sanare vulnera,
 sed balsamum in corpore situm hoc ipsum efficere. Quicumq; credi-
 derit aliàs, aut sibi temerè sanationem vulnorum adscripserit, sese,

necnon alios miserrimè seducet: cùm artis propriæ, vel eius quod proficitur, nullam cognitionem habet. Verùm tu vulnerarie medice cognoscas, cuiam in hoc negotio rei sis aptus, & quid ars ipsa præstare valeat, est quòd audias. Medicinæ manus in lèSIONIBUS curandis hoc solùm est officium, vt naturam eo loci defendat ab accidentibus & inimicis externis, intrinseci ballamine per eos inficiatur, aut impediatur, quo minus vires suas exercere valeat naturales, at potius in illis auxilio Chirurghi corroboretur. Vbi vulnus iam apertum cura diligenti non tutabitur, certissimum est illud operationibus naturæ solis nullo modo sanari posse, prout decet. Quapropter is qui hoc loco defendere tueriq; nouerit, Chirurgus erit optimus, cūq; ratione protector naturæ nominandus, quòd ab externis elementis contrarijs atque reluctantibus illam vindicare nouit. Externorum siquidem elementorum est maxima cura, naturæ defectibus maiores adijcere defectus. Huiusmodi vires elementares inimicæ naturæ, per Chirurgum optimis medicamentis pellendæ sunt: hac via poterit comite naturali balsamo felici cum successu progredi. Nam vbi defensionibus iam dictis in sua quiete conseruatur & pace, quumq; ligationibus iuuatur accommodis, ipsamet operatur, at se sic perfectissime sanat, carnem ac ea quæ necessaria sunt pro vulnere facultate crescere facit. Verbi gratia, Quidnam id est quòd carnes, pinguedinem, adipem, sanguinem, atq; medullas ad incrementum promouet? Non homo, non cibus, aut potus. At ipsa natura vegetatiua & augmentatiua in se facultatem habet, quæ corpus, potu, ciboq; mediantibus tamen sustentat: quibus & ipsa conseruatur & roboratur etiam. Simili ratione pluuia terraq; lignū minimè produciunt, sed arbor ipsa, non sine ipsis tamen. A ventriculo sumatur exemplum hoc. Naturale balsamum est id quòd sanat, verùm vt hoc efficiat, indiget alimento, eoq; duplici. Prius administrat cibus & potus: vnde ratio victus ordinati (quem Diætā vocant) ortum habet. Posterius exhibet medicamentum vulneribus applicatum, aut superpositum, hoc nutrit balsamum, vt eo celerius ac solidius sanet. Est igitur vnguentum, aut medicamentum balsami conueniens alimentum. Hoc igitur vnicum vulnerario medico restat, vt bonum & aptum nutrimentum eligat, quo perfectius ac felicius curet. Si verò hac in re fuerit negligens, aut imperitus potius, vulnera quæcunq; prauiora fieri, necnon in accidentia quæuis incidere permittet. Quum etiam perceperis, foetorem in vulneribus, facile iudicare poteris illa competens non habere nutrimentum, & hac ratione suas naturæ balsamum operationes adimplere minime posse. Quapropter est quòd munda per alimentum conseruentur vulnera, ne quid in illis putridi foetidiq; reperiatur.

Purgationis pariter est notanda quædam in vulneribus differentia

rentia dupliciter apparens. Prior ex eorum putrefactione prouenit, altera quidem ex sui prædicto nutrimento: hoc enim excrementum est, illud verò sanies. Balsamum siquidem ab vnguento suum fugit alimentum: quod autem ex eo superest, stercora dat ac immunditiam, vt reliqua ciborum nutrimenta solent. Ex his igitur non est ignoranda conclusio Chirurgis, vt pote vulnera penes purgationē excrementorum, & non saniei fore conseruanda, nec in putrefactionibus. Naturæ contrarium est medicamentum, quoties vulnera ligaturis fuerint suffocata, recentiq; nutrimento non sustentata. Hu-
 10 ius etiam enormis erroris vestri, vos inter Chirurgos communiter vsitati (quem indies absq; iudicio vel arte, sineq; successu felici committere soliti fuistis hactenus) eosq; præsertim, quos id vitij delectat, monitos hortatosq; velim vt abstineant, scilicet à futura vulnerum, & conglutinationibus ouorum albugine factis, quibus natu-
 15 ram ipsam à sua in alienam, & ei contrariam prorsus qualitatem contorquetis. Hæc medicina vestra nullibi fundamentum habet. Hoc natura solum in sui sanationem optat, vt à putrefactione prote-
 20 gatur, & medicamento congruo balsamum eius nutriatur, vt supra: nec non vt excrementa vera penes vnāquamque vulnerum à

vinculis dissolutionem inuenta sint.
 Hactenus quid illud sit quod vulnera sanat, amplè satis diximus. Quicquid aliàs quàm auditum est, actum cum illis fuerit, efficiet prauiora, vel ipsa penitus perdet.

CAPVT III.

25 *De vubieribus quæ morti sunt obnoxia, vel non, aut in contracturam sui membri tendentia.*

QVod ad vulnerum naturam attinet, latius cognoscenda sunt illa, quæ mortem inferunt corpori, vel suis membris contractionem, & quæ non. Quanquam id cognitu difficillimum est, &
 30 incertissimum plurimis: nihilominus pro vulnerum qualitate, Chirurgus ipsum se disponere debet in auxilium, eò loci potissimum, vbi natura sese iuuare conatur, non vt imperitus & ignarus artis eam aggredi.

CAPVT IIII.

35 *De his quæ Chirurgus metuenda sunt in vubneribus, a strorum impedimentis, & meta possibilitatis, eiusq; termino.*

ET si plerumq; vulnera non sint aspectu periculosa, vel talia non appareant: contrarietates tamen, & accidentia metuenda sunt. Exempli gratia. Si quod vulnus irato, vel cholera fellis commoto
 40 fuerit incissum, tale curatu difficilissimum erit, ac valde periculofum. Deprauantur enim hoc accidente vulnera sic, vt nunquam prout æquum foret, curari valeant, quousq; fellis irritatio sedata sit omnino, venenumq; suum desierit. Siquidem ad choleram nullum aliud

remedium adhiberi potest melius, quàm vt per seipsum quiescere permittatur. Nonnullorum etiam oculi suo sunt infecti veneno, vt aspectu solo vulnus quoduis inficiant: eius etiam finis est expectandus. Quum pleno ventre cibo vel potu quis vulnus accipit, & prefertim vbi lillas carnes edisset aut simile quid, eo minus sit sanabile. Pariter agnatæ quæuis infirmitates, vt epilepsia, puerorumq; morbi curam vulnorum impediunt. In accidentibus huiusmodi cautum esse te plurimum oportebit, maximè quòd à natura latius progredi minimè datum sit, anteq; vulnationem extiterit. Si pariter ad vulnus accesserint infirmitates, vt aridura, fistula, cancer, foramina, &c. non prius natura curam admittit, quàm huiusmodi malorum tollantur genera. Latius igitur agere non suscipias, quàm se naturæ scopus extenderit. Nam ex istis vulneribus plura nascuntur, quàm vulnorum pericula, nempe morborum & plurimarum egritudinum: oportebit ergo te cautum in his plurimum existere. Cælorum cursus etiam varius, & operationes eius potentissimæ suis in nos impressionibus efficaciter agunt. Quandoquidem si pestem imprimere cælum valeat, & vulnus aliquod inficere diuersimodè poterit. Ex his colligere debet Chirurgus, ac intelligere, cur vbi cælum infelicer fuerit suis in aspectibus dispositum, & eius cura sit infelix. Contra cælum nihil naturaliter opponere possumus, quapropter in similibus, infelicitatis istiusmodi finis est expectandus. Interea tamè aliqua mutatio fieri potest, at non efficacior eis, quæ in curis pestilentialibus nonnunquam visæ sunt. Hac de causâ maius ne susceperis onus, quàm valeas contra vulnorum inimicitias exequi, sed maturè considera, quales & quantæ fuerint. Si medicamento potentiores existant, impotenti validiorem te vincere posse non existimabis. Absit à te iactantia, potius ea quæ te præstare posse nosti, postremo referua, quàm statim ab exordio proferas: nam fragile vas, & homo bulla est. Nonnunquam etiam euenire solet, vt vulnera miram per se statutam ipsa recipiant, non aliàs quàm lignum in signo contrario truncatum vermes concipit, argillaq; non congruo tempore de fossâ, grillos producit: quod quum in aliquo vulnere perceperis, alijs remedijs id euelli vel auerti posse non credes, quàm particularibus arcanis quibusdam: vt illa sunt quæ nonnullis in herbis & seminibus latent, vt lignum vermes non concipere, nec argillam grillos penes quæ fuerint, aut creuerint. His enim latius in similibus utendum erit, quàm communium vsus medicamentorum & curarum habeat. Vulnera sæpius deprauari sub optimo certoq; medicamento vel vnguento compertum est, ob cœlestes cursus curam impedi-
entes. Non secus ac lignum sub infelici constellatione consum, amplius vegetare non potest, nec insitum aut plantatum quid ex-
crescere: vulneribus itidem (rarò licet) contingere tamen aliquando
solet.

folet. Quapropter huiusmodi cœlestium disciplinam cursuum non abhorreas, at potius conare totis viribus eos discere: ne videaris astantibus vt calcearius, qui totum calceum extruere nouit præter inuersionem.

CAPIT V.

De vulneribus recentibus, & vtraque medicina sua deprauatis, cum eorum demonstratione, quæ mortalia sunt, aut saltem periculosa.

Ligandi vulnera modus non est ignorandus, vt non deprauentur, & iam deprauata iuxta suam naturam debitis ligaturis inuoluantur. Recentia vulnera summopere tutanda sunt ab accidentibus, quæ damnum aliquot inferre possunt: horum enim contemptu, plurimum deprauantur. Cùm igitur ista varijs & prauis accidentibus obnoxia sint, operæpretium fuerit ea declarare.

Consuetum est hætenus istorum labia consui, demum ouorum albumine consolidari, triduoq; sub ista ligatura teneri: quod omne deprauationis eorum primum est exemplar. A futuris abstinere prorsus, vt iuxta secundi Tractatus ordinem huius Libri vulnera per nutrimentum cura, sic primæ deprauationis labem effugies, damnorum in vulneribus radicem potissimam. Si tamen ipsa iam deprauata repereris, à sœtore corruptioneq; repurga, prout in secundo tractatu docetur. Iam differentiam habes inter ea quæ recentia sunt, & illa quæ deprauata, necnon quid cum eis agendum, & qua ratione curanda suscipere debeas. Quod reliquum est, vt re medicamentis in secundo Tractatu descriptis, & infra diem & noctem bis liga, singulis nempe duodenis horis ordinatè consuetam nulla ratione prætercundo horam. Si diutius expectaueris, operatio medicamenti propter nutrimenti consumptionem euanuerit, & cum ea defensio ab extrinsecis elementis, inde vulnus detrimentum patitur, ac deprauatur. Horam igitur obserua diligenter in finem vsque. Quum tamen conclusioni propinquum fuerit, poteris vigesimam in horam tardare, verùm huic nimium ne fidas.

Primæ ligaturæ deprauationem ouorum pultibus & futura factam, altera mox inde sequitur hæc. Resinis vtuntur in altera ligatura, quandoq; cera non præparata, seu & oleo mixta: nonnunq; æris viridi, mastice, thure, gummi, &c. quæ ob nimium calorem nõ conueniunt recentibus vulneribus, nec alimentum præbent opportunum. Sugunt igitur ab his vulnera succum valde noxium, quo fit vt nulla sit operatio naturæ, sed contra seipsam cogatur agere, nunc tumorem, iam corruptionem, tremores cum frigore caloreq;, inflammationes, aut puncturas membrorum, & similia. Quum ergo tibi tale vulnus oblatum fuerit, vt prorsus deprauatum desperatq; suscipe curandum, & statim illi quæ mundificant applica medicamina. Vulnera quædam aliquibus illata mortalia sunt, aliquibus nõ

aliquibus etiam temporibus, non alijs: quæ posteriora tamen aliquando mortalia fiunt accidentibus. Quapropter fallax est admodum iudicium, quo conatum est quoduis ad mortem aut ad curam vulnus agnoscî posse. Quædam tamen illata principalioribus membris, ut cerebro, quibus hoc moliretur exitum, circa regiones cordis, tanquam desperata poterunt existimari: nam illæla confinia sua cor cupit. Vulnera vesicæ pariter, & intestinorum, quæ transitum excrementorum naturalem effundunt in vterum. Item pulmonis arteriæ, folliſq; respirationis eius, quæ cervicem truncant omnino, vulneraq; sicca ad cordis regiones vsq; redundantia, cum sanguine congelato possunt ad mortem agnoscî: necnō alia multa propter accessum alicuius accidentis mortem aliàs inuehentiſ, ut in pulmone iecorēq;. Splenis etiam periculosa vulnera, pariter quæ fel aperiant, ac illa quibus, ut fodicationum ictibus, venæ iecur & stomachum interſicæ truncatæ fuerint. Quæ vitæ musculum conſolidant, in loco vitæ præfertim existentem. Quæ membris extensis plurimum & expansis infliguntur, hoc est, dum quis membrum vi quadam extenderit, ac in eo simul vulnus receperit, cum reliquis quæ dicta, mortale, non equè tamen habendum est, ac minus periculofum.

Euenire solet etiam, ut propter situm aut contorſionem corporis, intrinſecus ordo naturalis deformetur, & venæ præter conſuetudinem diſpoſitæ ſint, eo tempore ſi vulnus illatum fuerit, ad mortem iudicari poterit. Aliquoties impingungur vulnere, quæ repentinam inferunt mortem, & alia quæ apoplexiam, aut ſimile quid morbi mortalis, itidem ea mortalia ſunt. Aliàs ob influentiam in vulnus incidentem, id est, ob ſignum aut cœleſte ſyduſ infortunatum.

Nonnunquam ob nimium timorem. Sæpius ob curæ negligentiam. Et quandoq; iuxta mortis occaſionem irrupentis, mortale vulnus efficitur.

Obſeruandum etiam est, vulnere capitismianiæ producere: venarum, viſus, & oculorum cæcitatem: cellarum aurium, ſurditatem. Si genitalia lædantur, aut ad mortem, vel in ſterilitatem iuxta læſionem accidiſſe putandum est. Sunt quædam loca quæ læſa loquelam etiam impediunt. Vulnere quæ per tranſuerſum illata ſunt, cum truncatione venarum, ad contractionem illius membri vergunt. Si hemiplexia in vulnus aliquod inciderit, membrum quodcunq; ſit, contractum reddit. Nerus omnis læſus qui balſamo ſuo priuatur, contractionem cauſat. Quum vulnus arripit aridura, pariter contractum membrum efficit. Sunt & alia multa variaq; vulnerum contractionem cauſantium genera: veluti quum ligamentorum truncatæ radices fuerint, aut earum veng, totum membrum contra-

contrahunt. Variæ contracturarum causæ præter eas quæ dictæ sunt, ac locis illarum contrariæ, nihilominus etiam contracturam adferunt, à temporibus, & alijs accidentibus, quarum origo describi non facile potest. Est enim homo tot inuolutus miserijs ex corrupta sua natura, vt non sit opus ei temerè se ipsum in illas profundius conijcere (quod pleriq; malè sani faciunt indies:) nam ipsa promior in deprauationem, quàm in emendationem est: quo fit vt omnibus istis accidentibus resistere non sit humanarum virium, nec artis. Non enim potest Medicus contra impossibilitatem ipsius naturæ quicquam adferre, sed solum quod permiserit adiuuare. Hoc verò Chirurgi fundamentum fore debet. Quanquam aliquoties medio medicamento præuenitur contracturis, alijsq; similibus accidentibus, vbi tamen ipsa natura medicamentum ad curam receperit, aliàs non curat medicus, vt in secundo Tractatu dicitur amplius.

Tumores calido rosarum aceto curabis, reiecto prorsus & abiecto cupræ capsulæ vnguento albo. Postquam vulnera mundificata fuerint, curentur vnguento fodicationum, in finem vsq;.

De glarea vulnerum.

Ex cuprea capsula Chirurgorum oritur alia deprauatio vulnerum, vtpote glarealis aqua. Statim atq; hanc perceperis, capsulâ eijcias per fenestram, & cura fodicationum vnguento, & aceto rosarum calido, prosequerèque, propter membri calorem & inflammationem: quibus ablatis, ad mundificationem te conuertas vt supersrà, pòst vnguento fodicationum comple, donec ea concluderis. Hoc certissimum habe, vulnerum curam veram nulla putrefactione fieri debere, sed medicamentis quæ eam arcent & amouent: ea namq; sanant vulnera, consolidantq;. Quicquid curare debet, propriètam salis in se continere necessum est, quod vt balsamum extrinsecum, putrefactionem arceat: hoc ipsum oportet esse temperaturæ naturæ, compositum ex eis, in quibus nutrimentum reperitur membri vulnerati verum, tam carnis, quàm neruorum, ossium, &c. Isto curabis feliciter, aliàs non.

CAPVT VI.

De vulnerum accidentibus à temporibus, & cœlestium cursibus expressis, & alijs incidentijs.

Manifestum est influentijs & suis impressionibus, cœlum varios morbos producere, iuxta varia sua tempora, sanosq; plurimùm inficere, vt isti tueri sese ab eius incursum minimè valeant, at humiliter succumbere cogantur. Cùm igitur benè habentes vincat, quantò magis vulneratos. Et veluti febres diuersas in sanis gignit, in vulneribus etiam eas imprimit, quæ paroxysmorum temporibus operationes suas in vulneribus exercent frigore caloreq; sæ-

uientibus, iuxta febrium proprietates, quotidianarum vel tertianarum: quæ non recedunt ab hominibus, donec sanata sint vulnera.

Suo tempore contingit vt pestilentia sæuiente, morbus hic se manifestarit in vulneribus vlceris instar, & cum frigore caloreq; primùm inceperit, qua nonnulli correpti fuere, qui tamen alibi per totum corpus nihil præterquàm in vulneribus fuerat ortum, senserunt.

Euenit etiam aliquoties inter milites, vt in vulneribus angina sit orta, non aliàs quàm in lingua solet cum signis omnibus, & crassa cutis à vulneribus exierit, prout lingua conflueuit auelli. Innumera-
bilia sunt accidentia similia, quibus eisdem ordine medicamentisq; obseruatis, vt in suis locis assuetis, etiam in vulneribus medendum est. Eodem namq; medicamento quo linguarum anginae, vulnerū anginae curatae sunt, nec alia via potuissent à vulneribus expelli, quàm eisdem quæ contra pestem aut anginam applicantur.

Sæpius etiam contigit, vt vulnera sanguinis profluvium eicerint, qui verus non fuit sanguis: hunc nulla medicina sistere potuit. At quum eo tempore dysenteria sæuiret, in illis regionibus, & excrementa profluentia pariformia forent illis, quæ manabant è vulneribus, exitumq; facerent non dissimilem, imò prout secessus redirent, in omnibusq; responderent, collectum est & conclusum, vt idem quod applicatur dysenteria medicamentum istis vulneribus adhiberetur: quod etiam factum est. Hæc & similia Chirurgo sunt optimè consideranda: nam quum ea mihi contigerint, in aliquot vulneratis pluries euenire possent, ac pluribus.

Mineralium metallorumq; fossorem vulneratum præmanibus habui curandum, qui tremore maximo ter aut quater quolibet die concussus fuit, contractione conuulsioneq; membri huc atq; illuc actus ad quartam horæ partem. Statim atq; potandum oleum exhibui bibulq; melius habuit. Verum ubi liquore vitrioli hauisset ore, curatus est: siquidem species epilepsia fuit. Hæc à me tantum dicta sint, vt si fortè similes amplius ægitudines oriantur, cognosci queat, plus ibidem vno damno, periculosa quædam accidentia fore.

In similibus itaq; recurrendum est ad medicinam intrinsecam, quamuis optimè conueniret, vt Chirurgus per se talia curare sciret accidentia, præter aliorum auxilium.

Ex aduerso, plerumq; per vulnera generantur infirmitates, nō tamen situm habent in illis, at veræ sunt infirmitates intrinsecæ, veluti mania, epilepsia, &c. Quæ quidem ægitudines, licet per sanata sint vulnera, nondum abeunt, at remanent. Qua de re debet alius hoc loco processus, & curandi modus excogitari, quo medicamentum inueniatur prorsus alienum à Receptis, cuius hætenus inter medicos & Chirurgos pauca vel nulla noticia fuit.

CAPVT VII.

De morbis occultis in corpore cum vulneribus sese permiscensibus, & quibus cancri, fistule, lupi, frigide calideq; nascuntur vredines.

IN humano corpore latent causæ quædam, & corporales infirmitates, & quibus successu temporis fistulæ, cancri, foramina vulnorum, vlcerationes, vredo frigida vel calida, ferrugo vel lentigo praua, lupus, & id genus similia enascuntur. Quum aliquo in loco materia huiusmodi molitur erumpere, talis etiam patet morbus, ex quo & vulnere simul damnum fit vnicum. Inde sequitur, vt vulnera curam omnem rejiciant, & nullis medicamentis quantumcunq; bonis concludi queant: imò potius in accidentia quæ narrauimus, erumpunt. Quamuis aliquoties ac sæpe his occurrunt, & vulnera breui curentur spacio, præsertim vbi materia talis recens adhuc fuerit, ac immatura, vel nondum enata. Verum si matura sit, incassum occurritur: erumpere necessum est id ipsum quod præ manibus fuerit. Quandoquidem vulneralia medicamina differunt ab illis, quibus damna dicta restaurantur, vt ab albo nigrum. Quapropter infirmitatum huiusmodi remedia sunt arripienda, vulneralibus omnino reiectis. Inde facile colligi poterit eiusmodi noticiam ægritudinum habere necessario debere Chirurgum, aliàs non sine maximo dedecore manum è tabella (quod aiunt) retrahere cogetur. Huius negotij fundamentum est, vt relictis vulnerum vnguents, ad alia confugiat remedia quæ dicta sunt.

Non ignoranda ea, quæ circa putridam & superfluum carnem in vulneribus orientem attinet, esse duximus. Nonnunquam in spongiæ magnæ quantitatem & similitudinem solet emergere, veluti videmus ab arboribus pendere tumores quosdam instar agarici. Ignari Chirurgi separationum aquis fortibus abrodere conati sunt: alij nouacula truncarunt, vnde prauiora multa, quæ legere quidem horrenda nimis forent, excitantur, quapropter omittimus, & productorum istorum causam exponemus. Porri quidam existunt, qui quanto magis truncati fuerint, ac sæpius, tanto maiores turpioreſque renascuntur. Non aliàs faciunt cum eroduntur corrosiuis aquis, quæ quidem remedia porris minimè conuenientia, quandoq; fungos, vel eorum similitudinem referentes tumores excitant. Cum itaq; per porros naturaliter hoc demonstratur, spongiæ vulnerum orium habent ex porrorum fundamento, radiceq; dum huiusmodi sanguinis latebræ tactæ fuerint aperta, postmodum ex cruoris huius malicia simile quid oritur monstri. Contin- gere potest etiam vt aliquot annis postea spongiæ tales è conclusis vulneribus enascantur, est nihilominus earum fons & origo, quæ porrorum, & non alia: sed vulnerum conclusionem ante correctionem aut compescentiam istius virulentia, post curam imperfectam emer-

emergunt in formam similem. Nonnunquam in glandulas vel naptam excreuerunt, minori quàm antea periculo. Est igitur Chirurgus summè necessarius, ut istorum accidentium cognitionem habeat, ne quando suscipiat eorum curam, quorum originis & remedium ignarus inexpertusq; fuerit. Hæc non alia de causa protuli, quàm ut ægros ac vulneratos admoneam, ab istius farinae putaticis medicis, qui talia curare præsumunt, merè tamen deprauantibus, abstinendum esse, nisi perditam iri cupiant.

CAPUT VIII.

De vulneribus infectis, & venenato ferro, vel similibus armis incusis. 10

Arima, quibus vulnera corporibus inflicta sunt, veneno prius illita fuissent, animaduertendum est summa diligentia. Quanquam & scelestum & supplicio dignum est facinus, impijs tamen hominibus in usu quandoq; scitur extitisse, videlicet pugiones, gladios, tela, & omnis generis arma bellorum ut veneno linirent, quo præter vulneca dira, dolorem eorum intolerabilem augerent, & aliquando mortem crudelius inferrent. Huius veneficii varia sunt genera meritò subtrahenda.

Præter ea, quæ in quotidianum usum veniunt instrumenta mechanica, nullo studio, visibus necessarijs venena contrahunt eorum quæ secuerint: ut falces ex herbarum varijs in pratis (quarum nonnullæ venenum suum innatum, & à natura possident) sectionibus, & ferri calore: tum etiam venenosorum animalium, prout serpentum, bufonum, & aliorum sub herbis latentium cruore sic inficiuntur, ut vulnus aliquod eis contractum instrumentis plurimum causa veneni sit periculosum. 25

Quamobrem in similibus animaduersio particulariter est habenda curationis eorum, & curæ vulnerum. Et licet acutionibus lapide factis nonnihil auferatur istius veneni: non omne tamen eximitur hac ratione, vel alia quapiam. Pariter aratrorum ferramenta venenum ex terræ natura concipiunt, vulneraq; venenata faciunt. 30

Ferrum siquidem omne recipit in se naturam alienam, ut eius in quod applicatur usu. Idem & palæ faciunt hortenses, falcesq; minores, at noxiæ minus prædictis. 35

Fabrorum lignariorum tamen secures, & omne quod in lignū agit instrumentum, veluti dolabræ, similiaq; non recipiunt in se hoc usu venenum, at potius curabilem naturam acquirunt.

Vitrum autem ex sui natura venenum est, nec nisi frustum eius aut fragmenta maneat in vulnere, non aliàs. Verum donec in eo manserint, plurimum inficiunt. 40

Quæ tamen vulnera ligno fiunt, eò maximè quod manibus indies teritur, ut fusi multæcularum, pessimum venenum accipiunt à mani-

à manibus: quoniam sudor liquorq; prauus per ligni cuspidem penetrat, inficitq; plurimum.

Lapides, necnon alia metalla, veneno carent, quod ad vulnerationem attinet. Ferrum quidem aliquando suo realgare non omnino repurgatum est, vnde magis alio puriore nociuius contingit.

Quinam huiusmodi venena queant extrahi, singulatim scribere superfluum foret: nam secundi Tractatus id recepta perfectissimè præstant ex sua proprietate, fac igitur vt illa habeas.

Animaduertendum etiam tibi, num vulnere accidentia pro-
cedant ex huiusmodi venis, aut non. Siquidem accidere posset, vt
ex venenis iudicarentur, quæ nata forent aliunde, tum ista venenis
ascriberentur: nam signa parum differunt. Quamuis venenatorum
armorum studio manifestum indicium in vulncribus apparct, vt-
pote calor exurens, inflammatissimus tumor, coloris in carne mu-
tatio non consueta, laterumq; punctiones, præsertim extelorum a-
latis cuspidibus. Si dolor huiusmodi nimium presserit, infunde fri-
gidum oleum vulnerale, post superposito fodicationum vnguen-
to prosequere: sic venenum euinces.

Alia tamen instrumenta solis vsibus venenata, non ita crude-
liter vulneribus hominem torquent, ni fortè cruor aut pinguedo
busonis aut aranæ simul cum ferro lædente subintrasset in vulnus:
tum demum vtere medicamentis, quæ tertij Tractatus receptis con-
tinentur.

CAPVT IX.

De illis deprauationibus, quæ propria sunt vulneratorum petulan-
tia, veluti ciborum, potuum, & exercitiorum abusu, tum actu venereo.

Licet Chirurgus omnem diligentiam, & ex arte vera probatissi-
ma quæque medicamenta vulneribus adhibeat, vt hac de causa
nihil ad sanationem requiratur perfectissimam: nihilominus pote-
rit æger sua petulantia totum hoc opus excellentissimum, & natu-
ram ipsam peruertere. Quod sæpissimè contingit, vt videlicet ex
inordinato suo regimine, vulnirati sui membri sibi concilient aut
ariduram, vel contracturam ægri, vel accidens aliquod in vulnere:
quæ non euenissent, vbi sub obedientia Chirurgi se continuissent:
aliquoties etiam ipsi propriam suæ mortis causam excitant. Hæc nō
sine maturo iudicio considerata sunt, vt cognoscatur vter in his cul-
pandus veniat, æger, an medicus. Ægri petulantiæ naturam irritat, vt
non amplius in bonam dispositionem redeat, ad quam prona prius
fuerat. Id ipsum ex actu venereo patet, eo nempe sic vulnus accen-
di, vt in quoduis accidens incidere pronum sit, iuxta situm eis. Qua
propter est quod hoc ex vulnere cognoscere discas, & præuenire.
Nam sæpius contigit ex hoc vsu vulneratis, vt sibi met in vulnere
Persicum ignem conciuerint: qua de causa vel totum oportuit mem-
brum

brum aliquoties amputare, vel aruit, vel mortales febres acceſſerūt, aut apoplexia, vel alia mortī plurimū obnoxia. Id in his tibi ſummē norandum erit, quū violentum accidens petulantia contractum, diligenti cura ſuperare non potueris, vt rabiem hanc quieſcere permittas ac ſedari: tamen diligentiori ſtudio curam interea proſequaris.

Non aliās ex inquietudine vulnerati membri, plurima poſſunt accidentia (non ita periculosa tamen, ac illa quæ ex actū venereo proueniunt) oriri. Nihilominus ex ea nonnunquam vulnera contrahunt alterationes ad incendium inclinatas, vel febrem vuln¹⁰ neralem, aut contracturam, vel cum frigore, tremore, & calore, ſimiliq; multa. Quietem igitur vulneratis impera membri laſſi, ne contemptu huius quid peius oriatur.

Ciborum & potuum rationem præſcribe, ne quid edant aut bibant, quod vulnere præiudiciū adſerat, neū ſe his aut bonis ob¹⁵ ruant: nam omnis repletio penes infirmos naturam infeſtat: quæ modum atq; menſuram poſtulat, potiſſimū ubi defectus in corpore fucrit, quo melius ei reſiſtere valeat. Contra ſi prædictis obruta ſit, in choleram & irritationem commouetur, iuxta quarum naturam per totum corpus diſfuſa ſæuit: quæ ſæuitia tremorum, fe²⁰ ebrium in vulneribus, aliorumq; peſſimorum accidentium eſt potiſſima cauſa.

Vt hæc igitur euitari queant, æquum eſt Chirurgum vulneratorum non alpicere perſonas, at milerias & calamitates, quæ ſequuntur inobedientiam eorum.

Ex coitu nonnunquam oriuntur accidentia periculoſiſſima, prout apoplexia, ſubitanea mors, epilepſia, hydropiſis, &c. quæ curam non recipiunt, ac in mortem tendunt.

Exquiſitio ciborum & potuum particularium non eſt contemnenda. Nam ſi per cibos & potus ordinatos ad vulnera, curantur vulnerati, ſic etiam potibus & cibis incongruis perduntur. Bono³⁰ malum enim ſemper eſt promptius propiusq;.

CAPIT. X.

De natura & proprietate accidentium, quæ ex egrorum propria natura & complexione procedunt.

QUOD vno curabilior alius reperitur, aut ad ſanationem tardi³⁵ or, apprime Chirurgus conſiderare debet, ne latiūs quàm ipſamet natura valet, progredi conetur. Aprius operi lignum eſt alio, vel iſto nodosius, durius, aut reſtantiſſius aliud, quaquauerſum arripiatur, at tamen cum tempore dolatur omne: ſic etiam cum homi⁴⁰ nibus. Ex terra quidem ſumus omnes, in qua durum, ineptum, aptum habetur, & molle: quapropter id quod in ipſa reperitur, illa continent quæ producit. Cum igitur natura talis aut alia ſuis in proprie-

prietatibus durior aut mitior occurrerit, cedere naturæ Chirurgi probum est officium, à ligno fumentis exemplum, vt suprà.

Efficacit etiam aliquando vulneratorum delicata natura sua, mortalia fore vulnera, quæ sanabilia forent in alijs. Est enim admira-
 5 randa penitus in humano genere natura, varietat distincta, vt summa consideratione sit opus, vbi singulare corpus oblatum est, particulares etiam esse curas assumendas. Ratio hæc mihi dedit occasionem, putatiorum Chirurgorum artem & medicamina rejiciendi, quòd in vno corpore fundata sint, postmodum in decem alijs nihil operentur. Hac de causa remitto vos ad secundi Tractatus recepta, quæ quum habueritis, dolabram quibusuis aptam lignis possidebitis, licet in vno quam in altero celerius agentem, suo tempore tamen in omnibus. Tarditatis etiam huiusmodi causa non est mutandum medicamentum, at solum tempus expectandum.

15 Videat igitur Chirurgus, & diligentissimè curet, simile medicamentum assequi posse, quod non vni carni tantum, sed omni sit aptum & idoneum, aliaque relinquat, quæ hactenus in Chirurgia tantas attulere tenebras, vt semper opus fuerit immutare, nunc in hoc, iam in aliud: nec tamen ad artis perfectionem aut fontem peruentum est.

CAPIT. XI.

De puberibus quæ possunt in mulieribus offerri, sese menstruis permisceribus.

PRætereundum non est, quòd in vulneribus mulierum accidere
 25 quandoque potest, utpote naturalis eruptio per illa menstruorum profluuij, quo tempore periculosissima concurrunt accidentia, pro epilepsia, vel species eius, quæ non prius quàm sit optimè sedata matrix, à patientibus recedunt. Vulnerum inde fiunt accidentia multa, nempe calores acerrimi, contracturæ, dolores capitis, restrictio
 30 pectoris, potus & cibi nausea: quæ omnia curam infelicem atque periculosam reddunt. Vt hæc tollantur accidentia, necessarium est vt menstrua naturalem exitum faciant, & medicamina tum demum operari feliciter poterunt. Mulieribus etiam agnata peculiaris inest cholera, quæ si occurrat, multò periculosior est menstruis: nam ex
 35 cholera generantur contracturæ per totum corpus: quibus excitatis commouetur & matrix: concurrunt itaque duæ simul infirmitates, quarum utraq; particularia sua producit accidentia, prout contracturas vel paralytum in manibus pedibusque, tum ex matricis ascensu, species epilepsiae. In his notandum est, omnes istas infirmitates per vulnera moliri transitum: quapropter considerandum est,
 40 qua ratione sedari mater debeat, & amoueri contractio, tandem curari vulnus. Huiusmodi concurrentes infirmitates non facile remouentur, at plerumque perseverant in mortem usque: & si remedium ali-

quod adhiberi potest, longo successu temporis id fieri visum est, quamobrem ab exordio vel antè præueniendum erit.

CAPVT XII.

De signis in vulneribus & vulneratis apparentibus: quid significant, & quid inde sequatur.

Priusquam accidens aliquod in vulnus incidat, appareat in eo signum: est itaque Chirurgus necessarium, vt à signis præcedentibus cognoscat subsequencia, quo vulnera quanto lenius fieri poterit, curet. Si tamen vltra diligentiam contrarij quid præter medicaminis vsum & consuetudinem eueniat, accidens aliquod expectandum est. Hoc igitur Capitulo signorum tractare significationes & intellectum proposui: quod in Chirurgia summum arcanum existimo, & ipsemet expertus doceo: quodq; sciam neminem diligenter obseruantem ea quæ describam, fallere posse, licet à nullis hæcenus Medicis aut Chirurgis prolata sint. Aequum est vt si noui quid in his quæ Rempublicam iuuare queant, ab aliquo sit expertum, in medium adferatur.

Tumores vulnerum.

Si vulnera quatuor membrorum, vtpote scapularum, in iuncturis potissimum, brachiorumue, necnon coxendicum & crurum tumorem cum dolore concipiant, iuxta mutationes temporum aucto vel diminuto, aut secundum lunæ quartalia, plenæ præsertim, & nouæ, tum ante mediam noctem intendatur acrius, in ariduram tendunt, post conclusionem effectum consequuturam.

Vulnera quæ faciliè curam admittunt, nihilominus tumorem iuxta se tendentem ad manus vel pedes, aut retrorsum ad iuncturas emittunt, qui durecat admodum, & conualescente vulnere non minuitur, imò dolorem in se recipit omnem, indicant ibidem accumulari corruptos humores, qui magis quàm ipsa vulnera vicinis membris obfunt, carnesq; necdum & venas, verum etiam ossa putrefaciunt, fistulas & foramina multa producant, vt inde post incurabile damnum oriatur.

Glarealis aqua vulnerum.

Quum viscosus liquor ad albumen oui profluit à vulneribus, indicat accidens periculosissimum, vt membri totius & medullarum exiccatio, cui nemo poterit obstare, nisi liquor ille iusto pondere fuerit membro, prorsum aliqua medendi ratione restitutus, aliàs exiccatur, vt lignum ab arbore sua truncatum: quod quidem accidens aridura vocatur.

Inquietudo membri vulnerati, patientisq;.

Vulnus omne quod patienti somnum impedit, ac prorsum auferit, ipsum etiam quiescere nequit, hisq; laterum accedunt punctiones, indicat mortis occasionem adesse, præsertim vbi sitis into lera-

bilis

bilis patientem cruciatur. Verum animaduerte ne forte id ab incongruo medicamento proueniat: loquor solum hoc loco de naturæ defectibus.

Turbatus intellectus.

- 5 Spasmus in oculo quum apparuerit, lingua balbutiens, & ad interrogata nulla vel aliena ob turbatum intellectum responsio, mortem indicant, potissimum si deprauetur auditus.

Mania.

- Si toruis intensisque homines oculis aspiciant, alacris tamen eorum sermo sit, vox acrior solito, & si in astantes accendantur, capitisque sit calor maximus, maniam aut furie speciem instantem significant, iuxta qualitatem eorum quæ dicta sunt.

- Si vulnera postmodum aquam emittant, ac ab excrementorum eiectione sui nutrimenti cessent, curamque non admittant interim, aut sanationem, in cancrum, fistulam, aut ulcerationem tendunt: vel si turbatio concurrat intellectus, cum debilitate membrorum, aut pulsatione cordis, mortem indicant.

- Vulnere sanationem optime recipiente, si corpus aggrauetur, & eo magis, quod bene sit vulnere, mortis etiam est indicium. Quum vulnerati stridorem dentibus edunt, suique sunt immemores, indicant mortis occasionem aduenturam: nisi fortassis vermes in eis postmodum inueniantur, tum demum se res melius habet.

- Quum ore spumam eiciunt, anhelitumque fortiter attrahunt, ac naribus strepitum emittunt, spasmus pariter oculos, manus & pedes infestante, contractionum, aut epilepsie, vel subitanæ mortis est indicium, præsertim ubi seipsos incuruant, corporaque sua torquent.

Si repentinus per se tractus in vulnere dormiendum inter, aut alias fiat, indicium est alicuius grauissimi casus vel accidentis, nisi forte per timorem aut horrendum somnium excitetur.

- Si tumor ad vulnus accedat, qui pressione facta, foueam retinet, tenuisque sit admodum sanatio carnis, & plurimum tarda, membrum talis indormitionis, vel in eo sensus amissionis est indicium.

- Vbi ventriculus digestiuam facultatem amiserit, ut cibum retinere minime valeat, inuasitque maxima sitis, venas & nervos secutos à proprio loco suo fore dimotos, & è directo non conuenientes iudicabis.

- Multò plura dari possent indicia, verum hæc potissima sufficiunt, è quibus alia quæuis diligentibus innotescunt: eaque hac de causa posui, ut illis quæ significant, præuenire valeant illi, quibus in posterum occurrent. Non enim sine magna possunt experientia cognosci, scriptis quoque nec doceri completè, nec addisci. Quapropter diligentia maxima requiritur eius, qui peritus earum esse cupit rerum, quas eminens tanquam è speculo scriptura demonstrat.

CAPVT XIII.

De vulneribus deprauatis.

ET si Libellum hunc de recentibus vulneribus conscribere cœperim: quia tamen ea quæ per imperitiam putaticiorum Chirurgorum deprauantur, indies multò plura sunt alijs, breue fundamentum etiam de his ponendum esse duxi. Primò considerandum erit quid illud sit, quo vulnus deprauatum est, an accidens aliquod superueniens, vel imprudentia medici. Quòd si fuerit accidens, excellentissimum remedium habetur ad omnes vulnerum deprauationes, vt ad cancrum, fistulam, similesq: hoc ipsum in secundo Libro faciam, vt ista ars recenter inuenta, & hæcenus ignorata, nemini collata sit. Alchimia mater est arcanorum in Medicina, quibus desperati curantur morbi, prout in sequentibus audietur latius.

CAPVT XIII.

De sutura vulnerum, & eius vsu: deinde quid sutura vera sit.

TAm vetus est futuræ vulnerum vsus, vt eius exordium ferè nemini cognitum sit: quid ad rem, si veteres vsus manere debeât, sunt & fatui cum stultis veteres: quid ad sapientem attinet. Si pater tuus aut auus pessimè fecerit, vis propterea fallere decipereq: homines? quid sapienti negotij est cum fatuitate patris tui? Hoc à me discito. Quamuis aliquot vulnus consueris, ipse perpendas non diu sic manere: nam putrescit, fiuntq: posteriora peiora prioribus, vt omittam ea quæ subsequuntur accidentia periculosissima. Vt igitur meliorem futuram addiscas, accipe fundamentum hoc. Natura per seipsam tantum connectit, ac eo die sanat, & ita consequenter indies vsq: ad supremum concludit, & melius, ac si tu filis calcificum vulnera conluisses. Propter futuram enim citius aut melius non sanantur vulnera, sed longè deterius ac infelicius. Ista sutura tua sit, ac usq: Bonum fac habeas medicamentum: quod quum habueris, eo conluet. Si hunc vsum reſicias, nemo te meritò Chirurgum existimare poterit, sed inimicum naturæ verum: & nisi Deus hominum quàm tu sanitatem optaret magis, nullus curaretur vnquam. Summum naturæ defectuosæ desiderium est, absque dolore suos curari defectus, quod etiam optimè heri posse nouit: hac de causa curandi processum hunc amat. Verùm abhorret inflatos vtres, Chirurgorumq: similium vnguenta. Nec solùm ob ruditatem futuræ contrarior, ac etiam propter incidentia mala, quæ per ipsam introducuntur.

Mirum sanè, quod hominum deliria vòcentur artes. Reperiuntur quidem pulueres & aquæ conglutinantes, quæ vulnus quoduis nōq: aliàs connectunt, ac duos asseres optima colla. Hunc vsum ego maximam artem fore dico: nam ipso mirabiliter curantur vulnera, prout in secundo Tractatu de Receptis docebitur. Si hæc ars loco futurarum venisset in vsum, aut mansisset hæcenus, multa vul-

nera

nera curata fuissent, quæ malè sanata remanserunt. Verum destruentium semper quàm restaurantium copia maior extitit, eò quòd ubi loquacitas, ibidem quæri solet ars, at inueniri nequaquam. Sic fundamenta ruunt artium, & construuntur abusus, qui locum earum occupant.

CAPVT XV.

De ligaturis primis, medijs, ac postremis, ac alijs apprimè necessarijs.

IN Chirurgia quædam notanda sunt, ac ab initio vsq; ad finem optimè consideranda. Quamuis vnumquodq; medicamentum eorum quæ secundo Tractatu scribuntur, initium, medium, atque finem per se complectatur: nihilominus vt citius curentur, & ab accidentibus tueantur vulnèra, potior hic est, & conuenientior vsus. Ab exordio vulnèra curans, oleis, balsamis, & vnguentis vulnerabilibus, imbutisq; suis medicamentis ligato floribus, & istis impleto
15 vulnèra tepidis: tum demum vnguenta vulneralia, vel fodicationū superposito: postremò circum vulnus olea vulneralia cum suis quæ continent ligato, singulis horis duodenis renouando continuandoq; nouem, vel ad minimum octo diebus. Hoc meum est consiliū, vt fiat in maximis & periculosisimis vulneribus, in quibus nerui
20 truncati sunt, aut multo peiora quæpiam secta, & ubi dubitatur de accidentium incidentijs, aut contracturis: quæ quidem euitantur omnia, si ligaturæ primæ tales fuerint, iuxta processum hunc obseruatæ. Et ubi vulnèra fodicata periculosaq; forent, per syringa inspuantur olea vulneralia, vt in huiusmodi latebris euitentur etiam accidentia. Nam principijs non tam diligenter ob stare quis potest ac necessarium est. Si capiti verò sint inflicta, linteolum tenue, vel byssinum velum, oleo vel vnguento vulnerali & calido madidum (balsamo vulnerali nullo modo) superpone vulnèri, sic vt fundum eius tangat, intacta pia matre tamen aut illæsa: post modum imple sulcū
30 eo medicamento, quod fit ex herbis & floribus in oleo vulnerali contentis, & prius expressis: postremò fodicationum vnguentum superpone (non tamen ex illis, quæ non ex lichargyrj componuntur) ligatoq; vt suprà dictum est de alijs, donec perceperis patientem habere melius, & roboratum esse. quod plerumq; fieri solet in
35 octo vel nouem diebus. Deinceps quum feliciter patienti rem succedere videris, oleo balsamino curabis eum illito pluma leniter, & vnguento superposito, tam diu, quousque neruorum iuncturas, aut similia non videris amplius: tum demum ferè secunda ligatura finē habet. Tertia postremaq; ligatura fit nudo soloq; fodicationum vnguento, in finem vsq; vulnèrum, aut curæ. Hæc est medendi ratio, & consilium in periculosis vulneribus, quæ in ossa, neruos, arterias, & similia facta sunt, & de quorum cura desperatum fore posset. Quum tamen ita periculosa non fuerit, poteris vnico tantum me-

Nervi, ual

capituli ual?

dicamento uti, procedereq; sine metu. Maximū est hoc negotiū, in principio scilicet agere mitissimē cum vulneribus, impositis medicamentis, quæ ex fundamento vero composita sunt, & veris etiam superius ab extrinsecis inimicis defendentibus. Sunt præterea quedam alia medicamenta, veluti potiones, & pulveres vulnerum, sublimata ac destillata, quorum usus infra suis capitulis declarabitur.

CAPIT. XVI.

De quibusdam intrinsicis morbis, quæ ex vulnere conichiformi curis oriuntur.

Solent plerumq; post vulnere conclusionem infirmitates periculosissimæ sequi. Non solum igitur in conclusionem curandorum vulnerum ars tota consistit, verum etiam præuentione quibusuis accidentibus, quæ subsequi possent, ordine, regimineq; bonis opposita. Exemplum ab his qui minuunt sanguinem, accipiamus, exitum hunc naturæ præparant in auxilium, per quem ulterius iuari vult: quod nisi fiat, sequuntur accidentia. Cum in tam leuibus ergo hoc ipsum euenire videatur, quantò magis exitu fuerit opus illis, quibus multa fuerunt inflicta vulnera, ut infirmitates intrinsecæ, quæ subsequi possent, euitentur. Industria summa requiritur, ut cognosci queat ac intelligi, qua via rationeq; hoc loco naturæ præparari debeat exitus, & quo tempore congruè fieri debeat. Animaduertendum est etiam, nimiam sanguinis effusionem sæpius pulmonem inficere, quandoq; hydropisim, aut alios tumores excitare, vel aliquoties complexionem in aliam à propria sua natura qualitatem inuertere: qua de causa vertigines, ventriculi malæ dispositiones, & similia in alijs membris oriuntur, latius considerata, quàm hoc loco describi queant. Quum igitur à te curatus quispiam recesserit, hoc regimen ex ordine præscribere decet, ut damna quæ uis effugere possit. Nonnunquam etiam per vulnera graues curantur infirmitates. Vidi quendam ferme surdum à plurimis annis, cui fuit amputata cum frusto carnis amplo satis auricula, hoc vulnere curato ab ea parte melius audiuit. Hoc ipsum etiam aliquoties accidit oculis, ut clariores facti recuperarint aciem. Sic & in alijs defectibus ægritudinibusq; euenire solet ac potest, quarum sanguis est occasio. Alij fuere qui dysenteria sæpius in anno vexati, medio vulnerum sectionum fodicatarumue longo tempore liberati sunt. Podagram etiam plurimis annis retardarunt. Quapropter vno plura considerata sunt à Chirurgo, necnon æquæ ac utilitates, damna cognoscenda vulnere. Nam etsi quandoq; noxium quid esse videtur omnino, tamen aliàs utile reperitur ex altera parte sæpius.

CAPIT. XVII.

De quibusdam in particularibus vulneribus, & fodicationibus animaduertendis.

Ingeni-

In genitalibus & pudendis vulnera plus quam in alijs partibus doloris inferunt. Eoru ligationis ordo minimè differt ab eo, qui de cæteris dictus est, utpote cum obseruatione principij, medijs, finisq; ad mitigationem doloris, aut inflationis, tumefactionisq; depresionem in illis concurrentium. Istud medicamentum confici debet ex farina fabarum in vino & aceto cocta, calidumq; superponi quantum pati valeat æger: & cum refrikerit, iterum ut prius innouatum calidumq; superponatur, donec sedetur dolor: vel fabarum loco farinæ sumatur ex furnis argilla vsta, præpareturq; ut farina, & eodem superponatur modo, quousq; dolor cessauerit. Si fortè his remedijs nollet cedere prorsum, accipe florum camomillæ manipulum vnum, & florum verbasci vel taxi barbari tantundem, coquantur in oliuarum oleo, donec in modum emplastri reducentur, hoc superpone calidum. Rursus vbi non iuuerit, ebulum in vino coctum superpone: postremum hoc est in his remedium.

Intestinorum vulnera debent artificiose connecti cannulis argenteis, modò fieri possit. Euenire solet etiam, ut secessus intestinũ vnà cum excrementis exeat, quod eò si peruenire poterit, benè est. Verùm industriam id requirit maximam ab omnibus non subeundam. Præcipua quæ à Chirurgo notanda considerandaq; (præter illa quæ de receptis cognoscenda) sunt, hæcenus aperui. Quæ si quis non intellexerit, secundi, tertijq; Tractatus recepta sibi sunt inutilia.

SECUNDVS TRACTATVS CHIRURGIAE D. PHEORHRAM

NS T N R A R A E E S I M .

De medicamentis, artibus, & receptis, per quæ vulnera, fodicationes, iaculorum ictus, & similia curantur.

P R A E F A T I O .

Hoc sequenti secundoq; post primum Tractatu meo continentur omnia recepta & medicamenta, quibus verissime certissimeq; iuxta naturæ verum ordinem quodlibet vulnerum genus, aut fodicationum curatur, & eo, quò peruenire debet ac potest, perducitur, neglectis prorsus eis quæ ab alijs scripta sunt. Chirurgiæ fuit hæcenus & semper verum & certissimum fundamentum, at à putatijs Chirurgis deprauatum & falsificatum.

Quod quidem expertus sum, hoc vobis palàm facere possum, quo melius, & quinam corrigendi sint. Lege igitur, addisceq; recepta quæ sequuntur, quibus fideliter agere cum proximo, non aliàs

quàm ipse tecum fieri cuperes, ex æquo valeas. Considera, superbiam, vanam gloriam, pompam, & multiloquium curare minimè posse, at solam artem. Quapropter abijce quicquid arti contrarium est, vt perfectus fias in Chirurgia medicus.

CAPVT I.

De abstinentia, regimine, & ordine, quæ à vulneratis observanda sunt.

* : **C**Vm sanis corporib. inordinatus viuendi modus noceat, quanto magis infirmis. Idipsum in vulneratis considerandum est, præsertim quòd videamus ordine bono cibi & potus, ac regimine 10 | vulnera curari posse, pariter & malo deprauari. Seruandus est igitur vt in omnibus, & in vulneratis ordo bonus, qui faciat ad sanitatem, contra quem nihil admittendum erit. Nam ordo malus & medicamentum, licet optimum, nihil operari boni possunt: nec medicamen cum bono regimine prauum. Inde sequitur vulneratos 15 | cibis & potibus optimis alendos esse, iuxta sui tamen stomachi digestionem. Ordinem & vsum hunc obseruato. Si quispiam potus existens vulneratus fuerit, sine talem in secundum vel tertium aut quartum diem superfluum hoc quod sumpsit, optimè digerere: interea tamen poteris illi offas aqua madidas, & auenæ farina concoctas ad- 20 | ministrare, potumq; dare decoctionem ordei. At si ieiunus vel non potus aliquod vulnus receperit, optima quæq; taniora dabis, quòd eius natura non sit alterata in digestionem, prout altera poti, qui duo iam habet vulnera, prius intrinsecum naturam corrumpens, alterum extrinsecum in carne. 25 |

Cibus vulneratorum sæpius mutandus est, eorumq; varius appetitus extinguendus, & non reprimendus, nisi talia forent ab eis desiderata, quæ in omnibus ægritudinibus prohibita sunt, vt suillæ carnes, asnerinæ, aquaticarum auium, &c.

* Hoc loco potissimum est, vt sæpius & qualibet vice parum cibentur & potentur vulnerati: nō obruantur eis vllō modo, nec diu fameant aut sitiant. Nam eorum sitis ex iecore procedit, quod à vulnere seorsum cogitur nutrimentum exhibere, quapropter est in vulneratis extinguenda sitis: quæ quidem potius quàm sitis medicamentum est ad curam excitatum. Est ergo potus istorum concur- 35 |rens medicamentum, & in vulnere solatium: sic de cibo iudicandum erit.

Præter necessitatem edere vel bibere non cogatur, siue graui-ter aut leuiter vulnerati, nisi foret in frigidatus ventriculus, & hac de causa non appeteret cibum, propter digestionis in eo defectum: 40 | quo percepto, calefaciendi stomachi gratia poterit cibum administrari calidus & potens qualibet vice parum & sæpius: vt sunt offæ carniū iure madidæ, vel pulres, quas Germani vocant adustas.

Non

Non est quod latius de cibo vel potu scribatur, quam ut respectu personarum leues atque digestibiles administrantur, suis etiam temporibus, utpote quum exigit ipsa natura. In potu plurimum erit animaduertendum, ut adhibeatur ex æquo: nam plus vulnerati sitiunt
 5 quam fament, ob sanguinis effusionem (ut supra dictum est) quam sitis, & non ita fames lequitur. Siquidem ex effusione sanguinis, iccori suum deficit nutrimentum, & non stomacho: quapropter sua sitis nobis indicat huiusmodi restauratum cupere delectum. Quod stomacho defecit, non est ita metuendum, nec tanti momenti hoc
 10 loco: citius enim & leuius corroboratur ventriculus ipso iecore. Stomachus omnis hac ratione suam digestionem amittit, quod ex cibo suo iecur satiare non potest: attamen potum digestio parum appetit. Pluris igitur quam stomachum iecur facit, quod istud vulnere suum nutrimentum exhibeat. Et quanto magis in se potus habuerit sanguinis, id est, in eum erit potius conuertibilis, tanto magis
 15 vilius ad sanationem promouetur. Quamobrem potissimum & optimum iuxta regionis commoditatem, quem habere valeas elige potum.

Iubeto vulneratum quiescere, ne membrum fatiget ægrum,
 20 eo melius curabitur.

Etsi forte quæpiam infirmitates inciderent ut supra, scias addere vel detrahere: ut si contortiones fierent membrorum, aut epilepsia, vel spasmus accederet, caprinæ carnes ne dederis, & si febris, ouorum nihil: sic de cæteris infirmitatibus ad vulnera concurren-
 25 tibus.

CAPUT II.

De obstructione alui, eiectione per os, & vrinae defectu, vulneratis aliquando contingentibus.

30 Quid vulneratis alui obstruatur, ex sanguinis effusione fit potissimum, quæ naturam debilitauit magis, quam expellere valeat: secundo, longa decumbentia id etiam operatur: tertio, famis atque sitis defectus: quarto, vulnere natura calorem concipit, qui siccet & consumit: quinto, sitis indicat obstructionem alui siccitate causatam esse.

35 In his animaduertendum, opus non fore laxationibus, nisi post diem tertium, aut paulò diutius, vel ubi cordis astrictionem senserint, quo percepto suppositoriis inprimis utendum erit: quæ si non iuuerint, cassia fistula detur, aut electuarium ex succo rosarum, diafinicon, aut benedicta laxatiua, iuxta communem usum.

40 Non sunt etiam contemnendæ potiones decoctionum, quæ sunt ex folliculis senæ, polypodio, similibusque.

Euenire solet aliquoties, ut vulnerati per os eiciant, aut saltè ad hoc promi sint. Quum id contigerit, accipe frumentacii fermenti

mani-

manipulum vnum, cum succo mentæ, & aceto contusum, & in emplastrum coctum, ac stomacho superpositum, teneatur donec refrigerit: postmodum calefactum iterum apponatur quoties ederit, ac duabus vel tribus horis postea super ventriculi cavitatem relinquatur. Non vsque adeo curandum est istud accidens, cum non sit admodum periculosum, nec in malum finem tendens, sed vt natura fortificatur, per sese transit in nihilum.

Quum autem vrina meaturum sistit, da patienti cancerorum oculos in aqua vel succo raphani tritos in potum, & si non iuuerit, crocus in sacculo pudendis alligetur extrinsecus, aut glandes edat siccas, etiam cum vulnerum cura cessat.

CAPVT III.

De preparationibus medicamentorum instructio generalis.

Cuius medico familiarissimum inter cætera fore debet hoc, scilicet vt cognoscat in qua præparatione quoduis potius ac potentius vires suas exerit quicunque id ipsum non didicit, ad Medicinam aptus esse minimè potest. Est enim differentia maxima calorū coquentium vel digerentium: calore siquidem præparantur omnia, vel ignis, solis, simi, vel naturaliter innato. Quæ sic intellige. Quum aliquod medicamentum in phiala vitrea soli fuerit expositum, aliam virtutem habet, quàm si calore digestum fuisset ignis ligno facti vel fimo: & in hoc postremo coctum aliam, quàm in sole vel in igne. Discrimen est etiam inter calorem arenæ & aquæ, licet ambo calorem ab eodem igne recipiant externo, pariter & simili modo. Cum igitur consideratu maximè necessarium, vt vnum quodque sit in conuenienti sibi calore præparatum, æquum etiam erit hoc ipsum declarare, quo digeri queat in sole quod illi conuenit: & in reuerberatorio quicquid ab eo præparari debet: ac per se teneri, quod ex seipso præparatur: vt vinum in suo vase, necnon in fimo perfici, quod in eo potest emendari: quoduis congruo suo loco, prout in sequentibus receptis habetur apertissimè. Discite igitur quis naturæ sit ordo cognoscere simul & experiri, qua via, quauè ratione præparari cupiat, aliàs quod in ipsa virtutum est, ac operationum, perficere non potest. Huiusmodi præparationum tantillam antiqui fecere mentionem, quantam ab Alchymistis & admodum sobriè fugere potuerunt absque vero fundamento: quamobrem hoc illis, & aliud alio destinarunt, singula quò non pertinent: inde manifestè patet eorum ignorantia maxima.

CAPVT IIII.

De preparationibus vulneralium ciborum & potuum, correctionibus, viribus, & virtutibus eorum.

Tanta vis atque potestas est vulneralium potionum, vt auxiliante natura quidem intrinseca, vulnus quodque fodicatum curet. Et tamen

tenim si natura per seipsam proprius sibi medicus existat, solumq;
hoc vnum cupiat, vt ab extrinseca iuuetur ob communem inter sese
conuenientiam, & symbolisationem (quod certissimum est) exter-
na debet internæ coniungi naturæ. Habet itaq; natura quædam cor-
pora, quorum virtutes alijs in corporibus vsurpandæ sunt, & ex si-
milibus fieri vulnerales potiones debent, vt in suum ea recipiat nat-
ura cibum: ea ratione sibi medicamentum associatur, vt vulnera cu-
rentur naturaliter. Quapropter apprimè necessarium, vt vulnerum
potiones doceantur iuxta suum ordinem, cum probatissima certifi-
limaq; sint medicamenta, quibus cum sectionum, tum fodicationū
vulnera curantur omnia. Quamuis potiones vulnerales semper in
vsu fuerint: inconuenientibus tamen compositæ partibus & præ-
parationibus vanis ac inutilibus imperitia medicorum extiterunt.
Sunt itaq; veræ potiones vulnerales medicamenta nedum, verum
etiam nutrimenta. Pariter & cibi vulnrales fieri possunt, hac ratio-
ne videlicet, vt eadem quæ dictas potionum compositiones intrât,
vnâ cum cibo coquantur & edantur. Verumenimvero quod in sto-
macho tardius digeruntur, non ita celeriter auxilia sua præbent vul-
neribus vt potiones: & quia plerumq; ventriculus ad digestionem
est indispositus, omissum fuit istud medicamentum, vt natura non
debilitetur amplius. Si tamen fieri possit bona digestio, perquam
utile fuerit, vnâ cum potionibus exhibere. Variæ sunt potionum
vulneralium decoctiones, quod varia sint ea similiter, è quibus fiût,
vt centenarium ferè numerum impleant: è quibus quinq; vel sex
plus vel minus eliguntur, vt in aliud corpus transferantur, scilicet
in vinum. Quicquid sit, nonnulla meliora, peiora quædam, alia suis
in operationibus tardiora, celeriora sunt alia, quæ prout à Chirur-
gis cognita, medicamentum inde simile resultat. Erit igitur maxi-
mè necessarium inprimis, quæ potiora fuerint cognoscere, quibus
maxima virtus ad prædictas potiones est insita, præparareq; iuxta
naturalem eorum ordinem: hac via potest vnuquodq; vulnus se-
ctione fodicationeq; factum, ad sanitatem adduci perfectissimam.
Potiones quæ dictæ sunt, ac cibi simul sumpta plurimis accidenti-
bus occurrunt, ac futuris alijs damnis. Nam in suo temperamento
conseruant naturam, vt mitis maneat, vtq; nullam occasionem in-
ueniat aliquod accidens vel damnum inferendi: siquidem omne
quod naturam in pace conseruat, efficit etiam vt ipsa de nutrimen-
to minimè conqueratur: quo non deficiente naturæ, membra sanan-
tur præter incidentiam prauorum accidentium. Idipsum non ita fa-
cile per extrinseca medicamenta fieri potest, velut per intrinsecus
adhibita. Quamobrem ad vulnerum potiones & earum parationis
ordinem quiuis Chirurgus animum studiumq; summa cum dili-
gentia dirigere deberet, quod potius medicamentum eis reperiri
nullum

nullum valeat, aut quò euitari melius possint accidentia praua. Preter eorum quæ ponemus ordinem inferius, excellētissimas vidi potiones vulnerales, quæ peculiari sua natura mirabilia curarunt vulnera, naturaliter tamen, & ita supra cætera medicamenta, vt merito forent admiranda. Vidi quendam Vualachum in ciuitate quadam, quæ Alba Græca nuncupatur, is vnico potionis haustu patien-
 ribus adhibito, vulnera quæuis cū secta tum fodicata curabat. Quamuis hæc non omnibus, nec in omnibus locis, neque in vulneribus omnibus valeat aut certa sit, nihilominus cum ægrotos animaduertissem eius & vulnerum situs, percepi quæuis eiusdem generis vulnera hoc modo curari posse leuiter: quod verò tale vulnus aut ita situm non esset, fallebat: est in ipsa natura tamen virtus hæc magna. Vidi pariter in Croatia Egyptium circumuagantem vnus herbæ succum semel in potum dedisse vulneratis, & curasse quæuis fodicata vulnera. Verum quæ in acciden-
 tis erant prona, curare minime poterat. Itidem in Stocknaima Daniæ vidi potionem vulneralem apud mulierem nobilem, cuius tribus haustibus, præter ea quæ sectos nervos, & ossa rupta continerent, alia quæuis curabatur vulnera. Cū tamen rarissimè caro sola secetur, non est similibus omnino fidendum. Aliàs dæmonum coniuratorem vidi, qui
 tribus haustibus alicuius potionis vulneralis omnia, tam ossium, quàm neruorum vulnera curauit. Sed quū eius rei veritatem examinasse, didici non curasse potiones, at id solum quod superposuit vulneribus: quod etiam in alijs capitulis & suo loco dicitur. Interim quæ potissima sunt, ac principalia fore iudicem ad huiuscemodi potiones, inferius enumerabo, quibus indubiam fidem adhibere poteris, ac illis omne genus vulnerum, excepto nullo curare. Pariter, quæ præparari debeant, componi quæ, dicemus infra: numerus eorum hic est.

• Diapensia alba. Diapensia campestris. Alchimilla. Serpētaria. Ophioglossum. Consolida sarracenicæ. Bauciæ flauæ folia. Piro-
 la vtracq. Persicaria. Bleta alba, & rubea. Cauda pauonis. Glādes. Mumia, Sperma ceti. Terra sigillata vera. Reubarbarum libanotis. Asarum. Agrimonia. Consolida maior. Polytriconis Apulei. Lili-
 um conuallium. Plura sunt & multo, quæ hoc loco numerare superfluum esset, cū inter ea quæ superius ponuntur, tria sint vegetabilia, quorum cuiusuis succus haustus quodcūque vulus sectum aut fodicatum curat. Etiam duo sunt inter illa, quæ recenti prius aqua frigida madefacta, vulneri quæ superposita, citius curant, quàm herbarum alterutra putrescat.

Vnum est adhuc inter eadem, quod ter haustum vulnera secta necnon fodicata curat, etiamsi forent periculosissimis accidentibus affecta: his quidem ablatis illa curat perfectissimè. Sunt etiam
 inter

inter prædicta, quæ ~~vulnera~~ ~~tutant~~ ~~inter~~ ~~morum~~, non aliâs quàm carniû. Mirabilis enim est natura suis in arcanis, quæ quidem addiscere, necnon experiri, pulchrum est & vtile: non sine tamen id labore maximo, summa diligentia, necnon experientia multiplici
 5 fieri poterit. Iam ergo potiones vulnerales iuxta verum ordinem & vsum earum ponam, quas diligenter addiscito, vt bonus atq; perfectus Chirurgus factus, in vtilitatem Reipublicæ, tuiq; laudem, artem exercere valeas.

CAPVT V.

10 *De præparationibus antiquis, & postmodum recentioribus vulneraliû potionibus.*

ANtiquis hic vsus fuit, vt herbæ vulnerales in vino coquerent, ad consumptionem tertiæ partis vel medietatis. Ista præparatio contra naturam est, & verum ordinem: quia si vinum per se bullire scias, vt supra, frigidificq; sinas, reperies insipidum liquorem naturæ prorsus contrarium: euaporauit enim quod vinum erat in auras, & remansit fœtidus acidusq; liquor naturæ penitus inutilis. Quapropter si hoc euitare corrigereq; velis, ac retinere vinum in suis viribus, adiuuandam naturam idoneum, in stanneum cantarum
 20 aut lagenam posicum, & pultibus farina factis obstructum, in aqua bulliat per horam vnâ, aut selqui, hac ratione suas vires non amittit, sed in sua natura manet integrum, & in id herbarum virtutes intprimuntur perfectius ac fortius, quàm ex vsu veteri. Diligenter igitur quem tibi modum posui serua, ne fœtidum & insipidum naturę
 25 potum in sui detrimentum pares. Est etiam vtilissimus vsus, vt in Septembri, quum vinum adhuc recens est, à torculari, statim reponatur in dolium vulneralibus herbis prius impletum, & ita simul digerantur per tres menses, quibus absolutis abstrahatur, erit hoc vinum potio vulneralis vtilissima, quæ nulla coctione, præparatio-
 30 neue latius indiget: nam est iam potus vulneratorum optimus. Vsus verò meus communiter hic est, quum vinum administrari patientibus non potuit, necq; debuit, vt herbæ vulnerales optimè dissecatas & virides in cantarum poluerim obstructum pultibus, & in aqua feruente coxerim octo horis: inde liquorem habui, potioneq;
 35 vulneralem, quam patientibus administraui. Est hic potus vtilissimus illis, quibus vinū bibere non licet, aut in capite vultuerati sunt, &c. Trium harum quamlibet quocunq; modo vulneralem potionem præparaueris iuxta proportionum ordinem, vtilis erit. Ille modus etiam non est inutilis, vt herbarum vulneralium succos in
 40 cantaro sicut prius audiisti, coquas in aqua bulliente, fiet ex eis optimus potus, cui poteris parum aromatu addere, vt reddatur gratio-
 45 rior acceptiorq; naturæ. Itidem intelligendum erit de cibis vulneralibus. Quicquid cibi voles adhibere patienti, carnes aut gallinas,

in cantarum cum aqua tanta quantitate, quantum iuris habere cupis, additis insuper vulneralibus herbis posita quæq; obturato cantaro coquantur in cacabo feruente aqua pleno, suo tempore conueniente. Hic cibus erit vulneratis utilissimus ad curam. Poteris etiã aqua loco lumere vinum, pro his quibus non oberit: cibus hic est nutritiens vulnera præ cæteris omnibus.

Instructio quedam ad componendum aliquas vulnerorum potiones.

R. diapensæ vel faniculæ, pirolæ, centaureæ, betonica, ana manipulum vnum, consolidæ regalis m. ss. Agrimonix m. ij. coquantur ex ordine prædicto.

Alia potio.

R. dragunculi manip. iij. alchimillæ m. ij. pirolæ minoris m. j. alysi man. i. ss. reubarbari ꝯ i. reuponticæ ꝯ ij. & coquantur vt supra.

Alia.

R. angelicæ ꝯ ss. mumiæ ꝯ i. spermatis cæti ꝯ ij. consolidæ faraccenicæ m. ij. ciclamini ꝯ ij. pirolæ vtriusq; ana m. iij. vini quantum sat est: coquantur vt alia. Alio modo præparari possunt istæ portiones, vt pote, si destillatas aquas ex vulneralibus herbis acciperis, easq; suis herbis iterum imbibere, & in clauso cantaro coxoris vt supra, portiones sicut excellentissimæ, quarum vnum exemplum hoc habe.

R. pirolæ minoris aquæ mensuram i. cui pirolæ m. i. inficias, diapensæ m. ss. peruincæ tantundem: coquantur vt supra.

Est & alius processus, iuxta quem sunt omnium excellentissimæ portiones, in modum quo paratur album oleum baccarum iuniperi, vulneralibus herbis adiunctis, & simul præparatis omnibus. Hic processus omnium est artificiosissimus, ac subtilissimus, præ cæteris etiam eligendus. Nam in iuniperis baccis latet peculiaris ad sananda vulnera virtus, quapropter suadeo quibusuis, vt præparationem hanc addiscant. At quia per destillationis artem fieri debet, quæ hoc loco non docetur, nec componendam esse iudicaui. Verum qua ratione quæuis portio cum prædictis præparari baccis valeat, in exemplum adducam.

R. baccarum iuniperi libras ij. optimè tritas, pirolæ vtriusq; alysi, radicēs diapensæ albæ ana m. ss. ophioglossi m. i. ss. consolidæ maioris, aristologiæ rotundæ ana ꝯ v. persicariæ ꝯ iij. præpara secundum artem huius destillationis. Poteris etiã easdem aquas ex huiusmodi destillatione prouenientes vulneralibus herbis asfundere, necnon in cantaro præparare, sicut antea diximus: nec solum è baccis, verum etiam ex cinnamomo, similibusq;. Subtilis alia fieri potest præparatio, si flores vulnerales vnâ cum spicæ floribus, non aliâs quàm oleum de spica paretur in pinguedinem. Dosis ta-

men

men eius exigua cum cibo vel potu fore debet: in cuius declarationem hoc vtemur exemplo.

R. florum spicæ m. i. florum hypericonis m. iiij. florum taxi m. ij. betonice, centauriæ, prunellæ ana m. ss. præpara secundum
5 vsum de spica dictum.

Alius præparationis modus.

Accipe consolidæ maioris ꝯ ij. aristologiæ rotundæ ꝯ iij. calami aromatici ꝯ i. iridis ꝯ ss. saponariæ m. v. diapensiæ albæ m. ss. herbæ caudæ pavonis ꝯ ij. myrrhæ, masticis, thuris, mumiæ ana ꝯ
10 ss. recubbari ꝯ i. ss. coquantur in vino vel in aquis destillatis, vel in succo pirolæ, aut in aqua communi, prout commodius fieri potest. Hactenus de vulneralium potionum præparationibus dictum sit. Multi reperiuntur, qui bona recepta habent, si tamen ut
suprà diximus, præpararentur, efficaciora forent, ac magis vtilia.

15 Dosis huiusmodi potionum discretionis tuæ relinquitur, quæ præparationum vires & efficaciam cognoscere debes ac iudicare.

CAPIT VI.

De præparationibus vnguentorum vulneralium, quibus medicamentum efficacius alijs adducuntur.

20 **V**nguenta vulneralia medicamentum sunt præ cæteri antiquissimum, experientiâq; probatissimum ad vulnera: quod in vfu fuisse priusquam alia forent excogitata, scitur. Omnibus hæc ars communis fuit ac familiaris: nam à popularibus inuenta, patribusq; familiâs, & suis asseruata domibus: quod medicamentum compositum erat ex eis, quæ cuiq; suis in campis creuerunt, & hortis, quæq;
25 potuit vnusquisq; ferere metereq;.

Istorum vnguentorum vulneralium fundamentum in duobus tantum constitutum fuit, scilicet in melle, & in butyro, quæ duo vulgus potissimum elegit: quia considerarunt apes è floribus & herbis plurimas virtutes exugere: cumq; illa multas habeant, & mel habere
30 necesse esse cogitarunt. Pariter & vaccæ pascuntur multis herbis & floribus optimis, quapropter & butyrum eisdem habere virtutes debet. Hac ratione mel & butyrum electa sunt corpora, quibus medicamentum inderetur. Ex istis considerationibus ortum
35 est, ut medicamenta quæ in campis creuerunt, cum melle butyroq; fuerint vnita, seruata, & his postmodum curata vulnera. Certissimum est, veram atq; perfectam artem hanc existere, & vnguentorum vsum. At surrexerunt postea sophistæ Medici & Chirurgi, qui contemnentes artem istam coram popularibus rusticam eam
40 appellantes, alias excogitarunt prauissimas, & optimas abiecerunt.

Iam similia ponam recepta, ut iterum in vsum redeant. Poterit loco butyri mel, vel in istius locum alterum substitui: hoc est, quotics vnum reperitur scriptum, alterum accipi.

Rrr 2

Vnguenta cum butyro & Melle.

Accipe butyri de menſe Maio facti, crudi, non cocti, cui per contuſionem immiſceantur vtriuſq; plantaginis, vtriuſq; pirolæ. Bletæ cum radicibus ana m. i. dracunculi minoris, vel ophioglo ſi m. iij. miſceantur omnia tundendo ſimul, vt fiat vnguentum, quod ſoli clauſum in vitro poterit exponi menſes aliquot, & poſtmodum ab impuro colari, ſic defecatiſ reſtetur, ac purius.

Aliud.

Accipe Maialis butyri libras tres, radicis conſolidæ maioris viridis lib. i. ophiogloſi lib. i. ſs. lumbricorum purgatorum lib. ſs. ariſtologiæ rotundæ viridisq; ꝑ iij. terantur omnia ſimul in pulveſ, & poſtea reponantur in locum frigidum, & ſi pinguedinem emittant, poteris eam abijcere: ſoli pariter exponi poteſt, vel in ſimo digeri, poſtea ſeruari.

Hoc ſeruato proceſſu, diuerſimodè componi poterūt vnguenta vulneralia, quæ per ſe potentia ſunt quod uiſ curare vulnuſ: addi poteſt etiam parum ſaliſ, ad humectationem: vel aqua ſaliſ ablui debent, aut falſa.

Vnicum poteſt etiam tantum aſſumere, prout mel & dragunculum, inel & flores hyperici, butyrum & conſolidam maiorem, aut plura ſimul ex hiſ, quæ vulnerales inter herbas numerantur. Et quia potior vna eſt altera, meliores eligit, pro commo ditate regionis & loci.

Vnguenta quædā ex reſiniſ.

Poſtquam ex butyro melleſq; vulgus vnguenta vulneralia reperiſſet, alij reſinas ex arboribus fluere conſpicientes cogitarunt ex iſtiſ alia ſibi conſicere. Reſinarum verò diuerſa genera ſunt, vt abietis, laticis, &c. gummiſq; iuxta cuiuſq; regionis & loci naturam, ſibi quiſque peculiaria præparauit vnguenta. Perſectiſſimæ ſunt artes iſtæ, quarum aliquot recepta ponam, vt vnuiſque ſumere valeat quod in ſua patria vel habitationis loco creſcit, in vnguentum quoque præparare.

In Germania reſinarum excellentiſſimarum duo tantum genera producantur, vna abietis, altera laticis: cuiuſ poſterioris dabitur exemplum. Recipe reſinæ laticis lib. i. ouorum vitella xx. contunde ſimul omnia, fiet inde ſauum vnguentum, huic impone conſolidæ maioris, optimè tritæ ꝑ ſs. ariſtologiæ rotundæ contuſæ ꝑ i. ordeï farinæ ꝑ vi. contere ſimul omnia, & fiat vnguentum, quo curabis vulnera quæcunq; voles.

Aliud ex reſina abietis.

Recipereſinæ abietis claræ mundæq; lib. ſs. lique fiat ſuaui ter igne leniſſimo, huic inijce butyri parum, & miſce fortiter, contere poſtmodum in mortario cum æquali pondere conſolidæ maioris, vt vnum inde fiat, quo vulnera curato.

Vn

Vnguentum ex cerea.

Post istas artes exorta sunt vnguenta cerea, cum resinis mixta simul, & oleo temperata, postmodum adiectis vulneralibus herbis, earumque radicibus, ut supra dictum est saepius.

Est nihilominus inter alias artes minima, quamobrem eius hoc loco paucam admodum facere mentionem volui.

CAPVT VII.

De preparationibus oleorum & balsamorum vulneralium.

Sp. C. 90.

- 10 **O**lea vulneralia penes antiquos in communi reperta sunt, & postmodum ab Alchimis balsama. Cum veteres vnguentorum vulneralium considerassent virtutes, eademque melli butyroque miscuerunt, oleo pariter coniunxerunt, experientes utrum virentur ei prout alijs. Quum & hoc sibi successisse feliciter vidissent, eo sic vsi fuerunt oleo. Primum lauerunt vulnera vino, demum inunxerunt oleo, curaruntque. Huius etiam artis meminit Christus, ubi de Samaritano loquitur in Hiericho vulneratum a latronibus, curante. Quamobrem coniectare licet artem hanc fore vetustissimam, & olim prisca in maximo pretio fuisse. Postmodum aduenerunt Alchimistae, qui destillata crudis olea praestare iudicantes, ea quae
20 crudo prius admisceri consueverant, oleo destillato non feliciter addiderunt, & alterius vsi loco nomen propter destillationem immutarunt, vocaruntque balsama. Nonnulla quidem est inter destillatum & crudum oleum differentia. Verum ego sum expertus oleum destillatum non debere hoc esse, quod ab Alchimis laterinum dicitur, sed absque mixtione alterius rei destillatum per vas retortum, donec mutari color coeperit a natiuo, scilicet in rubedinem, quo percepto recipiens amouendum, & in eo reperietur oleum priore colore, nec odore vix immutatum: hoc vtere, quum balsamum voles ad vulnera componere. Terebinthinam pariter, ut oleum nimis destil
30 larunt Alchimistae, cui vulnerales herbas imposuerunt: at errore suo hoc etiam non caruit. Nam ubi haec tam acriter destillata est, calida subtilisque nimium efficitur, ad promouendam carnem in vulneribus: quapropter ut oleum destillari debet, ut in suo maneat odore, caloremque rubeum non concepiat. Latius tentatum fuit, ut potest gummi, resinas, & ceram destillare, sed absque fructu: quare manet olei terebinthinæque destillatorum aut crudorum usus: e quibus aliquot infra ponemus recepta.

De balsamo crudorum vel destillatorum olei cum alijs,

& terebinthinæ.

- 40 **R.** terebinthinæ lib. i. florum camomillæ, rosarum rubearum, prunellæ ana m. l. florum hypericonis m. iij. florum centauryæ, chelidoniæ ana m. ss. commisce simul & expone soli, spacio duorum mensium. Hoc oleo vel balsamo curare poteris vulnera mirabilia

Rrr 3

sine dolore. Potest etiam anno reuoluto hoc exprimi, necnon recentibus imbui floribus, & exponi solum sicut prius: admiranda virtutis est balsamum, siue cum oleo, siue cum terebinthina compositum sit.

Alia balsami compositio.

R. ophioglossi, pirolæ minoris, agrimonie, diapensia, ana m. l. 9
florum hypericonis m. ij. consolidæ maioris coctæ m. fs. lumbricorum purgatorum numero centum. Affunde corpus, & in sole digerantur omnia suo determinato tempore. Hoc ad omnia vulnera balsamo potes uti feliciter, & ea curare citra dolorem.

Addi possunt huic oleo, mumia, mastix, myrrha, thus, at parum: nam olea balsamica vulneralia delectantur plurimum herbis & floribus magis, quorum hypericonis hoc loco nobilissimus est. Alidi solet etiam gummi, quod fatuum: aliquoties viride gris, æc vstum, & limatura ferri: sed minimè laudabile est.

Earundem etiam herbarum quibus imbuta sunt balsama, seminibus contritis iniectisque si digerantur post herbarum digestionem, per hyemem in calido vel in æstuario seruata, olea longè sunt efficaciora.

Postmodum ut artium vna post aliam orta, vernicis ars reperi-
ta fuit ex carabe flauo, cuius artifices in aliquibus damnis corporis 20
experti sunt, videlicet in vberibus mulierum exulceratis, & alijs plerisque foraminibus curam eius felicem esse. Quod quum animaduertissent, vernicem herbis & floribus dictis expleuerunt, & ut alia balsama soli digerenda exposuerunt. Et quamuis præparatio tarda sit, ob eius tamen efficacem operationem, cum in sectis & fodicatis vulneribus, tum in vlceribus maximopere laudandum est balsamum. Adduntur huic vernici quum ad medellam assumitur & prius, mastice ter tantum quantum vernicis fuerit, myrrhæ & thuris ad eius medietatem. Etiam dum vernix adhuc est in digestionem, debet ad-
iungi mumia iuxta compositionem.

Tentauit postea vulgus olei loco terebinthineque medullas os-
sium & pinguedines ex animalibus, in his tamdiu hæserunt, donec
ceruinas didicerint inter brutales excellere medullas, quas, aut bo-
uillas (deficientibus alijs) expleuerunt herbis, eorumque floribus ut
suprà, soli que digerendas simul exposuerunt, quouique suo tempore
vulneralia facta sint olea. Postremò repererunt humanas medullas
omnes alias præcellere, magisque fore utiles. Non alias de pinguedi-
nibus animalium actum est, utpote floribus & herbis, cum in olea
vulneralia redactæ sunt, quibus omnia vulnera curata fuerunt. Inter
brutorum pinguedines, gallinarum & caponum optimæ com-
pertæ sunt, verum illas ac omnes alias humana plurimum excellit.
Inter pisces non est præstantior ea, quæ à Germanis appellatur
Aeschenschmalz.

Potest

Potest etiam ex oleo terebinthinaꝝ destillatis per præcedentem additionem subtilissima vernix fieri, quæ plus alia non destillata valeat. Varia sunt quidem oleorum & balsamorum genera, quorum hic nullam facio mentionem, ac paucorum, quod sciam ea
 5 quæ tibi iam posui, certissima fore, quibus te certiore facere possum, ad vulnera quæq; fore præstantissima. Poteris ipse tibi iuxta commoditatem regionis in qua fueris, & ex ordine sequentis Capituli recepta componere.

CAPVT VIII.

10 *De curatione vulnerum per ea quæ munda conseruant illa, suâq; mundificatione sanitatem conciliant.*

Cum proprium natura balsamum penes se habeat, quo sua damna refarcit, & alio non sit opus, quàm vt munda conseruentur vulnera: mundationis ordinem istius equum est vt demonstremus.
 15 A cane sumptum fuit exemplum, qui vulnera sua quæq; modò lambere possit ea, promouet magis ad sanitatem, quàm curet: nam is mundat solum, & natura curat. Hoc ipsum imitati homines, manuum vulnera pariter lambentes canum instar, experti sunt in seipsis, quod in canibus apparet. Aliqui lauerunt lotio, curaruntq; verùm
 20 quòd hoc facile fetorem vulneribus induxit, & sæpius ista repeti debuit ablutio, latius perquisierunt, ac vrinæ loco sumpserunt vinum, & quia parum in maioribus vulneribus efficit, ad salum ventum est aquam: ista quidem & lauerunt & curarunt vulnera tam hominum, quàm brutorum animalium. Communis hic vsus fuit, qui
 25 postmodum in dissuetudinem successu temporis abiit, aliq; mundationum accessere modi, quorū aliquot in sequentibus enarrabo.

Acceperunt herbas vulnerales, easq; vino coxerunt vel aqua, sale iuxta libitum addito: decoctione hac sæpius lauerunt vulnera, fauismq; mellis confusum vnguenti loco superposuerunt.

30 Alumine soluto in aqua cum modica lapidis gagatis, lauerunt & curarunt etiam vulnera. Item succo bursæ pastoris, vel plantagininis, aut aliarum herbarum cum sale modico lauerunt. Multæ sunt herbae similes, quarum succi vulnera quæuis curant.

35 Apud Arabes mel & sal paucum infundere vulneribus communiter vsitatum est antea, quo curatum est remedio.

Sunt etiam aliq; mundificationes, quibus mirabiliter curantur vulnera, prout si persicaria recenti prius aqua madefacta vulneribus carnis imponatur, illa curat virtute salis in ea naturaliter insiti.

Sæpius oleo terebinthinæ salso curata sunt, quæ communiora fuerunt vulnera. Nec est quòd mireris simplices artes quas modò posui: talis est naturæ proprietas, vt per seipsam curet, vbi mundificatio seruata sit, ac potissimum, ne per medicamentum aliquod irrumpat accidens, vt plerumq; solet imperitia Chirurgorum

euenire, quare merito detegendum. Verùm alius ordo necessarius est ad euitandum accidentia, quia communioribus illis quæ dicta sunt, minimè fieri potest: in illis autem in quibus talia non expectantur, simplicioribus uti poteris, ut in superfluas artes putaticiorum Chirurgorum non incidas. Tardè curare melius & bene, quàm tardius superfluis artibus deprauare, quæ per se mala sunt.

CAPIT. IX.

De preparationibus vulnerum vnguentorum, & fodicationum, vna cum eorum inuentionibus, & admirandis operationibus.

Capitulum hoc peregrina remedia continet, his ignota regionibus: & quia Deus nationum vicissitudines esse voluit, merito quod nobis ab exteris contingere boni potest, ac à nobis alijs, describemus. Quapropter fundamentum probatissimorum vnguentorum habet normam & compositionem, quibus arcetur accidentia, quantumuis magna, tollunturq;. Licet leuiter ac facile vulnus curari potest, ut (quod ad curationem solum eius attinet) opus non foret vnguenta similia describere: verùm quia damnum vix vnquam solum esse contingit, sed vnum alteri ferè semper affluit, ea patefacere volui. Possunt etiam accidentia rebus quæ nostris in regionibus crescunt, euitari: tamè hoc loco tantum fodicationum vnguenta proponam. Ab artificibus & mechanicis quædam arcana reperta sunt, in illis quibus indies vtuntur: ut ætarij fabri sanguinis fluxum ære adusto restrinxerunt: & fluentia licet aruit vulnera. Ferrarij qui isto suo loco, quod crocus martis appellatur, vsi sunt ad vulnera, siguli vero lithargyrio argenteo (quod vocant) vel auro nonnulla sunt etiam experti. Multa sunt vulgarij inuenta, quæ dicta fuerunt experimènta. Multò plura tamen ab Alchimistis varia tentantibus, & in varijs rebus hoc loco non describenda, prout miniù, cerusa, similiaq; reperta fuere.

Postmodum accesserunt Philosophi, qui rerum vires & naturam scrutantes, plura in vnum corpus redegerunt, ut oleum & ceram in emplastrum cocta, quod cum vile parum fore videretur, adiecerunt, nunc minium, alias cerusam, lapidem calaminarem, rubiginem ferri, æs vstum, lithargyrium, &c. quæ simul cocta varia cerota facta sunt, hisq; linteola fuerunt obducta. Deinceps gummi variorum proprietates attractiuas, atq; magnetis cognoscentes, cerotis adiunxerunt, eisq; meliora quàm antea fuisse quod perciperent, puluerem vulneralem addiderunt ex mastice, thure, myrrha, &c. meliora tum demum extiterunt. Sic vltèrius progressi, fodicationum vnguentorum ordinem certissimum & compositionem adepti sunt, eisq; mirabiliter curarunt: horum descriptionem ponimus varijs, vtilibus ramen omnibus modis. Primùm hoc modo communiter constructum fuit.

R. ceræ

R. ceræ lib. i. picis græcæ ℥ iij. liquefiant ambo simul, & liquefactis, non nimium tamen calidis injiciatur pulvis hic. Accipe frusta carneoli, coralij rubei & albi, magnetis, calaminaris lapidis ana ℥ ss. carabis flauī aut succini, mastice, thuris, ana ʒ. vi. myrrhæ, mumix ana ℥ i. ss. trita minutissimè liquidis immisceantur, & his iam optimè permixtis, injice terebinthinæ ℥ i. ss. spatula semper agitato, donec frigeat. Postremò perunctis oleo piscium *æschenschmaltz*, agitetur, & fiat emplastrum.

Aliud.

10 R. ceræ virgineæ lib. ij. picis græcæ lib. i. terebinthinæ ℥ iij. liquefiant igne lento, quibus impone tritæ mastice ℥ iij. carabis flauī ℥ i. ss. maneat in igne lentissimo quartam horæ partem. Postmodum accipe ℥ ij. mumix, thuris, & myrrhæ ana ℥ ss. aloepatici ℥ i. ss. trita misce prædictis, & agita prout in emplastro priori, donec frigeant. Postremò in emplastrum agitabis oleo piscium *æschenschmaltz*, addendo camphoræ tritæ ℥ ss. hoc fodicata vuln-
 15 *racurabis omnia.*

Aliud potentissimum, ad extrahendum ferrum, globulos, telorum cuspides, ac alia quæ remanent in vulnibus, & à præcedentibus elici minimè possunt.

20 R. ceræ lib. i. colophonix, picis nigræ ana ℥ iij. liquefactis simul ambobus, injice gummi armoniaci ℥ ij. bdellij ℥ i. magnetis ℥ v. carabis flauī ℥ iij. trita misce liquatis, & in emplastrum agita manibus ouorum oleo perunctis: hoc in maximis necessitatibus uti poteris ad concludenda vuln-
 25 *era, necnon restauranda quæ deprauata sunt.*

Alia compositio, cuius ab exordio mentionem fecimus.

Accipe olei, ceræ, lithargyrij triti ana lib. i. liquefiant, & in cerotum coquantur, cui poterunt ea quæ sequuntur, addi.

Additio prima.

30 R. armoniaci, bdellij ana ℥ ss. galbani, opopanax ana ʒ. vi. soluantur in aceto, coquantur, & per pannum colentur, postea coquantur in emplastrum: hoc admisce præcedenti ceroto. Postquam simul iuncta fuerint, eis qui sequuntur, pulueres addito. Lapidis calaminaris, coralii rubei & albi, magnetis ana ℥ i. ss. thuris, mastice ana ℥ i. & quum permixta fuerint, admisce terebinthinæ ℥ iij. & olei anetini ℥ ss. reduc in formam emplastri oleo piscium *æschenschmaltz*, vel alio, secundum artem.

Additio secunda.

40 R. opopanax ℥ iij. repurga optimè sicut audiisti superius, & cum ceroto permisce. Postmodum adde mumix ℥ iij. aristologiae rotundæ ℥ ij. mastice, thuris, myrrhæ ana ℥ ss. deinceps adijce terebinthinæ ℥ iij. olei laurini ℥ i. camphoræ ʒ ij. reduc in formam cum oleo camomelino.

Addi-

Additio tertia.

R. armoniaci ℥ v. præparati nempe sicut prius, sanguinis draconis ℥ ij. colophoniac ℥ ij. picis naualis ℥ i. thuris, mastice, ana ℥ vj. myrrhæ ℥ i. terebinthinæ vnc. iiij. reduc in formam cum oleo laurino. Iam habes compositionem fodicationum emplastrorum duobus modis, eorum inuentionem atq; successum. Postremū tamen hoc melius omnibus antea positis, quo citius ac potentius euitantur & amouentur accidentia quæuis, diligenter obseruato.

R. ceræ virginæ lib. i. fs. vulneralis olei tantundem, lichargy rj lib. i. lapidis calaminaris lib. fs. ex istis fiat cerotum, cui vernicis lib. fs. adde cum herbis temperatæ, terebinthinæ iuxta vulnenum naturam præparatæ ℥ ij. & iterum in cerotum coquantur. Postmodum adde gummi, necnon præscriptarum additionum quam volueris, fiat emplastrum, & reducatur in formam cum vulnerali balsamo.

Quicquid his emplastris elici non poterit, alia, nempe violenta via tentari debet: vt si globuli plumbei descendissent, impossibile fuerit etiam instrumentis eruere. Quapropter impossibilia Medicinæ committenda non sunt. De fodicationum emplastris dictum sit haftenus, quibus quicumque iuxta Medicinæ verum ordinem vsus fuerit, non confundetur.

CAPVT X.

De pulueribus quibusdam, fodicationes & vulnera quænis curantibus.

Successu temporis pulueres quidam & succi reperti sunt, & alia, quæ vulnera conglutinarunt, vt ambo latera coniuncta sint. Et vbi talis sit coniunctio, natura potest in toto vulnere facilius operari, quàm vbi non: at per alia medicamenta curari debet, vt sunt vulnerales poriones, vnguenta, olea, emplastra, &c. Natura quidem nō potest alibi quàm in fundo solum operari, in quo connectit indies, donec ad supremum deueniat. Fodicationum tamen & vulnenum pulueres connectunt æqualiter superius, inferius, & in medio.

Animaduertendum est, vbi vulnenum & fodicationum pulueres in vsu venire queant, in his videlicet vulneribus, quæ sanguinem aut cruorem non emittunt, & calorem nullum neq; duriem habent, sed mollietates in eis naturalis conspicitur: aliàs connectere nullo modo possunt. Si tamen accidentia iam sint præ manibus quæ dicta sunt, ea remouere scias oportet, antequam vtaris pulueribus: etiam dum vsus fueris, prouideas, ne via quauis irrumperet valeant: nam in vulneribus calor atq; tumor coniuncta rursus diiungunt. Est illa celerrima ferme cura, nihilominus ab accidentibus tutari debet quæ diximus.

Diuerfis rationibus proprietatem hanc habent isti pulueres, aliqui

aliqui propter naturalem siccitatem, vt bolus armenus, qui cuncta per insitam ariditatem, quibus interiectus fuerit, connectit.

Sunt alia comprimentia quædam præter siccitatem, vt succus prunorum syluestrium immaturus. Alia conglutinantia, veluti dragacantum. Iuxta horum trium proprietates sunt omnes pulueres conglutinantes. Vtcrius notandum erit, non solum conglutinatis vtendum, sed etiam adiungenda esse medicamenta naturali balsamo suum alimentum exhibentia. Quapropter puluerum vsum iuxta proprietatem eorum trium quæ dicta sunt, ponam, & compositionem.

R. boli armeni veri ʒ ij. quas in aqua nitri dissolues, postea distillatione separabis, & aliam priori similem aquam affundes pulueri, separabisque sicut antea: toties id repetendum erit, quousque bolus in oleum conuertatur: hoc in sole siccandum est in puluerem, cui thuris ʒ i. carneoli ʒ ss. mumie ʒ ij. omnia simul in puluerem commisce, quem vulneribus insperges quouis die bis, & ligabis iuxta consuetudinem, superposito fodicationum emplastro, quo vulnera præseruentur ab accidentibus.

Alius pulvis.

Succum prunorum immaturorum & syluestrium coquito, quousque in spissitudinem electuarij sit reductus. Gallarum etiam immaturarum tantundem coques, & istis consolidæ maioris contritæ minutim octauam aliorum partem addes, postmodum in aluminis aqua pura bulire facito: postremo simul omnia sole siccato, post vt ere prout moris est.

Lapidarum & fabrorum colla, qua sub aquis vtuntur, quandoque vulnera ligauit, non in forma pulueris, at spissi liquoris: & fodicationum emplastro superposito curauit mirabiliter. Verum olei lini loco, vulnerale sumpsi oleum ex oleo lini cum cæteris compositum, & pro calce, corallum album in cineres adustum. Colla casei Kelslin, etiam hoc loco sumpta vulnera sciungi non sinit: noli tamē eo præter fodicationum emplastrum vtī.

Alius pulvis.

Accipe thuris, myrrhæ, mastice ana vnc. ss. coralli rubei ʒ ij. aloepatici vnc. i. ss. omnib. permixtis, & in puluerem contritis, alterutrum adde puluerum antea positorum, pro media parte prioris.

Alius.

R. succorum prunorum syluestrium immaturorum, gallarum etiam immaturarum, saniculæ vel diapensæ, pirolæ, ophioglossi ana vnc. v. siccantur in sole, donec semisicci fuerint, postmodum adde gummi armoniaci præparati vnc. ij. tum siccantur in puluerem.

Vulnera conferuentur in siccitate patientibus cibi modicum, & humidi valde parum administrando.

Repe-

Reperiuntur & alia constrictiua, cum tamen ex Alchimia petenda sint, infra suo loco ponenda.

CAPVT XI.

De sublimatis atq; destillatis mirabiliter vulnera curantibus.

QUicunque Alchimiam exercent, vtilissima reperiunt medicamenta, variaq; scribentum recepta longè superantia. Verum quòd morborum proprietates ignorent, parum inde possunt emolumenti proferre. Medicinæ siquidem Alchimia semper coniuncta fore deberet. Antimonium virtutem admirabilem possidet in curationibus vulnerum, quibus accidentia corporalia mixta sunt, vt fistula, cancer, lupus, &c. In quibus tamen illa non concurrunt, eius vñ non erit opus, cum in alijs tantum cæteras omnes excellat artes, vt maior aut melior non possit reperiri: salua tamen cuiusvis experientia dictum. Quapropter summè necessariam existimo declarationem eius, tametsi præparatio non facilè scriptis addisci queat, ab Alchimistis petenda est, vt antimonium reduci possit in oleum rubeum, vt sanguis, & ex lib. i. habeantur vnc. ij. vel i. ls.

R. antimonij lib. iij. salis gemmæ calcinati tantundem, & simul destilla per vas retortum tribus diebus naturalibus, & sic habebis rubeum oleum, cuius virtutes ad incurabilia desperataq; vulnera satis commendari nequeunt. Idem de sublimatis censendum est, vt si cuprum vel æs rubeum sublimaueris, non minores in eo quàm in antimonio virtutes erunt. Vt in sublimationem veniat, prius erit calcinandum, postea per separationis aquam dissoluedum, & coagulandum, in pulueremq; siccandum, cui duæ partes liquidi salis, aut liquefacti sunt addendæ: postmodum ab eis in reuertorio sublimetur in viridem puluerem subtilissimum & leuem, quo vulnera quum curare voles, in ea spargatur fodicationum emplastro superposito.

CAPVT XII.

De sanguine sistendo, necnon eis quæ ad hoc negotium sunt necessaria.

AD sanguinis retentionem quædam annotanda veniunt, vt pote venarum proprietates, complexio corporis, natura hominis, cholera, tempus, hora, accidens, & vulneris essentia. Nam si homini sano contrarietates & accidentia varia contingant, multò magis vulnerato. Sanitas & infirmitas multis calamitatibus obnoxia sunt. Quum in venas accidens hoc irruerit, non facilè potest amoueri: nam sæpius euenire solet, vt sanguis nulla ratione sisti valeat in vulneribus, nec vllis medicamentis, at per seipsum sedari debet. Quamuis aliqui putent vi quadam eum retinere: quod si contigerit, aliud accidens longè deterius orietur. Considerandum igitur quid naturâ possit, ne præter ipsam aliquid attentetur. Non prætere-

rit fluxus, donec eius amota sit causa: vt si præ cholera factus, ea prius cessare debet: nam ipsa durante, medicamentum natura nullum recipit. Si ex actu venero, nisi prorsus extinctus appetitus ille sit, varium etiam est remedium. Si propter ebrietatem, expectanda est completa digestio. Si membri fatigatione causatus fuerit, quiescere prius debet. Multi sunt articuli similes hoc loco non recitandi, si solum hoc tibi notandum erit, vt amoueat causa fluxus, tum & ipse cogitur cessare. Si fortè constellatione causatus foret, ea præterire debet, priusquàm sanguis retineri queat: si causæ tales consumpræ non sint, fieri potest vt vulneratus effusione moriatur sanguinis.

Nam quis iuuare poterit eum, qui nolit ipse? quis etiam eius chole-ram sedare potest, qui pacificari non vult? Causam ergo cessare fluxus necessum est, aliàs nequaquam sisti potest. Ebrietas ad caput ascendit, & in eo sæuit: si contingat potum aliquem recipere vulnus, huiusmodi sæuiens natura per venas in sanguinem transit, & eo non aliàs quàm in capite sæuit. Quis ebrio potest ebrietatis suæ proprietatem auferre? nemo: pariter ebrium sanguinem sedare nemo poterit. sic de reliquis intelligendum est. Hæc à me dicta sunt, vt Chirurgus in istis rectè procedat, & non suscipiat quæ sunt impossibilia, verùm vt prudens ea quæ natura potest, intelligat.

Quum igitur ea quæ dicta sunt, violenter ita prorumpunt, ab arte sistendi sanguinem cessare debet Chirurgus, cumq; solum sistere velle, qui præter dictas occasiones effluit. Nam his nullum iuuare potest medicamentum, adustio nulla, ligatio, nec corticum nucleum ad collum appensio, nullus character. Et quamuis aliqua ratione sistatur, aliud erumpet accidens, & in similibus communiter sequuntur ariduræ membrorum, vel contracturæ. Exempli causa, venæ sæpius aperiuntur in brachio, quamobrem contractum redditur, aut aridurum, vel moritur is qui sustinuit. Si tale quid in venarum pacificis laxationibus contingit, quantò magis in alijs? Quum tamè accidentia talia contigerint, aut apparuerint, poteris permittere sanguinem effluere pro discretionem. Siquidem vbi vena quæuis aperitur, sanguinis pondus amittere determinatum oportet eam, antea sistere non est vtile, donec ad pondus hoc diminutus sanguis fuerit.

Ab experientia propria discere te hæc oportebit. Vt à me tamen breuem instructionem habeas, qui sanguinis repressionses ex æquo fieri debeant, non citò nimium, vel tardius quàm par sit. Eius rei verum in eo fundamento consistit, vt medicamentum quo vulnus curari debet, sanguinem etiam in eo sistat: nec est quòd vtaris alio remedio. Nam si medicamentum ex artis fundamento vero compositum sit (vt sunt fodicationum emplastra, olea, balsama, & emplastra vulneraria; &c.) sanguinem sistit omnem iusto pondere non tempestiuè, nec tardè nimis. Potissimū arcanum hoc est, vt metam

iustam contingere valeat medicamentum. Sæpius etiam accidere solet, vt in sanguine lateat infirmitas: hæc si per sanguinem suum quæsierit emunctorium, non sistetur sanguis, donec repurgatus fuerit. Aliquoties ob calidam complexionem sæuit fluxus, talis poterit alijs quàm fodicationum emplastris, aut similibus reprimi: quorum aliqua ponimus inferius: tuæ tamen discretionis relinquatur, sistere si voles, poteris aut non. Porius tamen quàm expectare mortem, sistendum esse iudicamus, vbi medium offertur accidens hoc amouendi. Procurandum præ cæteris, vt membrum seruetur calidum, nec vlllo modo frigeat, neq; fodicationum emplastro careat: hoc enim sedantur accidentia, vt retentionem citius admittant. Solent etiam aliquæ venæ reliquis esse repletiores, vt neruorum instar tumeant, hoc loco fluxum liberius patere sine metu; nam cum eo multum impuritatis effluit.

Fodicationum igitur emplastra tibi sint commendatissima, etiam si alia scircs quæ sanguinem sistere possunt, eisq; valeres vti: vide tamen, vt non tardius aut citius æquo feceris. Verùm in illis quibus natura sana, mitis & pura fuerit, sanguinis sit per se retentio, quæ potissima est.

Nonnulla sanguinem sistentia.

Crocus martis optimè reuerberatus & subtilissimus.

Æs vltum, vt crocus præparatum.

Farina volatilis inspersa vulneribus, vt cum sanguine pastam efficiat.

Pili albi, qui sub caudis leporum nascuntur.

Vinea super capita mortuorum crescens.

Carneolus in manu contentus, aut à collo suspensus.

Cinis ex ranis adustis.

Vbi hæc sanguinem non represserint, præsertim ea quæ primò descripta sunt, non facillè fieri poterit, donec pro suo pondere fluxerit in finem vsq;: qui tunc metam attigerit, leuiter sistet.

Hactenus de retentione sanguinis abundè satis dictum sit: quamuis alia reprimentia multa sint, cum tamen causæ fluxus expectare sedationem & per se necessarium sit, & cursum accidentis, ne peius quid oriatur, quid multis opus est? Fac vt optima quæq; medicamenta habeas, vt suprà diximus, optimè sistere poteris illis iuxta naturæ desiderium.

CAPVT XIII.

De repressione glarealis aquæ.

Glarealis aquæ fluxus oritur ex medicamento naturæ contrario vulneribus applicato, vel ex impertinente ligatura, vel ex vulneratorum occasione data: quapropter illis omnibus præueniendum erit, & accidentibus. Postquam tamen inciderint, eodem ordine

ordine quo sanguinis, & istius aquæ fluxus amouendi sunt probatis medicamentis in hoc Tractatu positis. Hac via mitigatur irrita natura, & per se glarealem aquam sistit. Non sunt igitur vulneralia medicamenta, quæ solum curant, at illa quæ pellunt accidentia, præ-
 5 seruant à nimio fluxu cum sanguinis tum glareales aquæ. Quæ si-
 miles virtutes non habent, medicamenta minimè dici possunt, nec
 ea quæ deprauant vulnera.

Et quamuis multa quæ glarealem aquam sistere putantur, à nō-
 nullis descripta sint: nihilominus probata non sunt omnia, nec in o-
 10 mnibus: at in aliquibus vtilia, in alijs verò non: aliquoties condu-
centia, quandoquidem non. Cum ergo tam fallacia sint, neminem
 ea docere cupio, sed potius quæ certissima sunt, vt fodicationum
emplastra, olea vulneralia, &c. Accidentia quæ per sanguinis amif-
 sionem oriuntur, hic etiam per glareales aquæ fluxum considerata
 15 sunt, vt in isto prout in illo profluuiio iuxta naturæ potentiam, &
 non contrà valeas operari. Quæ hoc loco requiruntur, alijs in sub-
 sequentibus capitulis reperies. Nisi retineatur, aut à nimio fluxu cō-
 pelcatur, aridura, nec non alia subsequuntur accidentia.

CAPVT XIII.

20 *De propulsatione paroxysmorum à vulneribus, caloris, frigoris, su-*
perflue carnis, tumorum, duritie, necnon coloris præter naturam.
Etiam de calculorum ac rupturarum incisuris Chirurgis.

PRÆTER illa quæ dicta sunt, alia causantur accidentia. Licet vulnus
 ex aspectu iudicari posset à Chirurgis omnibus, carere quibus-
 25 uis accidentibus: est nihilominus in ipsa natura propter variarum
 concordantiam in ea partium, contrarietas orta. Nam vbi gladius
 membrum aliquod in corpore lædit, non solum illud, verum etiam
 30 alia quæq; membra per condolentiam: quapropter singulorum ac-
currit ira, misceturq; vulneribus in vindictam lisionis. Vt si quis la-
 pidem iaciat inter multos confabulantes amicos & socios, eorum
 nemo permanet immotus, nec in sua vetere natura vel temperie: ve-
 rum quisq; cupit eorum hoc ipsum vlisci. Non aliàs in humano
 corpore fit, quum ei vulnus incussum est. Qui potest igitur vulnus
 carere suis accidentibus agnatis, etiamsi non accurreret aliud?

Cum igitur ob huiusmodi commotionem agnata sit vulneri
 35 talis inimicitia, merito ne diutius ignoretur, suscepi describendam.
 Et quamuis varia sint istius originis accidentia: tamen arte leui pro-
 pulsanda sunt, aliàs quum ob, istorum ignorantiam occurrentium
 quis grauioribus medicamentis alijs magis conuenientibus vsus
 40 fuerit, vulneri nouum producet accidēs, deteriusq; damnum. Qua-
 propter ab experientia debent agnata, non ex litera cognosci, quæ
 sunt accidentia, cum describi propriè nequeant. Remedia tamen
 quæ his adhiberi possunt, breuibus enumerabo. Sunt agnati vul-

nerum paroxysmi, spasmus, caro putrida, quæ non solum in vulneribus per choleram incussis, verum etiam studio vel arte factis, ut ab incisoribus calculorum, lapidum & rupturarum accidere possunt, ob locum in quo facta sunt periculo magis obnoxium. Quo pacto similibus agnatis erit succurrendum accidentibus, infra ponimus.

Paroxysmus in vulneribus.

Sub vulnere paroxysmis concludo calorem præter naturam & frigus. Antea diximus originem, iam sedationem eorum unico medicamento ponemus, nec horum tantum, at accidentium etiam ex eis orientium, ut sunt durities, color cæruleus, &c. In iusquiamo latet virtus, qua propulsantur ea: licet etiam in paupere vis mitigativa reperiatur. Mitigatiuis enim plurimum delectatur natura, sine quibus pacificari vel sedari nequit. Solam ista requiem appetit a Chirurgo sibi cieri: quid ergo proprius aut convenientius esse potest, indormitua natura? Hac enim ut ebrius in somnum agitur, & non secus ac iste rursus ad memoriam redit, illa per membri somnum ab irritatione quiescit, ac postmodum expurgata digestionem sævitæ suæ fecit: sic tolluntur paroxysmi vulnerum cum suis accidentibus optime, nec melius.

Remedium vulneribus somnum inferens.

R. radices iusquiami, quas in sole cum aceto rosacco digerens, & lintea madida hoc liquore, calidæque vulneribus appones, humectando calefaciendoque toties iterabis, donec membrum in requiem adductum sit. Multæ similes alię radices inveniuntur: at quia hæc te certissimum reddere possim, quid multis obruere cupiam? sat erit si unico securus esse remedio valeas.

Spasmus.

Antea spasmum fecimus mentionem, quinam ipse vulneribus admiscetur. Huius expulsio fit per venarum corroboracionem. Oleo terebinthinæ vel oliuarum vngendæ sunt venæ: his enim vigorantur.

De carne superflua.

Quod ad carnem superfluam attinet, exceptis accidentibus, peculiaribus non est remedijs opus: nam ex sui natura non permanet, siue ex medicamenti superfluitate nascatur, siue ex abundantia sanguinis. Et quamvis peculiare non adhibeatur ei medicamentum, eo solo quo curantur vulnera, consumitur. Verum quod superfluam carnem adferam hoc loco, non alia de causa factum est, quàm quòd sciam Chirurgos putatícios eius nullam habere noticiam: eo patet, quia corrosiuis auferre conantur. Eorum corrosiua pessima, sunt varia, velut alumen vstum, vitriolum, &c. nonnulli sumunt arsenicum, alij mercurium sublimatum, quibus abrodere putant, nec leuioribus auferri posse considerant. Non animaduertunt etiam ob nimiam suam ignorantiam, huiuscemodi praua medicamenta vulneribus

neribus intolerabiles adferre dolores, & varias infirmitates, illaq̃ suo sic inficere veneno, vt natura nihil amplius consilij vel auxilij pati nec admittere velit. Sic ego te docebo, nempe vt quum in vulneribus caro superflua siue vlcerosa, siue sanguinolenta creuerit, aut alijs quouis modo, solis medicamentis in isto tractatu contentis vtaris, illa quidem auferent eam absq̃ dolore. Quod ad ipsam duritiem attinet, eisdem etiam remedijs tollitur. Solum id te facere decet, vt optima quæq̃ habeas medicamenta, iuxta verum ordinem & fundamentum composita, sic fiet vt accidentia nulla vulneribus incidant.

CAPVT XV.

De medicamentis vtilibus & inutilibus.

Non solum in vulnerum ligationibus aut applicationibus, medicamentorum curæ negotium consistit, sed etiam & potissimum in eo videlicet, vt Chirurgus cognoscat, vtrum vtile medicamentum sit, aut non: de cuius rei declaratione Capitulum hoc ad instructionem scribere volui. Primum in vsum & proprietatem assumas, vt quum perceperis dolores aut accidentia sub medicamentis oriri (siue multis vtaris, aut paucis) præter communem vsum, ab eis abstineas, ac de alijs tibi prospicias: nam quoduis medicamentum inferens dolorem vulneribus, aut permittens, statim abijciendum est, & nullo modo superponendum. Tempus etiam inter ligaturas erit obseruandum secundum alimenti vulneris digestionem, vnam tardius aut citius altera factam. Est communis terminus tamen horarum duodecim: quæ plus minusue requirunt, illis etiam pro sua ratione fuerit conueniendum. Hæc à me dicta sunt, quia solent ex inordinato ligandi modo plurimi dolores oriri. Quum ex medicamenti defectu non fuerint, facilius accidentibus huiuscemodi cum diligentia præuenire poteris. Vnicum est consideratu maxime dignum, vt summopere dolores omnes euites, qui non sunt ex vulneris agnata natura: nam quacuncq̃ ratione sint alia, nihil boni prælagiunt. Cauendum erit etiam (vt sæpius antea dictum est) à sanie & fetoreq̃ medicamentis ea propulsantibus, quæ si debiliora fuerint, quàm vulnerum prauitas, ab ista vincuntur. Quapropter efficaciora fortioraq̃ sumito, quum ea signa videris. Sæpius accidere solet, vt vulnera mutentur, ac in deterius vergant sub optimis medicamentis: consultum erit mutare sæpius etiam ipsa medicamenta, si non, pauca requies erit vulneribus. Hoc signum est multorum accidentium, vbi medicamentum recedens à vulnere, bonum finem curæ non indicauerit. Olea vulneralia non permittunt accidentia, neq̃ potiones vulneratorum, præsertim si constiterint ex eis, quæ singula membra corpus inquietantia pacificant, & quiescere faciunt. Unguenta pariter vulneralia suam in ligaturis proprietatem habent,

vt singulis duodenis & octonis nonnunquam horis innouentur. In omnibus tamen medicamentis notandum est, vt ea quæ vulneribus apparent esse contraria, mutantur, & eorum loco applicentur alia. Quum etiam refrigerio fuerit opus, aut alio simili quouis auxilio, mox administretur. Quamuis ista recepta sint optima probatissimaq; nihilominus vix fieri potest, quin aliquando subuenire necessitati sit opus non magnis artibus, at sola refrigeratione. Siquidem vulnerati quandoq; naturam pronam habent, vnus ad portiones vulnerales, alius ad emplastra, & alius ad olea balsamag; pariter vtilitatalia, quispiam alius ad fodicationum emplastra, vel ad sublimata, destilataq; pronus erit alius. Hæc & similia considerata veniunt, non ista nempe: hoc medicamento plurimi curati sunt, ergo & iste curabitur eo. Varia sunt enim genera medicamentorum, & hominum varia natura: quæ quidem omnia perpendenda sunt. Medicamentorum propriorum adhibendorum & non, erit adhibenda ratio, vulneratorumq; proprietatū, atque medicamentorum est facienda comparatio, necnon alimenti vulnerum ad illa. Videntur etiam vt ex vulneribus nulla sanies, nec fætor, neq; feruescant. Quicumq; iuxta prædictas rationes operatus fuerit Chirurgus, poterit boni quid efficere. Si quæ plura desiderantur, in alijs suis capitulis enarrata sunt, experientia quoq; docet indices. Hæc tria potissimè notanda veniunt vt suprâ, nempe, quòd in infirmi & medicamenta simul conueniant: vt ligatum sit iuxta normam excrementorum: & postremò secundum euacuationem saniei, fætoris, dolorum, & similium. In his enim potissimæ curarum animaduersiones consistunt.

Quum verò fodicata profundaq; vulnera suis in cauernis aliquam saniem congregarint, obueniendum erit hoc modo, scilicet, vt myrrha saleq; vino decoctis atq; solutis, per syringa in fundum vltiq; vultus iniectis abluantur & mundificentur. Item patiens tali situ iacere cogatur, vt sanies effluere valeat, & non rodât in profundum. Quæ reliqua sunt annotanda, docet vsus & experientia.

CAPYT XVI.

De conclusionibus vulnerum ita fiendis, vt post curam nihil oriaturs noni, sed solide sint ac permanentes.

Vnus omne concluditur: est enim sanandæ carnis ars ipsa facilis admodum, venarum autem & neruorum potissimè consideranda. Nam in ista curarum totum consistit negotium, quam qui cæssuerit, Chirurgus erit, non ille, qui simpliciter curare vel concludere vulnera nouit. Bonæ vulnerum conclusiones æstimatione plurima dignæ sunt, post quas nullum subsequatur damnum, quod sæpe solet, vt aridura, cicatricum apertura, spongiæ, necnon alia multa. Vt ab huiusmodi tuta sint accidentibus, quædam arcana sunt in Chi-

rurgia, quibus curandum inter arcentur.

Ex porris & radicibus eorum spongiæ nascuntur è vulneribus. aliquot libras æquantes. Dum curantur vulnera, possunt cuitari la-
uamento quodam à prima ligatura statim adhibendo, postquam
5 radices porrorum apparuerint, quæ facillè cognoscuntur. In istius
loturæ liquore madescent sili, vulneribusq; imponantur pro por-
rorum extensione. Lotura sit ex sale armoniaco scpius à tartaro sub-
limato, postmodum super marmoreum lapidem resoluta. Vbi eun-
que hoc vsus fuerit Chirurgus, optimè concludet absque periculo
10 damnorum subsequentiũ, quibus præuenire maximum arcanum
est. Accidere potest etiam, vt post conclusionem vulnera rursum
aperiantur, & per se, tandem suo tempore cancri, fistulæ, noli me
tangere, vel ferrugines oriantur. His etiam inter curandum præue-
nire potest Chirurgus, præsertim vbi radices adhuc tenellæ sunt
15 atq; recentes (aliàs enim in vulneribus patefactæ fuissent) viridi
oleo vitrioli quum abluta fuerint vulnera statim à prima ligatura,
quæ dicta sunt cuitantur, eorumq; radices mortificantur, ac per sa-
niem vnà cum excrementis vulnerum alimenti per purgationem
excunt, ab ista sanie non est quòd terrorem concipias. Hic verus fi-
20 stulas, & omnia cancrorum luporumq; à radice tollendi genera, nec
non alia quæq; corrodentia damna, modus est optimus, antequam
enascantur, tam in profundo, quàm in plano.

Sæpenumero solent etiam aliqui fluxus in iuncturis post con-
clusiones oriri, cum dolore maximo, pro mutationibus temporum
25 aucto, vcl imminuto, vel iuxta lunæ quartalia, postmodum aridu-
tæ, membrorumque contracturæ sequuntur. Istis etiam præuenien-
dum erit statim dum curantur vulnera, vt quum pereceperis distis
mutationibus temporum aut lunæ, pariter augeri dolores, iudicium
facias accidentia talia cum tempore nisi præuenias, enasci debere.
30 Quapropter leuibus obuénias purgationibus iuxta respectum per-
sonarum oportet, vt pillulis artheticis, & similibus: & in vulnera
quandoq; dolorum præcipuè temporibus laterinum oleum calefa-
ctum infundatur, & ita postmodum ligentur. Non aliàs cum cæte-
ris accidentibus agas, quum apparere videris ea, præuenire mox
35 addiscito.

CAPUT XVII.

*De animaduersionibus peculiaribus in fodicatis vulneribus habendis
magis quàm in alijs, & necessarijs.*

ET si de fodicatis vulneribus antea satis amplè dictum sit, nihilo-
40 minus, quòd alijs tardius curantur, & præsertim vbi medica-
mentum non pertingit fundum, aliqua consideratu necessaria iam
repetemus. Quòd secta fundum vulnera palàm faciant, fodicata ve-
rò non, periculosius cum istis quàm cum illis agitur. Quanquam

rarò contingere soleat, vt in illis oriatur accidēs, vbi fodicationum curata sunt emplastris, quæ vetant illa: tamen apprimē notandum est, quum remedio maiori consilioq; sit opus quàm aliàs.

Præter ea quæ de fodicationum emplastris dicta sunt, cum eis adhuc duo maximum in vsum & necessarium veniunt: prius, vt potio vulneralis administretur: posterius, vt lotura aut lauamentum fiat immisionibus per syringam toties repetitis, donec clarum atq; mundum effluat. Lauamentum hoc fit ex melle, vino, aqua, aluntine, sale, &c. pro discretione iuxta necessitatem ordinatè proportionandis. Post huiusmodi lauamentum immittendum est oleum vulnerale per idem instrumentum in fundum vsq; vulneris, & ligandum emplastris quæ diximus. Oculi canerorum etiam in potum adhibiti maximæ virtutis existunt, efficaciq; mirabilis in fodicatis vulneribus.

Si fortè vulnera deorsum fodicata sint, aut pro decubitus ratione tendant, imperabis vt alio modo patiens iaceat, vt lauamenta vel ablutiones prorsus eximi queant: nam per latera semper defluunt in fundum, operationesq; medicamentorum impediunt. Fac igitur patiens ita iaceat, & vulneris fundus in altum sit erectum, & orificium eius imum respiciat, ni fortè balsamum aut oleum immisum esset. Notandum etiam hoc loco fodicationum emplastra curare mitius deorsum, quàm sursum versà.

Est etiam aliud accidens in fodicatis vulneribus, ob quod maiorē diligentiam requirant quàm alia vulnera, nempe quòd ex propria sui natura magis in deprauationem tendant alijs. Cura nauiter igitur, vt ab eis congelatum sanguinem expurges, venitris naturalem conserues molliciem, & in cibis meliorem ordinem habeas, potissimum vbi iam vulnera sœtorem emittere cœperint putredinis, ac si periculus ignis irruere vellet, ac circum orificium cœruleum & rubeum colorem poneret: cauernosæ quoq; vicinæ partes apparent, ac si foramina quædam incidere vellent. Quod reliquum fuerit in fodicatis vulneribus curandis, inuenies in aliorum vulnerum curis. Iuxta hos processus omnes fodicationes curare securè poteris, & absq; dubio: nam Deus creauit completam ex omni parte medicinam, quapropter non est (quod ad eam attinet) quòd anxie curares. Nisi fortassis impossibile quid, vt lignum quod ob multitudinē ramorum nodorumue concurrentium, findi nequit, occurrat. Medicamentum à monstrosis terretur, quum non reperit iuxta veram naturam formatos homines. In istis quidem cum difficiles, tum dubiosæ curæ sunt, eò quòd propriam naturam destructam habeant. Quid cum his igitur potest agere Medicina?

CAPITULUM XVIII.

De cuspibus telorum alatis, vulneribus adhuc inherentibus.

Alatq;

A Latæ cuspides iaculorum aut sagittarum in vulneribus remanentium, vix elici possunt, ob hamos in carnem se figentes, quâ extrahere quis conatur, ni fortè maxima fiat industria, tali nempe, vt si torta sint in vulnere, dirigantur alæ rursus æqualiter ad orificium, non aliàs quàm intrarunt. Verùm vbi dum retrahuntur, infixi iam hami fuerint, hætenus ars nulla reperta fuit, qua valeant elici. Itidem cum globulis bombardarum solet accidere, qui vi quadã in iuncturas & ossium cavitates eiaculari sunt, ac ob sui contusionē formæq; rotundæ mutationem ita comprimuntur, vt eximi neque
 10 ant. Quanquam de radicibus & herbis multa scripta reperiuntur, quæ proprijs viribus & naturalibus attrahunt: nihilominus istorū virtus in illis tantum operatur, quæ per incuruationem aut intumescentiam solidam non reluctantur eiusmodi viribus attractiuis. Cum itaq; hoc impediatur, penes communia medicamenta remanere
 15 compertum est vtilius.

Quod autem feræ fuerint apertæ, vel è parietibus euulsi clauifixissimi, vel è vulneribus, à Magis id factum est, qui terræ magnetem cum firmamenti magnete reducerunt in eandem similitudinē, & hac arte clauos è parietibus extraxerunt, pessulaq; forium retra-
 20 xerunt, aut eleuarunt, ferasq; per attractionem aperuerunt iuxta magnetis præparationem. Similibus etiam viribus magneticis extractæ iaculorum & sagittarum sunt alatæ cuspides. Non nullas etiam radices ac herbas Magi præpararunt, quæ prius ex se virtutem habebant attractiuam, & postmodum vbi cum syderibus cœlestibus
 25 in similitudinem conuenerunt, non aliàs attraxerunt, quàm de magnete suprà diximus. Ex eo nullo modo sequitur vnamquamq; herbam aut radicem, nec magnetem quenilibet id efficere, sed ea tantum, quæ constellata sunt: & ista cum tempore pereunt, moriuntur, ac rediguntur ad nihilum, cum in omnibus rebus mors existat.

30 Sunt etiam verba quædam constellata, quibus ea quæ prædicta sunt, extrahuntur, duobus digitis tantum admotis. Artes istæ naturales existunt, certæ, probatæq; necnon incantationis omnis aut diabolicæ superstitionis expertes, ad hominum vsum & vtilitatem datæ.

35 Quum ignoratæ fuerint artes huiusmodi, & medicamentis fieri debet extractio, vicinæ partes omnes putrefaciendæ sunt, quousq; latus admodum pateat exitus: aut incisio fienda, vel protrusione sunt ad alteram partem oppositam eximenda.

40.

Finis secundi Tractatus Chirurgiæ vnlnerum recentium.

IN

IN TERTIVM TRACTATVM CHIRVRGIÆ RECENTIVM VVLNERVM

Doct̃oris Theop̃hasti Rat̃acelsiñis
Præfatio.

Alia ratione quàm armis in humana corpora sæpius infliguntur vulnēra, eisdem subiecta medicamentis. Nam etsi canis morsus armis non fiat, vulnus tamen efficit: sic de reliquis moribus, & infectionibus extrinsecis. Itidem olsium rupturæ, vulnēra carnis etsi non sint, olsium vulnēra tamen existunt, hac ratione sub Chirurgia comprehēsa. Sic etiam adustiones quocunq; modo factę, sunt vulnēra pellis. Et congelatus in corpore sanguis, casu vel percussione factus, & gelu frigoreq; maximo damnum excitatum, ad Chirurgiam pertinent. Horum omnium vnā cum sectis & fodicatis vulnēribus intelligentiam habere debet Chirurgus, vt cognoscat ea quę possit in similibus, & quę non: possibilia quęq; necnon impossibilia: quid ad Chirurgiam pertinet, quid verò non: quid mortale, quid non: quid ad vitam conducatur, & quid non, &c. Tandem opus est impossibile quodq; relinquere, & possibile quoduis in sua potentia conseruare curareq; ne fiat impossibile: nam ad istud nulla medicina reperitur, at solū ad illud, possibile nempe. In possibili namq; mors etiam continetur, vt in impossibili: in possibili tamen amobilis, eo scilicet, vt conseruetur ne fiat impossibile.

Hoc itaq; Tractatu docetur de vulnēribus quę alijs quàm armis infliguntur, & nihilominus ad Chirurgiam pertinent, quę quidem indiget vsu maximo, diuturnoq; tempore. Huius artis quodlibet experimentum in vno patiente solū comprobatum fore non debet, at in aliquot centenis diligentia maxima, necnon animaduersione ad naturales proprietates. Tum demum his vsibus continuis discitur cognosci natura, nec prius operari potest Chirurgus, aut se ipsum talem agnoscere. Apud inutiles & nullius aut minime saltem æstimationis homines, experimenta nonnulla reperiuntur, præter verum ordinem ab eis vsitata: quorum Chirurgus vsu longissimum experientia corrector & examinador fore deberet, vt in verum vsum redirent, iuxta sui tenoris potentiam & vires. Nam speculationes Chirurgorum non efficiunt, at artes, quę pariter speculationes non existunt, sed experimenta manu repta. Hęc postmodum sequitur contemplatio, quę propriè dicitur ad naturam animaduersionis, quānam ea sit vtendum. Postremò venit experientia similitudinum artium, & hęc est vera magistra, non ipse tonsor aut balneator, nec eorum collegę. Theorica Chirurgi fore debet experientia. Iam ponemus

nemus curam eorum vulnerum, quæ fiunt absque armis cum regimine, &c.

CAPVT I.

De ordine cibi & potus vulneratis adhibendorum similibus, & primo de canum rabidorum moribus, &c.

PRIMUM ad canum rabiosorum morsus hoc esto remedium, vt videlicet fel & cholera superentur, ne vincant naturam: quandoquidem vt canis rabidus momorderit, inde mox ille morsus vnitur cum felle choleraq; tum demum sæuiunt, ac omne quod ex eis oriri potuit accidens, promouent in esse, deq; minimo maximum excitant. Non est opus hoc loco multis considerationibus, prout in felle & cholera, solùm bibatur aqua frigida continuò, tamq; magnis hauribus, vt iterum per os ençiat. Cauendum est & abstinendum à vino. Ceruisia tamen, quæ parum lupuli virium habeat, vti patiens poterit. Præ cæteris autem potionibus illa quæ fient ex oxiacanta, & prunulis syluestribus, aut ex pomis, optimæ sunt.

Idem & frigidis cibandi sunt, vt brasicis albis contusis, & acetosis ita per se confectis, vt in Germania solent, & ita copiose, vt etiam euomant. Et vbi voles potum optimum adhibere, coquas follicula senæ, & folia rosarum in lacte sero suo priuato, & huic decoctioni benedictæ laxatiuæ parum admiscebis, & frigidam bibat, vt moderatè purget. Non est quòd verba medicorum communium cures, dicentium, senæ folia melancholiam purgare: hoc loco debita purgant materiam. Poterunt ei lactuæ cum aceto & oleo dari comedendæ, rosarum etiam electuarium cum aceto mixtum in potum adhiberi, quum acriter agitari patiens videbitur.

Summopere cauendum est, ne quid cum aromatibus conditum edatur, aut ea per se, nihil quod benè redoleat, aut calidum sit. Nullum fiat fumigium. Si calor admodum excesserit, vt in rabiem incidatur, potus adhibeatur ex aceto rosaceo cum succo oxiacanta mixto continuus. Hæc omnia fiant iuxta conditiones patientis.

Considerandum est etiã hoc loco, tales infirmitates in caninam tendere naturam: qua de re miti regimine non est opus, vt supra diximus. Patientes in aquam iacere frigidam, bonum erit.

Vbi tamen in aliam complexionem huiusmodi canum tenderent morsus, vt quum cholera parum sunt obnoxij patientes, istorum esse debet mitius regimen. Non in rabiem incidunt omnes, quos rabidi canes momorderunt, sed in aliud accidens, iuxta cuiusque naturam. Notanda sunt igitur signa, quibus in quod accidens vnusquisq; possit iudicare, demonstratur, & ex eo indicio regimen erit ordinandum.

CAPVT II.

De re-

De regimine vulneratorum à morfibz anguim, serpentum, viperarum, lacertarum, & aliorum venenati generis animalium.

INter venenatos morsus periculosi magis existunt illi, qui per cho-
leram fiunt, alijs qui casui periculosissimi verò, qui ex incantatio-
nibus. In his omnibus remedium est, vt in cibum administrentur
ea, quæ stomachum, iecur, & cor tuentur atq; præseruant. Nam ve-
nena mox tendunt ad cor: non enim cupiunt solùm in membrum
læsum imprimi, sed ex sua proprietate nobilissimum hominis men-
brum inuadere, quod quidem hac ratione præ cæteris præseruan-
dum est.

In defensionem cordis, aliorumq; membrorum principalium,
statim atq; perceperis venenum ad cor tendere, oliuarum oleum in
qua calybs candens aliquoties prius extingatur, & cui pro quali-
bet libra, corallorum rubcorum & minutissimè contulorum ꝑ ij.
fuerint additæ, necnon specierum de gemmis ꝑ i. calidum in po-
tum haustumq; primùm administrentur, alijs verò vicibus frigidũ
hoc ipsum detur potandum, quinquies ad minimum vno die. Post-
modum sit potus eius vinum rubcum calybis, sicut oleum, extin-
ctione præparatum, cui theriacæ parum admisceatur, & pro quoli-
bet haustu ꝑ ss. coralli rubei puluerizati. Continuetur hic potus, 10
donec signum appareat euident.

Si tamen inter potandum oleum sitis inuadat nimium patien-
tem, detur interpositis vicibus calidum lac mixtum puluere coralli.
Est etiam philonium persicum postremè huic potioni mixtum, per
quam vtile, sæpius post olei haustus potum, in membrorum capita
lium defensionem: cōtradican licet omnes quotquot sunt medici.
Nihilominus ybi sitis non naturalis interuenerit, non est ne-
cessarium vt omnino satietur: est tamen indicium verissimum, ve-
nenum cordi proximum fieri. Quapropter vtile fuerit huiusmodi
sitim extingui hoc modo, nempe, vt exterius applicetur aqua rosa-
cea cum camphora sandaloq; mixta. 30

Quod ad cibum attinet, iuxta infirmitatis exigentiam guber-
netur cibus digestibilibus & paucis admodum. Reliquum in medi-
camento situm est, vt in suo capitulo dicetur.

CAPVT III.

*De regimine seruando in rupturis ossium, & in sanguine congelato in-
trinfecus.*

IN rupturis ossium non est ciborum & potuum cura peculiaris
habenda, nisi quòd eis vt quæ refrigerent oporteat, vt præ calo-
re non incidant in febres ægri: nutritiuus & optimis quibuscq; mo-
deratè cibentur, &c. 40

Eorum tamen quibus sanguis intrinfecus est congelatus, ci-
bus atque potus purgantibus commisceri debent, vt hordei deco-
ctio

ctio cum pauco reubarbaro, vel radicibus hiru-
dinariæ, cum feng
foliculis, aut terebinthina modica, vel cum pauca lacca. Et in cibis
mumia, vel reupontica coqui debet. Hic ordo simul cum pertinen-
tibus medicamentis obseruandus erit, iuxta magis aut minus, pro
5 necessitatis exigentia.

CAPVT IIII.

De dietaregimineq̃ pro his qui patiuntur adustiones.

IN communioribus adustionibus diætā minimè fuerit opus, at in
illis tantum, quæ mortem inferre possunt. In istis regimen opti-
10 mum erit medicamentum, quo ab internis ad exteriora calor adu-
stionis attrahi valeat. Verum si nimium penetrarit, externis reme-
dijs omnino retrahi non potest, quapropter intrinsecus etiam re-
frigerijs & extinctiõibus opus erit.

Extinctiones internæ sunt sedi succo aquæ permixto, aut cu-
15 curbitarum succo mixto cum tiliarum florum aqua per pannum ex-
pressa: & acetum rosaceum cibis admixtum plurimum prodest: &
alia quæ suprâ posita sunt. Non diutius tamen his vtendum erit,
quàm summè necessarium fore videbitur.

CAPVT V.

De regimine eorū qui frigore congelati sunt.

10 HIs qui frigore sunt ita congelati, vt ad interiora gelu penetret,
acetum rosaceum pipere longo, vinoq̃ mixtum in potum ad-
hibeatur: eisq̃ cibis condiendus est, plus minùs iuxta frigoris in-
tensionem. Iis verò qui in mortem vlcq̃ gelati sunt, ardens aqua the-
25 riaca mixta, radicibusq̃ tuscilaginis detur potanda non modicè.
Hæc si haberi nequeant, zingiber vel caryophylli, cardamomum,
& grana paradyfcoquantur simul, & administrentur calida, post-
modum sudent.

CAPVT VI.

30 *De curis morsum à venenosis animalibus externè factorum, ruptu-
rarum ossium, adustionum omnium quibusvis artificibus accidentiū,
coagulati sanguinis & gelu.*

De moribus canum rabiosorum, & alijs.

35 MOrsus canum in tres species diuiduntur: aut rabiosi, vel chole-
rici, vel communes existunt. Omnium rabiosi pessimi: nam ra-
biola natura simul cum ipso morfu naturam hominis inficit, vt in
eam rabiendi mordendiq̃ proprietatem inducat. Postea cholerae
40 morfus est, quum canes irritati mordent: secundum hic malignita-
tis locum obtinet, eò quod cholera cum morfu remanet in vulnere.
Postremo qui fit à canibus non iratis, at subito motu, minus omniū
periculosus, tum facilius curabilis existit. Luporum etiam & por-
corum syluestrium ac similium animalium, non aliàs quàm canum
sunt curandi morsus: non tamen sub rabidis, aut cholericis compre-
hendendi.

* Considerandum vterius, quam ratione fiat, vt morsus canum rabiosorum, hominem eo vulnere possit etiam rabiosum efficere: quod ita contingit. Quum canis mordet, eo momento suam naturam integrè fixam habet in hominem, & eo loco potissimum, in quem arripit. Mox atque subitam lationem homo sentit, retrogressus totam speculationem habet in morfu, & ita conueniunt in vnum ambæ phantasie momentaneæ, vt speculatio hominis imaginatione canis inficiatur, non aliàs quàm vbi duo fumi, redolens vnus, & fortens alter, simul commiscuntur. Nam licet imaginationes non sint sensibiles, corporales tamen existunt, vt venti, miscen-
tur etiam vt isti, vel fumi.

Habet hominis phantasia vires attractiuas magneti similes, quibus alias phantasias ad se trahit, non secus ac si quis ab alio quid audiat aut videat, hoc ipsum ab istius phantasia trahitur in phantasiam alterius, vt sit in ista prout in alia: hoc loco pariter attrahit homo sua phantasia canis conditiones, quarum attractionibus inficitur, ac in naturam caninam transmutatur: vt croco tingitur aqua, pariter & hominis ratio, maculatur à canis rabiosa natura, corrumpiturq; vt conditiones in homine similes fiant illis quæ caninæ sunt. Euenire namq; solet, vt homo talis rabiosus etiam fiat, & in homines irruat vt canis, stomachumq; similem acquirat, & eo modo conditionatum, vt canum instar foret, istorumq; proprietates complures quæ ex sua natura sibi minimè contingere possunt, at solum ex imaginationibus antea dictis. Quapropter non sunt isti morbi mortales, at naturæ maximè contrarij. Et quum rabiosos homines morsus canum efficiunt, eorum est rabies canum rabiei similis, omnibus conditionibus & proprietatibus. Accidentia quæuis etiam vt calores, tumores, paroxysmi, necnon similia, concurrentia, non sunt communibus similia, nec infirmitates accedentes cum alijs conueniunt. In istis igitur nullo modo, prout in vulneribus, operari debet Chirurgus, at eorum in cura primum hoc sit, nempe vt fel & cholera purgentur acerrimè, ne dominantur, cholera potissimum: nam hoc loco sic inficitur, vt nisi repressa, hominem interimat eius virulentia. Purgatio talis fieri debet, quæ fel & choleram tantum purgent, siue coloquintida, vel agarico, esula, succo ex sambuci corticibus, reubarbaro, similibusq; constet: quanto violentius, tanto melius infernè, superneq; pellendum erit absq; respectu.

Inter purgandum exterius etiam refrigerandum est, illis quæ vermem interiununt, vt stupefactiuis, ranarum cruore, oleo mandragoræ, similibusq; donec dolor cesset omnis. Ligentur vulnera morisum huiusmodi fodicationum emplastris, sine pice græca tamen compositis.

His tribus remedijs, vtpote purgationibus intrinsecis, refriger-

gera-

gerationibus externis, & fodicationum emplastris, poteris omnes canum rabioforum curare morfus. Et si his cessare nollet rabies, opiatu vtendum erit iuxta consuetudinem eorum. Ab his nullius dimoueri te suasionibus permittas: nam per illa sedatur optimè rabies. Inter quæ potissimum & optimum est sulphur à vitriolo per tostionem & præparationem depromptam: poteris etiam alijs vti notissimis. Varia purgationum, refrigerationum, & opiatorum describi recepta possent: verum hoc loco non necessaria, tantum illa quibus fuit vt supra compositionem ex vsu discere debes, & industria tua successu temporis acquisita.

Reliqui morfus canum vt cholera facti, medicamentis internis aut purgationibus non indigent, sed externis, vt superius narratum est: communes verò morfus medicamentis in secundo Tractatu positis ad vulnera. Hactenus de canum sit moribus dictum, solum hoc restat, vt ad moneamus eos qui curam istorum agent, nisi medicamentis præscriptis vtantur, subsequi facile hæreditarias infirmitates, aut perpetuas posse, velut internas corruptiones, aut vlcera manantia crurium, &c. Curam igitur adhibete, ne simile contingat vobis & patientibus.

CAPIT VIL.

De moribus anguim, serpentum, lacertarum, & similium insectorum animalium.

VT naturaliter de venenatis moribus loquamur, vbi iam venenum in carnem hominis introductum est, aperiuntur venæ, & hoc ipsum in se recipiunt. Est quidem veneni proprietas, vt per venarum conductus fluat vsq; ad earum originem: vt si capitis & cerebri venas corripit, capiti periculum infert: si icoris, isti: si cordis, etiam isti: sic de reliquis. In eo loco periculum est mortis metuentum, quapropter internis medicamentis vtendum erit, ad cor & re retrahendum, atque defensiuus ad exterius membrum à tumoribus & veneno in eo iam existente vindicandum.

Præseruatium internum hoc esto, videlicet vt sumantur mitridati ꝑ ij. theriacæ vnc. i. quibus immixta sit ꝑ i. ss. coralli rubei, & pro necessitate patientibus adhibeatur: nam dosis administratio nis non bene describi potest: experiendo igitur addisce per te hoc ipsum cognoscere. Si hoc etiam non iuuerit, penes me non est melius quærendum.

Medicamentum supra vulnus applicandum est, vt fodicationum emplastrum hoc, quod ex lithargyrio, gummi & mumia compositum est, & ad huius vnc. iij. addas quatuor gummi singul. ꝑ i. coquas omnia simul, & liquefacias, postmodum super vulnera liges, vt moris est. Animaduerte quum vulnera melius habere cœ-

perint, vt mox inde fodicationum emplastris illa cures in finem vsque. Facin istis vt velocissimus existas, ob ueneni velocitatem.

Defensuum ad membrum vngendum, & vulneri superponendum est, vt accipias flores taxi, rutæ, flores hypericonis & rosarum, quæ ponantur in aceto bono ad digerendum in sole suo tempore. Hoc aceto madefacta linteola, calefacta & sæpius imponentur aut superponant membro, donec tumor & calor inflammatus abeat. Aliorum damnorum veneno bufonum, araneorum, salamandarum illatorum optimum remedium est, vt fumatur vera terra sigillata. (non illa pharmacopolarum argilla) salua in pulstem conteratur, & moribus dictorum animalium superponatur: hæc venenum adimit.

CAPVT VIII.

De cura rupturarum ossium.

QUum talis ossium ruptura facta fuerit, vt pellis aperta non sit, 19
eo loci fieri debet industriosa coniunctio, vt vnumquodque suum locum proprium occupet. Postmodum vtendum erit suis medicamentis. At si in similibus rupturis aliquod vulnus apertum interueniat, fodicationum emplastris & oleis vulneralibus, vt ad vulnera dictum est, vttere, tum supra hæc eis quæ ad rupturam idonea 20 sunt.

Rupturæ bis quouis die curandæ sunt, compressæ tamen & extensæ ferris annulis, iuxta Chirurgorum expertorum vsum. Hoc instrumento potest omnis ruptura curari, præter motionem coniunctionis: quod excellentissimum est in rupturarum curis. Et nisi 25 diligentia summa curentur, metuendum est, ne pessima subsequantur accidentia, præsertim in teneris complexionibus, quæ facilius alijs inflammantur. Et ex inflammationibus putrefactiones oriuntur, istas mox totius membri destructio sequitur, & sæpe mors ipsa, iuxta locum & accidens. Erit igitur summè cauendum ab inflammationibus, maximè quod putrefactiones ex eis provenientes, amoueri non possint, at foramina generent, fistulas, & foetores maximos eisdem in locis. Liga singulis diebus mundissimis pannis bis, 30 ita securus eris ab accidentibus.

A motione comprimantium assularum disiungitur commissura partium, aliàs disligando fieri minimè potest, & præter huiusmodi solutiones etiam fit. Nam si ligare voles in assibus, comprimere debbis acerrimè, pannisque suffulcire, quibus operationibus oportet necessariò tumores oriri, nec non paroxysmos. Et vt moris est, istiusmodi tumefactiones manè diminuuntur, & per consequens 40 laxantur ligacula, quo fit vt etiam disnectantur quæ coniuncta fuerant: & priusquam ea comprimas, accidit quod euitare putas. Hac de causa non potes rupturam, vt æquum esset, curare, sed potius inflammas

flammas ad putrefactionem, aut infectis vt semper curuum os maneat. Licet aliquoties inopinatè cures unicum, non semper tibi tamen ita succedit. Est ars curandi rupturas ossium certissima, nec nisi propter Chirurgorum ignorantiam fallax.

Ad rupturas ossium curandas, herba quædam Sophia nomine dicta, Sclauonijs optimè nota, cum lacte cocta præ cæteris omnibus est prestantissima. Summè necessarium foret eam ab omnibus communiter plantari, vt curæ multæ releuantur à malis accidentibus.

Alia cura præter eas habetur, vt rupturam postquam in ferreis annulis fuerit, optimè vulneralibus oleis inungas circumquaq. Postmodum hanc decoctionem superponas. Accipe consolidæ maioris libras duas, aristologiæ rotundæ lib. l. coque simul in vino, & aqua, post in pulvis contundantur, & exprimantur aqua materiæ tantum addito calidæ vernicis, vt fiat in modum emplastri. Calidum hoc ac pati patiens valeat, superponatur. Fiat bis in die ligatura talis, & ita curabitur omnis ruptura ossium.

Communis est etiam & certissima cura, quæ fit vnctionibus ad rupturas, oleis vulneralibus vel similibus balsamis, aut fodicationum emplastris. Quapropter non est necessarium hic adducere multa Recepta, quæ potius ad perditionem quàm ad sanitatem faciunt.

CAPVT IX.

De cura coagulati sanguinis, qua pelli potest.

Coagulationes sanguinis vario modo fieri possunt, vt trusionibus, casibus, percussionibus, &c. vel in corpore, vel in membris. Quum aliquod membrum graui nimium percussione contusum fuerit, impossibile est vt in eo fiat iterum naturalis vnio læsi cū circumstantibus, quia mortem in se recepit à percussione vel trusione: quapropter auferendum erit separatione prius quod mortuum est, vt à reliquo vitam recipiat.

At si percussionibus, trusionibus, aut casu coagulationes intra corpus contigerint sanguinis, mox in putrefactionem transeunt: nam ibidem ac in membris extrinsecis tamdiu resistere non potest, ob internum calorem in corpore, qui sic in deterius pronum est, vt quicquid in eo læsum fuerit, mox in putrefactionem agitur. Quamobrem celerius adhibendum est remedium eo loci, quàm in extrinsecis, ad internorum defensionem principalium membrorum, quæ facile tali sanguine mortificari possunt. Nam vitæ radices intrinsecus existunt, extrinsecus rami. Quapropter magis metuendæ sunt internæ, quàm læsiones externæ: hac ratione citius illis quàm istis obueniendum erit, & absq. mora.

Sunt itaq. duæ conditiones remediorum pro coagulationi-

bus. Externarum, hoc est, percussionum vel contusionum remediū, ut locum oleo laterino perungas, postea liges cum aceto rosaceo. Non est quod ceruleum colorem auferre cures, at resolvere, tum abeunt per se colores. Inter cetera quæq; præstantissimum oleum ad omnia externa membra contusa fractaq; hypericonis existit, ac vtilissimum. Item & olea vulneralia, balsama, & ex fodicationum emplastris tracta, sunt in vsum qui dictus est, vtilia.

Ad coagulatum sanguinem intrinsecus, multa recepta possunt adferri. Sunt aliqua tamen corpora præstantissima, è quibus omnia constant remedia, quorum ego tibi seligam potissima, nempe reubarbarum, sperma ceti, laccam, carbones tiliarum arborum, ostrucium, vel brancam vrsinam, aquam peoniæ, aquam endiuiæ, bolum armenum, terram sigillatam, hirundinariam, reuponticam, lapatiū maius, aquam valerianæ, aquam florum tiliæ, mumiam, diagridiū, agaricum, scolopendriam, yfopum, aquam cardui Mariæ, sal gemmæ.

Non ignorandum est, omnes purgationes aut laxationes coagulatum sanguinem pellere, quum aliud remediū haberi nequit. Locus etiam calus aut contusionis, iungi debet prædictis medicamentis ad exteriora membra positis, ad mitigandum. Poteris etiam clysterijs vti, iuxta necessitatem. Manna pariter est excellentissimum hoc loco remediū. Animaduerte ne priusquam ad maturitatem peruenias, acribus vtaris medicamentis, at à mitioribus incipias.

CAPVT X.

De combustionibus, ignito ligno, aqua, melle, vel oleo calidis, aut pinquedine factis.

Hoc Capitulo ponam communiora quædam remedia, quibus vulgares vti poterunt.

Accipe butyrum, liquefac, & ita calidissimum effundes in aquam frigidam, & cocleari tamdiu agitabis, donec vt nix albescat. Postmodum ab aqua separabis, & emplastrum ex eo factum adustionibus appones: hoc inflammationes extrahit. Si damnum maius fuerit, vt vnico superetur, alia multa post vnum statim aliud emplastrum superpones, donec totum incendium extractum sit, atque tumor subfederit. Hoc ipsum ex larido poteris conficere: prout butyrum præparato. Iam aliquot adustionum capitula ponam, & remedia, quibus latius instrueris.

CAPVT XI.

De adustionibus, quæ liquefactis calidisue metallis, sale, aut vitriolo coquendis fiunt.

Adustiones metallicæ peculiarem extinctionem requirunt apud fusores & alios metallarios: aliam salium, vitrioli, & aluminum coctores. Similiter cum eis quæ fiunt ex mineralibus, vt torrendo

torrendo, liquando, euaporando, necnon illis quæ sub montibus igne subterraneo fossoribus metallorum aliquoties accidunt, & eis qui cinnabarim & minium, ac similia conficiunt.

- Primò commune fit vnguentum omnibus adustionibus utile, hoc modo. Accipe nucum oleum, seuum ceruinum, & lique fac simul, inunge combustas partes: hoc vngento metallicæ combustiones curari possunt: & quæ ligno factas curant, eas quæ metallis sunt & curant, & e contra. Verùm sub curæ finem post extractionem incendij, curabis medicamentis vulnerum, aut siccis pulueribus, aut croco Martis, vel croco Veneris. Si verò salium adustiones vitrioli & aluminum his extinguere non possent, aqua ex squamulis ranarum viridibus aquæ supernatantibus vtere. Nam quoduis remedium extrahi se non permittit, nisi prius extinguatur eo loco in quo quidem existit, vt quod fulgurum ictibus, aut sub montibus vel coquendo cinnabarim, factum fuerit, inueteratumq. Verùm ubi mox à principio remedium adhibetur, prædictis medicamentis iuari potest: si non, profundius indies fixum retrahi se non patitur: quod ab initio tamen amotu facilimum erat. Caue ne imperinentibus extinctionibus vtaris ab exordio, sed vide vt simul semper inflammationes extrahas, & nisi iuuat, optimis & potissimis opus hoc exequere: postmodum si curam admittere nolle, vulnerum curato medicamentis. Fodicationum etiam emplastra combustionum extrahunt incendia: verùm ordo supra positus est optimus. Alia multa reperiuntur extinguentia, extrahentiaq, sed ob eorum leuitatem relinquere volui, & solum ea quæ communiter omnibus adustionibus utilia sunt, ponere.

CAPIT. XXII.

De incendijs à bombardico puluere, sulphure, nitroq. factis, & similibus.

- 30 **A** Nimaduertendum est in adustionibus à puluere bombardico factis, aut eis, quibus inest sulphur, aut nitrum, ignem ad interiora penetrantem fore non leuiter extinguibilem. Quapropter ubi quæ præposita sunt remedia non iuuarent ab initio, his quæ sequuntur vtere: tandem post extinctionem incendij, cura medicamentis vt supra.

- Similia remedia sunt ex eis quæ sunt humida per se: hoc est, naturam habent aqueam, vt semperuiuum, cancri, nenuphar, & linum palustre. Horum tusorum accipe succum, & eo laua partes adustas, quarum incendia facile non extinguuntur: nam ex propria natura vincunt adustiones omnes.

CAPIT. XIII.

De extinctionibus & extractionibus incendiorum à globulis bombardicis ortorum, & alijs puluere tormentorum incussis.

AD extrahendum incendium à globulis causatum nota remedium, hoc scilicet: Lithargyrium in aceto coque tamdiu, donec in sal conuertatur, sed primo debet acetum præparari cum alcali. Postmodum sal istud lithargyrij soluatur in aquam: hanc succo permisce cancerum. Iste liquor in momento quaecumque sit incendium, tollit. Cum igitur à globulis incendium auferre voles, hunc liquorem immitte per syringam in vulnus, vt globulum attingat, quem vbi contigerit, mox cum dolore cessat incendium.

Quod ad vulneris oculum aut orificium attinet, si patiat in incendium, medicamentis vtilimis hoc ipsum extrahito: quo quidem extracto, nullum in oculo damnum aut accidens metuendum est. Verum si fortè neglectum fuisset quod iam diximus, vide vt alia medicamenta quæ veniunt in vsum, accipias.

CAPVT XIII.

De congelationibus in aqua vel in sicco contingentibus.

MEmbrorum congelationes duplicia damna secum adferunt, vt paroxismos & tumefactiones. Paroxysmi successu temporis nascuntur magis indies aucti: verum tumores in putrefactionem incidunt. Hoc medicamentum certo certius expertus sum. Oleum vring, quod in proprio sale suo conseruatur, congelationibus in aqua natis, & similibus, omnem paroxysmum aufert.

Quod inflationes concernit, atq; tumores, hoc penes me certissimum est experimentum. Vrina perungantur aut lauentur oprimè, postmodum fodicationum empiastris ligentur: sic conseruari poterunt, præsertim vbi mox ab initio remedium hoc fiat. Si tamen caro mortificata sit, post illa quæ dicta sunt, fodicationum empiastris, aut similibus alijs vulneralibus medicamentis erit mundificandum. Animaduertendum etiam, vbi gelu tenderet ad interiora cor versus, vt patientibus theriacam & aquam ardentem in potum ambas commixtas administres, vt calor in membro congelato restauretur. Quicquid oleo prædicto fuerit vinctum ante mortificationem, absq; damno restitui potest integrum.

Finis primi Libri Chirurgie Paracelsicæ.

CHI-

CHIRVRGIE RARACEESICÆ

LIBER SECVNDVS, CVRAS

Vlcerum continens.

CAPVT I.

De cura vlcum scruentium.

Vum tibi fuerit oblatum vnum aut plura patiens vl-
cera, perquire primū eorum origines ab exordio.
Si dixerit à frigore prius incepisse, tandem in calore
fuisse mutatum, & aliquoties id accidisse: post rube-
dinem ortam in vlcis loco, tumore cum, incendio,
duritiæq; &c. huc atq; illuc vagatum esse, in vno loco non quicuis-
se, donec temporis aliquo successu radicem fixerit, coq; loci fecerit
exitum. Nunc adest scruens vlcis infirmitas.

Istius cura diuidenda est in tres partes. Prima, priusquam vl-
cus enatum est: secunda, post ortum istius: tertia, postquam curatū
erit, quānam in sanitate conseruandum.

Primam ita curam aggredere: quum frigus aduenerit, nihili
faciens illud transire finito per se, quamuis æquē foret intentum, vt
in pestilentia. Verū vbi calor irruerit, animaduerte nauiter, in
quem locum ponere centrum velit. Hoc percepto, myrrhæ rubæ
semunciam accipe minutissimè tritæ, & albi thuris tandem etia
contulum, per se ponatur in sacculum lineum vtrumq; & coquan-
tur ambo in aceti mensura s. & in vini albi mensura vna: postmo-
dum linteum hoc liquore madidum, & ita calidum super centrum
collocabis: & vbi siccatum fuerit, humectatum iterum & calidum
roties applicetur, donec omne incendium consumptum sit. Melius
medicamentum ad vlcera scruentia reperire non pōtes: bullire per-
mittas optimè. Calefieri sæpius poterit, ac materiæ plus & pulue-
rum iuxta proportionem addi, coqui latius, &c. Non indiges alio
medicamento: nam ablato calore tantū, cura hæc erit absoluta.

Secunda sit, vbi iam vlcus parulum os habet, origine simili co-
gnita, quam suprà narrauimus. Amoue primū calorem atq; rono-
rem, si adfuerint, dictis medicamentis: postmodum vlcus inspicere,
num indigeat mundificatione: hanc adhibe, si non, consolida.

Mundificatio talis est: Accipe aluminis vsti vnciam semis, in
aceto quidem extincti, mellis vncias quinque, aloë patici vnciam v.
nam, pulueranda puluerizentur, & super ignem coquendo modicè
commisceantur, & in emplastri non duri formam reducantur: hoc
manè vespereq; ligentur vlcera. Si vetera sint & praua, calcinati pa-
rum adde, & sic mundificabuntur ad fundum vsq;. Mox inde sequi-
tur consolidatio talis: Accipe fodicationum emplastri libram vnā,
secun-

secundum artem Chirurgiæ compositi, cui croci Martis addatur vncia semis, & calcinati vncia semis, & inter manus commisceantur: hoc medicamento ligentur vlcera manè vespertiq; in finem conclusionis. Pro tertia cura videndum erit, vt quod consolidatum est, hac ratione stabiliatur, vt singulis annis aliquot vicibus venæ magnæ vel varices aperiuntur, & venæ sæuientes in furis aut nodis extrinsecus, aut intrinsecus, pro damni respectu, naturæ proprietatisque. Animaduertendum etiam inter curandum quales venæ sæuientes appareant: si putridæ sint, aut leprosæ, tum aperiuntur, & fluant pro necessitate, quoties opus fuerit. Nam laxationibus conseruantur.

CAPVT II.

De cura fistularum.

Si patiens offeratur, qui tibi foramen paruum ostendat spumans, Si instrumentoq; reperias tentando, latius intrinsecus quàm extrinsecus, & profundum admodum existere, petas quod eius exordium fuerit, & qualis origo. Si fuisse primò dixerit apostema, quod eò se contulerit post eruptionem, aut inconueniens medicamentum, fistulam fore iudicato.

Nunquam hactenus auditum est, genus hoc vlcerum sanatum per se fuisse, verùm per medicamenta solùm, & optimè conditionata, vel alias minimè curabuntur. Duplex est istorum cura, videlicet interna per potiones, & externa per aquas & emplastra, vel alias illitiones. Quum verò semel consolidata fuerint, nunquam amplius erumpunt, nec indigent conseruationibus, & minus dieta.

Potio talis erit.

Accipe ciclamini m. ij. faniculæ albæ m. i. herbæ sophiæ m. ss. coquantur in vino prout vulnerales potiones. Postmodum adde charyophyllorum olei per alembicum tracti ℥ i. ss. Ter quouis die patientibus dabis in potum, vt in quouis haustu iusta sit olei portio mixta & æqualis. Hac potione sola quæ recentes fistulæ fuerint, curabuntur, at si veteres, latius procedendum erit.

Ablutio talis fore debet.

Destilla simul ℥ ij. olei laterini, ℥ vi. olei terebinthinæ, ℥ i. ss. olei charyophyllorum, per alembicum: & postmodum cum additione hac rursus destilla. R. mastice, myrrhæ, thuris ana ℥ ij. mumie ℥ ij. Destillato hoc ablue fistulam immisione per syringam vsq; ad fundum quouis die bis: & intermissis vicibus abluatur eodem instrumento sæpius vino vel aqua falsa, vt in eis nulla putredo maneat.

Extrinsecus applicetur fodicatonum emplastrum cum calcinato mixtum, & eo manè vespertiq; ligentur, secundum vsum. Alia multa reperiuntur, quæ fistulas & similia curant efficaciter, vt oleum Satur-

Saturni, oleum Mercurij, aqua Mercurialis. Hæc certissima sunt, & minimè fallentia medicamenta.

Sæpius euenire solet, vt accidentia similia vel alia nascantur in oculis, auribus ac locis, in quibus emplastris vti non bene conuenit, 5 potionibus & ablutionibus contentum esse te decebit, & vtcunq; poteris guttulas tres, quatuor, aut plures, iuxta commoditatem immittere.

CAPVT III.

De cura vlcærum simul accumulantium.

10 **Q**Uum patiens aliquis multa foramina tibi vnum penes alterum ostenderit profunda, & in latum disposita, sicca, vel paucam saniem proferentia, in quouis loco sita corporis, pauca, siue multa sint, originem perquirere. Si prius multæ rugæ fuerint, duriq; nodi plurimi, quæ postmodum aperta sunt, & mediocrem dolorem inferunt, 15 curabis vt infra.

Ab eorum exordio sine vt sibi per se faciant exitum, quæ nodosa sunt, & nulla durities ibi maneat: nam curare minimè poteris, quamdiu duri nodi fuerint ibidem: & si concludantur, non permanebunt. Adhæc noli corrosiuis vt: nam istis applicatis in aliam conditionem incidunt, & alio loco. Noli etiam propellere quæ certò reuerfura sunt. Poteris tamen duos duos nodos circa foramina medicamento in ista resolvere.

Vnica est eorum cura, videlicet in consolidatione sita, præcedente mundificatione: liganda sunt singulis duodenis horis incarnatio 25 hoc. Accipe vnguenti vitellorum ouorum 3 iij. olei Mercurij 3 i. his mixtis ligando curabis ea, vsq; ad conclusionem. Vel accipe loco oleorum calcinati magni 3 ij. & cum vnguento prædicto misce. Vel omnium accipe loco fodicationum emplastrum, cum calcinato magno mixtum, iuxta condiciones vlcærum. Quocunque 30 horum vsus fueris, similia quæuis vlcera curabis in quolibet corporis loco sita. Quamuis talia foramina varias condiciones habeant, ac nonnunquam superiorem partem crurum occupent, inferio rem aliàs, aliquando latera, vel regionem ventris instar cinguli, & quandoq; brachia: licet etiam aspectu similia fore non videantur, 35 nihilominus vnus omnia generis extant, ac sub hac vna cura comprehenduntur. Hoc vnicum animaduertendum est ab initio, num duos duos nodos habeant, quibus cognoscenda sunt.

CAPVT IIII.

De cura vlcærum emortuorum.

40 **Q**Uum tibi patiens sui dixerit vlcæris initium atq; finem hæc fuisse, videlicet nunquam, nec pro præfenti sensisse dolorem aliquem. Qualecunq; sit vlcus, vbi signum hoc audieris, curabis vt sequitur.

Primò

Primò quidem erit mundificandum: & postea consolidandū: postremò verò concludendum, & his tribus operationibus curari poterit, aliàs non, nisi fortassis pusillum foret hoc damnum. Mundificatio fit calcinatis: cura fodicationum emplastris: & conclusio, croco Martis. His curantur huius generis vlcera, præter vllam resistentiam.

Mundificatio.

Calcinata misce cum vnguento de melle, hoc ligabis tamdiu, donec bonum fundamentum appareat, absq; putrefactione carnis, & fœtore sine, aut similib. quod quinto ad summum die fieri solet. Post fundamentum hoc operare latius, vt sequitur.

10

Cura.

Fodicationum emplastra ex lithargyrio, vel colophonia super pone, & liga: quinto quoq; die renouabis emplastrum ab initio semper continuando. Si tamen successu temporis maiore mundificatione sit opus, iterum ac toties mundificabis, & rursus ligabis amplius iuxta necessitatem. Postmodum fodicationum emplastro prosequere, vsq; ad conclusionem.

Conclusio.

Accipe crocum Martis in igne per se combustum, aut reuervatione paratum, non per acetum: hunc vlceribus istis insperge quòq; die bis. Et quum secundò voles eundem inspergere, lauato prius vlcus hac aqua. R. communis aquæ mensuræ partem quintam, aluminis ꝑ i. salis communis ꝑ ss. Et vbi mundè laueris, exicca, postmodum insperge crocum Martis, & concludere. Patienti post poteris diætam aut ordinem in cibo & potu præscribere, necnon phlebotomias conuenientes supra damni locum. Etiam in thermis balneare fuerit vtile.

25

CAPVT V.

De cura crurum quæ per se aperiuntur.

Si tibi quis offeratur, sub genibus crus inflatissimum & humorosum, cum plurimis foraminibus putridis, concauis, circumrodentibus, & maxima duritie habens: origine diligenter examinata, si comperiat ab initio bullas quasdam aggregatas fuisse, quæ longè post auctæ creuerint, incurabile damnum fore per seipsum iudicabis, & indies prauius futurum.

35

Ad istorum curam operationes quinque requiruntur. Prima est in vaporibus balneatio: secunda, tumorum ablatio: tertiâ, mundificatio: quarta, consolidatio: quinta, conclusio: quæ omnes cum diligentia maxima perfici debent.

Balneatio in vaporibus.

40

Accipe hirundinariæ ꝑ ij. faniculæ vel diapensæ, anagalidis aquaticæ, vsnæ lapideæ, florum sambuci ana m. i. coquantur in aqua, post in vapore calido crus teneatur, aqua non tacta. Potes etiâ addere

addere camomillæ m. ij. fimi palumbini m. ij. fimi gallinarum m. ss. erit eo melius balneum. Hoc manè vesperiq; fiat ante ligationem.

Ablatio tumoris.

Accipe florum taxi, florum hypericonis ana m. ij. florum fam-
5 fuci m. ij. florum camomillæ m. ij. coquantur simul in vino & ace-
to. Postmodum expresso prorsus humores, flores tantum superpo-
nantur vniuerso damno, tamdiu, donec hic humor cesset.

Mundificatio.

R. vnguentum de vitellis cum calcinato mixtum, hoc imple-
10 bis quoq; die sine intermissione, donec fundamentum bonum, &
foetorem omnem atq; putredinem recessisse videas, tum demum
ad consolidationem transi.

Consolidatio.

Accipe fodicationum emplastri ex colophonia ꝓ ij. & fodica-
15 tionum emplastri ex lithargyrio vnc. vi. resinæ mundissimæ ꝓ i. ss.
igne lento misceto simul, & in formam reduc emplastri cum croco
Martis, & calcinato pro discretione sumptis. Hoc liga secundum
emplastrorum vsum quolibet die bis, & renoua iuxta necessitatem.
Postmodum abstinere à tumoris medicamento, & à balneo supra-
20 dicto, solum vtere hoc emplastro.

Conclusio.

Accipe corticum ouorum calcinatorum ꝓ ss. aluminis vsti &
extincti ꝓ i. croci Martis ꝓ i. ss. thuris, masticeis, myrrhæ ana ꝓ ss.
his omnibus optimè tritis vtere vt moris est. Non est quod cures
25 etsi crus gibbum retineat: nam sæpius euenire solet, vt aliquoties
hoc loco tanta fiat induratio, quæ per naturam auferri nequit. Ani-
maduertas vt post curam tuos in conuenientibus venarum phlebo-
tomijis oportunis temporibus fiendis instruas. Si fortè contin-
gat ex cibo & potu fluxus aut aliquos humores accedere, tollantur
30 per theriacam de corallinis purgando subtus & supernè simul, & e-
lectuario diacubebæ confortandum erit, iuxta personarum com-
plexiones. Est etiam patientibus digta in abstinentiam præscriben-
da, prohibendaq; repletio quæuis.

CAPVT VI.

De cura fistulæ vlcærum.

35 **V**bi quispiam habens pueridum crus, oblatus fuerit, non ex cor-
rosiuorum genere proueniens, at ex seipso putrescens, maximo
cum fluxu, tumore, foetore, putredineq; perquiras originem. Si per-
ceperis illum eo loco quandoq; percussione, trusione, sectum
40 aut fodicatu vulnus recepisse, vel alias ex læsione prouenisse quo-
cuncq; modo, curabis vt sequitur. Inprimis hoc loco mundificabis,
& postea consolidabis. *Mundificatio.*

Accipe recentia pinnacidia abietis de mense Maio numero

triginta, succo plurimo resinae plena: coquantur in aqua tamdiu, donec resina tota exiuerit. Postmodum in euaporationem bullitione cogatur aqua, vt resina pura solaque maneat in terebinthinae formam. Ex ea cum vitellis vnguentum confice, quod cum calcinatis mixtum pro necessitatis exigentia, mundificat optime.

Consolidatio.

Accipe ceræ libram vnā, colophonix lib. ss. resinæ quam coxisti, ꝑ ij. & liquefac omnia simul. Postmodum iniice puluerem hunc, mastice ꝑ ij. myrrhæ ꝑ vi. carabis flauæ ꝑ i. ss. adde postremo consolidæ maioris, aristolochiæ rotundæ ana ꝑ ss. Redige simul in emplastri formam, quo manè vesperisque ligabis. At si necessarium sit in curæ medio mundificare, non prætermittas, vt semper fundamentum recens habeas, aut frustra curabitur. Animaduertendum erit, an cum damnis huiusmodi non sit admixtum aliud: quod si contigerit, iuxta signum operaberis: hoc loco non, at suo describetur. Post curam patiens mittendus erit in balneum salum: per decem dies aut amplius, vt illa corruptio cesset: nam ex humida frigiditate procedit aluminis, quæ per salum balneum calefit ac superatur.

CAPITULUM VII.

De cura vlcærum curatu difficilium.

OMnium pessima & intolerabilia maximè cognosces vulnera, quum patiens de continuo dolore, nullaque requie conquestus fuerit, ob inflammationis vredinem, propriam corrosionem, vt in lupo & cancro, &c. contingere solet, ac in cruribus apertis: nulla poteris istorum alia signa habere. Cura primò fieri debet per mitigationem: secundò per fundamenti boni recentisque positionem: tertio per consolidationem: quartò per accidentium, si quæ sint, expulsionem. Hoc genus vlcærum, non nisi quòd mite sit medicamentum, patitur. Quapropter ante omnia mitigandum est, & postmodum vt sequitur, operandum.

Cura.

Destilla per vas retortum hæc olea. R. caryophyllorum ꝑ ij. baccarum iuniperi, sulphuris vitriolati ana ꝑ i. ss. clausa per optime destillentur in oleum. Huic adijce olei laterini, quod mediam partem omnium præcedentium æquet, trium maiorum mitigantium, omnium cum additione quartam partem, at istorum inter se partes æquales fore debent. Hæc simul omnia secundò destilla. Quicquid vlcærum illinitur hoc oleo, dolorem omnem remittit, qualecunque fuerit. Postea mundificationem aggrediaris oportet, quæ talis est.

Mundificatio.

R. olei de arsenico fixo ꝑ v. olei caryophyllorum ꝑ viij. realgaris clari, perspicui crystallini ꝑ i. permisce, & in eo lintum humectatum superponatur vlcæri, damnumque toti, singulis duodenis horis iteran-

iterando tertio, tum demum efficit squamam tenuē, & inferius fundum recentem efficit. Postea sume parum ex mundificatio de calcinatis antea posito ad alia vlcera, hoc ipso ter quatēue ligato.

Consolidatio.

- 5 Fodicationum emplastris demum ligato solis in finem vsque. Non est quod cures admodum, si primò fueris vsus medicamento, nempe mitigationis, & mundificationis: fundum ita recentem ponunt, vt vlcera vulnera fiant leuissimè curabilia.

Accidentium expulsio.

- 10 Animaduertendum etiam est ad accidentia quæ solent vlceribus commisceri: nam aliquoties rodunt os, aut nigrū faciunt, quandoq; neruos & venas, aliāq; similia. Quod vbi percipies, ac ad fundum veneris, non est quod vllō modo radas aut frangas ossa, prout ex usu Chirurgorum inexpertorum: at potius extingue calores inflammationum refrigerijs tantum, & post curam prosequere: nam
15 ea via caro subducit ossa præter vllum detrimentum. Fatuum est ea radere, limare, trapanareue tortorum instar, cū Deus aliud medicamentum dederit. Hoc medicamento quæ vsta sunt ossa, vel corrola, restituuntur. R. olei de camphora per aërem clarificati, olei
20 de caryophyllis ana 3 ij. misce simul, & his liga cum alijs ligaturis, donec ossa carnibus obducta sint.

CAPVT VIII.

De vlceribus in latum corrodentibus.

- 25 Si tibi quis damnum aliquod in facie, scāpulis, pectore, costis, & similibus ostenderit locis aridioribus corporis: animaduerte quum in latum extenditur, carnem erodit omnem, ac ad venas tendit vsq; post auriculas, dentes & maxillas nudat, costas & scapulas ac similia corrodit, vt inter cætera quæuis vlcera prauius, nec peius fore valeat. Duo sunt quibus istæ curantur fistulæ, videlicet oleum
30 ex metallis, & Mercurij dulcedo, si quolibet die bis abluantur aut il linantur. Oleum hoc à radice mortificat sal omne damnum istud inferens. Optimum ad hoc oleum est Saturni, post Lunæ, postea Martis, deinde Veneris, & postmodum Iouis. Excellit hæc omnia tamen dulcor Mercurij, qui formam etiam habet olei. Plura sunt
35 quæ curant hæc vlcera in principio, vt arcanum regis, aquæ Mercuriales, necnon alia quædam experimenta. Verum graues admodum sunt infirmitates, quæ leuioribus medicamentis minimè curari possunt. Quapropter excellentissima quæq; sunt eligenda remedia.

CAPVT IX.

De cura vlcerum, quorum vnum in aliud genus transmutatur.

Q Vum patiens conqueritur vlcus suum in varias mutatum esse formas, nunc in hanc, iam in aliam, & nunquam ad priores

rediſſe, nec in vna perſiſtere, ſed nouam ſemper induere: Indicium hoc tibi ſufficiat, vt contra præſentem formam opereris, non contra præteritas. In duobus horum cura ſita eſt. In Mercurio ſcilicet, qui bonum fundum efficit abſq; fallacia: poſtmodum in colophonia, lithargyrio, & gummi, quæ conſolidant.

Præparatur Mercurius coagulando ipſum cum aqua aluminis, & iſtud coagulatum in puluerem ſubtiliſſimum reducendo: hic nullum dolorem excitat. Commiſceatur cum vnguento fuſco, hoc illinas vlcera, donec fundum bonum acquirant.

Poſtea fiat emplaſtrum ex emplaſtri lithargyrij, olei, & ceræ ana lib. i. & in hoc emplaſtro ſiue ceroro liqueſcat colophonix lb. i. Poſtmodum inijce thuris ꝯ i. ſs. & inde mox vernicis ꝯ ij. ſs. Reduc in formam emplaſtri, quo ligabis vlcera ſæpius vt audiuiſti.

Non eſt quòd plura medicamenta cures, hoc loco tibi ſufficiunt quæ ſuprà poſuimus. Nam vlcera ſimilia curam leuiter admittunt.

Terminus.

Vbi diutius ita ex vna in aliam ſeſe tranſmutarint formam, vltimò in lepram libenter tranſeunt. Anima duerte igitur ad ſigna præſentia, ne maiora ſuſcipias, quàm per naturam valeas exequi.

CAPIT. X.

De cura fluxuum corporaliū.

SI cuiſpiam agnatum ſit à parentibus vlcus, eſt fluxus corporalis, præſertim vbi iuxta complexiones & proprietates perſonarum correfpondent. Iſtorum cura non eſt ſimilis aliorum curis: nam fonti naturali fluxum adimere, non eſt facile negotium, aut impedire. Verùm ſæpe viſum eſt exiccatos fuiſſe fontes, vel ardore ſolis, aut ipſius terræ ſiccitate, vt nullum fluxum emiſerint amplius. Sic etiam naturales inueniuntur ſoles, hoc eſt, medicamenta naturalia, quæ ſiccā in ſe naturā habent, & exiccantem, vt ſol cœleſtis: hæc perquirenda ſunt. Qui tamen ſiccæ ſunt admodum naturæ, fluxus tales naturaliter abſumunt, vt in vlcus erumpere non poſſint.

Primum ſit abſtinentia remedium: nam quid prodeſſet exiccatio ſolis, vbi rursus incideret pluuiā, repleretq; Poſt diſtam exiccatio ſequatur per crocum Martis ſubtiliſſimum, qui naturalem operationem promouet in homine. Sufficit hoc medicamentum iſtis vlceribus, abundè mundificat, vbi tamen opertum ſemper teneatur, ſiue fluat, ſiue non, aërem expetit. Non ſecus etiam vt ſons per aliam viam duci pot eſt, & corporalis fluxus, ac cum ſumma difficultate: nam etſi quandoque ſit eum ſiſtere poſſibile, rursus erumpit, ſuntq; poſteriora peiora prioribus. Corpus euacuare non eſt ad exiccationem hanc inutile, quo melius abſumi fluxus valeant: at contra metuendum eſt, ne purgationes alio loco noceant.

CAPVT XI.

*De generibus vlcerum & eorum cura, quæ ex crurum fracturis, adu-
sionibus, vulneribus, &c. oriuntur.*

- 5 **G**enus istud vlcerum cognoscitur ex eo, quòd ipsemet patiens,
de suorum vlcerum, vulnerum, aduersionum, aut morsuum ani-
malium cùm origine, tum deprauationis successu loquitur: cuius
quidem prauitatis causa, Chirurgorum ignorantia est potissima,
quòd nihil addiscere cupiant, donec occurrat ac periculum adsit, vñ
de processit omne malum. Cognoscere quidem oportebit, vtrum
10 eo loco potest remedium hac adhiberi via, vel alia: tum an iterum
ad vegetationem adduci queat, os ruptum, vel membrum cui dam-
num illatum est: quod in vulnere Chirurgia posui. Si tamen in-
dustria tua non possis id assequi, sic facito. Primò quod impurum
est, mundifica, tum vt in Chirurgia vulnerum doctus es, prosequere.

CAPVT XII.

De cura vlcerum ex propria constellatione prouenientium.

- A**ccepe chelidoniam m. iij. foliorum quercus m. ij. trita simul, in
fimo putrescant, & post in oleum destillentur, quo lauentur
hec vlcera: tum ad incarnationem insperge tritum puluerem ex eis-
dem quæ dicta sunt factum, in finem vsq. Non est quòd in hoc me-
dicamento metuas, quod ad constellata pertinet vlcera.

CHIRURGIAE RARACEESICÆ

LIBRI II. TRACTATVS SECVNDVS

de curis vlcerum.

CAPVT I.

De cura vlcerum per mundificationem.

- 30 **N**onnulla reperiuntur simplicia, de quibus composita
fieri possunt absq. dolore mundificantia. Iam consi-
deratu necessarium est, quænam vlcera mundificatio-
nibus curari queant: nam istis minimè cedunt omnia.
35 Quæ tamen eo referuntur, his operationibus curan-
tur perfectissimè. Hoc te primò scire conuenit, quòd medicamen-
tum cuiq. sit vlcere congruum, vt propria suis appropriatis adhibe-
as, aut secus faciens errabis, & deprauabis omnia.

- Quum sal adurens in se non continuerint vlcera, vel corrosi-
40 ua, sub hoc medicamento comprehenduntur absq. reductantia.

R. terebinthinæ lib. i. vitellorum ouorum numero viginti,
miscantur in vnguentum, postea tantundem adde mellis vt am-
borum est pondus, & coquantur igne lento, spatula semper agitan-

do (ne comburatur) donec fuscum inde pulmentum fiat. Hoc ligabis vlcera manè vespertiq̃: mundificat enim impuritatem omnem, & fetorem aufert. Quo peracto, fundum ad curam habes optimũ, vt nihil relinquatur, quod curam impediatur. Si tamen hoc fundamentum ab initio iactum non sit, ad curam peruenire minimè licet. 5

Notandum est, hanc mundificationem priorem ad perfectam deniq̃ curam non sufficere: quapropter sequens hoc receptum posuimus, quod perfectam docet mundificationem, hoc modo: Recipe mixturæ superius positæ libram i. terebinthinæ lotæ lib. ss. per miscenda simul, non tamen bulliant, & inijce galbani triti, opopana- 10 naci, bdellij ana ʒ i. Scinde, contundeq̃ minutim vt potes, & vt supra coque cum aceto, vt mixturam habeas omnium. Deinceps adde aristolochiæ rotundæ contusæ ʒ i. ss. optimè commisce. Hoc omnia curabis vlcera, quibus nullum corrosiuum inest, nec sal adu- rens.

CAPVT II.

De cura vlcera per calcinata.

IN calcinatis peculiaris est operatio: hoc est, in his quæ corrosiua non sunt, vlcera mirabiliter illa curant, & vi quadam. Hoc tamen ignorare minimè potes, ea tantũ vlceribus conuenire, in quibus vrentia vel corrosiua salia (quæ causa sunt ipsorum) operationem 20 tuam perfecerunt, ac emortua sunt. Sæpius enim accidere solet, vt fluxus abundantia, tanquam nubis repentina laceratio fiat, indeq̃ mox vlcus erumpat, & postmodum nihil efficiat amplius. Ex eo concluditur, vbi congruum non adhibetur medicamentum, peius quid oriri posse, quod sal balsami rursus incendit, vnde permanens 25 vlcus enascitur. Quum ergo similia tibi fuerint oblata, calcinatis cura, prout sequitur: Recipe vitella ouorum decem, terebinthinæ ʒ vij. ss. in vnguentum age, prout moris est: huic adde calcinati ʒ ss. His benè permixtis, manè vespertiq̃ liga: videbis mirabiles operationes hoc loco. 30

In concludendis vlceribus his, emplastro de resina poteris vt, quo melius pellem obducatur. Recipe resinæ communis libram i. cere ʒ lib. ss. picis græcæ ʒ iij. liquefac simul, & his permisce calcinati ʒ i. & vtere hoc emplastro solum in vlceribus non vsque adeo profundis, aut magnis, & facile curabuntur. At si profunda lataq̃ fuerint, 35 poteris hoc ipsum emplastrum indere filis in pinnacidium contortis, &c. Curabis omne genus horum vlcera ex abundantia fluxuũ ortum habentium.

Animaduertendum in his, vt in principio sæuire permittas. Nam hæc est multarum infirmitatum deprauatio, quod Chirurgi 40 curare velint ante maturum tempus, & quum adhuc sæuiunt morbi. Quicquid eo tempore fuerit assumptum, siue ligno, sumigijis, aut vnctionibus, hoc omne deprauatur, & ita fit enorme, vt nullum amplius

plius medicamentum, non nisi post multos annos admittere velie. Quapropter Chirurgus optimè scæuientis naturę terminum obseruare debet, antequam incipiat curam: vt non scæuientem naturam laceſſat magis, dum in opere suo fuerit, at expectet finem turbationis eius, & fatigationem, postquam omnia requiem quærunt. Hoc ipsum felices curas efficit, & Chirurgus eo sibi laudem acquirit non exiguum.

CAPVT III.

De cura vlcera per corrosiua salia calcinata.

10 **N**onnulla per corrosiua calcinata salia curantur vlcera, sed ea solum, quæ deprauata, & non sunt in proprio corrosiuo suo genere, nihilominus curam alia via factam abhorrent. Eius causam esse scias, quod fundamentum nullum habeat, super quod carnem plantare possent, aut in quo vegetare quidpiam aut crescere valerent. In his animaduertendum est, nonnunquam vlcera curam suscipere nolle, quæ tamen aspectu pulchra iuxta condiciones vlcera existunt. Hoc fit, quia fundus eorum non valet. Quapropter amouendus est, donec bonus inueniatur. Vbi quæ diximus iam non apparuerint, isto medicamento non erit vtendum: nam eo damnum fiet maius, & ita prauum, vt vero suo medicamento reluctabitur. 15
Certissimum hoc est, statim atq; medicamentum incongruum adhibitum fuerit, in deterius damnum vergit, vt longo tempore post nulli curæ morem gerat. *Cura.*

R. alumen vltum in aceto extinctū, & oleum de arsenico per propriam suam resolutionem paratum, permisce simul in vnguentum. 25
Postea fac vnguentum ex vitellorum vnguento cum alumine mixto. Item fac vnguentum cum calcinato vitriolo, & vnguento de cerusa. Sic vtere.

Cum itaque scire non possimus, quàm profundè caro sit aufrenda, primò nobis vtendum erit vnguento ex vnguento cum alumine calcinato, ligandumq; tamdiu, donec sanum sit vlcus, quod plerumq; fit in quatuor diebus, aut citius. Si hoc non iuuerit, vtendum erit vnguento cum alumine & oleo de arsenico. Et si hoc secundum nihil proderit, vnguentum de vitriolo remperficiet. 30
Animaduertendum vt quod vnguento primo potest fieri, fiat, & non assumatur ad hoc tertium, ac si crederetur isto rem absolui citius, vtriusq; nempe Chirurgi patientisq; damnum erit: nam rarò benè succedit hoc negotium, vbi melius operari præsumitur, quàm res ipsamet exigat. Chirurgus dedecus maximum est, ordinem Chirurgiæ non obseruare. 40

Latius notandum erit, vbi necessum fuerit vti postremo, quandoq; eicit escaram, hanc oleo laterino subleua, butyroq; statim superposito, vt separari melius valeat. Nihilominus curandux non

erit, etiamsi escara sit adhuc in foramine, sed absq; butyro & oleo ligandum vnguento de calcinato semper, aut cum eisdem calcinatorum emplastris, & eijcitur. Vbi iam ceciderit, æquatum est vlcus, & sola consolidatione, positioneq; pellis indiget.

Plura corrosiua reperiuntur, vt Mercurius sublimatus, arsenicum, & similia. Verùm ab eis caueat vnusquisq; nam ex ordine Chirurgie non sunt hoc loco idonea, quodd martyria carnicum adferant tormentis haud absimilia. Leuius negotium hoc alia via rationeq; perfici potest.

Dicam & hoc: Vbicunq; talia fuerint vlcera, quæ fundum per uersum habent, corruptione melius & perfectius, præter escaram curari poterunt. Aut vbi caro bona foret, at infecta veneno, sine damno carnis erit extrahendum. Cuperem in vtilitatem patientum hanc artem penes Chirurgos omnes fore communem. Puncta duo hæc notatu dignissima sunt, ad euitandum intolerabiles calcinatis salibus dolores excitatos, & præsertim eorum abusus maximos. Vnum est putrefactio, & alterum à carne veneni præter læsionem extractio.

Putrefactio.

Recipe aluminis adusti per acetum correcti ℥ ss. salis armoniaci 3 i. vitella ouorum numero quatuor, mellis cochlear vnum, farina hordei ℥ ss. in vnguentum simul omnia permisce, quo singulis viginti quatuor horis ligato semel, foramen implendo: tum incerato linteo superius obstruere optimè, ne quid exeat. Hoc fac ter aut quater, & satis erit. Quod nullius est momenti, putrefit, ac separatur à bono sine corrosione, dolore, & præter escaram, ac similia: quodq; remanet, bonum est, vt super hoc incarnare tutum sit.

Extractio veneni de carne, quæ adhuc bona est.

Recipe carabe tritum optimè, & in vase cooperto positum, igne lento paulatim liquefiat: mox atq; liquefcere cœperit, inijce terebinthinæ tertiam partem, & misce. Postmodum infunde plus terebinthinæ, & misce: qualibet vice, parum huius affundes, donec in ℥ ss. carabis, ℥ ij. terebinthinæ miscueris. In hac materia fila madesiant: si durior extiterit, admiscebis oleum lini, vt illinari se permittat, & vlcerebus indi calida. Deinceps fodicationum emplastra superpone de colophonia per dies quindecim, & ita venenum extrahitur in sanie. Poteris post quinque dies addere calcinatum iuxta negotij conditionem.

CAPVT IIII.

De cura vlcenum per balsamum tartari.

Vlcera quæ centrum habent in eodem loco, in quo sumperunt originem, vtilissimè curantur balsamo tartari. At si origo non sit ibidem, eius erit cura frustranea. Maximi namq; per abusum tartari sunt ab ignaris errores orti, præsertim quum locis quibus non conue-

conuenit, applicarunt, eoꝝ plurimos seduxerunt. Errarunt etiam turpiter in præparatione, dum non calcinatum resoluerunt, &c.

Maximæ virtutes in præparato tartaro latent, vt in eius balsamo, quo ad consumptionem humorum superfluatorum, putredinũ, inflammationum, & corrosionum, vt in cruribus putridis, in quibus operatur potentissimè, qualiacunq; & quantumuis magna, tumefacta, vetera, putrida, foraminata, vel corrosa fuerint. Vbi cunq; balsamum hoc vsurpatum est, in stillationibus, vnctionibus, illitionibus, aut superpositionibus, ad interiora penetrat, & in os tam pro fundè ac origo latet vlcera, ibidemq; mortificat omne quod inuile repererit, à radiceq; prorsum euellit: consumit, & exiccat omnes tumores, & admiranda siccandi virtute sua tollit omnem infirmitatem à fundamento & origine. Salia quæuis hæc vlcera causantia mortificat, & mundissimè repurgat, vt nullus humor eo loco redire potest amplius, & vt solaquam in terræ superficie siccet. Nihil est quod huic balsamo comparari valeat: nam radicatus & fixè curat, & in pristinum statum adducit ea quæ putrida crurum sunt vlcera. Verum in alijs non est eius experientia tam perfectè probata, ac in illis.

Præparatio balsami tartari.

R. salis petræ lib. i. arsenici ꝑ i. calcis viuæ ꝑ iij. tartari ꝑ ix. terantur omnia minutissimè simul, & ponantur in ollam ad ignem, & calcinentur. Quod calcinatum fuerit, soluat, & per filtrum destilletur. Solutum hoc iterum calcina ter: primò coagula, & adde salis petræ tantundem, & iterum calcina, postmodum bis iterum vt prius. Ad postremam coagulationem affunde acetum destillatum, & per destillationem separa toties, donec in dulcedinem transeat, cum calore maximo, tum demum ita compones.

Hoc oleo crus madefac optimè, postmodum cum alumine calcinato per acetum extincto quod residuum est in vnguentum permisce, quo ligabis vlcera iuxta consuetudinem. Post horas duodecim animaduerte quæ se res habeat: si cum rubore tumoreq; paulatim progredere, & singulis viginti quatuor horis liga semel tantũ, nec cesses, donec rubor & tumor abierint: tum demum ista compositione ligabis à priore non vsq; ad eò dissimili.

R. purum hoc oleum, & lib. ij. addito draganti in aqua rosarum soluti ꝑ ij. camphoræ tritæ ꝑ ss. optimè permisce, & eo totum damnum vnge, tum in foramen inijce, donec apertum fuerit. Tum demum incipit operari sine damno, doloreq; & exicare, vt non secus ac à facie solis aqua dispereat. Sequere processum hunc, donec in pristinum statum crus adductum sit.

Animaduerte si foramina sint, quæ incarnari debeant, alia compositione fieri debet, vt pote: R. huius olei ꝑ v. mumie ꝑ i. croci Martis ꝑ i. ss. olei ouorum ꝑ x. misce simul, & hoc ligato: nam incarnat

carnat, & concludit. Post conclusionem bonum erit vt eodem oleo balsamoq; per se præter additionem totum perungas membrū diebus decem, &c. Deinceps quolibet anno vicibus aliquot venas in futuris aperire iuxta commoditatem, & experti medici consilium erit vtile.

CAPVT V.

De cura vlcera per ablationem venarum & nervorum.

Contigit aliquoties, vt ex originibus vlcera, humores deciderint subtus genua, &c. ac ibidem vlcera generauerint: & licet eorum salia non sint infecta veneno, tamen quia sunt in alijs locis quàm suis, & ob eorum abundantiam in vlcus erumpunt, quod in eo loco non potest curari, sed in alio. Quapropter factum est, vt iuxta meatum retrogressum, ac inuentum ibidem fuerit, materiam peccantem non amplius fore venenosam, indeq; venarum & nervorum ablatio sumpserit originem. Hæc tamen fieri nulla ratione debet, nisi fluxus huiusmodi peccent inferius tantum, & non superius: aliàs frustra futura sunt omnia, nec solum frustra, sed in dubium adferent vtrum accidere possit, nempe vt vel incurabilia reddantur, vel ad mortem tendentia. Nam si natura fluxum infra direxerit ad crura, & Chirurgus eum retrorsum ad corpus resciderit, eo cordi sit proximior, & ad infectionem pronior. Et si contigerit paroxysmum intercedere, vitam impedire vel auferre conabitur omnino: aut si fortè concludatur, operationem in corpore suam exercebit mortalem, vel absq; spe curationis, damnum hoc relinquet. Quamobrem vide quinam operaberis, ne fias homicida. Siquidem curare vel medicinam agere præter artem & experientiam, latrocinio peius est artificium.

Truncatio venarum aut nervorum in ablationem, fieri debet supra genua, vbi proprius & conuenientius videbitur abscissionibus, adustionibus, corrosionibus, aut alijs quibusvis truncationibus, vt satis apertum vulnus fiat. Et inter ambas extremitates venarum & nervorum fluxus est attrahendus, cum superior & inferior pars coniungi nequeant, fluxus etiam quo prius, descendere minimè potest. Contigit aliquando, vt fluxus super alias venas deciderit, ac per eas ad suum locum rursus venerit, eruperitq; aliàs vt in aliud latus defluerit, illudq; destruxerit: quandoq; ob abundantiam ambo latera. Nonnunquam etiam per membrorum huiusmodi truncationem intrinsecæ fuerunt infirmitates oræ, vt flauī colores, stomachi debiles, infirmia fecora: quandoq; successu temporis est subsequuta mors. Admoneo te igitur, in his vt non erres, abundantem fluxum arripiendo, vel assuetum, sed mitem & recentem, in iuuenibus tantum. Phlebotomijs etiam indies curato pro necessitatis exigentia.

Trunca-

Truncationum istarum vsus, nec docēdus, neq; lauandus est, cum nulla sit ars. Alius est venas truncandi modus per aduersiones etiam non adducendus, quod rustici non ignorent. Solum animaduertas, vt locum quæras proprium, ne quem contractum reddas, vnā cum alijs accidentibus ex truncationibus faciliē prouenientibus. Latius consuevit Mercurio sublimato, & alijs corrosiōibus escaram eijci: pariter non est memoratu dignum, cum vnā cum cæteris præcedentibus sit carnificum ars, non nisi propter summam necessitatem vsurpanda. Latius vulnere, post curę modus est cōmunis, adustio & corrosio, quæ describendæ non sunt, at solū industriæ cuiusuis relinquendæ.

Si tamen expertum sit per truncationem venarum & neruorum vlcera talia curari, compertumq; latius in damnum incidi posse, meum hoc documentum est, vt porionem vulneralem componas iuxta communem vsu, & in potum administres, ita fiet vt ex foramine fluat egregiē: si clarus liquor extiterit, indicium est ablationem non procul à foramine fiendam, & quanto proximius, tanto melius, & sub genu potius quā supra. Quum locum sciueris, vnguentum istud superpone, tam latē ac opus fore videbitur: hoc enim coagulatur fluxus intrinsecus, & in venis atque neruis, durefcitq; & non amplius defluit. Maneat hoc emplastrum quatuor aut quinque septimanis: tum demum certus eris nihil amplius descendere. Quod citra dolorem omnem sit, ac apertionem. Quo peracto, curabis vlcus communibus medicamentis à me recitatis antea, & cum fodicationum emplastris, per mundificationem aut aliàs: nam faciliē post curam admittit.

CAPVT VI.

De cura vlcera per vapores aquarum, & sudores.

Sunt & alia multa vlcera genera, quæ sub genibus accumulatur, tamen sub cura balneorum non comprehenduntur. Quapropter optimē cognoscenda sunt ea, quæ curam istam habere cupiunt, aliàs plurima deprauabis vlcera. Nam in isto balneo particularis conditio sita est, vt ea quæ ad hoc non sunt ordinata naturaliter, in aliam quā propriam naturam transeant, vt pote in sanguinis maximam effluxionem, præter eorum vsu. Quæ verò sub curam hanc pertinent, ea sub genu sita magna, putredinis & cruoris ac similitum plena sunt, crurum putridorum instar, & mox atq; tacta fuerint, sanguinem emittunt. Illa per huius balnei proprietates curari possunt, etsi alio quouis loco posita sint, modò signa quæ diximus, edant. Si medicamento simili voles vti, vide vt ipsum optimē cognoscas: nam eius operatio talis existit, vt cruorem putridum & carnem inutilem extrahat ab vlcerebus in aquam. Vbi iam fluxus omnis exiccatus fuerit, alijs medicamentis postea curandum & conso-

consolidandum erit: siquidem balneum ad euulsionem sanguinis superflui tantum ordinatum est a carne venisq; propter quem vlcus enatum fuerat. Hoc enim ablato, cura facilis erit. Animaduertendum, ne diutius æquo balneum continues: nam vbi terminum eius præterieris, aut non reperiens, in posterum & sanguinem bonum attrahit, vt non facili, nec sine periculo sisti potest.

Cura talis est.

R. viridia pinnacidia abietis, quæ fucci resinæq; plena sint, m. ij. summitates recentiores iuniperi, corticum fagi ana m. i. chelidonix, cepeæ, foliorum quercus, ana m. i. radicum hirundinaria, aristolochia rotunda ana lib. ss. Coque simul in aquæ tantum, vt fiat est ad pedum balneum. In eo manè vespertiq; balneo teneatur vlcus.

Alia.

R. faniculæ vel diapiensia, pirolæ, dragunculi, foliorum quercus ana m. ij. hirundinaria radicum m. i. consolidæ maioris, aristolochia rotunda ana m. ss. pinnacidium abietis viridium m. i. ss. Coquantur vt supra. Huiusmodi balneum ad tres dies sufficit, ni forte scateat, tum demum innouetur.

Post balneum habeas vnguenta vel emplastra, quibus cures, optima: nam solo balneo curari nequeunt. Est etiam quod ea quæ sistunt sanguinem, tibi sint promptissima, vt superuenientem quandoque fluxum retinere valeas: alias abstine prorsus ab ista curandi via. Non sis etiam temerarius in suscipiendis huiusmodi curis, nisi cognoueris optimè, sub istis medicamentis vlcera talia comprehendere.

CAPIT. VII.

De cura vlcum per olea destillata, gummi, & per similes aquas.

Alia reperiuntur vlcera, quæ maximum dolorem inferunt inflammationibus & stimulationibus, in eis tamen corrosiuum aut calcinatum vitriolum nullum, nec alumen aut aliud quidpiam operari potest, neq; medicamentum quoduis aliud optimum illare ciperere vel admittere volunt, vt fodicationum emplastra sunt, vnguentaq; nec ad vlcera quæuis alia perquam vtilia quicquam in eis efficere possunt, imò his omnibus indies redduntur prauiora. Ista quidem vlcera pertinent solum ad curam, quæ fit per destillata. Verum his quum curare voles, vide vt etiam optima consolidatiua quæq; habeas: nam per destillata solum curari non poterunt, at preparari, & medicamenti obedientia reddi. Quæ potiora sunt enarabo: tamen est quod animaduertas sub istam ea tantum comprehendere curam, quæ nullis medicamentis volunt cedere, quæq; dolores noctes & dies inferunt cum ardore, acerrimisq; stimulationibus absque requie.

Pauca sunt ea quæ ad hoc negotium destillanda veniunt, vt oleum

leum petroleum, terebinthina, caryophylli, zingiber, miristica nux.
& similia. Vbi destillata iuxta conditionē vlcereum istis indita sunt,
omnem dolorem auferunt, & ita mitigant, vt libentissimē curam
admittant. Pariter omnia quæ glarealem aquam sistunt, in sole di-
gesta vel destillata conducunt.

Cura.

R. caryophyllorum ꝯ. v. zingiberis ꝯ i. nucis muscatæ ꝯ ss. Hoc loco de-
stilla. videntur
aliquis liquor.
destilla simul per alembicum, & separa gradus, quos iuxta dolorum
gradus applicabis.

Alia.

10 R. olei communis, vel oliuarum lib. i. thuris albi ꝯ ss. caryo-
phyllorum ꝯ ij. ss. destillentur omnia per alembicum, & separentur
eorum gradus.

Alia.

R. terebinthinæ lib. i. petrolei ꝯ. i. ss. destillentur per suos
gradus, & secundum eos applicentur.

15 *Alia quæ cum precedentibus incarnat, consolidat, & concludit.*

Accipe thuris, mastice ana ꝯ i. ss. caryophyllorum ꝯ i. mu-
miæ ꝯ ss. bdellij ꝯ ij. galbani ꝯ i. destilla simul, & separa gradus in-
ter stillandum. Postmodum oliuarum olei per gradus etiam destil-
lati partem æqualem adde miscetq, & in vitro positis ambobus o-
20 leis impone: flores hypericonis ad summum vsq, digerantur, & in
vsum assumantur. Vfus eorum destillatorum est, vt illiniantur

plumis integra damna circumquaq, manē vespertiq. Et si fortē in-
terea dolores inciderent aut ardores, mox iterum illiniendum erit
absque intermissione.

25 Quod ad superpositionem, optimum erit emplastrum de cal-
cinato, vt in priori particulari ponitur, aut in secundo. Horum vl-
cerum condiciones attractiua nulla patiuntur, nullam terebinthi-
nam crudam, aut emplastrum, nullum etiam vnguentum, &c. siue
mitia sint, aut non, at solū destillata, vel destillatione præparata.

30 Quapropter Chirurgus omnis rerum omnium destillationem cal-
lere debent optimē, vt ea quæ pharmacopolarum coquina restau-
rare non potest, id potioribus efficere valeat.

35 Sunt etiam nonnulla collyria ad oculos ordinata, quæ in istis
viceribus admiranda pandunt, quosuis dolores auferunt, salia cor-
rosiua mortificant, illisq, vires adimunt, & potissimū quæ destil-
lata sunt, imbutaq, pinguedine.

Nonnulla balsama ex prædictis destillantur cum corrosiuis,
& corrosiuam naturam amittunt, suntq, mitiora per destillationē,
nihilominus eam retinent qualitatem: ista mirabiliter operantur in
40 vulneribus.

CAPIT Vlll.

De cura vlcereum per naturalia balnea.

Nemo de balneis naturalibus vel thermis dicere potest, quod
X x x

vires in se non contineant, ac virtutes hominibus plurimum viles, vt sunt aluminosa, vitriolata, sulphurata, siue acida, siue dulcia balnea. Per medicinam expertum est, ea quæ nascuntur in terra, maximas habere vires, & nonnullas aquas illis esse conformes, ac salia plurima variaq; hoc loco non adducenda. Hac de causa tantillam istorum hic facio mentionē, vt cognoscatur viribus alijs etiam crescentibus ad curam vlcerym conducentibus non impares aquas fore, cum vt alia productæ sint naturaliter.

Vlcera quæ non habent originem ab interioribus regionibus corporis, at ab eo loco tantum in quo sunt, balneis curari debent, natura similibus: hoc est, si vlcus aluminosum fuerit, aluminoso curandum est balneo: cum illa duo conueniunt, cura feliciter subsequitur: & vbi similis concordantia non fuerit, frustra curabitur. Est igitur hæc obseruanda Chirurgis & cognoscenda.

Vlcus omne quod fluxum prorsus eiecit, expurgauitq;, facile curari potest: quapropter vbi Chirurgus tale cognouerit, ad balnea relegare debet: nam citius & melius quam aliquo medicamento curabitur, ac illa quæ sunt adhuc recentia, & fluxu, necnon accidentibus carentia. Demonstrant etiam balnea propriam virtutem, vt quæ incarnatiua, quæ consolidatiua sunt, & quid simplex eorum sit, aut species, iuxta similitudinem vlcera sunt illis committenda.

Summè cauendum est, ne remittantur ad balneum illi, qui suapte natura facile curantur, & vlcus patiuntur, quod non prius curari debet, quam à radice prorsus extirpetur, ac origo non sit eodem loco, in quo foramen apertum est: nam in istis vlcerym conclusio prius accidens, & quandoq; mortem adferet. Si tamen à sæuitia deprehendantur vlcera fore, similiaq;, tum demum concludi poterunt, & phlebotomijs iuxta sæuientem eorū succurre naturam: his enim propulsantur accidentia quæ succedere possent. Accuratissimè cum balneis igitur agendum est, & certissime, ne quispiam ad sui ruinā seducatur.

CAPIT. IX.

De cura vlcerym à tempore.

Non alias quam pluuia diu decidens, tempore suo postmodum cessat, & per seipsam, vlcera quædam vbi diu satis malitiam suam exercuerunt, & adimpleuerunt, quiescunt, verum hac de causa nondum curatum est vlcus: id est, foramen illud à tempore solum curari non potest, quamuis ablata radix & origo sit, remanet adhuc vlcus. Hoc loco non est opus alio quam ad vlcera medicamine, quibus nulla materia peccans inest amplius. Inde colligi potest, plurimos Chirurgos, qui talia conati varijs medicamentis ante suum à natura tempus determinatum, frustra laborasse: at vbi tempus aduenierit, leuissima quæq; res ea curare potest, vt emplastra, vnguenta, sumi-

ta, fumigationes, lotiones, guaiacum, & similia, quæ nil operantur in istis vlceribus, donec tempus dictum præterierit, & fuerit consumpta radix eorum. Aliàs vbi hæc adhuc aderit, frustra sunt omnia. Hinc fit vt multi guaiaci decoctionem bibant, vngantur, & fumigentur: quibus hæc omnia profunt nihil, nisi tempus adimpletum sit originis consumptionis.

Tempus hoc igitur animaduertendum est, & quum veneris, omnibus remedijs vti poteris, quæ tibi sunt cognita, prout vnctionibus, fumigationibus, & guaiaco: si verò non, abstine penitus: quoniam prauiora per te fient omnia. Ea quæ diximus rudissima sunt medicina, meliora quidem fodicationum emplastra, & vnguenta vulneralia, quibus vlcus omne qualecunque sit, vbi tempus originis illius absumpserit, facillime curatur.

Cognoscuntur vlcera hæc, vbi dolorem omnem reliquerunt, ac per se disponuntur ad curam: hoc est, vbi relucantur, & nihilominus veterem suam reliquerunt malitiam, ad huiusmodi curam satis apta sunt: nam iuuat ipsamet natura. Non existimabis ideo quòd vnum curaueris vlcus, & casu potius quàm arte, reliqua te curare posse: tempus in omnibus non est impletum: hoc te considerare decet, ne patientes vnctionibus, fumigijs, & guaiaco ruines.

CAPVT X.

De cura vlcum per sparadrap, id est, fluxuum retentionem.

Vlcum sub genibus, quorum fluxus à corpore prouenit, est alia cura non multum ab ea quæ venarum & neruorum truncationibus fit, absimilis, at pariter intelligenda, quòd in illa prout in ista fluxuum retentio fiat, ne decendant amplius: & postquam steterint, sub genibus curatur vlcus. Verum considerare non solum te oportet, qua ratione curare valeas, at etiam, vt ea cura peius non adferat accidens, vt hoc loco per fluxus retentionem intelligi potest. Nam per se ipsam ars dici nullo modo, sed potius deceptio (cui magis videtur æquiparari) debet. Nequaquam etiam istius retentionis vsus in omnibus admitti, nec vsurpari deberet, at solum vbi fluxus eò molliuntur exitum, non ex propria malitia, sed ex occasione data. Verbi gratia, si damnum aliquod pedibus inferatur frictionibus, aut contusionibus, &c. ob contemptum vel iniuriam, apertum vulnus hoc humiditatem corporis ad se quandoque fluere cogit, quæ tamen aliàs eò non descendisset. Vbi simile quid acciderit, sparadrap vsurpari poterunt, donec foramen conclusum fuerit: in eis tamen quibus causæ tales non interueniunt, nulla ratione vtendum est.

Sparadrap ars ligationum linteis & similibus executà, non fuit antiquitus vt iam in abusu maximo: sed facta fuerunt olim ex eis quæ sanguinem & glarealem aquam sistunt, hoc modo videlicet:

Accipe limacum domuncularum vstarum, et corticum ouorum calcinatorum etiam ana ꝯ v. lapidis hæmatitici ꝯ i. ss. boli armeni ꝯ iij. terræ sigillatæ ꝯ ij. ss. minutissimè terantur omnia simul, & cum draganto gummi in aqua rosarum dissoluto misceantur in pulres, quibus ligandum est ab imo ad supremum. Hæc est omnium optima ligatura. Nonnulli decem assumpserunt materialia, quæ superposuerunt, eo suam inscitiam patefacientes.

Quum fluxus itaque retenti sunt, facile fuerit inferius vlceræ concludere. Verum humores qui superius hærent, absumendi sunt aut abstinentia, vel purgationibus, phlebotomijs, guaiaco, vel alijs exiccantibus, quocumq; modo poterit. Hoc enim tamdiu fieri debet, donec omnino certus fueris, post solutionem vinculorum humores amplius non descensuros, ac in propriam rediisse naturam: quod omne minimè fieri poterit, vbi fluxus corporales extiterint: nam semper iterum erumpet, & constantiam nullam habituri sunt. Quapropter cognoscere te prius decet, in quibus vtendum erit hoc remedio.

CHIRURGIE PARACELSICÆ

LIBER TERTIVS

de Morbillis.

CAPVT I.

De prima curæ morbillorum practica.

Huius curæ communis & primus ingressus fore debet, vt anatomia cognoscatur: id est, locus, origo, finisq; morbi. Maximi hic oriuntur, & enormes errores, dum lauantur, aut vnguntur iuncturæ, scapulæ, vel aliæ corporis partes, siue doleant, siue non, inconsideratis accidentibus, quæ subsequi possent ea de causa. Nam silatius extendatur vnctio, quàm ipse morbus, venenum est alijs partibus: & non vngatur locus integer æquè latè ac anatomia morbi comprehendit, debilis erit vnctio. Primus est huius practicæ punctus iste quem audisti: nam quum iuncturæ fuerint vnctæ, latius iam dilatatur medicamentum quàm sit morbi locus. Est igitur arbor cognoscenda morbi, necnon ramorum eius extensio, vt in ea maneat Chirurgus, & limites non prætereat. Si morbus in venis foret, vt in vlceribus, qui procederet ex saluatella, in vena locus eius est querendus, & eius medicamentum solummodo recipiet, aliud non.

CAPVT II.

De potissimis ingredientibus medicamenta morbillorum.

IN morbillorum medicamentis primum obtinet Mercurius, Marcha-

Marchasita, & metalla, sine quibus morbilli curari nequeunt. Vis Mercurij summa purgatio est, præter quam euelli morbilli nullo modo possunt. Eorum purgatio fit per excessum, per os, per lotiū, per sudorem, &c. Nihil excellentius, felicius, fixiusq; purgare potest essentia Mercuriali, quum præparatur in laxatiuorum ordine & vires, quorum ista sunt nomina.

Sulphur vitriolatum, est sulphur à vitriolo per elixationem tractum, cuius dosis est vt ellebori albi.

Vitriolum liquefactum, est id quod ex minera trahitur, & coagulari se non permittit.

Mercurialis seu, est aqua ex aluminibus tracta, in qua Mercurius natus est.

Laxa chimolea, est puluis abrasus à salis mineræ floribus.

Mercurius metallorum præcipitatus, est reductio metallorū in primam suam materiam, postmodū in seipsam subsidere coacta.

Mercurius mineralium, est oleaginitas quæ ex mineris argenti vel auri trahitur, vel ex eis quibus immixta sunt naturaliter.

CAPVT. III.

De abusibus in medicamento Mercuriali factis, & eorum correctionibus.

SVa quibusuis ordinata sunt tempora, morbi etiam determinatū suum terminum habent ad curam, vitra quem accelerari minime debent, imò potius medicamentum hac ratione dirigendū est, vt eius tempus cum infirmitatis tempore simul concurrat. Alias vbi medicamentorum tempus æquo citius expirauerit, idem accidit ac dum æstas nimis tempestiuè desinit. Hoc potissimè notandum in Mercurio, nempe nihil fore quod potentius maturitatem promouet. Quapropter Chirurgo maximè necessarium, vt istius tempus morbi tempori valeat, vt sciat accommodare: nam iste nec precipitari, nec tempore Mercurij pelli sese patitur. Quamobrem vnūquodq; non vt aliud medicamentum ordinari debet, nec sana membra Mercurialibus viribus arripi, veluti fumigationibus, vnguentis, aut lotionibus. Istorum omnium maximam habere noticiam oportet eum, qui volet vti Mercurio, vel argento viuo: pariter & corpus ita cognoscere, vt sciat an occultus aliquis morbus, aut eius initium in eo lateat, quod in posterum erumpere possit.

In cura morbillorum nulla ratione gummi, laxatiua, constrictiua, reperiensiuua, opilatiua, stupefactiua, &c. sunt vsurpanda, sed penes Mercurium tanquam scopum erit manendum. Hic tribus corporibus concluditur, vt pote minera sua cum sanguine, quæ præparatur vt Mercurius. Postmodum corpus à minera separatim repurgatur igne. Tertiū verò corpus est, quum in formam adusti metalli reducitur. Ex tribus istis corporibus omnis morbillorum

cura ponenda est, vnguendo, fumigando, lauando, &c.

CAPVT IIII.

De preparatione Mercurij in vnguentum.

Postquam tempus morbi reperiis ordine, locum, & expellendi modum, cum simili medicamento auxiliari, Mercurium in vnguentum sic præparabis.

R. mineræ ex qua Mercurius oritur prout in prima coagulatione reperitur, antequam indurescat, vel in corpus facta sit, libras xx. Tere & in aqua pluuiali coquas per horam, decedit impuritas à puro, quod effusum reseruabis, & cucurbita destillabis igne vehementissimo: ascendet liquor albus coloreq; cæruleo mixtus, huc serua. Postea destillato phlegma, separatoq; balneo Mariæ, manebit in fundo quædam oleaginitas æquæ ponderosa fermè vt Mercurius, immaturæ mineræ liquor, hoc vttere, nempe granis ij. cum olei spicæ granis vi. iuxta consuetudinem & argenti viui conditiones.

Aliud medicamentum corporis Mercurij.

R. Mercurium corporalem, & amalgama cum tanto sui pondere stanni, fluere permittas, & in aquam verti, quam vnâ cum tanto sulphure destillabis, & ascendet oleum in forma lactis ponderosum, absq; aliqua asperitate. Hoc vttere cum vstione vt suprâ, iuxta pondus, &c. Omnis Mercurij præparatio fieri debet tam diu, donec frangitur, & nullum habeat asperitatem amplius, post vttere vt suprâ.

CAPVT V.

De fumigatione Mercurij.

Si vapore Mercurij voles vti, primò præparandus est in attractiuam naturam. Est etiam quòd scias vsum ipsius varium fore posse, videlicet, ad constipandum, purgandum, laxandum, consolidandum, mundificandum, corrodendum, &c. Istius ad fumigium præparatio talis est.

R. Mercurium, & cum sulphure mortifica, prout ad cinnabarium fieri consuevit. Postmodum à sulphure cum tanto sale petrae quantum vtriusque pondus fuerit, sublimato. Ponatur in vas aliquod altum palmis duobus à terra, quod latum sit inferius, & strictum superius, ab vtraq; parte vel extremitate patulum. Applica damni locum extractè supra vasis orificiùm strictius, vt istud emuntorium à quo fieri debet extractio è directo conueniant. Calefiat igne lento Mercurius, vt non euaporet: fiant hæc omnia iuxta morbi respectum & personarum. Per calidos vapores quos recipit emuntorium à Mercurio per vas sursum ascendens, operatio melior, ac si Mercurij corpus damnum subintraret, efficitur, & sine damno: quoniam ab istius corpore cauendum est, & à substantia, ne ad curam vsurpetur, aliàs ysus eius nouas infirmitates producet.

CAPVT VI.

De cura morbillorum per lotionem.

Cum lotio præter Mercurium nullas vires habeat, nihil iuxta communem vsum addendum est, vt piper, cardamomum, flāmula, &c. Nam ista Mercurium incitant ac inficiunt. Nulla etiam ardens aqua fuerit assumenda, quòd illum ad cor vsq; penetrare faciat, vnde ventris purgationes & ardores oriuntur.

Antea dictum est, Mercurium non latius quàm ipse morbus extenditur, applicari debere, ne venenum eius operètur vbi non est opus. Cum igitur lotionibus vti voles ex Mercurio, noli præterire locum infirmitatis. Hæc etiam ad contracturas plurimum conducit.

Lotio per Mercurium.

Accipe Mercurium per seipsum absq; additione sublimatum, & aliquot vicibus à liquefacto sale sublimetur, ab eoq; destillatur ardens aqua, donec amplius non sit corrosiuus, at absque asperitate. Coque post in aqua hirundinariæ per mediam horam, & effundatur liquor, vt Mercurij corpus non permisceatur, neq; assumatur in vsum, at spiritus eius tantum.

CAPVT VII.

De cura morbillorum per corrosionem correctione.

Vsus corrosionis omnis est, ad superfluum aut infectum veneno tollendum. Et quicquid in vlcerebus nascitur superflui, nõ oritur ex eis, at ex radice intrinsecus existente. Sequitur inde, cum origo non sit extrinsecus, omnes corrosiones fore superfluas. Nam quicquid per cas tollitur, iterum vt prius ex intrinseca radice corporis nascitur. Quapropter frustranea sunt corrosiua, solùm ad internam originem confluendum, & postmodum externa tollenda sunt.

Ex altera parte fluxiones in vlcerebus carnem, sanguinem, nervos, & ossa quum inficiunt, primum imperitorum Chirurgorum est remedium, carnem, nervos, &c. corrodere tam latè ac infectio se extenderit: quod etiam factum est. Nam etsi caro sic infecta, mortua fore prorsus appareat, & os nigrum ac si mortuum etiam foret: nihilominus vt lintheum album iam infectum & maculatum, lotionibus vt prius album & mundum redditur, non secus etiam caro & ossa lauari possunt emplastris & vnguentis, quæ venenum extrahunt, & mundant carnem sine corrosiuis: omne tamen quod auferatur, putrefactione rebusq; separantibus vt supra fieri debet. In Chirurgia igitur, corrosiua nullius valoris existunt, eorum verò loco hoc emplastrum est vsurpandum. Accipe mellis sylvestris libram, aloëpatici ꝑ i. ss. aluminis adusti & in aceto extincti aliquoties ꝑ i. vitella ouorum numero xx. terebinthinæ lib. ss. permisceantur in pulres omnia, & bulliant in sartagine, donec emplastrum croceum

& obscurum fiat. Hoc vtere: nam venenum attrahit, & mundificat.

Potest etiam emplastrum hoc, vt omnia, cum gummi iuxta modum Apostoliconis coqui, & optimè mundificat. Nam absque melle, gummi, ouis, terebinthina, lythargyrio, cera & oleo non potest vllum vlcus mundificari. Hæc omnia Chirurgus iuxta necessitatem & respectu vniuscuiusque patientis & morbi, debet quinam ordinanda sunt, cognoscere, non in vno permanere semper.

CAPVT VIII.

De cura morbillorum erronea, quæ fit per aduersionem.

Nonnulli solent aduersionibus vri, quod vt corrodere fatuum est: nam ferrum vel aurum nihil ad rem adferunt. At medicamento solum vt suprà de corrodentibus opus est.

CAPVT IX.

De incisionibus.

Ex ignorantia simili Chirurgorum imperitorum incisiones ortæ sunt, quibus nouam ad veterem infirmitatem adduxerunt. Dum putant antiqua recentibus loco cessura, noua curant veterum obliti. Verum hac via tam possibile foret morbos in aliam adducere conditionem, ac albam cretam ex carbonibus facere. Quamuis ab incisionibus huiusmodi curæ nonnunquam promoueantur, nihilominus corrosionibus aut illis ne pilo meliores existunt. Verum est quod ex abundanti sanguinis effusione curæ possint accelerari, quod accumulatus & infectus ille sanguis effluat. Nulla ratione tamen fieri deberet, at solum per medicamenta, prout suprà de corrosiuis habetur, curandum est. Ratione sanguinis venæ sunt aperienda, quæ ex damni radice profluunt, & viceribus affines existunt, vt ex phlebotomiarum ordine cognosci potest.

CAPVT X.

De cauterisatione pustularum ex morbillis

Pustularum ex morbillis prouenientium cauterisationis usus etiam est ineptissimus: tamen admittendus magis quam illæ quæ præcesserunt operationes ob calorem qui hac via frigore gelidis locis introduci potest. Contrà quia membra possunt exicari, & humores eorum absumi, non facilè cura similis est assumenda: solum in his vbi dolores congregantur absque fluxu sub loco in quo dolores existunt, ea conditione tamen, vt post apertionem pustularum, attractiuorum applicatio fiat, vt infectio quævis extrahatur. Cauterium in pustulis per se medicamentum non est perfectum, at apertio tantum, cui medicamentum infirmitati congruum (hoc scilicet) applicari superponi debet.

Attractiuum potentissimum ad cauteria.

Accipe viridia pinnacidia abietis numero xx. coquantur in resinam, vt superius dictum est. Huic terebinthinæ tantundem adde, & alie-

& alterutrius medietatem resinæ foliorum: coquantur simul in mixtionem.

Aliud quod nihil relinquit.

Accipe gummi opopanaci ℥ ss. galbani, armoniaci ana ℥ ij. bdellij ℥ iij. soluantur in aceto, cola, & in emplastrum reduc, huic
5 impone reubarbari ℥ duas, colchiconis ℥ ss. galbani, carabis ana ℥ ss. terantur & immisceantur.

CAPVT XI.

De cura morbillorum per sudorem.

Nonnullæ morbillorum species curantur sudoribus. Non tam
10 efficaciter cum theriaca, vel aqua pestilentiali, atque sit, quum ipse Mercurius sudorem excitat: tum demum in sanitatem eius hominis id futurum est certissimum. In alijs sudoribus non est fidentum, quàm à natura vel Mercurio pulsus hoc medio. Recipe Mercurium cum stanno coagulatum, & postea minutissimè tritum, &
15 in aureum vas profundum satis positum, ita mergatur in acetum acerrimum & vinaceum, cui quidem ardens aqua rectificata prius affundatur: accendatur & aduratur aliquot vicibus: hac operatione Mercurius, viuum, & stannum in oleaginitatem reducuntur. Hanc
~~serua.~~ *Dosis eius est granum vnum in optimo vino veteri potum.*
20 Postmodum sudor imperetur in lecto, odorq; seruetur & experientia.

CAPVT XII.

De ligaturis per rotulas.

Rotularium vsus ligaturarum est potissimum ad crura, quibus
vulcerum fluxiones retinentur. Eorum ad interiora nullus est vsus,
25 at ad fluentia solum. In his metuendum est, ne retenti fluxus accumulentur in corpore, ac ibidem generent apostemata, post indubiè mors irruat. Huic solus præuenit malo Mercurius laxus, qui resoluit apostemata morbillorum fluxuum in corpore congregatorum. Ligaturæ similes retinent fluxiones, at contra sunt apostematum
30 interiorum origo, tum etiam post curam eruptionis. Duo hæc per Mercurium laxum modo qui sequitur ~~preparatum~~, ~~cui~~ tantum accidentia.

Accipe Mercurij puluerem, per ouorum aquam toties actum, vt coaguletur. Huius dosis est ℥ viij. cum optima confectione: fluxus ex ligaturis rotularibus, aut alia via simili congregatos
35 aufert. Sæpius tamen administrandus est.

FINIS CHIRURGIAE

Præfatio

AVREOLI PHEORIERÆSTI RARACEBN TRACTATVS PRIOR

De Contracturarum origine.

CAPVT I.

VL TIGENVS inter homines contracturarum numerus me summopere mouit, duos de contracturis in præsentiarum tractatulos in lucem ædere, partim in Chirurgorum vtilitatem, vt ex his earum originem & curam addiscere valeant; partim, & potissimum, vt patientibus melius tutiusq; subuentum sit. Inprimis de Contracturis ex læsione dicemus. Earum ego differentiam quintuplicem esse reperi, quarum quidem omnes, & per se quælibet membrorum contractionem modò curabilem, aliquando prorsus incurabilem efficit. Singularem quæuis originem habet, sed non sunt vnus & eiusdem omnes principij. per eandem viam ad locum diuersum, & diuerso modo perueniunt, vnaquæq; pro suæ naturæ proprietate, sicuti suis capitulis infra dicitur latius. Illa quæ fit ex læsione corporis, est omnium pessima, de qua primò tractandum etiam esse duximus, externis accidentibus fit, utpote verberationum, vel fodicationum ictibus, casu, vel aliàs diuersimodè, iaculis, telis, bombardis, abstrusionibus, fractionibus, &c. Quandoq; propter constipationem in carne, quæ nutrimentum impedit, contracturæ fieri solent, vel ariduræ, quarum suo loco mentionem facimus, vbi de aridura loquimur. Similiter accidere solet propter venarum obstructionē, quæ nutrimento suum transitum impediunt, non per naturam, sed accidentibus extrinsecis, vt si cuiuspiam venæ truncatæ fuerint, nisi per competens medicamentum in vulnere conclusionē ritè iungantur, quod vias atq; meatus omnes aperiat: ex alteratione pororum & meatuum in arterijs, oriuntur contracturæ. Sæpius etiam euenire conlueuit, vt propter abbreviationem alicuius membri, vel curæ defectum (quod plerumq; fit ex medicamentorum impertinentia, sicuti loco de vulncribus habetur) contractura nascatur, cuius cura sub antedictis accidentaliter factis continetur, quia causa per quam lapsus iam factus fuit, carnes & venas obstruxit, atq; mortificauit, vt nerui prorsus in seipsis deficient, membroq; nullas vires adhibere valeant, vnde ipsum etiam deficere cogitur: quod patebit clarius, vbi de cura per quam mortificata membra quæq; refocillari, viuificariq; rursus possunt, agetur in posterum.

CAPVT II.

De contracturis ex tartaro calculone prouenientibus.

Offertur & alia contractura, quæ procedit ex calculo vel tartaro, sub cingulo duntaxat regionem habens, doloribus quandoque

doque maximis precedentibus, totam illam corporis plus mediam partem interim, insensitivam & immobilem reddit. Nonnunquam in ventre solum torminibus intestina contrahit, quod externe videri nequit. Aliquando nates & fundamentum arripit, dorsum incuruat, & femora, feminaque super genua, tunc in fundamento contracturam facit. Aliquoties usque ad ipsa genua extenditur, & crura, postmodum totam corporis partem sub cingulo contractam, impotentemque reddit omnino. Iam de huiusmodi contracturarum origine loquemur, calculi relinquentes originem, aut renum & vesicæ tartari, quæ licet istarum sint contracturarum exordia, libro de Lythiasi tamen, & arenis abundè satis explanantur. Arena & lythiasis in spiritu rerum, in sanguine, & in omnibus quæ concavitates habent, existunt, præsertim in renibus, & cum sanguine per totum corpus expanduntur. Vbi iam ista materia congelata, vel ad congelationem eo loci quo se recepit, ex sua natura proprietateque disposita fuerit, spiritus vitalis & humor vitæ cordisque (in quo sumit exordium) qui ad femora, crura, pedesque totos pertinent (cum per totum corpus diffusum sit) eiusque potio, quæ partibus inferioribus competit, per loca transiens, in quibus tartarum, & calculus situm habent, ibidem sophisticatur: & propter suam humorum attractionem, per quos transitum facit, à tartaro vel calculo recipit impressiones, tartareasque proprietates, quas retinet, secumque vehit ad regiones, ad quas à natura disponitur, in singula membra scilicet inferiora. Quod si pauca fuerit huiusmodi substantia, manet in fundamento hærens, & incurvationem dorsi facit. Asi paulò plus fuerit substantiæ, progreditur ad femora: si plurimum, ad extremas corporis partes, intimasque transiens, contrahit omnes, impotentesque reddit. Non omnes hac ratione qui tartaro laborant, vel calculo contracturas patiuntur, quod eorum calculosa, tartareaque substantia compacta coagulataque sit, ut humori, spirituique vitæ permisceri non possit, illæque renes, & vesicam transeant. Est & alia ratio, videlicet, quod arenosæ, calculosæque substantiæ paucitas, parum etiam inficiant spiritum, isque non plus damni potest quam receperit inferre. Hæc est indubia ratio, cur vitæ spiritus & humor, quod nempe materiâ ad se talem receperint, membra contrahant. Arenæ lythiasisque materia lapidea est, acerrimæ concretionis & coagulationis. quum igitur venis, iuncturis, ossibus, medullis, & carnibus admiscetur, horum naturam immutat, nutrimentum ductus obstruit, venas & medullam ossium frigefacit, ut instar aceti congelati fiant, &c. Natura sua tamen per commixtionem cum spiritu vitæ non immutatur, imò semper acrior euadens illum in qualitate magis falsificat, qui rursus id ipsum quod nutrire tantum deberet, etiam falsum, non ex suo, sed ex alieno facit. Ex ista qualitate, complexionum, & naturæ

contra-

contrarietate, nascitur constipatio pororum, arteriarum, carnis, & medullarum in ossibus congelatio: sic ut per acetosam & tartaream huiusmodi frigiditatem, prorsus immobilia membra facta sint: nec solum propter frigiditatem, sed etiam ob aciditatis asperitatem ipsæ venæ corroduntur. Corrupta quædam est frigiditas omnis spiritus expers, & materia spiritu carens, tanquam acetum quod fixum est absq; spiritu corpus, & membris inhærens humida frigiditas, spiritum nullum habens: quod alijs corporibus frigidis & humidis non contingit, quia viuentem ista spiritum continent, qui non permittit ea contra naturam aliquid moliri, sicuti scripsimus de acetosis, in libro de Lapide & arena: quorum etiam generatio, contracturaru ex arena tartaroq; provenientium est origo, spiritu mçs vitæ, nec non eius humorem impediens tartarea calculosaq; sua proprietate membris in inferioribus dispersa diuisaq; materia, prout suprâ dictum est.

CAPUT III.

De contracturis quæ ex colica ducunt originem, in manus atq; pedes repartitis.

Contracturæ quædam in colicis passionibus oriuntur, de quibus colicam & originem eius, quod in alio Libro particulariter tractemus, cum relinquentes hoc loco scribere prætendimus: quarum variae sunt species. Nonnullæ cum aridura: aliæ cum tremore: aliæ cum membrorum & venarum attractionibus: aliæ cum venarum prominentia: cum doloribus aliæ: quædam per membrorum indormitionem: aliæ cum vomitu prorumpunt: quarum omnium colica ut in posterum audietis, causa est. Primò cum tormina colica ventrem exagitant, ut eorum est proprietas, eius loci natura quærens auxilium ab ipsa natura, de membris carne minus onustis, utpote brachijs, cruribus, & spina dorsi (quibus vitæ spiritus debiliore existit, ideo facilius ad recedendum à suo loco, membrisq; læsis succurrendū) attrahit humorem hunc vitæ, qui quod in illis membris paucissimus existat, totus affluit: non ita quidem à carnosis. Vbi iam humor vitæ relictis suis membris peruenit in ventrem, à colica etiam materia propter coniunctionem inficitur, illiusque veneno quoq; tingitur (de quo mentio fit in descriptionibus colicæ) & inde contracturarum tres species oriuntur. Vna, postquam per se iam cessauerit morbus absq; medicamento, rediens vnde processerat, victoriam adeptus humor iste vitalis, ad singula sua membra colicæ perniciem secum vehit, quæ non aliàs, quam arena & lythiasis est contracturæ naturæ. Talis corruptio quod contra membrorum naturam illa subintrarit, aliarum instar in contracturam transit, & inde sequitur impotentia. Quod ex quavis colica non accidat: ratio est, quia substantiæ colicæ parum hoc, ab humore vitæ peni-

penitus absumitur. Secunda colicæ contractura fit ex insufficienti, vel impertinente medicamento, quod omnem huiusmodi materiã consumere minimè potuit, & quod residuum fuit, humori vitæ per mixtum est, qui postmodum sparsus in omnia sua membra, contracturas induxit. Tertia colicæ contractura nascitur, quum sub istis passionibus intratur in balneum, quia statim atq; membra calefacta sunt, calor iste rursus humorem vitæ reuocat in suum locum, maximè quòd eius sit proprietas ad calorem se recipere. Vbi iam in sua venit, secum adfert colicæ materiam sibi permixtam, & membris refrigeratis relinquit eam, quæ tandem operatur ex proprietate sua, capitaliaq; membra quatuor impotentia reddit. Nonnumquam inter balneandum, si talis materiæ plurimum fuerit, quia iam alias quàm afflueta sit (in ventre scilicet, in brachijs, & pedibus se reperiat) continuo membra contrahit: eius namq; falsædinis asperitas (cùm nihil aliud sit colica, præter sal vt ignis calore, aciditateq; vehementissimis vrens) venas atq; iuncturas impotentes reddit, vt in alijs suis agnatis proprietatibus efficere solet: aliquando carnes & musculos, vt acidorum est natura, corripit. Talis est in istis locis contracturarum origo, quæ nihil aliud esse videntur, quàm humoris vitæ in colicam attractiones, & postmodũ istius in quatuor membra capitalia cum concepta malitia receptio, ibidemq; manens corruptio similis tam diu, donec per eam humor ille vitæ penitus absumatur. Ex huiusmodi corruptionibus membrorum aridura nascitur, cò quòd natura retrocedere, suasq; nutriendi vires cogatur his amittere: tum propter fellis aciditatem abundantissimam, tremor in membris excitatur: in vno tamen quàm in alio magis: aliquando cum retractione membrorum, quòd fellis natura sit, in quæ dominatur, ea stringere: aliquoties cum extensione superflua, propter humoris vitæ fortitudinem, qua membrum læditur ad impotentiam: & persepe cum debilitatione propter eiusdem humoris deprædationem à colica factam. Insensitiuæ contracturæ sunt emortuæ, propter humoris corrosionem ab aciditate, frigiditateq; materiæ colicæ temporis successu factam, sic vt stupefacta membra non sentiant. Sunt & aliæ sensitiuæ, quòd robustum humorem vitæ retineant, qui se contra morbi conflictum defendere nititur. Quæ vomitum excitant, à colica procedunt, membra nondum obsidente prorsus, sed partim in ventriculum recepta per se, eum infestat, vt in libro de Colica demonstratur. Quicquid præterea de prædictis contracturis scitu necessarium fuerit, capitulo de cura continentur.

40

CAPVT IIII.

De contracturis quæ ex cholera proueniunt.

OMnium est pessima, quæ cholera gignitur contractura: nam transmutatione contra naturam, ex totius corporis accensio-

Y Y Y

ne, cum exteriorum, tum interiorum membrorum in choleris tantum, & præsertim in mulieribus, in omnia membra producit in hunc modum. Ad excessiuam hominis cholera, fel aciditatis siticitate sua calorem addit in corpore, quo tandem in venis omnibus accendit sanguinem, ex cuius seruire sudant venæ sub cute: sudor hic est sal in quo viuit & conseruatur sanguis, ut de sanguine suo loco dicitur: huiusmodi sal ad venas, neruos, & carnes transit, ac ad omnia quæ corripere potest asperitate sua. Sic etiam ex imprefissima cholera solet accidere, quum per vniuersum corpus sequit, huius motu sudor excitatur perquam acidus, qui nulla alia motiua cogi potest in exitum, quam superfluo calore per cholera ortum habente, quo fel accenditur in amaritudinem, eam adfert, ac vna cum sudore per venas ad sanguineum transit: postmodum acrimonia fluxionis istius, in materialem aquam sal huiusmodi resoluitur, per quam dictorum quatuor in vnicam formam essentialem fit in venis & iuncturis commixtio, sicut in alijs. Postquam sudor huiusmodi cholera motus iam cessauerit, fel ad suum locum redit, sedatur calor, sed remanent illæ commixtiones in locis, ad quæ cholera sudoreque promotæ sunt, quia non recedunt à iuncturis, in quas receptæ semel fuerint. Cholera pariter abeunte, mox adest humor vitæ, qui cum dictis commixtionibus iunctis, acrimoniæ materialem earum subtilitatem recipit, hac etiam brachia, pedes, & exteriora membra quæquæ reddit contractionibus impotentia. Periculosa tandem cura subsequitur, atque difficilis, & potissimum in mulieribus, quibus tam inordinata cholera naturaliter inest, ut sanguinem vitæ spiritui suo prorsus euacuet. Quapropter in mulieribus cholera contracturarum curæ difficiliore existunt, quam in viris, & plerumque mortem inducunt: maxime quod accedat inuidia; per impressionis ascensionem orta: quæ non aliàs ac fel ascendit, ac mouetur ab inuidia, sicuti fel à cholera. Fieri potest igitur, ut ex inuidia nascantur incuruationes, & ex istis contracturæ, prout ex cholera proueniunt. Est itaque cholera contractura, calor ab exterioribus cholera motibus ascensus, quo spiritus, & humor vitæ contra venas & iuncturas inficiuntur, & corpus suum in contracturam ducere, motumque similem in his magis, quam in alijs contracturis exercere coguntur. Inde fit etiam, ut minus alijs curabiles existant, raroque penitus curari possint: nisi spiritus adhuc aliquid residuum sit in membris, totusque non fuerit exiccatus, sic ut ex tantillo rursus multiplicari queat, aliàs frustra curabitur, ut in practica latius.

CAPIT V.

De contracturis ab excessiuo potu prouenientibus.

EX vino superfluo potu generantur etiam contracturæ, quæ prolixissimæ durationis, membra præ cæteris exedentes, & ex sua na-

sua natura difficilimæ curationis existunt, hac de causa. Vinum spiritus habet subtilissimos: quos vbi potum fuerit, vnà cum humore vitæ permiscet, facileq; recipiuntur, cùm propter similitudinem, tum etiam ad humoris vitalis nutrimentum. Permixtione facta, vini qualitas calida & sicca suas operationes exercet indomice: propter sui subtilitatem tartarum in se resolutum etiam continet: inde fit, vt cum tempore magis atque bibitum, humorem vitæ magis exiccet, ablutatq; nec vegetare permittit: quod vbi perfecerit, membrum eo loco priuatur suo nutrimento, motu post, & vltimò
 10 vita: venæ liquidem, vt ex sua natura, stringuntur, arescunt, ariduraq; subsequitur, aut crassus spiritus vitæ vacuus humor effluit. Non tamen omne vinum id efficit, potissimum illud quod subtiles admodum, tartareosq; spiritus non habet. Quapropter ex aliquo podagra vel calculus oritur, sicuti libro de Podagra & Lythiasi diximus, hoc fit ex diuersitate naturæ, cùm vini, tum hominis, vt libro
 15 de varietate crescentium secundum naturam, ponimus.

MEDICORVM EXCELLENTIS.

20 **SIMI DOCTORIS AVREOLI RARACEBSI**

Tractatus alter, de cura & medicamentis, quæ sunt
 Contracturis adhibenda.

CAPVT I.

25

De ordine differentiæ, seruandis in practica.

30

VM supra quinq; contracturarum origines posuerimus, æquum etiam fuerit, earum curas ex ordine describere, quod præsertim hoc Capitulo facere conabimur. Eadem præmissæ contracturæ, non diuersa ratione curandæ sunt omnes, & in sui cura non
 35 separandæ, quòd eundem habeant exitum, & principiorum causa medicamentis non indigeat. Nam atq; morbus à membris expulsus est, & spiritus humorq; vitæ restituti sunt in pristinum suæ naturæ statum, isti per sese curant, ac omne quod vitiosum est, explodunt. Primò de cura dicimus, medicamenta quæuis ad contracturas
 40 aperitiua pororum, humorum calefactiua, humectantiq; nervos & arterias esse debere. Hoc tamen animaduertendum est, vt in eodem gradu sint, in quo morbus ipse: nam si leuiora fuerint, inuti-
 45 lia prorsus futura: qualitates eorum morbi qualitatibus oportet ex æquo correspondere. Non omne calidum nec humidum quoduis, licet etiam aperitiua sint, &c. faciunt ad curam hanc: sed vt inclinationem habeant à forma specifica necessarium est, particulariterq;

particulariterq; particularibus etiam contracturis apta sint: qua via,
non alia, cura possibilis. Notandum insuper contracturas in supre-
mo gradu morbi constitutas, & postremo, non solum siccitatis, hu-
miditatis, caloris, aut frigiditatis, verum etiam extinctionis humo-
ris, & mortificationis, æqualibus etiam extremum sanationis gra-
dum obtinentibus medicamentis, & quæ ad vitam restituendam
membris valeant, curari debere, non alijs. Talia proprietatum præ-
parationibus rerum naturalium quæ sequuntur, ac non omnium,
acquiri possunt medicamenta. Spiritus vitæ reuocandus est, recupe-
randus, & renouandus, excellentissimis & confortantibus pluri-
mum remedijs, quorum humore nouo spiritus ille vi quadam in-
troducatur in membra, de quibus prauis cum suis venenis & infe-
ctionibus humores expellantur, singulari medicinæ practica natu-
raliter hoc ipsum operante. Considerandum est ulterius, huiusmo-
di medicamentum quod istis morbis resistere debeat, non commu-
ne, non crudum, nec inseparatum (ni forte leuis, & quæ iam cessare
cœpit, contractura sic) existere debere, sed spirituale quid, corpus
totum penetrans cum proprietatibus antedictis. Duobus modis
ista cura fieri debet: vno quidem, vt illa membra quæ sunt à suo lo-
co mota, restituantur, vt decet. Altero verò, quod maximis confor-
tatiuis, vt sunt, Aurum potabile, Oleum Solis, Materia perlarum,
Essentia antimonij, Arcana quintæ essentiæ, Aqua vitæ, Oleum vi-
trioli, Aqua tartari, Quintum esse gemmarum, Coraliorum, & si-
milium, paulatim subleuentur, confortentur, & in pristinas vires re-
uocentur. At licet hæc vocabula sint medicis antiquis, vel qui saltē
antiquorum nomine medicorū se venditant, cum tamen antiquas
denominationes & medicinas ignorent, incognita, nō est quod cu-
res aliud, quàm vt benè cures: illa tibi clarius in libro nostro Quin-
tarum essentiarum, & eorum præparationes pro maiori parte po-
nimus. Nunquam D. O. M. sufficienter canere laudes, nec agere
gratias totum genus humanum poterit, pro tanto medicamento,
quod paterna sua liberalitate suis dedit creaturis: nam illud est ad
calorem & frigiditatem, omniumq; suppletissimum, humoris &
vitæ spiritus ita restauratiuum, vt isti postmodum quasuis infirmi-
tates naturaliter pellant, quæ ad finem à Deo positum impediunt
corpora peruenire: verum vnde similem efficaciam nactum sit, hoc
loco non: quia libro Quintarum essentiarum apertissime declara-
mus. Admirabilis profectò medicina, quæ pariter humidum atque
siccum, calidum æquè ac frigidum curat. Hæc est ratio, cur genera-
lem curam ad omnes contracturas ponimus, vt in auro potabili: cu-
ius etiam non miratur quicuncq; verè philosophus existit, quod au-
rum & eius proprietates, eiusq; supremum operationis gradum no-
uit, in confortatione totius naturæ humanæ: per quam solam omnes

morbi sunt, & potissimum illi, qui supremum gradum occupant, vt contracturæ curandi. Non aliàs in perlis vel vnionibus, quum præparatæ fuerint: & magis quàm in illis in antimonio, qui virium in corpore est renouator omnium, vti loco de restauratione, vitæq;
 5 renouatione ponimus: item in arcano quintæ essentia, in aquis vitæ, quæ per earum subtilitatem virtutes omnes in vniuersa corporis membra ducunt, augentq; singulariter in viribus olei vitrioli, & aquæ tartari, quum ad similitudinem essentia quintæ præparantur. Non minor est in coralio, preciosisq; lapidibus virtutum efficacia, quæ singula præfatis libris enarrauimus: quod magis requiritur, ad Iemus ad hanc practicam.

Est & alius contracturas curandi modus, per externa medicamenta non inutilis, vt per fumigationes ex balsamis, & arcanis: per balsama terebinthi, lauri: per oleum ranarum, adipum, gummi: per
 15 arcana, compositum, solidum, & elementatum: quorum descriptiones ponemus: at præparationum processus, cum in libro de Essentijs existant, hic superflue non repetendi. Pariter ad vnguenta nullam demonstrationem, quod in libro de Ægitudinibus membrorum habeantur, facimus, at solum practicè docemus, curas cuique
 20 suam dosim & vsum adscribentes.

CAPVT II.

De auro potabili, & oleo solis ad membrorum contractiones.

Diximus antea contracturas alio modo curari minimè posse, quàm per medicinas in supremis gradibus existentes, vt est earum aurum potabile, similesq;, de quibus in gradibus maioribus egimus: quamobrem earum, vt in libro de Quinta essentia dicitur, est habenda maxima cura.

Dicitur aurum potabile, quoties vnà cum alijs spiritibus & li
 30 quoribus, in substantiam quæ bibi possit, redigitur. Oleum eius est, quum ex sola sui substantia præter additionem, oleum iam factum est aureum. Quinta essentia dicitur auri, quoties ab eo rubea tinctura tracta, separataq; fuerit à suo corpore: nam virtus, actiuaq; vis in tinctura duntaxat existit. Dos auri potabilis est 3 i. qualibet
 35 vice. Olei dos auri pondus granorum hordei decem non excedat. Et quintæ essentia auri, granorum est trium similium per vicem aquæ vitæ bonæ, vel alterius aquæ subtilissimæ commixtorum, maneq;, sub meridiem, & vesperi sumptorum, pro medicina quidē exigentia: quæ sine corrosiuorum, aut corrumpentium additione
 40 fit, eius naturam immutare minimè valentium, vel cum ea permisceri.

Auri potabilis descriptio.

Accipe auri foliati, puluerati, necnon in succum soluti 3 i. & acetati destillati quantum satis est addiro, simulq; destillando toties à

se mutè d' separato, quoad saporis eius quod adiunctū est, nihil prorsus maneat. Postmodum sume subsequētis aquæ vitæ ꝯ v. quas in pellicanum affusas vnā simul per mensem digerando, perfectum habes aurum portabile, cuius practicam ex libro nostro de Quinta essentia discas oportet: quæq; licet multis coloribus non depingatur, vt moris est, par tamen hoc sæculo medicina reperiri non potest.

Eius aquæ vitæ descriptio.

Recipe vini ardentis lib. decem, Rosarum, Melissæ, Rorismarini, Anthos, Cheiri, Foliorū vtriusq; ellebori, Maiorana, ana m. i. Cinamomi, Macis, Nucis muscatae, Caryophyllorum, Granorum paradysi, Piperum omnium, Cubebarum ana ꝯ ij. Succi chelidoniae, Tapsi, Melissæ, ana lib. ss. Cinerum fabarum ꝯ v. Mixta simul omnia per duodecim dies in pellicano digerantur, separa tandem, & vttere sicut dictum est.

Olei solis descriptio.

Postquam succus ab auro per acetum, vti suprà, fuerit separat, bulliat quindecim diebus in digestionē quæ sequitur, deinceps balneo separetur, & in fundo manebit oleum spissum, quod aurum est permixtionis expers. Hoc vttere sicut suprà.

Corpus digestionis eius fit hoc modo.

Accipe succi chelidoniae, Aquæ vitæ ana lib. i. Resoluti solis vt suprà ꝯ ij. Misce simul, & operare sicut audiuiisti.

Formula quintæ essentiae.

Accipe quantum voles auri, per cementum regale, vel antimonium repurgati, cui per aquam salis metallicam proprietatem, aut malleationem auferas. Postmodum ablue residuum aqua dulci. Tincturam eius extrahas per spiritum vini. Postremò spiritum eleuabis ab ea, manebit in fundo quinta essentia.

Aquæ salis constructio.

Sal tritum accipe mundissimum, & albidissimum per se, quod sine decoctione, bullitione, vel alia quauis arte, qua sal fieri consuevit, à natura productum sit, hoc ipsum liquefacias aliquot vicibus, & subtilissimè tritum, ac vnā cum succo radicum raphani mixtum, atq; solutum destillabis, & cum sanguinea dum viridis exitit, iterum ponderibus æqualibus admixtum destillato quinquies. In isto liquore laminatum solem, vt suprà diximus, in puluerem solues. Abluatur hic puluis aqua limpidissima, destillataq; toties, donec omnis ab eo salredo recedat: libenter enim sal separatur ab eo, quod non misceatur corporibus in profundo, quapropter ablato corrosiuo, manet aurum per se solum vt oportet.

Spiritus vini extractio.

Accipe vini mensuram vnā optimi, naturalis, & rubei potius quàm albi, quod in circulatorium vas amplum (vt melius rotetur)

tetur) positum, & obstructum, ac in balneum maris ad profunditatem vini mersum, per quadraginta dies bulliat. Postmodum effusum in cucurbitam destilla frigide tam diu, donec spiritus exierit, & postquam signum suum non dederit amplius, cessato mox (alias
 5 in secunda parte Chirurgiæ magnæ sic habetur.)

Postquam dederit signum suum, cessabis: nam quod sequitur, est aqua vitæ, non spiritus. Vtrumq. valet: quia signum hoc loco duplum apparet, vnum spiritus, alterum aquæ vitæ.

Hunc vini spiritum ad residendam effundes, quæ est pulueris
 10 instar mundissimi, sic vt sex digitorum latorum altitudine supernatet, clausâq. simul omnia vitro peroptimè, digerantur in balneo dicibus triginta: quibus tinctura spiritum subintrat, in fundo residet pulvis albus. Separa per artem, & fluat pulvis, inde fiet aqueum metallum, vel aqua metallica. Spiritum euaporare permittas, vt Alchimia docet, manebit succus liquoris similitudinem habens in fundo.
 15 Liquorem hunc ad quinquam vicem graduabis, per vas retortum pro quantitate materiæ, substantiæq. capax: graduatio talis fit per elevationem duntaxat, quæ subtilem reddit huiusmodi substantiam, sed vltra quintam essentiam se trahi non permittit.

20 *Alias eodem Chirurgiæ magnæ quo supra loco subsequitur, hoc est, ij. iij. o. vltius comburitur.*

Vfus istius essentia quintæ est vt superius, & libro de Quinto esse latius declaratur.

CAPVT III.

25 *De medicamine materiæ perlarum, & essentia antimonij.*

Materia perlarum, succus est ex margaritis & vnionibus tractus, & potabilis, ita potens, vt inter spermata nullum illi simile fermè reperiatur, cuius extractionis modus talis est.

Formula conficiendi margaritarum succum.

30 Accipe lib. i. aceti destillati mundissimi, aquæ vitæ circulate libram semis, margaritarum mundatarum vncias quatuor, quæ postquam pulueratæ subtiliter, & præparatæ fuerint, vnâ cum alijs in circulatorio digerantur per mensem. subsidebit materia perlarum, vt pinguis liquor: qui quum apparebit, separentur aquæ per effusionem succo referuato, de quo dentur grana sex per vicem. Sunt &
 35 aliæ succum huiusmodi parandi vitæ, sed hæc est omnium vtilissima.

De essentia antimonij.

Essentia antimonij est purgatio præter secessum, quæ purgat hominem excellentissimè super alia quæuis arcana, radicibus euellit auferendum, ac omne quod immundum reddit humanum corpus: hoc in supremum vsq. sanationis gradum purum efficit, ac ab omnibus ægritudinibus mundat, etiam illis, ex quibus oriuntur
 40 vlcera. Quicquid penes hominem fuerit impuri, delet, ac magis o-

mne quod in homine per hominem indecentis inueniri potest. Si tu medicinam hanc vel potius arcanum reperiās, imperito ne dederis. Philosophi, necnon artifice plurima tentarunt in antimonio, verum ad fundamentum eius purum & perfectum peruenire non potuerunt ante mortem, quam etiam priusquam nasceretur, persoluerunt. Hoc loco præparationis eius principium non, quod in libro nostro de Quinto esse reperiatur, sed remedium contra colicam ponimus, ut sequitur.

Ad colicam.

Accipe aquarum melissæ, Vitæ circulatæ, Succichelidoniæ 10
ana 3 iij. Florum alborum antimonij 3 i. fs. Digerantur dieb. duodecim. Postmodum separando per balneum, inuenies essentiam antimonij, de qua dosim vnā facies 3 fs. qualibet vice.

CAPVT IIII.

De remedium arcanis essentia quinta sulphuris, & aquarum vitæ pro contracturis.

Accipe florum sulphuris lib. fs. Florum alborum antimonij 3 i. 20
fs. Succiauri 3 i. Aquæ vitæ circulatæ 3 x. Digerantur ad mensem, & in massam duram congelantur. Huius qualibet vice 3 i. administrabis.

Aquæ vitæ mirum in modum penetratiuæ compositio.

Accipe aquarum melissæ, Rolarum, Cheiri, Saluiæ, Balsami ana lib. i. Piperum omnium, Cubebæ, Zingiberis, Cinamomi, Masticis, Myrrhæ rubæ, Maceris. Caryophyllorū ana 3 ij. Succimellis lib. fs. Aquæ vitæ rectificatæ lib. v. Digerantur omnia simul 25
per nouem dies, & postea separentur, & in pellicano destillantur ad spiritum. Tandem ad liquorem hunc adde pomum tostum, & fractum, & simul vnā cum subsequentibus aromatibus digerantur super cineres per 3. dies: de qua sumant grana quinq; singulis diebus.

Accipe Cinamomi, caryophyllorum, macis ana 3 ij. anthos, 30
cheiri ana 3 fs. ambræ 3 ij. musci grana v. zibetæ 3 fs. zingiberis, cubebæ, nucis muscatæ ana 3 i. fs. amomi 3 ij. zedoariæ 3 ij. fs. granorum paradysi 3 i. fs. Post horum omnium digestionem separa seruaq; vasis vitreis obstructissimis.

CAPVT V.

De medicamento vitrioli & tartari pro contracturis.

Oleum vitrioli per seipsum absq; additione, sed ex proprio succo medicina est: at quia non omne vitriolum perfectum, non immerito quod optimum fuerit eligendum, ex quo phlegma totū, & oleum exhauritur, postea rectificatur à suis fecibus toties, donec 40
ad spiritum exaltetur: de quo tres guttas administrabis, cum alia conuenienti quapiam aqua mixtas: poteris & aquarum vitæ pauxillum affundere. Non reperitur medicamen aliquod penetrantius
membra

membra citius, aut materialius isto perquires à fundamento, quam tibi iam posuimus. Est & aqua tartari tracta de vero tartaro, perquam excellens ad ea quæ dicta sunt, vt etiam libro de Quinta essentia scripsimus.

Processus in extractione phlegmatis, & olei vitrioli, tendens ad contracturas.

Ad extractionem spiritus vitrioli, qui est omnium excellentissimus & potentissimus, licet ab aliquibus phlegma nuncupetur, hoc modo procedendum est. Igne violentissimo, necnon in erecta cucurbita, vsque ad nonum alembicum, per reuerberatorium in athanar locatum ad quartum diem naturalem vrgeatur, & spiritus hic præparatus erit.

Processus ad aquam tartari pro contracturis.

Tartarum optimum acerrimè destillatum, in pellicano subtilissimè rectificabis, cui quidem aquæ vitæ rectificatæ partem æqualem addes, cuiusq; decem guttas administrabis qualibet vice. Habet enim tartarum peculiarem vim ad membrorum contractionem curandam, & proprietatem ad penetrandum per vniuersum corpus. Sunt & alij lapides, quorum liquores eandem vim obtinent à natura, prout coralia, colorataq; quorum hoc loco mentionem nullam facimus, quod pauci sunt, ac Essentiarum libro contineantur. De confortantibus & internis dictum sit hæcenus, licet breuiter. libro de Essentijs quære latius.

CAPVT VI.

De fumigationibus membrorum contractorum, per extrinseca medicamina.

Possunt etiam contracturæ per extrinseca remedia curari diuersimodè, sicuti ponemus per suffitus & fumigia, prout sequitur. Contractum siue pedem siue brachium includes in vas appropriatum satis amplum, vt in eo constrictum non sit, ac vas cooperiri valeat, ne fumus exhalare possit. Postmodum accendes quod sequitur, & in vas reconditum cooperi, tantisper ibi maneat, donec fumus ille cessauerit: hoc fac per medium diem. Si suffimen vnum videatur non sufficere, plura fiant. vapores iu vase densabuntur in liquorem, vt in alembico solent.

Huiusmodi subtilis vapor, qui propriè fumus non est, penetrat, membrum calefacit, venas & humorem vitæ refocillat, ac ad naturalem vitam reuocat. Processus hic tenendus erit, donec durabit infirmitas. Instrumenta, vas, & alia quæ necessaria sunt ad hanc rem, ponimus in libro de Curis vlcerum vltimo capitulo de vaporibus.

Receptum.

Accipe olei oliuarum, olei iuniperi ana ꝑ v. masticis lib. ss. Terebinthinæ ꝑ iij. ss. Salis petreæ ꝑ i. & ss. Mixta simul in cacabo succen-

succendens, accensa peroptimè super fundum valis inferius & intus pones, ac membrum teneatur supra vaporem, cooperiatur vas fundo superiore, ne vapor exat. Quum perceperis extinctam esse materiam, exemptam rursus accendas, & impones toties, donec tempus supradictum impletum sit. Vapor iste mirum in modum calefacit ac recreat membra. Sunt & alia suffimenta, quorum hic vnum adhuc ponemus.

Accipe taxi pinguedinis, olei oliuarum, adipis ranæ minimæ viridis, & calamites appellatæ ana lib. i. myrrhæ, masticis, terebinthi ana lib. ss. Ascende sicuti suprâ dictum est.

10

CAPVT VI.

De balsamis, quibus & contracturæ curantur.

Flunt & quædam laudabilia balsama, quibus contracturæ curantur, & quorum magnus est numerus: nos tamen ea solùm huc adducemus, quæ nobis cum vsu, tum experimento probatissima sunt. His enim calidis membra sunt optimè perungenda, singulis diebus ter, & absq; intermissione.

Primum balsamum.

Accipe terebinthinæ destillatæ lib. ij. Galbani destillati lib. i. Gummi elemni destillati lib. ss. Rursus destilla simul, & inde fac balsamum à suis fecibus & phlegmate separatum, eo demum vttere vt suprâ.

Aliud balsamum.

Accipe terebinthinæ, oleorum laurini, oliuarum, iuniperi, ana lib. i. masticis, myrrhæ, thuris, singulorum lib. ss. Destilla per se quæ sunt eiusdem qualitaris, videlicet olea per se, reliqua tria etiam per se, quæ mixta simul iterum destilla semel, & vttere sicut audiui.

Aliud.

Accipe adipis taxi, seui ceruini, ranarum adipis, ceræ ana lib. i. masticis lib. ij. thuris lib. ss. euphorbij ꝯ ij. Destilla sicuti suprâ narratum est.

Aliud.

Accipe gummi oppopanacis lib. i. Galbani lib. ss. Armoniaci quartam i. Bdellij quartam ss. Simul commixta cola per acetum, & in oleum destilla, cui tandem ea quæ sequuntur addes. Accipe terebinthinæ destillatæ lib. ij. Olei philosophorum lib. ss. Olei laurini destillati lib. i. Masticis, Thuris ana lib. i. Destillentur omnia cum oleo prædicto rursus in oleum, huic ea quæ sequuntur imposita simul, in sole digerantur vase vitreo.

30

Accipe styracis liquidæ ꝯ i. ss. ranarum numero xx. adipis taxi lib. ss. aceti destillati, vini ardentis ana vnc. i. ss. Postmodum mensem exprimens, vsuq; referuabis. Norandum est insuper, ex prædictis naturalibus corporibus quolibet per seipsum sufficiens esse, quum destillatum & rectificatum fuerit, vt per Alchimiam huiusmodi præparationum vnicam artificem docetur.

40

Aliud.

Aliud.

Accipe lignorum iuniperi, Fraxini, Sabinæ, id est, Tamaricis, Fagini ana lib. i. E quibus arte communi destilletur oleum, quo quidem rectificato per pellicanum, vttere.

5

Aliud.

Accipe seui ceruini lib. iij. Adipum felium, Vrsi ana lib. i. Taxi lib. v. Hirci lib. ij. Ex quibus etiam oleum destilletur, huic ranarum viuientium sex libras addito. Postmodum rursus distillato, quæq; sequuntur imposito: videlicet.

10

Sui ceruini lib. i. Adipis taxi lib. iij. Ceræ lib. ss. Aceti quartam ss. Et vnâ cum præcedentibus fiat vnguentum. hoc in contrakturarum diebus primis vttere potissimum.

CAPVT VIII.

De arcanis, & contrakturarum alijs medicamentis.

15

Latius te lectorem facere cupio participem arcanorum, quibus non aliâs quàm balsamis contrakturæ curari possunt, quorum etiam forma non olei, vel pinguedinis, at aquæ similitudinem refert. Quæ de re dicuntur arcana, quòd reliquas excellent aquas. Horum arcanorum species quatuor existunt: videlicet Arcana compositum, Solidum, Elementatum, & Metallicum.

20

Formula arcani compositi.

Accipe Alcool vini lib. vi. Cantharidum ꝯ x. Canapi, soliorū Tapsi, Camomillæ, Hypericonis ana m. vi. Tere, miscetq; simul, & in sole, vel fimo digerantur per mensem, destillentur postmodum, & huic ea quæ sequuntur, impones.

25

Accipe Canapi, Torum tapsi, Camomillæ, Hypericonis, Centaureæ, Prunellæ, Betonicæ ana lib. ss. Mastice, Mumie ana ꝯ i. ss. Thuris ꝯ v. Lumbricorum terrestrium, Ranarum ana lib. ss. Destillentur in circulatorio per octo dies, hoc vttere non aliâs quàm de balsamis suprà dictum est.

30

Arcanum solidum.

Accipe succi flammulæ, ex tota substantia: hoc est, ex floribus, caulæ, folijs, & radicibus, Succi florum tapsi ana lib. i. Alcool vini lib. ij. Digerantur in ventre equino per decem dies, & his vttere sicut suprà.

35

Arcanum elementatum.

Accipe chelidonie, Melissæ, Eruce, Iuue arthetice, Florum tapsi, Papaueris, Centaureæ, Bethonicæ, Parthenionis, Hypericonis ana m. ij. Terantur omnia simul, & aceti parumper addito, putrificentur, & exprimantur optimè, succusq; per circulatorium vas decem diebus ascendat absq; intermissione, quo liquore tandem vttere: nec erit inutile mastice addere, similiq;.

40

Arcanum metallicum.

Resolutum accipe metallum, quod circuletur octo diebus, dulcifi-

f. . .

dulcificetur postmodum, & in vsum assumatur. Metallorum tamē discrimen erit faciendum: Solis est aqua metallina præ cæteris ad contracturas præstantissima. Breuiter hoc loco discurremus ea, quæ de Quinta essentia libro latissimè contenta sunt.

CAPVT IX.

Conclusio de contracturarum curis, per quam earum vires declarantur.

IAm aliquot recepta pro contracturis posuimus, pro maiori parte non incognita, quorum si debito præparatum fuerit ordine, pariter & administratum, quodlibet est ad curam sufficiens. Verū quod aliquibus non subuentum est aliquando, causa duplex assignatur. Prior atq; minor, quod membro spiritus humorq; vitæ prorsus relicto, nullo residuo deperiit, naturæq; medentis intrinsecus, vel naturalis balsami nihil in eo remanserit. Altera maior, est fatum à Deo sic ordinatum, de quo libro de Fatis agimus. Vtraque non aliis innotescere medico potest, quàm ex perfectorum adhibitorum ad curam hanc medicamentorum effectuum nulla demonstratione, per quod iudicium alteram, vtramq; diiudicare poterit occasione, cur nihil efficere possit in contracturarum cura. De cætero nulla reperitur infirmitas, quæ proprium non habeat ex aduerso medicamentum: etiam nulla contractura per infirmitatem orta, cui resisti non possit. Quapropter quoties vna morbi, toties & eius remedium causa reperitur. Quod fatalibus morbis difficile mederi queat medicus, fidei defectus erga medicinam, & naturæ cursum id efficit: Quamobrem hic in terris spe constantissima duci, & mortalitatis, ac medicinæ vires, vt morborum etiam occasiones, & inimicum à corpore nostro pellendi modum cognoscere deberemus. Fatum nos etiam docet, per certitudinem expectare hoc ipsum, quod impedire nullo modo possumus, & in nobis ipsis nullam, at in eo solo spem, ad quod Pater ille noster Deus & ordinauit omnibus in operibus nostris ponere docet: vnde proueniunt ea quæ libro nostro de Fatalibus profitemur. Verum enimuero, cum iam medicinæ tantam perfectionem habeamus, & quod magis est, misericordiam eius qui creauit eam, spe firmissima freti progredimur, quantum ex eius voluntate nobis est permissum ad resistendum Fatis, medicamentis in supremo gradu, contra supremum infirmitatis gradum constitutis: in quibus etiam infirmitates superandi, post ea quæ dicta sunt magnam habemus fidem, vti prologo primo librorum omnium ponimus.

OPERIS CONCLVSIO.

ADeorum veram & fundatam conclusionem, quæ dicta sunt, notandum erit his qui metallorum essentiam & originem ex ratione verâ cupiunt cognoscere, metalla nostra nihil aliud fore, quàm

quàm lapidum communium partem potissimam, optimamq̃, lapidum, spiritum, gluten, seuum, butyrum, oleum, & pinguedinem, quæ adhuc in lapide mixta nō bona, non pura, nec sincera, minusq̃ perfecta sunt: hæc est ratio, cur in lapidibus quæri, reperiri, cognosci, separari, & per contusionem ac liquefactionem extrahi debeāt.

5 Quo factō non sunt amplius lapides, sed præparata completaq̃ metalla syderibus cœlestibus comparanda: quæ quidem lapides à terrestribus secreti sunt. Postremò si quispiam inuestigare cognoscereq̃ mineralia metallaq̃ voluerit, est quod firmiter sibi proponat, in

10 communibus cognitisq̃ mineris semper non esse quærendum, nec in profundo montium: quia sæpenumero facilius inveniuntur in superficie terræ, quàm in eius vtero, copiosiusq̃. Hac de causa quivis lapis in aspectum oblatu, siue magnus, siue parvus, rupes integra, vel cos extiterit, diligenter examinandus, cuius proprietatis,

15 aut naturæ sit: nam aliquando coticula reperitur, quæ licet aspernata, vaccæ valorem excedit. Non est etiam opus considerare latius, vnde lapis hic originem habeat, aut à quo maiore sit auulsus, vt eius toria maior haberi queat, quia non aliunde quàm à cœlo, quod habet, ortum est. Reperitur & vilis terræ pulvis, aut arena, quæ

20 ○ & plurimum contegit, secumq̃ vehit:
hæc notato.

FINIS.

Z z z

CAPITA EORVM QVÆ IN HOC VOLUMINE

continentur.

T heophrasti præfatio in chirurgiâ sive Bertheoneam suam, pag. 1	Conclusio primi libri Bertheoneæ. 50
Theophrasti Argumentum in Berthe- oneam suam. 14	Argumentum in secundum lib. Ber- theoneæ. 51
Quid Mumia sit, ipsamq; fore medici- nam. 16	Divisio secundi libri Bertheoneæ. 53
De vulneribus, & quid sit vulnus. 19	De ulcerum originibus in genere. 56
De curis vulnorum. 22	De cuiusvis ulceris origine peculiari.
Receptum fide dignum, & consolatio- ne plenum ad capitis vulnera. 23	De Noli me tangere, Lentigine præ- tâ, & Ferrugine. 9. 60. 71
Remedia plurima ad capitis vulnera. 24 & deinceps.	De Gangrenâ. 61
Receptum ad vulnera, ubi mumia po- tentissimè dominatur. ibid.	De conditionibus, essentijs, & proprie- tatibus vulnorum. 66
Potio vulneraria. 25	De curis & sanationibus patentium ulcerum. ibid.
Emplastrum pro vulnere. ibid.	Erysipelle cura. 71. 93
Pulvis ad vulnera compositio. ibid.	Cura ad cancerum. 71
Emplastrum ad omnia vulnera. 25	Cura ad Lupum. 72
Balsamum. ibid.	Cura ad Fistulas. - ibid.
Cognitio fodicationum, casuum, contu- sionum, &c. 28	Cura ad Gangrenam. ibi.
Cura fodicationum casuum, &c. 29	Cura ad Ulcera putrida. ibid.
De fundamento Synonia. 30	Cura ad scrophulas. 73. 75
De cura Synonia. 32	Argumentum in tertium librum Ber- theoneæ. 77
De crurium ossiumve origine. 33	Divisio libri tertij Chirurgiæ mino- ris. ibid.
De cura fracturarum ossium. 34	Apostemata ut generentur. 80
De dislocatione iuncturarum. ibid.	Apostematum cause. 81
De cura dislocationum. 36	De processibus & signis morborum. 82
De vulnere accidentibus & cura. ibi.	De Anthrace. 83. 89
Accidentium desruptiones. 37	De Hydrophobia. 83
De cautionib. & curis accidentium. 39	De Panaricio, seu verme. 83. 101
Cura ad ariduram, tremorem, &c. 40	De Ranula. 83. 87. 106
De morborum vulnera sequentium o- rigine. 41	De Nacta. 84. 86. 106
De signis vulnorum ad mortem. 44	De Vndimia. 84. 87. 119
De non necessarijs Chirurgo. 45	De Sephiro. 84. 87. 119
De fundamento adustionum & gelu. 48	De Squinantia. 84. 214
De curis amborum, scilicet adustionis & gelu. 50	De Carbunculo. 84
	De apostematum curis. 85
	De communibus apostematibus. 88
	Diaphoretica medicina. 90
	De Can-

De Cancro.	99	De Mero.	117
De Fistula.	94	De Ragadijs.	ibid.
De Herpete mordace.	ibid.	Pessarium in Ragadijs.	118.
De malo mortuo.	95	Descriptio sparsallj.	ibi.
De Serpigine.	96	Pulvis ad Ragadia.	ibid.
De Gutta rosacea.	97	De esseris.	ibid.
De Morphea.	ibid.	De fugili.	120
De glandulis vel napta.	ibid.	De natha vel nasda.	121.
De hydrophorbia vel lepra.	98	De phlegmonibus.	ibid.
De Alopecia.	99	De Hernia aquosa. 122. Ventosa. ib.	
De alcola.	100	Carnosa.	122
De cancrena.	ibid.	De tentione obscura & prava.	124
De Astachilos.	101	De mola matricis.	125
De Struma.	102	De exitura.	126.
De Polypo.	ibid.	Descriptio ad aures.	127
De siculis & verrucis.	103	Medicamentum ad urinam.	ibid.
De tineas. De bubone.	104	Medicina pro intestinis.	ibid.
De Cambucca.	105	Medicina pro sudore.	ibid.
De varicibus.	ibid.	De Callo. ibid. De Porris. 128	
De scrophulis & suillis.	107	De scirofi.	ibid.
De ulceribus cauernosis.	108	De Lentigine.	129
De Bocio.	ibid.	De cutis apertionibus.	130
Pronocatio menstrui.	109	Mysteria naturæ.	132
De testudinibus vel celsa.	ibid.	Cura ulcerum.	133
De igne Persico vel pruna.	ibi.	Vitrioli præparatio.	149
Induratio therebinthina.	110	Tartari præparatio.	ibid.
De Cirzilla.	111	Centaureæ præparatio.	ibid.
De Gibbo.	ibid.	Esule præparatio.	ibid.
De elephantia.	ibid.	Sylandæ præparatio.	ibid.
De scissuris manuum.	112	Juniperi locustarum præparatio.	ibi.
De pruritu & scabie.	ibid.	De vulneribus.	150
De formica.	113	De potionibus vulnerarijs.	ibi.
Descriptio vnguenti Star-off.	ibid.	De fodicationum emplastris.	151
De Cofso.	114	Compositio emplastri excellentissima	
Fe. Branco.	ibid.	ad vlcera tam vetera, quam recen-	
De Albora.	115	tia.	152
De panno.	ibid.	De originibus artium.	154
De Scissuris siccis.	116	Descriptio Balsami.	153.

INDEX CAPITVM VLTIMI

VOLVMINIS CHIRVRGIÆ

minoris Paracelsicæ.

D E prima vulnere inspectione. pagina	156
Signa que in vulnerebus maxime cognoscenda sunt. . .	ibid.
Qua via rationeque vulnus curari debeat. Quidnam sit quod curet, quid perdat, et quid naturale sit balsamum in omnibus corporis membris.	167
De vulneribus que morti sunt obnoxia, vel non: aut in contracturam sui mem- bri tendentia.	ibid.
De his que Chirurgo metuenda sunt in vulnerebus, &c.	ibid.
De vulneribus recentibus, & vtraque medicina sua deprauatis, cum eorum de- monstratione, que mortalia sunt, aut saltem periculosa.	171
De glarea vulnere.	173
De vulnere accidentibus, & temporibus, & coelestium cursibus expressis, et alijs incidentijs.	174
De morbis occultis in corpore, et quibus cancri, fistule, lupi, frigide calideque na- scuntur vredines.	175
De vulneribus infectis venenato ferro, vel similibus armis incussis.	176
De illis deprauationibus, que propria sunt vulneratorum petulantia.	177
De natura et proprietate accidentium, que ex egrorum propria natura et complexione procedunt.	178
De vulneribus que possunt in mulieribus offerri sepe mensuris permiscen- tibus.	179
De signis in vulnerebus et vulneratis apparentibus.	180
De vulneribus deprauatis.	182
De futura vulnere, et eius usu.	ibid.
De ligaturis primis, medijs, et postremis.	183
De morbis qui ex vulnere conuulsorum curis oriuntur.	184
De quibusdam in particularibus vulneribus animaduertendis.	185
De medicamentis, artibus, receptis, per que vulnera curantur.	ibid.
De regimine quod a vulneratis obseruandum est.	186
De obstructione alui, eiectione per os, et vrine defectu, vulneratis aliquando contingentibus.	187
De preparationibus medicamentorum.	188
De preparationibus vulnerarium ciborum, et potuum.	ibid.
De iisdem antiquis et recentioribus.	191
De preparationibus vnguentorum vulnerarium.	193
De preparationibus oleorum et balsamorum vulnerarium.	195
De curatione vulnere per ea que munda conseruant illa.	197
De preparationibus vulnerarium vnguentorum, et eorum admirandis operati- onibus.	198
De pulueribus fodicationes et vulnera quacuq; curantibus.	200

De subli

INDEX

De sublimatis atq. destillatis mirabilitur vulnera curantibus.	202
De sanguine sistendo.	ibidem.
De repressione glarealis aque.	204
De propulsatione paroxysmorum à vulneribus, & de calculorum ac rupturarum incisioribus Chirurgis.	205
De medicamentis vtilibus & inutilibus.	207
De conclusionibus vulnerum.	208
De animaduersionibus peculiaribus in fodicatis vulneribus habendis.	209
De cuspidibus telorum allatis vulneribus adhuc inhaerentibus.	93
De ordine cibi & potus vulneratis adhibendorum, & canum rabidorum moribus.	213
De regimine vulneratorum à morsibus anguium, & aliorum venenati generis animalium.	214. 217
De regimine seruando in rupturis ossium, & sanguine etiam congelato intrinsecus.	214
De dieta regimineq. patientium adustiones.	215
De regimine eorum qui frigore congelati sunt.	ibid.
De curis morsum venenosorum, rupturarum ossium, & coagulati sanguinis & gelu.	215. 218. 219
De combustionibus, ignito ligno, aqua, melle, vel oleo calidis aut pinguedine factis.	220
De adustionibus quæ à metallis liquefactis sale vel vitriolo excoquendis nonnunquam fiunt.	ibid.
De incendijs à bombardico puluere, vel nitro factis.	221
De congelationibus in aqua vel in sicco contingentibus.	222
De cura vlceraum seuientium.	223
De cura fistularum.	224
De cura vlceraum simul accumulantium.	225
De cura vlceraum emortuorum.	ibid.
De cura crurum quæ per se aperiuntur.	15
De cura vlceraum curatu difficilium.	228
De vlceraibus in latum corrodentibus.	229
De cura vlceraum, quorum vnum in aliud genus transmutatur.	ibid.
De cura fluxuum corporaliu.	230
De generibus vlceraum, & eorum cura.	231
De cura vlceraum ex propria constellatione.	ibid.
De cura vlceraum per mundificationem.	ibid.
De cura vlceraum per calcinata.	132
De cura vlceraum per corrosiua salia.	133
De cura vlceraum per balsamum turcici.	134
De cura vlceraum fixentium.	227
De cura vlceraum per vapores aquarum, & sudores.	237
De cura vlceraum per olea destillati gummi, &c.	238

De cura vlceron per balnea naturalia.	249
De cura vlceron a tempore.	249
De cura vlceron per spargadrap.	249
De prima cura morbilloru n.	249
De potissimis ingredientibus medicamenta morbillorum.	ibid.
Deabusibus in medicamento Mercuriali.	249
De preparatione Mercurij in vnguentum.	244
De fumigatione Mercurij.	ibid.
De cura morbillorum.	245
De incisionibus.	246
De cauterisatione pustularum.	ibid.
De ligaturis per rotulas.	247
De Contracturarum origine.	248
De Contracturis ex Tartaro Calculone prouenientibus.	ibid.
De Contracturis quæ ex Colica ducunt originem.	250
De Contracturis quæ ex Cholera proueniunt.	252
De contracturis ab excessu potu.	253
De Ordine & differentia seruandis in practica.	ibid.
De auro potabili & oleo Solis ad membrorum contractiones.	254
De medicamine materia perlurum, & essentia Antimonij.	257
De medicamento Vitrioli & Tartari pro Contracturis.	258
De fumigationibus membroru contracturum per extrinseca medicamenta.	259
De balsamis, quibus & contracturæ curantur.	260
De Arcanis, & Contracturarum alijs medicamentis.	261
Conclusio de Contracturarum curis, per quam earum vires declarantur.	262.

FINIS.

Petrus de Jure and quicquid

